
H
S
QVINCVPLEX
Psaltęrium.
G allicum.
R omanum.
H ebraicum.
V etus.
C onciliatū.
Wesſemberger me poſſidet.

¶ Ad Reuerēdiſſimū in Chriſto patrē et D.D. Guillelmū Bricōnetū miſeratione diuina ſacroſanctæ eccleſiæ Romanæ Cardinalē Epm Tuſculanū Archiepm Narboneñ: in quincuplā pſalteriorū ēditionē Iacobi Fabri Stapuleñ præfatio.

VM omnia ferē ſtudia voluptatis & vtilitatis nōnichil afferre ſint ſolita: ſola diuina non voluptatē modo & vtilitatē/ſed ſummā pollicentur fœlicitatē. beati (inquit) qui ſcrutant teſtimonia tua. Quæ igitur nobis potius ſequēda/quæ magis amplectēda? Lōgo equidē tēporis interuallo hūana ſum ſecutus/& diuinis vix prima (vt aiūt) admoui labra (auguſta enim ſunt & nō temere adeunda) at ex illa q̄uis remota acceſſione/tanta lux affulgere viſa eſt: vt eius cōparatione diſciplinæ humanæ michi viſæ ſint tenebræ. tāta ſpirare fragrātia: vt illi ſuauiolentiæ nichil inueniatur in terris ſimile. neq; aliam crēdiderim terrenā paradiſum: cuius odore in vitæ īmortalitatem foueantur animæ. ¶ Frequens cœnobia ſubij: at qui hāc ignorarēt dulcedinem/vēros aiōr cibos neſcire prorſus exiſtimaui. viuūt enī ſpūs ex oīni verbo quod ꝓcēdit de ore dei. & quænā verba illa: niſi ſacra ēloquia? mortuos igitur qui eiuſmodi ſūt/ſpūs habēt. Et ab eo tēpore quo eapietatis dēſiēre ſtudia: cœnobia periēre/dēuotio interijt/& extincta eſt religio/& ſpūalia pro terrēnis ſunt cōmutata/cælū dimiſſum & accepta terra/infœliciſſimū ſanē cōmercij genus. ¶ Et ſi qui eōr ex ſacris literis paſtū quærerēt: ſæpiꝰ iterrogaui quid in illis dulcēdinis experirētur/quid ſaperēt? Reſpōdērunt plurimi quoties in neſcio quē ſenſum literalem incidiſſent/& maxime cū diuinōr pſalmorum intelligentiā queritarent: ſe multū triſtes & animo deiecto ex illa lectione abſcēdere ſolitos. ¶ Tūc cæpi mecū ipſe cogitare nē forte ille nō vērus literalis ſit ſenſus: ſed (quod mali Pharmacapolæ de herbis facere ſolent) ſit res pro re & ſenſus pro ſenſu inductꝰ. Ilico igit me cōtuli ad primos duces noſtros apoſtolos dico/Paulū & ꝓphētas qui primi aiarū noſtrarū ſulcis diuina mandarunt ſēmina & literalē ſacrarū ſcripturarū aperuērūt ianuā: & videor michi aliū vidēre ſenſum qui ſcilicet eſt intētionis ꝓphētæ & ſpūſſancti in eo loquētis. & hunc literalē appello/ſed qui cū ſpīritu coincidit: neq; ꝓphētæ neq; vidētibus aliū litera p̄tendit: nō videntibus autē qui ſe nichilominus vidēre arbitrant/alia litera ſurgit: quæ (vt inquit apoſtolus) occidit/& q̄ ſpīritui aduerſat. quā & iudæi nūc ſequunt: in quibꝰ etiā nūc iplēt ꝓphētia. obſcurent oculi eorū nē videāt: & dorſū eorū ſemp icurua. et huiuſmodi ſenſum literalē appellāt nō ꝓphētæ ꝓfecto/ſed quorūdā Rabinorū ſuorū: qui diuinos Dauid hymnos maxima ex parte de ipſomet exponūt/de p̄ſſuris eiꝰ i ꝓſecutiōe Saulis & alijs bellis q̄ geſſit: nō faciētes eū in pſalmis ꝓphētā/ſed per eū viſa & facta narrantē/& quaſi ꝓpriā texentē hiſtoriā. cū tamē ipſe de ſe dicat ſpūs dñi locutꝰ eſt per me: & ſermo eius per linguā meā. & ſcriptura diuina eū appellet virū cui cōſtitutū eſt de Chriſto dei Iacob/ēgregiū pſaltē iſraēl. & vbi illi cōſtitutū eſt de Chriſto dei Iacob & vero Meſiah: niſi in pſalmis? ¶ Quapropter duplicē crēdiderim ſenſum literalē hūc ipropriū/cæcutiētiū & nō videntiū/qui diuina ſolū carnaliter paſſibiliterq; intelligunt: illū vero ꝓpriū/videntiū & illuminatorū. hunc humano ſenſu fictū: illū diuino ſpīritu infuſum. hunc deprimentē: illū vēro mentē

ſurſū attollentē. vt nō iniuria queſti illi religioſi videantur quoties in expoſitionē literalē incidiſſēt meſtos ſe relinqui & mēte cōſternatos / & nō ſecus omnē dęuotionem repente collabi & penitus dęficere q̄ ſi igni gelidam ſuperfuderis aquā. vt enī ſanū corpus ſua lædētia: ita mens ſua mortificātia ſentit. nō ab re igit̄ cenſeo eiuſmodi eſſe fugiendā: & ad literā illā aſpirandū quæ vt colores luce / ita ſpiritu animat̄. Ad q̄d conſequēdū breuē in pſalmos expoſitionē CHRISTO adiutore tentaui: qui eſt clauis Dauid & de quo illi in hac pſalmodia per ſpiritū ſanctū (vt dictū eſt) cōſtitutū erat. ¶ Et vt apertius cognoſcat̄ q̄ d uerſus ſit hic ſenſus ab illo: paucis idipſū patefaciendū puto exēplis. Secundū pſalmū quare fremuęrūt gentes & populi meditati ſūt inania / Aſtiterūt ręges terræ & principes cōuenęrūt in vnū aduerſus dn̄m & aduerſus CHRISTVM eius / & ſequētia: ad literā exponunt hebræi de Paleſtinis qui inſurrexęrūt in Dauid Chriſtū dn̄i. verū Paul⁹ & cęteri apli ſpiritu dei repleti ad literā de CHRISTO dn̄o / vero MESIAH et vero dei filio (vt & verū eſt & decet) exponūt. Rurſus ſeptimūdecimū pſalmū volūt hebræi ad literā gratiarū actionē eſſe Dauidis ad deū q̄ liberatus eſſet de manibus Saulis & hoſtiū ſuorū. Paulus literā CHRISTO dn̄o tribuit. Octauidecimi pſalmi literā ponunt hebræi de prima datione legis. Paulus nō de prima ſed de ſecunda legis datione per beatiſſimos apoſtolos & ſucceſſores eorum vbiuis gentiū ꝓmulgate. Præterea primi & viceſimi pſalmi literā ponunt hebræi de afflictione hebræorū tēpore Artaxerxis. Mattheus / Ioānes et Paulus deo pleniſſimi viri literā ſup ijs ſtatuūt quæ CHRISTO dn̄o ręgi gloriæ in ſua paſſione acciderūt. Et longū eſſet per ſingulos pſalmo. oſtēdere quē hebræi aſtruūt literalē ſenſū / nequaq̄ illū literā velle: ſed figmentū eſſe & mendaciū. vt bene de eis Eſaias vaticinatus ſit. filij mēdaces / filij nolētes audire lęgē dei. qui dicūt videntibus nolite videre / aſpicientib⁹ nolite aſpicere nobis ea q̄ recta ſūt. loq̄mini nobis placētia / videte nobis errores / auferte a me viā / dęclinate a me ſęmitam / ceſſet a facie noſtra ſanct⁹ iſraęl. Certe q̄ talia vidēt: vidēt errores & a vera via quæ CHRISTVS eſt / & a ſęmita dęclināt nę videre poſſint ſanctū iſraęl: q̄ itē eſt CHRISTVS IESVS ſup benedict⁹ in ſæcula. Quo modo igitur eorū ſenſui initemur: quos deus ꝓcuſſit cæcitate et errore / nichil timentes ſi cæcus nobis ducatū preſtet nę vna ruamus in foueā: abſit igitur nobis crędere hūc literalē ſenſū: quē literæ ſenſū appellant / & Dauid hiſtoricū potius facere q̄ prophętā: ſed eū ſenſū literæ voceмus q̄ cum ſpiritu cōcordat & quē ſpiritus ſanctus mōſtrat. ſcimus (inquit diuiniloquus Paulus) quia lex ſpiritualis eſt. & ſi ſpiritualis: quomodo ſenſus literalis ſi ſenſus lęgis eſt / ſpiritualis non erit: ſenſus igitur literalis & ſpiritualis coincidūt / non quē alegoricū aut tropologicū vocāt / ſed quē ſpūs ſanctus in ꝓphęta loquēs intendit. Et huic ęliciendo ſenſui: quātum ſpiritus dei dedit inuigilauimus. ¶ Q: ſi quiſpiā contēderit me id pro dignitate non effęciſſe: vltro illi cædēs nequaq̄ negauerim. Quis enim prophętæ pro dignitate mentē aperuerit qui idem prophęta non ſit ſpiritū ve prophętæ aſſecutus: quod de me dicere nō poſſum / neq; quod eſt apud homęrum. Nulloq; virorum

Ducimur auſpicio: manifeſta in luce monentem
Ipſe deum vidi / vocēq; his auribus hauſi.

Ij tamē quorū auſpicijs ducor/ij quos imitor: idipſū dicere potuerūt. et cōcordia ſcripturarū maxia ex parte nos ad hoc puexit. ¶ Sed erūt forte alij q̄ caſſū hūe nr̄m cauſabunt laborē: vt q̄ poſt Didymū/Origenē/Arnobiū/Euſebiū et ex nr̄is Hilariū/Hieronymū/Ambroſiū/Auguſtinū et Caſſiodorū/i pſalmos ſcripſerī. Quibus reſpōdebimus: apud illos p̄clare omnia. et illos diffuſe tractaſſe: nos ſuc tincte. illos nō vnū ſenſū: nos vnū p̄cipue et eū qui ſpiritꝰ ſancti et mētis eſſet p̄phętæ q̄ſiiſſe. illos cū cōmentati ſūt/vnicā ſibi pſalmorū literā ſubieciſſe: vt Auguſtinū pſaltęriū vetus quod minus cæteris caſtigatū eſt. vnde ſepe relicta pſalmi intelligentia: ęuagari coactus eſt. Caſſiodorus romanā ſecutus eſt pſalmodiā et reliqui eā litterā quā preſentē in manibus habuęrūt. nos varias litteras cōſului mus: vt primariū inde ſenſū fideliter ęrueręmus. ¶ Cæterū in vnū corpus quiq̄ pſaltęria redęgimus: Gallicū/Romanū/Hebraicū/Vetus et Conciliatū. vt ex eorum mutua inuicē collatione iuuentur ij quos ſimilis indaginis cura mordębit: et ob id præterea vt multi cātus eccleſiaſtici vnde ſūpti ſint agnoſcant. ¶ At rurſus quæret aliqs: cur ita vocent cū ſingulūquodq̄ latino ſermone cōſcriptū ſit? Hac crędiderim ratione romanū dici vt ab eo primū icipiamus qđ in hac ędītione ſecundū locū obtinet/q̄ Rome ęmendatū a Hieronymo (ceu ex eius prologo dilucet) in eccleſia canerēt romana/id eſt gallis trāſalpina. Et Gallicū q̄ eo eccleſia gallica id eſt ciſalpina vterēt. et illud eſſe arbitror qđ ad p̄ces Paulæ et Euſtochij ſecundo correxit Hieronymus: hoc ductus argumento/q̄ in vetuſtis codicibus illud obelis et aſteriſcis reperimus annotatū quēadmodū ſcribit idem Hieronymus ſe annotaſſe. Hebraicū vęro q̄ nulla media intercedēte lingua ex hebræo ad Sophronij p̄ces latina illud donarit colonia. Quæ tria pſaltęria tribus colūnis altriſecus ę regione poſitis deſcripta/maiores noſtri magna diligētia dęſcribi curarunt et dęſcripta cuſtodirī/vt in vetuſtioribus bibliothęcis licet adhuc intuęri. Et ad hoc ęmittendū opus: pij et religioſi viri Cartuſij et Celeſtini hūc in modū dęſcriptis exēplaribus/humaniſſime nos iuuarūt/nos inſup ad ęmiſſionē prouocātes/et deflētes tā dignū et iſignē patrū noſtrorū laborē/inter tineas et blattas lōgo ſitu dęperire. Porro Pſaltęriū vetus dicitur: q̄ eo vel maxime ante ędītiones a Hieronymo ęmēdatas vterent eccleſiæ. Conciliatū q̄ pauca addat aut mutet ad gallicū: quo magis vęritati et hebraico cōcordet pſaltęrio/et quādoq̄ vt aptior et accōmodatior habeatur ſermo. ¶ Et nę hoc nimis nouū aut inſolitū videat: ātē nos græcā pſalmorū pētaplū alexādrinis fęcit Origenes/cui adiunxit Epitomē. ex quo q̄dē opere tantū abfuit vt quis eū reprehēderit: vt etiā p̄ ea re laudes eius ad tēpora noſtra p̄durent. Et nos idētidē huic ędītioni breuiſſimā adięcimus expoſitionē: et pauca alia/vt cōcordias/annotationes/argumēta/cōciliationes et id genus. Quæ ōnia Reuerēdiſſime pater voluit Reuerendus Antiſtes Dn̄s meus Guillermus Bricōnetus Epiſcopus Lodouēſis tibi offerrē: hac p̄ſerti ratione q̄ cū ſe et omnia ſua tibi debeat/hoc inſup opus i cœnobio tuo Diui Germani qđ ei ſuperiore anno ceſſiſti/ęlaboratū agnouerat. Si igitur hic noſter labor tibi placębit: omnibus acceptū exiſtimo. precandus tamen nobis eſt CHRISTVS dominus qui principiū eſt et finis vniuerſæ huius pſalmodiæ: vt nō ſolum ſit acceptus ſed et multis ad fœlicitatē cōſequendā prodeſſe poſſit.

¶Prologus beati Hieronymi in Psalteriū Gallicum/quod secundū septuagin-ta editionem correxit ad Paulā & Eustochium:addita ab illis vel omissa ex he-braeis/obelis asteriscisq; distinguens.

PSALTERIVM Rome dudum positus emendaram & iuxta LXX inter-pretes licet cursim magna tamē ex parte correxerā:quod quia rursū videtis O Paula & Eustochium scriptorum vicio deprauatū pluscq; antiquū erro-rem q̄ nouam emendationem valere / me cogitis vt veluti quodam nouali scissum iam aruum exerceam & obliquis sulcis renascentes spinas eradicem. æquum esse dicentes vt quod crebro male pullulat: crebrius succidatur. Vnde consueta præfatione commoneo tam vos quibus forte labor iste desudat q̄ eos qui exemplaria istiusmodi habere voluerint:vt quæ diligenter emendaui/ cum cura & diligentia transcribant.notet sibi vnusquisq; vel iacentē lineam vel radiā tia signa id est obelos vel asteriscos. Vbicūq; viderit virgulam præcedentem: ab ea vsq; ad duo pūcta que impressimus/sciat in LXX interpretibus plus ha-beri.vbi autem stellæ similitudinem perspexerit:de hebræis voluminibus additū nouerit æque vsq; ad duo puncta iuxta Theodotionis dumtaxat editionem.qui simplicitate sermonis a LXX interpretibus non discordat.Hec ergo & vobis & studioso cuiq; feciſſe me sciens:non ambigo multos fore qui vel inuidia vel su-percilio malint contemnere videri præclara q̄ discere/& de turbulento magis ri-uo q̄ de purissimo fonte potare.

¶Prologus beati Hieronymi presbyteri in Psalteriū Romanū.

BEatissimo papæ Damaso sedis apostolicæ vrbis Romæ Hieronymus sup-plex.Legi litteras apostolatus tui poscentes vt secundum simplicitatē LXX. interpretum canens psalmographum interpretari festinem propter fastidium Romanorum:vt vbi obscuritas impedit/apertius & latine trahatur sensus.Pre-catur ergo cliens tuus vt vox ista psallentium in sede Romana die noctuq; ca-natur:& vt in fine cuiuslibet psalmi siue in matutinis horis siue vespertinis con-iungi precipiat apostolatus tui ordo/Gloria patri & filio & spiritui sancto/sicut erat in principio & nunc & semper & in sæcula sæculorum amen.Istud carmē omni psalmo cōiungi p̄cipias: vt fides CCCXVIII episcoporū Niceni cōcilij etiam vestri oris consortio declaretur.Vbi autem deus & homo honorabili vo-ce cantatur: Alelu ia semper cū omnibus psalmis affigatur/vt in omni loco cō-muniter respondeatur horis diurni nocturniq; temporis.In ecclesia autem post resurrectionem vsq; ad sāctam pentecosten finiatur.inter dierum vero spacia quinquagesime ꝓpter nouitatē sancti paschæ vox ista laudis canatur in Aleph quod prologus latine aut præfatio dicitur.

¶Nunc vsus Eccleſie habet a sancto pascha id est ab anastasi dñi vsq; ad Septuagesimā psalle-re Halelu Iah.a septuagesima vero ad pascha silet & fiunt Halelu Iah & eius loco canit Laus tibi domine rex æternæ gloriæ.

¶Prologus beati Hieronymi in psalterium Hebraicum: id est quod secundū veritatem traduxit hebraicam ad petitionem Sophronij.

SCIO quosdam putare psalterium in quinq; libros esse diuisum: vt vbicunq; apud LXX. interpretes scriptū est ΓΕΝΟΙΤΟ ΓΕΝΟΙΤΟ id est fiat fiat/finis librorum sit. pro quo in hebræo legitur Amen Amē. Nos autem hebræorum authoritatem secuti & maxime Apostolorum qui semper in nouo testamēto psalmorum librum nominant: vnum volumen asserimus. psalmos quoq; omnes eorum testamur authorum qui ponuntur in titulis: Dauid scilicet/Asaph & Idithum/filiorū Coræ Eman ezrahitæ/Moysi & Salomonis & reliquorū/quos Ezdras primo volumine comprehendit. Si enim Amen Amen pro quo Aquila trāstulit ΓΕΝΟΙΤΟ ΓΕΝΟΙΤΟ id est fiat fiat in fine tantūmodo librorum poneretur & non interdum aut in exordio aut in calce sermonis siue sentētie: nunq̄ Saluator in euangelio loqueretur Amen amen dico vobis: & Pauli epistolæ in medio illud opere non continerent. Moyses quoq; & Hieremias & ceteri in hunc modum multos haberent libros: qui in medijs voluminibus suis Amē frequenter interserunt. Sed & numerus vigintiduorum librorum hebraicorum & mysterium eiusdē numeri cōmutabitur. Nam & titulus ipse hebraicus SEPHER THEHILIM quod interpretatur volumen hymnorum apostolicæ authoritati congruens: non plures libros sed vnum volumen ostendit. Quia igitur nuper cum hebræo dispūtans quædam p̄ domino Saluatore de psalmis testimonia protulisti volensq; ille te illudere per sermones pene singulos asserebat non ita haberi in hebræo vt tu de LXX interpretibus opponebas: studiosissime postulasti vt post Aquilam & Symmachum & Theodotionem nouam editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum varietate turbari & amorem tuum quo laberis/vel translatione vel iudicio meo esse contentum. vnde impulsus a te cui & quæ possum debeo & quæ non possum: rursum me obtrectatorum latratibus tradidi maluiq; te vires potius meas q̄ voluntatē in amicitia quærere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo: me nichil dumtaxat sententiæ de hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo ēditio mea a veteribus discreparit: interroga quēlibet hebræorū et liquido peruidebis me ab ēmulis frustra lacerari/qui malunt contemnere videri præclara q̄ discere/peruersissimi homines. Nam cum semper nouas expetant voluptates et gulę eorum vicina maria non sufficiant: cur in solo studio scripturarum veteri sapore contēti sunt? Nec hoc dico quo præcessores meos mordeā aut quicq̄ ab ijs arbitrer detrahendum/quorum translationem diligentissime ēmendatam olim mee linguæ hominibus dederim: sed quod aliud sit in ecclęsijs CHRISTO credentium psalmos legere/aliud iudæis singula verba calumniantibus respondere. Quod opusculum meum si in græcum vt pollicęris transtuleris et ꝑitiæ meæ doctissimos quosq; viros testes facere volueris: dicam tibi illud oratianū In siluam nę ligna feras. nisi q̄ hoc habebo solamen: si in labore communi intelligam michi et laudem et vituperationem tecum esse communem. Vale in Christo. cupio te meminisse mei.

Prefatio Hieronymi secundū aliū prologū qui incipit/In hebræo libro psalmorū.

Sine titulis/octodecī.

1
2
32
42
70
90
92
93
94
95
96
97
98
99
103
115
136
147

Cum titulis/personas quorum sunt continē tibus/nonagitaseptē.

3 Dauidi.
4 Dauidi.
5 Dauidi.
6 Dauidi.
7 Dauidi.
8 Dauidi.
9 Dauidi.
10 Dauidi.
11 Dauidi.
12 Dauidi.
13 Dauidi.
14 Dauidi.
15 Dauidi.
16 Dauidi.
17 Dauidi.
18 Dauidi.
19 Dauidi.
20 Dauidi.
21 Dauidi.
22 Dauidi.
23 Dauidi.
24 Dauidi.
25 Dauidi.
26 Dauidi.
27 Dauidi.
28 Dauidi.
29 Dauidi.
30 Dauidi.
31 Dauidi.
33 Dauidi.
34 Dauidi.
35 Dauidi.
36 Dauidi.
37 Dauidi.
38 Dauidi.
39 Dauidi.
40 Dauidi.
50 Dauidi.
51 Dauidi.
52 Dauidi.
53 Dauidi.
54 Dauidi.
55 Dauidi.
56 Dauidi.
57 Dauidi.
58 Dauidi.
59 Dauidi.
60 Dauidi.
61 Dauidi.
62 Dauidi.
63 Dauidi.
64 Dauidi.
67 Dauidi.
68 Dauidi.
69 Dauidi.
85 Dauidi.
100 Dauidi.
102 Dauidi.
107 Dauidi.
108 Dauidi.
109 Dauidi.
133 Dauidi.
137 Dauidi.
138 Dauidi.
139 Dauidi.
140 Dauidi.
141 Dauidi.
142 Dauidi.
143 Dauidi.
144 Dauidi.
71 Salomoni.
126 Salomoni.
41 Filijs Coræ.
43 Filijs Coræ.
44 Filijs Coræ.
45 Filijs Coræ.
46 Filijs Coræ.
47 Filijs Coræ.
48 Filijs Coræ.
83 Filijs Coræ.
84 Filijs Coræ.
86 Filijs Coræ.
49 Asaph.
72 Asaph.
73 Asaph.
74 Asaph.
75 Asaph.
76 Asaph.
77 Asaph.
78 Asaph.
79 Asaph.
80 Asaph.
81 Asaph.
82 Asaph.
87 Eman.
88 Etham.
89 Moysi.

Cū titulis sine expressione personarū/trigitaqnq.

65 Canticū psalmi.
66 Cāticū psalmi.
91 Psalmus cātici.
101 Oratio.
104 Halelu iah.
105 Halelu iah.
106 Halelu iah.
110 Halelu iah.
111 Halelu iah.
112 Halelu iah.
113 Halelu iah.
114 Halelu iah.
116 Halelu iah.
117 Halelu iah.
118 Halelu iah.
134 Halelu iah.
135 Halelu iah.
145 Halelu iah.
146 Halelu iah.
148 Halelu iah.
149 Halelu iah.
150 Halelu iah.
119 Cāticū graduū.
120 Cāticū graduū.
121 Cāticū graduū.
122 Cāticū graduū.
123 Cāticū graduū.
124 Cāticū graduū.
125 Cāticū graduū.
127 Cāticū graduū.
128 Cāticū graduū.
129 Cāticū graduū.
130 Cāticū graduū.
131 Cāticū graduū
132 Cāticū graduū.

PRIMVS INDEX

		Folio	Fo.			Fo.	Fo.
1	Beatus vir.	5	232	43	Deus auribus nostris.	70	247
2	Quare fremuerunt.	6	232	44	Eructauit cor meum.	72	248
3	Domine quid.	7	232	45	Deus noster refugiū.	73	248
4	Cum inuocarem.	8	232	46	Omnes gentes.	74	248
5	Verba mea.	9	232	47	Magnus dominus.	75	249
6	Dñe ne in furore.	10	233	48	Audite hec omnes.	76	249
7	Domine deus meus.	12	233	49	Deus deorū domin⁹.	78	249
8	Domine dñs noster.	13	233	50	Miserere mei deus.	80	250
9	Confitebor tibi.	14	233	51	Quid gloriaris.	82	250
10	In dño confido.	18	234	52	Dixit insipiens.	83	251
11	Saluum me fac.	19	234	53	Deus in nomine.	84	251
12	Vsquequo dñe.	20	235	54	Exaudi de⁹ orationē.	84	251
13	Dixit insipiens.	21	235	55	Miserere mei.	86	252
14	Dñe quis habitabit.	22	235	56	Miserere mei deus.	88	252
15	Conserua me dñe.	23	235	57	Si vere vtiq;.	88	252
16	Exaudi me dñe.	24	235	58	Eripe me de inimicis.	90	252
17	Diligam te dñe.	26	236	59	Deus repulisti.	91	253
18	Cæli enarrant.	30	237	60	Exaudi deus.	92	253
19	Exaudiat te dñs.	32	237	61	Nonne deo.	93	253
20	Domine in virtute	33	238	62	Deus deus meus.	94	254
21	Deus deus meus.	35	238	63	Exaudi de⁹ orationē.	95	254
22	Dominus regit me.	38	238	64	Te decet hymnus.	96	254
23	Domini est terra.	39	239	65	Iubilate deo omnis.	97	255
24	Ad te dñe leuaui.	40	239	66	Deus misereatur.	98	255
25	Iudica me dñe.	42	239	67	Exurgat deus.	99	255
26	Dñs illuminatio.	43	240	68	Saluum me fac.	102	256
27	Ad te domine.	45	240	69	Deus in adiutorium.	105	257
28	Afferte domino.	46	240	70	In te domine.	105	257
28	Exaltabo te dñe.	47	241	71	Deus iudicium.	107	258
30	In te dñe speraui.	48	241	72	Quam bonus.	109	258
31	Beati quorū remissæ.	51	242	73	Vt quid deus.	111	259
32	Exultate iusti.	52	242	74	Confitebimur tibi.	113	259
33	Benedicam dominū.	54	242	75	Notus in iudæa.	114	260
34	Iudica dñe nocētes.	55	343	76	Voce mea ad dñm.	115	260
35	Dixit iiust⁹ vt delinq̄t	58	244	77	Attendite populе.	116	260
36	Noli emulari.	59	244	78	Deus venerunt.	120	262
37	Domine ne in furore.	62	245	79	Qui regis.	121	262
38	Dixi custodiā vias.	63	245	80	Exultate deo.	123	263
39	Expectās expectaui.	65	246	81	Deus stetit.	124	263
40	Beat⁹ vir qui intelligit.	66	246	82	Deus quis similis.	125	263
41	Quēadmodū desiderat.	68	246	83	Quam dilecta.	126	264
42	Iudica me deus.	69	247	84	Benedixisti dñe.	127	264

	PRIMVS	Fo.	Fo.		INDEX	Fo.	Fo.
85	Inclina domine.	128	264	118	Beati immaculati.	174	278
86	Fundamenta eius.	130	265	119	Ad dñm cum:	203	281
87	Domine deus.	130	265	120	Leuaui oculos.	204	281
88	Misericordias.	132	265	121	Letatus sum.	204	281
89	Domine refugium.	135	266	122	Ad te leuaui.	205	282
90	Qui habitat.	137	167	123	Nisi quia dñs.	205	282
91	Bonum est confiteri.	139	267	124	Qui cõfidunt.	206	282
92	Dominus regnauit.	141	267	125	In conuertendo.	206	282
93	Deus vltionum.	141	268	126	Nisi dominus.	207	282
94	Venite exultemus.	142	268	127	Beati omnes.	208	283
95	Cantate domino.	144	268	128	Sępe expugnauerũt.	208	283
96	Dominus regnauit.	145	269	129	De profundis.	209	283
97	Cantate domino.	146	269	130	Dñe nõ est exaltatũ.	209	283
98	Dominus regnauit.	147	269	131	Memento dñe.	210	283
99	Iubilate deo.	148	269	132	Ecce q̃ bonum.	212	284
100	Misericordiam.	148	270	133	Ecce nunc benedicite.	212	284
101	Domine exaudi.	149	270	134	Laudate nomen.	213	284
102	Benedic anima.	151	270	135	Confitemini dño.	214	284
103	Benedic anima.	153	271	136	Super flumina.	215	285
104	Confitemini dño.	156	272	137	Confitębor tibi.	215	285
105	Confitemini dño qm̃.	158	272	138	Dñe probasti me.	216	285
106	Confitemini dño.	161	273	139	Eripe me dñe.	219	286
107	Paratum cor meum.	163	274	140	Domine clamaui.	220	286
108	Deus laudem.	164	275	141	Voce mea ad dñm.	221	286
109	Dixit dñs dño meo.	166	275	142	Domine exaudi.	222	286
110	Confitębor tibi.	167	275	143	Benedictus dñs.	223	287
111	Beatus vir.	168	276	144	Exaltabo te deus.	224	287
112	Laudate pueri.	168	276	145	Lauda anima mea.	225	288
113	In exitu.	169	276	146	Laudate dñm.	226	288
114	Dilexi quoniam.	170	277	147	Lauda Ieruſalem.	227	288
115	Credidi propter.	171	277	148	Laudate dñm.	228	288
116	Laudate dominum.	172	277	149	Cantate dño.	229	289
117	Confitemini dño.	172	277	150	Laudate dñm in ſctis.	230	289

¶ Numero rubro cognoſcitur numerus pſalmorũ/quotus ſcilicet quiſq; in ordine pſalmorum ſit. nigro vero quotis foliis reperiatur & hoc tam in præcędente qui ordinem ſequitur pſalmorum q̃ ſequẽte indice qui alphabętícam obſeruat ſeriem litterarum.

SECVNDVS		Fo.	Fo.
24	AD te dñe leuaui.	40	239
27	Ad te dñe clamabo.	45	240
28	Afferte domino.	46	240
48	Audite hęc.	76	249
77	Attendite populę.	116	260
119	Ad dominum cum.	203	281
123	Ad te leuaui.	205	282
1	BEatus vir.	5	232
31	Beati quorum.	51	242
33	Benedicam dominũ.	54	242
40	Beatꝰ vir qui itelligit.	66	246
84	Benedixisti domine.	127	264
91	Bonũ est confitęri.	139	267
102	Benedic anima.	151	270
103	Benedic anima.	153	271
111	Beatus vir qui timet.	168	276
118	Beati imaculati.	174	278
127	Beati omnes.	208	283
143	Benedictus dñs.	223	287
4	CVm inuocarem.	8	232
9	Confitębor tibi.	14	233
15	Conserua me dñe.	23	235
18	Cæli ęnarrant.	31	237
74	Confitębimur tibi.	113	259
95	Cantate domino.	144	268
97	Cantate domino.	146	269
104	Cõfitemi dño & iuo.	156	272
105	Cõfitemi dño qm̃bo.	158	272
106	Confitemini dño.	161	273
110	Confitębor tibi.	167	275
115	Credidi propter.	171	277
117	Confitemini dño qm̃.	172	277
135	Confitemini dño qm̃.	214	284
137	Cõfitębor tibi dñe.	215	285
149	Cantate dño.	229	289
3	DOmine quid.	7	232
6	Dñe ne i furore.	10	233
7	Domine deus meus.	12	233
8	Domine dñs noster.	13	233
13	Dixit insipiens.	21	235
14	Dñe quis habitabit.	22	235
17	Diligam te dñe.	26	236

INDEX		Fo.	Fo.
20	Dñe in virtute.	33	238
21	Deus deus meus.	35	238
22	Dominus regit me.	38	238
23	Domini est terra.	39	239
26	Dñs illuminatio.	43	240
35	Dixit iniustus.	58	244
37	Dñe ne in furore.	62	245
38	Dixi custodiã vias.	63	245
43	Deus auribꝰ nostris.	70	247
45	Deus noster refugiũ.	73	248
49	Deus deorum dñs.	78	249
52	Dixit insipiens.	83	251
53	Deus in nomine.	84	251
59	Deus repulisti.	91	253
62	Deus deus meus.	94	254
66	Deus misereatur.	98	255
69	Deus in adiutoriũ.	105	257
71	Deus iudicium.	107	258
78	Deus venęrũt gẽtes.	120	262
81	Deus stetit.	124	263
82	Deus quis similis.	125	263
87	Domine deus.	130	265
89	Domine refugium.	135	266
92	Dominus regnauit.	141	267
93	Deus vltionum.	141	268
96	Dñs regnauit exultet.	145	269
98	Dñs regnauit iraſcãt.	147	269
101	Domine exaudi.	149	270
108	Deus laudem.	164	275
109	Dixit dñs dño meo.	166	275
114	Dilexi quoniam.	170	277
129	De profundis.	209	283
130	Dñe nõ est exaltatũ.	209	283
138	Domine probasti.	216	285
140	Domine clamaui.	220	286
142	Dñe exaudi orationẽ.	222	286
16	EXaudi dñe.	24	235
19	Exaudiat te dñs.	32	237
29	Exaltabo te dñe.	47	241
32	Exultate iusti.	52	242
39	Expectãs expectaui.	65	246
44	Eructauit cor meũ.	72	248

SECVNDVS		Fo.	Fo.
54	Exaudi deꝰ orationē.	84	251
58	Eripe me de inimicis.	90	252
60	Exaudi deꝰ depcationē.	92	253
63	Exaudi deꝰ orationē.	95	254
67	Exurgat deus.	99	255
80	Exultate deo.	123	263
132	Ecce q̄ bonum.	212	284
133	Ecce nunc benedicite.	212	284
139	Eripe me dñe.	219	286
144	Exaltabo te deus.	224	287
86	Fundamenta eius.	130	265
10	IN dño confido.	18	234
25	Iudica me dñe.	42	239
30	In te dñe ſpęraui.	48	241
34	Iudica dñe nocētes.	55	243
42	Iudica me deus.	69	247
65	Iubilate deo.	97	255
70	In te dñe ſperaui.	105	257
85	Inclina domine.	128	267
99	Iubilate deo oīs terra.	148	269
113	In exitu iſraęl.	169	276
125	In conuertendo.	206	282
112	LAudate pueri.	168	276
116	Laudate dñm oīes.	172	277
120	Leuaui oculos.	204	281
121	Letatus ſum in iis.	204	281
134	Laudate nomen.	213	284
145	Lauda anima mea.	225	288
146	Laudate dñm qm̄ bo.	226	288
147	Lauda hieruſalem.	227	288
148	Laud dñm de cælis.	228	288
150	Laudate dñm in ſctis.	230	289
47	MAgnus dñs.	75	249
50	Miſerere mei deꝰ.	80	250

INDEX		Fo.	Fo.
55	Miſeręre mei.	86	252
56	Miſeręre mei deꝰ miſerē	88	252
88	Miſericordias dñi.	132	265
100	Miſericordiā & iudiciū.	148	270
131	Memento dñe dauid.	210	283
36	NOli emmulari.	59	244
61	Nonne deo.	93	253
75	Notus in iudæa.	114	260
123	Niſi quia dñs.	205	282
126	Niſi dominus.	207	282
46	Omnes gentes.	74	248
107	Paratum cor meū.	163	274
2	QVare fremuęrūt.	6	232
41	Quēadmodum.	68	246
51	Quid gloriaris.	82	250
72	Quam bonus.	109	258
79	Qui regis iſraęl.	121	262
83	Q̄ dilecta.	126	264
90	Qui habitat.	137	267
124	Qui confidunt.	206	282
11	SAluum me fac.	19	234
57	Si vere vtiq̄.	88	252
68	Saluum me fac.	102	256
128	Sepe expugnauęrūt.	208	283
136	Super flumina.	215	285
64	Te decet hymnus.	96	254
5	VErba mea auriḇ	9	232
12	Vſquequo dñe.	20	235
73	Vt quid deus.	111	259
76	Voce mea ad dñm.	115	260
94	Venite exultemus.	142	268
141	Voce mea ad dñm.	221	286

Secūdæ tabulæ Finis.

PSALTERIVM GALLICVM. I

Eatus vir qui nō abijt in cōsilio ipiorum/et in via peccatorum non stetit:& in cathedra pestilētie non sędit.

1 Sed in lęge domini volūtas eius:et in lęge ei⁹ meditabit die ac nocte.

2 Et erit tanq̄ lignū quod plantatū est secus dęcursus aquarū :quod fructū suū dabit in tēpore suo.

3 Et foliū eius nō dęfluet: et omnia quęcunq; faciet prosperabuntur.

4 Non sic impij nō sic: sed tanq̄ puluis quem proiicit ventus a facie terre.

5 Ideo nō resurgunt impij i iudicio:neq; peccatores in concilio iustorum.

6 Q m̄ nouit dns viā iustorū:et iter ipiorū peribit.

ROMANVM. I

Eatus vir qui nō abijt in cōsilio ipiorum/et in via peccatorum non stetit:et in cathedra pestilētie non sędit.

1 Sed in lęge dñi fuit volūtas eius:et in lęge ei⁹ meditabit die ac nocte.

2 Et erit tāq̄ lignū:qđ plātatū est sec⁹ dęcurs⁹ aq̄rū: Quod fructū suū dabit: in tēpore suo.

3 Et foliū eius nō dęcidet: et omnia quęcunq; fęcerit prosperabūtur.

4 Non sic impij nō sic:sed tanq̄ puluis quē proijcit ventus a facie terre.

5 Ideo nō resurgunt impij in iudicio: neq; peccatores in concilio iustorum.

6 Q m̄ nouit dns viā iustorū:et iter ipiorū peribit.

HEBRAICVM. I

Eatus vir qui nō abiit in cōsilio ipiorum/et in via peccatorum non stetit: in cathedra dęrisorū non sędit.

1 Sed in lęge domini volūtas eius:et in lęge ei⁹ meditabit die ac nocte.

2 Et erit tanq̄ lignū transplātatum : iuxta riuulos aquarum.

3 Quod fructū suū dabit i tēpore suo/et foliū ei⁹ nō dęfluet:et omne quod fęcerit prosperabitur.

4 Non sic impij: sed tanq̄ puluis quē proiicit vent⁹.

5 Propterea nō resurgunt ipij i iudicio:neq; pctōres in cōgregatione iustorū.

6 Q m̄ nouit dns viā iustorū:et via ipiorū peribit.

TITVLVS nullus. Psalm⁹ de Christo dño. Est eni q habet clauē Dauid:& q claudit et nemo aperit/ apit et nemo claudit. Propheta i spiritu loquit. Beatus vir: describit Christ⁹. Impij:gētes/idololatre/ dei contēptores/peccatores/trāsgressores diuine legis et nature. cathedra pestilētie:pōtificū /scribarum et phariseorū iudiciaria potestas/qua corrupti abutebātur. lex dñi:lex mosaica non passibiliter sed spiritualiter intellecta/et euāgelica. die ac nocte:iugiter/indesinēter. id Christo propriū est. lignū: lignū vite. decurrētes aque:quatuor paradisi flumina Geon/Phison/Tigris/ Eufrates: quatuor riuis decurrētis sāguinis(Christo pendēte in ligno)respondētia. fructus:redēptio generis humani. Tēpus: tēpus passionis. ¶ Antichristus ex oppositio diffinitur. et impij et peccatores per appropinquationē ad eū:vt pij et iusti per appropinquationē ad Christū. nō resurgūt:nō iustificātur/nō imutātur. Iusti: pij qui legē iplent. Ideo si Christus resurrexit ad vite imortalitatē:& pij i die iudicij in cetu iustorū & sanctorū ad vitā resurgēt. Antichristus vero et ipij:nō resurgēt ad vitā/sed ad mortē secundā/que est tormentū indeficiens. et nō in cōgregatione iustorū:sed in cōsortio demonū/intustorū/ & dānatorū. Aſoe 3

1 EXPOSITIO CONTINVA. Propheta in spiritu loquit. Beatus vir qui nō abiit in cōsilio ipiorū/ et in via peccatorū nō stetit:et in cathedra pestilētie nō sedit. Hic vir beatus diffinitur:eū virū beatū esse et certā vite eterne salutē manere/q sentētijs nō adhesit cōtēptorū dei/q viā trāsgressorū latā nō intrauit:qui iudiciaria potestate pōtificū/scribarū/phariseorū et aliorū pestilētiū iudicū deūq; homi-
2 nesq; nōverentiū nō est abusus. Sed i lege dñi volūtas eius:et in lege ei⁹ meditabit die ac nocte. beatus ille vir:qui nō modo priuato nec publico pctō peccauit/qui nō solū a malo abstinuit sed mēs eius
3 tota in ipletione legis diuine versa est:et in cōtēplatione ei⁹ sine itermissione. Et erit tanq̄ lignū qđ

plantatū est secus decursus aquarū:quod fructū suū dabit in tēpore suo.et assimilabitur arbori iuxta riuos aquarū consite:que cū tēpus aduenerit pfert fructū suū. Et folū eius nō defluet:et omnia que- 4
cunq; faciet pſperabūtur.assimilabitur inquā arbori sēper virēti/et vniuersa que fecerint pſpera erunt/
a deoq; benedictionē cōsequentur. Nō sic impij/nō sic:sed tanq̄ puluis quē proicit vētus a facie ter- 5
re.nō hoc pacto ij quib⁹ deus nō est cure/a quo peccato priuato publicoq; abstinēt dñi legē volētes/& eā
iugiter meditātes/nō hoc pacto deū negligētes et contēnentes assimilabūtur arbori fructifere et sē-
per frōdifere/neq; vniuersa que fecerint in bonū illis cedētia:sed assimilabūtur pulueri quē a terra tur
bo longe ppellit. Ideo nō resurgūt impij in iudicio:neq; peccatores in cōcilio iustorū.hac de causa 6
qui deū non curauerūt/qui contēpserunt:nō vt iusti in nouissimo die viuificabūtur/sed erunt vt arbor
emortua.neq; in illa die diuine legis trāsgressores cetui aggregabūtur beatorū. Quoniam nouit do
minus viam iustorū:et iter impiorū peribit.et hoc ideo quia via stricta et angusta mādatorū / quā iusti 7
tenuerūt a deo cognita est:sed lata ipietatis via et deuiū peccatoꝝ/ab eo exterminabit et morte sup-
plicioq; demandabitur eterno.

1 Timo. 6 CONCORDIA. ¶ Paulus ad Timotheū. Serues mandatū sine macula irreprehēsibile vsq; ad ad- 1
1 Psal. 25 uentum dñi nostri IHESV Christi:quē suis tēporibus ostēdet beatus et solus potēs/rex regū et dñs
2 Psal. 29 dominantiū. Itē psalmo 25. Nō sedi cū cōsilio vanitatis:et cū iniqua gerentibus nō introibo. Odiui ec
3 Luc. 23 desiā malignantiū:& cū impiis nō sedebo. ¶ Christus de se. In capite libri scriptū est de me vt face- 2
3 Hier. 17 rem voluntatē tuā deus meus:volui et legē tuā in medio cordis mei. ¶ Dñs tēpore passionis. Si in 3
4 Apo. 22 viridi ligno hec faciūt:in arido quid fiet. Et Hieremias. Benedictus vir qui cōfidit in dño.et erit dñs
4 Hier. 17 spes eius:& erit quasi lignū quod trāsplantatū est sup aquas/quod ad humorē mittit radices. ¶ Apo 4
4 Apo. 2 calypsis. Et folia ligni ad sanitatē gentiū. Et itē Hieremias. et nō timebit cū aduenerit estus:et erit fo
5 Psal. 17 lium eius viride/omni tēpore siccitatis nō erit solicitū/nec aliquādo desinet facere fructū. Et in Apo
5 Esai. 43 calypsi dicit dñs. Vincēti dabo edere de ligno vite:quod est i paradiso dei mei id est corpus suū:quod
7 Osee 14 in cruce in tēpore suo dedit fructū suū. Neq; eni aliter sine esu ligni vite:ad immortalitatē venire po
7 Psal. 145 teramns. ¶ Comminuā eos vt puluerē ante faciē vēti:vt lutū platearū delebo eos. ¶ Esaias. Simul 5, 6
dormierunt nec resurgent:contriti sunt quasi linū et extincti. ¶ Osee. Recte vie domini: & iusti am- 7
bulabunt in eis. Et alibi.vias peccatorum disperdet.

ADVERTE. Primoversu beatus vir. Mos sacrarū litterarū nō est ita diffinire beatū:vt philosophi
qui beatū ab opere diffiniūt.vtpote eū dicētes beatū:qui operetur secundū virtutē et perfectā quidē
et in vita perfecta.et huiusmodi operationē:beatitudinē vocant et felicitatē. Sed sacer mos/est eum
hac in vita vocare beatū/et tum maxime:cū eo in statu est quē in vita manet eterna/et non ab aliqua
operatione huius mūdi/sed potius a diuina quadā future vite passione.neq; eni beatos credideri ad
supernas delicias euectos / q̄ aliquid agāt/et si etiā dignissima agant:sed q̄ diuina pot⁹ patiātur. Sic
Mattheus. dñs apud Mattheū. beati pauperes spiritu:qm̄ ipsorū est regnū celorum. beati mites:qm̄ ipsi possidē
5 bunt terrā. beati qui lugēt:qm̄ ipsi consolabūtur. beati qui esuriūt et sitiūt iusticiā:qm̄ ipsi saturabūtur.
beati miseticordes:qm̄ ipsi misericordiā cōsequētur/& reliqua id genus:vbi diuinū quippiā pati in fu
turū potius indicatur q̄ agere. vt eni patiēdo/ferrū igniforme efficitur:sic et in supramūdanis prope-
modū putāt deū suscipiēdo deiformia fieri. Vide igitur q̄ opposita:diuina & humana respōdent ana
logia. neq; tamē aduersātur. Nā quod est hic in nobis summū agere:illic est sūmū pati. sed tāto pre-
stantius hoc q̄ illud:quāto diuinū prestat humano/et imortale mortali/sēpiternūq; transitorio. Neq;
etiā in hoc mūdo plane negaueri pphetas/et sanctorū nōnullos:q̄ diuina paterētur/ multo beatio-
res illis quos ex actione philosophi diffiniunt beatos. sed forte de iis plura q̄ presens locus exigat.
¶ Tertio versu quod plantatū est:Hieronymus ex Hebreo quod trāsplantatū est.rectius putāt plan-
Ezechiel tatū est a septuaginta dictū. et hic poni passiuū verbi quo in Ezechiele vtitur vbi legitur plātabo sup
17 montē excelsū et eminentē. ¶ Quarto versu et omnia quecūq; faciet:Hieronymus ex hebreo et om
ne quod fecerit. hic cōtra equus singulariter dixisse Hieronymū pbant q̄ septuaginta pluraliter. sed
hic diaphonie parue:que de vocabulo potius q̄ de sententiarū varietate cōtendūt. ¶ Quinto versu
nō sic impij nō sic/sed tanq̄ puluis quē proicit vētus a facie terre, particule/nō sic secūdo loco/et a fa
cie terre:ab interpretibus(maioris forte expressionis causa)sūt adiecte/et nō ex tralatione hebraica
habite/vbi solū legitur:nō sic ipij sed tanq̄ puluis quē proicit vētus.sūtq; ab Hieronymo obelo suf-
fixe. ¶ Septimo versu. quoniā nouit dñs viā iustorū. via iustorū fides et mādata dei:de qua secūdo
versu dictū est/sed in lege dñi volūtas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et iusti:diffinitū-
tur fide et impletione diuinorū mandatorū. Iniusti cōtra:aut qui fidē non habent qui et ipij/aut qui
mandata transgrediuntur qui et peccatores. Et iusticia:fides/et mandatorum diuinorum custodia.
Iniusticia:tum infidelitas/tum mandatorum dei preuaricatio. Et quanq̄ aliquid sit quod philosophi

diffiniunt iusticiam reddere vnicuiq; quod suum est/quam diducunt in distributiuam circa publicorū munia/geometrica ratione dispensandam/et commutatiuā/in cōmutatione rerum/quam ratio dispē sat arithmetica.res tamen hec perexigua est/si ad illam que prius diffinita est/conferre velis. nā hec nature:illa diuina iusticia est. quare quantum diuinum/nature supereminet: tantum et iusticia et iustus de quo sacra tangunt eloquia/iusticie et iusto quam nouere philosophi. nobile tamen iusticie diuine vestigium:naturalis humanaq; iusticia est.quam si violabis: et diuinam quoq; violabis. Nam diuina:hanc obseruari mandat. clauditq; in se:vt membrum quoddam/atq; particulam. non tamen si hanc seruabis:continuo et illam habiturus es. et vt lumen colorū forma:ita fides operum diuine iusticie. tolle lumen:et si color materialis sit/non proficit tamen ad visionem. tolle fidē:neq; omnia opera ad eternam proficient salutem/sed perpetuis manebunt in tenebris. Det igitur nobis Christus dominus/solus vere beatus et vere iustus:vt per veram iusticiam ad veram lucem tandem respiremus/et per viam incedamus quam ipse nouit/qui est super omnia benedictus. Amen.

In finē psalm⁹ ipsi dd. II

Psalmus Dauid.

1 QVare fremuerunt gētes: et populi meditati sunt inania?

QVare fremuerūt gētes: et populi meditati sunt inania?

QVare turbabuntur gētes: et tribus meditabūtur inania?

2 Astiterūt reges terre/ & principes conuenerūt in vnum: aduersus dominū et aduersus christū eius.

Astiterūt reges terre/ & principes conuenerunt i vnum: aduersus dominū et aduersus christū eius.

Consurgent reges terre/ et principes tractabunt pariter: aduersus dñm & aduersus christum eius.

3 Disrumpamus vincula eorum: et proijciamus a nobis iugum ipsorum.

Disrumpamus vincula eorum: et proijciamus a nobis iugum ipsorum.

Dirumpam⁹ vincula eorum: et proijciamus a nobis laqueos eorum.

4 Qui habitat in celis irridebit eos: et domin⁹ subsannabit eos.

Qui habitat in celis irridebit eos: et domin⁹ subsannabit eos.

Habitator celi ridebit: dñs subsannabit eos.

5 Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo cō turbabit eos.

Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo cō turbabit eos.

Tunc loquetur ad eos i ira sua: et in furore suo cō turbabit eos.

6 Ego autem constitutus sum rex ab eo super sion montem sanctū eius: prędicans preceptum eius.

Ego autem constitutus sum rex ab eo super sion montem sanctū eius: predicans prꝫceptum dñi.

Ego autem vnxi regem meum: super sion montē sanctum meum.

7 Dominus dixit ad me/ filius meus es tu: ego hodie genui te.

Dominus dixit ad me/ filius meus es tu: ego hodie genui te.

Annunciabo dei preceptum/dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te.

8 Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuā terminos terre.

Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuā terminos terre.

Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuā terminos terre.

9 Reges eos i virga ferrea: tanq; vas figuli confringes eos.

Reges eos i virga ferrea: et tanq; vas figuli confringes eos.

Pascs eos i virga ferrea: vt vas figuli conteres eos

10 Et nunc reges itelligite:

Et nunc reges intellígite:

Nunc ergo reges intel-

GALL.	ROM.	HEB.
erudimini qui iudicatis terram.	erudimini omnes qui iudicatis terrã.	ligite: erudimini iudices terre.
11 Seruite dño ĩ timore: & exultate ei cum tremore.	Seruite dño ĩ timore: & exultate ei cum tremore.	Seruite dño ĩ timore: & exultate in tremore.
12 Apprehendite disciplinã nam neqñ iraſcatur dñs: et pereatis de via iuſta.	Apprehẽdite disciplinã nequando iraſcatur dñs: et pereatis de via iuſta.	Adorate pure ne forte iraſcaꝫ: et pereatis de via.
13 Cum exarſerit in breui ira eius: beati omnes qui confidũt in eo.	Cum exarſerit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo.	Cum exarſerit poſt paulũ furor eius: beati oẽs qui ſpẽrant in eo.

TITVLVS nullus. pſalmus de Chriſto dño. propheta in ſpiritu loquit. gẽtes: milites romani. populi: ſcribe/phariſei et turbe adherentes. reges terre: Herodes/et Pilatus qui partes ceſaris gerebat. principes: principes ſacerdotũ Annas et Caiphas. cõuenerunt in vnum: conſpirauerunt/coniurauerunt ſimul. aduerſus dominũ: deum patrẽ. et aduerſus Chriſtũ eius: aduerſus filium eius/incarnatum verbum. vincula: conſilia/machinationes. Iugum ipſorum: pedicas laqueos et tendicula. qui habitat in celis: deus pater. et dominus: Chriſtus eius. ſubſannabit eos: irridebit eos vt et pater. tũc loquetur ad eos: perſecutores et afflictores ſuos. in ira: in vindicta ſupplicij eterni. et in furore ſuo: in preſenti vltione conturbabit eos. Ego autẽ: ego Chriſtus. ab eo: a deo patre. preceptum eius: euangeliũ regni. Filius meus: verba patris ad Chriſtũ vſq; ad decimũ verſum. hodie: ab eterno/ante ſecula. terminos terre: orientem/occidentem/ſeptentrionẽ et meridiem. virga ferrea: poteſtate inſuperabili et eterna. Et nunc reges intelligite: exhortatio prophete ad reges terre/preſertim iudaice. Cũ exarſerit in breui: cito. prope diem emenſis quadraginta a paſſione annis. ira: vltio/vindicta. beati omnes qui confidunt in eo: apoſtoli/diſcipuli/et qui per illos crediderẽ.

EXPOSITIO CONTINVA. ¶ Propheta in ſpiritu loquitur. Quare fremuerunt gentes: et populi meditati ſunt inania/quare tumultuate ſunt alie nationes: et cõuenticula hebreorũ in cogitationibus vanuerunt. Aſtiterunt reges terre/et principes cõuenerunt: in vnum aduerſus dominũ & aduerſus Chriſtũ eius. cõſurrexerunt/vnaq; cõſpirauerunt gubernatores iudee et pontifices/ſacerdotes et ſcribe cõtra patrẽ eternũ contra meſſiã filiũ eius benedictũ. Diſrumpamus vincula eorum: et proiciamus a nobis iugum ipſorum. o populi fideles diſſipemus conſiliũ eorum/non conſentiamus ipſis: ſed reiciamus procul a nobis laqueos illos quos Chriſto domino pretendunt. Qui habitat in celis irridebit eos: et dominus ſubſannabit eos. o populi ne conſentiamus eis quia celeſtis pater ludibrio et irriſioni eos dabit: et Chriſtus dominus ſubſannationi. Tunc loquetur ad eos in ira ſua: et in furore ſuo conturbabit eos. veniet tẽpus quo Chriſtũ dominũ ſentiant loquentẽ ad eos: in vindicta et vltione eterna: et in preſentis vite afflictione conturbantẽ eos. Ego autẽ conſtitutus ſum rex ab eo ſuper ſion montẽ ſanctũ eius: predicans preceptum eius. loquetur ad eos/conſtituit me celeſtis pater regẽ ſuper ſion montẽ ſanctũ eius/ſuper ſanctam eccleſiã eius: euangelizans euangeliũ pacis eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Chriſtus dominus loquetur ad eos/celeſtis pater locutus eſt ad me/filius meus es tu: ego ab eterno genraui te. Poſtula a me et dabo tibi gentes hereditatẽ tuã: & poſſeſſionẽ tuam terminos terre. celeſtis pater meus dixit ad me/pete a me et ego ſubdam tibi omnes orbis nationes: hereditabis et poſſidebis orientem/occidentẽ/meridiem & aquilonem & vltima terre. Reges eos in virga ferrea: & tanquã vas figuli confringes eos. paſces et gubernabis bonos poteſtate eterna: malos autẽ tanq̃ fictilia vaſa in eternã perditionẽ conteres. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terrã. et nunc regnorũ terre diſpenſatores hanc Chriſto domino poteſtatem datam agnoſcite; o vos quibus iudicũ in terra facere datum eſt/diſcite Chriſtũ dominum dominũ iudicem eſſe. Seruite domino in timore: et exultate ei cũ tremore. O reges O iudices terre qui alios regitis & iudicatis: vos Chriſti domini ſeruos agnoſcite/illum timorate colite: gaudete de tanto rege. & tanta ei a deo patre collocata poteſtate/tremiſcentes illum offendere. Apprehẽdite diſciplinã nequãdo iraſcatur dominus: et pereatis de via iuſta. ſuſcipite filiũ dei illũ ſincere adorate/ne forte ſuccedeat qui poteſt vos vt vaſa figuli cõfringere: & exterminemini a calle vite eterne. Cum exarſerit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo. cũ paulo poſt exardeſcet vltio eius in inimicos eius qui in cogitationibꝰ ſuis vanuerũt/in reges et principes qui aſtiterũt et cõſpirauerũt

simul in eum: felices tũc vniuersi et a summo erepti malo/qui totius salutis sue spem collocabũt i eo.

1 CONCORDIA. ¶ Lucas in actis. Apostoli vnanimiter leuauerũt vocẽ ad deũ/et dixerũt. domine
2 qui fecisti celu et terram/mare et omnia que in eis sunt/qui spiritu sancto per os patris nostri Dauid
pueri tui dixisti: quare fremuerunt gentes et populi meditati sũt inania? astiterũt reges terre et pri-
cipes conuenerũt in vnũ: aduersus dominũ et aduersus Christũ eius. Conuenerũt enĩ vere in ciuitate
ista aduersus sanctũ puerũ tuũ IHESVM quẽ vnxisti: Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et
3 populis israel/facere que manus tua et consiliũ tuũ decreuerunt fieri. ¶ Mattheus. Exeuntes autẽ
pharisei cõsiliũ faciebant aduersus eũ: quomodo perderẽt eũ. Et Ioannes. collegerunt ergo pontifi-
ces et pharisei consiliũ: et dicebant quid faciemus? quia hic homo multa signa facit. si dimittamus eũ
4 sic: omnes credent in eũ/et venient romani et tollent nostrũ locum et gentẽ. ¶ In prouerbijs Chri-
stus/dei sapientia. quia vocaui et renuistis/extendi manũ meã & nõ fuit qui aspiceret/despexistis om-
ne consiliũ meum/et increpationes meas neglexistis: ego quoq; in interitu vestro ridebo/et subsãna-
5 bo cum vobis id quod timebatis aduenerit. ¶ Hieremias. Ecce ego euellã eos de terra sua: et domũ
6 iuda euellã de medio eorum. ¶ Idem. Ecce dies veniunt dicit dominus: et iuscitabo dauid germen
7 iustum/et regnabit rex/et sapiens erit/et faciet iudiciũ et iustitiã in terra. ¶ Tecum principiũ in die
virtutis tue: in splẽdoribꝰ sãctorũ ex vtero ante luciferũ genui te. Et Paulꝰ ad Hebreos. cui enĩ aliquãdo
dixit angelorũ: filius meus es tu ego hodie genui te? Et in actis. Et nos vobis annũcianus eam que
ad patres nostros promissio facta est: quoniã hanc deus impleuit filijs vestris sicut in psalmo secun-
8 do scriptum est. filius meus es tu: ego hodie genui te. ¶ Et dominabitur a mari vsq; ad mare et a
flumine vsq; ad terminos orbis terrarũ. Et dñs in Luca. Venient ab oriente et occidente et aquilone
9 et austro: et accũbẽt in regno dei. ¶ Apocalypsis. Qui vicerit et custodierit vsq; in finẽ opa mea: da-
bo illi potestatẽ super gentes/et reget eas in virga ferrea: et tanquã vas figuli confringentur/sicut &
10.11 ego accepi a patre meo. ¶ Ex sapientia. diligite iusticiam: qui iudicatis terram. ¶ Ex eadẽ. Seruite
12 domino in bonitate et simplicitate cordis. ¶ Ex eadẽ. Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei: vt
13 discatis sapientiã et ne excidatis. ¶ Ex threnis. persequeris in furore/et cõteres eos sub celis dñe.

ADVERTE. Primo & secundo versu que per preteritũ dicuntur fremuerũt/meditati sunt/astiterunt/
conuenerũt: Hieronymus ex hebreo per futurũ expressit/turbabũtur/meditabũtur/cõsurgent tracta
bunt. et ferme mos est septuaginta: per preteritũ quasi facta enũciare que hebrei scripta habẽt qua-
si futura. Verũ hec diuersitas/intelligentie non preiudicat: cum non tẽpus proferentis attendatur/sed
prophetie vis et reuelantis spiritus intẽtio. ¶ Quinto versu. tũc loquetur ad eos: in nostra tralatio-
ne et romana id de filio dicitur/in tralatione vero hebraica refertur ad patrẽ. sed que filius locutus
est: eadẽ & pater locutus est in filio. verba (inquit) que ego loquor vobis: a meipso non loquor. pater Ioannes.
autem in me manens: ille facit opera. ¶ Sexto versu. ego autẽ constitutus sum rex ab eo: ex hebreo. 14.
Ego autẽ vnxi regẽ meum. et illic ego monstrat filiũ/hic patrẽ. quod eo factũ est/ꝙ septuaginta signi-
ficationem actuã cõmutarunt in passiuã. Et vbi dictũ est vnxi regem meũ/alij legunt orditus sum re
gem meũ/alij ordinaui regem meũ: quod anceps facit vocabuli significatio. verum qui legunt vnxi:
astipulãtur interpretationi Petri i actis apostolorũ. vbi dixit conuenerũt enĩ vere in ciuitate ista ad-
uersus sanctũ puerũ tuum IHESVM: quẽ vnxisti. quare libentius authoritatẽ principis apostolorum
secutus admisi hoc in loco legendũ vnxi. vt et legitur in exemplari celestinorũ parisiensiũ. ¶ A septi
mo versu in decimũ: verba sunt filij/de se paterna verba recitantis. ¶ Duodecimo versu. apprehen-
dite disciplinã: Hieronymus ex hebreo adorate pure. volunt particulam in hebreo hic positum tria
hec significare apprehendite disciplinã/adorate pure/osculamini filium: sed magis proprie adorate
pure/et osculamini filium. Eodẽ duodecimo versu. nequando trascatur dominus: et pereatis de via
iusta: dominus ex hebreo superfluum est. et id etiam iusta ab interpretibus est adiectum. et hoc/et pe
reatis de via/hoc ipsum pretẽdere videtur: et ne exterminemini de mundo in eterna supplicia.

1 Act. 4
2 Act. 4
3 Mat. 12
3 Ioan. 11
4 pro. 4
5 Hie. 12
6 Hie. 23
7 psal. 109
7 Heb. 1
7 Act. 13
8 psal. 71
8 Luc. 13
9 Apo. 2
10 Sap. 1
11 Sap. 1
12 Sap. 1
13 Hie. 23

¶ Psalmus Dauid cum fugeret a facie Absalõ filij sui. III.

1 DOmine quid multiplicati sũt qui tribulant me: multi insurgunt aduersum me

¶ Psalmus Dauid cum fugeret a facie Absalõ filij sui. III.

1 DOmine quid multiplicati sũt qui tribulãt me/multi insurgũt aduersus me/multi dicunt

¶ Psalmus Dauid cum fugeret a facie Absalõ filij sui. III.

1 DOmine quare multiplicati sunt hostes mei? multi cõsurgunt aduersus me.

GALL.	ROM.	HEB.
2 Multi dicunt aīe mee:nō est salꝰ ipsi ī deo elꝰ. Sēp.	anime mee: non est salus illi in deo eius. ⁊ Dp̄.	Multi dicunt aīe mee:nō est salus huic in deo. Sela
3 Tu autem domine susceptor meus es:gloria mea et exaltās caput meum.	Tu autem domine susceptor meus es:gloria mea et exaltās caput meum.	Tu autē dñe clypeus circa me: gloria mea et exaltans caput meum. ⁊
4 Voce mea ad dominum clamaui:et exaudiuit me de mōte sancto suo Sēp.	Voce mea ad dominum clamaui:et exaudiuit me de mōte sancto suo. Dp̄.	Voce mea ad dominum clamabo:et exaudiet me de mōte sancto suo. Sela.
5 Ego dormiui et soporatus sum:et exurrexi quia dominus suscepit me. ⁊	Ego dormiui et somnū cepi et resurrexi:quoniā dominus suscepit me.	Ego dormiui et soporatus sū:euigilaui quia dominus sustentauit me.
6 Non timębo milia populi circundantis me: exurge domie saluum me fac deus meus. ⁊	Non timębo milia populi circundantis me: exurge domie saluum me fac deus meus. ⁊	Nō timębo milia populi qui circundedęrūt me: surge domie saluum me fac deus meus. ⁊
7 Qm̄ tu ꝑcussisti oēs aduersātes michi sine causa: dentes pctōrū cōtriuisti.	Qm̄ tu ꝑcussisti oēs aduersātes michi sine causa: dētes pctōrū contriuisti.	Quia tu ꝑcussisti oīm inimicorū meorū maxillā: dentes īpiorū cōfregisti.
8 Dñi est salꝰ:et sup populū tuū bn̄dictio tua. Sēp.	Dñi est salꝰ:et sup pplm tuū bn̄dictio tua. Dp̄.	Dñi est salꝰ: sup pplm tuum bn̄dictio tua. Sela.

TITVLVS. Psalmus Dauid cum fugeret a facie Absalon filij sui. Psalmus de Christo domino. Prophe ta in spiritu inducit Christum ad patrem. Domine:deus pater. tribulant me:hostes mei/iudei/pontifices/scribe et pharisęi. aduersū me:vt me perdant/et vitā adimant. non est salus ipsi in deo eius:passionis tempore. susceptor:defensor/adiutor. exaltans caput meū:gloria et honore coronans. ad dominum clamaui:ad patrē in passionis angustia vociferaui. de monte sancto suo: de excelso glorie sue solio. ego dormiui:in morte. et soporatus sū:in sōno requieui/in sepulchro collocatus. exurrexi:resurrexi/a morte excitatus sum. quia dominus suscepit me:quia pater adiuuit me. milia populi circundā tis me:populi iudaici/et custodū sepulchri mei. exurge domine:pater in auxiliū accurre. saluū me fac: ab inferis/et a morte animā meā erue. percussisti omnes aduersātes michi sine causa:vltus es in eos/ qui me persequebantur insontē. dentes eorum cōtriuisti:ob improperia oris eorum/falsa testimonia/ et mendaces in me accusationes affixisti/deleuisti/cōtudisti. domini est salus et super populū tuum benedictio tua:salutem suam et benedictionem populi fidelis in eum credituri refert in patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me:multi insurgūt aduersum me. pater eterne quid admisi/quid feci in iudeos vt multiplicarētur affligentes me: multo numero conspirant/machinantur/et se erigunt aduersum me. Multi dicunt anime mee:non est salus ipsi i deo eius. In magna multitudine asserunt de me:me frustra salutē a te deo meo sperare. Tu autē domine susceptor meus es:gloria mea/et exaltans caput meū. dicūt me frustra a te salutem sperare:sed longe falluntur et errant. quia tu celestis pater eterne defensor meus es:tu es claritas mea/ tu es qui gloria et honore coronas me. Voce mea ad dominū clamaui:et exaudiuit me de monte sancto suo. vos persecutores mei dicitis non esse salutem anime mee in deo suo:ego vocē meā ad deū patrē meum extuli/ego precē meā ad eum fudi/et susceptt eam de excelso glorie sue solio. Ego dormiui et soporatus sum et exurrexi:quia dñs suscepit me. ego in morte quieui/in sepulchro iacui/et a morte excitatus sum:quia me pater sustinuit et in vitā reuocauit me. Non timebo milia populi circūdantis me: exurge dñe saluū me fac deus meus. Innumerā turbā hostiū vallantiū me nichil ego formidabo: tu pater adueni/tu suscita me deus meus. Qm̄ tu percussisti omnes aduersantes michi sine causa: dentes peccatorū cōtriuisti. nichil timebo populū aduersantē michi:quia tu digna mulcta affecisti vniuersos qui michi vltro sunt aduersati/et impia eorū verba eterno supplicio puniuisti. Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua. tua est pater hec mea saluatio:et super plebem tuam gratie tue et benedictionis tue effusio.

1 2 3 4 5 6 7 8

1 CONCORDIA. ¶ Circundederunt me canes multi: tauri pingues obsederunt me. ¶ Speravit in 1 Psal. 21
2 domino/eripiat eum: saluũ faciat eum quoniã vult eum. Et iterum. dixerunt inimici mei michi: et qui 2 Psal. 21
custodiebant animã meã consiliũ fecerunt in vnũ. dicentes deus dereliquit eum persequimini et con- 2 Psal. 70
3 prehendite eum: quia non est qui eripiat. ¶ Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddã 3 Psal. 21
4 in conspectu timentiũ eum. ¶ Nec auertit faciem suam a me: et cum clamarẽ ad eũ exaudiuit me. 4 Psal. 21
5 6 ¶ In puluerem mortis deduxisti me. ¶ Tu autem domine ne elongaueris auxiliũ tuũ a me: ad de- 5 Psal. 21
7 fensionem meam conspice. ¶ Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur con- 6 Psal. 21
8 fusione et pudore qui querunt mala michi. ¶ Annunciabitur domino generatio ventura/ et annun- 7 Psal. 70
ciabunt celi iusticiam eius populo qui nascetur: quem fecit dominus. 8 Psal. 21

ADVERTE. Circa titulũ vbi dicitur hic et alibi psalmus dauid/aut aliquid simile: dauid datiuus est. quo designatur vt arbitror: non tam dauid actor psalmi/q̃ psalmus in spiritu ipsi dauid ostensus. hic autem illi ostensus est: cum fugeret a facie absalon filij sui. In qua quidẽ fuga: diuinitus illi ostensa est Christi domini persecutio/clamor in afflictione/exauditio/mors/quies in sepulchro/resurrectio: nulla multitudine hostiũ et custodum prohibere valente/hostium vltio/et credentiũ benedictio. et ex hoc sacro spectaculo: hanc diuinam laudẽ confecit. Verum et Dauid (qui desiderabilis interpretatur) in hac persecutione/christi domini desiderati gentium figuram gessisse/et absalon qui interpretatur amarus patri figurã populi hebraici (de quibus per Esaiam dicitur filios enutriui et exaltaui: ipsi autẽ spreuerũt me) et fugã Dauid figurã persecutionis Christi: nichil forte fuerit absurdi. ¶ Septimo versu quoniã tu percussisti omnes aduersantes michi sine causa: Hieronymus ex hebreo quoniã tu percussisti omniũ inimicorũ meorũ maxillã. quo designantur hebrei maxime in Christum dominũ/verbo peccasse. Nã non solũ negarunt eum sed et blasphemias addiderunt. persecuti sũt eum vt malũ: et a deo derelictum/non est salus inquiunt anime eius in deo eius/et mortem eius petierũt. dignum igitur vt qui tantũ et maledictis et mendaciis peccauerant in eum: deus vltor ea ex parte eos feriret/ puniretq; qua ipsi peccauerant. septuaginta autẽ/sine causa aut frustra addentes: Christum dominũ quem persecuti sunt insontem innoxiumq; ostendunt. Esaias, 12

¶ In finẽ psalmus canti-
ci Dauid. IIII.

1 CVm inuocarẽ exau-
diuit mę deus iusti-
cię mee: i tribulatione di-
lataſti michi.

2 Miserẽre mei: et exaudi
orationem meam.

3 Filij hominum vsq; quo
graui corde: vt quid dili-
gitis vanitatem et quęri-
tis mendacium? Semp.

4 Et scitote quoniã mirifi-
cauit dominus sanctũ su-
um: dñs exaudiet me cũ
clamauero ad eum,

5 Iracscimini et nolite pec-
care: q̃ dicitis i cordibus
vestris/et in cubilibus ve-
stris cõpungimini. Sẽp.

6 Sacrificate sacrificiũ iu-
sticię et sperate in domi-

¶ In finem psalmus can
tici Dauid. IIII.

CVm inuocarẽ tę ex-
audiſti mę deus iu-
sticię mee in tribulatione
dilataſti me.
Miserẽre michi domine:
et exaudi orationẽ meã.
Filij hominum vsq; quo
graues corde: vt quid dili
gitis vanitatem/et quęri-
tis mendacium? Dp̃.
Et scitote qm̃ mirificabit
dñs sanctũ suum: dñs ex
audiet me dum clamaue
ro ad eum,
Iracscimini et nolite pec-
care: q̃ dicitis i cordibus
vestris et in cubilibus ve-
stris compũgimini. Dp̃.
Sacrificate sacrificiũ iusti
cie: et sperate in domino.

¶ Victori in canticis psal
mus Dauid. IIII.

INuocantem me exau
diſti mę deus iusticię
mee: in tribulatione dila
taſti michi.
Miserẽre mei: et exaudi
orationem meam.
Filij viri vsq; quo inclyti
mei: ignominiose diligi-
tis vanitatem quęrentes
mendacium? Sela.
Et cognoscite quoniã mi
rabilem reddidit domi-
nus miseri-cordem suum:
dominus exaudiet cum
clamauero ad eum.
Iracscimini et nolite pec-
care: loquimini in cordi-
bus vestris super cubilia
vestra/et tacete. Sela.
Sacrificate sacrificiũ iu-

GALL.	ROM.	HEB.
no:multi dicũt quis oſtẽ- dit nobis bona?	M ulti dicunt quis oſten- dit nobis bona? ſignatũ	ſticie et fidite indomino: multi dicunt quis oſtẽdit
7 Signatum eſt ſup nos lu men vultus tui dñe:dedi ſti leticiã in corde meo.	eſt ſuper nos lumen vul- tus tui domine.	nobis bonum? Leua ſup nos lucẽ vultus tui dñe :dediſti leticiã in corde meo.
8 A fructu frumẽti et vini et olei ſui: mltiplicati ſũt.	D ediſti leticiam ĩ corde meo:a tpe frumẽti et vini et olei ſui multiplicati ſũt	I n tẽpore frumentũ et vi nũ eorũ: multiplicata ſũt
9 I n pace in idipſũ dormi- am:et requieſcam	I n pace in idipſũ obdor- miam:et requieſcam.	I n pace ſil'req̃eſcã et dor miã:qa tu dñe ſpecialiter
10 Q m̃ tu dñe ſingulariter in ſpe:conſtituiſti me.	Q m̃ tu dñe ſingulariter in ſpe:conſtituiſti me.	ſecuꝝ habitare fęciſti me

TITVLVS. Ad victoriam in canticis pſalmus/dauid. pſalmus de conuerſione gentium/(que idola colebant)ad Chriſtum. Propheta in ſpiritu loquitur. Cum inuocarem:pro conuerſione gentium. Iuſticie mee:iuſte orationis mee. In tribulatione:cum tribularer ab inimicis. dilataſti michi:leticiam dediſti michi/et tunc oſtendiſti michi:futuram gentium conuerſionem. orationem meam:pro earum conuerſione. Filij hominum:o gentes terrene. vſquequo:eritis. graui corde:duro et reluctanti animo. vanitatem:idola. mendacium:vocantes eos deos qui dij non ſunt. dominus:deus pater. mirificauit:mirabilẽ effecit. ſanctũ ſuum:Chriſtũ ſuũ/filiũ ſuum/verbũ ſuũ. cum clamauero ad eũ:ad ſanctũ ſuũ. Iraſcimini:dolete/indignamini ſup cultu veſtro. que dicitis:que oratis diis veſtris. ĩ cordibus veſtris et cubilibus veſtris:in mẽte et ſecretioribus locis. compũgimini:animo doleatis/et penitentiã agatis/atq; a modo taceatis. ſacrificate ſacrificiũ iuſticie:iuſta opera facite. q̃s oſtẽdit nobis bona:quis manifeſtat nobis hec bona de cõuerſione gentiũ? Reſpõſio. Signatũ eſt ſuper nos lumẽ vultus tui:facta eſt ſuper nos illuſtratio/reuelatioq; ſpiritus ſancti de huiuſmodi futuro bono/de gentiũ vocatione. leticiam in corde meo:hac de cauſa delectatus ſũ. a fructu frumẽti et vini:a fructu ſacramẽti Euchariſtie. multiplicati ſunt:ex gẽtibus/fideles Chriſti ſũt augmẽtati. In pace in idipſũ dormiã: Propheta de ſe loquitur/in hac ipſa fide/trãquilla mẽte dormiã ſomno quidẽ mortis. et requieſcã:et refrigeriũ inueniam. quia tu ſingulariter in ſpe conſtituiſti me:quia ſingularem ſpem et ſecuritatem dediſti michi.

EXPOSITIO CONTINVA. Propheta in ſpiritu. Cum inuocarem exaudiuit me deus iuſticie mee: 1
in tribulatione dilataſti michi. cum orans diuinam implorarem opem/iuſtam poſtulationem tu domine deus meus audiuiſti:et in afflictione mea letitia me affeciſti. Miſerere mei:et exaudi orationem 2
meam. o domine deus meus largire michi miſericordiam tuam:et ſuſcipe precem meam. Filij homi- 3
num vſquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem/et queritis mendacium? O gentes/o poſteritas Ade quouſq; obſtinato/duro et craſſo animo viuetis:quid eſt q̃ vanum idolorum cultum amatis et non veritatem/ſed ſolum quod mendax falſumq; eſt inquritis? Et ſcitote quoniam mirificauit do- 4
minus ſanctum ſuum:dominus exaudiet me/cum clamauero ad eum. O gentes idola vana et mẽdacium relinquite/verum id eſſe agnoſcite q̃ deus meſſiam ſuum/immaculatum ſuum/miſeratorem et ſaluatorem ſuum/admirabundum et colendum effecit: dominus deus ſuſcipiet precem meam cum
inuocauero ſanctũ ſuum. Iraſcimini et nolite peccare:que dicitis ĩ cordibus veſtris/et in cubilibus ve- 5
ſtris compungimini. O gentes ſuper vano cultu veſtro/contriſtamini/et nolite in deum delinquere: que diis veſtris in penetralibus animi veſtri/et in ſecretioribus locis oratis/dolete/penitẽtiamq; agite. Sacrificate ſacrificiũ iuſtitie et ſperate in dño:multi dicunt quis oſtẽdit nobis bona? Abſtinete ora- 6
re dijs veſtris in corde et cubilibus veſtris/ĩpendite deo iuſtorũ operũ cultum/et ſpem veſtram in eo et ſancto eius et nõ in idolis veſtris collocate:ſed aiunt plurimi quis tãta de cõuerſione gentiũ pandit/inſinuat et manifeſtat bona? Signatũ eſt ſuper nos lumẽ vultus tui dñe:dediſti letitiam in corde 7
meo. tu dñe deus miſeratione tua manifeſtas/nã illuſtratio ſpiritus tui facta eſt ſuper nos et reuelaſti:
et exultare me feciſti in ſpiritu meo. A fructu frumenti vini et olei ſui multiplicati ſunt. fideles tui ex 8
gẽtibus aucti ſũt:a cõmunione panis et vini pura ſancta et incõtaminata oblatione ſancti vncti tui.
In pace in idipſũ dormiã:et requieſcã. ego in trãquillitate/vna cum his fidelibus tuis ſomnũ mortis 9
ſuſcipiã:et refrigeriũ inueniã. Q m̃ tu domine ſingulariter in ſpe:conſtituiſti me. dormiã et requieſcã 10
in pace:quia tu domine deus meus ſingulari ſpei ſecuritate/dediſti michi hunc mundum habitare.

1 2 CONCORDIA. ¶ Oculi domini ſuper iuſtos: et aures eius in preces eorum. et iuxta eſt dñs iis qui
3 tribulato ſunt corde. ¶ Hieremias. Ad te gentes venient et dicent: vere mendacium poſſederunt pa
tres noſtri/vanitatē que eis non profuit. Et paulus teſtimoniū de hoc pſalmo adducit cum loquitur
de gentibus. Iam non ambuletis (inquit) ſicut et gentes ambulant/in vanitate ſenſus ſui/tenebris ob=
ſcuratum habentes intellectū. et ſubdit/propter quod et deponentes mendacium: loquimini verita=
4 tem vnuſquiſq; cū proximo ſuo. qm̄ ſumus inuicē membra. ¶ Hieremias. Oſtendā ego eis per vicem
5 hanc/oſtendam manum meā et virtutem meam: quia nomen michi dominus. ¶ In actis. Glorifi=
6 cauerunt deū dicentes: ergo et gentibus penitentiam dedit deus ad vitam. ¶ Paulus ad Ephelios.
7 Induite nouum hominē: qui ſecundum deū creatus eſt in iuſticia et ſanctitate veritatis. ¶ Idem. no=
8 lite contriſtare ſpiritum ſanctum: in quo ſignati eſtis/in die redemptionis veſtre. ¶ Lucas in actis. Ap
poſite ſunt in die illa anime circiter tria milia. erant autem perſeuerantes in doctrina apoſtolorum:
9 et cōmunicatione fractionis panis/et orationibus. ¶ Nonus et decimus verſus/Dauid proprij ſunt:
10 cuius in ſecundo regum nouiſſima verba feruntur. dixit vir cui conſtitutum eſt de Chriſto dei iacob.
ſpiritus domini locutus eſt per me: et ſermo eius per linguā meā. et in tertio: poſt monitionē filij ſui
Salomonis, dormuit igitur/ipſe Dauid cum patribus ſuis: et ſepultus eſt in ciuitate ſua.

1 Pſal. 33
2 Pſal. 33
3 Hie. 16
3 Ephe. 4
4 Hie. 16
5 Act. 11
6 Ephe. 4
7 Ephe. 4
8 Act. 2
9 3 Re. 2
1 --

ADVERTE. Circa titulū ad victoriā in canticis pſalmus Dauid. hic et in ſequentibus cum additur ad victoriam: intellige prouocationem canentium vt alter alterum canendo et bene canendo ſuperet. et olim cum citharis et muſicis inſtrumētis hos pſalmos adiūcta vocis harmonia: deo concinebant. omni quidē canendi/et bene canendi: adhibito conatu. quod igitur inſtrumentis et ore faciebant: id nos omni mentis harmonia/diligentiaq;/et ſtudio facere debemus. ¶ Primo verſu. Cū inuocarē exaudi=
uit me deus iuſtitie mee: legedū exaudiſti ex tralatione hebrea/romana/et ex greco vbi legitur εισηκουσασμου id eſt exaudiſti me/et ex ſequente verbo dilataſti. ¶ Eodē verſu. dilataſti michi: rectius videtur dicendum dilataſti me ex tralatione romana/et greco vbi habetur επλατυνασμε dilataſti me/id eſt letificaſti me. Siquidem ſecundum phyſicos: triſtitia conſtringit/et letitia cor dilatat. ſi tamen dicitur dilataſti michi: exponatur dilationem dediſti michi. ſed id grammaticorum certamē. ¶ Tertio verſu. filij hominū vſq; quo graui corde: id graui corde/ ex hebreo Hieronymus in bonam partē accepit/inclyti mei. ac ſi diceretur. quos deus nobili corde effinxit et plaſmauit: quare ergo diligitis colere idola vana/et queritis mendaciū/idololatrie mendacem cultum/vbi dij appellantur qui dij non ſunt/in malam autem partē accipiendo circa litterā (vt paſſim ex ſeptuaginta accipi ſolet) expoſitum eſt. illis deterrere viſus eſt propheta: Hieronymo vero blanda et miti oratione corripere/et ad reſipiſcendū/ſuauiter allicere. ſed eundem ſenſum pretendunt: illi deterrendo/iſte dulciter allicie=
do. ¶ Quarto verſu. Et ſcitote quoniā mirificauit dominus ſanctū ſuum: Hieronymus ex hebreo et cognoſcite quoniā mirabilē reddidit dominus miſericordē ſuum. Alij volunt quoniā ſegregauit dominus ſanctum ſuum/alij quoniam manifeſtauit dominus ſanctum ſuum. Hoc facit vocabuli ambiguitas. verum eſt tamen: et q; pater mirificauit Chriſtum dominum/et mirabilem effecit vt cui opera facere dedit que nullus alius fecit/ſed nec facturus eſt. Pater eum gloria et honore ab omni alio ſegregauit/pater eum manifeſtauit. Et ſiue legant miſericordem ſuum ſiue ſanctum ſuum: in eandem tendit ſententiam. eſt enim ſanctus ſanctorum. et vniuerſe vie eius miſericordia et veritas: requirētibus teſtamentum eius et teſtimonia eius. ¶ Quinto verſu. iraſcimini et nolite peccare: que dicitis in cordibus veſtris et in cubilibus veſtris cōpungimini. Paulo aliter Hieronymus ex hebreo/iraſcimini et nolite peccare: loquimini in cordibus veſtris ſuper cubilia veſtra/et tacete. quo forte deſignatur: iraſcimini ſuper ſceleribus veſtris et nolite peccare/confitemini deo in cordibus veſtris et cubilibus veſtris/et quieſcite/abſtineteq; ab huiuſcemodi inſanijs. verum id vocabulū i hebreo quod hic iraſcimini tranſlatum eſt: longe ponunt equiuocū/et nūc contriſtamini/conturbamini/cōmouemini/nunc iraſcimini ſignificare. Hieronymus autē ea ſignificatione vſus eſt: qua et ſeptuaginta. Quo fit vt nō ab re etiam legi poſſit. Contriſtamini et nolite peccare/loquimini in cordibus veſtris/in cubilibus veſtris et compungimini. ¶ Octauo verſu vbi dicitur/a fructu frumenti vini et olei ſui. particula et olei ſuperfluit/ nec habetur ex hebreo: ab iis quos intelligentie fugit ſacramentum adiecta. Inquit eni ſacer Hieronymus: nequaq; particulā illā ſe reperiſſe cum vetuſtū Origenis hexapli pſalterīū reuoluiſſet/ quod ipſius manu fuerat emendatū/neq; in hebreo/neq; in ceteris editionibus/nec apud ſeptuagita interpretes reperiri. quare in eccleſiarū pſalterijs nichil formidini eſſe debebit: illico locum illū emendare/et cōfodere ac conuellere particulā et olei. et a modo canere a fructu frumēti et vini ſui multiplicati ſunt ¶ Nono verſu. in pace in idipſū dormiā et requieſcā. videtur media diſtinctio potius facienda poſt dormiam q̄ poſt in idipſum. nam perinde eſt ex hebreo ac ſi legamus in pace ſimul dormiam: et re=

quieſcam, vbi rectius ſuſpendis ſpiritum poſt dormiam q̃ poſt ſimul. et vocabulum quod hic grece ponitur ΕΠΙΤΟΑΥΤΟ quod ſecundo verſu ſecundi pſalmi interpretatū eſt in vnū/hic in idipſum: ſimul ſignificat. ¶ Decimo verſu. conſtituiſti me: Hieronymus ex hebreo habitare feciſti me. grecus codex ΚΑΤΩΚΗΣΑΣΜΕ quod duplex vocabulum eſt: ſignificans habitare feciſti me/ et conſtituiſti me. quare videntur interpretes vnam ſignificationē pro alia accepiſſe/ et potius vertendū fuiſſe habitare feciſti me. quod ex tralatione hebraica hieronymum velle q̃ apertiſſime poteſt liquere.

¶In finē pro ea que hereditatē cōſequitur pſalmus Dauid. V.

1 VErba mea auribus ꝑcipe domine: intellige clamorē meum.

2 Intende voci orationis mee: rex meꝰ et deꝰ meꝰ.

3 Qm̃ ad te orabo dñe: mane exaudies vocē meā.

4 Mane aſtabo tibi et videbo: qm̃ nō deus volēs iniquitatem tu es.

5 Neq; habitabit iuxta te malignus: neq; permanebunt iniuſti ante oculos tuos.

6 Odiſti oēs qui operātur iniquitatē: ꝑdes oēs qui loquuntur mendacium.

7 Virum ſāguinum et doloſum abominabit dñs: ego autem in multitudine miſericordie tue.

8 Introibo in domū tuā: adorabo ad tēplū ſanctū tuum in timore tuo.

9 Domine deduc me i iuſticia tua: ꝓpter inimicos meos dirige in conſpectu tuo viam meam.

10 Qm̃ nō eſt i ore eorū veritas: cor eorū vanū eſt.

11 Sepulchrum patens eſt guttur eorum/linguis ſuis doloſe agebant: iudica illos deus.

¶In finē pro ea que hereditatē conſequitur pſalmus Dauid. V.

VErba mea auribus percipe domine: intellige clamorē meum.

Intende voci orationis mee: rex meꝰ et deꝰ meꝰ.

Qm̃ ad te orabo dñe: mane exaudies vocē meam.

Mane aſtabo tibi et videbo: qm̃ nō volens deꝰ iniquitatem tu es.

Non habitabit iuxta te malignus: neq; permanebunt iniuſti ante oculos tuos.

Odiſti dñe oēs qui operant iniquitatē: ꝑdes oēs qui loquuntur mēdaciū.

Virum ſāguinū et doloſum: abominabitur dñs.

Ego autē in multitudine miſericordie tue itroibo domine in domū tuam: adorabo ad tēplū ſanctū tuum in timore tuo.

Deduc me dñe in tua iuſticia: propter inimicos meos dirige in cōſpectu tuo viam meam.

Qm̃ nō eſt i ore eorū veritas: cor eorū vanū eſt.

Sepulchrum patens eſt guttur eorum/linguis ſuis doloſe agebant: iudica illos deus.

¶Victori ſuper hereditatibus pſalmus Dd̄.V.

VErba mea audi domine: intellige murmur meum.

Intende voci clamoris mei rex meus et deus meus: quoniā ad te dēpcor.

Dñe mane audies vocē meā: mane preparabor ad te et contēplabor.

Qm̃ nō deꝰ volēs iniquitatē tu: nec habitabit iuxta te malignus.

Nō ſtabūt iniqui: in cōſpectu oculorū tuorum.

Odiſti oēs operātes iniquitatem: perdes loquentes mendacium.

Virū ſanguinū et doloſū abominabitur dñs: ego autē in multitudine miſericordie tue.

Introibo ī domum tuā: adorabo in templo ſācto tuo in timore tuo.

Dñe deduc me i iuſticia tua: propter inſidiatores meos dirige ante faciem meam viam tuam.

Nō eſt enī in ore eorū rectum: iteriora eorū iſidie

Sepulchrum patens gutur eorum/linguam ſuā leuificant: condemna eos deus.

12 Decidāt a cogitationib⁹ suis/scd̄m multitudinem ipietatū eo⁹ expelle eos: qm̄ irritauerunt te dn̄e.
13 Et lętētur oēs qui spęrāt in tę: in eternū exultabūt et habitabis in eis.
14 Et gloriabūtur in te oēs qui diligūt nomē tuum: qm̄ tu benedicęs iusto.
15 D n̄e vt scuto bone volū tatis tue: coronasti nos.

Decidāt a cogitationib⁹ suis/secūdū multitudinē ipietatū eo⁹ expelle eos: qm̄ exacerbauerūt te dn̄e.
Et lętentur oēs qui spę rant in te/in eternū exul tabunt et habitabis ī eis: et gloriabuntur in te oēs qui diligunt nomen tuū.
Q m̄ tu bn̄dicęs iustum: dn̄e vt scuto bone volun tatis tue coronasti nos.

Decidāt a consiliis suis/ iuxta multitudinē scele rum eorum expelle eos: qm̄ prouocauerunt te.
Et lętentur oēs qui spę rant in te/in ꝑpetuū lau dabūt et ꝓtegęs eos: et lę tabūtur in te qui diligūt nomen tuum.
Quia tu bn̄dicęs iusto: domine vt scuto placabi litatis coronabis eū.

TITVLVS. Ad victoriā super hereditatibus psalmus Dauid. Psalmus: laus cōmunis synagoge et ecclesie. Prophęta in spiritu loquitur. manc exaudies vocē meā: mane vbi peccatorū expulsis tenebris orta fuerit in me tua gratia. videbo: contēplabor/mane dico/et electis vitiorū tenebris quia non deus volens iniquitatē tu es. iniquitatē: iniusticiā/et legis transgressionē. neq; habitabit iuxta te malignus: non habitabit in tabernaculo tuo. ab hoc quinto versu ad mediū septimi: ex opposito respōdet quartodecimo psalmo. ego autē in multitudine misericordie tue introibo in domū tuā: nō operib⁹ meis cōfidens/sed in tua gratia et misericordia ingrediar orationis tue locū. In timore tuo: non ob penā/sed ob amorē te offendere metuens. deduc me in iusticia tua: adiuua vt impleā mandata tua. propter inimicos meos: infideles qui in te non credūt. aut peruersos qui male credūt. dirige in cōspectu meo viā tuā: pone legem tuā ante oculos meos. in ore eorū: ininitorū. cor eorū vanū est: omnis cogitatio eorum vana. sepulchrū patens est guttur eorū: guttur eorū apertū est/ad deuorandū/ad interficiendū et sanguinē fundendū. iudica: condēna illos deus. decidant a cogitationibus: frustrentur ab executione malorū que cogitant. secundū multitudinē impietatū eorū expelle eos dn̄e: dominator eterne ꝓ multitudine scelerū suorum abijce eos abs te. quoniā irritauerunt te domine: quia prouocauerunt te ad eos expellēdos. et lętentur: orat ex opposito pro fidelibus. in eternū exultabunt: in gloria sempiterna. et habitabis in eis: inserentur in te/vneris eis. et gloriabuntur in te: gloriā suam in te habebūt/ eris eorum gloria. qui diligūt nomen tuū: verbum tuū/Christū tuū. quoniā tu benedices iusto: Christo tuo. domine vt scuto bone voluntatis tue coronasti nos: hāc ob causā quia benedices iusto tuo / circūdedisti nos quasi scuto bone voluntatis propiciationis et placabilitatis tue.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Propheta i spiritu loquitur. Verba mea auribus percipe domine: intellige clamorē meū. o deus meus accōmoda vocibus meis exauditionis tue auditū: agnosce vocife-
2 ratū meum. Intēde voci orationis mee: rex meus et deus meus. Intētus esto exaudiende preci mee:
3 regnator et gubernator meus et conditor meus. Quoniā ad te orabo domine: mane exaudies vocē
4 meā. quia ad te supplex mentē meā leuabo: in aduentu tuo suscipies precem meā. Mane astabo tibi et videbo: quoniā non deus volēs iniquitatē tu es. in aduentu tuo/te sole oriente iusticie acciṅgar ad
5 te/et intuebor te: quia tu es deus cui nō placet iniquitas. Neq; habitabit iuxta te malignus: neq; permanębunt iniusti ante oculos tuos. delicias regni tui non obtinebit maliuolus: iniusticiam operantes
6 abijcientur a conspectu tuo. Odisti omnes qui operantur iniquitatē: perdes omnes qui loquūtur mēdacium. infensus es vniuersis qui transgrediūtur legem: exterminabis vniuersos qui violant veritatē.
7 8 Virū sanguinū et dolosū abominabitur dn̄s: ego autē in multitudine misericordie tue Introibo in domum tuam: adorabo ad templū sanctū tuū/in timore tuo. hominē necis amatorē/et circūuenientem
dolis execrabitur deus: verū ego (quē tu ne talis essem multa elargitione miserationis et gratie tue ef
9 fecisti) habitabo iuxta te in domo tua/venerabor te in sancto tēplo tuo/te reuerebor et timebo. Domine deduc me in iusticia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meā. deus meus fac me recto calle incedere in lege tua: propter aduersarios meos qui nitūtur me a rectitudine deflecte-
10 re/rectam fac incessus mei semitam ante oculos tuos. Quoniā non est in ore eorū veritas: cor eorum vanum est. dirige domine viam meā propter inimicos meos quoniā non est i verbis eorum fidelitas:
11 omnis cogitatio eorū ad vanitatē intenta. Sepulchrū patens est guttur eorū/linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. faux eorū aperta est ad perdendum/ adblandiūtur et sermones suos concū-

nant ad fallendū:perde et condēna illos iudex eterne. D ecidant a cogitationibus suis/secundū mul 12
titudinem impietatū eorū:expelle illos quoniā irritauerunt te dñe. Irrite fiant cogitationes sue pro
multitudine iniquitatū eorum:proijce eos abs te quoniā ad vindictā prouocauerunt te. Et letentur 13
omnes qui sperant in te:in eternū exultabūt/et habitabis in eis. et delicijs perfruātur eternis vniuer-
si qui iusticiā tuam implentes spem suam collocant in te:in sempiternū cum exultatione laudabūt te/
et mansionē facies in eis. Et gloriabūtur in te omnes qui diligunt nomen tuū:quoniam tu benedices 14
iusto. et in gloria delectabuntur in te vniuersi amatores nominis tui:quoniā tu benedictione et gratia
adimplebis Christum tuū. D omine vt scuto bone voluntatis tue:coronasti nos. cōditor omniū rerū 15
eterne/bona voluntas et propiciatio tua tanq̄ scutū:vallauit/protexit & circūdedit nos.

1 Psal. 44. CONCORDIA. Et cōcupiscit rex decore tuū qm̄ ipse est deus tuus:et adorabunt eū. Deus in 1 2
2 Psal. 44 medio eius nō cōmouebitur:adiuuabit eam deus mane diluculo. Sedes tua deus in seculū seculi: 3 4
3 Psal. 45 virga directionis virga regni tui. dilexisti iusticiā/et odisti iniquitatē. Ad nichilū deductus est in cō- 5
4 Psal. 44 spectu eius malignus:timentes autē dominū glorificat. Dominus in Mattheo. tunc confitebor il- 6
5 Psal. 14 lis:quia nunq̄ noui vos. discedite a me omnes:qui operamini iniquitatē. Viri sanguinū et dolosi 7
6 Mat. 7 non dimidiabunt dies suos:ego autē sperabo in te domine. Et defer Paulus ad Titum. cū autem be-
7 Psal. 54 nignitas et humanitas apparuit saluatoris nostri dei:non ex operibus iusticie que fecimus nos/sed se
8 Psal. 137 cundum misericordiā suam saluos nos fecit. In conspectu angelorū psallā tibi:adorabo ad templū 8
9 Psal. 118 sanctū tuū/et confitebor nomini tuo. Deduc me in semitā mandatorū tuorum:quia ipsam volui. 9
10 Psal. 143 Et erue me de manu filiorum alienorum quorū os locutum est vanitatē:et dextera eorum dextera 10
11 Psal. 13 iniquitatis. Hic versus sexto versui psalmi decimitertij similē sententiā retinet: quē adducit Paulus 11
11 Rom. 3 ad Romanos. causati enim (ait) sumus iudeos et grecos omnes sub peccato esse. et subdit sepulchrū
12 Psal. 118 patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant:venenum aspidum sub labijs eorum. Spreui- 12
13 psal. 31 sti omnes discedentes a iudicijs tuis:quia iniusta cogitatio eorum. Letamini in domino et exulta- 13
14 psal. 105 te iusti. et gloriamini omnes recti corde. Cōfiteamur nomini sācto tuo:et gloriemur in laude tua. 14
15 psal. 90 Scuto circūdabit te veritas eius:nō timebis a timore nocturno. Et Esaias. Et nunc qui redēpti sūt 15
15 Esaie 51 a domino reuertantur et veniant in sion/laudantes:et letitia sempiterna super caput eorum.

ADVERTE. Circa titulū. ad victoriā sup hereditatibus psalmus Dauid. hereditates: prima synagoga/secunda ecclesia. de prima dictum est:pars autem donum populus eius/iacob funiculus hereditatis eius. de secunda. tu hereditabis in omnibus gentibus. septuaginta posuere pro ea que hereditat. sed id ferme ad idem redit. Nam et synagoga vt incipiens/et ecclesia vt perficiens et cōsumans hereditatē consequitur. Nono versu. dirige in cōspectu tuo viā meā:ex hebreo cōuersus est sermo/dirige ante faciē meā viā tuā. et Hieronymus in epistola ad Sūniam testatur:neq; Aquilā neq; Symmachum/neq; theodotionē habere viam meā/sed solam Luciani editionē que est editio septuagita. Verum promiscue:hoc et illo loquendi genere vti videtur sacer sermo. secundo hic:viam mandatorum tuorum cucurri:cum dilatasti cor meum. primo hic:seruaui mandata tua et testimonia tua/quia omnes vie mee in cōspectu tuo. quare interpretes:eundē sibi voluisse sensū hoc et illo modo verisimile est. Decimus versus ab eo qui est ex hebreo parū euariat:nisi rectum veritatem/et vanū esse insidias moliri/idem interpretari velimus. Quintodecimo vbi dicitur coronasti per preteritum: ex hebreo Hieronymus coronabis ꝓtulit futurū. et vbi habemus nos:istic habet eum. vt id referatur ad iustum id est Christum. vt et huc/gloria et honore coronasti eū/et constituisti cum super opera manuum tuarum. nos autem:hereditates synagogam et ecclesiā mōstrat/et vniuersā ex eis coalitā sanctorum societatē/et hic sensus circa litterā expressus est/atq; etiā nunc in hebreo habetur.

In finem in carminib⁹ psalm⁹ dd̄ ꝓ octaua. VI.

1 DOmine ne in furore tuo arguas me:neq; in ira tua corripias me.
2 Miserere mei dñe quoniam infirmus sum:sana me domine quoniam cōturbata sunt ossa mea.

In fine in hymnis psalmus dd̄ pro octaua. VI.

DOmine ne in ira tua arguas me:neq; in furore tuo corripias me.
Miserere michi domine quoniā infirmus sum/sana me domine qm̄ cōturbata sūt omnia ossa mea:

Victori in cāticis super octaua psalmus dd̄. VI.

DOmine ne in furore tuo arguas me:neq; in ira tua corripias me.
Miserere mei dñe quoniam infirmus sum ego:sana me dñe quoniā cōturbata sunt ossa mea.

3 Et aia mea turbata est valde: et tu dñe vsq; quo?
4 Conuertere domine/ eri pe animam meam: saluũ me fac propter misericor diam tuam.
5 Q m̃ non est i morte qui memor sit tui: in inferno autẽ quis confitębit tibi?
6 Laboraui i gemitu meo/ lauabo p̃ singulas noctes lectum meum: lachrimis meis stratũ meũ rigabo.
7 Turbatus est a furore oculus meus: inueteraui iter omnes iimicos meos.
8 Discędite a me omnes q operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dñs vocem flętus mei.
9 Exaudiuit dominus deprecationem meam: dñs orationẽ meam suscępit.
10 Erubescant et conturbẽtur vehemẽter oẽs inimici mei: conuertãtur & ęrubescant valde velociter.

et anima mea turbata est valde.
Et tu domie vsquequo? conuertere et eripe animam meã: saluũ me fac ppter misericordiã tuã.
Q m̃ nõ est in morte qui memor sit tui: in inferno autẽ quis confitębit tibi?
Laboraui i gemitu meo/ lauabo p̃ singulas noctes lectum meum: lachrimis stratum meum rigabo.
Turbatus est pre ira oculus meus: inueteraui iter omnes inimicos meos.
Discędite a me omnes q operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dominus vocem flętus mei.
Exaudiuit dominus deprecationem meam: dñs orationem meã assũpsit.
Erubescant et conturbẽtur oẽs inimici mei: auertantur retrorsum et ęrubescant valde velociter.

Et anima mea turbata est valde: et tu domine vsquequo?
Reuertere domine/ęrue animã meã: salua me p̃pter misericordiam tuã.
Q m̃ non est in morte recordatio tui: in iferno q̃s confitębitur tibi?
Laboraui i gemitu meo/ natare faciam tota nocte lectum meum: lachrimis meis stratũ meũ rigabo.
Caligauit pre amaritudine oculꝰ meꝰ: cõsũptus sũ ab vniuersis hostibꝰ meis
Recędite a me omnes q operamini iniquitatem: quoniam audiuit dominus vocem flętus mei.
Audiuit dominꝰ deprecationem meã: dominus orationẽ meã suscipiet.
Confundantur et cõturbentur vehementer oẽs inimici mei: reuertantur et confundantur subito.

TITVLVS. Ad victoriã in canticis/psalmus Dauid pro octaua. Psalmus de Christo domino. Prophetã in spiritu inducit Christũ: patrem/orantẽ/ea que membrorũ sunt sua facientẽ/et penitentiã suã patri offerentẽ. dominus: deus pater. furor: vltio in presenti vita. ira: vltio in futuro/vbi erit fletus et stridor dentiũ. infirmus sum: ob peccatũ. sana me: dimitte peccatũ meorũ. conturbata sunt ossa mea: anime vires/ratio/voluntas/intelligentia. et aia mea: explicat quod precessit. sed tu domine vsquequo: differes inclinare te ad sanandos meos. conuertere domine: qui peccato meorũ es auersus. eripe animam meam: animã meorum a peccato/sana a spirituali infirmitate/ ex perturbatione tranquillitati sue restitue. saluũ me fac: salua meos. propter misericordiã tuã: non ex operibus que fecerunt/sed ex tua immẽse bonitatis pietate et misericordia. in morte: in morte secunda/i inferno. qui memor sit tui: qui memoretur bonitatẽ/et misericordiã tuã. in inferno autem: id particulam precedentem explicat. in inferno: in morte secũda/in supplicijs eternis. quis cõfitebitur tibi: quis laudabit/quis enarrabit bonitates tuas/nullus/sed qui viuunt/qui habitãt in domo tua/i secula seculorũ laudabunt te. laboraui: conditiones penitentiũ. turbatus est a furore: ab iflictione vltionis tue. oculus meus: mens mea/et sensus meus. inueteraui: declaratio precedẽtis/ attritus sũ ob peccatũ meum ab omnibus inimicis meis tam mũdi huius/q̃ spiritualibus nequitiis. discedite. hic Christus pro penitẽtibus exauditũ se dicit/ et arcet omnes apostatas/obstinatos/et impenitentes/spiritualesq; nequitias a cetu eorũ qui per penitentiã a dei misericordia suscipiuntur. quoniã exaudiuit dominus vocẽ fletus mei: quoniã deus suscepit lachrimas meas/deprecationẽ et orationẽ meam pro illis. erubescant et conturbentur vehemẽ

ter omnes inimici mei: aduersarij mei/obstinati et impenitentes, conuertantur: retro abeant / abscedant procula me et meis. et erubescant: et confundantur. valde velociter: cito sentiant vltionē et irā tuam/qui nolunt delictorum penitētia/ confugere ad misericordiam tuam.

Xpō que sūt corporis sua faciē es.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. O pater eterne ne grauiter punias me in hoc seculo: ne damnes me in altero. Miserere mei dñe quoniam infirmus sum: sana me dñe quoniā cōturbata sunt ossa mea. flectere misericordia/quia fragilis est natura mea: celestis medice medere languoribus meis/quia omnis in me debilitata est potencia. Et anima mea turbata est valde: sed tu dñe vsquequo/ et memoria/mens/et voluntas mea multipliciter est tribulata: sed tu pater eterne quousq; differes sanare me? Conuertere dñe et eripe animā meā: saluum me fac propter misericordiā tuā. tu pater qui ob peccatū es auersus a me/conuerte faciē tuā ad me/et reforma imaginē tuā/da michi salutem eternam: non quia dignus sim/non quia meritus sim/ sed ob solam miseratione et gratiā tuam. Quoniā non est in morte qui memor sit tui: in inferno autē quis cōfitebitur tibi? da michi salutē tuam quo possim te laudare et beneficia tua cōfiteri/quia qui illam non consequitur/sed in perditionē it eterne mortis/nō memoratur tui: quis enī in loco supplicio rum eternorū laudabit te/aut poterit beneficia tua cognoscere? Laboraui in gemitu meo/lauabo per singulas noctes lectum meū: lachrimis meis stratum meū rigabo. O mitissime pater destitutus sū viribus in gemendo peccatū meū/ omni nocte profusas addam lachrimas in loco reclinationis mee: substerniculū meū fletibus meis humectabo. Turbatus est a furore oculus meus: inueteraui inter omnes inimicos meos. pre vltione tua turbatus est spiritus meus: ad finē deductus sum ab inimicis meis. Discedite a me oēs qui operamini iniqtatē: qñ exaudiuit dñs vocē fletus mei. facescite/abite procula me vniuersi operarij iniquitatis: quia celestis pater admisit fletum/afflictionē/et penitentiā meam. Exaudiuit dominus deprecationē meā: dñs orationē meā susceptt. misericors pater meus qui dominatur vniuersis/admisit precem meā: pater eternus petitionē meā acceptauit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei: conuertantur et erubescant valde velociter. confundantur & supplicijs afficiantur atrociter vniuersi qui michi aduersantur nolētes elargire ab eterno patre salutis esse participes: abeant retro/pessumq; eant/et ocyus confundantur.

CONCORDIA. ¶ Hic versus et primus psalmi 37 idem. ¶ Non est sanitas in carne mea: a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorū meorū. ¶ Cor meū cōturbatum est/dereliquit me virtus mea/et lumen oculorū meorū: et ipsū non est mecum. ¶ Intende in adiutorū meum: domine deus salutis mee. ¶ Non mortui laudabūt te dñe: neq; omnes qui descendūt in infernū. ¶ Afflictus sum et humiliatus sum nimis: rugiebā a gemitu cordis mei. ¶ Miser factus sum et curuatus sum vsq; in finem: tota die contristatus ingrediebar. ¶ Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Et Christus dominus in Matthēo. tunc cōfitebor illis: quia nunq̄ noui vos. discedite a me oēs qui operamini iniquitatē. ¶ Quoniā in te dñe speraui: tu exaudies me dñe deus meus. ¶ Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei. Item. confundantur et reuereantur querētes animā meā: auertantur retrorsū & confundantur cogitantes michi mala.

1 Psal. 37
2 Psal. 37
3 Psal. 37
4 Psal. 37
5 Psal. 113
6 Psal. 37
7 Psal. 37
8 Psal. 37
8 Mat. 7
9 Psal. 37
10 Psal. 37
10 Psal. 34

ADVERTE. Circa titulum ad victoriā in canticis pro octaua psalmus Dauid. pro octaua: pro populo qui sabbatū in octauā diē cōmutauit. et hic populus: christianus est/qui octauā diem id est dominicam celebrat. et septenarius: numerus est veteris legis. octonarius: legis noue. ¶ Primo versu. dñe ne in furore tuo arguas me: furor vltionē in presenti/et ira penā gehenne (vt circa litterā dictum est) authore Hieronymo significat. de furore secundo Regum. addidit furor domini irasci contra israel. et subditur. Immisitq; dominus pestilentiā in israel de mane vsq; ad constitutum tempus: & mortui sunt ex populo a dan vsq; ad bersabee septuaginta milia virorū. cum extēdisset manū angelus dñi super hierusalem vt disperderet eam: misertus est dominus super afflictionē/& ait angelo percutienti populum/sufficit nunc/contine manum tuā. De ira. Paulus ad Ephesios. venit ira dei in filios diffidētie. & Iacobus apostol⁹. thesaurizatis vobis iram in nouissimis diebus. attamē sepe furor pro ira / & ira pro furore confunditur. vt sequentis psalmi versu sexto: ira pro furore. ¶ Principio septimi versus. turbatus est a furore oculus meus: Hieronymus ex hebreo. caligauit pre amaritudine oculus meus. tametsi quidam putare possent Hieronymum aliam sonare intelligentiam. quasi caligatio sensus ex amaritudine doloris et penitentie accideret: rectius forsitan est, vt ex septuaginta) id intelligere de amaritudine et humiliatione quam deus penitentibus ab exteris etiam infligit/ad eorum exactionē sanitatem. quod sequens particula declarat. qua dicitur/consumptus sum ab vniuersis hostibus meis. ¶ Decimo versu. hec vocabula conuertantur/auertantur/reuertantur: idem volunt ac discedant/ tametsi diuersam habere videantur intelligentiam. accommodatius tamen videtur auertātur: quod

in psalterio reperitur romano. et ex greco επιστραφειησαν id est auertantur. sic igitur nõnullorum que supradicta sunt: potius videatur esse diaphonia q̃ sit.

¶ Psalmus Dauid quem cantauit dño pro verbis Chusi filij Iemini. VII.

1 Domine deus meus in te speraui: saluũ me fac ex omnibus persequẽtib⁹ me et libera me.

2 Nequando rapiat vt leo animã meam: dum non est qui redimat neq; qui saluum faciat.

3 Domine deus meus si fec̨i istud: si est iniquitas in manib⁹ meis.

4 Si reddidi retribuentib⁹ michi mala: dec̨idã merito ab iimicis meis inanis.

5 Persequat inimicus animam meam et cõprehendat/et conculcet in terra vitam meam: et gloriam meã in puluerẽ dẽducat.

6 Exurge domie i ira tua: exaltare in finibus inimicorum meorum.

7 Et exurge domine deus meus in precepto quod mãdasti: et synagoga populorum circundabit te.

8 Et propter hanc in altũ regredere: dominus iudicat populos.

9 Iudica me dñe secũdũ iustitiam meam: et secũdũ innocentiã meã sup me.

10 Consumet nequitia peccatorum et diriges iustũ: scrutans corda et renes deus.

11 Iustum adiutorium me-

¶ Psalmus Dauid quem cantauit dño pro verbis Chusi filij Iemini. VII.

Domine deus meus in te speraui: libera me ab omnib⁹ persequẽtibus me et eripe me.

Nequando rapiat vt leo animam meam: dum nõ est qui redimat neq; qui saluũ faciat.

Domine deus meus si fec̨i istud: si est iniquitas in manibus meis.

Si reddidi retribuẽtibus michi mala: dec̨idã merito ab iimicis meis inanis.

Persequat inimicus animam meam et cõprehendat eã/et conculcet in terra vitam meã: et gloriam meã in puluerẽ dẽducat.

Exurge domie i ira tua: et exaltare in finibus inimicorum tuorum.

Exurge domine deus in precepto quod mandasti: et synagoga populorum circundabit te.

Et propter hanc in altũ regredere domine: iudica populos.

Iudica me domine secũdum iusticiã meã: et secũdum innocẽtiã manuum mearum super me.

Consumet nequitia peccatorꝝ & dirige iustũ: scrutans corda et renes deus.

Iustum adiutorium me-

¶ Ignoratio Dñi quam cecinit dño super verba Chusi filij Iemini. VII.

Domine deus meus in te speraui: salua me ab omnibus persequentib⁹ me/et libera me.

Ne forte capiat vt leo animã meã: laceret et non sit qui eripiat.

Domine deus meus si fec̨i istud: si est iniquitas in manibus meis.

Si reddidi retribuẽtibus michi malũ: et dimisi hostes meos vacuos.

Persequat inimicus animam meam et apprehẽdat/et conculcet in terra vitam meam: et gloriam meã in puluerẽ collocet.

Surge domine in furore tuo: ẽleuare indignans super hostes meos.

Consurge ad me iudicio quod mãdasti: et congregatio tribuũ circũdet te.

Et pro ea in altũ reuertere: dominus iudicabit populos.

Iudica me domine secundum iusticiam meam: et secundum simplicitatem meam que est in me.

Consumẽtur malum iniquorum et confirmẽtur iust⁹: probator cordis & renum deus iustus.

Clypeus meus in deo

GALL.	ROM.	HEB.
um a domino: qui saluos facit rectos corde.	um a domino: qui saluos facit rectos corde.	qui saluat rectos corde.
12 Deus iudex iustus et fortis et patiens: nunqd irascitur per singulos dies?	Deus iudex iustus fortis et longanimis/ nunquid irascitur per singulos dies? nisi conuertamini gladium suum vibrabit.	Deus iudex iustus & fortis: comminans tota die.
13 Nisi cõuersi fueritis gladiũ suũ vibrabit: arcũ suum tetẽdit & parauit illũ	Arcũ suũ tetẽdit & parauit illũ/& in ipso parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit.	Non conuertenti gladiũ suum acuet: arcum suum tetendit et parauit illum.
14 Et in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit.	Ecce parturijt iniusticiã concepit dolorem: et peperit iniquitatem.	Et in ipso parauit vasa mortis: sagittas suas ad cõburendũ operatus est. Ecce parturuit iniquitatẽ concepto dolore: & pepe rit mendacium.
15 Ecce parturijt iniusticiã et concepit dolorem: & peperit iniquitatem.	Lacum aperuit et effodit eum: et incidit in foueam quã fecit.	Lacum aperuit & effodit eum: et icidet in interitũ quem operatus est.
16 Lacum aperuit et effodit eum: & incidit in foueam quam fecit.	Conuertet dolor eius in caput eius: et in verticem iniquitas eius descẽdet.	Reuertet dolor suus in caput eius: et sup verticem eius iniquitas sua descẽdet
17 Conuertet dolor eius in caput eius: et in verticem ipsius iniquitas eius descẽdet.	Cõfitebor domino secũdum iusticiã eius: et psallã nomini dñi altissimi.	Cõfitebor domino secũdũ iusticiã eius: & cãtabo nomini domini altissimi.
18 Cõfitebor domino secũdum iusticiã eius: et psallã nomini dñi altissimi.		

TITVLVS. Ignoratio Dauid quã cecinit dño super verba Chusi filij Iemini. Ignoratio: crimẽ quod ei ipingebatur/et quod ignorabat/cuiusq; erat insons. Itẽ & pphetia mortis Absalon. Chus: ethiops/ fama denigrat⁹. filius Iemini: Semei de cognatione Saul. psalm⁹: humana iuocatio. Dauid loquit. ex õnibus persequẽtibus me: Absalon/ Achithophel/ Amasa filio Iethra/& populo Israel. nequãdo rapiat: inimicus absalon. si feci istud: si admisi crimen quod impingit Semei. et est iniquitas: ea quã impingit Semei. retribuentibus michi: Sauli et confederatis suis. decidã ab inimicis meis inanis: succumbã Absaloni et cõplicibus suis salute destitutus. inimicus: Absalon. cõculcet in terra vitã meã/et gloriam meã in puluere deducat: priuet vita/et spoliet me regno. exurge: veni in adiutoriũ meũ. in ira tua: in furore tuo. exaltare: preuale. exurge dñe in precepto quod mandasti: surge de solio glorie et descende ad adiuuandũ me/secundũ preceptũ quod mandasti Samueli vt inungeret me. et propter hanc: propter synagogã et populorũ cõgregationẽ facto iudicio regredere in sublime solium tuum/vnde cunctorũ facta perspicis. dñs iudicat populos: ex hoc loco ad finẽ vsq; prophetat. secundũ innocentiam meã: puritatẽ a crimine obiecto/et hec particula precedentẽ explicat. peccatorũ: ab re criminãtium et persequentiũ. iustum: insontẽ a crimine impositio. scrutans corda et renes: animã et corpus/ alta et profunda/spiritũ & carnẽ/abdita & aperta/cogitationes & voluptates. Iustũ adiutoriũ: quia sciebat se insontẽ. iustus ad recte iudicandũ. fortis: potens ad liberandũ et vlciscendũ. patiens: longanimis ad sufferendũ & expectandũ. nũquid irascitur per singulos dies/nunquid punit quotidie/et id respicit patiens. quasi responsio audiatur/non: quia patiens/longanimis/sufferens. nisi cõuersi: cõminatur vt respiscant aduersarij et non puniantur a deo. arcum suũ: flagellũ suũ. vasa mortis: tela mortifera. sagittas suas ardentibus effecit: tela sue vltionis cum rebus ignitis aptauit/quo nisi conuertantur & respiscant supplicia gehenne minatur. Ecce parturit: hec prophetia de Absalone filio vsq; ad vltimũ versum. confitebor dño: laudes deo ereptori suo/liberatorioq; ab inimicis se psoluturũ pollicet.

CONÇORDIA. Ex secundo Regũ. Reporta arcam dei in vrbẽ. si inuenero gratiã in oculis dñi: reducet me et ostendet michi eam/et tabernaculũ suũ. ¶ Ecce filius meus qui egressus est de vtero meo/querit animã meã: quantomagis hic/filius Iemini maledicet michi. Semei autem filius Iemini

meo/querit animã meã:quãto magis hic filius Iemini maledicet michi. Semei autẽ filio Iemini maledicebat Dauid:egredere/egredere vir sãguinũ et vir belial. reddidit tibi dñs vniuersũ sãguinẽ domus Saul:cui inuasisti regnũ pro eo. & dedit dñs regnũ in manu Absalon filij tui. & ecce premunt te mala tua:quia vir sãguinũ es. ¶ Dauid & viri eius in interiore parte spelũce latebãt: et dixerunt serui dauid ad eum. ecce dies de qua locutus est dñs ad te ego tradã tibi inimicũ tuũ:vt facias ei sicut placuerit in oculis tuis. dixitq; ad viros suos. propicius sit michi dñs ne faciam hanc rem dño meo Christo dñi:vt mittã manũ meã in eum/quia Christus dñi est. ¶ Dixit dñs ad Samuelẽ vsquequo tu luges Saul:cum ego proiecerim eum ne regnet super israel? Imple cornu tuũ oleo et veni:vt mittam te ad Isai bethleemitẽ. prouidi eni in filiis eius michi regẽ. ¶ Quis sicut deus noster qui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra? ¶ Apparuit Chusi & veniens ait bonum apporto nũcium domine mi rex. iudicauit eni pro te dominus hodie de manu omniũ qui surrexerunt cõtra te. ¶ Factũ est preliũ in saltu effraim:et cesus est ibi populus israel ab exercitu dauid/factaq; est plaga magna in die illa viginti milliũ. ¶ Dñi nutu dissipatũ est cõsiliũ Achitophel vtile:vt induceret sup Absalon malum. ¶ Miseratus et misericors dñs:lõganimis et multũ misericors. nõ imperpetuũ irascetur:neq; in eternũ cõminabit. ¶ Tulit Ioab tres lãceas in manu sua: et infixit eas in corde Absalon. Tulerunt Absalon/et iecerũt in saltu in foueã grandẽ:et cõportauerũt sup eũ aceruũ lapidũ magnũ nimis. ¶ Accidit autẽ vt occurreret Absalõ seruis Dauid sedẽs mulo:cũq; ingressus fuisset mul⁹ subter dẽsã quercum/et magnã: adhesit caput eius quercui. et illo suspẽso iter celũ et terrã:mul⁹ cui insederat ptrãsiit. ¶ Locut⁹ est autẽ dauid verba carminis:i die qua liberauit eũ dñs de manu omniũ inimicorũ suorũ. ADVERTE. Quia hec laus humana posita est:nõ magnope expositione cõtinua curandũ fuit/sed nec de cõcordia & si de ea parũ adiectũ sit. Attamẽ i hac ipsa pfecutione:michul absonũ est Dauid gessisse figurã Christi. absalonẽ/& populũ israel:iude pricipũ/& cohortis. absalon traditionẽ meditatus/patri dat oscũlũ:& Iudas Christo. Dauid nudis pedib⁹/capite velato/suis similiter velatis & in luctu trãsgredit torrẽtẽ cedron/& ascẽdit cliuũ oliuarũ scãdẽs & flẽs:& dñs egress⁹ trãs torrẽtẽ cedrõ cũ discipulis/i mõte cepit pauere & tedere/& mest⁹ esse vsq; ad mortẽ. Dauid latet i cãpestrib⁹:dñs i sepulchro. Absalon crine pẽdet:Iudas fune fauces stringit. redit Dauid in Hierusalẽ/victor honoratus:dñs desepulchro surgit glorios⁹/ad suos rediẽs deuictis hostib⁹ & solutis inferni doloribus. & multa huius modi ex historia secũdi regũ/cõcinnare potes. ¶ Quarto versu. decidã merito ab inimicis meis inanis:aliã ex hebreo dat Hieronymus intelligẽtiã. et dimisi hostes meos vacuos. qua velle videt non modo hostib⁹ sibi mala inferẽtib⁹ nõ retribuisse malũ pro malo:sed retribuisse bonũ. Id eni designare videt si dimisi hostes meos vacuos/scilicet beneficio. alij vero cõuerterunt itelligẽtiã. ¶ Octauo versu. Dñs iudicat:ex hebreo iudicabit aptius ꝓphetie vocabulũ/& sẽtẽtie accõmodatius. quod decim⁹ & sequẽtes versus ꝓ futurũ loquẽtes:indicãt. ¶ Vndecimo versu. iustũ adutoriũ meũ a dño:illud iustum ex hebreo & greco ad versus precedẽtis finẽ ptinet/legendũq; potius esset scrutãs corda & renes deus iustus. vt ex hebreo ꝓbator cordis & renũ deus iustus. & grece εταζων καρδιας και νεφρους οθεος δικαιος. examinãs corda & renes deꝰ iust⁹. sunt qui habẽt δικαιωσ:id est iuste. ¶ Duodecimo versu. nũquid irascitur ꝓ singulos dies:Hieronym⁹ ex hebreo non dillatã ex suffe rentia clemẽtie diuine intellexit punitionẽ/sed iugẽ cõminationẽ. et quãuis hec alia intelligẽtia nõ tamen aduersa. stat eni cum lõganimitate dei & punitionis dillatione:iugis cõminatio punitionis per scripturas sanctas/per prophetias/per sanctos viros/per suos predicatores nisi resipiscant/nisi reconciliant et auersi conuertantur. et vtraq; intelligẽtia:dei in nos benignitas indicatur. hac:q; cõminatur vt saluet. illa q; non ilico punit quia amet. quomodo & circa litterã expositum est.

¶In finẽ pro torcularib⁹ psalmus Dauid. VIII.

1 DOmine dñs noster: q̃ admirabile est nomẽ tuũ i vniuersa terra?
2 Q m̃ eleuata est magnificetia tua:super celos.
3 Ex ore infantiũ et lactentium perfecisti laudẽ ꝓpter inimicos tuos:vt destruas inimicũ & vltorẽ.

¶In finẽ ꝓ torcularibus psalmus Dauid. VIII.

1 DOmine dñs noster: q̃ admirabile est nomẽ tuũ i vniuersa terra?
2 Q m̃ eleuata est magnificentia tua:super celos.
3 Ex ore infantiũ et lactẽtiũ perfecisti laudẽ propter inimicos tuos: vt destruas inimicũ et defẽsorẽ.

¶Victori ꝓ torcularibus psalmus Dauid. VIII.

1 DOmine dñator nr̃: q̃ grãde est nomen tuum in vniuersa terra? Qui posuisti gloriã tuã super celos.
3 Ex ore infantiũ et lactentium: perfecisti laudem. Propter aduersarios tuos: vt quiescat inimic⁹ & vltor

1.2 Reg. 15
2.2 Reg. 16
3.1 Reg. 24.
4.1 Reg. 24.
5.1 Reg. 24.
6.1 Reg. 16
7.1 Reg. 16
8 Psal. 112
9.2 Reg. 18
10.2 Reg. 18
11.2 Reg. 17
12 Psal. 102
13.2 Reg. 18
14.2 Reg. 18
15.2 Reg. 18
16.2 Reg. 18
17.2 Reg. 18
18.2 Reg. 22

GALL.	ROM.	HEB.
4 Q ñ vidębo cęlos tuos opa digitorũ tuorũ: lunã & ſtellas quę tu fũdaſti.	Q ñ vidębo cęlos opera digitorũ tuoꝝ: lunam & ſtellas quas tu fundaſti.	V idębo enim cęlos tuos opera digitorũ tuorũ: lunã & ſtellas q̃ fundaſti.
5 Q uid eſt homo q̃ memor es eius: aut filius hominis quoniã viſitas eũ?	Q uid eſt homo q̃ memor es eius: aut filius hominis quoniã viſitas eũ?	Q uid eſt homo qñ recordaris eius: vel filiꝰ hominis qñ viſitas eũ?
6 M inuiſti eũ paulomin⁹ ab ãgelis/glia & honore coronaſti eũ: & cõſtituiſti eũ ſup opa manuũ tuaꝝ	M inuiſti eũ paulomin⁹ ab ãgelis/glia & honore coronaſti eũ: et cõſtituiſti eũ ſup opa manuũ tuaꝝ	M inues eũ paulomin⁹a deo: gloria et decore coronabis eũ. D abis ei poteſtatẽ: ſup opera manuũ tuarũ.
7 O ia ſubięciſti ſub pedib⁹ ei⁹: oues & boues vniuerſas/inſup & pecora cãpi	O ia ſubięciſti ſub pedib⁹ ei⁹: oues et boues vniuerſas/inſup et pecora cãpi.	C ũcta poſuiſti ſub pedib⁹ ei⁹: oues et armẽta oia inſuper et aialia agri.
8 V olucres cęli et piſces maris: qui perambulãt ſemitas maris.	V olucres celi et piſces maris: qui perambulãt ſemitas maris.	Aues celi et piſces maris: q̃ tranſeunt ſemitas põti.
9 D ñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ i vniuerſa terra?	Dñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ i vniuerſa terra?	D ñe dominator noſter: q̃ grande eſt nomẽ tuũ in vniuerſa terra?

TITVLVS. Ad victoriam pro torcularibus pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. Prophęta in ſpiritu loquit. Dñe dñs noſter: Chriſtus. admirabile nomẽ: IHESVS. magnificẽtia tua: magnificũ tẽplũ manib⁹ ſpiritus ſancti in virgine affabrefactũ/humanitas. ex ore infãtiũ & lactẽtiũ: puerorũ hebreorum. ppter inimicos tuos: ſacerdotes/ſcribas/& phariſeos. inimicũ & vltorẽ: iudaicũ populũ q̃ videbat in pſecutione Chriſti dñi/defẽſor dei & moſaice legis vltor. opera digitorũ: patris filij & ſpiritus ſancti. Q uid eſt homo: genus humanũ. aut filius hominis: Chriſtꝰ dñs ob carnis diſpẽſationẽ. viſitas eũ: habitãdo cũ eo in vnitate hypoſtaſeos. Minuiſti eũ: exinaniuiſti eũ. gloria & honore coronaſti eũ: in dextera tua eũ collocãs/regẽ regũ/& dñm dominantiũ cõſtituẽs. cõſtituiſti eũ ſuper opera manuũ tuarum: dediſti ei omniũ poteſtatẽ. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius: feciſti eũ vniuerſorũ dominũ. oues/boues & pecora cãpi: terreſtria. volucres celi: celeſtia. piſces/& perãbulantia aquarũ profunda: inferna. Dñe dñs noſter: reſumit quod in principio dixit. Et totus hic pſalmus in admiratione legat.

EXPOSITIO CONTINVA. D ñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ in vniuerſa terra. O dñe deus humane/& homo diuine q̃ admiratione dignũ/q̃ glorioſũ nomẽ tuũ in vniuerſo terrarũ orbe. 1
Q ñ eleuata eſt magnificẽtia tua ſup celos. q̃ admirabile inquã/qa magnificũ corporis tui tẽplũ exaltatũ eſt ſup altitudinẽ celorũ. E x ore infantiũ & lactentiũ pfeciſti laudẽ propter inimicos tuos: vt deſtruas inimicũ & vltorẽ. ex voce puerorũ hebreorũ cõpleuiſti laudationẽ ppter põtifices/ſcribas & phariſeos hoſtes tuos: vt cõuincas & cõfũdas aduerſariũ tuũ q̃ ſe ſimulat honoris diuini et diuine legis defẽſorẽ. Q ñ videbo celos tuos opera digitorũ tuorũ: lunã et ſtellas q̃ tu fũdaſti. O dñe q̃ admirabile nomẽ tuũ/qa ego nõ vt nũc eminus ſed comínus intuebor fabricã celorũ/opus omnipotentiũ virtutũ tuarũ: cominus intuebor celũ lune & ſtellarũ que tu plaſmaſti. Q uid eſt homo q̃ memor es eius: aut filiꝰ hominis qñ viſitas eũ/qd eſt humanũ genus q̃ recordaꝰ es eiꝰ ad redimẽdũ ipſũ/aut quid eſt filiꝰ hominis qñ tu ipſe ſuſtẽtas eũ? M inuiſti eũ paulominꝰ ab angelis/gloria et honore coronaſti eũ: et conſtituiſti eũ ſuper opa manuũ tuarũ. tu filiũ hominis pauxillũ exinaniuiſti a deo/clarificatione & honorificentia decoraſti eũ: & prefeciſti opibus õniartificis potẽtie tue. O mnia ſubieciſti ſub pedibꝰ eius: oues & boues vniuerſas/inſup & pecora cãpi. V olucres celi & piſces maris: qui perãbulãt ſemitas maris. omnẽ creaturã ſubdidiſti eius poteſtati: terreſtria/celeſtia & inferna. D ñe dñs noſter: q̃ admirabile eſt nomẽ tuũ in vniuerſa terra? O rex noſter & dominator noſter: q̃ admiratione dignũ q̃ ſtupendũ/glorioſũ & benedictũ nomẽ tuũ/per vniuerſa terrarũ ſpacia? 2 3 4 5 6 7 8 9

CONCORDIA. ¶ Paulus ad Philippẽſes. et dedit ei nomẽ quod eſt ſup omne nomẽ. Et Malachi as. ab ortu ſolis vſq; ad occaſũ: magnũ eſt nomẽ meũ i gentib⁹. ¶ A ſũmo celo egreſſio eius: & occurſus eius vſq; ad ſũmũ eius. Et Paulꝰ ad Epheſios. cõſtituens ad dexterã ſuã in celeſtibꝰ ſup omnẽ prĩ- 1 2

cipatū & poteſtatē & virtutē & dominationē: & omne nomē quod nominat nō solū in hoc ſeculo/ſed
etiā i futuro. Et ad Philippēſes. factus obediēs vſq; ad mortē: mortē autē crucis. propter quod & de⁹
exaltauit illū. ¶Mattheus. videtes autē principes sacerdotū & scribe mirabilia que fecit/ & pueros
clamātes in tēplo & dicētes hosiāna filio dauid: indignati sūt & dixerūt ei. Audis quid isti dicūt/ IHE-
SVS autē dixit eis: vtiq;. Nunq̄ legistis quia ex ore infantiū & lactētiū pfecisti laudē/ tunc eni impleta
est pphetia. ¶Verbo dñi celi firmati sūt: & spiritu oris eius ōnis virtus eorū. Et Esaias. Quis appē-
dit tribus digitis molē terre/ Ex hoc passu itellige beatorū cōuersationē in celo, qui lunā & stellas: nō
vt nūc emin⁹ sed cominus sūt visuri. & hoc admirat ppheta: illud autē nichil est admiratione dignū.
¶Paul⁹ ad hebreos. Nō eni āgelis subiecit de⁹ orbē terre futurū: de quo loquimur, testat⁹ est eni in
quodā loco quis dicēs. quid est homo q⁹ memor es ei⁹: aut filius hominis qñ visitas eū/ minuisti eum
paulominus a deo/ gloria & honore coronasti eū: & cōstituisti eū sup opera manuū tuarū. omnia sub
iecisti sub pedibus eius. Ad philippēſes. Semetipsū exinaniuit formā serui accipiēs: in similitudinē ho
minū factus & habitu inuentus vt homo. ¶In noie IHESV ōne genu flectatur celestiū/ terrestriū &
infernorū: & omnis lingua cōfiteatur: quia dñs IHESVS est in gloria dei patris. Confitebor nomini
tuo super misericordia & veritate tua: quia magnificasti super omne/ nomen sanctū tuū. Et in actis.
Neq; enim est aliud nomē sub celo datū hominibus: in quo oporteat nos saluos fieri.

1 Phil. 2
2 Psal. 18
2 Ephe. 1
3 Math. 21
4 Psal. 32
4 Esaie. 40
5 Heb. 2
6 Phil. 2
7 Phil. 2
8 Phil. 2
9 Psal. 137

ADVERTE. Circa titulū. ad victoriā p torcularib⁹ psalmus Dauid. Pro torcularib⁹: p festo torcu-
larū. quod idē festū est tabernaculorū. qđ celebrat septimo mēse quitadecima die: collectis frugib⁹ &
pressis torcularibus. q̄ pculdubio opera Christi cōsūmata i terra/ & penas finitas significabāt. quare
tūc merito gloriolā eius ascēsionē/ et sup ōnia datā ei poteſtatē precinebāt. ¶Primo versu. dñe dñs
noster: ex hebreo dñe dominator noster. hic dñe in hebreo soli deo cōuenit/ & dñs seu domiator ho-
mini cōuenit. quo fit vt hoc humanitas: illo Christi denoteť diuinitas. ac si dicerem⁹: de⁹ here noster.
¶Secūdo versu. qm̄ eleuata est magnificētia tua sup celos: alij decor tu⁹ sup celos. qđ si ita legat/ assti
pulatur huic Esaie pphete oraculo: quis est iste q venit de edom/ tinctis vestib⁹ de bosra/ iste formo-
sus in stola sua gradiēs i multitudine fortitudinis suę/ ¶Quarto versu. lunā & stellas q̄ tu fūdasti: q̄ copu
latū refert. vt Daphnidis arcū fregisti & calamos q̄ tu puerse Menalca. sic & i greco σεληνην και
αστερας α συ εθεμελιωσας. vbi α id est q̄ neutrū plale refert copulatū ex femineo singulari
& masculino plurali. quo dat itelligi septuagita interptes (vt ex hebreo) grece locutos de luna & stel
lis/ nō vt de rebus aiatis: alioqui relatiuo plurali masculino vsi fuissēt. Mirū igit nōnullos malle cū pla
tonicis celū et stellas aiatas et aialia esse fatire/ q̄ cū pphetis nō esse. Recti⁹ etiā legimus cū ex greco
cū ex hebreo lunā et stellas q̄ tu fūdasti: q̄ in psalmodia romana lunā et stellas quas tu fūdasti. ¶Se-
xto versu. minuisti eū paulomin⁹ ab āgelis: Hieronym⁹ ex hebreo minues eū paulomin⁹ a deo. in ce-
teris tralationib⁹ habeť ab āgelis/ in hebraica autē quēadmodū et Dauid scripsit/ a deo. hic recte: illic
perperā. sed septuaginta duo interpretes/ dicētes ab āgelis: veriti sūt dicere a deo/ ne plus homini q̄
par est tribuerēt/ nō intelligētes hūc locū nō intelligi debere de simplici hoie/ sed de deo homine. si-
mili errore lapsus est: qui epistolā Pauli ad Hebreos hebraico sermone scriptā vertit in grecū. vtebat
eni vocabulo Paul⁹ quo et Dauid: et a deo dicebat. ¶Quomodo eni ab āgelis diceret: cū hūc locū
vbiq; itelligat de Christo/ et de eo ad Hebreos dicat: sedet ad dexterā maiestatis ei⁹ in excelsis/ tanto
melior angelis effect⁹/ quāto pre illis differētius nomē hereditauit. et cū introducit primogenitū in
orbem terre dicit: et adorēt eū omnes angeli dei. quomodo igit legendū est: minuisti eū paulomin⁹
ab angelis/ Sed quia cū in forma dei esset: nō rapinā arbitrat⁹ est se esse equalē deo/ exinaniuit semet-
ipsum formā serui accipiēs. idcirco recte dicitur minoratus paulominus a deo. ¶Preterea. Ad Ephe
sios de patre et eo locutus. cōstituēs inquit ad dexterā suā in celestibus super omnē ptincipatū et po
teſtatē et virtutē et dominationē. quomodo igit minorat⁹ iure scribeť ab āgelis: q̄ cōstitutus est super
omnē pricipatū et potestatē et virtutē et dominationē/ sunt eni principatus/ poteſtates/ et virtutes
angelis superiores. Adde quod adiungit: et super omne nomē quod nolatur nō solū i hoc seculo/ sed
etiā in futuro. ne credas eū minorē thronis/ cherubim/ aut seraphim. ¶Ceterū Ioānes de Christo lo
quens. qui de sursū venit: sup omnes est. et pater diligit filiū: et oia dedit in manus eius. qua igitur ra
tione qui super omnes est/ et cui pater dedit omnia: minor asseretur angelis/ ¶Ad hec. Si Paulus in
epistola ad hebreos scripsit/ minuisti eū paulominus ab angelis: qui fit vt dicat omnia subiecisti sub
pedibus eius. in eo eni q⁹ omnia ei subiecit: nichil dimisit nō subiectū ei/ Et ad Corinthios: omnia ei
subiecit sub pedibus eius. cum autē dicit omnia subiecta sunt ei: proculdubio preter eū qui subiecit ei
omnia. Vides igitur nō velle eū minoratū paululū ab angelis (alioqui ruit ei⁹ argumētatio) sed vbiq;
legendū esse a deo. quid eni absonū: ei qui paulominus a deo minoratus est/ subiecta esse omnia/ pre-
ter eū qui subiecit ei omnia/ id est patrē et diuinitatē ipsam/ et qua paulominus minutus est ab eo qui
subiecit ei omnia: illi subiectū esse/ vides etiā quomodo nō passibiliter/ nō carnaliter diuinus Paulus

intelligit oues et boues/et quod sequitur:sed viuifice et intellectualiter/vt par rationabile q̄ est / pro celestibus/terrestribus et infernis.alioqui nō colligat ex hac prophetia:omnia ei subiecta esse preter eum qui subiecit ei omnia. ¶ At dicet forsitan quispiam contentiosus:minutus est paulominus ab angelis secūdū humanitatē. Verū illū nosse oportuit:filiū hominis hypostaseos et persone nomē esse/non nature.sic apud Mattheū dīs de se:dīs eni est filius hominis etiā sabbati. Et in Marco.vt autem sciatis quia filius hominis habet potestatē in terra dimittendi peccata: ait paralytico/ tibi dico surge.tolle grabatū tuū:et vade in domū tuā. et statim surrexit ille:et sublato grabato abiit inde coram omnibus. Et i Luca. Et tūc videbūt filiū hominis venientē in nube cū potestate magna et maiestate. Et in Ioāne:de se dicit ad Nicodemū.nemo ascendit in celū:nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo.si ergo purā naturā dicit non hypostasim:quomodo dicit filius hominis qui est in celo/cum secundū humanitatē et in terra esset/et loqueretur in terra/et nondū cōscendisset in celum/ Et cū se nominat filiū hominis:nos illuminat ad intelligendas scripturas et prophetias/filiū hominis cōtinentes:nō de puro homine/sed de se intelligi debere.Certū est igitur filiū hominis de persona intelligi debere:et nullo pacto quadrare posse quod dicitur/minuisti eū paulominus ab angelis. ¶ Sed et de natura vide:ne etiā id/paulominus ab angelis nō congruat.legimus eni in Apocalypsi.dignus est qui occisus est accipere virtutē/& diuinitatē/& sapientiā/& fortitudinē/& honorē & gloriā/& bñdictionē. & omnē creaturā que in celo est/& sup terrā/& sub terra/& que sunt in mari/& q̄ in eo:omnes audiui dicētes.sedēti in throno & agno:bñdictio/& honor/& gloria/& potestas in secula seculorū.quid eni per sedentē in throno nisi diuinitas: & per agnū nisi humanitas designatur/ qui nichilomin⁹ omnis creatura i celo/in terra/& mari dat benedictionē/honorē/gloriā & potestatē. qui fit igit:vt aliter q̄ spiritus sanctus per ꝓphetā locutus est:dicamus minuisti eū paulomin⁹ ab angelis/qui adoratur ab omnibus angelis/& nō potius dicamus vt veritas habet:minuisti eū paulominus a deo/ ¶ At forte rursū isurges:vbi habemus angelis/hebraice ELOHIM habetur/quod nomē dei plurale est.quare dīs potius q̄ deo erit dicendū. Nosse etiā oportet cōsuetudinē esse trāslatorū/siue vnice siue pluratiue nomē dei ponat:per singularē numerū trāsferre.vt psalmi 44 versu 9 ꝓpterea vnxit te deꝰ:vbi deꝰ/ELOHIM. psalmi 50 versu 11 cor mūdū crea i me deꝰ. psalmi 66 versu 6:post bñdicat nos cōmuno quodꝰ i locis subiūgit ELOHIM.et psalmꝰ 71 deꝰ iudicū tuū regi da:a billo vocabulo icipit.vides igit quomodo ELOHIM singulariter trāsferūt/nō pluraliter. Et mysterū cōtinet ea vocis pluralitas nō diuinitatis sed diuinarū hypostaseon pluralitatē insinuās. Quo quidē sacramēto nichil fuerit ab orthodoxe fidei integritate alienū:si hoc in loco exinanit⁹ paulominꝰ a pluribꝰ/patre scilicet et spiritu sācto filiꝰ designet.quorū neuter carnē assūpsit:sed solꝰ filiꝰ.vnde insani heretici Noetiani & Sabelliani & qui patrē/filiū/& spiritū sanctū i vnā hypostasim cōfundūt/ & eque patrē & spiritū sanctū vt filiū/natū & passū volūt:redarguūtur/& eorū retūditur insania. Nā alioqui et pater et spiritꝰ iminuti essent formā serui accipiētes:aut filiꝰ nō esset parūper iminutꝰ ab eis.quid igit vetabis quo minꝰ legere audeamus minuisti eū paulominꝰ a deo:vt et veritas habet/et spiritus sanctꝰ per ꝓphetā intonuit/ ¶ Quare vos per IHESVM et hoc dulce et benedictū nomē oro:vt a modo in ecclesiis et cōgregationibꝰ sanctorū psallatis sapiēter:minuisti eū paulominus a deo/gloria et honore coronasti eū/et cōstituisti eū sup opera manuū tuarū. mendas codicū eluite:et ad incudē locū beatissimi pauli ad hebreos/reuocate legētes minuisti eū paulominꝰ a deo.et paulopost.et eū autē q̄ modico a deo minoratꝰ est/videmꝰ IHESVM,ppter passionē mortis/gloria et honore coronatū.audete nichil vereamini:facessat vetus error.ei vero qui largitus est intelligentiā:omnis honor et gloria per immensa secula.amen.

¶In finē pro occultis filij psalmus Dauid. IX.

1 CONfitębor tibi dñe i toto corde meo:narrabo oia mirabilia tua.

2 Lętabor et exultabo i te: psallā noi tuo altissime.

3 In cōuertēdo iimicū meum rerorsū : ifirmabunt et peribunt a facie tua.

¶In finē pro occultis filij psalmus Dauid. IX.

CONfitębor tibi dñe i toto corde meo:narrabo oia mirabilia tua.

Lętabor et exultabo i te: et psallā noi tuo altissime

In cōuertēdo iimicū meum retrorsū : ifirmabunt et perient a facie tua.

¶Victori sup morte filij canticum Dauid. IX.

CONfitębor dño i toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

Lętabor et gaudebo i te: canam noi tuo altissime.

Cū ceciderint iimici mei retrorsū: et corruerint et perierint a facie tua.

4 Quoniam fęciſti iudiciũ meum & cauſam meam: ſędiſti ſuper thronũ qui iudicas iuſticiam.

5 Increpaſti gentes & periit impius: nomen eorũ dęlęſti in ęternum et in ſęculum ſęculi.

6 Inimici dęfęcęrunt phrameę in finem: & ciuitates eorum deſtruxiſti.

7 Periit memoria eorũ cũ ſonitu: et dominus in ęternum permanet.

8 Parauit in iudicio thronũ ſuũ, et ipſe iudicabit orbẽ terre in equitate: iudicabit populos in iuſticia.

9 Et factus eſt dñs refugiũ pauperi: adiutor in oportunitatiḃ in tribulatione.

10 Et ſpęrẽt in te qui nouęrũt nomẽ tuũ: qm̃ nõ dęreliquiſti q̃rentes te dñe.

11 Pſallite domino qui habitat in ſion: annunciate inter gentes ſtudia eius.

12 Qm̃ reqrens ſãguinẽ eorum recordat⁹ eſt: nõ eſt oblit⁹ clamorẽ pauperũ.

13 Miſeręre mei domine: vide humilitatẽ meam de inimicis meis.

14 Qui exaltas me de portis mortis: vt annunciem omnes laudationes tuas in portis filie ſion.

15 Exultabo in ſalutari tuo: infixe ſunt gentes in interitu quem fęcęrunt.

16 In laqueo iſto quem abſconderũt cõprehẽſus

Quoniam fęciſti iudicium meum & cauſam meam: ſedes ſuper thronũ qui iudicas equitatem.

Increpaſti gentes & periit impius: nomen eorũ dęlęſti in ęternum & in ſęculum ſęculi.

Inimici dęfęcęrunt phrameę in finem: & ciuitates eorum deſtruxiſti.

Periit memoria eorũ cũ ſonitu: & dominus in ęternũ permanet.

Parabit in iudicio ſędẽ ſuam: & ipſe iudicabit orbem terre in equitate.

Iudicabit populos cum iuſticia: & fact⁹ eſt dominus refugium pauperũ.

Adiutor in oportunitatibus in tribulatione: & ſpęrent in te omnes qui nouerunt nomen tuum.

Quoniã nõ derelinquis quęrentes te dñe: pſallite dño qui habitat in ſion.

Annũciate iter gẽtes mirabilia ei⁹, qm̃ reqrẽs ſanguinẽ eor̃ mẽorat⁹ eſt: & nõ ẽ oblit⁹ or̃ones pauper̃

Miſeręre michi dñe & vide humilitatẽ meã de inimicis meis, q exaltas me de portis mortis vt annũciem omnes laudationes tuas in portis filie ſion.

Exultabo i ſalutari tuo: infixe ſunt gentes in interitu quem fęcęrunt.

In laqueo quem occultauerunt michi: compręhẽ

Fęciſti enim iudiciũ meũ & cauſã meã: ſędiſti ſup ſolium iudex iuſticie.

Increpaſti gẽtes periit impius: nomẽ eorũ dęlęſti in ſempiternum & iugiter.

Inimici complęte ſunt ſolitudines in finem, & ciuitates ſubuertiſti: periit memoria eorũ cũ ipſis.

Dñs autẽ in ẽpiternum ſedębit: ſtabiliuit ad iudicandum ſolium ſuũ.

Et ipſe iudicabit orbem in iuſticia: iudicabit populos in equitatibus.

Et erit domin⁹ ęleuatio oppreſſo: ęleuatio opportuna in anguſtia.

Et confidẽt in te qui nouerunt nomen tuũ: quoniã non dereliquiſti quęrentes te domine.

Cantate domino habitatori ſion: ānũciate in populis cogitationes eius.

Qm̃ reqrens ſãguinẽ eorum recordat⁹ eſt: nõ eſt oblit⁹ clamoris pauperũ

Miſeręre mei domine vide afflictionẽ meã ex inimicis meis: q exaltas me de portis mortis.

Vt narrem laudes tuas in portis filie ſion: exultabo in ſalutari tuo.

Demerſe ſunt gentes in interitu quẽ fęcęrunt: in ręte quod abſcondęrunt captus eſt pes eorum.

est pes eorum.
17 Cognoscetur dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum cõprehensus est peccator.
18 Conuertant peccatores in infernũ: omnes gentes que obliuiscuntur deum.
19 Quoniam non in finem obliuio erit pauperis: patientia pauperum nõ peribit in finem.
20 Exurge domine nõ confortetur homo: iudicẽtur gentes in conspectu tuo.
21 Constitue domine legislatorem super eos: sciant gentes qm homines sũt.
22 Vt quid domie recessisti longe: despicis in oportunitatibus i tribulatione.
23 Dũ superbit impius incenditur paup: cõprehẽdũt in cõsilijs quib⁹ cogitant.
24 Quoniam laudatur peccator in desideris anime sue: & iniquus bñdicitur.
25 Exacerbauit dñm peccator: secundum multitudinem ire sue non queret.
26 Non est deus in conspectu eius: inquinate sũt vie illius in omni tempore.
27 Auferuntur iudicia tua a facie eius: omniũ inimicorũ suorũ dominabitur
28 Dixit eni i corde suo: nõ mouebor a generatione i generationem sine malo.
29 Cuius maledictione os plenũ est & amaritudine et dolo: sub lingua ei⁹ la-

sus est pes eorum.
Cognoscetur dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum cõprehensus est peccator.
Conuertant peccatores in infernũ: omnes gentes que obliuiscuntur dñm.
Quoniam non in finem obliuio erit pauperum: patientia pauperum nõ peribit in finem.
Exurge dñe non preualeat homo: iudicentur gẽtes in conspectu tuo.
Constitue dñe legislatorem super eos: vt sciãt gẽtes quoniã homines sũt.
Vt quid domie recessisti longe: despicis in oportunitatibus in tribulatione
Dũ superbit ipius incẽdit paup: cõprehẽdũt i cogitationib⁹ suis q̃s cogitãt.
Quoniam laudatur peccator i desideriis aie sue: et q iniqua gerit bñdicit.
Irritabit dñm peccator: secũdum multitudinem ire sue non inquiret.
Non est deus in conspectu eius: polluuntur vie eius in omni tempore.
Auferuntur iudicia tua a facie eius: omniũ inimicorũ suorũ dominabitur
Dixit eni i corde suo: nõ mouebor de generatione i generatione sine malo.
Cui⁹ os maledictione & amaritudine plenum est et dolo: sub lingua ei⁹ la-

Agnitus est dominus iudicium faciens: in opere manuum suarum corruit impi⁹.
Conuertantur impij in infernum: omnes gentes que oblite sunt deum.
Quoniam nõ in ẽternũ obliuiõi erit pauper: expectatio pauperum non peribit in perpetuum.
Surge domine non confortetur homo: iudicent gentes ante faciẽ tuam.
Pone domine terrorem eis: sciant gẽtes homines esse se.

X.

Quare domine stas a longe: despicis in tẽporibus angustie.
In superbia impij ardet pauper: capiantur in sceleribus q̃ cogitauerunt.
Quia laudauit impius desiderium anime sue: & auarus applaudens sibi blasphemauit dominũ.
Impi⁹ secũdũ altitudinẽ furoris sui non requiret: nec deus in omnibus cogitationibus eius.
Parturiũt vie ei⁹ in oi tẽpore/lõge sũt iudicia tua a facie eius: omnes inimicos suos despicit.
Loquitur i corde suo/nõ mouebor in gñatione & gñationẽ: ero sine malo.
Maledictione os ei⁹ plenum est & dolis & auaricia: sub lingua ei⁹ dolor &

bor & dolor.
30 Sedet in insidiis cum diuitibus: in occultis vt interficiat innocentē.
31 Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in spelūca sua.
32 Insidiatur vt rapiat pauperem: rapere pauperē dum attrahit eum.
33 In laqueo suo humiliabit eum: inclinabit se & cadet cū dominatus fuerit pauperum.
34 Dixit enim in corde suo oblit⁹ est deus: auertit faciem suā ne videat i finē.
35 Exurge domine de⁹ exaltetur manus tua: ne obliuiscaris pauperum.
36 Propter quid irritauit impius deum: dixit enī in corde suo nō requiret.
37 Vides qm̄ tu laborem & dolorē consideras: vt tradas eos in manus tuas.
38 Tibi derelict⁹ est paup: orphano tu eris adiutor.
39 Cōtere brachiū peccatoris & maligni: quere⁊ pec catum illi⁹ et nō inuenie⁊.
40 Domin⁹ regnabit in eternum & in seculū scli: peribitis gētes de terra illius.
41 Desideriū pauper exaudiuit dns: p̄parationē cordis eor audiuit auris tua
42 Iudicare pupillo et humili: vt non apponat vltra magnificare se homo super terram.

bor & dolor.
Sedet in insidijs cum diuitibus: in occultis vt interficiat innocentem.
Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in occulto sicut leo in cubili suo.
Insidiatur vt rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.
In laqueo suo humilia bit eum: inclinabit se & cadet dum dominabitur pauperum.
Dixit eni i corde suo oblitus est de⁹: auertit faciē suā ne videat vsq; in finē.
Exurge dne de⁹ me⁹ & exalte⁊ man⁹ tua: ne obliuiscaris pauperū in finē.
Propter qd irritauit impius dnm: dixit eni i corde suo non requiret de⁹.
Vides qm̄ tu laborem & dolorē consideras vt tradas eos in manibus tuis; tibi eni derelict⁹ est paup: pupillo tu eris adiutor.
Cōteres brachiū pctōris et maligni; requiretur de⁊lictum ei⁹ nec inuenie⁊tur.
Regnabit dns in eternū et in seculū seculi: peribitis gentes de terra eius.
Desideriū paupū exaudiuit dns: desideria cordis eor exaudiuit auris tua.
Iudicare pupillo et humili: vt non apponat vltra magnificare se homo super terrā.

iniquitas.
Sedet insidians iuxta vestibula: in absconditis interficit innocentem.
Oculi eius robustos tuos circūspiciunt: insidiatur i absc̄dito quasi leo in cubili.
Insidiat vt rapiat paupe rē: rapiet pauperē cū attraxerit eū ad rete suum.
Et confractū subijciet: & irruet viri⁹ suis valēter.
Dixit i corde suo oblit⁹ est de⁹: absc̄dit faciē suā nō respiciet in perpetuū.
Surge domine deus; leua manum tuā: noli obliuisci pauperum.
Quare blasphemat impius deū; dicens in corde suo quod non requiras.
Vides quia tu laborē & furorem respicis: vt dētur in manu tua.
Tibi reliquūt fortes tui: pupillo tu es fact⁹ adiutor
Cōtere brachiū impij & maligni: queres impietatem eius et non inuenies.
Dns rex seculi et eterni tatis: perie⁊unt gentes de terra eius.
Desideriū pauperū audisti dne: prepara sti vt cor eorum audiat auris tua.
Vt iudices pupillum & oppressum: et nequa vltra superbiat homo de terra.

TITVLVS. Ad victoriã ſuper morte filij pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu inducit populũ fidelẽ. Confiteri: laudare. dominus: Chriſtus. mirabilia tua: prodigia veteris teſtamenti et miracula noui. nomini tuo: quod eſt et Chriſtus et ſaluator. In cõuertendo: cũ conuerteris/abieceris/repuleris. inimicũ: diabolũ. qui iudicas iuſticiã: quia iuſte genus humanum detinuit & iuſte perdidit & cõdemnatus eſt. Increpaſti gentes: per predicationes apoſtolorũ et diſcipulorum. perit impius: defecit idololatra. nomẽ eorũ deleſti: quia non amplius gentes et impius appellati ſũt/ ſed Chriſtiani. inimici: diaboli. phramee: arma/tela/& idololatrie techne/vires/potentie quibus gẽtes ad interitũ ducebantur. ciuitates eorũ deſtruxiſti: phana/templa & ſtatuas demonum perdidiſti/ enertiſti. memoria eorũ cum ſonitu: memoria & ſonus demonũ/vt ne nomina quidẽ eorum ſupersint apud quoſq; fideles. et dominus: Chriſtus. parauit in iudicio thronũ ſuũ: ſoliũ ſuum ad iudicandum. orbem terre in equitate: mittendo legẽ euangelicã per vniuerſũ orbẽ. populos in iuſticia: idem quod ſuperior particula. refugiũ pauperi: populo fideli. in oportunitatibus in tribulatione: in penis martyrum/quod ſaluti multorũ optimũ erat & cõducebat. qui nouerunt nomen tuũ: Chriſtiani qui a te nomen acceperunt/& noſcunt quia tu es Chriſtus & deus/& dei verbũ & filius. querẽtes te: cõfeſſione tui/ſtudio pietatis & amore. habitat in ſion: in ſpecula/in mẽte diuinorũ contẽplatrice. ſtudia ei⁹: opera eius/ſancta euãgelia. ſanguinẽ eorũ: ſanguinis effuſionẽ eorũ/qui eum queſierũt. clamorẽ pauperum: fideliũ ſuorũ/martyrũ naſcentis eccleſie/qui Chriſti paupertatẽ et paſſionẽ ſunt imitati. humilitatem meã: afflictionẽ meã. de inimicis meis: perſecutoribus meis/regibus/preſidibus/& ſynagogis. de portis mortis: de fine iudaiſmi & culture idolorum. in portis filie ſion: in initio naſcentis eccleſie. in ſalutari tuo: in ſalute tua. infixe ſunt gentes in interitu quem fecerunt: perſecutores martyrum his ipſis perſecutionibus perierunt. in laqueo: in fallacia ſeducendi/et reuocãdi fideles a cultura veri dei ad idola. cõprehenſus eſt pes eorũ: cõprehenſi ſunt ad eternũ interitũ. iudicia faciens: cõdemnans/ et euacuans cultũ eorum. in operibus manuũ ſuarũ: in idolis/in ſimulachris que manibus ſuis fabricauerũt. peccator: idololatra. peccatores: pertinaces et obſtinati in nefario demonũ cultu. omnes gẽtes id particulã exponit precedentẽ. erit pauperis: populi fidelis/ Chriſti paupertatẽ imitãtis. patiẽtia pauperũ: afflictorũ fideliũ et martyrum. non conſortetur homo: non conualeſcat/non preualeat hominis perſecutio. Iudicentur: condemnentur. legiſlatorẽ ſuper eos: formidinẽ poſitoris diuine legis ſuper tyrannos & perſecutores tuorũ. ſciant gentes quia homines ſunt: agnoſcãt huiuſmodi perſecutores/per virtutes/ſigna et prodigia tua ſe homines eſſe/non deos. vt quid dñe receſſiſti longe: cur ſuis tam diu perſecutiones grauari/deſpicis in oportunitatibus: reſpicit ex oppoſito nonum verſum per modũ pie querele. ſuperbit impius: ſuphia effertur/eleuatur in deũ tyrãnus/caput perſecutionis. incenditur pauper: vritur penis/tormentis conficitur populus fidelis. in cõſiliis quibus cogitant: aduerſus ſanctos tuos. peccator: contẽptor dei. in deſideriis anime ſue: in cõcupiſcentiis ſuis et libidine ſeuiendi in pauperes tuos. exacerbauit dominũ: irritauit/ blaſphemauit. ſecundũ multitudinẽ ire ſue non queret: pre nimio furore debachandi & ſeuiendi in penas pauperis populi/non queret deum. non eſt deus in conſpectu eius: ab hoc vicesimo ſexto verſu vſq; ad triceſimũ quintũ deſcribit qualis peccator et tyrannus pauperẽ Chriſti populũ perſequens fuerit. auertit faciẽ ſuã ne videat in finẽ: nichil deo cure eſt/vt vnq; vindictã faciat. et hic 34. verſus ex oppoſito reſpondet 19 verſui vt falſitas veritati/& hoc impius animo volutabat/quia per longa tempora ad Conſtantinũ vſq; perſecutio duxrauit/et poſt aliquãdiu reſumpta eſt. Exurge dñe: deſcende/veni in adiutoriũ. exaltetur manꝰ tua: potentia tua vlciſcendo de inimicis tuis. ne obliniſcaris pauperũ in finẽ: vt tyrannus impie cogitat. non requiret: non vlciſcetur/et hoc eſt quod paulo ante dictũ eſt oblitus eſt deus/auertit faciẽ ſuam ne videat in finẽ. vt tradas eos in manus tuas: vt eternis ſuppliciis huiuſmodi tyrannos afficias. orphano: pauperi. pauperi: populo fideli qui longo tẽpore in perſecutionũ aſperitate videbatur patre orbatus. brachiũ peccatoris: poteſtas imperij. malignus: diabolus. queretur peccatũ illius: queretur qui ſimiliter ſeuiat in peccato. et nõ inuenietur: quia imperiũ veniet in manus fideliũ vſq; ad reuelationem hominis peccati. peribitis gentes de terra illius: quod maxime ſub imperio Conſtantini & fideliſſime Helene ceptum eſt. deſiderium pauperum exaudiuit dñs: nã huiuſmodi gentiũ conuerſio/ erat pauperũ Chriſtianorũ maximũ deſiderium. pupillo et humili: populo fideli qui in tanta perſecutione viſus (vt iam dictum eſt) aliquãdiu orbatus patre/nimis afflictus & humiliatus/ſed poſtmodum ampliter conſolatus. homo: peccator. tyrannus. magnificare: tenere imperium. ex hiſtorijs hec agnoſcuntur.

EXPOSITIO CONTINVA. C õfitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua. 1
beneficia tua recenſebo tibi tota mente mea redemptor dementiſſime: manifeſtabo vniuerſa mirifica opera tua. Letabor et exultabo in te: & pſallã nomini tuo altiſſime. letitia mea et gaudiũ meũ 2

3 erit in te:& laudabo nomen tuum deus ſuper omnia exaltate. I n conuertendo inimicũ meum re-
trorſum:infirmabuntur et peribunt a facie tua. cum principem mundi huius dabis peſſum/ cum fu-
ras eijcies:aduerſarij mei/maligne poteſtates debilitabuntur/et illuſtratione aduentus tui/tuaq; diſ-
4 ſipabuntur preſentia. Q uoniã feciſti iudicium meum et cauſam meã:ſediſti ſuper thronũ qui iudi-
cas iuſticiã. diſſipabuntur a facie et preſentia tua/quia tu te geſſiſti pro me iudicẽ et patronũ/dele-
ſti chirographũ/obligationẽq; meã:ſcandiſti crucis tropheũ/qui in equitate et iuſticia donas ſenten-
5 tiam. I ncrepaſti gentes et periit impius:nomen eorũ deleſti in eternum et in ſeculũ ſeculi.arguiſti
6 idola colentes/miſſis per orbem apoſtolis tuis veritatis annũciatoribus/defecit idolorũ cultor:abſtu
liſti nomina gentiũ in eternũ et vſq; ad cõſumationem mundi. I nimici defecerunt phramee in finẽ:
et ciuitates eorum deſtruxiſti. maligni ſathane et complicũ eius fallacie et techne/vireſq; nocendi
7 in perpetuũ illiſe ſunt et confracte:templa/phana/idola eorũ ſubruiſti et redegiſti in nichilũ. P erijt
memoria eorũ cum ſonitu:et dñs in eternũ permanet. exterminata eſt recordatio eorũ cũ nomini-
8 bus eorum:Chriſtus autẽ dñs/nunc et hodie et vſq; in ſempiternũ. P arauit in iudicio thronũ ſuũ/&
ipſe iudicabit orbem terre in equitate:iudicabit populos in iuſticia. locauit ad dexterã patris ſugge-
ſtum ſuũ ad iudicandũ/iudiciũ proferet orbi terre in equitatis lege:iudiciũ dabit populis in rectitudi
9 ne. E t factus eſt dñs refugiũ pauperi:adiutor in oportunitatibus in tribulatione.Chriſtus dñs po-
10 pulo inopi et oppreſſo effectus eſt auxiliator:auxiliator cum oportunũ fuit et cum tribularetur. E t
ſperent in te qui nouerunt nomẽ tuũ:quoniã non dereliquiſti querẽtes te dñe. O ſuperbenedicte dñe
non in terrenis et tranſitoriis bonis/ſed in te ſpem ſuã collocent/qui te fide apprehenderũt/et no-
11 mine tuo nominati ſunt:quia nunq; deſeruiſti eos qui te querere volunt/qui te volunt imitari. P ſallite
dño qui habitat in ſion:annũciate inter gẽtes ſtudia eius. O veri dei agnitores/et nomẽ eius por-
tantes laudes dicite deo habitanti in eccleſia regeneratorũ:euangelizate in nationibus opera ei⁹/
12 mandata/et beneplacita eius. Q uoniã requirens ſanguinẽ eorũ recordatus eſt:non eſt oblitus cla-
morem pauperũ. quoniã ipſe per nationes gentiũ exquirens effuſionẽ ſanguinis euangelizantium
opera eius/et voluntates eius:ad mentẽ reuocauit/non mandauit obliuioni gemebundas et querulo
ſas inuocationes martyrũ ſuorũ/qui propter ipſum/omnia/mundũ/parentes/opes/delicias/vitamq;
13 ipſam reliquerunt et nichilipenderunt. M iſerere mei dñe:vide humilitatẽ meã de inimicis meis. O
auditor clamoris pauperũ miſericordiã tuã michi largire:attẽde afflictionẽ meã quã patior a tyrã-
14 nis & reluctãtibus verbis veritatis. Q ui exaltas me de portis mortis:vt annuncie omnes laudatio-
nes tuas in portis filie ſion. miſerere mei dñe qui me attollis et ad vitã reſpirare facis ex gentiũ cul
tu/et vmbra iudeorũ:vt euãgelizem et enarrem cũctas laudes et iuſtificationes tuas in ipſa primum
15 ſurgente/exorienteq; eccleſia. E xultabo in ſalutari tuo:infixe ſunt gentes in interitu quẽ fecerunt. O
celeſtis pater eterne:ego delectabor in ſolo Chriſto tuo/in dño meo et rege meo imitando:deteri-
16 ti ſunt mei aduerſatores in ea ipſa morte quam michi parauerunt. I n laqueo iſto quẽ abſcõderũt:
cõprehenſus eſt pes eorũ. in impietate qua me inſidioſe fallere ſtuduerunt:retentus eſt & illaquea-
17 tus affectus eorum. C ognoſcetur dñs iudicia faciens:in operibus manuũ ſuarũ cõprehẽſus eſt pec
cator. manifeſta erit dñi potentia qui condẽnabit impios:in idolis & flagitioſe vite perpetratis/con-
18 uictus eſt dei contẽptor. C onuertantur peccatores in infernũ:omnes gentes que obliuiſcuntur deũ.
veri dei contẽptores deturbẽtur in inextinguibilis gehenne locũ:id eſt vniuerſe gentes que agnoſce-
19 re nolunt verum dei cultũ. Q uoniã non in finẽ obliuio erit pauperis:patientia pauperũ non perî-
bit in finẽ. Q uia Chriſtus dñs non in perpetuũ obliuiſcetur paupertatis & oppreſſionis populi ſui:
20 ſpes & longa expectatio martyrũ & afflictorũ ſuorũ nõ fruſtabitur in perpetuũ. E xurge dñe nõ cõ
fortetur homo:iudicentur gentes in cõſpectu tuo. veni Chriſto IHESV/fer opem de dextera pa-
tris/non inualeſcat/nõ preualeat in nos hominis potẽtia:condẽnent te nõ cognoſcentes/in ſpectu
21 tuo. C onſtituc dñe legiſlatorẽ ſuper eos:ſciant gẽtes qm̃ homines ſũt. immitte dñe legiſlatoris ter-
rorem in eos/cognoſcãt te deum eſſe qui ſolos cognoſcũt falſos deos:et agnoſcãt ſe mortales eſſe.
22 V t quid dñe receſſiſti longe:deſpicis in oportunitatibus in tribulatione? quid eſt dominator bene-
dicte q; tam diu differs auxiliũ tuum:derelinquis nos cum tẽpus eſt oportunũ/ derelinquis nos in
23 afflictione? D um ſuperbit impius incenditur pauper:cõprehendantur in cõſiliis quibus cogitant.
dum cultus tui cõtemptor effertur & inſoleſcat in te/penis conficitur populus tuus:pereant in his ip
24 ſis machinationibus quas aduerſum nos moliũtur. Q uoniã laudatur peccator in deſideriis anime
ſue:et iniquus benedicitur. comphendantur et pereant quoniã inter eos laude dignus eſtimatur im
25 pius et tranſgreſſor:& iniuſto applauditur. E xacerbauit dominũ peccator:ſecundũ multitudinem
ire ſue nõ queret. iniuſtus & auarus blaſphemauit deũ conditorẽ ſuum:impius pre multitudine ſe-
26 uitie ſue non requiret deũ. N on eſt deus in cõſpectu eius:inquinate ſunt vie illius in omni tẽpore.

nullus est ante impiũ/dei respectus:omnia eius opera scelerata ab ineunte etate in finem vsq; vite 11.12
sue. Auferũtur iudicia tua a facie eius:omniũ inimicorũ suorũ dominabitur. lex tua & mandata tua 27
longe ab eo abijciũtur:in oẽs pios insolescit/grassatur/& despicit eos. Dixit eni in corde suo:nõ mo 28 13
uebor a generatione in generationẽ sine malo, locutus est in semetipso:potentia hac non priuabor/ 14
nulla vnq̃ factorũ meorũ sequetur punitio. Cuius maledictione os plenũ est & amaritudine & dolo: 29 15
sub lingua eius labor et dolor. eius sermo execratione plen⁹ est & rapacitate & fraude:& in illo me= 16
stitia atq; angor. Sedet in insidijs cum diuitibus:in occultis vt interficiat innocentẽ. stat moliens insi= 30 17
dias cum auaris & rapacibus:vt in abditis interimat insontẽ. Oculi eius in pauperẽ respiciunt: insi= 31 18
diatur in abscõdito quasi leo in spelunca sua. insidie eius populo fideli intente sunt:explorat laten=
ter vt leo i latibulo suo. Insidiatur vt rapiat pauperẽ:rapere pauperẽ dũ attrahit eũ. Inlaqueo suo 32
humiliabit eum:iclinabit se & cadet cum dominatus fuerit pauperũ. insidie sue sunt vt perdat po= 33
pulum fidelẽ/populũ sola spiritualia bona curantẽ/perdet populũ fidelẽ dũ pertraxerit eũ in laque=
um suum. affliget eũ/subijciet eũ:& tandẽ populus insons morte mulctabitur/vbi insoluerit/grassatus
& debacchatus fuerit in cetũ inopũ & insontiũ. Dixit eni in corde suo oblitus est deus:auertit faciem 34
suam ne videat in finẽ. hec faciet impius quia locutus est in semetipso/ negligit hec deus/ nulla eius
prouidentia/nulla cura:cognitionẽ suã amouit/ne vnq̃ hec aspiciat. Exurge domine deus/exaltetur 35
manus tua:ne obliuiscaris pauperũ. exaltare dñe IHESV/propera in auxilium/preualeat potentia
tua:ne sit obliuio fideliũ tuorũ/propter te mundũ & omnia que mũdi sunt calcantiũ. Propter quid 36
irritauit impius deum/dixit eni in corde suo non requiret. quare blasphemauit infidelis cõditorẽ su=
um/nã locutus est in semetipso oblitus est deus/nõ attendet in perpetuũ. Vides/quonã tu laborem 37
& doloreẽ cõsideras:vt tradas eos in manus tuas. nequaq̃ auertisti faciẽ tuã vt cogitat impius/sed tu
facta eius respicis/quia tu penã & cruciatũ meditaris:vt incidant impij in vindictas tuas. Tibi dere= 38
lictus est pauper:orphano tu eris adiutor. nequaq̃ oblit⁹ es/negligis aut nõ curas/vt cogitat/sed po=
pulus tuus tue cure reseruatus est:populo tuo qui te solũ patrẽ habet/sed tã diu absentẽ & nõ in hoc
mundo/tu eris auxiliator. Contere brachiũ peccatoris et maligni:queretur peccatũ illius & non in= 39
uenietur. aufer ab impio tyrannidis potestatẽ/& a maleuolo:perquiretur enim qui similiter seuiat &
peccet/& non cõperietur. Dominus regnabit in eternũ et in seculũ seculi:peribitis gentes de terra 40
illius. Christi dñi regnũ stabilietur in perpetuũ/& vsq; post consũmationẽ mundi:nomẽ gentiũ exter
minabitur in omni loco dominationis eius. Desideriũ pauperũ exaudiuit dominus:preparationem 41
cordis eorũ audiuit auris tua. exterminatio/cõuersioq; gentiũ magnũ erat fidelibus desideriũ/et hũc
pium affectũ acceptauit benignissimus deus:dñe piam voluntatẽ quã tu preuidisti/ suscepit benigna
exauditio tua. Iudicare pupillo & humili:vt non apponat vltra magnificare se homo super terrã. et 42
ad hoc dñe suscepisti pium eorum desideriũ/vt populus patrẽ in terris nõ agnoscẽs/& propter te af=
flictus & humiliatus/regibus tuis iudicetur ac regatur:et nequaq̃ vltra adijciat tyrannus in tantũ de
terrena potestate superbire/insolescere & abuti super terram.

1 Psal. 110 CONCORDIA. ¶ Confitebor tibi dñe in toto corde meo:in consilio iustorũ et cõgregatione. ma= 1
2 Psal. 110 gna opera dñi:exquisita in omnes voluntates eius. ¶ Dũs in Ioanne. nũc iudiciũ est mundi: nunc 3
3 Ioan. 12 princeps huius mundi eijcietur foras. Et in Marco. erat in synagoga eorũ homo in spiritu imũdo/
3 Mar. 1 et exclamauit dicens:quid nobis et tibi IHESV nazarene/venisti perdere nos ante tempus. scio q⁹
4 Ioan. 16 sis sanctus dei. & cõminatus est ei IHESVS dicens:obmutesce/& exi ab homine. & discerpens eum
5 Math 28 spiritus immũdus:& exclamãs voce magna:exiit ab eo. & mirati sunt omnes/ita vt cõquirerent in=
5 Mar. 26 ter se dicentes:quidnã est hoc/quenã doctrina hec noua:quia in potestate spiritibus immũdis im=
5 Act. 11 perat/& obediunt ei. ¶ Dũs in Ioãne. et cũ venerit paracletus:ille arguet mundum de peccato & 4
5 Esai. 65 de iustitia & de iudicio. de peccato quidem quia nõ crediderunt in me. de iustitia vero:quia vado ad
6 Zach. 13 patrẽ. de iudicio autẽ:quia princeps mundi huius iã iudicatus est. ¶ Dũs in matheo. cũtes ergo do 5
7 Zach. 13 cete omnes gentes/baptisantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti. Et in Marco. euntes in
7 Ioan. 12 mundũ vniuersũ predicate euangeliũ omni creature. qui crediderit & baptizatus fuerit:saluus erit.
8 Ioan. 5 qui vero nõ crediderit:cõdemnabitur. Illi autẽ profecti predicauerũt vbiq; dño cooperante & sermo=
8 Mat. 28 nem cõfirmãte sequentibus signis. Et in actis apostolorũ. docuerũt turbã multã:ita vt cognomina=
9 Psal. 71 rentur primũ Antiochie/discipuli/Christiani. Et Esaias. et seruos suos vocabit nomine alio. ¶ Za= 6
10 Psal. 39 charias. Pseudoprophetas et spiritũ immundũ auferã de terra. disperdã nomina idolorũ de terra: 7
11 Psal. 104. et nõ memorabuntur vltra. Et ex Ioanne. audiuimus ex lege:quia Christus manet in eternũ. ¶ Do 8
12 Psal. 101 minus in Ioanne. omne iudiciũ dedit filio. Et in Matthẽo. data est michi omnis potestas in celo &
13 Psal. 4. in terra. ¶ Quia liberabit pauperẽ a potente:& pauperẽ cui non erat adiutor. ¶ Exultent & leten 9
14 Psal. 86 tur super te omnes querentes te dñe:& dicãt semper magnificetur dũs qui diligunt salutare tuum. 10

11,12 ¶Confitemini domino & inuocate nomẽ eius:annũciate inter gẽtes opera eius. ¶Quia prospexit
de excelso sancto suo:dominus de celo in terrã aspexit.vt audiret gemitus cõpeditorũ:vt solueret fili
13 os interemptorũ. ¶Hic orat quod primo et secũdo versu quarti psalmi:orauit ꝓpheta. ¶Diligit
14 dominꝰ portas sion:super omnia tabernacula iacob. Et dñs i Matthẽo.tu es petrus : & super hanc
15 petrã edificabo ecclesiã meã. Et porte iferi nõ preualebũt aduersus eã. ¶Letetur israel i eo qui fe
16 cit eũ:& filie sion exultẽt in rege suo. ¶Custodi me a laqueo quẽ statuerũt michi:& a scãdalis ope
17 rantium iniquitatẽ. cadent in retiaculo eius peccatores. ¶Dñs a dextris tuis:cõfregit in die ire sue
18 reges. Iudicabit in nationibus iplebit ruinas:cõquassabit capita in terra multorũ. ¶Simulachra gẽ-
tium argentũ & aurum:opera manuũ hominũ. Item. Erubescant impij & deducantur in infernum.
¶Quia psalmus hic prolixus:cõrahenda potius videtur cõciliatio:que facile a sedulo quoq; diuine
legis examinatore perficietur.

ADVERTE. Circa titulũ ad victoriã super morte filij/psalmus Dauid. super morte filij:super passio
ne domini.quia hic psalmus quedam cõfessio & gratiarũ actio est bonorum/ que saluificam domini
passionem sunt secuta. Septuaginta pretitulauerũt super occultis filij. forte quia hic continentur que
occulto dei iudicio/occultaq; prouidentia fiunt:scilicet iudiciũ principis mũdi huius/bonorũ a malis
persecutio/longa permissio/vltio/& liberatio:& huiusmodi talia. quarũ causas cognoscere magis dei
est:q̃ hominũ indagare. ¶Tertio versu. vbi dicimus singulariter in cõuertendo inimicũ meũ retror-
sum:ex hebreo pluraliter Hieronymus dixit cũ ceciderint inimici mei retrorsũ. quod secunda par-
ticula eiusdẽ versus infirmabũtur & peribunt a facie tua:magis pluratiue fuisse dicendum efflagitare
videtur. sed & accõmodatior lingue latine sermo:si dicatur cum cõuerteris inimicos meos retrorsum.
& apud Hieronymũ:est magis sententia in cõsequẽtia sermo/scilicet psallã nomini tuo cum ceciderint inimici mei retrorsum/& corruerint et perierint a facie tua. ¶Quarto versu. qui iudicas iusticiã:
iudex iusticie. grece ο κριμων την δικαιοσυνην quod &si sonet vt apud nos interpretes verterũt:
arbitror tamen accusatiuũ illũ potuisse in septimũ casum verti.vt dicerem⁹ qui iudicas iusticia/id est
in iusticia. neq; cũ dixeris est iudex iusticie/est iudex equitatis:aliud esse reor q̃ est iudex iustus/est iu
dex equꝰ/siue qui iudicat in iusticia/qui iudicat in equitate. Sic enĩ psalmi 95 versu decimo. Etenim
correxit orbẽ terre qui non cõmouebitur:iudicabit populos in equitate. et eiusdẽ tertiodecimo. iudi-
cabit orbẽ terre i equitate. frequẽter enim accusatiuũ apud grecos:resoluere habemꝰ iuxta cõsuetu
dinem sermonis nostri/in septimũ casum. ¶Sexto versu. quod dicitur inimici defecerunt phrameę
in finẽ:nichil aduersatur ei quod ex hebreo habetur inimici cõplete sunt solitudines in finẽ. Nam hic
loca eius/& habitationes desertas:illic vero potentias/vireſq; nocẽdi confractas designatur. ¶Septi
mo versu. perijt memoria eorũ cum sonitu:ex hebreo perijt memoria eorum cum ipsis. & respondet
ad id quod precessit de maligno & complicibus eius/scilicet q̃ solitaria facta sunt loca eorum/ciuita-
tes destructe/memoria eorum extincta. & ne hec modo:sed & ipsi funditus perierũt/penitq; aligati
sunt sempiternis. ¶Vicesimo primo versu. vbi legimus legislatorem:ex hebreo Hieronymus traduxit
terrorem. quasi propheta in spiritu precari videat deũ: vt imittat tyrannis (ceu Neroni / Domicia-
no/Traiano/Diocleciano/sequacibus suis & sue crudelitatis executoribus) per signa & prodigia/sue
potentie terrorẽ:ne adeo imaniter in pauperes Christi ritu ferarũ deseuiret/id est in martyras/qui &
fortes & robusti in tralatione hebraica 31 versui & 38 respondentę appellantur. At quia interpretes
legislatorẽ posuere:moti sunt multi hunc psalmũ de Antichristo exponere. sed quomodo precaretur
propheta vt mitteretur Antichristus:qui tot & tanta mala factur⁹ est Christianis/vt propemodũ se-
ducturus sit electos/& vsq; adeo impius & blasphemus in Christũ/vt omniũ aliorũ iniurias superatu-
rus sit/et blasphemias. Videtur igitur equus:vt qui legislatorẽ posuerunt/voluisse precari. positoris
diuine legis/tyrãnis ipsis metus incussionem immitti/vt olim Moseos apud Egyptios & tyrannos/
qui diuine voluntati in plantatione synagoge obluctari voluerũt. Quare non ab re visũ est:si de per-
secutionibus que inceperunt a portis mortis et a portis filie sion/consequenter ad tempora Constã-
tini/hic psalmus declararetur. ¶Vicesimo secundo versu. vt quid dñe recessisti longe. hic apud he-
breos alius psalmus incipit scilicet decimus. quare ad finẽ ferme psalterij numerus psalmorũ ex he-
breo:vnitate crescit supra numerũ psalmorũ nostrorũ. verbi causa:qui nobis vicesimus computatur/
apud eos primus et vicesimus erit. qui nobis centesimus illis centesimus primus. qui nobis centesi-
mus duodeuicesimus:illis centesimus vndeuicesimꝰ. a psalmo vero 148 in finẽ vsq; concordat. quod
facile est ex numeris qui adiciuntur comprehendere. ¶Vicesimo tertio versu. in consilijs quibus co
gitant:accõmodatius in cõsilijs que cogitant/& ex hebreo vbi dicitur in sceleribus que cogitauerũt/
et ex ratione latini sermonis. sed id ex cõsuetudine sermonis greci vbi dicitur εν διαβουλιοις
οις διελογισαντο tractũ videtur. ¶Vicesimo quinto versu. id exacerbauit dominũ: ex hebreo.

14 Math. 16
15 Psal. 149
16 Psal. 140
17 Psal. 109
18 Psal. 113
18 Psal.. 30

revocatur in superiorē particulā/& distinctionis punctus faciendus post dominū. ¶ Secunde particule vicesimi septimi versus/omniū inimicorū suorū dominabitur:respondet ex hebreo omnes inimicos suos despicit.quod forte magis consequens putabitur ad abiectionē diuinorū iudiciorū/ q̄ dominari omniū inimicorū suorū. ¶ Vicesimooctauo versu.a generatione in generationē sine malo:quod continuā cum mouebor habere videtur intelligentiā.verū ex hebreo aliud sonat in generatione & generatione ero sine malo.quasi impius in corde suo dicat/ab ea (quā putat felicitatem)se nō demutandū/neq; pro factis suis vnq̄ quippiā mali luiturū.quod rationabilius videtur: q̄ q; dicat non mouebor in sempiternū sine malo/siue quin opērer malū.nam neq; se male operari putat:sed prudenter agere/& alios potius errare. ¶ Vicesimonono versu.cuius os maledictione plenū est: ex hebreo rectius eius os maledictione plenū est/et sermo melior. ¶ Tricesimo versu.sedet in insidijs cum diuitibus in occultis vt interficiat innocentē:Hieronymus ex hebreo sedet insidians iuxta vestibula/in absconditis interficit innocentē.vbi id in absconditis tungitur verbo interficit. quare legendū potius nobis est sedet in insidijs cum diuitibus:vt in occultis interficiat innocentē. ¶ Tricesimotertio versu.in laqueo suo. id in laqueo suo sequendo intelligentiā hebraicam tungitur cum attraxerit.et ideo potius dicendū:in laqueū suū. Quod vero subtungitur humiliabit eū/inclinabit se & cadet cum dominatus fuerit pauperū:se superfluit/neq; ex hebreo/neq; ex greco habetur.& id totum inclinabit/& cadet:respicit pauperē non inimicū.quod oporteret si aditūgeretur se.nam sic respondet ex hebreo. et confractū subijciet/& irruet viribus suis valenter.& si particula adiungenda esset:potius eum q̄ se dicendū esset. ¶ Quadragesimo secundo versu.iudicare pupillo & humili:ex hebreo & iuxta consuetudinē latinā rectius/vt iudices pupillo & humili.id enim accōmodatius nostro sermoni:auscultauit auris tua vt iudiciū facias pupillo & humili.q̄ si dicas:auscultauit auris tua iudiciū facere pupillo & humili.tametsi hoc & illo loquendi modo:idem prorsus pretendatur,neq; noster mos est tam frequenter vti infinitiuo vt grecis:neq; vsqueadeo quadranter.

¶In finem psalmus Dauid. X.

IN dño confido: quomodo dicitis aie mee/ transmigra in montem sicut passer?

Quoniam ecce peccatores intendęrunt arcum/ parauęrunt sagittas suas in pharetra: vt sagittēt i obscuro rectos corde

Quoniam quę perfęcisti destruxęrunt: iustus autem quid fęcit?

Dominꝰ in tēplo sancto suo:dns in cęlo sędes eiꝰ.

Oculi eius i pauperē respiciūt: palpebre eiꝰ interrogant filios hominum.

Dns interrogat iustū & ipiū: qui autē diligit iniquitatē odit animā suā.

Pluit super peccatores laqueos:ignis & sulphur &

¶In finem psalmus Dauid. X.

IN domino confido: quomodo dicitis anime mee / transmigra in montem sicut passer?

Quoniam ecce peccatores tetendęrunt arcum / parauęrunt sagittas suas in pharetra:vt sagittēt in obscuro rectos corde.

Quoniam quę perfęcisti destruxęrunt: iustus autem quid fecit?

Dominꝰ in tēplo sancto suo:dns i cęlo sędes eius.

Oculi eiꝰ in pauperē respiciūt: palpebre eiꝰ interrogant filios hominum.

Dns interrogat iustū & ipiū: qui autē diligit iniquitatē odit animā suā.

Pluit super peccatores laqueos: ignis sulphur et

¶Victori. Dauid. XI.

IN dño sperauí: quomodo dicitis aie mee/ transuola in montem vt auis?

Quia ecce impij tetendęrunt arcum/posuęrunt sagittam suam super nervum: vt sagittent in abscondito rectos corde.

Quia lęges dissipate sūt: iustus quid operatus est?

Dns in tēplo sācto suo: dns in cęlo thronus eius.

Oculi eius vident: palpebre eius probāt filios hominum.

Dns iustū pbat: impiū autē & diligentē iniquitatem odit anima eius.

Pluet sup peccatores laqueos:ignis et sulphur &

GALL.	ROM.	HEB.
ſpiritus procellarū pars calicis eorum.	ſpiritus procellarū pars calicis eorum.	ſpiritus tempeſtatū pars calicis eorum.
8 Quoniã iuſtus dñs & iuſticias dilexit: æquitatem vidit vultus eius.	Quoniã iuſtus dominꝰ iuſticiam dilexit: æquitatem vidit vultus eius.	Quoniã iuſtus dominꝰ iuſticias dilexit: rectũ videbunt facies eorum.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmꝰ Dauid. pſalmꝰ de Chriſto dño. Propheta i ſpũ loquit in pſona Chriſti. Tranſmigra in montẽ ſicut paſſer: cito corripe fugam in ſolitariũ locũ/vt paſſer videns ſagittã extento curuatoꝝ arcu/in ſolitudinẽ euolat. tranſmigra inquã in ſolitariũ locũ, quoniã ecce peccatores: herodes & iudei. tetenderũt arcũ/parauerũt ſagittas ſuas in pharetra: dolos & faſſas in corde accuſationes machinati ſunt. vt ſagittent: vt faucient/vt vulnerent. in obſcuro: in deliquio/in obſcurũ luna/in excecata ſynagoga. rectos corde: te & tuos quos rectos corde & iuſtos reputamus. quoniã que ꝓfeciſti deſtruxerunt: id eſt doctrinã/mandata/precepta tua repulerunt & ſpreuerunt. iuſtus autẽ quid fecit/Reſponſio Chriſti. quid fecit ſcilicet inſons vt fugere debeat/ſi ſagittabunt/dñs in tẽplo ſancto ſuo eſt: in quo confido. dñs in celo ſedes eius: ad eos iudicandũ. oculi eius in pauperẽ reſpiciunt: miſericordes aſpectus dñi in iuſtũ & inſontẽ ſunt intenti/ad me ſunt aperti. palpebre eius interrogant filios hominũ: examen/iudiciũ eius/in momẽto facta hominũ diſcutit. dñs probat: acceptat iuſtũ et eũ qui diligit iniquitatẽ odit anima eius (ſic enĩ Hieronymus ex hebreo)id eſt diuina mens exoſum habet & abominatur iniquitatis amatorẽ. pluet ſuper peccatores laqueos: penarũ genera/quibꝰ vt pedicis/perpetuis alligabuntur penis. ignis/ſulphur/ſpiritus procellarũ; genera penarũ gehenne. pars calicis: tormenti/cruciatus/eterne mortis eorũ. Quoniã iuſtus dñs iuſticias dilexit: ratio cur deus bonos amat & opera bona/qm̃ bonus eſt. et iuſtos & opera iuſta/quia iuſtus. equa & recta/quia equus & rectus. æquitatem vidit vultus eius: quia equitas bona. et videt deus cuncta que bona ſunt. ſed & alius ex hebreo habetur ſenſus: qui dicetur in diaphoniis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. In domino cõfido: quomodo dicitis anime mee tranſmigra in montem ſicut paſſer. ſpero in deo patre meo/ab eo omnẽ defenſionẽ meã expecto: quid eſt vt dicatis mi-
2 chi/abi hinc/ocyus pete ſolitudinẽ ſicut auis que euolat in montana? Quoniã ecce peccatores intẽderunt arcũ/parauerunt ſagittas ſuas in pharetra; vt ſagittent in obſcuro rectos corde. abi hinc/pe-
te ſolitudinẽ/quoniã ecce hoſtes tui/arma in te aptauerunt/inſidias moliti ſunt: vt te in occulto inter-
3 ficiant & eos qui bona ſunt voluntate. Quoniã que perfeciſti deſtruxerunt: iuſtus autẽ quid fecit/abi hinc/et pete ſolitudinẽ/quia leges/precepta/et mandata tua contemſerunt/vos hec dicitis anime
4 mee: ſed quid criminis inſons vt fugere debeat operatus eſt? Dñs in tẽplo ſancto ſuo: dñs in celo ſedes eius. pater meus in quo cõfido reſidet in ſublimi glorie ſue ſolio: pater meus in quo confido ha-
5 bet thronũ ſuũ in celo vt iudicet hoſtes meos. O culi eius in pauperẽ reſpiciũt: palpebre eius interrogant filios hominũ. miſerationis eius aſpectꝰ ad me ſunt intenti: mutuo oculorũ et in momento fa-
6 cta hominũ diſcutit. Dñs interrogat iuſtũ et impiũ: qui autẽ diligit iniquitatẽ odit animã ſuã. dominus examinat facta iuſti et impij: qui autẽ amat mandata dei tranſgredi/is anime ſue detrimentum
7 patietur. Pluet ſuper peccatores laqueos: ignis/ſulphur et ſpiritus procellarũ pars calicis eorum. detrimentũ quidẽ anime ſue patietur/quia dñs tranſgreſſores et impios vinculis coercebit eternis:
8 flamma vorax/et ſtagnũ ſulphuris/et rotatio turbinis/particula quedã cruciatus eorum. Quoniam iuſtus dñs et iuſticias dilexit: æquitatem vidit vultus eius. verum de iuſtis aliter diffinietur/nam quia celeſtis pater iuſtus eſt ipſe iuſtorum et iuſticiarum amator eſt: ipſe iuſtos et iuſticiam in conſpectu ſuo collocauit.

		1. Pſal.	90
1	CONCORDIA. ¶ Quoniã in me ſperauit/liberabo eũ: protegã eum/quoniã cognouit nomen me	1 Luce	13
	um. Et lucas. in ipſa die acceſſerunt quidam phariſeorũ dicentes illi: exi et vade hinc/ quia herodes	2 Mar.	12
2	vult te occidere. ¶ Marcus. mittũt ad eum quoſdã ex phariſeis et herodianis: vt eum caperẽt in ver	3 Pſal.	118
	bo qui venientes dicunt ei: magiſter ſcimus quia verax es et nõ curas quenq̃ nec enĩ vides in faciẽ	3. Eſaie	53
3	hominũ/ſed in veritate viã dei doces. licet dari tributũ ceſari: an non dabimus? ¶ Tempus faciendi	4 Pſal.	9
4	dñe: diſſipauerunt legẽ tuã. Et Eſaias. iniquitatẽ nõ fecit: nec dolus fuit in ore eius. ¶ Quoniã feci-	5 Pſal.	33
5	ſti iudiciũ meũ: ſediſti ſuper thronũ qui iudicas iuſticiã. ¶ Iſte pauper clamauit: et dñs exaudiuit eũ.	6 Pſal.	33
6	Oculi dñi ſuper iuſtos et aures eius in preces eorũ. ¶ Vultus autẽ dñi ſuper faciẽtes mala: vt per-	6 Pſal.	5
	dat de terra memoriã eorũ. Multe tribulationes iuſtorũ: et de omnibꝰ his liberabit eos dominus. Iñ	7 Pſal.	33
7	non deus volens iniquitatẽ tu es. ¶ Mors peccatorũ peſſima: et qui oderunt iuſtũ delinquẽt. Apo-	7 Apo.	20
	calypſis. qui non inuentus eſt in libro vite ſcriptus: miſſus eſt i ſtagnũ ignis. quod ſupra ſtagnũ ignis	8 Pſal.	111
8	ardentis et ſulphuris appellauit. ¶ Cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et iraſcet/den	8 Sap.	5

tibus suis fremet & tabescet: desiderii peccatorū peribit. Et in sapiētia, pre angustia spiritus dicēt intra se: hi sunt quos aliquando habuimus in derisū, et in similitudinē improperij, nos insensati vitā illorum existimabamus insaniā, & finē illorū sine honore: ecce quomodo computati sūt inter filios dei, et inter sanctos sors illorum est.

ADVERTE. Tertio versu, quoniā quē perfecisti destruxerunt: legendū quę, neutrū plurale non quē accusatiuū singulare. Nā et grecus habet οτι α συ καθηρτισω αυτοι καθειλον: id est quoniam quę aptasti, parasti, perfecisti, euerterunt. quod & tralationi hebraice magis quadrat huic loco respondēti, vbi dicitur: quia leges dissipate sunt. ¶ Sexto versu, qui autē diligit iniquitatē odit animā suā: ex hebreo diligentē iniquitatē odit anima eius. & rectius quidē, nā ille (quē habemus) loquēdi modus: diuino aduersatur, siquidē legimus in euāgelio: qui amat animā suā perdet eā, et qui odit animā suā in hoc mundo: in vitā eternā custodit eā. nectamus itaq; ratiocinationē. ex psalmo qui diligit iniquitatem odit animā suā. & ex euāgelio qui odit animā suā: in vitā eternā custodit eā. Igitur qui diligit iniquitatē, in vitā eternā custodit animā suā. consequitū (si loquendi modus idē est) nullus, qui disciplinę rudis nō fuerit inficias ibit. quo nichil absurdius. Et scio: hoc (nisi equoco) dilui nō posse, neq; id cōtenditur. sed modū loquendi a modo loquendi euangelij esse diuersū: qui tamē minime diuersus, sed concors ac cōspirās est, qui hieronymū respicit et hebreū, quis igitur sequēdus: Dauid ne qui pet spiritū Christi loquitur, an interpres qui loquitur ex suo? pfecto Dauid. Esset igitur in codicibus nostris legendū, dominus interrogat iustū: impiū autē et qui diligit iniquitatem odit anima eius, vbi eius refert deū. ¶ Sed forte formidarunt interpretes: attribuere animā deo. At debuissent ex leuitico & Esaia admoniti esse: nichil hac in re fuisse periculi. & illic legisse: cadetis inter ruinas idolorum vestrorū, & abominabitur vos anima mea. et hic: iniqui sūt cetus vestri, calēdas vestras et solēnitates vestras odiuit anima mea. Et Hieremias. nūquid sup his non vlsitabo dicit dominus: et in gente tali non vlciscetur anima mea? ¶ Septimo versu, pluet super peccatores laqueos: distinctionis punctus post laqueos faciēdus. Nā ignis recti casus est. codex grecus πυρ και θειον και πρευμα καταιγιδος: ignis, et sulphur, et spiritus procelle. ¶ Vltimo versu, equitatē vidit vultus eius: vbi eius refert deū. Hieronymus ex hebreo, rectū uidebunt facies eorum: vbi eorum respicit peccatores. peccatores eni in fine seculorū rectū in gloria, et premiationē iustorū ad maiorē confusionē eorū visuri sūt: vt et psalmi III vltimus versus insinuat. non tamen quod senserunt interpretes, falsum: et si rectius forsan quod habetur ex hebreo, et ad hunc sensum posita est concordia.

¶In finē p octaua psalmus Dauid. XI.

1 SAluum me fac dñe
Sqm defecit sanctus:
quoniā diminute sunt vę
ritates a filiis hominum.
2 Vana locuti sūt vnusq;sq;
ad proximum suum: la-
bia dolosa i corde & cor-
de locuti sunt.
3 Disperdat dominus vni-
uersa labia dolosa: liguā
magniloquā.
4 Qui dixerunt linguā no
stram magnificabimus,
labia nostra a nobis sūt:
quis noster domin9 est?
5 Propter miseriā iopum
& gemitū pauperū: nūc
exurgam dicit dominus.

¶In finē p octaua psalmus Dauid. XI.

SAluum me fac dñe
Sqm defecit sanctus:
quoniā diminute sunt vę
ritates a filijs hominum.
Vana locuti sūt vnusq;sq;
ad proximū suum: labia
dolosa in corde et corde
locuti sunt mala.
Disperdat dominus vni
uersa labia dolosa: et lin-
guam magniloquam.
Qui dixerunt linguam
nostrā magnificabimus,
labia nostra a nobis sūt:
quis noster est domin9?
Propter miseriā iopum
& gemitū pauperū: nunc
exurgam dicit dominus.

¶Victori p octaua psalmus Dauid. XII.

SAlua domine quo-
Sniam defecit sāctus:
quoniā iminuti sunt fidę
les a filijs hominū.
Fruſtra loquuntur vnus-
quisq; proximo suo: labi
um subdolum i corde &
corde locuti sunt.
Disperdat domin9 om-
nia labia dolosa: linguā
magniloquā.
Qui dixerunt linguā no
stram roborēmus, labia
nostra nobiscū sunt: quis
domin9 noster est?
Propter vastitatem ino-
pū et gemitū pauperū:
nunc cōsurgā dicit dñs.

6 Ponam in ſalutari: fidu-
cialiter agam in eo.
7 Eloquia domini ęloquia
caſta/argentum igne exa
minatum: probatũ terre
purgatum ſeptuplũ.
8 Tu domie ſeruabis nos:
et cuſtodies nos a genera
tione hac in ęternum.
9 In circuitu impij ambu-
lant: ſecundũ altitudinẽ
tuam multiplicaſti filios
hominum.

Ponã in ſalutare meũ: fi-
ducialiter agã in eo.
Eloquia domini ęloquia
caſta: argentum igne exa
minatum terre purgatũ
ſeptuplũ.
Tu domie ſeruabis nos:
et cuſtodies nos a genera
tione hac in ęternum.
In circuitu impij ambu-
lant: ſecundũ altitudinẽ
tuam multiplicaſti filios
hominum.

Ponam in ſalutari: auxi-
lium eorum.
Eloquia domini ęloquia
mũda argentũ igne pro-
batum: ſeparatũ a terra/
colatum ſeptuplum.
Tu domie cuſtodies ea:
ſeruabis nos a generatio-
ne hac in ęternum.
In circuitu impij ambu-
lant: cum exaltati fuerint
viliſſimi filiorum homi-
num.

TITVLVS. Ad victoriã pro octaua pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu lo
quitur in perſona populi in Chriſtũ crediturũ. Saluũ me fac dñe qm̃ defecit ſanctus: ſalua me domi-
ne/quia ſanctorũ numerus ad nichilũ eſt redactus. diminute ſunt veritates a filijs hominũ: homines
veraces/homines ſpirituales diminuti ſunt ab hominibus mendacibus & carnalibus/longeq; ſunt nu
mero pauciores. vana locuti ſunt: ſubdola locuti ſunt. vnuſquiſq; filiorũ hominũ/f''orũ huius ſeculi/
carnaliũ hominũ. labia dolosa: id precedentẽ explicat particulã. in corde et corde locuti ſunt: duplici
corde/dupliciq; animo labia aperuerunt ad proximũ ſuũ. diſperdat dñs vniuerſa labia dolosa: iudicet/
condẽnet/cõterat dñs labia ſubdola/& hominũ corde dupliciũ. linguã magniloquã: id eſt linguã ſu-
perbam & dei ac diuine legis contẽptricẽ. qui dixerunt linguã noſtram magnificabimus: diſperdat &
conterat deus linguã eorum/qui dixerunt magnificabimus linguã noſtrã/ea ſubdole vrẽdo & decipi-
endo. quis noſter dñs eſt/quis poſſit nos ipedire/propter miſeriã inopũ & gemitũ pauperũ nũc ex-
urgam dicit dñs: verba patris precẽ prophete exaudientis/propter erumnã oppreſſorũ a doloſitate
filiorũ hominũ/& lachrimas pauperũ crediturorũ/nunc exurgã/nunc veniã in auxiliũ. ponã in ſalu-
tari. auxiliũ inopum & pauperum in ſalutari/in Chriſto meo collocabo. fiducialiter agam in eo: fidu
cialiter loquar in eo. eloquia domini eloquia caſta: eloquia Chriſti/eloquia verbi mei/eloquia ſancta
& pura. argentum igne examinatũ/probatũ terre/purgatũ ſeptuplum: eloquia Chriſti mei argentũ
igne conflatum/defecatum a terra/& ſepties purificatum/id eſt diuina charitate conflata/celeſtia &
minime terrena/& ſeptiformi ſpiritus ſancti chariſmate ſignata. tu dñe ſeruabis nos: ſeruabis popũlũ
tuum in Chriſtum crediturũ. A generatione hac: a generatione filiorum hominũ/terrenorum/carna-
lium/vanorum & fallacium. in circuitu impij ambulant: qui circundantur et ſepiuntur ipijs. ſecundũ
altitudinẽ tuã multiplicaſti filios hominũ: cũ ſecundũ quandã diuine altitudinis ſimilitudinẽ eleuati
i authoritate et poteſtate locati multiplicantur filij hoim/multitudo carnaliter et paſſibiliter viuẽtiũ.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Saluum me fac domine quoniam defecit ſanctus: quoniam dimi-
nute ſunt veritates a filijs hoim. ſalua me cõditor eterne quia ad nichilũ redactus eſt ſanctorum nu-
merus: ſalua me quoniã homines veraces/homines ſpirituales ad paucitatẽ redacti ſunt ab homini
2 bus carnalibus. Vana locuti ſunt vnuſquiſq; ad proximum ſuum: labia dolosa in corde/et corde locu
ti ſunt. ſinguli quiq; huiuſmodi carnaliũ blanda/ſubdolaq; locuti ſunt ad notum et amicum ſuum: du
3 plici corde/dupliciq; animo labia ſua aperuerunt. Diſperdat dominus vniuerſa labia dolosa: et lin
guam magniloquã. euellat deus/eradicet et conterat duplicitum animo ora ſubdola: eradicet et euel
4 lat linguam ſuperbam/dei/diuineq; legis contẽptricẽ. Qui dixerunt linguã noſtrã magnificabimus/
labia noſtra a nobis ſunt: quis noſter dñs eſt/euellat inquã deus et eradicet linguã contẽptorum et
ſuperborum qui impie locuti ſunt magnificamus linguã noſtrã/os in noſtra poteſtate eſt: quis eſt
5 qui nobis dominetur/ Propter miſeriam inopum et gemitum pauperum: nunc exurgã dicit domi-
nus. verba patris precem prophete exaudientis/propter erumnã oppreſſorum doloſitate et ſuper-
bia filiorum hominum/et ob lachrimas et luctum crediturorum: ſuppetias ferã/ loquit in me deus.
6 Ponã in ſalutari: fiducialiter agam in eo. dicit in me deus collocabo vobis auxilium in Chriſto meo/
7 ſpirabo/et fideliter loquar in eo. Eloquia domini/eloquia caſta: argentum igne examinatum/ pro-
batum terre/purgatum ſeptuplum. mãdata Chriſti mei/mãdata ſancta et incontaminata: diuina cha
8 ritate conflata/non terrena ſed celeſtia/& ſeptiformi ſpiritus ſancti chariſmate purgata. Tu domine

seruabis nos: & custodies nos a generatione hac in eternum. O celestis pater eterne/tu defendes populum tuū in Christū crediturū: et proteges in sempiternū a generatione filiorū hominū/ terrenorum/carnalū/vanorum/& fallaciū. In circuitu impij ambulant: secundū altitudinē tuā multiplicasti filios hominū. filij hominū vani/mendaces & superbi vallātur/& circūsepiuntur imptis: quadam tue diuine altitudinis similitudine eleuasti in authoritate et terrena potestate multitudinem carnaliter passibiliterq; viuentium.

1 Soph. 3 CONCORDIA. Sophonias. Principes eius in medio eius: quasi leones rugientes. Iudices eius lupi 1
2 Psal. 13 vespere: nō relinquebant in mane. prophete eius vesani: viri infideles. sacerdotes eius polluerūt san-
2 Soph. 1 ctum: iniuste egerunt contra legē. Non est in ore eorum veritas: cor eorum vanū est. ¶ Sepulchrum 2
3 Soph. 3 patēs est guttur eorū/linguis suis dolose agebāt. ¶ Auferā de medio tui magniloquos superbie tue: 3
4 Soph. 3 & non adijcies exaltari amplius in mōte sancto meo. Et alibi. Visitabo super viros qui dicunt i cor-
5 Soph. 3 dibus suis: non faciet bene dñs/& nō faciet male. ¶ Quapropter expecta me dicit dñs in die exur- 4
6 Soph. 3 rectionis mee/in futurū: quia iudicū meum vt congregē gentes et colligā regna. et fubinde. et dere- 5
7 Soph. 3 linquā in medio tui populū pauperē & egenū: & sperabūt in nomine dñi. ¶ Rex israel dñs i medio 6
8 Soph. 3 tui: non timebunt malū vltra. ¶ Tunc reddā populis labiū electū. vt inuocent omnes nomē dñi/& 7
9 Soph. 3 seruiant ei humero vno. ¶ Reliquie israel nō facient iniquitatē/nec loquentur mendaciū: non inue- 8
nietur in ore eorum lingua dolosa. ¶ Concordia primi versus: huic vltimo satisfacit abunde. 9

ADVERTE. Septimo versu in particula probatū terre: terre datiuo casu dictū (grece enī dicitur δοκιμον τη γη) sed cōsuetudine latina rectius dici septimo casu terra/aut sexto a terra. Nā δοκιμον probū et sincerū significat. vt et id psalmo 33/ versu 18 et humules spiritu saluabit: vbi grece datiuo dicitur πνευματι interpres non datiuo spiritu/sed septimo casu spiritu vertit. sic et hic: ad rectā locutionē/faciendū fuerat. quod & ex hebreo constat: vbi dicitur separatum a terra. ¶ Octauo versu. tu domine seruabis nos: in tralatione hebraica in hoc primo loco non nos sed ea dicitur. quod refertur ad eloquia. quod & designat deū cōseruaturū eloquia Christi sui. ¶ Noni versu vltime particule secundū altitudinē tuā multiplicasti filios hominū: respondet ex hebreo cum exaltati fuerint vilissimi filiorū hominū. quod designat cum maxime carnales homines et terreni/in fastigio rerum/ in summo honoris gradu/et authoritate locati fuerint: impijs et sceleratissimis hominibus ad suas nequitias/iniquaq; desideria explenda circūstipari atq; circūdari. Et alius hunc locū sic habet in circuitu impij ambulāt: cum exaltatur despiciēs filios hominū. quo designat cum exaltatur superbus. & id cum superiore conspirat/& in idem tendit.

In finē psalm9 Dd'. XII.

1 VSquequo domie obliuiscēris me in finē: vsquequo auertis faciem tuā a me?

2 Quādiu ponam consilia in anima mea: dolorē in corde meo per diem?

3 Vsquequo exaltabit inimicus meus super me: respice & exaudi me domine deus meus.

4 Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā i morte: nequādo dicat iimic9 meus p̄ualui aduersus eum.

5 Qui tribulāt me exultabunt si motus fuero: ego autem i misericordia tua spēraui.

In finē psalm9 Dd'. XII.

VSquequo domie obliuiscēris me in finē: quousq; auertis faciē tuā a me?

Quādiu ponā cōsilia in anima mea: dolorē i corde meo per diē?

Vsquequo exaltabit inimicus meus super me: respice & exaudi me domine deus meus.

Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā i morte: nequādo dicat iimic9 meus/preualui aduersus eū.

Qui tribulāt me exultabunt si motus fuero: ego autem i tua misericordia spērabo.

Victori psalm9 dd'. XIII

VSquequo obliuiscēris mei penitus: vsquequo abscondēs faciē tuam a me?

Vsquequo ponam consilia in anima mea: dolorē in corde meo per diem?

Vsquequo exaltabit inimicus meus super me? cōuertere exaudi me domine deus meus.

Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā i morte: nequādo dicat iimic9 meus/p̄ualui aduersus eum

Hostes mei exultabunt cum motus fuero: ego autem in misericordia tua confido.

GALL.	ROM.	HEB.
6 Exultabit cor meum in ſalutari tuo/cantabo domino q̃ bona tribuit mihi:& pſallã nomini domini altiſſimi.	Exultabit cor meum in ſalutari tuo / cãtabo domino q̃ bona tribuit mihi:& pſallã nomini tuo altiſſime.	Exultabit cor meum in ſalutari tuo:cantabo domino q̃ reddidit michi.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. loquitur Dauid in perſona populi iſraelitici:in finẽ/nouiſſimaq; tẽpora diſperſi. Vſquequo domine obliuiſceris me in finẽ/vſquequo/quãdiu mei penitus non recordaberis/quãdiu ponã conſilia:cogitationes in anima mea:cogitando quo pacto ab hac nouiſſima diſperſione liberari poſſim. dolorẽ in corde meo per diẽ:quãdu erit triſticia in anima mea/q̃primũ vigil factus ſenſibilẽ lucẽ ſolis aſpexero?vſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me/quãdu preualebit ſathanas in me/reſpice & exaudi me domine deus meus:deus meus qui es auerſus/conuerte te ad me/miſerationis tue oculis reſpice me/& admitte precẽ meam. Illumina oculos meos:patefac veritatẽ voluntatis tue/conſilij tui/Chriſti tui menti mee. ne vnq̃ obdormiã in morte:ne forte intereã morte ſecũda/morte gehẽne & eterna. ne quando dicat inimicus meus preualui aduerſus eum ne forte accuſet me reũ ſathanas dicẽdo q̃ preualuerit aduerſus me, qui tribulant me exultabunt ſi motus fuero:inimici mei/hoſtes mei afficiẽtur voluptate ſi ventilabor/ſi diſpergar in gentes. ego autẽ in miſericordia tua ſperabo:ꝓpheta in propria perſona & ſanctorũ qui miſericordiã ſunt cõſecuti loquitur/ego ſpem liberationis mee in miſericordia tua non in me/nõ in operibus meis/collocaui. exultabit cor meũ in ſalutari tuo:gaudebit anima mea in Chriſto tuo q̃ ſaluabit nos. cantabo domino qui bona tribuit michi:pſallã laudes & hymnos deo/qui dedit michi cognoſcere ſalutare ſuũ & exultarẽ i eo. et pſallã nomini domini altiſſimi. & laudabo in pſalmis verbum dei exaltatiſſimi/dei ſuper omnia eminentis & eleuati.

1 EXPOSITIO CONTINVA. V ſquequo domine obliuiſceris me in finem:vſquequo auertis faciẽ
tuam a me/dominator eterne ad quem vſq; terminũ/mei non recordaberis:ad quem vſq; terminũ
2 viſitatione tua/me dedignaberis? Q uãdiu ponã conſilia in anima mea:dolorẽ in corde meo per
diem:/ad quẽ vſq; terminũ verſabo cogitationes in mente mea quo pacto ab hac miſera & diuturna
3 diſperſione liberer:ad quẽ vſq; diẽ (orto ſole iuſticie) opprimet dolor mentẽ meã? V ſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me/reſpice & exaudi me domine deus meus. ad quẽ vſq; diem preualebit
michi malignus:attẽde ad me/ne amplius auertaris ã me/ſed ſuſcipe precẽ meã dominator & crea-
4 tor meus. I llumina oculos meos ne vnq̃ obdormiã in morte:nequãdo dicat inimicus meus preualui aduerſus eum. da vt cognoſcã Chriſtũ tuum/non amplius inuoluar ſupplicijs gehenne: non am-
5 plius tactet malignus ſe preualuiſſe in me. Q ui tribulant me exultabunt ſi motꝰ fuero: ego autẽ in miſericordia tua ſperaui. hoſtiles nequitie que me affligunt/hoc ipſo gaudebunt ſi in diſperſione diſ-
6 tinebor/ſi procul a te deerrabo:ſed ego in miſeratione tua ſpem meã collocaui. E xultabit cor meum in ſalutari tuo/cãtabo domino qui bona tribuit michi:& pſallã nomini domini altiſſimi. Illumina domine oculos meos/& letabitur anima mea in Chriſto tuo/laudes deo meo cantabo omniũ michi bonorũ largitori:& exaltabo nomen dei mei ſuper omnia exaltati.

1 CONCORDIA. Hieremias. Q uare in perpetuũ obliuiſceris noſtri:derelinques nos in longitudinẽ
2 dierum? ¶ Ve nobis quia peccauimus/propterea meſtum factũ eſt in dolore cor noſtrũ. ¶ Hereditas noſtra verſa eſt ad alienos:domus noſtre ad extraneos. pupilli facti ſumus abſq; patre:matres
4 noſtre quaſi vidue. Recordare dñe quid acciderit nobis:intuere & reſpice opprobriũ noſtrũ. ¶ Ob-
5 tenebrati ſunt oculi noſtri. ¶ Gaude & letare filia edom que habitas in terra Hus. ¶ Chriſtus do-
6 minus captus eſt in peccatis noſtris:cui diximus in vmbra tua viuemus in gentibus.

1	Thre.	5
2	Thre.	5
3	Thre.	5
4	Thre.	5
5	Thre.	4.
6	Thre.	4.

ADVERTE. Primo verſu in pſalteriis noſtris obliuiſceris preſentis tẽporis eſſe:quod ſequens verbum/auertis oſtendit. at in tralatione hebraica:obliuiſceris futurũ eſt quod ſequens verbum abſcondes oſtendit/imo & ſequẽtes verſus manifeſtius vbi cum ſimili particula vſquequo/ſemper iungitur futurum/vſquequo ponam/vſquequo exaltabitur. quare rectius ſtaret apud interpretes per futurum vſquequo domine obliuiſceris me in finem:vſquequo auertes faciem tuam a me/quod(vt dictũ eſt) & ſequentia monſtrant. ¶ Quarto verſu. particula ne vnq̃/ne quando(quã greci dicunt μη ποτε: indifferenter interpretari ſolet ne forte/ne aliquando. vt in pſalmo 90. verſu 12. in tralatione noſtra & hebraica interpretatur ne forte/& in romana ne vnq̃. Et circa expoſitionẽ quarti verſus/ne forte & ne amplius expoſuimus. ¶ Sexto verſu. & pſallam nomini domini altiſſimi:huic particule/michi ex hebreo reſpondet:quare adiecticia videtur.

GALL.

In finē ps Dd. XIII.

1 Dixit insipiens in corde suo: non est deus.
2 Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonū/nō est vsq; ad vnū.
3 Dominus de cęlo prospexit super filios hoim: vt videat si est intelligens aut requirens deum.
4 Omnes dęclinauęrūt/simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est vsq; ad vnū.
5 Sepulcrū patens est gutur eorū/linguis suis dolose agębant: venęnum aspidum sub labiis eorū.
6 Quorū os maledictione & amaritudie plęnū est: vęloces pedes eorum ad ęffundendū sanguinem.
7 Contritio & infęlicitas in viis eorum/& viā pacis nō cognouęrūt: nō est timor dei ante oculos eoꝝ.
8 Nonne cognoscent omnes qui operant iniquitatem: qui dęuorant plębē meam ficut escam panis?
9 Dominū non inuocauęrunt: illic trepidauęrūt timore vbi nō erat timor.
Aliq hic legūt confudisti: ita re nō potest, nam & grece pluratiue κατησχυνατε
10 Quoniā dominꝰ in generatione iusta est/ consiliū inopis cōfudistis: quoniam dominus spęs eiꝰ est.
11 Quis dabit ex sion salutare isrl? cū auerterit dns captiuitatem plębis sue/ et tralationes omnes cōfudistis habēt.

ROM.

In finē ps Dd. XIII.

Dixit insipiens in corde suo non est deus: corrupti sunt & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis.
Nō est qui faciat bonū: non est vsq; ad vnū.
Domin⁹ de cęlo prospexit super filios hominū: vt videat si est intelligēs aut requirens deum.
Omnes dęclinauęrūt/simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum nō est vsq; ad vnū.
Sepulcrū patens est gutur eorū/linguis suis doloſe agębant: venęnum aspidum sub labijs eorū.
Quorū os maledictione & amaritudie plęnū est: vęloces pedes eorum ad ęffundendū sanguinem.
Contritio & infęlicitas in viis eorum: & viam pacis non cognouęrūt.
Nō est timor dei āte oculos eoꝝ: nōne cognoscēt oēs qui operant iniqtatē
Qui dęuorant plębē meam sicut escam panis: dominum nō inuocauęrūt: illic trepidauęrunt timore vbi nō erat timor.
Quoniam deus in generatione iusta est/ consiliū inopis confudistis: quoniam deus spęs eius est.
Quis dabit ex siō saluta te isrl?: dū auerterit dns captiuitatem plębis sue.

HEB.

Victori ps Dd. XIIII

Dixit stultus in corde suo: non est deus.
Corrupti sunt & abominabiles facti sunt studiose: non est qui faciat bonum.
Dominus de cęlo prospexit super filios hominum: vt vidęret si est intelligens/requirens deū.
Omnes recesserūt/simul conglutinati sunt: nō est qui faciat bonum non est vsq; ad vnum.
Nonne cognoscent omnes qui operant iniquitatē: qui dęuorant populū meum vt cibum panis?
Dominū non inuocauęrunt/ibi timębunt formidine: quoniā deus in generatione iusta est.
Consilium pauperū confudistis: quoniam dominus spęs eius est.
Quis dabit de sion salutare isrl? quādo reduxerit dns captiuitatem ppli

exultabit iacob & lętabi-
tur iſrael.

Lętętur iacob: & exultet
iſrael.

ſui: exultabit iacob & lę-
tabitur iſrael.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. propheta in ſpiritu loquitur. Inſipiens: preſertim iudeus/deinde et gentilis/terrenus quiſq; & carnalis/qui & filij hominũ dicti iã ſunt. dixit: de Chriſto non eſt deus. corrupti: corruptis moribus. in ſtudiis: ſtudioſe/ex certa deliberatione/propoſito/ac voluntate. non eſt: de filiis hommũ. qui faciat bonũ: qui dei legẽ/mãdataq; cuſtodiat. declinauerunt: receſſerunt a deo. non eſt vſq; ad vnũ: non eſt/ne vnus quidem de filiis hominum qui faciat bonum. ſepulchrum patens: ad omnẽ ingluuiem & intemperantiã & ad laxandum verbum ad aliorũ perditionẽ. linguis ſuis doloſe agebant: ad fraudandũ/detrahendum/& decipiendum. venenum aſpidũ ſub labus eorum: detrahendo & blaſphemando. contritio: demolitio & vaſtitas. nonne cognoſcent: verba Chriſti. plebem meam: populum meum quibus dedi poteſtatem filios dei fieri. deuorant: enecant/& eorum ſubſtantiam conſumunt veluti eſcam panis/cognoſcent. filij hominum: dominũ non inuocauerunt. Illic trepidauerunt timore: in perdendis honoribus & terrenis bonis. vbi non erat timor: in quibus minime erat timendum/ſed timendus erat dominus/& iuſte que pro operibus eorum infliguntur pene. generatio iuſta: populus per regenerationẽ iuſtificatus in numero filiorum dei. inopis: populi iuſtificati. dñs: Chriſtus. ſpes eius eſt: generatio iuſta i eo ſperat. quis dabit ex ſion: verba prophete deſiderio ſuſpirantis vt Chriſtus ſaluator a filijs hominũ/vt & a iuſta generatione veniſſe cognoſcatur. a ſpiritu ſancto id cognoſcit non futurũ: niſi in fine ſeculi cũ reliquie iſrael ex diſperſione colligentur/tunc iacob & iſrael vniuerſuſq; hebreorum populus aſcribentur numero filiorum dei/& in Chriſto domino cum gaudio & exultatione renouabuntur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dixit inſipiens in corde ſuo: non eſt deus. locutus eſt populus ſtul-
2 tus intra ſemetipſum: neq; Chriſtus eſt deus/neq; eſt quiſq̃ qui res curet vniuerſas. Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudiis ſuis/non eſt qui faciat bonũ: non eſt vſq; ad vnũ. filij hominũ paſſibiles & carnales deprauati & execrabiles facti ſunt in cupiditatibus et intentionibus ſuis/in filiis hominũ non eſt qui nature/non eſt qui diuinã operetur legem/diuinũq; adimpleat mandatũ: nõ eſt
3 ne vnus quidem. Dominus de celo proſpexit ſuper filios hominũ: vt videat ſi eſt intelligens aut requirens deum. dicunt non eſt deus/ſed ipſe de celeſti throno ſuo intuitus eſt vniuerſã turbã mundanorum & carnaliũ: vt conſideret ſi eſt vir qui ad eum mentẽ eleuet ad hoc quidẽ illis inditam/et que
4 eſt oculus eternorum/ſi eſt qui ſtudeat cognoſcere eum. Omnes declinauerunt/ſimul inutiles facti ſunt: nõ eſt qui faciat bonũ/non eſt vſq; ad vnũ. vniuerſa generatio carnalium a deo auerſa eſt/ſimul deprauata eſt/fini ad quẽ creata eſt facta inhabilis & inepta: non eſt ne vnus quidẽ qui nature or-
5 dinationẽ ſequatur/non eſt intelligens non eſt requirens deũ. Sepulcrũ patens eſt guttur eorũ/linguis ſuis doloſe agebant: venenũ aſpidum ſub labiis eorum. fauces eorũ aperte ad interitũ hominũ/
6 blando ſermone ſeducũt: in ſermonibus eorũ immedicabile toxicũ. Quorũ os maledictione & amaritudine plenũ eſt: veloces pedes eorũ ad effundendũ ſanguinẽ. ab ore carnalium non benedictio non conſolatio aliqua/ſed execratio/blaſphemia/& deſolatio ſolum procedunt: immobiles ſunt ad bonum/ſed celeres & expediti ad malũ patrandũ/& ſuũ ſimile (quod deus ad ſuã fecerat imaginẽ)
7 delendũ/atq; perdendũ. Contritio & infelicitas in viis eorum/& viã pacis non cognouerunt: nõ eſt timor dei ante oculos eorũ. vie eorũ deſolatio & miſeria precipitatioq; in penarũ barathrũ/via vite & tranquillitatis perpetue eſt eis ignota: neq; mirũ/quia timorẽ dei pre ſe non tulerunt/qui eſt vie
8 pacis/initium. Nonne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem: qui deuorant plebẽ meã ſicut eſcam panis/ab hoc nono vſq; in duodecimũ verſũ verba dei ſunt. dicunt nõ eſt deus/in omne facinus procliues/ſed nonne vniuerſi carnales/mundi amatores/tranſgreſſores viarũ dei/in tormẽtis id agnoſcẽt: q viros ſpirituales/intelligẽtes et me requirẽtes ad nichilũ redigũt/vorãt & deglutiunt ve-
9 luti panis fragmẽtũ. Deum nõ inuocauerunt: illic trepidauerũt tremore vbi non erat timor. nonne cognoſcent/qui auxiliũ a me non popoſcerunt/in honoribus perdendis/in diuitijs/in terrenis & corporeis bonis timorẽ habuerunt vbi non erat illis timendum/ſed in eo qui omnibus his ablatis po-
10 teſtatem habet eos perdendi in ſupplicium eternum. Quoniã deus in generatione iuſta eſt/conſilium inopis confudiſtis: quoniã dñs ſpes eius eſt: O inſipiẽtes filij hominũ/qui timuiſtis tranſitoria perdere/non timuiſtis perdere deũ/quia deus non eſt in operantibus iniquitatem/ſed in mandata ſua ſeruantibus & ſuam facientibus voluntatem/& inſipientes filij hominũ/ſpiritualium hominum monita contempſiſtis quaſi omni ope deſtitutorum: ſed nequaq̃ ita eſt/quia deus fiducia eorum eſt.
11 Quis dabit ex ſion ſalutare iſrael/cum auerterit dñs captiuitatem plebis ſue: exultabit iacob et letabitur iſrael. propheta in ſpiritu iterrogat/cum ſic filij hominũ/generatio terrenorũ ſpritualiũ monita confundat/quis erit qui annunciabit ex generatione iuſta/ſpirituali & celeſti/Chriſtum dñm ſal-

uatorē fidelium/ Reſponſio in ſpiritu/cum diſperſionē collegerit deus populi hebraici/cognoſcetur Chriſtus/cum gaudio ſupplantabūtur mali/& erunt homines deū in leticia cognoſcentes.

1 Hie. 4 CONCORDIA. Hieremias. ſtultus populus meus me nō cognouit:filij inſipiētes ſūt & vecordes. 1
1 Hie. 5 Et iterū. negauerūt dominū & dixerūt nō eſt ipſe. ¶ Idē. ſapiētes ſunt vt faciant mala/bene autem 2
2 Hie. 4 facere neſcierūt. Et iterū. Circuite vias hieruſalē & aſpicite & cōſiderate & querite in plateis eius/an
3 Hie. 5 inueniatis virū facientē iudiciū & querentē fidē:& propicius ero ei. ¶ Idē. Dñe oculi tui reſpiciūt fi- 3
4 Hie. 5 dem/percuſſiſti eos & nō doluerūt:attriuiſti eos & renuerūt accipere diſciplinā. ¶ Idē. Ego autem 4
4 Ro. 3 dixi forſitan pauperes ſunt & ſtulti/ignorant viā dñi/& iudiciū dei ſui. ibo ergo ad optimates & lo- 5 4
5 Hie. 5 quar eis:& ecce magis hi ſimul cōfregerunt iugū/ruperunt vincula. Et Paulus ad Romanos. cauſa- 6
5 Ro. 3 ti enī ſumus iudeos & grecos ſub peccato eſſe:ſicut ſcriptū eſt. quia non eſt iuſtus quiſq̄/non eſt in-
6 Hie. 5 telligens/non eſt requirens deū. omnes declinauerūt/ſimul inutiles facti ſūt:nō eſt qui faciat bonū/
6 Ro. 3 nō eſt vſq; ad vnū. Sepulcrū patēs eſt guttur eorū/linguis ſuis doloſe agebāt/venenū aſpidū ſub la- 5
7 Hie. 4 bijs eorū. Quorū os maledictiōe & amaritudine plenū eſt:veloces pedes eorū ad effūdēdū ſāguinē
7 Luc. 19 ¶ Hieremias. Cōtritio ſuper cōtritionē locata eſt:& vaſtata eſt omnis terra/& viā pacis non cogno- 6
7 Hie. 5 uerunt. Idē. Dixi/heu/heu/heu dñe deus. ergo ne decepiſti populū iſtū & hieruſalē dicens/pax erit
8 Hie. 5 vobis:& ecce gladius vſq; ad animā? Et Lucas. Et vt appropinquauit vidēs ciuitatē fleuit ſuper illā/
9 Hie. 5 dicens. quia ſi cognouiſſes & tu:& quidē in hac die tua/que ad pacē tibi. nunc autē abſcondita ſunt
10 Hie. 5 ab oculis tuis. quia venient dies in te:& circūdabunt te inimici tui vallo/& circūdabunt te/& coan- 7
11 Hie. 30 guſtabūt te vndiq;/& ad terrā proſternēt & filios tuos qui in te ſunt:& non relinquēt in te lapidem
ſuper lapidē/eo q; non cognoueris tēpus viſitationis tue. Itē Hieremias. receſſerunt & abierunt:& 7
non dixerūt in corde ſuo metuamus dominū deū noſtrū. ¶ Idē. inuenti ſunt a populo meo impij 8
inſidiātes quaſi aucupes/laqueos ponētes et pedicas ad capiendos viros. et ſubdit. nunquid ſuper
his nō viſitabo dicit dñs:aut ſuper gentē huiuſmodi non vlciſcetur anima mea? ¶ Idē. Induraue- 9
runt facies ſuas ſuper petrā/et noluerūt reuerti. ¶ Idē. cauſā vidue non iudicauerunt/cauſā pupilli 10 7
non dixerunt/iudiciū nō iudicauerūt. ¶ Idē. tu ergo ne timeas ſerue meus Iacob ait dominus/neq; 11
paueas Iſrael:quia ecce ego ſaluabo te de terra longinqua/et ſemen tuum de terra captiuitatis eo-
rum. et ſubiungitur in fine. In nouiſſimo dierum intelligetis ea.

ADVERTE. Finē ſecundi verſus non eſt vſq; ad vnū/et finē noni vbi nō erat timor:hebreus in hoc pſalmo non habet/ſed in quinquageſimoſecūdo pene huic in omnibus reſpōdente. et timebūt in futuro enunciat:ceteri autē quod illi reſpondet/in preterito. ¶ Quinto verſu. diſtinctio facienda poſt declinauerūt:vt ſimul ſequēti vocabulo iungatur. quod ex hebreo facile intelligis:vbi ſimul aggluti-natos ſonat. Itē nota tres verſus quorū initia ſepulcrū/quorū/ cōtritio/id eſt quintū/ſextum/et ſepti mū:neq; in hebreo neq; in greco nūc haberi. at in ſeptuagita:olim habebant. vt dilucet ex capite tertio epiſtole Pauli ad Romanos:vbi litterā ſeptuagintā interpretū cū his verſibus inſerit. non eni alia tunc erat apud gētes. ¶ Sexto verſu. venenū aſpidū. Aſpis(inquit Ariſtoteles)in africa gignitur:cuius ictui/nullū remediū eſt. ¶ Nono verſu. illic trepidauerunt timore vbi non erat timor:ex hebreo ibi formidabunt formidine. et particula vbi non erat timor non apponitur. ſed particula ibi formidabunt continuo iungitur ex hebreo particule:quoniā deus in generatione iuſta eſt. et videtur Paulo aliud velle q̄ expoſitū eſt circa litterā. videlicet q; cum ipſi carnales et inſipiētes in tormētis/videbūt deum in generatione iuſtorū paupcrū et ſpiritualiū eſſe/et ſe eſſe eternis cruciatibus derelictos:magno ſtupore obſtupeſcent. tunc eni cognoſcent omnes qui operantur iniquitatē/et qui dicūt in corde ſuo non eſt deus:q̄ vere inſipientes fuerint/inſenſati et decepti/ in tormētis mori non valentes. et contra:q̄ alij ſapientes/ſenſati/et nequaq̄ decepti/ſemper cum deo ſolatiū habentes. videbunt q̄ ſtulta ſpes eſt/q̄ fallax/q̄q; bonorū tranſitoriorum momēranea:et contra/q̄ ſapiens/q̄ certa/et nunq̄ deficiens ſpes eterni boni/et in deo collocata/et ſpiritū dei veracē/hominis autē ſenſū fallacē/quem ipſi ſecuti ſunt. ergo carnales et iniuſti:ſuū ſenſum ſequuntur non dei. ſed contra/ſpirituales:non ſuū ſed dei ſequuntur ſenſum. quē nobis cōcedat eligere et ſequi:qui eſt ſupbenedictus in ſecula. ¶ Decimo verſu. quoniam ſpes eius eſt. eius in hebraica tralatione ad generationem iuſtam refertur: in ceteris autem ad inopem. Nam et grecus habet αυτου.

¶Pſalmus Dc̄. XIIII.

1 DOmīe q̄s habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requieſcet in mō te ſancto tuo?

¶In finē ps dc̄. XIIII.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requieſcet i monte ſancto tuo?

¶Pſalmus Dc̄. XV.

DOmine quis peregrinabitur in tentorio tuo: et quis habitabit in monte ſancto tuo?

2 Qui ingreditur sine ma-
cula: & operatur iustitiã.
3 Qui loquitur veritatẽ in
corde suo: qui nõ egit do-
lum in lingua sua.
4 Nec fecit proximo suo ma-
lũ: & opprobriũ nõ accep-
pit aduersus proximos suos
5 Ad nichilũ deductus est
in cõspectu eius malignus:
timentes autem dominũ
glorificat.
6 Qui iurat proximo suo &
non decipit/ qui pecuniã
suam nõ dedit ad vsurã:
et munera super innocẽ-
tes non accepit.
7 Qui facit hec: non moue-
bitur in eternum.

Qui ingreditur sine ma-
cula: & operatur iustitiã.
Qui loquitur veritatem
in corde suo: & non egit
dolum in lingua sua.
Nec fecit proximo suo ma-
lũ: & opprobriũ nõ accep-
pit aduersus proximũ suũ.
Ad nichilũ deductus est
in cõspectu eius malignus:
timentes autem dominũ
magnificat.
Qui iurat proximo suo &
non decipit eum/ qui pe-
cuniam suã non dedit ad
vsuram: & munera super
innocentẽ non accepit.
Qui facit hec: non com-
mouebitur in eternum.

Qui ingreditur sine ma-
cula & operatur iustitiã:
loquitur veritatẽ in cor-
de suo.
Qui non est facilis in lin-
gua sua / nec fecit amico
suo malũ: & opprobriũ
non sustinuit super vici-
no suo.
Despicitur oculis eius im-
probus: timẽtes autẽ do-
minum glorificat.
Iurat vt se affligat & nõ
mutat/ pecuniã suam nõ
dedit ad vsuram: & mu-
nera aduersum innoxiũ
nõ accipit.
Qui facit hec: nõ moue-
bitur in eternum.

TITVLVS. Psalmus dauid. psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu interrogat. respondet spiritus sanctus. tabernaculũ: domus dei. mons sanctus: paradisus/ celestis habitatio/ celestis hierusalem vbi requies & stabilitas/ securitas & pax intermina. qui ingreditur/ ad finẽ vsq; dei responsũ est: qui decẽ Christi cõditiones studebit imitari. Prima qui ingreditur sine macula & operatur iustitiã/ id est cõplet diuinã legẽ. & hec generalis est: sequentes speciales. Secunda qui loquitur veritatẽ in corde suo. Tertia qui non egit dolũ in lingua sua. Quarta qui nõ fecit proximo suo malũ. Quinta qui nõ admisit opprobriũ cõtra vicinũ suũ. Sexta qui sathanã cõterit/ & cõtritũ in cõspectu eius disperit. Septima qui timẽtes dñm glorificat/ cõmendat/ laudat & preconiis effert. Octaua qui iurat proximo suo & nõ decipit. Nona qui pecuniã suã nõ dedit ad vsurã. Decima qui munera sup innocẽtẽ nõ accepit. nõ cõmouebitur in eternũ a celesti habitaculo: sed in eo pmanebit sine fine. At quomodo alius a Christo ingreditur sine macula/ Per regenerationis lauacrũ: diuinã legẽ & diuina implendo precepta.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in mõte
sancto tuo/ O celi habitator/ dominator omniũ & rector/ quis admittetur ad incolendũ celeste tem-
2 plum tuũ: aut quis quiete fruetur eterna in sublimi habitatione tua/ Qui ingreditur sine macula: &
operat iustitiã. respõsio spiritus sancti. admittet ad celeste tabernaculũ & illa pace fruetur/ qui in mũ
3 do cõuersatur absq; peccato: qui diuina implet mãdata. Qui loquitur veritatẽ in corde suo: qui nõ
egit dolũ in lingua sua. habitabit in tabernaculo dei & in mõte sancto eius requiescet/ qui toto corde
4 est veraci: in cuius ore nullus est dol9. Nec fecit proximo suo malũ: & opprobriũ nõ accepit aduersus
proximos suos. qui nulla affecit iniuria notũ & cõfratrẽ suũ: nec est scãdalizatus in notis & vicinis su-
5 is. Ad nichilũ deductus est in cõspectu eius malignus: timẽtes autẽ dñm glorificat. qui nichil ducit
6 quẽ nouit iprobũ: sed sancto timore deũ pauẽtes magnipẽdit & honorificat. Qui iurat proximo suo
& nõ decipit/ qui pecuniã suã nõ dedit ad vsurã: & munera super innocentẽ nõ accepit. qui nomen
dei assumẽs/ nõ in vanũ ad fratrem & notum accipit/ nõ fallit/ qui auaricie & turpi super nũmo lucro
7 nunq; intẽdit: qui iustitiã muneribus acceptis/ non vendidit. Qui facit hec: non mouebitur in eternũ,
qui hec que dicta sunt operatur/ habitabit in tabernaculo dei/ & requiescet in monte sancto eius: a
quo non dimouebitur in sempiternum.

1 CONCORDIA. Quis ascendet in montẽ dñi: aut qs stabit in loco sancto eius? ¶ Innocens manib⁹
2 et mundo corde: qui nõ accepit in vano animã suam. Alibi sine iniquitate cucurri & direxi. ¶ Prõ-
3 pter veritatẽ & mansuetudinẽ & iustitiã: & deducet te mirabiliter dextera tua. Et Esaias. qui ambu-
lat in iustitiis: & loquitur veritatẽ. qui proijcit auariciam ex calumnia: & excutit manus suas ab omni
munere. qui obturat aures suas ne audiãt sanguinẽ: & claudit oculos ne videãt malũ, iste in excelsis

habitabit. Et Petrus. qui peccatū non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius. ¶ Idem. qui cum maledicerētur non maledicebat: cū pateretur non comminabatur. ¶ Paulus. Ipse similiter participauit eisdem: vt per mortē destrueret eū qui mortis habebat imperiū/ id est diabolū. Et Malachias. Orietur vobis timentibus nomē meū sol iusticie: & sanitas in pennis eius. ¶ Dñs in Ioanne ad Nicodemum. Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto/ nō potest videre regnū dei. Et psalmo septuagesimo primo. Ex vsuris et iniquitate redimet animas eorū. Item. parcet pauperi et inopi/ & animas pauperū saluas faciet. Et rursum. liberabit pauperē a potēte: & pauperē cui non erat adiutor. ¶ Esaias. Oculi tui videbūt Hierusalē habitationē opulētā/ tabernaculū quod nequaq̄ transferri poterit: nec auferētur claui eius in sempiternū/ & omnes funiculi eius nō rumpētur. quia solūmodo ibi magnificus est dominus deus noster. ¶ Et ex opposito: qui opposita facit/ ad loca tormentorū (vt idē testatur propheta) detrudetur. quis poterit habitare (inquit) de vobis cū igne deuorante/ aut quis habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis?

1 Psal. 23
2 Psal. 23
2 Psal. 58
3 Psal. 44
3 Esaie 33
3 1.Pe. 2
4 1.Pe. 2
5 Heb. 2
5 Mal. 4
6 Ioan. 3
6 Psal. 71
7 Esaie 33

4 5 6 7

ADVERTE. Sexto versu. Qui iurat proximo suo & nō decipit: Hieronymus ex hebreo/ iurat vt se affligat & non mutat. hec alia ab illa videtur sententia. Nam hec particula sonare videtur: Christū quadā immutabili sentētia ac proposito voluisse se affligere pro proximo/ hoc est genere humano/ cui fecit misericordiā. sicut scriptū est: cum michi molesti essent induebar cilicio. humiliabā i ieunio animā meā: & oratio mea in sinu meo cōuertetur. Et alibi. oculi mei elanguerunt pre inopia. Item. Vota mea dño reddā in conspectu omnis populi eius/ in atriis domus dñi in medio tui hierusalem. Septuaginta autē interpretes: aliā secuti sunt intelligentiā/ que circa litterā exposita est.

10 11

¶ Tituli inscriptio ipsi Dauid. XV.

1 Conserua me domie qm̄ speraui i te: dixi dño deꝰ meꝰ es tu/ qm̄ bonorum meorū non eges.
2 Sanctis qui sunt in terra eius: mirificauit omnes voluntates meas in eis.
3 Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea acceleraueṛunt.
4 Non congregabo conuēticula eorum de sanguinibꝰ: nec memor ero nominū eorū per labia mea.
5 Dominꝰ pars hereditatis mee & calicis mei: tu es qui restitues hereditatem meam michi.
6 Funes ceciderūt michi in preclaris: eteni hereditas mea preclara est michi.
7 Benedicā dñm qui tribuit michi intellectū: insup & vsq̄ ad noctem increpuerunt me renes mei.
8 Prouidebā dñm i cōspe-

¶ Tituli inscriptio ipsi Dauid. XV.

Conserua me domie qm̄ i te speraui: dixi dño deus meꝰ es tu / qm̄ bonorū meorū nō eges.
Sanctis qui in terra sunt eius: mirificauit omnes volūtates meas iter illos.
Multiplicate sunt eni infirmitates eorum: postea acceleraueṛunt.
Non congregabo conuēticula eorū de sāguinibꝰ: nec memor ero nominū illorū per labia mea.
Dominꝰ pars hereditatis mee & calicis mei: tu es qui restitues michi hereditatem meam.
Funes ceciderūt michi i preclaris: eteni hereditas mea preclara est michi.
Benedicā dñm q michi tribuit intellectū: insuper & vsq̄ ad noctē increpauerunt me renes mei.
Prouidebā dñm i cōspe-

¶ Humilis & simplicis Dauid. XVI.

Custodi me deꝰ qm̄ speraui in te/ dicens deo dñs meus es tu: bene michi nō est sine te.
Sanctis qui in terra sunt & magnificis: omnis voluntas mea in eis.
Multiplicabuntur idola eorum: post tergū sequētium.
Nō libabo libamina eorum de sanguine: neq̄ assumam nomina eorum i labijs meis.
Dominꝰ pars hereditatis mee & calicis mei: tu possessor sortis mee.
Linee ceciderūt michi in pulcherrimis: & hereditas speciosissima mea est
Benedicā dñm qui dedit michi consiliū: insuper & noctibus erudierunt me renes mei.
Proposui dñm i cōspectu

ctu meo ſemp:qm̃ a dex-
tris ẽ mihi ne cõmouear.
9 Propter hoc lętatum eſt
cor meũ & exultauit lin-
gua mea:inſuper & caro
mea requieſcet in ſpe.
10 Quoniã nõ dęrelinques
animã meam in inferno:
nec dabis ſanctum tuum
vidęre corruptionem.
11 Notas michi fęciſti vias
vite/adiplębis me lętitia
cũ vultu tuo:dęlectatiões
i dextera tua vſq; in finẽ.

ctu meo ſp:qm̃ a dextris
eſt michi ne cõmouear.
Propter hoc dęlectatũ ẽ
cor meũ & exultauit lin-
gua mea:inſuper & caro
mea requieſcet in ſpe.
Quoniã uõ dęrelinques
animã meam in inferno:
nec dabis ſãctũ tuũ vidę-
re corruptionem.
Notas michi fęciſti vias
vite/adiplębis me lętitia
cũ vultu tuo:dęlectatiões
i dextera tua vſq; in finẽ.

meo ſemp:qa a dextris
meis eſt ne commouear.
Propterea lętatũ eſt cor
meũ/ & exultauit gloria
mea:& caro mea habita-
uit confidẽter.
Non eni dęreliques ani-
mam meã in inferno:nec
dabis ſanctũ tuũ vidęre
corruptionẽ.
Oſtędis michi ſemitam
vite/plenitudinẽ lętitiarũ
ante vultum tuum:deco-
res i dextera tua ęternos.

TITVLVS. Humilis & ſimplicis pſalmus Dauid. Pſalm⁹ de Chriſto domino qui vere humilis eſt & ſimplex. diſcite inquit a me: quia mitis ſum et humilis corde. Propheta in ſpiritu: inducit Chriſtum ad patrem. Dominus:deus pater. bonorũ meorũ nõ eges:que ſunt icarnatio/natiuitas/in mũdo conuerſatio/tentationes/paſſiones/tandẽ mors & reſurrectio/ſed cõtra tuis egeo. ſancti: apoſtoli et diſcipuli/& qui fidẽ ipſius receperũt. eius:refert patrẽ. mirificauit:mirabiles fecit. ifirmitates: inſanie/idolorũ culture/idolaq; ipſa. eorũ:fidẽ ſcilicet ſuſcepturorũ. accelerauerunt:fidẽ ſuſcipere. conuẽticula eorum de ſanguinibus:cetus eorum in ſacrificiis ſanguinũ/litãdo pecudes & homines. nec memor ero nominũ eorũ per labia mea:non amplius nominabo eos gentes. dominus:deus pater. pars hereditatis mee & calicis mei:portio & merces mea/& merces paſſionis mee. tu es:tu pater. hereditatem:poſſeſſionẽ. funes:chorde metiendarũ hereditatũ & diſtribuendarũ/vt pſalmo 77. verſu 60; & ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. ceciderunt michi in preclaris: poſſeſſionibus. preclara eſt michi:ſcilicet termini terre. intellectũ:ad diſcernendũ inter bonũ & malũ/carnẽ & ſpiritum/ deum & creaturã/lucẽ & tenebras. Increpuerũt me renes mei:ſenſualitas mea & caro/affectuſq; carnis caſtigauerũt/erudierũt me in omnibus afflictionibus meis/ ne pertraherer/ prolaberer q; in malũ vſq; ad mortẽ. prouidebã dominũ in cõpectu meo ſemper:hoc Chriſto propriũ eſt. caro: humanitas. requieſcet in ſpe:dormiet in morte/quieſcet in ſepulchro in ſpe reſurrectionis. in inferno:ſed reuocabis in corpus. ſanctũ tuũ:Chriſtũ tuũ. corruptionẽ:reſolutionẽ in primordia ſua/vt cum corpora mortuorũ vermibus ſcatent/& in cinerẽ ſuũ diffluunt & puluerẽ. vias vite:reſuſcitãdo. cũ vultu tuo: per meã aſcenſionẽ. delectationes in dextera vſq; in finẽ: cum ſedero a dextris tuis in gloria ſanctorum omniũ ſempiterna. qua nos donare dignetur ſanctus ſãctorum: qui eſt ſuper omnia benedictus in ſecula. Amen.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Cõſerua me dñe qm̃ ſperaui in te: dixi dño deus meus ẽs tu/qm̃ bonorũ meorũ nõ eges. cuſtodi me pater ſẽper benedicte/quoniã fiducia mea eſt i te: dixi patri meo de-
2 us meus es tu/quoniã nullius rei es indigus/ſed contra/te eſt michi opus. Sanctis qui ſunt in terra
eius: mirificauit omnes voluntates meas in eis. fidelibus/puris/et incoinquinatis qui ſunt i orbe ter-
3 rarum eius: ipleuit/magna et mira fecit omnia placita mea/pater meus in eis. Multiplicate ſunt infirmitates eorũ: poſtea accelerauerũt. cultura idolorũ aucta eſt & ad ſummũ deducta: poſtea ad fidẽ
4 intrare feſtinauerũt. Nõ cõgregabo cõuẽticula eorũ de ſanguinibus: nec memor ero nominũ eorum per labia mea. nõ cõuocabo cetus eorũ ad immolationes animaliũ: neq; memorabor vltra q̃ gẽtes
5 q̃ idololatrẽ fuerint/neq; his eos nominibus nominabo. Dñs pars hereditatis mee & calicis mei: tu es qui reſtitues hereditatẽ meã michi, pater meus portio & merces ſortis/poſſeſſioniſq; mee et paſ-
6 ſionis mee; O pater eterne tu es qui dabis poſſeſſionẽ meã michi. Funes ceciderũt michi in preclaris: eteni hereditas mea preclara eſt michi. dimẽſiones hereditatis facte ſunt michi i ſpecioſis: eteni
7 poſſeſſio mea ſpecioſa eſt michi. Benedicã dñm q̃ tribuit michi intellectũ: inſup & vſq; ad noctẽ increpuerunt me renes mei. glorificabo patrẽ meũ q̃ michi mẽtẽ largit⁹ eſt ad ipſũ cognoſcẽdũ & amãdũ/et qui inſup ſenſus addidit perfectos & affect⁹ erudiẽtes me in rebus caducis tẽporalib⁹ ac trãſito
8 rijs ad ꝓſequẽda bona & fugiẽda mala vſq; ad mortẽ. Prouidebã dñm in cõſpectu meo ſemp: qm̃

a dextris est michi ne cõmouear. intellectu & mẽte quã michi donauit prospiciebã patrẽ meũ/deum meũ ante me iugiter:quoniã pater meus adest mihi auxilio/ne a rectitudine vlla ex parte dimouear. Propter hoc letatũ est cor meũ/& exultauit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe. propterea q; tu michi a dextris semper ades/ne aut intellectu aut sensu/spiritu aut carne labi queã/anima mea letata est/& sensus prorupit in laudes tuas:insuper & corpus meũ quiescet in sepulchro/incerta resurgendi fiducia. Quoniã nõ derelinques animã meã in inferno:nec dabis sanctũ tuũ videre corruptionẽ. caro mea requiescet in spe/quoniã tu celestis pater:nõ deseres spiritũ meũ i mortuorum ergastulo/in loco suppliciorũ eternorũ:neq; corpus quod purũ/mundũ & incõtaminatũ seruasti/fines abire in vermiũ/puluerũq; dissipationẽ. Notas michi fecisti vias vite/adimplebis me letitia cũ vultu tuo:delectationes in dextera tua vsq; in finẽ. reducem fecisti me in vitã/eterno gaudio visione tui cõplebis me:voluptates in parte felicitatis et beatitudinis tue indeficiẽtes sũt atq; interminе.

1 Psal. 70
2 Luce 2
3 Esaie 2
4 Mal. 1
4 Esai 65
5 Psal. 141
6 Luc. 10
7 Psal. 25
8 Psal. 25
8 Act. 2
9 Act. 2
10 Act. 2
10 Act. 13
11 Ioã. 17

CONCORDIA. In te domine speraui/nõ cõfundar in eternũ:in iusticia tua libera me/et eripe me. ℂ Dñs in Luca. Ecce dedi vobis potestatẽ calcandi supra serpentes & scorpiones:et supra omnẽ virtutem inimici/et nichil vobis nocebit. Et subiũgit. etiã pater:quia sic placuit ante te. ℂ Esaias. Incuruabitur omnis sublimitas hominũ/et humiliabitur altitudo virorũ/& eleuabitur dñs solus i die illa: & idola penitus conterẽtur. ℂ Malachias. Ab ortu solis vsq; ad occasũ magnũ est nomẽ meũ in gentibus:& in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Et Esaias. Seruos suos vocabit nomine alio:in quo qui benedictus est super terrã/benedicetur in deo. Amen. ℂ Clamaui ad te dñe/dixi tu es spes mea:portio mea in terra viuentiũ. ℂ Dñs in Luca. Omnia tradita sunt michi a patre meo. ℂ Pes meus stetit in directo:in ecclesijs benedicã te dñe. ℂ Misericordia tua ante oculos meos est:& cõplacui in veritate tua. Et petrus in actis. Dauid enĩ dicit in eũ. prouidebã enĩ dominũ in conspectu meo sẽper:quoniã a dextris est michi ne cõmouear. propter hoc letatũ est cor meũ/& exultauit lingua mea:insup & caro mea requiescet in spe. quoniam nõ derelinques animã meã in inferno:nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Et Paulus in eisdem. Q; autẽ suscitauit eum a mortuis/amplius iam non reuersurum in corruptionem:ita dicit. quia dabo vobis sancta dauid fidelia. ideoq; et alias dicit non dabis sanctũ tuũ videre corruptionẽ. ℂ In Ioanne. hec est autem vita eterna vt cognoscant te solum deum verum.

ADVERTẼ. primo versu. quia bonorũ meorũ nõ eges:ex hebreo quia bene michi non est sine te/& id apte redditiuũ cause est precedentiũ. quod autẽ dicitur quia bonorũ meorũ non eges:causã nõ reddit. qui fit enim vt sperem in aliquo/vt dicã deus meus es tu:si rebus meis nõ eges? At si vniuersa haberes/deũ autẽ nõ haberes:nõ tibi bene esset. quare videtur septuaginta cõuertisse itelligentiã:& dicendũ potius fuisse/quia bonorũ tuorũ egeo/aut (quod & melius) quia bonũ meũ nõ est preter te. & tunc & redditionis cause & intelligentie conspiratio est. ℂ Quinto versu. tu es qui restitues hereditatem meam michi:ex hebreo/tu possessor sortis mee. vbi possessionẽ hereditatis/filius patri tribuit:in reliquis autem significatur pater hanc hereditatis sortẽ filio tribuere. sed id tolerabile:quando quidem ex Ioanne/omnia que patris sunt & filij sunt/& que filij sunt etiam et patris.

ℂOratio Dauid. XVI.

1 EXaudi domine iustiã meã: intende deprecationem meam.
2 Auribus pcipe orationẽ meã:nõ in labiis dolosis.
3 De vultu tuo iudiciũ meum pdeat:oculi tui videant equitates.
4 Probasti cor meum et visitasti nocte/igne me examinasti: & non est inuẽta in me iniquitas.
5 Vt nõ loquatur os meũ opera hominũ: propter

ℂOratio Dauid. XVI.

EXaudi domine iustiã meã: intende deprecationi mee.
Auribus pcipe orationẽ meã:nõ in labijs dolosis.
De vultu tuo iudiciũ meum pdeat: oculi mei videant equitatem.
Probasti cor meũ et visitasti nocte / igne me examinasti:& non est inuenta in me iniquitas.
Vt non loquatur os meũ opera hominũ: propter

ℂOratio Dd. XVII.

AVdi deus iustũ: ite de dẽpcationẽ meã.
Auribꝰ pcipe oronẽ meã absq; labiis mẽdacibus.
De vultu tuo iudiciũ meum prodeat:oculi tui videant equitates.
Probasti cor meũ/visitasti nocte: conflasti me & non iueniſti cogitationes meas transire os meum.
In opera hominũ: propter verba labiorũ tuo:

verba labiorũ tuorũ ego custodiui vias duras.

6 Perfice gressus meos in semitis tuis: vt nõ moueãtur vestigia mea.

7 Ego clamaui quoniã exaudisti me deus: inclina aurem tuam michi & exaudi verba mea.

8 Mirifica misericordias tuas: qui saluos facis sperantes in te.

9 A resistentibus dextere tue custodi me: vt pupillam oculi.

10 Sub vmbra alarũ tuarũ protege me: a facie impiorum qui me afflixerunt.

11 Inimici mei animã meã circundederũt / adipẽ suum concluserunt: os eorũ locutum est superbiam.

12 Proijcientes me nunc circundederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.

13 Suscepperunt me sicut leo paratus ad prędam: et sicut catul9 leonis habitãs in abditis.

14 Exurge domine pręueni eum & supplanta eũ / cripe animam meam ab impio: phrameã tuã ab inimicis manus tue.

15 Domine a paucis de terra diuide eos in vita eorum: de absconditis tuis adiplęt9 est venter eorũ.

16 Saturati sunt filijs: et dimiserũt reliqas suas paruulis suis.

verba labiorũ tuorũ ego custodiui vias duras.

Perfice gressus meos in semitis tuis: vt non moueãtur vestigia mea.

Ego clamaui quoniã exaudisti me deus: inclina aurem tuam michi & exaudi verba mea.

Mirifica misericordias tuas: qui saluos facis sperantes in te a resistentib9 dextere tue.

Custodi me domine vt pupillam oculi / sub vmbra alarum tuarum protege me: a facie impiorũ qui me afflixerunt.

Inimici mei animã meã circundederũt / adipẽ suum concluserũt: os eorũ locutum est superbiam.

Proijcientes me nũc circundederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.

Suscepperunt me sicut leo paratus ad prędã: & sicut catulus leonis habitans in abditis.

Exurge domine pręueni eos & subuerte eos: cripe animam meã ab impio phrameã inimicorũ de manu tua.

Domine a paucis a terra dispartire eos: et supplanta eos in vita ipsorũ. De absc̃oditis tuis adimplęt9 est vẽter eor̃ / saturati sũt porcina: et reliq̃rũt q̃ supfuerũt paruul' suis.

rum ego obseruaui vias latronis.

Sustenta gressus meos in callibus tuis: et nõ labãtur vestigia mea.

Ego iuocaui te quia exaudies me deus: inclina aurem tuam michi / audi eloquium meum.

Mirabilẽ fac misericordiã tuã: saluator sperãtiũ A resistẽtib9 dextere tue custodi me: quasi pupillã intus in oculo.

In vmbra alarum tuarũ ptege me: a facie impiorum vastantium me.

Inimici mei animã meã circundederunt & adipe suo concluserunt: & ore locuti sunt superbe.

Incędẽtes aduersum me nunc circundederũt me: oculos suos posuerũt declinare in terram.

Similitudo ei9 quasi leonis desiderãtis prędam: et quasi catuli leonis sedẽtis in absconditis.

Surge domine pręueni faciem eius icurua eum / salua animam meam ab impio: qui est gladi9 tu9.

A viris man9 tue domine q mortui sũt i pfũdo / quorũ pars i vita / & quorũ de absconditis tuis repleti vẽtrẽ: q saturabunt filijs & dimittẽt reliquias suas paruulis eorum.

	GALL.	ROM.	HEB.	
17	Ego autem in iustitia apparebo in conspectu tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.	Ego autē cū iustitia apparebo in conspectu tuo: satiabor dum manifestabitur gloria tua.	Ego in iustitia videbo faciem tuam: implebor cū euigilauero similitudine tua.	12 13 14

TITVLVS. Oratio ipsi Dauid. Psalmus. Oratio ad Christū dñm, propheta in spiritu: inducit populum fidelē. Dñs: Christus deus. iustitiā meā: iustā orationē/iustū cetū factorū tuorū. intēde deprecationē meā: auribus percipe orationē meā. eiusdē/affectū orantis insinuās/frequens repetitio. non in labiis dolosis: quā tibi offero absq; fictione & dolo. de vultu tuo iudiciū meū prodeat: aspice & iudicia facta mea. oculi tui videāt equitates: facta in equitate & legis tue obseruatione. et est precedentis particule declaratio. nocte: tentatione potestatū tenebrarū. igne: persecutione hominū. nō est inuenta in me iniquitas: neq; suggestioni tenebrose potestatis/neq; persecutionibus seculi succubui. vt nō loquatur os meū opera hominū: opera filiorū hominū/ que psalmus tertiusdecimus cōtinet. verba labiorū tuorū: euāgeliū. custodiui/obseruaui vias duras: vias demonis/vias latronis qui furatur verbū tuum de mentibus fidelium. perfice gressus meos in semitis tuis: stabili progressū vite mee in mādatis tuis. vt nō moueantur vestigia mea: vt vita mea nō labatur in transgressionē mādatorū tuorū. clamaui: orationē tuā. inclina aure: propicius esto. verba mea: precē meā. mirifica: admirabiles fac. dextere tue: ius qui in misericordia tua & bonitate tua cōfidunt/quos et in fine seculorū i dextera tua collocabis. vt pupillā oculi: purū & mūdū/& magna prouidētie tue cura. alarū tuarū: misericordie & iustitie tue. impiorū: tā hominū q̄ spiritualiū nequitiarū. inimici mei: hostes mei/peccatores & infideles. circundederunt: obsederunt/vallauerunt. adeps: qui in ipsis valētiores et electiores videntur ad persequendū. locutū est superbiā: cōtra deū & eius precepta. proijcētes: eijcientes. in terrā: ad terrena et non ad deum. susceperunt: acceperunt. ad predā: ad spolianda et bona mea et vitam. in abditis: qui clam non audent et mea et vitā meam spoliare/occulte id moliūtur per insidias. exurge. occurre in auxiliū meū. puerū: supplāta/frustra. ipius: diabolus. phrameā tuā ab inimicis manu tue: eripe/tolle/ 11
auser potestatē ledēdi psecutionis gladiū a resistētibus dextere tue. a paucis: a bonis/a populo tuo qui pauci sunt cōparatione hostiū et inimicorū. diuide: separa. seiunge eos. de absconditis tuis adimpletus est venter eorū: de immūdis/que a te abscondūtur. saturati sunt filijs: libidinibus vacando/ nō querētes satietatē nisi in immūdicijs carnis et delectatione liberorū/quibus terrena sua/consimiles mores et consimlia perdite vite relinquunt exempla. Iustitia: operibus iustitie et impletionis tue legis. satiabor: nō in terrenis/i voluptatibꝰ carnis/in multitudine filiorū/sed i manifestatione glorie tue.

EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi domine iustitiā meā: intende deprecationē meā. suscipe deus eterne iustā precē meā. animaduerte ad supplicationē meā. Auribus percipe orationē meam: nō 2
i labijs dolosis. exauditiōis tue aure admitte precē meā: quā ad te porrigo: nō i verbis simulatis/mēdacibus & subdolis. De vultu tuo iudiciū meū prodeat: oculi tui videant equitates. de iis que videris iudex meus esto: aspectus tui facta mea discutiant/et pro equitate diiudicent. Probasti cor meū 4
& visitasti nocte/igne me examinasti: et nō est inuenta in me iniquitas. periculum feciſti animę mee/permisisti tenebrarū potestates stimulis suis & suggestionibus me molestare/persecutionibus hominū probans me cōcoxisti me: & in omnibus iis nō declinaui ad malū. Vt nō loquatur os meū opera hominū: propter verba labiorū tuorū ego custodiui vias duras. probasti me: tentatione & persecutione examinasti me/& non sum locutus ore meo facta hominū/non blasphemaui/non detraxi/ non decepi: propter precepta & mādata tua ego declinaui deuia maligni & itinera pditionis. Perfice gressus meos in semitis meis: vt non moueātur vestigia mea. benignissime deus tu hactenus adiuuisti me/prosequere & absolue omnes motus et voluntates meas in preceptis tuis: ne forte propria infirmitate labar et ruam in peccata/si me michi ipsi reliqueris. Ego clamaui quoniā exaudisti 7
me deus: inclina aurē tuā michi et exaudi verba mea. ego ad te deus meus precatum porrexi/quia tuum est exaudire precātē ad te: accōmoda michi benignitatis tue auditū/et admitte preces meas.
Mirifica misericordias tuas: qui saluos facis sperantes in te. O misericordissime deus/nunc in me manifesta mirabiles miserationes tuas: qui saluare soles confugientes ad te. A resistētibus dextere tue 9
custodi me: vt pupillam oculi. fortissime deus defende me ab iis qui reluctantur fortitudini et gratie tue: vt omni cura et diligentia pupilla oculi solet protegi et defendi. Sub vmbra alarū tuarū protege me: a facie impiorū qui me afflixerūt. sicut pulli sub ala matris defenduntur ne videātur et rapiātur ab accipitre: ita sub tegmine protectionū tuarū absconde me/ne hostiles nequitie que michi permoleste fuerunt/videant et diripiant me. Inimici mei animam meam circūdederunt/adipē suū cōclu- 11
serunt: os eorum locutū est superbiā. hostes mei cōstipauerunt vitā meā/fortitudinē suā collegerunt;

12 irruperunt in blasphemiã. P roijciẽtes me nunc circũdederunt me:oculos suos statuerunt declinare
in terram. conculcantes me/nunc vallauerunt me:proposuerunt non ad te deus meus/sed in terrena
13 mentẽ suam deflectere. Susceperũt me sicut leo paratus ad predã: et sicut catulus leonis habitans
in abditis.arripuerunt me in similitudinẽ leonis ferã concupiscentis:in similitudinẽ leonculi in antro
14. insidiantis. E xurge dñe preueni eũ/& supplanta eũ/eripe animã meã ab impio:phrameam tuã ab
inimicis manus tue. accurre in auxiliũ meũ misericordiarũ largitor/anticipa hostẽ meũ principẽ ne-
quitiarũ anteq̃ michi preualeat:erue a faucibus maligni spiritũ meũ/ ab angelo percutiente/ab iis
15 qui rebelles sunt potentie tue. D ñe a paucis de terra diuide eos in vita eorũ:de absc̃ditis tuis ad-
impletus est venter eorũ.dominator eterne separa eos in vita sua a paucitate sanctorũ tuorũ qui sũt
16 in terra:separa eos/quorũ solis imundicijs a quibus oculos auertis scatẽt & refarta sunt viscera. Sa-
turati sunt filijs:& dimiserunt reliquias suas paruulis suis.solis voluptatibus/libidinibusq; et intepe-
rantijs intẽti carnali prole sũt satiati:& tandẽ ad eternã mortẽ ruẽtes/opes suas et similes mores re-
17 liquerunt natis suis. E go autẽ in iusticia apparebo in cõspectu tuo:satiabor cum apparuerit gloria
tua. ego vero contra/ad vitã respirãs O glorie largitor eterne/comparebo cõspectui tuo non in car-
nali prole sed in operibus iusticie et mandatorũ tuorũ obseruatione:nõ saturabor in hoc mundo sed
cum reuelabitur facies tua/cum conformis & configuratus fuero Christo tuo.

ADVERTE. Quinto versu. vt non loquatur os meũ opera hominũ;quod respõdet ex hebreo op-
tatiua est particula/hoc pacto. vtinã cogitatio mea non transisset os meũ in opere Adã/in operibus
hominũ narrandis/& in querimoniã trahendis. sunt et codices qui habent. non iuenisti cogitationes
meas transisse os meũ:in opere hominũ. ¶ Vndecimo versu. adipẽ suũ concluserunt:ex hebreo adi-
pe suo. et si (vt adeps/ceu in tritico:quid valentius & delectius est) valẽtiores hostium & delectiones
intelligantur:rectius septimo casu adipe suo cõcluserunt animã meã scilicet/dicendũ est. ¶ Duode-
cimo versu. proijciẽtes me nunc circũdederunt me:Hieronymus ex hebreo aliã dat intelligentiam/
non proijciẽtes aut eijcientes/sed incedẽtes aduersũ me.nõ enim si proijcerent aut eijcerent:eque cõ
sonum videtur:vt circũdarent. ¶ Quartodecimo versu. Exurge dñe preueni eũ & supplãta eũ:Hie-
ronymus ad Sũniam probat sic esse dicẽdũ/& nõ vt etiam nunc in psalmodia romana relictum est
preueni eos & subuerte eos per plurale relatiuũ. ¶ Eodẽ quartodecimo versu vbi legitur. eripe ani-
mam meã ab impio phrameã tuã:legendũ videtur phramea tua septimo casu. nam & Hieronymus
ex hebreo explicat vt particulã impio apponẽdã:hoc pacto.salua animã meã ab ipio qui est gladi-
us tuus.sic enĩ spiritualis animarũ hostis psalmo 21 erue a phramea deus animã meã:nuncupatur.
& distinctio facienda post phramea. quod autẽ sequitur:respicit superiorẽ particulã erue animam
meam. alioqui facta distinctione post impio:exponatur vt dictũ est post eiculũ/&si sensus sit coacti-
or:cum eripe in alijs tralationibus erue & salua interpretetur. ¶ Quintodecimo versu. dñe a paucis
de terra diuide eos:ex hebreo respondet a viris manus tue qui mortui sunt in profundo. atq; aliam
Hieronymus ex hebreo colligere videtur sententiã/respiciens sẽper superiorẽ particulã/salua/eripe
siue erue animã meã a viris manus tue qui mortui sunt in profundo/qui mortui sunt in anima & spi-
ritu/& eterno adiudicati supplicio. ab ijs quorũ pars in vita:qui partim viuũt & partim mortui sunt.
de quibus lege Hermam. ab ijs quorũ ventrẽ de absc̃ditis tuis replesti. at cũ dicitur a viris manus
tue:non dextra/sed sinistra intelligitur/que plena est iusticie & vindicte. nisi intelligamus cõtuma-
cibus/rebellibus & inimicis vt septuaginta intellexere. ¶ Septimodecimo versu. cum apparuerit glo-
ria tua:aliter ex hebreo Hieronymus explicat/cũ euigilauero similitudine tua. quod resurrectionem
nostram ad Christi similitudinẽ:sonare videtur. Nam quos ad vitã p̃sciuit eternã (vt diuinus inquit
Paulus) predestinauit conformes fieri imaginis filij sui.

¶ In finem puero domini Dauid: quę locut⁹ est dño verba cantici hui⁹ in die qua eripuit eum dñs de manu omniũ inimicorum eius & de manu Saul & dixit. XVII.

1 Diligã te domine fortitudo mea:dñs firmamentum meum & re-

¶ In finẽ puero domini Dauid: quę locutus est dño verba cãtici huius in die qua eripuit eũ dñs de manu omniũ inimicorũ eius & de manu Saul & dixit. XVII.

Diligã te domine virtus mea:domine firmamentum meum & re-

¶ Victori seruo dñi Dauid:q̃ locut⁹ est dño verba cãtici huius in die qua liberauit eum dñs de manu omniũ inimicorũ ei⁹ & de manu Saul & dixit XVIII.

Diligã te domine fortitudo mea:dñs petra mea & robur meũ &

GALL.	ROM.	HEB.	
fugium meum & libera-	fugium meũ.	ſaluator me⁹.	
tor meus.	Et liberator meus/deus	Deus meus fortis meus:	15
2 Deus meus adiutor me	meus adiutor me⁹:& ſpę	& ſperabo in eo.	
us:& ſpęrabo in eum.	rabo in eũ.	Scutum meum & cornu	
3 Protector meus & cor-	Protector meus & cor-	ſalutis mee: & ſuſceptor	16
nu ſalutis mee: & ſuſce-	nu ſalutis mee adiutor	meus.	
ptor meus.	meus:laudans inuocabo	Laudatum inuocabo do	
4 Laudans inuocabo do-	dominum/& ab inimicis	minũ:& ab inimicis me-	
minũ:& ab inimicis me-	meis ſaluꝰero.	is ſaluus ero.	17
is ſaluus ero.			
5 Circũdedęrũt me dolo-	Circũdedęrũt me gemi-	Circũdedęrũt me funes	
res mortis: & torrẽtes ĩi-	tus mortis:& torrẽtes ĩi-	mortis:& torrentes dia-	18
quitatis cõturbauęrt me.	quitatis cõturbauęrt me.	boli terruęrunt me.	
6 Dolores iferni circũdę-	Dolores inferni circũde-	Funes inferni circunde-	
runt me:p̃occupauęrunt	dęrunt me/ prçuenęrunt	dęrunt me: prçuenęrunt	19
me laquei mortis.	me laquei mortis & ĩ trí-	me laquei mortis.	
7 In tribulatione mea in-	bulatione mea inuocaui	In tribulatione mea in-	
uocaui dominum: & ad	dominum:& ad deũ me-	uocabo dominum: & ad	20
deũ meum clamaui.	um clamaui.	deũ meum clamabo.	
8 Et exaudiuit de templo	Et exaudiuit de templo	Exaudiet de templo ſan	
ſctõ ſuo vocẽ meã:& cla-	ſctõ ſuo vocẽ meã:& cla-	cto ſuo vocem meam: &	
mor meus in cõſpectu eiꝰ	mor meus i cõſpectu eius	clamor meus ãte faciem	21
introiuit in aures eiꝰ.	introiuit ĩ aures eius.	eius veniet in aures eius.	
9 Cõmota eſt & cõtremu-	Et cõmota ẽ & cõtremu-	Cõmota eſt & cõtremu-	
it terra/& fũdamẽta mõ-	it terra/& fũdamẽta mõ-	it terra/et fũdamẽta mõ-	22
tium cõturbata ſũt & cõ-	tiũ cõturbata ſũt& cõmo	tiũ cõcuſſa ſũt et cõquaſ-	
mota ſũt:qm̃ iratꝰeſt eis.	ta ſũt:qm̃ iratꝰ eſt eis deꝰ	ſata ſũt:quoniã iratus eſt	
10 Aſcẽdit fumꝰin ira eius/	Aſcẽdit fumꝰ ĩ ira eiꝰ:&	Aſcẽdit fumꝰ de furore	23
& ignis a facie eiꝰexarſit:	ignis a facie eiꝰexardeſcit	eius/et ignis ex ore eiꝰ de	
carbones ſuccẽſi ſũt ab eo	Carbones ſuccẽſi ſũt ab	uorans:carbones incenſi	
11 Inclinauit cęlos & deſcẽ-	eo/ & inclinauit cęlos &	ſunt ab eo.	
dit:& caligo ſub pedibus	deſcẽdit:& caligo ſub pe	Incliauit cęlos et deſcẽdit	24
eius.	dibus eius.	et caligo ſub pedibus eiꝰ.	
12 Et aſcẽdit ſup cherubim	Et aſcendit ſuper cheru-	Et aſcẽdit ſuper cherub	25
& volauit: volauit ſuper	bim & volauit:volauit ſu	et volauit: volauit ſuper	
pennas ventorum.	per pennas ventorum.	pennas vẽti.	
13 Et poſuit tenebras lati-	Et poſuit tenebras lati-	Poſuit tenebras latibulũ	26
bulum ſuũ/in circuitu eiꝰ	bulũ ſuum/in circuitu eiꝰ	ſuũ in circuitu eius taber-	
tabernaculũ eiꝰ:tenebro-	tabernaculũ eiꝰ:tenebro-	naculũ eius: tenebroſas	
ſa aqua in nubibus aeris.	ſa aqua in nubibus aeris	aquas in nubibꝰ ętheris.	27
14 Prę fulgore in conſpectu	Prę fulgore in conſpectu	Prę fulgore in conſpectu	
eius nubes tranſięrunt:	eius nubes tranſięrunt:	eius nubes tranſięrunt:	

grādo & carbones ignis.
15 Et itonuit de celo dns/& altissim9 dedit vocē suā: grādo & carbones ignis.
16 Et misit sagittas suas & dissipauit eos: fulgura multiplicauit & conturbauit eos.
17 Et apparuęrūt fōtes aq̄rum: & reuęlata sūt fūda damēta orbis terrarum.
18 Ab icrepatiōe tua dñe: ab inspiratione spiritus ire tue.
19 Misit de summo & accępit me: assumpsit me de aquis multis.
20 Eripuit me de inimicis meis fortissimis/& ab iis qui odęrunt me: quoniā cōfortati sunt super me.
21 Pręuęnęrunt me in die afflictionis mee: & factus est dns protector meus.
22 Et ęduxit me in latitudinem: saluū me fęcit quoniam voluit me.
23 Et retribuet mihi dominus secūdū iusticiā meā: & scd̄m puritatē manuū mearū retribuet michi.
24 Quia custodiui vias dñi: nec ipie gessi a deo meo.
25 Q̄m omnia iudicia eius in cōspectu meo: & iustícias ei9 nō reppuli a me.
26 Et ero imaculatus cum eo: & obseruabo me ab iiquitate mea.
27 Et retribuet michi dominus secundū iusticiā meam: & secundū puritatē

grādo & carbones ignis.
Et intonuit de celo dns: & altissimus dedit vocē suam.
Misit sagittas suas & dissipauit eos: fulgura multiplicauit et conturbauit eos.
Et apparuęrūt fontes aquarū: et reuęlata sūt fundamenta orbis terre.
Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue.
Misit de summo & accępit me: et assūpsit me de multitudine aquarum.
Eripuit me de inimicis meis fortissimis/ et ab ijs qui odęrunt me: quoniā cōfortati sunt super me.
Pręuęnęrunt me in die afflictionis mee/ et factus est dominus ptector meus: et ęduxit me in latitudinem/ saluum me fecit quoniā voluit me.
Et retribuit michi dns secundū iusticiā meā: et secundū innocētiā manuū mearū retribuit michi.
Quia custodiui vias dñi: nec ipie gessi a deo meo.
Q̄m oia iudicia ei9 i conspectu meo sūt sp: & iustícias ei9 nō reppuli a me.
Et ero immaculatus cū eo: et obseruabo me ab iniquitate mea.
Et retribuet michi dominus secundū iusticiā meam: et secundū innocen-

grādo et carbones ignis.
Et itonuit i celis dns: et altissim9 dędit vocē suā grādinem et carbones ignis.
Et misit sagittas suas et dissipauit eos: fulgura multiplicauit et cōturbauit illos.
Et apparuęrunt effusiones aq̄rū: et reuęlata sūt fundamenta orbis.
Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus furoris tui.
Misit de alto et accępit me: extraxit me de aquis multis.
Liberauit me de inimicis meis potentissimis/et de ijs qui odęrunt me: q̄m robustiores me erāt.
Pręuęnęrūt me in die afflictionis mee: et factꝰ est dns firmamentū meum.
Et ęduxit me in latitudinem: liberauit me quia placuit ei.
Retribuit michi dns secundū iusticiā meā secūdum mūdiciā manuum mearum reddidit michi.
Quia custodiui vias dñi: et nō ęgi ipie a deo meo.
Oia enī iudicia eius i cōspectu meo: et precepta eius nō amoui a me.
Et fui immaculatus cum eo: et custodiui me ab iniquitate mea.
Et restituit michi dns secundū iusticiā meā: et secūdum mūdiciā manuū

GALL.	ROM.	HEB.
manuũ mearũ in conſpę- ctu oculorum eius.	tiam manuũ mearum in conſpectu oculorũ eius.	mearũ in conſpectu ocu- lorũ eius.
28 Cum ſancto ſãctus eris: & cum viro innocẽte in- nocens eris.	Cum ſancto ſãctus eris: & cum viro innocente in- nocens eris.	Cum ſancto ſãctus eris: & cum viro innocẽte in- nocenter ages.
29 Et cum ęlecto ęlectꝰ eris: & cũ peruerſo ꝓuertęris.	Et cũ ęlecto ęlectus eris: & cũ ꝓuerſo ſubuertęris.	Et cũ ęlecto ęlectus eris: & cũ peruerſo peruertes.
30 Qm̃ tu pplm̃ humilẽ ſal- uum facies: & oculos ſu- perborum humiliabis.	Qm̃ tu pplm̃ humilẽ ſal- uum facies:& oculos ſu- perborũ humiliabis.	Quoniã tu populũ pau perem ſaluabis:& oculos excelſos humiliabis.
31 Quoniã tu illuminas lu- cernam meã domine de- us meus: illumina tene- bras meas.	Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus: illumina te- nebras meas.	Quia tu illuminas lucer- nam meam domine deꝰ meus: illuminabis tene- bram meã.
32 Quoniam in te ęripiar a tẽptatione: & i deo meo tranſgrediar murum.	Quoniam a te ęripiar a tẽptatione:& i deo meo trãſgrediar murũ.	In te enim currã accin- ctus:& in deo meo tranſ- ſiliam murum.
33 Deus meus ipolluta via eius/ęloquia dñi igne ex- aminata: ꝓtector eſt om- nium ſpęrantium in ſe.	Deus meus ipolluta via eius/ęloquia dñi igne ex- aminata: ꝓtector eſt om- nium ſpęrantium in ſe.	Deus imaculata via eiꝰ/ ęloquium dñi igne exa- minatum: ſcutũ eſt om- nium ſpęrantium in ſe.
34 Quoniam quis deus prę- ter dñm: & quis deꝰ prę- ter deum noſtrum?	Quoniã quis deus prę- ter dominũ: aut quis deꝰ pręter deũ noſtrũ?	Quoniam quis eſt deus pręter dñm: & quis for- tis pręter deum noſtrũ?
35 Deus qui pręcinxit me virtute: & poſuit ĩmacu- latam viam meã.	Deus qui prçcinxit me virtute: & poſuit ímma- culatam viam meam.	Deꝰ qui accinxit me for- titudine: & poſuit imma- culatam viam meã.
36 Qui perfęcit pedes me- os tanq̃ ceruoꝝ: & ſuper excelſa ſtatuens me.	Qui perfęcit pedes me- os tãq̃ cerui: & ſuper ex- celſa ſtatuit me.	Coęquans pedes meos ceruis: et ſuꝑ excelſa ſta- tuẽs me.
37 Qui docet manus meas ad p̃liũ: & poſuiſti vt ar- cum ęreũ brachia mea.	Qui docet manus meas ad p̃liũ: & poſuit arcum ęreum brachia mea.	Docẽs manus meas ad preliũ: & cõponẽs quaſi arcũ ęreũ brachia mea.
38 Et dediſti michi prote- ctionẽ ſalutis tue: et de- xtera tua ſuſcępit me.	Et dediſti michi prote- ctionem ſalutis mee/ & dextera tua ſuſcępit me: & diſciplina tua ipſa me docębit.	Dediſti michi clypeum ſalutis tue & dextera tua confortauit me: & man- ſuętudo tua multiplica- uit me.
39 Et diſciplina tua correxit me in finem: et diſciplina tua ipſa me docębit.		
40 Dilataſti greſſus meos ſubtus me: et nõ ſunt in- firmata veſtigia mea.	Dilataſti greſſus meos ſubtus me: & non ſũt in- firmata veſtigia mea.	Dilatabis greſſus meos ſubtus me: & non dęfici- ent tali mei.

41 Persequar inimicos meos et comprẽhendam illos: & non conuertar donec deficiant.

42 Confringã illos nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.

43 Et precinxisti me virtute ad bellũ: supplantasti insurgẽtes in me subt9 me.

44 Et inimicos meos dedisti michi dorsum: & odientes me disperdidisti.

45 Clamauerunt nec erat q̃ saluos faceret ad dominum: nec exaudiuit eos.

46 Et comminuam eos vt puluerem ante faciem vẽti: vt lutum platearũ delebo eos.

47 Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentiũ.

48 Populus quẽ non cognoui seruiuit michi: in auditu auris obediuit michi.

49 Filij alieni mentiti sunt michi / filij alieni inueterati sunt: & claudicauerunt a semitis suis.

50 Viuit dominus & benedictus deus meus: & exaltetur deus salutis mee.

51 Deus qui das vindictas michi / & subdis populos sub me: liberator me9 de inimicis meis iracundis.

52 Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.

53 Propterea confitebor tibi in nationibus dñe: &

Persequar inimicos meos & comprehendam illos / & non conuertar donec deficiant: affligam illos nec poterũt stare.

Cadent subt9 pedes meos: & precinxisti me virtute ad bellum.

Supplantasti omnes insurgentes i me subt9 me / & inimicorum meorum dedisti michi dorsum: & odiẽtes me disperdidisti.

Clamauerũt nec erat q̃ saluos faceret ad dominum: nec exaudiuit eos.

Et comminuam illos vt puluerem ante faciẽ venti: vt lutum platearũ delebo eos.

Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentiũ.

Populus quẽ non cognoui seruiuit michi: obaudi tu auris obediuit michi.

Filij alieni mentiti sunt michi / filij alieni inueterauerunt: & claudicauerunt a semitis suis.

Viuit dominus & benedictus deus: & exaltetur deus salutis mee.

Deus qui das vindictã michi: & subdidisti populos sub me.

Liberator me9 dñs de gẽtib9 iracũdis / & ab isurgẽtib9 i me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.

Propterea confitebor tibi in populis dñe: & no-

Persequar inimicos meos & apprehẽdam: & nõ reuertar donec consumã eos.

Cedam eos et non poterunt surgere: cadent sub pedibus meis.

Accinxisti me fortitudine ad preliũ: incuruabis resistẽtes michi sub me.

Inimicorum meorũ dedisti michi dorsũ: & odiẽtes me dispdidisti.

Clamabunt & nõ erit q̃ saluet ad dominũ: & non exaudiet eos.

Delebo eos vt puluerẽ ante faciem venti: vt lutũ platearum proijciã eos.

Saluabis me a contradictionibus populi: pones me in caput gentium.

Populus quem ignorauit seruiet michi: auditione auris obediet michi.

Filij alieni mentient̃ michi: filij alieni defluent & contrahentur in angustiis suis.

Viuit dominus & benedictus deus me9: & exaltabitur deus salutis mee.

Deus qui das vindictas michi: & congregas populos sub me.

Quoniam seruas me ab inimicis meis / & a resistẽtib9 michi eleuas me: a viro iniquo liberabis me.

Propterea confitebor tibi in gẽtibus domine: &

GALL.	ROM.	HEB.
nomini tuo psalmū dicā.	mini tuo psalmum dicā.	nomini tuo cantabo.
54. Magnificās salutes regis	Magnificans salutare re	Magnificāti salutes regis
ei⁹/& faciēs misericordiā	gis ipsi⁹/& faciēs miseri-	sui & facieti misericordiā
christo suo dauid:& semi	cordiā christo suo dauid:	christo suo dauid: & se-
ni eius vsq; in seculū.	& semini ei⁹ vsq; in sclm.	mini eius vsq; in eternū.

TITVLVS. Ad victoriā seruo dñi/Dauid:qui locutus est dño verba cantici huius/in die qua eripuit eum dñs de manu omniū inimicorū eius/& de manu Saul. Psalmus de Christo domino. propheta i spiritu inducit eū ad patrē. Dñs:deus pater. in eum:deum patrē, dolores mortis:in nocte passionis. torrentes iniquitatis:torrētes diaboli/inundationes peccatorū generis humani/quas astutia sathane infudit/pro quibus eluendis moriebatur. dolores inferni:funes/laquei mortis solicitante diabolo adinuenti. preoccupauerūt me laquei mortis:ex instigatione sathane & iudeorū machinatione. & est superioris particule explicatio/& fere repetitio. In tribulatione mea inuocaui dñm:in agonia horti. & ad deū meum clamaui:in afflictione crucis. & exauduit de tēplo sācto suo vocē meā:in horto mittendo angelū confortantē/& in cruce acceptando pro redēptione mortaliū meā mortē. cōmota est & cōtremuit terra:in passione eius quādo terra cōtremuit/petre scisse sunt/& monumēta aperta/& hec erant quasi indicia doloris & ire patris in morte filij (vt humano loquamur modo) in perfidos iudeos/qui ex odio/liuore/& inuidia eū morti tradiderant. ascendit fumus in ira eius:hoc signum in euangelio scriptū non est/sed Phlego historicus et annales/similiū meminerunt. Inclinauit celos et descendit et caligo sub pedibus eius:quādo tenebre facte sunt super vniuersam terram. Et ascendit super cherubim:repurgatione lucis facta, tenebris eni illis existētibus:quasi pater in luctu descēdisse visus est. et reparata luce:visus est quasi ad sūma conscendisse, his siquidem indicijs:se verū testatus est patrē/et verū qui opetijt filium. super pēnas vētorum:super sublimitatē sūmorū spirituū. ille eni est de quo dicitur:qui facit angelos suos spiritus. vel hic etiā versus:de descēsu totus intelligatur vt in expositione continua. Et posuit tenebras latibulum suū:hoc est quod paulo ante et caligo sub pedibus eius/superioris repetitio et amplior declaratio signorū/que in passione facta sunt/que tribus sequentibus versibus declarātur. dissipauit eos:iudeos qui ad dñi necē cōuenerāt. et cōturbauit eos:vnde et centurio pre admiratione signorū prorupit in vocē/vere filius dei erat homo iste. Et apparuerunt fontes aquarū:ex illo inaudito terre motu. et reuelata sunt fundamenta orbis terrarū: respicit quod dictū supra/fūdamēta mōtium cōturbata sunt. Et hoc ab increpatione tua dñe:id euenit qm̄ iratus es eis. Misit de sūmo et accepit me:misit auxiliū de celo/et liberauit me. assumpsit:eripuit/liberauit me. de aquis multis:de multis et inundātibus in modū aque/tribulātibus me. inimicis meis fortissimis:principe tenebrarū et eius cōplicibus. et ab ijs qui oderunt me:a iudeis. quoniā cōfortati:validiores sunt effecti super me. nam data est eis tūc potestas inualescēdi/desuper. Preuenerunt me in die afflictionis mee:preoccupare studuerunt me inimici mei et potestates nequā in die passionis mee. firmamentū:propugnaculū/defensio/neq; aduersarius meus in me habuit quicq̄. et eduxit me in latitudinē:eduxit animā meā in libertatē/nō dimisit i captura. liberauit me ab ore leonis:inimici vorare volētis. quoniā voluit me:quoniā placui ei. retribuit michi dominus secundū iusticiam meā:cōpensauit me pater/resuscitādo me in immortalitatē. secundū puritatem manuū mearū reddidit michi:secundū mūdiciam operum meorum donauit michi redēptionē generis humani/et captiuos qui detinebātur in mortis ergastulo. quia custodiui vias dñi:mādata patris mei. nec impie gessi a deo meo:nec quicq̄ admisi cōtra eius voluntatē. Et fui immaculatus cum eo:quādiu in terra fuit versatus. et obseruaui me ab iniquitate mea:mei generis/cuius naturā assumpsi/propriā offensā nō admisi/sed imunē ab illa me seruaui. Et retribuit michi dñs:repetitio quarti superioris versꝰ i nalorem cōfessionē beneficij patris. sanctus eris:sanctificabis. innocens eris:nō nocebis/nō inferes flagella. cū peruerso:subuersionē/plagam et flagellū irrogabis. quoniā tu populū humilē:sanctū et innocentem et electū saluū facies/ratio penultimi/et prime partis precedētis versus. et oculos superborum humiliabis:ratio vltime partis precedentis versus. qm̄ tu pater illuminas lucernā meā:chorum euangelizantiū per quos illucere debeo mūdo. illumina tenebras meas:illumina iudeos & gētes. quoniā in te eripiar a tentatione:in virtute tua liberabor a terrenis. et in deo meo trāsiliā murū: et in tua dei mei virtute transcendā omne inter te et me/opꝰ creatū. ipolluta via:imaculata doctrina. eloquia dñi:eloquia patris/lex euangelica. igne examinata:pura/defecata. preter dominū: preter non hypostases excludit sed dominationis et deitatis pluralitatem. supprimitur respōsio scilicet preter vnū dominū et vnū deū nostrum/nullus est deus. qui perfecit pedes meos:meorū apostolo-

rum/hic & in ſequentibus ſepe de partibus corporis ſui & ſuo corpore loquitur Chriſtus.tanq̃ ceruorũ:mirabili celeritate ad omnes mundi partes ac ſi eſſent cerui.ſup excelſa ſtatuēs:collocans me in dextera ſua ſup omnes celos.qui docet manus meas ad preliũ:bellatores meos/martyres meos ad dimicandũ cõtra mundũ & terrenas poteſtates. & poſuit vt arcũ ereũ brachia mea:meos doctores inflexibiles.Et dediſti michi:meis.ſuſcepit me:adiuuit meos. correxit:erudiuit/ inſtruxit.vſq; in finẽ:vſq; ad nouiſſima tẽpora. & diſciplina tua ipſa me docebit:eadẽ cũ ſuperiori particula/ſententia. dillataſti greſſus meos ſubtus me:auxiſti/multiplicaſti ingrediẽtes ſub inſtituta mea.nõ ſũt infirmata veſtigia mea:nõ ſunt ifirmati /nõ ſunt imminuti imitatores mei.perſequar iimicos meos:iudeos/ per Veſpaſianũ & milites romanos.nõ cõuertar: nõ deſiſtã/non abſcedã.donec deficiãt:donec pdã & exterminẽ eos.cõfringã illos nec poterũt ſtare:cedã/conterã/nec valebũt obſiſtere.cadẽt ſubter pedes meos:peſſum ibunt ſub pedibus militũ meorũ.et precinxiſti me virtute:circũdediſti me robore ad vincẽdos inimicos.& ſupplãtaſti:peſſũ dediſti omnes inſurgentes in me ſubter me.& inimicos meos dediſti michi dorſũ:cõuertiſti in fugã/feciſti inimicos meos terga vertere.& id iudeorum deſignat apoſtaſiã.clamabũt:preces fundẽt.& nõ erit qui ſaluos faciat:& nullus eripiet.clamabũt:inq̃ ad dñm/& nõ exaudiet eos.cõminuã eos vt puluerẽ ante faciẽ venti: diſpergã eos procul.in populos/ vt ventus diſpellit & difflat puluereꝰ.vt lutũ platearũ delebo eos: morte auferã eos/nulla alia eorũ eſtimatione habita q̃ ſi vile lutũ eſſent.eripies me de cõtradictionibus populi:ab iis qui euãgelizantibus obluctabũtur & obſiſtẽt.cõſtitues me in caput gentiũ:gẽtes me vt caput/vt dñm/vt deũ ſuum venerabũtur.populus quẽ non cognoui ſeruiuit michi:populus gẽtilis a me hactenus ſeparatus ditus idolis/cultũ michi exhibebit.in auditu auris:in ꝓdicatione apoſtolorũ/obediet michi.filij alieni mentiti ſunt michi:iudei/non mei ſed alterius filij/diaboli ſcilicet cuius faciunt opera/mentiti ſũt michi/ſimiles ſuo patri mẽdaces.filij alieni:filij diaboli.ieueterauerũt:in malis.& claudicauerũt i ſemitis ſuis:preuaricati ſunt in itelligẽtia ſue legis.viuit dñs:gratiarũ actio/& beneficiorũ recognitio. vindictam michi:de inimicis meis/conterẽdo & diſpergẽdo eos per oẽs gẽtes.et ſubdis populos ſub me:populos multipliciũ gẽtiũ.inimicis iracundis:principibus ſacerdotũ/ſcribis & phariſeis.ab inſurgentibus in me exaltabis me:per myſteriũ paſſionis crucis mee.a viro iniquo:a domeſtico traditore meo.eripies me:ſuſcipiẽdo animã meã in ſancta manuũ tuarũ protectione.propterea:propter hec tanta beneficia tua.confitebor tibi in nationibus:laudationes tuas notas faciam in gentibus.& nomini tuo pſalmum dicam:nomini tuo canam laudem.magnificans ſalutes regis eius:Chriſti tui quẽ conſtituiſti regem.et faciens miſericordiã Chriſto ſuo Dauid:meſſie tuo deſiderabili.& ſemini eius generationibus in eum credituris.vſq; in ſeculũ:vſq; ad mundi conſumationem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Diligam te domine fortitudo mea:dominus firmamentum meum/ & refugium meum/& liberator meus.in te ſolo amor meus O pater mi/vigor & potẽtia mea:pater meus/propugnaculum meum eſt/& ad quem confugio/& in quo aduerſus hoſtes meos ſalus mea
2 eſt & mea liberatio. Deus meus adiutor meus:& ſperabo in eum.pater meus conditor meus eſt/
3 & auxiliator meus:& in eo fiducia mea / in eo expectabo omne bonum. Protector meus/& cornu ſalutis mee:& ſuſceptor meus. pater meus defenſor meus eſt/ pater meus arma meam facientia
4 ſalutem:exaltatio & gloria mea/pater meus ad ſe me ſuſcipiet. Laudans inuocabo dominum:& ab inimicis meis ſaluus ero. beneficia recolens & bonitates eius pronuncians / requiram patris
5 opem: & protinus ab hoſtibus meis liberabor. Circundederunt me dolores mortis:& torrentes iniquitatis conturbauerunt me.omni ex parte occupauerunt me anguſtie paſſionis:& ſarcine peccatorum hominũ michi impoſite/inundationes tranſgreſſionũ generis humani/conterruerũt me.
6 Dolores inferni circundederunt mẽ:preoccupauerũt me laquei mortis. cruciatus gehenne obſede-
7 runt me:anticipauerunt me retinacula interitus. In tribulatione mea inuocaui dominũ:et ad deum
8 meum clamaui. Et exaudiuit de tẽplo ſancto ſuo voccm meã:& clamor meus in conſpectu eius introiuit in aures eius.in his ipſis afflictionibus meis nõ paruis quidẽ/ſed ingẽtibus/dolorũ mortis/torrentiũ iniquitatis cõturbantiũ/cruciatuũ gehenne/& preoccupantiũ laqueorum mortis clamaui ad patrẽ meũ dominatorẽ omniũ/vociferaui ad propriũ conditorẽ meũ/& de excelſo glorie ſue throno
9 admiſit ꝓcẽ meã:& vociferatio mea ante ipſũ puenit/& meruit ſue exauditionis auditum.Cõmota eſt & cõtremuit terra/fũdamẽta mõtiũ cõturbata ſũt & cõmota ſũt:qm̃ iratus eſt eis.dũ patrẽ meũ inuoco/dũ in illis afflictionibꝰ meis ad illũ clamo/ingẽs cõmotio et terre tremitꝰ factus eſt/ima mõtiũ
10 cõcuſſa ſũt et emota:i ſignũ ire et ſucceſſionis patris. Aſcẽdit fumꝰ i ira eiꝰ:& ignis a facie eius exarſit. fecit pater abimo erumpere fumũ in indignatione ſua/et a ſummo ignẽ ante faciẽ eius cõburentẽ.
11 Inclinauit celos & deſcendit:& caligo ſub pedibus eiꝰ. pater meus celeſtia humiliauit/& ſe inferio-
12 ribus manifeſtauit: tenebrę ſub pedibus eius. Et aſcendit ſuper cherubim & volauit : volauit ſuper

pennas ventorum. & ſedit ſuper cherubim/& lapſus eſt in ima:lapſus eſt ſuper ſũma flatuũ.Et po- 13
ſuit tenebras latibulum ſuum:in circuitu eius tabernaculum eius tenebroſa aqua/in nubibus aeris.in
lapſu/in deſcenſu eius dies obſcuratus eſt vt in quo latere vellet:circũ ſe pro tabernaculo tenebro-
ſus humor/in nebulis aeriis.P re fulgore in conſpectu eius nubes tranſierunt: grando & carbones 14
ignis. pre fulgurationis multitudine nebule diſſipate ſunt/eliquate ſunt/ factaq; eſt eruptio earum:
eruptio grandinis & carbonum ignitorum.Et intonuit de celo dominus:& altiſſimus dedit vocẽ 15
ſuam/grando & carbones ignis.celeſtis pater ex alto horrendos ciuit tonitrus:& qui ſuper omnia
exaltatus eſt/pro voce ſua vibrauit grandinem & carbones ignitos.Et miſit ſagittas ſuas & diſſipa- 16
uit eos:fulgura multiplicauit/& cõturbauit eos.& celeſtis pater iaculat⁹ eſt fulmina ſua/& diſperſit
hoſtes ſuos:fulgurationes & tonitrua adauxit/& attonuit eos.Et apparuerunt fontes aquarum: & 17
reuelata ſunt fundamenta orbis terrarum. & facto terre hiatu denudate ſũt ſcaturigines fontium:
& interiores terre ſoliditates patuerunt.Ab increpatione tua domine: ab inſpiratione ſpiritus ire 18
tue. origines fontium & interne ſoliditates terre patuerunt ab indignatione et deteſtatione tua pa-
ter eterne:ob ſpiraculum ſuccenſionis indignationis tue.Miſit de ſummo/& accepit me: aſſumpſit 19
me de aquis multis. pater meus celeſtis ſuppetias tulit ab alto/& ſuſcepit me:ſubtraxit me de in-
genti tribulationum cumulatione.Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis/& ab ijs qui oderũt me: 20
quoniam confortati ſunt ſuper me. pater meus celeſtis liberauit me de hoſtibus meis truculentiſſi-
mis/& ab oſoribus meis:quoniam viribus ſuperiores erant me.P reuenerunt me in die afflictionis 21
mee:& factus eſt dominus protector meus. preoccupauerunt me in tẽpore paſſionis & calicis mei:
& pater meus celeſtis eripuit me.Et eduxit me i latitudinem:ſaluum me fecit quoniã voluit me. 22
pater meus exemit me ex anguſtijs/& in locum liberum & amplũ ſtatuit me:ſaluauit me quia cõ-
placuit ei in me.Et retribuet michi dominus ſecundum iuſticiã meam:& ſecundum puritatẽ ma- 23
nuum mearum retribuet michi.reddet michi pater ſecundum implende voluntatis ſue obedientiã
meam:& ſecundum mundiciã operum meorum reddet michi.Quia cuſtodiui vias domini:nec im- 24
pie geſſi a deo meo.reddet michi pater/quia inuiolata ſeruaui mandata patris mei:nec quicq̃ trãſ-
greſſionis & impietatis admiſi contra voluntatem patris mei/& dei mei.Quoniam omnia iudicia 25
eius in conſpectu meo:& iuſticias eius non reppuli a me. non admiſi aliquid impietatis in deũ me-
um/quia omnia precepta & mandata eius obuerſantia menti mee:& mandata eius a quibus omnis
iuſtificatio/non abieci a me.Et ero immaculatus cum eo:& obſeruabo me ab iniquitate mea. & 26
ſanctus & incontaminatus perſeuerabo cum patre meo:& inſontem me cuſtodiam a proprio deli-
cto.Et retribuet michi dominus ſecundum iuſticiam meam:& ſecundum puritatem manuũ mea- 27
rum in conſpectu oculorum eius. eadem cum viceſimotertio verſu intelligentia/ excepta particula
in conſpectu oculorum eius:quo deſignatur ante faciem ſuam/ in celeſti ſcilicet gloria.Cum ſan- 28
cto ſanctus eris:& cum viro innocente innocens eris.Et cum electo electus eris:& cum peruerſo 29
peruerteris.O pater ſancte cum viro incontaminato purus & ſanctus apparebis imo ſanctificabis:
& cum viro inſonte inſonter & innoxie te geres/innocentiamq; preſtabis.& cum amicis amicus eris:
& cum peruerſo tu ipſe peruertes.Quoniam tu populum humilem ſaluum facies:et oculos ſuper- 30
borum humiliabis.ſanctus ſanctis/inſons inſontibus/electus electis/et peruertens peruerſis/quia tu
humiliter de ſe ſentientes/nichil a ſe ſed a te omnia habere cognoſcentes exaltabis: et alta de ſe
ſapientes et ſuperba/non te ſed ſe reſpicientes/deijcies et peſſundabis.Quoniam tu illuminas lu- 31
cernam meã/domine deus meus:illumina tenebras meas.O pater eterne quoniam tu inſpiras eos
per quos vis me in terris apparere:tu dominator et conditor meus ſpira et lumine cognitionis tue
illuſtra iudeos et gentes/nulla luce agnitionis tue hactenus illuſtratas.Quoniam in te eripiar a tẽ- 32
tatione:et in deo meo tranſgrediar murũ.illumina pater luminũ/quia relinquã mundũ/et ad te cõ-
ſcendam ereptus ab omni mundi probatione: et in te deo meo tranſiliam celos/ ſepem et interſti-
tium viſibiliũ rerũ.Deus meus ipolluta via eius/eloquia dñi igne examinata:protector eſt omniũ 33
ſperantiũ in ſe.deus meus ille eſt/cuius lex incõtaminata eſt/precepta et mãdata patris mei ſpiri-
tu ſancto probata:pater meus defenſor omnium ſpem ſuam in eo collocantiũ.Quoniã quis deus 34
preter dominũ:aut quis deus preter deũ noſtrũ/protector eſt omniũ in eo ſperantiũ/nec ab re/nam
quis eos creauit preter patrem meum:aut quis conditor preter patrem conditorem noſtrum?Deus 35
qui precinxit me virtute:et poſuit immaculatã viam meam.quis deus preter deum noſtrũ/deum
quidẽ qui circũdedit me fortitudine ad reſiſtendũ omni poteſtati ad mala trahẽti: qui omnes actus
meos puros et incontaminatos effecit per vniuerſam vitam meam.Qui perfecit pedes meos tanq̃ 36
ceruorum : et ſuper excelſa ſtatuens me. qui agilitatem motionis michi largitus eſt pluſq̃ dama-
rum & ibicum:et ſuper culmina celorum collocauit me.Qui docet manus meas ad prelium:et po- 37

suisti vt arcũ ereum brachia mea. qui instruit bellatores meos ad fortiter dimicandũ: & fortes meos
38 insuperabiles facit vt arcum ereum. Et dediti michi protectionẽ salutis tue: & dextera tua suscepit
me. qd mirũ si manꝰ mee instructe sũt ad preliũ & brachia mea vt arcꝰ eneus/quia tua salus celestis
39 pater protexit me: & fortitudo tua adiuuit me. Et disciplina tua correxit me i finẽ: & disciplina tua
40 ipsa me docebit. et lex tua direxit me vsq; ad nouissima: & lex tua ipsa me instituet. Dilatasti gressus
meos subtus me: & non sunt infirmata vestigia mea. populos sub me multiplicasti: non sunt eneruati/
41 nori sunt debilitati imitatores mei/& qui michi sunt subditi. Persequar inimicos meos/& cõprehẽ-
dam illos: & non cõuertar donec deficiant. vrgebo ad tergũ aduersarios meos/& i manus meas in-
42 cident: & a persecutione non desistã donec intereant. Confringã illos nec poterunt stare: cadẽt sub-
43 tus pedes meos. cõminuã eos nec valebunt resistere: pessum ibunt sub pedes meos. Et precinxisti
me virtute ad bellũ: supplantasti insurgẽtes in me subtus me. & tu pater eterne induisti me fortitu-
44 dine ad preliandũ: & pessum dedisti aduersantes michi/subtus me. Et inimicos meos dedisti michi
dorsum: & odientes me disperdidisti. & hostes meos dispersisti: auersos a me/& qui oderunt me p-
45 petuo iteritui tradidisti. Clamauerũt nec erat qui saluos faceret ad dominũ: nec exaudiuit eos. opẽ
postularunt hostes mei/nec erat qui pro salute eorũ intercederet apud patrẽ meũ: clamauerunt &
46 celestis pater meus non suscepit clamores eorũ. Et cõminuã eos vt puluerẽ ante faciẽ venti: vt lutũ
platearũ delebo eos. & dissipabo eos/dispergam & ventilabo vt solet puluis in presẽtia turbinis: a ce-
47 lesti regno extorres faciã/eijciamq; eos/vt solet a ciuitatibus vile cenũ. Eripies me de cõtradictioni-
bus populi: constitues me in caput gentiũ. tu celestis pater potẽtissime liberabis me de rebellioni-
48 bus hebraice gentis: ordinabis me legislatorẽ super gentes. Populꝰ quẽ nõ cognoui/seruiuit michi:
in auditu auris obediuit michi. gentiũ natio quam non elegi/quam lege & cerimonijs meis non in-
struxi/cultum michi & latriam exhibuit: & solis auditis euãgelizantibus me/mandatis & preceptis
49 meis implendis se subdidit. Filij alieni mentiti sunt/filij alieni inueterati sunt: & claudicauerunt a
semitis suis. hebrei quos delegerã in filios/quos lege & ritibus meis preinstruxerã/alienati sunt/mẽ-
daces infideleſq; facti/filij alieni obstinati sunt & occalluerũt in malis: & mandata mea preuaricati
50 sunt. Viuit dominus & benedictus deus meus: & exaltetur deus salutis mee. sed in omnibus his vi-
cit imortalis & semper viuens pater meus/qui benedicatur: & magnificetur deus qui salutẽ meam
51 est operatus. Deus qui das vindictas michi/& subdis populos sub me: liberator meus de inimicis
meis iracundis. tu pater eterne deus benedicaris & exalteris/qui prestas me vlciscí de aduersis po-
testatibus/& subijcis multiplices nationes cultibus meis: et liberas me ab hostibus meis inuidia/fu-
52 rore/& odio in me concitatis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. et
53 a grassantibus in me in altũ tolles me: et a perfidia viri maligni liberabis me. Propterea cõfitebor
tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmũ dicã. hac de causa laudẽ/beneficiaq; tua testabor
in gentibus pater eterne: et laudem nomini tuo (quia genitor et pater es ãte omnia secula) concinã.
54 Magnificans salutes regis eius/et faciens misericordiam Christo suo Dauid: et semini eius vsq; in
seculum. dicam laudem paterno nomini tuo. quod magnificit saluationes eius quem constituit sibi
regem/et manifestat miserationẽ suam messie suo desiderabili: et populo fideli/populo in eo credi-
turo/vsq; in sempiternum.

1 CONCORDIA. Dominus ad passionẽ iturus in ioanne ita dicit discipulis. Sed vt cognoscat mun- 1 Ioan. 14
2 dus quia diligo patrẽ/et sicut mandatũ dedit michi pater sic facio. ¶ Tu domine adiuuisti me: et cõ 2 Psal. 85
3,4 solatus es me. ¶ In te confirmatus sum ex vtero: de ventre matris mee tu es protector meus. ¶ Do 3 Psal. 70
mine non cõfundar: quoniam inuocaui te. Et lucas. apparuit illi angelus de celo confortans eum. 4 Psal. 30
5 ¶ Qm̃ circũdederunt me mala quorũ non est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee/et 5 Psal. 39
non potui vt viderẽ. Et Mattheus cepit cõtristari et mestus esse. tũc ait illis: tristis est anima mea vsq; 5 Matth. 26
6.7 ad mortẽ. ¶ Circũdederunt me dolores mortis: et pericula inferni inuenerunt me. ¶ Et ne auer- 6 Psal. 114.
tas faciẽ tuã a puero tuo/quoniã tribulor: velociter exaudi me. Et Mattheus. et progressus pusillum 7 Psal. 68
8 prodidit in faciẽ suam orans et dicens: pater mi/si possibile est transeat a me calix iste. ¶ Voce mea 7 Matth. 26
9 ad dominũ clamaui: et exaudiuit me de monte sancto suo. ¶ De celo auditũ fecisti iudicium: terra 8 Psal. 3
tremuit et quieuit. Et Mattheus. et ecce velũ templi scissum est a summo vsq; deorsum/et terra mo- 9 Psal. 75
ta est/et petre scisse sunt/et monumenta aperta sunt: et multa corpora sanctorũ qui dormierãt sur- 9 Matth. 28
10.11 rexerũt. ¶ Ignis i cõspectu eiꝰ exardescet: et i circuitu eius tẽpestas valida. ¶ Nubes et caligo sub 10 Psal. 49
12.13 pedibꝰ eius: iusticia et iudiciũ correctio sedis eiꝰ. ¶ Qui sedes sup cherubim moueat terra. ¶ Abyſ 11 Psal. 96
sus sicut vestimentũ amictus eius: sup mõtes stabũt aque. Et Amos. dies dñi ista: tenebre et nõ lux. 12 Psal. 98
14.15 ¶ Alluxerũt fulgura eius orbi terre: vidit et cõmota est terra. ¶ Deꝰ maiestatis intonuit: dñs super 13 Psal. 103
16.17 aqs multas. ¶ Fulgura coruscationẽ et dissipabis eos: emitte sagittas tuas et cõturbabis eos. ¶ Ab 13 Am. 5

14 Psal. 96 crepatio eius fugiet: & a voce tonitrui tui formidabūt. Et ex Threuis. Cataracte de excelsis apte sūt
15 Psal. 28 cōcutiens fūdamēta terre. cōpleuit dñs furorē suū: effudit irā idignationis sue. ¶ Emitte manū tuā
16 Psal. 143 de alto/eripe me & libera me de aquis multis: & de manu filiorū alienorū. ¶ Quia ecce ceperunt
17 Psal. 103 animā meā/irruerūt in me fortes. Et alibi. cōfortati sunt qui psecuti sūt me inimici mei iniuste. Sed
17 Esa. 24 longū esset ob psalmi prolixitatē/vnicuiq; versuū adaptare concordiā: quod facile facturus sit diui-
18 Psal. 103 ne lectioni vigilanter attētus/& psalmorū & pphetarū sensa perquirēs. satis igitur fuerit cepisse/ &
18 Thre. 4 quasi sepē & macerīā dirupisse: & admonitos esse sacrā litterā ex sacra littera lucem accipere.
19 Psal. 143 ADVERTE. ¶ Nono versu. qm̄ iratus est eis, cis septuaginta interpretū est particula & superfluit/
20 Psal. 58 nec ex hebreo habetur. Illa eni pdigia/solū precipue erāt testātia deū: eius qui moriebat esse verū
20 Psal. 68 patrē/quasi in veri filij morte deus irascereī & doleret. quod cēturio ex spiritu sancto intellexit: ex il-
lis cōfitēs eū vere esse dei filiū. ¶ Quitodecimo versu. dedit vocē suā/grādo & carbones ignis. rectiꝰ
grandinē & carbones ignis/vt ex hebraica tralatione habetur. est eni id/grādinē expositiua particu-
la ad vocē. ac si ita enūciaremus dedit vocē suā/id est grādinē & carbones ignis. tēpus eni illud: fu-
it pre opaca caligine omnia inuoluēte & tēpestate/horroris plenissimū. caliginē & tenebras & terre
tremores euangelīū aperuit: cetera reticuit/que psalmus apertius indicat. ¶ Vicesimo secūdo versu.
& retribuet. rectius & retribuit: ex tralatione hebraica & romana. ¶ Vicesimo septimo versu. & ero
imaculatus cū eo & obseruabo. rectius & fui & obseruaui: vt Hieronymꝰ habet ex hebreo. Nā Chri-
stus dñs hec loquitur: vbi omnia consumauerat in mūdo & egressurus de mūdo. ¶ Vicesimū octauū
& vicesimū nonū versū: septuaginta intellexerūt quasi sermo fieret ad hominē. sed ex tralatione Hie-
ronymi: sēper fit sermo ad deū. neq; persona loquēs neq; cui loquitur in toto psalmo mutatur. ideo
hic & illic intelligētia altera est. Nā hic/deus cū sancto sanctus: quia sanctificat. & cū innocēte inno-
cens: quia innocentiā prestat. & cū electo eligēs: quia gratia & electione p̄uenit. & cū peruerso puer-
tens: quia vltor & vindex malorū. Et quod sequitur qm̄ tu populū humilē saluū facies/& oculos su
perborū humiliabis: huius intelligētie est cōfirmatiuū. igitur intelligētia septuaginta/humana & mo
talis est: pphete vero diuina & anagogica. & expositio circa litterā: id attendit. quare vicesimus no-
nus versus ad exemplū respōdētis ex hebreo esset pronūciandus. Et Bernardus qui inter iuniores
pō pro tēpore barbarus/multa preclare scripsit: horū versuū sermonē nō ad hominē sed deū/factum
intellexit. & in eo libro qui de cōsideratione nūcupatur & sup cātica cāticorū: rectus inquit dñs deꝰ
noster/qui & cū peruerso peruertitur. Et sup cātica. Qualē te parauerīs deo: talis oportet appareat
tibi deus. cū sācto sāctus erīt: & cū viro innocēte innocēs erīt. quid ni/æque & cū amāte amās/& cum
vacāte vacās/& cū intēto intētus/& cū solicito solicitus. Hec Bernardus. ¶ Tricesimo secūdo versu.
qm̄ in te eripiar a tentatione: ex hebreo alterā sūpsit Hieronymus intelligentiā. in te eni currā/ac-
cinctus: ad te deū patrē meū ascendā expeditus. quod & aptius sequēti particule cohereꝛe videtur.
tunc eni tētationes in Christo finē habebāt: neq; future supererāt a quibus esset liberādus. sic etiā
habet & tralatio vicesimi secūdi capitis/secūdi regū. q̄q̄ & videnī aliqua illic deprauata: que ex hoc
loco deprehendātur. ¶ Tricesimino ni versus prima particula/& disciplina tua correxit me in finē:
deest in hebreo/in psalterio romano et greco. et supflua videtur: quod id sonet/quod et sequēs par-
ticula. ¶ Quadragesimi quarti versus principiū/et inimicos meos dedisti michi dorsū: melius vt ex
hebreo et inimicorū meorū dedisti michi dorsū/et rectior loquēdi modus. ¶ In sequēti versu. cla-
mauerunt nec erat qui saluos faceret: melius vt ex hebreo per futurū clamabunt/non erit/non ex-
audiet. Id eni: futurū a passione respiciebat. et sequēs particula id indicat futuro vtens: et cōminuā
eos vt puluerem. quā Christus: eadem authoritate et potestate qua vnum est cum patre/ loquitur.
¶ Vltimo versu. magnificans salutes regis eius et faciens misericordiam: hec duo vocabula ma-
gnificans et faciens/refert Hieronymus ex hebreo non ad loquentem (nam ipse: rex est a patre cō-
stitutus et salutare. et seipsum non magnificat: neq; seipsum Christum suum appellat) sed ad no-
mini/superioris versus. quapropter rectius dicendum videtur: magnificanti et facienti. ac si sensus
sit confitebor tibi domine in gentibus/et laudabo nomen tuum. nomē inquam tuum/qui deus es et
pater/magnificans salutes regis sui/et faciens misericordiam Christo suo desiderabili/et semini eius
vsq; in seculum:

In finē ps Dd. XVIII.

1 CEli enarrāt gloriam
dei: & opa manuū
eiꝰ annūciat firmamētū.
2 Dies diei eructat verbū:

In finē ps Dd. XVIII.

CEli enarrāt gloriam
dei: & opa manuū
eiꝰ annūciat firmamētū.
Dies diei eructat verbū:

Victori ps Dd. XIX.

CEli enarrāt gloriam
dei: & opa manuū
eiꝰ annūciat firmamētū.
Dies diei eructat verbū:

& nox nocti indicat scie-
tiam.
3 Non sūt loquele neq; ser-
mones: quorum non au-
diantur voces eorum.
In omnē terrā exiuit so-
4 nus eorum: & in fines or-
bis terre verba eorū.
5 In sole posuit tabernacu
lum suū: & ipse tāq; spon
sus procedens de thalamo
suo.
6 Exultauit vt gigas ad
currendam viam: a sūmo
celo egressio eius.
7 Et occursus eius vsq; ad
sūmū eius: nec est qui se
abscondat a calore eius.
8 Lex dñi immaculata cō-
uertens animas: testimo-
niū dñi fidele sapiētiam
prestans paruulis.
9 Iusticie domini recte le-
tificātes corda: prceptū
domini lucidum illumi-
nans oculos.
10 Timor dñi sanct⁹ perma-
nens in seculū seculi: iudi-
cia domini vera iustifica-
ta in semetipsa.
11 Desiderabilia super au-
rum & lapidem precioſū
multum: & dulciora su-
per mel & fauum.
12 Etenī seruus tuus custo-
dit ea: in custodiendis il-
lis retributio multa.
13 Delicta quis itelligit: ab
occultis meis mūda me:
& ab alienis parce seruo
14 tuo.
Si mei nō fuerint domi-

& nox nocti indicat scie-
tiam.
Non sunt loquele neq;
sermones: quorum non
audiantur voces eorum.
In omnē terrā exiuit so-
nus eorum: & in fines or
bis terre verba eorū.
In sole posuit tabernacu
lum suū: & ipse tanq; spō
sus procedens de thala-
mo suo.
Exultauit vt gigas ad
currendam viam/a sum-
mo celo egressio eius/ &
occursus eius vsq; ad sū-
mum eius: nec est qui se
abscondat a calore eius.
Lex domini irreprehen-
sibilis cōuertens animas:
testimoniū domini fidele
sapiētiā prestās paruulis
Iusticie domini recte le-
tificātes corda: preceptū
domini lucidum illumi-
nans oculos.
Timor domini sanctus
permanet in seculū secu-
li: iudicia dei vera iustifi-
cata in semetipsa.
Desiderabilia super au-
rum & lapidem precioſū
multū: & dulciora super
mel & fauum.
Nam & seruus tuus cu-
stodit ea: in custodiendo
illa retributio multa.
Delicta quis itelligit/ ab
occultis meis munda me
domine: & ab alienis par
ce seruo tuo.
Si mei non fuerint domi

& nox nocti indicat scie-
tiam.
Non est sermo & nō sūt
verba: quibus non audia
tur vox eorum.
In omnē terrā exiuit so-
nus eorum: & in finibus
orbis verba eorū.
Soli posuit tabernaculū
in eis: & ipse quasi spon-
sus procedens de thala-
mo suo.
Exultauit vt fortis ad
currendam viam: a sum-
mitate celi egressus eius.
Et cursus eius vsq; ad sū
mitatem illi⁹: nec est qui
se abscōdat a calore eius.
Lex dñi immaculata cō-
uertens animas: testimo-
nium dñi fidele sapiētiā
prestans paruulis.
Precepta dñi recta lęti-
ficantia cor: mandatum
domini lucidum illumi-
nans oculos.
Timor domini mūdus
perseuerans in secula: iu-
dicia domini vera iustifi-
cata in semetipsa.
Desiderabilia super au-
rum & obrizū precioſū
multū: & dulciora super
mel & fauū redundantē.
Vnde & seruus tuus do-
cebit ea: in custodiendis
eis fructus multus.
Errores quis itelligit: ab
occultis munda me: a su-
perbis quoq; libera ser-
uum tuū.
Si non fuerint dominati

GALL.	ROM.	HEB.
nati tũc imaculatus ero: & ęmundabor a dęlicto maximo.	nati tunc imaculat⁹ ero: & ęmundabor a dęlicto maximo.	mei/ tũc imaculatus ero: & ęmundabor a dęlicto maximo.
15 Et erunt vt complaceãt ęloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.	Et erunt vt complaceant ęloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.	Sint placentes sermones oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo.
16 Domine adiutor meus: & redemptor meus.	Domine adiutor meus: & redemptor meus.	Domine fortitudo mea: & redemptor meus.

TITVLVS. Ad victoriã psalmus Dauid. Psalmus de Christo dño, Propheta in spiritu loquitur. Celi; celestes exercitus. enarrant gloriã dei: in natiuitate Christi dñi in bethleem iude. & opera manuũ eius: Christũ natũ/ & virginẽ matrẽ. quis enĩ hec: nisi manus diuine fecissent/ annũciat firmamentũ: stella magorũ. pertinẽt enĩ stelle ad firmamentũ. dies diei eructat verbũ: noue & euãgelice legis cognitor orto iusticie sole eiusdẽ cognitori/ secreta verbi dei depromit/ & q̃si ex itimis & penetralib⁹ mẽtis eruit. & nox nocti idicat sciẽtiam: & cognitor veteris legis/ eiusdẽ cognitori mõstrat sapiẽtie dei/ & noue legis figurã. non sunt loquele neq; sermones: nõ sũt populi quarũcũq; linguarũ/ & diuersitatũ sermonũ. quorũ nõ audiantur voces eorũ; a quibus nõ sint audite voces noctis & diei/ cognitorũ vtriusq; legis/ vtriusq; testamentorũ. in omnẽ terrã: in omnẽ populũ/ nationẽ & gentẽ. exiuit sonus eorũ: scientiũ & aperientiũ vtrũq; testamentum. & in fines orbis: in extremos mundi angulos orientẽ/ occidentẽ/ septentrionẽ/ & meridiẽ. in sole posuit tabernaculũ suũ: desideratus gentiũ/ in ecclesia locauit mansionẽ/ habitationẽ suã. & ipse tanq̃ sponsus: totius humane nature. procedens de thalamo suo: de intemerato virginali vtero. exultauit vt gigas: vt fortis athleta/ & propugnator. ad currendã viã: nostre mortalitatis vt p redimẽda spõsa moreret. a sũmo celo egressio ei⁹: e culmine sũmi celi/ ei⁹ ad nos aduentus. et occursus eius vsq; ad summũ eius: et regressus eius vsq; ad sũmũ sũmi celi in dexterã sui patris. nec est qui se abscõdat a calore eius: qui se abscondere possit a charitate eius/ qua vult omnes saluos fieri. Lex dñi imaculata: doctrina euãgelica pura/ & incõtaminata. conuertẽs animas: a terrenis ad spiritualia/ ad celestiũ & diuinorũ amorẽ. testimoniũ dñi fidele: per pphetas/ doctores/ & sapientes suos. sapientiã: diuinorũ intelligentiã. prestans paruulis: elargiens humilibus & timoratis. iusticie dñi recte letificãtes corda: iustificationes Christi dei per fidẽ/ sacramentorũ teletas/ & consumationes iuste & sancte exhilarãtes animas. preceptũ dñi: preceptũ euangelicũ. illuminans oculos: illuminans mẽtes hominũ. timor dñi: per charitatẽ ne in quopiã offẽdat de⁹. sanctus/ pmanẽs in seculũ seculi: purus/ perseuerãs in hac & i altera vita. & hic amor: Christi fideliũ et liberorũ est. iudeorum autẽ: seruilis erat/ formidine penarũ cerimonias suas obseruantiũ. iudicia dñi vera iustificata in semetipsa: precepta euangelica ore dei enunciata/ vera sũt et iustificata in semetipsa non per alia/ vt ea que veteris legis per precepta noue correcta et iustificata. desiderabilia super aurum et lapidem preciosũ multũ: super omnẽ seculi estimationẽ. dulciora super mel et fauũ: super omnẽ seculi delectationem. seruus tuus: fidelis tuus. retributio multa: immortalitas et vita eterna. delicta: omissiones et errata circa iudicia tua. quis intelligit/ tu deus meus. ab occultis meis: ab ijs omissionibus et erratis q̃ me fugiũt. nũda me dñe: mundũ me restitue largitione venie. et ab alienis/ a superbis/ a suggestionibus demonũ. parce seruo tuo: erue/ libera seruũ tuũ. si mei dominati nõ fuerit: ũ alieni/ superbi/ spiritus maligni michi dominati nõ fuerint. imaculatus ero: posteaq̃ me ab occultis mũdaueris. emũdabor a delicto maximo; non incidã in mortale peccatũ. Et erunt vt cõplaceant eloquia oris mei: tunc (me imaculato) orationes mee tibi accepte erunt. et meditatio cordis mei in cõspectu tuo semp: et contẽplatio/ et eleuatio mẽtis mee semp ante te. dñe: fili dei. adiutor meus/ et redẽptor meus: qui adiuuas me et redimis me. gratiarũ actio in recognitione beneficiorũ eius. Ipsi igitur: et laus et honor et gloria/ et gratiarũ actio in secula. diuinus admodũ: hic psalmus est.

EXPOSITIO CONTINVA. Celi enarrãt gloriã dei: et opera manuũ eius annũciat firmamẽtũ. 1
celestes spirit⁹ euãgelizãt glorioſũ Christi ortũ: et stellaris natura/ facta solo dei artificio pſignat. Dies diei eructat verbũ: et nox nocti idicat sciẽtiã. orto sole iusticie noua lege ibut⁹ ex pfũdo mẽtis arcano annũciat dei filiũ: et ibut⁹ vetusta lege depromit vestigiũ. Nõ sũt loq̃le neq; sermones: quorũ 3
nõ audiant voces eorũ. nõ sunt nationũ ligue/ neq; liguarũ diuersitates: a qbus noue et veteris legis
nõ sint pcepte istitutiones. In omnẽ terrã exiuit sonus eorũ: & i fines orbis terre verba eorũ. In yni- 4

1 7
2 8. 9
10
11
12

uersum orbē terrarū progressa est doctrina/ nouā/ veteréq; legē enucleantiū ad terminos habitā-
5 tium hominū auditi sunt sermones eorū. I n sole posuit tabernaculū suū:& ipse tanq̄ sponsus pce-
dens de thalamo suo. Christus dominꝰ habitaculū suum fecit in virgine amicta sole:& ipse de virgi-
6 nali vtero ꝓdiens/tanq̄ sponsus de speciosissimo cubili suo. E xultauit vt gigas ad currendā viā:a sū-
mo celo egressio eius. Christus dñs letatus est vt athleta/pugilq; fortissimus ad peragēdū mortalis
7 vite cursū:qui de sinu superceleſtis patris descendit in hunc mundū. E t occursus eius vsq; ad sūmū
eius:nec est qui se abscondat a calore eius. de sinu patris descendit in hunc mundū/& ex hoc mun-
8 do regredietur ad patrē super omnia deū:neq; est vllus qui excludatur a charitate eius. L ex domi-
ni inmaculata cōuertēs animas:testimoniū dñi fidele sapientiā prestans paruulis. nullus excluditur
a charitate eius/ꝑcepta Christi dñi ad omnes trāsmissa/pura/ sancta & incōtaminata auersas a se/
conuertētia mētes:approbatio eorū fidelis & veritati nixa/diuinorū intelligentiā humilibus sugge-
rēs & timoratis/nō alte/nō supbe de se sapiētibꝰ/sed ad mēsurā diuine submissionis & sobrietatis.
9 I ustitie dñi recte letificātes corda;preceptū dñi lucidū illuminās oculos. iustificationū ritus Chri-
sti dñi in equitate fūdati/spiritualı gaudio replētes animas:mandatū Christi diuina luce perfusum
10 illustrans hominū mētes. T imor dñi sanctus permanēs in seculū seculi:iudicia dñi vera iustificā-
ta in semetipsa.reuerētia Christo dño debita pura & incōtaminata / perseuerās in ꝑpetuū:eloquia
11 a sacro eius ore prolata veritatē/fideq; & iusticiā in seipsis nō ex alienis cōtinentia. D esiderabilia
super aurū & lapidē preciosū multū: & dulciora super mel & fauum. eloquia dñi cōcupiscibiliora
12 omni re que magni estimatur in mundo:& suauiora omni dulcedine que reperiatur in seculo. E t-
enim seruus tuus custodit ea:in custodiēdis illis retributio multa. quā re O eterne deus quisq; fide
13 lis tuus obseruabit ea:in illis inuiolate illibateq; obseruādis/merces & cōpensatio copiosa. D elicta
qs itelligit/ab occultis meis mūda me dñe:& ab alienis parce seruo tuo. sed qs errata & negligē-
tias circa eloquiorū tuorū custodiā capere mente sufficit/tu dñe/ab iis ergo que me fugiunt & te
nō latent expia me largitor venie:& a malignis spiritibus paruipēsionē mādatorū tuorū suggerē
14 tibus/libera me famulū tuū. S i mei nō fuerint dominati/tunc imaculatus ero:& emūdabor a de-
licto maximo. si apostate spiritus nō preualuerint michi/sed tu & angelus tuus bonus/tunc mun-
15 dus apparebo:& a paruipēsione/cōtēptu & transgressione legis tue purificabor. E t erunt vt com
placeant eloquia oris mei:& meditatio cordis mei in cōspectu tuo sēper. & me ab occultis emū-
dato/liberato ab apostatis/alienis & refugis superbie spiritibus/& ab aperta transgressione expia-
16 to:placebūt orationes mee & cōtēplationes mētis mee iugiter ante te. D ñe adiutor meus:et re-
demptor meus. placebunt ante te dñe qui adiuuas me:qui redimis et liberas me.

1 CONCORDIA. Lucas de pastoribus. dixit illis angelus:nolite timere. ecce enim euāgelizo vobis 1 Luc. 2
gaudiū magnū:quod erit omni populo. quia natus est vobis hodie saluator:qui est Christus domi- 1 Esaie. 60
nus/in ciuitate Dauid. Et subdit. & subito facta est cum angelo multitudo militie celestis laudan- 1 Math. 2
tium deum & dicentiū. gloria in altissimis deo:& in terra pax/in hominibus bona volūtas. Esaias. 2 Cor. 2
Surge illuminare hierusalē:quia venit lumē tuū & gloria dñi super te orta est. Et Mattheus. ecce 3 Da. 7
magi ab oriente venerunt hierosolymā dicētes:vbi est qui natus est rex iudeorū/vidimus eni stellā 4 Rom. 10
2 eius in oriēte:& venimus adorare eum. ¶ Paulus. Sapientiā autem loquimur inter perfectos:sa- 4 Act. 2
pientiā vero nō huius mūdi/neq; principū huius seculi qui destruuntur:sed loquimur dei sapientiā 5 Ioan. 1
3 in mysterio. ¶ Daniel. omnes populi/tribus & lingue seruiēt ei. ¶ Paulus. Auditus autē per verbū 5 Math. 4
4 Christi. sed dico:nunquid nō audierunt/ Et quidē in omnē terrā exiuit sonus eorū/& in fines orbis 6 Esaie. 9
terre verba eorū. Et actuū secundo. Et quomodo nos audiuimus vnusquisq; liguā nostrā in qua na- 7 Psal. 12
ti sumus:Parthi & Medi et Elamite/et qui habitāt Mesopotamiā/Iudeā et Cappadociā/Pontum et 8 Psal. 67
Asiam/Phrygiā et Pamphiliā/Egyptū et partes Lybie que est circa Cyrenē/et aduene romani/Iu- 9 Psal. 118
5 dei quoq; et Proselyti/Cretes et Arabes audiuimus eos loquētes nostris liguis magnalia dei. ¶ Io- 10 Hie. 118
annes. Verbū caro factū est:et habitauit in nobis. Et Malachias. Orietur vobis timētibus nomē me- 11 Psal. 32
6 um sol iusticie. ¶ Esaias. Paruulus eni natus est nobis/et filius datus est nobis:et principatus super 12 Psal. 118
humerū eius:et vocabitur nomē eius admirabilis/cōsiliariꝰ/deus/fortis/ pater futuri seculi/priceps 13 Rom. 11
pacis. Et Paulꝰ. occurramꝰ ad ꝓpositū nobis certamē/aspiciētes in authorē fidei nostre IHESVM: 14 Psal. 118
7 qui ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucē. ¶ Psallite deo:qui ascendit supra celum celi ad orientem. 15 Psal. 103
S. 9 ¶ Pax multa diligētibus legē tuā:et nō est illis scandalū. ¶ Declaratio sermonū tuorū illuminat: 16 Psal. 43
10 & itellectū dat paruulis. Et iterū. Iustꝰ es dñe & rectū iudiciū tuū:i iusticia tua viuifica me. ¶ De hoc
timore per os Hieremie loquitur dñs dicens. timorē meū dabo in corde eorū:vt nō recedāt a mē. &
11 letabor super eis:cum bene eis fecero. ¶ Dilexi mandata tua:super aurū & topazion. Et iterum.
12 Q̄ dulcia faucibus meis eloquia tua:super mel ori meo. ¶ Inclinaui cor meum ad faciendas iustifi-

cationes tuas in eternũ:propter retributionẽ. ¶ Paulus. Iudicabit deus occulta hominũ. ¶ Gressus meos dirige secundũ eloquiũ tuũ:& non dominetur mei omnis iniusticia. ¶ Iocundũ sit ei eloquium meũ:ego vero delectabor in dño. ¶ Exurge dñe adiuua nos:& redime nos ꝓpter nomẽ tuũ. ADVERTE. ¶ Vltima tertij versus particula.quorũ nõ audiantur voces eorũ:legendũ esse quibus vt Hieronymus habet ex hebreo/aut a quibus/& melius.nam cum dicitur quorũ:nullus est sensus/& ineptus est sermo.sed & grece vbi scribitur ωρ ουχι ακουονται αι φωναι αυτων/illud ωρ intelligendũ est αφωρ.atq; ita conuertendũ. non sunt loquele neq; sermones:a quibus non audiuntur voces eorũ/sequẽdaq; sententia non verba fuere.neq; cunctandũ aut timendũ id in nostris codicib⁹ ꝓtinus emẽdare:vt diuina psalmodia recte & intelligibiliter/ad ei⁹ qui illã inspirauit/ a modo concinatur honorem. ¶ Quinti versus principio. In sole posuit tabernaculũ suũ:sacer Hieronymus ex hebreo aliam tradit intelligentiã/soli posuit tabernaculũ in eis.nã hic sol Christus:illic ecclesia.hic posuit/potius ad deũ patrẽ:illic ad Christũ refertur.& hic sensus:deus pater posuit soli/ Christo q̃ est sol iusticie tabernaculũ/habitationẽ/mãsionẽ in eis/in vtriusq; legis cognitorib⁹ ꝓ quos ãnũciatus est mũdo.vtraq; tamẽ & hec & illa digna est itelligẽtia:sed hec & verior & accõmodatior.

13.14 15 16

¶ In finẽ ps Dꝯ. XIX.

1 EXaudiat te dominus
ĩ die tribulationis: ꝓ
tegat te nomẽ dei iacob.
2 Mittat tibi auxiliũ de sã
cto:& de sion tueatur te.
3 Memor sit omnis sacrifi
cij tui: & holocaustũ tuũ
pingue fiat. Sẽp.
4 Tribuat tibi secundum
cor tuum:& omne consi
lium tuum confirmet.
5 Lętabimur ĩ salutari tuo:
& in nomine dei nr̃i ma
gnificabimur.
6 Impleat domin⁹ omnes
petitiones tuas:nunc co
gnoui quoniã saluũ fęcit
dñs christum suũ.
7 Exaudiet illum de cęlo
sancto suo: in potẽtatib⁹
salus dextere eius.
8 Hi in curribus & hi in e
quis : nos autem in noie
dei nostri inuocabimus.
9 Ipsi obligati sunt & ceci
derunt:nos autem surre
ximus & ęrecti sumus.
10 Domine saluum fac re
gem:& exaudi nos in die
qua inuocauerimus te.

¶ In finẽ ps Dꝯ. XIX.

EXaudiat te dominus
ĩ die tribulationis: ꝓte
gat te nomen dei iacob.
Mittat tibi auxiliũ de sã
cto:& de sion tueatur te.
Memor sit dñs oĩs sacri
ficij tui:& holocaustũ tu
um pingue fiat. Dꝑ.
Tribuat tibi dñs secũdũ
cor tuũ:& omne consiliũ
tuum confirmet.
Lętabimur ĩ salutari tuo:
in nomine dei nostri ma
gnificabimur.
Impleat dominus om
nes petitiones tuas/nunc
cognoui quoniam saluũ
faciet dominus christum
suũ/& exaudiet illũ de cę
lo sãcto suo:in potentati
bus salus dextere eius.
Hi in curribus & hi in e
quis:nos autẽ in nomine
dei nr̃i magnificabimur.
Ipsi obligati sunt & ceci
derunt:nos vero resurre
ximus & ęrecti sumus.
Domine saluum fac re
gem:& exaudi nos in die
in qua inuocauerim⁹ te.

¶ Victori ps Dꝯ. XX.

EXaudiat te dominus
i die tribulationis: ꝓ
tegat te nomẽ dei iacob.
Mittat tibi auxiliũ de sã
cto:& de sion roboret te.
Memor sit omnis sacrifi
cij tui:& holocaustũ tuũ
pingue fiat. Sela.
Det tibi secũdũ cor tuũ:
& omnem voluntatẽ tuã
impleat.
Laudabimus in salutari
tuo:& in nomine dei no
stri ducęmus choros.
Impleat dominus om
nes petitiones tuas:nunc
scio quoniã saluabit do
minus christum suum.
Exaudiet eũ de cęlo san
cto suo:in fortitudine sa
lus dextere sue.
Hi in curribus & hi in e
quis:nos autem nominis
dñi dei nr̃i recordabimur
Ipsi incuruati sunt & ce
ciderunt:nos autẽ surre
ximus & ęrecti sumus.
Domine salua: rex exau
dies nos in die qua inuo
cauerimus.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2.3 4 5 6 7 8 9 10

TITVLVS. Ad victoriã psalmus Dauid. Psalm⁹ de Christo dño. Propheta in spiritu loquit omnia Christo optãs pspera. Dñs:de⁹ pater. In die tribulationis:i die passionis. nomẽ dei iacob: inuocatio dei iacob sit in illa die ptectio tua. de sancto:desup/de alto. de sion:de specula celesti defẽdat te/& robur tibi mittat. omnis sacrificij tui;oblationis tue/& omniũ penarũ tuarũ. & holocaustũ tuũ:imolatio tua ex maxima charitate. pingue fiat;acceptabile & placens oculis maiestatis diuine. det tibi deus:pater. secundũ cor tuũ:secundũ cordis tui desideriũ. & omne consiliũ tuũ confirmet:& omnẽ voluntatẽ tuam impleat. superioris particule declaratio. letabimur in salutari tuo:in Christo tuo qui est salutare. & in nomine dei nostri magnificabimur;magni habebimur. iplcat dominus:pater celestis. omnes petitiones tuas:quas in imolatione pro nobis facturus es. nunc ex presenti spiritus sancti afflatu/ ex hac reuelatione cognoui. quoniã dominus:deus pater. saluũ faciet Christũ suũ:eũ exaudiens & ex morte ad immortalitatẽ reuocans. exaudiet illũ de celo sancto suo:de excelso solio glorie sue. in potẽtatibus:in fortitudinibus. salus dextere eius:dextere dei patris. hi in curribus & hi in equis:quidã in curribus/& quidã in equis gloriantur. nos autẽ in nomine dei nostri/ inuocabimus: supplicabimus. ipsi: terreni homines/currus/equos/& potẽtias affectantes. obligati sunt:vincti sunt/ compediti sunt. & ceciderunt:ruerunt precipites. nos autẽ:q̃ in deo sperantes ipsũ inuocamus/ecõtra. surreximus a terrenorũ precipitio. & erecti sumus:ad spiritualia & diuina. domine salua:deus pater salua nos. rex:Christe/rex a deo patre cõstitutus. exaudies nos/in die qua inuocauerimus te: in die qua te confitebimur regem/& Christũ deum esse. quod prophete in spiritu ante eius aduentũ cõfessi sunt/& qui ei ex iudeis in aduẽtu adheserũt:quod & alij ante consumationẽ mũdi facturi sũt.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaudiat te dominus in die tribulationis:protegat te nomẽ dei iacob. O facture salutẽ hominũ/pater eternus omnes petitiones tuas ãnuat in tẽpore afflictionis tue:
2 & custodiat te inuocatio dei iacob. Mittat tibi auxiliũ de sancto:& de sion tueatur te. pater immẽ-
3 sus auxilietur tibi desuper:& defendat de altissimo glorie sue propugnaculo. Memor sit omnis sacrificij tui:& holocaustũ tuum pingue fiat. memoriã oblationis tue iugis sit in cõspectu eius:& cha-
4 ritate incensa/immolatio tua fiat accepta. Tribuat tibi secundũ cor tuũ:& omne consiliũ tuũ confirmet, misericordiarũ pater desideriũ tuum faciat:& vniuersum bone volũtatis tue placitũ annuat/
5 & firmũ/stabileq̃ efficiat. Letabimur in salutari tuo:& in noie dei nostri magnificabimur. O Christe rex eterne exultabimus in salute tua/in teipso qui es salutaris noster & nostra salus:& in inuocatio-
6 ne nominis tui gloriabimur/atq; triũphabimus. Impleat dominus omnes petitiones tuas:nunc cognoui quoniã saluũ fecit dñs Christũ suũ. donet misericordissimus pater vniuersas quas pro saluãdis hominibus fundes/postulationes tuas:ex hoc ipso diuino spiritus illapsu agnoui/quoniã sum-
7 mus pater ab omnibus malis eripiet messiam suũ. Exaudiet illũ de celo sancto suo:in potẽtatibus salus dextere eius. propiciabitur Christo suo/de sublimi glorie sue suggesto; saluatio subuentionis
8 superni patris in fortitudinibus est validissimus/& insuperabilibus potentiis. Hi in curribus/& hi in equis:nos autẽ in nomine dei nostri inuocabimus. quidã in mundanis apparatibus/& quidã in belli-
9 cis potentiis:nos autẽ in inuocatione nominis conditoris & factoris nostri gloriabimur. Ipsi obligati sunt & ceciderunt:nos autẽ surreximus & erecti sumus. qui in curribus & in equis gloriatur/ compediti et inflexi sunt & ruerũt in p̃cipitiũ;at nos qui in inuocatione & iclamatione nominis dei gloriamur/manu diuina sustentati/ab auersione/incuruationeq̃ & casu defensi sumus/& ad diuina ele-
10 uati. Domine saluũ fac regẽ:& exaudi nos in die qua inuocauerimus te. pater eterne salua nos:tu Christe rex superbenedicte/admittes preces nostras cum clamauerimus ad te.

1 CONCORDIA. ¶ Paulus. Qui in diebus carnis sue/preces supplicationesq̃ ad eum qui possit illum saluum facere a morte cum clamore valido et lachrimis offerens:exauditus est pro sua reue-
2. 3 rentia. ¶ Lucas. Apparuit autẽ illi angelus de celo:confortans eum. ¶ Paulus. Qui per spiritũ sãctum semetipsum obtulit:immaculatũ deo. ¶ Esaias. Ecce seruus meus suscipiã eum:electus me-
4 us complacuit sibi in illo anima mea. dedi spiritũ meum super eum:iudicium gentibus proferet.
5 ¶ Idem. Tu exultabis in domino:in sancto israel letaberis. ¶ Clamauit ad me & ego exaudiã eũ/
6 cum ipso sum in tribulatione:eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum:
7 & ostendã illi salutare meũ. ¶ Osee. Super equũ non ascendemus:nec dicem⁹ vltra dij nostri opera manuũ nostrarũ. quia recte vie dñi:& iusti ambulabunt in eis/preuaricatores vero corruent i eis.
9 ¶ Esaias. Ecce serui mei letabuntur:& vos confundemini. ecce serui mei laudabunt pre exultatio-
10 ne cordis:& vos clamabitis pre dolore cordis & cõtritione spiritus vlulabitis. ¶ Ioannes. Amen amen dico vobis:si quid petieritis patrẽ in noie meo dabit vobis. vsq̃ modo non petistis quicq̃ in nomine meo:petite & accipietis/ vt gaudiũ vestrũ sit plenum.

1 Heb. 5
2 Luc. 22
3 Heb. 9
4 Esaie 42
5 Esaie 41
6 Psal. 90
7 Psal. 90
8 Osee. 4
9 Esaie 65
10 Ioan. 16

ADVERTE. ¶ Quinto versũ. letabimur in salutari tuo:& in nomine dei nostri magnificabimur.

paulo aliter habetur ex hebreo. laudabimus in salutari tuo: & in nomine dei nostri ducemus choros. hoc est psallemus laudes Christi tui: & i nomine dei nostri pre leticia saltabim⁹/tripudiabimusq; chorgasq; ducemus. sed vtraq; intelligentia digna. ¶ Septimi versus secunda particula. in potētatibus salus dextere ei⁹: ex hebreo salutis magis fuisset dicēdū. ¶ Octauo versu. nos autē i nomine dei nostri inuocabimus: ex tralatione hebraica/nos autē nois dñi dei nostri recordabimur. & hanc intelligentiā habere videtur. quosdā recordationē & mentē suā solum figere in curribus/quosdā in equis/hoc est in diuitijs/potētijs & honoribus terrenis. & hi carnales homines sunt: quos & filios hominū psalmo 4. & 13 nūcupauit. alijs autē: solū cure esse nomē dñi dei sui/et iugis diuine legis meditatio, et hi: spirituales homines sunt. ¶ In nono versu. vbi dicimus obligati/id est cōpediti: Hieronymus ex hebreo posuit incuruati. quod directius respicit ex oppositio/versiculi sequelā. nā surreximus respicit ceciderunt/et erecti sumus incuruati sunt. tametsi eni terrena bona cōpedes sint/quominus illis impliciti ad celestia et spiritualia bona cōuolent: lege tamen analogie sequela requirebat/si fuisset obligati sunt et ceciderunt/dicendū fuisse/nos autē surreximus et soluti sumus. ¶ Vltimo versu. domine saluū fac regē: Hieronymus ex hebreo distinctionē facit post saluū fac. et pro se et iudeis orat propheta: non pro rege qui Christus dominus est. quomodo eni pro eo oraret: qui est semper patri charissimus/quem adorāt oēs angeli eius/sed ad eū dicit: tu rex exaudies nos cum inuocauerimus te. et hic sensus circa litterā explicatus est. et est diuinior eo: quem septuaginta tradidere. Totus siquidem psalmus ad filiū directus videtur. et de patre vbiq; alias i tertia persona semper locutus: de filio autem vt plurimum in secunda.

¶In finē ps Dā. XX.

1 DOmine i virtute tua lętabitur rex: & super salutari tuo exultabit vehementer.

2 Dęsideriū cordis ei⁹ tribuisti ei: & volūtate labiorum ei⁹ nō fraudasti eū.

3 Qm pūęnisti eū in benedictionib⁹ dulcędinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso.

4 Vitam petijt a te: & tribuisti ei lōgitudinē diērū in sęculum & in sclm scli.

5 Magna gloria eius in salutari tuo: gloriam & magnum decorem impones super eum.

6 Qm dabis eum in benedictionē in sęculū sęculi: lętificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

7 Qm rex spęrat i dño: & in misericordia altissimi non commouębitur.

8 I nueniat manus tua o-

¶In finē ps Dā. XX.

DOmine i virtute tua lętabitur rex: & super salutare tuum exultabit vehementer.

Dęsideriū anime eius tribuisti ei: & volūtate labiorum ei⁹ nō fraudasti eū

Qm pūęnisti eū in benedictione dulcędinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso.

Vitā petijt a te: & tribuisti ei longitudinē diērum in sęculum sęculi.

Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriā & magnum decorem impones super eum.

Qm dabis eum in benedictione in sęculū sęculi: lętificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

Quoniā rex spęrauit in dño: & i misericordia altissimi nō cōmouębitur.

I nueniat manus tua o-

¶Victori ps Dā. XXI.

DOmine in fortitudine tua lętabitur rex: & in salutari tuo exultauit vehementer.

Dęsideriū cordis ei⁹ dedisti ei: & volūtate labiorum ei⁹ nō fraudasti eū.

Qm prcucnisti eū in benedictionibus bonitatis: pones in capite eius coronam de obrizo.

Vitā petijt a te: & dedisti ei longitudinem diērum in sęculū & in ęternum.

Magna gloria ei⁹ in salutari tuo: gloriā & decorē pones super eum.

Pones enim eum i benedictionē sempiternā: & hilarabis eū lętitia apud vultum tuum.

Quia rex cōfidet i dño: & in misericordia excelsi non dęcipiętur.

Inueniet manus tua o-

mnibus inimicis tuis: dextera tua iueniat omnes qui te oderunt.

9 Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui/dominus i ira sua cõturbabit eos: & deuorabit eos ignis.

10 Fructum eorum de terra perdes:& semen eorũ a filijs hominum.

11 Quoniã declinauerunt in te mala: cogitauerunt consilia quę non potuerunt stabilire.

12 Quoniã pones eos dorsum:in reliquijs tuis pręparabis vultum eorum.

13 Exaltare dñe in virtute tua:cãtabimus & psallęmus virtutes tuas.

mnibus inimicis tuis: dextera tua iueniat omnes qui te oderunt.

9 Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui/dominus in ira sua cõturbabit eos: & deuorabit eos ignis.

10 Fructtum eorum de terra perdes:& semen eorũ a filijs hominum.

11 Quoniam declinauerũt in te mala: cogitauerunt consilium quod non potuerunt stabilire.

12 Quoniã pones eos dorsum:in reliquijs tuis pręparabis vultum illorum.

13 Exaltare dñe in virtute tua:cãtabimus & psallęmus virtutes tuas.

mnes inimicos tuos: dextera tua inueniet odientes te.

9 Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui/dominus i furore suo precipitabit eos:& deuorabit eos ignis.

10 Fructum eorum de terra perdes: & semen eorum de filijs hominum.

11 Quoniam inclinauerũt super te malum:cogitauerunt scelus quod non potuerunt.

12 Quoniam pones eos humerũ: funes tuos firmabis contra facies eorum.

13 Exaltare dñe i fortitudine tua: cãtabim⁹ & psallemus fortitudines tuas.

TITVLVS. Ad victoriã psalmus Dauid. Psalm⁹ de Christo dño. Propheta in spiritu loquit. Dominus:deus pater. & super salutari tuo:in salutari tuo/in eo ipso quod est salutare tuũ. labiorũ eius non fraudasti:quia solo verbo curabat languores/corpora/animasq; sanabat/effugabat demones/quatiebat elementa/mare tranquillabat/et id genus admiranda & stupenda patrabat. in benedictionibus dulcedinis:in charismatibus spiritus sãcti. coronã de lapide precioso:gloria/honore/& decore. vitã: excitationẽ a mortuis. tribuisti ei longitudinẽ dierũ in seculũ & in seculũ seculi: suscitando eum in vite immortalitatẽ. in salutari tuo:in eo ipso quod est salutare tuũ. gloriã & magnũ decorẽ impones super eũ:hoc est fere quod tertio versu dictũ est posuisti in capite eius coronã de lapide precioso/cõstituendo eũ regẽ regũ/& dominũ dominantiũ/subijciendoq; omnia sub pedibus eius. letificabis eũ: cum sederit in dextera tua. & hoc vltime particule 11 versus/psalmi 15 respõdet. rex:Christus dñs. non cõmouebitur:nõ frustrabitur/nõ decipietur. Inueniatur manus tua:vltrix potentia tua. hic propheta Christum regẽ alloquitur. omnibus inimicis tuis:ab omnibus persecutoribus tuis. dextera tua vltrix potentia/& valentior quidẽ/illisq; potẽtior/eadẽ superiori particule sententia/sed cum augmẽto. pones eos:inimicos tuos. vt clibanũ ignis:vt fornacẽ succensã. in tẽpore vultus tui: vindicte tue. dñs:rex Christus. in ira sua:superioris particule declaratio. in ira sua cõturbabit eos:in vindicta sua cruciatibus afficiet eos. & deuorabit:exedet eos ignis gehennalis. fructum eorũ: omnẽ substantiam eorum. de terra perdes:euelles a terra. & semẽ eorum:posteritatẽ eorũ perdes/euelles/ eradicabis a filijs hominũ. quoniã declinauerũt in te mala:causã tam acerbe vindicte subiũgit. quia declinauerunt:deriuauerunt/inflixerunt. in te:Christũ regem. mala:opprobria/penas/contumelias & flagella. cogitauerunt cõsilia:Christũ omnino perdere/et delere/et terrã suam a romanis vendicare. non potuerunt stabilire:quia opposita eis contigerũt. siquidẽ Christus dñs a mortuis resurgens vltus est in eos:et romani locũ et gentẽ suam tulerunt. quoniã pones eos dorsũ:ad onera ferenda. in reliquijs tuis preparabis vultũ eorũ:in vinculis/in supplicijs detinebis sensus eorũ. exaltare dñe:rex Christe. in virtute:in fortitudine/in victrice potẽtia tua. psallemus virtutes tuas:nos qui te Christũ regẽ cõfitemur/psalmo et laude perenni decãtabimus fortitudines/potentias/et victorias tuas.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dñe in virtute tua letabitur rex:et super salutari tuo exultabit vehementer. ineffabilis pater dominator vniuersorũ/ in forti auxilio tuo leticia messie tui:et q̃ eũ consti-

tueris salutare tuū/saluatorē hominū & redēptorē/ exultatio eiꝰ valida. Desiderīū cordis eiꝰ tribuisti ei:& voluntate labiorū eius non fraudasti eū.affectū anime & precordiorū eius pro salute hominum largitus es ei:& quidquid voluit/verbo potuit & effecit. Quoniā preueniſti eum in benedictionibus dulcedinis:posuisti in capite eius coronā de lapide precioso.impleſti desiderīū eius/ non est fraudatus desiderio cordis sui/quia plenitudine gratie tue repleſti eū:regē super omnia constituisti eum. Vitā petiit a te:& tribuisti ei longitudinē dierū in seculū/& in seculū seculi.a te o fons ingenite deitatis/postulauit a morte excitari:tu immortalitate eum donasti in sempiternū & in durationē interminī eui. Magna est gloria eius in salutari tuo:gloriā & magnū decorē impones super eū. Ingens eius dignitas/claritas/& glorificatio in verbo tuo/in eo ipso quod est salutare tuū:magna glorificationis eminentia/& cumulata pulchritudine adornabis eum. Quoniā dabis eū in benedictionē in seculū seculi:letificabis eū cum vultu tuo.gloria & ſūmus decor eius/quia benedictus/benedictionisq; munera largiens in immortalitatis euo:& tu fons diuinitatis presentia tua/aperta tui cognitione exhilarabis eum ineffabili gaudio. Quoniā rex sperat in domino:& in misericordia altissimi non cōmouebitur. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis:dextera tua inueniat omnes qui te oderunt. quoniā messias & Christus dominus fidit in patre eterno:& miseratio eius qui super omnia est non deseret eum.fiat ergo O messia rex benedicte vindicta tua super vniuersos hostes tuos: fortis vltio tua apprehendat vniuersos qui te odio persecuti sunt. Pones eos vt clibanū ignis in tempore vultus tui:dominus in ira sua conturbabit eos/& deuorabit eos ignis.tu messia rex benedicte cum ad iudicandum veneris/cum dies aduenerit vltionis/cōcremabis vniuersos hostes tuos/tanq̄ fornacē ignitam pones eos:& pater in vindicta sua mulctabit eos/& spiritus tuus/non charitatis sed eterne mortis igne cōcremabit eos. Fructū eorū de terra perdes:& semen eorū a filijs hominū.O messia sūmi patris progenies omnē laborē eorum in terris irritū facies:& progenē eorū a generatione hominū euelles/atq; exterminabis. Quoniā declinauerūt in te mala:cogitauerūt consilia que nō potuerunt stabilire.neq; ab re id facies O Christe rex eterne/quia hostes tui/iudei/pōtifices/scribe/ & pharisei conflecerunt in te quasq̄ potuerunt afflictiones/penas/& tribulationes:inierunt pacta vt te perpetuo perderent/que minime firmare valuerūt/stabiliaq; efficere. Quoniā pones eos dorsum:in reliquijs tuis preparabis vultū eorū.nequaq̄ consilia sua stabilire valuerunt/quoniā ex oppositio more tumentorū impositis tergo eorū sarcinis deprimes eos:aptabis ad tormēta/& ad eternā mortē sensus eorum. Exaltare dñe in virtute tua:cātabimus & psallemus virtutes tuas.tibi sit gloria & exaltatio rex Christe in fortitudine victorie tue:nos fideles tui concinemus & laudabimus fortitudines & potentias tuas.

1 Luc. 10 CONCORDIA. ¶ Lucas. In ipsa hora exultauit in spiritu sancto & dixit. confitebor tibi pater ce
2 Luc. 10 li & terre:quia abscōdisti hec a sapientibus & prudentibus/& reuelasti ea paruulis. etiam pater: qñ
3 Ysaie 11 sic placuit ante te. ¶ Idem. Omnia tradita sūt michi a patre meo:& nemo scit quis sit filius nisi pa
4 Psal. 71 ter/ & quis sit pater nisi filius/& cui voluerit filius reuelare. ¶ Esaias. Et requiescet super eū:spiri
5 Psal. 71 tus domini/spiritus sapientie & intellectus/spiritus consilij & fortitudinis/spiritus scientie & pieta
6 Psal. 71 tis/& replebit eū spiritus timoris dñi. ¶ Et viuet & dabitur ei de auro Arabie/& adorabunt de ipso
7 Psal. 70 semper:tota die benedicent ei. ¶ Et adorabunt eum omnes reges terre:omnes gentes seruient ei.
8 Psal. 70 ¶ Et benedicentur in ipso omnes tribus terre:omnes gentes magnificabunt eū. ¶ Ego autē sem
9 Psal. 139 per sperabo:& adijciā super omnē laudē tuam. ¶ Confundātur & deficiant detrahentes aie mee:
10 Hie. 18 operiantur confusione & pudore qui querunt mala michi. ¶ Cadēt super eos carbones/in ignē dey
11 Hie. 18 cies eos :in miserijs non subsistent. ¶ Hieremias. Sicut ventus vrens dispergā eos coram inimico:
11 Matth. 27 dorsum & non facie ostendā eis in die perditionis eorū. da filios eorū in famē & deduc eos in ma
12 Psal. 17 nus gladij:vxores eorum absq; liberis & vidue/& viri earum interficiantur morte. Iuuenes eorū con
13 Psal. 17 fodiantur gladio in prelio:audiatur clamor de domibus eorū. ¶ Idem. Tu autē dñe scis omne consilium eorum aduersū me in mortē:ne propicieris iniquitati eorū. Et Matheus. Altera autē die que est post parasceuen cōuenerunt principes sacerdotū & pharisei ad Pilatū dicentes. Dñe recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc viuens:post tres dies resurgā.iube ergo custodiri sepulcrū vsq; in diē tertiū:ne forte veniant discipuli eius & furentur eū. et dicāt plebi surrexit a mortuis:et erit nouissimus error peior priore. ecce consiliū quod non potuerunt stabilire.nā dñs surrexit a mortuis:et scimus quia amplius non moritur/neq; mors vltra illi dominabit. ¶ Et inimicos meos dedisti michi dorsū:et odientes me disperdidisti. ¶ Viuit dñs et benedictus deus meus:et exaltetur deus saluris mee.propterea confitebor tibi in nationibus dñe:et nomini tuo psalmum dicam.

ADVERTE. ¶ Tertio versu. posuisti in capite eius coronā de lapide precioso:Hieronymus ex hebreo/pones in capite eius coronā de obrizo.quo designatur aurū optimū.id eni aurū purissimū est;

et vocatur aurū ophir. vnde deduci vult Hieronymꝰ obrizum: quasi ophirizum. Sed quid p coronā nisi honor/per splēdorē auri nisi gloria prefulgēs/per puritatē nisi sūma sāctitas/p eius ab igni indomabilitatem nisi summa fortitudo designātur: sicut alio loco dicitur: corona aurea super caput eius/expressa signo sanctitatis/glorie/honoris et opus fortitudinis. ¶ Sexto versu. qū dabis eū benedictionē in seculū seculi: ex hebreo pones eni eū benedictionē sempiternā. aut quia benedictionem a patre (quod pretēdere videtur codex grecus vbi habetur οτι δωσις αυτω ευλογιαν qū dabis ei benedictionē) percepturus esset: vt psalmo 23 hic accipiet benedictionē a dño. aut quia iugiter esset ei benedicendū: vt psalmo 71 dicitur. adorabūt de ipso semper: tota die benedicent ei. aut quia ipse totius benedictionis largitor: vt et alibi dicitur. eterū benedictionē dabit legislator/būt de virtute in virtutē: videbitur deus deorum in Sion. Et Paulus ad Ephesios. Benedictus deus et pater domini nostri IHESV Christi: qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus i Christo. aut ꝓpter hec vniuersa simul. ¶ Duodecimo versu. Quoniā pones eos dorsū/ in reliquiis tuis preparabis vultū eorum: Hieronymus ex hebreo/qū pones eos humerū/funes tuos firmabis contra facies eorum. siue dicamus humerū siue dorsū: eos oneribus diuine vltionis grauādos designatur/more animaliū que ρωτοφορα dicuntur: que dorso et scapulis onera vehunt. potuerunt et interpretes eque vertere: pones eos humerū vt verterūt dorsū. Nā ρωτον quod hic grece habetur: eque humerū vt dorsum significat. At cum illic subiungitur in reliquiis tuis preparabis vultū eorum: designari videtur. inter ea que a deo derelicta sunt: animas eorū ad diuinā effigiem efformatas post onerosā mūdi vitā/tandē relinquēdas. et cū hic dī/funes tuos firmabis contra facies eorū: indicatur/tormenta eis stabilia/fixaq; et perpetuo manentia preparari. et forte hic et illic idem pretenditur sensus. nā que sunt reliquie et res (vt ita dicam) relicte a deo: nisi impij demones/ inter quos nichilominus reprobi qui Christū regē humane salutis authorē negauere: ꝓpetuo cruciabuntur.

¶In finē pro assumptione matutina psalmꝰ Dauid. XXI.

1 DEus deus meus respice i me/quare me dereliquisti/ longe a salute mea verba delictorum meorum.

2 Deus meus clamabo p diem & non exaudies: & nocte & non ad insipientiam michi.

3 Tu autem in sancto habitas: laus israel.

4 In te speraverunt patres nostri: speraverunt & liberasti eos.

5 Ad te clamaverūt & salui facti sunt: i te speraverunt & non sunt cōfusi.

6 Ego autē sum vermis & nō homo: opprobriū hominū & abiectio plebis.

7 Omnes videtes me deriserunt me: locuti sunt la-

¶In finem pro suscepti one matutina psalmus Dauid. XXI.

1 DEus deus meus respice i me/quare me dereliquisti/ longe a salute mea verba delictorum meorum.

2 Deus meus clamabo p diem nec exaudies: & nocte & non ad insipientiā michi.

3 Tu autem in sancto habitas: laus israel.

4 In te speraverunt patres nostri: speraverunt & liberasti eos.

5 Ad te clamaverūt & salui facti sunt: in te speraverunt & non sunt confusi.

6 Ego autē sum vermis & nō homo: opprobriū hominū & abiectio plebis.

7 Omnes qui videbāt me aspernabantur me: locu-

¶Victori pro ceruo matutino canticum Dauid. XXII.

1 DEus meus / deꝰ meus/quare dereliquisti me/ lōge a salute mea verba rugitus mei.

2 Deus meus clamabo p diem & non exaudies: & nocte nec est silentiū michi.

3 Et tu sancte habitator laus israel/in te confisi sūt patres nostri: confisi sunt et saluasti eos.

4 Ad te clamaverūt & salui facti sunt: in te confisi sunt & non sunt confusi.

6 Ego autē sum vermis & nō homo: opprobriū hominū & despectio plebis

7 Omnes videtes me subsannant me: dimittunt la

GALL.	ROM.	HEB.
bijs & mouerunt caput.	tiſunt labijs & mouerũt caput.	bium/mouent caput.
8 Sperauit in dño eripiat eum: ſaluum faciat eum quoniam vult eum.	Sperauit in dño eripiat eum: ſaluum faciat eum quoniam vult eum.	Cõfugit ad dominũ/ſaluet eum: liberet eũ quoniam vult eum.
9 Quĩ tu es qui extraxiſti me de vẽtre/ſpes mea ab vberibus matris mee: in te proiectus ſũ ex vtero.	Quoniam tu es qui abſtraxiſti me de vẽtre ſpes mea ab vberibus matris mee/i te iactatus ſum ex vtero: de ventre matris mee deus meus es tu.	Tu autẽ ꝓpugnator meus ex vtero: fiducia mea ab vberibus matris mee. In te proiectus ſũ ex vtero: de ventre matris mee deus meus es tu.
10 De vẽtre matris mee deus meus es tu: ne diſceſſeris a me.	Ne diſceſſeris a me/quoniam tribulatio ꝓxima eſt: & nõ eſt qui adiuuet.	Ne longe fias a me/qm tribulatio proxima eſt: quoniam nõ eſt adiutor.
11 Quoniã tribulatio proxima eſt: quoniam nõ eſt qui adiuuet.		
12 Circũdederunt me vituli multi: tauri pigues obſederunt me.	Circundederunt me vituli multi: tauri pingues obſederunt me.	Circundederũt me vituli multi: tauri pigues valauerunt me.
13 Aperuerunt ſuper me os ſuum: ſicut leo rapiẽs & rugiens.	Aperuerunt in me os ſuum ſicut leo rapiẽs & rugiens: ſicut aqua effuſa ſunt/& diſperſa ſunt oia oſſa mea.	Aperuerũt ſup me os ſuum: quaſi leo rapiens & rugiens.
14 Sicut aqua effuſus ſum: & diſpſa ſũt oia oſſa mea		Sicut aq̃ effuſus ſũ: & ſeparata ſũt oia oſſa mea.
15 Factũ eſt cor meum tanquã cera liqueſcẽs: in medio ventris mei.	Et factum eſt cor meum tanq̃ cera liquefcens: in medio ventris mei.	Factum eſt cor meum ſicut cera liquefacta: i medio ventris mei.
16 Aruit tanq̃ teſta virtus mea/& ligua mea adhęſit faucib9 meis: & i pulue rẽ mortis dęduxiſti me.	Exaruit velut teſta virt9 mea & lingua mea adhęſit faucib9 meis: & i pulue rẽ mortis dęduxerũt me.	Aruit velut teſta fortitudo mea/& ligua mea adhęſit palato meo: & i pulue rẽ mortis dętraxiſti me
17 Quĩ circũdederũt me canes multi: conciliũ malignantiũ obſędit me.	Quĩ circũdederũt me canes multi: conciliũ malignantiũ obſędit me.	Circũdederũt me vęnatores/concilium peſſimorum vallauit me: fixerũt man9 meas & pedes meos.
18 Foderunt manus meas & pedes meos: dinumerauerũt omnia oſſa mea.	Foderũt man9 meas/& pedes meos: & dinumerauerũt omnia oſſa mea.	Numerauerunt oia oſſa mea: que ipſi reſpicientes viderunt in me.
19 Ipſi vero conſideraurũt & inſpexerunt me: diuiſerũt ſibi veſtimẽta mea/& ſuper veſtem meã miſerunt ſortem.	Ipſi vero conſideraurũt & conſpexerunt me/diuiſerũt ſibi veſtimẽta mea: & ſuper veſte mea miſerunt ſortem.	Diuiſerunt veſtimenta mea ſibi: & ſuper veſtimẽtũ meũ miſerunt ſortem.
20 Tu autẽ domine ne elon	Tu autẽ dñe ne longe fa	Tu autẽ dñe ne longe fi

gaueris auxilium tuū: ad defensionē meā cōspice.
21 Erue a framea animam meam: & de manu canis vnicam meā.
22 Salua me ex ore leonis: & a cornibus vnicorniū humilitatem meam.
23 Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te.
24 Qui timetis dominū laudate eum: vniuersum semen iacob glorificate eū.
25 Timeat eū oē semē isrl: qm̄ nō sprcuit neq; despexit deprcationē pauperis
26 Nec auertit faciem suam a me: & cum clamarem ad eū exaudiuit me.
27 Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.
28 Edent pauperes & saturabunt & laudabūt dm̄m q requirunt eum: viuēt corda eorum in sęculū sęculi.
29 Reminiscentur & cōuertētur ad dominum: vniuersi fines terre.
30 Et adorabunt in conspectu eius: vniuerse familie gentium.
31 Qm̄ dni est regnū: & ipe dominabitur gentium.
32 Māducauerūt & adorauerunt oēs pigues terre: in conspectu ei⁹ cadēt oēs qui descēdunt in terram.
33 Et anima mea illi viuet: & semē meū seruiet ipsi.

cias auxilium tuū a me: ad defēsionē meā aspice.
Erue a framea animam meam: & de manu canis vnicam meam.
Libera me de ore leonis: & a cornibus vnicornuorum humilitatem meam
Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te.
Qui timetis dm̄m laudate eum: vniuersū semē iacob magnificate eum.
Timeat eū oē semen isrl: quoniā non sprcuit neq; despexit p̄ces pauperū/ neq; auertit faciem suam a me: & dum clamarem ad eum exaudiuit me.
Apud te laus michi i ecclesia magna: vota mea domino reddam coram timentibus eum.
Edent pauperes & saturabuntur: & laudabunt dm̄m qui requirunt eum.
Viuet cor eorū in sęculū sęculi: reminiscent & conuertentur ad dominum vniuersi fines terre.
Et adorabunt in cōspectu eius omnes patrie gētium: quoniam domini est regnum/ & ipse dominabitur gentium.
Māducauerunt & adorauerūt oēs diuites terre: i cōspectu ei⁹ pcidēt vniuersi q descēdūt in terrā.
Et anima mea ipsi viuet: & semen meū seruiet illi.

as: fortitudo mea i auxilium meū festina.
Erue a gladio animam meam: de manu canis solitariam meam.
Salua me ex ore leonis: & de cornibus vnicorniū exaudi me.
Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te.
Qui timetis dm̄m laudate eū/ oē semē iacob glorificate eū: & metuite eum vniuersum semen israel.
Qm̄ nō despexit neq; cōtēpsit modestiā paupis/ & nō abscondit faciē suā ab eo: & cū clamaret ad eum exaudiuit.
Apud te laus mea in ecclesia multa: vota mea reddam in conspectu timentium eū.
Comedēt mites & saturabuntur/ laudabunt dominū querentes eū: viuet cor eorū in sēpiternum.
Recordabuntur & conuertentur ad dominum: omnes fines terre.
Et adorabunt coram eo vniuerse cognationes gētium: quia domini est regnum & dominabit gentibus.
Comędērūt & adorauerūt oēs pigues terre/ ante faciē ei⁹ curuabunt genu vniuersi q descēdūt i puluerē: et aīa eius nō viuet.
Semē seruiet ei: narrabi-

GALL.	ROM.	HEB.
14 Annũciabitur domino generatio ventura: & annunciabunt iustitiã eius populo qui nascetur/quẽ fecit dominus.	Annunciabitur domino generatio ventura: & annunciabũt celi iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.	tur dño in generatione. Venient & annũciabũt iustitias eius populo qui nascetur quę fecit dñs.

TITVLVS. Ad victoriã pro cerua matutina psalmus de Christo dño: propheta in spiritu inducit Christũ ad patrẽ/et primũ de iudeis loquente. Deus deus meus: hec verba protulit in cruce. dereliquisti: deseruisti meos. longe a salute mea: a salute meorũ. verba delictorũ meorũ: enarratio offensionum quas admiserunt. deus meus clamabo per diẽ pro meis/iudeis inq̃/et nõ exaudies. et nocte: per noctẽ/neq; itẽ exaudies. et nõ ad insipientiã michi: neq; causã ignoro, tu autem in sancto habitas: laus israel. tu pater qui laus es te videtiũ: in me manes/ in Christo/in verbo tuo/et id ipsi nõ credunt/ideo non exaudies. in te sperauerũt patres nostri: Abraam/Isaac/et Iacob. sperauerunt et liberasti eos: at non exaudies me pro iudeis/quia non sperabũt in te. ad te clamauerũt: patres nostri, et salui facti sunt: sed non saluabis eos quia nõ clamabunt ad te. in te sperauerũt: patres nostri. et non sunt cõfusi: sed isti cõfundentur/quia nõ sperabunt in te. ego autẽ sum vermis et non homo: id per summã humilitatẽ dictum/aut per occultũ mysteriũ. opprobriũ hominũ: quia omniũ peccata tulit. et abiectio plebis: quia despectus et nouissimus virorũ/vir dolorũ. omnes videntes me deriserunt me: id tẽpore passionis impletũ/vsq; ad octauũ versum. quoniã tu es qui extraxisti me: nũc de se secũdũ dispẽsationẽ carnis assũpte patrẽ alloquit vsq; ad vndecimũ versũ. vituli: petulãs et insolẽs iuuenũ multitudo. tauri pingues: intẽperans/et saginata multitudo senũ. aperuerũt sup me os suũ: cũ clamabãt tolle/tolle/crucifige eũ/si hũc dimittis nõ es amicꝰ cesaris/et huiusmodi. sicut aqua effusus sum: ex flagellatione ad columnã/ex coronatione spinarũ/ex fossione manuũ et pedum. factum est cor meũ tanq̃ cera liquescens in medio ventris mei: quãdo omnis sanguis et spiritus resoluebatur. aruit tanq̃ testa virtus mea: quãdo non sufficiebat pre debilitate baiulare crucẽ suam. et lingua mea adhesit faucibus meis: quando eum potauerunt felle et myrrha. et in puluerẽ mortis deduxisti me: quando in corde terre et sepulcro collocatus est. canes multi: turba inuidorũ & maliuolorũ. concilium malignantiũ: id particulã explanat precedentẽ. foderunt manus meas & pedes meos: crudeliter affigendo eũ cruci. dinumerauerũt omnia ossa mea: dinumerare potuerunt eũ nudũ/violẽte pertrahẽtes in cruce distendendo. ipsi vero: inimici mei. diuiserunt sibi vestimenta mea: id fecerunt milites qui eũ crucifixerunt. tu autẽ domine: orat deũ patrẽ aduersus spirituales nequitias. erue a framea: ab angelo percutiente. & de manu canis: de potestate inuidi sathane. vnicã meã: sponsã meã/ ecclesiã meã. ex ore leonis: ex seuitia diaboli rugientis. & a cornibus vnicornium humilitatẽ meam: & a percussionibus immanissimorũ demonũ/angelorũ sathane humiliatã/abiectã & afflictã ꝓpter me sponsã meã. narrabo nomẽ tuũ fratribus meis: manifestabo te patrẽ meũ postq̃ surrexero apostolis & discipulis meis. in medio ecclesie: in cõgregatione fideliũ testabor magnitudinẽ tuam. qui timetis dominũ/laudate eũ: fideles hortatur ad laudes dei patris. vniuersum semen iacob: semen secundũ spiritũ. omne semen israel: etiã secundũ spiritũ. deprecationẽ pauperis: Christi sui/qui pauper ꝓpter nos/in mundũ venit/& pauper & omni auxilio destitutus ex eo transijt. nec auertit faciẽ suã a me: nõ dereliquit me. & cum clamarẽ ad eũ exaudiuit me: preces meas admisit prouinca mea/& meis fidelibus. apud te: deũ patrẽ meũ. laus mea in ecclesia magna: ex me cognitio laudũ tuarũ in multa et diffusa cõgregatione fideliũ. vota mea: libationẽ sacrificij laudis. reddã domino: offerã deo patri inuisibilis sacerdos. in conspectu timentiũ eũ: in presentia sanctorũ angelorũ & animarũ. edent pauperes: fideles mei in paupertate spirituali viuentes vescentur de sacrificio laudis/reficientur hostia salutari. & saturabuntur: satiabũtur spiritualiter. laudabunt dominũ: saturati salutari cibo prorũpent in laudes diuinas. qui requirunt eũ: qui ipsũ affectãt/qui ad ipsũ aspirant. viuent corda eorũ in seculum seculi: viuẽt anime eorũ sine fine/beata imortalitate donate. reminiscentur: memoriã passionis mee agent in sacrificio laudis. et cõuertentur ad dominũ: ad agnitionẽ celestis patris. omnes fines terre: orientis/occidentis/meridies/& aquilo. & adorabunt: explicatio superioris particule. manducauerunt: meã carnẽ/hostiã & sacrificiũ laudis. & adorauerũt: sumendo. oẽs pingues terre: omnes principes & potentes in terra. in cõspectu eius cadent omnes qui descendũt in terrã: ante patrẽ procidẽt/ adorabunt/& incuruabũt genua omnes qui mortalẽ sortiti cõditionem/in puluerẽ redeũt. & aia mea illi viuet: imortalitate fruetur apud patrẽ. & semen meũ seruiet ipsi: & populus qui in me regenerabitur/famulabitur patri & cultũ ei exhibebit. annũciabitur dño generatio ventura: narrabitur patri a me/cũ ad eũ conscendero regenerationis populꝰ. populo qui nascetur: populo in me regenera-

to.annunciabunt celi iusticiã eius:spiritus sanctus qui e celis mittetur annũciabit iusticiã patris / põ-
pulo qui renascetur & regenerabitur.quẽ fecit:quẽ creauit & recreauit dominus.tribuit patri ipsum
honorificans:que cum patre & spiritu sancto sibi cõmunia sunt.cui sit omnis honor & gloria cũ pa-
tre & spiritu sancto in seculorum secula.Amen.

1 EXPOSITIO CONTINVA.Deus deus meus respice in me/quare me dereliquisti:longe a salu-
te mea verba delictorum meorum.ELI ELI LAMA ASABTANI deus meus/deus meꝰ/vt quid
me dereliquisti/pater mi attende michi/quid est qꝺ tu teipsum substrahis & me michi ipsi relinquis
in hac peragenda pugna/in hoc bibendo calice:multum abest vt facta peccatorum/me ab hac pas-
2 sione liberari sinant/que tu michi imposuisti ferenda.Deus meus clamabo per diem/ & non exau-
dies:& nocte/& non ad insipientiam michi.pater mi die noctuq; vociferabo ad te/ & tu me ad hãc
3 satisfactionem peragendam/in afflictione deseres:neq; id me latet pater superbenedicte.Tu au-
tem in sancto habitas:laus israel.O pater mi gloria saluandorum cuius voluntas est vt bibam cali-
4 cem istum:tu residesi alto glorie tue solio.In te sperauerunt patres nostri:sperauerunt & liberasti
5 eos.Ad te clamauerunt & salui facti sunt:in te sperauerunt & non sunt confusi.O pater qui me in
hac pressura relicto/in celo habitas in te confisi sunt progenitores nostri: confisi sunt/& de tribu-
lationibus eruisti eos.ad te vociferauerunt & saluasti eos:in te confisi sunt/& non permisisti eos con-
6 fundi.Ego autem sum vermis & non homo:opprobrium hominum & abiectio plebis.verum O
pater sancti habitator/ego qui in te confido/qui ad te vocifero plusq; confusus sum/non homo sed
7 vermis extimatus:ignominia hominum/ & horror hebraici populi.Omnes videntes me derise-
runt me:locuti sunt labiis/& mouerunt caput.vniuersi hostes mei/qui in hac confusione mea inspe-
xerunt me/ludibrio habuerunt me:scommata protulerunt in me/& motatione capitum notauerũt
8 me.Sperauit in domino eripiat eum:saluum faciat eum/quoniam vult eum.per irrisionem dicebãt
9 in me:confidit in deo/saluet eum modo si vult.Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre/spes
mea ab vberibus matris mee:i te proiectus sũ ex vtero.verũ est O pater eterne sperauiin te/qm tu
es qui de vtero virginis clauso eduxisti me/tu es fiducia mea a sugendo virgineo lacte humilis an-
10 cille tue:ex latebris vteri in tuã susceptionẽ/protectionẽq; in hũc mundum emissus sum.De ventre
matris mee deus meus es tu:ne discesseris a me.O pater/tu es deus meus a plasmatione mea/quã
11 tu ipse operatus es in vtero afflicte virginis ãcille tue:ne diu absentaueris te a me.Quoniam tribu-
latio proxima est:quoniã non est qui adiuuet.nõ diu ablẽtaueris te a me/quoniam instat afflictio &
12 angustia:& derelictꝰ sũ absq; vllo auxiliatore.Circũdederũt me vituli multi:tauri pigues obsederũt
13 me.vallauit me petulantis turbe multitudo:diuites & potentes ferociẽtes ambierunt me.Aperue-
runt super me os suum:sicut leo rapiẽs & rugiens.instar leonis rugiẽtis & predam vorantis:laxaue-
14 runt super me sermonem suum/me ad mortis supplicium petentes & rapientes.Sicut aqua effusus
sum:& dispersa sunt omnia ossa mea.non humor/non sanguis in me remansit/sed illum instar aque
15 fuderũt:laxata sunt/emota/dissipata ac discompaginata vniuersa ossa mea.Factum est cor meum
tanq; cera liquescens:in medio ventris mei.resolutus est omnis spiritus & vigor cordis mei in me-
16 dio viscerum meorum in similitudinem cere que flamma liquescit:& disperit i nichilum.Aruit tanq;
testa virtus mea/& lingua mea adhesit faucibus meis:& in puluerem mortis deduxisti me.exsicca-
tus est omnis vite vigor/vt fictile in fornace figuli/lingua mea cohesit palato/ vocis impotens:et
17 me vt eos qui in suum puluerem redeunt / in sepulchro condi feciisti.Quoniam circundede-
18 runt me canes multi:consiliũ malignantium obsedit me.Foderunt manus meas et pedes meos:di-
19 numerauerũt omnia ossa mea.Ipsi vero cõsiderauerũt me/ & inspexerũt me:diuiserũt sibi vestimẽta
20 mea:& super vestẽ meã miserũt sortẽ.Tu autem dñe ne elongaueris auxiliũ tuũ a me:ad defensio-
nem meã conspice.O pater miserationis immense/ne diu prorogaueris/ne in longũ distuleris opis
tue subuentionem a me: ad liberationẽ meã intende.quoniã circũuallauit me multitudo inuidentiũ:
cõgregatio me maliuole persequentiũ sepiuit me.fixuris clauorũ in manibus/pedibusq; fauciauerũt
me:violẽtta distraxerũt me/& dinumerabilia fecerũt vniuersa ossa mea.ipsi vero sic cõfossũ/sic pfractũ
& vestibus exutũ cõtẽplati sũt me/& crudelibus oculis intuiti sũt me:& partiti sũt idumẽta mea sibi/
21 et sortiti sũt qs.eorũ habiturꝰ esset tunicã meã incõsutilẽ.Erue a framea deus animã meã:& de manu
canis vnicã meã.pater supimẽse & supbenedicte/ne diu me derelinq;s/ne i lõgũ ꝓtrahas auxiliũ tu-
um a me/libera a maligno/ab angelo percutiẽte spiritũ meũ:& de potestate malignia atq; inuidi so-
litariã/nec secũ ꝓter te habẽtẽ vllũ auxiliũ abeũtẽ aiam meã / vnicã mulierũ virginẽ & matrẽ ãcillã
22 tuã / vnicã spõsã eccleiã meã.Salua me ex ore leonis:& a cornibꝰ vnicorniũ humilitatẽ meã.custodi
me ex faucibꝰ iferi & sathane:& a pcussionibꝰ ferociũ & imaniũ demonũ hãc ipsã defẽde delectionẽ &
23 humiliationẽ meã.Narrabo nomẽ tuũ fratribꝰ meis:i medio eccleie laudabo te:cũ tu eripueris pater

Imense ego annunciabo te apostolis & charis meis quos cōmunione carnis michi fratres dedisti:& in medio magne cōgregationis fideliū/laudes tuas resonabo. Qui timetis dñm laudate eū:vniuersum semē iacob glorificate eū. oēs timorē dei sanctū habētes laudibus efferte patrē meū:omnes filij vicia calcātes/exaltate & magnificate eū. Timeat eū omne semē israel:qm nō spreuit neq; despexit deprecationē pauperis. vniuersa generatio contēplatione requirētiū deū/reuereatur patrē meū:quia non aspernatus est/neq; semp inexauditū dimisit (me solo & paupere derelicto)clamorē meū. Nec auertit faciē suā a me:& cū clamarē ad eū exaudiuit me. nō in longū ptelauit fauorē suū a me/quin actu tū & ilico respiceret me:& cū orarē ad eū/pcib⁹ meis exaudibilē pbuit se. Apud te laus mea i ecclesia magna;vota mea reddā in cōspectu timentiū eū. ad te patrē meū laudatio mea i cōgregatione fideliū copiosa:et ego persoluā patri meo sacrificia mea vidētibus fidelib⁹ meis/timētib⁹ et debita veneratione ac reuerētia colētibus eū. Edent pauperes & saturabūtur/& laudabūt dñm qui requirūt eū;viuēt corda eorū in seculū seculi. ea vota q̄ litabo patri comedēt fideles/ terrena ob celestiū desideriū nichilifaciētes/ & satiabūtur/& in diuinas prumpēt laudes:anime eorū libaminibus illis/cibo illo & potu illo vitā ducēt in ppetuū. Reminiscētur & cōuertētur ad dñm;vniuersi fines terre. in mei memoriā hūc peragent ritū/& ad eterni patris agnitionē & cultū venīēt: habitatores totius orbis terrarū. Et adorabūt in cōspectu eius:vniuerse familie gentiū. & incuruabūtur ante patrē eternū:cūcte nationes hominū. Q ñ dñi est regnū:& ipse dominabitur gentiū. incuruabūtur cūcte nationes hominū/quia patris mei est orbis terre dominiū:& ipse reget & moderabitur nationes populorū. Māducauerūt et adorauerūt oēs pingues terre:in cōspectu eius cadēt oēs qui descēdunt i terrā. hoc ritu sacro libauerūt/et venerati sūt vniuersi magnates et principes terre:ante cōspectum patris procidēt vniuersi qui hūc ingrediūtur mundū. Et aia mea illi viuet:et semē meū seruiet ipsi. et apud patrē meū vita fruar eterna:et populus in me regenitus/colet et venerabitur eū. Annūciabitur dño generatio vētura:et annūciabūt celi iusticiā eius populo qui nascetur/quē fecit dñs. narrabitur a me patri meo populus nascitur⁹:et spiritus sanctus/e celoq; afflati viri manifestabūt legē et cerimonias ei⁹ generationi illi vēture/quā pater me⁹ creauit/recreationeq; sāctificauit ac iustificauit.

1 Mat. 27 CONCORDIA. Mattheus. circa horā nonam clamauit IHESVS voce magna dicens. ELI ELI
2 Mar. 15 LAMA ASABTANI. hoc est deus meus deus meus vt quid dereliquisti me? ¶ Marcus. IHESVS
2 Mat. 26 autē iterū clamās voce magna emisit spiritū. nocte quidē clamauerat:ex Mattheo. et ꝓgressus pusillum ꝓcidit in faciē suā orās et dicēs:pater mi/si possibile est trāseat a me calix iste. verūtamē non sicut ego volo:sed sicut tu. et venit ad discipulos suos et iuenit eos dormiētes. Itē. dñe de⁹ salutis mee
3 Psal. 76 i die clamaui et nocte corā te. ¶ Dc⁹ in sācto via tua:qs deus magn⁹ sicut de⁹ noster? ¶ Dom⁹ israel
4 Psal. 113 sperauit in dño:adiutor eorū et ꝓtector eorū est. ¶ Clamauerūt ad dñm cū tribularētur:et de necessitatibus eorū liberauit eos. ¶ Esaias. Noli timere vermis iacob/ego auxiliat⁹ tū tui dicit dñs et redēptor tu⁹ sanct⁹ israel. Itē. vt tumentū fact⁹ sū apud te. ¶ Et ego fact⁹ sū opprobriū illis: viderūt me
5 Psal. 106
6 Esa. 41
6 Psal. 72
7 Psal. 108 et mouerūt capita sua. Itē Mattheus. Pretereūtes autē blasphemabāt eū mouētes capita sua et di
7 Mat. 27 cētes:vah qui destruis tēplū dei/et in triduo illud reedificas/salua temetipsū. si filius dei es: descen
8 Mat. 27 de cruce. ¶ Idē. Similiter et principes sacerdotū illudētes ei cū scribis et seniorib⁹ dicebāt:alios saluos fecit/seipsū nō potest saluū facere. si rex israel est:descēdat nūc de cruce et credim⁹ ei. cōfidit in
9 Psal. 70
10 Psal. 70 deo:liberet nunc eū si vult. dixit enī quia filius dei sum. ¶ In te cōfirmatus sum ex vtero: de ven-
11 Psal. 141 tre matris mee tu es protector meus. ¶ Considerabā ad dexterā et videbā:et non erat qui cognosceret me. Perīit fuga a me:et non est qui requirat animā meā. ¶ Quoniā alieni insurrexerunt aduersum me:et fortes quesierunt animā meā. ¶ Locuti sunt aduersum me lingua dolosa: et sermonibus odij circūdederunt me. ¶ Sicut vmbra cum declinat ablatus sum:et excussus sum sicut locusta.
12 Psal. 53
13 Psal. 108
14 Psal. 108
15 Psal. 39 ¶ Circundederūt me mala quorū non est numerus/cōprehenderūt me iniquitates mee: et nō po-
16 Esa. 53 tui vt viderē. Multiplicate sūt super capillos capitis mei:et cor meū dereliquit me. ¶ Esaias. Sicut
17 Mat. 26. ouis ad occisionē ducetur:et quasi agnus corā tondente se/obmutescet. Et dabit ipios pro sepultura:et diuites pro morte sua. ¶ Mattheus. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores
18 Zac. 13
19 Mat. 27 populi:et cōciliū fecerūt vt IHESVM dolo tenerēt et occiderēt. ¶ Zacharias. Quid sunt plage iste
20 Psal. 39 in medio manuū tuarū? et dicet:his plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. ¶ Mattheus.
21 Psal. 143 Postq̄ autē crucifixerunt eum:diuiserūt vestimēta ei⁹/sortē mittētes. vt ipleret quod dictū est per ꝓphetam dicentē. diuiserunt sibi vestimēta mea:et super vestem meā miserunt sortem. ¶ Tu autem
22 Psal. 34
23 Heb. 2 dñe ne longe facias miserationes tuas a me:misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.
23 Psal. 34 ¶ De gladio maligno eripe me:& erue me de manu filiorū alienorū:quorū os locutū est vanitatē:&
24 Psal. 34 dextera eorū dextera iniquitatis. ¶ Dñe quādo respicies? restitue aiam meā a malignitate eorū:a
25 Psal. 33 leonibus vnicā meā. ¶ Paulus. Qui sanctificat & qui sāctificātur:ex vno omnes. propter quā causam

nō confūditur eos fratres vocare dicēs/nūciabo nomē tuū fratribus meis:in medio ecclesie laudabo te. Et psalmo 34. Confitebor tibi in ecclesia magna:in populo graui laudabo te. ¶ Exultēt & letē-
24 tur qui volūt iusticiā meā:& dicāt sēper magnificetur dns qui volūt pacē serui eius. ¶ Timete dnm
25 omnes sancti eius:quia nichil deest timētibus eū. Et alibi. quia astitit a dextris pauperis:vt saluā fa-
2627 ceret a persequētibus aiam meā. ¶ Ego autē ad deū clamaui:& dns saluauit me. ¶ Vespere & mane
28 & meridie narrabo & annūciabo:& exaudiet vocē meā. ¶ Viaticū eius benedicēs benedicā:paupe-
res eius saturabo panib⁹. Et in actis. erāt autē persceuerātes in doctrina apostolorū:& cōmunicatiō-
ne fractionis panis/& oratiōnibus. Et Ioannes. Si quis māducauerit ex hoc pane:viuet in eternum.
29 Esaias. Parauit dns brachiū sanctū suū in oculis oim gentium:& videbūt omnes fines terre salutare
30,31 dei nostri. ¶ Et adorabūt eū omnes reges:omnes gētes seruiēt ei. ¶ Dns in celo parauit sedē suā:
32 & regnū ipsius omnibus dominabitur. ¶ Et dominabitur a mari vsq; ad mare: & a flumine vsq; ad
33 terminos orbis terrarū. Corā illo ꝓcidēt ethiopes:& inimici eius terrā lingēt. ¶ Et viuet/ & dabitur
34 ei de auro arabie/& adorabūt de ipso semper:tota die benedicēt ei. ¶ Filij qui nascētur & exurgent:
narrabūt filijs suis. vt ponāt in deo spem suā & nō obliuiscātur operū dei: & mādata eius exquirāt.
ADVERTE. Circa titulū ad victoriā pro ceruo matutino. ceru⁹ matutin⁹: humanitas Christi sal-
uatoris. que ab horā matutina apprehēsionis sue ad horā vsq; saluifice mortis sue in mōte caluarie/
ceu fera quedā a venatoribus agitata/afflicta & ꝓsecuta fuit. Et nichil referat siue dicas pro ceruo
matutino siue pro cerua matutina. nā vocabulū hic ꝓmiscuū est:eque ceruū ac ceruā significans. Et
spiritualis spōsa in amatorijs carminibus ceruo dnm cōpārat cum dicit. similis est dilectus meus ca-
ptee/hinnuloq; ceruorū. ¶ Primo versu. deus/deus meus respice in me:particula respice in me su-
perfluit/nec ex hebreo habetur. ¶ Eodē versu. verba delictorū meorū:Hieronymus ex hebreo ver-
ba rugitus mei. quo clamor in animi angustia designatur:q̄ ij pro quibus clamabat/nullo modo suā
salutē intelligere vellēt. ¶ Secūdo versu. clamabo per diem & non exaudies/& nocte. rectius noctē/
vt precedēs propositio subaudiatur. vel dicamus absq; prepositione eodē casu clamabo die & nō ex-
audies & nocte: vt ex greco κραξομαι ημερας και ουκ εισακουση και νυκτος. ¶ Eo-
dem secūdo versu. & nō ad insipientiā michi:Hieronymus ex hebreo nec est silentiū michi. quo iu-
gis cōtinuusq; clamor die noctuq; designatur ex nimio charitatis desiderio eius/qui vult omnes ho
mines saluos fieri/& ad agnitionē venire veritatis. ¶ Septimodecimo versu. qm̄ circūdederūt me ca
nes multi:Hieronymus ex hebreo circūdederūt mē venatores. quo significatur ipsū dnm nostrum/
in titulo per ceruū matutinū designari. nā ab huiusmodi canibus venatorib⁹/ipse per os ꝓphete di-
cit:& fui flagellatus tota die & castigatio mea in matutinis. ¶ Vicesimooctauo versu. edēt paupe-
res & saturabūtur & laudabūt dnm qui requirūt eū. ex hebreo comedēt mites & saturabūtur/lauda-
bunt dnm querētes eū. vbi totū referri videtur ad precedētia/ac si cōtinuata serie ita dicatur:paupe-
res siue mites edent & saturabūtur/& illi ipsi qui ederint laudabūt dominū querētes eum/cū studio
curā adhibētes vt inueniāt/vt habeāt eū. ¶ Tricesimotertio versu. et aia mea illi viuet:Hieronymus
ex hebreo & aia eius non viuet. id est animā suā nō viuificabit:sed dabit eā in morte separando eam
a corpore. quod respōdet oraculo Esaie quo ait. ideo dispartiā ei plurimos/& fortiū diuidet spolia:ꝓ
eo q̄ tradidit in mortē aiam suā/& cum sceleratis reputatus est. ¶ Vltimo versu. annūciabitur dño
generatio vētura:quod ex hebreo respōdet/paulo aliā sonare videtur intelligentiā/videlicet semen
eius id est apostolos & discipulos/quos Christus ex se elegit/suaq; doctrina genuit seruituros patri/
illiq; annūciandos in generatione/nō sensuali/nō carnali sed diuina & spirituali. atq; ipsos venturos
in orbē & annūciaturos iusticias dñi populo qui nascetur/futuris populis(vt scriptū est in omnē ter-
ram exisse sonū eorū)annūciaturos inquā ea fecit dns. & id vltimum exponit iusticias dñi:id est ea
que fecit dns. neq; dicit quē vt alie tralatiōes:vbi quē refert populū. alij cōtendūt neq; quē/neq; quę
hic haberi:sed q̄/aut qm̄ fecit. Preterea eodē vltimo versu vbi passim legitur & annūciabunt celi iu-
sticiam eius:celi neq; ex greco/neq; ex hebreo inuenitur/neq; gallici psalterij particula est/vt intueri.
licet ex vetustis codicibus:& in psalterio romano Hieronymus obelo cōfodit. & annūciabunt:ad ge-
nerationē illā vēturā patri annunciandā referri videtur. at circa litterā secundū tritū legendi modum
expositū est:& magis sermo q̄ intelligentia variatur. generatio enim illa/apostoli & discipuli:vt or-
gana spiritus sancti/regenerationis populo iusticiā & opera Christi(que ipse in patrē referebat. pa-
ter inquit in me manens:ipse facit opera) annunciarunt.

¶ Psalmus dc̄. XXII.

1 DOmin⁹ regit me &
nichil michi deerit:i

¶ In finē ps dc̄. XXII.

DOminus regit me &
nichil michi deerit: i

¶ Psalmus Dc̄. XXIII

DOmin⁹ pascit me:&
nichil michi deerit.

25 Psal. 108
26 Psal. 34.
27 Psal. 34.
28 Psal. 131
28 Act. 2
28 Ioan. 6
29 Esa. 42
30 Psal. 71
31 Psal. 102
32 Psal. 71
33 Psal. 71
34 Psal. 77

GALL.	ROM.	HEB.
loco paſcue ibi me col- locauit.	loco paſcue ibi me collo- cauit.	In paſcuis herbarū accli- nauit me: ſuper aquas re- fectionis ęnutriuit me.
2 Super aquā refectionis ęducauit me: animā me- am conuertit.	Super aquam refectio- nis ęducauit me: animā meam conuertit.	Animā meā refęcit/ du- xit me per ſęmitas iuſti- cie: ꝓpter nomen ſuum.
3 Deduxit me ſuꝑ ſęmitas iuſticie: ꝓpter nomē ſuū.	Deduxit me ſuꝑ ſęmitā iuſticie: ꝓpter nomē ſuū.	Sed & ſi ambulauero in valle mortis: non timębo
4 Nā & ſi ambulauero in medio vmbre mortis: nō timębo mala quoniā tu mecum es.	Nam & ſi ambulem in medio vmbre mortis: nō timębo mala quoniā tu mecum es.	malum quoniam tu me- cū es.
5 Virga tua & baculꝰ tuꝰ: ipſa me conſolata ſunt.	Virga tua & baculꝰ tuꝰ: ipſa me conſolata ſunt.	Virga tua & baculꝰ tuꝰ: ipſa conſolabuntur me.
6 Paraſti in cōſpectu meo menſam: aduerſus eos q̄ tribulant me.	Paraſti in cōſpectu meo menſam: aduerſus eos q̄ tribulant me.	Pones coram me mēſā: ex aduerſo hoſtium me- orum.
7 Impiguaſti i oleo caput meū: & calix meꝰ inebri- ans q̄ pręclarus eſt.	Impiguaſti i oleo caput meum: & poculum tuū inebrians q̄ pręclarū eſt.	Impinguaſti oleo caput meū: calix meus iebriās.
8 Et miſericordia tua ſub- ſequętur me: omnibꝰ die- bus vite mee.	Et miſericordia tua ſub- ſequitur me: omnibꝰ die- bus vite mee.	Sed & benignitas & mi- ſericordia ſubſequęt me: omnibus diebꝰ vite mee.
9 Et vt inhabitem in do- mo domini: in longitudi nem dierum.	Vt inhabitem in domo domini: in longitudine dierum.	Et habitabo i domo do- mini: i lōgitudine diērū.

TITVLVS. Cantieū Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. propheta in ſpiritu loquitur i perſona eccleſie/populi fidelis & electi. dominꝰ regit me: Chriſtus dñs paſcit me doctrina & pabulo vite. & nichil michi deerit: erit michi ſpiritualiū bonorū ſufficiētia. in loco paſcue: in loco diuinorū pabulorum. ibi me collocauit: in paſcua illa diuinorū pabulorū. ſuper aquā refectionis educauit me: ſuper lauacrum baptiſmi/in quo mētem gratia refecit/& ſpiritu regenuit me/& enutriuit me. animā meā conuertit: explicat precedentē particulā/animā meā conuertit ex iudaiſmo/aut gētilitate ad ſe/& refecit animam meā veri dei & ſaluatoris ſui agnitione cōuertit animā meā ad ſpiritualē & celeſtē vitā ex terrena generatione. ſuper ſemitas iuſticie: precepta ſancti euāgelij. propter nomē ſuū: quia iuſtus & ſaluator. in medio vmbre mortis: mūdi huius & hominū mūdanorū. quia tu mecū es: vt paſtor bonus/ qui me paſcis vt oues paſcue tue. virga tua: directio tua. et baculus tuus: ſuſtentatio tua/aut ſi deliquero/correptio tua. ipſa me conſolata ſunt: illa duo ſunt michi ſolatio. paraſti in conſpectu meo mēſam: tu ipſe paraſti michi cibum/celeſte mānā/te ipſū in edulū/diuinā & ſuperbonā eucharıſtiā. aduerſus eos qui tribulāt me: tutamentū & ꝓtectionē aduerſus oēs nequitias & poteſtates malignas/ querētes me perdere. impinguaſti in oleo caput meū: oleo confirmationis tue feciſti me regale ſacerdotium. & calix meus inebrians q̄ preclarus eſt: & poculū quod michi das ſacroſanctū ſanguinē tuum/preciū redemptionis noſtre/inebrians diuino beneficiorū tuorū amore/q̄ preclarū/q̄ admirabile/q̄ omnibus aliis ſeculis incognitū/ſubſequetur me: comitabitur me per ſacramentū reconciliationis & penitentie ſi decidam/vt me ſubleues cadentem. omnibus diebus vite mee: q̄diu vixero in hoc mundo. & vt inhabitem in domo dñi: tandem habitare poſſim in celeſti hieruſalē in celeſti habitatione tua. in longitudinem dierum: in eternum & ſine fine.

EXPOSITIO CONTINVA. Inducitur in ſpiritu populus fidelis. Dominꝰ regit me & nichil michi deerit: in loco paſcue ibi me collocauit. dominator & redemptor meus paſcit & educat me/nec

vllis priuabor bonis:in pascuis diuine alimētationis/in quibus ad carpēda diuina/spiritualiaq; pabu-
2 la me locauit. Super aquam refectionis educauit me:animā meā conuertit.dominator & redēptor
meus super regenerationis lauacrū/charismatū largitionibus pauit me:ablutam mentem meam &
3 purgatam euocauit ad se. Deduxit me super semitas iusticie:propter nomē suum. direxit me per
precepta legis diuine:non quia in aliquo meritus sum/sed quia ipse bonus/iustus/bonicq; per se largi-
4 tor. Nam & si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo mala:quoniam tu mecum es.nā tu
ipse ita bonus/& iustus es/q; si incessero & conuersatus fuero inter eos qui opera mortis facientes/
passibiliter/carnaliterq; viuunt securus ero/minimeq; casum formidabo:quoniā tu michi ades ne ru-
5 am/ne prolabar in delictū. Virga tua & baculus tuus:ipsa me cōsolata sunt. directio tua & vbi opor-
6 tuit castigatio/& sustentatio tua:ipsa michi consolationem attulerunt. Parasti in cōspectu meo mē-
sam:aduersus eos qui tribulant me. dominator & redemptor meus non solum pauisti me doctri-
na spirituali/aqua baptismatis regenerasti/precepta iusticie tue dedisti/corripuisti & sustentasti/sed
(que est bonitas tua)dispossuisti michi cibum panem verū/panem qui de celo descendit/fortissimum
7 munimentum aduersus impetus spiritualiū nequitiarū. Impinguasti in oleo caput meū:et calix me-
us inebrians q̄ preclarus est.hoc pingui/et oleo letitie pre participibus vncto edulio saginasti mentē
meam:et poculum benedictionis et redemptionis eterne quod michi prestas/q̄ ineffabile/ precio-
8 sum ac glorioſum est/ Et misericordia tua subsequetur me:omnibus diebus vite mee. et O dominā-
tor et redēptor cum tu michi tam beneficus sis/ijs elargitis non recedis a me;sed magna miei cura
et solicitudine miseratio tua toto tēpore mortalis peregrinationis mee ad vestigia/ad vnūquēq; no-
9 tum concomitatur me. Et vt inhabitem in domo domini : in longitudinem dierum. miseratio tua
miserator et redēptor iugiter subsequitur me/et hoc ne bonis priuer eternis:sed illa possideā in ce-
lesti habitatione tua/in illo immortalitatis euo nullū durationis finē/terminūq; vnq̄ habituro.

1 CONCORDIA. Ioannes.Per me si quis introierit saluabitur:et ingredietur et egredietur/et pa-
2 scua inueniet. ¶ Apocalypsis. Agnus qui in medio throni est reget illos:et deducet illos ad vite fō-
3 tes aquarum. ¶ Hieremias. Assumā vos vnū de ciuitate et duos de cognatione:et introducam vos
4 in sion. et dabo vobis pastores iuxta cor meum:et pascent vos sciētia et doctrina. ¶ Lucas. ecce de-
di vobis potestatē calcandi supra serpentes et scorpiones/et super omnem virtutem inimici: et ni-
5 chil vobis nocebit. Et Mattheus. Ecce ego vobiscum sum;vsq; ad cōsumationē seculi. ¶ Acta apo-
stolorum. Cōuocantes apostolos:cesis denunciauerūt ne omnino loquerētur in nomine IHESV.et
illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilij: quoniā digni habiti sunt pro nomine IHESV
6 contumeliam pati. ¶ Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus;escam
7 dedit timentibus se. ¶ Petrus. Vos autem genus electum/regale sacerdotiū/gens sancta/ populus
acquisitionis. Et Paulus. Quotiescunq; enim manducabitis panem hunc & calicem bibetis:mortē
domini annunciabitis/donec veniat. Probet autem seipsum homo:& sic de pane illo edat & calice
bibat. qui enim manducat & bibit indigne:iudicium sibi manducat & bibit/non diiudicās corpus do-
8 mini. ¶ In eternum seruabo illi misericordiam meam:& testamentum meum fidele ipsi. Et ponam
in seculum seculi semen eius:et thronum eius sicut dies celi. Misericordiā autem meam non dispер-
9 gam ab eo:neq; nocebo in veritate mea. ¶ Vnam petij a domino hanc requiram: vt inhabitem in
domo domini omnibus diebus vite mee.

ADVERTE q̄ secunde particule quiti versus & sexti principia per preteritū habem⁹:Hieronym⁹
ex hebreo facit futurū. sed id nichil p̄iudicat intelligētie. ¶ Particulā septimi vers⁹ q̄ p̄clar⁹ est:nō po-
nit ex hebreo Hieronym⁹.sed ei⁹ loco sequēti versu posuit sed & benignitas:qua particula caremus.

1 Ioan. 10
2 Apo. 7
3 Hie. 3
4 Luc. 10
4 Math. 28
5 Act. 4.
6 Psal. 110
7 Pe. 2
7 Cor. 11
8 Psal. 88
9 Psal. 26

¶ Psalm⁹ Dauid prima sabbati. XXIII.

1 DOmini ē terra & plę nitudo ei⁹:orbis ter rarum & vniuersi qui ha bitant in eo.
2 Quia ipse sup maria fun dauit eū:& super flumi na prçparauit eum.
3 Quis ascendet in montē

¶ Psalm⁹ Dauid prima sabbati. XXIII.

DOmini ē terra & plę nitudo ei⁹:orbis ter rarum & vniuersi qui ha bitant in ea.
I pse super maria funda uit ea: & super flumina prçparauit illa.
Quis ascendet in montē

¶ Psalm⁹ Dauid prima sabbati. XXIIII.

DOmini ē terra & plę nitudo ei⁹: orbis et habitatores eius.
Quia ipse sup maria fū dauit eū: & super flumi na stabiliuit illum.
Quis ascendet in montē

GALL.	ROM.	HEB.	
domini: aut quis stabit in loco sancto eius?	domini: aut quis stabit i loco sancto eius?	domini: & quis stabit in loco sancto eius?	1
4 Innocens manib9 & mū do corde/q̄ nō accepit in vano aīmā suā: nec iu rauit in dolo pximo suo.	Innocēs manib9 & mun do corde/qui nō accepit i vano animā suā: nec iu rauit in dolo ꝓximo suo	Innocens manib9 & mū do corde/qui non exalta uit frustra animā suam: & non iurauit dolose.	2 3 4
5 Hic accipiet benedictio nem a dño: & misericor diam a deo salutari suo.	Hic accipiet benedictio nem a dño: & misericor diam a deo salutari suo.	Accipiet benedictionē a dño: & iustitiam a deo sa lutari suo.	5
6 Hec est generatio quę rē tium eum: quęrentiū fa ciem dei iacob. Semper.	Hec est generatio quę rē tium dñm: requirentium faciem dei iacob. Dp̄.	Hec est generatio quę rē tium eum: quęrentiū fa ciem dei iacob. Sela.	6 7 8
7 Attollite portas princi pes vestras/ & ęleuamini porte ęternales: & introi bit rex glorie.	Tollite portas principes vestras/& ęleuamini por te ęternales: & introibit rex glorie.	Leuate porte capita ve stra/& erigimini ianue sē piterne: & igrediętur rex glorie.	9
8 Quis est iste rex glorie? dñs fortis & potens/ do minus potens in pręlio.	Quis est iste rex glorie? dñs fortis & potens/do minus potens in pręlio.	Quis est iste rex glorie? dominus fortis & potēs dominus fortis in pręlio.	10
9 Attollite portas princi pes vestras/ & ęleuamini porte eternales: & introi bit rex glorie.	Tollite portas principes vras/ & ęleuamini por te ęternales: & introibit rex glorie.	Leuate porte capita ve stra & erigimini ianue sempiterne: & ingredię tur rex glorie.	1 2.3 4 5
10 Quis est iste rex glorie? dominus virtutum ipse est rex glorie.	Quis est iste rex glorie? dominus virtutum ipse est rex glorie.	Quis est iste rex glorie? dominus exercituū ipse est rex glorie.	6 7 8

TITVLVS. Psalmus Dauid. Psalmus de Christo domino. hic psalmus/diuinus dialogus est: et primitus spiritus domini orditur in propheta. dominus: Christus orbis terrarū: hec particula precedētem declarat. quia super maria fundauit eū. incepit fundare salutem habitationis terre per Noa et in transitu Moseos et populi Israelitici per mare rubrum. et super flumina preparauit eū: absoluit/perfecit/stabiliuit per baptismum fluminū. quis ascendet: propheta in spiritu/spiritū domini interrogat. in montē domini: in summitatē celorū/aut quis stabit/in loco sancto eius: quis semper manebit in illa diuina et super mundi cardines beatitudine? innocens manibus: respōdet spiritus/diffinies Christum vt fere psalmo 14. diffinitus est. hic accipiet benedictionē a domino: a deo patre. hec est generatio querentiū eum: talis est generatio querentium Christum dominū/imitans eū innocētia manuum/anime mundicia/humilitate cordis/simplicitate vite absq; dolo/et dilectione ad proximum, quetentiū faciem dei iacob: tendentiū in vitam eternā/vbi non in enigmate sed reuelata facie videbitur deus fideliū. attollite portas principes vestras: hic spiritus inferioribus mādat angelicis ordinibus/vt prebeāt ingressū regi glorie qui est Christus dñs. quis est iste rex glorie? interrogāt āgelici principes spiritū domini/quinā sit is rex glorie? dominus fortis et potēs: respondet spiritus eū esse dominū fortē et potentē/dominū potentē in prelio/qui vicit mundū/ et sathanā mundi principē alligauit/ et spolia eius abstulit. Attollite portas: mandat aliis superioribus ordinibus / vt introitus eterni pateāt regi glorie. quis est: interrogāt illi superiores chori/quinā sit is rex glorie? dñs virtutū: respōdet spiritus sanctus dñm virtutū/dominū exercituū/dñm agminū celestiū/dñm ipsorū esse regem glorie. ex quo dat spiritus sanctus intelligere prophete / petitioni tertij versus respondendo; Christum dominum hominē esse ex quarto et quinto versu/et esse deum ex vltimo.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Spiritussanctus. D omini est terra/& plenitudo eius:orbis terrarum
& vniuersi qui habitant in eo. cōditoris & creatoris omniū est habitatio terrena/& quidquid eā im-
2 plet:vniuersa plaga habitabilis/& omnes habitatores in ea. Q uia ipse sup maria fundauit eū:& su-
per flumina preparauit eū. hec vniuersa dño subsunt/eiq; seruiūt/quia salutē orbis primū locauit in
3 Noa/& in transitu rubri maris/& eā cōfirmauit/in aquarū baptismali regeneratione. Q uis ascendet
in montē dñi:aut quis stabit in loco sancto eius/propheta in spiritu. quis scandet vsq; in summū ver-
4 tice celi:aut quis incolet sublimē illā augustā & altissimā habitationē dei/ I nnocēs manibus & mun
do corde/qui non accepit in vano animā suā:nec turauit in dolo proximo suo. Spiritus sanctus. illā
habitabit insons a peccato in omnibus operibus suis/& spiritu sine dolo & ab omni peccato imuni/
5 qui non frustra intrauit in hāc vitā/nec temere se extulit:nec verbo quenq̄ fefellit. Hic accipiet be-
nedictionē a dño:& misericordiā a deo salutari suo. hic inq̄ qui nunq̄ opere/nec corde peccauit/ nec
vanū quicq̄ egit/neq; fuit dolus in ore eius/omnis gratie & benedictionis plenitudinē a deo eterno
6 patre suscipiet:& ab eterno patre qui eū saluū faciet misericordie largitatē. H ec est generatio que-
rentiū eum:querentiū faciē dei iacob. talis est regenerationis populus/ studens inuenire eū:studens
7 inuenire visionē dei/pie in mūdo conuersantiū. A ttollite portas principes vestras & eleuamini por-
te eternales:& introibit rex glorie. O angeli inferiores pādite ingressus vestros/ & O vos introitus
8 eterni patescite & aperimini:& ingredietur rex glorie. Q uis est iste rex glorie/angeli inferiores / quē
hunc dicis regē glorie/ dñs fortis & potēs:dñs potens in prelio. Spiritus sanctus. hūc dico regem
glorie innocentē manibus & mundo corde/qui exinaniuit semetipsum/in cuius ore non est inuētus
dolus/qui accinctus est potētia & fortitudine/qui deuicit mundū:& principē eius victor in bello con-
9 fregit. A ttollite portas principes vestras & eleuamini porte eternales: & introibit rex glorie. O su-
perni celorū chori facite peruios ingressus vestros/& O eterne altissime celestiū fores reseramini &
10 ingredietur vt conscendat ad montē dñi/vt sedeat in dextera ingenite virtutis rex glorie. Q uis est
iste rex glorie/sūmi celestes chori. quē hūc dicis esse regē glorie/dñs virtutū ipse est rex glorie. Spi
ritus sanctus. eum qui est deus sabaoth/qui dominatur vestri & omnium agminum celestium/hunc
dico regem esse glorie/

1 CONCORDIA. Si esuriero non dicā tibi:meus est eni orbis terre & plenitudo eius. mee sunt oēs 1 Psal. 49
fere siluarū:iumēta in montibus & boues. cognoui oia volatilia celi:& pulchritudo agri mecum est. 2 Psal. 34
2.3 ¶ Qui firmauit terrā super aquas:quoniā in eternū misericordia eius. ¶ Dñe quis habitabit in ta- 3 Psal. 14
4 bernaculo tuo:aut quis requiescet in monte sancto tuo/ ¶ Qui iurat proximo suo & nō decipit/qui 4 Psal. 14
5 pecuniā suā nō dedit ad vsurā:& munera super innocentē non accepit. ¶ Quoniā preuenisti eū in 5 Psal. 20
6 benedictionibus dulcedinis:posuisti in capite eius coronā de lapide pretioso. ¶ Ioannes in episto- 6 Ioan. 5
la ad Parthos. Omnis qui natus est ex deo/non peccat:sed generatio dei conseruat eū/& malignus 7 Dan. 7
7 non tanget eū. ¶ Daniel. Ecce cū nubibus celi quasi filius hominis veniebat:& vsq; ad antiquū die- 8 Esai. 63
rum peruenit/& in conspectu eius obtulerūt eum. & dedit ei potestatē & honorē & regnū:& omnes 9 Act. 1
8 populi/tribus & lingue ipsi seruient. ¶ Esaias. quis est iste q venit de edom tinctis vestibus de bosra: 10 Apo. 19
iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis sue/ Ego qui loquor iusticiā:& pro-
9 pugnator sum ad saluandū. ¶ Lucas in actis. Vidētibus illis eleuatus est:& nubes suscepit eum ab
10 oculis eorū. ¶ Apocalypsis. Habet i vestimēto & in femore suo scriptū:rex regū & dñs dominātiū.
ADVERTE Quinto versu/vbi habemus misericordiā:ex hebreo Hieronymū posuisse iusticiā. qđ
magis proprie est Christo. quāuis & ea accipere dicatur a patre/vt misericordiā et salutē(vnde et sa
lutare suū appellat)quę sua mēbra recipiūt. vt in psalmo 58: misericordia eius preueniet me. Item.
adiutor meus tibi psallā/quia deus susceptor meus es: deus me⁹/misericordia mea. ¶ Ex vltimi ver-
sus secūda particula/et psalmi 45 versu septimo:habes Christū/eundē esse/et q dñs virtutū/exerci-
tuumq; dicit/et q dicit deus iacob. illic eni sic habet. dñs virtutū nobiscū:susceptor noster deus iacob.

¶ Psalm⁹ Dđ. XXIIII

1 AD te domine leua-
ui animam meā:de-
us meus in te confido nō
erubescam.
N eq; irrideāt me inimici
2 mei:eteni vniuersi q sustī
nent te nō confundētur.

In finē ps dđ. XXIIII.

AD te domine leua-
ui animam meā:de-
us meus in te confido nō
erubescā.
N eq; irrideāt me inimi-
ci mei:eteni vniuersi q te
expectāt nō cōfundant.

¶ ps dđ. XXV. Aleph.

AD te domie animā
meam leuabo:deus
meus in te confisus sū ne
cōfundar/ne lętentur ini-
mici mei. Beth.
Sed & vniuersi q spęrāt
in te non confundantur:

GALL.

3 Confundantur oēs: iniqua agentes ſuperuacue.
4 Vias tuas domie dęmōſtra michi: & ſęmitas tuas ędoce me.
5 Dirige me i vęritate tua & doce me: quia tu es deus ſaluator meus / & te ſuſtinui tota die.
6 Reminiſcere miſerationum tuarum domine: & miſericordiarum tuarū quę a ſęculo ſunt.
7 Dęlicta iuuentutis mee & ignorantias meas: ne memineris.
8 Secundū miſericordiam tuam memēto mei tu: ꝓpter bonitatē tuam dñe.
9 Dulcis & rectus dominus: ꝓpter hoc lęgē dabit dęlinquentib⁹ in via.
10 Diriget māſuętos in iudicio: docębit mites vias ſuas.
11 Vniuerſe vie domini miſericordia & vęritas: requirentibus teſtamentū eius & teſtimonia eius.
12 Propter nomē tuum domine ꝓpiciaberis peccato meo: multū eſt enim.
13 Quis ē homo qui timet dominum? lęgem ſtatuit ei in via quam ęlęgit.
14 Anima eius in bonis dęmorabitur: & ſęmen eius hęręditabit terram.
15 Firmamētum eſt dominus timentibus eum: & teſtamentū ipſius vt manifeſtętur illis.

ROM.

Confundātur iniqui faciētes vana: vias tuas domine notas fac michi / & ſęmitas tuas ędoce me.
Dirige me i vęritate tua & doce me: quia tu es deus ſalutaris me⁹ / & te ſuſtinui tota die.
Reminiſcere miſerationum tuarū dñe: & miſericordie tue q̄ a ſęculo ſūt.
Dęlicta iuuentutis & ignorātie mee ne memineris: ſecundum magnam miſericordiam tuam memor eſto mei deus.
Propter bonitatē tuam dñe: dulcis & rect⁹ dñs.
Propter hoc lęgem ſtatuit dęlinquentibus in via: diriget mites in iudicio / docębit manſuętos vias ſuas.
Vniuerſe vie domini miſericordia & vęritas: requirentibus teſtamentū eius / & teſtimonia eius.
Propter nomen tuū domine ꝓpiciaberis peccato meo: copioſū eſt enī.
Quis eſt homo qui time at dominum? lęgem ſtatuit ei in via quam ęlęgit.
Aīa eius in bonis demorabitur: & ſęmē eius hęręditate poſſidębit terram.
Firmamētum eſt dominus timentibus eum: & teſtamentū ipſius vt manifeſtętur illis.

HEB.

confundātur qui iniqua gerunt fruſtra. Gimel.
Vias tuas domine oſtende michi: & ſęmitas tuas doce me. Daleth.
Deduc me i vęritate tua & doce me: quia tu es deus ſaluator me⁹ / te expectaui tota die. He.
Recordare miſerationū tuarū domine: & miſericordiarū tuarū / quia ex ſempiterno ſunt. Vau.
Peccatorū adoleſcentie mee & ſcelerū meorū: ne memineris. Zai.
Secūdū miſericordiā tuā recordare mei tu: ꝓpter bonitatē tuā dñe. Heth.
Bonus & rectus dominus: ꝓpterea docębit peccatores in via. Teth.
Dęducet manſuetos i iudicio: & docębit modeſtos viam ſuam. Ioth.
Omnes ſęmite dñi miſericordia & vęritas: ijs qui cuſtodiūt pactū ei⁹ / & teſtificationes eius. Caph.
Propter nomen tuū dñe ꝓpiciare iniquitati mee: qm̄ grandis eſt. Lamech.
Quis eſt iſte vir timens dominū: quē docębit in via quam ęlęgit? Mem.
Aīa eius in bono cōmorabitur: & ſęmē eius hereditabit terram. Nun.
Secrętum domini timentibus eum: & pactum ſuum oſtēdet eis. Samech.

16
17
18
19
20
21
22
23

16 Oculi mei ſemper ad dominum: quoniã ipſe ẽuellet de laqꝫo pedes meos.
17 Reſpice in me & miſerẽre mei: quia vnicꝰ & pauper ſum ego.
18 Tribulatiões cordis mei multiplicate ſũt: de neceſſitatibus meis ẽrue me.
19 Vide humilitatẽ meã & laborem meũ: & dimitte vniuerſa dẽlicta mea.
20 Reſpice inimicos meos, qm̃ multiplicati ſunt: & odio iniquo oderunt me.
21 Cuſtodi animam meam & ẽrue me: non ẽrubeſcã quoniam ſperani in te.
22 Innocentes & recti adhęſerunt michi: quia ſuſtinui te.
23 Libera deus iſrael: ex omnibus tribulationibus ſuis.

Oculi mei ſemper ad dominum: quoniã ipſe ẽuellet de laqueo pedes meos
Reſpice in me & miſerẽre mei: quoniã vnicus & pauper ſũ ego.
Tribulatiões cordis mei dilatate ſunt: de neceſſitatibus meis ẽripe me.
Vide humilitatẽ meã & laborẽ meum: & dimitte omnia peccata mea.
Reſpice inimicos meos, qm̃ multiplicati ſunt: & odio iniquo oderunt me.
Cuſtodi animã meã, & ẽripe me dn̄e: non cõfundar qm̃ inuocaui te.
Innocẽtes & recti adhęſerunt michi: quoniã ſuſtinui te.
Redime me deus iſrael: ex omnibus ãguſtiis meis.

Oculi mei ſẽper ad dominum: quia ipſe ẽducet de rẽti pedes meos. Ain.
Reſpice in me et miſerẽre mei: quoniam ſolus & pauper ſum ego. Fe.
Tribulatiões cordis mei multiplicate ſũt: de angu ſtijs meis ẽduc me. Sade.
Vide humilitatẽ meã & laborẽ meũ: & porta oia peccata mea. Cof.
Vide inimicos meos qa multiplicati ſunt: & odio iniquo oderunt me. Res.
Cuſtodi animã meã & libera me: nõ confundar quia ſperaui in te. Sin.
Simplicitas & eqtas ſeruabũt me: quia expectaui te. Tau.
Redime deus iſraelem: ex omnibus anguſtijs ſuis.

TITVLVS Ipſi Dauid. Oratio ad Chriſtũ dominũ. Propheta in ſpiritu loquitur perſonã gerẽs populi fidelis. dominus/deus meus: Chriſtus. ad te leuaui animã meã: per orationẽ. in te cõfido: in te Chriſto deo meo ſpem meã colloco. non erubeſcã: nõ confundar ab inimicis meis. neq; irrideãt me inimici mei: neq; illudant michi/cogantue quicq̃ facere vnde gaudeãt/vnde merito ab hoſtibus meis tã terrenis q̃ ſpiritualibus nequitijs irrideri queam. eteni vniuerſi qui ſuſtinẽt te: qui expectant auxilium tuũ/qui confidũt in te/non de ſuis viribus preſumẽtes. nõ confundẽtur: non vincẽtur a nequitijs aduerſantibus. confundãtur omnes iniqua agentes ſuperuacue: confundãtur/potius vincãtur & ſuperentur omnes aduerſarij mei/fruſtra molientes me ſeducere/& contra leges tuas operantes. vias tuas dn̄e demõſtra michi: intelligentiã mãdatorũ tuorũ michi aperi. & ſemitas tuas edoce me: inſtrue me ſequi arctiorẽ viam/& conſumatiorẽ iuſticiã. dirige me in veritate tua: fac me ſemp recte incedere ſecundũ euangelicã veritatẽ tuã. & doce me: fac me plene intelligere & guſtare illam tuam veritatẽ. quia tu es deus ſaluator meus: per tuã mortẽ. & te ſuſtinui: te expectaui/tuũ preſtolatus ſũ auxiliũ. tota die: ab ea hora qua tua gratia in me effulſit/& te i me oriri fecit ſolẽ iuſticie. reminiſcere miſerationũ tuarũ dn̄e & miſericordiarũ tuarũ: volũtatũ miſerẽdi/& operũ q̃ in miſericordia feciſti. que a ſeculo ſunt: que ſunt a mũdi exordio. delicta iuuẽtutis mee: peccata que admiſi in iuuenta/vbi nõ ratio ſed affectus/ſed ſenſualis/carnaliſq; appetitus dominatus eſt. & ignorantias meas: q̃ ex ignorãtia & inaduertẽtia legis tue admiſi. ſecundũ miſericordiã tuã memento mei tu: recordare mei in miſericordia tua ad parcendũ/ad ignoſcendũ/non in iuſticia tua ad ſeuẽre (vt meritus ſum) puniendũ. propter bonitatẽ tuã domine: memẽto non propter vllum meritũ meũ/ſed propter bonitatem tuã/quia tu per te & abſolute bonus es/ideo bene facis illis qui nichil meriti ſunt/illis qui non bonũ/ſed etiã malũ meruerũt. dulcis et rectus dominus. hic in ſpiritu conſolatur ſe/et poſteros/quia dulcis eſt dominus ad benigne et miſericorditer ignoſcẽdum/et rectus ad dirigendũ. propter hoc: hac de cauſa qua dulcis et rectus. legẽ dabit delinquẽtibus in via: regulã vite dabit in dul-

cedine et rectitudine/docebit in misericordia et equitate peccantes in hoc mũdo. diriget:quia rect⁹. mansuetos in iudicio:mites ad recte iudicandũ/sentiendũ et intelligendũ/quia dulcis/mitis et benignus. docebit mites vias suas:hoc superiorẽ explicat particulã. vniuerse vie dñi:vniuersa mandata dñi. misericordia:quia mitis est. et veritas:quia rectus est. requirẽtibus testamentũ eius:organũ euãgelicũ. et testimonia eius:prophetas et apostolos/qui de ipso testificati sunt. propter nomen tuum domine:quod est saluator/bonus/dulcis/misericors/rectus. propiciaberis peccato meo; hic se accusat et humiliat/vt exaltetur et amplius iustificetur. multũ est eni:multũ in te peccaui/ carne et sensuali affectu rationi dominante/et ex ignorãtia legis tue. quis est homo qui timet dñm; interrogat propheta in spiritu/quẽ possimus appellare hominẽ timentẽ dñm/ legẽ statuit ei:respõdet spiritus/ eum esse cui deus legem dedit/quẽ deus docuit. in via quã elegit:in ea tide que sibi placuit/illa autẽ fides est Christi sui. anima eius in bonis demorabitur:anima timẽtis deũ/quẽ deus docuerit/in delicijs manebit sempiternis. et semen eius:et posteri ex eo timẽtes deũ. hereditabit terrã:possidebũt terram viuentiũ. firmamentũ est dñs timentibus eũ:ne dimoueantur a statu bonorũ. id respicit principium precedẽtis versus. et testamentũ ipsius:pactũ ipsius/disciplina qua hereditatur terra viuentium/doctrina euangelica. id respicit secundã particulam versus 13. oculi mei semper ad dñm:mens mea semp est ad deum meũ leuata. euellet de laqueo pedes meos:liberabit me ab omnibus insidijs hostiũ meorũ. respice in me et miserere mei:Christus quãdoq; a pio populo se substrahit/vt populus se magis humiliet/suã cognoscens infirmitatẽ/et tunc ex se subsistere nõ valet contra laqueos mundi/carnis/et spiritualiũ nequitiarũ/et propheta in spiritu eum instruit clamare ad eũ qui fortitudo sua est. respice in me et miserere mei:noli absentare te/libera me. quia vnicus et pauper sum: quia te absente solus sum/et inops/impotensq; resistere/liberari et saluari. tribulationes cordis mei: cure/anxietates/perturbationes anime mee. de necessitatibus meis:de angustijs meis/ que michi vim afferũt. vide humilitatẽ meã:q̃ nichil sum te absente. et laborẽ meũ:q̃ crucior/q̃ laboro. et dimit te vniuersa delicta mea:remitte/condona omnes offensas meas / pro quibus merito a te deseror/ꝓ quibus merito sic angor/sic crucior. respice inimicos meos:vt eos effuges/vt ꝓcul a me arceas. qm multiplicati sunt:te absente cateruatim in me ruunt/vt absente pastore lupi in gregẽ relictũ. & odio iniquo oderunt me:odio quo me funditus perdere volunt/persequuntur me. custodi animã meam:a faucibus hostiũ diripere volentiũ. & erue me:ab hostibus meis. nõ erubescã:nõ cõfundar ab eis. quoniam speraui in te:quoniã in tuo auxilio & tua defensione spem meam collocaui/vt qui sine te liberari non valeam/vt neq; ouis sine pastore. innocentes & recti adheserũt michi:simplices & iusti mecum consenserunt/me approbauerunt. quia sustinui te:quia auxiliũ non a meipso/sed a te expectaui. libera deus israel:non carne sed spiritu/populũ tuũ fidelẽ/populũ te videre anhelantẽ. ex omnibus tribulationibus suis:ex omnib⁹ pressuris/angustijs/& infestationibus quorũcunq; hostiũ suorũ. ex hoc vltimo versu / intelligitur propheta sub persona populi fidelis qui interdũ nomine sion/interdum nomine hierusalem/interdum nomine israel designatur:hanc orationem effudisse.

EXPOSITIO CONTINVA. Populus fidelis. A d te dñe leuaui animã meã:deus me⁹ in te cõfido nõ erubescã. ad te dominator & redẽptor dimissis reb⁹ infimis/spm meũ i altũ erexi: in te creator meus & innouator spem meã conieci/ne me sinas ab inimicis meis confũdi. N eq; irrideãt me inimici mei:etenũ qui sustinẽt te non confundẽtur. neq; O redẽptor meus me confuso/ludibrio me habeant hostes mei:& certe omnes qui cõfidunt in te/nõ sines cõfundi. C onfundantur omnes : iniqua agentes superuacue. si qui sunt ab hostibus cõfundendi/in confusionẽ cadant vniuersi:vane legẽ tuã trãsgrediẽtes. V ias tuas dñe demõstra michi:& semitas tuas edoce me. sed O dominator meus/ne vane iniqua agens confundar/fac me tua mandata quibus ad te eundũ est/sane intelligere:& angustiorẽ viã qua deuenitur ad vitã/instrue me. D irige me in veritate tua & doce me/quia tu es deus saluator meus:& te sustinui tota die. ne me sinas oblique sentire in vera lege tua/sed cõtine me i recto veritatis calle/& sanũ intellectũ tribue/quia tu es factor & redẽptor meus:& in te confidi toto tempore agnitionis tue. R eminiscere miserationũ tuarũ dñe:& misericordiarũ tuarũ que a seculo sunt. pone miserationes tuas ante te dominator eterne:& misericordias tuas que sunt a mundi exordio. D elicta iuuẽtutis mee:& ignorãtias meas ne memineris. intuere in misericordias & propiciationes tuas eternas:& offensas quas in iuuenta contra te ex affectibus cõmisi/& que ex ignorantia et inattentione ad te/contraxi/ne in memoriã reuocaueris. S ecũdũ misericordiã tuã memẽto mei tu:propter bonitatem tuã dñe. O dominator immẽse respice te/nõ me/recordare misericordie tue/nõ offensionis mee/ et in illa misericordie tue recordatione/reminiscere mei non ꝓpter me/non quia in me quippiã sit dignũ/quoppiã meritũ:sed propter naturã tuã per se bonã/et (ob idipsũ solũ ꝙ bona est) boni elargitricẽ. D ulcis et rectus dñs:propter hoc legẽ dabit delinquentibus in via. O homi-

nes creator et redemptor noster benignus et iustus est/et ob benignitatē et iusticiā suā solū/nō quia quisq; meritus sit/instruet peccatores & ad rectā vite normā reuocabit in hac mortali vita/que pere-
10 grinatio quedā est/& transitus ad alterā. D iriget mansuetos in iudicio: & docebit mites vias suas, dulcis & rectus dominus benignis & humilibus/non proteruis/nō discholis/non presumentibus pre-
stabit legis suc rectū iudiciū/sanūq; intellectū:& modestis ac pacificis manifestabit iusticias suas/sā-
11 ctaq; vite instituta/per que ad vitā eternā est accedendū. V niuerse vie dñi misericordia & veritas:re-
quirentibus testamentū eius & testimonia eius.si qui requirent/contēplabuntur ac examinabunt le-
gem domini & mandata eius/que sunt vie quibus itur ad ipsum/plane intelligent vias illas nichil ali
ud esse q̄ misericordiā & veritatē:vt nobis precepta seruantibus illa donet/illaq; seruantes ipsū ime-
12 temur. P ropter nomē tuū domine propiciaberis peccato meo:multū est enim.O dulcissime domi-
nator & rectissime/propicius esto sceleri meo/quia tu dulcis tu bonus tu rectus & misericors:nam cū
13 tu sis immēsus/peccatū meū maximū est quo peccaui in te. Q uis est homo qui timet dominū/legē
statuit ei in via quā elegit.quē hominū dicemus habere timorē domini sanctū/eū sane quē bonus &
14 rectus dñs illuminauerit in ea lege/in ijs ipsis mādatis que sibi placita/acceptaq; nouit. A nima ei⁹
in bonis demorabitur:& semen eius hereditabit terrā.spiritus viri deū timētis & a deo in mandatis
suis illuminati/delicijs perfruetur eternis:& q eius vitā doctrināq; & mores secuti fuerint/diuine he-
15 reditatis participes in terra viuentiū efficientur. F irmamentū est dñs timētibus eū: & testamentū
ipsius vt manifestetur illis.timens deū in bonis demorabitur/quia dñs fulcimentū & stabilimentum
16 est ijs qui timent eum:legē suā & mandata sua nota faciet eis. O culi mei semper ad dominū:quoni-
am ipse euellet de laqueo pedes meos.meditatio mea iugiter intēta est ad deū:qm̄ ipse explicabit
17 me vinctū & compeditū a vinculis & nexibus peccatorū. R espice in me & miserere mei:quia vni-
cus & pauper sum ego.attende in me miserator dñe et propicius esto michi:quia solus sum absq; au-
18 xilio/& priuatus bonis tuis. T ribulationes cordis mei multiplicate sunt:de necessitatibus meis erue
me.ex gratiarū & bonorū tuorū priuatione increuerūt afflictiones anime mee & adaucte sunt:de il-
19 lis angustijs & afflictionibus meis/libera me misericordissime domine. V ide humilitatē meā & la-
borem meū:& dimitte vniuersa delicta mea.oculis miserationis tue intuere deiectionē meā/& ango
rē meum:& tu qui solus potes medere languoribus meis/relaxā michi/remitte & condona omnia
20 peccata mea. R espice inimicos meos quia multiplicati sunt:& odio iniquo oderūt me.vide domine
grandē hostiū meorū cuneum/quia in multitudinē aucti sunt:& affectu maligno/non q̄ in eos pec-
21 cauerim/sed vt perdant in perpetuū interitū/exosi sunt me. C ustodi animā meā & erue me:nō eru-
bescam/quoniā speraui in te.O miserator dñe protege ab odientibus me inique spiritū meū/ & ab
22 eorū potestate libera me:non confundar/nō superer/nō vincar/quia ego confidi in te. I nnocētes &
recti adheserūt michi:quia sustinui te.libera me/ne me succūbere permittas & confundi/& tunc in-
sontes & a rectitudine mandatorū tuorū non deuiātes adherebūt michi:quoniā confidi in te & auxi-
23 lium tuum expectaui. L ibera deus israel:ex omnibus tribulationibus suis. O conditor & redēptor
expedi/absolue/& exime populū/quē tua cognitione dignatus es:exime inquā ab vniuersis angustiis
& molestationibus suis.

1.2 CONCORDIA. In te dñe speraui nō confundar in eternū:in iusticia tua libera me. ¶ Nō dicant 1 Psal. 30
in cordibus suis euge euge anime nostre:nec dicāt deuorabimus eum. Et Esaias. Ego dñs:super quo 2 Psal. 34.
3 nō confundētur qui expectant eū. ¶ Conuertantur peccatores in infernū:omnes gētes/que obliui- 2 Esa. 49
4.5 scuntur deū. ¶ Dñe deduc me in iusticia tua:dirige in cōspectu tuo viā meā. ¶ Ne auferas de ore 3 Psal. 9
6 meo verbū veritatis vsquequaq;:quia in iudicijs tuis supersperaui. ¶ Tu autem dñe ne longe facias 4 Psal. 5
7 miserationes tuas a me:misericordia & veritas tua semper susceperūt me. ¶ Ne memineris iniqui- 5 Psal. 118
tatum nostrarū antiquarum/cito anticipent nos misericordie tue:quia pauperes facti sumus nimis. 6 Psal. 39
8.9 ¶ Miserere mei deus:secundū magnā misericordiā tuā. ¶ Sapiētia.O q̄ bonus & suauis est domi- 7 Psal. 78
ne spiritus tuus in nobis. Et dñs in Hieremia.dabo legē meā in visceribus eorū:& in corde eorum 8 Psal. 50
10 scribam eā.& ero eis in deū:& erūt michi in populū. ¶ Quia beneplacitū est dño in populo suo: 9 Sap. 12
11.12 & exaltabit mansuetos in salutē. ¶ Prope es tu dñe:et omnes vie tue veritas. ¶ Et propicius esto 9 Hie. 31
13 peccatis nostris:propter nomē tuū. Et Iacobus. In multis eni offendimus omnes. ¶ Ecclesiastes. 10 Psal. 149
14 deū time et mādata eius obserua.hoc est omnis homo. ¶ Non vidi iustū derelictū:nec semen eius 11 Psal. 118
15 querens panē.iusti autē hereditabūt terrā:et inhabitabūt in seculū seculi super eam. ¶ Q̄ magna 12 Psal. 78
16 multitudo dulcedinis tue dñe:quā abscondisti timētibus te. ¶ Sicut oculi ancille in manibus domi- 12 Iac. 3
17 ne sue:ita oculi nostri ad dñm deū nostrū donec misereatur nostri. ¶ Tibi derelictus est pauper:or- 13 Eccl. 12
18.19 phano tu eris adiutor. ¶ Multe tribulationes iustorū:et de omnibus his liberabit eos dñs. ¶ Vide 14 Psal. 36
20 humilitatē meā et eripe me:quoniā legē tuā nō sum oblitus. ¶ Vsquequo exaltabitur inimicus meus 15 Psal. 30

16 Psal. 122 17 Psal. 9 18 Psal. 33 19 Psal. 118 20 Psal. 12 21 Psal. 96 22 Psal. 18 23 Psal. 129

super me:respice & exaudi me dñe deus meus. ¶ Custodit dñs animas seruorũ suorũ:& de manu peccatoris liberabit eos. ¶ Qui timent te videbunt me & letabuntur:quia i verbis tuis superspera-ui. ¶ Et ipse redimet israel:ex omnibus iniquitatibus eius.

ADVERTE Nomina litterarũ aleph/beth/gimel/circa tralationẽ habraicã:designare litteras non que preponãtur versibus hebraicis/vt in Threnis Hieremie/sed a quibus quisq; versus incipit. quo pacto & hymnus de Christo/apud nos conflatus est:a solis ortus cardine. & quia due & viginti littere sunt apud hebreos:hinc psalmus duos & viginti dũtaxat versus continere debet.verũ in tralatione nostra primus in duos discretus:supra id q̃ equũ est/vno fecit excrescere versuum numerũ.attamen vbi annotatũ est cof/res/sin/tau:ex respondentia hebraica est res/res/sin/phe.ita cof/ & tau:locum non habent.adiecta tamen sunt:ne litteraria hebreorũ discontinuarentur elementa/& litterarum imutaretur series. ¶ Sexto versu/vltima particula que a seculo sunt: ex hebreo & greco nõ relatiua/sed causalis est/quia a seculo sunt.sed id parũ intelligentie preiudicat. ¶ Decimo versu.mansuetos & mites eosdem intellige.& vtrobiq; apud grecos respõdet idem vocabulũ/πραεις:sed ex hebreo duo Hieronymus facit primo loco mites siue mansuetos quos & nos dicimus pacificos & humiles corde/et secundo loco modestos/quos simplices et minime ambitiosos.et certũ est:vtrosq; diuinis institutionibus formari. ¶ Duodecimo versu.propiciaberis peccato meo:ex hebreo et greco non asserit sed precatur/propiciare peccato meo.quod magis est orantis et se humiliantis.quare equi⁹ : vt psallatur propiciare. ¶ In fine tertiidecimi versus. in via quã elegit:id elegit ad deum et ad fidelẽ populũ respicere potest.nam et deus primitus viam elegit/siue dicere mauis/ predestinauit ac prediffiniuit per quã placuit genus humanũ saluari.Hinc Christus dicitur magni consilij angelus:qui viam illã aperuit.sed et populus sanctus postea viã illã elegit.sic eni propheta psalmo 118 inquit.viam veritatis elegi:iudicia tua non sum oblitus.et ifra.fiat manus tua vt saluet me:quoniam mandata tua elegi.accomodatius tamen hoc in loco respicere deũ videtur. ¶ Quitodecimo versu.vbi habemus firmamẽtũ:Hieronymus ex hebreo habet secretũ/quod legẽ euãgelij significat/ que virginis partũ/deum incarnatũ id est verbũ carnẽ factũ/filij dei mortẽ/resurrectione/ sessionẽ a dextris virtutis dei/carnẽ suam mysticũ viaticũ/et sanguinẽ suũ viuificũ poculũ/et id genus secreta/ timentes deum edocet. ¶ Vicesimosecũdo versu.rectius ex hebreo diceretur simplicitas et rectitudo adheserunt michi.nam Dauid non vt priuatus sed i persona populi sancti loquitur:quod sequẽti versu insinuat.ex quo cognoscitur rectius vltimũ versũ in nostra tralatione/hebrea/vetusta et greca/stare:q̃ in romana/vbi adiungitur me/particula anceps aut pro priuato/aut pro multitudine. Et si malumus legere vt septuaginta innocentes et recti:rectius adhuc legendũ adherebũt michi/q̃ adheserũt/tum ex hebreo/tũ ex precedentis versus vocabulo non erubescam.

¶ In finem psalmus Dauid. XXV.

1 IVdica me domie qm̃ ego in innocẽtia mea ingressus sum: & in dño spẽrans non infirmabor.

2 Proba me domine & tẽta me:vre rẽnes meos & cor meum.

3 Quoniam misericordia tua ãte oculos meos est: & cõplacui ĩ vẽritate tua

4 Non sẽdi cum cõcilio vanitatis:& cum iniqua gerentibus non introibo.

5 Odiui eccl̃siã malignãtium:& cum impiis non

¶ Psalm⁹ Dauid. XXV

IVdica me dñe quoniã ego in innocẽtia mea ingressus sũ:& in dño spẽrans non infirmabor.

Proba me domine & tẽta me:vre rẽnes meos & cor meum.

Quoniam misericordia tua ãte oculos meos est: & cõplacui ĩ vẽritate tua.

Non sẽdi in concilio vanitatis:& cum iniqua gerentibus nõ introibo.

Odiui cõgregationẽ malignorum:& cum impiis

¶ Psalm⁹ Dd̃. XXVI.

IVdica me de⁹ quoniã ego i simplicitate mea ambulaui;& in domino confidens non deficiam.

Proba me domine & tẽta me : vre rẽnes meos & cor meum.

Quia mia tua in cõspectu oculorũ meorũ est:& ambulabo i vẽritate tua.

Non sẽdi cum viris vanitatis:& cum superbis nõ ingrediar.

Odiui eccl̃siã pessimorum;& cum iniquis non

	GALL.	ROM.	HEB.
	ſedębo.	non ſedębo.	ſedębo.
6	Lauabo inter innocẽtes manꝰ meas: & circũdabo altare tuum domine.	Lauabo inter innocẽtes manus meas: & circuibo altare tuum dómine.	Lauabo in innocẽtia manus meas: & circuibo altare tuũ domine.
7	Vt audiam vocem laudis: & ęnarrem vniuerſa mirabilia tua.	Vt audiam vocẽ laudis tue: & ęnarrem vniuerſa mirabilia tua.	Vt clara voce prędicem laudem: & narrẽ omnia mirabilia tua.
8	Domine dilexi decorem domus tue: & locum habitationis glorie tue.	Domine dilexi decorem domus tue: & locum tabernaculi glorie tue.	Domine dilexi habitaculum domus tue: & locum tabernaculi glie tue.
9	Ne perdas cũ impijs aníam meã: & cũ viris ſanguinũ vitam meã.	Ne perdas cum ipiis aníam meam: & cum viris ſanguinũ vitam meam.	Ne auferas cũ peccatoribus aíam meã: & cũ viris ſãguinum vitam meam.
10	In quorũ manibus iníquitates ſũt: dextera eorũ repleta eſt munerib⁹.	In quorũ manibus iníquitates ſũt: dextera eorũ repleta eſt munerib⁹.	In quorũ manib⁹ ſcelus eſt: & dextera eorum repleta eſt muneribus.
11	Ego autem in innocẽtia mea ingreſſus ſum: redime me & miſerere mei.	Ego autem in innocẽtia mea ingreſſus ſum: redime me & miſerçre mei.	Ego autẽ in ſimplicitate mea gradiar: redime me & miſerçre mei.
12	Pes meus ſtetit in directo: in eccleſijs benedicã te domine.	Pes enim meus ſtetit in vía recta: in eccleſijs benedicam dominum.	Pes meus ſtetit in recto: in eccleſijs benedicam domino.

TITVLVS. Ipſi Dauid. pſalmus: oratio Chriſti ad patrem. propheta in ſpiritu/ inducit Chriſtum dñm ſecundũ diſpenſationẽ carnis aſſumpte/oranté. iudica me dñe: fac pater iudiciũ meũ. quoniã ego in innocẽtia mea: in imunitate a peccato. ingreſſus ſum: ad te orandũ. & in dño ſperans: er in te deo patre meo fidens. nõ infirmabor: i nullo delinquã. pba me dñe & tẽta me: examina me vndiq; vre renes meos & cor meũ: accẽde corpus & animã/voluntatẽ & affectũ igne ſpiritus tui. quoniã miſericordia tua/ante oculos meos eſt: quia nunq̃ me deſerit miſeratio tua. & cõplacui in veritate tua: acceptatus ſum a te in verbo tuo. nõ ſedi cũ concilio vanitatis: nõ ſteti in via peccatorũ. & cum iniqua gerentibus nõ introibo: nõ adibo conciliũ impiorũ. odiui eccleſiã malignantiũ/& cũ impijs nõ ſedebo: in cathedra peſtiferorũ hominũ/& deriſorũ iudiciorũ tuorũ non ſedebo. lauabo inter innocentes manus meas: inter inſontes mundus ero. & circũdabo altare tuũ dñe: & ſic crucem amplexabor in qua tibi imolabor deus meus. vt audiã vocẽ laudis tue: vt agnoſcatur laus tua per orbem terre. & enarrem vniuerſa mirabilia tua: & vt vbiq; annũcientur mirifica opera/que in mundo per me operatus es. dñe dilexi decorẽ domus tue: amaui ornatũ & pulchritudinẽ & mundiciã animarũ in quib⁹ habitas. & locũ habitationis glorie tue: hoc particulã explicat precedentẽ. ne perdas cũ impiis deus animã meã: ne ſinas perire animã meã vt anime pereũt impiorũ. & cum viris ſanguinũ vitã meã: & ne ſinas perire vitã meã irritã & ſine fructu/vt pereunt vite ſanguinariorũ. in quorum manibus iniquitates ſunt/& dextera eorũ repleta eſt muneribus: qui inſontes morti adiudicant accipientes munera. ego autẽ in innocentia mea ingreſſus ſum: acceſſi ſine peccato ad te orandũ: redime me & miſerere mei: hanc pietatẽ orandi pro creditoris in eum piiſſimus audiuit pater/& dominus pro reuerentia exauditus/genus redemit humanũ/& miſericordiã nobis impetrauit. pes meus ſtetit in directo: omnis motus meus a rectitudine nunq̃ deuiauit/nunq̃ deflexit. in eccleſijs benedicã te domine in congregationibus fideliũ laudes tuas depromam pater iuſte.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Chriſtus dñs. Iudica me dñe quoniã ego in innocẽtia mea ingreſſus: in dño ſperans nõ infirmabor. fac pro me iudiciũ pater iuſtiſſime/quia ego imunis a peccato in hoc mundo conuerſatus ad te orandũ acceſſi: & in te deo/patre meo confidẽs nequaq̃ delinquam.

Proba me dñe & tenta me:vre renes meos & cor meū. examina me pater eterne & vndiq; explora:probationis tue igne concoque corpus & animā/carnē & ſpiritū meū. Quoniā miſericordia tua ante oculos meos eſt:& cōplacui in veritate tua. proba me & tenta vndiq;/quia miſeratio tua ſemp michi adeſt:et in ſancto verbo tuo/in omni probatione tua tibi acceptus ero. Nō ſedi cū concilio vanitatis:& cum iniqua gerentibus nō introibo. nō abij in concilīū impiorū:& in via peccatorū nō ſtabo. O diui eccleſiā malignantiū:& cum impijs nō ſedebo. odio habui cetū & cōgregationē maliuolorum:& in cathedra peſtilentiū & derīſorū non ſedebo. Lauabo inter innocentes manus meas:& circūdabo altare tuū dñe. lotio manuū mearū puritas & innocētia/& cū puris & innocentibus conuerſatio mea:& O pater adorande circūdans & amplectens arā tuā/reddā tibi ſacrificiū meū. Vt audiam vocē laudis tue:& enarrē vniuerſa mirabilia tua. circūdabo altare tuū vt audita fiat laus tua in vniuerſo orbe terrarum:& mirificas efficiā cunctas admirandas operationes tuas/ quas operari dignatus es ad ſalutē hominū. Dominc dilexi decorē domus tue:et locū habitationis glorie tue. celeſtis pater eterne/mundiciā/puritatē et ornatū amaui eccleſie tue:et animas ſanctas templū reſidē tie maieſtatis tue. Ne perdas cum impijs deus animā meam:et cum viris ſanguinū vitam meam, pater iuſte/ne ſinas vt tranſgreſſorū et impiorum/perire ſpiritum meum/et ne ſinas vt ſanguinariorum hominū/ſine fructu eſſe mortē meā. In quorū manibus iniquitates ſunt:et dextera eorū repleta eſt muneribus. ne pater equipares me impiis et ſanguinariis/quorum opera ſunt inquinata:et qui munera accipiētes perucrtunt iudiciū/viduā/pupillū/et inſontē interficiūt. Ego autē in innocentia mea ingreſſus ſum:redime me et miſerere mei. ego autē O pater miſeratione tua et elargitione gratie tue in immunitate peccati in mundū veni/et in mūdo cōuerſatus ſum:ſalua me/miſericorditer mecū age in hacipſa quā pro peccatoribus abſoluere veni/ſatisfactione. Pes meus ſtetit in directo: in eccleſiis benedicā te dñe. nunq; a rectitudine ſū inflexus:vt beneficiū tuū pater agnoſcā/et cōfitear in cōgregationibus tuorū fideliū beneficia tua/et laudes tuas depromā dominator immenſe.

1 Pſal. 58 CONCORDIA. Neq; iniquſtas mea neq; peccatū meū dñe:ſine iiquitate cucurri et direxi. ¶ Pro
2 Pſal. 138 ba me deus et ſcito cor meū:interroga me et cognoſce ſemitas meas. ¶ Quoniā eripuiſti animā
3 Pſal. 55 meā et pedes meos de lapſu:vt placeā deo meo in lumine viuentiū. ¶ Nō abijt in concilio impio-
4 Pſal. 1 rum et in via peccatorū nō ſtetit:et in cathedra peſtilētie nō ſedit. ¶ Nō proponebam ante oculos
5 Pſal. 100 meos rem iniuſtā:facientes preuaricationes odiui. Oculi mei ad fideles terre vt ſedeāt mecū : ambu-
6 Pſal. 72 lans in via immaculata hic michi miniſtrabat. ¶ Et dixi ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meū:et lauī
6 Pſal. 42 inter innocētes manus meas. Rurſus. introibo ad altare dei:ad deū qui letificat iuuentutē meam.
7 Pſal. 9 ¶ Cōfitebor tibi dñe i toto corde meo:narrabo omnia mirabilia tua. ¶ Domū tuā decet ſanctitu-
8 Pſal. 92 do dñe:in lōgitudinē dierū. Item. Zelus domus tue comedit me:et opprobria exprobrantiū tibi ce-
8 Pſal. 64 ciderunt ſuper me. ¶ Ne ſimul tradas me cū peccatoribus:et cū operantibus iniquitatē ne perdas
9 Pſal. 27 me. ¶ Libera me de aquis multis et de manu filiorū alienorū quorū os locutū eſt vanitatē:et de-
10 Pſal 143 xtera eorū dextera iniquitatis. ¶ Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus mee.
11 Pſal. 100 ¶ Benedicā dñm in omni tēpore:ſemper laus eius in ore meo. Item. narrabo nomē tuum fratri-
12 Pſal. 33 meis:in medio eccleſie laudabo te. Apud te laus mea in eccleſia magna:vota mea reddam in cō-
12 Pſal. 21 ſpectu timentium eum.

ADVERTE. Vbi dicimus in principio ſexti verſus/lauabo inter innocentes manus meas: Hieronymus ex hebreo habet/lauabo in innocētia manus meas. quod magis apte de Chriſto dño dici videtur. nā qui lauat in innocētia manus ſuas:eas nequaq; habet inquinatas. at nichil refert quēpiam inter innocentes lauare manus ſuas:quas habeat inquinatas. ſine enī iniquitate cucurrit et direxit. operationes enī eius omnes:in innocētia facte ſunt. manus autē operationes/et pedes motus ſignificant. hoc tamen et illo modo eundē ſenſū pretendere videntur. ¶ Septimo verſu. vt audiā vocem laudis:ex hebreo/vt clara voce predicē laudē. quod/et id quod ſequitur:impletū eſt per vocē apoſtolorum et diſcipulorum/ſuorumq; ſequacium ad noſtrā vſq; tempeſtatem.

¶ Pſalmꝰ Dauid priuſq; liniretur. XXVI.

1 DOminus illumiatio mea & ſalꝰ mea:quē timębo?

2 Dominus ꝓtector vite

¶ Pſalmꝰ Dauid priuſq; liniretur. XXVI.

DOminus illumiatio mea & ſalꝰ mea:quē timębo?

Dominus defenſor vite

¶ Pſalmꝰ Dꝺ. XXVII

DOminus lux mea & ſalutare meum: quē timębo?

Dominus fortitudo vite

mee:a quo trepidabo?
3 Dum appropiant super me nocentes:vt edãt carnes meas.
4 Qui tribulant me inimici mei:ipsi infirmati sunt & ceciderũt.
5 Si consistant aduersum me castra:nõ timębit cor meum.
6 Si exurgat aduersũ me pręliũ:i hoc ego spęrabo
7 Vnã petij a domino hãc requiram: vt inhabitem in domo domini omnibus diębus vite mee.
8 Vt videã volũtatẽ dñi:& visitẽ templũ eius.
9 Quoniã abscondit me i tabernaculo suo: in die malorũ/ptexit me in abscondito tabernaculi sui.
10 In petra exaltauit me:& nũc exaltauit caput meum super inimicos meos
11 Circuiui & imolaui i tabernaculo eius hostiã vociferationis: cantabo & psalmũ dicam domino.
12 Exaudi dñe vocem meã qua clamaui ad te:miserę re mei & exaudi me.
13 Tibi dixit cor meum exquisiuit te facies mea: faciẽ tuã domine requirã.
14 Ne auertas faciem tuam a me:ne dęclines in ira a seruo tuo.
15 Adiutor meus esto ne dę relinquas me:neq; despicias me deꝰ salutaris meꝰ

mee: a quo trepidabo?
Dum appropiant super me nocentes:vt edãt carnes meas:q tribulant me inimici mei/ipsi infirmati sunt et ceciderunt.
Si cõsistãt aduersus me castra/nõ timębit cor meum:si surgat in me pręliũm/in hoc ego spęrabo.
Vnã petij a domino hãc requiram: vt inhabitem in domo domini / omnibus diębus vite mee.
Vt videã volũtatẽ dñi:& ptegar a tẽplo sctõ eius.
Quoniã abscõdit me in tabernaculo suo / in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui:in petra exaltauit me
Nunc autẽ exaltauit caput meũ supꝫ inimicos meos/circuibo & imolabo i tabernaculo eius hostiã iubilationis: cantabo & psalmũ dicam domino.
Exaudi dñe vocẽ meam qua clamaui ad te:miserę re mei & exaudi me.
Tibi dixit cor meũ quę siui vultũ tuũ: vultũ tuũ domine requirã.
Ne auertas faciẽ tuam a me:& ne dęclines in ira a seruo tuo.
Adiutor meꝰ esto ne dę relinquas me:neq; despicias me deꝰ salutaris meꝰ

mee: quem formidabo?
Dum appropinquarent michi malignivt comederent carnẽ meam:hostes mei & inimici mei ipsi infirmati sunt & ceciderunt.
Si steterit aduersus me castra nõ timębit cor meum: si surrexerit contra me bellũ/in hoc ego confidam.
Vnum petiui a domino hoc requiram: vt habitẽ i domo dñi omnibꝰ diębus vite mee.
Vt videã pulchritudinẽ dñi:& attẽdã tẽplũ eius.
Abscondet enim me in vmbra sua:i die pessima abscondet me in secręto tabernaculi sui.
In petra exaltabit me / nunc quoq; exaltauit caput meum super inimicos meos/qui sũt in circuitu meo:& imolabo i tabernaculo eiꝰ hostiã iubili/cãtabo & psallã domino.
Audi domine vocẽ meam inuocantis: miserębre mei & exaudi me.
Tibi dixit cor meũ quę siuit vultus meus faciem tuã domine: & requirã.
Ne abscondas faciẽ tuã a me:ne dęclines in furore tuo a seruo tuo.
Auxiliũ meum fuisti ne derelinqs me:& ne dimittas me deꝰ saluator meꝰ.

GALL.	ROM.	HEB.
16 Quoniam pater meus & mater mea dereliquerũt me: dñs autẽ assũpsit me	Quoniam pater meus & mater mea dereliquerũt me: dñs autẽ assũpsit me	Pater enĩ meus & mater mea dereliquerunt me: dñs autem collegit me.
17 Legem pone michi domine in via tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos.	Legem michi constitue domine in via tua: & dirige me in semitam rectã propter inimicos meos.	Ostende michi domine viam tuam: & deduc me in semita recta propter insidiatores meos.
18 Ne tradideris me in animas tribulãtiũ me / quoniam insurrexerũt in me testes iniqui: & mentita est iniquitas sibi.	Ne tradideris me in animas persequentium me: quoniam insurrexerũt i me testes iniqui: & mentita est iniquitas sibi.	Ne tradas me anime tribulantium me / quoniam surrexerunt cõtra me testes falsi: & apertum mendacium.
19 Credo videre bona dñi: in terra viuentium.	Credo videre bona dñi: in terra viuentium.	Ego autẽ credo q̃ videã bona dñi: i terra viuẽtiũ.
20 Expecta dominũ viriliter age & confortetur cor tuum: & sustine dominũ	Expecta dñm & viriliter age / & cõfortetur cor tuũ: & sustine dominũ.	Expecta dñm / confortare & roboretur cor tuũ: & sustine dominum.

SVPERIOREM sextam libri psalmorũ partẽ / id est psalmos 25: duplici expositiuncula / intercisa & continua / ac concordia eloquiorũ exposuimus. At de cetero satis esse videbitur (nobis hoc pacto brevitati consulentibus) si sequentes quinq; partes / sola continua expositione declarauerimus. omissa insuper concordia. nam qui volent intercisã ex precedentibus & ex continua facile elicient: et concordiam ad similitudinẽ precedentiũ non magno ipendio perquirent. ergo nunc cõtinenter post titulũ ad expositionem continuam properemus.

TITVLVS ipsi Dauid. psalmus de Christo domino. inducitur dominus secundum carnis dispensationem de diuinitate loquens.

EXPOSITIO CONTINVA. Christus dñs. Dñs illuminatio mea & salus mea: quẽ timebo? diuinitas illuminat me / & saluat me: quẽ timere debeã? Dñs protector vite mee: a quo trepidabo? diuinitas protegit vitam meã: quẽ formidabo? audimus responsionẽ / nichil mortale. Dum approp-
iant super me nocentes: vt edant carnes meas. nullũ ergo formidabo / dũ ad me propinquant aduersarij mei fontes & scelerati: vt perdant & consumãt humanitatẽ meã. Qui tribulãt me inimici mei: ipsi infirmati sunt & ceciderũt. iudei scribe & pharisei / & spiritus nequitiarũ impulsores: ipsi impingentes in me debilitati sunt & corruerũt. Si consistant aduersum me castra: nõ timebit cor meũ. si mil-
tares copie in me insurgant / quia diuinitas protegit vitã meã: nequaq̃ mente cõcidã. Si exurgat aduersum me prelium: in hoc ego sperabo. hic versus precedentẽ explicat. Vnã petij a dño hanc requiram: vt inhabitẽ in domo dñi omnibus diebus vite mee. sponsã ecclesiã petij a deo / hanc ad saluandum repetã / quãuis me solo relicto in prelio diffugerit / illã inquã repetã: vt habitẽ in animabus sanctorum sine fine. Vt videã voluptatẽ dñi: & visitẽ templũ eius. vt percipiã delicias dei mei: & inhabitem animas sanctorũ eius. Quoniã abscõdit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in
abscondito tabernaculi sui. in vmbraculo suo / in protectione sua in die potestatis tenebrarum / in die mortis mee / vbi voluntarie animã meã posui: protexit me in secreto diuinitatis sue. In petra exaltauit me: & nũc exaltauit caput meũ super inimicos meos. fecit me petrã refugij & lapidẽ angularem in sublimitate edificij sui: & nunc etiã eleuauit gloriã & honorificentiã meã super iudeos scribas & pharisеos. Circuiui & imolaui in tabernaculo eius hostiã vociferationis: cantabo & psalmũ dicam dño. circũdedi altare & imolaui i ara crucis hostiã laudis / imaculatũ humanitatis agnũ ad deũ patrẽ vociferantẽ: pro imolatione mea / hymnũ & laudẽ deo pronũciabo. Exaudi dñe vocẽ meã qua clamaui ad te: miserere mei & exaudi me. hic est hymnus quẽ dominus pro immolatione sua fudit ad deum patrẽ / & que orat / nobis orat. pater suscipe precẽ meã quam ad te porrigo qua te inuoco. Tibi dixit cor meũ exquisiuit te facies mea: faciem tuã domine requirã, voluntas mea ad te locuta est

14 notio mea/mẽs mea/intelligẽtia mea te reqrit:apertã & reuelatã visionẽ tuã dñe efflagitabo. Ne
auertas faciẽ tuã a me:ne declines in ira a seruo tuo. ne deneges michi nudã visionẽ tuã:ne discẽ
15 das a me seruo tuo cũ pcuties me i furore/i vltione/i vidicta ꝓ populo tuo. Adiutor meꝰ es tu/ ne
derelinquas me:neq; despicias me deus salutaris meꝰ.adiuua me ad ferẽdas penas pro populo/ ꝓ
humano genere satisfactorias/ne destituas me auxilio tuo:neq; asperneris me & penas meas deus
16 qui saluas me. Qm̃ pater meus & mater mea dereliquerũt me:dñs autẽ assũpsit me. qm̃ popu-
17 lus hebraicus & synagoga in qua natus sũ destituerũt me:dñs suscepit me/dñs recollegit me. Le-
gẽpone michi dñe in via tua:& dirige me in semita recta ꝓpter ĩimicos meos.ostẽde michi/ostẽ-
de mẽbris meis viã legis tue:dux esto meis in euãgelica lege/ꝓpter iudeos qui gratis oderũt me.
18 Ne tradideris me in animas tribulantiũ me/qm̃ insurrexerũt in me testes iniq:& mẽtita est iniqui-
tas sibi.ne mortifices me secũdũ desiderũ inimicorũ meorũ/calũniantiũ me seduxisse populũ tuũ/
19 me velle destruere tẽplũ tuũ manufactũ:& sceleratа conscientia in semetipsa mẽdax est. Credo vide
re bona dñi:i terra viuentiũ.certus sũ me visurũ delicias dñi in paradiso dei mei:in regione beatorũ
20 Expecta dñm viriliter age & cõfortetur cor tuũ:& sustine dñm.ad seipsũ & mẽbra sua consolationẽ
& exhortationẽ affert.fortiter afflictiones & dolorẽ passionũ perfer/consoletur in deo anima tua:
& prestolare dominum/quia cito liberator aderit/& videbis bona eius in terra viuentium.

ADVERTE.Primo versu quẽ/& secundo a quo:non esse relatiua/sed interrogatiua.sic enim grece
τιμα φοβηθησομαι. & απο τιμος δειλιασω. responsio intelligitur:nullum/ & a nullo sibi
esse timendum.neq; quisquã poterat ei nocere:si voluisset.& vltro oblatus est:& potuere solũ quan
tum ipse permisit. ¶ Sexto versu.in hoc ego sperabo:hoc refert cor.& est sensus. sperabo in corde
meo:sperabit & confidet cor meũ.grece eni femininum est.& dicitur:ep ταυτη εγω ελπιζω.
& nichil est ꝑcedẽs quod respicere possit:nisi quod dictũ est ου φοβηθησεται η καρδια μου.
vbi cardia id est cor:femininũ est.sed hoc grãmaticã cõtinet difficultatem/potiusq; immoratu dignã.
¶ Octauo versu.legendum:vt videam voluptatem domini/non voluntatem.nam ex hebreo Hie-
ronymus habet pulchritudinẽ/& grecus την τερπροτητα id est ipsã voluptatem/delectationẽ/
seu ipsam iocunditatem. & vicinitas vocabuli voluptatis ad voluntatem fecit errorem.id igitur in
codicibus est emendãdum. ¶ Nono versu/decimo & vndecimo:quod dicimus per preteritum ab-
scondit/protexit/exaltauit & primo loco imolaui:Hieronymus ex hebreo pronunciat futurum.& id
decentius.nã de futura passione inducit in spiritu ꝓpheta Christũ loquẽtem/& id etiã in fine vnde-
cimi versus indicant verba cantabo & psalmũ dicã.Sed queres cur exaltauit secũdo loco in decimo
versu preteritũ est:& non futurũ:Quia ãte passionẽ suã dñs exaltatus est signis/virtutibus & mira-
culis super omnes inimicos suos.quẽ eni inimicorũ angeli annunciauerũt/quẽ inimicorũ quesierunt
reges oriẽtis vt adorarent/quẽ inimicorũ inumera turba pre admiratione secuta est:/ quis inimicorũ
verbo cecos illuminauit/surdos audire fecit/mutos loqui/claudos erexit/demones effugauit/mortuo-
os suscitauit:/quis inimicorũ in hierusalẽ honore regio inductus est: clamantibus turbis benedictus
qui venit in nomine domini HOSI ANNA filio dauid:/sic igitur intelligentiã cape.& nunc exalta-
uit caput meũ super inimicos meos:& nunc anteq; patiar/anteq; imoler/extulit me honore/mirifica-
uit me super oẽs inimicos meos/magisq; oẽs inimicos meos. ¶ Pricipiũ vndecimi versus / vbi dici-
mus circuiui:in hebraica tralatione respicit finẽ precedẽtis versus & iũgitur cũ inimicis. ¶ Duode-
cimo versu. particula qua clamaui:accomodatius i tralatione hebraica qua clamo. ¶ Tertiodecimo
versu.tibi dixit cor meũ exquisiuit te facies mea.sũt qui in tralatione nostra habẽt dũtaxat exquisi-
uit facies mea/sublata te particula.quã nõ improbat Hieronymus ad Sũniam & Fretelã. legebant
eni grece εξεζητησε το προσωπον μου σε exquisiuit facies mea te:at melius inquit exquisi-
uit te facies mea.verũ nũc grece ita versꝰ integer σοι ειπερ η καρδια μου κυριον ζητησω
εξεζητησε σε το προσωπον μου.το προσωπον σου κυριε ζητησω.tibi dixit cor meũ
dominũ querã/exqsiuit te facies mea:faciẽ tuã dñe querã.vnde fit vt nõ ab re legamus te. attamẽ
si ad hebreũ cõcinnare vellemꝰ:diceremꝰ.tibi dixit cor meũ/exqsiuit facies mea faciẽ tuã dñe:& re-
quirã.& tũc iuste amouereꝫ particula te:& huic intelligẽtie ꝓpemodũ astipulaꝫ romana editio. q̃st
id sẽtiat ꝓpheta.aia mea a te petijt vt ipsa q̃ est ad tuã imaginẽ & similitudinẽ formata faciẽ tuã q̃
eius veritas est & exẽplar exquirat/id petijt inquã/id exquisiuit:& idipsũ adhuc exquirã. ¶ Quito-
decimo versu.adiutor meꝰ esto.sũt q̃ habẽt es tu:sed meliꝰ videꝫ esto/ex vetustis codicibus/tralatio-
ne romana/& ex greco βοηθος μου γενου. ¶ Octauodecimo versu mentita est iniquitas sibi:sibi
refert iniquitatẽ.nã grece εαυτη femininũ & singulare est. ¶ Nonodecimo versu. credo videre pre-
senti infinitiui modi vsus est translator pro futuro/credo q̃ videbo/q̃ visurus sũ. ¶ Vltimo versu.ex-
pecta & sustine: idem sunt.& grecus codex vtrobiq; eodem vocabulo vtitur υπομειμον.

GALL.

Huic Dꝛ. XXVII.

1 AD te domine clamabo/deus meus ne sileas a me:ne quãdo taceas a me & assimilabor descẽdentibus in lacum.

2 Exaudi domine vocem deprecationis mee dũ oro ad te:dũ extollo manus meas ad tẽplũ sanctũ tuũ.

3 Ne simul tradas me cum pctoribus:& cũ operãtibus iniquitatẽ ne perdas me.

4 Qui loquũtur pacem cũ proximo suo:mala autẽ in cordibus eorum.

5 Da illis scdm opa ipsorum:& scdm nequitiam adinuentionũ ipsorum.

6 Secundũ opera manuũ eorum tribue illis:redde retributionẽ eorũ ipsis.

7 Quoniam nõ intellexerunt opera dñi/& in opera manuũ eius: destrues illos et nõ edificabis eos.

8 Bñdictus dñs:qm exaudiuit vocẽ deprecatiõis mee.

9 Dominus adiutor meus & protector meus:i ipso speravit cor meũ & adiutus sũ

10 Et refloruit caro mea:& ex voluntate mea confitebor ei.

11 Dominus fortitudo plebis sue: & protector saluationum christi sui est.

12 Saluum fac populũ tuũ dñe & benedic hereditati tue: & rege eos & extolle eos vsq; in eternum.

ROM.

Ipsi Dauid. XXVII.

AD te domine clamabo/deus meus ne sileas a me:& ero similis descendentibus in lacum.

Exaudi vocẽ deprecationis mee dum oro ad te: & dũ extollo manus meas ad templũ sanctũ tuũ.

Ne simul tradas me cũ pctoribus:& cũ operãtibus iniquitatẽ ne perdas me.

Cũ ijs qui loquunt pacem cũ proximo suo:mala autẽ sũt in cordibus eorum.

Da illis domine secũdũ opera eorũ:et secundum nequitiam studiorum ipsorum retribue illis.

Redde retributionẽ eorũ ipsis:qm nõ intellexerũt in opa dñi/& in opa manuũ eius non considerauerũt.

Destrue illos: nec edificabis eos.

Bñdictus dñs:qm exaudiuit vocẽ deprecatiõis mee.

Domin⁹ adiutor meus & protector meus:& in ipso speravit cor meũ & adiutus sũ

Et refloruit caro mea:& ex voluntate mea confitebor illi.

Dominus fortitudo plebis sue:& protector salutarium christi sui est.

Saluũ fac populũ tuum dñe/& benedic hereditatem tuam:rege eos & extolle eos vsq; in seculum.

HEB.

Dauid. XXVIII.

AD te domĩe clamabo/fortis meus ne obsurdescas michi: ne forte tacente te michi/cõparer ijs qui descendũt in lacũ.

Audi dñe deprecationẽ meã cum clamauero ad te:cũ leuauero manus meas ad oraculũ sanctũ tuũ.

Ne tradas me cũ ipiis: & cum operantibus iniquitatem.

Qui loquuntur pacẽ cũ amicis suis:& est malũ in corde eorum.

Da eis secundũ opus suum & secundũ malũ adinuẽtionum suarum/iuxta opus manuum suarum da eis:redde retributionem suam illis.

Quoniam nõ intelligũt opera domini/& opus manuum eius: destrues eos & non edificabis.

Bñdictus dñs:qui audiuit vocẽ deprecatiõis mee.

Dominus fortitudo mea & scutum meum:in ipso confisum est cor meũ & habui adiutorium.

Gauisũ est cor meũ: & in cãtico meo cõfitebor illi.

Domin⁹ fortitudo mea & robur salutarium christi sui est.

Salua populũ tuũ & bñdic hereditati tue: & pasce eos & subleua eos vsq; in sempiternum.

TITVLVS. ipſi Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. inducitur Chriſtus ad patrē loquens.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Ad te dñe clamabo deus meus ne ſileas a me: nequando taceas a me & aſſimilabor deſcendētibus in lacū. ad te patervociferabo/pater mi/deus meus ne obtures auditum clamori meo: ne quādo claudes michi exauditionis tue auditū aſſimiler deſcendētibus in in-
2 fernum/in perditionē & interitū qbus taces/qbus aures tuas claudis/ & eos nō audis. Exaudi dñe vocē orationis mee dū oro ad te: dū extollo manus meas ad templū ſanctū tuū. admitte pater de-
3 precationē meā dū ad te precē fundo: dū eleuo manus meas ad celū. Ne ſimul tradas me cū peccatoribus: & cū operantibus iniquitatē ne perdas me. ne ſimul perdas me cū legis tranſgreſſoribus:
4 & ne cū iis qui iuſtitiā tuā preuaricātur/ſēpiterne morti ſubdas me. Qui loquuntur pacē cū proximo ſuo: mala autē in cordibus eorū. qui tranſgreſſores loquuntur ad amicos/proximos & meipſum
5 verba pacifica: ſed cū pacifice loquuntur/in corde cogitāt fallere & perdere. Da illis ſecundū opera eorū: & ſecundū nequitiā adinuentionū ipſorū. iuſte iudex redde eis ſecundū facta ſua: et redde eis
6 ſecundū maliciā aſtutiarū ſuarū/quarū ipſi ex ſeipſis authores & inuentores ſunt. Secundū opera manuū eorū tribue illis: redde retributionē eorū ipſis. huc verſus reſumit quod precedens habet &
7 ipſum explicat. Quīm nō intellexerūt opera dñi & in opera manuū eius: deſtrues illos & non edificabis eos. quia nō attenderūt vt intelligerēt opera patris & oīpotentiū virtutū eius/q̄ ante eos operatus ſum/cecos illuminādo/ſurdos audire faciēdo/leproſos mūdando & mortuos ſuſcitādo: dabis
8 eos in interitū & in edificio celeſtis hieruſalē nō aptabis eos. Benedictus dñs: qui exaudiuit vocem deprecationis mee. benedictus celeſtis pater meus: qui nō obturabit aures ſuas cū orauero ad cū/non
9 tradet/nō perdet me cū operantibus iniquitatē/iuſtū iudiciū faciet inimicorū meorū/ qui in opera
10 eius intelligere noluerunt. Dñs adiutor meus & protector meus: & in ipſo ſperauit cor meū & adiutus ſum. pater meus celeſtis auxiliator & defenſor meus: & in ipſo confiſa eſt anima mea/& ſenſi eius
11 adiutoriū. Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei. & exultās ſpiritu/caro mea exhilarata eſt: & tota animi alacritate laudes eius concinā. Dñs fortitudo plebis ſue: & protector ſalua-
12 tionum Chriſti ſui eſt. celeſtis pater meus robur eſt credentiū in ſe: & defenſor eorū qui per Chriſtū ſuum ſaluantur. Saluū fac populū tuū dñe/& benedic hereditati tue: & rege eos & extolle illos vſq; in eternum. ſaluā eos qui per me in te credūt/infunde benedictionē tuā iis quos per ſalutes Chriſti tui poſſidebis: & paſce eos & ſublima eos ſine fine atq; in perpetuum.

ADVERTE. Primo verſu. ne ſileas: Hieronymus ex hebreo ne obſurdeſcas/quod eſt magis proprium. ſed hec metaphora ne ſileas/ne taceas tracta eſt: quia cum quis precantem audire nō vult/tacet/fingens ſe non audire & obſurdeſcere. quare in noſtra tralatione: bis eſt locus metaphore/et in hebraica ſemel. ¶ Et in eodem primo verſu. quod ſubiungit ne quādo taceas a me & aſſimilabor deſcendentibus in lacum: & /ſuperfluit. & ſiue &/apponatur ſiue non/rectius diceretur aſſimiler. qđ ex hebraica tralatione cognoſcitur: vbi Hieronymus habet loco huius/ne forte tacēte te comparer iis qui deſcendunt in lacum. cum autem apponitur &: verbum precedens taceas quod copulat/oſtēdit rectius eſſe dicendum & aſſimilet. & tunc ſenſus intelligibilior: & ſermo melior. & tralatio greca & romana aut non habent intelligentiam: aut oppoſitam habent. ¶ Septimo verſu. & in opera manuū eius: ex hebreo ſine prepoſitione & opus manuū ei⁹. quod refertur ad ſuperius verbū/intelligunt. quod ſignificare videtur: nō cognoſcunt Chriſtū/filiū ſcilicet dei incarnatū/opus manuū patris. et diſtinctionis punctus melius ponitur poſt eius: vt id totum in opera manuū eius: in verbum precedens intellexerunt/reſpiciat. non autē iungatur cū deſtrues: vt paſſim fieri ſolet. cui aſtipulatur romana tralatio/in qua dicitur: et in opera manuū eius nō cōſiderauerūt. ¶ Decimo verſu. et refloruit caro mea. violēte trahit id ad reſurrectionē: ſed potius de hilareſcētia ex exultatione ſpiritus intelligendū eſt. quod particula ex hebreo illi reſpondēs/gauiſū eſt cor meū: declarat. et Chriſti in terra verſantis et citra paſſionē: hec diuina laus prophete in ſpiritu monſtrata eſt (quod tertius verſus et ſequētes indicant) non autem expleta morte & reſurrectione peracta.

¶ Pſalmus Dauid in cōſumatione tabernaculi.

XXVIII.

1 AFferte domino filij dei: afferte domino filios arietum.
2 Afferte domino gloriā

¶ Pſalmus Dauid in cōſumatione tabernaculi.

XXVIII.

1 AFferte domino filij dei: afferte domino filios arietum.
2 Afferte domino gloriā

¶ Pſalmus Dauid.

XXVIIII

1 AFferte domino filios arietū: afferte domino gloriā & imperiū.
2 Afferte domino gloriā

GALL.	ROM.	HEB.
& honorem / afferte domino gloriã nomini ei9: adorate dominũ in atrio ſancto eius.	& honorem: afferte domino gloriã nomini ei9. Adorate dominũ in aula ſancta eius / vox domini ſuper aquas / deus maieſtatis intonuit: dominus ſuper aquas multas.	nomini eius: adorate dominum in decore ſãcto.
3 Vox domini ſup aquas / deus maieſtatis intonuit: dominus ſuper aquas multas.		Vox domini ſup aquas deus glorie intonuit: dominus ſuper aquas multas.
4 Vox domini in virtute: vox dñi in magnificẽtia.	Vox dñi in virtute: vox domini in magnificẽtia.	Vox domini in fortitudine: vox domini in decore
5 Vox domini confringẽtis cedros: & confringet dominus cedros libani.	Vox domini confringẽtis cedros / & confringet dominus cedros libani:	Vox domini confringẽs cedros: & confringet dominus cedros libani.
6 Et cõminuet eas tanq̃ vitulum libani: & dilectus quemadmodũ filius vnicornium.	et comminuet eas tanq̃ vitulum libani / & dilect9 ſicut filius vnicornuorũ.	Et diſperget eas quaſi vitulus libani: & ſarion quaſi fili9 rhinocerotis.
7 Vox domini intercidentis flammam ignis / vox domini concutientis deſertum: & commouebit dominus deſertũ caddes	Vox domini intercidentis flammam ignis / vox domini concutientis ſolitudinem: & cõmouebit dominus deſertũ caddes	Vox domini diuidẽs flãmas ignis / vox dñi parturire faciens deſertũ: parturire faciet dominus deſertum caddes.
8 Vox domini pręparantis ceruos & reuelabit cõdenſa: & in templo eius omnis dicet gloriam.	Vox domini pręparantis ceruos / & reuelauit cõdenſa: & in templo eius omnes dicent gloriã.	Vox domini obſtetricãs ceruis & reuelans ſaltus: & in templo eius omnis loquetur gloriam.
9 Dominus diluuium inhabitare facit: & ſedebit dominus rex i ęternum.	Dominus diluuium inhabitat: & ſedebit dominus rex in ęternũ.	Dominus diluuium inhabitat: & ſedebit dominus rex in ęternum.
10 Dominus virtutem populo ſuo dabit: dominus benedicet populo ſuo in pace.	Dominus virtutem populo ſuo dabit: & benedicet populum ſuum in pace.	Dominus fortitudinem populo ſuo dabit: dominus bñdicet populo ſuo i pace.

TITVLVS. Pſalmus Dauid. canticum de Chriſto ſecundũ diuinitatẽ. propheta loquitur in ſpiritu.

EXPOSITIO CONTINVA. Afferte domino filij dei: afferte domino filios arietum. adducite filij regeniti: inducite in eccleſiam filios ex doctrina apoſtolorum & prophetarum. Afferte domino gloriã & honorẽ / afferte domino gloriã nomini eius: adorate dominũ in atrio ſancto eius. adducite qui dominũ glorificẽt & honorent / adducite qui glorificẽt nomẽ dñi: adorate patrẽ i ſpiritu puro. Vox domini ſuper aquas / deus maieſtatis intonuit: dominus ſuper aquas multas. verbum domini ſuper aquas in ſanctificationẽ regenerationis / deus pater per filium ſuum locutus eſt: dominus ſuper populos multos per agnitionem ſui. Vox domini in virtute: vox domini in magnificentia. verbũ dei õnipotens & efficax: verbũ dei in perfecto decore. Vox dñi cõfringẽtis cedros: & cõfringet dñs cedros libani. verbũ dñi cõfringẽs altitudines poteſtatũ: & conteret Chriſtus dñs regnũ & principatus iudee. Et cõminuet eas tanq̃ vitulũ libani: & dilect9 quẽadmodũ filius vnicornũ. &

verbū dñi conteret altitudines principatuum per īmolationē suam tanq̄ is qui vt vitulus immolatus
7 est in iudea:et vt dilectus vnice patri/ceu filius vnicornium. Vox domini intercidentis flammam
ignis/vox dñi concutientis desertum & cōmouebit dñs desertū caddes.verbum domini dispartiens
spiritum sanctum in linguis igneis/verbum dñi steriles animos pena & dolore afficiens vt operen-
8 tur bonum:& concutiet Christus dñs steriles iudeos quibus lex sancta data est in caddes. Vox dñi
preparantis ceruos & reuelabit condēsa:& in tēplo eius omnes dicent gloriā.verbū dñi spiritua-
les & ad alta mente cōscendētes/a pena liberās & dolore/& manifestabit eis salt⁹ & tuta in quibus
9 se saluēt loca:& illi vniuersi in mēte sua glorificabūt eū. Dñs diluuiū inhabitare facit:& sedebit do-
minus rex in eternū.Christus dñs inhabitabit mentes per aquas dilutas & saluatas:& Christus do
10 minus sedebit in throno cum patre/ rex omniū in perpetuū. Dominus virtutē populo suo dabit:
dñs benedicet populo suo in pace.Christus dñs populo suo/quē per alluuia aquarū saluauit/robur
elargietur & vigorē/quo multiplicabitur/crescet & augebitur: Christus dñs benedictionē dabit po-
pulo suo/ populo regenerato / in spirituali mentis quiete & tranquilitate.

ADVERTE.Quinto versu.vox dñi confringentis cedros:rectius vt ex hebreo confringens.q̄uis q̄
filius facit:eadem dicatur & pater facere/& contra.& dñi primo loco:nota patris est.secūdo vero lo
co & dominus confringet cedros libani: nota filij.explicat eni specialiter/quod prius dictū est: vox
dñi confringens cedros.vox eni dñi hic/de qua propheta:ea est de qua & psalmo 94 versu 8 habe
tur.que & alibi sermo dicit;vt hic.cū eni quietū silentiū contineret omnia/et nox in suo cursu medi-
um iter haberet:omnipotens sermo tuus dñe exiliens de celo a regalibus sedibus/durus debellator
in mediā exterminij terrā prosiliuit. ¶ Sexto versu.& cōminuet eas tanq̄ vitulum libani:ex hebreo
dicendū videtur tanq̄ vitulus.nā vox dñi (que & verbū & filius)vitulo cōparatur:ob immolationem
suam factam in cruce/per quā principatus & potestates destruxit.addē quod & copulatio & dile-
ctus:idē innuere videtur. ¶ In eodē sexto versu.vt filius vnicorniū:ex hebreo quasi filius rhinocero-
tis .vbi non de vnicorne sed de rhinocerote id est naricorne expressū est.nā vnicornis in mala pa-
te ex psalmo 21 capi solet: at naricornis hic in bonā partē.q̄ ex historijs pugnat aduersꝰ elephā-
tē & necat:qui in sacris litteris Behemoth appellatur/& per quē figuratur diabolus.& ex hoc loco
singularē quendā & precipuū amorē gerere noscuntur rhinocerotes ad fetus suos:vt is amor di-
lectioni celestis patris ad filium symbolice cōparetur. Nec⁊ vnicornē & rhinocerotem idē animal
esse crediderim:si vnicornis ab vnico cornu dicat. nā rhinoceros q̄ & naricornis:duo gerit.vnū in
nare & alterū quod superne erūpit exiguū quidē/sed(vt volunt)validissimū:vt de quo scribat.Nā⁊
grauem cornu gemino sic extulit vrsū: iactat vt ipositas taurꝰ in astra pilas. At(authore Plinio)mo
noceros id est vnicornis:vnico cornu est/ media frōte cubitorū duorū eminēte. ¶ Septio versu.vox
domini intercidentis flammā ignis/vox domini concutientis:rectius ex hebreo intercidens & con-
cutiens/& intelligentia promptior.et vt in quinto versu:ita et hic domini pro patre/et dominus p
filio desumitur. ¶ Octauo versu.vox domini preparantis ceruos:rectius prepatans ex hebreo,qđ
etiā et hoc loco grecus codex habet vbi dicit ϕωρη κυριου καταρτιζομερη id est vox domi-
ni preparans et non preparantis.et aptius etiam diceretur ceruas,nā quod superiore versu dicitur
concutiens et cōmouebit:ex hebreo respondet parturire faciens et parturire faciet/quod significat
faciens et faciet esse in dolore pariendi.et quod hic dicitur preparans:ex hebreo respondet obste-
tricans.quod significat adiuuans partum/et soluens a dolore pariendi,quod quidem ad ceruas:nō
ad ceruos spectat.et mirifice de parturitione et partu continuatur sermo ex hebreo.Et ex historia
cognoscuntur cerue hanc habere proprietatem:vt facilem partum habeant.si quidem ante partum
se purgant herba quadam que seselis dicitur:et ita facilliore vtuntur vtero.et a partu duas herbas
sumunt:que aros et seselis appellantur/omni ex parte et precedentes et subsequentes leuātes do-
lores.sed quis hanc obstetricationem ceruas edocuit:nisi verbum domini/per qđ condita sunt vni-
uersa/et mirificis sapientie sue vestigijs obsignata/insuper cerue editos partus exercent cursu:et fu-
gam meditari docent.ad prerupta ducunt:saltumq̄(vt dicit historia)monstrant.et quis hec mon-
strauit/quis edocuit:nisi verbum dei artifex omnium/et huic alludit quod continuo subiungitur/et
reuelabit condensa:vbi ex hebreo et reuelans saltus.Et cum Hieronymus dicit obstetricās ceruis:
certum est feminas intelligere/ etsi ceruis ad ceruos et ceruas commune sit.Et cum grecus codex
habet ϕωρη κυριου καταρτιζομερη ελαφουσ:eque ceruas vt ceruos verti potuisset.nam
ελαφοσ promiscui generis est ad ceruum aut ceruam significandam.et revera ceruas erat ver-
tendum. ¶ Nono versu et decimo.dominus pro filio dicitur.et rectius ex hebreo dici videtur. in-
habitat q̄ inhabitare facit.siquidem ipse per se dignatur mētes purificatas/et alluuione aquarum
sanctificatas inhabitare:cui cum eterno patre et sancto spiritu/sit omnis honor in sempiterna se-
cula.Amen.

GALL.

℣ Psalmus cantici in dę dicatione domus Dauid

XXIX.

1 EXaltabo te domine quoniã ſuſcępiſti me: nec dęlectaſti iimicos me os ſuper me.

2 Domine deus meus cla maui ad te: & ſanaſti me.

3 Domine ęduxiſti ab in ferno animam meam: ſal uaſti me a dęſcendentib⁹ in lacum.

4 P ſallite domino ſancti eius: & confitęmini me morie ſanctitatis eius.

5 Quoniam ira in īdigna tione eius: & vita in volũ tate eius.

6 Ad veſperum dęmora bitur fletus: & ad matuti num lętitia.

7 Ego autem dixi in abũ dantia mea: non mouę bor in ęternum.

8 Domine i volũtate tua: pręſtitiſti decori meo vir tutem.

9 A uertiſti faciem tuam a me: & factus ſum contur batus.

10 Ad te dñe clamabo: & ad deũ meũ dęp̃cabor.

11 Quę vtilitas in ſanguine meo: dum dęſcendero in corruptionem?

12 Nunquid confitębitur ti bi puluis: aut annuncia bit veritatem tuam?

13 Audiuit dominus & mi ſertus eſt mei: dominus factus eſt adiutor meus.

ROM.

℣ Psalmus cantici in dę dicatione domus Dauid

XXIX.

EXaltabo te dñe quoniã ſuſcępiſti me: nec dęlectaſti inimicos meos ſuper me.

Domine deus meus cla maui ad te: & ſanaſti me

Domine abſtraxiſti ab īferis animam meam: ſal uaſti me a dęſcendentib⁹ in lacum.

Pſallite domino ſãcti ei⁹ & confitęmini memorie ſãctitatis eius.

Quoniã ira in indigna tione eius: & vita in volũ tate ipſius.

Ad veſperum dęmora bitur fletus: & ad matu tinum lętitia.

Ego autem dixi in mea abundantia: non mouę bor in ęternum.

Domine in bona volun tate tua pręſtitiſti decori meo virtutẽ: auertiſti fa ciem tuam a me/& fact⁹ ſum conturbatus.

Ad te domine clamabo & ad deum meũ dępre cabor: quę vtilitas in ſan guine meo/dum dęſcen do in corruptionem?

Nũquid confitębitur ti bi puluis: aut annuncia bit veritatem tuam?

Audiuit dominus & mi ſertus eſt michi: domin⁹ factus eſt adiutor meus.

HEB.

℣ Psalmus cantici ad dę dicationem domus Da uid.

XXX.

EXaltabo te domine quoniã ſaluaſti me: & non dilataſti inimicos meos ſuper me.

Domine deus meus cla maui ad te: & ſanaſti me

Domine ęduxiſti ex in ferno animã meam: viui ficaſti me ne dęſcẽderem in lacum.

Cantate domino ſancti eius: & confitęmini me morie ſanctitatis eius.

Quoniam ad momentũ eſt ira eius: & vita i repro piciatione ei⁹.

Ad veſperum cõmora bitur fletus: & in matuti no laus.

Ego autem dixi in abun dantia mea: non commo uębor in ſempiternum.

Domine in volũtate tua ſtatuiſti monti meo for titudinem: abſcondiſti fa ciem tuam a me/& fact⁹ ſum conturbatus.

Ad dominũ clamabo: & dominum dęp̃cabor.

Quę eſt vtilitas in ſãgui ne meo: cum dęſcendero in corruptionem?

Nunquid confitębitur ti bi puluis: aut annuncia bit veritatem tuam.

Audi domine & miſerę re mei: dñe eſto adiutor,

14 Conuertisti plāctū meum ī gaudiū michi/cōscidisti saccū meū: & circūdedisti me lętitia.

15 Vt cātet tibi gloria mea & non cōpungar:domine deus meus in ęternū confitębor tibi.

Conuertisti planctū meum in gaudiū michi/conscidisti saccum meum/& pręcinxisti me lętitia: vt cātem tibi gloria mea & non compungar. Domine deus meus: in ęternum confitębor tibi.

Conuertisti planctū meum in chorum michi/soluisti saccum meum:& accinxisti me lętitia. Vt laudet te gloria:& nō taceat. Domine deus meus: in sempiternum confitębor tibi.

TITVLVS. Psalmus cantici pro dedicatione domus Dauid. psalmus letitie pro imutatione / pro innouatione corporis Christi in imortalē glorīā. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu inducit Christum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaltabo te dñe quoniā suscepisti me:nec delectasti iimicos meos
super me. magnificabo te pater superimēse/ quia saluasti/quia suscitasti me:nec affecith diu volupta
2 te iudeos & spiritus nequitiarū super mea morte. Dñe deus meus clamaui ad te:& sanasti me. vo-
3 ciferaui ad te pater eterne:& suscitasti me. Dñe eduxisti ab inferno animā meā:saluasti me a descē
dentibus in lacū. reuocasti eterne pater animā meā de inferorū ergastulo i regionē superā/de mor-
4 te in vitā:eripuisti me a damnatione eorū/qui demergūtur in inferni profundū. Psallite dño sancti eius:& confitemini memorie sāctitatis eius. laudate puri/mundi & incōtaminati patrē celestem:
5 habete memoriā sanctificationis eius/qua me suscitauit & vos sanctificauit. Quoniā ira i indignatione eius:& vita in voluntate eius. confitemini memorie sanctificationis eius/quoniam pater irasci
6 non vult:& vt me suscitauit/ita & vos in vitā suscitare vult eternā. Ad vesperū demorabitur fletus:
& ad matutinū letitia. in occasu terrene vite tristitia occupabit:& excitatione a sōno mortis facta/
7 gaudiū manebit sempiternū. Ego autē dixi in abundantia mea:non mouebor in eternū. ego dixi
8 in plenitudine diuinitatis quacū vnitus sū: non dissociabor/non separabor in perpetuum. Dñe in
voluntate tua:prestitisti decori meo virtutē, eterne pater secundū bone volūtatis tue placitū: vnisti
9 humanitati mee verbū tuū/sapientiā tuā & virtutē. Auertisti faciē tuam a me:& factus sū cōturbatus. absentasti parumper te ipsū/tuā diuinitatē & me michi reliquisti:& in tristitia & in desolatione sū
10 absorpt⁹. Ad te dñe clamabo:& ad deū meū deprecabor. ad te pater vociferabo:& ad te patrē de-
11 um meū p̄ce mea cōtestabor. Que vtilitas in sanguine meo:dū descendero in corruptionē/quid af-
12 feret fructus mors mea/& sanguinis effusio:si vt ceteri homines morte resoluor in cinerē/ Nunquid
confitebitur tibi puluis: aut annunciabit veritatē tuā/ nunquid cinis laudes tuas cōcinet:aut annun-
13 ciabit populis verbū tuum/& sapientiā tuā/ Audiuit dominus & misertus est mei:donu⁹ factus est
14 adiutor meus. pater exaudiuit me/misericordiā suā largitus:pater factus est auxiliator meus. Cō-
uertisti planctū meū in gaudiū michi/concidisti saccū meū:& circundedisti me letitia. tu pater cō-
uertisti mestitiā meā in consolationē/abstulisti mortalitatē:& induisti me imortalitate & letitia sem-
15 piterna. Vt cantet tibi gloria mea & non cōpungar:dñe deus meus in eternum confitebor tibi. sic
pater imense circūdedisti me letitia/vt te laudare teneatur imortalitas mea/neq; me vnq̄ peniteat:
pater eterne deus meus in perpetuū psallā tibi/laudabo te sine fine.

ADVERTE Circa titulū. Cum quippiā de non sacro fit sacrū/de ignobili nobile & glorioſum/de mortali imortale/de passibili impassibile/de corruptibili incorruptibile: id dedicatio/ innouatio/& imutatio dicitur. qđ greci εγκαινισμον id est dedicationē & inouationē etiā dicunt. εγκαινιζω enim innouo significat. hinc illud intelligitur: quod deifer Paulus ad Corinthios ait: omnes quidem resurgemus: sed non omnes imutabimur. quomodo enī imutabuntur/dedicabuntur. innouabūturq; ī quorum corpora non sancta non fient sancta/& ignobilia/glorioſa non fient & nobilia/& mortalia/non fient imortalia. que enī semper in morte erunt: quopacto imortalia sunt/ & que in infinibili penā/sempiternoq; tormēto: quo modo impassibilia/ & solum eorū qui in resurrectione Christiformes erunt: corpora dedicabuntur/innouabūturq; atq; imutabūtur. ¶ Tertio versu. Quod dicitur in tralatione hebraica viuificasti me ne descenderē in lacū: non negat descensū ad inferos. nā prima particula dicens domine eduxisti de iferno animā meā: testatur descensū. qui enī fit vt educatur/extrahaturq; quispiam de spelunca: qui in eam non descenderit/ sed dicit viuificasti me/ suscitasti me/inouasti vitā meā: ne descēdisse in lacū/ vt infelicissimi hoim q in eā cū descēdūt nō āplius viuificanť. qđ alij expresserūt dicētes: saluasti me a descēdētib⁹ i lacū. ¶ Octauo versu. p̄stitisti decori

meo virtutē:ex hebreo ſtatuiſti monti meo fortitudinē. per quod deifica Chriſti humanitas oſtenditur. eſt enim lapis ille abſciſus de monte ſine manibus:qui (vt inquit Daniel propheta) factus eſt mons magnus/& impleuit toram terram. & de quo pſalmo 67. mons in quo beneplacitū eſt deo habitare in eo:etenim dominus habitabit in finem.

In finē ps dd'. XXX.

1 IN te dñe ſpēraui non confūdar in ēternum: in iuſticia tua libera me.

2 Inclina ad me aurē tuā: accelera vt ēruas me.

3 Eſto michi in deum ꝓtectorem/& in domum refugij:vt ſaluū me facias.

4 Quoniā fortitudo mea & refugiū meum es tu:& propter nomen tuum dēs duces me & ēnutries me.

5 Et duces me de laqō hoc quē abſcondērūt michi: qm̄ tu es protector meus.

6 In manus tuas cōmēdabo ſpiritū meū:redēmiſti me domine deus vēritatis

7 Odiſti obſeruantes vanitates:ſuperuacue.

8 Ego autem in dño ſpēraui:exultabo & lētabor in miſericordia tua.

9 Qm̄ reſpexiſti humilitatē meā: ſaluaſti de neceſſitatibus animā meā.

10 Nec concluſiſti me in manibus inimici:ſtatuiſti in loco ſpacioſo pedes meos

11 Miſerēre mei dñe quoniam tribulor: cōturbatus eſt in ira oculus meus/anima mea & venter meus.

12 Quoniam dēfēcit in dolore vita mea:& āni mei in gemitibus.

In finē ps dd'. XXX.

1 IN te dñe ſpēraui non cōfundar in ēternum: in tua iuſticia libera me & ēripe me.

2 Inclina ad me aurē tuā: accelera vt ēripias me.

3 Eſto michi in deum ꝓtectorem/& in locum refugij:vt ſaluum me facias.

4 Qm̄ firmamētū meū & refugium meum es tu:et ꝓpter nomen tuum dux michi eris & ēnutries me

5 Et ēduces me de laqueo iſto quē occultauērūt michi:qm̄ tu es ꝓtector meus dñe/in manus tuas cōmendo ſpiritum meum.

6 Redēmiſti me dñe deus vēritatis: odiſti obſeruātes vanitatē ſuperuacue.

7 Ego autem in dño ſpēraui:exultabo & lētabor in tua miſericordia.

8 Quia reſpexiſti humilitatē meā/ſaluā fēciſti de neceſſitatib9 aiam meā: nec concluſiſti me in manu inimici.

9 Statuiſti in loco ſpacioſo pedes meos:miſerēre michi dñe qm̄ tribulor.

10 Cōturbatus eſt i ira oculus meus:anima mea & venter meus.

11 Quoniam dēfēcit in dolore vita mea:& āni mei in gemitibus.

Victori ps dd'. XXXI.

1 IN te dñe ſpēraui non cōfundar i ēternū:i iuſticia tua ſalua me.

2 Inclina ad me aurē tuā: vēlociter libera me.

3 Eſto michi in lapidē fortiſſimū/& in domū munitam: vt ſalues me.

4 Quia petra mea & munitio mea tu es: & propter nomen tuū dux meus eris/& ēnutries me.

5 Et duces me de rēti quod abſcondērūt michi: quia tu fortitudo mea es.

6 In manu tua cōmēdabo ſpiritū meum: redēmiſti me dñe deus vēritatis.

7 Odiſti:cuſtodiētes vanitates fruſtra.

8 Ego autē in dño confiſ9 ſum: exultabo & lētabor in miſericordia tua.

9 Quia vidiſti afflictionē meam:& cognouiſti tribulationes anime mee.

10 Et non concluſiſti me in manibus inimici: poſuiſti in latitudine pedes meos.

11 Miſerēre mei dñe quoniam tribulor:caligauit in furore oculus meus/anima mea & venter meus.

12 Quia conſumpte ſunt i mērore vite mee: et anni mei in gemitu.

13 Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea cõturbata sunt.
14 Super omnes inimicos meos factus sum opprobriũ vicinis meis valde: & timor notis meis.
15 Qui videbant me foras fugerunt a me: obliuioni datus sum tanq̃ mortuus a corde.
16 Factus sũ tanq̃ vas perditũ: quoniã audiui vituperationẽ multorũ commorantium in circuitu.
17 In eo dũ cõuenirẽt simul aduersũ me: accipere animam meã consiliati sunt
18 Ego autem in te speraui dñe/dixi deꝰ meꝰ es tu: in manibꝰ tuis sortes mee.
19 Eripe me de manu inimicorum meorum: & a persequentibus mę.
20 Illustra faciẽ tuã supꝑ seruum tuũ/saluum me fac in misericordia tua domine: non confundar quoniam inuocaui te.
21 Erubescant impij & deducantur in infernũ: muta fiant labia dolosa.
22 Quę loquunt aduersus iustum iniquitatẽ: in superbia & in abusione.
23 Quã magna multitudo dulcędinis tue dñe: quã abscõdisti timentibus te.
24 Perfęcisti eis qui sperant in te: in conspectu filiorũ hominum.
25 Abscondes eos in absc̃

Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea cõturbata sunt.
Super omnes inimicos meos factus sum opprobriũ vicinis meis nimiũ: & timor notis meis.
Qui videbant me foris/fugiebãt a me/excidi tãq̃ mortuꝰ a corde: & factꝰ sum sicut vas perditum.
Quoniã audiui vituperationem: multorum circum habitantium.
In eo dũ cõgregarẽt oẽs sil aduersũ me: vt accipererẽt aiam meã cõsiliati sũt
Ego vero in te speraui dñe dixi tu es deꝰ meꝰ: in manibus tuis tempora mea.
Libera me & eripe me de manibꝰ iimicorũ meorũ: & a persequentibus me.
Illumina faciẽ tuã super seruum tuum/& saluum me fac in tua misericordia domine: non confundar quoniã inuocaui te.
Erubescant impij & deducantur in infernũ: muta efficiant labia dolosa.
Quę loquunt aduersus iustum iniquitatem: in superbia & cõtemptu.
Quã magna multitudo dulcędis tue dñe/quã abscondisti timentibus te: & perfęcisti eam sperantibus in te/in conspectu filiorum hominum.
Abscondes eos in absc̃

Infirmata est i iniquitate fortitudo mea: & ossa mea contabuęrunt.
Apud omnes hostes me os factus sum opprobriũ & vicinis meis nimis: & timor notis meis.
Qui videbant me in platęis/fugiebãt me/obliuioni traditus sũ quasi mortuus a corde: factus sum quasi vas perditum.
Audiui enim opprobriũ multorum: congregationem in circuitu.
Cum inirẽt consiliũ aduersum me: & vt auferrẽt aiam meã cogitauęrunt.
Ego autem in te spęraui dñe/dixi deus meꝰ es tu: in manu tua tẽpora mea.
Libera me de manu inimicorũ meorũ: & persequentium me.
Ostende faciem tuã supꝑ seruum tuum/salua me i misericordia tua: domine ne cõfundar/quia inuocaui te.
Confundantur impij & taceant in inferno: muta fiant labia mẽdacij.
Quę loquuntur contra iustum vetera: in supbia & despectione.
Quã multa est bonitas tua/quam abscondisti timentibus te: operatus es sperantibus in te/in conspectu filiorum hominũ.
Abscõdes eos i ptectio-

GALL.	ROM.	HEB.
dito faciei tue: a contur-	dito vultus tui: a contur-	ne vult⁹ tui: a duritia viri.
batione hominum.	batione hominū.	
26 P roteges eos ī taberna-	P roteges eos in taberna-	A bscōdes eos I vmbra:
culo: a contradictione lin	culo tuo: a contradictio-	a cōtradictione liguarū.
guarum.	ne linguarum.	
27 B enedict⁹ domin⁹ quo-	B enedictus dn̄s: quoni-	B enedictus dominus q̄
niam mirificauit miseri-	am mirificauit misericor-	mirabilē fęcit misericor-
cordiā ſuam michi: in ci-	diam ſuam in ciuitate cir	diam ſuam michi: in ciui
uitate munita.	cūſtantie.	tate munita.
28 E go autem dixi in exces	E go autem dixi ī pauo-	E go autem dixi ī ſtupo-
ſu mentis mee: ꝓiect⁹ ſū	re meo: proiectus ſum a	re meo: ꝓiectus ſū de con
a facie oculorū tuorum.	vultu oculorum tuorum.	ſpectu oculorum tuorū.
29 I deo exaudiſti vocē ora-	I deo exaudiſti vocē dę-	E rgo ne audiſti vocē dę-
tionis mee: dum clamarē	precationis mee: dū cla-	precationis mee: cū cla-
ad te.	marem ad te.	marē ad te?
30 D iligite dominū omnes	D iligite dominū omnes	D iligite dominū omnes
ſancti eius / quoniam vę-	ſancti eius / quoniam vę-	ſancti eius / fideles ſeruat
ritates requiret domin⁹:	ritatē requiret dominus:	domin⁹: & retribuet ijs
& retribuet abundanter	& retribuet ijs qui abun	qui ſatis operātur ſuper-
facientibus ſuperbiam.	danter faciunt ſuperbiā.	biam.
31 V iriliter agite & confor-	V iriliter agite & confor-	C onfortamini & robo-
tętur cor veſtrū: omnes	tętur cor veſtrum: omnes	rętur cor veſtrū: omnes
qui ſpęratis in domino.	qui ſpęratis in domino.	qui expectatis dominū.

TITVLVS. Ad victoriā pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. inducit propheta Chriſtū dominum ſecundū diſpenſationem carnis aſſumpte: patris auxilium implorantem.

EXPOSITIO CONTINVA. I n te dn̄e ſperaui nō confundar in eternū: in iuſtitia tua libera me. 1
in te pater confiſus ſum nō erubeſcā / non cōfuſione operiar in perpetuū: in equitate tua / i iuſto tuo
iudicio ab ipendentibus malis erue me. I nclina ad me aurē tuā: accelera vt eruas me. prebe te pre- 2
cibus meis exorabilē: feſtina vt liberes me. E ſto michi in deum protectorē & in domū refugij: vt 3
ſaluum me facias. eſto michi in murū munitiſſimū & in aſylū: vt me ſalues. Q uoniā fortitudo mea 4
& refugiū meū es tu: & propter nomē tuū deduces me & enutries me. eſto michi protectio & re-
fugij portus / quoniā tu eterne pater robur meū & cōfugiū meū es: & quia tu pater es / & bonus / &
miſericors / liberabis me & fouebis me. E duces me de laqueo hoc quē abſconderūt michi: quoniā 5
tu es protector meus. expedies / liberabis me de retiaculo mortis / quā occulte & per inſidias inten-
tarunt michi: quoniā tu pater / es defenſor meus. I n manus tuas dn̄e cōmendo ſpiritū meū: rede- 6
miſti me dn̄e deus veritatis. ego moriens & tradens ſpiritū / illū in manū tuarū cuſtodia / in iuſtitia
& miſericordia tua cōmitto: me a peccato preſeruaſti dn̄e deus / pater verax. O diſti obſeruantes va- 7
nitates: ſuperuacue. peroſus es vanitatibus inſiſtentes / & que ſunt legi tue & ſaluti ſue aduer-
ſa: neq; eis quicquā poſſunt prodeſſe. E go autē in dn̄o ſperaui: exultabo & letabor ī miſericordia 8
tua. ego autē in deo patre meo veraci fiduciā meā repoſui: gaudebo & exhilarabor in ea quā mi-
chi & meo generi exhibiturus es / miſeratione tua. Q uoniam tu reſpexiſti humilitatē meā: ſaluaſti 9
de neceſſitatibus animā meā. quoniā attendiſti humiliationē & abiectionē michi inflictā: liberaſti de
anguſtijs & ergaſtulo mortis vitā meā. N ec cōcluſiſti me in manib⁹ inimici: ſtatuiſti in loco ſpacio- 10
ſo pedes meos. nec coartaſti aīam meā in poteſtate inimici / principis mundi huius / aduerſarij mei:
poſuiſti motus meos / vias meas (procul hoſte repulſo) ſpacioſas & amplas. M iſerere mei domine 11
quoniam tribulor: conturbatus eſt in ira oculus meus / anima mea & venter meus. pater miſericors /
pater propicie / cō patere michi quoniā anguſtia premor videns vltiones tuas apud inferos: cōmot⁹
eſt in viſione mulcte illius mentis mee aſpectus / ſpiritus meus in ſpectaculo illo conturbatus eſt / &

12 tota viriũ mearũ capacitas. Quoniã defecit in dolore vita mea:& anni mei in gemitibus. tribulor & angustia premor/quia pro miseris hominibus saluandis/sublata est in mestitia anima mea: & eta-
13 ma sublata est in luctibus. Infirmata est in paupertate virtus mea:& ossa mea conturbata sunt. & fortitudo mea multitudine peccatorũ hoim debilitata est/& iferior apparet (vt q̃ plerosq; nõ redi-
14 mat) passio mea:& vires mee sunt conquassate. Super omnes inimicos meos factus sũ opprobriũ vicinis meis valde:& timor notis meis. apud vniuersos aduersarios meos/pontifices/scribas & pha-
risęos opprobrio & irrisioni datus sũ/valde fact⁹ sũ scandalũ iudeis inter quos natus sum: & fact⁹
15 sũ formido & pauor apostolis et discipulis meis. Qui videbãt me foras fugerũt a me:obliuioni dat⁹
sũ tanq̃ mortu⁹ a corde. noti mei q ituebant me ab hostib⁹ cõprehẽsũ & imaniter attrectatũ/procul
16 a me fugã corripuerũt:ex mẽte eorũ excidi/vt is cui⁹ nulla ãplius subit recordatio. Fact⁹ sũ tanq̃ vas
perditum: quoniã audiui vituperationẽ multorũ cõmorantiũ in circuitu. existimatus sum funditus
perijsse vt fictile confractũ & irrecuperabile:quoniã patuerũt michi improperia vndiq; congrega-
17 torum conspirantiũ in me. In eo dũ cõuenirent simul aduersũ me:accipere animã meam consiliati
18 sunt. eo vsq; dũ consentirẽt simul contra me:consiliũ inierunt vt auferent vitã meã. Ego autẽ in te
speraui dñe/dixi deus meus es tu:in manibus tuis sortes mee. ego in te confidi O pater eterne/ in-
19 uocaui te deũ meũ:protestatus sũ in potestate tua esse fatũ meũ/viteq; imperium. Eripe me de ma-
nu inimicorũ meorũ:& a persequentibus me. hi tres sequẽtes versus adhuc respiciũt superiorẽ par-
ticulam dixi. dixi pater libera me de potestate hostiũ meorũ;& ab ijs qui infestant me & persecutio-
20 nibus affligunt me. Illustra facie tuã super seruũ tuũ/saluũ me fac in misericordia tua dñe:nõ con-
fundar quoniã inuocaui te. dixi resplendeat facies tua super me/qui tuus seruus sum/saluet me mi-
21 seratio tua:non obruar confusione/quia pater eterne inuocaui te. Erubescãt impij & deducantur in
infernũ:muta fiant labia dolosa. dixi confundantur scelerati qui in te delinquũt/qui te cõtemnunt/
22 & deuoluantur in barathrũ:elinguia fiant ora mendacia. Que loquuntur aduersus iustũ iniquita-
tem:in superbia & abusione. muta fiant/elinguia & conticentia ora que altruũt cõtra innocentem
23 mendaciũ/& falsa impingũt crimina:in elatione animi sui/contẽptu/atq; patuipensione. Quã ma-
gna multitudo dulcedinis tue dñe:quã abscondisti timẽtibus te. hic sermo secũdũ se intelligitur/nõ
superiora respiciens/sed futurorũ sanctorũ & martyrũ prophetiã continẽs/ quãta est copia suauissi-
me bonitatis tue pater imense:quã in thesauris tuis reconditã seruas ijs qui in timore & reuerentia
24 obseruãt/colũt & venerantur te. Perfeciſti eis qui sperant in te:in conspectu filiorũ hominũ. quãta
copia suauitatis tue/quã preparasti iis qui confidũt in te/videntibus etiã peccatoribus & persecuto-
25 ribus eorũ. Abscondes eos in abscondito faciei tue:a conturbatione hoim. proteges eos in secreto
26 benignitatis tue:a seuitia persecutorũ. Proteges eos in tabernaculo tuo:a contradictione linguarũ.
27 tutaberis eos in vmbraculo ꝓtectionis tue:a sermonibus cõtradicentiũ. Benedictus dñs qñ mirifi-
cauit misericordiã suã michi:in ciuitate munita. benedictus pater meus/quia mirabilẽ largitus est
28 miserationẽ suã michi:in celesti hierusalẽ/in ciuitate inexpugnabili/fortissima/& tutissima. Ego au-
tem dixi in excessu mẽtis mee:proiectus sum a facie oculoꝝ tuorũ. ego dixi O pater eterne/in trãsi-
29 tu meo/in passione mortis mee derelictũ me esse a te. Ideo exaudisti vocẽ orationis mee:dum cla-
marem ad te. hanc ob humiliationẽ acceptasti precẽ meã:dum orarem ad te/ita & meos in exces-
30 su suo humiliatos & derelictos/exaudies dũ clamabunt ad te. Diligite dominũ omnes sancti ei⁹/
quoniã veritatẽ requiret dñs:& retribuet abundãter facientibus superbiã. amplectimini tota chari-
tate patrẽ/omnes pure victuri/quoniã veracẽ vitã examinabit pater meus:& vlciscetur abundanter
31 in eos/qui in contẽptu & superbia viuunt. Viriliter agite & confortetur cor vestrũ: oẽs qui speratis
in dño fortiter dimicate/sustinete/inualescite spiritu:oẽs qui spem vestrã collocatis i deo patre meo.
ADVERTE. Tertio versu. esto michi in deum protectorẽ:ex hebreo esto michi in lapidẽ fortissi-
mum. quod quarti versus vtrobiq; principiũ respicit. illic quoniã fortitudo mea:hic quia petra mea.
vt illic particula & in domũ refugij/respicit & refugiũ meũ:& hic particula & in domũ munitam/
respicit & munitio mea. lex igitur analogie poscebat vt diceretur:esto michi in lapidẽ aut in deum
fortissimũ. sed interpretes primã mutãtes metaphorã:pariter & proportionẽ confuderũt. relinquẽ-
tes autẽ secundã:seruauerũt & proportionẽ. si eni seruare studuissent in conuersione/ interpretatio-
neq; sua/dixissent in principio quarti versus/ quoniã protectio mea/& id fuisset quadrantius. attamen michi intelligentie preiudicatũ est:etsi neglecta sit ꝓportio. ¶ Sexto versu. in manus tuas dñe cõmendo spiritũ meũ. psalmodia romana habet cõmendo: Hieronymus ex hebreo commendabo & septuaginta similiter in greco παραθησομαι futurũ cõmendabo. in nostra autẽ tralatiõe nũc cõmendo/interdũ etiã reperiẽs cõmẽdabo. Et q̃ cõmẽdo legamus:id arbitror a romana psalmodia mutuatũ:aut ob euangelij reuerentiã ita a patribus obseruatũ/retinemus. ¶ Eodẽ sexto versu. re-
demisti me dñe deus veritatis:illud redemisti aliter de Christo/aliter de nobis accipiendũ. nã pa-

ter per ſeipſũ/Chriſtum redemit:ipſum creando immunẽ ab omni peccato/iuxta Eſaie oraculum. hec dicit dominus creans te iacob & formans te iſrael. noli timere:quia redemi te/& vocaui te nomine tuo. meus es tu. que prophetia de Chriſto domino eſt. at redemit nos per filiũ ſuũ: qui vere languores noſtros tulit & labores noſtros portauit/& cuius liuore ſanati ſumus. ¶Vndecimo verſu. q̃ propheta poſt cõmendationẽ ſpiritus ſui in morte/inducit rurſus Chriſtũ clamantem miſerere mei dñe qm̃ tribulor:ſunt qui volunt dominũ nõ ſolũ portaſſe pro nobis dolores mortis terrene/ſed etiã dolores inferni in anima ſuſtinuiſſe. vt Adam(qui ſecundã mortẽ in ſua tranſgreſſione icurrerat) et Ade poſteritatẽ:a doloribus ſecũde mortis eriperet. quod ſenſit Cuſa in ſuis ſermonibus/adducta ad hoc hac Petri in Actis ſententia/vbi de Chriſto ait:quẽ deus ſuſcitauit (ſolutis doloribus inferni) iuxta quod impoſſibile erat teneri illũ ab eo. Sed hec ſentẽtia Cuſe:ipſo primo intuitu michi viſa eſt nõ modo extranea/ſed et ſtupenda et horrẽda. et incipio ſolicitius cogitare. euoluo codicẽ grecũ:an forte ex hoc loco aut trahi aut ſuſpicari poſſet argumentũ. et inuenio ſcriptũ ον θεος αρεστησε λυσας τας οδυνας του θανατου καθοτι ουκ ην δυνατον κρατεσθαι αυτον υπ αυτου. id eſt quẽ deus reſuſcitauit/ſoluẽs dolores mortis:qm̃ nõ erat poſſibile ipſũ teneri ab ea. vbi quod apud nos infernus/et hic θανατος id eſt mors:ex vocabulo reſuſcitauit/idem velle centũ eſt. et video Antiſtitẽ et Cardinalẽ Cuſã hic poſſe dicere. quid eſt quẽ deus reſuſcitauit/deus inquã ſoluens dolores mortis/niſi amouens dolores mortis/ſiue(vt apud latinos legimus)inferni? Et q̃ de eodẽ loquat et non de alio:ſequẽs ſermo indicare videtur/quia nõ erat poſſibile ipſũ teneri ab ea. ſi enim de alijs diceret quorũ dolores ſoluiſſet deus:nequaq̃ de eodẽ continuaſſet ſermonẽ/ſed potius ſubiunxiſſet/quia nequaq̃ teneri potuerũt ab ea. hec pro ſe forſitan aliquo pacto facere:exiſtimet Cuſa. Cterum poſtea lego Hieronymũ ſuper pſalmi 141 vltimos verſus. Intende ad deprecationem meã:quia humiliatus ſum nimis. Libera me a perſequẽtibus me:quia cõfortati ſunt ſuper me. Educ de cuſtodia animã meã. a patre(inquit)ſe educi de iferni clauſtris poſtulat. vbi michi viſus eſt Hieronymus propemodũ idẽ ſenſiſſe:qui hunc pſalmum de Chriſto dño interpretatur. Alioqui niſi moleſtus illi fuiſſet carcer inferni:quomodo propheta in ſpiritu/in perſona eius diceret. libera me a perſequentibus me:quoniã confortati ſunt ſuper me/continuo ſubiungens(vt in tralatione hebraica habet Hieronymus)educ de carcere animã meã? Lego etiã pſalmo 17. circũdederunt me dolores mortis: et torrẽtes iniquitatis cõturbauerũt me. dolores inferni circũdederũt me: preoccupauerunt me laquei mortis. ſecundũ autẽ veritatẽ hebraicã. circũdederunt me funes mortis: et torrentes diaboli terruerũt me. funes inferni circũdederũt me: preuenerũt me laquei mortis. que de Chriſto dicta: proculdubio intelligũtur. et pſalmo 114. circũdederunt me dolores mortis: et pericula inferni inuenerunt me. ſecundũ veritatẽ hebraicã. circũdederunt me funes mortis: et munitiones inferni inuenerunt me. et pſalmo 87/qui ſecundũ Hieronymũ paſſionis dominice cõtinet ſacramenta: legimus. quia repleta eſt malis anima mea: et vita mea in inferno appropinquauit. eſtimatus ſum cũ deſcendẽtibus in lacũ: factus ſum ſicut homo ſine adiutorio inter mortuos liber. poſuerũt me in lacu inferiori: in tenebroſis et in vmbra mortis. ſuper me confirmatus eſt furor tuus: et omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. et iis verſibus: reſpondet ex hebreo. quia repleta eſt malis anima mea: et vita mea ad infernũ deſcendit. reputatus ſum cũ deſcẽdentibus in lacũ: factus ſum quaſi homo inualidus inter mortuos liber. poſuiſti me in lacu nouiſſimo: in tenebroſis et in profundis. ſuper me confirmatus eſt furor tuus: et cunctis fluctibus tuis afflixiſti me. et circa finẽ eiuſdẽ pſalmi. in me tranſierunt ire tue: et terrores tui conturbauerũt me. circũdederunt me ſicut aqua tota die: circũdederũt me ſimul. que vniuerſa/et nonnulla alia in pſalmis: dominũ glorie/moleſtia etiam apud inferos ea ex parte/eaq; ex natura qua paſſibilis erat/non omnino caruiſſe/oſtẽdere videtur. Qui ſi quicq̃ paſſus eſt: quia voluit/quantũ voluit/et vt voluit paſſus eſt. et cum voluit ſe victorẽ exhibuit. et expolians principatus et poteſtates(vt deifer inquit Paulus) exemplũ ignominie fecit illos in fiducia. nec iniuria. nã qui peccatũ nõ fecerat: ſolus erat iter mortuos liber/libertate ſua et authoritate vſus quãdo illi placitũ fuit. et nõ vt ceteri qui patiuntur: non quia volunt/quantũ volunt/et vt volunt/et qui ſpe in doloribus decidunt et deſtituũtur. ipſe autẽ nũq̃ ſpe vllatenus excidit: ſicut ſcriptũ eſt. ego autem ſemper ſperabo. et ipſe quicquid pateretur: nunq̃ a laude ceſſauit. et adijciã inquit ſuper omnẽ laudẽ tuã. et paulo infra dicit. quãtas oſtendiſti michi tribulationes multas et malas/et cõuerſus viuificaſti me: et de abyſſis terre iterũ reduxiſti me. Sed hic patiẽdi modus q̃ſq; apud inferos fuerit/& apud quoſcũq; fuerit: eq̃ nos latet vt beatorũ delectãdi mod⁹. At hic forſitã q̃ſpiã dicet: abſit hoc a Chriſto/vt quicq̃ apud inferos paſſus ſit/vllaue deifice ei⁹ anime iflicta ſit afflictio. nã et ei⁹ verba pene nouiſſima fuere: conſumatũ eſt. conſumata igiſ erãt omnia de eo. At reſpõdebit forte quiſpiã. pene corporales omnes/conſumate erant/finẽq; habebant: ſed nondũ deſcenderat ad inferos/nõdum reſurrexerat/nondũ ad celos aſcenderat/et nondũ aliũ paracletũ miſerat ſupra diſcipulos: que

nichilominus ſaluti noſtre neceſſaria relinquebantur implenda. Et inſuper fuerunt qui contumelijs crucis de deifico eius corpore negauerũt:quaſi rem indignã Chriſto/ deoq; & dei verbo. ſed id dũtaxat iis viſum eſt:qui virtutẽ crucis/& eius ſacramentũ non agnouerunt/& qui poſt ſuũ ſenſum ambulantes euanuerũt in cogitationibus ſuis. eque illis forte timendũ/ne poſt ſuos ſenſus ambulent: qui Chriſto dño ad inferos deſcendenti/terrores/cruciatus/gemitus/& penas tenebroſi lacus aſpectanti/omnes animi moleſtias tollunt.nam prophetias/que ipſum terrefactũ/ conturbatum & afflictum ſonare vel expreſſe videntur:ſuo ſenſu ad aliena [illegible]quere periculoſum eſt. & tantũdẽ timere debet qui eiuſmodi eſt:ne Chriſtus dñs ea ſententia qua & petrũ/eũ feriat & arguat dicens. vade poſt me ſathana/ ſcandalũ es michi: quia non ſapis que dei ſunt/ſed ea que hominũ. iudicia profecto dei & eorũ modus/ſunt nobis abſcondita: niſi quantũ per ſe aut ſuos dignatur aperire. Chriſtum dominũ paſſum/crucifixum/mortuum/ deſcendiſſe ad inferos/reſurrexiſſe a mortuis/ ad celos aſcendiſſe/ ex euangelio didicimus: cetera etiã que in euangelio expreſſa non ſunt/ex prophetis ſunt accipienda. At ſi ita eſt q̃ Chriſtus dominus non ſolũ pro nobis temporalem mortem/ ſed & mortis ſecunde(quã noxio fructus morſu primus parẽs incurrerat)dolores & terrores ſuſtinere voluerit/vt nos a doloribus illis & terrifico illo ſenſu liberaret/& immortalitati etiã ſecundũ corpus ſine reſtitueret/ſi ipſe qui ſolus liber erat/ſe pro ſeruo ſecreta diſpenſatione vt captiuum exhibuit/ vt qui iuſte teneri nõ potuit eum liberaret qui iuſte detinebatur? & tyrannus ius detinendi perderet/qui iniuſte detinere voluit indetentibilẽ/ſi inquã hec ita iuſticie diuine prouiſione fieri oportuit:q̃ miſeros nos reputare debemus/q̃ ingratos/q̃ merite mulcte reos/pro quibus oportuit tot/tãtaq; innocentẽ Chriſtũ pati/vt nos nocentes & mortuos viuificaret? Que dicta ſint: non quia iſta ex me aſſerere velim.ſed vt alij/prophetarũ ſenſa profundius exquirant:aut potius a deo(quod ſatius eſt)eorum intelligentiã poſtulent.Nam eam ſolã quã ſpiritus ſanctus intendit/quecũq; ea ſit:aſſerere & credere volo/illam ſolã amplector/illi ſoli adhereo. Attamen inferorũ & mortis contritori/ victori/ſpoliatori/& magnifico triumphatori/viuificatori noſtro:honor/decus/gratiarũ actio/ gloria poteſtas & imperiũ/per imenſa ſeculorũ ſecula. Amen. ¶ Tertiodecimo verſu.infirmata eſt in paupertate virtus mea:ex hebreo infirmata eſt in iniquitate fortitudo mea.quod intelligendũ eſt:non de ſua qui peccatũ nõ fecit/nec eſt inuentus dolus in ore eius/ſed humani generis quã ſua morte innocens agnus piauit.de quo Eſaias ait.& poſuit dñs in eo iniquitatẽ omniũ noſtrum:oblatus eſt quia ipſe voluit/& non aperuit os ſuum. ¶ Quintodecimo verſu.qui videbant me/ foras fugerunt a me.rectius foris vt iungatur cũ videbant/nõ cũ fugerunt:ex tralatione romana vbi & foris habetur.& ex hebreo:vnde legimus qui videbant me in plateis/fugiebant me.vbi id in plateis:manifeſtum eſt cum videbant non cum fugiebant debere cõnecti.& adhuc rectius ex vtraq; tralatione & ex ſermonis proprietate:legeremus in verſu noſtro fugiebant q̃ fugerũt/& etiã ex greco εφυγον. ¶ Viceſimoprimo verſu. erubeſcant ipij & deducantur in infernũ:muta fiant labia doloſa.hoc preſignatiue/non imprecatiue aut optatiue intelligi volunt.quare vt id intelligeretur:commodius forte legeremus per indicatiuũ. erubeſcent impij & deducentur in infernũ:muta fient labia doloſa.ſic eni dñs cũ fleuit ſuper hieruſalẽ dicebat.veniẽt dies in te:& circũdabunt te inimici tui vallo.& circũdabunt te & coanguſtabũt te vndiq;/& ad terrã proſternent te/& filios tuos qui in te ſunt.& non relinquent in te lapidẽ ſuper lapidẽ:eo q̃ non cognoueris tempus viſitationis tue.nõ dixit veniãt inimici tui circũdent te/coangueſtẽt te vndiq;/proſternant te & filios tuos & eiuſmodi:ſed venient/ circũdabunt/coangueſtabũt/proſternẽt. Et quo modo etiã imprecaretur/aut optaret eis mala:qui q̃ illis orat/& pro trãſgreſſoribus (inquit Eſaias) rogauit.& qui docuit nos/pro iis orare qui perſequũtur & calũniantur nos. Et ferme pſalmus 108 maxima pro parte ita legendus eſſet: vt prophetia non imprecatio videretur.in bonis eni optatio locũ habet: optare autẽ aut iprecari mala/perfectio euangelica vetat/que eſt adimpletio & conſumatio legis.predicere autẽ aut annũciare non vetat. Sic dñs noſter ſcribis & phariſeis & iudeis ve vobis inquit ſcribe & phariſei/ve homini illi nõ imprecans/non optans:ſed miſeriã illorũ illis aperiens/quo magis reſipiſcerent/et veniam mererentur. ¶ Viceſimoſeptimo verſu.vbi dicimus in ciuitate munita: tralatio romana habet in ciuitate circũſtantie.quod euenit quia interpres vocabulũ περιοχης quod hoc i loco habetur vertit circunſtantie:quod munitionem potius ſignificat.quare magis vertendũ erat munitionis q̃ circũſtantie:quam περιστασιν dicunt.

Ipſi dct itellect9. XXXI	¶ Intellect9 dct. XXXI.	Dct eruditio. XXXII.
1 BEati quorum remiſſe ſunt iiquitates: &	BEati quorũ remiſſe ſunt iniquitates: &	BEat9 cui dimiſſa eſt iniquitas:& abſcon-

GALL.	ROM.	HEB.
quorũ tecta sũt peccata.	quorũ tecta sũt peccata.	ditum est peccatum.
2 Beatus vir cui nõ imputauit dominus peccatũ: nec est in spũ eius dolus.	Beatus vir cui nõ imputauit dominus peccatũ: nec est in ore eius dolus.	Beatus homo cui nõ imputauit dñs iniquitatẽ: nec est in spiritu ei⁹ dol⁹.
3 Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea: dum clamarem tota die.	Quoniam tacui inueterauerũt omnia ossa mea: dum clamarem tota die.	Quia tacui attrita sũt ossa mea: in rugitu meo tota die.
4 Qm̃ die ac nocte grauata est sup me man⁹ tua: cõuersus sum in ærumna mea dum configit spina.	Qm̃ die ac nocte grauata est super me man⁹ tua: cõuersus sũ in ærumnam dum confringitur spina.	Die enĩ & nocte grauat sup me man⁹ tua: versat⁹ sũ i miseria mea cũ exardesceret messis iugiter.
5 Delictum meum cognitum tibi feci: & iniustitiam meam non abscondi.	Delictum meum cognitum tibi feci: & iiustitias meas non operui.	Peccatum meum notũ facio tibi: & iniquitatem meã non abscondo.
6 Dixi cõfitebor aduersũ me iniustitiã meã domino: & tu remisisti impietatẽ peccati mei. Sẽper.	Dixi ꝓnũciabo aduersũ me iiustitias meas dño: & tu remisisti impietatẽ cordis mei. Dp̃.	Dixi confitebor scelus meum domino: & tu dimisisti iniquitatem peccati mei. Sela.
7 Pro hac orabit ad te oĩs sanct⁹: in tẽpe oportuno.	Pro hac orabit ad te oĩs sanct⁹ in tẽpe oportuno: verũtamẽ in diluuio aq̃rum multarum ad eum non approximabũt.	Pro hac orat omnis misericors ad te/tempus inueniens: vt cum inundauerit aque multe/ad illũ non accedant.
8 Veruntamen in diluuio aquarum multarũ: ad eũ non approximabũt.	Tu es michi refugium a pssura q̃ circũdedit me: exultatio mea redimeme a circũdantibus me. Dp̃.	Tu es protectio mea/ab hoste custodies me: laus mea saluans circundabis me. Sela.
9 Tu es refugiũ meũ a tribulatione quę circũdedit me: exultatio mea ęrue me a circũdãtib⁹ me. Sẽp	Intellectum dabo tibi & instruã te in via hac qua ingrediẽris: firmabo super te oculos meos.	Docebo te & mõstrabo tibi viam per quam ambules: cogitabo de te oculo meo.
10 Intellectum tibi dabo & instruam te in via qua gradiẽris: firmabo super te oculos meos.	Nolite fieri sicut equus & mulus: quibus non est intellectus.	Nolite fieri sicut equus & mulus: quibus non est intelligentia.
11 Nolite fieri sicut equus & mulus: quibus non est intellectus.	In frẽno & camo maxillas eorũ constringes: qui non approximant ad te.	In camo & frẽno maxillas eorum cõstringe: qui non accędunt ad te.
12 In camo & frẽno maxillas eorum cõstringe: qui non approximant ad te.	Multa flagella peccatorum: spẽrantes autem in domino misericordia circundabit.	Multi dolores impij: cõfidentem autem i domino misericordia circũdabit.
13 Multa flagella peccatoris: spẽrantem autem in domino misericordia circundabit.		

14 Lętamini in domino & exultate iusti: & gloriamini omnes recti corde. | Lętamini in domino & exultate iusti: & gloriamini omnes recti corde. | Lętamini in domino & exultate iusti: & laudate omnes recti corde.

TITVLVS. Eruditio Dauid. eruditio Dauid: instructio pro penitentibus/in spiritu monstrata Dauid. propheta loquitur in persona penitentis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Beati quorũ remisse sunt iniquitates: & quorũ tecta sunt peccata, beati/procul a miseria dãnationisq; periculo/quibus deus transgressiones legis dimisit: & beati qui-
2 bus abscondita & deleta sunt delicta. Beatus vir cui nõ imputauit dñs peccatum: nec est in spiritu eius dolus. securus est a miseria & periculo mortis secũde/cui (& si peccauit) dñs quod peccauit nõ imputauit/quia dolorem cordis/& oris confessionem pro satisfactione (que sua est in nos benignitas) deus suscepit: & beatus ille cui nulla fraus expiationis peccati in anima eius inuenta est/sed vere quod peccauerit doluit/& qui se ore & animo accusauit/ reumq; agnouit. Hactenus propheta
3 de beatis. nunc peccatorũ personã agit: qui tamẽ dei misericordia ad vitã sunt respiraturi. Quoniam tacui inueterauerũt ossa mea: dũ clamarẽ tota die. quoniã peccata mea nec dimissa nec abscõdita/nec que nõ imputat dñs quia silui/quia non me corde & ore accusaui in simplicitate spiritus/ omnes vires mee elanguerunt/omnes inordinate sunt/miser adeo factus sum: vt pre afflictione mẽ
4 tis saucie/rugirẽ absq; cessatione. Quoniã die ac nocte grauata est super me manus tua: cõuersus sum in erumna mea dum configitur spina. quoniã timor vindicte tue super me grauis factus est: dũ
5 pungit/dum mordet/dũ stimulat me conscientia mea. Delictũ meũ cognitũ tibi feci: & iniustitiam meã non abscondi. dum sic rugio/dum impatientia misere vite mee superatus eiulo corde/ peccatum meũ tibi nudaui: & transgressionẽ in te factam non amplius celaui/non amplius dissimulaui.
6 Dixi confitebor aduersũ me iniustitiã meã dño: & tu remisisti impietatẽ peccati mei. intra meipsũ cogitaui dicens/corde & ore sine dolo meipsũ iniustitie mee accusabo corã dño/ cõtra meipsũ ero:
7 & tu clemẽtissime deus/ preueniẽs dimisisti in te piaculi mei male contractã offensã. Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tẽpore oportuno. pro remissione peccati intercedet ad te omnis sanctus/ miserationis & clemẽtie tue imitator: dũ occasionẽ dabit peccator atterẽdo/gemendo/& sine fictio-
8 ne corde & ore se accusando. Verũtamen in diluuio aquarũ multarũ: ad eũ non approximabunt, attamen sancti & misericordes dei ad eũ pro dimissione impietatis peccatoris tũc supplices non ibunt: cum inundatione peccatorũ multorũ peccator obruitur/sed cũ emergere nititur/& malũ suũ agnoscit/& deo denudat/& cũ iã aperte & sine dolo iniustitiã suã confitetur. tunc eni tẽpus oportu
9 num/tunc deus inuenitur/tunc acceditur ad eũ. Tu es refugiũ meum a tribulatione que circũdedit me: exultatio mea erue me a circũdantibus me. tu deus qui michi offensã i te donasti/relaxasti/remisisti/es confugiũ meũ a miseria que me circũuallauit: & tu in quo ex tristitia & merore confecti spiritus letitiã & consolationẽ sũ assecutus/eripe me ne recidã in peccatũ/ eripe inquã a turba hostium
10 circũeũtiũ me. Intellectũ tibi dabo & instruã te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos. audit ꝓpheta in spiritu responsũ dei ad petitionẽ peccatoris (iã dimisso dei miseratione peccato) per gratiã innouati/& magnũ auxiliũ quod pollicetur benignissimus deus respirantibus ad vitam/& q̃ magna circa nos dei cura & benignitas. & sequẽtia sunt dei verba. infundã/ indulgebo tibi a modo purã agnitionẽ boni a malo/per quam liberari possis ab hostibus/et ne recidas docebo te qua via sis incessurus/dabo tibi precepta que tibi sint pro via: te iugiter aspiciam/tibi iugis assistẽt
11 prouidẽtia mea ne ruas in iniustitie miseriã/& beatitudinem perdas recuperatam. Nolite fieri sicut equus & mulus: quibus non est intellectus. o homines quos agnitione boni/maliq; donaui/nolite assimilari pecudibus nõ ratione sed perturbationũ impetu ad omnes illecebras ruẽtibus: quibus non
12 inest bonorũ malorũq; discretio/et quas intelligentia non sum dignatus. In camo & freno maxillas eorum constringe: qui non approximant ad te. verba prophete. in capistro/ lupatis & frenis & duro seruitutis iugo o deus totius boni veniecq; largitor/preme/vinci & coerce eos qui vt bruta viuunt: & ad te/secundũ rationẽ et intellectũ (que illis indulsisti) viuentes nõ accedũt. Multa flagella
13 peccatoris: sperantẽ autẽ in dño misericordia circũdabit. audit deũ respondentẽ/non solũ dura seruitus premet peccatorẽ qui viuens assimilatus est pecudi/mentis rationisq; experti/sed eũ supplicia manent eterna: et cõtra/eũ qui intelligentiã secutus/fiduciam totius boni in deo collocat/miseratio mea in vita eterna coronabit. Letamini in dño et exultate iusti: et gloriamini omnes recti corde.
14 hic versus et deo et prophete cõmunis esse potest. O iusti et expiati a peccato veniaq; dignati/letitia et exultatio vestra sit i dño/& nõ more rationis expertiũ in rebus caducis: et O vos viuentes qui rectã habetis animã/ et non ad deuia peccatorũ incuruã/ gloria et iocunditas vestra sit in dño.

ADVERTE Primariã huius psalmi intelligentiã apprehensu difficilẽ, quo factũ est vt paulo plus q̃ in ceteris ad aperiendũ sensum fuerit morandũ. ¶ Primo versu. beati quorũ remisse sunt iniquitates. quod pluraliter hic dicitur: ex hebreo singulare respõdet/beatus cui dimissa est iniquitas. & Paulus ad Romanos interpretatione septuaginta est vsus: dicens. & dauid dicit beatitudinẽ hominis cui deus accepto fert iustitiã sine operib⁹: quod secundũ versũ respicit. & subnectit duos primos versus pphete. Quid enĩ fecit quis/in miseria constitutus flens & eiulans/alicuius opem requirens: at hic eum eximat ab illa necessitate/de quo nunq̃ est bene meritus? si eximit: sola gratia eximẽtis est & misericordia/non lachrimantis/non poscentis opem meritũ/nõ opera. ita et cum deus postulãtem opem et errata sua confitentẽ: iustificat impiũ. hec est sanctissimi Pauli viuifica sentẽtia. ¶ Vltime particule quarti versus dũ configitur spina: ex hebreo respondet/cum exardesceret messis fugiter. quod ad hanc trahitur intelligentiã. manus dñi die ac nocte/vltionis/dãnationisq; metu grauis facta est super me: dum peccata mea ad maturitatẽ venissent eternis incendijs parata/et me iam continuo exurentia. ¶ Vltime item particule noni versus/erue me a circundantibus me: respondet ex hebreo/saluans circũdabis me. vbi circũdatio: non ad hostes et nequitias insidiantes peccantibus/sed ad deũ spectat. quare si nostra/tralationi hebraice conciliãda foret/dicẽdum esset: erue me circundans me. vtrobiq; tamen intelligentia bona.

10 11 12

In finẽ ps dd'. XXXII.

1 EXultate iusti in dño: rectos decet laudatio

2 Confitemini domino in cithara: in psalterio decẽ chordarũ psallite illi

3 Cantate ei canticum nouum: bñ psallite ei in vociferatione.

4 Quia rectũ est verbum domini: & omnia opera eius in fide.

5 Diligit misericordiam & iudiciũ: misericordia domini plena est terra.

6 Verbo domini cęli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorũ.

7 Congregans sicut in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

8 Timeat dominũ omnis terra: ab eo autem cõmoueantur omnes inhabitãtes orbem.

9 Quoniã ipse dixit & facta sunt: ipse mãdauit & creata sunt.

In finẽ ps dd'. XXXII.

GAudęte iusti in dño: rectos decet collaudatio.

Confitęmini domino in cithara: in psaltęrio decẽ chordarũ psallite ei.

Cantate ei canticum nouum: bene psallite ei in iubilatione.

Quia rect⁹ est sermo domini: & omnia opera ei⁹ in fide.

Dilígit misericordíam & iudiciũ/misericordia domini plęna est terra: verbo dñi cęli firmati sunt/ & spiritu oris ei⁹ omnis virtus eorum.

Congregãs sicut in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

Timeat dñm omnis terra: ab ipso autem cõmoueãtur vniuersi/& qui habitant orbem.

Quoniã ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt.

XXXIII.

LAudate iusti dominũ: rectos decet laudatio.

Confitęmini domino in cithara: in psaltęrio decẽ chordo cãtate ei.

Cantate ei canticum nouum: diligenter psallite in iubilo.

Quam rectum est verbum domini: & omne opus in fide.

Dilígit iustitiam & iudicium: misericordia domini plęna est terra.

Verbo domini cęli firmati sunt: & spiritu oris ei⁹ omnis ornatus eorum.

Congregans quasi in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

Timeat dominũ omnis terra: ipsũ formident vniuersi habitatores orbis.

Quia ipse mandauit & factus est: ipso pręcipiente stetit.

13 14 15 16 17 18 19 20 21 22

10 Dominus dissipat consilia gentiũ reprobat autem cogitationes populorum: & reprobat consilia principum.

11 Consilium autem domini in ęternũ manet: cogitationes cordis eius in generatione & generationẽ.

12 Beata gens cuius est dominus deus eius: populus quem ęlęgit in hęreditatem sibi.

13 De cęlo respexit dominus: vidit ōnes filios hominum.

14 De prępărato habitaculo suo: respexit super oēs qui habitant terrã.

15 Qui finxit singillatim corda eorũ: qui intelligit oīa opera eorum.

16 Non saluatur rex p multam virtutẽ: & gigas non saluabitur in multitudine virtutis sue.

17 Fallax equus ad salutẽ: in abundantia autem virtutis sue non saluabitur.

18 Ecce oculi dñi sup metuentes eũ: & in eis qui spęrant sup misericordia eius

19 Vt ęruat a morte aīas eorum: & alat eos in fame.

20 Anima nostra sustinet dominum: quoniam adiutor et protector nr̄ est.

21 Quia in eo lętabitur cor nostrum: & in nomine sancto eius spęrauimus.

22 Fiat misericordia tua do

Dominus dissipat consilia gẽtium/ reprobat autem cogitationes populorum: & reprobat consilia principum.

Consilium vero domini manet in ęternum: cogitationes cordis eius in ſęculum ſęculi.

Beata gens cuius est dominus deus eorũ: populus quem ęlęgit dominus in hęreditatem sibi.

De cęlo prospexit dominus: & vidit omnes filios hominum.

De prępărato habitaculo suo: respexit super oēs qui habitant orbem.

Qui finxit singillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorũ.

Non saluabitur rex per multã virtutẽ suã: nec gigas saluus erit in multitudine fortitudinis sue.

Falsus equus ad salutẽ: in abũdantia autem virtutis sue non erit saluus.

Ecce oculi domini super timentes eum: spęrantes autẽ in misericordia eius.

Vt ęripiat a morte aīas eorum: & alat eos in fame.

Anima autem nostra sustinet dominum/ quoniam adiutor & protector noster est: & in ipso lętabitur cor nostrum/ & in noīe sãcto eius spęrabim9.

Fiat domie misericordia

Dominus dissoluit consilium gentium: irritas fęcit cogitationes ppsorũ.

Consiliũ autẽ domini in ęternum stabit: cogitationes cordis eius in generatione et generatione.

Beata gens cuius dominus deus ei9: popul9 quẽ ęlęgit in hęręditatem sibi

De cęlo respexit dominus: vidit oēs filios adam

De firmissimo solio suo: prospexit vniuersos habitatores terre.

Fingẽs pariter cor eorũ: intelligens omnia opera eorũ.

Non saluabit rex in multitudine exercit9: nec fortis liberabitur in multitudine virtutis.

Fallax equus ad salutẽ: & in multitudine roboris sui non saluabit.

Ecce oculus domini sup timentes eũ: & expectantes misericordiam eius.

Vt ęruat de morte aīas eorum: & viuificet eos in fame.

Anima nostra expectauit dominũ: auxiliũ nostrum et clypeus nr̄ est.

In ipso eni lętabitur cor nostrum: quia i nomine sancto eius spęrauimus.

Sit misericordia tua do-

GALL.	ROM.	HEB.
mine ſuper nos: quem admodũ ſperauim⁹ i te.	tua ſuper nos: ſicut ſperauimus in te.	mine ſuper nos: ſicut expectauimus in te.

TITVLVS nullus. Pſalmus inſtructorius de diuinitatis arcanis. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Exultate iuſti in dño: rectos decet collaudatio. O vos diuine legis obſeruatores/ꝓcepta dei adiplẽtes/exultatio veſtra & laus veſtra ſit i deo: qm̃ par eſt iuſtos & nuſq; a rectitudinis calle deflectẽtes in deo exultare & deũ collaudare. C õfitemini dño i cithara: in pſalterio decẽ chordarũ pſallite illi. canite laudes dño i trigona melodia/i trine beatitudinis cõfeſſione: dicite ei laudes in decẽ ꝓceptorũ decalogi obſeruatione. C ãtate ei cãticũ nouũ: bene pſallite ei in vociferatione. pſallite ei carmẽ noui teſtamẽti: prudẽter hymnos eius cõcinite in vocis recrepatione. Quia rectũ eſt verbũ dñi: & oia opera eius in fide. pſallite carmẽ nouũ/pſallite prudenter cũ vocis modulatione/quia filius dei cui⁹ nouũ carmẽ canẽdũ rectus & iuſtus eſt: et vniuerſa facta eius fidelia. Diligit miſericordiã & iudiciũ: miſericordia dñi plena eſt terra. verbũ dñi/filius eterni patris amator eſt miſericordie & iudicij: miſericordia verbi dñi/miſeratio filij dei oppleuit terrã. Verbo dñi celi firmati ſũt: & ſpiritu oris eius ois virtus eorũ. filio eterni patris celeſtia ſtabilita & cõdita ſunt: & ſpiritu ſancto q ab ore dei ineffabiliter ꝓcedit/ois fortitudo/decor/ornatuſq; eorũ. C õgregãs ſicut in vtre aquas maris: ponẽs in theſauris abyſſos, verbũ dei colligit i vnitate eccleſie quaſi i vaſe populos orbis: & reponit in arcanis ſuis inſcrutabilia ſapiẽtie ſue. Timeat dñm ois terra: ab eo autẽ cõmoueãt oẽs inhabitãtes orbẽ. ois orbis accola eternũ patrẽ vereaꝫ: oẽs accole terre timore ei⁹ quatianꝫ. & id precedentẽ explicat particulã. Q m̃ ipſe dixit & facta ſũt: ipſe mãdauit & creata ſũt. oẽs terre habitatores ad nutũ ei⁹ moueãꝫ/qa ipſe celeſtis pr̃ dixit & verbo ſuo cõdita ſunt vniuerſa: ipſe iuſſit & iuſſione ſua cũcta ſũt ad ortũ deducta. Dñs diſſipat cõſilia gẽtiũ: reprobat autẽ cogitationes populorũ & reprobat cõſilia principũ. pater celeſtis diſſoluit & irrita facit cõſilia generationũ: dñs fruſtrat cogitatus & cõceptiones hominũ/& dñs fruſtrat/irritaq; facit cõſilia regũ ac magnatũ. C õſiliũ autẽ dñi in eternũ manet: cogitationes cordis eius i generatione & generationẽ. cõſiliũ dñi/verbũ dñi nõ tale eſt/nõ diſſipaꝫ/nõ diſſoluiꝫ/nõ diſperit/nõ fit irritũ/ſed in eternũ manet genitori coeternũ: & p̃finitiones mẽtis diuine in ſucceſſione & ſucceſſione/tota manẽt eternitate. Beata gẽs cuius eſt dñs deus eius: popul⁹ quẽ elegit in hereditatẽ ſibi. hereditatis eterne ſecura ea generatio q̃ celeſtẽ patrẽ/conſiliũ eternũ & p̃finitiones eternas/verbũ & ſpiritũ ſanctũ habentẽ/deũ ſuũ agnoſcit: beat⁹ populus quẽ celeſtis pater eternus p̃diſſiniuit/preordinauit/predeſtinauit ſibi/in poſſeſſione ſua. & hic/a verbo dei redẽpti gaudeãt fideles: quia ex cõfeſſione & fide patris/filij & ſpiritus ſãcti/dei ſui/triſagie beatitudinis/beatus eſſe et eterne vite ſecurus declaraꝫ. De celo reſpexit dñs: vidit oẽs filios hoim. de celeſti throno ſuo ſubter aſpexit deus: et vniuerſos hoies cõtuitus eſt. De ꝑparato habitaculo ſuo reſpexit ſup oẽs: qui habitãt terrã. hic verſus precedentẽ explicat/eundẽq; ꝓfert ſenſũ. Qui finxit ſingillati corda eorũ: qui itelligit oia opera eorũ, qui particulati cuiq; eorũ animã plaſmauit et infudit: quẽ nichil eorũ que fecerint latere poteſt. Non ſaluatur rex p multã virtutẽ: et gigas nõ ſaluabitur in multitudine virtutis ſue. nõ eterne vite beatitudinẽ adipiſcitur vir in regia dignitate cõſtitutus per multiplicẽ diuitiarũ et bellatorũ potentiã: et athleta vir ceteris viribus impar et excellẽs nõ beatitudinẽ illã cõſequetur/nec a miſeria mortiſq; ſecũde periculo eximeꝫ i multiplici fortitudine et robore ſuo. Fallax equus ad ſalutẽ: in abundãtia autẽ virtutis ſue nõ ſaluabitur. terrena potẽtia fallax et deceptoria eſt ad ſaluandũ/ad beatitudinẽ hereditatis eterne conſequendã: terrena potẽtia quãtũcunq; multiplicetur et abũdet/nos eterna beatitudine nõ donabit. Ecce oculi dñi ſup metuẽtes eũ: et in eis qui ſperãt ſup miſericordia ei⁹. ecce aſpectus benignitatis dei de throno ſuo celeſti cõtuẽtis ſup oẽs habitatores orbis/intẽtus eſt ſup timentes eũ: et confidẽtes in miſericordia eius ſaluari beatitudineq; eterna donari/nõ in multiplici authoritatis eminẽtia/nõ in virtũ fortitudine/nõ in terrenorũ potẽtia. Vt eruat a morte aias eorũ: et alat eos in fame. intẽti ſunt oia vidẽtes oculi dñi ſup metuẽtes eũ et ſperãtes in eo/vt eripiat aias eorũ ab eterne mortis ſupplicio: et paſcat eos fide et ſui cognitione ſpirituali i ſterilitate hui⁹ mortalis vite. Aia noſtra ſuſtinet dñm: qm̃ adiutor et ꝓtector noſter eſt. ꝓpheta in ꝑſona fideliũ. mens noſtra p̃ſtolaꝫ/expectat dñi auxiliũ qui p ſuã ſolã miſericordiã et gratiã ſaluat/beatitudineq; donat: qm̃ adiuuat nos ad ſalutẽ beatitudinemq; conſequendã/et protegit nos ne in miſeriã ruamus/ mortẽq; ſecundam. Quia in eo letabitur cornu noſtrũ: et in nomine ſancto eius ſperauimus. anima noſtra ſuſtinet et expectat dominũ/quia in eo ſolaciũ ſuũ cõſequetur aia noſtra: et in verbo ſãcto ei⁹ confidimus. Fiat miſericordia tua dñe ſuper nos: quẽadmodũ ſperauimus i te. detur nobis celeſtis proſpector miſericordia tua/ſupnus fauor & gratia: quẽadmodũ fiduciã noſtrã habuimus in te/p tuam ſcilicet gratiam & miſericordiam/neq; ob aliud quicq̃ nos ſaluari/donariq; beatitudine.

ADVERTE Primo versu. exultate iusti in dño: ex hebreo laudate iusti dñm. quod quadrat ad cõsequentiã/rectos decet collaudatio. ¶ Decimo versu. vltima particula & reprobat cõsilia principũ: ex hebreo nõ habetur/sed sub prima particula cõprehenditur. ¶ Vndecimo versu. in generatione & generationẽ: lege copulationis aptius in generatione & generatione/vt vtrũq; eodẽ casu reperiatur. sic enim grece εισ γενεαν και γενεαν. vbi vtrunq; accusatiuus est. ¶ Quintodecimo versu. qui finxit singillatim corda eorũ: ex hebreo fingẽs pariter cor eorũ. vbi quod septuaginta dixerunt καταμονας id est singulatim/singulariter/seorsũ/solitarie: Hieronymus posuit pariter. quod eue nisse putant; ob homonymiã vocabuli hebraici illic positi. & arbitrant septuaginta rectiore vsos significatione. ex illo eni Hieronymi quispiã post ἁπομον Abenrust lapsus: altercari posset omniũ hominũ eandẽ mẽtẽ/ vnicãq; animã esse. Et alius ex fabulamentis origenistarũ & nonnullorũ hebreorũ deprauatus: contẽdere oẽs aias simul a principio cõcreatas/& i corpora postmodũ delabi. qui vterq; error tã perniciosus q̃ ipius. sed vt septuaginta reliquere/aias singulatim & solitarie creatas: nichil fulcimẽti affert huiusmodi distorte concipientibus/& amẽter abutentibus mẽte. quinpotius eorũ extricat errores & euertit. & aiaduerte quod dicit singillatim: idẽ esse qđ singulatim. & vtrũq; a singulo deriuatũ. quod eni a signo sigillũ & sigillati dicitur: aliã habet intelligentiã/huic loco minime accõmodandã. ¶ Septimodecimo versu. in abundãtia autẽ virtutis sue non saluabitur: ex hebreo/& in multitudine roboris sui non saluabit. vbi id saluabit: rem subiectã/equũ respicit. vt intelligatur: & equus nõ saluabit/nõ beatum efficiet. & absurdum sane est dicere: & equus non saluabitur. quod ex precedente particula intelligere oporteret: nisi violentum aliunde emendicaremus subiectum. nichil eni ꝓpheta dignũ: vt dicat equos beatitudinis incapaces/quod nullus etiã vel obtusissimus vnq̃ negauit philosophorum. rectius igitur ita: vt psallamus fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis sue non saluabit.

¶ Dauid cum imutauit vultum suũ corã Abimelech/& dimisit eũ & abijt

XXXIII.

1 BEnedicam dominũ in omni tẽpore: semper laus eius in ore meo.
2 In dño laudabitur anima mea: audiant mansueti & letentur.
3 Magnificate dñm mecũ: & exaltemus nomen eiꝰ in idipsum.
4 Exq̃siui dñm & exaudiuit me: & ex oibꝰ tribulationibꝰ meis eripuit me.
5 Accedite ad eum & illuminamini: et facies vestre non confundentur.
6 Iste pauper clamauit/ & dominus exaudiuit eũ: & de omnibꝰ tribulationibus eius saluauit eum.
7 Immittet angelus dñi in circuitu timentium eum & eripiet eos.

¶ Psalmus Dauid cum mutauit vultum suũ corã Abimelech/& dimisit eũ & abijt.

XXXIII.

1 BEnedicã dominũ in omni tempore: semper laus eius in ore meo.
2 In domino laudabit aia mea: audiãt mansueti & letentur.
3 Magnificate dñm mecũ: et exaltemus nomẽ eius in inuicem.
4 Inq̃siui dñm & exaudiuit me: et ex oibꝰ tribulationibꝰ meis eripuit me.
5 Accedite ad eũ & illuminamini: et vultꝰ vestri nõ erubescent.
6 Iste pauper clamauit et dominꝰ exaudiuit eum: et ex õnibus tribulationibus eius liberauit eum.
7 Immittet angelus domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos.

¶ Dauid quando cõmutauit os suũ corã Abimelech/& eiecit eũ et abijt.

XXXIIII. Aleph.

1 BEnedicã dño in omni tẽpore; semper laus eius in ore meo. Beth.
2 In domino laudabit aia mea: audiãt mansueti et letentur. Gimel.
3 Magnificate dñm mecũ: et exaltemus nomen eius pariter. Daleth.
4 Quesiui dñm et exaudiuit me: et de oibꝰ ãgustijs meis liberauit me. He.
5 Respicite ad eũ et cõfluite: et vultus vestri nõ confundentur. Vau.
6 Hic pauper clamauit et dñs exaudiuit: et de oibꝰ tribulationibus saluabit eum. Zai.
7 Circundat angelus dñi in gyro timentes eum: et eruet eos. Heth.

GALL.

8 Gustate & videte quoniam suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.
9 Timete dominū omnes sancti eius: quoniam nō est inopia timentibus eū.
10 Diuites eguerunt & esurierūt: inquirētes autē dñm nō minuent omni bono
11 Venite filij audite me: timorem domini docebo vos.
12 Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos?
13 Prohibe linguā tuam a malo: & labia tua ne loquantur dolum.
14 Diuerte a malo & fac bonum: inquire pacē et persequere eā.
15 Oculi domini super iustos: & aures eius in preces eorum.
16 Vultus autē domini sup facientes mala: vt perdat de terra memoriā eorū.
17 Clamauerūt iusti & dominus exaudinit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.
18 Iuxta est dominus ijs qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu saluabit.
19 Multe tribulationes iustorum: & de omnibus ijs liberabit eos dominus.
20 Custodit dominus omnia ossa eorum: vnum ex ijs non conterętur.
21 Mors pctōrum pessima: & qui oderūt iustum dę-

ROM.

Gustate & videte quoniam suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.
Timęte dominū omnes sancti eius: quoniam nichil dęest timentibus eū.
Diuites eguerunt & esurierūt: inquirētes autem dñm nō dęficiēt oi bono
Venite filij audite me: timorem domini docębo vos.
Quis est homo qui vult vitam: & cupit videre dies bonos?
Prohibe linguam tuam a malo: & labia tua ne loquantur dolum.
Diuerte a malo & fac bonum: inquire pacem & sequere eam.
Oculi domini super iustos: & aures eius ad preces eorum.
Vultus autē domini sup facientes mala: vt perdat de terra memoriā eorū.
Clamauerūt iusti & dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.
Iuxta est dominus ijs qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu saluabit.
Multe tribulationes iustorum: & de ijs omnibus liberabit eos dominus.
Dominus custodit omnia ossa eorum: vnum ex ijs non conterętur.
Mors peccatorū pessima est: & q odęrūt iustū dę-

HEB.

Gustate & vidęte quoniam bonus dominus: beatus vir qui sperat in eo. Teth.
Timęte dñm sancti eius: quoniā non est inopia timentibus eum. Ioth.
Leones indiguerūt & esurierūt: qrētibus autē dñm nō dęerit oē bonū. Caph
Venite filij audite me: timorem domini docębo vos. Lamech.
Quis est vir qui velit vitam: diligens dies videre bonos? Mem.
Custodi linguam tuā a malo: & labia tua ne loquantur dolum. Nun.
Recęde a malo & fac bonum: quęre pacē & persequere eam. Samech.
Oculi domini ad iustos: & aures eius ad clamorē eorum. Ain.
Vultus dñi sup facientes mala: vt perdat de terra memoriam eorum. Fe.
Clamauerūt iusti & dominus exaudiuit: & ex oibus tribulationibus eorū liberauit eos. Sade.
Iuxta est dñs cōtritis corde: & confractos spiritu saluabit. Cof.
Multe tribulationes iusti: & ex oibus illis liberabit eum dominus. Res.
Custodit omnia ossa eius: vnum ex eis non cōfringętur. Sin.
Interficiet impium malitia: & odiētes iustum cul-

GALL.	ROM.	HEB.
linquent.	linquunt.	pabuntur. Tau.
Redimet dñs aias seruo	Redimet dñs aias seruo	Redimet dñs aias seruo
rũ suorũ: & nõ delinquẽt	rũ suorũ: & nõ delinquẽt	rũ suorũ: & nõ peccabũt
omnes qui sperant in eo.	omnes qui sperant i eo.	omnes sperantes in eo.

TITVLVS. Ipsi Dauid quãdo cõmutauit os suũ corã Abimelech. Psalmus de Christo dño/quando cõmutauit faciẽ suã/quando diuinitatẽ suã dissimulauit/quando cõtexit/formã pauperis accipiens/ corã Abimelech/in cõspectu iudeorũ/in cõspectu regni patris sui. id enim Abimelech significat. Propheta in spiritu inducit Christũ de patre loquentem & suos hortantem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Benedicã dñm in omni tẽpore: sẽper laus eius in ore meo. gratias
agã deo patri meo omnibus diebus vite mee: bonitatẽ eius enarrabo/& iugiter ac indesinẽter ipsũ
2 laudabo. In dño laudabitur aia mea: audiãt mãsueti & letẽtur. in deo patre meo/in obediẽtia & ex-
ecutione mandatorũ eius/omnis laus & anime mee cõmendatio: hec intelligant mites & simplices
3 corde & exultẽt/animoq; cõsolẽtur. Magnificate dñm mecũ: & exaltem⁹ nomẽ eius in idipsũ. O vos
mãsueti & mites corde/exaltate magnis preconiis patrem meum celestẽ extollite mecũ: & magnifi-
4 cemus nomẽ eius simul/extollamus nomẽ eius in vnũ. Exquisiui dñm & exaudiuit me: & ex omni-
bus tribulationibus meis eripuit me. inuocaui patrẽ meũ & dignatus est me exaudire: & liberauit me
5 ex õnibus angustiis/que oppresserũt me. Accedite ad eũ & illuminamini: & facies vestre nõ cõfun-
dẽtur. appropinquate ei fide & inuocatione/& mẽtis illuminationẽ suscipite quia pater luminũ est: &
6 mẽtes vestre ad diuinitatis similitudinẽ etiõrmate/nulla vnq; operiẽtur confusione. Iste pauper cla-
mauit & dñs exaudiuit cũ: & de omnibus tribulationibus eius saluauit eũ. de se loquitur dñs. iste pau
per qui ad vos loquitur O mites corde & aia benigni/q nõ habebat in terris vbi reclinaret caput suũ
inuocauit patrẽ & pater celestis audiuit eũ: & de omnibus pssuris & angustijs suis liberauit eũ/ & ita
7 vos audiet si accesseritis/si clamaueritis ad eũ. Immittet ãgelus dñi in circuitu timẽtiũ eũ: & eripiet
eos. vos audiet si inuocaueritis eũ/quia ãgelus eius circũstabit eos qui timẽt eũ ad eos ptegendũ: &
8 de periculis eximet eos. Gustate & videte qm suauis est dñs: beatus vir qui sperat in eo. intimo sẽsu
sapite & cõtuemini mẽte/quia totius bonitatis suauitate plenus est pater meus celestis/ dnator celi
9 & terre: felicitatẽ adipiscetur eternam qui cõsidit in eo. Timete dñm omnes sancti eius: qm non est
inopia timẽtibus eũ. in timore sancto colite patrẽ meũ vniuersi imaculati ei⁹: qm qui celesti patri pu
re seruiũt & ei cultũ in timore exhibẽt/nichil sibi deesse sentiẽt ex omni copia spiritualium/verorũ &
10 eternorũ bonorũ. Diuites eguerũt & esurierũt: inquirẽtes autẽ dñm nõ minuẽtur omni bono. huius
seculi locupletes/spiritualibus bonis/animi sufficiẽtia & veris alimonijs caruerũt: ijs vero qui nõ ter-
11 renas opes seculi sed deũ/celestẽq; patrẽ querũt/nullũ vnq; deerit bonũ. Venite filij audite me: timo-
rẽ dñi docebo vos. accedite ad me O mãsueti o pacifici/auscultate doctrinã meã/euãgeliũ pacis pe-
12 ctoribus inserite: & quo pacto celestẽ patrem timere debeatis/ego vos edocebo. Quis est homo qui
vult vitã: diligit dies videre bonos? quis est homo qui ad vitã cupit igredi beatã: quis est homo qui
13 cupit bona cognoscere in dierũ eternitate? Prohibe linguã tuã a malo: & labia tua ne loquant dolũ.
arce sermonẽ tuũ a furamẽto/periurio/detractione/blasphemia/ vaniloquio: & os tuũ ne falsũ testi-
14 moniũ dicat/ne mẽdaciũ / fraudẽue vllã cõcinnet. Diuerte a malo & fac bonũ: inquire pacẽ & psequere eã. declina ab ijs que lex diuina vetat & fac quod ipsa iubet: qre viam superne pacis/neq; vnq; desere illã/qre inquã trãquillũ & pacatũ mẽtis statũ vbi cor nõ turbat neq; formidat/vbi aia in amore eternorũ bonorũ quiescit/neq; terrore gehẽne/iterminorũq; supplicioru quatitur seruiliterue inhorrescit/et sanctã illã animi pacẽ adinuentã quã mũdus dare nõ potest/ad finẽ vsq; complectere/&
15 eris homo ille qui vult vitã & diligit dies videre bonos. Oculi dñi sup iustos: et aures eius in preces
eorũ. benignitatis aspect⁹ patris eterni sup legẽ adiplẽtes/qui liguã phibẽt a malo/et labia sua ne lo
quantur dolũ/qui diuertũt a malo et faciũt bonũ/qui pacẽ inquirũt et psequunt eã: et paratus est ex-
16 audire orationes eorũ. Vultus autẽ dñi supfacientes mala: vt perdat de terra memoriã eorũ. seueri-
tatis aspectus et ira patris mei sup iniustos/qui liguã suã soluũt in malũ/et quorũ labia loquũtur do
lũ/q se cõuertũt ad malũ et omittũt facere bonũ/q pacẽ dei nõ qrũt/neq; eã psequũt/ ira iquã/seueri
17 tas et vidicta patris mei sup tales: vt deleat noia eorũ de libro viuentũ. Clamauerũt iusti et dñs ex-
audiuit eos: et ex oibus tribulationib⁹ eorũ liberauit eos. ab seculi exordio iusti q eternũ patrẽ iuo-
18 cauerũt exauditi sunt: & de oibus pressuris eorũ clemẽtissimus eripuit deus. Juxta est dñs ijs qui
tribulato sunt corde: & humiles spiritu saluabit. prope adest vt opituletur iustis/patris mei celi & ter
re dominatoris benignitas/iustis inquã qui tribulata sunt mente: & humiliatos & mente consterna
19 tos & afflictatos liberabit. Multe tribulationes iustorũ: & de omnibus his liberabit eos dominus. fu
ture sunt persecutiones & afflictiones plurime eorũ qui sancte/pie & iuste in hoc seculo conuersari

volunt:& clemẽtissimi dei presidiũ de omnibus illis tribulationibus eripiet eos. C ustodit dominus omnia ossa eorũ:vnũ ex his nõ conteretur.tutatur celestis pater/omnes assimi vires eorũ:neq; vna quidẽ earũ colliditur/superabiturue a pressura/sed in morte eorũ erit refrigeriũ. M ors peccatorum pessima:& qui oderunt iustũ delinquẽt.iteritus iniustorũ cruciatus amarissimus:& qui odio afflixerunt/persecutiq; sunt insontẽ iustitiã dei operatũ/a patre meo arguentur/& delinquentiũ tormenta pferẽt. R edimet dñs animas seruorũ suorum:& non delinquent omnes qui sperant in eo.pater meus celestis preseruabit a supplicijs eternis animas sibi pie famulantium: & non peccabunt vniuersi qui confidunt in eo.

ADVERTE Huius psalmi versus incipere a litteris/ secundũ ordinẽ quo digeste sunt apud hebreos:vt & psalmi 24.quod designãt nomina litterarũ hebraicarũ adiecta lateribus versuum tralationis hebraice. ¶ Quinto versu.accedite ad eum & illuminamini:ex hebreo respicite ad eũ & confluite.sed respicere nemo valet:nisi primũ illustratus lumine:ideo huic loco respicite septuagita posuisse videntur illuminamini.& loco huius confluite:venite.quare non admodũ aliena est intelligẽtia.illi quod necessario antecedit:hieronymus vero quod sequitur apposuit. siquidem illuminationem sequitur visio. ¶ Septimo versu.immittet angelus dñi in circuitu timentiũ eũ:ex hebreo circũdat angelus domini in gyro timentes eum.in greco παρεμβαλει αγγελος κυριου κυκλω τωρ φοβουμερωρ αυτορ.quod magis apte dici posse videtur:irruet angelus domini in circuitu timentiũ eum.sed quia verbũ παρεμβαλλω immittere/inijcere/ inuadere / irruere significat: vnam significationẽ interpretes posuere/que minus clarã facit intelligentiã.quod igitur Hieronymus ex hebreo dixit circũdat angelus dñi in gyro timẽtes eũ:septuaginta dixerunt irruet angelus domini in circuitu timentiũ eũ.et eũ:dominũ respicit nõ angelũ.& vtrunq; in eadẽ conspirat sententia: angelũ dñi fore protectorẽ in gyro iis qui timent deũ. ¶ Decimo versu. diuites egerũt:ex hebreo leones indiguerũt.quod si mutanda fuit metaphora:potius ex ratione apposite analogie dicendum fuisse videtur imansueti/superbi ac elati.nã hic mansueti/mites & humiles instituuntur.sed non magnopere id fortasse interpretes curarũt.nã ipse est/ qui esurientes implet bonis:& diuites dimittit inanes. ¶ Nonusdecimus versus & vicesimus nostre tralationis/de iustis & fidelibus Christi haud absone intelligũtur:at ex hebreo/ipsi Christo dño apte accomodãtur.& vicesimus versus ad litterã:oraculũ cõtinere videtur eius/quod est apud Ioannẽ.venerũt ergo milites & primi quidem fregerũt crura:& alterius qui crucifixus est cũ eo.ad IHESVM autẽ cũ venissent: vt viderunt eum iã mortuũ non fregerunt eius crura.et subiungit vt scriptura impleretur os nõ cõminuetis ex eo.q̃q̃ & illud ex exodi 12 nec os illius cõfringetis:sũptum etiã velint. ¶ Ex hebreo vicesimus primus versus apte de interfectione & ablatione potestatis sathane/& de indelebili delicto iudeorũ osorum Christi intelligitur.& ex eodẽ versu vbi omnes tralationes singulariter habent iustũ : videtur accomodatius superiores versus nõ de iustis sed de iusto intelligẽdos.de iustis autẽ in similitudine iusti liberãdis/& minime(vt osores Christi)reatũ admissuris:nichil ꝓhibebit intelligi.& hi quatuor vltimi versus/& si in vtraq; tralatione dignã habẽt intelligentiã:hebraica tamẽ diuinior.

Huic Dñ. XXXIIII.

1 IVdica domine nocentes me: expugna impugnantes me.

2 A pprẽhẽde arma & scutum:& exurge i adiutorium michi.

3 E ffunde frameã & conclude aduersus eos q̃ p̃sequuntur me:dic anime mee salus tua ego sum.

4 C õfundant̃ et reuereãt̃: quẽrentes animã meam.

5 A uertãtur retrorsũ et cõfundantur:cogitãtes mi-

Ipsi Dñ. XXXIIII.

IVdica domine nocentes me: expugua ipugnantes me.

A pprẽhẽde arma & scutum:& exurge in adiutorium michi.

E ffunde frameam & cõclude aduersus eos q̃ me persequuntur:dic anime mee salus tua ego sum.

C õfũdãt̃ & reuereãt̃ inimici mei:q̃rũt aiã meã

A uertantur retrorsũ & ẽrubescant: qui cogitant

¶Dauid. XXXV.

IVdica domine aduersarios meos:pugna cõtra impugnantes me.

A pprẽhende scutum & hastam:& cõsurge in auxilium meum.

E uagina gladium & prẽoccupa ex aduerso persequentes me:dic aie mee: salus tua ego sum.

C õfũdãt̃ & reuereãtur: qui quẽrunt animã meã.

C õuertantur retrorsũ & confundantur: qui cogi-

chi mala.
6 Fiant tanq̃ puluis ante faciem venti: & angelus domini coartans eos.
7 Fiat via illorum tenebre & lubricum: & angelus domini persequens eos.
8 Quoniã gratis abscõdęrunt michi iteritũ laquei sui: superuacue exprobrauerunt animam meam.
9 Veniat illi laqueus quem ignorat/ & captio quã abscondit app̃hẽdat eũ: & ĩ laqueum cadat in ipso.
10 Anima autem mea exultabit in domino: delectabitur sup salutari suo.
11 Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tui?
12 Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egęnũ & pauperem a diripientibus eum.
13 Surgentes testes iniqui: quę ignorabam interrogabant me.
14 Retribuębant michi mala pro bonis: sterilitatem anime mee.
15 Ego autem cum michi molesti essent: induębar cilicio.
16 Humiliabam in ięiunio animam meã: & oratio mea i sinu meo cõuertęt̃.
17 Quasi proximum quasi fratrem nostrũ sic cõplacębam: quasi lugẽs & cõtristatus sic humiliabar.
18 Et aduersũ me letati sũt & conuęnęrunt: cõgrega

michi mala.
Fiant tanq̃ puluis ante faciem venti: & angelus domini affligẽs eos.
Fiant vie eorum tenebre & lubricum: & angelus domini persequens eos.
Quoniam gratis abscondęrunt michi interitũ laquei sui: vane exprobrauerunt animam meam.
Veniat illis laque⁹ quem ignorãt/ & captio quã occultauęrũt app̃hẽdat eos & ĩ laqueũ icidãt i idipsũ
Anima autem mea exultabit in domino: & dęlectabit̃ sup salutare ei⁹.
Omnia ossa mea dicent domine quis similis tibi?
ęripiens inopem de manu fortioris eius: egęnũ & pauperem a rapientibus eum.
Exurgentes testes iniqui quę ignorabam interrogabant me/ & retribuębant michi mala pro bonis: & sterilitatem anime mee.
Ego autem dum michi molesti essent induębam me cilicium/ & humiliabam in ięiunio animam meam: & oratio mea in sinum meum cõuertębat̃.
Sicut proximum & sicut fratrẽ nostrũ ita cõplacębam: tanq̃ lugens & contristatus ita humiliabar.
Aduersus me lętati sunt & conuęnęrunt: cõgrega

tant malum michi.
Fiant sicut puluis ãte faciem venti: & angelus domini impellat.
Sit via eorum tenebre & lubricum: & angelus domini persequatur eos.
Quia frustra abscondęrunt michi insidias rętis sui: sine causa fodęrũt anime mee.
Veniat ei calamitas quã ignorat/ & ręte suum qd̃ abscondit compręhẽdat eũ: & cadat in laqueum.
Anima autem mea exultabit in domino: & lętabitur in salute sua.
Omnia ossa mea dicent/ domine quis similis tui?
ęruens inopem a validiore/ & pauperem & mendicum a violento.
Surgentes testes iniqui: quę nesciębam interrogabant me.
Reddębant michi mala pro bono: sterilitatẽ anime mee.
Ego autem cum infirmarer ab eis/ induębar cilicio/ humiliabã in ięiunio animã meam: & oratio mea ad sinum meum reuertętur.
Quasi ad amicum quasi ad fratrem meũ sic ambulabam: quasi lugens mater tristis incuruabar.
Et in infirmitate mea lętabant̃: & cõgregabantur.

GALL.	ROM.	HEB.
ta ſunt ſuper me flagel- la & ignoraui.	uęrunt in me flagella & ignorauęrunt.	Collecti ſunt aduerſum me pcutiẽtes et neſciebã: ſcindentes et non tacẽtes
19 Diſſipati ſunt nec com- puncti tentauęrunt me/ ſubſannauęrunt me ſub- ſannatione: frenduęrunt ſuper me dentibus ſuis.	Diſſoluti ſunt nec com- puncti ſunt/ tentauęrunt me & deriſęrunt deriſu: ſtridęrunt in me dentib9 ſuis.	Inſimulatione verborũ fictorũ: frendębant con- tra me dentibus ſuis.
20 Domine quando reſpi- cies? reſtitue animã meã a malignitate eorum: a leonibus vnicam meam.	Domine quando reſpi- cies? reſtitues animã me- am a malefactis eorum: & a leonibus vnicã meã.	Domie quãta aſpicies? conuerte animam meam a calamitatib9 ſuis: a leo- nibus ſolitariam meam.
21 Confitębor tibi in eccle- ſia magna: ĩ populo gra- ui laudabo te.	Confitębor tibi domine in eccleſia magna: in po- pulo graui laudabo te.	Confitębor tibi in eccle- ſia grandi: in populo for ti laudabo te.
22 Non ſupergaudeãt mi- chi qui aduerſãtur michi ĩique: qui oderũt me gra- tis et annuunt oculis.	Vt non inſultent in me qui aduerſãtur michi ini- que: qui odęrunt me gra- tis & annuębant oculis.	Non lętentur ſuper me inimici mei mendaces: o- dientes me fruſtra conni- uẽtes oculo.
23 Quoniam michi quidẽ pacifice loquębantur: & in iracundia terre loquẽ- tes dolos cogitabant.	Quoniam michi quidẽ pacifice loquębantur: & ſup irã doloſe cogitabãt.	Non enim pacẽ loquun tur: ſed i rapina terre/ ver ba fraudulẽta concinnãt
24 Et dilatauęrunt ſup me os ſuũ: dixęrunt euge eu- ge vidęrunt oculi noſtri.	Dilatauęrũt in me os ſu um: dixęrunt euge euge vidęrunt oculi noſtri.	Et dilatauęrunt ſup me os ſuũ: dixęrunt vah vah vidit oculus noſter.
25 Vidiſti domine ne ſileas domine ne diſcędas a me	Vidiſti domine ne ſileas: domine ne diſcędas a me	Vidiſti domine ne ſileas: domine ne elõgęris a me.
26 Exurge & intende iudi- cio meo: deus me9 & do- minus me9 in cauſã meã	Exurge domine intẽde iudiciũ meũ: deus me9 & dñs me9 in cauſã meam.	Cõſurge et euigila in iu- diciũ meũ: de9 me9 et dñs meus in cauſam meam.
27 Iudica me ſcdm iuſtitiã tuam dñe deus meus: & non ſupergaudeãt michi	Iudica me ſecundũ ma- gnam miſericordiã tuã domine deus me9/ vt nõ inſultẽt in me ĩimici mei/	Iudica me ſecundũ iuſti- tiam meam domine de9 me9: et ne iſultent michi.
28 Non dicant in cordibus ſuis euge euge anime no- ſtre: nec dicant dęuora- uimus eum.	nec dicant in cordibus ſu is euge euge aie nr̃e: nec dicant abſorbuimus eũ.	Ne dicant in corde ſuo vah vah anime nr̃e: nec dicant abſorbuimus eũ.
29 Erubeſcant & reuerean- tur ſimul: qui gratulan- tur malis meis.	Erubeſcant & reuerean- tur ſimul qui gratulan- tur malis meis: induan- tur pudore & reuerẽtia/	Confundantur et reue- reantur pariter: qui lętã- tur in afflictione mea.
30 Induãtur confuſione & reuerentia: qui maligna	qui magna loquũtur ad-	Induantur confuſione et verecundia: qui magnifi-

	GALL.	ROM.	HEB.
	loquuntur ſuper me.	uerſus me.	cantur ſuper me.
31	Exultent & lętentur qui volunt iuſtitiam meam: & dicant ſemper magnificętur dominus/qui volunt pacem ſerui eius.	Exultent & lętentur qui volunt iuſtitiam meam: & dicant ſemper magnificętur dominus/qui volunt pacem ſerui eius.	Gaudeant & lętentur q volunt iuſtitiam meam: et dicant ſemper magnificętur dominus qui vult pacem ſerui ſui.
32	Et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam: tota die laudem tuam.	Sed & lingua mea meditabitur iuſtitiã tuam: tota die laudem tuam.	Et lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam: tota die laudem tuam.

TITVLVS. In finem pſalmus dauid. in finẽ: in conſumationẽ eorum que de meſſia erant. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu Chriſtũ dñm qua homo eſt inducit patrẽ inuocantẽ.

EXPOSITIO CONTINVA. Iudica dñe nocẽtes me: expugna impugnãtes me. conděna patet
2 iuſte tuo iuſto iudicio affligentes me: cõumce belligerãtes aduerſum me. Apprehende arma & ſcutum: & exurge in adiutoriũ michi. aſſume tela quibus hoſtes cõfodias/& clypeũ quo me ptegas:
3 & veni ad auxiliãdũ michi. Effũde frameã & cõclude aduerſus eos qui perſequũtur me: dic anime mee ſalꝰ tua ego ſũ. euagina/vibra/et pſtringe vltionis tue gladiũ p circuitũ aduerſꝰ pſequentes me/ aduerſus iudeos/põtifices/ſcribas & phariſeos: audiã te cõſolãtẽ ſpiritũ meũ & dicẽtẽ. ego ſaluator
4 tuꝰ ibi aſſũ. Cõfundãtur & reuereãtur: querentes animã meã. confuſione operiantur/ & iterato con
5 fundantur: qui ſtudent auferre vitam meã. Auertãtur retrorſũ & cõfundanꝫ: cogitantes michi ma-
6 la. corruãt & derelinquãtur a te/eterna confuſione opprimantur: qui perditionẽ meã appetunt. Fiant tanq̃ puluis ante faciẽ venti: & angelus dñi coartans eos. O pater querentes mortificare vitam
7 meã/fiant ſicut rameta in aere diffiata: & angelus percutiens/angelus tuus vltor elidat eos. Fiant vie illorũ tenebre & lubricũ: & angelus dñi perſequẽs eos. incedat in ignorantia & cecitate mentis/
8 & intelligentie lapſu: & ſathanas perſequatur eos. Quoniam gratis abſconderũt michi interitũ laquei ſui: ſuperuacue exprobrauerũt animã meã. hec illis contingent quoniã ſine cauſa moliti ſunt
9 michi inſidias mortis: nequicq̃ & ab re calũniati ſunt vt auferrent vitam meã. Veniat illi laqueus quẽ ignorat: & captio quã abſcondit apprehẽdat eum. ſathanã harũ doloſitatũ ſuggillatorẽ apud iudã/iudeos & principes/pedica quã non cognoſcit irretiat: & fallacia quã occultauit decipiat eũ.
10 Anima autẽ mea exultabit in dño: & delectabitur ſuper ſalutari ſuo. non in morte detinebitur aſtutiis ſathane ceu putat/ſpiritus meus: ſed exultatione eterna gaudebit in deo patre meo/dominato-
11 re & ereptore ſuo. Omnia oſſa mea dicent: domine quis ſimilis tibi/omnis fortitudo mea & anime
12 & corporis non amplius obnoxij morti dicet: O celeſtis pater quẽ aſſimilabo tibi? Eripiens inopem de manu fortiorũ eius: egenũ & pauperẽ a diripientibus eum. quẽ aſſimilabo tibi pater benefice? qui me omni humana ope deſtitutũ liberas de poteſtate eorũ quibus deſuper datum eſt prevalere in me: qui liberas me mendicũ & in paupertate inter homines conuerſatũ/a diſcerpentibus
13 & lacerantibus me. Surgentes teſtes iniqui: que ignorabã interrogabãt me. iniuſti ſuſcitatores fal-
14 ſorum contra me teſtiũ: ea a me querebant & ſciſcitabantur/quorũ innocẽs erã & inconſcius. Retribuebant michi mala pro bonis: ſterilitatẽ anime mee. cõpenſabant michi nocumenta pro benefi-
15 cijs: perinde ac ſi ſemper nichil boni fuiſſem operatus & infructuoſa fuiſſet vita mea. Ego autem cum michi moleſti eſſent: induebar cilicio. ego vero cũ me verſatũ in terra moleſtiis afficerent: facco
16 & penitentie indumẽto operiebar/pro illis orans/proꝫ illorũ ſalute me affligens. Humiliabam in ieiunio animã meã: & oratio mea in ſinu meo conuertetur. affligebã/macerabã inedia vitam meam pro ipſis: in oratione perſiſtebã/que ſi ipſis pro eorũ peruicacia nõ proderit/ad meipſũ meoſq̃ re-
17 uertetur. Quaſi pximũ & quaſi fratrẽ noſtrũ ſic cõplacebã: quaſi lugẽs & cõtriſtatꝰ ſic humiliabar. ſic ad populũ iudeorũ q mala pro bonis michi rependũt/me gerere ſtudebã/ac ſi proximꝰ ac ſi fra-
18 ter noſter eſſet: quaſi mater luctuoſa in filios ego pro illis meſtus & triſtis/me humiliabã. Et aduerſum me letati ſunt & conuenerũt: cõgregata ſunt ſuper me flagella & ignoraui. et iudei in perſecutione mea gauſi ſũt & cõgregati ſunt: flagellis ceciderũt me/& ego inſons/inocens/& incõſcius erã.
19 Diſſipati ſunt nec cõpuncti tentauerũt me/ſubſannauerũt me ſubſannatione: frenduerunt ſuper me
dentibus ſuis. diſſipauerũt me & ſine vlla animi compaſſione tormentis me probauerũt/irriſerunt
20 me ludibrijs: pre nimia odij acerbitate ſtriderũt dẽtibus ſuis i me. Dñe quãdo aſpicies? reſtitue animam meã a malignitate eorũ: a leonibus vnicã meã. pater iuſte quãdo intendes oculos ad me/&

ad aduersariorũ vidictã/resuscita me liberata anima mea a calamitatib⁹/quas cumulauerũt in me:& sponsã meã/ecclesiã meã libera a tyrannorũ/superborũ/& immanũ ferocitate. Confitebor tibi in ecclesia magna: i populo graui laudabo te. o pater misericordissime depromã laudes tuas in numerosa vbiuis getiũ/fideliũ cõgregatiõe:in populo vita cõposito & veraci/laudes tuas pronũciabo. Nõ supergaudeãt michi qui aduersantur michi inique:qui oderunt me gratis & annuunt oculis.nõ perseueret gaudiũ/me iniuste persequentiũ:qui vltro & sine causa me odio habuerunt/& facietenus/fallaciq; vultus apparentia mecũ sentiũt. Quonia michi quidẽ pacifice loquebantur:& in iracundia terre loquentes/dolos cogitabant. annuunt michi oculis/& facietenus non animo consentiũt/quoniam simulabant mecũ verba pacifica:& terreno succensente/iracũdoq; animo intra se cogitãtes/deceptiones in me concinnabant. Et dilatauerũt super me os suũ:dixerunt euge euge viderunt oculi nostri.& pre odio/dilatantes/ampliantes & extendentes super me os suũ:dixerũt vah vah nos te confixum/conclauatũ/morte mulctatũ nostris vidimus oculis. Vidisti dñe ne silcas/dñe ne discedas a me.tu pater iuste/oculis quibus omnia vides aspexisti:ne cõpescaris/ ne sinas inultũ: tu dominator eterne ne procul fias a me. Exurge & intende iudicio meo deus meus:& dñs meus in causam meam.veni pater inter me & aduersarios meos/tu cõditor sedulũ te presta ad ferẽdã sentẽtiã meã: & tu eterne dominator intende/& sedulo discute ius meũ. Iudica me secundũ iustitiã tuã dñe deus meus:& non supergaudeãt michi. profer pro me sententiã secundũ equitatẽ tuam dñe deus pater iuste/qui insontes absoluis & reos punis & condẽnas:& nõ ex iniusta oppressione mea gestiẽtes insultent michi. Non dicãt in cordibus suis euge euge anime nostre:nec dicant deuorauimus eum. non gestiẽtes insultent michi cordibus suis dicẽtes vah vah/exprobrãtes anime mee:nec meditẽtur intra se consũpsimus/absorbuimus/funditus aboleuimus eũ. Erubescãt & reuereãtur simul:qui gratulantur malis meis. confundãtur iterũ/iterũq; confundãtur pariter: qui super afflictione mea letãtur. Induanrur cõfusione & reuerẽtia:qui maligna loquuntur super me. operiãtur confusionis ignominia:qui maleuola & superba effutiũt super me. Exultent & letentur qui volunt iustitiam meã:& dicant semper magnificetur dñs qui volunt pacẽ serui eius. gaudeãt & letitia repleantur eterna/q saluam/qui ereptã cupiũt innocentiã meã:& semper glorificent patrẽ misericordiarũ & totius consolationis/qui optant salutẽ christi eius/salutẽ meã serui eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam:tota die laudẽ tuã. & O pater dominator imense/memorabitur & eloquetur os meũ equitatẽ tuã/qui me eripueris/qui excitaueris a mortuis/qui non permiseris vt supergauisi fuerint michi inimici mei/sed pro tuo iusto iudicio confuderis & attriueris:& eloquetur os meũ toto tẽpore gratie tue/toto tẽpore legis noue laudationẽ tuã.

ADVERTE. 3/4/5/versus & sequentes nõnulli in prophetia: nõ in iprecatione(quod ex 14. & 15 versibus satis cognoscitur)intelligẽdi sunt/sed prenũciatiue. & illa/a passionis tẽpore ad presentem diem:in iudeis sunt impleta. Nonus tamen versus de sathana intellectus:& imprecatorius est/& pphetiã cõtinẽs. ¶ Sexto versu. in fine/& angel⁹ dñi coartãs eos:apti⁹ forte pro sermonis decẽtia per verbũ coartet/concludat/elidat eos diceretur. vt ex hebreo:& angelus domini impellat. ¶ Item & septimo versu. persequẽs eos:aptius per verbũ/vt ex hebreo persequatur eos. sed hec minus intelligentie q̃ sermonis aptitudini p̃iudicant. ¶ Nono versu. et in laqueũ cadat in ipso:rectius in ipsũ. nã sensus est:& in laqueũ cadat/in eũ ipsũ scilicet quẽ molitus erat/quẽ absconderat/vt anima dñi apud inferos detineretur in morte. ille vero contra in inferno detentus est:et dñs solutus. et perinde est ac si tralator iuxta consuetudinẽ latinã dixisset:et in eũ ipsũ siue in suũmet laqueum cadat. sic grece habetur και εν τη παγιδι πεσειται εν αυτη. et ex hebreo et cadat i laqueũ. ¶ Decimo versu. delectabitur super salutari suo:ex hebreo/et letabitur in salute sua. et idẽ vult:sed incõfusius. nã id salute intelligitur de patre:salutare vero in q̃plurimis appropriate intelligitur Christus. At salus:apte patri sine allucinationis phantasia accomodatur. et hoc vocabulũ (salutare dico)nonnullis prestitit occasionẽ vt psalmũ hunc de ecclesia ad Christũ exponerẽt:que quidẽ ex tralationis hebraice inspectione/ilico corruisset. ¶ Duodecimo versu. vbi dicimus eripiens inopẽ de manu fortiorum eius/et a diripientibus eũ: ex hebreo/nõ pluratiue sed vnice sic/eruens inopẽ a validiore/et mendicũ a violento. quod ex consequẽtia de principe tenebrarũ dictũ videtur:de quo supra versu nono. q̃q̃ et id dictũ de corporalibus aduersarijs intelligi:nichil sit incõmodi. nam tũc potestate desuper illis data/imo et a Christo domino illis permissa:fortiores fuere. vt ait dñs in Ioanne ad pilatum:non haberes potestatẽ aduersũ me vllã/nisi tibi datũ esset desuper. et in luca ad iudeos:hec est (inquit)hora vestra et potestas tenebrarũ. et prestaret vt dicerem⁹ eripiẽs inopẽ de manu fortiorũ/missum faciẽdo eius:vt et omittitur. ex hebreo. quod si additur:locutionis ratio potius exigit dicendum eo q̃ eius. ¶ Versu septimodecimo. quasi proximũ/quasi fratrẽ nostrũ:legendũ quasi ad proximum quasi ad fratrẽ ex hebreo. nã sine prepositione nullus est sensus. et rectius meũ q̃ nostrũ dicẽ-

dum ex hebreo. nam cū dominus patrē alloquatur qui nulla carnis ſocietate humano generi copulatus eſt/at Chriſtus dñs hominū amator/copulatus eſt:minime dicēdū proximū noſtrū/fratrē noſtrum.quādoquidē patri ad iudeos nulla ꝓximitatis/aut fraternitatis ratio:dño autē erat qua homo factus eſt/& ex iudeis.quare condecet ei dicere:quaſi ad proximū meū/quaſi ad fratrē meum. ¶ Qz in eodē ſeptimodecimo verſu ex hebreo additur/quaſi lugēs mater:benigniſſimi dñi viſceralis affectus ſaluādi iudeos oſtenditur.ſed ſequētes verſus eorū immanē ingratitudinē oſtendūt: que etiānū ad tēpora noſtra punitur.O mira ingratitudo:cui⁹ flagella per mille quingentos annos cōtinuata/nondū finē inuenere. ¶ Octauodecimo verſu.tralationis romane in fine & ignorauerunt:dicendum erat & ignorabā.ſed hic error interpreti accidit:q̄ grece dicitur και ουκ εγρωρ id eſt nō cognoſcebā.vbi εγρωρ prima perſona ſingularis eſt fecūdi indefiniti:ſed ſimilitudinē in ſono habet cum tertia plurali. ¶ Nonodecimo verſu.diſſipati ſunt/nec cōpuncti tentauerūt me:ex hebreo ſcindentes & non tacētes.quod continuatur ad id quod dictū eſt:cōgregata ſunt ſuper me flagella/& ignoraui.& ſenſus eſt.& flagellauerūt me ſcindētes/lamantes/& lacerātes me:& non tacētes/animū non ſatiantes/nō cōpeſcētes/ſed clamātes tolle tolle crucifige eū.quod totum ex euāgelio factum conſpicitur.quare tralatio hebraica fidelius & apertius aperit euangeliū.& dicendū nō eſt: diſſipati ſunt/ſed diſſipauerūt me.id enī diſſipati:aduerſatur ei quod pauloante dictū eſt & conuenerunt.& quo modo etiā ſi diſſipati ſunt/continuo ſubnectitur:nō cōpuncti tentauerunt me/ſubſannauerūt me ſubſānatione/frenduerūt ſup me dentibus ſuis/antecedētia enī & conſequētia aduerſātur:vt dicamus diſſipati ſunt.adde & id diſſipauerūt me:ſatis quadrare ad id ex hebreo ſcindentes.ſed interpretes plerūq; myſteria nō intelligētes:audaciuſcule nonnulla imutauere.vt ſingulare in plurale/vt actiuū in paſſiuū.& aliquando ſuū dātes:ſpiritus ſancti ſenſum euerterūt. ¶ Viceſimo verſu.dñe quādo aſpicies:ex hebreo dñe quanta aſpicies.vbi non tēpus : ſed magnitudinē perſecutionum in Chriſto et ſuis ſignificatur. ¶ Viceſimoſecundo verſu. Non ſupergaudeant.in romano pſalterio vt nō inſultēt.rectius nos:nō ſupergaudeāt.et illic dicendū:non exultēt / et nequaq̄ nō inſultent.nā ex hebreo habetur:et nō letentur.et in greco μη επιχαρειησαν quod nō inſultent : ſed exultēt/ſupergaudeāt ſignificat.romanū autē ex greco affinius etiā deſūptū videtur q̄ noſtrū. verū intētio mea eſt:tralationē gallicā potius conciliare q̄ romanam.nā paſſim eccleſie noſtre:eo vtūtur pſalterio. ¶ Viceſimotertio verſu.quoniā michi quidem pacifice loquebātur. ſenſus huic ex hebreo reſpondet oppoſitus/iſte videlicet.nō enī pacē loquūtur.nā illud affirmat:hoc negat.quare potius dicendū eſſet:quoniā michi non pacifice loquebātur. alioqui quomodo cōtinuo ſubnectitur:et dilatauerūt ſuper me os ſuū et dixerūt vah vah/viderūt oculi noſtri/illa ſane nō pacis:ſed odij et ire verba ſunt. ¶ Et ex eo quod in eodē viceſimotertio verſu adijcitur in iracūdia terre loquētes/dolos cogitabant/et ex viceſimooctauo verſu nō dicant in cordibus ſuis euge/cuge:ſpiritus ſanctus inſinuat hanc de Chriſto peculiarē eſſe prophetiā/cui cum patre/et ſancto illo omniſcrutatore ſpiritu ꝓpriū eſt cogitationes cognoſcere.cognoſcebat enī ſemper:et quidquid cogitabant/et quidquid cogitaturi erant.cū (inquit Mattheus) vidiſſet IHESVS cogitationes eorū dixit.vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris. Et lucas.obſeruabāt autē eū ſcribe et phariſei/ſi in ſabbato curaret:vnde accuſarēt eū. ipſe vero ſciebat cogitationes eorū. ¶ Viceſimoquarto verſu vbi dicimus euge euge viderunt oculi noſtri:preſtat et ex authoritate euangelij/et ex hebreo/vt dicamus vah vah viderunt oculi noſtri/vocabulo illo non mutato/vt neq; in euangelio mutatū eſt.ſic enī Mattheus/diuinus euangeliſta ſcribit.pretereūtes autem blaſphemabant eum/mouētes capita ſua et dicētes: vah qui deſtruis templū dei/et i triduo illud reedificas/ſalua temetipſū. et Marcus pene cōſimiliter. ¶ Viceſimoſeptimo verſu.iudica me ſecundū iuſtitiā tuā:ex hebreo nō tuā ſed meā dicitur ſic / iudica me ſecundū iuſtitiā meā.quod ſecundū innocentiā meā deſignat.inſons enim et innocēs erat:et agnus abſq; macula et peccato.ſed vtraq; intelligētia:bona. preſtarēt tamē dicendū: vt in hebreo. ¶ Viceſimooctauo verſu.nō dicant in cordibus ſuis euge euge:relinqui poteſt vt ex hebreo eſt vah vah loco euge euge/q̄ in euāgelio interiectio illa imutata maneat. ¶ Triceſimoprimo verſu. dicāt ſēper magnificetur dñs/ qui volūt pacē ſerui ēius:ex hebreo / dicāt ſēper magnificet dñs / qui vult pacē ſerui eius.vbi qui nō refert fideles pios in Chriſtū:ſed deū patrē. cuius beneplacitū fuit/ſaluare Chriſtū ſuū:ex quo omnis noſtra ſalus. cui cū patre et ſpiritu ſancto:ſit omnis honor et gratiarū actio in ſecula ſeculorū. ex concordia nichilominus viceſimiſecūdi verſus pſalmi 39:aptiſſime ſedet/vt dicamus iuxta tralationē noſtrā.dicāt ſēper magnificetur dñs:qui volūt pacē ſerui eius.

¶ In finem ſeruo domi
Dni Dauid. XXXV.
Dixit iniuſtus vt dęli

¶ In finem ſeruo domi
Dni Dauid. XXXV.
Dixit iniuſtus vt dęli

¶ Pro victoria/ſeruo dñi
Dauid. XXXVI.
Dixit ſcel⁹ impij i me

GALL.

quat in ſemetipſo: nō eſt timor dei ãte oculos eius
2 Qm̃ doloſe ęgit i cõſpectu eius: vt iueniatur iniquitas eius ad odiũ
3 Verba oris eius iniquitas & dolus: noluit intelligere vt bene ageret.
4 Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo/ aſtitit omni vie non bone: malitiam autem non odiuit.
5 Domine in cęlo miſericordia tua: & veritas tua vſq; ad nubes.
6 Iuſtitia tua ſicut montes dei: iudicia tua abyſſus multa.
7 Homines & iumẽta ſaluabis domine: quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam deus!
8 Filij autem hominum: in tegmine alarum tuarũ ſpęrabunt.
9 Inebriabuntur ab vbertate dom9 tue: & torrẽte voluptatis tue potabis eos.
10 Quoniã apud te eſt fons vite: in lumine tuo vidębimus lumen.
11 Prętende miſericordiam tuam ſcientibus te: & iuſtitiam tuam ijs qui recto ſunt corde.
12 Non veniat michi pes ſuperbie: & manus peccatoris non moueat me.
13 Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulſi ſunt nec potuęrunt ſtare.

ROM.

quat in ſemetipſo: nō eſt timor dei ante oculos ei9.
Quoniã doloſe ęgit i cõſpectu eius: vt inueniret iniquitatẽ ſuam & odiũ.
Verba oris eius iniquitas & dolus/ noluit intelligere vt bene ageret: iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo.
Aſtitit oi vie non bone: malitiã autẽ non odiuit.
Domine in cęlo miſericordia tua: & veritas tua vſq; ad nubes.
Iuſtitia tua ſicut montes dei: & iudicia tua abyſſ9 multa.
Homines & iumẽta ſaluos facies domine: quẽadmodum multiplicaſti miſericordias tuas deus!
Filij autem hominum: i protectione alarum tuarum ſpęrabunt.
Inebriabunt ab vbertate dom9 tue: & torrẽte voluptatis tue potabis eos.
Quoniã apud te eſt fons vite: & in lumine tuo vidębimus lumen.
Prętende miſericordiam tuam ſcientibus te: & iuſtitiam tuã iis qui recto ſunt corde.
Non veniat michi pes ſuperbie: & manus peccatorum non moueat me.
Ibi ceciderũt omnes qui operantur iniquitatem: expulſi ſũt nec potuerũt ſtare.

HEB.

dio cordis ei9: non eſſe timorẽ dei ante oculos ei9.
Quia doloſe ęgit aduerſũ eũ in oculſuis: vt iueniret iniqtatẽ ei9 ad odiendũ.
Verba oris eius iiquitas & dolus: ceſſauit cogitare bene facere.
Iniquitatẽ cogitat in cubili ſuo/ ſtabit in via non bona: malũ non abięcit.
Domine in cęlo miſericordia tua: fides tua vſq; ad nubes.
Iuſtitia tua quaſi mõtes dñe: & iudicia tua abyſſ9 multa.
Homines & iumenta ſalua facies domine: q̃ pręcioſa eſt miſericordia tua domine.
Et filij adam: in vmbra alarum tuarũ ſpęrabũt.
Inebriabũt de piguędine dom9 tue: & torrẽte dęliciarũ tuarũ potabis eos.
Quoniam tęcum eſt fõs vite: in lumine tuo vidębimus lumen.
Attrahe miſericordiam tuam ſcientibus te: & iuſtitiam tuã rectis corde.
Ne veniat michi pes ſuperbie: & manus impiorum ne me commoueat.
Ibi ceciderunt operãtes iniquitatem: expulſi ſunt & non potuerũt ſurgere.

TITVLVS. Pro victoria ſerui dñi Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dixit iniuſtus vt delinquat in ſemetipſo: non eſt timor dei ante oculos eius. dixit legis trāſgreſſor quo licentius peccare poſſit in anima ſua: nequaq̄ diuine vltionis formidine ſibi eſſe cogitandā / ſibi eſſe metuendā. Quoniā doloſe egit in cōſpectu eius: vt inueniatur
2 iniquitas eius ad odiū. quia in dolo & fraude ante deū operatus eſt: ita vt peccatū eius cōperiatur
3 diuino odio ac reprobatione dignum. Verba oris eius iniquitas & dolus: noluit intelligere vt bene ageret. ſermones lingue eius iniuſti / preuaricatio legis / & fraus: neq; doceri voluit / non voluit diuinis attendere preceptis / vt iuſte / pie / ſanctēq; viueret. Iniquitatē meditatus eſt in cubili ſuo / aſtitit
4 omni vie non bone: malitiā autē non odiuit. in ſecreto ſuo / legis tranſgreſſio cogitatio ſua: immiſcuit
5 ſe omni conſilio malo / omni male doctrine: peccatū nō eſt exoſus. Domine in celo miſericordia tua: & veritas tua vſq; ad nubes. dominator / miſeratio tua vſq; in celū eſt ſublimata / qui captiuā tecū ceſſiſtituliſti captiuitatē: & fides tua ſic vbiq; gentiū extenſa / ſic expaſſa vt ad mundi extrema / & ad
6 mundi altiſſima pertingat. Iuſtitia tua ſicut montes dei: iudicia tua abyſſus multa. precepta iuſtifica
tue / mandata euangelij regni / firma ſtabiliaq; / imobilia & inconcuſſa vt colles eterni: ſententie tue /
7 prediffinitiones tue / decreta tua inſcrutabilia. Homines & iumenta ſaluabis dñe: quēadmodū multiplicaſti miſericordiā tuā deus / rex regū clementiſſime / dominator eterne inſeres numero ſaluādorum & ſtudioſos / & nō ſtudioſos / ratione vſos / & abuſos / ſapientes & ignauos pecudū more / ſolum
ſenſus ſuos voluptateſq; ſecutos: quantum auxiſti miſeratione tuam deus miſerator immenſe / qui homines & iumenta ſaluas / qui iuſtos nō ex operibus ſaluas / neq; iniuſtos ex operibus dānas / ſed im
8 pios per miſericordiā tuā iuſtificas & vna cū iuſtis per gratiā tuā ſaluas. Filij autem hominum: in
tegmine alarū tuarū ſperabunt. redēptor miſericordiſſime peccatores non deſperabūt: ſed in velamento defenſionū miſericordie tue / ſpem venie collocabunt. Inebriabūtur ab vbertate domus tue:
9 & torrente voluptatis tue potabis eos. & ipſi pre abundantia miſerationis tue veniā cōſecuti exatu-
10 rabuntur opulētia celeſtis habitationis tue: & affluentia deliciarū paradiſi reficies eos. Quoniam
apud te eſt fons vite: in lumine tuo videbimus lumen. quoniā O rex noſter / & redēptor noſter penes
te eſt origo imortalitatis & perpetue vitalis vene: & te agnoſcentes / agnoſcemus patrē / te agnoſce-
11 tes verā lucē de vera luce / agnoſcemus lucē illā paternā / lucem fontanā & inacceſſibilē. Prętende miſericordiā tuā ſcientibus te: & iuſtitiā tuā iis qui recto ſunt cōrde. porrige miſerationē tuā credētibus in te: & legē tuam / precepta / inſtitutaq; iuſtitie tue volentibus pie / ſancte / iuſteq; in te viuere.
12 Non veniat michi pes ſuperbie: & manus peccatoris non moueat me. O fortitudo / confugiū & protectio noſtra / nō accedat ad me motio & ſuggeſtio tentationis ſathane: & potentia diaboli / qui pec
13 cat a principio / a rectitudine cordis & vite pietate nō dimoueat / nō deflectat me. Ibi ceciderunt q̄ operantur iniquitatē: expulſi ſunt nec potuerūt ſtare. hac in re / in ſuperbia ſathanē corruerūt operarij nequitiarū ągeli apoſtate / & a celo electi ſūt: nec valuerūt vltra a ſuo caſu / ſuaq; ruina reſurgere.

ADVERTE Circa titulū pro victoria ſerui dñi. Pro victoria Chriſti dñi pueri patris eterni / qui vicit mundū & ſathanā cōpenſata iuſtitia pro iniuſtitia / obediētia pro perfidia / ſanctimonia pro inquinatione / & tandē fuſo ſuo precioſiſſimo ſanguine pro omniū noxa. Confidite inquit: ego vici mundum. ¶ Secundo verſu. vbi per paſſiuū dicimus vt inueniatur iniquitas eius ad odiū: ex hebreo dicitur per actiuū / vt inueniret iniquitatē eius ad odiendū. q̄ ſi ſubauditur deus (vt par eſt) & ſenſū eſt clamus vt deus inueniret iniquitatē eius ad odiendū / dignā ſuo odio / reprobatione & deletione iniuſti de libro viuentiū: melior eſſet ſermo in tralatione romana ſi eius q̄ ſi ſuam diceretur ac legeremus. vt inueniret iniquitatem eius & odium: ſiue ad odiendū. quod non procul abeſt ab intelligentia eius quod grece habetur του ευρειν την ανομιαν αυτου και μισησαι. vt inueniret iniquitatem eius / & odiret. ¶ Vndecimo verſu. ſcientibus te. id quidē recte. & non ſitientibus: vt opinati ſunt nonnulli. nam & grece τοις γινωσκουσιν ε: cognoſcentibus te.

Ipſi Dauid. XXXVI

1 NOli ęmulari in malignantibus: neq; zęlaueris faciētes iniqtatē.
2 Q̄m tanq̄ fęnū vęlociter areſcēt: & quēadmodum olera herbarū cito dęcidēt
3 S pęra in dño & fac boni

Ipſi dauid. XXXVI.

NOli ęmulari iter mā lignātes: neq; ęmulaſ fueris faciētes iiqtatē
Q̄m tanq̄ fęnū vęlociter areſcēt: et ſicut olera herbarum cito cadent.
S pęra in dño et fac boni

Dñi. XXXVII. Aleph.

NOli cōtēdere cū malignis: neq; ęmulaueris faciētes iniquitatē.
Q̄m ſicut herba vęlociter conterentur: et ſicut olus viride marceſcent. Zeth.
S pęra in domino et fac

GALL. ROM. HEB.

tatem:& inhabita terrã/ & paſcęris in diuitijs eiꝰ.
4 Dęlectare in domino:& dabit tibi petitiones cordis tui.
5 Reuęla dño viam tuã: & ſpęra ī eũ & ipſe faciet.
6 Et ęducet quaſi lumẽ iuſtitiam tuam & iudiciũ tuum tanq̃ męridiẽ: ſubditus eſto domino & ora eum.
7 Noli ęmulari ī eo q̃ ꝓſperatur ī via ſua:& in hoię faciente iniuſtitias.
8 Dęſine ab ira & dęrelinque furorem: noli ęmulari vt malignęris.
9 Quoniam qui malignãtur exterminabuntur:ſuſtinentes autem dominũ ipſi hęręditabunt terrã.
10 Et adhuc puſillum & nõ erit peccator:& quęres locum eius & nõ inuenies.
11 Manſuęti autẽ hęręditabũt terrã:& dęlectabuntur in multitudine pacis.
12 Obſeruabit peccator iuſtum:& ſtridębit ſup eũ dentibus ſuis.
13 Dominus autem irridębit eum: quoniam ꝓſpicit qđ veniet dies eiꝰ.
14 Gladium ęuaginauęrũt peccatores: intendęrunt arcum ſuum.
15 Vt dęcipiant pauperem & inopem:vt trucidẽt rectos corde.
16 Gladius eorum ītret corda ipſorum: & arcus eo-

tatem:& ihabita terrã & paſcęris in diuitijs eiꝰ.
Dęlectare in domino:& dabit tibi petitiones cordis tui.
Reuęla dño viam tuã:& ſpęra in eo & ipſe faciet.
Et ęducet tanq̃ lumẽ iuſtitiam tuam: & iudiciũ tuum ſicut męridiem.
Subditus eſto domio & obſecra eum/ne ęmulatꝰ fueris eum qui proſperatur in via ſua:& in homine faciente iniquitatem.
Dęſine ab ira & dęrelinque furorẽ: ne ęmulęris vt nequiter facias.
Qm̃ qui nequiter agunt exterminabũtur: q̃ vęro expectant dñm ipſi hęręditate poſſidębũt terrã.
Puſillũ adhuc et non erit peccator: et quęres locũ eius nec inuenies.
Manſuęti autẽ poſſidębunt terrã:et dęlectabuntur in multitudine pacis.
Obſeruabit peccator iuſtum et fremet ſuper eũ dentibus ſuis / dominus autem irridębit eũ: quoniam proſpicit q̃ veniet dies eius.
Gladium ęuaginauęrũt peccatores tetendęrũt arcum ſuũ/vt dęijciant inopem et pauperem:vt trucident rectos corde.
Gladius eorum intret in cor ipſorum:et arcus eo-

bonũ:peregrinare in terra et paſcere fide.
Dęlectare in domino:et dabit tibi petitiones cordis tui. Gimel.
Volue ſup dñm curã tuã: et cõfidẽi eo et ipe faciet.
Et ęducet ſicut lumẽ iuſtitiã tuã: et iudiciũ tuũ ſicut męridiem. Daleth.
Tace dño:expecta eũ.
Noli contẽdere aduerſus eum qui ꝓficit in via ſua: aduerſus virum / qui facit quę cogitat. He.
Dimitte iram et relique furorem:noli contendere vt male facias.
Quoniã qui male faciũt interibunt: expectantes autem dominũ ipſi hęręditabunt terrã. Vau.
Adhuc enī modicũ et nõ erit impiꝰ:et cogitabis de loco eius et non ſubſiſtet.
Mites autẽ hęręditabũt terrã:et dęlectabũtur in multitudine pacis. Zai.
Cogitat impius de iuſto: et frendet aduerſus eum dentibus ſuis.
Dñs dęridębit eũ:videſ q̃ veniet dies eius. Heth.
Gladium ęuaginauęrũt impij intendęrũt arcum ſuum / vt percutiant egenum et pauperem:et interficiãt rectos in via.
Gladius eorũ ingrediat in cor eorũ:et arcus eorũ

17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

rum confringatur.
17 Meli9 est modicũ iusto: super diuitias peccatorũ multas.
18 Quoniã brachia peccatorũ cõterẽtur: cõfirmat autem iustos dominus.
19 Nouit dominus dies immaculatorum: et hęreditas eorum in ęternũ erit.
20 Non confundentur in tẽpore malo/et in dieb9 famis saturabũť: quia peccatores peribunt.
21 Inimici vero dñi mox vt honorificati fuerit et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient.
22 Mutuabitur peccator et non soluet: iustus autem miserętur et tribuet.
23 Quia benedicẽtes ei hęreditabunt terrã: maledicẽtes autem ei disperibunt.
24 Apud dominũ gressus hominis dirigentur: et viam eius volet.
25 Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam.
26 Iunior fui etenim senui: et non vidi iustum derelictum/nec sęmẽ eius quęrens panem.
27 Tota die miserętur et cõmodat: et sęmen illius in benedictione erit.
28 Dęclina a malo et fac bonum: et inhabita in sęculum sęculi.
29 Quia dñs amat iudiciũ

rum conteratur.
Meli9 est modicũ iusto: super diuitias peccatorũ multas.
Quoniã brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dñs.
Nouit dominus vias immaculatorum: et hęreditas eorũ in ęternum erit.
Non confundentur in tẽpore malo/et in dieb9 famis saturabuntur: quoniam peccatores peribunt.
Inimici autem dñi mox honorati et exaltati fuerint: deficientes vt fumus deficient.
Mutuať peccator et non soluit: iustus autem miserętur et cõmodat.
Quoniam benedicentes eum possidębũt terram: maledicentes autem illũ disperient.
A domino gressus hominis diriguntur: et viã eius cupit nimis.
Cum ceciderit iustus nõ conturbabitur: quia dñs firmat manum eius.
Iunior fui et senui: et nõ vidi iustum derelictũ nec sęmen eius egens pane.
Tota die miserętur et cõmodat: et sęmen eius in benedictione erit.
Dęclina a malo et fac bonum: et inhabita in sęculum sęculi.
Quñ dñs amat iudicium

confringãtur. Teth.
Meli9 est parum iusto: q̃ diuitie peccatorũ multe.
Quoniam brachia ipiorum confringẽtur: sublevat autẽ iustos dñs. Ioth
Nouit dominus diẽ immaculatorum: et hęreditas eorum ęterna erit.
Non cõfundentur in tẽpore malo: et in dieb9 famis saturabũtur. Caph.
Quia impij peribunt: & inimici domini gloriãtes
Vt monocerotes/consumentur: sicut fumus consumitur. Lamech.
Fenus accipit impius et non reddit: iustus autem donat et tribuit.
Quia qui benedicti fuerint ab eo hęreditabunt terram: et qui maledicti interibunt. Mem.
A domio gressus viri firmabitur: et viam eius volet.
Cum ceciderit nõ allidętur: quia dominus sustentat manũ eius. Nun.
Puer fui/siquidem senui: et non vidi iustũ derelictum/neq; sęmẽ ei9 quęrens panem.
Tota die donat et cõmodat: et sęmen eius in benedictione. Samech.
Recęde a malo et fac bonum: et inhabita in sempiterno.
Quia dñs diligit iudiciũ

et nō dęrelinq̄t ſc̄tos ſuos: i ęternū cōſeruabunt.
30 Iniuſti punientur: & ſęmen impiorum peribit.
31 Iuſti autem hęreditabūt terram: & inhabitabunt in ſęculū ſęculi ſuper eā.
32 Os iuſti meditabitur ſapientiam: & lingua eius loquętur iudicium.
33 Lex dei eius in corde ipſius: & non ſupplantabūtur greſſus eius.
34 Cōſiderat pctōr iuſtū: & quęrit mortificare eum.
35 Dominus autē non dęrelinquet eum in manus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi.
36 Expecta dn̄m & cuſtodi viā ei⁹/ & exaltabit te vt hęreditate capias terrā: cū pierit pctōres vidębis.
37 Vidi impium ſuperexaltatum: & ęleuatum ſicut cedros libani.
38 Et trāſiui & ecce nō erat: & quęſiui eum & non eſt inuentus locus eius.
39 Cuſtodi innocentiam & vide equitatē: quoniā ſūt reliquie homini pacifico.
40 Iniuſti autem diſperibūt ſimul: reliquie impiorum interibunt.
41 Salus autem iuſtorum a domino: & ptector eorū in tēpore tribulationis.
42 Et adiuuabit eos dn̄s & liberabit eos/ & ęruet eos a peccatorib⁹/ & ſaluabit eos: qa ſpęrauęrūt in eo.

& nō dęreliquet ſctōs ſuos: i ęternū cōſeruabunt.
Iniuſti autē puniētur: & ſęmen impiorū peribit.
Iuſti vero hęreditate poſſidębūt terrā: & ihabitabūt in ſcl̄m ſcli ſuper eā.
Os iuſti meditabitur ſapientiam: & lingua eius loquętur iudicium.
Lex dei eius in corde ipſius: & non ſupplantabūtur greſſus eius.
Conſiderat peccator iuſtū & quęrit perdere eū/ dominus autem non dęrelinquet eum in manib⁹ eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi.
Expecta dn̄m & cuſtodi vias ei⁹/ & exaltabit te vt inhabites terram: cū perient peccatores vidębis.
Vidi impium ſuperexaltatum: & ęleuatū ſuper cedros libani.
Tranſiui & ecce nō erat: quęſiui eum/ & nō eſt inuentus locus eius.
Cuſtodi vęritatē & vide equitatē: quoniam ſunt reliquie homini pacifico.
Iniuſti autem diſperiēt: ſimul reliquie impiorum peribunt.
Salus autem iuſtorum a dn̄o eſt: & ptector eorū eſt in tēpore tribulatiōis.
Et adiuuabit eos dn̄s & liberabit eos/ & ęripiet eos a pctōrib⁹/ & ſaluos faciet eos: qn̄ ſpauęrūt i eo

& non dęrelinquet ſanctos ſuos/ in ęternum cuſtoditi ſunt: & ſęmen impiorum peribit.
Ain.
Iuſti hęreditabūt terrā: & habitabūt in ſęculum ſuper eam.
Os iuſti meditabitur ſapientiam: & lingua eius loquętur iudicium.
Phe.
Lex dei eius in corde ei⁹: non dęficient greſſ⁹ eius.
Sade.
Conſiderat impi⁹ iuſtū: & quęrit vt occidat eum/ dominus non dęrelinquet eum in manu eius: & non condemnabit eū cum iudicatur.
Coſ.
Expecta dn̄m & cuſtodi viā eius/ & exaltabit te vt poſſideas terrā: cum interibunt impij vidębis.
Vidi impium robuſtū: & fortiſſimū ſicut indigenam virentem.
Res.
Et trāſiui & ecce nō erat: & quęſiui eum & non eſt inuentus.
Sin.
Cuſtodi ſimplicitatē & vide rectum: quia erit ad extremum viro pax.
Iniqui autem dęlębuntur pariter: & nouiſſimū impiorum peribit.
Tau.
Salus iuſtorum a domino: fortitudo eorum in tempore tribulationis.
Et auxiliabit eis dn̄s & liberabit eos/ & ęruet eos ab ipijs & ſaluabit eos: quia ſpęrauęrunt in eo.

TITVLVS. Dauid. instructio custodientium mandata dei/et deterritio transgredientium. Propheta in spiritu instruit et deterret impios.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Noli emulari in malignantibus:neq; zelaueris facientes iniquitatem.inter malos noli certare/noli contendere malũ agere: neq; imiteris eos qui legẽ dei/diuinaq;
2 transgrediuntur precepta. Q uoniam tanq̃ fenũ velociter arescent:& quemadmodũ olera herbarũ cito decident.noli eos emulari/quia preuaricatores mandatorũ dei illico marcescẽt/sicut herba
paulo post cõcidet eorũ gloria : & velut hortorũ legumina ad momentũ virent ocyus mors illos
3 diripiet. S pera in domino & fac bonitatẽ & ihabita terrã:& pascẽris in diuitijs eius. spem omnis
boni tui/cuncte felicitatis tue in deo colloca & operare bonũ/& tanq̃ colonus & peregrinus con-
4 uersare in hoc terreno seculo: & enutrieris gratijs & beneficijs eius. D electare in domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.gaudia tua & voluptates tuas repone in deo & Christo eius superbe-
5 nedicto:& elargietur tibi postulationes & desideria animi tui. R euela domino viam tuã & spera
in eo:& ipse faciet. aperi domino in petitione tua curam & solicitudinem tuam & confide in eo:
6 & ipse petitioni tue annuet. E t educet quasi lumen iustitiã tuã:& iudiciũ tuũ tanq̃ meridiẽ subdit⁹
esto dño & ora eum. cõfide & delectare in dño/nude aperi illi cor tuũ & dñs lucẽre faciet vt diurnã
lucẽ ante alios vitã tuã/& qđ iudicaueris ꝓbauerisq; faciet alijs illucẽre tanq̃ lumẽ solis in meridie:
7 subijcere deo & mentẽ tuã supplex orans eleua in eũ. N oli emulari in eo qui prosperatur in via tua:
in hoie faciẽte iusticias.nõ te desiderũ capiat assimilari viro ꝓsperãti/faciẽtiq; desideria tua i vita
8 sua:viro operãti transgressiones & agenti quidquid mente volutat. D esine ab ira & derelinque
furorem: noli emulari vt malignẽris.sit procul a te vindicte appetitus/abijce abs te excandescentiam irrationabilem: neq; quicq̃ imiteris/vt opereris mala. Q uoniam qui malignantur exterminabuntur:sustinentes autem dominũ ipsi hereditabũt terram. non opereris mala/quoniã qui ma-
9 los emulantes mala similiter operãtur/in eterna detrudentur supplicia:contra vero a domino bo-
10 nũ expectantes/possidebũt regna celestia. E t adhuc pusillũ & non erit peccator: & queres locũ
eius et nõ inuenies. & tu qui in patientia obedientie mandatorũ ,expectas dominũ/sustine parũp
& patientiam habe & quem videbas prosperantem in via sua/secundũ sensum suũ ambulantem
& transgredientem diuina mandata non subsistet/non erit amplius:& queres vbinã ille est/& ne-
11 quaq̃ reperies/quia morte dissipatus est & iudicatus ad eterna supplicia. M ansueti autem heredi
tabunt terram:& delectabuntur in mulitudine pacis.sed contra/mites & pacifici/non post desideria sua ambulantes sed in preceptis domini/hereditate capient regnũ celorũ:& abundantia sem-
12 piterne pacis perfruentur.O bseruabit peccator iustũ:& stridebit super eũ dentibus suis. impius
& transgressor insultabit viro deũ timenti & legem seruanti:& indignabitur & infrendet dentibus
13 suis in eum. D omin⁹ autem irridebit eum:quoniam prospicit q̃ veniet dies eius.verũ deus iusti-
tie amator & vltor peccati/peccatorem contemnet & subsannabit:quoniã agnouit q̃ in procinctu
14 est dies vltionis eius. G ladiũ euaginauerũt peccatores:intenderunt arcũ suum. impij& transgres-
15 sores persecutionem parauerũt: vires suas aptauerũt. V t decipiant pauperem & inopem:vt truci
dent rectos corde..gladiũ eduxerũt/arma parauerunt/vt in dolo feriant eũ qui dei desiderio &
16 celestiũ bonorũ pauper & inops factus est:vt delcãt & enecent eos qui dei viam sequũtur. G ladius
eorum intret in corda ipsorũ:et arcus eorum confringatur. mors quã iusto pauperi & inopi intentant/ abscindat & separet animas eorũ:et vires sue penitus eneruentur. M elius est modicũ iusto:
17 super diuitias peccatorũ multas.melior est paupertas & inopia viri iusti:q̃ trãsgressorũ legis ingẽs
18 terrenarũ opum multitudo/aceruatiq; cumuli Q uoniã brachia peccatorũ conterent:cõfirmat autem iustos dñs.melior et eligibilior pauptas iusti q̃ peccatorũ opes cumulate/qm̃ peccatorũ potẽ
19 tia cõfringetur:& iusti in bonis confirmabunt.N ouit dominus dies immaculatorum : & hereditas
eorũ in eternũ erit. cognoscit deus iudex iustus dies egressus incõtaminatorũ / qui se immaculatos
20 in hoc seculo custodierũt:& premiũ/merces & retributio eorum eterna manebit. N on confunderetur in tẽpore malo:& in diebus famis saturabũtur.iusti nõ condẽnabuntur in die nouissimo/in quo
mali peribunt:& post hanc vitã quando non erit amplius tẽpus operandi & sibi vtilicũ cõparandi
21 ad vitam eternã/vbertate deliciarũ paradisi satiabũtur/peccatores autẽ perpetuo deficient,I nimici vero domini mox vt honorificati fuerint & exaltati:deficientes quẽadmodũ fumus deticiẽt.pec-
catores deũ/iusiaq; ei⁹ cõtemnẽtes vbi i fastigio humane glorie eleuati fuerint:cõtinuo euanescẽt
22 tanq̃ tenuis nebula vanescit. M utuabitur peccator & non soluet:iustus autẽ miseretur & tribuet.
trãsgressor credita sibi bona nõ reddet:legis autẽ obseruator erogat/& si quid aliorũ habet fideli
23 ter restituet. Q uia benedicẽtes hereditabũt terrã: maledicentes autẽ ei disperibunt. iustus erogat
& repẽdit/ quia erogãtes & benefacientes/ terrã viuentiũ possidebũt:& qui iusto mala imprecant
24 interibũt. A pud dominũ gressus hois dirigẽtur:et viam eius volet.diuina ope viri iusti oẽs motus

rectificabunt: & acceptabit deus legē qua incedet. Cum ceciderit nō collidet: quia dominus supponit manū suam. si forte ex infirmitate in peccatū labetur nō ad mortē illū perducet: quia diuinū auxiliū illi adest ad resurgendū. Iunior fui eteni senui: & nō vidi iustū derelictū nec semē eius querens panē. a iuuenta in senectā deueni: & nullū mandata dei seruantē agnoui diuino presidio diuinaq; ope destitutū/nec quos ex se reliquerit iustos/a deo destitutos vite sue mendicātes victū. Tota die miseret & cōmodat: & semē illius in benedictiōe erit. vir iustus omni tēpore bona sua in opera misericordie dispensat: & opera eius a deo benedicētur. Declina a malo & fac bonū: & inhabita in seculū seculi. virū iustū imitare/diuerte a nequitia & operare iustitiā & quod dei mādat preceptū: & in celesti habitatione vitā viue sempiternā. Quia dñs amat iudicium & nō derelinquet sanctos suos: in eternū cōseruabuntur. quia deus diligit remunerationē iustorum & non deseret imaculatos suos: sed in eterna vita seruabunt. Iniusti puniētur: et semē impiorū peribit. trāsgressores e diuerso/ perpetuo cruciabunt: & opera eorū dispebūt. Iusti autē hereditabūt terrā: & inhabitabunt in seculū seculi super eā. diuinc legis & mandatorū eius seruatores/terrā viuentiū/imortaliū regionē regnum celorū possidebūt: & cōmorabunt in eo sine fine ac in perpetuū. Os iusti meditabit sapientiā: & lingua eius loquetur iudicium. studebit iustus de deo quantū fas est pro dignitate & p̄meditatc loqui: et ex diuina lege depromet sententiā. Lex dei eius in corde ipius: et nō supplātabunt gressus eius. eloquia et mādata domini in penetralib⁹ mētis eius: et nō p̄ualebit tētatio peruertere volūtatē eius. Considerat peccator iustū: et querit mortificare eū. volutat animo/dei/legisq; desertor vitā iusti: et modū perdendi eum explorat. Dominus autē nō derelinquet eum in manib⁹ eius: nec dānabit eū cū iudicabit illi. at equissim⁹ deus remanere nō sinet iustū in potestate ipij: nec iustū condēnabit cum condēnabit impius. Expecta dominū et custodi viā eius/et exaltabit te vt hereditate capias terrā: cū perierint peccatores videbis. p̄stolare auxiliū tuū a domino et obserua mādata eius/et magnificabit te vt imortalitatis locū possideas: tu autē ipse agnosces cū in eterna supplicia exterminati trāsgressores fuerint. Vidi impiū superexaltatū et eleuatū: sicut cedros libani. noui ego blasphemū goliā/noui dei contēptorē magnificatū et eleuatū: in summū honoris fastigiū. Et trāsiui et ecce non erat: quesiui eū et nō est inuētus locus eius. paruū tēporis exactū est et ecce nusq; cōparebat: scisciatus sum vbi est dei contemptor et exprobrator/vbi est qui tāta estimatione habitus est/et nullibi gentiū cōparebat. Custodi innocentiā et vide equitatē: quoniā sunt reliquie homini pacifico. retine vite puritatē et simplicitatē/et ante mētis conspectū iugiter habe legis ipleniē: quia inocētia et equitas supstites viro iusto/comitabunt eū ad diuinā pacē et eternā trāquillitatē euntē. Iniusti autē dispebūt simul: reliquie impiorū interibunt. cōtra vero/ flagitiosam sectati vitā vna interibūt: et vite impuritas et iniqua opera cōcomitabunt in eterna exterminia. Salus autē iustorum a dño: et p̄tector eorū in tēpore tribulationis. saluatio iustorū est a misericordi deo: et protget eos in nouissimo iudicio. Et adiuuabit eos dominꝰ et liberabit eos/et eruet eos a peccatorib⁹: et saluabit eos quia sperauerunt in eo. et in nouissimo die auxiliabit et subueniet eis misericors deus: et p̄seruabit eos a penis p̄paratis peccatoribus et trāsgressorib⁹: et eterna salute donabit eos/quia non in se/suisq; viribus et operibus sed in deo spem suam vniuersam collocarunt.

ADVERTE. Tertio versu inhabita terrā et pascēris in diuitijs eius: rectius dicit inhabita terrā et pascere in diuitijs eius ex hebreo/vt pascere imperatiuū intelligat. Et q̄uis in greco habeatur κατασκηνου την γην και ποιμαρθησῃ: ratio tñ cōiunctiōis et sermōis latini magis efflagitabat conuertendum pascere potius certe q̄ pascēris. ¶ Eodē tertio versu in diuitijs eius: ex hebreo infide eius. et datur ex hebreo intelligi diuitias in hoc mūdo esse fidē dei. tolle fidē: ois ex hoc mundo discedit miser. quas eni maiores in hac vita possum⁹ nobis cōparare diuitias: q̄ que ad diuitias perducūt eternas? quod vel prima oim ipsa fides operat. Sed queres quo pacto quis fide pascat in hoc mūdo? Non alio modo crediderim q̄ meditatiōe diuine legis/et sacra diuinorū contēplatione. sed heu nō est/aut vix est qui sciat quid sit cōtēplari cogitare. sic tribuli et lolia/iplerūt sic oīa lape. q̄uis contēplatiua vita prima et lōge diuinissima sit/et qua vel maxime sola vixisset prim⁹ parēs: li αμαρτητον et (vt sic dicā) a pctō insontē se custodisset. ¶ Quinto versu vbi dicim⁹ reuela dño viā tuā: hieronym⁹ ex hebreo volue super dñm curā tuā. quod magis quadrat ad vltimā particulā qua dicit: et ipse faciet. simile eni alibi dicit ꝓpheta: iacta sup dñm curā tuā et ipse te enutriet. ¶ Sexto versu. vbi dicim⁹ subdit⁹ esto dño et ora eū: aliū ex hebreo hieronymus desumpsit/tace dño et expecta eum. quasi id velit. tacit⁹ cōuersare ante deū absq; murmuratiōe/incusatiōe et querela/in patiētia sustine: et certꝰ expecta cū p̄miatorē in altero seculo. et vtraq; intelligētia hic et illic bona est. ¶ Duodecimꝰ versus et sequētes ad octauū decimū: cōes intelligi p̄nt/et ꝓpriꝫ de christo dño. qō vel maxie ex 23 versu iuxta tralationē hebraicā itelligi pōt. vbi ille cōditiōes de bñdictiōe et maledictiōe: primo loco/christo dño cōpetūt. secūdo autem et lōgo interuallo: alijs iustis. ¶ Vicesimo

primo versu. ¶mici vero dñi mox vt honorificati fuerit & exaltati: ex hebreo / & ¶mici dñi gloriãtes vt monocerotes. qđ significare videt: ¶mici dñi in gloria & potestate sua gloriãtes vt vnicornes / id est putãtes se ĩsuperabiles / vt vnicornes. est eni vnicornis idomabile animal: & nulli alteri cedẽs. sed lõge ꝓfecto abutũtur: gloriãtes se insuperabiles esse in sua virtute. nã deficiẽtes sicuti sum⁹ deficient. hãc ¶militudinẽ superborũ hui⁹ seculi cũ vnicornib⁹ / tacuerũt interptes: & illius loco posuerũt exaltati. sed insuperabile & indomabile: magis nature illi⁹ ferae / ex historiis respõdere videtur. ¶Vicesimo tertio versu vbi legim⁹ / qa bñdicẽtes ei hereditabũt terrã / maledicẽtes autẽ ei disperibunt: ex hebreo / sẽsus est cõuersus / sic. qa qui bñdicti fuerit ab eo hereditabũt terrã: & q maledictꝰ / interibũt. qui versus & hic & illic / maxime de Christo itellect⁹ verus est. de alijs autẽ secũdo loco. ex quo dat intelligi quantũ amor iusti est magni pẽdẽd⁹: quãtũ odiũ & iprecatio eius timẽda / siue quis faciat / siue patiatur. neq; exemplis assertionẽ munire difficile esset. ¶ Vicesimo sexto versu. particula nec semẽ ei⁹ querẽs panẽ debet ex superiori intelligi derelictũ scilicẽt a deo. & de semine magis secundũ spiritũ non secundũ carnẽ. nã alioqui: vsus sacrarũ litterarũ est inopẽ & mẽdicũ in bonã partẽ accipere. vt huius psalmi versu quintodecimo / & psalmi 39 versu 23 dñs de se per ꝓphetã: ego autẽ mẽdicus sũ & paup / dñs solicitus est mei. mẽdici igit ij soli sũt vituperãdi: qui se aut flagitijs aut ignauia vite nichil operari sciẽtes aut nolẽtes / pronidẽtia dei (secus q̃ ceteri) se fecere indignos / & miserabilẽ vitã trahentes victũ emendicãt. si quid tamẽ illis (etsi idignis) ꝓpter deũ porrigit: nõ perit operis merces. nã & de⁹ nobis indignis: suã misericordiã porrigere nõ dedignat. et mẽdicus i hac significatione que ferme vulgata est: in malã partẽ & probrosã accipi solet. & sũt qui hũc locũ de spirituali pane intelligi volunt. & certũ est semẽ iustorũ nõ esse doctrina / pane vite & intellectus inops. sed qui nõ habent: emẽdicare illũ / nequaq̃ probrosũ aut iniuriũ est / neq; in malã partẽ sumit. & vtinã iudei & agareni inopes & fame (indigẽtia panis illius) quotidie pereũtes: illũ emẽdicarẽt. tantũ eni abest vt illis hunc querere panẽ impropero daretur: quantũ virtus / quantũ salus animarũ lõge abest a reꝑhẽsione & vituperio. ¶ Tricesimosexto versu. cũ perierit pctores videbis: recti⁹ ex hebreo & romano psalterio dicẽdũ ꝓ indicatiuũ cũ peribũt pctores videbis. nã tãetsi idẽ sẽsus sit: anceps tamẽ subiũctiuum perierint ad ꝑteritũ & futurũ. & ꝓ indicatiuũ: clarius datur intelligi ꝓphetie sẽsus. ¶ Tricesimusnonus & quadragesimus versus licet ab hebreo parũ discedere videant: in eandẽ tamẽ cõspirãt sententiã. vltima eni sũt: q̃ nobiscũ post hãc vitã trahim⁹ / siue bona siue mala. & interpretes reliqa s appellauerũt: qa forte nobiscũ i morte / comites relinquũt aie migrãti & aut ad loca lucis aut tenebrarũ cũti.

¶Ps Dđ in remẽoratiõe die sabbati. XXXVII.

1 DOmine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me.
2 Quoniã sagitte tue infixe sunt michi: & cõfirmasti super me manũ tuam
3 Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: nõ est pax ossibus meis a facie peccatorum meorũ.
4 Quoniã iiquitates mee supgresse sunt caput meum: sicut onus graue grauate sunt super me.
5 Putruerunt & corrupte sũt cicatrices mee: a facie insipiẽtie mee.
6 Miser factus sũ & curua-

¶Ps Dđ in cõmẽoratione sabbati. XXXVII.

DOmine ne in ira tua arguas me: neq; i furore tuo corripias me.
Quoniã sagitte tue ifixe sunt michi: & cõfirmasti super me manum tuam.
Nec est sanitas in carne mea a vultu ire tue: & nõ est pax ossibus meis a facie peccatorum meorũ.
Quoniã iniquitates mee superposuerũt caput meum: sicut onus graue grauate sunt super me.
Cõputruerunt & deterioraverũt cicatrices mee: a facie insipientie mee.
Miserijs afflictus sum &

¶Psalmus Dđ in cõmemoratione. XXXVIII.

DOmine ne in ira tua arguas me: neq; i furore tuo corripias me.
Quia sagitte tue infixe sunt michi: & tetigit me manus tua.
Nõ ẽ sanitas i carne mea a facie idignationis tue.
Nõ est pax ossibus meis: a facie peccati mei.
Quia iniqtates mee trãsierunt caput meũ: quasi onus graue aggrauate sunt super me.
Cõputruerunt & tabuerunt cicatrices mee: a facie insipientie mee.
Afflictus sum & incur-

tus ſum vſq; in finē: tota die cōtriſtat⁹ igrediębar.
7 Q uoniā lūbi mei implę-
ti ſunt illuſionib⁹: & non eſt ſanitas in carne mea.
8 Afflictus ſū & humiliat⁹ ſum nimis: rugiębam a gemitu cordis mei.
9 D ñe ante te oē dęſideri-
um meū: & gemitus me⁹ a te non eſt abſconditus.
10 C or meū cōturbatū eſt dęreliquit me virt⁹ mea / & lumen oculorum meo-
rum: & ipſū nō eſt męcū.
11 A mici mei & ꝓximi mei aduerſum me appropin-
quauęrunt & ſtetęrunt.
12 E t qui iuxta me erāt de longe ſtetęrunt & vim fa-
ciębant qui quęrębāt ani mam meam.
13 E t qui inquirębāt mala michi locuti ſunt vanita-
tes: & dolos tota die me-
ditabantur.
14 E go autē tanq̄ ſurd⁹ nō audiębā: & ſicut mut⁹ nō aperiens os ſuum.
15 E t factus ſū ſicut homo non audiēs: & nō habēs in ore ſuo redargutiones
16 Q m̄ i te dñe ſpaui: tu ex-
audies me dñe de⁹ me⁹.
17 Q uia dixi ne quādo ſu-
pergaudeāt michi inimi-
ci mei: & dū cōmouētur pedes mei ſuper me ma-
gna locuti ſunt.
18 Q m̄ ego in flagella para tus: & dolor meus in con ſpectu meo ſemper.

turbat⁹ ſū vſq; i finē: tota die cōtriſtat⁹ igrediębar.
Q uoniā aia mea cōplę-
ta eſt illuſionibus: & non eſt ſanitas in carne mea.
I ncuruatus ſū & humi-
liatus ſū vſq; quaq; : rugię-
bā a gemitu cordis mei.
E t ante te eſt oē dęſideri-
um meū: & gemitus me-
us a te nō eſt abſcōditus.
C or meū cōturbatū eſt in me & dęſeruit me for-
titudo mea: & lumē ocu-
lorū meorū nō eſt męcū.
A mici mei & ꝓximi mei aduerſus me appropia-
uerūt & ſtetęrūt: & ꝓxi-
mi mei a longe ſtetęrunt.
E t vim faciębāt qui quę-
rębant animam meam / & qui inquirębant mala michi locuti ſunt vanita-
tē: & dolos tota die me-
ditabātur.
E go autē velut ſurd⁹ nō audiębam: & ſicut mut⁹ qui non aperit os ſuum.
E t factus ſū vt homo nō audiens: & non habēs in ore ſuo icrepationes.
Q m̄ i te dñe ſpaui: dixi tu exaudies dñe de⁹ me⁹.
Q uia dixi ne aliquando inſultēt in me iimici mei: & dum commouerentur pedes mei in me magna locuti ſunt.
Q m̄ ego i flagella para-
tus ſū: et dolor me⁹ ante me eſt ſemper.

uatus ſū nimis: tota die merens ambulaui.
Q m̄ lūbi mei implęti ſūt ignominia: & nō eſt ſani-
tas in carne mea.
E uigilaui & afflictus ſū nimis: rugiębā a gemitu cordis mei.
Dñe i cōſpectu tuo oē dę-
ſideriū meū: & gemit⁹ me-
us a te nō eſt abſcōditus.
C or meū fluctuabat de-
reliqt me fortitudo mea: & lux oculorū meorum etiam ipſa non eſt męcū.
C hari mei & amici mei quaſi contra leprā meam ſtetęrunt: & vicini mei lō-
ge ſtetęrunt.
E t irruębant quęrentes animam meam / & inue-
ſtigantes mala michi lo-
quębātur inſidias: & do-
los tota die meditabant.
E go autē quaſi ſurd⁹ nō audiębā: & quaſi *mutus* nō aperiębam os meum.
E t eram quaſi homo nō audiens: nec habens in ore ſuo redargutiones.
T e eni dñe expectabā: tu exaudies dñe de⁹ me⁹
Q uia dixi ne forte inſul-
tent michi: & cum vacilla uerint pedes mei ſup me magnificētur.
Q uia ego ad plagas pa-
ratus: et dolor meus cō-
tra me eſt ſemper.

19 Quoniã iniquitatem meã annunciabo: & cogitabo pro peccato meo.
Quoniã iniquitatẽ meã ego pronuncio: et cogitabo pro peccato meo.
Quia iniquitatẽ meã annuncio: solicitus ero pro peccato meo.

20 Inimici autẽ mei viuunt et cõfirmati sũt sup me: et multiplicati sunt q̃ odę runt me iique.
Inimici autem mei viuẽt et cõfortati sunt sup me: et multiplicati sũt q̃ odę runt me inique.
Inimici autem mei viuẽtes cõfortati sunt: et multiplicati sũt odientes me mendaciter.

21 Qui retribuũt mala pro bonis dętrahebãt michi: quoniã sequebar bonitatem.
Qui retribuebant michi mala pro bonis dętrahebant michi: quoniã subsecutus sum iustitiã.
Et qui reddunt malum pro bono aduersabãtur michi: quia seq̃bar bonũ.

22 Ne dęreliq̃s me dñe deꝰ meꝰ: ne discesseris a me.
Ne dęreliq̃s me dñe deꝰ meus ne discesseris a me:

23 Intẽde i adiutoriũ meũ: domine deus salutis mee
intẽde in adiutoriũ meũ dñe deus salutis mee.
Festina in auxiliũ meũ: dñe salutis mee.

TITVLVS. Psalmus Dauid in cõmemoratione. in cõmemoratione: in recensione & cõfessione peccatorũ. vt eni baptismus nichil nobis profuisset/nisi eũ dñs suo sãctificasset: ita neq; nostra cõfessio & penitẽtia/nisi sua nostrã consecrasset ac sanctificasset. sic eni omnẽ impleri oportebat iustitiam. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu inducit Christum dominum peccata nostra vt sua deo patri pro nobis confitentem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dñe ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. pater misericordissime ne increpes/ne punias me vltione vindicte eterne/sed in miseratione tua: neq; repẽ
2 tina vindicta in hoc mundo ferias me/sed in patiẽtia & lõganimitate & expectatione venie. Q m̃ sagitte tue infixe sunt michi: & confirmasti super me manũ tuã. ne in seueritate tua punias me/ qm̃
3 tela tua oppresserũt me: & punitio tua confirmata est super me. N õ est sanitas in carne mea a facie ire tue: nõ est pax ossibus meis a facie peccatorũ meorũ. confitebor pater/pre formidine scuęre vltionis tue caro mea/genus meum contabescit & languet: nulla requies est viribus anime mee in
4 contẽplatione trãsgressionũ mearũ. Q uia iniquitates mee supergresse sunt caput meũ: & sicut onus graue grauate sunt sup me. quia tu pater/omniũ peccata posuisti i me: ac veluti ingentissimũ põdus/
5 mole sua obruerũt me. P utruerũt & corrupte sũt cicatrices mee: a facie insipiẽtie mee. tã veterate sunt inustiones peccatorũ meorũ/tã neglecte vt tabem iã contraxerit & putrefactionẽ: & facte sunt
6 incurabiles ob insaniã hoim, M iser factus sum & curuatus sũ vsq; in finẽ: tota die cõtristatus ingrediebar. O pater/sarcina illa/cumulus ille peccatorũ oppressit me & incuruauit me penitus: & totius
7 vite cursus merore deficiebat. Q m̃ lũbi mei impleti sunt illusionibus: & nõ est sanitas in carne mea. qm̃ generationes cõtinuo in illusione & peccato e lũbis educunt: & nõ est caro que nõ sit pec-
8 cato obnoxia aut ob peccatũ/infirmitatẽ/penãue sustinẽs. A fflictus sũ & humiliatus sũ nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. O pater & si peccati insons/ ꝓpter peccatũ tamẽ angustiatus sũ & deie-
9 ctus valde: & pre suspiris cordis ego rugitũ emittebã. D ñe ante te oẽ desideriũ meũ: & gemitꝰ meꝰ a te nõ est abscõditꝰ. O pater misericordiarum ois volũtas mea/ois sitis mea que est oẽm hoiem sal
10 ũ facere in cõspectu tuo est: et rugitꝰ mei causa nequaq̃ tibi est abscõdita. C or meũ cõturbatũ est dereliqt me virtꝰ mea & lumẽ ocũlorũ meorũ: et ipsũ nõ est mecũ. aia mea anxiata est/vires mee elã
11 guerũt enervate/substraxit se defensio tua: & ipsa me solũ deseruit. Amici mei & ꝓximi mei aduersũ me appropiquauerũt: & steterũt. iudei quos amicabiliter doctrina pauli/quos curaui/quos (vt me) di
12 lexi ex aduerso venerũt: & herẽtes i gradu/nõ tulerũt michi auxiliũ. Et q iuxta me erãt de lõge steterũt: & vim faciebãt qui q̃rebant animã meã. et apostoli/familiares & discipuli mei aufugerũt/
& steterũt ꝓcul: et ipetũ in me faciebãt/violẽtq; pertrahebant q̃ satagebãt perdere vitã meam.
13 Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates: & dolos tota die meditabantur. et scribe/
pharisei & pontifices explorantes mortis mee vias & occasiones/falsas in me finxerũt accusatiões:
14 & deceptiones iugiter in corde voluebant. Ego autẽ tanq̃ surdus non audiebã: & sicut mutus nõ apẽriens os suũ. cũ hec molirẽtur aduersũ me/non audienti similabar: & elingui nullo se tutãti sermone.
15 Et factus sum sicut homo nõ audiens: & non habẽs in ore suo redargutiones. & assimilatus sum ho

mini surdo:& qui nullos habet in ore sermones quibus se excuset/& obiecta diluens se purget et ap
probet insontē. Q ñi in te dñe speraui:tu exaudies me dñe deus meus. qñ O pater spes mea in te
iniecta est:tu O pater iustissime/tu dñe deus meus acceptabis penā meā/oblationē & satisfactio-
nem meā. Q uia dixi nequādo supergaudeāt michi inimici mei:& dū cōmouētur pedes mei super
me magna locuti sūt. nā hoc petij pater ne vnq̄ aduersarij mei supexultēt me gratis afflictū esse &
passum:et ne dū infima mei natura/dū humanitas mea cōteritur & dissoluitur magna & superba i
me loquantur. Q ñ ego in flagella paratus sum:& dolor meus in conspectu meo semp. quoniā O
iustissime pater ego ad patiendū prōptus sum/ad penas/ad ipsam ferendā mortē accinctus sum:&
mestitia/angor & penitudo peccatorū hominū ante oculos meos obuersatur iugiter. Q uoniā ini-
quitatē meā annūciabo:& cogitabo pro peccato meo. quoniā pater cōfitebor tibi & aperiā peccata
generis mei:& solicite curabo vt expientur illa ipsa delicta mea. Inimici autē mei viuunt/& confir-
mati sunt super me:& multiplicati sunt qui oderunt me inique. viuentes autē aduersarij mei for-
tificati sunt & inualuerunt in me:& multitudine aucti sunt qui sine causa & iniusto odio persequun-
tur me. Q ui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi:quoniā sequebar bonitatē. viri nequam
qui pro beneficijs cōpensant malū ob idipsū obloquebantur & aduersabantur michi:quia iustitiā se-
ctabar & operabar bonum. N e derelinquas me dñe deus meus:ne discesseris a me. ne deseras me
pater/dñator & conditor meus:ne abscedas/ne passionis tēpore in petitionibus meis procul fias a
me. I ntende in adiutoriū meū:domine deus salutis mee. O pater intentus esto in auxilium mei:
tu pater domine deus meus qui saluas me.

ADVERTE. Vndecimo versu. vbi habemus amici mei & proximi mei aduersū me appropinqua-
uerunt & steterunt:ex hebreo chari mei & amici mei contra leprā meā steterunt. quod significare
videtur eos etiā qui vicissim eū diligebant:inhorruisse & stetisse/neq; cogitasse de auxilio afferēdo:
tanta erat lepra/tanta peccati pernicies pro qua satisfacturus erat vt etiā ei⁹ crederent peccatum.
& vt etiam de eo dicat Esaias: nos putauim⁹ eū quasi leprosū & percussū a deo/ & humiliatum. ipse
autem vulneratus est propter iniquitates nostras / attritus est propter scelera nostra. et subdit. &
posuit dominus in eo iniquitatē omniū nostrū. ¶ Septimodecimo versu. quia dixi nequando sup
gaudeant michi inimici mei:& dum cōmouentur pedes mei super me magna locuti sunt. ex hebreo
quia dixi ne forte insultent michi/& cū vacillauerint pedes mei super me magnificentur. hoc dixit
hoc orauit patrē piissimus dñs:quia passio necessaria erat ad redimēdos nos/& ideo sponte patie-
batur (ego inquit in flagella paratus sū) at ille insultationes nō erant necessarie/sed solū pernicē in-
deis afferētes. iccirco precatur:ne in id mali & i suū quidem malum sinat eos pater labi/nolens eos
a fructu sue passionis excludi. Et melius hic nequādo q̄ ne forte. nō enim Christus nesciebat aut
dubitabat quid facturi essent. & contra ex consequentia sermonis & hebreo melius diceremus su-
per me magna loquebātur q̄ locuti sunt. sic enim in hebreo respondet : super me magnificentur.
¶ Vicesimosecūdo versu. ne discesseris a me:ex hebreo ne elongeris/& ex precedentis particule ver-
bo derelinquas/aptius diceretur ne discedas a me/& rectior est sermo.

¶ In finē p idithū cāticū Dauid. XXXVIII.

1 DIxi custodiam vias meas: vt non delin-
quā in lingua mea.

2 P osui ori meo custodiā: cum consisteret peccator aduersum me.

3 O bmutui & humiliatus sū & silui a bonis:& do-
lor meus renouatus est.

4 C oncaluit cor meum in-
tra me:& in meditatione mea exardescet ignis.

5 L ocut⁹ sū in lingua mea:

¶ In finē idithū canticū Dauid. XXXVIII.

1 DIxi custodiam vias meas: vt non delin-
quam in lingua mea.

2 P osui ori meo custodiā: dū consistit peccator ad-
uersus me.

3 O bmutui & humiliatus sum & silui a bonis:& do
lor meus renouatus est.

4 C oncaluit cor meū intra me:& i meditatione mea exardescit ignis.

5 L ocut⁹ sū in lingua mea/

¶ Victori p idithū ps Dauid. XXXVIII.

1 DIxi custodiam vias meas:ne peccem in lingua mea.

2 C ustodiam os meū silen tio:donec est impius con tra me.

3 O bmutui / silentio tacui de bono: & dolor meus conturbatus est.

4 I ncaluit cor meū in me dio mei / in meditatione mea incensus sum igni: locutus sū in lingua mea.

notum fac mihi dñe fi
6 nem meum. Et nũer dierũ meor qs
est: vt sciã qd desit mihi
7 Ecce mẽsurabiles posui
sti dies meos: & substan
tia mea tanq̃ nichilũ an
te te. Semper.
8 V eruntamẽ vniuersa va
nitas: omnis homo viuẽs
9 V eruntamẽ in imagine
pertrãsit homo: sed & fru
stra conturbatur.
10 T hesaurizat & ignorat
cui congregabit ea/et nũc
quę est expectatio mea/
nonne domin9: & substã
tia mea apud te?
11 A b omnibus iniquitati
bus meis ęrue me: oppro
briũ insipiẽti dedisti me.
12 O bmutui et nõ apui os
meũ: quoniam tu fęcisti
amoue a me plagas tuas
13 A fortitudine man9 tue
ego defęci: in increpationi
b9 ppter iniquitatẽ cor
ripuisti hominem.
14 E t tabescere fęcisti sicut
araneã animã ei9: verũta
mẽ vane cõturbat omnis
homo. Semper.
15 E xaudi orationẽ meam
dñe/& depcationẽ meã:
auribus pcipe lachrimas
meas.
16 N esileas quoniã aduena
ego sũ apd te: et pegrin9
sicut omnes patres mei.
17 R emitte mihi vt refrige
rer priusq̃ abeam & am
plius non ero.

notũ michi fac domine fi
nem meũ/et numerũ di
ęrũ meorum quis est: vt
sciam quid dęsit michi.
Ecce veteres posuisti di
es meos: et substãtia mea
tanq̃ nichil ante te est.
Dp̃.
V eruntamẽ vniuersa va
nitas: omnis homo viuẽs
O uanq̃ in imagine dei
ambulet homo: tamẽ va
ne conturbabitur.
T hesaurizat & ignorat
cui congreget ea/et nunc
q̃ est expectatio mea nõ
ne dñs? & substãtia mea
tanq̃ nichil ante te est.
A b omnib9 iniquitatib9
meis ęripe me: opprobri
um insipienti dedisti me.
O bmutui & non aperui
os meũ: qm̃ tu fęcisti me.
A moue a me plagas tu
as: a fortitudie eni man9
tue ego dęfęci in increpa
tionibus.
P ropter iiqtatẽ corripui
sti hoie: & tabescere fęci
sti sicut araneã animã ei9
V eruntn̄ vniuersa vani
tas: ois homo viuẽs. Dp̃.
E xaudi deus oronẽ meã
& depcationẽ meã/ auri
b9 percipe lachrimas me
as: ne sileas a me.
Q m̃ icola ego sũ apd te
in terra: & peregrin9 sicut
omnes patres mei.
R emitte michi vt refrige
rer priusq̃ eam: et ampli
us non ero.

O stende michi dñe finẽ
meum/ & mensurã diẽrũ
meorum quę sit: vt sciam
quid dęsit michi.
Ecce breues posuisti di
es meos: & vita mea qua
si non sit in cõspectu tuo.
Sela.
O mnia eni vanitas: õnis
homo stans.
T antum in imagine am
bulat homo: tantum fru
stra turbatur.
C õgregat & ignorat cui
dimittat ea: nũc ergo qd
expecto domine? pret o
latio mea tu es.
A b oib9 iiquitatib9 me
is libera me: opprobriũ
stulto ne ponas me.
O bmutui nõ aperui os
meũ/ quia tu fęcisti/ tolle
a me plagas tuas: a contẽ
tione manus tue ego con
sumptus sum.
I n increpationibus pro
iiquitate corripuisti virũ/
& posuisti quasi tineam
desiderabilia eius: verun
tamen vanitas omnis ho
mo. Sela.
A udi orationẽ domine
et clamorem meum exau
di: ad lachrimã meam ne
obsurdescas.
Q uia aduena ego sum
apud te: & peregrin9 sicut
omnes patres mei.
P arce michi vt ridea an
teq̃ vadam: & non subsi
stam.

TITVLVS. Ad victoriã ipſi idithum pſalmus Dauid. Pſalmus ſuper populo fideli. Propheta in ſpiritu loquitur in perſona cuiuſq; ſancti qui caducis rebus ſpretis eterna concupiſcit.

EXPOSITIO CONTINVA. Dixi cuſtodiã vias meas: vt non delinquã in lingua mea. ſtatui pnũſi me obſeruaturũ precepta quibus incedam/& circũſpicere quonã modo michi erit viuendum: & primũ vt non peccem in verbo. p oſui ori meo cuſtodiã: cum conſiſteret peccator aduerſũ me, cuſtodiui infrenaui os meũ/non laxaui in maledicentiã: dũ maledicus & tranſgreſſor impeteret & laceſſeret me. Obmutui & humiliatus ſum & ſilui a bonis: & dolor meus renouatus eſt. conticui & ſpretui habitus ſum ſuſtinens improperia/& non me in memorandis benefactis iuſtificaui: & noua michi ſuperuenit anxietas cupienti a vinculis mortalitatis abſolui. Incaluit cor meum in medio mei: in meditatione mea exardeſcet ignis. inflãmatũ eſt cordis mei deſideriũ intra meipſum: & in hac ipſa cogitatione mea/in hoc deſiderio abſoluẽdi a rebꝰ terrenis/tanq̃ igni ſuccenſus ſum. Locutus ſum in lingua mea: notũ fac michi domine finem meũ. aperui os meũ & dixi: O domine demanifeſta michi exitũ huius laborioſe vite/& meam ab iſs mortalitatis angoribus liberationẽ. Et numerũ dierum meorũ quis eſt: vt ſciam quid deſit michi. & tu domine deus meꝰ oſtẽde mihi quot dies michi adhuc ſuperſunt in hac erumnoſa vite calamitate: vt intelligã que michi pro tantillo requirenda erunt. Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos: & ſubſtãtia mea tanq̃ nichilũ ante te. ecce domine in certo numero ſtatuiſti tempora preſentis vite mee: & vita mea preſens/perinde atq; nichilũ eſt in contemplatione eternitatis tue. Veruntamen vniuerſa vanitas: omnis homo viuens. & q̃q̃ ſic ſtatueris certis terminis dies hominis/attamen per omnia vanitati ſubiacet omniq; mutationi eſt obnoxius omnis homo hanc mortalẽ vitam degens. Veruntamen in imagine pertranſit homo: ſed & fruſtra conturbatur. veruntamen in quadã imitatione percurrit homo dies quos illi ſtatuiſti: ſed & in illis homo vanis ſubiacet perturbationibus. Theſaurizat & ignorat cui cõgregabit ea/& nunc que eſt expectatio mea/nõne dominꝰ: & ſubſtantia mea apud te eſt. homo in ſtatutis ſibi diebus congregat diuitias/& eũ fugit quis poſt eum habiturus ſit eas/& nunc quenã mihi hec tam vana cognoſcenti ſpes mea eſſe debet/que preſtolatio mea/nõne tu domine deus meus & vita mea apud te eſt & non in hoc vano/mortali/caducoq; mundo. Ab omnibus iniquitatibus mets erue me: opprobriũ inſipienti dediſti me. dimitte michi domine omnes offẽſas meas quas cõtra te qui es expectatio & deſideriũ meũ adnuſi: tu feciſti vt peccator michi improperaret/exprobret/& me contumelijs afficeret. Obmutui & non aperui os meũ qm̃ tu feciſti: amoue a me plagas tuas. conticui et non reſpondi ei verbũ quoniã feciſti vt peccator aduerſũ me conſiſteret/vt me merito moleſtia afficeret: aufer igitur a me flagella que incuſſiſti. A fortitudine manꝰ tue ego defeci: in increpationibꝰ propter iniquitatẽ corripuiſti hominẽ. pre magnitudine vltionis tue ego tedactus ſum in nichilũ: ppter trãſgreſſionẽ meã tu ſic preſſuris/tu hoſtiũ moleſtijs hunc in modũ correpuiſti me. Et tabeſcere feciſti ſicut araneam animã eius: veruntamen vane conturbatur omnis homo. emarceſcere et deficere feciſti velut araneorũ telam vitam meã: attamen vana eſt hec mea ceterorũ hominũ conturbatio. Exaudi orationẽ meã domine et deprecationẽ meam: auribꝰ percipe lachrimas meas. domine deus admitte precem meã et ſupplicationẽ meã: neq; fletibꝰ meis tuã exauditionis auditũ occludas. Ne ſileas quoniã aduena ego ſum apud te et peregrinꝰ: ſicut omnes patres mei. ne reprobũ me habeas/ne indignũ me ducas exauditione tua/quia ego aduena ſum apud te et qui anhelo ad te peregrinando peruenire: ſicut et omnes anteceſſores mei/qui ex hac mortali peregrinatione ad te peruenere. Remitte michi vt refrigerer priuſq̃ abeam: et amplius nõ ero. dimitte michi domine iniquitates meas/vt parumper reſpirem et quieſcã anteq̃ ex hac mortali vita emigrem: ad quam rurſus degendam nunq̃ redibo.

ADVERTE. Circa titulũ ad victoriã ipſi Idithum. Ἀιθουμ Idithum vnus fuit diuine melopeie qui in cithara prophetabat: vt legitur in paralipomenis. et hec laus in ſpiritu Dauid monſtrata/illi ad canendũ cõmiſſa eſt/aut illi et Dauid cõmuniter eſt inſpirata. pulſabat eni Dauid citharã nõnunq̃ cũ prophetis eodẽ ſpiritu agitatus/et ſimul aut alterne diuinã continuans harmoniã. Et Idithum: tranſiliens interpretatur. quo nichil forte abſurdum fuerit: ſi hic pſalmus pro populo tranſlienti/id eſt ſola ſupramundana bona gliſcenti et hec infima calcanti/intelligatur. ¶ Quarto verſu in meditatione mea exardeſcet ignis: huic particule ex hebreo reſpondet in meditatione mea incenſus ſum igni. quod clariorẽ prebet intelligentiã: ſiue id vocabulũ igni additũ vehementiã deſiderij indicet/ſiue ſpiritus ſancti ad calcanda terrena et ad horam labentia bona impulſum. et forte in tralatione noſtra quid intelligibilius diceretur: ſi dicereꝰ exardeſceret/ad vehementiã motus animi et fortis affectus exprimẽdam. et melius adhuc ſi legeremus: et in meditatione mea exarſit ignis. id eni magis quadrat huic: et in meditatione mea ſuccenſus ſum igni. ¶ Octauo verſu ve

runtamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. hic vniuersa neutrū plurale est non epitheti sequentis vocabuli vanitas. quod ex hebreo et greco cognoscitur. nam ex hebreo dicit omnia etiam vanitas omnis homo stans. et in greco πλην τα συμπαντα ματαιοτης πας ανθρωπος ζων. quare prepositio videtur intelligenda. vt sit sensus: veruntamen per vniuersa/per omnia. per vniuersos affectus suos vanitas omnis homo viuens. aduerte etiam dictiunculam enim ex hebreo recidere ad causę superioris litteræ: aptiorē esse q̄ veruntamen. ¶ Nono versu. Veruntamen in imagine pertransit homo/sed et frustra conturbatur. ex hebreo tantū in imagine ambulat homo: tantum frustra conturbat. quasi intelligamus: in hoc mundo non est veritas vitę hominis/sed quędā vmbra/quędam vestigiū et tenuis imago in cōparatione ad eam vitā quam finita peregrinatione habituri sumus apud deum. ideo p̄ ijs que huic accidunt vmbratili vitę: frustra conturbatur omnis homo. sed debet mentē suā quidquid acciderit imperturbatā in expectatione vere vitę fixā tenere. nam nondū apparuit/vt dilectus inquit apostolus: quid erimus. et cū apparuerit: similes filio dei erimus/neq; amplius vlli obnoxij vanitati/vniuersęq; corruptioni et perturbationi. ¶ Vndecimus et duodecimus versus respondent secundo et tertio: et eos latius explicant. ex quib⁹ admonemur patientię et tolerantię: quoties nos malis/opprobrijs/molestijs aut cōtemptib⁹ ab aliquib⁹ afficimur/arbitrantes nos illa iure pati ob transgressiones nostras/et deum nos his castigationib⁹ vt increpationibus aut emēdare aut p̄bare. et satius emendare putare: q̄ p̄bare. nam probatio iustorū est. et quis se putare iustū ante deum audeat/ ¶ Tertiodecimo versu. distinctionis punctus: post defeci/faciendus. quod cognoscit ex hebreo. ¶ Quintodecimo versu. auribus percipe lachrimas meas: id magis consentanee dicitur ex hebreo/ad lachrimas meas ne obsurdescas. Quo fit vt id auribus percipe ad precedens vocabulū deprecationē/reuocandū esset: et ne sileas principium versus sequentis identidem reuocandum in finē p̄cedentis/et lachrimas meas accusatiuū in datiuum casum mutandū atq; ita pro quintodecimo versu legendū. exaudi orationē meam domine et deprecationem meā auribus percipe: lachrimis meis ne sileas. deinde sextusdecimus incipiendus quoniā aduena ego sum apud te. et tunc cōciliata erit nostra et hebraica tralatio.

¶ In finem psalmus Dauid. XXXVIIII.

1 Expectans expectaui dominū: & intendit michi.

2 Et exaudiuit p̄ces meas: & ęduxit me de lacu miserie & de luto fecis.

3 Et statuit supra petrā pedes meos: & direxit gressus meos.

4 Et immisit in os meū cāticū nouū: carmē deo nr̄o

5 Vidębunt multi & timębunt: & spęrabūt in dn̄o.

6 Beat⁹ vir cuius est nomē domini spes eius: & nō respexit in vanitates & insanias falsas.

7 Multa fęcisti tu domine deus me⁹ mirabilia tua: & cogitationibus tuis nō est qui similis sit tibi.

¶ In finem psalmus Dauid. XXXVIIII.

Expectans expectaui dominum: & respexit me.

Et exaudiuęit dp̄cationē meā: & ęduxit me de lacu miserie & de luto fecis.

Et statuit supra petrā pedes meos/& direxit gressus meos: & immisit in os meum canticū nouū/hymnū deo nostro.

Vidębunt multi & timębūt: & spęrabūt in dn̄o.

Beat⁹ vir cuius est nomē domini spes eius: & non respexit in vanitatē & insanias falsas.

Multa fęcisti tu domine deus me⁹ mirabilia tua: & cogitationib⁹ tuis non est quis similis tibi.

¶ Pro victoria psalmus Dauid. XXXX.

Expectans expectaui dominū & inclinatus est ad me: & audiuit clamorem meum.

Et ęduxit me de lacu fæmoso/de luto ceni/& statuit supra petram pedes meos: stabiliuit gressus meos.

Et dedit in orē meo cāticū nouū: laudē deo nr̄o.

Vidębunt multi & timębūt: & spęrabūt in dn̄o.

Beatus vir qui posuit dominū confidentiā suā: & nō est auersus ad superbias pompasq; mendacij.

Multa fęcisti tu domine deus me⁹ mirabilia tua: & cogitationes tuas pro nobis

GALL.

8 Annunciaui & locutꝰ sũ: multiplicati sũt super numerum.

9 Sacrificiũ et oblationem noluisti: aures autem pfecisti michi.

10 Holocaustũ et pro peccato non postulasti: tunc dixi ecce venio.

11 In capite libri scriptũ est de me vt facerẽ volũtatẽ tuã deus meus volui: et legem tuã in medio cordis mei.

12 Annunciaui iustitiã tuã in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti.

13 Iustitiam tuã non abscõdi in corde meo: veritatẽ tuã et salutare tuũ dixi.

14 Non abscondi misericordiam tuã et veritatẽ tuã: a concilio multo.

15 Tu autẽ domine ne lõge facias miserationes tuas a me: misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me.

16 Quoniã circundederũt me mala quorũ nõ est numerꝰ/cõprehenderũt me iniquitates mee: et nõ potui vt vidẽrem.

17 Multiplicate sunt supꝛ capillos capitis mei: et cor meũ dereliquit me.

18 Cõplaceat tibi domine vt eruas me: domine ad adiuuandũ me respice.

19 Confundant et reuereãtur simul qui querũt ani

ROM.

Annũciaui & locutus sũ multiplicati sunt supꝛ numerum/sacrificiũ et oblationem noluisti: corpꝰ autem perfeciſti michi.

Holocausta etiã pro delicto non postulasti: tũc dixi ecce venio.

In capite libri scriptũ est de me vt faciã voluntatẽ tuã/deus meꝰ volui: et legem tuam in medio ventris mei.

Rene nunciaui iusticiam tuã in ecclesia magna: ecce labia mea nõ prohibebo

Domine tu cognouisti/ iustitiã tuã non abscõdi in corde meo: veritatẽ tuam et salutare tuum dixi.

Non celaui misericordiã tuam et veritatẽ tuã: a synagoga multa.

Tu autẽ domine ne lõge facias misericordias tuas a me: misericordia tua et veritas tua semꝑ suscepe runt me.

Quoniã circundederũt me mala quorũ nõ est numerꝰ/ comꝑhenderũt me iniquitates mee: et nõ potui vt vidẽrem.

Multiplicati sunt supꝛ capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me.

Complaceat tibi dñe vt eripias me: domine i auxiliũ meum respice.

Confũdant et reuereantur simul/qui querũt ani

HEB.

Non inuenio ordinẽ corãte si narrare voluero et numerare: plura sũt q̃ vt narrari queant.

Victima et oblationẽ nõ idiges: aures fodisti mihi

Holocaustũ et ꝑ peccato non petisti. tunc dixi ecce venio.

In volumine libri scriptũ est de me vt facerẽ placitũ tibi: deꝰ meꝰ volui et legem tuam in medio ventris mei.

Annunciaui iustum tuũ in ecclesia multa: ecce labia mea non ꝓhibebo domine tu nosti.

Iustitiam tuã non abscõdi in medio cordis mei: fidem tuã et salutare tuũ dixi.

Non abscondi misericordiam tuã et veritatẽ tuã a ecclesia multa.

Tu dñe nõ ꝓhibebis misericordias tuas a me: misericordia tua et veritas tua iugiter seruabũt me.

Circundederunt enim me mala quorũ nõ est numerus/comꝑhẽderũt me iniquitates mee: et nõ potui videre.

Plures facte sũt q̃ capilli capitis mei: et cor meum dereliquit me.

Placeat tibi domine vt liberes me: dñe ad adiuuã dũ me festina.

Confũdant et reuereantur simul/q̃rentes animã

mā meā/vt auferant eam
20 Couertant retrorsū et re
uereant: qui volūt michi
mala.
21 Ferant confestim confu/
sionem suā:qui dicūt mi/
chi euge euge.
22 Exultent et lętent sup te
omnes quęrentes te:et di
cant semp magnificętur
dns/q diligūt salutare tuū
23 Ego autē mendicus sū et
paup:dns solicit⁹ est mei
24 Adiutor me⁹ & ptector
meus tu es: deus me⁹ ne
tardaueris.

mā meā vt auferant eam
Auertātur retrorsum et
erubescant: qui cogitant
michi mala.
Ferant confestim confu/
sionē suam:qui dicūt mi/
chi euge euge.
Exultent et lętentur qui
quęrūt te dne:et dicāt se/
per magnificęt domin⁹/
qui diligunt salutare tuū.
Ego vero egen⁹ et paup
sum:dns curā habet mei
Adiutor meus et libera/
tor me⁹ es tu:domine ne
tardaueris.

meā vt auferāt eam.
Conuertātur retrorsū et
confūdantur: qui volunt
michi mala.
Pereant post confusionē
suam: qui dicunt michi
vah vah.
Gaudeāt et lętētur in te
qui q̄runt te:dicāt iugiter
magnificęt dns/qui dili/
gunt salutare tuum.
Ego autē sū egen⁹ et pau
per:dns solicit⁹ erit p me.
Auxiliū meū et salutare
meū tu es: deus meus ne
moreris.

TITVLVS. Ad victoriā psalmus Dauid. Psalm⁹ de Christo domino. Ptopheta in spiritu Christum de patre loquentem inducit ad fideles.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Expectans expectaui dominū:et itendit michi. in desiderio pstola-
2 tus sum auxiliū patris eterni:et auxiliat⁹ est michi. Et exaudiuit pces meas:et eduxit me de lacu mi
serie et de luto fecis. et acceptauit deprecationes meas/annuit michi vt educeret me de faucib⁹ in-
3 feri et de palude vltrice peccati. Et statuit supra petrā pedes meos: et direxit gress⁹ meos. et cele-
4 stis pater stabiliuit omni firmitate motus meos:et me in cunctis agendis meis direxit. Et immisit
in os meū canticū nouū:carmen deo nostro. et O viri fideles pater meus posuit in ore meo annun
ciationē noue laudis/annūtiationē euāgelij regni: laudē deo nostro/patri meo/deo meo et deo ve-
5 stro. Videbūt multi et timebūt:et sperabūt i dño. hāc ānūciationē noue laudis q̄plurimi visuri sūt/
6 et dei timore quatiētur : et confidēt i deo patre meo. Beatus vir cuius est nomē domini spes eius:
et non respexit in vanitates et insanias falsas. vite eterne manet securus qui confidit in deo patre
meo:et qui non inflexit animū ad contemnēda iussa eius et ꝓprias affectiones sequendas et falla-
7 ces illecebras. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua:et cogitationibus tuis non est qui
similis sit tibi. tu pater eterne multiplicasti mirifica opera tua:et cogitationib⁹ tuis nō est quis mor
8 taliū qui cotilijs tuis possit equipararī. Anūciaui et locutus sum:multiplicati sunt super numerum.
euangelizaui pater et enarraui mirabilia tua:et tanta sūt vt dinumerari nō queāt omnēq; superēt
9 effugiātq; numerū. Sacrificiū & oblationē noluisti:aures autē perfecisti michi. holocaustum & pro peccato nō postulasti:tunc dixi
10 ecce venio.illa/adipes/renūculos/reticula fecoris/& id genus que tibi ex veteri ritu/adoleri/cōcre-
mariq; penitus solebant/& pro peccati expiatione ouem/vitulum / hircū/caprāq; non acceptasti:
tunc me filiū obtuli/dicens in mundū ingredior/en carne vestior/quo tibi genus humanū propi-
11 tiem/quo me tibi hostiā placentē offerā. In capite libri scriptū est de me vt facerē voluntatē tuā de-
us meus/volui:& legē tuā in medio cordis mei.in spiritu dei de me prophetatum est in principio
psalmorū libri/quomodo facerē voluntatē tuā pater mi & deus meus/idipsum cordi est michi:&
12 iugis meditatio tue legis in secreto animi mei. Annūciaui iustitiā tuā in ecclesia magna:ecce labia
mea nō prohibebo dne tu scisti. euāgelizaui voluntatē/mandata & iustificationes tuas in cōgrega-
13 tione hominū numerosa:ecce sermonē nō cōtinebo/tu pater eterne nosti. Iustitiā tuā non abscondi
in corde meo:veritatem tuā & salutare tuū dixi. iussa & mandata tua nō celaui in animo meo: &
14 fidem tuā & Christū tuū per quē elegisti salutē operari hominū/illis annunciaui. Non abscōdi mi-
sericordiā tuā:& veritatē tuā a concilio multo. ostendi te patrē propicū & misericordē esse:& verax
15 esse verbū tuū in multorū cōgregatione. Tu autē dne ne longe facias miserationes tuas a me:mi-
sericordia tua & veritas tua semper susceperūt me. hic sermo secundū nostre assūptionis infirmita-
tem.tu pater ne in longū differas misericordias tuas super me manifestare:quia hactenus miser-

tio tua & verbū tuū ſeruauerūt me. Q uoniā circūdederūt me mala quorū non eſt numerus: cōpre-
henderunt me iniquitates mee/et nō potui vt viderē. tu inquā miſericors pater ne longe facias mi-
ſerationes tuas a me/qm circūuallauerūt me innumerabiles anguſtie: vndiq; ſcelera mea/& p quī-
bus veni ſatiſfacturus trāſgreſſiones/occupauerunt me/& tot & tante ſunt vt non valeā multitudinē
appḧendere. M ultiplicate ſunt ſuper capillos capitis mei: & cor meū dereliquit me. tranſgreſſio-
nes quas veni expiare longe numerū capillorū capitis mei trāſcendūt: & tanta peccatorū nume-
roſitate cōſiderata/animus meus in me cōturbat. C ōplaceat tibi dñe vt eruas me: dñe ad adiuuā-
dum me reſpice. dignare pater a tot preſſuris & āguſtiis ad hāc ſatiſfactionē requiſitis/liberare me:
pater ad auxiliandū michi in hac ſatiſfactione oculis miſericordie tue intuere me. C onfundantur
& reuereātur ſimul qui querūt animā meā: vt auferāt eā. duplici cōfuſione cōterātur et in hoc et in
altero ſeculo qui inſidiātur anime mee: vt funditus extirpēt/et extinguāt eā. C onuertantur retror-
ſum et reuereātur: qui volūt michi mala. a te pater repellant/et eos nouiſſima teneat confuſio: qui
penas et flagella michi optant. F erant confeſtim confuſionē ſuā: qui dicunt michi euge euge. cito
ſentiāt cōfuſionis ſue vltionē: qui me et odiētes et deſpiciētes inquiunt michi vah vah. E xultent et
letētur ſuper te omnes querētes te: et dicant ſemper magnificetur dñs qui diligunt ſalutare tuum.
gaudeāt et delectētur in te celeſtis pater ij qui mādata tua implētes requirūt te: et in ſecula ſeculo-
rum te laudēt et magnificēt qui charitate/amore/et dilectione amplectūtur Chriſtū tuū/quē tu mi-
ſiſti ſaluatorē hominū. E go autē mendicus ſum et pauper: dñs ſolicitus eſt mei. ego autē in mēdi-
citate et paupertate in hunc mundū veni: et pater meus celeſtis curā gerit mei. A diutor meus et
protector meus: tu es deus meus ne tardaueris. pater tu es auxiliū meū/ſalus et defenſio mea: tu
es plaſmator meus ne differas auxiliū/ne protectionē/defenſionē/miſerationēq; tuā ꝓteles a me.
ADVERTE. ſexto verſu. et non reſpexit in vanitates et inſanias falſas: ex hebreo non eſt aueſus
ad ſuperbias/pompaſq; mēdacij. ex quo facilius conijci poteſt intelligētia. ¶ Septimo verſu. et co-
gitationibus tuis non eſt qui ſimilis ſit tibi: ex hebreo alius ſenſus eſt/et cogitationes tuas pro nobis
quo ſermone innuere videtur / mirabilia opera que pater in filio et per filiū operatus eſt / et conſilia
incarnationis diuini verbi/myſteriorū cōuerſationis eius/viuifice paſſionis/reſurrectionis cōſcenſio-
nis in celū: in noſtrū bonū et ſalutē reſpicere/i rem noſtrā contēdere. et q̄q̄ vterq; ſenſus verus: hic
tamē maximā erga nos ſūmi patris benignitatē apertius inſinuat. cuius ſi imemores fuerimꝰ: iure in-
gratitudinis culpa iuremur/et meritas dabimus tanto pro crimine penas. ¶ Octauo verſu. multi-
plicati ſunt ſuper numerū: legendū multiplicata. reſpicit eni id mirabilia. quod ex hebreo facile co-
gnoſci datur: vbi habetur. coram te ſi narrare voluero et numerare: plura ſunt q̄ vt enarrari queāt. in
hic error pendet ex vocabulo greco επληθηρθησαν quod indifferēs eſt ad multiplicati ſūt mul-
tiplicate ſunt et multiplicata ſunt. vt apud nos amabūt indifferēs vocabulū: ad amaturi/amature et
amatura ſunt. nā poſſū dicere animi noſtri anime noſtre corda noſtra deū amabunt. itaq; interpre-
tes επληθηρθησαν per participiū et verbū ſūt iterpretati ſūt/nō attēdētes id ad quod reſpice-
ret participiū/neq; ad eā rem que verbo ſubiecta eſſet. nā ea: vnū/idēq; eſt. neq; ſi ſolū in grāmati-
ca peccatū eſſet/et nō ledereť intelligētia: tātopere eſſet curandū. ¶ Duodecimo verſu. annunciaui
iuſtitiā tuā: ex hebreo Hieronymus poſuit iuſtū tuū. et vtrūq; verū. nam et patris mādata per ſe et
ſuos/annūciauit: et ſe a patre miſſū. ſicut miſit me (inquit) viuens pater: et ego viuo propter patrē.
et dicebant ei iudei quouſq; animā noſtrā tollis/ ſi tu es Chriſtus: dic nobis palā. reſpondit eis IHE-
SVS. loquor vobis: et nō creditis. opera que ego facio in nomine patris mei: hec teſtimoniū perhi-
bent de me. ¶ Verſus ab 19 in 23: reſpondent pſalmi 34 verſibus 29/30/31. Et hi verſus non tam
imprecatorie q̄ preſignatiue intelligant. vt et alias quoq; dictū eſt. tametſi 22 huius et 31 illius pſal-
mi verſus/ſi vouēdo/optādoq; ſumant: nichil a diuina/exēplariq; pietate fuerit alienum.

¶In finem pſalmus Da uid. XXXX.

1 BEatus qui intelligit ſuper egenū et pau-
perem: i die mala libera-
bit eum dominus.
2 D ominus conſeruet eū et viuificet eum/et beatū
faciat eum in terra: et nō

¶In finem pſalmus Da-uid. XXXX.

BEatus qui intellgit ſu-
per egenum et pau-
perem: in die mala libe-
rabit eum dominus.
D ominus conſeruet eū:
et viuificet eū.
E t beatum faciat eum/et

¶Pro victoria pſalmus Dauid. XXXXI.

BEatus qui cogitat
de paupere: i die ma
la liberabit eū dominus.
D ominus cuſtodiet eū
et viuificabit eum/et bea-
tus erit in terra: et nō tra-

tradat eum in animã inimicorum eius.

3 Dominus opem ferat illi super lectũ doloris eius: vniuersũ stratũ eius versasti in infirmitate eius.

4 Ego dixi domine miserere mei: sana animã meã quoniam peccaui tibi.

5 Inimici mei dixerũt mala michi: quando morietur & peribit nomen eius?

6 Et si ingrediebatur vt videret/vana loquebatur cor eius: congregauit iniquitatem sibi.

7 Egrediebatur foras: & loquebatur in idipsum.

8 Aduersũ me susurrabãt oẽs inimici mei: aduersũ me cogitabãt mala mihi.

9 Verbum iniquum cõstituerunt aduersũ me: nũquid qui dormit nõ adijciet vt resurgat?

10 Etenim homo pacis mee in quo speraui: q edebat panes meos magnificauit sup me supplantationẽ.

11 Tu autem domine miserere mei & resuscita me: & retribuam eis.

12 In hoc cognoui quoniam voluisti me: quoniam nõ gaudebit inimicus meus super me.

13 Me autẽ propter innocentiam suscepisti & confirmasti me: in cõspectu tuo in eternum.

14 Benedictus dominus de-

emundet in terra animã eius: & nõ tradat eum in manus inimici eius.

Dominus opẽ ferat illi super lectũ doloris eius: vniuersum stratũ eius versasti in infirmitate eius.

Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quia peccaui tibi.

Inimici mei dixerũt mala michi: quando morietur & periet nomẽ eius?

Et ingrediebantur vt viderent/vana locutum est cor eorum: congregauerunt iniquitatẽ sibi.

Et egrediebantur foras & loquebantur simul: in vnum susurrabant.

Oẽs inimici mei aduerme cogitabant mala michi: verbũ iniquũ mãdauerunt aduersus me.

Nunqd qui dormit non adijciet vt resurgat? etenim homo pacis mee in quo sperabã q edebat panes meos: ampliauit aduersus me supplantationẽ.

Tu autẽ domine miserere mei & resuscita me: & retribuã illis.

In hoc cognoui qm̃ voluisti me: quia nõ gaudebit inimicus meus super me.

Propter innocentiã autẽ meã suscepisti me: & confirmasti me in conspectu tuo in eternum.

Benedictus dominus de-

det eum anime inimicorum suorum.

Dominus cõfortabit eũ in lecto infirmitatis: totũ stratũ eius vertisti in egrotatione sua.

Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quoniã peccaui tibi.

Inimici mei loquẽt malũ michi: quando morietur & periet nomen eius?

Et si venerit vt visitet/vana loquetur cor eius/congregabit iniquitatem sibi: & egrediens foras detrahet.

Simul aduersũ me murmurabant: omnes odientes me contra me cogitabant malum michi.

Verbum diaboli infundebãt sibi: qui dormiuit nõ addet vt resurgat?

Sed et homo pacificus meus in quo habui fiduciã/qui manducabat panem meum: leuauit contra me plantam.

Tu autem domine miserere mei: & eleua me vt reddam eis.

In hoc cognoui q velis me: quia non insultabit inimicus meus michi.

Ego autẽ in simplicitate mea adiut9 sũ a te: & statues me ante faciem tuã in perpetuum.

Benedictus dominus de-

GALL. ROM. HEB.

us ísrael:a ſęculo & i ſęcu lum:fiat fiat. us ísrael:a ſęculo & vſq; i ſęculum:fiat fiat. us ísrael a ſęculo & vſq in ſęculum:amen amen.

TITVLVS. Ad victoriã pſalm⁹ Dd. Pſalm⁹ de Chriſto dño. Propheta i ſpũ iducit Chriſtũ loq̃ntẽ.

EXPOSITIO CONTINVA. B eatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem:in die mala liberabit eum dominus.ſecurus maneat eterne vite qui de me & mea pauperis & egeni propter homines quidem facti doctrina cogitat/ſapit & conſiderat:in die iudicij pater meus celeſtis eum ſuſcitãs a cunctis eximet malis. D ominus conſeruet eum & viuificet eum & beatum faciat eum in terra:& non tradat eum in animã inimicorum eius.eum qui de me & de mandatis meis cogitat pater meus celeſtis cuſtodiat/& ei viuificam elargiatur gratiam ſuam/& ſecurum eterne ſalutis i hoc mundo adhuc conſtitutum efficiat:& non ſinat eum detineri in poteſtate aduerſantium nequitiarum. D ominus ferat opem illi ſuper lectum doloris eius:vniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius. pater meus celeſtis auxilietur ei in tẽpore obitus eius: O pater piiſſime tu dulciter agitaſti vniuerſum ſtragulum eius/tu vniuerſos partis corporee dolores mitigaſti dum infirmatur/dum egredi laborat/vt minus anxiam/minuſq; moleſtam ferat egreſſionem. E go dixi domine miſerere mei:ſana animam meam quia peccaui tibi.hic Chriſtus dominus noſtra peccata ſua facit.ego clamaui ad te O pater miſerere mei/miſericordiam tuam aperi michi:remitte noxam anime mee/quia in te deliqui/ parce meis/quia ego ſum qui omnium peccata portare veni. I nimici mei dixerunt mala michi:quando morietur & peribit nomen eius?iudei/ſcribe & phariſei prauo odio detraxerunt michi dicẽtes/quando erit dies quo videamus eum morte ſublatum/quando aderit dies quo fama & gloria nominis eius penitus extinguetur? E t ſi igrediebatur vt videret/vana loquebatur cor eius; congregauit iniquitatem ſibi.ſi quis inimicorum adueniebat vt quid agerem aut quid dicerem exploraret;in corde ſuo mala ſuſpicabatur: congeſſit ſibi iniquitatem iniquitati/ & malitiam malitie adiecit. B grediebatur foras:& loquebatur in idipſum.diſcedebat a me:& detrahebat michi. A duerſũ me ſuſurrabãt oẽs inimici mei:aduerſum me cogitabãt mala michi. omnes oſores & aduerſarij mei murmurabant in me:in me moliebantur noxia/& mortẽ meã animo volutabant. V erbũ iniquum conſtituerunt aduerſũ me:nunquid qui dormit non adijciet vt reſurgat?effuderunt in me ſermonem ſibi a ſathana inſtillatũ:ſcilicet ſi mortuus fuerit / nunquid hoc efficere valebit vt a mortuis redeat? E teni homo pacis mee in quo ſperaui/qui edebat panes meos:magnificauit ſuper me ſupplantationem.ſed & homo familiaris meus/qui mecum pacifice verſabatur/ qui doctrina mea paſcebatur/& cibo menſe mee nutriebat/cui & ego fidebam:leuauit contra me calcaneum/molitus est in me traditionem. T u autem domine miſerere mei & reſuſcita me:& retribuam eis.tu autem pater eterne miſeratione tua dignare me/& de morte in vitam reuoca me:& vltionem ſumam de inimicis meis. I n hoc cognoui quoniã voluiſti me:quoniã non gaudebit inimicus meus ſuper me.hoc manifeſtum michi bone voluntatis tue & amoris tui in me indiciũ:quia populũ hebreorũ qui me odit infines de morte mea ſupergaudere/ſed a morte in vitã reuocabis me. M e autẽ propter innocentiã ſuſcepiſti:& confirmaſti me in conſpectu tuo in eternũ.hic Chriſtus dominus de ſe in perſona propria loquitur.tu autem pater propter puritatem/& inſontem a crimine vitã adiuuiſti me:& ſtabilitiſti me in dextera tua ante faciem tuam in ſẽpiternũ. B enedictus dominus deus ísrael a ſeculo & in ſeculum:fiat fiat.benedictus pater meus/deus populi ad eum videndum electi/ benedictus inquam ab eterno & vſq; in eternum: amen amen.

ADVERTE.Primo verſu.id/egenum videtur eſſe interpretũ.nã & ex hebreo non habetur:tamen id intelligentie non incõmodet.ſiquidẽ Chriſto dño cõpetit ex verſu 23 precedẽtis pſalmi/& ex verſu 21 pſalmi centeſimioctaui. ¶ Quod ſecũdo & tertio verſu i noſtra tralatiõe bene vouẽtis & imprecantis eſt:apud hieronymũ ex hebreo potius aſſerẽtis/predicẽtis & prophetãtis rationẽ habet. ſed id in idẽ recidit.habet tamen quod aſſerit:maius vbiq; veritatis põdus. ¶ Sextus itẽ verſus ex hebreo predicentis & prophetãtis eſt. ¶ Septimo verſu. id in idipſũ (quod grece dicitur επι το αυτο quod in idem/& ſimul/& in vnũ ſignificat/& quod ſecundo pſalmo interpretati ſunt in vnũ) magis pertinet ad verſũ ſequentẽ/cũ ex romana tum ex hebraica tralatione/vbi habetur ſimul aduerſum me murmurabant.quis enim hic ſenſus eſſet:egrediebatur foras & loquebatur ſimul/eſſet igitur incipiendus verſus:in vnũ aduerſũ me ſuſurrabãt omnes inimici mei. ¶ Decimo verſu vbi legimus qui edebat panes meos magnificauit ſup me ſupplãtationẽ:ob reuerẽtiã euãgelij & authoritatẽ Ioannis qui hũc locũ hoc modo vertit/qui mãducat meũ panẽ:leuabit cõtra me calcaneũ ſuũ. nichil incõſentaneũ eſſet ſi eccleſie hoc etiã modo legerẽt. ¶ Duodecimo verſu.qñ non gaudebit inimicus meus ſuper me:ex hebreo/quia non inſultabit inimicus meus michi.ſed ob vocabuli duplicitatem dictum eſt.& rectius videtur ſtare vt noſtra tralatio habet:ex conciliatiõe diaphonie verbi

22. psalmi 34. Sed et si dicatur/quia non imutabit inimicus meus michi: id intelligatur/cū me fusci taueris non poterit inimicus meus amplius insultare et improperare/gaudens q̄ de me vltus sit.

In finem intellectus filijs core. XXXXI.

1 QVemadmodū dęsiderat ceruus ad fontes aquarū: ita dęsiderat anima mea ad te deus.

2 Sitiuit aīma mea ad deū fortem viuum: quādo veniā et apparębo ante faciem dei.

3 Fuęrunt michi lachrime mee panes die ac nocte: dum dicitur michi quotidie vbi est deus tuus?

4 Hec recordat⁹ sum & ęffudi in me animam meā: qm̄ trāsibo in locū tabernaculi admirabilis vsq; ad domum dei.

5 In voce exultationis et confessionis: sonus epulantis.

6 Quare tristis es aīa mea: et quare conturbas me?

7 Spęra in deo qm̄ adhuc cōfitębor illi: salutare vultus mei et deus me⁹.

8 A dmeipsum aīma mea cōturbata est: propterea memor ero tui de terra iordanis et hermoniim a monte modico.

9 Abyssus abyssum inuocat: in voce cataractarum tuarum.

10 Omnia excelsa tua et fluctus tui: super me transięrunt.

11 In die mādauit dominꝰ misericordiā suā: et nocte

In finem intellectus filijs core. XXXXI.

SIcut ceruus dęsiderat ad fontes aquarum: ita desidęrat anima mea ad te deus.

Sitiuit aīma mea ad deum viuum: quando veniam & parębo ante faciem dei.

Fuęrunt michi lachrime mee panes die ac nocte: dum dicitur michi quotidie vbi est deus tuus?

Hec recordat⁹ sum & ęffudi in me animā meam: quoniā ingrediar in locū tabernaculi admirabilis vsq; ad domum dei.

In voce exultationis et confessionis: sonus epulantis.

Quare tristis es aīa mea et quare conturbas me?

Spęra in deo quoniā cōfitębor illi: salutare vultus mei et deus meus.

Ad meipsum aīma mea turbata est: ꝓpterea memor ero tui domie de terra iordanis / & hermonis a monte modico.

Abyssus abyssum inuocat in voce cataractarum tuarū: omnia excelsa tua & fluctꝰ tui super me trāsięrunt.

In die mādauit dns misericordiā suam: & nocte

In victori intellectus filijs core. XXXXII.

SIcut areola ꝑparata ad irrigationes aquarū: sic anima mea pręparata est ad te deus.

Sitiuit anima mea deum fortem viuentem: quādo veniam et parębo ante faciem tuam?

Fuęrunt michi lachrime mee panis per diē ac noctē: cum dicerętꝰ michi tota die vbi est deus tuus?

Horum recordatus sum & ęffudi in me animam meam: quia veniā ad vmbraculum/tacębo vsq; ad domum dei.

In voce laudis & confessionis: multitudinis festa celebrantis.

Quare incuruaris aīma mea: & conturbas me?

Expecta deum quia adhuc cōfitębor ei: salutaribus vultus eius.

Deus me⁹ in me ipso aīma mea incuruatur: propterea recordabor tui de terra iordanis/ & hermoniim de monte minimo.

Abyssus abyssum inuocat: in voce cataractarum tuarum.

Omnes gurgites tui & fluctus tui: sup me trāsięrūt.

Per diem mandauit dns miam suam & in nocte

GALL.	ROM.	HEB.
canticum eius.	declarauit.	canticum eius: mecū ora
12 Apud me oratio deo vi	Apud me oratio deo vi	tio deo vite mee.
te mee: dicam deo ſuſce	te mee: dicam deo ſuſce	Dicam deo petra mea
ptor meus es.	ptor meus es.	quare oblitus es me: qua
13 Quare oblitus es mei:	Quare me oblitus es et	re triſtis incędo affligen
quare triſtis incędo dum	quare me repuliſti: et qua	te inimico?
affligit me inimicus.	re triſtis incędo dum affli	
14 Dum confringuntur oſ	git me inimicus?	
ſa mea exprobrauęrunt	Dum confringuntur oĩa	Cum me interficerent in
michi qui tribulant me:	oſſa mea: exprobrauęrūt	oſſibus meis / exprobra
inimici mei.	me qui tribulant me.	uęrunt michi hoſtes mei
15 Dū dicūt michi p ſingu	Dum dicĩt michi per ſin	dicentes tota die vbi el
los dies: vbi eſt de⁹ tuus?	gulos dies: vbi ẽ de⁹ tu⁹?	deus tuus?
16 Quare triſtis es aĩa mea:	Quare triſtis es aĩa mea	Quare icuruaris anima
et quare conturbas me?	& quare conturbas me?	mea: et cōturbas me?
17 Spera in deo qm̃ adhuc	ſpera in deum quoniã cō	Expecta deū qm̃ adhuc
cōfitębor illi: ſalutare vul	fitębor illi: ſalutare vult⁹	cōfitębor ei: ſalutarium
tus mei et deus me⁹.	mei et deus meus.	vultus mei & deo meo.

TITVLVS. Ad victoriam filiis core. Pſalmus de deo ſalutari trino. propheta in ſpiritu loquitur pre ſe ferens perſonam populi fidelis.

EXPOSITIO CONTINVA. Q uēadmodū deſiderat ceruus ad fontes aquarū: ita deſiderat anima mea ad te deus. ſicut ceruus laceſſitatione canū factus anhelus / fluenta aquarū quibus ſe refrigeret cupide eſflagitat: ita deus meus afflicta mens mea auide percupit tua refrigeria. S tituit anima mea ad deū fortem viuum: quādo veniā & apparebo ante faciē eius. ardēter cōcupiſt cor meum & mens mea deū qui fortitudine ſua me potcit liberare / & ſua imortalitate me vita eterna donare: o quādo diſſoluar & in ſublime ſubuectus prefentabor cōſpectui ſuo / quando aſſiſtā reuelate glorie ei ſue? F uerunt michi lachrime mee panes die ac nocte: dū dicĩ michi quotidie vbi eſt deus tuus? et in luce & tenebris ſoli fletus mei pro cibo michi fuere: dū ab infidelib⁹. dū ab aduerſarijs imprecerat michi per ſingulos dies / vbi eſt in quo ſperas & in quo cōfidis deus tu⁹? H ec recordat / ſum et effudi in me animā meā: quoniā tranſibo in locū tabernaculi admirabilis vſq; ad domū dei. hec memorem meā ſubierūt / & dilatauī intra memetipſum ad cōſolationē animū meū. hec ſcilicet mente mea ſubierūt: quoniā aliquādo trāſiturus ſum vſq; ad admirabile tabernaculū delitiarū tuarū / vſq; ad celeſtem habitationē tuam. I nvoce exultationis et cōfeſſionis: ſonus epulātis. tranſiturus ſum mqđ in iubilatione celeſtiū ciuiū laudes tuas concinētium: in ſimilitudinē epulantiū et feſta celebrantium. Q vare triſtis es anima mea: et quare cōturbas me? O anima mea cur modo triſtaris cū trāſitura ſis ad ſupernas illas delicias: et quare me angorib⁹ affligis? S pera in deo quoniā adhuc confitebor illi ſalutare vultus mei et deus meus. cōfide in cōditore tuo / quoniā ſupereſt vt adhuc illi in regno ſuo confitear: ſaluatores mei pater verbū ſpiritus ſanct⁹ / ad quos imaginē reformat⁹ ſum et effigiatus / ſalutares inquā mei et deus meus. A d me ipſum aĩa mea cōturbata eſt: ꝓpterea memor ero tui de terra iordanis et hermonim a mōte modico. aduerſus meipſū ob tranſgreſſiones cōſcia mens mea turbulata me afflictat & angit: ꝓpterea memorabor benigniſſime cōuerſationis tue in iudea cis iordanem & vltra vbi hermon mons humilis ſituatur & modicus. A byſſus abyſſum inuocat: in voce cataractarū tuarū. abyſſus peccati abyſſum iudicij tui ꝓuocat in voce vltorū tuorum & in modū cataclyſmi penas inducentiū. O mnia excelſa tua & fluct⁹ tui: ſuper me tranſierunt. dum hec turbatus meditor / oēs vltiones tue deſuper a me timētur & oēs inferorū pene me conterruerunt. I n die mandauit dominus miſericordiā ſuam: & nocte canticū eius. ſed deus ex his cogitationū tenebris in luce reſpirare conceſſit / & ſereniorib⁹ mentis turbate oculis / miſerationes ſuas obiecit: & cum rurſus mens ad ſuas reuoluereturtenebras / illam vt ab his eriperetur in ſuā laudē cōmouit. A pud me oratio deo vite mee: dicam deo ſuſceptor me⁹ es. intra memetipſum deprecatio ad deū a quo vitā preſtolor eternā: orabo ad deum / tu dñe es adiutor meus. Q uare oblitus es mei: & ꝗre triſtis

incedo dū affligit me inimicus/quare differs auxiliari michi:quare mestus viuo/dū malignus/cogi-
14 tatus tristitie & irrationabiles metus tui/michi instillat & incutit/ Dū cōfringūtur ossa mea:expro-
brauerunt michi qui tribulāt me inimici mei.dū suggestione maligni vires mee quatiunt/eneruant/
15 eliduntur:aduersarij mei/viri infideles & ipij iproperijs me lacessierunt. Dū dicūt michi per singu-
los dies:vbi est deus tuus/lacessierūt quidē mei inimici/dū quotidie iproperāt michi:vbi est in quo
16 confidis deus tuus/ Quare tristis es aia mea:& quare cōturbas me/ Spera in deo:qm adhuc confite
17 bor illi salutare vultus mei & deus me⁹.se exhortādo & cōfortādo cōtra spiritualiū negtiarū tristi-
ficos insultus/& terrenorū hostiū molestias/sextū & septimū resumit in cōfessione dei salutariū/ qui
tres dant testimoniū in celo.estq; eadē cū superioribus intelligentia.

ADVERTE Circa titulū. Ad victoriā filijs Core.Corite qui & filij Core/inter diuinos psaltas & sā-
ctuarij ministros numerati sunt:qui & cū ceteris pphetabāt. Et filios Core/symbolice filios Christi
significare volūt:q; filij clamātis & Calui dicātur.nos autē filij Christi:qui magna voce i caluaria cla-
mans/p nobis tradidit spiritū. Sed & alia pportione filij Core Christi fideles/& filij Christi dicūtur:
hac videlicet.q⁹(vt ex numeris habetur)filij Chore soli magno & patēti miraculo seruati sunt: ceteris
quibuscū fuerant(hiscēte terra)descendētibus ad inferos.ita soli filij Christi/ceteris nūc in pditio-
nem eūtibus:diuina & ōnipotēti Christi virtute saluantur. ¶ Primo versu.vbi legimus quēadmodū
desiderat ceruus ad fontes aquarū:ita desiderat aia mea ad te deus meus. Hieronymus ex hebreo
traduxit sicut areola ꝑparata ad irrigationes aquarū:sic aia mea ꝑparata est ad te deus.& licet hic
de areola(vt in hortis & topiarijs fieri solet)cū seminibus seritur/aut odorifere herbe in eā disponū-
tur/quā ob causā opus habet frequēti irrigatione similitudo ducatur/& illic de ceruo iuxta interpre-
tes:in eandē tamē recidit intelligentiā.nā cerui hec natura.suapte natura appetit aquas:& maxime
venatu canū lacessitus & iā lassus.refrigeratus autē:fortiter vt prius impetū canū sustinet.ita piorū
aut terrenis hostibus aut spiritualibus nequitiis depressus animus:si diuina gratia cōfortat/renouā-
tur ad valentius q̄ antea hostiliū cateruarū omnē sufferendū/superandūq; insultū. ¶ Secūdo versu.
sitiuit aia mea ad deū fortē viuū.sunt qui legūt ad deū fontē viuū:sed male/cū ex greco tum ex he-
breo.nā ex hebreo habet sitiuit aia mea ad deū fortē viuentem.& ex greco εδιψησεν η ψυχη
μου προς τον θεον ισχυρον τον ζωντα.quod identidē valet sitiuit aia mea ad deū fortē
viuentē/nō fontē vt passim legi solet. ¶ Quinto versu.in voce exultationis & cōfessionis:sonus epu
lantis.melius legeretur:soni epulantis/tā ex greco q̄ ex hebreo.nā ex hebreo respōdet/in voce lau-
dis & confessionis multitudinis festa celebrātis.& in greco habetur εν φωνη αγαλλιασεως
και εξομολογησεως ηχου εορταζοντος id est in voce exultationis & confessionis:sonitus/
siue resonātie festiuitatem celebrantis.& proprie in versu nostro deberet esse sonitus epulantis. sed
quia sonitus anceps vocabulū est/nūc recti nūc obliqui casus:iccirco prestat vt soni legatur ad hanc
tollendā ambiguitatis confusionē. ¶ Septimo versu & vltimo vbi legimus cōfitebor illi salutare vul
tus mei & deus meus:ex hebreo Hieronymus habet/in hoc septimo confitebor ei salutaribus vul-
tus eius.nā id/deus meus:facit principiū sequētis versus.& in vltimo cōfitebor ei salutaribus vultus
mei & deo meo.vbi septimus versus & vltimus:parūper in oratione differūt/sed non in sentētia. nā
quod hic in septimo versu dicitur cōfitebor ei salutaribus vultus eius:sensus est cōfitebor deo patri/
filio/spiritui sancto salutaribus imaginis ei⁹/ trine beatitudinis ei⁹ vestigio signate.de qua per Mo-
sen locutus:faciamus inquit hominē ad imaginē & similitudinē nostrā.& quod in vltimo dicitur cō
fitebor ei salutaribus vultus mei & deo meo:eandē habet itelligentiā/cōfitebor ei patri/suo verbo/
suo spiritui salutaribus anime/quā michi dedit ad diuinitatis sue vultum effigiate/& deo meo.quod
igitur dicitur ei salutaribus:hoc i mysterio dicit ad triū beatitudinū/ad triū diuinarū hypostaseon
cōfessionē.illud vero ei/& pariter qđ subiungit & deo meo:addūt ad harū triū supdiuinarū hyposta-
seon vnitatis substātie/deitatisq; confessionē.verū interpretes id sacramentū nō intelligēres/arbitrā-
tes insuper id nō recte dici ei salutaribus:salutare dixerūt/& casū mutauerūt.quare aut seruandus
est casus & dicendū salutaribus & deo meo:aut eo mutato/dicendum salutares vultus mei & deus
meus.tres eni sūt salutares:qui & vnū sūt salutare/et vnus soluscq; deus.quē trinū vnūq; omnis crea-
tura cōtremiscat/colat/veneretur/adoret. ¶ Nono versu.in voce cataractarū tuarū. Cataracte pro-
prie canalia sunt & ipluuia per q̄ de tecto aque deriuant in domo.& trāssumitur vocabulū ad signi-
ficandā viā pluuijs & ventis ad diuinā vltionē patefactā:cū per iuges pluuias cataclysmos inducit/
aut per ventos & siccitates bonorū sterilitatē.sic in genesi leguntur cataracte celi clause:cum domi
nus recordatus est Noe/& eorum qui cum eo in arca erant.sic & Esaias vindicem dei iram insinu-
ans ait.quia cataracte de excelsis aperte sunt:& concutientur fundamenta terre. confractione con
fringetur terra.contritione conteretur terra.commotione commouebitur terra.agitatione agitabi-
tur terra. sunt ergo cataracte porte & vie diuinarum vltionū,& forte fuerint qui putent:a κατα-

ραομαι quod maledico et execro significat:nomen esse deductum.vnde et κατάρατος/id est maledictus et execratus:deriuatur.quid igitur in voce cataractarum tuarum: nisi in voce vltorum tuorū/aut vltionū tuarū significat:/maligni eni spiritꝰ quid aliud faciūt q̄ si possint/maledictiones dei aliorū oculis igerāt:quo et illi desperēt de dei misericordia et pereāt/et eternum incurrāt interitū quo nos clemetissimus deus liberet:qui in die mādat misericordiā suā et nocte canticū eius. Amen.

C̄ps dauid.XXXXII.

1 IVdica me deus & dí
scerne causā meam:de
gēte nō sācta/ab hoie ini
quo & doloso ęrue me.
2 Quia tu es deꝰ fortitudo
mea/quare me repulisti/
quare tristis incędo: dū
affligit me inimicus?
3 Emitte lucem tuā & vę
ritatem tuam/ipsa me dę
duxęrunt & adduxęrūt
in mōtem sanctum tuū:
& in tabernacula tua.
4 Et itroibo ad altare dei:
ad deum qui lętificat iu
uentutem meam.
5 Confitębor tibi in cíthā
ra deus deus meus:qua
re tristis es anima mea &
quare conturbas me?
6 Spęra in deo qm̄ adhuc
cōfitębor illi:salutare vul
tus mei & deus meꝰ.

XXXXII.

IVdica me deus & dí
scerne causā meam:de
gēte nō sācta/ab hoie ini
quo & doloso ęripe me.
Quia tu es deꝰ meꝰ & for
titudo mea/q̄re me repu
listu & q̄re tristis incędo:
dum affligit me iimicus?
Emitte lucem tuā & vę
ritatem tuā/ipsa me dę
duxęrunt & adduxęrūt
in mōtem sanctum tuū:
& in tabernacula tua.
Introibo ad altare dei:
ad deum qui lętificat iu
uentutem meam.
Confitębor tibi in citha
ra deus deus meus: qua
re tristis es anima mea &
quare conturbas me?
Spęra in deū quoniam
cōfitębor illi:salutare vul
tus mei & deus meꝰ.

XXXXIII.

IVdica me deus & dí
scerne causam meā:a
gēte nō sancta/a viro ini
quo & doloso salua me.
Tu enim deus fortitudo
mea/quare proięcisti me
quare tristis incędo:affli
gente inimico?
Mitte lucem tuā & vę
ritatem tuam/ipsa ducę
me & introducent in mō
tem sanctū tuū: & in ta
bernaculum tuum.
Et introibo ad altare tu
um:ad deū lętitie & ex
ultationis mee.
Et cōfitębor tibi i cithā
ra deus deꝰ meus: quare
incuruaris anima mea &
quare conturbas me?
Expecta deū qm̄ adhuc
confitębor ei:salutaribu
vultus mei & deo meo.

TITVLVS.nullus peculiaris.nā apud hebreos ad psalmū pertinet p̄cedentē.quare aliū a p̄cedē nō habet titulum.& intelligatur ad precedētia cōtinuatio:& idem loqui populus fidelis qui prius.

EXPOSITIO CONTINVA.Iudica me deus/& discerne causā meā de gente non sancta/ab homine iniquo & doloso erue me.O deus meus fer pro me sententiā tuā:& libera me a populo infideli/& a viro transgressore/& doli deceptionisq; pleno. Quia tu es deus fortitudo mea / quare me repulisti/& quare tristis incedo:dum affligit me inimicus?quia non meis viribus prevalere possum sed tu dñe es robur meum/quare oblitus es mei/quare me deseruisti & quare tristitia obruor dum malignus suggestionibus suis afflictiones animi michi incutit?eadē cum versu tertiodecimo superioris psalmi intelligentia.Emitte lucē tuā & veritatem tuā/ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montē sanctum tuum:& in tabernacula tua.O pater misericordiarum visitet me verbū tuum quod est lux tua/& spiritus tuus qui est veritas & veritatis spiritus/& dirigēt me & introducent me in tabernacula celi habitationē tuā:& in celestē hierusalē supernaq; habitacula. Et introibo ad altare dei ad deum qui letificat iuuentutē meā.& ingrediar ad Christum tuum/qui est altare nostrū & reparatio nostra:ingrediar ad deum qui in exultatione renouat mortalē vitam meā i vitc imortalitatis & letitiā sempiternā.Confitebor tibi in cithara deus deus meus:quare tristis es anima mea & quare conturbas me?Spera in deo quoniā adhuc confitebor illi:salutare vultus mei & deus meus. vna cum filio tuo/deo meo qui letificat iuuentutē meā/O pater deus meus/O paraclete deus meꝰ rum confessione laudis/confessione trine supdiuine beatitudinis laudabo te:quare tristis es anima mea id & sextus qui subiungitur versus eandē cum sexto & septimo/itē penultimo et vltimo versu pro

cedentis psalmi seruant intelligentiam.

ADVERTE. Secundi versus prima particula: respicit duodecimũ versũ precedẽtis psalmi/& secũda tertiũdecimũ. ¶ Tertio versu, vbi dicimus ipsa me deduxerũt & adduxerunt: ex hebreo dicitur ipsa ducẽt me & introducẽt, vnde id rectius per futurũ q̃ per preteritum. & etiã ex sequela quarti versus: vbi habetur per futurum & introibo. Adde q̃ et id respicit secundam particulã secundi versus p̃cedentis psalmi: vbi nõ p̃ preteritũ/sed per futurũ dicitur qñ trãsibo in locũ tabernaculi admirabilis vsq; ad domũ dei. & hic/& illic idẽ significatur: sed ducẽtibus & introducẽtibus ad tabernacula patris filio & spiritu sancto. Et qui ipsa neutrũ plurale dixerũt: rationẽ habuerũt sermonis/nõ autem distinctionẽ idẽtitatis & substãtie intelligi voluerũt. neq; eni aliud & aliud lux & veritas dei. perinde igitur est/ipsa me deducent & adducẽt in montẽ sanctũ tuũ: acsi ad hypostaseon discretionem diceremus/ipsæ me adducẽt & deducent in montẽ sanctũ tuũ. & hic magis mysterij: illic vero sermonis ratio haberetur. sed facessat elegantia/& nimia sermonis curiositas: vbi officit sacramento. vltimo eni versu quem ter in cõiuncto/integroq; hymno/in trina laudis confessione replicauit: iuxta sermonis proprietatẽ dicendũ confitebor illi salutari vultus mei & deo meo/sed iuxta sacramentũ confitebor illi salutaribus vultus mei & deo meo. Et Moses in mysterio in principio geneseos contra proprietatẽ sermonis dixit. In principio creauit dij. Et Iosue capite vltimo. quia dij sãcti ipse deus zelator: ipse nõ ignoscet scelerib⁹ vestris & peccatis vr̃is. p̃ quib⁹ nunc legimus seruata sermonis p̃prietate sed forte mysterio lęso: i pricipio creauit de⁹. & de⁹ eni sãct⁹ & fortis emulator est: nec ignoscet sceleribus vr̃is atq; pctis. ¶ Quarto versu ad deũ q̃ letificat iuuentutẽ meã: ex hebreo/ad deũ letitie & exultationis mee. & vtraq; itelligẽtia apta. i quo eni fidelis mortalitate grauat⁹ cupiẽs dissolui & vestimẽtis imortalitatis indui letatur & exultat: nisi in Christo deo suo & saluatore suo. ¶ Quinto versu, confitebor tibi in cithara, vt psalterio denarius denotatur: ita cithara designatur tenarius, psalteriũ/primũ hebreis peculiare: mox cõmune factũ est & ipsis/& a Christo fidelibus nominatis. At secũdum spiritum trigona & cithara peculiaris vel solis Christi cultoribus facta est. nã ipsi soli canunt canticum nouum: benedicamus patrem & filium cum sancto spiritu/laudemus & superexaltemus eum in secula. Sit igitur hyperthee trinitati & soli deo; omnis benedictio/laus omnis/& superexaltatio in secula. Amen.

¶In finẽ filijs Core ad intellectũ. XXXXIII.

1 DEo auribus nr̃is audiuimus: pres nostri annunciauerunt nobis.
2 Opus quod operatus es in diebus eorũ: in diebus antiquis.
3 Manus tua gẽtes disperdidit & plãtasti eos: afflixisti populos & expulisti eos.
4 Nec enim in gladio suo possederũt terrã: & brachiũ eorum non saluauit eos.
5 Sed dextera tua & brachium tuũ & illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis.
6 Tu es ipse rex meus & deus meus: qui mandas salutes iacob.
7 In te inimicos nostros vẽ

¶In finẽ filijs Core ad intellectũ. XXXXIII.

DEo auribus nr̃is audiuimus: & pres nostri aununciauerunt nobis.
Opus quod operatus es in diebus eorũ: & in diebus ãtiqs.
Manus tua gẽtes disp̃didit & plãtasti eos: afflixisti populos & expulisti eos.
Nõ enim in gladio suo possederũt terrã: & brachiũ eorũ nõ saluauit eos.
Sed dextera tua & brachium tuum & illumination vultus tui: quoniã cõplacuit tibi in illis.
Tu es ipse rex meus & deus meus: qui mandas salutem iacob.
In te iimicos nostros vẽ

¶Pro victoria filijs core eruditio. XXXXIIII.

DEo auribus nr̃is audiuimus: patres nostri narrauerunt nobis.
Opus quod operatus es in diebus eorũ: in diebus antiquis.
Tu manu tua gẽtes dele sti & plãtasti eos: afflixisti populos & emisisti eos.
Nõ enim in gladio suo possederunt terrã: neq; brachium eorũ saluauit eos.
Sed dextera tua & brachium tuum & lux vultus tui: quia cõplacuisti tibi.
Tu es ipse rex meus deus: prçcipe pro salutibus iacob.
In te hostes nostros ven

GALL.

tílabimus cornu: & in nomine tuo ſpernęmus inſurgentes in nobis.

8 Non enim in arcu meo ſpęrabo: & gladius meus non ſaluabit me.

9 Saluaſti enim nos de affligentibus nos: & odientes nos confudiſti.

10 In deo laudabimur tota die: & in nomine tuo cõfitębimur in ſęculũ. Sẽp.

11 Nunc autem repuliſti & confudiſti nos: & nõ ęgredięris ī virtutibus noſtris

12 Auertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros: & qui odęrunt nos diripiębant ſibi.

13 Dediſti nos tanq̃ oues eſcarũ: & in gentibus diſperſiſti nos.

14 Vendidiſti populum tuum ſine precio: & nõ fuit multitudo in commutationibus eorũ.

15 Poſuiſti nos opprobriũ vicinis nr̃is: ſubſannationem & dęriſũ ijs qui ſunt in circuitu noſtro.

16 Poſuiſti nos in ſimilitudinem gentibus: cõmotionem capitis in populis.

17 Tota die verecũdia mea cõtra me eſt: & cõfuſio faciei mee cooperuit me.

18 A voce exprobrantis & obloquẽtis: a facie inimici et perſequentis.

19 Hęc oia vęnęrunt ſuper nos/nec obliti ſum⁹ te: et iniquę nõ ęgimus ī teſta-

ROM.

tílabimus: & in nomine tuo ſpernęmus inſurgentes in nos.

Non enim in arcu meo ſpęrabo: & gladius meus non ſaluabit me.

Liberaſti eni nos de affligentibus nos: & eos qui nos odęrunt confudiſti.

In deo laudabimur tota die: & in nomine tuo cõfitębimur in ſcła. Dp̃.

Nũc autẽ repuliſti & cõfudiſti nos: & nõ ęgredięris de⁹ in virtutibus nr̃is.

Auertiſti nos retrorſum prę inimicis noſtris: & q̃ nos odęrunt diripiębant ſibi.

Dediſti nos tanq̃ oues eſcarũ: & in gentibus diſperſiſti nos.

Vendidiſti populum tuum ſine precio: & non fuit multitudo in commutationibus eorum.

Poſuiſti nos ī opprobrium vicinis noſtris: dęriſũ & contẽptũ ijs qui in circuitu noſtro ſunt.

Poſuiſti nos in ſimilitudinem gentibus: cõmotionem capitis in plębibus.

Tota die verecũdia mea contra me eſt: & confuſio vultus mei operuit me.

A voce exprobrantis & obloquentis: a facie inimici & perſequentis.

Hęc omnia vęnęrũt ſup nos & obliti nõ ſum⁹ te/ & iniquę non ęgimus in

HEB.

tílabimus: & in nomine tuo conculcabim⁹ aduerſarios noſtros.

Non enim in arcu meo confidam: neq; gladius meus ſaluabit me.

Quia ſaluaſti nos de hoſtibus nr̃is: & eos q̃ odęrunt nos confudiſti.

In dño gaudębim⁹ tota die: & noi tuo i ęternum confitębimur. Sela.

Verum tu ꝓiecíſti & cõfudiſti nos: & nõ ęgredięris ín exercítibus noſtris.

Vertiſti terga noſtra hoſti: & qui odęrunt nos diripuęrunt ſibi.

Dediſti nos quaſi gręg ad vorandum: & in gentibus diſperſiſti nos.

Vendidiſti populum tu um ſine precio: nec gradis fuit commutatio eorum.

Poſuiſti nos opprobriũ vicinis noſtris: ſubſannationem & irriſum ijs qui erant in circuitu noſtro.

Poſuiſti nos ſimilitudinem in gentibus: cõmotionem capitis ī tribub⁹.

Tota die cõfuſio mea cõtra me: & ignominia faciei mee cooperuit me.

A voce exprobrantis et blaſphęmãtis: a facie inimici & vltoris.

Omnia hęc vęnęrunt ſuper nos/ & obliti non ſumus tui: nec mẽtiti ſum⁹

mento tuo.
20 Et non receſſit retro cor noſtrum: et dęclinaſti ſemitas noſtras a via tua.
21 Quoniã humiliaſti nos in loco afflictionis: & cooperuit nos vmbra mortis
22 Si obliti ſum⁹ nomẽ dei noſtri: & ſi expandimus manus noſtras ad deum alięnum.
23 Nõne de⁹ requiret iſta? ipſe enim nouit abſcondita cordis.
24 Quã ꝓpter te mortificamur tota die: ęſtimati ſumus ſicut oues occiſiõis.
25 Exurge / quare obdormis domine? exurge & nę repellas in finem.
26 Quare faciẽ tuã auertis? obliuiſceris inopie noſtre & tribulationis noſtre.
27 Quoniam humiliata eſt in puluere anima noſtra: conglutinatus eſt in terra venter noſter.
28 Exurge domine adiuua nos: et redime nos ꝓpter nomen tuum.

teſtamento tuo: et non receſſit retro cor noſtrum. Et dęclinaſti ſemitas noſtras a via tua / quoniam humiliaſti nos in loco afflictionis: et operuit nos vmbra mortis. Si obliti ſum⁹ nomẽ dei noſtri: et ſi expandimus manus noſtras ad deum alięnum. Nonne de⁹ requiret iſta? ipſe enim nouit occulta cordis. Quã ꝓpter te morte affligimur tota die: ęſtimati ſumus vt oues occiſionis: Exurge / quare obdormis domine? exurge & nę repellas in finem. Quare faciẽ tuã auertis? obliuiſceris iopiã noſtrã & tribulationẽ noſtram? Quoniam humiliata eſt in puluere anima noſtra: adhęſit in terra vẽter noſter. Exurge domine adiuua nos: et libera nos ꝓpter nomen tuum.

in pacto tuo. Non eſt cõuerſum retro cor noſtrũ nec dęclinauęrunt greſſus noſtri a ſemita tua / qñ dęieciſti nos in loco draconũ: et operuit nos vmbra mortis. Si obliti ſumus nominis dei noſtri: et ſi expãdim⁹ manus noſtras ad deum alięnum. Nunquid nõ deus inueſtigabit iſtud? ipſe enim nouit cogitatiões cordis. Quã ꝓpter te mortificati ſumus tota die: reputati ſumus vt grex occiſionis. Conſurge quare dormitas dñe? euigila / quare pijcis nos in ſempiternũ? Quare faciem tuã abſcõdis? obliuiſceris afflictiones et anguſtias noſtras? Quoniam incuruata eſt in puluere anima noſtra: adhęſit terre venter noſter. Surge / auxiliare nobis: et redime nos propter miſericordiam tuam.

TITVLVS. Ad victoriã / filijs core eruditio. ſpũalis inſtructio pro fidelibus qui ex iudeis crediturꝰ erant. propheta in ſpiritu inducit fidelẽ populum ex iudeis in zelo pro ſalute omniũ orantem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus auribus noſtris audiuim⁹: et patres noſtri annũciauerũt no-
2 bis, Opus quod operatus es in dieb⁹ eorũ: in diebus antiquis. de⁹ ꝓprio hauſim⁹ auditu: & ꝓphete anteceſſores noſtri nobis ſcriptis ſuis teſtata reliquerũt. q̃ geſſiſti tpibus eor: tpibus a memoria
3 remotis quib⁹ vixerũt. Man⁹ tua gẽtes diſperdidit & plãtaſti eos: et afflixiſti populos / et expuliſti eos. fortitudo tua eualſit egyptios / & internitioni dedit / et tu radicaſti iudeos: pculſiſti amalechitas /
4 etheos / iebuſeos / amorreos / et cananeos / et eos a natali ſolo eiecilti. Nec enim in brachio ſuo poſſe-
5 derũt terrã: et brachiũ eor nõ ſaluauit eos. Sed dextera tua et brachiũ tuũ et illumiatio vult⁹ tui: quia cõplacuiſti in eis. nam iudei nõ in virtute armorũ ſuorũ obtinuere cananeam quam a ſe iudeã appellauere: neq; fortitudo eorũ eripuit eos a poteſtate hoſtiũ. ſed tua o deus / ſed tunc beatitudinis patris / verbi / et illuminãtis ſpũs poteſtas eos liberauit et hoſtes contriuit: non quia meriti ſunt
6 ſed quia id tibi placuit. Tu es ipſe rex meus & deus meus: qui mãdas ſalutes iacob. tu ipſe in trina tua beatitudine rex me⁹ & deus meus es: qui mãdare & pcipere potes vt ſaluet popul⁹ tuus iſrael.
7 In te iimicos nros vẽtilabim⁹ cornu: et in noie tuo ſpnem⁹ inſurgẽtes i nobis. ſi mãdaueris nos ſaluos fieri / in ptãte tua / in fortitudine a te nobis cõceſſa aduerſarios nros ꝓcul arcebim⁹: et i virtute

inuocatiõis nois tui nichil ipẽdem⁹ hostes nr̃os q cõcitant̃ aduersũ nos. N õ enĩ i arcu meo ſpabo: & gladi⁹ me⁹ nõ ſaluabit me. nõ enĩ cõfidem⁹ in armis nr̃is: et virtũ noſtrarũ defenſio nequaq̃ eripiet nos. S aluaſti enĩ nos de affligẽtibus nos: et odiẽtes nos cõfudiſti. nã ſi mãdas/ ſi precipis ſaluari iacob/iam nos ſaluatos a noſtris perſecutoribus reputamus: iam eos qui nos oderũt exiſtimamus confuſos. I n deo laudabimur tota die: et in nomine tuo confitebimur in ſeculũ. ſi mandaueris nos ſaluos fieri/in te omni tẽpore exultabimus/et in te benedicemur: et nomẽ ſanctũ tuum ſine fine laudabimus. N unc autẽ repuliſti et confudiſti nos: et non egredieris deus in virtutibus noſtris. ſed o deus longe aliter eſt q̃ vt id precipias/nam proieciſti nunc abs te genus noſtrũ/et induiſti confuſione: et non occurres/eorum non aderis potentijs/quibus reſiſtere valeant viribus hoſtium ſuorum. A uertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros: et qui oderunt nos diripiebant ſibi. peſſundediſti genus noſtrum romanis inimicis noſtris/tergaq; dare coegiſti: et qui nos exoſos habuerũt populati ſunt nos. D ediſti nos tanq̃ oues eſcarum: et in gẽtibus diſperſiſti nos. hoſtibus noſtris poteſtatem feciſti generis noſtri tanq̃ pecudum ad deuorandum: et in regiones gentiũ diſpuliſti ipſum. V endidiſti populũ tuum ſine precio: et non fuit multitudo in cõmutationibus eorũ. gẽtem tuã hebraicam gratis venũdediſti et quaſi pro nichilo: neq; grande extitit precium cõmutationis emptio nisq; eorum. P oſuiſti nos opprobriũ vicinis noſtris: ſubſannationẽ et deriſum ijs qui ſunt in circuitu noſtro. dediſti genus noſtrũ in improperiũ finitimis populis: et in cachinnos et ludibrium ijs qui vicinias circa iudeam incolũt. P oſuiſti nos in ſimilitudinem gentibus: cõmotionem capitis in populis. factum eſt genus noſtrũ parabola et prouerbium in nationibus: et ſuper eos plebium cõmunitates mouerunt caput. T ota die verecundia mea contra me eſt: et confuſio faciei mee cooperuit me. A voce exprobantis et obloquentis: a facie inimici et perſequẽtis. cum hec meditor / cum hec intueor/iugiter pudore ſuffũdor: ignominia vultus noſtri facit vt ne audeamus in publicum prodire. ob verba improperantiũ et detractantium in nos: ob metum aduerſarij et affligentis nos. H ec omnia venerunt ſuper nos nec obliti ſumus te: et inique non egimus in teſtamento tuo. hic populus ſanctus ex hebreis delectus/ in perſona ſua loquitur/vniuerſa hec mala ſuper genus noſtrum acciderunt/nec a nobis obliuioni datus es: et non tranſgreſſi ſumus traditionis tue pactum. E t nõ receſſit retro cor noſtrum: et declinaſti ſemitas noſtras a via tua. anima noſtra non eſt a te auerſa: et non declinauimus/non defleximus greſſus noſtros a lege et preceptione tua. Q uoniam humiliaſti nos in loco afflictionis: et cooperuit nos vmbra mortis. hec omnia venerũt ſuper nos quoniã depreſſiſti nos inter gentes/idola demoniaq; colentes : et terror effigieſq; mortis vbiq; nos circuallauit. S i obliti ſumus nomen dei noſtri: ſi expandimus manus noſtras ad deum alienum. N onne deus requiret iſta/ipſe enim nouit abſcondita cordis. ſi negleximus deum noſtrum: et ſi ſupplices manus porreximus ad idolum. nonne deus hec inueſtigabit/nonne agnoſcet ? agnoſcet ſane: nam et ipſe arcana mẽtis agnouit/ſecretaq; cordiũ. Q uoniam propter te mortificamur tota die: eſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. o dñe deus noſter/quoniã propter cultum tuum exaltandum internitioni damur omni die: ipſi nos eſtimant perinde ac pecudes natas ad iugulandum. E xurge quare obdormis domine: exurge/et ne repellas in finem. excitare domine deus noſter/quare ſomno detineris/quare tardas? expergiſcere/et ne dederis nos et noſtrum genus obliuioni in perpetuum. Q uare faciem tuam auertis: obliuiſceris inopie noſtre/et tribulationis noſtre? quare domine deſeris nos: quare obliuiſci videris pauptatis et afflictiõis noſtre? Q m̃ humiliata eſt in puluere aĩa noſtra: cõglutinat⁹ eſt in terra vẽter noſter. quare obliuiſceris iquã pauptatis et afflictiõis noſtre? quia vita noſtra in fũma pauptatis neceſſitate redacta eſt: et in nuda pre inopia requieſcimus humo. E xurge dñe adiuua nos: et redime nos ꝓpter nomen tuũ. expergiſcere dñe auxiliare nobis: et libera nos a calamitatibus que nos genuſq; noſtrũ premunt/non quia meriti ſumus/ſed propter nomen tuum/propter miſericordiam tuam/quia tu propicius/ clemẽs/pius et miſericors.

ADVERTE. Sexto verſu. qui mandas ſalutes iacob: ex hebreo nõ aſſertorium ſed deprecatorii eſt/ precipe pro ſalutib⁹ iacob. et hoc ex vndecimo verſu vbi dicitur/ nunc autem repuliſti et cõfudiſti nos: videt quadrãtius. nam quomodo mandat ſalutes iacob: ſi nunc repulit et cõfudit/niſi forte velis intelligi olim mãdaſſe? Verũ ſequẽs verſus in te inimicos noſtros vẽtilabimus: ꝑfugiũ illud excludere videt/et noni verſus ſequela. etſi 11 per preteritũ exprimat: magis ad ꝓphete pcationi futurũ reſpicit: legendũ igitur potius videt/tu es ipſe rex meus et deus meus: mãda ſalutes iacob.

¶ Septimo verſu. ſpernem⁹ inſurgẽtes in nobis: rectiꝰ in nos/ex romana editione/et potiſſimũ ex natura ꝓpoſitiõis/q̃ hoc in loco cõtra & aduerſus ſignificat. ¶ Viceſimo verſu. huic ptículę et declinaſti ſemitas nr̃as a via tua: oppoſit⁹ ex hebreo reſpõdet ſenſus. ſ. nec declinauerũt greſſus nr̃i a ſemita tua. et quo pacto fieri põt vt nichil in teſtamẽto dei deliq̃rint/et cor ſuũ a deo nõ deflexerit: ſi ſemite ſue a via dei ſunt declinate/et alia q̃ dei via ambulãt? Legendũ igitur/et nõ receſſit retro

cor nostrū: & non declinauimus semitas nostras a via tua. & conciliata erit littera. & hec prophetia impleta est in diuino paulo/apostolis/discipulis & alijs iudeis: qui veram legis intelligentiā haberi tes/christū dñm secuti/nullū vite periculū vitātes/persecutionē passi/afflicti/nudi/ludibrio habiti/ inedia pene deficiētes/vbiq; vite authorē IHESVM annūciabāt. qui & p salute suoꝝ fratrū secundū carnē/qui peribāt & qui etiam eos persequebantur/in dispersionem inter omnes gentes ad nouissima vsq; tempora iusto dei iudicio eijciendorum: iuxta euangelice legis preceptum precabātur. quod ex octauo capitc epistole ad Romanos & catholicis Iacobi/Petri/Ioannis ad parthos/& Iude que presertim ad fideles ex iudeis scripte sunt: & ex varijs fideliter repositis hystorijs/ facile intelligitur.

℣ In finem pro ijs qui cō mutabūtur/filijs core ad intellectum cāticum pro dilecto. XXXXIIII.

1 ERuctauit cor meum verbum bonū: dico ego opera mea regi.

2 Lingua mea calamus scribe: velociter scribentis.

3 Speciosus forma pre filijs hoim/ diffusa est gratia in labijs tuis: ꝓpterea bñdixit te deus inęternū

4 Accigere gladio tuo sup femur tuū: potentissime.

5 Specie tua & pulchritudine tua: intende prospere procęde & regna.

6 Propter veritatē & mansuętudinem & iustitiam: & dęducet te mirabiliter dextera tua.

7 Sagitte tue acute/populi sub te cadēt: in corda inimicorum regis.

8 Sędes tua deus in sęculū sęculi: virga directiōis virga regni tui.

9 Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē: ꝓpterea vnxit te deus deus tuꝰ oleo lętitie prę cōsortibꝰ tuis.

10 Myrra & gutta et casia a vestimētis tuis a dōibꝰ eburneis: ex qbꝰ dęlectauę

℣ In finem pro ijs qui cō mutabūtur/filijs core ad intellectum cāticum pro dilecto. XXXXIIII.

ERuctauit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.

Lingua mea calamꝰ scribe: velociter scribentis.

Speciosus forma prę filijs hominum: diffusa est gratia in labijs tuis.

Propterea bñdixit te deꝰ in ęternū: accigere gladio tuo circa femur potētissime

Specie tua & pulchritudine tua: intende & prospere procęde et regna.

Propter veritatē & mansuętudinē & iustitiā: dęducet te mirabiliter dextera tua.

Sagitte tue acute potētissime: populi sub te cadēt in corde inimicorū regis.

Sędes tua deus in sęculū sęculi: virga recta ē/ virga regni tui.

Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē: ꝓpterea vnxit te deus deꝰ tuus oleo lętitie prę cōsortibꝰ tuis.

Myrrha et gutta et casia a vestimētis tuis a domibꝰ eburneis: ex qbꝰ dęlectauę

℣ Victori pro lilijs filiorum core eruditionis cantici amantissimum.

XXXXV.

ERuctauit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.

Lingua mea: stilus scribe velocis.

Decore pulchrior es filijs hoim/ diffusa est gra i labijs tuis: ꝓpterea bñdixit tibi deus in ęternum.

Accingere gladio tuo super femur: fortissime.

Gloria tua et decore tuo prospere ascende.

Propter veritatē & mansuętudinem & iustitiā: & docebit te terribilia dextera tua.

Sagitte tue acute populi sub te cadent: in corde inimicorum regis.

Thronꝰ tuꝰ deꝰ in sęculū & in ęternū: sceptrū ęquitatis sceptrum regni tui.

Dilexisti iustitiā et odisti iniquitatē: ꝓpterea vnxit te deꝰ deꝰ tuꝰ oleo exultatiōis prę participibꝰ tuis.

Myrrha & stactę et casia i cūctis vestimētis tuis de domibꝰ eburneis: quibus

GALL.	ROM.	HEB.
runt te filie regum in ho/nore tuo.	uerunt filie regum in ho/nore tuo.	letificauerunt te filie regũ in honore tuo.
11 A ſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato: circundata varietate.	A ſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato: circũamicta varietate.	S tetit coniunx in dexte/ra tua: in diadęmate au/reo.
12 A udi filia & vide & incli/na aurem tuam: & obli/uiſcere populum tuum et domum patris tui.	A udi filia & vide et incli/na aurem tuam: & obli/uiſcere populum tuum et domum patris tui.	A udi filia et vide & incli/na aurem tuam: & obli/uiſcere populi tui & do/mus patris tui.
13 E t cõcupiſcet rex decorẽ tuum/qm̃ ipe eſt domin9 deus tu9: et adorabũt eũ.	Q m̃ concupiuit rex ſpe/ciem tuã/quia ipe eſt dns deus tu9: & adorabũt eũ	E t cõcupiſcet rex decorẽ tuũ/quia ipſe eſt domin9 deus tuus: & adora eum.
14 E t filie tyri in munerib9: vultum tuum dęprecabũ/tur diuites plębis.	filie tyri in muneribus. V ultum tuum dępreca/bũtur omnes diuites plę/bis: omnis gloria eius fi/lie regum abintus.	E t o filia for tiſſimi: i mu/nerib9 facie tuam dępre/cabunt diuites populi.
15 O is gloria eius filie regis abintus: i fimbrijs aureis circũamicta varietatibus	I n fimbrijs aureis: circũ/amicta varietate.	O mnis gloria filie regis intrinſecus: faſcijs aureis veſtita eſt.
16 A dducentur regi virgi/nes poſt eã: proxime eius afferentur tibi.	A dducent regi virgines poſt eam/proxime ei9 af/ferentur tibi: in lętitia &	I n ſcutulatis ducetur ad regem/ virgines ſequẽtur eã: amice ei9 ducent illu.
17 A fferẽtur in lętitia et ex/ultatione: adducentur in templum regis.	exultatione adducentur templum regis.	D ucent in lętitijs: & ex/ultatione ingredięturtur lamum regis.
18 P ro patrib9 tuis nati ſũt tibi filij: cõſtitues eos pri/cipes ſuper omnẽ terram	P ro patrib9 tuis nati ſũt tibi filij: cõſtitues eos pri/cipes ſuper omnem terrã	P ro patribus tuis erũt ti/bi filij: ponef eos priępes in vniuerſa terra.
19 M emor ero nomis tui: in omni generatiõe & ge/nerationem.	M emores erũt nominis tui domie: in omni gene/ratione & progenie.	R ecordabor nomis tui: in omni generatiõe & ge/neratione
20 P ropterea populi confi/tębũtur tibi in ęternum: & in ſęculum ſęculi.	P ropterea populi cõfitę/bũtur tibi in ęternum: & in ſęculum ſęculi.	P ropterea populi confi/tębuntur tibi in ſęculum: & in ęternum.

TITVLVS. Ad victoriam pro liliſs/filijs core eruditio/canticũ dilectionũ. pſalmus inſtructionis/delium pro ſponſo et ſponſa virginibus / ad calcandũ mundũ terrenorũq; vicia. pſalmus de chriſto dño celeſti ſponſo et ſponſa eccleſia. Propheta in ſpiritu inducit celeſtẽ patrẽ loquentem.

EXPOSITIO CONTINVA. E ructauit cor meum verbũ bonũ: dico ego opera mea regi. ex in/mo diuinorũ precordiorũ/ex ſecreto ſubſtantie mee/termonẽ/logon/germen profudi per ſe bona/loquor ante hanc profuſionẽ/productionẽ/et operationẽ meã de rege meſſia/de filio meo. L ingua/mea calamus ſcribe: velociter ſcribẽtis. rex/verbum/filius meus/ſtillus/graphion: notarij celeriter/exarãtis. S pecioſus forma pre filijs hominũ diffuſa eſt gratia in labijs tuis: propterea benedixit/te deus ineternũ. rex/verbũ/lingua mea/filius meus decore filios hominũ excedẽs/o rex annũcia/dorũ diuinorũ placitorũ/copioſiſſimũ gratie munus in ore tuo ,pfuſum eſt: quapropter bñdictus/a deo patre promeritus es in ſempiternũ. A ccingere gladio tuo ſuper femur tuum: potentiſſime/rex fortiſſime humanitatẽ indue: et in ea gladiũ potentie tue ad ſaluandas aias/ad arcendas mali-

5 tias/ad conterendū ſathanā exerce. Specie tua et pulchritudine tua: intēde proſpere/procede et
regna.ſplēdore glorie tue et decore tuo: ſaluti hoīm feliciter ꝓſpice/opus iple/et regio principatu
6 guberna. Propter veritatē/et manſuetudinē/et iuſtitiam:et deducet te mirabiliter dextera tua.re-
gna inquā et vt rex guberna/quia et factis et dictis verus es/et ad corripiendum miris/et iuſtus ad
bona cōpenſanda et mala puniēda:et virtus potētiaq; tua te perducet ad nulla mira/ſtupēda/ter
7 rificaq; fugienda. Sagitte tue acute populi ſub te cadent:in corda inimicorū regis.tela tua figen-
tia/nationes ſub tuā obedientiā veniet:tela tua figētia in precordijs aduerſarioru tuorū/tela pene-
8 trantia/aias occidēdo pertinaces/et viuificando parētes.Sedes tua deus in ſeculū ſeculi:virga di-
rectionis virga regni tui.o verbū/o rex/o deus thronus tuus/ſuggeſtū tuū in cōſpectu meo in ſem-
piternū et ablq; vllo termino:et ſceptrum rectitudinis equitatis et iuſtitie ſceptrū regie adminiſtra
9 tionis tue/et principatus tui.Dilexiſti iuſtitiā et odiſti iniquitatē:propterea vnxit te deus deus tu⁹
oleo letitie pre cōſortib⁹ tuis.tu ſecūdū aſſumpte mortalitatis fragilitatē amaſti volūtatis mee/
mandatorūq; meorum impletionem.& peroſus es ipſorum tranſgreſſionem:ideo ſecundum hāc
tuā infirmitatis partē ſanctificauit te pater & verbū ſpiritu tuo ſanctō/ſpiritu cōſolatiōis pre par-
10 ticipibus tuis/pre illis qui tecū beatitudinē eternā cohereditabunt. Mirrha & gutta & caſia a ve-
ſtimentis tuis a domibus eburneis:ex quibus delectauerunt te filie regū in honore tuo.odor myr
rhe & ſtactes & caſſie in indumētis tuis/ex capſulis elephātino oſſe elaboratis:quib⁹ letificauerūt
11 te in honorificētia tua famule & cultrices tue/a regibus prognate.Aſtitit regina a dextris tuis in
veſtitu deaurato:circūdata varietate.collocata eſt in dextera tua ſponſa tua/hieruſale ciuitas ſan-
12 cta/in veſte rutilāte:& multiplici circūſtipata nationū diuerſitate.Audi filia & vide/& inclina au-
rem tuā:et obliuiſcere populū tuū & domū patris tui.vox patris ad ſponſam verbi/auſculta o filia
& crede/accōmoda auditū:da obliuioni gentiū ritū et hunc concupiſcentiarū mundū domicilium
13 principis tenebrarū.Et concupiſcet rex decore tuum:quoniā ipſe eſt dñs deus tuus & adorabunt
eum.ſi auſcultaueris/fide cognoueris/prebueriſq; aſſenſum/& mundū & mendacij patrē deſerue-
ris verbū bonum rex eterno/ſpecioſitatē tuam amabit:quia ipſe dominꝰ tuus & deus tuus eſt/re-
14 demit & creauit te/& eſt a te et cunctis vt deus colendus.Et filie tyri in muneribus:vultū tuum de
precabūtur oēs diuites plebis.& propago gētium in oblationibus adorabūt eum:& facies tue ſup
15 plicabunt vniuerſi qui in populis ſpiritualiū opum fuerint participes.Omnis gloria eius filie re-
gis abintus in fimbrijs aureis:circūamicta varietatibus.omnis ſplēdor & ornatus filie & ſponſe re
16 gis intrinſecus in puritate ſpūs:virtutū adornata eſt diſtinctiōibus.Adducētur regi virgines poſt
eam:proxime eius afferētur tibi.introducētur ad regē poſt ſpōſam incōtaminate comites:& o rex
17 amice & ſodales ſponſe introducentur ad te. Afferentur in letitia & exultatione: adducentur in
templum regis.virgines/amice & ſodales ſponſe adducentur in delectatione & eterna voluptate:
18 & introducentur in thalamū in ſanctuariū celeſtis ſponſi/regis eterni.Pro patribus tuis nati ſunt
tibi filij:conſtitues eos principes ſuper omnē terrā.pro abraham iſaac & iacob/pro ijs ex quibus
ſecundū carnē deſcēdiſti regenerāſti tibi apoſtolos & diſcipulos:dabis eos duces magiſtros & in-
19 ſtructores ſuper vniuerſum orbē.Memor ero nois tui:in omni generatione & generatiōe. faciam
nomen tuū memorabile:in omni que ſub celo eſt natione & natione & in hac & in futura ſeculoꝝ
20 regeneratione. Propterea populi cōfitebuntur tibi ineternū: & in ſeculū ſeculi.qua de cauſa po-
pulorum nationes laudabūt te in ſempiternū:in hoc quidē ſeculo & altero neſcio finis & termini.
ADVERTE.Circa titulū ad victoriā pro liliis/filijs Core canticū dilectionū:huius diuiniſſimi cā-
tici in quo pater clarificat filium/ſacroſanctū ſpectaculū filijs core in ſpiritu factū.lilia ſunt celeſtis
ſponſus qui de ſe dicit in amatorijs canticis ego flos cāpi & liliū conuallium: & ſpōſa eccleſia de qua
idem in eiſdē canticis cōtinuo ſubiūgit ſicut liliū inter ſpinas ſic amima mea inter filias. Et canticū
dilectionū appellat:q; hic dilectio ſummi patris ad filium oſtēdit/qua ipſum nobis manifeſtat.&
dilectio ſponſi ad ſpōſam:cuius rex ſpe cie cōcupiſcit.& ſponſe ad ſponſum ſpecioſum forma pre fi
lijs hominū:quē ſpōſa/oblita populum ſuū & domū patris ſui/puritate intus adornata in polymi-
tis/ſequit/& multo virginū choro comitata adorat.¶ Primo verſu.qđ dicim⁹ verbū:grecus codex
habet λογος.quo vocabulo altitonās euāgeliſta ioannes vſus eſt/cum dixit:in principio erat ver
bū.quod huic primo verſui reſpondet.& cū dixit:& verbū caro factū.qđ tertius & ſequētes verſus
reſpiciūt.¶ Secūdo verſu.verbū dei:calamo ſapiētis ſcriptoris velociter ſcribentis cōparatur.quia
& ſapiētiſſimus pater omnia per filium ilico deſcripſit ilico cōdidit.ipſe enī dixit & facta ſunt: ipſe
mādauit & creata ſunt.& quia ſaluator hoīm in carne ſumpta verbū caro factū fecit in mūdo iſto
verbū abbreuiatū:quod oēs poteſt ſaluare aias.¶ Septimo verſu.particula populi ſub te cadent/
per parēthesin intellecta/vt acute cū in corde inimicorū regis intelligentia iungatur:clariorē facit
intel ligētiam.& ſunt he ſagitte:ſermo dei penetrabilior omni gladio anciptiti.neq; legendū corda

tum ex greco vbi legitur ερ καρδια/tum ex hebreo vbi in corde/& similiter romana editiõe. sed moti sunt qui deprauauerunt locũ:q corde ĩxerunt cum cadent. quare dicendũ eis visum est/aut in cor aut in corda:& dixerunt in corda. et multa hoc pacto:audaciuscule sunt nõ correcta/sed corrupta:que suis in locis dignosci valebũt.¶ Decimo versu. myrrha gutta & casia. myrrha est arbor: & arboris illius gũmi quod incisa arbore odoriferũ effluit. gutta siue quod maluit hieronymus dicere stacte:preciosissima myrrha est ad sanitates faciẽdas/vulnera sananda/incorruptibilitatẽq; largiendã mirifica. tradunt eni hystorie:arbores myrrhe/sudare sponte(priusq; incidantur) stacten dictã/cui nulla prefertur. Sunt etiam qui volunt picem/succũq; balsami qui & opobalsamũ: nomine stactes cõprehendi. Casia vero preciosus frutex & odoratus. fruticis illius cortex ad suaueolentiam balsami accedens (vnde & balsamoidẽ speciem illam nõnulli appellauere)ad odoramenta/vnguẽta/medicinasq; momentũ plurimũ habens. & siue hec de beneficis virtutibus sanitatũ & charismatum donis/que de corpore christi exibãt intelligẽtur vnde & apud mattheum genasarite rogabant eum:vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. & quicũq; tetigerũt:salui facti sunt. & emorrhoissa illa duodenaria apud marcum dicebat:quia si vestimentũ eius tetigero/salua ero. & tetigit vestimẽtum eius:& statim siccatus est fons sanguinis eius. dominus autẽ cognoscens virtutẽ que exierat de illo:conuersus ad turbam dicebat. quis tetigit vestimẽta mea? siue inquã de his diuinis & super hominem virtutibus intelligantur/siue de vnguentis & aromatibus que super caput/& vestimẽta eius ad honorandũ ipsum superfusa:domũ simonis ex odore vnguenti repleuerunt/aut que sancte mulieres sorores & affines deipare virginis/que quidẽ ex dauid. salomone/& alijs per seriẽ regib⁹ descenderant ad honorandã eius sepulturam coemerunt:nobilẽ habet rursus intelligentiã.¶ Tertiodecimo versu. quoniam ipse est dñs deus tuus/& adorabunt eum:ex hebreo quoniã ipse est dñs deus tuus & adora eum. id enim & adora eum sponte & ecclesie dicit. & magis cõsequens est ad id quod premittit:quoniã ipse est dñs deus tuus. cũ enim dicit & adorabunt eum in tralatione nostra: neq; premissum/neq; subsequens est ad quod apte id adorabunt referatur. in romana autẽ respicit id filie tyri:quod pro intelligentia eruenda interpretes huic 13 versui particulã annexuerũt. sed forte ex sequentis versus annotatione:parum iuste. quare prestat dicendũ adora:et tunc intelligẽtia et sensus apertus.¶ Quartodecimo versu. & filie tyri:ex hebreo nõ pluratiue sed vnice sic & o filia fortissimi. et in greco idẽtidem singulariter & vnice sic και θυγατηρ τυρου & filia tyri. in Romana igitur psalmodia id potius factũ videtur(quod paulo ante dictum est)pro eruẽda intelligẽtia vbi legitur adorabũt/q; pro fideli interpretatione. & in hoc 14 versu sermo ad sponsam(siue filia tyri dicat q; vel maxime ex idololatris sumpta est/siue filia fortissimi q; ab omnipotenti verbo dei regenerata)dirigit. per quod significatur supplicationes ad sanctos porrigẽdas. at ex precedenti versu Christum dominũ non sic supplicandũ sed adorandũ:etiam ab ipsis qui ei in gloria in stolis glorie & corona iustitie assistunt sanctis. legatur igitur et filia tyri/filia quidem vocante casu:et distinctionis nota post tyri vt id in muneribus referatur & respiciat diuites et deprecabũtur. et tunc planus et intelligibilis habetur intellectus. vt vero iacet:et hic et superior versus confusus est.¶ Quintodecimo versu. omnis gloria eius filie regis:eius superfluit. quod et satis ex tralatione hebraica cognoscitur:vbi hec particula non ponitur. sed et neq; ponitur in greco vbi dicitur πασα η δοξα θυγατρος του βασιλεως ois gloria filie regis. adde q; particula ei⁹:et orationẽ et oronis sensum interturbat. legatur igitur dũtaxat omnis gloria filie regis/et distinctionis punctus fiat post regis/et post circũamicta intelligatur verbũ est. quod et expressum quadrãtius esset:vt nobis ex hebreo representatur.¶ Eodem quintodecimo versu. id in varietatib⁹: ex hebreo pertinet ad versum sequẽquentem. in quo quod dicitur pluratiue ducentur ex hebreo singulariter dicitur/et respicit filia regis/regina/sponsa/siue ecclesia.¶ Nonodecimo versu. nostri nunc legunt memores erunt nominis tui domine:quod romane nõ nostre traductionis est. vbi memores respicit regenerationis filios/cõstitutos principes super vniuersam terram. verum ex hebreo singulariter dicit recordabor/et nostra tralatio consentanee memor ero. et id recordabor/et memor ero respicit celestem patrem policẽtem apostolis et discipulis/regnatiõis filijs suũ benignissimũ fauorẽ. et dñe/si apponat: supplet. At si apponeret:potiꝰ videret esse sermo in persona ꝓphete/qui nusq; alibi in psona alia locutus q; dei patris. qui per totũ psalmũ de filio suo/spõso et spõsa inducit. si tamẽ dicet et memores erunt: hic quoq; sensus verus est/sed et identidẽ prestat obelo notare/dñe. et hic psalmꝰ diuinissimus est.

¶In finẽ filijs core ꝓ arcanis. ps. XXXXV.

DEus noster refugiũ & virtus:adiutor in

¶In finẽ filijs core ꝓ arcanis. ps. XXXXV.

DEus noster refugiũ & virtus: adiutor in

¶Victori filijs core ꝓ iuuẽtutib⁹. ps. XXXXVI

DEus nostra spes & fortitudo:auxiliũ in

tribulationibus quę inue nerunt nos nimis.

2 Propterea nō timębim⁹ dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.

3 Sonuerūt & turbate sūt aque eorum: conturbati sunt montes in fortitudi ne eius. Semper.

4 Fluminis impetus lętifi cat ciuitatem dei: sanctifi cauit tabernaculum suū altissimus.

5 Deus in medio ei⁹ nō cō mouębitur: adiuuabit eā deus mane diluculo.

6 Cōturbate sunt gētes & inclinata sūt regna: dedit vocē suā/mota est terra.

7 Dominus virtutū nobi scū: susceptor noster de⁹ iacob. Semper.

8 Venite & vidęte opa do mini: quę posuit prodi gia super terram.

9 Auferēs bella vsq; ad fi nem terre: arcum cōteret & confringet arma et scu ta comburet igni.

10 Vacate & vidęte qm̄ ego sum de⁹: exaltabor in gē tib⁹ & exaltabor ī terra.

11 Dominus virtutū nobi scū: susceptor noster de⁹ iacob. Semper.

tribulationibus quę inue nerunt nos nimis.

Propterea nō timębim⁹ dum cōturbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.

Sonuerūt & turbate sūt aque eius: conturbati sūt montes in fortitudine eius. Dp̄.

Fluminis impetus lętifi cat ciuitatem dei / sancti ficauit tabernaculum su um altissim⁹: deus in me dio eius non cōmouębit.

Adiuuabit eam de⁹ vul tu suo / conturbate sunt gentes & inclinata sunt regna: dedit vocem suā al tissim⁹ & mota est terra.

Dominus virtutū nobi scū: susceptor noster de⁹ iacob. Dp̄.

Venite & vidęte opa do mini: quę posuit ꝓdigia super terram.

Auferēs bella vsq; ad fi nes terre: arcum conteret & confringet arma et scu ta comburet igni.

Vacate & vidęte qm̄ ego sum de⁹: exaltabor in gē tib⁹ et exaltabor in terra

Dominus virtutū nobi scū: susceptor noster de⁹ iacob. Dp̄.

tribulationibus inuentus es validum.

Ideo non timębimus cū fuerit translata terra: & concussi montes in cor maris.

Sonantibus & intume scentibus gurgitib⁹ eius: et agitatis montib⁹ in po tentia eius. Sela.

Fluminis diuisiones lęti ficant ciuitatem dei: san ctum tabernaculum altis simi.

Dns in medio eius nō cō mouębit: auxiliabitur ei de⁹ i ipso ortu matutino.

Cōturbate sunt gētes cō cussa sūt regna: dedit vo cē suā/prostrata est terra.

Dominus exercituū no biscum: protector noster deus iacob. Sela.

Venite & vidęte opa do mini: quātas posuerit so litudines in terra.

Cōpescuit bella vsq; ad extremū terre / arcū cōfrī get et cōcidet hastā: plau stra comburet igni.

Cessate et cognoscite qm̄ ego sū de⁹: exaltabor i gē tibus et exaltabor i terra

Dominus exercituū no biscum: fortitudo nostra deus iacob. Sela.

TITVLVS. Vd victoriam super iuuenta filijs core canticum. iuuenta tempora nascentis ecclesie. psalmus de christo domino. propheta in spiritu loquens personam fidelium agit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. eus noster refugium et virtus: adiutor in tribulationibus que inuenerūt nos nimis. christ⁹ nostra sal⁹ robur et fortitudo: auxiliator noster in pssuris q̄ nos nimis op

2 presserunt. ropterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris. quia christus dns nostrū refugiū et nostra virtus est / iccirco fiducia auxilij eius / nō corripiemur me tu dū agitationibus varijs quatietur orbis terre: et potestates que sunt in ea precipitabūtur in in

3 fernum. S onuerūt et turbate sunt aque eorum: cōturbati sunt mōtes in fortitudine eius. agitati et

cõmoti sunt populi montiũ/populi potestatũ principantiũ in terrã:et ipse aduerse potestates cõterrite sunt a valida christi potẽtia. Fluminis ipetus letificat ciuitatẽ dei:sanctificauit tabernnculũ suũ altissim⁹. deriuatiões gratiarũ/allutiones & lauacra baptismatũ in exultatiõe ecclesiã christi puriſicãt:expiauit in quib⁹ habitat aias christ⁹ dñs qui est sup oia de⁹. Deus in medio eius nõ cõmouebit:adiuuabit cã deus mane diluculo. christ⁹ dñs in medio ecclesie idemobiliter locabit: auxiliabit ei in ipo primo ei⁹ exordio. Cõturbate sunt gẽtes & iclinata sunt regna: dedit vocẽ suã/& mota est terra. cõmoti sunt idolorũ cultores/demonio⁹ regna sunt cõcussa:emisit christ⁹/dñs altissim⁹ euangelij pacis doctrinã/& subiugata sunt terrena dominia. Dñs virtutũ nobiscũ:susceptor noster deus iacob. christ⁹ exercituũ/celestiũq; agminũ dñs nobiscũ adest:christ⁹ dñs/de⁹ iacob in his aggrediẽdis adiutor & ꝓtector noster est. Venite & videte opa dñi que posuit ꝓdigia sup terrã:auferẽs bella vsq; ad finẽ terre. Arcũ cõteret & confringet arma:& scuta cõburet igni. aggregamini eccleſic & conteplamini facta christi/quc mirifica operat⁹ est in orbe terrarũ:tollẽs potẽtias insultatiõesq; demonũ vsq; ad vltimos orbis terminos. vires eorũ cõminuet/laqueos disrũpet:et defensores eorum gehenna succendet/qui et pacem terre vsq; ad terminos eius in suo aduentu posuit. Vacate & videte quoniã ego sum de⁹:exaltabor in gẽtib⁹ & exaltabor in terra. hic spũs sanct⁹ christũ dñm inducit loquentẽ/agite ociũ sanctũ/et contẽplamini q; ego qui talia operor sum deus:glorificabor in gentiũ natiõib⁹ / et glorificabor in orbe terrarũ. Dñs virtutũ nobiscũ:susceptor noster deus iacob. ꝓpheta in spũ inducit populũ fidelẽ idẽ loquentẽ qđ & septimo ꝓcedẽte versu est ꝑmissum/quasi id a spũ scto cõfirmat⁹ det rñsum/ christ⁹ exercituũ dñs nobiscũ est:& christ⁹/de⁹ fideliũ ẽ nobiscũ. ADVERTE. primo versu. deus noster refugiũ:melius deus nostrũ refugiũ/cũ ex greco tum ex hebreo. ex hebrẽo quidẽ. nã sic habet hieronym⁹ de⁹ nostra spes/nõ deus noster/spes. ex greco vero quia sit grece ο θεοσ ημωρ καταφυγη deus nostri refugiũ. q̃q̃ & id ο θεοσ ημωρ ſi sine consequẽtia dicat:apte deus noster cõuertere soleãt. vt hic dñe dñs noster. quare ex hebrẽo valẽt⁹ sumit argumentũ. ¶ Eodẽ primo versu. id in tribulatiõib⁹ q̃ inuenerũt nos nimis:ex hebrẽo/in tribulationib⁹ inuẽtus es validũ. vbi inuẽtus es:respicit deũ. et validũ: auxiliũ. sensusq; est huiusmodi. deus auxiliũ in tribulationib⁹ inuẽtus es validũ. ac si in nostra interꝓtatione diceremus:adiutor in tribulationibus inuẽtus es plurim⁹. et sensus hic:ad id quod sequitur maxime accõmodatus.

¶ In finem pro filijs core psalmus. XXXXVI.

1 OMnes gẽtes plaudite manib⁹: iubilate deo in voce exultatiõis

2 Quoniam dñs excelsus/ terribilis:rex manus sup omnem terram.

3 Subiecit populos nobis: & gẽtes sub pedibus nostris.

4 Elegit nobis hereditatẽ suam: speciem iacob quã dilexit. Semper.

5 Ascendit deus in iubilo: dominus in voce tube.

6 Psallite deo nro psallite: psallite regi nro psallite.

7 Quoniam rex omnis terre deus: psallite sapiẽter.

8 Regnauit deus super gẽtes:deus sedet super sedẽ

¶ In finem pro filijs core psalmus. XXXXVI.

1 OMnes gẽtes plaudite manib⁹: iubilate deo in voce exultationis.

2 Quoniã deus summ⁹ terribilis:& rex magnus super omnes deos.

3 Subiecit populos nobis: et gẽtes sub pedibus nostris.

4 Elegit nos in hereditatẽ sibi: speciem iacob quam dilexit. Dp.

5 Ascendit deus in iubilatione:& dñs in voce tube

6 Psallite deo nro psallite: psallite regi nro psallite.

7 Quoniã rex omnis terre deus:psallite sapienter.

8 Regnauit dñs in eternũ super oẽs gẽtes:de⁹ sedet

¶ Victori filijs core. psalmus. XXXXVII.

1 OMnes populi plaudite manibus: iubilate deo in voce laudis.

2 Quoniam dñs altissim⁹ terribilis:rex magnus super omnem terram.

3 Cõgregauit pplos subditos nos:et trib⁹ sub pedibus nostris.

4 Elegit nobis hereditatẽ nostram : gloriam iacob quam dilexit. Sela.

5 Ascendit deus in iubilo: dominus in voce bucine.

6 Canite deo canite:canite regi nostro canite.

7 Quia rex vniuerse terre deus:canite erudite.

8 Regnauit deus super gẽtes:deus sedet super thro

GALL.	ROM.	HEB.
ſanctam ſuam.	ſuper ſędem ſanctã ſuã.	num ſanctum ſuum.
9 Principes populorũ congregati ſunt cũ deo abraam: quoniam dij fortes terre vehementer ęleuati ſunt.	Principes populi conuęnerũt cum deo abraam: quoniam dij fortes terre nimium ęleuati ſunt.	Principes populorũ congregati ſunt populis dei abraam: quoniam dij ſcuta terre vehemẽter ęleuati ſunt.

TITVLVS. Ad victoriã filiis Core pſalmus. Pſalmus de apoſtolis & Chriſti fidelibus. Propheta in ſpiritu loquitur in perſona populi fidelis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. O mnes gẽtes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. vniuerſe populorum nationes cõplodite manus: geſtite inexpreſſibili letitia/exultate deo in iubilo.
2 Quoniã dominus excelſus/terribilis: rex magnus ſuper omnẽ terrã. iubilate inquã qm̃ deus trãſcen
3 dens eſt/maieſtate verendus: dominator ample regnãs ſuper omnẽ terrenã apprehenſionẽ. Subiecit populos nobis: & gentes ſub pedibus noſtris. dñs ſubdidit nationes moderationibus noſtris: &
4 idolorũ cultui deditos eo relicto/obſecutionibus noſtris. Elegit nobis hereditatẽ ſuam: ſpeciẽ iacob quam dilexit. credidit nobis gentes quas elegit/terminos terre in poſſeſſionem ſuam: ſpiritualẽ ia-
5 cob decorẽ quem amauit. Aſcendit deus in iubilo: & dñs in voce tube. eleuatus eſt Chriſtus dñs in admirationis iubilatione aſpectantiũ eũ: & in preconio angelorũ ſecundũ eius aduentũ nunciantiũ.
6 Pſallite deo noſtro pſallite: pſallite regi noſtro pſallite. hymnos pronite Chriſto dño cõditori no-
7 ſtro/hymnos promite: promite hymnos Chriſto dño qui regit nos/hymnos promite. Qm̃ rex omnis terre deus: pſallite ſapienter. quia regnator eſt orbis totius Chriſtus dñs: laudes eius in ſpiritu
8 canite. Regnauit deus ſuper gentes: deus ſedet ſuper ſedẽ ſanctã ſuam. Chriſtus dñs regnũ accepit in gentibus/a nationibus colitur: Chriſtus dñs ſuper celos reſidet in throno ſancto ſuo ad pa-
9 tris ſui dexteram. Principes populorum congregati ſunt cum deo abraam: quoniam dij fortes terre vehementer eleuati ſũt. apoſtoli moderatores gentiũ miſſi ſunt ad populos dei abraam/ad populos fidei: quoniã ipſi facti iudices orbis terrarum q̃plurimũ a deo honorificati ſunt.

ADVERTE. primo verſu. iubilate deo. iubilum: ſonum quẽdam eleuationis mentis in deũ eſſe volunt/qui nec verbis/nec litteris/nec ſyllabis comprehẽdi valet. quo indicibilẽ laudẽ ad eum qui omni laude ſuperior eſt: ſignificari volunt. & qui mentẽ ſuam ad ineffabilẽ & incõprehenſibilẽ in iubilo eleuare nouit: hic maxime diuinitatis laudator eſt & agnitor. & mirũ eſt iudeos (ſi vera ſunt que a nonnullis narrantibus audiui) iubili vmbram adhuc retinęre: chriſtianos autem vix admonitos eſſe/ cum tamen tam frequẽter legant. inbilemus deo ſalutari noſtro. iubilate deo iacob. iubilate deo omnis terra/& huiuſmodi frequenter q̃plurima. Sed forte rudes vulgi/iubilantes ridebunt. Non ridebunt: ſi fuerint admoniti/ineffabilis laudis dei eſſe ſignum. quomodo enim quod mens nullo modo comprehendere poteſt: ſermone valet exprimere/quod ſi putat: fallitur/decipitur & errat. & ſi non paſſim iubilus: at ſaltem in ſecretioribus arctioris & ſanctioris vite congregationibus ſeruaretur. qui enim pſalmum legit: laude expreſſibili deum laudat. qui vero poſt iubilat: confitetur ſe non potuiſſe laudem dei exprimere. Et quantũ theologia negatiua precellit affirmatiuã: tantum apud pias mẽtes laus iubilatoria precedit hymnidicã. hactenus pro admonitione iubili. Sed & puto eas voces/q̃ neumata appellant: pro iubilo eccleſiis introductas. quas etiam ad diuine melopœie cognoſcẽdos tropos: cõmunes/vtileſq; fecęre. ¶ Quarto verſu. elegit nobis hereditatẽ ſuã ſpeciẽ iacob quã dilexit: ex hebręo Hieronymus elegit nobis hereditatẽ noſtram/gloriam iacob quam dilexit. cui hic forſan potius accõmodabitur ſenſus: elegit nobis hereditatem noſtram/ſcilicet glorificationem noſtram/eterne vite gloriam quam dilexit. nam ea eſt ſors ſanctorum/ſpiritualis iacob ac iſrael. Et hic quam dilexit/non quem dilexit vt nonnulli codices habent: legendum eſt. referturq; ad ſpeciem/nõ ad iacob: ex tralatione romana/hebraica/& ex greco. την καλλονην ιακωβ ην ηγαπησεν pulchritudinẽ iacob quã dilexit. ¶ Nono verſu. vbi dicimus cum deo abraam: ex hebreo cum populis dei Abraam. et eſt idem: ſed apertior ſenſus. apoſtoli enim ad omnes gentes congregati/applicitiq; ſunt que crediderunt/que fidem receperunt. quapropter & populi dei Abraam dicte: quia & Abraam pater fidei & credentium. ¶ Et in eodem nono verſu. particula quoniã dij fortes terre vehemẽter eleuati ſunt: in bonã partẽ eſt accipiẽda. non de dijs gẽtium: qui in ſuperbia cõtra deum ſe eleuauerũt. quod ex eo cognoſcitur: quia vbi dicimus dij fortes terre/ex hebreo ſacer Hieronymus habet dij ſcuta terre/quaſi dij protectores/tutores/& defenſores terre. ſed quomodo demonia: ſcuta/protectores & defenſores terre dicerentur/que morte & interitu omnia tyrannide & ſuperbia ſua compleuerunt?

¶Psalmus cantici filijs Core secunda sabbati.

XXXXVII.

1 MAgn⁹ dñs & laudabilis nimis:i ciuitate dei nostri i mōte sctō ei⁹.
2 Fundat exultatione vniuerse terre:mons sion/latera aquilonis/ciuitas regis magni.
3 De⁹ i domib⁹ ei⁹ cognoscętur:cum suscipiet eam
4 Quoniam ecce reges cōgregati sunt:conuęnęrūt in vnum.
5 Ipsi videntes sic admirati sunt/conturbati sūt/cōmoti sunt:tremor apprę hendit eos.
6 Ibi dolores vt parturientis:in spiritu vehementi conteres naues tharsis.
7 Sicut audiuimus sic vidimus in ciuitate domini virtutum / in ciuitate dei nostri: deus fundauit eā in ęternum. Semp.
8 Suscępimus deus misericordiam tuam:in medio templi tui.
9 Secundum nomē tuum deus sic & laus tua in fines terre: iustitia plęna est dextera tua.
10 Lętętur mons sion & exultent filie iude: propter iudicia tua domine.
11 Circundate sion & complectimini eam:narrate i turribus eius.
12 Ponite corda vestra i virtute eius & distribuite

¶Psalmus cantici filijs Core secunda sabbati.

XXXXVII.

MAgn⁹ dñs & laudabilis nimis:i ciuitate dei nri in mōte sācto ei⁹.
Dilatās exultatiōes vniuerse terre:mons sion latera aquilonis/ciuitas regis magni.
De⁹ i grauib⁹ ei⁹ dignoscetur : dū suscipiet eam.
Qm̄ ecce reges terre congregati sunt:& conuęnęrunt in vnum.
Ipsi videntes tūc admirati sunt/conturbati sūt & cōmoti sunt: tremor appręhendit eos.
Ibi dolores sicut parturientis:in spiritu vehementi conteres naues tharsis
Sicut audiuim⁹ ita & vidimus in ciuitate domini virtutum: in ciuitate dei nostri deus fundauit eā i ęternū. Dp̄.
Suscępimus deus misericordiam tuam:in medio templi tui.
Secundum nomē tuum deus ita & laus tua in fines terre: iustitia plęna est dextera tua.
Lętętur mons sion & exultent filie iude : propter iudicia tua domine.
Circundate sion & complectimini eam:narrate i turribus eius.
Ponite corda vestra in virtute eius et distribuite

¶Psalmus cantici filijs Core. XXXXVIII.

MAgn⁹ dñs & laudabilis nimis:i ciuitate dei nostri mōte sācto ei⁹.
Specioso germine gaudio vniuerse terre:monte sion/lateribus aquilonis ciuitatula regis magni.
De⁹ i domibus ei⁹ agnitus est:in auxiliando.
Quia ecce reges congregati sunt: vęnęrūt simul
Ipsi videtes sic obstupuerunt/conturbati sunt/admirati sunt:horror possedit eos.
Ibi dolor quasi parturientis: in vēto vredinis confringes naues tharsis.
Sic audiuimus ita vidimus in ciuitate dei exercituum:in ciuitate dei nostri deus fundauit eā vsq; in ęternum. Sel.
Estimauimus deus misericordiam tuā:in medio templi tui.
Secundum nomen tuū deus sic laus tua vsq; ad extremum terre: iustitia repleta est dextera tua.
Lętętur mons sion & exultent filie iude: propter iudicia tua.
Circundate sion & circuite eam:numerate turres eius.
Ponite cor vestrū i membus/sęparate palatia ei⁹

GALL.	ROM.	HEB.
domus eius: vt ęnarrętis in progenie altera.	gradus eius: vt ęnarrętis in progenie altera.	vt ęnarrętis in generatione nouissima.
13 Quoniam hic est deus deus noster in ęternum & in ſęculum ſęculi: ipſe reget nos in ſęcula.	Quoniã hic est deus noster in ęternum & in ſęculum ſęculi: & ipſe reget nos in ſęcula.	Quoniam ipſe deus deus noster in ſęculum & in perpetuum: ipſe erit dux noster in morte.

TITVLVS. Canticum pſalmi filijs Core. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu loquitur in perſona fidelium.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Magnus dñs et laudabilis nimis: in ciuitate dei noſtri/in monte ſancto eius. Chriſtus dñs magnitudine precellẽs et laude plurimus: in cõgregatione ſanctorũ/in eccle
2 ſia ſancta ſua. Fundatur exultatione vniuerſe terre: mons ſion/latera aquilonis/ciuitas regis magni. edificatur/extruitur in gaudio orbis terrarũ eccleſia ſublimiter deũ agnoſcentium / regiones ſeptẽ
3 trionis/habitaculũ Chriſti dñi regnatoris imenſi. Deus in domibus eius cognoſcet: cum ſuſcipiet eã
4 Chriſtus dñs in mãſionibus ciuitatis ſue agnoſcet deus: cũ adiuuabit eã. Quoniã ecce reges cõgregati ſunt: cõueuerũt in vnũ. qm̃ ecce mũdi principes cõfederati ſũt: cõſpirauerũt in vnũ aduerſus ſion mõtẽ
5 ſãctũ/ciuitatẽ magni regis/eccleſiã ſãctorũ. Ipſi vidẽtes ſic admirati ſũt/cõturbati ſũt/cõmoti ſũt: tre mor apprehẽdit eos. ipſi cõtuẽtes opera/virtutes/ſigna/et auxilia Chriſti/obſtupuerunt/cõfuſi ſunt/
6 conterriti ſunt: horror inuaſit eos. Ibi dolores vt parturiẽtis: in ſpiritu vehemẽti cõteres naues thar ſis. ibi pene vehemẽtes martyrũ tuorũ vt parturientiũ: in turbine valido vltionis tue cõfriges ſuper
7 bias ſeculi. Sicut audiuimus ſic vidimus i ciuitate dñi virtutũ in ciuitate dei noſtri: deus fundauit eã in eternũ. vt a ſpiritu ſancto predictũ eſt ſic et viſum eſt in eccleſia Chriſti/qui rex eſt glorie et dñs virtutũ/in eccleſia Chriſti dei noſtri: Chriſtus dñs deus noſter firmauit eã et ſtabiliuit in perpetuum.
8 Suſcepimus deus miſericordiã tuã in medio tẽpli tui. adepti ſumus miſerationẽ tuã dñe IHESV ſu
9 perbenedicte in medio eccleſie tue: miſerationẽ tuam eſtimauimus in medio cordis noſtri. Secundum nomẽ tuũ deus ſic et laus tua in fines terre: iuſtitia plena eſt dextera tua. inſtar nois tui quod omne nomẽ excedit Chriſte IHESV deus imenſe/ſic magnus cultus tuus et veneratio tua ad ex
10 tremum vſq; orbis terre: portio ſaluandorũ repleta eſt lege tua. Letetur mons ſion et exultẽt filie iude: propter iudicia tua dñe. gaudeat eccleſia/imaculata ſpõſa tua/q̃ aſtat a dextris tuis/et exultẽt
11 aie laudãtes et glorificãtes te: propter iuſtificationes tuas fili dei dñator eterne. Circundate ſion et cõplectimini eã: narrate in turribꝰ eius. o vos eterne ſalutis cupidi/circuite imaculatã eccleſiã et cha
12 ritate amplexamini eã: id agnoſcant preſules/ſpeculatores et defenſores eius. Ponite corda veſtra in virtute eius: et diſtribuite domos eius vt enarretis in progenie altera. fidite in defenſione et protectione eccleſie: et diſpenſate familias eius/ad diuerſa loca diſpartite/vt euãgelium pacis annun
13 cietis venturis generationibus. Quoniam hic eſt deus deus noſter in eternum & in ſeculum ſeculi: ipſe reget nos in ſecula. vt enarrẽtis inquã futuris generationibus/quoniã ille ipſe Chriſtus dominus deus/deus noſter eſt perenniter/et in ipſa eternitatis incõprehẽſibilitate: et ipſe rex noſter erit per eui ſpacia intermina.

ADVERTE. Secundo verſu. vbi legimus fundat exultatione vniuerſe terre mõs ſion latera aquilonis/ciuitas regis magni: ex hebreo reſpondet ſpecioſo germine/gaudio vniuerſe terre/monte ſion/lateribus aquilonis/ciuitatula regis magni. et id cõtinuatur ad id quod ſupra dictum eſt in ciuitate dei noſtri/monte ſancto eius. ex quo pulchra notẽtur eccleſie nomina. vocatur eni ex his duobus verſibus ciuitas dei/mons ſanctus eius/ſpecioſum germen/gaudium vniuerſe terre/ mons ſioti/ latera aquilonis/ciuitatula regis magni. ciuitas dei: quia ciues eius/id eſt filij eccleſie legibus dei vſ uunt. mons ſanctus: quia in ea ſunt ſancte mentes/que (calcatis infimis rebus) eleuate/ in ſupramundanis et altiſſimis habitant. ſpecioſum germen: ob regenerationis ſacramentum. ex quo: filia dei et pulchra genitura ſurgit. gaudium vniuerſe terre: quia per eam eterna ſalus vniuerſe terre acquiritur. Mons ſion: ob mentes/altiſſimorum contemplatione ad ſuperceleſtia euolantes. Latera aquilonis: quia Petrus et Paulus ſummi in ea principes/a Hieruſalem profecti eam vel maxime in aquilone locauerunt. Ciuitatula regis magni: ſi regis immenſi celeſtiũ chororum eccleſiam conſideremus/hec paruula eſt. et tam dignus hic verſus: vt par eſſet noſtre tralationis verſum/ ad eius ſeriſũ concinnare. vt ita continuaremus ſini precedentis/id eſt primi verſus in ciuitate dei noſtri/in mõtẽ ſancto eius. Specioſo germine/exultatione vniuerſe terre/monte ſion/ lateribus aquilonis/ ciuitate regis magni. Hic ſecundꝰ verſus: vt in noſtro/ſic et in pſalterio romano corruptã habet intelligẽtiã. Et in greco ſic ſecundo verſu videtur legendũ ευριζω αγαλλιαματι πασης της γης ορει

σιων τοις πλευροις του βορρα τη πολει του βασιλεως του μεγαλου & sic continuaretur ad versū primū in monte sancto eius/beneradicato exultatione vniuerse terre/montes sion/lateribus aquilonis/ciuitate regis magni. nunc autē partim corrupte ορη σιων τα πλευρα του βορρα η πολις του βασιλεως του μεγαλου montes sion/ latera aquilonis/ ciuitas regis magni. ¶ Sed dices: cur ecclesiā/latera aquilonis vocat/ Quia spiritū dei nichil latet. petrus autē primū Antiochie/& deinde Rome que ad aquilonē vergunt; petræ id est Christo dño ecclesiam locauit. Sed quid/ appellabimus ne ecclesiā Romanā/ Esto. sed honorificentius ecclesiā Petri. Petro enī dictū est tu es petrus: & super hanc petrā edificabo ecclesiā meā. nō super romā: dictā est sed tā diu roma saluabitur: q̄diu nauclero Petro/ clauūq; nauicule emoderante/ adherebit petræ. quia ecclesia petræ mortē subierim lubens: que a fundamēto & angulari illo lapide nomen habet. nā mori: est vitā inuenire. sic enim eternus sponsus: sponsā in amatorijs canticorū dramatibus vocat. Veni colūba mea in foraminibus petræ/in cauerna macerie: ostende michi faciem tuā/ sonet vox tua in auribus meis. At siquis alius ecclesiā Antiochi/ Alexandri/ Romuli aut Remi michi nūcupet: quia verum nomē obūbrat/ obtegit/ celat/ nomē dñi mei/ dei mei/ regis magni nō agnosco. si petræ/ si Christi: protinus agnosco. imo & qui ecclesiā petri nuncupat: inferiori nomie nuncupat/ q̄ qui ecclesiam petræ. non enim petri est: nisi vt fidelis procuratoris/ dispensatoris & vicarij. sed est petræ: vt proprij patrisfamilias/ proprijq; regis. & si Petrus de nomine percōtatus fuisset: vero eā nomine nūcupasset non alieno. eū in celo habeo testē. verū enī nomē: omnia vnit. At qui dicit/ ecclesia Antiochie/ ecclesia Alexandrie: hoc nomē diuidit. vnio autē omniū charitatē: diuisio vero seditiones parit. Et scio ex hoc loco/ ciuitatē dei nostri/ montē sanctū/ speciosū germē/ exultationē vniuerse terre/ montē sion/ latera aquilonis/ ciuitatē magni regis: nunquā desiturā. fundauit enī eā deus in eternū. Scio insuper quoniam hic est deus/ deus noster in seculū seculi: & ipse reget nos in secula. & id nimirū verū esse ingenui pro te Petre: vt non deficiat fides tua. et ego vobiscū sū: vsq; ad cōsumationē seculi. ¶ Tertio versu. deus in domibus eius cognoscetur. in tralatione romana: deus i graubus eius dignoscetur. nō in domibus. & videtur hic interpres allucinatus: & debuisse vertere domibus nō graubus. ex nostra tralatione/ hebraica/ & ex greco. nā & in nostra & hebraica tralatione habemus domibus. et in greco habetur ο θεος εν ταις βαρεσιν αυτης γινωσκεται deus in domibus eius cognoscetur. et vocabulū βαρις quod hic ponitur: decimo versu psalmi 44. vbi dicitur απο βαρεων ελεφαντινων vertit idē interpres a domibus eburneis. quare et ita hic illi faciundū erat. sed varietas vocabulorū βαρος aut βαρυς quorū vtrūq; in datiuo plurali consimiliter vareſi facit: illi fefelliſſe videtur. genus tamen femininū ταις ostendebat venisse de βαρις non autem de βαρος aut βαρυς. quorū hoc masculinū/ illud neutrū est. sed hec varietas ad latinos parū: et ad interpretē non parū referat. ¶ Vndecimo versu. vbi habetur narrate in turribus eius: Hieronymus ex hebreo numerate turres eius. qui sermo inducit eos qui circa ecclesiā sunt vt considerent multitudinē protectorum eius/ patriarchatuū/ primatuū/ episcopatuū (qui propugnacula eius sūt) numerositatē ne se audentius ecclesie cōmittētes: comperiant salutē. ¶ Vltimo versu. in fine vbi habemus in secula Hieronymus ex hebreo intellexit in morte. quod factū putant ob duplicitatē vocabuli et inemendati codicis errorē. vbi vocabulū separatū repertū est: quod (vt et septuagita) passim legitur correctum. et ideo nos rectius habere in secula: q̄ in illa Hieronymiana tralatione in morte putant. quod et consentaneū est. sed et alius intellexit hunc locū: ipse reget nos in suauitate. vide q̄ multiplex huius loci intelligentia. potiores tamen crediderim hoc in loco: septuaginta interpretum partes. quibus et accedit Paulus hebreus.

¶In finē filijs Core psalmus. XXXXVIII.

1 AVdite hec omnes gētes: auribus percipite oēs qui habitatis orbē.
2 Quiq; terrigene & filij hominum: in vnum diues & pauper
3 Os meum loquetur sapientiam: & meditatio cordis mei prudentiā

¶In finē filijs Core psalmus XXXXVIII.

AVdite hec omnes gētes: auribus percipite qui habitatis orbē.
Quiq; terrigene & filij hominum: simul in vnū diues & pauper.
Os meū loquetur sapiētiam: & meditatio cordis mei prudentiam.

¶Victori filijs Core psalmus. XXXXVIII

AVdite hoc oēs p
auribꝰ pcipite v
si habitatores occidē
Tam filij adam q̄ filij
gulorum: simul dives
pauper.
Os meum loquetur
entias: & meditatio
dis mei prudentias.

13
14.
15

4 Inclinabo in parabolam aurē meā: aperiā i psaltęrio propositionē meam.
5 Cur timębo i die malaſ iniquitas calcanei mei circundabit me.
6 Qui cōfidūt i virtute ſua: & in multitudine diuitiarum ſuarum gloriantur.
7 Frater non redimit redimet homo: nō dabit deo placationem ſuam.
8 Et precium redemptionis anime ſue: et laborabit in eternū et viuet adhuc in finē.
9 Non vidębit interitum cum viderit ſapiētes morientes: ſimul inſipiens et ſtultus peribunt.
10 Et relinquent alienis diuitias ſuas: et ſepulcra eorum domus illorū in eternum.
11 Tabernacula eorum in progeniem et progeniē: vocauęrunt nomina ſua in terris ſuis.
12 Et homo cū i honore eſſet non intellexit/comparatus eſt iumentis inſipientibus: et ſimilis factꝰ eſt illis.
13 Hec via illorū ſcandalū ipſis: et poſtea in ore ſuo complacębunt. Semper.
14 Sicut oues in iferno poſiti ſūt: mors dępaſcet eos.
15 Et dominabūtur eorum iuſti in matutino: et auxilium eorum veteraſcet in inferno a gloria eorum.

Inclinabo ad ſimilitudinem aurē meā: aperiā in pſaltęrio ꝓpoſitionē meā
Vt quid timębo i die mala? iniquitas calcanei mei circundedit me.
Qui confidūt in virtute ſua/quiq; in abūdātia diuitiarum ſuarū gloriant.
Frater non redimet redimet homo/nō dabit deo placationem ſuā nec precium redēptionis anime ſue: laborabit in ęternum et viuet in finem.
Quoniā nō vidębit interitum cū viderit ſapiētes moriētes: ſimul inſipiens et ſtultus peribunt.
Et relinquent alienis diuitias ſuas: et ſepulcra eorum domus eorū in ęternum.
Tabernacula eorum in omni generatione et progenie: inuocabunt nomina eorum i terris ipſorū.
Et homo cum i honore eſſet non intellexit/comparatus eſt iumentis inſipientibus: et ſimilis factus eſt illis.
Hec via eorum ſcādalū ipſis: et poſtea in ore ſuo benedicent. Dō.
Sicut oues i iferno poſiti ſūt: & mors dępaſcet eos
Et obtinębūt eos iuſti in matutino/et auxiliū eoꝝ veteraſcet in inferno: & a gloria ſua expulſi ſunt.

Inclinabo ad parabolā aurem meam: aperiam i cithara ęnigma meum.
Quare timębo i diębus mali? iniquitas calcanei mei circundabit me.
Qui fiduciā habēt i fortitudine ſua: & i mltitudie diuitiarū ſuarū ſupbiūt.
Fratrem redimens nō redimet vir: nec dabit deo propiciationem pro eo.
Neq; precium redēptionis anime eorū: ſed quieſcet in ſęcula & viuet vltra in ſempiternum.
Et nō vidębit interitum cum viderit ſapientes morientes: ſimul inſipiens & indoctus peribunt.
Et dęreliquent alienis diuitias ſuas: interiora ſua domus ſuas in ſęculo.
Tabernacula ſua in generatione & generatiōe: vocauęrunt nominibus ſuis terras ſuas.
Et homo in honore non commorabitur/aſſimilatus eſt iumentis: & exequatus eſt.
Hec eſt via inſipientie eorum: & poſt eos iuxta os eorum current. Sela.
Quaſi grex i iferno poſiti ſunt: mors paſcet eos.
Et ſubijcient eos recti in matutino: & figura eorū cōterętur in inferno poſt habitaculum ſuum.

	GALL.	ROM.	HEB.
16	Verũtamẽ deus redimet animam meam de manu inferi: cum acceperit me. Semper.	Verũtamen deus liberabit animam ſuam de manu inferi: dum acceperit me. Dp.	Verũtamẽ deus redimet animam meã de manu inferi: cũ aſſumpſerit me. Sela.
17	Nẽ timueris cũ diues factus fuerit homo: & cum multiplicata fuerit gloria domus eius.	Nẽ timueris cũ diues factus fuerit homo: & cum multiplicata fuerit gloria domus eius.	Noli timẽre cum ditatus fuerit vir: cum multiplicata fuerit gloria domꝰ eꝰ.
18	Quoniã cum interierit nõ ſumet omnia: neq; deſcẽdet cũ eo gloria eius.	Qm̃ nõ cũ moriẽt accipiet hec oia: neq; ſil' deſcendet cũ eo gloria domꝰ eiꝰ	Neq; enim moriens tollet omnia: nec deſcendet poſt eum gloria eius.
19	Quia anima eius in vita ipſius benedicẽtur: confitẽbit tibi cũ bñfeceris ei.	Qm̃ aia eiꝰ in vita ipſius benedicẽtur: & confitẽbitur tibi dũ benefeceris ei.	Quia anime ſue in vita ſua benedicet: laudabunt te cum beneſeceris tibi.
20	Introibit vſq; in ꝓgenies patrũ ſuorũ: vſq; in ẽternum non videbit lumen.	Et introibit vſq; in ꝓgeniẽ patrũ ſuorũ: & vſq; i ẽternum non videbit lumen.	Intrabũt vſq; ad generationẽ patrũ ſuoꝝ: vſq; ad finẽ non videbunt lumẽ.
21	Homo cũ in honore eſſet non intellexit/ comparatus eſt iumentis inſipientibus: & ſimilis factus eſt illis.	Et homo cum in honore eſſet non intellexit/ comparatus eſt iumentis inſipientibus: & ſimilis factꝰ eſt illis.	Homo cũ in honore eſſet nõ intellexit/ comparatus eſt iumẽtis: & ſilebit

TITVLVS. Ad victoriã filijs Core pſalmus. Pſalmus de Chriſto domino: propheta in ſpiritu videt Chriſtum dominum loquentem.

EXPOSITIO CONTINVA. Audite hec omnes gẽtes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem. auditũ accõmodate his verbis meis vniuerſe nationes: mentem adhibete vniuerſi incole terre. Quiq; terrigene & filij hominũ: in vnũ diues & pauper. animũ aduertite terreni homines/ & omnis poſteritas eorũ: pariter locupletes & inopes & cuiuſcunq; ſtatꝰ extiteritis. Os meũ loquetur ſapientiam: & meditatio cordis mei prudentiã. ſermo oris mei diuina nunciabit vobis: & cogitatio mea rectam vite preceptionẽ & doctrinã. Inclinabo in parabolã aurẽ meã: aperiã in pſalterio propoſitionem meã. loquar in parabolis/ prouerbijs & ſimilitudinibus doctrinã meã: & in apertione legis inſtitutionem meã. Cur timebo in die mala/ iniquitas calcanei mei circũdabit me. Qui confidunt in virtute ſua: & in multitudine diuitiarũ ſuarũ gloriantur. cur formidabo in tẽpore afflictionis intẽtate michi peccatũ eius qui leuabit cõtra me calcaneũ ſuũ circũueniet me. & iniquitas ſenioru & principũ facendotũ qui nõ in deo ſed in viribus ſuis fidebant: & gloriabãtur in copia pecuniarũ / vnde precium vite mee numerauerunt. Frater redimit nõ redimet homo: non dabit deo placationem ſuam. Et pretium redẽptionis anime ſue: & laborabit in eternũ/ & viuet adhuc in finem. qui reparat ex ſempiterno interitu genus humanũ ob affinitatem carnis frater eſt/ at ex eterna illa morte non liberabit virũ quicõtra eũ leuabit calcaneũ/ iniquitate ſua circũueniens eũ: non exoluet deo propiciationẽ ſuã pro eo. nec preciũ mortis ſue pro liberatione eorũ qui in ſe & pecunia cõfidentes pro morte eius precium numerauerũt: ſed quiete perpetua fruetur/ & vita viuet ſempiterna. Non videbit interitũ cum videat ſapientes morientes: ſimul inſipiens & ſtultus peribunt. qui redimet non agnoſcet corruptionẽ. tamen intuebitur prudentes huius ſeculi quorũ iniquitas inſidiata eſt ei / in perpetuã mortẽ ruitura. ſimul impius & ignorãs interibunt. Et relinquent alienis diuitias ſuas: & ſepulcra eorũ domus eorũ in eternũ. illipſi deſerent alienigenis opes ſuas quibus gloriabãtur in terris ſe poſſe mortificare inſtum/ & ſepulti in inferno/ ſepulcra illa habitationes ſuas habebunt in perpetuũ. Tabernacula eorum in progeniẽ & progeniẽ: vocauerunt nomina ſua in terris ſuis. derelinquẽt inquã tabernacula ſua alienis in generationũ ſucceſſionẽ et ſucceſſionẽ: indiderunt alieni nomina ſua in poſſeſſionibus eorum. Et homo cũ in honore eſſet nõ intellexit: cõparatus eſt iumẽtis inſipientibus/ & ſimilis factꝰ

est eis. et iudæus cũ aduẽtu messie sui honoratus esset non agnouit:equiparatus bruto gentili/po-
13 pulo insipienti verũ deũ prorsus non agnoscenti:& est illi assimilatus. Hec via illorũ scandalũ ipsis:
& postea in ore suo complacebũt.hec ignorãtia iudeorũ/causa erit ignominie ipsorũ:& posteri eorũ
14 insipientiã oris eorum probabunt. Sicut oues in inferno positi sũt:mors depascet eos.gregatim mo
re pecudũ & ipsi & posteri insipientiã illorũ probantes/gehenne cruciatibus addicti sunt:eterna pe
15 na conficiet eos. Et dominabunt eorũ iusti in matutino:auxiliũ eorum veterascet in inferno a gloria
eorum.sub pedibus suis habebunt eos fideles in resurrectione/& in seculorũ regeneratione: cum re-
16 sumpto corpore oi destituti auxilio tabescent in penis gehenne/videntes gloriã iustorũ. Verũtamẽ
deus redimet animã meã de manu inferi:cũ acceperit me. attamen non ita erit vt ipsi cogitãt perpe
tuo mortificare me/sed pater meus celestis eruet animã meã a potestate mortis:cum ex morte in vi
17 tam reuocauerit me. Ne timueris cũ diues factus fuerit homo:& cum multiplicata fuerit gloria do
mus eius. Exhortatio Christi benignissimi dei nostri ad quẽuis fidelẽ/terrenã potentiã ne formida-
18 ueris cum virũ locupletatũ videris:& cum auctus fuerit splendor familie ei⁹. Quoniã cũ interierit
non sumet omnia:neq; descendet cũ eo gloria eius.quia cum morietur nichil secũ asportabit: neq;
19 comitabitur eum ad inferna euntẽ illa ei⁹ famulantiũ pompa. Quia anima eius in vita ipsius bene-
dicetur:confitebitur tibi cum benefeceris ei.et hec ei cõtinget calamitas/ quia fruetur in vita sua bo
20 nis:laudabit te cũ ipse similia feceris. Introibit vsq; in progenies patrum suorũ:vsq; in eternũ nõ vi-
debit lumen.descendet ad inferos vsq; ad generationes precessorum suorũ:detinebitur in tenebris
21 exterioribus vsq; in perpetuũ. Homo cũ in honore esset non intellexit. resumit duodecimũ versum:
eiq; similis adãpretur intelligẽtia/sed nunc vniuersaliter ad omnes insipientes/qui similiter honorẽ
vilitationis filij dei nõ intelligentes/vt Iudas/Annas/Caiphas/& amẽtes iudei in perpetuũ punient.
ADVERTE. Secundo versu.quiq; terrigene & filij hominũ:ex hebreo tam filij Adam/q̃ filij singu
lorum.quod significare videtur audite filij hominũ tam simul omnes q̃ singuli seorsum.alij volũt tã
plebei q̃ nobiles & inclyti. ¶ Quarto versu.aperiã in psalterio propositionẽ meã:ex hebreo/aperi-
am in cithara ænigma meũ.vbi vt psalterio antiqua lex significatur ob decalogum:ita cithara lex
noua ob trine beatitudinis cognitionẽ.sic igitur id/aperiã in cithara ænigma meũ/significare vide-
tur:aperiam in euangelio parabolas meas/vt & alibi scriptum est/aperiã in parabolis os meũ.quod
in eius aduentu apertissime est cognitũ.nam ex Marco:sine parabola nõ loquebatur eis.si igitur ci-
thara legitur & ænigma:forsitan clariorẽ habet ad mysteria que secuta sunt itelligentiã. ¶ Septimo
versu.quod dicimus frater nõ redimit redimet homo:Hieronymus ex hebreo/fratrẽ redimens non
redimet vir.vnde patet negationẽ non primo verbo redimit/sed secundo redimet adijciendam/& a
negatione suspensam orationẽ ad mediũ sequentis versus.vbi non sue sed eorũ videtur ex hebreo
legendũ.talisq; ex precedentiũ sequela videtur sensus:qui iuxta litterã expositus est/Christũ videli-
cet redimentẽ genus humanũ fraternitate carnis sibi sociatũ/non daturũ deo placationẽ suã & pre-
cium redẽptionis ꝑ anima Iude & eorum scilicet qui captauerũt in animã iusti.quorũ iniquitas cir-
cundedit eum:& qui confidebant in virtute sua/& in multitudine diuitiarum suarũ gloriabãtur. Ad-
de & id iniquitas calcanei mei intelligi posse iniquitas proditoris Iude.de quo erat prophetia/ & le
uabit cõtra me calcaneũ suũ.sed & eadẽ erat Anne/Caiphe/principũ sacerdotũ/scribarũ & phariseo-
rum & consilij eorũ. Quis enim Iudã/Annã/Caiphã & multos complices eorũ:non credit eterna mor-
te mulctatos/& mortẽ Christi saluandos redimẽtis/nõ fuisse propiciationẽ deo pro ipsis & precium
redemptionis anime eorũ:saltem vel ex hoc loco intelligat. ¶ Eodẽ septimo versu.nec dabit deo
placationẽ suã:Hieronymus ex hebreo/nec dabit deo propiciationẽ pro eo.vbi apte videtur intelli-
gi Iudas pro quo Christus dñs propiciationẽ non dedit.& de quo/eius dãnationẽ significans dixe-
rat:ve autem homini illi per quẽ filius hominis tradetur.bonũ erat ei/si natus non fuisset homo il-
le. Et ex hebreo æque verti poterat & intelligibilius fratrẽ redimens nõ redimet virũ/ Iudã scilicet
intelligendo/nec dabit deo propiciationẽ pro eo.id precedentẽ particulam explicat.& prophetia
apertior. ¶ Octauo versu.& preciũ redẽptionis anime sue/legẽdũ ex hebreo(vt dictũ est)anime eo-
rũ. ¶ Et subsequẽter & laborabit i eternũ:ex hebreo nõ laborabit sed quiescet qđ illi oppositũ est/le-
gendum est.id enim ad Christũ redimentẽ respicit/& ad id quod sequitur & viuet adhuc in finẽ/siue
viuet vltra in sempiternũ conspirat.at non æque/laborabit. ¶ Nono versu.id / non videbit interitũ:
identidẽ respicit Christũ.quod aũtẽ sequitur:illos de quibus superior sermo/crucifixores suos id est
machinatores & mortis ei⁹ iuẽtores.sũt autẽ qui & septimũ & hunc nonũ versũ / cum interrogatio-
ne intelligũt:at illi extingunt prophetie spiritũ. ¶ Decimo versu.& sepulcra eorũ domus illorũ in
eternũ.domus recti casus est ex greco οικιαι αυτωρ εισ τορ αιωρα. & id pretendere videtur
de sepulturis & domibus eorum apud iferos.quod & consequens sermo insinuat.sicut oues in infer
no positi sunt:mors depascet eos.& deinceps/introibit vsq; in progenies patrum suorũ:vsq; in eter-

num non videbit lumen. Hieronymus autē cum dixit domos suas/retulit in verbū precedens de-
linquent:& de terrenis possessionibus intellexisse videtur. ¶Vndecimo versu. vocauerūt nomina sua
in terris suis. illud vocauerunt nō respicit eos qui alienis reliquerunt diuitias suas & tabernacula sua
vsq; ad mundi consumationem:sed alienos qui a captiuitate eorū nouissima/terras eorū acceperūt
& possessiones eorū nominibus suis nuncupauerunt. quare clarior patet intelligētia:si in fine vbi le-
gimus in terris suis dicatur in terris eorum vt ex greco/aut ipsorum vt in psalterio romano. qq; sine
suis siue eorum idem sit sensus:sed ex modo loquendi/illud ancipitius. ¶Tertiodecimo versu. hec
via illorum scandalum ipsis:ex hebreo Hieronymus hec est via insipientie eorum. & est intellectus
q; assimulentur iumentis insipientibus/gentibus omni libidine defluentibus/ignorantibus deum
hec via est insipientie eorū q; non cognouerunt honorem quo deus honorificauit eos/mittendo eis
Christum suum. & hic & illic intelligentia bona. ¶Secunda eiusdē tertiidecimi versus particula &
postea in ore suo cōplacebunt:apertius Hieronymus ex hebreo/& post eos iuxta os eorum current
quo manifeste spiritus sanctus eloquitur:posteritatē iudeorum secuturos eos/ qui Christum domi-
num nece affecerunt. & vt illi dominum glorie negauerūt:ita & isti negabūt. id enim aperte signat
& post eos iuxta os eorum current/in sermones oris eorum conspirabunt. que prophetia ad presen-
tia vsq; tēpora impleri videtur. & hec est causa:quare vt greges animaliū in infernum & perditionē
per tanta tempora descendunt. & vtinam spiritum haberent quo valerent scripturas de se intelli-
gere:& ad vitam respirarent. nam vita in dei voluntate est:& mors in indignatione eius. ¶Quar-
todecimo versu. & auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum:aliquid apertius Hiero-
mus ex hebreo/& figura eorum conteretur in inferno post habitaculum suum. quod significare vide-
tur & anima eorum que diuina effigie fuerat insignita cruciabitur in inferno/posteaq; resūpsert cor-
pus suum/habitaculum suum. quo modo enī ibi intelligitur auxiliū veterascere:vbi nullum vnq; auxi-
lium/nullum subsidium/vbi ne guttula quidem aque lugubriter petita concederetur ad refrigerium
interpretes vero forte rationem habuerunt sequentiū particularū in versibus 17 & 18:vbi dictum est
multiplicata fuerit gloria domus eius/& neq; descendet cum eo gloria eius. quare habitaculū glo-
riam interpretati sunt. & in greco & in romano psalterio ad complendā sententiā vocabulū expo-
lor adiecerunt dicentes:& a gloria sua expulsi sunt/quasi id explicet quod premissum fuerat auxi-
lium eorum veterascet in inferno. sed & id minus q; ex hebreo accōmode:videbitur dictum. ¶Dec-
monono versu. quia anima eius in vita ipsius benedicetur:Hieronymus ex hebreo/ quia anime sue
in vita sua benedicet. & q; quis hoc & illud idē velit:vt tamē ex hebreo habetur promptiorē habe-
ligentiam. benedicere enī anime sue in hac vita:est indulgere ei in voluptate. benedicebat enī a-
me sue diues ille in euangelio:cuius ager vberes fructus attulit & dicebat anime sue. anima mea
bes multa bona posita in annos plurimos:requiesce/comede/bibe/epulare. at dei censurā: huiusmo-
di hac in vita benedictionē maledictione ferientē audiuit. stulte hac nocte animā tuam repetunt
te:que autē parasti cuius erunt? ¶Eiusdē 19 versus secunda particula. cōfitebitur tibi cum bene-
ceris ei:ex hebreo alius sensus/laudabunt te cum benefeceris tibi. qui sensus est:diuites huius sec-
li laudabunt te: q; diu diuitie affluxerint tibi. nā qui in deo pauperes/studēt diuites esse in hoc se-
culo:nullam laudem nisi a diuitijs ducunt/atq; solos sibi similes laudant. Et ex his/satis euasit per-
spicuum in nostra huius ad vniuersos & singulos altissime prophetie psalmodia/multa ad hebraice
veritatis incudem(id est ad eum ipsum qui per spiritum sanctū eā cōposuit authorē)esse reuocāda.

¶Psalmus Asaph. XXXXVIIII.

1 DEus deorū dns locutꝰ est:& vocauit trā.
2 A solis ortu vsq; ad occasum:ex sion species decoris eius.
3 Deus manifeste veniet: deus noster & nō silębit.
4 Ignis i cōspectu eius exardescet:& in circuitu eiꝰ tempestas valida.

¶Psalmus Asaph. XXXXVIIII.

DEꝰ deorū dns locutꝰ est:& vocabit terrā.
A solis ortu vsq; ad occasum:ex sion species decoris eius.
Deus manifestꝰ veniet: deus noster & nō silębit.
Ignis in cōspectu eius ardębit:& i circuitu eius tēpestas valida.

¶Psalmus Asaph. 14

FOrtis deꝰ dns locutꝰ est:& vocauit terram 15
Ab ortu solis vsq; ad occasum eius:de sion perfecto decore deꝰ apparuit. 16
Veniet deus noster et nō tacębit:ignis corā eo vorabit/& in circuitu eiꝰ ip- 17
pestas valida.

5 A duocauit cęlum desur sum: et terram discernere populum suum.

6 C ongregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentū eius sup sacrificia.

7 E t annunciabunt cęli iustitiam ei9: quoniam de9 iudex est. Semper.

8 A udi populus meus & loquar / israel & testificabor tibi: deus deus tuus ego sum.

9 N on in sacrificijs tuis arguam te: holocausta autē tua in cōspectu meo sunt semper.

10 N on accipiam de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos.

11 Q uoniam mee sunt omnes ferę siluarum: iumenta in montibus et boues.

12 C ognoui oīa volatilia cęli: et pulchritudo agri męcum est.

13 S i ęsuriero non dicam tibi: meus est enī orbis terre et plęnitudo eius.

14 N ūquid māducabo carnes taurorū: aut sanguinem hircorum potabo?

15 I mmola deo sacrificium laudis: et redde altissimo vota tua.

16 E t iuoca me in die tribulationis: et ęruam te et honorificabis me.

17 P eccatori autē dixit de9 quare tu ęnarras iustitias meas: et assumis testamētum meum per os tuum?

A duocauit cęlū sursum: & terrā vt discerneret populum suum.

C ōgregate illi sctōs eius: qui ordinauęrūt testamētum eius super sacrificia.

A nnunciauęrunt cęli iustitiam eius: quoniā deus iudex est. Dp̄.

A udi populus me9 & loquar / israel et testificabor tibi: quoniam deus deus tuus ego sum.

N on super sacrificia tua arguā te: holocausta autē tua in cōspectu meo sunt semper.

N on accipiam de domo tua vitulos: neq; de gregibus tuis hircos.

Quoniam mee sunt omnes ferę siluarum: iumenta in montibus et boues.

C ognoui omnia volatilia cęli: et speciēs agri męcum est.

S i ęsuriero non dicā tibi: meus est enim orbis terre et plęnitudo eius.

N ūquid māducabo carnes taurorū: aut sanguinem hircorum potabo?

I mmola deo sacrificium laudis: et redde altissimo vota tua.

I nuoca me in die tribulationis tue: ęripiā te et magnificabis me.

P eccatori autē dixit de9 quare tu ęnarras iustitias meas: et assumis testamētum meum per os tuum?

V ocauit cęlū desursum: et terram vt iudicet populum suum.

C ongregate michi sctōs meos: qui feriunt pactū meum in sacrificio.

E t annunciabunt cęli iustitiam eius: quia deus iudex est. Sela.

A udi populę meus & loquar / israel & cōtestabor te: deus de9 tu9 ego sum.

N ō ppter victimas tuas arguam te: et holocausto mata tua coram me sunt semper.

N on accipiam de domo tua vitulum: neq; de gregibus tuis hircos.

M ea sunt enī omnia animalia siluarum: pecudes in montibus milium.

S cio omnes aues montium: & vniuersitas agri męcum est.

S i ęsuriero non dicam tibi: meus est enim orbis & plęnitudo eius.

N unquid comedam carnem taurorū: aut sanguinem hircorum bibam?

I mmola deo laudem & redde altissimo vota tua.

E t iuoca me in die tribulatiōis: liberabo te et glorificabis me.

I mpio autem dixit deus quid tibi est cū narratiōe pceptoꝝ meoꝝ: et vt assumas pactū meū i ore tuo?

GALL.	ROM.	HEB.
18 Tu vero odisti disciplinam: proiecisti sermones meos retrorsum.	Tu vero odisti disciplinam: & proiecisti sermones meos post te.	Qui odisti disciplinam: & proiecisti verba mea post te.
19 Si videbas furē currebas cum eo: & cum adulteris portionem tuā ponebas.	Si videbas furē simul currebas cū eo: & cū adulteris portionē tuā ponebas	Si videbas furem consentiebas ei: & cum adulteris erat pars tua.
20 Os tuum abundauit malitia: et lingua tua concinnabat dolos.	Os tuum abundauit nequitia: & lingua tua concinnauit dolum.	Os tuū dimisisti ad malitiam: & lingua tua concinnauit dolum.
21 Sedēs aduersus fratrem tuum loquebaris / & aduersus filium matris tue ponebas scandalum: hec fecisti & tacui.	Sedēs aduersus fratrem tuum detrahebas: & aduersus filium matris tue ponebas scandalum. Hec fecisti & tacui: existimasti iniquitatem quod ero tibi similis.	Sedēs aduersus fratrem tuū loquebaris: & aduersus filiū matris tue fabricaris opprobriū. Hec fecisti & tacui: existimasti me futurum similem tui.
22 Existimasti inique quod ero tui similis: arguā te & statuam contra faciē tuā.	Arguā te & statuā illā cōtra faciē tuā: itelligite hec q obliuiscimini dñ3 nçqñ rapiat & nō sit q çripiat.	Arguā te et ꝓponā te ante oculos tuos / itelligite hec q obliuiscimi deū: nę forte capiā et nō sit q liberet
23 Intelligite hec qui obliui scimini deū: nequādo rapiat & nō sit qui çripiat.	Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei.	Qui immolat cōfessionē glorificat me: & qui ordinat viam ostēdam illi salutare dei.
24 Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare dei.		

TITVLVS. Psalmus asaph. psalmus de christo domino. propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus deo3 dominus locutus est: & vocauit terram. deus / de participū dñs in primo aduētu suo vocē suā dedit: et accersiuit orbis habitatores in vnius fidei cōspirationem & concordiā. A solis ortu vsq3 ad occasum: ex sion species decoris eius. ab oriente ad occidentē: ex hierusalē pulchritudo / decor3 legis eius. Deus manifeste veniet: deus noster & non silebit. christus dñs secūdo suo aduentu cunctis vidētibus ad iudicandū venturus est: sese deū nostrum esse declarans / in maiestate & potestate magna veniet / & potentiam suā non dissimulabit. Ignis in conspectu eius exardescet: & in circuitu eius tēpestas valida. machina mūdi ante eum inflagrabit: & eam per circuitū vehemens turbo inuoluet. Aduocauit celum desursum: & terrā discernere populū suum. acciuit virtutes celorū: & ex terre monumētis hoies ad iudiciū / ad discussionem operum / ad segregationē bonorū & malorū. Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentū eius sup sacrificia. angeli eius adducite illi duodecim apostolos coassessores eius ad iudicium / qui disposuerūt legē eius ad sacrificandū ei / ad colendū eū. Et annūciabūt celi iustitiā eius: quia deus iudex est. archangeli / in iussu / in tuba dei iudiciū ꝓconizabūt / virtutes celorum sentētiam probabunt: quia ad christū dñm spectat iudiciū. Audi populus meus & loquar / israel & testificabor tibi: deus deus tuus ego sum. hic cōuertit sermo & inducit deus adhortās populū israeliticū ad eū implendū & pactū ei9 in primo ei9 aduētu seruādū / quo nō pereāt sed saluent in secūdo / auscultato ego nunc plebs mea israelitica / & alloquar te in primo aduētu meo / & ꝓtestabor tibi: quia ego sum quē tu audire / colere & adorare teneris. Non in sacrificijs arguā te: & holocausta tua in conspectu meo sunt semp. cū aduenero nō reprehendā te ꝓpter sacrificia veteris legis: neq3 michi imolanda victimarū / incensiones capitum / pedū / adipū / iecusculorū / renūculorum / & id genus placet in petituum. Non accipiā de domo tua vitulos: neq3 de gregib9 tuis hircos. Quoniā mee sunt omnes siluarum: iumenta in mōtibus & boues. cū aduenero nō petam vt michi imoles de possessione tua iuuencos: neq3 de armētis tuis pro expiatione peccati tui olidos capros. nam omnia animan-

lia saltuum mea sunt: omnes pecudes & armenta montium/omnes homines agrestium mo-
12 rum mei sunt/et qui mansuetiores ad alta contendunt. Cognoui omnia volatilia celi: et pulchritu-
13 do agri mecum est. agnoui omnes spiritus celorum: et decor vniuersi apud me est. Si esuriero non
dicam tibi: meus est enim orbis terre et plenitudo eius. si me rei alicuius capit desiderium non ve-
14 niam ad te vt a te recipiã: nam terre circuitus et quicquid eius continet amplitudo/mea sunt. Nũ-
quid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hircorum potabo? nunquid in sacrificio tuo an
riquo cibus meus erunt carnes victimarum tuarum: aut potus meus cruor earum? nequaq̃. et iccir
15 co ostendo tibi nouum sacrificium. Immola deo sacrificium laudis: et redde altissimo vota tua. sa-
crifica deo eucharistie sacramentum/memoriam et confessionem beneficiorum que tibi impẽdit:
16 et offer domino deo tuo que voueris et promiseris. Et inuoca me in die tribulationis: et eruam te/
et honorificabis me. auxilium a me pete cum afflixeris: et ego de tribulatione tua eruam te/et sa-
17 crificio laudis votorũq; horum redditione honore afficies me. Peccatori autem dixit deus: quare
tu enarras iustitias meas/et assumis testamentum meum per os tuum? ad impium autem et pecca
catorem locutus est dominus: quare audes meum sacrificiũ laudis attrectare/et recitare in eo pre-
cepta mea et recensere mea ad iustificandos homines beneficia/et polluto ore quod meo nouo et
18 eterno testamento sancitum est assumere? Tu vero odisti disciplinam: et proiecisti sermones meos
retrosum. tu vero serue nequã accedere audes ad sacrificium meũ/et exosus es legem meam: & re-
19 pulisti procul a te precepta mea. Si videbas furem currebas cum eo: et cum adulteris portionem
tuam ponebas. si quem intuebaris precepta mea transgredientem tu te illi socium adiungebas/cũ
20 fure furabaris: et cum mecho mechabaris/et tu audes accedere ad sacrificiũ meum? Os tuum abũ
dauit malitia: et lingua tua concinnabat dolos. abunde laxasti os tuum ad loquendum mala: & sed
21 mones tuos adaptabas ad fallendum. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris/et aduersus filiũ
matris tue ponebas scandalũ: hec fecisti & tacui. tu cum alijs stans detrahebas proximo tuo/& ad-
22 uersus filium ecclesie machinabaris ignominiam: tu hec patrasti/et distuli vindictam. Existimasti
inique q; ero tui similis: arguã te/et statuam contra faciẽ tuã. perfide/flagicíose/et serue nequã cre-
didisti q; similiter ac tu delectabor malis: ego in vindicta mea corripiam te/et ponam peccatum
23 tuum ante te in confusionem tuam. Intelligite hec qui obliuiscimini deum: nequando rapiat et nõ
sit qui eripiat. ad vos hi sermones qui audetis ad sacrosanctas accedere dei institutiones/et negli-
gitis precepta eius facere/hec verba oris dei diligenter aduertite: ne forte nisi penitentia conuersi
24 fueritis/vos rapiat ad tormenta gehenne/et non sit qui vos possit inde eruere. Sacrificium laudis
honorificabit me: et illic iter quo ostendã illi salutare dei. non amplius victime et holocaustomata
vetera/sed sacrificium laudis in memoria et confessione beneficiorum meorum michi impendetur
pro cultu et honorificatione: et in eo est via qua me colenti manifestem saluatorem deum.

ADVERTE. Circa titulum psalmus asaph. Asaph vnus fuit de choro psallẽtium: et ipse prophe-
ta. vt psalmo. 77. sup versu secũdo dicẽt. qui et primo paralipomenon constitutus est a dauid prin
ceps canentiũ ad confitendum domino. ¶ Primo versu vbi dicimus deus deorum dominus locut⁹
est: hieronymus traduxit fortis deus domin⁹ locutus est. et in hebreo tria consequenter ponuntur
nomia dei EL. ELOHIM. et IHVH. id est ioth he vau he/tetragrãmaton nomẽ ineffabile/ pro
quo dicunt ADONAI id est dominus. quare legendum esset: deus/deus/dominus locutus est. ex
quo datur in mysterio intelligi: in primo aduẽtu manifestatio deifice trinitatis. nam et pater in pri-
mo aduentu locutus est: hic est filius meus dilectus. et filius habitu iuuentus vt homo: locutus est
mandata patris. Et spiritum suum misit spiritum veritatis: qui locutus est per apostolos/et sug-
gessit eis omnia/planaq; et perua fecit/que locutus fuerat filius. quare non ab re legendum esset
deus/deus/dominus locutus est. deus/deus/dominus: trinitatis insinuatio. locutus autẽ & vocauit:
insinuatio vnitatis. quod si aduertisset (alioqui diligentissimus) hieronymus? EL hic interpretatus
fuisset deus: vt & versu primo psalmi 21. & in hoc oraculo hieremie prophete. paruulus enim na-
tus est nobis/et filius datus est nobis: et factus est principatus super humerũ eius. et vocabitur no
men eius: admirabilis/cõsiliarius/deus/fortis/pater futuri seculi. vbi hic dicitur deus: in hebreo EL
habetur. iuste igitur et in hoc loco EL interpretaretur deus. vt etiam et vbiq; septuaginta fecere.
quod et vt ipse ad marcellam testis est: primum est inter decem noia dei/quibus hebrei deum ap-
pellãt. & maluisset ad sacramẽti detectionẽ deũ dixisse: q̃ iuxta Aquile etymologiã sacramẽtũ oc-
culuisse. qđ dico/nõ vt hieronymũ carpã (absit enĩ a me: tã execrãdũ facin⁹. nã et ipse post deũ: ne
in hac meditatiõe mea illuminat) sed ne lateat pphetie mysterium/qđ ego in enigmate/ipse vero
nũc reuelata facie venerat. ¶ Scdo versu ex siõ spes decoris ei⁹: ex hebreo dixit hieronym⁹ de sion
pfecto decore. qđ cõtinuat ad id qđ subiũgit de⁹ apparuit. quare si nram editionẽ ad hieronymia-
nã cõcinnare vellem⁹: dicendũ erat de⁹ manifestat⁹ ẽ vbi dicim⁹ manifeste. & id apparuit/et manife-

ſtat⁹ eſt:reſpicit primū aduētū.vt et id/in pricipio:locut⁹ eſt/et vocauit.veniet autē/et nō ſilebit:ſecundū aduentū. Et talis videt ſenſus.ex ſion pfecto decore deus apparuit: ex iudea/chriſtus diu ſpecioſus forma pre filijs hoim apparuit.et idem erit ſenſus ſi legem⁹: ex ſion ſpecies decoris eius deus manifeſtatus eſt.ſed paulo ſermo hieronymi accōmodatior. ¶ Nono verſu.holocauſta autē tua:forte melius et holocauſta tua.nam ex hebreo:et holocauſtomata tua.melius dico:quia ſi legimus autē:particulam illam prorſus intelligi facit aientem.at ſi legimus et/continuamuſq; lectionē ex ſuperiore negatio cōcipitur/vt intelligamus et holocauſta tua nō ſemp ſunt in conſpectu meo/non michi ſunt ſemper accepta.at ſi particula aiens eſt atq; aſſertoria:quomodo ſubtūgitur non accipiam de domo tua vitulos/neq; de gregibus tuis hircos/quomodo aliud ſacrificiū precipit: immola deo ſacrificium laudis/quod in fine confirmat.ſacrificiū laudis honorificabit me:et illic iter quo oſtendam illi ſalutare dei. ¶ Vltimo/id eſt viceſimoquarto verſu.et illic iter quo oſtēdam illi ſalutare dei:ex hebreo/qui ordinat viam oſtendā illi ſalutare dei.ſunt et qui habent qui ordinate ambulat:oſtendam illi ſalutare meum.et idem ſenſus pretendi videtur. vt ei/qui ſe digne parat ad ſacrificium laudis:polliceatur deus ſe oſtenſurū ſalutare ſuum.quod nemo facit:niſi qui ordinate/recte incedit in mandatis eius.et hoc ipſum eſt ordinare viam ad hocauguſtiſſimū eterne vite viaticum.at dei ſpūs 23 verſu periculū gehēne(a quo nullus eripit)temere accedētib⁹ cōminat.hic vero contra:digne et apparate ſe cōmittentibus ſalus eterna(que eſt viſio ſalutaris dei)premium promittitur.concedat igitur nobis diuina benignitas/ita reuerenter/ita apparate ſacrificium laudis et gratiarum actionum accedere/vt tandem ad ſalutaris domini noſtri IHESV chriſti viſionem admiſſi ipſum valeamus ſine fine/perēniterq; laudare.amen.

¶In finem pſalmus dauid eū venit ad eū nathā ꝓpheta quando intrauit ad bęrſabee. L.

1 MIſerę̄re mei deus:ſecundū magnam miſericordiam tuam.

2 Et ſecundū multitudinē miſerationum tuarū: dęle iniquitatem meam.

3 Amplius laua me ab iniquitate mea:et a peccato meo munda me.

4 Quoniā iniquitatē meā ego cognoſco: et peccatū meū contra me eſt ſemp.

5 Tibi ſoli peccaui et malū coram te fęci: vt iuſtificęris in ſermonibus tuis & vincas cum iudicaris.

6 Ecce enī in iniquitatibus conceptus ſum:et in peccatis concępit me mater mea.

7 Ecce enī vęritatē dilexiſti:incerta et occulta ſapiētie tue manifeſtaſti mihi.

¶In finē pſalmus dauid cum venit ad eū nathan propheta quādo intrauit ad bęrſabee. L.

MIſerę̄re mei deus:ſecundū magnam miſericordiam tuam.

Et ſecundū multitudinē miſerationum tuarū:dęle iniquitatem meam.

Amplius laua me ab iniuſtitia mea: & a delicto meo munda me.

Quoniā iniquitatē meā ego agnoſco: et delictum meū coram me eſt ſemp.

Tibi ſoli peccaui et malū coram te fęci:vt iuſtificęris in ſermonibus tuis & vincas cum iudicaris.

Ecce enim miquitatibus conceptus ſum: & in dęlictis peperit me mater mea.

Ecce enim vęritatē dilexiſti:īcerta et occulta ſapiētie tue manifeſtaſti michi

¶Victorī cāticum dauid quādo vęnit ad eū nathā propheta / cum intrauit ad bęrſabee. L

MIſerę̄re mei deus ſecundū miſericordiā tuam.

Iuxta multitudinem miſerationum tuarum [illegible] iniquitates meas.

Multum laua me ab iniquitate mea: & a peccato meo munda me.

Quoniā iiquitates meas ego cognoui: & peccatū meū contra me eſt ſemp.

Tibi ſoli peccaui et malū coram te fęci:vt iuſtificęris in ſermonibus tuis & vincas cum iudicaberis.

Ecce in iniquitate conceptus ſum: & ī peccato peperit me mater mea.

Ecce enī vęritatē dilexiſti abſcōditū et arcanū ſapiētie tue manifeſtaſti mihi

8 Asperges me hyssopo et mūdabor: lauabis me et super niuem dealbabor.
9 Auditui meo dabis gaudium & lętitiam: & exultabunt ossa humiliata.
10 Auerte faciem tuā a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dęle.
11 Cor mūdum crea in me deus: et spiritum rectū in noua in viscęribus meis.
12 Nę proijcias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
13 Redde michi lętitiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me.
14 Docębo iniquos vias tuas: et ipij ad te cōuertent.
15 Libera me de sanguinibus deus deꝰ salutis mee: et exultabit lingua mea iustitiam tuam.
16 Domine labia mea aperies: et os meum annūciabit laudem tuam.
17 Quoniā si voluisses sacrificiū dedissem: vtiq; holocaustis non dęlectaberis.
18 Sacrificiū deo spūs cōtribulatus: cor cōtritū & humiliatū deus nō despicies
19 Benigne fac dñe in bona voluntate tua sion: et ędificentur muri hierusalem
20 Tunc acceptabis sacrificiū iustitie oblationes & holocausta: tūc imponēt super altare tuū vitulos.

Asperges me hyssopo & mūdabor lauabis me: & super niuem dealbabor.
Auditui meo dabis gaudium et lętitiam: & exultabunt ossa humiliata.
Auerte faciem tuā a peccatis meis: et omnes iiquitates meas dęle.
Cor mūdum crea in me deꝰ: et spiritū rectum innoua in viscęribus meis.
Nę proijcias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
Redde michi lętitiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me.
Doceā iiquos vias tuas: et impij ad te conuertent
Libera me de sanguinibus deus deꝰ salutis mee: et exaltabit lingua mea iustitiam tuam.
Domine labia mea aperies: et os meum annūciabit laudem tuam.
Quoniā si voluisses sacrificiū dedissem: vtiq; holocaustis non dęlectaberis.
Sacrificiū deo spūs cōtribulatus: cor cōtritū & humiliatū deus nō spernit.
Benigne fac dñe in bona volūtate tua siō: vt ędificentur muri hierusalem
Tunc acceptabis sacrificiū iustitie oblationes & holocausta: tūc imponēt super altare tuū vitulos.

Asperges me hyssopo et mūdabor: lauabis me & super niuem dealbabor.
Auditū michi facias gaudium & lętitiam: & exultent ossa que confręgisti.
Auerte faciem tuam a pęccatis meis: et omnes iniquitates meas dęle.
Cor mūdum crea michi deus: et spiritū stabilē renoua in viscęribus meis.
Nę proijcias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
Redde michi lętitiam iesu tui: et spiritu potēti cōfirma me.
Docębo iiquos vias tuas: et pęcōres ad te reuertent
Libera me de sanguinibus deꝰ deus salutis mee: laudabit lingua mea iustitiam tuam.
Domine labia mea aperies: & os meum annūciabit laudem tuam.
Non enim vis vt victimā feriam: nec holocaustum tibi placet.
Sacrificiū dei spūs cōtribulatus: cor cōtritū et humiliatū deꝰ nō despicies.
Benigne fac dñe in volūtate tua sion: et ędificętur muri hierusalem.
Tunc suscipies sacrificiū iustitie oblatiōes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

TITVLVS. Ad victoriam psalmus dauid: cum venit ad eū nathan propheta/quando intrauit ad bersabee. pro titulo: legatur vndecimū & duodecimum caput secūdi regū. psalmus de dauid. humana deprecatio. dauid loquitur. Et cum hic psalmus quid humanum contineat/nō prophetiam:

non est in eius intelligentia multum laborandum.

EXPOSITIO CONTINVA. Miserere mei deus: secundum magnam misericordiam tuam. magnam quia multum peccaui. Et secundū multitudinem miserationum tuarū: dele iniquitatē mei. multitudinem miserationum: quia multa est mea iniquitas/multe sunt trāsgressiones mee. Amplius laua me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me. ab iniquitate mea quia legem tuam trāsgressus sum/et a peccato meo/quia eo inquinat⁹ sum/et ante te difformis & imūdus. Quoniā iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. cognosco me commisisse adulteriū/dolo malo tradidisse insontem vriam/cōmisisse homicidium: et peccatum meum fugiens ante oculos meos obuersat̄/eius recordatio me affligit iugiter/et displicet admisisse. Tibi soli peccaui et malum coram te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis/et vincas cum iudicaris, tibi soli/quia tu solus me superior es cui peccati mei ratio sit reddēda/et qui me punire potes: coram te quia occulte feci sed nichil te latere potest/vt iustificeris in sermonibus tuis quos dixisti per nathan prophetam scilicet quare contēpsisti verbū domini vt faceres malum in conspectu meo/vriam ethei percussisti gladio/et vxorem illius accepisti in vxorem tibi/et interfecisti eum gladio filiorū amon. hec ipsa feci: et veri et iusti sunt sermones tui/promerui penas quas adijcis/ et vincas cum iudicaris et digne punias cum sententiā tuleris. iusto enim dei iudicio bellis lacessitus est dauid post illa pctā sua/et eum filio⁹ absalō persecut⁹/et in aperto ab eodē absalone filio cubile ei⁹ violatū. sic vidit dei iudiciū. sic eni oraculū ad eū per nathan. ecce ego suscitabo super te malū de domo tua/& tollam vxores tuas in oculis tuis/et dabo proximo tuo/& dormiet cum vxoribus tuis in oculis solis huius. tu enim fecisti abscondite/ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis israel/& in conspectu solis huius. Ecce enim in iniquitatibus cōceptus sum: & in peccatis eōcepit me mater mea. in iniquitatibus noxe originalis/in obligatione transgressionis primi parentis: secūda parentela eandem habet sententiā. neq; id in peccatis ad matrē: sed ad ipsum qui cōcipitur referendū. non enim matris: sed sua confitetur peccata. Ecce enim veritatē dilexisti: incerta et occulta sapiētie tue manifestasti michi. quia diligis veritatē/vera erunt que per nathan michi reuelasti & quia transitum est peccatū meum: quc abscondita et arcana sunt tue sapientie. Asperges me hyssopo & mundabor: lauabis me et super niuem dealbabor. irrorabis me dñe gratia tua/dignaberis venia tua et mundus ero a peccati mei inquinamento: et ero renouata mente/niue candidior. Auditui meo dabis gaudiū et letitiam: et exultabunt ossa humiliata. interno auditui/ conscientie cui peccatū semimurmurat/consolationē reparabis et tranquillitatē: et omnes vires mee ob peccatum delectasolate/ vileſq; effecte confortabūtur/ resurgentq; ad suam dignitatem. Auerte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele. noli amplius attendere peccata mea/vultū trāq; aue/abrade illa/et perpetue manda obliuioni. Cor mundū crea in me deus: et spiritum rectū innoua in visceribus meis. animā puram & incontaminatā recrea in me deus: et spiritualē rectitudinem legisq; tue obedientiā repara in me/ne ad carnalia labēs/iterato in te pecce. Ne ,pijcias me a facie tua: et spiritum sanctū tuum ne auferas a me. ne deleas me de libro viuentiū et ne me reprobum ate efficias: et ne tollas a me spiritū tuum bonū/spiritū prophetarū. Redde michi letitiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me. consolare me in manifestatione messie tui: et spiritu sancto tuo/spiritu diuino & omnipotēti (in me restituta puritate) ne rursus cadam stabili me. Docebo iniquos vias tuas: et impij ad te conuertentur. monstrabo iniquis voluntates tuas : et transgressores ad te meo exemplo & documento reuertent. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee: et exultabit lingua mea iustitiā tuam. ignosce michi pro effusione sanguinis que a me aut mea causa facta est deus deus qui solus me saluare potes: et lingua mea exultanter iustitiā tuam collaudabit quia me in misericordia tua iudicaueris. Domine labia mea aperies: et os meū annunciabit laudem tuam. exultabit lingua mea iustitiam tuam/nō quod ex meipso ad id sufficiam/ sed tu dñe aperies labia mea/et os meum organum efficies ad concinendam laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem: vtiq; holocaustis nō delectaberis. si voluisses vt pro peccato meo victimas tibi immolasse/ego sane immolassem: sed immolatio victimarū et holocaustomata/,p satisfactione delictorum meorū non tibi placent. Sacrificiū deo spiritus contribulatus: cor contritū et humiliatū/deus non despicies. pro venia peccati oblatio accepta deo/tribulatio spiritus/penitentia et afflictio ob dolorem offense admisse contra dei preceptū: animā contritam et sibi ipsi vilem et despicabilem facit ob dolorē recordationēq; peccati tu miserator imense venia & miseratione tua non dedignaberis. Benigne fac domine in bona voluntate tua sion: vt edificentur muri hierusalem. propter peccatum meū ne differas respicere synagogam et fidelem populum tuum/sed benefac illi in bona voluntate tua: extruatur templū tuum & muniatur vrbs tua hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitie oblatiōes & holocausta: tunc imponēt sup altare tuū vitulos. cū vrbs tua exedificata munitaq

fuerit/& extructū templū/tunc tibi accepta erūt ſacrificia legis/victimarū imolationes & incenſū/ tunc imponēt ſuper altare tuum in templo tuo immolationes & holocauſtomata.

ADVERTE. Secūdo verſu. dele iniquitatē meam: hieronym⁹ ex hebreo dele iniquitates meas. quod magis quadrare videt ad id quod ſupra dicit ſecūdū multitudinē miſerationū tuarū. neq; da uid vni⁹ tm: ſed multarū iiquitatū reus extitit. ¶ Quarto verſu. quoniā iniquitatē meā: hicronym⁹ quoniā iniquitates meas. ¶ Quinto verſu. & vincas cū iudicaris: hieronymus & vincas cū iudicaberis. Et paulus burgēſis gēte & lingua a puero hebreus/grādęuus tamē chriſti dñi/ſui ſalutaris agnitor: hāc particulā vertit. & emēdes cū iudicabis/id actiue explicās quod hieronym⁹ p paſſiuum. & accōmodata admodū videt ſentētia: vt ſit ſenſus. tibi ſoli peccaui & malū corā te feci: vt iuſtificeris in ſermonib⁹ tuis/vt iuſtitiā facias iplendo ſermōes tuos dictos p nathan & emēdes me/ purges & expies me/cū iudicabis/cū implebis iudicia tua quę per nathan ꝓnūciaſti in me. ſic eni dauid ſe oino humiliat volūtati diuine/neq; dēcatur iudicia dei nunciata p nathan. & ipleuit oia illa de⁹. & ſuſcitauit ei bellū ex ꝓprio filio. & a ꝓprio filio cubile eius violatū. quē cū fugeret ſciēs dauid id diuino iudicio factū & iproperaret ei ſemei/& maledicerct egredere egredere vir ſanguinū & vir belial/reddidit tibi dñs vniuerſum ſanguinē dom⁹ ſaul/quoniā inuaſiſti regnū p eo/& dedit dñs regnū in manu abſalon filij tui. & ecce ꝑmunt te mala tua: quoniā vir ſanguinū es/& vellet abiſai maledicū interficere: dauid dicebat/quid michi & vobis eſt filij ſaruie. dimittite eū vt maledicat. dñs eni ꝑcepit ei: vt malediceret dauid. & quis eſt qui audeat dicere: quare ſic fecerit. & ait rex abiſai & vniuerſis ſeruis ſuis. ecce filius me⁹ qui egreſſus eſt de vtero meo: querit aiam meā. quāto magis hic filius Iemini: maledicet michi. dimittite eū/vt maledicat iuxta ꝑceptū dñi: ſi forte reſpiciat deus afflictionem meā/& reddat michi dominus bonum pro maledictiōe hac hodierna. Et alius hunc locum & vincas cū iudicaris ſic ex hebręo intellexit & mundes in iudicio tuo. & hoc ſuperiori aſtipulatur ſententie. nam id iudicium dei apte intelligitur: quo ipſe iudicat non quo iudicatur. quare iterum potius legendum videtur iudicabis q̄ iudicaris. Sed & quia cum dicimus & vincas cum iudicaris: id iudicaris anceps vocabulum ad actionem iudicaueris & paſſionem iudicat⁹ es/circa litteram expoſitionē actiue ſumpſim⁹/vt is ꝑtenderet ſenſus. & vincas cum iudicaris: & verax in iudicio appareas cū iudicaris/cū ſententiā per nathan prophetā tulcris. Verū intētio interpretum fuit nō actiue ſed paſſiue trāſferre. nā & grece habet paſſiue εν τω κριθηναι σε. quod forte equius tranſtuliſſent cū iudiceris & vocabuli tuliſſent ambiguitatē. at cum paſſiue iudicaris aut iudicaberis dicit: ſudant admodū pro intelligētia eruēda. ¶ Sexto verſu. ecce eni in iniquitatib⁹ cōceptus ſum/& in peccatis cōcepit me mater mea: ex hebręo/ ecce in iniquitate cōceptus ſum/& in peccato peperit me mater mea. cū hic de noxa originali habeat ſermo: accōmodatius dici videt vt ex hebręo/in iniquitate & in peccato/q̄ vt habemus/in iniquitatib⁹ & in peccatis. item. ſi dicim⁹ vt ex hebreo peperit me mater mea: ſecūda verſus particula/nō(vt in noſtra) coincidit cū pria. de hicremia legit deū dixiſſe priuſq̄ te formarē in vtero/nouī te/& antecq̄ exires de vulua ſanctificaui te/& prophetam in gentibus dedi te. ſic et ioannes baptiſta(quo ex teſtimonio ſaluatoris/nullus ſurrexit maior inter natos mulierum)ſanct⁹ ex vtero proceſſiſſe creditur. ſed cum ex hebreo legitur dixiſſe dauid/& in peccato peperit me mater mea: confitetur ſe non fuiſſe in vtero ſanctificatum/ſed & in peccato conceptum & in peccato natum. & hec vehementior cōfeſſio & humiliatio ante deū: q̄ vt legere ſolemus. ¶ Octauo verſu. aſperges me hyſſopo: hec metaphora deſumpta eſt ex ritu qui fiebat ſuper curatis a lepra. ſcribit enim 14. leuitici. leproſus qui egreſſus de caſtris inuenerit lepram eſſe mundatam/precipiet ſacerdos ei qui purificatur: vt offerat duos paſſeres viuos pro ſe/quib⁹ veſci ei licitum eſt/& lignum cedrinum/vermiculūq; & hyſſopon. & vnum ex paſſeribus imolari iubebit in vaſe fictili ſuper aquas viuentes: alium autem viuum cum ligno cedrino & cocco & hyſſopo tinget in ſangnine paſſeris imolati/quo aſperget illum (qui mundatus eſt)ſepties/vt iure purgetur. deinde iubet lotionem veſtium & nonnulla alia. ita dauid confitens ſe ex peccato/ſpiritus lepram contraxiſſe: petit ſe ſpirituali hyſſopo aſpergi/& ſpirituali lotione ablui. ¶ Item hoc octauo verſu. legere ſolent aſperges me dñe hyſſopo. verū id dñe/in vetuſtis codicibus neq; ex tralatione noſtra/neq; romana neq; hebraica neq; in greco habetur. vbi ſolum legitur/ραντισις με υσσωπω aſperges me hyſſopo. quare domie/hoc loco veru trāſſigendū. ¶ Quintodecimo verſu. & exultabit lingua mea. grece etiā habetur exultabit αγαλλιασεται non vt in romana tralatiōe exaltabit. ¶ Verū omiſerā quod cū tertiodecimo verſu dicit. redde michi letitiam ſalutaris tui/& ſpiritu principali cōfirma me. hyperagiam triada confiteri & inuocare videtur. nam cum redde dicit: inuocat patrem. cum ſalutaris tui: filium. cum vero ſpiritu principali: ſpiritum ſanctum. qui de⁹ trinus & vnus inuocantibus nobis/ſit propicius: a nobis autem ſemper benedictus/ſemper exaltatus & glorificatus in ſecula. amen.

GAL.

In finē itellect⁹ Dauid cū vęnit Doęc Idumeus & annunciauit Saul & dixit/ vęnit Dauid ī domū Abimelech. LI.

1
Vid gloriaris in malitia:qui potens es iniquitate?

2 T ota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua:ſicut nouacula acuta fęciſti dolū.

3 D ilexiſti malitiā ſup benignitatē: iniquitatē magis q̄ loqui ęquitatē.Sęp

4 D ilexiſti omnia verba precipitatiōis:lingua doloſa.

5 P ropterea deus deſtruet te in finē/euellet te & ęmigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra viuentium. Semp

6 V idębunt iuſti & timębunt/ & ſuper eum ridębunt & dicēt: ecce homo qui non poſuit deum adiutorem ſuum.

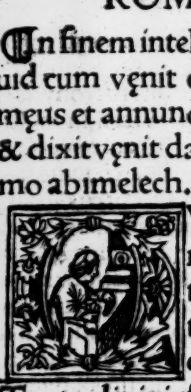
7 S ed ſpęrauit in multitudine diuitiarum ſuarum: & pręualuit in vanitate ſua.

8 E go autē ſicut oliua fructifera in domo dei:ſpęraui i miſericordia dei ī ęternum & in ſęculum ſęculi.

9 C onfitębor tibi in ſęculū quia fęciſti:& ęxpectabo nomen tuum/quoniam bonum in conſpectu ſanctorum tuorum.

ROM.

In finem intellectus da uid cum vęnit doęc idumęus et annunciauit ſaul & dixit vęnit dauid in domo abimelech. LI.

Vid gloriaris in malitia:qui potens es iniquitate?

T ota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua:ſicut nouacula acuta fęciſti dolū.

D ilexiſti malitiā ſup benignitatē: iniquitatē magis q̄ loqui ęquitatē Dp̄.

D ilexiſti omnia verba precipitationis; in lingua doloſa.

P ropterea deſtruet te deus in finē/euellet te et ęmigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra viuentium. Dp̄.

V idębunt iuſti & timębunt: et ſuper eum ridębunt et dicent.

E cce homo qui non poſuit: deū adiutorem ſibi.

S ed ſpęrauit in multitudine diuitiarum ſuarum: & pręualuit in vanitate ſua.

E go autē ſicut oliua fructifera in domo dn̄i: ſpęraui in mia dei mei i ęternum et in ſęculum ſęculi.

C ōfitębor tibi dn̄e in ſęculo quia fęciſti: et ęxpectabo nomen tuum/quoniam bonum eſt ante cōſpectum ſanctorū tuorū.

HEB.

Victori ęruditio dauid cum vęnit doęc idumęus & annunciauit ſaul et dixit illi/vęnit dauid in domo abimelech. LII.

Vid gloriaris in malitia: potēs mia dei tota die.

I nſidias cogitauit lingua tua: quaſi nouacula acuta faciens dolum.

D ilexiſti malū magis q̄ bonū: mēdaciū magis q̄ loqui iuſtitiam. Sela.

D ilexiſti oīa verba ad deuorandum:linguā doloſam.

S ed de⁹ deſtruet te i ſępiternū/torrębit te et ęuelet de tabernaculo tuo: & ęradicabit te de terra viuentium. Sela.

V idębunt iuſti & timębunt: & ſuper eum ridębunt.

E cce vir qui non poſuit deū fortitudinem ſuam/ ſed ſpęrauit in multitudine diuitiarum ſuarū:confortat⁹ eſt in inſidijs ſuis.

E go ſicut oliua virens in domo dei: ſpęraui in miſericordia dei in ſęculum ſempiternum.

C onfitębor tibi in ſęculum quoniā fęciſti:& ęxpectabo nomen tuū/quoniam bonum in cōſpectu ſanctorum tuorum.

TITVLVS. Ad victoriã eruditio Dñi cũ ãnũciasset Doec Idumæus venisse Dñi in domũ Achimelech. Pro titulo legãt capita 21 22 primi regnorũ. vt primus psalmus cõtinet descriptionẽ iusti & beati: ita hic iusti & miseri/q figurat p doec idumæũ. per Dñi vero: figurat iustus. Propheta loqt in istructiõe spũs.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Quid gloriaris in malitia: q potẽs es iniquitate? O nequã/iniuste/fla
2 gitiose/miser qui potẽs es ad trãsgrediẽdum/inualidus autẽ ad bene agendũ: qd gaudes & supbis cũ
3 malefeceris? Tota die iniustitiã cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolũ. assidue linguã tuã laxasti ad trãsgrediẽdũ: & aptasti vt gladiũ acutũ ad fallẽdum. Dilexisti malitiã sup benignitatẽ:
iniqtatẽ magis q̃ loqui equitatẽ. ꝓposuisti malũ bono: & maluisti dicere mendaciũ q̃ legis veritatem.
4 Dilexisti oĩa verba pcipitationis: lingua dolosa. amasti sermones ad perdendũ: ore nefario & dece-
5 ptorio. Propterea deus destruet te in finẽ/euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuã de terra viuentiũ. hac de causa qa hec facis & amas o miser/iniuste/inique pdet te deus in ppetuũ/
6 extirpabit te & trãsire faciet te ex hoc scto: & delebit partẽ tuã de libro viuẽtiũ. Videbũt iusti & time bunt/& sup eũ ridebũt & dicẽt: ecce homo q nõ posuit deũ adiutorẽ suũ. beati/inspectores erũt iuste cõdẽnationis iniusti & ipij/& reuerebunt deũ & gaudebũt sup iusto iudicio interitus ipij & inquient:
7 ecce homo qui spem auxilij sui/qui fiduciã salutis sue in deo suo nõ collocauit. Sed sperauit in mul titudine diuitiarũ suarũ: & ꝓualuit in vanitate sua. nõ posuit deũ adiutorẽ suũ/sed collocauit fiduciã
8 suã in abundãtia trãsitoriarũ opum: & in his vanis labẽtibusq̃ rebus obtinuit desideria sua. Ego ve ro sicut oliua fructifera in domo dei: sperauí in misericordia dei in eternũ & in seculũ seculi. hic ꝓ-
pheta in psona iusti loquit/at ego sicut oliua sẽper virens & onerata fructibus in ecclesia sanctorũ: spem meã nõ reposui i cõgregatione opũ sed i miserationibus dei omni tẽpore & i scto itermini eui.
9 Cõfitebor tibi in seculũ qa fecisti: & expectabo nomẽ tuũ qm̃ bonũ est. in cõspectu sanctorum tuorũ laudabo te in perpetuum/quia vt in misericordia tua sperem in eternum & in seculum seculi michi dedisti: ꝑstolabor verbũ tuũ/sanctũ tuũ/Christũ tuũ: qm̃ bonũ est oĩbus sãctis ꝑstolari & expectare ipsũ

ADVERTE. Primo versu. quid gloriaris i malitia q potẽs es iiqtate: Hieronymus ex hebreo/qd gloriaris i malitia/potẽs misericordia dei tota die. vbi iterꝑtes alij particulã de misericordia dei tacuerunt. et est sermo iusti ad ipsũ. qd exultas quasi victor tu q in malitia potẽs es/ne glorieris/ne effera ris: misericordia dei/tua iniqtate potẽtior tota die parata est ad me ꝓtegẽdũ/liberãdũ ac saluãdum.
¶ Scdo versu. sicut nouacula acuta fecisti dolũ: melius ex hebreo faciẽs q̃ fecisti. vt id/faciẽs: linguã respiciat nõ psonã/et cõparatio nouacule ad liguã nõ psonã intelligat. sic eni vsus frequẽs ꝓphete est: liguã accictissimã ad nocendũ cõparare gladio ad scindẽdũ et sauciandũ paratissimo: cuiusmodi nouacule tõsorũ cultri/vel maxime sũt. sic eni psalmi 56 versu 6 filij hoim dẽtes eorũ arma et sagitte: et lingua eorũ gladius acutus. et psalmi 63 versu 3. quia exacuerũt vt gladiũ liguas suas. ¶ Quarto versu. i fine/lingua dolosa: septimo casu dicit/nõ casu vocãte. ex romana tralatione: vbi dicit i ligua dolosa. et possumus tũ ex greco tum ex hebreo accusãte casu ꝓferre. ex greco quidẽ. nã græcus habet. γλωσσαν δολιαν vt integer versus legat. dilexisti oĩa verba pcipitationis: linguã dolosã. et p ecthesin sit sẽsus. dilexisti oĩa verba pcipitatiõis: id est dilexisti liguã dolosã. Ex hebreo etiã. nã ex eius tralatiõe ita legit. dilexisti oĩa verba ad deuorãdum: liguã dolosa. itaq̃ aut accusãte/aut septimo casu legatur.
¶ Octauo versu. ego autẽ sicut oliua fructifera. ex historiis: natura feracis oliue. semp virẽs est. sẽper onusta oleis. nouis eni suboriri incipiẽtibus veteres adhuc visunt. arbor pacis. nã ptensus oliue ramus vbiq̃ pacis signũ. misericordie pfiguratrix. vt pote ex qua elicit oleũ. sed et penitẽtie. quippe cũ fructus amarus ex quo tã dulcis elicit liquor/tãq̃ dulce oleũ. et inumera in se habet/q̃ nobilissimã ad allegoriã aut anagogen pre se ferũt intelligentiã: ex quibus figura iusti intelligitur. quare nõ ab re factum est: si iustus oliue fructifere a propheta comparetur.

¶ In finẽ ꝑ Amalech itelligentia Dauid. LII.

1 DIxit insipiens in cor de suo: non est deus.
2 Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatibus: nõ est qui faciat bonũ.
3 Deus de cẽlo ꝓspexit sup filios hominũ: vt videat si est intelligẽs aut requi-

¶ In finẽ ꝑ Amalech intellectus Dauid. LII.

DIxit insipiens in corde suo: non est deus.
Corrupti sũt & abominabiles facti sũt i volũtatibus suis
Nõ est qui faciat bonũ: nõ est vsq̃ ad vnum.
Dñs de cẽlo ꝓspexit sup filios hominũ: vt videat si est intelligẽs aut requi-

¶ Victori per chorũ eruditio Dauid. LIII.

DIxit stultus in corde suo: nõ est deus.
Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniqtate: non est qui faciat bonum.
Deus de celo ꝓspexit sup filios hominũ: vt videat si esset intelligens requi-

GALL.	ROM.	HEB.
rens deum.	rens deum.	rens deum.
4 O mnes dęclinauęrunt/ſi mul inutiles facti ſunt:nō eſt qui faciat bonum non eſt vſq; ad vnum.	O mnes dęclinauęrunt/ſi mul inutiles facti ſũt: nō eſt qui faciat bonum non eſt vſq; ad vnum.	O mnes auerſi ſunt/pari ter adhęſerũt:non eſt qui faciat bonum nō eſt vſq; ad vnum.
5 N onne ſcient omnes qui operantur iniquitatē:qui dęuorant plębem meam vt cibum panis?	N onne cognoſcent om nes qui operantur iniqui tatem/qui dęuorant plę bē meā ſicut eſcā panis?	N ūqd nō cognouęrunt: q̄ operanť iniquitatem? Qui comedunt populū meum vt cibū panis/deū
6 D eum nō inuocauęrũt: illic trepidauęrunt timo re vbi nō fuit timor.	deum nō inuocauęrũt:il lic trepidauęrunt timore vbi non erat timor.	non inuocauęrunt:ibi ti muęrunt timore vbi non eſt timor.
7 Q m̄ deus diſſipauit oſſa eorũ q̄ hoīb⁹ placēt:cōfu ſi ſũt/qm̄ de⁹ ſpręuit eos.	Q m̄ de⁹ diſſipat oſſa ho minũ ſibi placētiũ:cōfuſi ſũt qm̄ deus ſpręuit eos.	Quoniā de⁹ diſpſit oſſa circūdātiū te: cōfundęris quia deus ,pięcit eos.
8 Q uis dabit ex ſion ſalu tare iſrael? cum conuerte rit deus captiuitatem plę bis ſue:exultabit iacob & lętabitur iſraęl.	Quis dabit ex ſion ſalu tare iſrl? dū auertet dñs captiuitatē plębis ſue. E xultabit iacob:& lęta bit iſraęl.	Quis dabit ex ſion ſalu tare iſrl? cū reduxerit de⁹ captiuitatē populi ſui. E xultabit iacob: lętabi tur iſraęl.

TITVLVS. Ad victoriā per chorū eruditio Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta i inſtru ctione ſpiritus loquitur de antichriſto.

EXPOSITIO CONTINVA. D ixit inſipiens in corde ſuo:nō eſt deus. cogitauit homo peccati in animo ſuo:Chriſtū dominū non eſſe deū. C orrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in iniquitatibus; non eſt qui faciat bonum. adherētes homini peccati anima mortui ſunt/& deo odibiles in execra dis peccatis ſuis:nō eſt qui operetur opus deo acceptū. D eus de celo proſpexit ſuper filios homi num:vt videat ſi eſt intelligēs aut requirens deum. prouidens deus vniuerſis/ex glorie ſue throno intuitus eſt multitudinē inſipientium/vniuerſū cetum hominū carnaliū:ſi forte inter eos quiſpiam ſa ſet ſpiritualis/qui relictis rebus vanis requireret eum. O mnes declinauerūt/ſimul inutiles facti ſunt; non eſt qui faciat bonū non eſt vſq; ad vnum. vidit deus omnes filios hominū/tranſgreſſores/ab o auerſos/ſimul conſentientes in malum/factoſq; ad finem eorū conſequēdū ineptos:nō eſſe inter eos ne vnū quidem qui operetur bonum. N onne ſcient omnes qui operantur iniquitatem:qui deuora plebē meā ſicut eſcā panis/nunquid inulti manebunt/nōne ex penis flagitia ſua intelligēt impij/ini piētes & carnales hoies trāſgreſſionū operatores:qui cōſumunt fideles meos eoſq; in nichilum redi gūt/& deglutiūt tāq̄ bucellā panis. D eū nō iuocauerūt: illic trepidauerūt timore vbi nō fuit timor. preces deo nō fuderunt vt eis parcēs ignoſceret a futura indignatione:formidauerūt huius vite ma la/& bonorū terrenorū priuationes vbi nō fuit timendū. Q uoniā deus diſſipauit oſſa eorū qui ho minibus placent:confuſi ſunt quoniam deus ſpreuit eos. timuerunt vbi nō fuit timor/quoniā deus confregit vires & potētias applaudentiū huiuſmodi inſipiēti/homini peccati:qui vna cum eo eterna confuſione dānati ſunt/quia Chriſtus dñs abominatus eſt eos. Q uis dabit ex ſion ſalutare iſrael/cū cōuerterit dñs captiuitatē plebis ſue:exultabit iacob & letabitur iſrael. optans in ſpiritu prophe cōſulit deum/O quādo erit q̄ Chriſtus dñs ſaluator ſpiritualiū animarū/ex mōte ſancto ſuo cogno ſcetur/reſpondet ſpiritus ſanctus/in fine tēporū cum reuocauerit a diſperſione filios iſrael/tunc hic vnus paſtor & grex vnus/& in cognitione ſalutaris dei gaudebit vterq; populus & ſaluandus ex gē tibus & ex Iudeis ſaluandus.

ADVERTE hunc 42 pſalmum a pſalmo 13 conſimiliter incipiente in verbis parum differre. ſed tertiūdecimū preſertim de inſipiēti populo hebreorū eſſe:q vſq; hodie Chriſtū negat eſſe deū. qđ q facit:&ſi ore deū eſſe dicat/corde negat/vt prim⁹ verſus habet. at hic pſalmus de inſipiēte hoie pec cati id eſt antichriſto exponiť. vt &ſi cū tertiodecimo verbis idē:ſentētia tamē diuerſ⁹ videať. cur ni

occasionē:suggerit septimꝰ versus/ vt ex hebreo habeť.antichristus eni similiter vt hebrei/ Christū regem/vniuersorum dñm/per quē omnia facta sunt:negaturus est esse deū/& afflicturus ecclesiā in nouissima plaga/vt iudei in prima. que nō cessabit priusq̄ confusione eius detecta/& bestialis/carnalisq; secte eius:ex omnibus gētibus & iudeis fiat oule vnū & pastor vnus qui est Christꝰ IHESVS/ dñs superbenedictus in secula. ¶Septimus versus. quoniā deus dissipauit ossa eorū qui hominibus placent:decimo versui psalmi 13 ex opposito respōdet. nā ille de Christo propter nos inope facto/ cuius doctrinā spreuerūt iudei:hic autē de antichristo expositus est. nā vbi legimus quoniā dissipauit ossa eorū qui hominibus placent/cōfusi sunt quoniā deus spreuit eos:ex hebreo legitur quoniā deus dispersit ossa circūdantium te/confunderis quia deus proiecit eos. vbi sermo in spiritu ad vnū insipientē dirigitur:nō diuina sed solū humana ope fultū/hominū quidē corruptorū/carnaliū/seductorum/nullū operantiū bonū/affligentiū populū fidelē/ad paucitatē & pene ad nichilū redigentiū vsq; ad conuersionē dispersionis iudeorum. quod maxime homini peccati antichristo conuenire:cōsentaneum est.

¶In finē in carminibus intellectꝰ Dā cū vēnissēt Ziphei & dixissent ad Saul/nōne Dā abscōditus est apud nos? LIII.

1 DEus in nomine tuo saluū me fac:& i virtute tua iudica me.

2 Deus exaudi orationē meam: auribus percipe verba oris mei.

3 Quoniā alieni insurrexē runt aduersum me & fortes quesierūt animā meā nō proposuerūt deū ante conspectū suū. Semp.

4 Ecce enim deus adiuuat me: & dominꝰ susceptor est anime mee.

5 Auerte mala inimicis meis:in veritate tua disperde illos.

6 Volūtarie sacrificabo tibi:cōfitebor nomini tuo dñe quoniā bonum est.

7 Quoniā ex omni tribulatione eripuisti me:& super inimicos meos despexit oculus meus.

¶In finē in carminibus intellectꝰ Dā cū vēnissēt Ziphei & dixissēt ad Saul/nōne ecce Dā abscōditus est apud nos? LIII.

DEus in nomine tuo saluum me fac:& in virtute tua libera me.

Deus exaudi orationē meā:auribus percipe verba oris mei.

Quoniā alieni insurrexē runt in me/& fortes quesierunt animam meā: & non proposuerūt deū ante conspectum suū. Dp.

Ecce enim deus adiuuat me:& dominꝰ susceptor est anime mee.

Auerte mala inimicis meis:& in veritate tua disp. de illos.

Volūtarie sacrificabo tibi:& confitebor noi tuo domine qm̄ bonū est.

Quoniā ex omni tribulatione eripuisti me.& super inimicos meos respexit oculus meus.

¶Victori in psalmis eruditio Dauid cū vēnissent Ziphei & dixissēt Saul/ nōne Dauid abscōditus est apud nos? LIIII.

DEus in nomine tuo salua me:& in fortitudine tua vlciscere me.

Deus exaudi orationē meā:auribus percipe verba oris mei.

Quia alieni insurrexerūt aduersꝰ me/& fortes quesierunt animā meā:& nō proposuerūt deū in conspectu suo. Sela.

Ecce deus auxiliabitur michi: dominꝰ sustentās animam meam.

Redde malum insidiatoribus meis: i veritate tua disperde eos.

Volūtarie sacrificabo tibi: cōfitebor noi tuo dñe quoniam bonum est.

Quoniā ex omni tribulatione liberauit me:& inimicos meos vidit oculus meus.

TITVLVS. Ad victoriā in psalmis eruditio Dauid/cū venissent Ziphei & dixissent Saul/nōne Dauid absconditus est apud nos? pro titulo legatur caput 26 primi regnorū. Dauid: personam gessit Christi orantis in horto. Ziphei. Iude traditoris. Saul/Abner & cōplices:principū sacerdotum et cohortis. Psalmus:humana deprecatio. Dauid:ipulsu spiritus loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus in nomine tuo saluum me fac: & in virtute tua iudica me. conditor eterne, ppter nomẽ tuũ/verbũ tuũ/salutare tuũ salua me: & i fortitudine tua vidica me/ de zipheis & aliis inimicis meis. Deus exaudi orationẽ meam: auribus percipe verba oris mei. dñe deus admitte precẽ meã: aures tue pateant deprecationibus meis. Quoniã alieni insurrexerunt aduersũ me/& fortes quesierunt animã meã: & nõ proposuerũt deũ ante conspectũ suũ. percipe verba oris mei/quoniã auersi & alienati a te irruerunt in me/& potẽtiores me moliti sunt auferre vitam meã: & nequaq̃ dei metum in animo/& pre oculis mentis habuerunt. Ecce enī deus adiuuat me: & dominus susceptor est anime mee. sed ecce deus auxiliator meus est: & deus defensor vite mee est. Auerte mala inimicis meis: & in veritate tua disperde illos. O deus eterne vltionem redde insidiatoribus meis: & in vero tuo iudicio contere eos. Volũtarie sacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo dñe qm̃ bonum est. vltronee & prõpta voluntate sacrificiũ tibi offerã pro mea liberatione: & laudabo te deum meũ quoniã salutare & equũ est. Quoniã ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus. salutare & equũ est/quoniam ex omni michi intentato periculo liberasti me: & fecisti vt proprijs oculis in mea potestate viderim hostes meos.

ADVERTE. Quinto versu. auerte mala inimicis meis: Hieronymus ex hebreo redde mala insidiatoribus meis. quare potius esset legendũ conuerte mala inimicis meis. auerte enī & conuerte oppositam habent significationẽ. & particula sequens/& in veritate tua disperde illos: hanc intelligentiã requirit. q̃q̃ & grece habeat αποστρεφει id est auertet sed hec duo verba επιστρεφω & αποστρεφω conuerto & auerto: plerũq; inueniunt confusa. vt vbi vnũ scribi debet: inueniatur scriptũ alterũ. vt & hic scribẽdũ potius fuisset επιστρεφει/siue potiꝰ επιστρεψον. et vbi vltimo versu sexti psalmi legitur conuertantur: illic in greco passiuum verbi vnde hic dicimus auerte/positum est. ¶ Septimo versu. ex omni tribulatione eripuisti me: Hieronymus ex hebreo qm̃ ex omni tribulatione liberauit me. & id liberauit: videtur ad nomẽ & non ad patrẽ referendũ. vt & sensus: ex precedẽte versu sumatur. volũtarie sacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo/verbo tuo/quoniã bonum est. & confitebor inquã quoniã verbũ tuum ex omni tribulatione liberauit me. salus enī & a patre & a verbo eiꝰ. sed qui patrẽ et verbũ noiat: vtriusq; spiritũ intelligit. ¶ Qđ vero eodẽ septimo versu ex hebreo subiungitur/& inimicos meos vidit oculus meꝰ: respicit quod dicit capite 26 primi regnorũ. venerunt ergo Dauid et Abisai nocte ad populum: et inuenerunt Saul iacentẽ et dormientem in tentorio/et hastam fixam in terra ad caput eius/Abner autem et populum dormiẽtes in circuitu eius: quod et Christũ nocte resurgentem/clypeatos/hastatosq; custodes suos dormientes/ et cecum populum hebraicum reperisse: figurasse potest.

¶ In finẽ in carminibꝰ intellectus Dauid. LIIII.

1 EXaudi deꝰ orationẽ meã/& ne despexeris deprecationẽ meam: intẽde michi & exaudi me.

2 Cõtristatus sũ in exercitatione mea/& cõturbatꝰ sum a voce inimici: & a tribulatione peccatoris.

3 Qm̃ declinauerũt in me iniquitatem: & in ira molesti erant michi.

4 Cor meũ cõturbatũ est in me: & formido mortis cecidit super me.

5 Timor & tremor venit super me: & contexit me tenebra.

¶ In finẽ in carminibꝰ intellectus Dauid. LIIII.

EXaudi deus orationẽ meã/& ne despexeris deprecationẽ meã: intende in me & exaudi me.

Contristatus sũ in exercitatione mea/& cõturbatꝰ sum a voce inimici: & a tribulatione peccatoris.

Quoniã declinauerũt in me iniquitates: & in ira molesti erãt michi.

Cor meum conturbatũ est in me: & formido mortis cecidit super me.

Timor & tremor venerunt super me: & cõtexerunt me tenebre.

¶ Victori itellectꝰ in carminibus Dauid. LV.

EXaudi deꝰ orationẽ meã/ & ne despicias deprecationẽ meã: attende michi & exaudi me.

Humiliatus sũ in meditatione mea & conturbatus a voce inimici: a facie persequentis impij.

Qm̃ proiecerunt sup me iniquitatem: & in furore aduersabantur michi.

Cor meũ doluit in vitalibꝰ meis: & terrores mortis ceciderunt super me.

Timor & tremor venit super me: & operuit me caligo.

6 Et dixi quis dabit michi pēnas ſicut colūbe: & volabo & requieſcam?

7 Ecce ęlōgaui fugiens: & māſi in ſolitudine. Sēp.

8 Expectabam eū qui ſaluum me fęcit: a puſillanimitate ſpirit⁹ & tēpeſtate

9 Pręcipita domīe diuide linguas eorum: qm̄ vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate.

10 Die & nocte circūdabit eam ſuper muros ei⁹ iniquitas: & labor in medio eius & iniuſtitia.

11 Et non dęfęcit de platęis eius: vſura & dolus.

12 Quoniā ſi inimicus maledixiſſet michi: ſuſtinuiſſem vtiq;.

13 Et ſi is qui oderat me ſuper me magna locut⁹ fuiſſet: abſcodiſſem me forſitan ab eo.

14 Tu vęro homo vnanimis dux meus & notus me⁹.

15 Qui ſimul męcum dulces capiębas cibos: in domo dei ambulauimus cū conſenſu.

16 Veniat mors ſuper illos: & dęſcendant in infernū viuentes.

17 Quoniam nęquitię ī habitaculis eorum: ī medio eorum.

18 Ego autē ad deū clamaui: & dn̄s ſaluabit me.

19 Veſpere & mane & męridie narrabo & annūciabo: & exaudiet vocē meā

Et dixi quis dabit michi pennas ſicut columbe: & volabo & requieſcā?

Ecce ęlōgaui fugiens/ & manſi in ſolitudine: Dp̄. expectabam eū qui me ſaluū faceret a puſillo animo et tempeſtate.

Pręcipita domine et diui de linguas eorū: qm̄ vidi iniquitatem et contradictionem in ciuitate.

Die ac nocte circundabit eam ſuper muros ei⁹: iniquitas et labor in medio eius et iniuſtitia.

Et non dęfęcit de platęis ęi⁹ vſura et dolus: quoniā ſi iimicus me⁹ maledixiſſet michi / ſupportaſſem vtiq;.

Et ſi iſ qui oderat me ſup me magna locut⁹ fuiſſet: abſconderē me vtiq; ab eo.

Tu vęro homo vnanimis dux me⁹ & notus meus: qui ſimul męcum dulces capiębas cibos: in domo domini ambulauim⁹ cū conſenſu.

Veniat mors ſuper illos: et dęſcendant in infernū viuētes.

Quoniam nęquitia in hoſpitijs eorum: in medio ipſorū.

Ego aūt ad dn̄m clamaui: et dn̄s exaudiuit me.

Veſpere et mane et męridie/ narrabo et annuncia bo: et exaudiet vocē meā.

Et dixi quis dabit michi pennas columbe: vt volē & requieſcam?

Vt procul abeam: & cōmorer in dęſerto. Sela.

Feſtinabo vt ſaluer: ab ſpiritu tempeſtatis & turbidinis.

Pręcipita domine diui/ de linguas eorū: quoniā vidi iniquitatē & contradictionem in ciuitate.

Die & nocte circūeūtes muros eius/ ſcelus & dolor in medio eius: inſidię in vitalibus ęius.

Et nō recędit de platęis eius: dānū & fraudulētia

Non enim inimicus exprobrauit michi: vt ſuſtineam.

Neq; is qui me oderat ſuper me magnificatus eſt: vt abſcondar ab eo.

Sed tu hō vnanimis meus: dux me⁹ & not⁹ me⁹.

Qui ſimul habuim⁹ dulce ſecrętum: in domo dei ambulauimus ī terrore.

Veniat mors ſuper eos: dęſcendant in interitum viuentes.

Quia nęquitię in congregatione eorum: & in medio eorum.

Ego autē ad deū clamabo: & dn̄s ſaluabit me.

Veſpere & mane & męridie loquar & reſonabo: & exaudiet vocem meā.

GALL.	ROM.	HEB.
20 Redimet in pace animã meam ab ijs qui appropi quant michi: quoniã in ter multos erãt mecum.	Liberauit in pace animã meam ab ijs qui appropi quant michi: quoniã in ter multos erant mecum.	Redimet in pace animã meam ab appropinquã tibus michi: multi enim fuerũt aduersum me.
21 Exaudiet deus & humi liabit illos: qui est ante sę cula. Semper.	Exaudiet dẽ & humili abit eos: qui est ante scła & manet in ęternũ. Dp.	Exaudiet deus & humi liabit eos: q iudex est ab initio. Sela.
22 Non enim est illis com mutatio/ & nõ timuerũt deum: extendit manum suam in retribuendo.	Non enim est illis com mutatio & non timuerũt deum: extendit manum suã in retribuendo illis.	Non eni mutantur neq timent deum: extendit manum suam ad pacifi ca sua.
23 Cõtaminauerunt testa mentum eius/ diuisi sunt ab ira vultus eius: & ap propinquauit cor illius.	Contaminauerũt testa mentum eius/diuisi sunt ab ira vultus eius: & ap propiauit cor eius.	Contaminabit pactum suum/nitidius butyro os eius: appropinquat autẽ cor illius.
24 Molliti sũt sermones eĩ super oleum: & ipsi sunt iacula.	Molierunt sermones su os super oleum: & ipsi sũt iacula.	Molliores sermones eĩ oleo: cum sint lancee.
25 Iacta super dominũ cu ram tuam & ipse te ęnu triet: nõ dabit in ęternũ fluctuationem iusto.	Iacta in deũ cogitatũ tu um: & ipse te ęnutriet. Non dabit in ęternũ flu ctuationem iusto: tu vero	Proijce sup dñm charita tẽ tuã: & ipse ęnutriet te. Non dabit in ęternũ: flu ctuationem iusto.
26 Tu vero deus dęduces eos: in puteum interitus.	dęduces eos in puteũ in teritus.	Tu autem deus dęduces eos in puteum interitus.
27 Viri sãguinum & dolosi nõdimidiabũt dies suos: ego autẽ sperabo i te dñe	Viri sãguinum & dolosi nõ dimidiabũt dies suos: ego vero i te sperabo dñe	Viri sãguinũ & dolosi nõ dimidiabũt dies suos: e go autẽ fiduciã habeo tui

TITVLVS. Ad victoriã in psalmis eruditio Dauid. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu inducit Christum.

EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi deus orationẽ meã/ & ne despexeris deprecationẽ meam: intẽde michi & exaudi me. quater resumit paterni presidij inuocationẽ. Contristatus sũ in exercitatione mea: & cõturbatus sũ a voce inimici/ & a tribulatione peccatoris. mestitia affectus sum in cõuersatione mea in mũdo & cõmotus a maliloquẽtia aduersantis populi/ nũc dicẽtis homo malus est/ demonium habet/ in beelzebuth ejcit demonia/ & ab afflictione populi transgressoris/ me nũc ejcientis nunc lapidare/ nunc mortificare volẽtis. Quoniã declinauerunt in me iniquitatẽ: & in ira molesti erant michi. cõtristatus sum & cõturbatus sũ in exercitatione mea/ qũ oia opera mea & dicta impugebant michi in peccatũ: & pre iracũdia infensi erant michi/ molestia me afficiebãt. Cor meũ cõturbatum est in me: & formido mortis cecidit sup me. anima mea anxiata est in me: & terror mortis circũdedit me. Timor & tremor venit super me: & contexit me tenebra. metus & cõtremitio ob infensionem in me inimicorũ iudeorũ irruerũt super me: & oculi caligauerũt in me. Et dixi quis dabit michi pennas sicut colũbe: & volabo & requiescã/ & querelã fudi/ quis prestabit michi presidiũ diffugiendi/ sicut simplex & innocua colũba alarũ beneficio pericula vitat: & ego diffugiã a tanta turba maleuolorũ/ & quiete reficiar & paululũ a molestia respirabo. Ecce elongaui fugiẽs: & mansi in solitudine. ecce discessi ab eis elongãs: & habitaui in cãpestribus & desertis locis/ semotis ab habitatione hominum. Expectabã eũ qui saluũ me fecit: a pusillanimitate spiritus & tẽpestate. operiebar salutem meã a deo qui & me saluare dignatus est: & vires animi refocillare a cõsternatiõe & turbatione animee/ & ab illa hostili persecutione. Precipita dñe/ diuide linguas eorũ: quoniã vidi iniquitatẽ & cõ-

traditionē in ciuitate. demolire pater machinationes eorū/& fac vt verbis nō cōspirēt/nō cōcordēt
10 in sētētijs:qm̄ ego malā i me cor& volūtatē aspexi/& i Hierusalē cōtradicēdi michi intētionē. Die ac
nocte circūdabit eā sup muros eius iniquitas:& labor in medio eius & iniustitia. iugiter nequitia ma-
11 iorū ei9 & custodū occupabit eā:& mediū populū dolor occupabit & scelerata vita. Et nō defecit de
12 platæis ei9:vsura & dol9. & a negociatorib9 eius:nunq̄ fœnus abierit & defraudationis astutia. Q m̄
si inimicus meus maledixisset michi:sustinuissē vtiq;. si aduersari9 meus cōiurasset i mortē meā:æquo
13 equidē tolerassē animo. Et si is qui oderat me sup me magna locutus fuisset:abscondissē me forsan
ab eo. & si is qui michi infensus erat/michi verbis mortē intētasset:forte eius p̄sentiā diffugiēs/me sub-
14 straxissē ab eo. Tu vero homo vnanimis:dux meus & notus me9. Q ui simul mecū dulces capiebas
15 cibos:in domo dei ambulauim9 cū cōsensu. at vero tu vir pacifice mecū versatus:ductor meus & fa-
miliaris meus cōiurasti in me/malignatus es in me. tu qui in mensa mea dulci doctrina pascebaris &
cibo:tu qui mecū ceu apostolus meus/vna ābulabas i tēplo dei/mecū cōsentiēs & assistēs meis exhor
16 tationibus/cōiurasti in meā mortē/& cū inimicis meis aduersū me es machinatus. Veniat mors sup
illos:& descendāt in infernū viuētes. interitus occupet eos qui cōciliati sūt et tecū in mortē meā con
17 spirauerūt:et eos viuos absorbeat tartarus. Q m̄ nequitie in habitaculis eorū:in medio eorū. infern9
deglutiat eos/qm̄ mens nequā/et flagitiosa in me cōsilia in cōuenticulis eorū:et in cordibus eorum.
18 Ego autē ad dñm clamaui et dñs saluabit me. ego vero patrē meū rogaui:et deus pater me9 a ma-
19 litia eorū exaudiet et liberabit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annunciabo:et exaudiet
vocē meā. vespere in horto/et mane in manib9 satellitū hostiū meorū/et meridie i oblatione mea i-
20 uocabo et clamabo ad patrē meū:et ipse clamores meos suscipiet. Redimet in pace aīam meā ab
ijs qui appropinquāt michi:qm̄ inter multos erāt mecū. pater me9 in tranquillitate liberabit spiritū
meū ab iis qui ipetūt me ad nocendū:qm̄ magnus numerus eorū qui ad me perdendū aggressi sūt.
21 Exaudiet de9 et humiliabit illos:qui est ante secula. pater me9 p̄ces meas admittet et deus dejciet
22 aggressores meos:qui et deus et iudex est āte mūdi exordia. Nō cni est illis cōmutatio et nō timue-
runt deū:extēdit manū suā in retribuēdo. dejciet quidē eos/nā illi nō cōuertent malo in bonum/
penitentiā nō agēt/siquidē obstinati sūt/et nō reuersi sūt dei iudiciū:deus autē vindictā suā parauit
23 ad retribuēdū. Cōtaminauerūt testamētū eius/diuisi sūt ab ira vultus eius:& appropinquauit cor il
lius. irritā fecerūt legē dñi/dispersi sūt ab indignatione seuēritatis eius:et volūtas eius ꝓpinqua fa-
24. cta est ad vlciscendū. Molliti sūt sermones eius sup oleū:et ipsi sūt iacula. illi insēsati molliores exi-
25 stimauerūt diuinas cominationes oleo:sed ille erūt tela illos cōfodiētia. Iacta sup dñm curā tuam et
ipse te enutriet:et nō dabit in eternū fluctuationē iusto. cōmitte te ꝓrsus deo et totā animi tui solici
tudinē illi relinque et ipse ꝓuidebit tibi:et nō sinet volūtatis sue factorē/cogitatū omnē et curā sui in
26 eo iactantē ābulantēq; in mādatis eius/perire in sēpiternū. Tu vero deduces eos: in puteū interit9.
at tu pater iustorū amator/deturbabis ꝓtinaces et obstinatos aduersarios meos:in intermine mortis
27 abyssū/in eternorū suppliciorū lacū. Viri sāguinū et dolosi nō dimidiabūt dies suos:ego autē spera
bo in te dñe. hoies sāguinarij/hoies sitiētes innocētē fundere sāguinē/et hoies dolo deceptiōeq; ple-
ni ad dierū suorū nō ptingēt medietatē:at ego celestis pater i nullo alio q̄ i te fiduciā meā collocabo
ADVERTE Quinto versu. vltima particula psalteriū gallicū habet et cōtexit me tenebra:nūc nō
ita psallūt eo vtētes/sed ex psaltęrio romano cōmutauerūt. et passim psallūt:et cōtexerūt me tene-
bre. et q̄q̄ hoc et illud idē sit:hoc tamē vltimū magis latine dictū visū est:et hec forte cōmutationis
causa. ¶ Quod versu septimo assertorie dicitur ecce elōgaui fugiēs et māsi i solitudine:idē facer Hie
ronymus suspēsa oratione cōtinuat p̄cedēti versui/hoc pacto. vt ꝓcul abeā et cōmorer in deserto. et
siue hoc siue illo modo dicat:cōstat dño salutari nostro cōuenire. nā cū sustulissent Herodes Ioannē:
simulabat se Christū velle vidęre. Christus autē subdolū cor eius ituēs:in solitudine māsit. et vt nar
rat Lucas:assūptis discipulis suis secessit seorsū i locū desertū/qui est bethsaide. vbi et ad turbas (que
vt cognouerūt secute sūt) locut9 est de regno dei. et sanitates ꝓfecit. et quinq; millia hoim ex quinq;
panibus et duobus piscibus pauit. ¶ Octauo versu. expectabā eū qui saluū me fecit a pusillanimitate
spirit9 et tēpestate:Hieronym9 ex hebræo paulo aliter/festinabo vt saluer ab spiritu tempestatis et
turbinis. quo designari videt:accelerabo solitudines et deserta loca petere/eripiar a spiritu tēpestatis
et turbinis/quem herodes cū cōplicibus suis scribis et pharisęis in me molirentur. nouerat enī oia:et
quo furore et turbine debacchati fuissent nisi secessisset. sed precipitati sunt et diuisi:ꝑ eius absentiā.
et qđ illic dicit a pusillanimitate spirit9/hic a spiritu tēpestatis:hoc vltimū magis aptū est huic loco
et vt dicat de Christo. quare intelligatur acsi diceremus expectabā vt saluus fierē a spiritu turbinis
et tēpestate. siquidē et spiritus turbinis et spiritus tēpestatis:idē. ¶ Quartodecimo versu. hec tria ho
mo vnanimis/dux meus/notus me9:ꝓditori Iude conueniūt. nā a primo/q̄ vnanimis esset:apostola
tū accepit. not9 me9. quis enī magis not9:q̄ qui cōuiuit et simul cū altero cibū/potūq; cōtinuo sumit.
dux me9 a dño in spiritu ꝓphetie dicit:qa loculos habebat / dispensator oim erat & ꝓuisor. quocūq;

diuertebat:& dñs quoq; cũ ceteris seq̃bat ¶Quitodecio versu.q̃ sic mecũ dulces capiebas cibos.q̃us & hoc Iude qui saluatorẽ aut ꝓdebat aut ꝓditur⁹ erat/apte cõueniat/quod & ex 10 versu psalmi 40 manifeste cognoscit:Hieronym⁹ tamẽ ex hebræo aliũ elicit sensũ:qui nõ minus Iude cõuenit.vbi eni dicim⁹/qui simul mecũ dulces capiebas cibos:Hieronym⁹ ex hebræo habet/qui simul habuim⁹ dulce secretũ.sed quodnã dulce illud secretũ? Lucas ꝓfecto aperit dicẽs.assũpsit IHESVS duodeci discipulos suos secreto & ait illis:ecce ascẽdim⁹ hierosolymã & cõsumabunt oia q̃ scripta sũt ꝑ ꝓphetas de filio hois.tradet eni gẽtibus/& illudetur/& flagellabit/& cõspuet. postq̃ flagellauerint cõspuent eũ:& die tertia resurget.idẽ in Mattheo.idẽ dicit in Marco.vides duodeci dicit:quorũ ꝓculdubio Iudas vnus erat.cui & cũ ceteris:dulciter hoc secretũ excess⁹ sui & anastaseos sue apertebat.varus igit signis & indicus ꝓditor salutaris nostri/a spiritu manifestat:q̃ homo vnanimis/q̃ dux & cui ceterorũ ꝓuidẽtia cõmissa/q̃ vnus eorũ cui saluator secreta sua cõmittebat/& ex nra hic tralatione & 40 psalmo q̃ saluatori in eadẽ mẽsa cõuiuebat. ¶Versu septimodecimo vbi habem⁹ i habitaculis eorũ:Hieronymus ex hebræo i cõgregatiõe eorũ.qđ apte quadrat:ꝓpter cõcilia & cõuentiones eorũ in vnũ ut dñm vite/dolo pderẽt ¶Vicesimo versu.qñ iter multos erãt mecũ:aptius Hieronym⁹ ex hebræo/multi eni fuerũt aduersũ me.neq̃ cũ mecũ dicim⁹:æque apte trahit sensus.pene eni et mecũ & aduersũ me:quippiã p̃tendũt cõtrariũ.quare poti⁹ dicẽdũ videt:qñ inter multos erãt cõtra me, quod pide valeat ac/qñ mlti/aut i multitudie erãt cõtra me. ¶Vicesimosecũdo versu vbi loc⁹ est diapsalmatis/& extẽdit manũ suã in retribuẽdo:Hieronym⁹ ex hebræo habet/extẽdit manũ suã ad pacifica sua.vbi & in sequẽtib⁹ versib⁹ vsq; ad 26:videt ꝓphetia ab ipsis illis ex opposito cõuerti ad pios & electos/& alia habẽri intelligẽtia q̃ interptes tradidẽre. Talisq; & hui⁹ & sequentiũ versuũ habẽri poterit intellect⁹.extẽdit manũ suã ad pacifica sua.de⁹ cõuertit manũ suã ad eos qui pacẽ ei⁹ amabũt.C õtaminabit pactũ suũ/nitidi⁹ butyro os eius:appropinquat autẽ cor illius.repudiabit deus vetus testamentũ/sinceri⁹ caseo os ei⁹/verbũ & sapiẽtia annũciãs nouũ:et verbis eius cor ei⁹ accedit. Molliores sermones ei⁹ oleo:cũ sint lancee.sermones diuini oris molliores sũt oleo/sup mel & fauũ dulciores: cũ vt lãcee penetrabiles sint/& vt gladij ãcipites. ¶Aduerte etiã versu 23 ex hebræo reperiri pugnat autẽ cor illi⁹. & hãc tũc habeat sentẽtiã. cor illi⁹ valide certat ad victoriã. Quibus armis? Sermonibus dulcioribus melle & fauo:sed q̃ ex sequẽti versu tũt iacula.viuus est eni sermo dei & efficax & penetrabilior oi gladio ancipiti:& ptingẽs vsq; ad diuisionẽ aie ac spirit⁹/cõpagũ quoq; ac medullarũ.Et hec nõ indigna sentẽtia. ¶Vicesimoquito versu. iacta sup dñm curã tuã:Hieronym⁹ ex hebreo proice sup dñm charitatẽ tuã.vtrũq; bonã cõtinet sentẽtiã.dñs in euãgelio nolite solliciti esse dicẽtes:qđ mãducabim⁹/aut qđ bibem⁹/aut quo operiemur.hec eni oia gẽtes inqrũt.scit eni pater vester:q̃ his oibus indigetis.q̃rite ergo primũ regnũ dei & iustitiã ei⁹:& hec oia adijcient vobis.& qđ hoc est:nisi iacta sup dñm curã tuã/& ipse te enutriet? qđ autẽ ex hebræo habet charitatẽ/quod primi & maximi cõtinet ꝓcepti ipletionẽ:idẽ valeat.nã qui in deũ/totũ amorẽ suũ cõuertit:illũ maxime sitit/in illo sperat & confidit/& in illũ totã & vniuersã curã suã reijcit.qui & det nobis gratiã:vt & charitatẽ & omnẽ solicitudinẽ nostrã i eũ itegra fide & oi reijciam⁹ fiducia/q̃ est & erat & erit superbñdict⁹ i scla, Amen.

¶In finẽ ꝓpꝛo q̃ a sctis lõge fact⁹ est/Dd i tituli iscriptione cum tenuerũt eũ allophyli i geth. LV.

1 MIserere mei de⁹ quoniam cõculcauit me homo: tota die ipugnãs tribulauit me.

2 C õculcauerũt me iimici mei tota die:qñ mlti bellantes aduersum me.

3 Ab altitudine diei timebo:ego vero i te sperabo.

4 In deo laudabo sermones meos/in deo sperauí:

¶In finẽ ꝓpꝛo q̃ a sctis lõge fact⁹ est/Dd i tituli iscriptiõe cũ tenuerũt eũ allophyli in Geth. LV.

MIserere mihi domie quoniam conculcauit me homo:tota die bellans tribulauit me.

C õculcauerũt me iimici tota die:ab altitudie diei Quoniã multi q̃ debellant me timebũt: ego vero in te sperabo dñe.

In deo laudabo sermones meos/tota die in deo

¶Victori ꝓ colũba muta eo q̃ ꝓcul abierit/Dd hũil'& simplex cũ tenuerũt eũ allophyli i geth. LVI.

MIserere mei de⁹ quoniã conculcauit me homo:tota die pugnans tribulauit me.

C õculcauerũt me insidiatores mei tota die:multi eni q̃ pugnant cõtra me. Altissime q̃ cũq; die timebo:ego i te cõfidã.

In deo laudabo verbũ/in deo sperauí:non timeb

non timębo quid faciat michi caro.

5 Tota die verba mea exe crabantur: aduersum me omnes cogitationes eorū in malum.

6 Inhabitabunt & abscon dent: ipsi calcaneum meū obseruabunt.

7 Sicut sustinuęrunt aiam meam pro nichilo saluos facies illos: ī ira populos confringes.

8 Deus vitam meā annūciaui tibi: posuisti lachrimas meas ī cōspectu tuo.

9 Sicut & in promissione tua: tunc conuertētur inimici mei retrorsum.

10 In quacunq; die inuocauero te: ecce cognoui quoniam deus meus es.

11 In deo laudabo verbum in deo laudabo sermonē/ in dño spęraui: non timę bo qd faciat michi homo

12 In me sunt de⁹ vota tua: q̄ reddā laudatiōes tibi.

13 Q̄m eripuisti aiam meā de morte/ & pedes meos de lapsu: vt placeā coram deo in lumine viuentium

spęrabo: non timębo qd faciat michi homo.

Tota die verba mea exe crabātur: aduersum me omnia consilia eorum in malum.

Inhabitabunt & abscon dent: ipsi calcaneum meū obseruabunt.

Sicut expectauit anima mea / pro nichilo saluos facies eos: in ira populos confringes.

Deus vitam meā nuncia ui tibi / posui lachrimas meas in conspectu tuo: si cut in repromissione tua.

Conuertant inimici mei retrorsum in quacūq; die inuocauero te: ecce agnoui quoniam deus meus estu.

In deo laudabo verbum & in dño laudabo sermonē/ in deo spabo: nō timę boqd faciat michi homo

In me sunt de⁹ vota: quę reddam laudationis tibi

Q̄m eripuisti aiam meā de morte oc̄los meos a lachrīs: pedes meos a lapsu

Vt placeam coram dño: in lumine viuentium.

bo quid faciat caro michi

Tota die sermonib⁹ me affligębant: cōtra me omnes cogitatiōes eorum in malum.

Congregabuntur absc̄o dite/ plantas meas obseruabunt: expectantes animam meam.

Quia nullus est saluus in eis: in furore populos dętrahet deus.

Secrętiora mea numera sti pone lachrimam meā in conspectu tuo: sed non in ęnarratione tua.

Tunc conuertentur: inimici mei retrorsum.

In quacunq; die inuocauero: hoc scio quia deus meus es.

In deo laudabo verbū / in dño prędicabo sermonē ī deo spęraui: nō timę boqd faciat homo mihi

In me sunt de⁹ vota tua: reddā gr̄arū actiōes tibi.

Quia eripuisti aiam meā de morte/ & pedes meos de lapsu: vt ambulē corā deo in lumine viuentiū.

TITVLVS. Ad victoriam pro colūba muta/ eo q; procul abierit dauid humilis atq; simplex quādo tenuerunt eum allophyli in geth. pro titulo legatur caput 21 primi regum. columba muta: populus fidelis charitatem simplicitatemq; seruans/ aduersariorum calamitate pressus vt ne mutire/ proloquiq; audeat. Dauid populi fidelis/ allophyli infidelium/ & geth terre ab infidelib⁹ domina te: figuram gessere. Propheta in spiritu loquitur in persona populi fidelis.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Miserere mei deus quoniā cōculcauit me homo: tota die ipugnās tribulauit me. mia tua succurrat michi deus quoniā populus aduersarius & infidelis depressit me:
2 & absq; requie me lacessens cōturbauit me. C ōculcauerūt me inimici mei tota die: qm̄ multi bellātes aduersum me. pstratum me tenuerunt dura seruitute/ me pressērūt viri infideles toto tēpore:
3 quoniā multitudine pugnantiū preualuerūt aduersum me. Ab altitudine diei timebo/ ego vero in te sperabo. nunquid a superbia que diebus meis se extulit formidabo/ nunquid concidam animo?
4 minime/ sed in te deus me⁹ spem liberationis mee collocabo. In deo laudabo sermones meos/ in deo speraui: nō timebo quid faciat michi caro. si qui sermones de deo erunt illos probabo/ in deo

ſpem meã cõiecī:moleſtias quas michi intulerint hoies carne ambulãtes nichili eſtimabo.T ota 5
die verba mea execrabanť:aduerſum me oẽs cogitatiões eorũ in malũ. inceſſanter ſermões meos
capiebãt in malũ in iproperiũq; ducebant:oĩs cogitatus eorũ ad malignãdum in me cõuerſus eſt.
I nhabitabũt & abſcõdẽt:ipſi calcaneũ meũ obſeruabũt. cõuerſabunť mecũ & celabũt peruerſos 6
in me cogitatꝰ ſuos:ipſi ſtudebũt me ſupplantare.S icut ſuſtinuerũt aiam meã/pro nichilo ſaluos 7
facies illos:in ira populos cõfringes.o deus ſpes mea & ſaluator meꝰ/ſicut inimici mei/viri infide-
les ſtuduerunt auferre vitã meã/ſic ꝓ re nulla illos ſaluos facies:ſed tu deꝰ in vindicta tua infideles
hoies illos collides.D eꝰ vitã meã annũciaui tibi:poſuiſti lachrimas meas i cõſpectu tuo. deꝰ affli 8
ctionẽ vite mee ante te ꝓnũciaui/ãte te fleui: & ſtillas fletuũ meorũ ãte te collocaſti.S icut & in ꝓ- 9
miſſione tua:tũc cõuertenť inimici mei retrorſum. I n quacũq; die iuocauero te:ecce cognoui quo 10
niã deus meꝰ es. ecce cõfido ac ſi pollicitꝰ eſſes:q; cõuertes inimicos meos retro/ꝓculq; a mea in-
feſtatione repelles.in quocũq; tẽpore tuã opem iplorauero / tuũ preſidiũ popoſcero: quia ſcio te
eſſe deũ meũ / qui ꝓ tua bonitate me nõ deſeres. I n deo laudabo verbũ in deo laudabo ſermonẽ: 11
in dño ſperaui nõ timebo quid faciat michi homo. dictũ aut factũ ſi cõtra te deũ meũ nõ fuerit ꝓ-
babo locutionem/ſi de te aut ꝓ te fuerit ꝓconizabo : in te deo meo ſpes mea cõiecta eſt/nichilipẽ
dã quicquid michi moleſti afferre poſſit homo.I n me ſunt deus vota tua:que reddã laudationes 12
tibi.o deus meꝰ/ſpes mea/liberator meꝰ in memetipſo tibi voui : reddere ſcilicet gratiarũ actio-
nes tibi.Q uoniã eripuiſti aiam meã de morte & pedes meos de lapſu:vt placeã corã deo in lu- 13
mine viuentium.reddam inquam gratiarum actiones tibi/quia liberaſti de interitu vitam meam/
ab hoſtium ſupplantatione me ſeruaſti:vt acceptari & placęre poſſim coram te deo meo in illu-
minatione vultus tui/in regione lucis/& gloria beatorum.

ADVERTE Pro titulo:fidelẽ cetũ/ſanctorũq; nõ ab re colũbam noiari. nam & in cãticis amato
rijs ita nũcupať:vt hic ſurge ꝓpera amica mea/colũba mea/formoſa mea & veni.& iterũ : vna eſt
colũba mea/ꝓfecta mea. Et ex hiſtorijs:colũba ſimplex auis/meditabũda/amãs/iuiolatã cõpari
fidẽ ſeruãs agnoſcit. et ex accipitribꝰ:ſibi pericula ꝑſentire/illaq; ſubſidẽdo & humili volatu deui
uitare.in illiſq; eſſe quidã glorie intellectꝰ:ex ſuis coloribꝰ variaq; diſpoſitione. que dũ in oſtenta
tione volat & ſuo plaudit volatu:tũc ſolito volatu multo velociorẽ ſpeculať occultus frõde latro/
& gaudentẽ in ipſa gloria rapit. Sed quid hoc aliud:niſi viuũ nature argumentũ ? quo ab optimo
cõditore monemur eſſe ſimplices:eſtote inquit ſimplices ſicut colũbe. eſſe in ſimplicitate medita
bũdos. eſſe charitatis/fideiq; tenaces. noſſe aduerſarios noſtros humilitate vitari poſſe. q; ſi effer
mur/ſi gloriabũdi nimis/in bonis nris exultemꝰ oſtẽtatuiq; eſſe volumꝰ:timendũ eq̃ ac reformidã
dũ eſt/ne occultꝰ inſidiator noſter/vbi viderit nos plus ſolito geſtiẽtes/nobiſq; ipſis applaudẽtes/
in ipſa gloria diripiat/raptos voret/& non ſit qui eripiat. ¶ Tertio verſu. ab altitudine diei time-
bo/ego vero in te ſperabo:hieronymꝰ ex hebrẽo/altiſſime quacũq; die territꝰ fuero in te cõfidã.
vbi altiſſime reſpicit deũ. et in traductionibꝰ hoc in loco diaphonia eſt. nã noſtra hic habet time
bo/hebręa territꝰ fuero/romana & vetus timebũt/quod referť ad bellãtes greca ου φοβηθησο-
μαι id eſt nõ timebo. ſed planior qui ex hebrẽo:& nõ magno ipendio colligiť ſenſus. ¶ Quarto
verſu. i deo laudabo ſermões meos:meos ſupfluit. nã hoc pacto ex hebreo i deo laudabo verbũ.
¶ Siť autẽ & i quito verſu. tota die verba mea execrabãť : mea ſupfluit. & id potiꝰ de verbis ad-
uerſariorũ eẽt itelligẽdũ. vt hic eliceret ſenſus. tota die/execrãda i me iactabãt verba. verũ circa
litterã ꝓ additiõe pticularũ meos & mea:aliter fuit exponẽdũ. ¶ Septio verſu. ſicut ſuſtinuerunt
aiam meã:ex hebrẽo expectãtes aia; meã. & ſine cõpatiõis nota: cõtinuať ſupiori ꝓticule/ipſi plã
tas meas obſeruabũt. & facilis eruiť ſenſus:vt vero habemꝰ difficiliꝰ. et tralatio romana cũ vtriq;
diſcrepat. ceterũ cõcordi ſine cõpatiõis nota verſũ icipemꝰ: ſuſtinuerũt aia; meã. ¶ Eodẽ ſepti
mo verſu. vbi dicimꝰ ꝓ nichilo ſaluos facies illos:ex hebreo/quia nullꝰ eſt ſaluus in eis. quare ꝓ
nichilo:negãter eſt accipiẽdũ. vt ſenſus ſit pro nulla re ſaluos facies illos/quia nullũ ſaluũ facies.
ſiue quod idẽ valuerit:ꝓ quacũq; re nõ ſaluos facies illos. ¶ Octauo verſu. deꝰ vitã meã annũcia
ui tibi/poſuiſti lachrimas meas i cõſpectu tuo:ex hebreo ſecretiora mea nũeraſti/pone lachrimã
meã in cõſpectu tuo. et alius deꝰ motionẽ meã enarraſti poſuiſti lachrimas meas i vtre tuo. Q uo
fit vt nobis potiꝰ dicendũ videať:deus vitã meã tu annũciaſti. ¶ Nono verſu. ſicut & in ꝓmiſſione
tua:ex hebreo ſed nõ in narratiõe tua vtrobiq; difficilis intelligẽtia:& que nõ ſatis cõſtat inter in-
terꝑtes ob homonymiam loci hebraici. Sed & alius habet ſicut & in numeratione tua. cuius ſen
ſus poteſt cũ ſupiore colligari. ac ſi diceret:tu deus recẽſuiſti/ agnouiſti vitam meã/poſuiſti lachri
mas meas in vaſe tuo/poſuiſti eas ante te veluti q eas nũeraſti. pio; enĩ lachrime ꝓcul dubio an
te deũ nũerate ſũt. & qđ hieronymꝰ habet ſed nõ i enarratiõe tua:arbitror id velle poſuiſti lachri
mas meas in cõſpectu tuo ſed in inenarratiõe tua/incõprehẽſibilitate tua/que nõ poteſt narrari.

¶ Duodecimo versu. que reddam laudationes tibi: ex romano & greco legendum laudationis. nā romana psalmographia habet: que reddam laudationis tibi. greca vero αϛ αϖοδωϛω αιρε=σεωϛ ϛου que reddam laudis tue. quasi sit sensus: que vota laudationis scilicet & gratiarū actionis reddam tibi/aut que vota laudis tue reddam. ex hebreo autē sine relationis nota: apertius reddam gratiarum actiones tibi. quare si laudationes pluratiue & accusante casu legitur: prestat obelo suffigere que/& integrum versum ita legere. in me sunt deus vota tua: reddam laudationes tibi. sic enim & hebreo conformius: & melior habetur sermo.

¶In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione cū fugeret a facie Saul in spelunca. LVI.

1 MIserere mei deus miserere mei: quoniā in te confidit anima mea
2 Et in vmbra alarum tuarum sperabo: donec trāseat iniquitas.
3 Clamabo ad deū altissimum: deū qui benefecit michi.
4 Misit de celo & liberauit me: dedit in opprobriū conculcantes me. Semper.
5 Misit deus misericordiā suam & veritatē suam/& eripuit animā meam de medio catulorū leonum: dormiui conturbatus.
6 Filij hominū dentes eorū arma & sagitte: & lingua eorum gladius acutus.
7 Exaltare sup celos deus: & in oi terra gloria tua.
8 Laqueum parauerūt pedibus meis: & incuruauerunt animam meam.
9 Foderunt ante faciē meā foueam: & incidērunt in eam. Semper.
10 Paratum cor meum deo paratum cor meum: cantabo & psalmum dicam.
11 Exurge glia mea exurge psaltiū et cithara: exurgā

¶In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione cū fugeret a facie Saul in spelunca. LVI

MIserere mei deus miserere mei: quoniā in te confidit anima mea Et in vmbra alarum tuarum spero: donec trāseat iniquitas.
Clamabo ad deum altissimum: & ad dominum qui benefecit michi.
Misit de celo & liberauit me: dedit in opprobriū conculcantes me. Dp̄.
Misit deus misericordiā suam & veritatem suam/ animam meā eripuit de medio catulorum leonū: dormiui conturbatus.
Filii hominū dentes eorū arma & sagitte: & lingua eorum machæra acuta.
Exaltare sup celos deus: & sup oēm terrā glia tua
Laqueos parauerunt pedibus meis: & incuruauerunt animam meam.
Fodērunt ante faciē meā foueam: & ipsi incidērūt in eam. Dp̄.
Paratum cor meū deus paratū cor meū: cātabo & psalmum dicam dño.
Exurge glia mea exurge psaltiū et cithara: exurgā

¶Victori vt non disperdas Dauid humilē et simplicē quādo fugit a facie Saul in spelunca. LVII.

MIserere mei deus miserere mei: quoniā in te sperat anima mea/ in vmbra alarum tuarū sperabo: donec transeant insidie.
Inuocabo deū altissimū: deum vltorem meum.
Mittet de celo & salua=bit me: exprobrabit conculcantibus me. Sela.
Mittet deus misericordiam suam & veritatem suam: anima mea in medio leonum dormiuit ferocientium.
Filij hoim dentes eorum lācee & sagitte: & lingua eorum gladius acutus.
Exaltare sup celos deus: in omni terra gloria tua.
Rete parauerunt gressibus meis: ad incuruandam animam meam.
Fodērunt ante me foueam: cecidērunt in mediū eius. Sela.
Paratum cor meū deus paratum cor meum: cantabo & psallam.
Surge gloria mea surge psaltēriū et cithara: surgā

GALL.	ROM.	HEB.
diluculo.	diluculo.	mane.
12 Confitębor tibi in popu lis domine: psalmum di cam tibi in gentibus.	Confitębor tibi in popu lis domine: et psalmum dicam tibi inter gentes.	Confitębor tibi in popu lis domine: cantabo tibi in gentibus.
13 Qm̃ magnificata est vsq; ad cęlos mia tua: & vsq; ad nubes vęritas tua.	Qm̃ magnificata est vsq; ad cęlos mia tua: & vsq; ad nubes vęritas tua.	Quia magna vsq; ad cę los mia tua: & vsq; ad nu bes vęritas tua.
14 Exaltare sup cęlos de9: et sup oēm terrā gloria tua.	Exaltare sup cęlos de9: et sup oēm terrā gloria tua.	Exaltare sup cęlos deus: in omni terra gloria tua.

TITVLVS. Ad victoriam vt non disperdas dauid humilem & simplicem / quādo fugit a facie saul in speluncam. pro titulo lege caput 24 primi regnorū. dauid humilis & simplex Christus domin⁹ in passione. saul inuidus/maliuolus & superbus populus hebraicus. spelunca glorioſum domini sepulcrum. Propheta in spiritu dominum inducit ad patrem/orantem.

EXPOSITIO CONTINVA. Miserere mei deus miserere mei: quoniā in te cōfidit anima mea, pater meus misereſcat te mei/pater misereſcat te mei: quia in tuo solius auxilio sperat spiritus mei. Et in vmbra alarū tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. & o pater in protectione tua/misericordia tua & vero iudicio/spem meam collocabo: donec scelus sit abolitum & donec inimicorum meorū defecerint insidie. Clamabo ad deum altissimum: deum qui benefecit michi. vociferabo ad celestem patrem meū/deum super omnia exaltatum: deum benefactorē/vindicē & vltorem meū. Misit de celo & liberauit me: dedit in opprobrium conculcantes me. benefactorem quidē meum/quia transmisit auxiliū suū de celo/& eripuit me: vindicem vero & vltorē/quia in ignominiam & cōfusionem dedit opprimentes me. Misit deus misericordiam suam/& veritatē suam & eripuit animā meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus. de celo transmisit pater protectionem & auxilium suum/miserationē suam & vetū iudicium/& liberauit spiritum meū de potestate hoīm superborū & ferocientiū: excepi somnū mortis anxiatus. Filij hominū dentes eorū arma & sagitte: & lingua eorū gladius acutus. carnalium iudeorū verba in me spicula & iacula: & lingue dicacitas vt acuta nouacula. Exaltare super celos deus: & in omni terra gloria tua. pater gloria tua transcendat celos: & ex satisfactione mea pro humana redēptione/cultus tuus & honorificētia tua per vniuersum orbem extendatur. Laqueum parauerūt pedibus meis: & incuruauerūt animā meam. principes mortis & authores peccati/tenebrarū potestates insidiate sunt mortalitati mee: humiliauerunt & afflixerunt vitam meā. Foderunt ante faciē meā foueam: & inciderūt in eam. aperuerūt anime mee puteū interitus & inferni speluncā: & detrusi sunt in illam. Paratū cor meū deus/paratum cor meū: cantabo & psalmū dicam. deus meus pater meus/prompta est anima mea ad te glorificandū/prōpta est anima mea: canā & laudes tuas annūciabo. Exurge gloria mea exurge psalteriū & cithara: exurgā diluculo. vox patris ad filium/e somno mortis suscitare/qui clarificas me in terra / suscitare laus vetus & laus noua: vox filij ad patrem / suscitabor mane in aurora. Confitebor tibi in populis dñe: psalmū dicā tibi in gētibus. celestis pater eterne glorificabo te in nationibus: edoceo gētes laudatiōes tuas. Quoniā magnificata est vsq; ad celos misericordia tua: & vsq; ad nubes veritas tua. dicā laudes tuas in gētibus/quoniā tanta est miseratio tua vt genus humanū ex inferis & terrenis in celestia trāsferre velis: & fides tua vsq; ad nubes cōscendit/noticia tui vbiq; locorum est perfusa. & hic versus eandem cum quinto psalmi 35 habet intelligentiam. Exaltare super celos deus: & super omnem terram gloria tua. resumit ad fortiorem insinuandū paterne laudis affectum/septimum versum precedentem.

ADVERTE. Quinto versu. et eripuit aiam meā de medio catulorū leonū/dormiui cōturbatus: ex hebreo aia mea dormiuit in medio leonū ferocientiū. quo designari videt: aia mea ex somno mortis a corpore soluta fuit in medio cateruarū spūaliū potestatū more leonum seuientiū/ & si id etiā de custodibus sepulcri a pontificibus & phariseis ordinatis/ non inepte forsitā intelligi possit.

In finem ne disperdas dauid in tituli inscriptio ne. LVII.	In finem ne disperdas dauid in tituli inscriptio ne. LVII.	Victori ne disperdas Dauid humilē simplicē. LVIII.
1 Si vere vtiq; iustitiā lo	Si vere vtiq; iustitiā lo	Si vere vtiq; iustitiā lo

quimini:recta iudicate fi-
lij hominum.
2 Etenim in corde iniqui-
tates operamini in terra:
iniustitias manus vestre
concinnant.
3 Alienati sunt peccatores
a vulua errauerūt ab vte-
ro:locuti sunt falsa.
4 Furor illis secundū simi-
litudinem serpentis:sicut
aspidis surde & obturan
tis aures suas.
5 Q uę non exaudiet vocē
incantantium:& venęfici
incantantis sapiēter.
6 Deus conteret dentes eo
rum in ore ipsorū:molas
leonum confringet dñs.
7 Ad nichilum deuęnient
tanq̄ aqua dęcurrens: in-
tēdit arcum suum donec
infirmentur.
8 Sicut cęra quę fluit aufe-
rentur: supercecidit ignis
& non vidęrunt solem.
9 Priusq̄ intelligerēt spine
vestre rhamnum: sicut vi
uentes sicut in ira absor-
bet eos.
10 Lętabitur iustus cum vi-
derit vindictam : manus
suas lauabit in sanguine
peccatoris.
11 Et dicet homo si vtiq; est
fructꝰ iusto : vtiq; est deꝰ
iudicans eos in terra.

quimini:iusta iudicate fi-
lij hominum.
Etenim in corde iniqui-
tates operamini in terra:
iniquitatem manꝰ vestrę
concinnant.
Alienati sunt peccatores
ab vtero/errauęrunt a vē
tre:locuti sunt falsa.
Ira illis secundum simili-
tudinem serpentis : sicut
aspidis surde & obturan
tis aures suas.
Quę non exaudiet vocē
incantātium & venęfici:
que incantatur a sapiēte.
Deus cōteret dentes eo-
rū in ore ipsorū : molas:
leonum confringet dñs.
Ad nichilum deuęnient
velut aqua dęcurrens:in-
tēdit arcum suum donec
infirmentur.
Sicut cęra liquęfacta au-
ferētur : super eos cecidit
ignis & non vidęrūt solē.
Priusq̄ producat spinas
vester rhamnus: sicut vi-
uentes sicut in ira absor-
bet eos.
Lętabitur iustus cum vi-
derit vindictam impioꝝ:
manꝰ suas lauabit in san
guine peccatorum.
Et dicet homo si vtiq; est
fructꝰ iusto : vtiq; est deꝰ
iudicans eos in terra.

quimini:recte iudicate fi-
lij hominum.
Etenim in corde iniqui-
tates operamini in terra:
iniquitates manus vestre
appendunt.
Alienati sunt peccatores
a vulua: errauęrūt ab vte
ro loquentes mēdacium.
Furor eorum sicut furor
serpentis: sicut reguli sur-
di obturantis aurem suā
Vt non audiat vocē mur
murantiū:nec incantato-
ris incātationes callidas.
Deus excute dentes eoꝝ
ex ore eorum : molares
leonum cōfringe domie.
Dissoluantur quasi aque
que dęfluunt:intendet ar
cum suum donec conte-
rantur.
Quasi vermis tabefactꝰ
ptrāseāt: quasi abortiuū
mulieris qđ nō vidit solē.
Anteq̄ crescant spine ve-
stre in rhamnū:quasi vi-
uentes quasi in ira tempe
stas rapiet eos.
Lętabitur iustus cum vi-
derit vltionē : pedes suos
lauabit in sanguine impij
Et dicet homo vęre fru-
ctus est iusto: vęre est deꝰ
iudicans in terra.

TITVLVS. Ad victoriam/vt non disperdas dauid humilem ac simplicem. psalmus spiritualis ex-
hortatio vt & Christi dñi & sequaciū eius persecutores resipiscant. Propheta in spiritu loquitur.
1 EXPOSITIO CONTINVA. Si vere vtiq; iustitiam loquimini:recta iudicate filij hominū. o ho-
mines terreni si loquimini in ore que vera & iusta sunt:sic etiam sentite in corde/& rectū animo fa-
2 cite iudiciū. Etenim in corde iniquitates operamini in terra:iniustitias manus vestre cōcinnāt. ve-
rū vos filij hoim ꝓ terrenis bona verba habetis in ore/& mala in aio cogitatis:iniqua facta vestra
3 palliata & adūbrata pro viribus vestris ad effectū deducitis. Alienati sunt peccatores a vulua:er-

rauerunt ab vtero/locuti sunt falsa.terrenis hoībus & impijs ab inuolucris vteri/auersionis insita
est pronitas:ab aluo insita deuiationis natura/vita mēdax & subdola. Furor illis secundū simili- 4
tudinē serpentis:sicut aspidis surde & obturantis aures suas.iraſcuntur & furiunt more calcatorū 5
serpentū sua venena funditantiū:in similitudinē regulorū obsurdescentiū & occludentiū auditum
suum. Q ue non exaudiet vocem incantantiū:& venefici incātantis sapienter.in similitudinem in-
quā regulorū aures suas obturantiū vt non audiant sceleſtas imurmurationes maleficorū : & ma-
gi astute precantantis/sic & illi veritati precludūt aures/ne tabificū nocendi virus salutari doctri-
na reprimatur. D eus conteret dentes eorū in ore ipsorū:molas leonū confringet dñs. iudex om- 6
nium iustus cōminuet ora eorum que laxauerūt in mendaciū:vires superbie eorū quib⁹ vt leones 7
scuierunt elidet fortissimus dñator omniū. A d nichilum deuenient tanq̄ aqua decurrens:intendit
arcum suū donec infirmētur. peccatores redigentur in nichilum/velut torrens qui continuo elabi
tur:deus vindicē iram nō remittet/donec ipsi intereant. S icut cera que defluit auferētur:superce 8
cidit ignis & non viderunt solem.hi impij vt serpētes lingua virus fundentes/ne doctrinā excipe
rent aures claudentes vt reguli/seuiētes vt leones/sicut cereus liqueſcit sic ipsi disperibunt: super
cos decidet vltio/in igne detinebūtur nunq̄ solem iustitie/lumen viuentium aspectabūt. P riusq̄ 9
intelligerēt spine vestre rhamnum:sicut viuētes sic in ira absorbet eos. filios vestros o genimina vi
perarū quos tanq̄ spinas ad pungendum in futurū seruistis/priusq̄ adoleſcant in fruticē/priusq̄ ad
adultā peruenīant etatē perfectaſq; nocēdi vires adipiſcanť: tanq̄ etate maturos/sic in furore suo
demetet/detrūcabit euelletq; dñs. L etabitur iustus cum viderit vindictam:manus suas lauabit in 10
sanguine peccatoris. exultabit in recto dei iudicio vir spūalis/vir criminis insons/cum iustā intue-
bitur vltionē:& iustior/puriorq; apparebit/q⁹ diuine iustitie exultans applaudet/cum sanguis im-
piorū fundetur/cū puniētur peccatores. E t dicet homo si vtiq; est fructus iusto:/vtiq; est deus iudi 11
cās eos in terra. queret igitur nūc homo si est vtilitas & merces innoxie pieq; vite viro ꝓbo/ scīat
reuera esse/siquidē est deus rectū in terra & iustorū & iniustorū ferēs iudiciū/iniustos delēs & eter
nis mandans supplicijs/iustos autem conseruans et ineffabilibus replens delicijs.

ADVERTE. Quarto versu. sicut aspidis surde:hieronymus ex hebreo/sicut reguli surdi. sic etiā
in hieremia mittā in vos serpentes regulos:quibus nō est incantatio. quod quadrat ei quod quinto
subsequenti versu subiungit. aspides autē patęre incantationibus arbitror notū:nisi pſylli & marsi
qui etiānum per italicā oram passim bacchantur torquati anguibus mentiantur/venefici profe-
cto & incātatores nefandi. per quos crediderim:venenoꝝ & toxicorum illi genti olim notā perni
cie. Et aspis scribit intumescere collo/hebetes natura oculos habere/eoſq; non in frōte sed in tē-
poribus. itaq; auditu q̄ visu sepius excitari. q⁹ auriū vnam in terra et altera cauda figat/nō accedo:
nisi probata adducat historia. ¶ Quinto versu. & venefici incantātis sapiēter. grece nō incantātis
sed incantata siue que incantatur vt in tralatione romana legitur & refertur ad aspidē φαρμα-
κευομερη παρα σοφου incantata a sapiente/aut si mauis cū incātatur a sapiente. ¶ Octauo
versu:sicut cera que fluit auferentur:hieronymus ex hebreo/sicut vermis tabefactus pertransient.
& vtraq; similitudo pulcra & accōmoda. nā cera vbi in lichno liquefacta fuerit: nichil illi⁹ ampli⁹
apparet. similiter vbi vermis cōtabuerit:nichil nisi terra reperiť/& ne quidem vestigiū vermis. ita
pctōres vbi interierint:nichil ipsorū ampli⁹/neq; in hoc mūdo/neq; in lumine viuentiū apparebit/
nō secus ac si nunq̄ fuissent. aie autē eorū:ppetuo rotabunť/cruciabūturq; tormēto/dēsissimarū te
nebrarū horrorib⁹ obsite. ¶ Secūda pticula eiusdē octaui versus supcecidit ignis & nō viderūt so-
lem:hieronym⁹ ex hebreo habet/quasi abortiuū mulieris quod nō vidit sole . quod respicit supē-
rius verbū ptransiēt. qui enī in hoc mūdo sic moriunť vt ad visionē supramūdani & supintellectua
lis iustitie solis nō admittanť:assimilanť ijs qui sic in aluo materna emoriunť vt nūq̄ videāt sensibi-
lē solē. qđ enī est esse in vtero matris ad sensibilē solē:hoc est esse in hoc mundo ad supintelligibile
lumē. quare mūdus iste iustos parit ad alterā vitā/& ad dulce supspūalis lucis spectaculū:iniustos
autē & pctōres abortit mortuos/ad triste & finestū horrendarū tenebraꝝ sepulchrū. nec iniuria. nā
aie sanitas:iustitia. morb⁹ autē eiusdē vel extremus & letalis: iniquitas. atqui ferū sanū & equabile
oēm mater parit ad hūc contuendū visibilē solē: morbidū autē & extreme largientē abortit/solis
ipis dānatū tenebris. & accōmoda hec admodū pctōrib⁹ ꝓportio:etsi altera vera sit. nā & alibi scri
ptū est. pluet sup pctōres laqueos:ignis/sulfur & spūs ꝓcellarū pars calicis eorū. ¶ Nono versu.
priusq̄ intelligerēt spine vestre rhamnū:legendū poti⁹ intelligāt/ex hebreo & romano. nā ex he-
breo anteq̄ crescāt spine vestre in rhamnū. ex romano priusq̄ ꝓducat spinas vester rhamnus. & cū
legiť intelligāt/melior sermo:attamē vt ex hebreo habeť intelligibilior. Et diffiniūt rhamnū rubū
esse candidiorem & fructuosiorē ceteris:eūq; florere & ramos spargere rectis aculeis non vt ceteri
aduncis/folijs maioribus. Et hieronym⁹ diffiniuit rhamnū:vnū esse e generibus sentiū asperrimū/

& flore gratissimū. ¶ Eodē nono versu. sicut in ira absorbet eos: melius absorbebit/vt cognoscat facilius esse futurū. vt ex hebreo cognoscit vbi dicit: quasi in ira tēpestas rapiet eos. Et ꝙ romana tralatio habet priusq̄ ꝓducat spinas vester rhamnus: ex greco προ του συνιεναι τας ακαν θας υμων την ραμνον poti⁹ esset legendū/vestra rhānus q̄ vester. q̄q̄ & verti potest priusq̄ intelligāt spine vestre rhamnū & priusq̄ intelligat spinas vestra rhamnus. anceps enī illic sensus. Et sunt qui habēt sicut in ira sic viuētes absorbet eos. sed codex grecus ostēdit vtrobiq; eodē vocabulo vtēdum/non in vno sicut in altero sic: qui hoc modo habet ωσει ζωντας ωσει εν οργη καταπιεται αυτους quasi viuētes quasi in ira absorbebit eos. ¶ Decimo versu. letabit iustus cum viderit vindictā/manus suas lauabit in sanguine peccatorū. hec prophetia impleta videt cū post interfectionē Christi dñi/lapidationē stephani obturātibus & claudētibus iudeis aures suas ne verba vite exaudirent/post p̄cipitationē iacobi/post fugā apostolorū: per Titum in impios iudæos digna vindicta secuta est. etsi possit vniuersaliter sup iustis dei iudicijs in ipios & pct̄ores interpretari. ¶ Vndecimo versu. & dicet homo si vtiq; est fructꝰ iusto: ex hebreo sine cōditionis nota/& dicet homo vere fructus est iusto: & est sensus cū patebit vindicta peccatorū & innocētia iustorū: tunc cōfitebitur homo quicūq; siue ex iustis fuerit siue ex iustis/ confitebitur inquā vere fructus est iusto/ vere est deus iudicans in terra. et planior rationabiliorq; assertorius sensus q̄ cū conditione quē in modum legere solemus. quare si concordiam maluerimus: legēdum nobis erit. Et dicet homo vtiq; est fructus iusto: vtiq; est deus iudicans in terra.

¶In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione quando misit Saul & custodiuit domum eiꝰ vt interficeret eum LVIII.

1 ERipe me de inimicis meis deꝰ meꝰ: et ab insurgētibꝰ i me libera me.

2 Eripe me de operātibus iniquitatē: & de viris sanguinum salua me.

3 Quia ecce cępęrūt aīam meam: irruęrunt in me fortes.

4 Neq; iniquitas mea neq; peccatum meum domīe: sine iniquitate cucurri & direxi.

5 Exurge i occursum meū & vide: & tu domine deꝰ virtutum deus israęl.

6 Intende ad visitādas oēs gētes: nō miserearis oībꝰ qui operantur iniquitatē

7 Conuertent ad vesperā & famem patientur vt canes: & circuibūt ciuitatē.

8 Ecce loquētur in ore suo & gladius in labijs eorū:

¶In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione quando misit Saul & custodiuit domum eiꝰ vt eum interficeret. LVIII.

ERipe me de inimicis meis deꝰ meꝰ: & ab insurgētibꝰ i me libera me.

Eripe me de operantibꝰ iniquitatē: & de viris sanguinum salua me.

Quia ecce occupauęrunt animam meam/ irruęrūt in me fortes: neq; iniquitas mea neq; peccatum meum domine.

Sine iniquitate cucurri et dirigębar/ exurge in occursum michi & vide: & tu domīe deus virtutum deus israęl.

Intende ad visitādas oēs gētes: nō miserearis oībꝰ qui operantur iniquitatē

Conuertent ad vesperū & famem patientur vt canes: & circuibūt ciuitatē.

Ecce ipi loquēt i ore suo: & gladiꝰ est i labijs eorꝝ.

¶Victori ne disperdas Dauid humilē & simplicem quando misit Saul & custodiuit domū eius vt eū interficeret. LIX.

ERipe me de inimicis meis deꝰ meꝰ: & a resistētibꝰ michi ꝓtege me.

Libera me ab operarijs iniquitatis: & a viris sanguinum salua me.

Quia ecce insidiati sunt anime mee cōgregantur aduersum me fortissimi: absq; iniquitate mea & absq; peccato meo dñe.

Non ęgi iniquę & illi currunt & prępārantur.

Surge ex aduerso ꝓ me & respice: & tu dñe deus exercituum deus israęl.

Euigila vt visites oēs gētes: nō miserearis vniuersis qui operant iniquitatē.

Reuertantur ad vesperā & latrent vt canes: & circūeant ciuitatem.

Ecce loquunt in ore suo/ et gladij in labijs eorum:

GALL.

quoniam quis audiuit?
9 Et tu domine dęridębis eos: ad nichilum dęduces omnes gentes.
10 Fortitudinē meam ad te cuſtodiā/quia deus ſuſceptor meus es: deus meus mia eius pręueniet me.
11 Deus oſtendit michi ſup iimicos meos/ne occidas eos: nequando obliuiſcātur populi mei.
12 Diſperge illos in virtute tua: & dępone eos protector meus domine.
13 Dęlictum oris eorum ſermonem labiorum ipſorum: & compręhendantur in ſuperbia ſua.
14 Et de execratione & mēdacio annunciabūtur in conſumatione: in ira conſumationis & non erunt.
15 Et ſcient quia deus dominabitur iacob: & finiū terre.
16 Conuertētur ad veſperā & famē patient vt canes: & circuibunt ciuitatem.
17 Ipſi diſpergentur ad mā ducandum: ſi vęro non fuerint ſaturati & murmurabunt.
18 Ego autē cantabo fortitudinem tuā: & exaltabo mane miſericordiā tuā.
19 Quia factus es ſuſceptor meus: & refugium meū in die tribulationis mee.
20 Adiutor meus tibi pſallā quia deus ſuſceptor meus es: deus meus mia mea.

ROM.

Quoniam quis audiuit? & tu dñe dęridębis eos: & pnichilo habebis omnes gentes.
Fortitudinē meam ad te cuſtodiam: quia tu deus ſuſceptor meus es miſericordia eius pręueniet me
Deus meus oſtēde michi bona iter iimicos meos: ne occideris eos nequādo obliuiſcantur legis tue.
Diſperge illos in virtute tua: & deſtrue eos protector meus domine.
Dęlicta oris eorū ſermo labiorum ipſorum: & cōprehendantur in ſuperbia ſua.
Et de execratione & mēdacio compellātur: in ira cōſumationis & nō erūt.
Et ſcient quia deus dominabitur iacob: & finiū terre.
Conuertētur ad veſperū & famē patient vt canes: & circuibunt ciuitatem.
Ecce ipſi diſpergētur ad manducādum: ſi vęro nō fuerint ſaturati & murmurabunt.
Ego autem cantabo virtutem tuam: & exaltabo mane miſericordiā tuam
Quia factus es ſuſceptor meus: & refugium meū in die tribulationis mee.
Adiutor meus tibi pſallā quia tu deus ſuſceptor meus es: deus meus mia mea.

HEB.

quaſi nemo audiat.
Tu autē dñe dęridębis eos: ſubſannabis omnes gentes.
Fortitudinem meā ad te ſeruabo/quoniā tu deus ęleuator meus: dei mei miſericordia pręueniet me.
Deus oſtēdit michi piſidiatoribus meis/ne occidas eos: ne forte obliuiſcantur populi mei.
Diſperge eos in fortitudine tua: & dęſtrue eos protector meus domine.
In peccato oris ſui in ſermone labiorum ſuorum: & capiantur in ſuperbia ſua.
Maledictionem & mendacium narrantes conſume in furore: conſume vt non ſubſiſtant.
Et ſciant quoniam deus dominator iacob: in finibus terre.
Conuertant ad veſperā & latrent vt canis: & circūeant ciuitatem.
Ipſi vagabūtur vt comedant: & cum ſaturati nō fuerint murmurabunt.
Ego autē cantabo imperium tuū: & laudabo mane miſericordiam tuam.
Quoniā factus es fortitudo mea: & refugiū meū in die tribulationis mee.
Tibi cantabo qm̄ deus adiutor meus es: fortitudo mea deus mia mea.

TITVLVS. Ad victoriam vt non disperdas Dauid humilem ac simplicem/ quando misit Saul & custodierunt domum eius vt interficeret eum. Pro titulo lege caput 19 primi Regnorum. Dauid: Christi domini. Saul: populi hebraici. domus Dauid: sepulcri domini. missi ad custodiam: custodum sepulcri. demissio Dauid per fenestram: egressionis domini sepulcro clauso figuram gessit. & eo tempore quo Saul misit satellites suos nocte in domum Dauid vt custodirent eum & interficeretur mane/ & per fenestram depositus (vt illic scribitur) aufugit & saluatus est: hoc spectaculum in spiritu Dauid monstratum est. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu inducit Christum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Eripe me de inimicis meis deus meus: et ab insurgentibus in me
2 libera me. pater erue me de iudæis: & de periculis irruentium in me substrahe me. Eripe me de operantibus iniquitatem: & de viris sanguinum salua me. pater eterne libera me de manibus pec-
3 catorum: & de manibus volentium fundere sanguinem innoxium protege me. Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes. eripe me pater iustissime/ quia ecce insidijs occupa-
4 uerunt vitam meam: impetum in me fecerunt violentissimi hostes. Neq; iniquitas mea neq; peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri et direxi. pater eterne neq; transgressio mea est/ neq; reatus meus in causa est vt me prosequantur: sine transgressione et dolo in mundo sum conuer-
5 satus/ & alios ad sancte pieq; conuersandum induxi. Exurge in occursum meum & vide: & tu do-
6 mine deus virtutum deus israel. Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. veni in adiutorium meum aduersus hostes meos et attende innocentiam meam et eorum iniustitiã: et tu pater mi/ domine deus celestiũ agminũ/ deus te agnoscentium. excitare ad purificãdas omnes nationes: ne parcas cũctis qui me vltro afficiũt/ qui doctrine pacis et
7 annunciationi regni tui obsistunt et qui me persequuntur. Conuertẽtur ad vesperã et famẽ patientur vt canes: et circuibunt ciuitatem. aduersarij mei ad te reuertentur in nouissimis diebus/ in occasu mundi famelici erunt doctrine vt canes cibi: et ad doctrinam exhauriendã circuibũt cetum sanctorum/ Hierusalem sãctam/ montem sion/ speciosum germen/ latera aquilonis/ ciuitatem regis magni.
8 Ecce loquentur in ore suo et gladius in ore eorum: quoniam quis audiuit/ ecce aduersarij mei qui
9 execrantur me verbo suo/ et morti me adiudicant sermone suo/ blasphemauit inquiunt/ reus est mor
10 tis/ tolle tolle/ crucifige eum: quasi nullus sit qui nequitiam eorum aduertat. Et tu domie deridebis eos: et ad nichilum deduces omnes gentes. et tu pater eterne ludibrio habebis eos: et delebis de terra omnium gentium errores/ et alia eis indes nomina. Fortitudinem meam ad te custodiam/ quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia eius preueniet me. fortem populum meum ad te honorificandum patrem meum/ protegam/ quia tu es deus exaltator meus: et miseratio tua anticipabit me. Deus ostendit michi super inimicos meos/ ne occidas eos: nequando obliuiscantur po-
11 pauli mei. pater meus manifestauit michi de iudæis insultatoribus meis dicens ne funditus de terra
12 eradices eos: ne forte penitus memoria deleatur/ q̃ fuerit populus meus. Disperge illos in virtute tua: et depone eos protector meus domine. ventila eos per terras/ gentes/ et nationes in poten-
13 tia tua pater eterne: et abijce eos/ destrue eos defẽsor meus/ dominator eterne. Delictum oris eorum/ sermonem labiorum ipsorum: et comprehendantur in superbia sua. destrue eos pater ob peccatum oris eorum/ quia me negauerunt Christum tuum/ sanguinem meum super se et filios suos
14 poposcerunt/ blasphemias et conuicia addiderunt: deph̃endant in elatione sua qua contra te/ se eleuauerunt. Et de execratione et mendacio annunciabuntur in consumatione: in ira consumationis et non erunt. et de execrabili improperio/ quia et de me dixerunt demonium habet/ in beelzebuth principe demoniorum eijcit demonia/ quia negauerunt me a te esse missum/ et doctrinam meam esse a deo/ et clam contra me falsa testimonia commentati sunt: accusabuntur in nouissimo die/ accu-
15 sabuntur in die vltionis vltime/ et de morte ad vitam non respirabunt. Et scient quia deus dominabitur iacob: et finium terre. id intelligant anteq̃ consumantur/ priusq̃ dies vltionis veniat quia deus
16 quem annunciaui/ pater/ verbum/ et spiritus cognoscetur dominus iudæorum: et gentium viq; ad vltimum terre. Conuertentur ad vesperam/ et famem patientur vt canes: et circuibunt ciuitatem. re-
17 sumptio septimi versus et sensus idem. Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint
18 saturati et murmurabunt. diuagabuntur ad varios cetus fidelium vt doctrina salutari pascãtur: si vero illis non satisfiat non tacebunt/ non contenti erunt. Ego autem cantabo fortitudinem tuã: et exaltabo mane misericordiam tuam. sed O pater laudans magnificabo insuperabilem iustitiam tuam:
19 et in nascente ecclesia tua magnificabo miserationem tuam. Quia factus es susceptor meus: et refugium meum in die tribulationis mee. exaltabo et magnificabo miserationem tuam/ quia tu pa-
20 ter factus es adiutor meus: et portus refugij mei in tempore calicis et excessus mei. Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea. pater iuste confitebor

tibi in psalmo/in laude quia tu es auxiliator meus:protector meus/deus meus et miseratio que suscepit me.

ADVERTE Quarto versu.sine iniquitate cucurri & direxi:Hieronymus non egi iniquę et illi currunt & preparantur. hic cursū & p̄parationē ad aduersarios:interpretes ad eum quem propheta induxit retulerunt. ¶ Octauo versu. ecce loquentur:ex hebreo ecce loquuntur. & accomodatius presens illud respicere videtur/quo dominū afficiebant in terris:non autem vesperā illā/qua ad deū redituri sunt cum ipse dominabitur Iacob & finiū terre. legaturigitur authore Hieronymo:ecce loquūtur in ore suo. ¶ Vltima eiusdē octaui versus particula/quoniam quis audiuit? ex Hieronymo/quasi nemo audiat.& hoc quidē clarius et dilucidius. ¶ Decimo versu. deus meus misericordia eius preueniet me:Hieronymus ex hebreo/dei mei misericordia preueniet me. aptior sermo:& lingue romane conspirātior. quid enī prohibet:quod magis consentaneū ex hebreo nos mutuare/quod sepe mutuamus ex romano vel romanum ex nostro/presertim vbi aut eadem aut verior tenetur sententia.legamus igitur.fortitudinē meā ad te custodiā quia deus susceptor meus es:dei mei misericordia preueniet me. ¶ Tertiodecimo versu.delictū oris eorū sermonē labiorum ipsorū:nullus sensus sine p̄positionis intellectu.vbi & Hieronymus habet in peccato oris sui/in sermone labiorum suorum.& tunc apta est intelligentia.adiungitur enim cum eo quod prepositum fuerat:destrue eos protector meus domine.quare ad eandē normā legendū esset:in delicto oris eorum et in sermone labiorū ipsorum. Alioqui si sēsum extorquere vis ex precedenti versu verbum depone accōmoda vt audias/ depone delictum oris eorum/ sermonem labiorum ipsorum. ¶ Quartodecimo versu. et de execratione et mendacio annunciabuntur in consumatione/in ira cōsumationis & nō erunt:Hieronymus ex hebræo/ maledictionem & mendacium narrantes cōsume in furore/consume vt non subsistant.vbi nō tam vltime q̄ e vicino diuine iustitie inuocatio est in blasphemos & mendaces:et qui in spiritū sanctum peccauerant/ indignos et presenti et futura venia. ¶ Quintodecimo versu. et scient: rectius videtur et sciant/ex hebreo & ex precedenti sentētia. qui fit enim vt vbi dictum est et nō erunt: continuo adiungatur & scient? rectius itaq; vt Hieronymus habet:et sciant velint nolint dominū dominaturum toti orbi terrarum:quem eos visitantem ad salutem/persequebantur/ maledictis et execrationibus appetentes. ¶ Septimodecimo versu.si vero non fuerint saturati et murmurabunt, et: superfluit.quod et ex hebręo liquere potest.

¶In finē p̄ iis qui imutabuntur in tituli iscriptione Dā in doctrinā cū succendit Syriā Mesopotamie et Syriā Sobal et cōuertit Ioab et percussit Idumæā in valle Salinarum xij milia. LIX.

1 DEus repulisti nos et dęstruxisti nos:iratꝰ es et misertus es nobis.

2 Cōmouisti terram et cō turbasti eam:sana contritiones eius quia commota est.

3 Ostēdisti populo tuo dura:potasti nos vino compunctionis.

4 Dedisti metuentibus te significationē: vt fugiant a facie arcus.

¶In finē p̄ iis qui imutabuntur in tituli iscriptione Dā in doctrinā cū succendit Syriā Mesopotamie & Syriam Sobal & conuertit Ioab & percussit Edom in valle Salinarum xij milia. LIX.

DEus repulisti nos & dęstruxisti nos:iratꝰ es et misertus es nobis.

Commouisti terram cōturbasti eam:sana contritiones eius quia mota est

Ostēdisti populo tuo dura:potasti nos vino compunctionis.

Dedisti metuentibus te significationē vt fugiant a facie arcus: vt liberen-

¶Victori pro liliis testimoniū humilis & simplicis Dā qn̄ pugnauit aduersus Syriā Mesopotamie et aduersus Syriā Sobal et reuersus est Ioab et percussit Edom in valle Salinarū xij milia. LX.

DEus p̄iecisti nos et scidisti:iratus es/cōuertisti nos.

Commouisti terram et disrupisti eam:sana contritiones eius quoniā mota est.

Ostēdisti populo tuo duritiam: potasti nos vino consopiente.

Dedisti metuentibus te signum:vt fugerent a facie arcus.

5 V t liberentur dilecti tui: saluũ fac dextera tua & exaudi me.
tur electi tui. Saluum me fac dextera tua & exaudi me/deus locutus est in sancto suo:lętabor & diuidã siccimã/ & conuallem tabernaculorum mętibor.
V t liberentur amici tui: salua dextera tua & exaudi me.

6 D eus locutus est in sancto suo/lętabor & partibor siccimam: & conuallẽ tabernaculoꝝ mętibor
M eus est galaad & meus est manasses: & effraim fortitudo capitis mei.
D eus locutus est in sanctuario suo:lętabor diuidam siccimam/& vallem soccot dęmętiar.

7 M eus est galaad & meus est manasses: & effraim fortitudo capitis mei.
I uda rex meus:moab olla spei mee.
M eus est galaad et meus est manasse:et effraim fortitudo capitis mei.
I udas lęgifer meus:moab olla lauacri mei.

8 I uda rex meus:moab olla spei mee.
I n idumęã extendã calciamẽtum meum: michi alienigene subditi sunt.
I n idumçam extendam calciamẽtum meum:michi allophyli subditi sũt.
S uper idumęam incędã calciamento meo: michi palestina fęderata est.

9 I n idumęã extendã calciamẽtum meum: michi alienigene subditi sunt.
Q uis dęducet me in ciuitatem munitã:quis dęducet me vsq; in idumęam?
Q uis dęducet me in ciuitatẽ munitã:aut quis dęducet me vsq; i idumęã?
Q uis dęducet me ad ciuitatẽ munitã: qs dęducet me vsq; ad idumęã?

11 N onne tu deus qui repulisti nos: & non ęgredięris deus in virtutib9 nr̃is?
N onne tu deus qui repulisti nos: & nõ ęgredięris deus in virtutibus nr̃is?
N onne tu deus qui proięcisti nos:et non ęgredięris deus i exercitib9 nr̃is?

12 D a nobis auxiliũ de tribulatione:quia vana sal9 hominis.
D a nobis auxiliũ de tribulatiõe:& vana sal9 hominis.
D a nobis auxiliũ in tribulatione:vana est enim salus ab homine.

13 I n deo faciemus virtutẽ: & ipse ad nichilum dęducet tribulantes nos.
I n deo faciemus virtutẽ: & ipse ad nichilũ dęducet tribulantes nos.
I n deo faciemus virtutẽ: et ipse conculcabit tribulantes nos.

TITVLVS. Ad victoriã pro liliis testimoniũ humilis & simplicis Dauid/quãdo pugnauit aduersus Syriam Mesopotamie & aduersus Syriã & Sobal & reuersus est Ioab & percussit in valle Salinarum duodecim milia. Pro titulo legatur caput octauum secundi Regnorum. Psalmus:humana deprecatio. Dauid in persona populi loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D e9 repulisti nos/destruxisti nos:irat9 es & misert9 es nobis. tu deus hactenus visus proijcere nos populũ tuũ fidelẽ israeliticũ & disperdere hactenus:succẽsusti nos-
2 bis/nunc autẽ miseratus es nos & nos ad te cõuertis. C õmouisti terrã & cõturbasti eã:sana cõtritiones eius quia cõmota est. tu deus cõcussisti habitationẽ populi tui & cõfregisti eã:medęre pressuris
3 & attritionibus eius quia cõquassata est. O stẽdisti populo tuo dura:potasti nos vino cõpunctionis. tu hactenus durus & austerus nobis apparuisti/vt aut ob delicta punires aut i testamẽto,pbares:po-
4 tus noster lachrime penitudinis & tribitie. D edisti metuẽtibus te significationẽ:vt fugiãt a facie arcus. viuentibus in timore tuo signũ suggessisti/prouidisti/secreta tua prouidẽtia ididisti:vt effugerẽt
5 vidicte tue plagã. V t liberẽt dilecti tui:saluũ fac dextera tua & exaudi me. nũc ergo deus vt saluẽ-
6 tur timẽtes te:fortitudine tua fer auxiliũ & precẽ meã admitte. D eus locutus est in sancto suo. deus in propheta suo oraculũ suũ aperuit. letabor & partibor siccimã:& conuallẽ tabernaculorũ metibor.
7 8 M eus est galaad & meus est manasses:& effraim fortitudo capitis mei. I uda rex meus:moab olla
9.10 spei mee. I n idumæã extendã calciamentũ meũ:michi alienigene subditi sunt. Q uis deducet me in ciuitatẽ munitã:quis deducet me vsq; in idumęã/hoc totũ dei oraculũ cõtinet/ gaudebo & diuidam terrã Siccem populo meo/cõuallẽ tabernaculorũ illis dimetiar in sortẽ. terra galaad & manasses mea est ad illis tribuendũ:effraim robur est regni populi mei. de iuda/rex meꝰ i populo:moabite

mihi erunt in delitijs & obsequio.in Idumæã extendã pedes populi mei: allophyli mihi seruiẽt.
quis deducet populum meum in ciuitatem munitã in Mesopotamiã:quis deducet vsq; in Idumæã?
Nõne tu deus qui repulisti nos:& non egredieris deus in virtutibus nostris? Respondet propheta
vltime particule oraculi/in qua spiritus interrogare videbat/quis deducet in ciuitatẽ munitã quis de-
ducet me vsq; i Idumæã?certe nullus deducere nos potest/nisi tu deꝰ q hactenꝰ piecisti nos/& nõ-
ne tu deus presens aderis exercitibus potentiisq; nostris cũ hec efficiẽtur? Aderis. Da nobis auxiliũ
de tribulatione:quia vana salus hominis.releua nos ab ijs que nos hactenus pssere:quia inanis est
expectatio saluationis nostre ab homine. In deo faciemus virtutẽ:& ipse ad nichilũ deducet tribu-
lantes nos.in virtute/presidioq; diuino victoria hostium potiemur/Mesopotamiã/Idumæos/& Phi-
listeos nobis subijciemus:& ipse funditus disperdet eos qui nobis aduersantur.

ADVERTE. Quarto versu.vt fugiant a facie arcus:ex hebreo vt fugerent a facie arcus/& melius:
vt preteritũ indicetur de quo & propheta loquitur/non futurũ. nã futurã victoriã & pacẽ deus illis
erat allaturus. ¶ Vndecimo versu. & nõ egredieris deus in virtutibus nostris.quia ex vltimo versu vi-
detur per interrogationẽ legi debere:clarius & minus ambigue totus legeretur/nonne tu deus qui
repulisti nos/& nonne egredieris deus in virtutibus nostris? ¶ Duodecimo versu. & vana salus ho-
minis:Hieronymus ex hebreo vana est enim salus ab homine.quare hic versus decentius legeretur.
da nobis auxilium de tribulatione:quia vana salus hominis,aptius enim hic quia q̃ &:sermone pan-
ter & intelligentia meliore.

¶In finẽ in hymnis Da uid. LX.

1 EXaudi deus deprecationem meam:intende orationi mee.

2 A finibus terre ad te clamaui:dũ anxiaretur cor meũ i petra exaltasti me.

3 Deduxisti me quia factꝰ es spes mea : turris fortitudinis a facie inimici.

4 Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula:protegar in velamento alarum tuarum. Semper.

5 Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuũ.

6 Dies sup dies regis adijcies:ãnos eiꝰ vsq; i diẽ generationis et gnationis.

7 Permanet in eternum in conspectu dei:misericordiam & veritatem eiꝰ qs requiret?

8 Sic psalmũ dicã noi tuo

¶In finẽ in hymnis Dauid. LX.

EXaudi deus deprecationem meam; intẽde orationi mee.

A finibus terre ad te clamaui:dũ anxiaretur cor meũ i petra exaltasti me.

Deduxisti me quia factꝰ es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula: protegar in velamẽto alarum tuarum. Dp̃.

Quoniam tu deus exaudisti orationem meã:dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

Dies sup dies regis adijcies annos eius vsq; in diem seculi & i secula:pmanebit in eternum in conspectu dei.

Misericordiã & veritatẽ quis requret eorũ?sic psallam nomini tuo deꝰ in se-

¶Victori in psalmis Dauid. LXI.

EXaudi deꝰ laudationem meam : intende orationi mee.

De nouissimo terre ad te clamabo:cum triste fuerit cor meum.

Cũ fortis eleuabitur aduersũ me:tu eris ductor meus.

Fuisti spes mea:turris munitissima a facie inimici.

Habitabo in tabernaculo tuo iugiter: sperabo in protectione alarum tuarum. Sela.

Tu enim deus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

Dies sup dies regis adijcies annos eius:donec est generatio & generatio.

Sedebit semper ante faciem dei:misericordia & veritas seruabunt eum.

Sic canã nomini tuo iu-

GALL.	ROM.	HEB.
in ſeculũ ſeculi: vt reddã vota mea de die in diem.	ſeculũ ſeculi: vt reddã vota mea de die in diem.	giter: reddens vota mea per ſingulos dies.

TITVLVS. Ad victoriã in pſalmis/pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu inducit populum fidelem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi deus deprecationẽ meã: intende orationi mee. celeſtis pa-
2 ter eterne exaudire dignare precẽ meã: admoue aurẽ tuam ſupplicationi mee. A finibus terre ad te clamaui dũ anxiaretur cor meũ: in petra exaltaſti me. a terminis terre oriẽte & occidente/ſeptẽtrione & meridie ad te p̃ces meas effudi/dũ aĩa mea aut offenſa in te commiſſa aut hoſtilibus cateruis
3 preſſa meręret & turbaret: tu vero eleuans me ad refugiũ Chriſti tui/ſaluaſti me. Deduxiſti me quia factus es ſpes mea: turris fortitudinis a facie inimici. pater miſericordiſſime dux meus fuiſti/attraxiſti me/quia in te deo meo ſperaui: factus es michi arx inexpugnabilis et munitiſſima ab inuaſione
4 hoſtili/a poteſtate maligni. Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſecula: protegar in velamento alarũ tuarũ. manebo in regno tuo in perpetuũ: tutabor & defendar in vmbraculo diuinitatis tue in tegmi-
5 ne miſericordie & iuſtitie tue in ſempiternũ. Quoniã tu deus meus exaudiſti orationẽ meã: dediſti hereditatẽ timentibus nomẽ tuũ. quoniã tu creator & factor meus exaudiſti me ad te orantem: feciſti
6 me timentẽ Chriſtũ dñm verbũ tuũ/Chriſti tui coheredẽ. Dies ſuper dies regis adijcies: & annos
7 eius vſq; in diẽ generationis & generationis. durationi preſentis ſeculi futurã addes imperio Chriſti tui: extenſionẽ annorũ eius a pſenti generatione in futuri ſeculi generationẽ. Permanet in eternum in conſpectu dei: miſericordiã et veritatem eius quis requiret? rex noſter Chriſtus dñs aſſidet in perpetuũ preſentie dei patris: miſerationẽ eius qua nos redemit/& veritatẽ qua nos inſtruxit/quis cõ
8 prehendere ſufficeret? nullus ſane. Sic pſalmũ dicã nomini tuo in ſeculũ ſeculi: vt reddã vota mea de die in diem. hac igitur cauſa celeſtis pater/laudabo verbũ tuũ Chriſtũ regẽ eternũ aſſidue: vt per ſingulos dies laudationes meas/memoriã beneficiorũ eius offeram.

ADVERTE. Secũdo verſu & tertio que proferimus per preteritum: Hieronymus ex hebræo pfert per futurũ. ¶ Se cũda ſecundi verſus particula in petra exaltaſti me: Hieronymus/cũ fortis eleuabitur aduerſũ me. quod cũ particula adiungit: tu eris adiutor meus. & hec ſiue hoc ſiue illo modo dicantur: dignã preferunt intelligentiã. ¶ Septimo verſu vbi dicimus permanet in eternũ in conſpectu dei/miſericordiã & veritatẽ eiꝰ qs requiret: Hieronymus ex hebræo ſedebit ſemper ante faciem dei/miſericordia & veritas ſeruabunt eum. & hec & interpretũ/vtraq; ſcilicet ſententia: digna. ¶ Vltimo verſu vt reddã: ex hebræo reddẽs. & id quoq; ſufficiebat: & ſenſus dilucidior/& ſermo melior.

GALL.	ROM.	HEB.
¶ In finem pro idithum pſalmus Dauid. LXI.	¶ In finem pro idithum pſalmus Dauid. LXI.	¶ Victori pro idithum pſalmus Dauid. LXII.
1 NOnne deo ſubiecta erit anima mea? ab ipſo enĩ ſalutare meum.	NOnne deo ſubdita erit anima mea? ab ipſo enĩ ſalutare meum.	ATtamen apud deũ ſilẽbit anima mea: ex eo ſalus mea.
2 Nã & ipſe deꝰ meꝰ & ſalutaris meꝰ: ſuſceptor meus nõ mouẽbor amplius	Etenĩ ipſe eſt deꝰ meꝰ & ſalutaris meꝰ: adiutor meus non mouẽbor amplꝰ.	Attñ ipſe eſt ſcutũ meũ & ſalꝰ mea fortitudo mea nõ cõmouẽbor amplius.
3 Quouſq; irruitis in hominẽ/interficitis vniuerſi vos? tanq̃ parieti inclinato & macerie dẽpulſe?	Quouſq; irruitis in homines/interficitis vniuerſos: tanq̃ parieti iclinato & macerie impulſe.	Vſqquo inſidiamini contra viꝛ/interficitis omnes: quaſi murus iclinatus & maceria corruens?
4 Verũtamen preciũ meũ cogitauerũt repellere/cucurri in ſiti: ore ſuo benedicẽbant & corde ſuo maledicẽbant. Semper.	Verũtamen honorẽ meum cogitauerunt repellere cucurri in ſiti: ore ſuo benedicẽbant & in corde ſuo maledicẽbant. Dp̃.	Partẽ enĩ eius cogitauerunt expellere/placuerũt ſibi in mendacio: ore ſuo ſinguli bñdicũt & corde ſuo maledicũt. Sela.
5 Verũtamẽ deo ſubiecta eſto anima mea: quoniã	Verũtamen deo ſubdita erit anima mea: quoniã	Veruntamen deo retice anima mea: ab ipſo enim.

GALL.	ROM.	HEB.
ab ipso patiẽtia mea.	ab ipso est patiẽtia mea.	prestolatio mea.
6 Quia ipse deus meus & saluator me⁹ / adiutor me us: non çmigrabo.	E teni ipse est deus meus & salutaris me⁹ / adiutor meus: non çmigrabo.	Ipse est fortitudo mea & salus mea / susceptor me⁹: non timębo.
7 In deo salutare meum et gloria mea: deus auxilij mei & spes mea i deo est.	In deo salutare meum & gloria mea: deus auxilij mei spes mea in deo est.	In deo salutare meũ & glia mea: robur fortitudinis mee & sal⁹ mea i deo,
8 Spate i eo ois cõgregatio ppli, effũdite corã illo corda vestra: de⁹ adiutor noster in çternũ. Sẽper.	S pçrate in eo ois cõuentus plębis / & çffũdite corã illo corda vestra: quia deus adiutor nr̃ est. Dp̃.	Spçrate in eo omni tempore populi / çffũdite coram eo cor vestrum: deus spes nostra est. Sela.
9 Verũtn̄ vani filij hoim / mẽdaces filij hoim in statçris: vt dçcipiant ipsi de vanitate in idipsum.	Vçrũtn̄ vani filij hoim / mẽdaces filij hoim i statçris: vt dçcipiant ipsi de vanitate sua in idipsum.	Vçrũtn̄ vanitas filij adã / mendaciũ filij viri in statçris dolosis: fraudulenter agunt simul.
10 Nolite spçrare i iniqtate / & rapinas nolite cõcupiscere: diuitie si affluãt nolite cor apponere.	Nolite spçrare i iiqtate: & in rapinis nolite concupiscere. Diuitie si affluant nolite cor apponere: semel locu	Nolite cõfidere i calũnia & i rapina ne frustremi. Diuitie si affluxerint: ne apponatis cor.
11 Semel locut⁹ est de⁹ duo hec audiui / quia potestas dei est & tibi dn̄e miseri cordia: qa tu reddes vnicuiq; iuxta opera sua.	tus est de⁹ duo hec audiui Quia potestas dei est & tibi dn̄e mia: quia tu reddes singul' scd̄; opa eorũ.	Vnũ locutus est de⁹: duo hec audiui. Quia iperiũ dei est & tibi dn̄e mia: qa tu reddes vnicuiq; secudũ op⁹ suũ.

TITVLVS. Ad victoriã idithum. Psalmus de Christo dño. Propheta i spiritu inducit ppm̃ sanctũ.
EXPOSITIO CONTINVA. Nõne deo subiecta erit anima mea / ab ipso eni salutare meũ. nõne aduenier hora qua soli deo anima mea subdita sit / a mũdi pressuris & ipietatibus liberata / nã ab ipso expectatio salutaris mei & liberationis mee. Nã & ipse deus meus & salutaris meus: susceptor meus non mouebor amplius. nã ipse idẽ deus meus est / saluator meus est: auxiliator meus a cõcussionibus mundi / nõ fluctuabo / nõ angar amplius vbi illi subditus fuero. Quousq; trruitis i hominẽ interficitis vniuersi vos: tanq̃ parieti inclinato & macerie depulse? O filij hominum / vanitatum amatores / quousq; impetũ facitis in populũ salutẽ & liberationẽ suã adeo expectantẽ / quousq; vos omnes mo limini illum vestro impetu obruere: tanq̃ prono pariete muroue ruente / et congerie lapidum subtra ruina opprimente. Verũtamen preciũ meũ cogitauerunt repellere cucurri in titi: ore suo benedice bant & corde suo maledicebant. verũtamen id facientes voluerũt michi mercedẽ meã / futurã gloriã prerripere / cursus huius vite mee in labore fuit & desiderio alterius: ipsi labijs suis bona loquebãtur & in mente sua cogitabant execrãda. Verũtamẽ deo subiecta esto aia mea: quoniã ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus & saluator meus: adiutor meus nõ emigrabo. ferme primi & secũdi versus / ad sui consolationẽ resumit intelligentiã. In deo salutare meũ & gloria mea: deus auxilij mei & spes mea in deo est. in deo salus mea / i deo glia mea: i deo robur defensionis mee / & in deo fiducia mea est. Sperate in deo omnis cõgregatio populi / effũdite corã illo corda vestra: deus adiutor noster in eternũ. fidite in deo omnis cetus populorũ / cõsternite animas vestras / dilatate & tota charitate ante deũ expandite: quia deus auxiliator noster est / & presidiũ nostrũ. Verũtamen vani filij hominũ mendaces filij hoim in stateris: vt decipiant ipsi de vanitate in idipsũ. q̃q̃ in deo sperandũ / effundenda corda ante eũ / quia ipse sol⁹ spes nostra & adiutoriũ esse debet / attamẽ terreni carnalesq; homines non in deo sed in vanitatibus cõfidunt / subdoli sunt in bilancibus / mensuris / ratiocinijs / ponderibusq; iustitie instrumentis: vt ipsi simul in rebus vanis / caducis / transitorijs & ad horã labentibus in quibus cõfidunt decipere possint. Nolite sperare in iniquitate / & rapinas nolite concupiscere: diui

tie si affluant nolite cor apponere. O stulti et insipientes filij hominū/carnales viri resipiscite/nolite spem vestrā in rebus iniustitia vestra partis collocare/nolite auere/dolis & fraudibus aliorū bona diripere: alioqui si vobis abunde sunt diuitie/ nolite spem vestrā & animū vestrum in illis figere/
11 nolite finē vestrum in illis constituere. ¶ Semel locutus est deus duo hec audiui/quia potestas dei est & tibi domine misericordia: quia tu reddes vnicuiq; iuxta opera sua. dei verbum vnum est/ego duo mentis mee auribus hausi/scilicet quia deo potentia est ad malos puniēdos quod maxime ex veteri lege didici/& tibi domine misericordia est qua bonos tuo regno celesti muneras/quod maxime didici ex noua: quia tu iustissime iudex cui datum a patre est omne iudicium facere/retribues bona bonis/& supplicia malis/secundū q̄ cuiusq; merebuntur preterite vite acta.

ADVERTE Primo versu vbi dicimus nonne deo subiecta erit anima mea: Hieronymus/attamen apud deū silebit anima mea. quod designare videtur: cū anima mea apud deum fuerit/tranquillitate fruetur/quiescet/nō amplius anxiabitur/non queretur. ¶ Tertio versu/iterficitis vniuersi vos. vos rectus est: cum ex greco vbi dicitur φορευετε παρτεσ υμεισ/tum ex hebræo ex quo Hieronymus traduxit interficitis omnes/supprimens vos. quod in verbo interficitis satis intelligitur: quādo rectus est. & casum sequentem id verbum interficitis/virū scilicet/ex precedenti particula satis dilucide datur intelligi. ¶ Quod eodē tertio versu subiungitur tanq̄ parieti inclinato & macerie depulse: ex hebreo per rectum melius tanq̄ paries inclinatus & maceria depulsa. habet enim Hieronymus quasi murus inclinatus & maceria corruens. comparantur eni illi impetu suo in vnū/bonos interficere & delere volētes: muro in casu iam prono/& macerie ruenti & opprimenti transeūtes. est eni maceria: congeries lapidum in clausuram aliquam sine cemento & ferrumine compactorum. quod si non placet per rectum dici: non per datiuum sed septimum casum vertēdum fuerat/tanq̄ pariete inclinato & maceria depulsa/vt id quodāmodo instrumentū signet. versum enim per datiuum: nullum sensum/aut ineptū facit. ¶ Quarto versu. cucurri in siti: Hieronymus ex hebræo placuerūt sibi in mendacio. vterq; sensus bonus: sed interpretes de orante particulam illam intellexere/ Hieronymus vero de terrenis eius persecutorib⁹. ¶ Septimo versu. deus auxilij mei: decentius erat vt anceps vocabulū hoc in loco vertissent fortitudo auxilij mei/vt id respiceret in deo est: quod & cetere per totum versū respexerunt particule. sic etiā Hieronymus ex hebræo traduxit robur fortitudinis mee & salus mea in deo. ¶ Octauo versu. omnis congregatio populi: distinctio post populi faciēda. nam genitiuus est. quod ex greco dilucidū est/vbi habetur: πασα συναγωγη λαων omnis congregatio populorum. & ex tralatione romana. sperate in eo omnis conuētus plebis. ¶ Eodē octauo versu. adiutor noster in eternū. illud in eternum superfluit/ex hebræo/romano/greco. ex hebreo enim tantum deus spes nostra est. in romano psalterio tantum adiutor noster est. in greco tantum ο θεοσ βοηθοσ ημων. & in psalteriis asteriscō/obelo q; signatis: illud obelo cōfossū est. sed hic neuus/hec euenit superfluitas: quod in hoc loco in hebræo ponit̄ sela. que dictio signatur: nō profertur. loco cuius in psalmodia greca ponitur diapsalma: quod similiter non profertur a psallentibus. & in nostris psalteriis/id est gallicane tralationis: in rubrica ponunt semper. quod idētidem nō profertur. satis igitur est nobis psallere. sperate in eo omnis congregatio populi/effūdite coram illo corda vestra: deus adiutor noster/et minio aut alio colore subscribere/semper.

¶ Psalm⁹ Dā cū esset in deserto Idumæ. LXII.

1 DEus deus me⁹: ad te de luce vigilo.
Sitiuit in te anima mea:
2 q̄ multipliciter tibi caro mea.
In terra deserta/& inuia
3 & inaquosa sic in sctō apparui tibi: vt videre virtutē tuā & gloriam tuam.
Quoniā melior est miseri-
4 cordia tua super vitas:

¶ Psalm⁹ Dā cū esset in deserto Idumæ. LXII.

DEus deus me⁹: ad te de luce vigilo.
Sitiuit in te anima mea:
q̄ multipliciter & caro mea.
In deserto & ī iuio & in inaquoso/sic in sctō apparui tibi: vt videre virtutē tuam & gloriā tuam.
Quia melior est miseri-
cordia tua super vitas: la-

¶ Psalm⁹ Dā cū esset in deserto Iudæ. LXIII.

DE⁹ fortitudo mea tu es: de luce cōsurgam ad te.
Sitiuit te anima mea: desiderauit te caro mea.
In terra inuia et consitiē-
te ac sine aqua/sic in sctō apparui tibi: vt videā fortitudinē tuā & gliam tuā
Melior est eni misericor-
dia tua q̄ vite: labia mea

GALL.	ROM.	HEB.
labia mea laudabunt te.	bia mea laudabũt te.	laudabunt te.
5 Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas.	Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas.	Sic benedicã tibi in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas.
6 Sicut adipe & pinguędine repleatur anima mea: & labiis exultationis laudabit os meum.	Sicut adipe & pinguędine repleatur anima mea: & labia exultationis laudabunt nomen tuum.	Quasi adipe & piguędine implębit anima mea: & labiis laudantibus canet os meum.
7 Sic memor fui tui super stratũ meũ/in matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus.	Sic memor fui tui super stratũ meũ / in matutinis meditabor in te: quia factus es adiutor meus.	Recordans tui in cubili meo/per singulas vigilias meditabor tibi quia fuisti auxiliũ meũ: & in vmbra alarum tuarũ laudabo.
8 Et in vęlamento alarum tuarum exultabo/ adhęsit anima mea post te: me suscępit dextera tua.	Et in vęlamento alarum tuarũ exultabo / adhęsit anima mea post te: me suscępit dextera tua.	Adhęsit aia mea post te: me suscępit dextera tua.
9 Ipsi vero in vanũ quęsierunt animã meam/introibunt in inferiora terre/tradentur in manus gladij: partes vulpium erũt.	Ipsi vero in vanũ quęsierũt animã meam/ introibunt in inferiora terre/tradentur in manus gladij: partes vulpium erũt.	Ipsi vero interficere quęrunt animam meã/ igrediantur ī extrema terre/ cõgregenť ī manꝰ gladij/ pars vulpiũ erunt.
10 Rex vero lętabitť in deo laudabunť oẽs qui iurãt in eo: quia obstructũ est os loquẽtium iniqua.	Rex vero lętabitť in dño laudabunť oẽs qui iurãt in eo: quia obstructũ est os loquentiũ iniqua.	Rex autẽ lętabitur i deo laudabitť ois qui iurat in eo: quia obstruętur os loquentium mendacium.

TITVLVS. Psalmus Dauid cũ esset in deserto Iudæe. Psalmus de Christo domino. Prophetа inspiritu inducit Christũ/in desertum a spiritu sancto ductum.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus deus meus: ad te de luce vigilo. pater mi/deus meus a tẽpore missionis tue lucis in mundũ: ad te orandũ consurgo. Sitiuit in te anima mea: q̃ multipliciter tibi caro mea. concupiui te toto corde/tota mente/totis viribus anime mee: & assumpta in me mortalis infirmitas/omnibus modis ad te elanguit. In terra deserta/inuia & inaquosa sic i sancto apparui tibi: vt viderẽ virtutẽ tuã & gloriã tuã. in deserto loco/imperuio & arido/sic a spiritu tuo prelatus sũ tibi: vt quadraginta diebus & noctibus ieiuniũ ferens/contẽplarer fortitudinẽ tuã & maiestatem tuã. Q̃m melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabũt te. O pater/qñ prestabiliora sunt que tua miseratione michi donas/q̃ multe transitorie vite: labia mea tibi gratias agẽt. Sic benedicã te in vita mea: & in noie tuo leuabo manus meas. sic psallã tibi q̃diu ero in terra: & orans & nomẽ tuũ inuocãs eleuabo manꝰ meas ad te. Sicut adipe & pinguedine repleatur aia mea: & labiis exultationis laudabit os meũ. replebitur anima mea vt pingui alimento/fecũda laude tua: & in exultatione te ore meo collaudabo. Sic memor fui tui super stratũ meum/ in matutinis meditabor in te: qa fuisti adiutor meꝰ. pater eterne/i secreto meo memoratꝰ sũ laudis tue: mane exercitabor in tua laude/in bonorũ tuorũ cõfessione: quia tu es michi auxiliatus. Et in velamẽto alarũ tuarũ exultabo/adhesit aia mea post te: me suscepit dextera tua. gaudebo in ꝓtectione misericordie & iustitie tue/cor meũ & mens mea agglutinata est ad te: brachium & fortitudo tua saluauit me. Ipsi vero in vanum quesierũt animã meam/introibũt in inferiora terre/tradẽtur in manus gladij: partes vulpiũ erunt. inimici mei frustra satagũt auferre vitã meã/deturbabunť ad inferos in penetralibus terre/dabunť a te i potestate framee tue/ãgeli pcutiẽtis/portio erũt subdolorũ demonũ. Rex vero letabit in deo/laudabũtur oẽs qui iurãt in eo: qa obstructũ est os loquentiũ iniqua. de se loquit vt de tertio

quem vero tu constituisti messiam tuum super sion mõtem/exultãbit in te deo suo/a te probãbũ tur omnes qui iurabunt in eo ipsum vt incõmutabilem venerantes veritatem:quia clausum & de molitum est os blasphemantium/eum & deum & filium tuum negantium.

ADVERTE. Primo versu. deus/deus meus:pro quo hieronymus ex hebreo traduxit deus fortitudo mea. id deus meus in hebreo habetur idem verbum quo dominus ad patrem in cruce circa horam nonam clamauit deus meus/deus meus. sic eni in hebreo hic psalmus incipit ELOHIM/ELI:vbi reuera ELOHIM plurale est & ELI singulare/ad secretum trinitatis & vnitatis mysterium/ad discretionem hypostaseon/& consubstantialitatem earum. ¶ Sexto versu. sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea:ex hebreo aptꝰ replebitur. ¶ Septimo versu. sic memor fui tui: ex greco habeꝫ si/nõ sic. vbi dicitur ει εμεμνημορευον σου si memorabar tui. at melius sine nota cõditionis si/aut similitudinis sic:ex hebreo/vbi hieronymus dũtaxat habet recordãs tui. ¶ Nono versu. quod nos dicimus per preteritum quesierunt:hieronymus ex hebreo expressit per presens quasi iam imtnens. etsi enim iam animam eius quesissent cum fugit in egyptum:in prospectu illi erat etiam de recẽti quesituros eum/ad eũ interficiendũ. ¶ Decimo versu. quod etiam per preteritum pronunciamus/quia obstructũ est:hieronymus ex hebreo exposuit per futurum/quia obstruetur. nondum enim obstructum erat:sed futurum/vt cognita eius diuinitate iurarẽt fideles per eum non in vanum/sed in argumentum testimonij fidelis/illesibilis/inuiolabilisq;(vt sic dicam)veritatis. sic enim prius in veteri lege iurabant viuit dominus: in noua etiam dicere possumus viuit Christus. neq; errat qui sic fideliter in eo iurat/cũ id neq; vane facit/neq; blasphemat. attamen in versu siue obstructum siue obstruetur dicatur:idem sensus pretenditur.

¶In finem psalmus Dauid. LXIII.

1 EXaudi deus orationẽ meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam.

2 Protexisti me a cõuentu malignantiũ:a multitudine operantiũ iniquitatẽ.

3 Quia exacuerunt vt gladium linguas suas/ intenderunt arcum rem amaram:vt sagittent in occultis immaculatum.

4 Subito sagittabunt eum & nõ timebunt: firmauerunt sibi sermonẽ nequã.

5 Narrauerunt vt absconderent laqueos:dixerunt quis videbit eos?

6 Scrutati sunt iiquitates: defecerũt scrutantes scrutinio.

7 Accedet homo & cor altum:& exaltabitur deus

8 Sagitte paruulorum facte sunt plage eorum: &

¶In finem psalmus Dauid. LXIII.

EXaudi deus orationem meam cum tribulor:a timore inimici eripe animam meam.

Protexisti me a conuẽtu malignantiũ:a multitudine operantiũ iniquitatẽ.

Quia exacuerunt vt gladium linguas suas/ intenderunt arcum rem amaram:vt sagittent in occultis immaculatum.

Subito sagittabũt eum & nõ timebunt: firmauerũt sibi verbum malum.

Disputauerũt vt absconderent laqueos: dixerũt quis videbit eos?

Scrutati sunt iniquitatẽ: defecerunt scrutãtes scrutinium.

Accedet homo ad cor altum: & exaltabitur deus

Sagitte paruulorum facte sunt plage eorũ: & p

¶Victori psalmus Dauid. LXIIII.

AVdi deus vocẽ meam loquentis: a timore inimici serua vitam meam.

Absconde me a consilio malignorum: a tumultu operantium iniquitatem

Quia exacuerunt quasi gladium linguam suam/ tetenderũt sagittã suam verbum amarissimum/ vt sagittarẽt in absconditis simplicẽ: subito sagittabunt eũ & nõ timebũt

Cõfortauerũt sibi sermonẽ pessimũ/ narrauerunt vt abscõderẽt laqueos:dixerunt quis videbit nos?

Scrutati sunt iiquitates: defecerũt scrutantes scrutinio.

Cogitationibus singulorum:& corde profundo.

Sagittabit ergo eos deꝰ iaculo repẽtino/inferẽtur

GALL.	ROM.	HEB.
infirmate ſunt cõtra eos lingue eorum.	nichilo habuerũt contra eos lingue ipſorum.	plage eorum: corruent in ſemetipſos linguis ſuis.
9 Conturbati ſunt omnes qui videbãt eos: et timuit omnis homo.	Conturbati ſunt omnes qui videbãt eos: et timuit omnis homo.	Fugient omnes qui viderint eos/& timębunt omnes homines/& annunciabũt opus dei: & opus eius intelligent.
10 Et annunciauerunt opa dei: & facta ei⁹ itellexerũt	Et annunciauerunt opa dei: et facta ei⁹ itellexerũt	
11 Lętabitur iuſtus in dño & ſpęrabit in eo: et laudabũtur omnes recti corde.	Lętabitur iuſtus in dño & ſpęrabit in eo: & laudabũtur omnes recti corde.	Lętabitur iuſtus in dño & ſpęrabit in eo: & exultabunt oẽs recti corde.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus Dauid pſalmus de chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Exaudi deus orationẽ meã cũ depcor: a timore inimici eripe animam meã. ſuſcipe precẽ meã de⁹quã ad te effundo: a metu pſequẽtis libera vitã meã, Protexiſti me a cõuentu malignantiũ: a multitudine operantiũ iiquitatẽ. defendiſti me a cõcilio me pderevolentiũ: & a turba trãſgrediẽtiũ tuã legẽ/tuã ſanctã ordinationẽ. Quia exacuerũt vt gladiũ linguas ſuas intẽderũt arcũ rem amarã: vt ſagittẽt in occultis imaculatũ. hec ego ſum pcatus/quia pcõres velut enſem exacuerunt linguas ſuas/intenderunt neruum ſermonem nequã & felle plenum: vt ſaturiẽt in inſidijs iuſtũ/inſontẽ meſſiã/ipſum in quo nullũ eſt peccatũ. Subito ſagittabũt eũ & nõ timebũt: firmauerũt ſibi ſermonẽ nequã. cũ feſtinatiõe mortificabũt eũ/deũ nõ reuerebunt: cõcluſerũt/fixerũt/determinarũt ſibi peſſimũ conſiliũ. Narrauerũt vt abſcõderẽt laqueos: dixerunt quis videbit eos? deliberauerũt abſcõdere dolos ſuos: dixerũt quis dephendet eos? Scrutati ſunt iniquitates: defecerũt ſcrutãtes ſcrutinio. ſtuduerũt dephendere meſſiã in pcõ: oberrauerunt explorãtes eo ipſo exploramie ſuo. Accedet homo & cor altũ: & exaltabit⁹. oberrauerũt inquã & illuſi ſunt: quia veniet meſſias homo mentis alte: & ipſe glorificabit⁹ vt deus. Sagitte paruulorũ facte ſunt plage eorũ: & infirmate ſunt cõtra eos lingue eorũ. ſpicula inſipientiũ facta ſunt vulnera eorũmet ipſorũ: & ſermones eorũ cõtra eoſmetipſos facti ſunt inualidi. Conturbati ſunt oẽs qui videbãt eos: & timuit oĩs homo. cõterriti ſunt vniuerſi qui intuebant⁹ cõfuſionẽ eorũ: atq; oẽs homines qui eos viderũt terrore obriguerũt. Et annũciauerũt opera dei: & facta eius intellexerũt. & omnes qui viderunt/confeſſi ſunt illas eſſe vltiones dei: & facta dei eſſe cognouerũt. Lętabitur iuſtus in domino & ſperabit in eo: & laudabuntur omnes recti corde. exultabit meſſias in deo & ſpem ſuam firmabit in eo: & probabuntur omnes qui illi adheſerint/rectoq; fuerint animo.

ADVERTE. Secũdo verſu. ptexiſti. meli⁹ ptege: cum vt cõtinuet depcatio/& etiã ex hebręo ex quo habet abſcõde me. ¶ Septimo verſu. accedet homo & cor altũ & exaltabit⁹ deus: lõge aliter ex hebręo hieronym⁹ colligit ſenſum his verbis/cogitationib⁹ ſingulorũ & corde ,pfundo/ſupioris verſus intelligẽtie annectẽs/defecerũt ſcilicet ſcrutãtes ſcrutinio ſcrutãtes inquã cogitationib⁹ ſingulorũ & ,pfunda cuiuſq; meditatiõe. Paulus hebręꝰ ita hũc ſeptimũ verſum intelligit: interiora hoĩs & cor ,pfundũ. & tũc pcedẽtis verſus itelligẽtie necti etiã poteſt/defecerũt ſcrutãtes ſcrutinio/ſcrutãtes dico interiora hoĩs meſſie & cor eius ,pfundũ & ab eis inſcrutabile. & hic ſenſus nõ vſq; adeo abhorret a noſtra tralatiõe. verũ cũ ſeipſum paulus interpretatur: recidit in intelligentiã hieronymi. q⁹ inſup aſſentit libẽter/dictũ de daniele/vt pleraq; alia: olet iudaiſmũ. Et ſi legim⁹ accedet homo: ſubiũgẽdũ poti⁹ & cor altũ q̃ ad cor altũ. & id ex greco vbi dicit̃ προσελευσεται ανθρωπος και καρδια βαθεια accedet homo & cor ,pfundum. & ex hebręo: vbi in cõpage reſpõdente ponit̃ &/cũ dicit̃ & corde ,pfundo. ¶ Octauo verſu. ſagitte paruulorũ facte ſunt plage eorũ: hieronym⁹ ex hebręo/ſagittabit ergo eos de⁹/iaculo repẽtino inferent̃ plage eorum. ¶ Nono verſu. & timuit oĩs homo: meli⁹ & timuerũt oẽs hoies. quod & ex hebręo & ex verſu ſequenti cognoſcit̃. ex hebręo quidẽ: quia illic dicit̃ & timebunt omnes hoies. & ex verſu ſequenti quia pluratiue ſubnectitur/& annunciauerunt opera dei. quod reſpicit non eos qui ſubita dei plaga percuſſi ſunt: ſed eos qui id videntes terrore ſunt perculſi. quod ſi intelligis de plaga illis illata p romanos/& de deſolatione ſecundi tẽpli vbi pluſq̃ vndecies cẽtena milia deſiderata ſunt/vbi mater/pietatis materne oblita proprium mãdit filium/propria coxit & vorauit viſcera/vbi & vt hieremias in threnis habet qui nutriebãtur in croceis amplexati ſunt ſtercora: vt qui que egerebant pre portentoſa fame & vltrice furia cogebantur ad infelicem paulo momento retinendã vitam/in vẽtrem iterum ingerere. ſi inquam de illa plaga oraculum intelligis: nichil fuerit obſcurdi.

In finem psalmus Dauid. LXIIII

1 TE decet hymnꝰ deꝰ in sion: & tibi reddę tur votum in hierusalem.
2 Exaudi orationem meã: ad te omnis caro veniet.
3 Verba iniquorũ pręualuęrũt sup nos: & ipietatibꝰ nr̃is tu ꝓpiciaberis.
4 Beatus quem ęlęgisti & assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis.
5 Replębimur ī bonis domus tue: sanctum est templum tuum/ mirabile in æquitate.
6 Exaudi nos deus salutaris noster: spes oim finiũ terre & in mari longe.
7 Pręparans mõtes in virtute tua/ accinctus potentia: qui conturbas profundũ maris sonum fluctuum eius.
8 Turbabunt gentes & timębũt qui habitãt termi nos a signis tuis: exitꝰ matutini & vespe dęlectabis
9 Visitasti terrã & inebriasti eam: multiplicasti locuplętare eam.
10 Flumen dei replętum est aquis parasti cibũ illorũ: qm̃ ita est ꝓparatio eius.
11 Riuos eius inebria/ multiplica genimina eius: in stillicidijs eius lętabitur germinans.
12 Benedices corone ãni benignitatis tue: & cãpi tui replębuntur vbertate.

In finem psalmus Dauid. LXIIII.

TE decet hymnꝰ deꝰ in sion: & tibi reddę tur votum in hierusalem
Exaudi orationẽ meam: ad te omnis caro veniet.
Verba iniquorũ pręualuęrũt sup nos: & ipietatibꝰ nr̃is tu ꝓpiciaberis.
Beatus quem ęlęgisti & assumpsisti: inhabitabit in tabernaculis tuis.
Replębimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum/ mirabile in æquitate.
Exaudi nos deus salutaris noster: spes oim finiũ terre & in mari longe.
Pręparãs mõtes in virtute tua: accinctus potẽtia.
Qui cõturbas profundũ maris: sonum autem fluctuũ eius quis sustinebit?
Turbabunt gentes: & timębũt oẽs qui habitant fines terre a signis tuis.
Exitꝰ matutini & vespere dęlectaberis: visitasti terrã & iebriasti eã/ multiplicasti locuplętare eã.
Flumen dei replętum est aqua: parasti cibũ illorũ quia ita est ꝓparatio tua.
Riuos eius inebriãs multiplicãs generationes eiꝰ: in stillicidijs suis lętabit dum exoriętur.
Benedicens coronã anni benignitatis tue: & cãpi tui replębunt vbertate.

Victori psalmus Dauid cantici. LXV.

TIbi silentiũ laus deꝰ in sion: & tibi reddę tur votum.
Exaudi orationẽ: donec ad te omnis caro veniat.
Verba iiquitatũ ꝓualuęrũt aduersum me: sceleribus nr̃is tu ꝓpiciaberis.
Beatus quem ęlęgeris & suscęperis: habitabit eni in atrijs tuis.
Replębimur in bonis domus tue: sanctificatione templi tui.
Terribilis i iustitia exaudi nos deus saluator noster: confidẽtia oim finiũ terre & maris longinqui.
Pręparans mõtes in virtute tua/ accinctꝰ fortitudine: compescens sonitũ maris/ fremitum fluctuũ eius & multitudinem gẽtium.
Et timębũt qui habitãt in extremis: a signis tuis.
Egressus matutini & vesperi: laudantes facies.
Visitasti terram & irriga eam: vbertate dita eam.
Riuꝰ dei plenꝰ aqua: prę parabis frumẽtum eorũ/ quia sic fundasti eam.
Sulcos eius inebria/ multiplica fruges eiꝰ pluuijs irriga eam: & germini eiꝰ benedic.
Voluętur annus in bonitate tua: & vestigia tua rorabunt pinguędine.

GALL.	ROM.	HEB.
13 P ingueſcent ſpecioſa deſerti: & exultatione colles accingentur.	P ingueſcent fines deſerti: & exultatiõe colles accingentur.	P ingueſcent paſcue deſerti: et exultatione colles accigentur.
14 I nduti ſunt arietes ouiũ & valles abundabũt frumento: clamabunt etenim hymnum dicent.	I nduti ſunt arietes ouiũ & conualles abundabũt frumento: etenim clamabunt & hymnũ dicent.	V eſtientur agnis greges: & valles plene frumento coequabunt & canet.

TITVLVS. Ad victoriam pſalmus cantici Dauid. pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu in perſona eccleſie cetuſq; ſanctorum.

EXPOSITIO CONTINVA. T e decet hymnus deus in ſion: & tibi reddetur votũ in hieruſalẽ. chriſte domine dignũ eſt vt lauderis in eccleſia ſanctorũ: & tibi ſolẽnis laus perſoluetur ab ijs qui tue diuine pacis habent agnitionẽ. E xaudi deus orationẽ meam: ad te omnis caro veniet. chriſte fili dei ſuperbenedicte exaudire dignare deprecationem meam: omnis homo in te credet/& credens ad tuam tandẽ felicitatem perueniet. V erba iniquorũ preualuerunt ſuper nos: & impietatibus noſtris tu propiciaberis. iniquitates dominate ſunt nobis: ſed tu quia ſumme miſerator & miſericors es/propicius eris peccatis noſtris/placaberis & ignoſces nobis. B eatus quẽ elegiſti & aſſumpſiſti: inhabitabit in atrijs tuis. felix/nimium felix & eterne vite ſecurus quẽ tu delegiſti & trãſtuliſti ad te: morabitur in ſempiternis mãſionibus tuis. R eplebimur in bonis domus tue: ſanctũ eſt templũ tuum/mirabile in equitate. chriſte deus noſter/& rex eterne glorie/cum ad te perducti fuerimus ſatiabimur in diuitijs celeſtis habitationis tue: merum/purum/mundũ & incontaminatũ eſt celeſte templũ tuum in quo habitas/intranſgreſſibili iuſtitia omni admiratione digniſſimum. E xaudi nos deus ſalutaris noſter: ſpes omniũ finiũ terre & in mari longe. Chriſte deus noſter/& ſaluator noſter in quo ſperant oẽs qui habitãt vltimos terminos terre/& inſulas maris remote: fac nos dignos tua ſancta exauditione. P reparans mõtes in virtute tua/accinctus potẽtia: qui cõturbas profundum maris ſonũ fluctuum eius. tu inquã chriſte deus noſter & ſaluator noſter potẽtiſſime qui omnia diſponis in mũdo omnipotẽti tua fortitudine/qui circũdaſ inſuperabili vigore: inma mundi concutis/& omnẽ populorũ motũ pro nutu tuo mitigas. T urbabunt gẽtes & timebũt qui habitãt terminos a ſignis tuis: exitꝰ matutini & veſpe delectabis. territi expaueſcẽt/deũ veri nõ agnoſcẽtes/& finiũ terre habitatores formidabũt a ꝓdigijs tuis: q̃ tu in principio naſcentis eccleſie & in fine tẽporum ad omniũ ſalutem/gaudiũ & beatitudinem es manifeſtaturꝰ. V iſitaſti terram & inebriaſti eam: multiplicaſti locupletare eam. viſitatione tua renouaſti habitationẽ terreni/fecundaſti eam & abunde doctrina tua irrigaſti eam: multitudine credentiũ & effuſione charitatum tuorũ ditaſti eam. F lumen dei repletũ eſt aquis/paraſti cibum illorũ: quoniã ita eſt preparatio eius. lauacrũ diuine regenerationis oppletũ eſt populis/preparaſti ſanctificatione tua panem eorum / celeſte viaticum: quia ita diuinitus orbis terrarum preparatio atq; innouatio eſt ordinata. R iuos eius inebria/multiplica genimina eius: in ſtillicidijs eius letabitur germinans. congregationes orbis terrarũ irriga doctrina tua/auge regeneratorũ proles & noua germina: exultabit orbis terre/in irrigationibus ſancte & viuificatricis doctrine vberem fructũ afferens & in illa pullulans. B enedices corone anni benignitatis tue: & campi tui replebuntur vbertate. indes benedictionẽ tuam curriculo tẽporis illius benigne viſitationis tue: & anime fideles opplebũtur fecũditate gratie tue. P ingueſcent ſpecioſa deſerti: & exultatione colles accingent. ſancti tui in hoc mundo exiſtentes in ſanctitate accreſcẽt: principes & aliorũ prepoſiti in ſuorũ directione exultabunt. I nduti ſunt arietes ouium & valles abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnũ dicent. paſtores plebium virtute & iuſtitia veſtiti ſunt/& humiles populi abunde doctrina paſcentur: vociferabunt ad chriſtum dominum/& illi dulciſonum laudationum melos concrepabunt.

ADVERTE. Primo verſu. te decet hymnus deus in ſion: hieronymꝰ ex hebreo/tibi ſilentiũ laus deus in ſion. quod apophaticã/negatiuãq; theologiam reſpicit: cum mens in meditatione ĩmenſitatis & incõprehenſibilitatis diuine ſilet/agnoſcens quicq̃ dicendo non poſſe cũ laudare qui omni laude in imenſum ſuperior eſt/multo minuſq̃ poſſit totam maris vndam pugillo cõcludere. & hoc ſilentium diuine laudis/quo vel maxime deus laudatur: reſeratum eſt in exordijs fundationis ſion a deifero Paulo / Bartholomeo / Ioſeph iuſto / Dionyſio / Hierotheo & (vt athanaſio placet) Antiphato. quẽ & laudandi modum: arbitror apud feruentes vite contẽplatricis amatores in fine rediturũ. & in principio & in fine ſigna Chriſti apparebunt: & iuxta oraculũ exitus matutini & veſpere delectabit. & vt ſacer hieronymꝰ habet: egreſſus matutini & veſperi laudãtes faciet. ¶ Eo-

dem primo versu. in fine id/in hierusalē: interpretū est/& non habetur ex hebreo/sed totū id respicit in sion. de qua psalmo 47 abunde scriptum est. ¶ Tertio versu. verba iniquorū: melius ex hebreo verba iniquitatū/id est facta transgressionū. confitetur enī iniquitates & transgressiones suas. & quis est in hoc mundo viuens: qui non transgreditur? quod & agnoscitur ex particula subiuncta; & ipictatibus nostris tu ꝓpiciaberis. nō enī aliorū sed suas vocat impietates. omnis siquidē mandatorum dei transgressio: impietas est. ¶ Quarto versu. beatus quē elegisti & assumpsisti: aptius forte ex hebreo/quē elegeris & assumpseris. quod & sequēs particula redditiua causę/inhabitabit in atrijs tuis: insinuat. ¶ Sexto versu. & in mari lōge: accomodatius & maris lōginqui/& ex hebreo/& ad sermonis proprietatē ob copulatiōis notam/ seruandā. ¶ Septimo versu. qui cōturbas profundum maris sonum fluctuū eius: ex hebreo oppositū sensum intelligit hieronymus/hoc pacto. cōpescens sonitū maris fremitū fluctuū eius & multitudinē gentiū. siquidē aduersantur & pugnāt conturbare & cōpescere. & fere id sonat psalmi 88 versus 10. tu dñaris potestati maris: mōtū autē fluctuū eius tu mitigas. Quod vero additur & multitudo gentiū/ quo caremus & interpretes silue runt: declaratio precedētis metaphore est. & reuera vtrūq; omnipotentie Christi domini cōpetit: sed magis cōpescere. vt qui est & author & pulchre pacis amator. attamē cū punire vult ob īmanitatē delinquentiū: facile turbat aquas maris a ꝓfundo/& eruptiōes populoꝝ mouet/vt sarmatarū quę sub Atila/Alarico/Theodorico ducib⁹ facta est. & hac nostra tēpestate psarū sub Ismaele persa ex tartaris orto: que terrorē imperatori turcarū & sulthano babylonico cani/non paruū incussit. & penes dominum potestas est mouendi & potestas sedandi pro nutu suo/vtcūq; voluerit. ¶ Decimo versu. quoniā ita est preparatio eius: id eius refertur ad terram. nam sic Hieronymus ex hebreo: quia sic fundasti eam. vnde fit vt psalmodia romana que habet/quia ita est preparatio tua: mutet intelligentiā. grece autē solum habetur ὁτι οὑτως ἡ ἑτοιμασια. quoniā sic preparatio. neq; tua neq; eius subiungitur. ¶ Duodecimo versu. & campi tui replebūtur vbertate: hieronymus ex hebreo/& vestigia tua rorabunt pinguedine. quod ab intelligētia data non abhorret. ſi quidem anime nostre ad dei imaginē & similitudinē facte: apte dicantur eius vestigia. cāpi etiam: q; in illis deambulet deus vt in infimis spiritibus. in angelis autē aut supernis mentibus: vt in collibus/mōtibus eleuatis/thronis ac sedibus. ¶ Quartodecimo versu. induti sunt arietes oūiū: aptius induentur ex hebreo/ex quo habetur vestiētur agnis greges. & quod ibi septuaginta arietes nuncupauerūt: hic hieronymus agnos vocat. & vtinam Christus IHESVS pastor eternus: nostra etiā tēpestate faciat/vt ecclesie sue pastores/primates/episcopi/abbates/ꝓpositi/plebei sacerdotes in agnos mutati vestiāt & ornēt greges sibi cōmissos/& oia celesti pabulo repleta/ab imis ad sūma plena sint Christi dei saluatoris & redēptoris nostri laudibus/ eternisq; hymnis. Amen.

¶In finem psalmus Dauid. LXV.

1 IVbilate deo oīs terra/psalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius.

2 Dicite deo q̄ terribilia sunt opa tua domine: in multitudine virtutis tue mentient̄ tibi inimici tui.

3 Omnis terra adoret te & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Semper.

4 Venite & videte opera dei: terribilis in consilijs super filios hominum.

5 Qui cōuertit mare in aridam/in flumine pertrāsi-

¶In finem psalmus Dauid. LXV.

IVbilate deo oīs terra/psalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius.

Dicite deo q̄ terribilia sunt opera tua: in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te et psallat tibi: psalmū dicat noī tuo altissime. Dp̄.

Venite & videte opa domini: q̄ terribilis in consilijs super filios hominū.

Qui cōuertit mare in aridam/& flumina pertrāsi-

¶Victori canticum psalmi. LXVI.

IVbilate deo oīs terra/cātate gloriam nomini eius: date gloriam laudi eius.

Dicite deo q̄ terribile opus tuum: in multitudine fortitudinis tue mē tientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te & canat tibi: canat nomini tuo. Sela.

Venite & videte opera dei: terribilia consilia super filijs hominum.

Conuertet mare in aridam/in flumine pertrāsi-

GALL.	ROM.	HEB.
bunt pede: ibi lętabimur in ipso.	bunt pede: ibi lętabimur in id ipsum.	bunt pede: ibi lętabimur in eo.
6 Qui dominatur in virtute sua in ęternũ/oculi eius super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in ſemetipsis.	Qui dominatur in virtute sua in ęternũ/oculi eius super gẽtes respiciũt: qui in ira prouocant nõ exaltentur in ſemetipsis.	Qui domiatur in fortitudine sua ſęculo/oculi eius gentes aſpiciũt: qui increduli sunt non exaltentur in ſemetipsis.
7 Benedicite gentes deum nostrum: & auditam facite vocem laudis eius.	Benedicite gentes deum nostrum: & obaudite voci laudis eius.	Bñdicite populi deo nostro: & auditam facite vocem laudis eius.
8 Qui posuit animã meã ad vitam: & non dedit in cõmotionẽ pedes meos.	Qui posuit animã meã ad vitam: & non dedit in cõmouęri pedes meos.	Qui posuit aiam nostrã in vita: & non dedit in cõmotionẽ pedes nostros.
9 Quoniam probasti nos deus igne nos examiasti: sicut examinat argẽtum.	Quoniã ꝓbasti nos deꝰ igne nos examiasti: sicut igne examinat argẽtum.	Probasti enim nos deus igne nos cõflasti: sicut cõflatur argentum.
10 Induxisti nos in laqueũ/posuisti tribulationes in dorso nostro: iposuisti homines sup capita nostra.	Induxisti nos in laqueũ/posuisti tribulationes in dorso nostro: iposuisti hominẽ sup capita nostra.	Introduxisti nos in obſidionẽ/posuisti ſtridorẽ in dorso nostro: imposuisti hoies sup caput nostrũ.
11 Transiuimus per ignem et aquam: et ęduxisti nos in refrigerium.	Transiuimus per ignem & aquã: & induxisti nos in refrigerium.	Transiuimus per ignem & aquã: & induxisti nos in refrigerium.
12 Introibo in domum tuã in holocaustis: reddam tibi vota mea que distinxęrunt labia mea.	Introibo in domũ tuam in holocauſtis: reddam tibi vota mea quę diſtinxęrunt labia mea.	Ingrediar domum tuam in holocauſtis: reddam tibi vota mea. Que promiſerunt labia mea & locutũ est os mei cum tribularer.
13 Et locutum est os meũ: in tribulatione mea.	Et locutum est os mcum in tribulatione mea/holocauſta medullata offeram tibi cum incenſo & arietib9: offeram tibi boues cum hircis. Dp̃.	
14 Holocauſta medullata offeram tibi cum incenſo arietum: offeram tibi boues cum hircis. Sẽper.		Holocauſta medullata offeram tibi cum incenſo arietum: faciam boues cum hircis. Sela.
15 Venite audite & narrabo oms qui timętis deũ: quanta fęcit anime mee.	Venite & audite me/& narrabo vobis oẽs q tiętis deũ: q̃nta fęcit aie mee	Venite audite & narrabo oms qui timętis deũ: quãta fęcerit anime mee.
16 Ad ipsum ore meo clamaui: & exaltaui sub lingua mea.	Ad ipsum ore meo clamaui: & exultaui sub lingua mea.	Ipsum ore meo inuocaui: & exaltaui in lingua mea.
17 Iniquitatem si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus.	Iniquitatem si conſpexi in corde meo: non exaudiet deus.	Iniquitatem si vidi in corde meo: non exaudiet dominus.

18 Propterea exaudiuit deus:& attendit voci dęprecationis mee.

Propterea exaudiuit deus:& intendit voci dęprecationis mee.

Ideo exaudiuit deus: & attendit vocem dęprecationis mee.

19 Benedict9 de9 qui non amouit orationem meā:et misericordiam ſuā a me.

Bn̄dictus dn̄s qui non amouit dęp̄cationē meā: & misericordiā ſuā a me.

Bn̄dict9 deus qui nō abſtulit orationem meā: & misericordiā ſuam a me.

TITVLVS. Ad victoriā canticū pſalmi. pſalm9 gratiarum actio/memoratio potētie diuine/& ad pietatem exhortatio. Propheta in ſpiritu inducit ſynagogam piorum vocantē gentes ad fidem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Iubilate deo oīs terra/pſalmū dicite nomini eius:date gloriā laudi eius. oēs terre habitatores diſcite ſeruire deo in iubilo/laudate verbū eius: glorificate laudem
2 eius. Dicite deo q̄ terribilia ſunt opera tua dñe:in multitudine virtutis tue mentient tibi inimici tui. oēs terre incole confitemini deo q̄ tremenda ſunt facta tua:dn̄ator vniuerſe creature pre incō prehēſibilitate oipotentie tue deprehēdent impij in mēdacio/negātes mira & ſtupēda oipotētie
3 tue opera. Omnis terra adoret te & pſallat tibi:pſalmū dicat nomini tuo. oīs terre habitator procidat adorās te/canat tibi:pſallat verbo tuo/chriſto tuo. Venite & videte opera dei: terribilis in
4 cōſilijs ſuper filios hoīm. oēs habitatores terre accedite ad fidē/contēplamini facta dei:cuius cōſilia tremēda ſunt ſup cetus carnaliū & terrena ſapiētium. Qui cōuertit mare in aridā in flumine
5 pertrāſibūt pede:ibi letabimur in ipſo. venite & videte operā dei/qui ſiccauit abyſſum iniquitatū vt olim mare erythræum/in regenerationis lauacro ducentur fide vt olim ſicco pede per iordanis
6 fluentū:in hoc regenerationis lauacro exultabimus in deo. Qui dn̄atur in virture ſua in eternum/oculi eius ſuper gētes reſpiciūt:qui exaſperāt nō exaltent in ſemetipſis. qui iperat verbo virtutis vniuerſo mūdo/prouidētia benignitatis ſue ad gentes extēſa eſt:qui increduli erūt/hi ſoli nō exaltabūtur/in ſemetipſis ad vitā nō reſpirabūt. Benedicite gētes deū noſtrū: & auditā facite vocem
7 laudis eius. oēs orbis nationes beneficia recognoſcite/deū noſtrū benedicētes:annūciate euange
8 liū eius/p̄conizate teſtamentū ſanctū eius. Qui poſuit aiam meā ad vitā:& non dedit in cōmotionem pedes meos. benedicite gētes deū noſtrū qui nō permiſit aiam meā perire cū iſs qui exaſperabūt & manebūt in incredulitate:& qui nō permiſit me in trāſgreſſionē prolabi. Quoniā p̄baſti
9 nos deus:igne nos examinaſti ſicut examinat argentū. deus nō permiſiſti piorū ſynagogā in trāſgreſſionē prolabi/quia mala que ſuper nos induxiſti/ nō ad perditionē ſed probationē/caſtigationē et emēdationē induxiſti:purificaſti nos varia perſecutiōe/ſicut ſolet metallū purificari igne. Induxiſti nos in laqueū/poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro:impoſuiſti hoies ſuper capita noſtra.
10 permiſiſti nos incidere in rete afflictionū/dediſti hoſtes noſtros nos a tergo pſequentes:feciſti nos
11 alieno parere iperio. Trāſiuimus per ignē & aquā:& eduxiſti nos in refrigeriū. expoſiti ſuim9 omni mortis periculo:& tu miſericors deus dediſti nobis ex illis malis reſpirationē. Introibo in do-
13 mum tuā in holocauſtis reddā tibi vota mea:que diſtinxerūt labia mea. Et locutū eſt os meū: in
14 tribulatione mea. Holocauſta medullata offerā tibi cū incēſo arietū:offeram tibi boues cum hircis. dn̄e deus meus ad gratiarū actiones agēdas tibi introibo ſanctū tēplū tuū in deuotione ferue-
ti:exſoluā debita que vouerūt/que p̄miſerūt labia mea. & que os meū locutū eſt: in tēpore tribulationis mee. ſcilicet offerā tibi oratiōes oleo miſeratiōis tue inflāmatas/ cū orationib9 ſacerdotū
15 tuorū:offeram tibi penitentiā & corporis attritionē cum cōfeſſione peccatorū meorū. Venite audite & narrabo oēs qui timetis deū:quanta fecit anime mee. accedite vniuerſi qui deū reuerem ini
16 accomodate aurē & ego patefaciā:q̄ magnis & ingētibus beneficijs affecerit deus vitam meā. Ad ipſum ore meo clamaui:& exaltaui ſub lingua mea. deum meū oratione mea pulſaui & ipſum ma-
17 gnificaui in loquela mea. Iniquitatē ſi aſpexi in corde meo:non exaudiet dn̄s. Propterea exaudi-
18 uit deus:& attendit voci deprecationis mee. ſic ſtudui me purgare/me deo mūdum repreſentare/vt cum oratē ſi ſenſi me in pctō eſſe & in aliqua trāſgreſſione/qua non expiarim animā meā: deus precē meā nō admittat/vocē meā nō audiat. & ideo ob huiuſmodi purificationis ſtudiū & habitā
19 fugiēde noxe diligentiā admiſit deus precē meā: & inclinauit aurē obſecrationi mee. Benedictus deus qui non amouit orationē meam:& miam ſuā a me, gratiarū actio & bn̄dictio deo tribuat qui nō abſtulit michi volūtatē orādi in tribulatiōe:& qui nō abſtulit a me auxilium miſericordie ſue.

ADVERTE. Quarto verſu. terribilis in conſilijs ſuper filios hominū: ex hebreo terribilia cōſilia ſuper filios hominū. hic terribilia reſpicit conſilia: illic terribilis reſpicit dei. ſed intelligētie nichil preiudicat. ¶ Quinto verſu. letabimur in ipſo: id in ipſo refertur ad deū. quod & ex greco manifeſte cognoſcitur: vbi habet, ευφραθησομεθα επ αυτω τω Θεω τοζοντι εν τη Δυ-

στεια αυτου id est letabimur in eo dominãte in potentatu suo. ¶Sexto versu. vbi dicimus qui dominatur in virtute sua in eternum: melius dicitur qui dominatur in virtute sua seculo. ex hebreo vnde habetur: qui dñatur in fortitudine sua seculo. & ex greco vbi dicitur: τω δεσποζοντι εν τη δυναστεια αυτου του αιωνος dominante in potentatu suo seculi. poscit enim δεσποσω id est dominor apud grecos genitiuum: apud nos vero interdum genitiuo/interdum datiuo iunctum cõperias. genitiuo vt psalmo 48 versu 15: & dominabuntur eorum iusti in matutino, datiuo vero vt psalmo 88: tu dominaris potestati maris. & 102 domin⁹ in celo parauit sedem suã; & regnum ipius omnibus dominabitur. significareq; videtur id/seculo: huic mũdo. sic in Matthaeo, qui autem dixerit contra spiritum sanctum: non remittetur ei neq; in hoc seculo/neq; in futuro. & id vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consumationem seculi. id est huius mundi. sed cum dicitur in eternum: perinde est ac semper. ¶Sextodecimo versu. in ecclesijs passim legitur hui⁹ versus secunda particula & exultaui sub lingua mea: sed melius exaltaui ex exemplaribus castigatioribus. ex hebreo exaltaui in lingua mea: & ex greco/ και υψωσα υπο την γλωσσαν μου & exaltaui sub lingua mea. non exultaui. hoc forte fecit errorem: q̃ hec vocabula sola littera discrepant. quod cum prima vocali hic scribendum esset/ crediderint rectius si quinta scriberent: & allucinati sunt/litteramq; corruperunt.

¶In finẽ in hymnis p̃s cantici Dauid. LXVI.

1 DEus misereat nostri & bñdicat nobis: illumiet vultũ suũ sup nos & misereat nostri. Sẽp.
2 Vt cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.
3 Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes.
4 Lętentur & exultent gẽtes/quoniam iudicas populos in æquitate: & gentes in terra dirigis.
5 Confiteantur tibi populi deus / confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum.
6 Benedicat nos de⁹ deus noster benedicat nos deus: & metuant eum omnes fines terre.

¶In finem ī hymnis p̃s cantici Dauid. LXVI.

DEus misereat nobis & bñdicat nos: illuminet vultũ suũ sup nos & misereat nobis. Dp̃.
Vt cognoscam⁹ in terra viam tuam; in omnibus gentibus salutare tuum.
Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes.
Lętentur & exultent gentes/quoniam iudicas populos in æquitate: & gentes in terra dirigis.
Confiteantur tibi populi deus / confiteantur tibi populi oñes: terra dedit fructum suum.
Benedicat nos de⁹ deus noster benedicat nos deus: & metuant eum omnes fines terre.

¶Victori in psalmis cãti cum carminis. LXVII.

DEus misereat nostri & benedicat nos: illustret faciẽ suam super nos. Sela.
Vt nota fiat in terra via tua: in vniuersis gentibus salus tua.
Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes.
Lętentur & laudẽt gẽtes/ qm̃ iudicas pplos i æquitate: & gẽtiũ que in terra sũt ductor es sempiterne.
Confiteantur tibi populi deus / confiteantur tibi populi oñes: terra dedit germen suum.
Benedicat nobis de⁹ deus noster benedicat nobis deus: & timeant eum omnes fines terre.

TITVLVS. Ad victoriam in psalmis canticum carminis. psalmus de Christo domino. Propheta loquitur in persona piorum/Christi domini aduentum magno affectu poscentium.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus misereat nostri & benedicat nobis: illuminet vultũ suũ super nos & misereat nostri. deus miam suã nobis indulgeat/deus suã benedictionẽ nobis infundat: & nobis oriri faciat (quod illuminat oia) verbũ suũ/nobis nasci annuat christũ suũ/messiã suũ: deus hanc nobis elargiatur miam. Vt cognoscamus in terra viam tuã: in oibus gẽtibus salutare tuum. illuminationẽ vultus tui/aduentũ Christi tui dñe deus a te poscim⁹: vt a nobis agnit⁹ sit is in terra per quẽ solũ ad te itur qui est via/veritas & vita; vt aguitus sit in oibus tribub⁹/populis & linguis

4 Christus tuus salus tua. C ōfiteantur tibi populi deus:cōfiteantur tibi pōpuli oēs. L etentur & ex-
5 ultent gētes quoniā iudicas populos in æquitate:& gentes in terra dirigis.gratias agāt tibi de⁹ mi-
seticordissime beneficia tua confitētes populorū nationes:gratias tibi agāt & beneficia tua testētur
oēs populorū cōgregationes.gaudeāt & exultatione pfundantur omnes nationes terre:quia tu po-
pulis legē dedisti in iustitia/tu gētilitatis errore hactenus detentos/in toto orbe terrarū ad verita-
6 tis viā adducis. C ōfiteantur tibi populi deus cōfiteant tibi populi oēs:terra dedit fructū suū.gra-
tias tibi effundāt abūde/cōditor misericordissime populorū cōgregationes beneficia tua recensētes/
gras effūdāt abūde & bnficia tua testent vniuerse ppforū natiōes:qa itacta virgo edidit filiū/virgo
7 imaculata ptulit salutare tuū.B ñdicat nos de⁹ de⁹ nr bñdicat nos de⁹:& metuāt eū oēs fines terre.
bñdictione sua/abundāti gratia sua nos pfundat de⁹ de⁹ nr/benedictione sua & larga gratie sue elar
gitione nos pfūdat de⁹:& debita reuerētia & augusto timore cultū ei exhibeāt vniuersi cardies terre.
ADVERTE. Primo versu. particula hec & misereat nostri in fine resūpta:ex hebræo nō habet/neq;
sequela requirit.nā sancti/in spiritu ꝓphete efflagitabant a deo illustrationē vultus eius super se:vt
cognosceretur in terra via eius.itaq; secūdus versus apte cōtinuatur ad id illuminet vultū suū super
nos.quod autē adiectū est/misereat nostri:hoc videt interpretū/& ad feruētiorē affectū insinuandū.
¶ Quarto versu.& gentes in terra dirigis:Hieronymus ex hebræo/& gētiū que in terra sunt ductor
es sepiternus.qd designare videtur/fidē Christi a gētili populo receptā / nō desiturā:sed ad finē vsq;
seculi duraturā ¶ Vltimo versu. bñdicat nos de⁹ de⁹ noster bñdicat nos de⁹:ter vides de⁹ repetitū ad
hyperthee triados/supq; diuine trinitatis mysteriū:qđ in aduētu messie & in receptiōe fidei ei⁹ a gē
tibus cognitū est.& qđ illico subiūgitur/& metuāt eū oēs fines terre:p id singulare eum/nō min⁹ my-
steriū declarat vnitatis in substātia & natura.qđ & ita esse cōfirmat Alexander nō e lōginquo/Petro i
sede succedēs:hic de trinitate & vnitate argumētū sumēs.Si trinitas inqt nō est:q̄re Dd tertio dixit
bñdicat nos deus deus noster/bñdicat nos de⁹?Si vnitas nō est:q̄re cū tertio deū noiasset/bñdicat di-
xit & nō benedicāt adiūxit/ ex verbo benedicat idē(quod & relatiuū cū ostendit)colligens.

¶In finem psalmus cāti-
ci dauid. LXVII.

1 EXurgat deus & dissi-
pentur iimici eius : &
fugiant qui odęrunt eum
a facie eius.

2 Sicut dęficit fumus dęfi-
ciant/sicut fluit cęra a fa-
cie ignis:sic pereant pec-
catores a facie dei.

3 Et iusti epulentur & ex-
ultent in conspectu dei:
& dęlectentur in lętitia.

4 Cantate deo psalmū di-
cite nomini eius:iter faci-
te ei qui ascendit sup oc-
casum domin⁹ nomē illi.

5 Exultate in cōspectu ei⁹:
turbabuntur a facie eius
patris orphanorum & iu
dicis viduarū.

6 Deus in loco sancto suo:
deus ihabitare facit vni-
us moris in domo.

¶In finē psalmus cantici
Dauid. LXVII.

EXurgat deus & dissi-
pentur inimici eius:et
fugiāt a facie eius q odę-
runt eum.

Sicut dęfęcit fumus dę-
ficiant/sicut fluit cęra a fa
cie ignis:sic pereant pec-
catores a facie dei & iusti
epulentur.

Exultēt in cōspectu dei:
& dęlectentur in lętitia.

Cantate deo psalmū di-
cite nomini eius:iter faci-
te ei qui ascēdit super oc-
casū domin⁹ nomē est ei.

Gaudęte i cōspectu ei⁹:
turbabuntur a facie eius
patris orphanorum & iu
dicis viduarū.

Deus in loco sancto suo:
deus qui habitare facit
vnanimes in domo

¶Victori Dauid psalm⁹
cantici. LXVIII.

EXurgat deus & dissi-
pētur inimici eius: et
fugiant qui odęrūt eum
a facie eius.

Sicut dęficit fumus dęfi-
ciant/sicut tabescit cęra a
facie ignis::sic pereāt im-
pij a facie dei.

Iusti autē lętentur & ex-
ultent in conspectu dei:
& gaudeant in lętitia.

Cantate deo/canite no-
mini eius/ prępărate viā
ascendenti per dęserta in
domino nomen eius: &
exultate coram eo.

Patre pupillorum & dę-
fensore viduarum:de⁹ in
habitaculo sācto suo.

Deus inhabitare facit:so
litarios in domo.

GALL.	ROM.	HEB.
7 Qui ęducit vinctos ī fortitudine/ſimiliter eos qui exaſperant: qui habitant in ſepulcris.	Qui ęducit vinctos ī fortitudine / ſimiliter & eos q in irā prouocāt: qui habitant in ſepulcris.	Educit vinctos in fortitudine: increduli autem habitauęrunt in ſiccitatib⁹.
8 Deus cum ęgrederęris ī conſpectu populi tui: cū pertraſieris in dęſertum. Semper.	Deus dum ęgrederęris coram populo tuo: & dū trāſgrederęris per deſertum Dp.	Deus cum ęgrederęris ante populum tuum: & ambulares per deſertū. Sela.
9 Terra mota eſt etenī cęli diſtillauęrūt a facie dei ſinai: a facie dei iſraęl.	terra mota eſt. Etenim cęli diſtillauęrūt a facie dei mons ſina: a facie dei iſraęl.	Terra commota eſt & cęli diſtillauęrūt a facie tua deus/hoc eſt in ſinai: a facie dei iſraęl.
10 Pluuiam volūtariam ſęgregabis deus hęrędita-ti tue & infirmata eſt: tu vęro perfęciſti eam.	Pluuiam volūtariam ſęgregans deus hęrędita-ti tue/etenim infirmata eſt: tu vęro perfęciſti eam.	Pluuiam voluntariā ęgęuaſti deus: hęrędita-tē tuam laborantem tu cōfortaſti.
11 Animalia tua habitabūt in ea: paraſti i dulcedine tua pauperi deus.	Animalia tua inhabitabunt in ea: paraſti in dulcedine tua pauperes de⁹.	Animalia tua habitauęrunt in ea: p̄paraſti in bonitate tua pauperi deus.
12 Domin⁹ dabit verbum euangelizantibus: virtute multa.	Dominus dabit verbum euangelizātibus virtutes multas: rex virtutum dilecti/& ſpecies domus diuidere ſpolia.	Domine dabis ſermonē annunciatricibus fortitudinis plurime: ręges exercituum fęderabuntur/fęderabuntur & pulchritudo domus diuidet ſpolia.
13 Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpeciei domus diuidere ſpolia.		
14 Si dormiatis inter mediꝰ clęros/pēne colūbe deargentate: & poſteriora dorſi eius in pallore auri.	Si dormiatis inter medios clęros/penne columbe deargentate: & poſteriora dorſi ei⁹ in ſpecie auri.	Si dormieritis inter medios terminos penne columbe deargētate: & poſteriora eius in virore auri.
15 Dum diſcernit cęleſtis rę ges ſuper eam/niue dealbabūtur in ſelmon: mōs dei mons pinguis.	Dum diſcernit cęleſtis rę ges: ſuper eam niue dealbabuntur in ſelmon.	Dum diuideret robuſtiſſimus rę̄ges i ea: niue dealbata eſt in ſelmon.
16 Mons coagulatus mons pinguis: vt quid ſuſpicamini montes coagulatos?	Montem dei montē vbere: mōs coagulatus mōs pinguis. Vt quid ſuſpicitis montes vberes? mons in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo: etenim dominus habitabit vſq; in finem.	Mons dei mons pinguis: mons excelſus/mōs pinguis. Quare contenditis montes excelſi aduerſus montem quem dilexit deus ut habitaret ī eo? ſiquidem dominus habitabit ſemper.
17 Mons in quo beneplacitū eſt deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem.		
18 Currus dei decē milibus	Currus dei decem miliū	Currus dei inumerabi

multiplex milia lętantiũ: dominus in eis in sinai in sancto.

19 Ascendisti in altũ cepisti captiuitatẽ: accepisti dona in hominibus.

20 Etenim non crędẽtes: inhabitare dominũ deum.

21 Benedictus domin⁹ die quotidie prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Sẽper.

22 Deus noster deus saluos faciendi: & domini domini exitus mortis.

23 Verũtamen deus cõfringet capita inimicorũ suorũ: uerticẽ capilli pambulantium in dęlictis suis.

24 Dixit dominus ex basã conuertam: conuertam i profundum maris.

25 Vt intingatur pes tu⁹ in sanguine: lingua canum tuorũ ex iimicis ab ipso.

26 Vidęrunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei rę gis mei qui est in sancto.

27 Pręuęnęrũt principes cõiuncti psallẽtibus: in medio iuuencularum tympanistriarũ.

28 In eccłęsijs bñdicite deo dño: de fontibus israęl.

29 Ibi beniamin adolescentulus: in mentis excessu.

30 Principes iuda duces eorum principes zabulon / principes nephthalim.

31 Manda deus virtuti tue confirma deus hoc quod operatus es i nobis.

multiplex: milia lętãtiũ. Dominus in illis: in sina in sancto.

Ascendẽs i altũ captiuã duxit captiuitatem: dedit dona hominibus.

Etenĩ qui non crędũt inhabitare / dominus deus benedictus bñdictus dñs de die in diem.

Prosperũ iter faciet nobis de⁹: salutaris nr̃. Dp̃. deus noster deus saluos faciendi: & domini exitus mortis.

Verũtamẽ deus cõquassabit capita iimicorũ suorũ: verticẽ capilli perãbulantiũ in dęlictis suis.

Dixit domin⁹ ex basan cõuertar / cõuertar in profundũ maris: donec intigatur pes tuus in sãguie.

Lingua canum tuorũ: ex inimicis ab ipso.

Visi sunt gressus tui de⁹: ingressus dei mei ręgis q̃ est in sancto ipsius.

Pręuęnęrũt principes cõiuncti psallentibus: i medio iuuenũ tympanistriarum.

In eccłęsijs bñdicite dñm deum: de fontibus israęl.

Ibi beniamin adolescentior: i pauore.

Pricipes iuda duces eorum: principes zabulon / principes nephthalim.

Manda deus virtutẽ tuam: confirma hoc de⁹ q̃d operatus es in nobis.

lis milia abundantium: dominus in eis in sina in sancto.

Ascẽdisti i excelsũ captiuã duxisti captiuitatẽ: accepisti dona i homibus.

Insup & nõ crędẽtes: inhabitare dominũ deum.

Benedictus domin⁹ per singulos dies: portabit nos deus salutis nostre.

Sela.

Deus noster de⁹ salutis: & dñi dei mortis egress⁹.

Verũtamen deus cõfringet capita inimicoꝝ suorum: verticem crinis perambulãtiũ i dęlictis suis.

Dixit dñs de basan conuertam / conuertã de profũdis maris: vt calcet pes tuus in sanguine.

Lingua canũ tuorũ: ex inimicis a tęmetipso.

Vidęrunt itinera tua deus: itinera dei mei ręgis mei in sancto.

Pręcessęrunt cantatores eos qui post tergũ psallębant: in medio puellarũ tympanistriarum.

In eccłęsijs bñdicite deo domĩo: de fontib⁹ israęl.

Ibi beniamin paruulus continens eos / principes iuda in purpura sua: principes zabulon principes nephthalim.

Pręcipit deus tu⁹ de fortitudine tua: cõforta de⁹ hoc q̃d opat⁹ es i nobis.

GALL.	ROM.	HEB.
7 Qui ęducit vinctos ī fortitudine/ſimiliter eos qui exaſperant:qui habitant in ſepulcris.	Qui ęducit vinctos ī fortitudine/ſimiliter & eos q in irā prouocāt:qui habitant in ſepulcris.	Educit vinctos in fortitudine:increduli autem habitauęrunt in ſiccitatib⁹.
8 Deus cum ęgrederęris ī conſpectu populi tui: cū pertraſieris in dęſertum. Semper.	Deus dum ęgrederęris coram populo tuo:& dū trāſgrederęris per deſertum Dp.	Deus cum ęgrederęris ante populum tuum: & ambulares per deſertū. Sela.
9 Terra mota eſt eteni cęli diſtillauęrūt a facie dei ſinai:a facie dei iſraęl.	Terra mota eſt. Etenim cęli diſtillauęrūt a facie dei mons ſina:a facie dei iſraęl.	Terra commota eſt & cęli diſtillauęrūt a facie tua deus/hoc eſt in ſinai:a facie dei iſraęl.
10 Pluuiam volūtariam ſęgregabis deus hęrędita-ti tue & infirmata eſt: tu vęro perfęciſti eam.	Pluuiam volūtāriam ſęgregans deus hęrędita-ti tue/etenim infirmata eſt: tu vęro perfęciſti eam.	Pluuiam voluntariā ęlęuaſti deus:hęrędita-tē tuam laborantem tu cōfortaſti.
11 Animalia tua habitabūt in ea:paraſti i dulcedine tua pauperi deus.	Animalia tua inhabitabunt in ea:paraſti in dulcedine tua pauperes de⁹.	Animalia tua habitauęrunt in ea:p̄paraſti in bonitate tua pauperi deus.
12 Domin⁹ dabit verbum euangelizantibus: virtute multa.	Dominus dabit verbum euangelizātibus virtutes multas: rex virtutum dilecti/& ſpecies domus diuidere ſpolia.	Domine dabis ſermonē annunciatricibus fortitudinis plurime:ręges exercituum fęderabuntur/ſęderabuntur & pulchritudo domus diuidet ſpolia
13 Rex virtutum dilecti dilecti:& ſpeciei domus diuidere ſpolia.		
14 Si dormiatis inter mediꝰ os clęros/pēne colūbe deargentate: & poſteriora dorſi eius in pallore auri.	Si dormiatis inter medi os clęros/penne columbe deargentate:& poſteriora dorſi ei⁹ in ſpecie auri.	Si dormieritis inter medios terminos penne colūbe deargētate:& poſteriora eius in virore auri.
15 Dum diſcernit cęleſtis rę ges ſuper eam/niue dealbabūtur in ſelmon:mōs dei mons pinguis.	Dum diſcernit cęleſtis rę ges:ſuper eam niue dealbabuntur in ſelmon.	Dum diuideret robuſtiſſimus ręges i ea:niue dealbata eſt in ſelmon.
16 Mons coagulatus mons pinguis:vt quid ſuſpicamini montes coagulatos?	Montem dei montē vberē: mōs coagulatus mōs pinguis. Vt quid ſuſpicitis montes vberes? mons in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo: etenim dominus habitabit vſq; in finem.	Mons dei mons piguis: mons excelſus/mōs pinguis. Quare contenditis montes excelſi aduerſus montem quem dilexit deus vt habitaret ī eo? ſiquidem dominus habitabit ſemper.
17 Mons in quo beneplacitū eſt deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem.		
18 Currus dei decē milibus	Currus dei decem miliū	Currus dei inumerabi

multiplex milia lętantiũ: dominus in eis in sinai in sancto.

19 Ascendisti in altũ cepisti captiuitatẽ: accepisti dona in hominibus.

20 Etenim non crędẽtes: inhabitare dominũ deum.

21 Benedictus domin⁹ die quotidie prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Sẽper.

22 Deus noster deus saluos faciendi: & domini domini exitus mortis.

23 Verũtamen deus cõfringet capita inimicorũ suorũ: verticẽ capilli pambulantium in dęlictis suis.

24 Dixit dominus ex basã conuertam: conuertam ĩ profundum maris.

25 Vt intingatur pes tu⁹ in sanguine: lingua canum tuorũ ex ĩimicis ab ipso.

26 Vidęrunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei rę gis mei qui est in sancto.

27 Prędęnęrũt principes cõiuncti psallẽtibus: in medio iuuencularum tympanistriarũ.

28 In eccłęsijs bñdicite deo dño: de fontibus israęl.

29 Ibi beniamin adolescentulus: in mentis excessu.

30 Principes iuda duces eorum principes zabulon / principes nephthalim.

31 Manda deus virtuti tue confirma deus hoc quod operatus es ĩ nobis.

multiplex: milia lętãtiũ. Dominus in illis: in sina in sancto.

Ascendẽs ĩ altũ captiuã duxit captiuitatem: dedit dona hominibus.

Etenĩ qui non crędũt inhabitare / dominus deus benedictus bñdictus dñs de die in diem.

Prosperũ iter faciet nobis de⁹: salutaris nr̃. Dp̃. deus noster deus saluos faciendi: & domini exitus mortis.

Verũtamẽ deus cõquassabit capita ĩimicorũ suorũ: verticẽ capilli perãbulantiũ in dęlictis suis.

Dixit domin⁹ ex basan cõuertar / cõuertar in profundũ maris: donec intigatur pes tuus in sãguie. Lingua canum tuorũ: ex inimicis ab ipso.

Visi sunt gressus tui de⁹: ingressus dei mei ręgis ą est in sancto ipsius.

Prędęnęrũt principes cõiuncti psallentibus: ĩ medio iuuenũ tympanistriarum.

In eccłęsijs bñdicite dñm deum: de fontibus israęl.

Ibi beniamin adolescentior: ĩ pauore.

Pricipes iuda duces eorum: principes zabulon / principes nephthalim.

Manda deus virtutẽ tuam: confirma hoc de⁹ qd̃ operatus es in nobis.

lis milia abundantium: dominus in eis in sina in sancto.

Ascẽdisti ĩ excelsũ captiuã duxisti captiuitatẽ: accepisti dona ĩ homibus.

Insup & nõ crędẽtes: inhabitare dominũ deum.

Benedictus domin⁹ per singulos dies: portabit nos deus salutis nostre.

Sela.

Deus noster de⁹ salutis: & dñi dei mortis egress⁹.

Verũtamen deus cõfringet capita inimicoꝝ suorum: verticem crinis perambulãtiũ ĩ dęlictis suis.

Dixit dñs de basan conuertam / conuertã de profũdis maris: vt calcet pes tuus in sanguine.

Lingua canũ tuorũ: ex inimicis a tęmetipso.

Vidęrunt itinera tua deus: itinera dei mei ręgis mei in sancto.

Prędęssęrunt cantatores eos qui post tergũ psallębant: in medio puellarũ tympanistriarum.

In eccłęsijs bñdicite deo domĩo: de fontib⁹ israęl.

Ibi beniamin paruulus continens eos / principes iuda in purpura sua: pricipes zabulon principes nephthalim.

Prędipit deus tu⁹ de fortitudine tua: cõforta de⁹ hoc qd̃ opat⁹ es ĩ nobis.

GALL.	ROM.	HEB.
32 A templo tuo in hierusa lem: tibi offerēt rẽges mu nera.	A templo ſancto tuo qđ eſt in hieruſalē: tibi offe rent rẽges munera.	D e templo tuo quod eſt in hieruſalem: tibi offerẽt rẽges munera.
33 I ncrepa feras arundinis/ congregatio taurorum ī vaccis populorum: vt ex cludant eos qui probati ſunt argento.	I ncrepa feras ſiluarum/ concilium taurorum in ter vaccas populorum: vt excludantur ij qui proba ti ſunt argento.	I ncrepa beſtiam calami congregatio fortiũ in vi tulis populorũ: calcitran tium contra rotas argen teas.
34 D iſſipa gentes quę bella volunt/ venient lẽgati ex ægypto: æthiopia prẽue niet manus eius deo.	D iſſipa gentes quę bella volunt/ venient lẽgati ex ægypto: æthiopia prẽue niet manus eius deo.	D iſpge pplos qui bella volunt/ offerant vẽlociter ex ægypto: æthiopia feſti net dare manus deo.
35 R egna terre cãtate deo: pſallite domino. Sẽper.	R egna terre cãtate deo: pſallite domino. Dñ.	R egna terre cãtate deo; canite domino. Sela.
36 P ſallite deo qui aſcendit ſuper cẽlum cẽli: ad ori entem.	P ſallite deo qui aſcendit ſuper cẽlos cẽlorũ: ad ori entem.	Q ui aſcendit ſup cẽlum cẽli: a principio.
37 E cce dabit voci ſue vocẽ virtutis / date gloriã deo ſuper iſrael: magnificẽtia eius & virtus eius in nu bibus.	E cce dabit vocem ſuam vocẽ virtutis ſue: date ho norem deo. Sup iſrl magnificẽtia eiꝰ: & virtus eiꝰ in nubibus.	E cce dabit voci ſue: voci fortitudinis. D ate gloriã deo ſuper iſ rael: magnificẽtia eius & fortitudo eius in cẽlis.
38 M irabilis deus ī ſanctis ſuis/ deus iſrael ipſe dabit virtutem & fortitudinẽ plẽbi ſue: benedictꝰ deus.	M irabilis deꝰ in ſctis ſu is/ deꝰ iſrael ipſe dabit vir tutem & fortitudinẽ plẽ bi ſue: benedictus deus.	T erribilis deꝰ de ſactua rio ſuo/ deꝰ iſrael ipſe da bit fortitudinẽ & robur pplo: benedictus deus.

TITVLVS. Ad victoriã Dauid pſalmus cantici. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta ī ſpiritu loquit.

EXPOSITIO CONTINVA. E xurgat deus & diſſipẽtur inimici eius: & fugiant qui oderunt eum a facie eius. excitetur Chriſtus dñs primogenitus ex mortuis: & diſſoluãtur nequitiarum ſpiritus/ & diffugiant aſpectũ eius qui odio perſecuti ſunt eũ. S icut deficit fumus deficiant: ſicut fluit cera a facie ignis ſic pereãt pctõres a facie dei. iimici eius ſic attenuent & vaneſcãt vt vapor tenuis & halit: ſic impij diſpereãt a vindicta dei/ vt cerea teda liquefaciẽte flamma diſperit. E t iuſti epulentur & exultent in cõſpectu dei: & delectentur in letitia. & pij delitiis fruantur eternis & geſtiant dei viſione atq; preſentia: & oblectent exultatione ſẽpiterna. C ãtate deo/ pſalmũ dicite nomini eius/ iter facite ei qui aſcendit ſuper occaſũ: dñs nomẽ illi. pſallite deo/ cõcinite laudẽ verbo eius/ aptate laudem ei qui deuicta morte remeans ex inferis aſcendit ſuper mortis occaſus ſup abyſſos & externas ſolitudines: ſi nomen queritis/ rex regũ/ & dñs dominantiũ nomẽ eius. E xultate in cõſpectu eius: turbabuntur a facie eius patris orphanorũ & iudicis viduarũ. O vos iuſti gaudete preſentia reuiuiſcentie eius: qua confundẽtur inimici eius qui paſcit pupillos/ & qui derelictis facit iudiciũ. D eus in loco ſancto ſuo: deus inhabitare facit vnius moris in domo. deus reſumpſit ſanctũ corporis ſui templum: & eos in eccleſia ſua poſuit quibus eſt anima vna & cor vnũ. Q ui eduxit vinctos in fortitudine: ſiliter eos q exaſperãt q habitãt in ſepulcris. reſũpſit ſactũ corpis ſui tẽplũ qui extraxit ab inferis & de lacu miſerie in vinculis detentos: & qui ſimiliter incredulas gẽtes infidelitate mortuas/ tumulos mortis inhabitãtes/ ad fidẽ extraxit & vitã. D eus cũ egrederẽris in cõſpectu populi tui: cũ pertranſieris in deſertũ. tu deus cũ olim deſcenderes ante filios iſrael: cũ ante eos pertrãſires in deſerta ſolitudinũ caddes. T erra mota eſt/ eteni celi diſtillauerũt a facie dei ſinai: a facie dei iſrael. cõtremuit mons ſinai cũ deſcenderes & hymber fluxit abundãs ob preſentiã tuã dei ſinai/ ob preſen-

10 tiam tuã dei ſrael. Pluuiã voluntariã ſegregabis hereditati tue & infirmata eſt:tu vero perfeciſti eã.
fluentis doctrine/bone voluntatis tue irrigabis poſſeſſionẽ tuã futurã:& vbi laborauerit/tu conforta
11 bis eam. Animalia tua habitabunt in ea:paraſti in dulcedine tua pauperi deus.animalia tua que vi-
dit Ezechiel propheta que non reuertebanť cũ incederẽt/morabunť in illa poſſeſſione tua:tu deus
inopi populo tuo alimentũ/vitalis doctrine pabulũ prouidiſti in manſuetudine & benignitate tua.
12 Dñs dabit verbũ euangelizantibus:virtute multa.deus preſtabit ſermonẽ/cibum illũ adminiſtranti-
13 bus/euangeliũ pacis/viuificantem doctrinã annunciantibus : in fortitudine copioſa. Rex virtutum
dilecti dilecti:& ſpeciei domus diuidere ſpolia.qui annũciabiť/rex eſt celeſtiũ agminũ/qui annũcia-
14 bunt amici amici:& ſponſe erit diſtribuere eos qui in domũ regis fuerint introducti. Si dormiatis
inter medios cleros/penne colũbe deargentate:& poſteriora dorſi eius in pallore auri.ſi requieſca-
15 tis in lapide angulari/in cõpage veteris & noui edificij/i ſtructura q̃ vtriuſq; limites nectit/que vtroſq;
parietes vnit/penne colũbe/actiones ſponſe/pure vt argentũ:ſũmitates/ale dorſi eius / eleuationes
15 contẽplationeſq; eius vt aurũ prefulgidum. Dum diſcernit celeſtis reges ſuper eã/niue dealbabunť
in ſelmon:mons dei mons pinguis.dũ ordinat & eligit rex glorie ſuper columbã ſuã apoſtolos &
principes candidiores niue/moribus/cõuerſatione & vita efficiẽtur in Chriſti humanitate/lapide an
gulari/in monte diuinitatis vmbraculo/mons ille dei/mons eſt gratia & veritate pleniſſimus/ex cu-
16 ius plenitudine accipiunt omnes. Mons coagulatus/mons pinguis:vt quid ſuſpicamini mõtes coa-
gulatos/mons vber/mons denſus/mons gratia fœcũdiſſimus:quare ſuſpicamini alios montes den-
17 ſos pingues & conglutinatos/ Mons in quo beneplacitũ eſt deo habitare in eo:& enĩ domin⁹ ha-
bitabit in finẽ.mons iſte eſt quẽ diuinitati placuit vt aſſumeret/cui ĩmanet:& enĩ diuinitas & dei ver-
18 bum in eo manebit in ſempiternũ. Currus dei decẽ milibus multiplex milia letantiũ:domin⁹ in eis
in ſinai in ſancto.vehiculũ Chriſti dñi in celũ aſcẽdentis multiplicata dena milia celeſtiũ virtutum
exultantiũ:Chriſtus dñs ſedens in ſinai/in ſinai myſtico id eſt in ſancto monte & noſtre humanita-
19 tis aſſũpto indumẽto. Aſcẽdiſti in altũ cepiſti captiuitatẽ:accepiſti dona i hominibus.Chriſte ſalua-
tor/Chriſte redẽptor/Chriſte deus noſter/ deus oĩm aſſumptus es in celũ/eruiſti de faucibus inferi
captiuũ genus humanũ:pro dono a patre tuo homines evinculis & ergaſtulis mortis liberatos ac-
20 cepiſti. Etenĩ non credẽtes:inhabitare dominũ deũ.et etiã pro dono accepiſti incredulas gentes:
21 que nõ credebãt/neq; ad deum ſe accedere/neq; deũ hoiem inhabitare poſſe. Benedictus dñs die
quotidie:proſperũ iter faciet nobis deus ſalutariũ noſtrorũ.bñdicatur & glorificẽtur dñs noſter de
22 die in diẽ & aſſidue:parabit nobis viã ſalutarẽ deus ſaluationũ noſtrarum. Deus noſter deus ſaluos
faciẽdi:& dñi dñi exitus mortis.dñs deus noſter eſt qui ſaluos facere poteſt:& dñi dei noſtri eſt/eiuſq;
23 poteſtatis vt euadamus gehennã & ſuppliciũ eterne mortis. Verũtamen deus cõfringet capita ini-
micorum ſuorũ:verticẽ capilli perambulantiũ in delictis ſuis.& q̃q̃ in manu dñi ſit ſalutis & mortis
imperiũ/attamẽ inimicos ſuos morte mulctabit:perdet ſuperbã vanitatẽ viuentium in executione
24 iniquitatũ ſuarum. Dixit dñs ex baſan conuertã:cõuertã in ꝓfundũ maris.i ſpiritu de hoſte ſuo/de
tauris pinguibus qui obſederunt eũ locutus eſt deus/de arida tranſferã:trãſferã te in imũ barathri/
25 de terra demergã te ad inferos. Vt intingatur pes tuus in ſanguine:lingua canum tuorũ ex inimi-
cis ab ipſo.demergã te/vt cadauer tuũ inatet in ſanguine tuo:lingẽt te & rodẽt te canes tui ob flagi-
26 tia & auerſionẽ tuã conſtituti tibi inimici a temetipſo. hactenus dei verba. Viderunt ingreſſus tuos
deus/ingreſſus dei mei regis mei:qui eſt in ſancto.hic verba,pphete.inimici tui de⁹ viderũt ĩgreſſio-
nẽ tuã in mundũ/conuerſationẽ tuã inter eos/viderũt cõuerſationẽ dei mei/meſſie mei in tẽplo cor
27 poris ſui aſſumpto. Preuenerũt principes cõiuncti pſallẽtibus:in medio tuuẽcularũ tympaniſtria-
rum.primi electi in ingreſſu regis meſſie in ſancto/ duces euangelizantiũ cõiuncti choro diſcipulo-
rum canentiũ & laudantiũ deum/& Chriſtum dominũ:in medio aduleſcentularũ virginẽ regis eter-
28 ni matrẽ imitantiũ/diuinas laudes recrepantiũ. In eccleſijs benedicite deo dño:de fõtibus iſrael.in
29 cõgregationibus ſãctis glorificate dñm deũ noſtrũ:ex fluẽtis doctrine vitorũ ex iſrael electorũ. Ibi
beniamin adoleſcẽtul⁹:in mẽtis exceſſu.infer electos ex iſrael eſt Chriſtifer Paul⁹ ex tribu beniamin
in aduleſcẽtia elect⁹:ab equo in extaſi ꝓſtrat⁹/ad celũ rapt⁹/nõ in ſe viuẽs/ſed in eo viuẽs Chriſt⁹ dñs.
30 Principes iuda duces eorũ:principes zabulon/principes nephthali. de tribu iuda & ſtirpe regia Iacob⁹/
Ioãnes/Simõ/Lebdæ⁹ ductores piorũ Chriſto deo pſallẽtiũ electi ſũt:petr⁹/ãdreas & alij de galilea/
31 terra & tribub⁹ zabulõ & nephthali effecti ſũt apli & rectores Chriſto dño pſallẽtiũ. Mãda de⁹ virtuti
tue:cõfirma de⁹ hoc qd̃ operat⁹ es in nobis. imitte de⁹ ſpiritũ ſãctũ tuũ:pfice & robora de⁹ op⁹ qd̃ in
32 electis ex gẽte noſtra cepiſti. A tẽplo tuo i Hieruſalẽ:tibi offerẽt reges munera.electi principes &
33 ces tui incipiẽtes a domo tua que eſt in hieruſalẽ:adducẽt ad te fideles. Increpa feras arũdinis/cõ-
gregatio taurorũ in vaccis populorũ:vt excludãt eos qui ꝓbati ſũt argẽto.reprime ſathane aſtutias
qui ludit mẽtes hoim inſtabiles/arũdineas & vagas/et qui(vt dixiſti)ſub vmbra dormit in ſecreto ca-

lami in locis humentibus/congregati sunt imanes et fortes terre in turbis lasciuientibus ex populis:vt eos repellant quos tu piorū duces et principes elegisti/purissimo argento probatiores. Dissi 34
pa gentes que bella volunt/venient legati ex ægypto:æthiopia preueniet manus eius deo. dissolue
populos qui illis aduersari satagūt:adducētur tibi fideles ex ægypto/æthiopia festinabit submitte-
re manū/et obedientiā prestare Christo dño. Regna terre cātate deo:psallite dño. Psallite deo qui 35
ascēdit supra celū celi:ad orientē. habitatores regnorū terre canite deo:hymnū dicite dño. hymnum 36
dicite Christo deo qui assūptus est sup sūmū celi verticē:ad orientē. Ecce dabit voci sue vocē virtu- 37
tis/date gloriā deo sup israel:magnificētia eius et virtus eius in nubibus. ecce Christ⁹ dñs qui supra
celū celorū eleuatus est/mittet ānunciantib⁹ vocē suā/vocē spiritus sācti/glorificate deū sup magna-
lia/que operat in electis ex israel:magnificētie sue opera & potētie sue. pdigia in eis ipsis qui vt nubes
terrarū orbē sua irrorabunt doctrina. Mirabilis deus in sanctis suis/deus israel ipse dabit virtutē et 38
fortitudinē plebi sue:benedictus deus. mirabilitū operū patrator deus i electis suis/deus israel robur
et insuperabilem prestabit aduersus persecutiones/tyrannides et tormēta populo suo magnanimi-
tatem:glorificatus/honorificatus/et magnificatus Christus dominus. AMEN.

ADVERTE Quarto versu. iter facite ei qui ascēdit sup occasū:Hieronym⁹ ex hebræo/pparate viā
ascēdēti p deserta. quare id de occasu mortis q̄ de occasu celi sua sententia potius est intelligendū.
¶ Quinto versu. particula hec/turbabunt a facie eius:superfluit/nec habetur ex hebræo. & forte quia
adiectū est turbabunt:hec causa fuit vt Hieronym⁹ i expositione sua sup psalteriū(modo sua sit) i se-
quente particula/patres & iudices pluratiue exposuerit. mirum tamen:quia neq; ex hebræo/neq; ex
greco/neq; gallica aut romana editione id habet. grece eni habet του πατρος τωρ ορφανωρ
και κριτου τωρ χηρωρ:id est patris orphanorū & iudicis viduarū:nō patres & iudices. & admo-
dum cōsequēs est vt dicam⁹ exultate in cōspectu eius patris orphanorū & iudicis viduarū. nam huic
ex hebræo prius respōdet:exultate corā eo patre pupillorū & defēsore viduarū. quis eni ante piissi-
mum patrē/& iudicē clementissimū derelictorū:nō habeat potius exultādi q̄ turbandi occasionem.
¶ Octauo versu. deus cū egrederēris in cōspectu populi tui cū ptransieris in deserto:tā ex romano
psalterio q̄ ex hebræo potius dicendū/cū ptrāsires. nā ex hebræo & ābulares/ex romano cū trāsgre-
dereris. & id etiā recta locutio vult. ¶ Duodecimo versu. dñs dabit verbū euāgelizātibus virtute mul-
ta:Hieronym⁹/dñe dabis sermonē ānunciatricibus fortitudinis plurime. vbi aduertendū est superio-
ri versu/id est vndecimo/aialia tua habitabūt:id aialia in hebræo HAIATECHA fœmininū esse ac
si dicerem⁹ aiantes & ānūciatrices/essetq; ānūciatrices illi⁹ epithetō. quare cū Hieronym⁹ mutauerit
genus in pcedēti versu vertēs aialia tua habitauerūt in ea:æquū est vt id ānūciatricib⁹ etiā neutrū in-
telligatur. vt id omnino quadret oraculo Ezechielis. Quod si nō placet ānunciatricibus neutrū esse
& epitheton aialia respiciēs/sed fœmininū. hę pfecto ānunciatrices fortitudinis plurime/apte intelli
gentur sancte ille mulieres/que mane diluculo sepulcrū authoris vite adeuntes/aut ex voce angeli
aut ex aspectu dñi/meruerunt prime fuisse potētissime resurrectionis ei⁹ nuncie. itaq; oraculū & de
mulierib⁹ verū est/& de aplis etiā verū. ¶ Tertiodecimo versu. rex virtutū dilecti dilecti:dicēdum re-
ges ex hebræo/ex quo habet reges exercituū federabunt federabunt. qđ & cōfirmat Paul⁹ hebræus.
itē & ex quintodecimo versu/& tricesimotertio:vbi & eosdē vocat reges cū dicit. dū discernit celestis
reges super eā. & a tēplo tuo qđ est in hierusalē:tibi offerent reges munera. et idē sunt:quos et ali-
bi duces et principes appellat. vnde patet et grece nō recte haberi rex singulariter/et dilecti in ge-
nitiuo singulari/βασιλευσ τωρ δυναμεωρ του αγαπητου/rex virtutū dilecti:vbi et rex et
dilecti vnice et singulariter dicunt. Sed dices/si legetur reges virtutū dilecti dilecti/siue reges exerci-
tuum federabunt federabunt:quis sensus/q̄ intelligētia dabit/rex virtutū/rex exercituū/rex sabaoth:
vnus est. quomodo igit reges sabaoth dicemus? Id nosse oportet exercit⁹ celestes esse:quos et hie-
rarchias et sacros celestes principatus dicimus. et esse exercitus et hierarchias ecclesiasticas:quarū
rectores ad celestiū illarū imitationē primi duces nostri/a Christo dño celestiū exercituū et oim re-
ge ordinati sunt. hic igitur versiculi huius/reges virtutū dilecti dilecti esto sensus:rectores ecclesiasti-
corum exercituū/ecclesiasticarū hierarchiarū amici/amici/federati/federati. si qs eni d/uinū Diony-
sium/deiloqui ac deiferi Pauli discipulū/in operibus suis cōsulat:intuebitur plane ecclesiā inferiorem
ad superioris ornatus harmoniā/primitus ab apostolis fuisse effictā. et hinc reges/principes et du-
ces exercituū/sed ecclesiasticorū/qui illis sūmatibus et angelicis inferiores sunt:apostoli iure dicun-
tur. et ideo federati dilecti/sodales et amici:q⁹ cōspirantē vbiq; habuerunt sacrarū suarū distinctio-
num institutionē ad diuinorū traditionē. q⁹ autē dilecti dilecti seu federabunt federabunt resumitur:
id ad charitatis nexum eorū/et eundē consensū auctiorē/validiorēq; explicandū pertinet. iunctiq;
erant(inquit Ezechiel)penne eorū alterius ad alterū. hic eni nexus federationē illā pretendere vi-
detur. ¶ Quintodecimo versu. dum discernit celestis reges super eam/niue dealbabuntur in Selmō;

Hieronymus ex hebræo/dum diuideret robustissimus reges in ea niue dealbata est in selmon. vbi ea et dealbata respiciunt columbã id est sponsã & ecclesiã. de qua in amatorijs celestis spõsi & spiritualis sponse canticis dicitur/surge/ppera amica mea/columba mea/formosa mea & veni. dealbabunt vero respiciebat reges id est apostolos. Et verũ est & sponsã & apostolos dealbatos in humanitate Christi in monte ipso diuinitatis vmbraculo. ¶ Sextodecimo versu. vbi habemus mons coagulatus: Hieronymus ex hebræo habet mons excelsus. quod oraculo Esaie & Michee quadrat. & erit in nouissimis diebus preparatus mons domus dñi in vertice montium: & eleuabitur super colles. & hic & apud illos: sermo sit de eodẽ mõte Christo dño carne assumpta/super oẽm altitudinẽ & sublimitatẽ eleuato. ¶ Eodẽ sextodecimo versu. quid suspicamini mõtes coagulatos: dicendũ coagulati/& melius ex Hieronymo excelsi. sermo eni ad montes id est potestates mundi huius tã spirituales q̃ terrenas que cõtendebant aduersus Christũ/& suspicabãtur nõ eum esse in quo deus esset/imo qui & deus & homo esset. spiritus autẽ dei in ꝓpheta illos coarguit/ & sui etroris nequissimi dãnat. sic eni facet Hieronymus. quare cõtenditis montes excelsi aduersus montẽ quẽ dilexit deus vt habitaret in eo/siquidẽ dñs habitabit in sempiternũ. quod autẽ nunc legimus accusante casu coagulatos: factum puto ob sermonẽ greçũ habentem/ιρατι υπολαμβανετε ορη τετυρωμενα. quod ambiguum est ob genus neutrum quo ορη id est mõtes apud eos est: an accusãte casu dicamus/vt qd suspicamini montes caseatos: an vocãte vt quid suspicamini mõtes caseati/seu vt alij vertunt coagulati. vt in editione romana in qua dicitur/ vt quid suspicitis mõtes vberes: æque dubium est an accusante an vocante casu id dicatur. sed ex hebræo soluitur ambiguitas: vocante casu esse dicendum: ¶ Nonodecimo versu. ascendisti in altum cepisti captiuitatẽ/accepisti dona in hominibus: beatissimꝰ Paulus hunc locum ita habet. ascẽdens in altũ captiuã duxit captiuitatem: dedit dona hominibus. & vltimã particulã: de spiritu sancto et Christi charismatibus manifeste intelligit. at quia dare et accipere oppositã habere videnꝫ intelligentiã: ideo difficile trahi videnꝫ tralationes hebraica/greca/romana/& gallica ad diuinissimi Pauli sententiã. Sed nosse oportet accipere dei et deũ dare coincidere. quicquid eni accipit: se illi dat. et cuicũq; dat: quatenus dat/accipit. quid igitur mirum/si spiritum sanctũ dat hominibus: dona accipere homines/quinimo si dona accipit homines: spiritũ suum et charismata sua illis donat. et (quod circa litterã expositum est) Christum dñm dono hoies accepisse a patre: neq; id defero Paulo/neq; dictis in hoc loco aduersatur. nã et id/Christũ dñm dono accipere hoies a patre: hoc ipsum est patrẽ dona dare hominibus. at quẽ pater dat hominibus: et filius dat. qui igitur videt coincidentiã: videt inter alias et Christiformis Pauli interpretationem/non esse differentiã. sed dilucidius Christo/deoq; plenus apostolus: spiritus sancti sensũ nobis aperuit. quod et sequẽtia etiã declarant. quid eni est deum eos qui ipsum non nouerant accipere/ prosperum iter facere/portare/saluare: nisi dona dare/ ¶ Vicesimoquarto versu. dixit dñs ex basan conuertã/cõuertã in profundũ maris: Hieronymus ex hebræo/dixit dñs de basan cõuertã/cõuertã de ꝓfundis maris. qui sensus esse videtur/dixit diuinũ oraculũ: adducã tibi hostes tuos de atido loco et adducã tibi etiã hostes tuos de mari/vt tanta sit tuorum strages quo possit pes tuus in sanguine interfectorũ innatare. quod impletum est sub Vespasiano et Tito romanis imperatoribus. Et q̃q̃ basan/pingue/ariditatem et confusionem signat/et pleraq; alia hebræis nota: vult tamẽ analogia oppositi/vt hic aridũ siccumq; designet. sic eni apte respicit ex aduerso quod dicitur conuertã de profundis maris. alia tamen circa litterã ob variatam tralationẽ/ aptata est intelligẽtia: etsi hãc veriorẽ crediderim. ¶ Vndetricesimo versu. vbi habemus in mentis excessu: Hieronymus ex hebræo habet/ continẽs eos. quod designat beatissimũ Paulũ eos qui euãgelizantibꝰ cõiungebant in fide/in medio ecclesiarũ recenter nascentiũ Christo vite largitori psallebãt cõfirmare/confortare/& continere in fidẽ. siquidem deiferi Pauli solicitudo: erat oim ecclesiarũ solicitudo. & vtraq;/& hec & illa intelligentia bona est: et in qua dei oraculum/verum conspicitur. ¶ Tricesimotertio versu. increpa feras arundinis: Hieronymus ex hebræo/increpa bestiã calami. quo manifestius behemoth & diabolus intelligitur: iuxta sermonẽ dei ad Iob capite 40. ¶ In eodẽ tricesimotertio versu. cõgregatio taurorũ i vaccis populorũ/vt excludãt eos qui probati sunt argento: Hieronymus ex hebræo/congregatio fortium in vitulis populorũ calcitrantiũ contra rotas argenteas. qua particula in vitulis populorum calcitrantium manifestius insinuatur petulantia aduersantiũ probatissimis apostolis/triturãtibus in horreo dei sabaoth: q̃ si dicatur in vaccis. vacce enim bellaces & petulantes minime sunt: sed ignaue potius & desides. et quod de bellacibus hic intelligat: obiter subiequens versus indicat/quo dicitur. dissipa gẽtes que bella volũt. qui quidẽ versus quod precedẽs i ænigmate dixerat: sine velamine detegit ac denudat. ¶ Tricesimo quarto versu. veniẽt legati ex ægypto/æthiopia preueniet manus eius deo: Hieronymus ex hebræo/ offeranturve velociter ex ægypto/æthiopia festinet dare manus suas deo. & hic atq; illic idem sensus pretenditur. & videbitur forte aptius vbi habemus æthiopia preueniet manus eius deo: si manus

ſingulare ſit/vt diceremus manum/vel pluratiue manus.quaſi intelligamus preueniet/anticipabit/feſtinabit obedientiam ſuam deo.ſic enim & greçe χειρα id eſt manum habetur.& de feſtina conuerſione/oblationeq; ægyptiorum Chriſto domino:oraculum impletum eſt/eccleſiis a Marco euãgeliſta Alexandrie & circa Alexandriam mira ſanctimonia inſtitutis.quarum etiam Philo Iudæus: mirifica cum laude meminit.Et de æthiopia identidem impletum eſt:Mattheo apoſtolo/eodem & euangeliſta ibi predicante/& euangelium relinquente.& hec et ſimilia ex hiſtoria africani/quã poſt Abdiam reliquit:manifeſta ſunt.

¶In finem pro ijs qui cõ mutabuntur. Dauid.

LXVIII.

1 SAluum me fac deus: quoniã intrauerũt aq̃ vſq; ad animam meam.
2 Infixus ſum i limo profundi:& non eſt ſubſtantia.
3 Veni in altitudinem maris: & tempeſtas demerſit me.
4 Laborauí clamãs / rauce facte ſunt fauces mee:deficerunt oculi mei dũ ſpero in deum meum.
5 Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei: qui oderunt me gratis.
6 Cõfortati ſunt qui perſecuti ſũt me inimici mei iniuſte:que nõ rapui tũc exoluebam.
7 Deus tu ſcis inſipientiã meã:& delicta mea a te non ſunt abſcondita.
8 Non erubeſcant in me q̃ expectant te domine: domine virtutum.
9 Non confundantur ſuper me qui querũt te:deus iſrael.
10 Quoniã propter te ſuſtinui opprobriũ : operuit confuſio faciem meam.
11 Extraneus factus ſũ fratribus meis:& peregrinꝰ

¶In finem pro iis qui cõ mutabuntur. Dauid.

LXVIII.

1 SAluum me fac deus: quoniã introierũt aq̃ vſq; ad animam meam.
2 Infixus ſum i limo profundi:& non eſt ſubſtantia.
3 Veni in altitudinem maris:& tempeſtas demerſit me.
4 Laborauí clamãs / rauce facte ſunt fauces mee:defeçerunt oculi mei dũ ſpero in deum meum.
5 Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei: qui oderunt me gratis.
6 Confortati ſũt ſuper me qui me perſequuntur inimici mei iniuſte:que non rapui tunc exoluebam.
7 Deus tu ſcis inſipiẽtiam meã:& delicta mea a te non ſunt abſcondita.
8 Non erubeſcant in me q̃ te expectãt domine: deus virtutum.
9 Non reuereantur ſuper me qui requirũt te : deus iſrael.
10 Quoniã propter te ſupportaui improperiũ / operuit irreuerẽtia faciẽ meam:exter factus ſũ fratribus meis & hoſpes filiis

¶Victori pro liliis / Dauid.

LXVIIII.

1 SAlua me deus : quoniam veneruntaque vſq; ad animam meam.
2 Infixus ſum i limo profundi:& non poſſum cõſiſtere.
3 Veni in profundũ aquarum : & flumen operuit me.
4 Laborauí clamans exaſperatũ eſt guttur meũ: defeçerunt oculi mei expectantes deum meum.
5 Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei:qui oderunt me gratis.
6 Confortati ſunt qui perſequebantur me inimici mei iniuſte:q̃ non rapueram tunc reddebam.
7 Deꝰ tu ſcis ſtultitiã meã: & peccata mea a te non ſunt abſtondita.
8 Non confundantur i me qui expectant te domine deus exercituum:non confundantur in me qui querunt te deus iſrael.
9 Quia propter te portaui opprobrium:operuit cõfuſio faciem meam.
10 Alienus factꝰ ſũ fratribus meis:& pegrinꝰ filijs

filijs matris mee.
12 Quoniã zęlus domꝰ tue comędit me: & oppro-bria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me.
13 Et operui in ięiunio ani-mam meam: & factũ eſt in opprobrium michi.
14 Et poſui veſtimẽtũ meũ cilicium: & factus ſum il-lis in parabolam.
15 Aduerſum me loquębã tur qui ſedębãt in porta: & in me pſallębant qui bibębant vinum.
16 Ego vęro oratione mea ad te domie: tempus be-neplaciti deus.
17 In multitudie miſericor-die tue exaudi me: in vęri tate ſalutis tue.
18 Eripe me de luto vt non infigar: libera me ab ijs qui odęrunt me et de pro fundis aquarum.
19 Non me dęmęrgat tem-peſtas aquę / neq; abſor-beat me profundũ: neq; vrgeat ſuper me puteus os ſuum.
20 Exaudi me domine quo niam benigna eſt miſeri-cordia tua: ſecundũ mul-titudinem miſerationum tuarum reſpice in me.
21 Et nę auertas faciẽ tuam a puero tuo: qm̃ tribulor vęlociter exaudi me.
22 Intende anime mee & li-bera eam: propter inimi-cos meos ęripe me.
23 Tu ſcis improperiũ meũ

matris mee.
Quoniã zęlus domꝰ tue comędit me: & oppro-bria exprobrantium ti-bi ceciderunt ſuper me.
Et operui in ięiunio ani-mam meã: & factum eſt michi in opprobrium.
Et poſui veſtimẽtũ meũ cilicium: & factus ſum il-lis in parabolam.
Aduerſum me exercębã tur qui ſedębãt in porta: & in me pſallębãt qui bi-bębant vinum.
Ego vęro oratione meã ad te domine: tempus be neplaciti deus.
In multitudie miſericor-die tue exaudi me: in vęri tate ſalutis tue.
Eripe me de luto vt non inhęręam / libera me ex odientibus me & de pro fundo aquarum: non me dęmęrgat tẽpeſtas aquę.
Neq; abſorbeat me pro fundũ: neq; vrgeat ſuper me puteus os ſuum.
Exaudi me quoniã dñe benigna eſt miſericordia tua: ſecundum multitudi nem miſerationum tua-rum reſpice in me.
Nę auertas faciem tuam a puero tuo: qm̃ tribulor vęlociter exaudi me.
Intende anime mee & li-bera eam: propter inimi-cos meos ęripe me.
Tu enim ſcis iproperiũ

matris mee.
Quia zęlus domus tue comędit me: & oppro-brium exprobrãtium ti-bi cecidit ſuper me.
Et fleui in ięiunio animã meam: & factũ eſt in op-probrium michi.
Et poſui veſtimẽtũ meũ ſaccum: & factus ſum eis in parabolam.
Contra me loquębantur qui ſedębant in porta: & cantabãt bibentes vinũ.
Mea autem oratio ad te domine / tempus reconci-liationis eſt deus: in mul-titudine miſericordie tue exaudi me in vęritate ſa-lutis tue.
Erue me de luto vt non infigar: libera me ab ijs qui oderũt me & de pro-fundis aquis.
Ne operiat me fluuius aquę & ne abſorbeat me profundum: & non coro net ſuper me puteus os ſuum.
Exaudi me dñe quoniã bona ẽ miſericordia tua: ſecũdum multitudinem miſerationum tuarum re ſpice ad me.
Et nę abſcondas faciem tuam a ſeruo tuo: qm̃ tri-bulor cito exaudi me.
Accęde ad animã meã / redime eam: propter ini-micos meos libera me.
Tu ſcis opprobriũ meũ

GALL.	ROM.	HEB.
& cõfusionem meam: et reuerentiam meam.	meum/ cõfusionem & ve recundiam meam: in con	& confusionem meam et ignominiam meam: co
24 In cõspectu tuo sunt oẽs qui tribulant me: iprope rium expectauit cor meũ & miseriam.	spectu tuo sunt oẽs tri bulantes me. Improperiũ expectauit cor meũ & miseriã/ susti	ram te sunt oẽs hostes mei. Opprobrio contritũ est cor meũ & desp̃at9 sum/
25 Et sustinui qui simul con tristaret & nõ fuit: & qui cõsolaretur & nõ inueni.	nui qui simul mecũ cõtri stabat & nõ fuit: cõsolan tẽ me quẽsiui & nõ iueni	& expectaui qui cõtrista rętur & nõ fuit: & qui cõ solaretur & non inueni.
26 Et dederunt in escã meã fel: & in siti mea potaue runt me aceto.	Et dederunt in escã meã fel: & in siti mea potaue runt me aceto.	Et dederunt in escã meã fel: & in siti mea potaue runt me acęto.
27 Fiat mensa eorum corã ipsis in laqueũ: & in retri butiones & in scandalũ.	Fiat mensa eorũ coram ipsis in laqueum: & in re tributionẽ & in scandalũ	Sit mẽsa eorũ coram eis in laqueum: & in retribu tiones ad corruendum.
28 Obscurentur oculi eorũ ne videant: & dorsum eo rum semper incurua.	Obscurentur oculi eorũ ne videant: & dorsum il lorum semper incurua.	Contenebrẽtur oculi eo rum ne videant: & dor sum eorũ semp incurua.
29 Effunde super eos iram tuam: & furor ire tue cõ prehendat eos.	Effunde super eos iram tuã: & indignatio ire tue apprehendat eos.	Effunde sup eos indigna tionem tuam: & ira furo ris tui cõprehendat eos.
30 Fiat habitatio eorum de serta: & i tabernaculis eo rum nõ sit qui inhabitet.	Fiat habitatio eorũ de serta: & i tabernaculis eo rũ non sit qui inhabitet.	Fiat cõmoratio eorũ de serta: in tabernaculis eo rum non sit qui habitet.
31 Quoniã quẽ tu p̃cussisti persecuti sunt: & sup do lorem vulnerum meorũ addiderunt.	Quoñ quẽ tu p̃cussisti ipi persecuti sũt me: et super dolorem vulnerum meo rum addiderunt.	Quoniam quem tu per cussisti persecuti sunt: & vt affligerent vulneratos tuos narrabant.
32 Appone iniquitatẽ sup iniquitatem eorũ: & non intrent in iustitia tua.	Appone iniquitatẽ sup iniquitatẽ ipsorũ: & non intrent in tuam iustitiã.	Da iniquitatẽ super ini quitatem eorũ: & nõ ve niant in iustitia tua.
33 Deleant de libro viuẽtiũ: & cũ iustis nõ scribãtur.	Deleañ de libro viuen tiũ: & cũ iustis nõ scribãñ	Deleãñ de libro viuẽtiũ & cũ iustis nõ scribantur
34 Ego sum pauper & do lens: salus tua deus susce pit me.	Paup & dolẽs ego sum: & salus vult9 tui deus su sceپit me.	Ego autẽ pauper & do lens: salus tua deus susce pit me.
35 Laudabo nomen dei cũ cãtico: magnificabo eum in laude.	Laudabo nomẽ dei mei cum cantico: & magnifi cabo eum in laude.	Laudabo nomẽ dei in cã tico: et magnificabo eum in confessione.
36 Et placẽbit deo super vi tulum nouellum: cornua producẽtem & vngulas.	Et placẽbit deo sup vitu lum nouellũ: cornua pro ducentem & vngulas.	Et placẽbit dño super vi tulum nouellum: cornua efferentem & vngulas.

37 Videant pauperes & lętentur: quęrite deum & viuet anima vestra.
38 Quoniã exaudiuit pauperes domin9: & vinctos suos non dęspexit.
39 Laudent illum cęli & terra: mare & omnia reptilia in eis.
40 Quoniam deus saluam faciet sion: & ędificabuntur ciuitates iude.
41 Et inhabitabunt ibi: & hereditate acquirent eã.
42 Et sęmen seruorum eius possidębit eam: & qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Videant pauperes & lętẽtur: quęrite dominum & viuet anima vestra.
Quoniã exaudiuit pauperes domin9: & vinctos suos non spręuit.
Laudent eum cęli & terra: mare & omnia que in eis sunt.
Quoniam deus saluam faciet sion/& ędificabuntur ciuitates iude: & inhabitabunt ibi.
Et hęręditate acquirent eam/& sęmen seruorum eius possidębit eã: & qui diligunt nomẽ eius inhabitabunt in ea.

Vidẽtes mansuęti lętabuntur: qui quęritis deũ viuet anima vestra.
Quoniã exaudiuit pauperes domin9: & vinctos suos non dęspęxit.
Laudent eum cęli & terra: mare & omia que mouentur in eis.
Quia deus saluabit sion & ędificabit ciuitates iuda/& habitabunt ibi: & possidębunt eam.
Et sęmen seruorum eius possidębit eam: & qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

TITVLVS. Ad victoriam pro lilijs / Dauid. psalmus de Christo & ecclesia. Propheta in spiritu inducit Christum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Saluum me fac deus: quoniã intrauerũt aque vsq; ad aiam meã.
2 salua me pater eterne: quoniã tribulatiões penetrauerũt vsq; ad interiora aie mee. Infixus sum in limo pfundi: & nõ est substãtia. imersus sum in pfundo cœno delictorũ: & non est vbi quã cõ
3 sistere. Veni in altitudinem maris: & tempestas demersit me. descendi in profundum barathri
4 iniquitatum/& pcella obruit me. Laboraui clamans/rauce facte sunt fauces mee: defecerũt oculi mei dum spero in deum meum. elangui deprecans & vociferans/exasperatum est guttur meũ/
5 hebuit visus meus: dum expecto te & auxilium tuum pater mi & deus meus. Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. plures facti sunt q̃ numerus capillorum meorũ inimici mei: qui absq; causa me odio habuerũt/nũc in se & in posteris suis vsq; in nouissimos
6 dies me infectantes. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: que non rapui/
tũc exsoluebam. pontifices/scribe/& pharisei hostes mei qui ab re/inique/& sine causa me mo-
lestijs/cõtradictionibus & persecutionibus affecerunt roborati sunt & inualuerũt: & pro ijs que
7 non admisi/tunc satisfaciebam. Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea a te non sunt abscondita. pater eterne tu cognoscis stultitiam generis mei qua stultum desipiens & imprudens
in te transgressum est: & peccata generis humani pro quibus tibi satisfacturus sum/tibi non sunt
8 incognita. Non erubescant in me qui te expectant domine: domine virtutum. Non confundan-
9 tur super me: qui querunt te deus israel. non teneat eos confusio erubescentia mei/qui sperant
in te pater: qui sperant in te domine deus sabaoth. non teneat eos confusio mei/non scanda-
10 tur in me: qui querunt te pater/qui aspirant ad te deus israel. Quoniã propter te sustinui obprobrium: operuit confusio faciem meam. non erubescant inquam/nõ confundantur in me/ quoniam
propter iussionem & voluntatem tuam implendam pertuli improperia aduersantium: pudor &
11 reuerentia ob improperia offudit vultum meum. Extraneus factus sum fratribus meis: &
12 peregrinus filijs matris mee. vt alienus factus sum iudęis ex quorum genere secũdum carnem descẽdi: & alienigena factus sum pontificibus/scribis/& pharisęis filijs synagoge. Quoniam zelus domus tue comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. vt ignotus vt alienigena factus sum illis/ideo quia feruẽs amor honorificentie culture tue stimulauit me/ mentẽ meã
vehementius pupugit: & improperia improperantium tibi/delinquentium in te/deriuata sunt in
13 me/& in zelo meo me afflixerunt grauissime. Et operui in ieiunio animam meam: & factum est
in opprobrium michi. & afflixi ac humiliaui pro eorum emendatione in abstinentia vitam meã:
14 sed ipsi pro hoc facto contumeliam compensarũt michi. Et posui vestimentum meum/ciliciũ:

& factus sum illis in parabolam. sacco indutus sum ad penitendum pro illis: & me habuerũt in si-
multudinem maledicti. Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta: & in me psallebant qui 15
bibebant vinum. detrahebant michi iudices populi pro foribus templi sedentes: & tabernarum
bibuli eoꝝ clientes & fautores/in me cãtilenas cõficiebant. Ego vero orationẽ meam ad te dñe
tẽpus beneplaciti deus. ego vero pater eterne precem meã ad te effundo: tẽpus est vt tibi recõci- 16
lietur genus humanum/aduenit hora vt manifestetur bona/ clemens & misericors voluntas tua.
In multitudine misericordie tue exaudi me: in veritate salutis tue. pro multorũ peccatis oro te/ 17
pro totius mundi delictis orationẽ meam effundo ad te/ideo me exaudire digneris vtens multi-
tudine miserationis tue: vtens vera tua saluatione. Ripe me de luto vt non infigar libera me ab 18
ijs qui oderunt me: & de profundis aquarum. libera me de cœnoso lacu peccati vt nõ demergar/
vt nõ maneã inexauditus/erue me a potestate / odio me persequentiũ spiritualiũ nequitiarum/&
hostiũ terrenorũ: & de abyssis inferorũ. Non me demergat tẽpestas aquẽ/neq; absorbeat me pro 19
fundũ: neq; vrgeat sup me puteꝰ os suũ. nõ me obruat ꝓcella peccati/non deglutiat me abyssus:
neq; gehenie lacus claudat super me egressum suũ. Exaudi me dñe quoniã benigna est misericor- 20
dia tua: secũdum multitudinẽ miserationũ tuarũ respice in me. admittere dignare pater orationẽ
meam/quoniã miseratio tua prona est ad ignoscendũ: intende michi & adiuua me secũdum incõ-
prehensibilẽ numerũ misericordiarũ tuarum. Et ne auertas faciem tuã a puero tuo: quoniã tribu- 21
lor/velociter exaudi me. & ne substrahas auxilium tuũ a seruo tuo: qm̃ vehemẽter anxior/nõ differ
as in longum precẽ meam admittere. Intende anime mee & libera eam: propter inimicos meos 22
eripe me. auxiliare spiritui meo/ liberãs eum: ob iniustitiã inimicorũ erue me. Tu scis improperiũ 23
meũ & confusionẽ meam: & reuerentiã meam. tu pater eterne agnoscis probrum quod michi illa-
tum est & vilipẽsionẽ: & ignominiã meã. In cõspectu tuo sunt oẽs qui tribulãt me: improperiũ expe 24
ctauit cor meũ & miseriam. oculi tui pater celestis aspiciũt eos qui me tantis afficiũt probris: op-
probriũ & crucis contumeliã prestolata est aĩa mea. Et sustinui qui simul contristaret & non fuit: 25
& qui cõsolaretur & nõ inueni. & expectaui qui me in his tolerandis molestijs adiuuaret/& nullus
astitit: expectaui qui me in hisiplis tribulationibus meis confortaret & nõ repperi. Et dederunt 26
in escam meam fel: & in siti mea potauerũt me aceto. loco cibi obtulerunt michi inimici mei fel:
& loco potus porrexerunt michi acetũ. Fiat mensa eorũ coram ipsis in laqueum: & in retributio- 27
nes & in scandalũ. fiat eis festiuitatis eorũ epulũ in pedicam & retiaculũ: & in talionẽ & in offendi
culum. Obscurẽtur oculi eorũ ne videant: & dorsum eorũ semper incurua. cecutiant mentes eorũ 28
ne scripturarũ veritatem intelligãt: & eos & posteros eoꝝ graui seruitute continue preme/assidue
subiuga. Effunde super eos tram tuã: & furor ire tue cõprehendat eos. expande super eos vindi- 29
ctam tuã: & vltionis tue rigor conterat eos. Fiat habitatio eorũ deserta: & in tabernaculis eorũ 30
nõ sit qui inhabitet. destruat ciuitas eorũ quã inhabitãt: & nõ sit qui domicilia eorũ incolat. Quo 31
niam quẽ percussisti persecuti sunt: & super dolorẽ vulnerũ meoꝝ addiderunt. he calamitates oẽs
illis cõtingant quoniã me/quẽ tu pater propter scelus populi tui humiliasti/contriuisti/illusisti/inui
dia & odio insectati sunt ad perdendum: & angorẽ in afflictione mea super angorem plagarum
mearũ adiecerunt. Appone iniquitatẽ super iniquitatẽ eorũ: & nõ intrent in iustitia tua. de scele- 32
re in scelus ruant / addantq; posteri ad peccatũ patrum suorũ: & in regnũ iustorũ non introcant.
Deleantur de libro viuentiũ: & cũ iustis nõ scribantur. excludantur de numero saluandorũ: & cũ 33
his qui eternam hereditatẽ possidebunt nõ cõputentur. Ego sum pauper & dolens: salus tua de- 34
fuscepit me. ego pro hoibus redimendis inops factus sum / & in doloribus cõstitutus: sed tu pater
deus meus saluasti & suscitasti me. Laudabo nomen dei cũ cantico: magnificabo eũ in laude. da 35
rificabo nomẽ patris mei cũ hymno nouo: honorificabo eũ cũ sacrificio laudis. Et placebit deo 36
super vitulum nouellũ: cornua producentem & vngulas. & beneplacitum erit patri meo in sacri-
ficio noue legis: quo idololatria & ois superbia vani cultus cõfodietur/& terrena calcabunt. Vi- 37
deant pauperes & letẽtur: querite deum & viuet anima vestra. hic de ecclesia/intelligat populus
imitator meus/michi in paupertate seruiẽs & in me regenitus/& exultet: o pauperes mei tota mẽ
te vestra contẽdite/satagite aspirate ad patrẽ meũ/& spiritus vester imortalitate vestiet. Quo- 38
niam exaudiuit pauperes dñs: & vinctos suos non despexit. quoniam celestis pater meus preces
pauperũ suorũ non exclusit: & eos qui pro honore eiꝰ & implendo beneplacito vincula/ carce-
res/tormenta/oimodas persecutiones & denicq; mortẽ patiuntur nõ neglexit. Laudent illũ celi & 39
terra: mare/& omnia reptilia in eis. exaltẽt & magnificent eũ celestia/terrestria/& inferna: & vni-
uersa que mouẽtur in eis. Quoniã deus saluam faciet sion: & edificabũtur ciuitates iude. quoniã 40
pater meus saluabit ecclesiã fidelium: & multiplicabũtur & accrescent cõgregationes populorũ
deum agnoscentium & confitentium. Et inhabitabũt ibi & hereditate acquirẽt eam. & morabũ 41

42 tur in noua illa ſion: & in poſſeſſione accipient eam. Et ſemẽ ſeruorũ eius poſſidebit eam: & qui diligunt nomẽ eius habitabunt in ea. & filij eorum qui patrem meum agnoſcunt & colunt/ nouã ſion/ cœlorum regnum/ celeſtem habitationem/ poſſidebunt: & qui venerantur & amant verbum eius/ in æternitate temporum permanebunt in ea.

ADVERTE. hũc pſalmũ prophetiã eſſe de Chriſto: ipſe idem ſaluator ex ſecũda particula quinti verſus dignatus eſt aperire. & diſcipuli eius apud Ioannẽ authores ſunt ex 12 verſus prima particula. paulus vero apoſtolus: ex eiuſdẽ 12 verſus particula ſecunda & ex verſu 27 & 28. & viceſimiſeptimi verſus prophetiã cõſtat aperte ex quatuor euãgeliſtarũ teſtimonio/ in dño ſaluatore noſtro/ in vniuſcuiuſ eius paſſione fuiſſe impletã. ¶ Secũdo verſu. & non eſt ſubſtantia: hieronymus. ex hebræo & nõ poſſum cõſiſtere. grecus autẽ interpres και ουκ εστιν υποστασις. quo deſignari videtur infixus in profunditate cœni peccatorũ/ ſed nõ eſt hypoſtaſis/ nõ eſt ſubſidentia/ nullum ſedimen nulla reſidẽtia firma (tanta eſt limi huius profunditas) vbi pes conſiſtere poſſit. & ſermonis intelligẽtia apud græcos clarior: niſi eos hypoſtaſis ea ſignificatio que medicis frequẽtiſſima & notiſſima eſt/ lateat. alia autẽ ſignificatio huius vocabuli hypoſtaſis/ eſt qua vtũtur theologi. & nunc ſubſiſtentiã/ nunc ſubſtantiã/ nunc perſonam perindeac προσωπον interpretat: que minus huic loco eſt accomodata. quo fit vt rectius legeret infixus ſum in limo profundi: & non eſt ſubſidẽtia. ſic enim ſedimen & quippiã firmũ vbi ſtetur: melius intelligit. ¶ Sextodecimo verſu. ego vero orationem meã ad te dñe: melius mea vero oratio ad te dñe/ tum ex hebræo/ tum quia vt legimus mulus ſenſus/ ſine extorta verbi abſentis & inuſitati itelligẽtia. ¶ Viceſimoquarto verſu. pro particula qua legimus improperiũ expectauit cor meũ & miſeriã: hieronymus poſuit opprobrio contritum eſt cor meũ & deſperatus ſum. vbi per id deſperatus noli intelligere Chriſtũ ſpem perdidiſſe (id enim impius error. & nõ deſperatus: ſed deſperaui legeret) ſed hac particula deſignatur Chriſtus dñs ab alijs deſperatus/ alioſq; de eo ſpem q; ipſe eſſet meſſias & redẽptor perdidiſſe. quod etiam de chariſſimis diſcipulis ſuis conſtat impletũ fuiſſe. ſic enim diſcipuli eius qui ibant in locũ prope hieruſalẽ qui nunc nicopolis: dicebant. nos autem ſperabamus quia ipſe eſſet redẽpturus iſrael: & nunc ſup hec omnia tertia dies eſt hodie/ q; hec facta ſunt. quaſi ſperaſſent: ſed ſperare deſiſſent. quapropter dñs eos hoc pacto increpat: o ſtulti & tardi corde ad credendũ in oibus q̃ locuti ſunt prophete. nõne hec oportuit pati Chriſtũ: & ita intrare in gloriã ſuam/ itaq; ſiue dicamus improperiũ expectauit cor meũ & miſeriam: & hic quoq; & dignus & verus ſenſus. de quo beatiſſimus paulus: qui pro poſito ſibi (inquit) gaudio ſuſtinuit crucẽ/ cõfuſione contẽpta. ſiue etiã dicamus opprobrio contritum eſt cor meum & deſperatus ſum: & hec quoq; intelligentia digna eſt.

¶ In finẽ Dauid in rememoratiõe/ eo quod ſaluũme fecit dñs .LXIX.

1 DEus in adiutorium meũ intẽde: dñe ad adiuuandum me/ feſtina

2 Confundantur & reuereantur: qui quærunt animam meam.

3 Auertãtur retrorſum & erubeſcãt: qui volunt mihi mala.

4 Auertantur ſtatim erubeſcentes: qui dicũt mihi euge euge.

5 Exultent & lætẽtur in te omnes qui quærunt te: et dicant ſemper magnificẽtur dominus qui diligũt

¶ In finem Dauid in rememoratiõe/ quod ſaluũme fecit domin9. LXIX.

DEus in adiutorium meũ intẽde: dñe ad adiuuandum me/ feſtina

Confundantur & reuereantur inimici mei: qui quærunt animam meam

Auertãtur retrorſum & erubeſcant: qui cogitant michi mala.

Auertantur ſtatim erubeſcentes: qui dicunt michi euge euge.

Exultent & lætentur qui quærunt te domine: & dicãt ſemper magnificẽtur dominus qui diligunt ſa-

¶ Victori Dauid ad recordandum. LXX.

DEus vt liberes me: domine vt auxiliẽris michi/ feſtina.

Confundantur & erubeſcant: qui quærunt animã meam.

Conuertãtur retrorſum & erubeſcant: qui volunt malum michi.

Reuertantur ad veſtigiũ confuſionis ſue: qui dicũt vah vah.

Gaudeant & lætentur in te omnes qui quærunt te: & dicant ſemper magnificẽtur dñs qui diligũt ſa-

GALL.	ROM.	HEB.
ſalutare tuum.	lutare tuum.	lutare tuum.
6 Ego vero egenus & pau per ſum: deꝰ adiuua me.	Ego vero egenus & pau per ſum: deꝰ adiuua me.	Ego autē egenus & pau per: deus feſtina pro me.
7 Adiutor meus & libera tor meus es tu: domie ne moreris.	A diutor meus & libera tor meus es tu: domie ne tardaueris.	A uxilium meum & ſal uator meus tu: domie ne moreris.

TITVLVS. Advictoriam/Dauid ad recordandum. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu inducit Chriſtum ad patrē. & cōtinet hic pſalmus rememorationem pſalmi 39 a decimo nono verſu ad finē vſq. nā ſecūdus huiꝰ pſalmi verſus reſpōdet 19 verſui pſalmi triceſimononi. & tertius huius: 20 illius. & quartus: 21. & quintus: 22. ſextus: 23. ſeptimus & vltimus huius: 24. atq; vltimo illius. quare hic q̄ illic non eſt alia efflagitanda intelligentia. primus autem verſus huius pſalmi: ipſi peculiaris eſt/cuius intelligentia aperta.

ADVERTE Secundo verſu confundantur & reuereantur qui querunt animam meam: id incompletum eſſe/ſed intelligentiam ex pſalmi 39 verſu 19 eſſe petendam. vbi ad id/qui querunt aiam meam: adijcitur vt auferant eam. de male enim querentibus: hic verſus intelligendus.

GALL.	ROM.	HEB.
¶Pſalmus Dauid filiorum Ionadab & priorū captiuorum. LXX.	¶Pſalmus Dauid filiorum Ionadab & priorū captiuorum. LXX.	LXXI.
1 IN te domine ſperaui non cōfundar in ęternum: in iuſtitia tua libera me & ęripe me.	DEus in te ſperaui domine nō cōfundar in ęternum: in tua iuſtitia libera me & ęripe me.	IN te domine ſperaui non cōfundar in ęternum: in iuſtitia tua ęrue me & libera me.
2 Inclina ad me aurē tuā: & ſalua me.	Inclina ad me aurē tuā: & libera me.	Inclina ad me aurē tuā: & ſalua me.
3 Eſto michi in deū protectorem & i locū munitū: vt ſaluum me facias.	Eſto michi in deū protectorem et in locum munitum: vt ſaluum me facias	Eſto michi robuſtū habitaculū vt ingrediar iugiter: p̄cepiſti vt ſaluares me.
4 Qm firmamētum meū: & refugium meum es tu.	Qm firmamentū meum & refugium meum es tu/ deus meꝰ ęripe me de manu pctōris: et de manu cōtra legē agētis & iniqui.	Quia petra mea: & fortitudo mea es tu.
5 Deus meus ęripe me de manu pctōris: & de manu contra legem agentis & iniqui.		Deus meus ſalua me de manu impij: de manu iniqui et nocentis.
6 Quoniam tu es patiētia mea domine: domie ſpes mea a iuuentute mea.	Quoniam tu es patiētia mea domine: ſpes mea a iuuentute mea.	Quia tu es expectatio mea: dñe deꝰ fiducia mea ab adoleſcentia mea.
7 In te cōfirmatus ſum ex vtero: de ventre matris mee tu es ꝓtector meus.	In te cōfirmatus ſum ex vtero / de ventre matris mee tu es meus ꝓtector: in te dęcātatio mea ſemp	A te ſuſtentatus ſum ex vtero / de ventre matris mee tu es ꝓtector meus: in te laus mea ſemper.
8 In te cantatio mea ſemper / tanq̄ prodigium factus ſum multis: & tu adiutor fortis.	Tanq̄ prodigium factꝰ ſum multis: & tu adiutor fortis.	Quaſi portentum factus ſū multis: et tu ſpes mea fortiſſima.
9 Repleatur os meū laude	Repleat̄ os meum laude	Impleatur os meum lau

vt cãtem gloriã tuã: tota die magnitudinem tuam

10 Nę pijcias me in tpe ſenectutis: cũ dęficiet virt⁹ mea nę dęrelinquas me.

11 Quia dixerũt iimici mei michi: & qui cuſtodiębãt animam meam cõcilium fęcęrunt in vnum.

12 Dicẽtes deus dęreliquit eum perſequimini & cõpręhendite eum: quia nõ eſt qui ęripiat.

13 Deus nę ęlongęris a me: deus meus in auxilium meum reſpice.

14 Confundantur & dęficiant dętrahentes anime mee: operiãtur confuſione et pudore qui quęrũt mala michi.

15 Ego autẽ ſemper ſpęrabo: & adijciam omnem laudem tuam.

16 Os meum annunciabit iuſtitiam tuam: tota die ſalutare tuum.

17 Quoniã non cognoui litteraturã introibo in potẽtiam domini: dñe memorabor iuſtitie tue ſolius.

18 Deus docuiſti me ex iuuẽtute mea: & vſq; nunc pnũciabo mirabilia tua.

19 Et vſq; i ſenectã et ſeniũ: deus nę dęrelinquas me.

20 Donec annunciem brachium tuum: generatiõi omni quę ventura eſt.

21 Potentiã tuã et iuſtitiam tuã deus vſq; in altiſſima

tua vt poſſim cãtare gloriam tuam: tota die magnificẽtiam tuam.

Nę pijcias me i tpe ſene ctutis: dũ dęfęcęrit virtus mea de⁹ nę dęrelinq̃s me

Quia dixerũt iimici mei mala michi: & qui cuſtodiebant animã meã concilium fęcęrunt in vnum.

Dicẽtes deus dęreliquit eũ perſequimini & compręhendite eum: quia nõ eſt qui ęripiat eum.

Deus meus nę ęlõges a me: deus meus in auxiliũ meum reſpice.

Confundantur & dęficiant dętrahentes anime mee: operiantur confuſione & pudore qui quęrũt mala michi.

Ego autem in te ſpęrabo dne: & adijciã ſuper omnem laudem tuam.

Os meum pronunciabit iuſtitiam tuam: tota die ſalutare tuum.

Quia nõ cognoui negociationes: introibo in potentias domini.

Dñe memorabor iuſtitie tue ſoli⁹ de⁹ docuiſti me a iuuẽtute mea: et vſq; nũc pnũciabo mirabilia tua.

Et vſq; i ſenectã et ſeniũ: deus nę dęrelinquas me.

Donec annunciem brachium tuum: generationi omni quę ventura eſt.

Potẽtiam tuã & iuſtitiã tuã deus vſq; in altiſſima

de tua: tota die magnitudine tua.

Nę pijcias me i tpe ſene ctutis: cũ dęfęcęrit fortitudo mea nę dęrelinq̃s me.

Quia dixęrũt iimici mei michi: & qui obſęruabãt animam meam inięrunt pariter concilium.

Dicẽtes deus dęreliquit eum perſequimini & cõprehendite eum: quia nõ eſt qui ęruat.

Deus nę ęlongęris a me: deus meus in auxiliũ michi feſtina.

Confundantur & conſumãtur aduerſarij anime mee: operiantur oppro brio & cõfuſione qui quę runt malum michi.

Ego autem iugiter expectabo: & adijciam ſuper omnes laudationes tuas.

Os meum narrabit iuſtiam tuam: tota die ſalutare tuum.

Quia nõ cognoui litteraturas ingrediar in fortitudine domini dei: recordabor iuſtitie tue ſolius.

De⁹ docuiſti me ab adoleſcẽtia mea: & vſq; nunc annũciabo mirabilia tua

Inſup etvſq; i ſenectutẽ et canos: de⁹ nę dęlinq̃s me

Donec annũciẽ brachiũ tuũ gñatiõi: cũctiſq; q vẽturi ſũt fortitudines tuas

Et iuſtitiam tuam deus vſq; in excelſum: quanta

quę feciſti magnalia: deꝰ quis ſimilis tibi?

22 Quantas oſtẽdiſti michi tribulationes multas & malas/& conuerſus viuificaſti me: & de abyſſis terre iterũ reduxiſti me.

23 Multiplicaſti magnificẽtiam tuam: & conuerſus conſolatus es me.

24 Nam & ego confitębor tibi in vaſis pſalmi veritatem tuam deus: pſallam tibi in cithara ſanctus iſraęl.

25 Exultabunt labia mea cum cantauero tibi: & anima mea quam redęmiſti.

26 Sed & lingua mea tota die meditabitur iuſtitiã tuam: cum confuſi & reueriti fuerint qui quęrũt mala michi.

quę feciſti magnalia: deꝰ quis ſimilis tibi?

Quantas oſtẽdiſti michi tribulationes multas & malas/& cõuerſus viuificaſti me: & de abyſſis terre iterum reduxiſti me.

Multiplicaſti iuſticiam tuam: & cõuerſus exhortatus es me.

Et ego confitębor tibi in vaſis pſalmorum veritatem tuam: pſallam tibi in cithara deus/ſanctꝰ iſraęl.

Gaudębunt labia mea dum cantauero tibi: & anima mea quam redęmiſti.

Sed & lingua mea meditabitur iuſtitiam tuam: dum confuſi & reueriti fuerint qui quęrunt mala michi.

feciſti magnalia deus/qs ſimilis tibi?

Qui oſtendiſti michi tribulationes plurimas & malas conuerſus viuificabis nos: & de abyſſis terre rurſum ęduces nos.

Multiplicabis magnitudinem meam: & conuerſus conſolaberis me.

Ego autem cõfitębor tibi in vaſis pſalterij veritatem tuam deus meus: cãtabo tibi in cithara ſancte iſraęl.

Laudabunt labia mea cum cãtauero tibi: & anima mea quam redęmiſti

Inſup & lingua mea tota die meditabitur iuſtitiam tuam: quia confuſi ſunt & dehoneſtati quę rentes malum michi.

TITVLVS nullus. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu inducit dñm ad patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. Primi verſus/ſecundi/tertij/& quarti eadẽ intelligentia cũ primo/ſecũdo/tertio/& quarto pſalmi 30. Deus meus eripe me de manu pctõris: & de manu cõtra legẽ agẽtis/& iniqui. pater iuſte libera me de poteſtate populi iudaici: & faciẽtis cõtra ea q̃ in lege ſua ſcripta ſunt/iuidia & maliuolẽtia me pſequẽtis. Quoniam tu es patiẽtia mea dñe: dñe ſpes mea a iuuẽtute mea. qm̃ tu pater es expectatio mea: tu es pater fiducia mea ab ineũte etate/ab infantia mea. In te cõfirmatus ſum ex vtero: de vẽtre matris mee tu es ꝓtector meus. tu es ſuſtẽtatio/ſtabilimentũ/& cõfortatio mea ex hora qua humanat⁹ ſum adhuc virgineis viſcerib⁹ clauſus: de latebris vteri virginee parẽtis/tu es defenſor meus. In te cãtatio mea ſemp/tanq̃ ꝓdigiũ fact⁹ ſum multis: & tu adiutor fortis. pater eterne tu es cõtinua laus mea/ob inſolitã doctrinã ſigna & virtutes tanq̃ oſtentũ & miraculum plurimis habitus ſum: & tu in his oibus es cooperator validus. Repleaſ os meũ laude vt cantẽ gloriã tuã: tota die magnitudinẽ tuã. abũdet ſermo meꝰ laudatione: vt annunciẽ/vt predicẽ claritatẽ tuã/& aſſidue maieſtatẽ tuã. Ne ꝓijcias me in tẽpore ſenectutis: cũ deficiet virtus mea. ne derelinquas me/ne repellas/ne deficere ſinas in nouiſſimis diebꝰ credẽtes in me: cũ elanguebit/tepebit & refrigeſcet fides in terra/ne deſeras me. Quia dixerũt inimici mei michi: & qui cuſtodiebãt aiam meã conciliũ fecerũt in vnũ. Dicẽtes deus dereliquit eũ/perſequimini & cõprehẽdite eũ: quia nõ eſt qui eripiat. me & meos in nouiſſimis tẽporũ ne deſeras pater miſericordiſſime/quia aduerſarij mei de me locuti: cõſulauerũt pariter. aſtruẽtes q⁹ tu me deſeruiſti/ſuis mandãtes adite/affligite eũ/capite eũ: quia nullus eſt qui valeat eũ de manib⁹ noſtris eruere. Deus ne elõgeris a me: in auxiliũ meũ reſpice. pater mi ne ꝓcul eſto a me: ad ſubueniendum michi intẽde. Confundant & deficiãt detrahẽtes anime mee: operiant cõfuſione & pudore qui querũt mala michi. cõfuſi maneãt & intereãt aduerſarij mei obloquẽtes de cõuerſatione vite mee: ignominia & opprobrio feriant qui michi mortẽ moliunt. Ego autẽ ſemp ſperabo: & adijciã

ſuper omnē laudē tuam. ego autē pater iugiter cōfidam in auxilio tuo: ego intermine laudabo te.
16 O s meū annunciabit iuſtitiā tuam: tota die ſalutare tuum. ſermo & lingua mea mandata que michi
17 dediſti eloquetur iugiter anmūciabo me ad homines ſaluandos a te eſſe miſſū. Q uoniā nō cognoui litteraturā/introibo in potentias domini: domine memorabor iuſtitie tue ſolius. quoniam nō didici aliorū more litteras/aggrediar in fortitudine tua ad annunciandū: loquar ſolū mandata iuſtificationum tuarum/que tu michi dediſti ad pronunciandū. D eus docuiſti me ex iuuentute mea/& vſq; nunc pronunciabo mirabilia tua. nō didici aliorum more litteraturam/quia tu pater inſtituiſti me/ſapientiam tuā infudiſti michi ab infantia mea: & vſq; ad mortem meā manifeſtabo mirabile manda-
19 tum tuū/ſigna & virtutes tuas. E t vſq; in ſenectā & ſenū: deus ne derelinquas me. pater ne me de-
20 ſeras/ne fidē meorū cadere ſinas: vſq; in nouiſſimos dies & vltimā ſeculi huius etatē. D onec annū-
ciem brachiū tuum: generationi omni que ventura eſt. fides quā mandaſti michi nunciare non deſi-
dat/donec eā inhoteſcere faciā & reuelari Chriſtū tuum: ōni poſteritati generationū vſq; ad conſu-
21 mationem ſeculi. P otentiā tuā & iuſtitiā tuā deus vſq; in altiſſima que feciſti magnalia: deus quis ſi-
milis tibi/donec annunciē virtutē tuā qua principē mundi huius dejci voluiſti/& equitatis tue rectum
iudiciū quo hominē vſq; ad celorū altitudinē euehi voluiſti/donec anniunciē omni nationi mirabilia
que operatus es ad hominum ſalutem: & O pater omnipotens quis in potentia/in iuſtitia poſſit tibi
22 comparari. Q uantas oſtenduiſti michi tribulationes multas & malas/& conuerſus viuificaſti me: &
de abyſſis terre iterum reduxiſti me. O pater benigniſſime quot & quantos cruciatus & tormenta
numeroſa et terrifica patefeciſti michi: & tu miſericordiſſime pater iuſta ſatiſfactiōe placat⁹ de profū
23 da voragine inferni ſuſcitans me/rurſus in vitam me reuocaſti. M ultiplicaſti magnificentiam tuam:
& conuerſus conſolatus es me. adauxiſti in me dona magnificentie tue: & tu humano generi placa-
24 tus/conſolatione & eterna delectatione donaſti me. N am & ego confitebor tibi in vaſis pſalmi ve-
ritatem tuam deus: pſallam tibi in cithara ſanctus iſrael. ego autem in hymnis & pſalmodiis ſpiritus
ſancti/in inſtrumentis laudis/in ſpiritibus & animabus iuſtis ad beneficiorum tuorum cōfeſſionē te-
ſtabor te eſſe in omnibus promiſſionibus tuis veracem: laudo te in cōfeſſione trine beatitudinis/de-
25 us iſrael. E xultabunt labia mea cum cantauero tibi: & anima mea quā redemiſti. replebitur os meū
exultatione cū laudauero te: & ſpiritus meus gaudio opplebitur/quem tu a mortis nexibus exe-
26 miſti. S ed & lingua mea tota die meditabitur iuſtitiam tuam: cum confuſi & reueriti fuerint qui que-
runt mala michi. ſed & os meum & ſermo meus totus i explicatione iuſti tui iudicij verſabitur: quā-
doquidem aduerſarij mei tam poteſtates nequā q̄ carnales & terreni homines meū funditus interi-
tum volentes/extreme confuſioni & ignominie ſunt adiudicati.

ADVERTE Decimo verſu. ne proijcias me in tēpore ſenectutis. propter hūc verſum & 19 & teſtimonium Ioannis quinquaginta annos nondum habes & Abraam vidiſti/credidit Hireneus martyr (vt in libro quem contra hereſes ſcripſit habetur) Chriſtum dominum omnem etatem ſanctificaſſe/& vltimum ſenium ingreſſum/paſſum fuiſſe. ſed temporum ſupputatio aliter oſtendit eſſe. quare Chriſtus in plenitudine etatis viri perfecti paſſus/in qua & Adam creditur peccaſſe/non de ſua hic ſuipſius ſenecta & ſenio precari patrem videtur: ſed ſui corporis hoc eſt eccleſie/ne i vltimis diebus reijciatur/ne deficientibus deuotionis viribus/fides ōnino periclitet & deficiat. que pculdubio deficeret: niſi Chriſtus dominus pro ea oraſſet/qui pro reuerentia & maieſtate ſua eſt exauditus. ſic ipſe dñs in Luca. ego pro te rogaui Petre: vt non deficiat fides tua. ¶ Septimodecimo verſu. quia non cognoui litteraturam: Paulus hebræus vult/vbi habemus litteraturam etiam haberi numerum. quaſi ſenſus eſſet/adijciam ſuper omnem laudem tuam/& os meum annunciabit iuſtitiam tuam/tota die ſalutare tuum/quia neſcio numerum laudis/iuſtitie tue & ſalutaris tui. illa enim infinita incomprehenſibilia & innumerabilia. & q̄q̄ hic ſenſus non ſit abſonus: non tamen ille qui ab Hieronymo & interpretibus poſitus: repudiandus eſt. Nam cum dominus/rex/& ſaluator noſter duodecim factus eſſet annorum: ſtupebant omnes qui audiebant eum/in medio doctorum audiētem/& interrogantem. ſtupebant inquam: ſuper prudentia & reſponſis eius. & apud Ioannem mirabantur iudei dicentes: quomodo hic litteras ſcit cum non didicerit/Reſpondit eis IHESVS et dixit. mea doctrina non eſt mea: ſed eius qui miſit me. Itaq; ſi id legiſſent quoniam non cognoui litteraturā/et id inſuper/deus docuiſti me ex iuuētute mea: itellexiſſent pfecto nō oportuiſſe Chriſtū didiciſſe litteras/& doctrinam Chriſti doctrinam eſſe patris/qui eum ab etatis initio edocuit. ſic enī oportebat prophetiam impleri. ¶ Viceſimoquarto verſu. nam & ego: quadrantius ex hebræo/ego autē. q̄ nam particula cauſe parum hic locum requirere videtur. & in fine pſallam tibi in cithara ſanctus iſrael: ſanctus vocatiuus/conſuetius ſancte/vt ex hebræo. ¶ Vltimo verſu. cum confuſi & reueriti fuerint qui querunt mala michi. ex hebræo forſan rectius ſi particula cauſe adhibeatur/& legamus. quia confuſi & reuerſi ſunt: qui querūt mala michi. quod ſi placet particulam cum relinque-

re:legendum potius cum confusi & reuerti sint/qui querunt mala mihi/q̄ cum cōfusi & reuerti sunt

¶Psalmus in Salomonē LXXI.

1 DEus iudicium tuum regi da:et iustitiā tuam filio regis.
2 Iudicare populum tuum in iustitia:et pauperes tuos in iudicio.
3 Suscipiant montes pacē populo:et colles iustitiā.
4 Iudicabit pauperes populi et saluos faciet filios pauperum:et humiliabit calumniatorem.
5 Et permanębit cū sole et ante lunam:in generatione generationum.
6 Dęscendet sicut pluuia in vellꝰ:et sicut stillicidia stillantia super terram.
7 Orietur in diebus eiꝰ iustitia et abundātia pacis: donec auferatur luna.
8 Et dominabitur a mari vsq; ad mare:et a flumine vsq; ad termios orbis terrarum.
9 Coram illo procidēt æthiopes:et inimici eius terram lingēt.
10 Reges tharsis et insule munera offerēt:reges arabū et saba dona adducent.
11 Et adorabunt eū omnes reges: omnes gentes seruient ei.
12 Quia liberauit pauperē a potente:et pauperē cui non erat adiutor.
13 Parcet pauperi et inopi:

¶Psalmus in Salomonē LXXI.

1 DEus iudicium tuum regi da:et iustitiā tuam filio regis.
2 Iudicare populum tuum in tua iustitia:et pauperes tuos in iudicio.
3 Suscipiant montes pacē pplo tuo:et colles iustitiā
In sua iustitia iudicabit pauperes huiꝰ pplī:et saluos faciet filios pauperū
4 Et humiliabit calūniatorem/et pmanębit cum sole et ante lunam:in sęculum sęculi.
5 Et dęscendet sicut pluuia in vellus:et sicut stillicidia stillantia super terrā.
6 Orietur in diebꝰ eiꝰ iustitia et abūdātia pacis: donec extollatur luna.
7 Et dominabitur a mari vsq; ad mare:et a flumie vsq; ad terminos orbis terre.
8 Coram illo pcident æthiopes:et inimici eius terrā lingēt.
9 Reges tharsis et insule munera offerēt:reges arabū et saba dona adducent.
10 Et adorabunt eum omnes reges terre:omnes gētes seruient ei.
11 Quia liberauit pauperē a potente:et inopem cui non erat adiutor.
12 Parcet pauperi et inopi:

¶Salomoni. LXXII.

1 DEus iudicium tuum regi da:et iustitiā tuam filio regis.
2 Iudicabit populum tuū in iustitia:et pauperes tuos in iudicio.
3 Assumēt mōtes pacē populo: et colles iustitiam.
4 Iudicabit pauperes populi/saluabit filios pauperis: et confringet calūniatorē
5 Et timębunt te quādiu erit sol et vltra lunam:in generatione generationū
6 Dęscendet vt pluuia super vellus:vt stille irrorantes terram.
7 Germinabit in diebꝰ eiꝰ iustitia et multitudo pacis: donec non sit luna.
8 Et dominabitur a mari vsq; ad mare:et a flumie vsq; ad terminos terre.
9 Ante eū procidēt æthiopes:et inimici eius puluerem lingent.
10 Reges tharsis et insule munera offerēt:reges arabū et saba tributū cōferent.
11 Et adorabunt eum omnes reges:vniuersę nationes seruient ei.
12 Quia ęruet pauperem a potēte:et inopem cui nō est adiutor.
13 Parcet inopi et pauperi

& animas pauperum ſal
uas faciet.
14 Ex vſuris & iiquitate re-
dimet animas eorum: &
honorabile nomẽ eorum
coram illo.
15 Et viuet & dabitur ei de
auro arabie/& adorabũt
de ipſo ſemper: tota die
benedicent ei.
16 Erit firmamentũ i terra
in ſũmis montiũ/ſupex-
tollęt ſuper libanũ fru-
ctus eius:& florębunt de
ciuitate ſicut fœnũ terre.
17 Sit nomẽ eius benedictũ
in ſęcula: ante ſolẽ ꝑma-
net nomen eius.
18 Et benedicent i ipſo oẽs
tribus terre:omnes gẽtes
magnificabunt eum.
19 Benedictus dominus de
us iſraęl:qui facit mirabi-
lia ſolus.
20 Et benedictũ nomẽ ma-
ieſtatis eius in ęternũ:&
replębitur maieſtate eius
omnis terra/fiat fiat.

& animas pauperum ſal-
uas faciet.
Ex vſuris & iniquitate li-
berabit animas eorũ: &
pręclarum nomẽ eorum
coram ipſo.
Et viuet & dabitur ei de
auro arabie/& orabũt de
ipſo ſemper: tota die be-
nedicent eum.
Et erit firmamentum in
terra in ſũmis montium/
ſupextollęt ſuper libanũ
fructꝰ eius:& florçbũt de
ciuitate ſicut fœnũ terre.
Et erit nomẽ eiꝰ bñdictũ
in ſcla:ãte ſolẽ ꝑmãębit no
mẽ eiꝰ et añ lunã ſedes eiꝰ
Et benedicẽtur in eo oẽs
tribus terre: omnes gẽtes
magnificabunt eum.
Benedictus dñs deus iſ-
raęl q facit mirabilia ma-
gna ſolus:et benedictum
nomen maieſtatis eius in
ęternũ et in ſęculũ ſęculi.
Et replębitur maieſtate
eius omnis terra:fiat fiat

et animas pauperum ſal-
uabit.
Ab vſura et iiquitate re-
dimet animas eorum:et
precioſus erit ſanguis eo-
rum coram oculis eius.
Et viuet et dabitur ei de
auro ſaba/et orabunt de
eo iugiter: tota die bene-
dicent ei.
Erit memorabile triticũ
in terra in capite montiũ/
ęleuabitur ſicut libani fru
ctus eius:et florçbunt de
ciuitate ſicut fœnũ terre.
Erit nomẽ eius i ęternũ:
vltra ſolẽ perſeuęrabit no
men eius.
Et bñdicentur in eo oẽs
gentes: et beatificabunt
eum.
Benedictus dominus de
us iſraęl:qui facit mirabi
lia ſolus.
Et benedictũ nomẽ glo-
rie eius in ſempiternũ: et
implębitur gloria eiꝰ vni-
uerſa terra/amen amen.

TITVLVS Salomoni. Pſalmus de Chriſto dño/rege pacifico. Propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus iudicium tuum regi da:& iuſtitiam tuam filio regis. deus da meſſie/da Chriſto tuo poteſtatẽ iudicãdi populũ tuũ/deus da Chriſto/genito deo patre/rege eter-
2 no legiſlationem mandatorum tuorum. Iudicare populum tuum in iuſtitia:& pauperes tuos in iu dicio. da inquã iuſtitiã tuã filio regis eterni/vt iudicet/regat/moderetur & dirigat plebem tuam ſe cundum legem tuã & mãdata tua:& inopes tuos ſpe futurorum terrena calcantes/in retributione
3 eterna. Suſcipiant mõtes pacẽ populo:& colles iuſtitiã. accipiant principes cõſtituti a Chriſto rege & regis eterni filio euangeliũ pacis annunciandũ mundo/& formati ab eis annuncient mãdata dei.
4 Iudicabit pauperes populi & ſaluos faciet filios pauperũ:& humiliabit calumniatorẽ. Chriſtus dñs reget inopes plebis ſue (qui propter eũ reliquerunt omnia & ſecuti ſunt eũ) in iudicio/& ab eis inſtru
5 ctos & regenitos ſaluabit: & fathanã deijciet/eiuſq cõminuet imperium. Et permanebit cum ſole & ante lunã in generatione generationum. et perſeuerabit Chriſti dñi imperiũ q̃diu mundus iſte du-
6 rabit/& poſteaq̃ deſierit: in renouatione ſeculorum. Deſcẽdet ſicut pluuia i vellus:& ſicut ſtillicidia ſtillantia ſupet terrã. Chriſtus rex eternus & eterni regis filius in gremium virginee matris illabet illeſa carne/intactoq; pudore/vt ros intacta area in vellus Gedeonis:et ſicut ſtille roris intacta terra/
7 ſuper terrã recipiunt in herbis. Orietur in diebus eiꝰ iuſtitia et abundãtia pacis:donec auferat luna. inſtaurabitur in aduentu eius lex iuſtitie et recõciliatio generis humani:et trãquilla pax aduenient
8 in hominibus bone voluntatis vſq; ad conſumationem ſeculi. Et dominabitur a mari vſq; ad mare: et a flumine vſq; ad termios orbis terrarũ. et extẽdet iperiũ ab indico pelago vſq; ad gaditanũ et a

usq; ad vltimos septentrionis fines. Coꝝ illo ꝓcident æthiopes: & inimici eius terrã lingent. prostrati eum adorabũt qui torridũ inhabitãt locũ: & qui nunc sunt inimici eius/eũ venerãtes osculabunt terram. Reges tharsis & insule munera offerent: reges arabum et saba dona adducent. tenentes maritima regna/et qui insulas colunt/Christo regi dona presentabunt: qui regnãt in aurifera arabia/et in turifera sabea/aurũ/tus et aromata illi afferent. Et adorabunt eum oẽs reges: oẽs gentes seruient ei. et vniuersi qui a deo regnãdi potestatẽ accipiunt ꝓcident illi: et vniuerse nationes terre cultum et exhibebunt. Quia liberauit pauperẽ a potente: et pauperẽ cui non erat adiutor. omnes reges et oẽs orbis nationes illi ꝓcident/quia eripuit calamitosum genus humanũ a potestate sathane: calamitosum dico/cui nullus afferebat auxiliũ. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperũ saluas faciet. miserebitur populi propter se pauperie & inopia presli: & spiritus eorũ regno celorũ inseret. Exvsuris & iniquitate redimet animas eorũ: & honorabile nomẽ eorũ coram ipso. ex fenerationibus & telo neis vocabit eos ad se: & ex publicanis donabit eos/hunc honorabili discipuli nomine/illum nomine apostoli & euangeliste. Et viuet et dabitur ei de auro arabie/& adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei. & immortalitate donabitur/& illi purissima mens vt aurũ optimũ offeretur/& sacro ritu venerabunt in perpetuũ de suo sanguine & suo corpore institutũ sacramentũ; omni tẽpore glorificabunt eum. Erit firmamentũ in terra/in summis montiũ/superextolletur super libanũ fructꝰ eius: & florebunt de ciuitate sicut fenũ terre. & id quod de ipso tota die adorabunt/erit libum triticeũ in verticibus pontificũ & sacerdotũ/vtilitas sacrificij huius longe superexcellet sacrificia veteris ritus: ab hoc sacrificio de ecclesia sanctorũ statim viresscent/multiplicabunt & fructificabũt veluti herbe terre solent viresscere/multiplicari & fructificare. Sit nomẽ eius benedictũ in secula: ante solẽ permanet nomen eius. benedicatur nomẽ maiestatis eius in perpetuũ: ante mundi exordia filius est nomẽ eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabunt eũ. & in ipso benedictionem suscipient oẽs cognationes populorũ: omnes familie gentiũ glorificabunt eum. Benedictus dominꝰ deus israel: qui facit mirabilia solus. benedicatur fontana deitas/dñator oim deus israel: qui solus stupẽda & admiranda operatur. Et benedictũ nomen maiestatis eius in eternũ: & replebitur maiestate eius omnis terra/fiat fiat. & benedicatur nomẽ cõglorificati spiritus eius: & replebit gloria eius vniuersum terrarum orbem. amen/amen.

ADVERTE. Quinto versu. & permanebit cum sole & ante lunã: Hieronymus ex hebræo/& timebunt te q̃diu erit sol & vltra lunã. cui intelligentie et Paulus hebræus astipulatur. & id verbũ permanebit aut timebunt potius exigere videtur: vt vltra lunã dicatur q̃ ante lunã. quo designatur regnum Christi dñi permansurũ q̃diu hic perdurabit mũdus: neq; quidẽ desinente mundo desiturũ/sed vltra mundi cõsumationẽ duraturũ. ¶ Quarto decimo versu. & honorabile nomẽ eorũ coram illo: Hieronymus ex hebræo/& preciosus erit sanguis eorũ coram oculis eius. siue illo siue hoc modo dicatur: prophetia vera est. Nã de sensu interpretũ constat Zachæũ ex Luca principẽ fuisse publicanorũ/& Matthæus (se authore) teloneũ exercuit. et quis etiã nescit Zachæũ discipulũ fuisse/& Matthæũ apostolum & euãgelistã: honorabilia profecto nomina. quare (vt interpretes posuere) et honorabile nomẽ eorum coram illo: prophetia de illis nimirũ vera. de sensu vero Hieronymi/quo martyriũ eorum designatur: legitur Matthæus i æthiopia iuxta altare vbi Christi mysteria rite sacrauerat/Hirtaci gladio martyr occubuisse/Christoq; propriũ litasse sanguinẽ. Zachæus vero Antiochie post Petrum sedẽs: illic beato fine quieuit. ¶ Quinto decimo versu. & adorabũt de ipso semper: Hieronymꝰ ex hebræo & orabunt de eo iugiter. si orabunt de eo/dicatur: & ꝓphetia vera est de modo orãdi qui ab ipso est. Omnes enĩ Christiani vbicunq; gentiũ sint: orationẽ dominicã que de eo est & ab eo/orant/& iugiter orabunt vsq; ad cõsumationẽ seculi. si etiã vt habemus & interpretes intellexerũt/adorabũt de ipso dicatur: et id quoq; de corpore & sanguine eiꝰ/de quo sacrificio & sequens versus etiã est nobilem habet intelligentiã. ¶ Sextodecimo versu. erit firmamentũ in terra in sũmis montiũ: Hieronymus ex hebræo/erit memorabile triticũ in terra in capite montiũ. Et Paulus hebræus/erit placẽtula in summis montiũ. quã particulã in sũmis montiũ: dicit tralationẽ chaldaicã interpretari in capitibus sacerdotum. quare vt apertius intelligatur sacramentũ: legendũ nobis potius est/erit memorabile frumentũ in terra in summis montiũ. hoc enĩ (inquit saluator) quotiescunq; feceritis: in mei memoriã facietis. & sunt qui putant obvicinitatẽ vocabulorũ firmamẽtũ & frumẽtũ: errore scriptorum in hoc loco fuisse allucinationẽ/& aliquãdo stetisse frumentũ. quod nõ satis crediderim. nam grece hoc in loco habetur στηριγμα quod nõ frumentũ seu triticũ significat sed firmamentũ: vnde & tralationes nostre ducte sunt. q̃q̃ nõ negauerim per idipsum ipsos voluisse panẽ aut triticũ intelligere. sic enĩ psalmo 103/versu 17 και αρτος καρδιαν ανθρωπου στηριζει. & panis cor hominis firmat. Item psalmo 104./versu 15 παν στηριγμα αρτου συντριψον/et omne firmamentum panis cõtriuit. vides igitur quomodo firmare et firmamentũ quasi peculiare pani attribu

&c. quid igitur mirũ si per firmamentũ idem quod per frumentum aut panem intelligere voluerunt? ¶ Septimodecimo versu. sit nomen eius benedictũ in secula/ante solẽ permanet nomẽ eius: Paulus hebræus propemodũ sic sensit ex hebræo legendũ. sit nomẽ eius benedictũ in secula: ante solẽ filius habebatur nomen eius. Sed & Ioannes Capnion ita ferme censet interpretandum/ante omne tempus filiabatur MESSIAS. sic itaq; nomẽ quod hic spiritus sanctus ostẽdit benedictũ: filius dei est. de quo cum Petrus dixisset ad Christũ/tu es Christus filius dei viui: ilico dñs subintulit/beatus es Simon bariona quia caro & sanguis non reuelauit tibi/sed pater meus qui in celis est. hoc eni benedictum nomen pater reuelat. & Paulus de eodẽ. tanto melior angelis effectus: quãto differẽtius pre illis nomẽ hereditauit. cui eni dixit aliquãdo angelorũ: filius meus es tu/ego hodie genui te/& rursũ. ego ero illi in patrẽ: & ipse erit michi in filiũ. At sacer Hieronymus: hũc versũ ex hebræo sic posuit. Erit nomẽ eius in eternũ: vltrã solẽ perseuerabit nomen eius. quod etiã & si de benedicto nomine IHESV intelligatur michil absonũ. Nã deifero authore Paulo est nomẽ quod est super omne nomẽ. & de quo ad Romanos: IHESVS Christus heri & hodie ipse & in secula. qđ & toti versui quadrat. & de quo Petrus in Actis. nõ est in aliquo alio salus. nec eni aliud est nomẽ sub celo datũ hominibus: in quo oporteat nos saluos fieri. quod & sequẽti versui haud inaccomodabile videtur/vbi dicit. & benedicentur in ipso oẽs tribus terre: omnes gentes magnificabunt eũ. Cusa in sermonibus/sensit hoc admirabile & benedictũ nomẽ: totũ in se claudere cum media sin/id est ſ littera magnum dei ineffabile nomen tetragrãmaton/quatuor litteris ioth/he/vau/he conflatũ. quod his litteris nostris quoquo pacto representare possumus I HE V HE. iunctim sic IHEVHE. iunge igitur sin id est ſ in medio: fiet IHESVHE nomẽ benedictũ regis nostri & saluatoris omniũ. & deo icarnato/ineffabile factum est effabile. Illud idẽ scripsit Mirandula. & de eodẽ libũ edidit elegantissimus/& sine cõtrouersia inter Sueuos doctissimus Ioannes Capnion/cuius paulo ante meminimus. quẽ quidẽ libellum ab illo diuino/benedicto/& admirando nomine: de verbo mirifico nũcupauit. sed de hoc nũc satis dictũ sit. ¶ Aduerte preterea benedictũ de incõmutabili diuinitate ter replicatũ: versu 17/19/ & 20. primo loco de filio/secũdo vero loco de patre itellectũ qui est fontana deitas/& tertio de spiritu sancto/in mysterio idẽ dicit: quod nunc in ecclesia/monte sion & ciuitate dei/diuino indultũ afflatu canitur. benedicamus patrẽ & filium cũ sancto spiritu: laudemus & superexaltemus eũ in secula. q̃us & hanc diuinã hymnologiã Guillermus hebræus pio vir in Christo igenio/ tẽporib⁹ glorioſi confessoris Guillermi Byturicensis archiepiscopi sacris vndis ablutus: plane velit hebræis fuisse traditam/& in eorũ codicibus (nisi manci habeantur) patrio sermone debere contineri. sed hoc nostro euo/nescio si illorũ malitia/nequaq̃ reperiri certũ est. Benedictus igitur ab omni gente/tribu & lingua pater & filius & spiritus sanctus: laudatus & superexaltatus in secula seculorum. amen.

¶ Defeçerũt laudes Dauid filij ieſſe. p̃s Asaph. LXXII.

1 QVam bonus israel deus: ijs qui recto sunt corde.
2 Mei autẽ pene moti sunt pedes: pene effusi sũt gressus mei.
3 Quia zelaui sup̃ iiquos: pacẽ peccatorum videns.
4 Quia non est respectus morti eorũ: & firmamentum in plaga eorum.
5 In labore hominum nõ sunt: & cum hominibus non flagellabuntur.
6 Ideo tenuit eos superbia:

¶ Defeçerũt laudes Dauid filij ieſſe. p̃s Asaph. LXXII.

1 QVam bonus de⁹ israel: ijs q recto sunt corde.
2 Mei autẽ pene moti sunt pedes: pene effusi sũt gressus mei.
3 Quia zelaui in peccatoribus: pacẽ pctorũ videns.
4 Quia non est declinatio morti eorum: nec firmamentum i plaga eorum.
5 In laboribus hominum non sũt: & cum hominibus non flagellabuntur.
6 Ideo tenuit eos superbia

¶ Complete sũt orationes Dauid filij ieſſe canticum Asaph. LXXIII.

1 ATtamen bonus est israel deus: ijs q mũdo sunt corde.
2 Mei autem pene vacillauerunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.
3 Quia emulat⁹ sũ cõtra iiquos: pacẽ ipiorũ videns
4 Qđ nõ recogitauerit de morte sua: & firma sint vestibula eorũ.
5 In labore hominum nõ sunt: & cum hominibus non flagellabuntur.
6 Ideo nutriti sunt ad sup-

DE NEMESI CHRISTI DOMINI

GALL. ROM. HEB.

operti ſunt iniquitate et impietate ſua.
7 Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum: tranſierunt in affectum cordis.
8 Cogitauerunt et locuti ſunt nequitiã: iniquitatẽ in excelſo locuti ſunt.
9 Poſuerũt in cælum os ſuum: et lingua eorum trãſiuit in terra.
10 Ideo conuertẽtur populus meus hic: et dies plẽni inuenientur in eis.
11 Et dixerunt quomodo ſcit deus: et ſi eſt ſcientia in excelſo?
12 Ecce ipſi peccatores et abundantes in ſeculo: obtinuerunt diuitias.
13 Et dixi ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meũ: et laui iter innocẽtes manꝰ meas.
14 Et fui flagellatꝰ tota die: et caſtigatio mea in matutinis.
15 Si dicẽbam narrabo ſic: ecce nationẽ filiorũ tuorum reprobaui.
16 Et exiſtimabã vt cognoſcerẽ: hoc labor ẽ ãte me.
17 Donec intrẽ in ſanctuarium dei: et intelligam in nouiſſimis eorum.
18 Verũtamen propter dolos poſuiſti eis: deieciſti eos dum alleuarẽtur.
19 Quomodo facti ſunt in deſolationem? ſubito defecerunt: perierunt ꝓpter iniquitatẽ ſuam.
20 Velut ſomnium ſurgen-

eorum: operti ſunt iniquitate et impietate ſua.
Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum: tranſierũt in diſpoſitionem cordis.
Cogitauerũt et locuti ſũt nequitiam: iniquitatem i excelſum locuti ſunt.
Poſuerunt in cælũ os ſuum: et lingua eorũ tranſiuit ſuper terram.
Ideo reuertẽtur huc populus meus: et dies plẽni inuenientur in eis.
Et dixerunt quomodo ſciuit deus: et ſi eſt ſciẽtia in excelſo?
Ecce ipſi peccatores et abundantes in ſeculo: obtinuerunt diuitias.
Et dixi ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meum et laui inter innocentes manus meas/et fui flagellatus tota die: et iudex meꝰ in matutino.
Si dicẽbam narrabo ſic: ecce natio filiorũ tuorum quibꝰ diſpoſui.
Exiſtimabam vt cognoſcerem/hoc labor eſt ante me donec intrem in ſanctuarium dei: et intelligã in nouiſſima eorum.
Verũtamen ꝓpter dolos diſpoſuiſti eis mala: deieciſti eos dũ alleuarentur.
Quomodo facti ſunt in deſolationẽ? ſubito deſecerunt: et perierũt ꝓpter iniquitates ſuas velut ſõnium exurgentis.

biam: circũdederũt iniquitatem ſibi.
Proceſſerũt a pinguedine oculi eorũ: tranſierunt ī cogitationes cordis.
Irriſerunt et locuti ſunt i malitia: calumniã de excelſo loquentes.
Poſuerũt in cælum os ſuum: et lingua eorum deambulauit in terram.
Propterea conuertẽt populus eius hic: et quis plẽnus inueniẽtur in eis?
Et dixerunt quomodo nouit deus: et ſi eſt ſcientia in excelſo?
Ecce iſti impij et abũdãtes in ſeculo: multiplicauerunt diuitias.
Ergo ne fruſtra mundaui cor meum: et laui in innocentia manus meas.
Et fui flagellatꝰ tota die: et increpatio mea in matutinis.
Dixi ſi narrauero ſic: ecce generationem filiorũ tuorum reliqui.
Et cogitaui vt itelligerẽ: iſtud labor eſt ī oculꝰ meis
Donec veniã ad ſanctuarium dei: intelligam i nouiſſimo eorum.
Verũtamẽ in lubrico poſuiſti eos: deieciſti eos ad interitum.
Quomodo vaſtati ſunt ſubito deſecerunt/conſũpti ſunt quaſi non ſint: quaſi ſomniũ ẽuigilãtis.

tium domine:in ciuitate tua imaginem ipſorū ad nichilum rediges.

21 Quia inflāmatū eſt cor meū et rẽnes mei cōmutati ſūt:& ego ad nichilū redactus ſum/et neſciui.

22 Vt iumētū factꝰ ſū apud te:& ego ſemper tẽcum.

23 Tenuiſti manū dexterā meam/et in volūtate tua dẽduxiſti me:& cum gloria ſuſcẽpiſti me.

24 Quid enī michi ẽ ī cẽlo: & a te q̄dvolui ſup terrā?

25 Dẽfẽcit caro mea & cor meum:deꝰ cordis mei et pars mea deus in ẽternū.

26 Quia ecce q̄ ẽlōgāt ſe a te pibūt:pdidiſti omnẽ qui fornicatur abs te.

27 Michi aūt adhẽrẽre deo bonum eſt:ponere in domino deo ſpem meam.

28 Vt ānūciẽ oēs p̄dicationes tuas:ī portis filie ſion

D omine in ciuitate tua imagines eorū: ad nichilum rediges.

Quia dẽlẽctatum eſt cor meū & rẽnes mei reſoluti ſunt:& ego ad nichilū redactus ſū/& neſciui.

Vt iumētū factꝰ ſū apud te:& ego ſemper tẽcum.

Tenuiſti manū dexterā meam/& in volūtate tua dẽduxiſti me:& cum gloria aſſumpſiſti me.

Quid enī mihi r̄ſtat ī cẽlo et à te q̄dvolui ſup terrā?

Dẽfẽcit cor meū & caro mea deus cordis mei: et pars mea deus in ſẽcula.

Quia ecce q̄ elōgant ſe a te peribunt: pdes oēs qui fornicantur abs te.

Michi autem adhẽrẽre deo bonum eſt: ponere ī dño deo ſpem meam

Vt annūciem oēs laudes tuas:ī portis filie ſion.

D omine in ciuitate tua imaginē eorum:ad nichilum rediges.

Quia cōtractum eſt cor meū/et lumbi mei velut ignis fumigans:et ego inſipiens et neſcius.

Quaſi iumētū factꝰ ſū apud te: et erā ſẽper tecū.

Et tenẽbas manū dexteram meam/in conſilium tuum dẽduces:et poſtea in gloria ſuſcipies me.

Quid michi eſt in cẽlo:et tẽcum volui in terra?

Cōſūpta eſt cāro mea et cor meum: robur cordis mei et p̄smea deꝰ ī ẽternū

Quia ecce qui elogant ſe a te peribunt: perdidiſti omnẽ fornicantẽ abs te.

Michi autem appropinquare deo bonū eſt/ poſui ī dño deo ſpem meā: vt narrem omnes annūciationes tuas.

TITVLVS. Canticum Aſaph. Pſalmus de Chriſto domino. propheta in ſpiritu inducit dñm nunc in ſe/nunc in membris loquentem.

EXPOSITIO CONTINVA. Q uã bonus iſrael deus:iis qui recto ſunt corde.q̄ dulcis/q̄ ſuauis/q̄ benignꝰ deꝰ iſrael:iis q mūda ſūt mente/qq; eū adeūt pura cōtẽplationis luce. Mei autẽ pene moti ſūt pedes:pene effuſi ſunt greſſꝰ mei. Q uia zelaut ſup iniquos:pacẽ pctōrū vidēs,vix firme heſerūt plāte pedū meorū:pre zelo nutauerunt/vacillauerūt/ vixq; me ſuſtentauerūt pedes mei. quia zelatus ſum aduerſus impios/inflāmatuſq; ſum ardẽter & indignatus: ipiorū in trāquillitate ,pſperitatẽ cernẽs. Q uia nō eſt reſpectus morti eorū:& firmamentū in plaga eorū. indignatus ſum/quia nō eſt cogitatio recordatioue diei obitus eorū:& firma eſt abſq; egritudine vita eorū. In labore hoim non ſunt:& cū hominibus nō flagellabunt. nō verſant in laboribus ad vtuendū vt reliqui hoim ſed in delitijs exiſtūt:& ſi pſecutiones/fames/peſtes/bella aduenīunt non cū ceteris patiunt/ſed ob diuitias & potẽtias illa effugiunt. I deo tenuit eos ſuperbia:operti ſunt iniquitate & ipietate ſua. & hec ea ipſa cauſa eſt/quare tumẽt/efferunt/inflātur & ſupbiunt:& quare onuſti ſunt flagitijs/& in deum irreuerentia. Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorū:tranſierūt in affectū cordis. ꝓceſſerunt ex abundā tia bonorū/male cōcupiſcētie eorū:& ipſi quicq̄d in deſideriū anime eorū inceſſit/operati ſunt. Cogitauerunt & locuti ſunt nequitiā:iniquitatẽ in excelſo locuti ſunt. animo praua ſuggeſſerūt/ore detractauerunt:& blaſphẽmiā contra deum euomuerunt. Poſuerunt in celū os ſuū:& lingua eorū trāſiuit in terrā. de deo/de celeſtibus ſuperbe & irreuerẽter locuti ſunt:& de rebus terrenis agitauerunt ſermonẽ. I deo conuertetur populus meus hic:& dies pleni inuenient in eis, has ob res(quo magis indignandū)fideles mei labentur & declinabunt ad eos:& tẽpora multa cōperientur errorum/ſeductionisq; eorū. Et dixerunt quomodo ſcit deus:& ſi eſt ſciẽtia in excelſo/et ipſi ſeducti et more impiorū corrupti inquierunt/quonā pacto nouit deus facta noſtra:& ſi eſt notio rerū terrenarū in celo/

Ecce ipsi pctōres & abūdātes i scło: obtinuerūt diuitias. ecce nos ipi videm⁹ trāsgressiones & diuitet
secuł: bonorū mūdi hui⁹ sibi cōaceruasse opes ꝓsperitatesq; sibi cumulasse/quomodo igit nouit de⁹/
quomodo horū sciētia/quidētiaq; i celo/Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meū:& laui iter innoc
cētes man⁹ meas.& hec in zelo et nemesi mea vidēs/dixi ergo si ob exēpla ipiorū iusti mei aucrunt
& pereūt/frustra sine labe & coinquinatā seruaui aiam meā:& mūda habui i inocētia opa q; ꝓ eorū sa-
lute venerā. Et fui flagellatus tota die:& castigatio mea i matutinis. frustra ergo si sic quos redemi/
quos mūdaui exēplis malorū peūt/fuit flagellatio mea i die trāsit⁹ mei:& apphēdio mea matutina
in manib⁹ pctōrū.S i dicebā narrabo sic:ecce nationē filiorū tuorū reprobaui.& dixi i illo zelo meo/
si ita dixero:ecce sic dicēs generationē iustorū tuorū omisi/filios tuos nō tetigi/qa ob malorū ꝓsperi-
tatē & ipunitā i hoc scło eorū supbiā & ipietatē/a recto calle nō dimouebunt. Existimabā vt cogno-
scerē:hoc labor est ante me. Donec intrē in sanctuariū dei:& intelligā in nouissimis eorū.& in zelo
meo in hac rerū cognitiōe versabat:& hec ipsa laboriosa & afflictiōis plena est mēti mee.donec idu-
cat i regnū prīs mei:& tūc ipse ꝓideā & cogitē de bonorū eterna ꝓmiatione & de extrema ipiorū
punitione. Verūtn ꝓpter dolos posuisti eis:deiecisti eos dū allcuarent.attū tu pater celestis ꝓpter
neqtias eorū deduxisti eos in laqueū:pcipitasti eos dū extollerent/dū efferrent in altū. Quomodo
facti sūt in desolationē/subito defecerūt:pierūt ꝓpter iniqtatē suā.quonā pacto i pcipitiū dediti sunt
repēte sublati sūt;eterne morti adiudicati sūt ꝓpter ipietatē suā. Velut sonū surgētiū dūe i ciuitate
tua:imaginē ipsorū ad nichilū rediges.tu pater eterne noia eorū i celesti hierusale penit⁹ extermina
bis/erades/abolebis/penitusq; delines:pinde ac simulacrū sōniātiū expgiscētiū a sōno.Quia inflam-
matū est cor meū & renes mei cōmutati sūt:& ego ad nichilū redact⁹ sū & nesciui.id facies/quia aia
mea zelo succēsa est/& lūbi mei inflāmati:& ego cōsūpt⁹ sū/& ego insons & incōscius eorū ob q; ego
cōsumor. Vt iumētū fact⁹ sū apud te:& ego sēp tecū.vt mācipiū baiulū apud te pater mi fact⁹ sū/cui
tu oim mortaliū sarcinas ipositi ferēdas:& ego a te pī nunq; absū. Tenuisti manū dextrā meā/& i
volūtate tua deduxisti me:& cū glia suscepisti me.tu pater in oīb⁹ alleuasti me/rexisti et adiuuisti me
& i bnplacito tuo dux me⁹ fuisti/ ex iferis reuocās me;et cū clarificatione in celis ad te recepisti me.
Quid eni michi est in celo:& a te qd volui sup terrā/quid eni aliud in celo volui nisi te:et quid aliud
q; te/volui sup terrā?Defecit caro mea & cor meū:de⁹ cordis mei et pars mea de⁹ in eternū.nō sufi
cit caro mea & aia mea capere tātū bonū:sed tu de⁹ fortitudo es aie mee/ei⁹ insufficiētiam supplies &
defectū/portio mea & hereditas quā i celo & sup terrā sēp volui/de⁹ me⁹.Quia ecce q elongāt se a
te pibūt:pdidisti oēs q fornicant abs te.nec abre te solū i celo et sup terrā volui/qa ecce q se auertūt
a te/pculq; mādatorū tuorū ꝓuaricatione fiunt/morte mulctabūt eterna:et eos vniuersos qui aliud
qcq; pluſq; te q̄rūt et amāt/simili supplicio exterminabis. Michi autē adherere deo bonū est:pone-
re i dño deo spem meā.at vero michi agglutinari et vniri deo/felix beatūq; est:et fiduciā meā i dño
deo meo collocare. Vt annunciem oēs pdicationes tuas:in portis filie sion.adherere tibi pater tuę
obsequi volūtati michi bonū est/quo enarrē vniuersas euangelizationes tuas:in primordiis nascētū
filie tue/ecclesie regeneratorum/ād te in spiritu et veritate cognoscendū et venerandum.

ADVERTE. Tertio versu. qa zelaui sup iniquos:hieronym⁹ ex hebræo qa emulat⁹ sū cōtra iiquos.
cū dicit cōtra/clarior aptiorq; dat intelligētia q̄ cū dicit sup/tāetū idē sensus eadēq; sētētia.idē enim
ꝓtendo siue dixero indignor sup hāc rē/siue indignor cōtra aduersusue hāc rē. pstat igitur legamus:
qa zelaui cōtra iiquos.sup eni:multorū/in expositiōe hui⁹ psalmi torsit intelligētiā. Et emulationē ꝓ
indignatione capi posse:psalmi 77 satis declarat versus 64..Siliter zelū ꝓ indignatiōe capi:mōstrat
sufficiēter psalmi 78 versus quint⁹. ¶ Quarti versus prima particula.qua nō est respectus morti eo-
rū:Hieronym⁹ ex hebræo/quia nō recogitauerūt de morte sua.potest itaq; & morti & mortis apud
nos legi:dū modo id mortis eorū/siue morti eorū/itelligam⁹ i morte sua.vt & grece οτι ουκ εστιν
αφαιρεσις εν τω θανατω αυτων qm̄ nō est respect⁹ in morte eorū.ac si diceretur:ipsi nō con
siderant/nō attēdunt se aliquādo morituros. ¶ Secunda eiusdē quarti versus particula. & firmamētū
in plaga eorū:Hieronym⁹ ex hebræo/et firma sunt vestibula eorū.Paulus hebræus:& est sana vali-
tudo eorum.grece και στερεωμα επι τη μαστιγι αυτων/et firmamentū in flagello eorum.
hac igitur beati Hieronymi particula/& sana sunt vestibula eorū:designari videtur sana sunt habita-
cula/valida & firma sunt corpora eorum.& ex greco talis forsan eliciendus sensus.firmū est flagelli
eorum:quo quidē bonos persequunt & flagellāt.μαστιξ eni pro quo vocabulo interpretati sūt pla-
ga:flagrum significat/quo quippiā pcutitur/verberatur/flagellatur. sunt eni ipij q̄diu viuunt sanq;
sunt:iustorū piorūq; flagella.et sequēs versus indicat/q⁹ nō de plaga eorū & flagello quo flagellen-
tur intelligendum:vbi dicitur in labore hominum nō sunt/& cū hominibus nō flagellabunt.sed de ca
plaga & flagello;qua & quo alios molestiis iniuriisq; afficiūt. ¶ Decimo versu. ideo cōuertet⁹ ꝑpius
me⁹ hic:hic/hoc in loco aduerbū est ꝓ quo positū est grece επ αυτα. ¶ Eodē decimo versu. et dies

pleni inuenient in eis:hieronym⁹ ex hebreo/& quis plen⁹ inueniet in eis/quo designati alij videt sensus/scilicet ideo ꝓpter pfidiatē ipiorū/scelerū eorū ipunitatē/quali nulla sit ꝓpudetia:cōuertet populꝰ meꝰ & deprauabit ad cōsimilē nequitiā. & qs plen⁹/integer/oīm ex parte icorrupt⁹ inuenti poterit in eis/reipōsio audīt. nō reperiet. ¶ Tertiodecimo versu. & laui iter inocētes manꝰ meas: ex hebraeo & laui in innocētia manus meas. & id quoq; aptius & Christo dño cōuenientꝰ. somniāt aūt q putāt legēdū laui interim nocētes manꝰ meas/ex oibꝰ tralatiōibꝰ & greco επιψαμην επ αθωοις/laui i inocētibꝰ. ¶ Quitodecimo versu. si dicebā narrabo sic/ecce natione filiorū tuorū reprobaui:hieronymꝰ ex hebreo/dixi si narrauero sic/ecce gnatione filiorū tuorū reliq. quo designat nō reprobasse(sic dicēdo ideo cōuertet populꝰ meꝰ hic/& qs inuenietꝰ plenꝰ in eis/& dixi ergo sine causa iustificaui cor meū/& laui in innocētia manꝰ meas)generatione filiorū dei:sed reliquisse & excepisse/& nō simpliciter frustra iustificasse cor suū inter hoīes versatꝰ absq; pctō/& in innocētia lauisse manꝰ suas. sed frustra ꝓ ijs qui cōuersi ad ipios:misera ipiorū sorte obuoluent. Itaq; rectiꝰ iacere videt vt habeat ex hebreo: q̄ vt i nostra tralatiōe iacet. ¶ Octauodecimo versu. verūtamē propter dolos posuisti eis:hieronymꝰ ex hebreo/verūtamē in lubrico posuisti eos. & paulus hebreus ita hūc ex littera hebraica interp̄tat locū. verūtamē in dolis posuisti eos. quare nobis potiꝰ videt legendū:verūtamē dolos posuisti eis:amota p̄positione ꝓpter. q̄ si manet p̄positio ꝓpter:adiungamus vt in tralatiōe romana habeat vocabulum mala post eis/sic legētes. verūtamē ꝓpter dolos posuisti eis mala. sic & eni grece πλην δια τας δολιοτητας αυτων εθου αυτοις κακα verūtamē ꝓpter dolositates eorū:posuisti eis mala. nā vt legimꝰ:aut trūcus/aut nullus sensus est. ¶ Eiusdem octauidecimi versus secūda particula. deiecisti eos dum alleuarent:hieronymꝰ ex hebreo/deiecisti eos ad interitū. hic aperte designat illos deiectos esse in mortē secundā/& eternum supplicīū. & quod apud nos dicit dū alleuarent. grece habet εν τω επαρθηναι. quod quidē verbū επαιρομαι:magis per eleuari & attolli interp̄tari debet q̄ per alleuari. sic eni psalmi 23/versu septimo & nono:idē vocabulū per eleuari expositū est. cū dicit & eleuamini porte eternales & introibit rex glorie. legendū igit potius est:deiecisti eos dū eleuarent. & hic circa litterā assignatꝰ sensus. ¶ Vicesimoprimo versu. & ego ad nichilū redactus sum / & nesciui. id respōdet psalmi 34. versus octauidecimi secūde ꝓticule; similēq; seruat intelligētiā. ¶ Vicesimosecūdo versu. hac particula/vt iumentū factus sum apud te:Christi dñi & saluatoris demotat humanitas/ cui vt iumēto ipposita sunt oia hoīm petā portāda. & ista particula & ego semp tecū:ciusdē designat diuina proprietas. nā ipse semp in patre:& pater in eo est. ¶ Vltimo versu. hec particula in portis filie sion: ex hebreo subticetur ab hieronymo. sed & eadē ex psalmi 9/versu quātodecimo haberur.

¶Intellectus Asaph. LXXIII.

1 VT qd deus repulisti in finē:iratꝰ est furor tuꝰ sup̄ oues pascue tue?
2 Memor esto cōgregatiōnis tue:quā possedisti ab
3 Redemisti virgā (initio. hereditatis tue:mōs sion in quo habitasti in eo
4 Leua manꝰ tuas i superbias eorum in finē: quāta malignatus est inimicus in sancto.
5 Et gliati sūt q oderūt te: in medio solēnitatis tue.
6 Posuerunt signa sua signa:& nō cognouerūt sicut in exitu sup̄ summū.

¶Intellectus Asaph. LXXIII.

VT qd repulisti nos deꝰ i finē:iratꝰ est furor tuꝰ sr oues gregis tui?
Memēto cōgregationis tue:quā creasti ab initio.
Liberasti virgam hereditatis tue:mōs sion in quo habitasti in idipso.
Eleua manū tuam in superbiam eorum in finē: quāta malignatus est inimicus in sanctis tuis.
Et gloriati sūt qui te oderunt in medio atrio tuo.
Posuerunt signa sua signa:& nō cognouerunt: sicut in via supra summū

¶Intellectus Asaph. LXXIIII.

VT quid deꝰ repulisti in finē: fumauit furor tuus in gregē pascue tue?
Recordare cōgregatiōis tue:quā possedisti ab ini
Et redemisti virgā (tio. hereditatis tue: montem sion in quo habitasti,
Sublimitas pedū tuorū dissipata est vsq; ad finē: omnia mala egit inimicus in sanctuario.
Fremuerūt hostes tui in medio pacti tui:posuerūt signa sua in trophēum.

Manifesta in itroitu de

GALL.	ROM.	HEB.
7 Quasi in silua lignorum securibus excidẽrunt ianuas eius in idipm: in securi & ascia deiecerũt eã.	quasi in silua lignorum. Securibus excidẽrũt ianuas eius in idipm: bipẽni & ascia deiecerunt ea.	super ī saltu lignorum secures: & nunc sculpturas eius pariter bipẽne & dolatorijs deraserunt.
8 Incendẽrũt igni sanctuarium tuum in terra: polluerũt tabernaculum nominis tui.	Incendẽrũt igni sanctuarium tuum in terra: polluerũt tabernaculum nominis tui.	Miserunt ignem in sanctuarium tuum in terra: contaminauerunt tabernaculum nominis tui.
9 Dixerũt in corde suo cognatio eorum simul: quiescere faciamus oẽs dies festos dei a terra.	Dixerũt in corde suo cognatio eorum inter se: venite cõprimamus omnes dies festos dñi a terra.	Dixerũt in cordib⁹ suis posteri eorum simul: incẽderunt omnes solennitates dei in terra.
10 Signa nostra non vidimus: iam nõ est prophẽta: & nos non cognoscet amplius.	Signa nostra non vidẽmus: iam non est prophẽta: & nos non cognoscet amplius.	Signa nostra non vidimus: nõ est vltra prophẽta: & non est nobiscum qui sciat vsq; quo.
11 Vsq; quo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomẽ tuum in finem?	Vsq; quo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomẽ tuum in finem?	Vsq; quo deus exprobrabit aduersarius: blasphẽmabit inimicus nomen tuum in finem?
12 Vt quid auertis manum tuam et dexteram tuam: de medio sinu tuo in finem?	Vt quid auertis faciem tuam & dexteram tuã: de medio sinu tuo in finem?	Quare cõuertis manum tuam & dexteram tuã: in medio sinu tuo consumens.
13 Deus autem rex noster ante secula: operat⁹ est salutem in medio terre.	Deus autem rex noster ante secula: operatus est salutem in medio terre.	Deus autem rex me⁹ ab initio: operatur salutes in medio terre.
14 Tu cõfirmasti in virtute tua mare: cõtribulasti capita draconum in aquis.	Tu cõfirmasti in virtute tua mare: tu cõtriuisti capita draconũ sup aquas.	Tu dissipasti in fortitudine tua mare: cõtriuisti capita draconũ in aquis.
15 Tu cõfregisti capita draconis: dedisti eum escam populis æthiopum.	Tu cõfregisti caput draconis magni: et dedisti eũ in escã populo æthiopũ.	Tu confregisti capita leuiathan: dedisti eum in escam populo æthiopũ.
16 Tu disrupisti fontes & torrentes: tu siccasti fluuios etham.	Tu disrupisti fontes & torrentes: tu exiccasti fluuios etham.	Tu disrupisti fontem & torrẽtem: tu exiccasti flumina fortia.
17 Tuus est dies & tua est nox: tu fabricat⁹ es auroram & solem.	Tuus est dies & tua est nox: tu fecisti solem & lunam.	Tua est dies & tua est nox: tu ordinasti luminaria & solem.
18 Tu fecisti omnes terminos terre: æstatem & ver tu plasmasti ea.	Tu fecisti omnes terminos terre: æstatem & ver tu fecisti ea.	Tu statuisti omnes terminos terre: æstatem & hyemem tu plasmasti.

19 Memor esto hui⁹ inimicus improperauit domino: & populus insipiens incitauit nomen tuum.

Memor esto hui⁹ creature tue inimicus ipropera uit dño: & popul⁹ ilipiēs exacerbauit nomen tuū.

Memento hui⁹ inimicus exprobrauit dño: & po pulus nisipiens blasphe mauit nomen tuum.

20 Ne tradas bestijs animā confitentem tibi: animas pauperum tuorū ne obli uiscaris in finem.

Ne tradas bestijs aīmas cōfitentes tibi: & animas pauperum tuorū ne obli uiscaris in finem.

Ne tradas bestijs aiam eruditā lege tua: vite pau perum tuorum ne obliui scaris in perpetuum.

21 Respice in testamentum tuū: quia repleti sunt qui obscurati sunt terre do mibus iniquitatum.

Respice ī testameto tuo: quia repleti sunt qui ob scurati sunt terre domo rum iniquitatum.

Respice ad pactum tuū: quia replete sūt tenebris terre/ habitatiōes inique subrute.

22 Ne auertatur humilis fa ct⁹ cōfusus: paup & inops laudabunt nomē tuum.

Ne auertaṫ hūilis factus cōfusus: pauper & inops laudabunt nomen tuū.

Ne reuertaṫ confract⁹ & cōfusus: egenus & paup laudabunt nomen tuū.

23 Exurge de⁹ iudica causā tuam: memor esto ipro periorū tuorum eos: que ab insipiēte sunt tota die.

Exurge de⁹ iudica causā tuā: memor esto ipropе riorū tuorū eorū que ab insipiente sunt tota die.

Surge deus iudica causā tuam: memento oppro brij tui ab insipiente to ta die.

24 Ne obliuiscaris voces inimicorū tuorū: superbia eorum qui te oderūt ascē dit semper.

Ne obliuiscaris voces q̄ rentium te: superbia eo rum qui te oderunt ascē dit semper ad te.

Ne obliuiscaris voces ho stium tuorum: sonu⁹ ad uersariorum tuorū ascen dit iugiter.

TITVLVS. Eruditio Asaph. psalm⁹: manifestatio lōge humiliationis populi Christi. & hec vidē tur esse que ad tēpora nostra se extendēs: solos hispanos/gallos/britānos/germanos/pānonios/ italos/cū paucis alijs/ex integro Christo reliquerit. reliquos autem fere omnes: secta bestialis oc cuparit. cuius (miserante Christo) e proximo finis speratur. post quā: & pastor vnus & ouile vnum futurum est. & illa sunt nouissima tēpora. Propheta inducit in spiritu populum fidelem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Ut quid deus repulisti in finē: iratus est furor tu⁹ sup oues pascue tue/o deus quare abijcis nos ad nouissima tēpora: quare sic succēsuit indignatio tua sup populos

2 doctrine euāgelice. Memor esto cōgregationis tue: quā possedisti ab initio. memorare primitiue

3 ecclesie tue: quā tibi acquisisti ab euāgelice legis exordio. Redemisti virgā hereditatis tue: mōs siō

4 in quo habitasti in eo. ab eodē exordio eripuisti baculū & robur possessionis tue: eripuisti inquam mōtem sion/ecclesiā sanctā in qua beneplacitū fuit tibi inhabitare. Leua manū tuas in superbias

5 eorū in finē: quā ta malignatus est inimicus in sanctor⁹ puni ad vltimū temerariā hostiū tuorū/pra

6 uorū hereticor⁹ audaciā: q̄ multa maligne finxit hostiū tuorū caput aduersus deū & Christū tuū. Et gloriati sunt qui oderunt te: in medio solēnitatis tue. & superbierūt/insoluerūtq; hostes tui: in

7 tolledis solēnitatibus tuis. Posuerūt signa sua signa & nō cognouerunt: sicut in exitu sup summū.

8 addiderūt notas suas/notas (veritate nō perspecta) quēadmodum in egressu in superliminaribus. Quasi in silua lignorū securib⁹ exciderūt ianuas eius in idipm: securi & ascia deiecerūt eā. quasi

9 in nemore bipēnib⁹ demoliti sunt ingressus celebritatis diuine pariter: in securi & bipēne demoli ti sunt eam. Incenderūt igni sanctuariū tuū in terra: polluerūt tabernaculū nois tui. tēplū noī tuo

10 dicatū flāmis exusserūt in orbe terrarū: pphanauerūt locū in quo inuocatū est nomē tuū. Dixerūt in corde suo cognatio eorū simul: quiescere faciamus oēs dies festos dei a terra. vniuersa hec ad uersus deū cōfederatio secū animo volutauit: vt extingueret vniuersum Christi dñi cultū in orbe

11 terrarū. Signa nra nō vidim⁹/ita nō est ppheta: & nos nō cognoscet amplius. Christe dñe in hac tā lōga humiliatiōe nra solita miracula nō cognoscim⁹/nō est inter nos qui liberationē nostrā videat: nō cognoscit nos vltra ppheta vt in primaria tua illa eccliā. Usquequo deus improperabit inimicus

ſtritas aduerſarius nomen tuū in finem/quādiu Chriſte ſaluator ſuperimenſe hoſtis religionis tue
inſectabit nos: quādiu inimicus tuus blaſphemabit nomē tuum in tēpus tam longum te negans
deum/negans paſſum/negans patrē/filium/negans ſpiritū ſanctū. V t quid auertis manū tuam & 11
dexterā tuam: de medio ſinu tuo in finē/quare iuſtiſſime deus amoues ſequam vltionis tue ab hoſti
bus: & quare dexteram auxilij tui de medio pectoris/fauoris & gratie tue amoues a nobis. D eus 12
autē rex noſter ante ſecula: operatus eſt ſalutem in medio terre. Chriſtus dñs ante mundi conſti-
tutionē rex noſter precordinatus: redēptionē hominū operatus eſt in medio terre iudee. Tu cōfir- 14
maſti in virtute tua mare: cōturbaſti capita draconū in aquis. tu deus in poteſtate tua preſſiſti mā
dum vt eū ſanares & emūdares ab errore: tu contriuiſti poteſtates demonū in lauacris regenerā
tium aquarū. T u confregiſti capita draconis: dediſti eū eſcam populis ęthiopū. tu illiſiſti vires fa- 15
thane: dediſti eum in pabulū ijs qui detinētur in nigra & opaca abyſſi caligine. T u dirupiſti fon- 16
tes & torrentes: tu ſiccaſti fluuios ethan. tu erūpere feciſti aquas fontiū & torrentiū baptiſmales:
tu exhauriēdis aquis ad regenerationis officium arefeciſti fluuios ingētes. T uus eſt dies & tua eſt 17
nox: tu fabricatus es aurorā & ſolem. tuū donum eſt legis euangelice lux/& legis moſaice figura:
tu ſynagogā condidiſti & eccleſiā. T u feciſti oēs terminos terre: eſtatē & ver tu plaſmaſti ea. tu re 18
nouaſti oēs terre regiones: tu religionē tuam feruentē feciſti/tu eandē remitti permiſiſti. Memor 19
eſto huius inimicus improperauit dño: & populus inſipiens incitauit nomen tuū. memento huius
dñe q̄ ſcilicet hoſtis ac aduerſarius tuus ip̄roperio te affecit: q̄q̄ gens cognitionis tue ignara ex-
acerbauit/ad īrāq̄ prouocauit Chriſtū tuum. N e tradas beſtijs aias cofitētes tibi: & aias paupe- 20
rum tuorū ne obliuiſcaris in finē. ne des ſecte beſtiali conculcandā vitam te agnoſcentiū/laudan-
tium & benedicentiū: & ne in perpetuū obliuioni mandes ſalutem animarū/ tuorū tot calamitati
bus oppreſſorū. R eſpice in teſtamentū tuū: quia repleti ſunt qui obſcurati ſunt terre domibus ini 21
quitatū. attēde in euangeliū quod mandaſti: quia tenebris terrenarum cogitationū nequā habita
tores terre oppleti ſunt. N e auertatur humilis factus cōfuſus: pauper & inops laudabunt nomē 22
tuum. ne proſciatur a te humiliatus populus cōfuſioni datus terrenorū contēptor/ & humanorū
ope deſtitut⁹ laudes nomini tuo perſona būt. E xurge deus iudica cauſam tuā/memor eſto ip̄ro- 23
periorū tuorū: eorū que ab inſipiente ſunt tota die. expergiſcere dñe/ſer ſentētiam in cauſa tua/
memento irritationum prouocationūq̄ tuarum: que a brutali populo inculcant aſſidue. N e obli 24
uiſcaris voces inimicorū tuorum: ſuperbia eorum qui te oderunt aſcēdit ſemper. ne obliuioni mi
des prouocationes/improperia & blaſphemias aduerſariorum tuorum: elatio animi eorum qui te
odio perſequuntur teq̄ contēnunt/accreſcit iugiter.

ADVERTE. Tertio verſu. redemiſti virgam hereditatis tue/mons ſion in quo habitaſti in eo di
cendum montē ſion in quo habitaſti. & ſuperfluit id/in eo. quod ex hebreo ſatis conſtat/vbi dō
taxat dicitur: redemiſti virgam hereditatis tue/montem ſion in quo habitaſti. & virga hereditatis
dei/& mons ſion idem ſunt. ſic enim hieremias ait. iſrael virga hereditatis eius. Et cū adijcitur in
calce verſus/in eo: ineptus eſt ſermo. at q̄ habetur mons ſiō in recto: ratione interpretis latini er-
ror accidit. Nam grece habeť ορος σιων τουτο ο κατεσκηνωσας quod ęque per rectū &
accuſatiuū interpretari poteſt ob genus neutrum: quod vtriq̄ illi caſui cōmune eſt. ορος enim id
eſt mons: apud grecos neutrū eſt. verū per accuſatiuū cōuertendū erat/hoc pacto. montē ſion eū
ipſum quē inhabitaſti. At vero quia interpretē latebat intelligētia quicūq̄ is fuerit/& anceps era
vocabulū: per rectū vertit. ¶ Quarto verſu. leua manus tuas in ſuperbias eorū in finē: hieronym⁹
ex hebreo/ſublimitas pedum tuorū diſſipata eſt vſq̄ ad finem. quo deſignari videtur: gloria humi
liū tuorū delecta eſt ad nouiſſima tēpora. ¶ Et ſecunda eiuſdē quarti verſus particula. quāta ma
lignatus eſt inimicus in ſancto: hieronymus oia mala egit inimicus in ſanctuario. romana pſalmo
dia habet in fine: in ſanctis tuis. greca: εν αγιασμου in ſancto tuo. ſi aliter ſancto aut ſanctis ca
piatur q̄ pro ſanctuario: rectius eſſet legendū in ſanctū & in ſanctos tuos. quod intellectū de pri
ma beſtia (de qua apocalypſeos 13 pphetia eſt) vt ex annotatione quinti verſus cōtinuo ſubſequē
tis conſentaneū eſſe videbitur. ſiue hoc ſiue illo modo verū eſt. ¶ Q uinto verſu. & gloriati ſunt qui
oderunt te/in medio ſolēnitatis tue: hieronymus ex hebreo/fremuerūt hoſtes tui in medio pacti
tui. quo & ijs que ſequūtur deſignari videtur hos hoſtes temeraſſe & adulteraſſe legem Chriſti &
euangeliū. quod proprie pactū dei eſt. quod a prima beſtia/id eſt inſano mahumete factū: nemo
eſt qui neſciat/qui legerit alcoranū. quo impietatis ſue inſtrumento: alienauit a Chriſto africam/
aſiam & partē europe. q̄q̄ inter eos (iam miſerimus ceptus eſt annus) lugent Chriſti fideles/q̄plu-
rimum patientiā Chriſti & dei mirantes/& eius aliquādo cōſolationē expectantes. de qua beſtia
& eius impietate: apocalypſis habet. & aperuit os ſuū in blaſphemias ad deū/ blaſphemare no-
men eius & tabernaculū eius/& eos qui in celo habitant. & eſt datum illi bellū facere cū ſanctis:

& vincere eos. & data est ei potestas: in omnē tribū & populū & linguā & gētem. & adorauerunt eam oēs qui inhabitant terram: quoꝝ noia nō sunt scripta in libro vite agni. A qua bestia illos qui sunt secte eius vocesimus versus bestias appellare videtur / cū dicit. nę tradas bestijs animā cōfitentem tibi. siue vt sacer habet hieronymus: animā eruditā lege tua. sic enī bestia illa / blasphęme mētita est se missam a deo: vt veritatē euangelij & virtutū legis ostenderet. & euangeliū deprauarum esse: solūq; id verū & tenendū / quod in alcorano continetur. trinitatē negat antichristus ille & totius diuinitatis inimicus patrē / filiū / & spiritū sanctū. Christū dñm negat deū: & dei filiū negat passum. postq; verū deū negauit: falsum vnū profecto asserit / vt pote qui neq; pater neq; filius neq; spiritus sanctus sit. quē suis quorū noia de libro vite sunt deleta / tradidit colendū. Christū et si nō deum: fatetur tamē ex virgine natū / sed ex maria sorore moisi / adeo vecors / bestialis / & amens / & humanarū diuinarūq; rerū ignarus. post resurrectionē asseruit hoies bibere / comedere / inebriari nubere / lugurire / luxuriare / scortari terram incolere. & posuit signa sua / signa: aperta & pudētissima mēdacia erexitq; in tropheū. omnē sanctorū detraxit honorē. nullū prorsus censuit venerandū. eius memorias abrasit vbiq; & imagines. sanctū sanctorū / dominicū corpus & viuificum sanguinē / nobis ad mūdi vsq; cōsumationē sacrosanctū memoriale relictū: irridendū / calcādūq; precepit. pretuluit sanctis / incenderūt tēpla dei / sancta oia polluerunt / & potissimū tabernaculū dei in quo ritu christiano recōditur sanctū sanctorū ceu dictū est. quare nullus miretur: si prophetia hec de eo interpretetur. Nam nullus a mundi exordio surrexit maior & perniciosior in deum & sanctā legem dei inimicus & blasphemus. & hic est homo peccati & antichristus: a quo in fine debem⁹ p Christi dei misericordiā liberari. & veni cito dñe IHESV: & spū oris tui interfice impiū / qui nūc in tot mēbris & sue ipietatis ministris blasphemat. nō me latet alioqui hunc psalmū: nūc de captiuitate babylonica / nunc de cuersione hierosolymitana exponi solere / sed nō vsq; adeo cōcinne. ¶ Sexto versu. posuerunt signa sua signa & nō cognouerūt / sicut in exitu super summū: hieronymus ex hebręo / posuerūt signa sua in tropheū / manifesta in introitu desuper. Id intelligit aut de signis aptis q̄ dominatis bello vrbibus in signū trophei erigūt: aut de apertis mendacijs / que in eminēti & sup oēs alias scripturas apud eos elcuato cōtinentur alcorano. ¶ Septimo versu. quasi in silua lignorum securibus exciderūt ianuas eius in id ipsum / in securi & ascia deiecerūt eam: ex hebręo / in saltu lignorū secures / & nunc sculpturas eius pariter bipenne & dolatorijs deraserūt. quo designare videtur: quo modo secures siluam lignorum deradunt / sic ipsi omni instrumento scripturas abraserunt / aut sculpturas effigiesq; ad dei sanctorūq; cultū efformatas. ¶ Decimo versu. & nos nō cognoscet amplius: hieronymus ex hebręo / nō est nobiscū qui sciat vsquequo. & est apertior sensus: quasi id velit. nō est apud nos propheta sciens liberationis nostre tēpus a bestia & hoie peccati. & nō negat hic amplius prophetā: sed non esse qui sciat vsquequo scelerata sit illa turpis & inanis bestia. aut in desiderio interrogat vsquequo: & interrogationē ingeminat. ¶ Vndecimo versu. irritat aduersarius: melius irritabit. ex hebręo: blaphemabit inimicus. ¶ Duodecimo versu. & dexteram tuā de medio sinu tuo in finē: ex hebręo & dexterā tuā in medio sinu tuo cōsumens. vtrobiq; auertis verbū intelligit. & quod adiūgitur / in medio sinu tuo cōsumēs: designare videtur. quare ad temetipsum retrahis auxiliū tuum: & finis apud te emarcescere / deficere & consumi / nulli afferens opem. ¶ Quartodecimo versu. tu cōfirmasti: ex hebręo tu dissipasti. quare vocabulū cōfirmasti sumatur vt psalmi 37 versu secūdo. ¶ Octauodecimo versu. estatē & ver tu plasmasti ea: ex hebręo estatem & hiemem tu plasmasti. quod si querit metaphora de tępore fidei feruide & afferente fructum suum / & tępore oppositio quale id in quo sumus quo magis nobis dolendū: aptior est que ex hebręo habetur littera. ¶ Primo & vicesimo versu. quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatū: melius vt ex hebręo / replete sunt tenebris terre / habitationes inique subrute. nā apud nos cōfusus / inuolutus & pene ineptus sermo. hic itaq; populus fidelis in spiritu precat dominū: vt attendat ad sanctū euangeliū / quo per vniuersum orbem publicetur & cognoscat. quia terre replete sunt tenebris ignorantie cognitionis / habitationes inique offuse obruteq; sunt illis tenebris. quia habitationes inique tot per vniuersam ferme terrā paganorū / turcarū / & infidelium replete tenebris terrestribus / erroribus terrenis / depravationibus diuine legis / & hereſibus.

¶ In finē ne corrūpas ps Asaph cātici. LXXIIII

CONfitębimur tibi de⁹ confitębimur: et inuocabimus nomen tuū.

¶ In finē ne corrūpas ps Asaph cātici. LXXIIII

CONfitębimur tibi de⁹ cōfitębimur tibi & inuocabim⁹ nomē tuū.

¶ Victori vt nō dispdas ps Asaph cātici. LXXV

CONfitębimur tibi deus confitębimur: & iuxta nomen tuū nar-

GALL.	ROM.	HEB.
2 NArrabimus mirabilia tua: cum accepero tẽpus ego iustitias iudicabo.	NArrabo omnia mirabilia tua: dũ accepo tẽpus ego iustitiam iudicabo.	rabunt mirabilia tua. Cum accepero tempus: ego recta iudicabo.
3 Liquefacta ẽ terra & omnes qui habitant in ea: ego confirmaui colũnas eius. Sẽper.	Liquefacta ẽ terra & omnes inhabitantes in ea: ego confirmaui colũnas eius. Dp.	Dissoluẽtur terra cũ omnibus habitatorib9 suis: ego appendi columnas eius. Sela.
4 Dixi iniquis nolite iniquẽ agere: & delinquentibus nolite exaltare cornu.	Dixi iniquis nolite iniquẽ agere: & delinquentibus nolite exaltare cornu.	Dixi iniquẽ agẽtibus nolite iniquẽ agere: & ipijs nolite exaltare cornu.
5 Nolite extollere in altũ cornu vestrũ: nolite loqui aduersus deũ iniquitatẽ.	Nolite extollere in altũ cornu vestrũ: & nolite loqui aduersus deũ iiqtatẽ.	Nolite extollere in excelsum cornu vestrũ: loquentes in ceruice veteri.
6 Quia neq; ab oriẽte neq; ab occidẽte neq; a dẽsertis mõtibus: quoniã deus iudex est.	Quia neq; ab oriẽte neq; ab occidẽte neq; a dẽsertis montibus: quoniã deus iudex est.	Quia neq; ab oriẽte neq; ab occidente: neq; a solitudine montium.
7 Hunc humiliat & hunc exaltat: quia calix in manu domini vini meri plẽnus mixto.	Hunc humiliat & hunc exaltat: quia calix in manu domini vini meri plẽnus est mixto.	Sed deus iudex hũc hũiliabit & hunc exaltabit: quia calix in manu domini est vino meraco vsq; ad plẽnum mixt9: & propinabit ex eo.
8 Et inclinauit ex hoc in hoc: verũtamen fex eius non est exinanita: bibẽt omnes peccatores terre.	Et inclinauit ex hoc in hoc: verũtamen fex eius non est exinanita. Bibẽt ex eo oẽs pctõres terre: ego aũt in sęcula gaudębo: cãtabo deo iacob.	Verũtamẽ fęces eius ẽpotabunt: bibentes omnes impij terre.
9 Ego autẽ annunciabo in sęculũ: cãtabo deo iacob.		Ego aũt annũciabo in sempitnũ: cãtabo deo iacob.
10 Et omnia cornua peccatorum confringã: & exaltabuntur cornua iusti.	Et oẽia cornua peccatorum confringã: & exaltabuntur cornua iusti.	Et omnia cornua impiorum confringam: & exaltabuntur cornua iusti.

TITVLVS. Ad victoriã vt nõ dispердas ps cãtici Asaph. pcat in titulo ppheta ne dispdat de in nouissimo iudicio. ps de Christo dño. ppheta in spiritu inducit Christum dñm ad patrem.

EXPOSITIO CONTINVA Confitebimur tibi deus cõfitebimur: & inuocabim9 nomẽ tuũ. hic in sua & suorũ fideliũ psona loquit/ego & fideles mei pater eterne beneficia tua recolem9 & psallem9 laudes tuas: & auxiliũ in noie tuo iplorabim9. Narrabim9 mirabilia tua: cũ accepero tempus ego iustitias iudicabo. in ptractu tẽporis o pater nota faciem9 mira bonitatis tue que ad saluãdos hoies fecisti opera. quod sequit in sua sola loquit persona. ego cũ dies iudicij aduenerit/ iustitiarũ iudiciũ executioni mãdabo. Liquefacta est terra & oẽs qui habitãt in ea: ego cõfirmaui colũnas eius. igne cõsumpt9 est orbis terrarũ: ego libraui/ego mẽsus sum sustẽtacula duratiõis eius. Dixi iniquis nolite inique agere: & delinquẽtib9 nolite exaltare cornu. premonui flagitiosos / nequã flagitiosa operamini: & trãsgressores/nolite in superbia gloriari. Nolite extollere in altũ cornu vestrũ: nolite loqui aduersus deũ iniquitatẽ. pmonui/nolite efferre superbiã vestrã in deũ: nolite effundere ipietatis sermonẽ aduersus factorẽ oim. Quia neq; ab oriente/neq; ab occidẽte/neq; a desertis mõtibus: quoniã deus iudex est. nolite inquã aduersus deũ loqui ipietatẽ/quia neq; ab ortu solis/neq; ab occasu/neq; ab aquilone & austro locisq; inhabitabilib9 effugietis vltionẽ: quoniã ad deũ/cunctorũ spectat iudiciũ. Hunc humiliat & hũc exaltat: quia calix in manu dñi vini meri

plenus mixto. deus in iudicio partē vnā condēnabit & alterā ad gloriā vocabit: quia potestas iu-
8 dicādi mero/purog; iudicio in manu dei/plena miseratiōis seueritate mixta. Et inclinauit ex hoc
in hoc veritatē ex eius nō est exinanita: bibēt oēs pctōres terre. tēperabit misericordia & seue-
ritate iudicij/attamē rigor iudicij & ira vltionis in gehēna nō est ablata: gustabūt ex ea oēs impij
9 terre. Ego autē annūciabo in seculū: cātabo deo iacob. ego aute pconizabo dei iudiciū vsq; in fi-
nē & die nouissimū: & cōcinnā laudes patri meo/fideliū oim peccataq; supplātantiū glorificato-
10 ri deo. Et oia cornua pctōrū confringā: & exaltabuntur cornua iusti. & in iudicio vniuersas vires
potentiam & gloriam impiorum elidam: & gloria & potentia iustorum eleuabitur.

ADVERTE. ¶ Secūdo versu. cū accepero tēpus ego iustitias iudicabo. perinde est acsi diceremus: ego iusta/rectaq; iudicabo/recta afferā vniuersis iudicia. quod Christū dñm dixim⁹ in ꝓpria persona locutū: supiora autē tam in sua q̄ suorū. nec ab re id quidē. Nā illi ꝓpriū est in nouissimo die iudicij sententiā ꝓferre: patris autē beneficia testari & recognoscere & interim auxilium eius iplorare/& Christo dño secundū carnis dispensationē & fidelib⁹ cōmune est. ipse eni est apud patrē (vt dilect⁹ inquit apostolus) ppiciatio pro pctis nostris/nō pro nostris autē tantū/sed etiā pro totius mūdi. ¶ Tertio versu. liquefacta est terra: melius liquefiet. quod & hebreū/dissoluetur terra: & precedens verbum iudicabo ostendit. ¶ Septimo versu. hunc humiliat & hunc exaltat: accomodatius ex hebreo humiliabit & exaltabit. ¶ Octauo. & inclinauit ex hoc in hoc: inclinabit rectius. nisi maluerimus dicere vt ex hebreo: & propinabit ex eo.

¶ In finē in laudibus ps Asaph canticū. LXXV

1 NOtus in iudæa de⁹: in israel magnū nomen eius.
2 Et factus est in pace loc⁹ ei⁹: & habitatio ei⁹ in siō
3 Ibi confregit potentias: arcum/scutum/gladium & bellum. Semper.
4 Illuminās tu mirabiliter a mōtib⁹ ęternis: turbati sunt oēs insipiētes corde.
5 Dormierūt somnū suū: & nichil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manib⁹ suis.
6 Ab increpatiōe tua de⁹ iacob: dormitauerūt qui ascenderunt equos.
7 Tu terribilis es & quis resistet tibi? ex tunc ira tua.
8 De cęlo auditum fęcisti iudicium: terra tremuit & quięuit.
9 Cum exurgeret i iudiciū de⁹: vt saluos faceret oēs mansuętos terre. Semp.
10 Q m̄ cogitatio hominis

¶ In finem in laudibus Asaph canticū. LXXV

1 NOtus in iudæa de⁹: in israęl magnū nomen eius
2 Et fact⁹ est in pace locus ei⁹: et habitatio ei⁹ in siō.
3 Ibi confręgit cornua: arcum/scutum/gladium & bellum. Dp̄.
4 Illuminās tu mirabiliter a mōtib⁹ ęternis: turbati sunt oēs insipiētes corde.
5 Dormierūt somnū suū: et nichil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manib⁹ suis.
6 Ab increpatiōe tua de⁹ iacob: dormitauerūt qui ascenderunt equos.
7 Tu terribilis es & quis resistet tibi? ex tunc ira tua
8 De cęlo iudicium iaculatum est/terra tremuit & quięuit dum exurgeret in iudicio deus: vt saluos faceret oēs mansuętos terre. Dp̄.
9 Q uia cogitatio hois cō-

¶ Victori in carmib⁹ ps Asaph cāticū. LXXVI.

1 COgnoscitur i iudæa de⁹: in israęl magnū nomen eius.
2 Et erit i salē tabernacl̄m ei⁹: et habitatio ei⁹ in siō.
3 Ibi confringet volatilia arcus: scutum et gladium & bellum. Sela.
4 Lumen tu es magnificę a montibus captiuitatis: spoliati sunt supbi corde
5 Dormitauerūt somnū suū: & nō inuenerunt oēs viri exercitus manus suas.
6 Ab increpatiōe tua de⁹ iacob: consopitus est & currus & equus.
7 Tu terribilis es & quis stabit aduersū te? ex tūc ira tua.
8 De cęlo annunciabis iudicium: terra timens tacębit.
9 Cū surrexerit ad iudicādū deus: vt saluos faciat oēs mites terre. Sela.
Quia ira hominis confi-

GALL.	ROM.	HEB.
cõfitębit tibi: & reliquie cogitationis diem festum agent tibi.	fitębitur tibi: & reliquie cogitationum diem festũ agent tibi.	tębitur tibi: reliquijs ire accingęris.
11 Vouęte & reddite dño deo vestro: oēs q̄ in circuitu eius/afferent munera.	Vouęte & reddite dño deo vestro: oēs q̄ in circuitu eius offertis munera.	Vouęte & reddite dño deo vestro: oēs q̄ in circuitu eius sunt/offerēt dona
12 Terribili & ei qui aufert spiritum principum: terribili apud ręges terre.	Terribili & ei qui aufert spiritum principum: terribili apud ręges terre.	Terribili auferenti spiritum ducum: terribili regibus terre.

TITVLVS. Ad victoriam in carminibus psalmus Asaph canticum. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Notus in iudea deꝰ: in israel magnum nomē eius. agnitꝰ Christus dñs in carne in terra tuda: in terra israel celebris fama nois eius. 1
Et factus in pace locus eiꝰ: & habitatio eiꝰ in siō. in tpe vniuerse pacis aduētus eiꝰ: & cōuersatio eius in mōte siō/in tēplo dei docēs & instruēs populū. Ibi cōfregit potētias: arcū/scutum/gladiū & bellū. in aduētu suo sustulit vires bellorū: & ipse salutis pacisq; author detriuit oīmodū bellādi machinamentū/ipmq; cōflictū. Illuminās tu mirabiliter a mōtibus eternis: turbati sunt oēs insipiētes corde. tu deus qui in terrā venisti mirabiliꝰ illuminās q̄ angeli dei/qui illuminarūt/docuerūt & illustrarūt per ꝓphetas: cōcitati sunt in te vniuersū mēte cęci/vecordes/dei ignari/aioq; impij. Dormierūt somnū suū: & nichil inuenerūt oēs viri diuitiaꝝ in manibꝰ suis. aduersantes iam nato & diuersanti in terris & illuminati Christo dño ne regnū tēporale perderēt/mortui sunt in peccatis: & nichil in actionibꝰ suis inuentū est bonorū operū. Ab increpatione tua deus iacob: dormitauerūt qui ascēderūt equos. a correptione tua deꝰ custodiētū legē tuā et vicia supprimētiū: ꝓpinquauerūt ad mortē principes & potētes/qui tibi adyersati sunt. Tu terribilis es & quis resistet tibi/ex tūc ira tua. tu tremēdus & metuendus es/& quis possit tue potētie reluctari/ex illo tpe in iudeos indignatio tua. De celo auditū fecisti iudiciū: terra tremuit & quieuit. Cum exurgeret in iudiciū deꝰ: vt saluos faceret oēs māsuetos terre. sed & alio aduētu veniet/cū desup signū dabit deus/iudicijs in cōspectu eius terreni timebūt & tacebūt nequaq̄ audētes tūc mutire et illi aduersari. cū ipse dñs ad iudicādum in ꝓpria descēdet: vt eterna felicitate donet oēs qui māsuete illum in terra suscepęre/eiusq; volūtates precepta q; seruauęre. Quia cogitatio hois cōfitebitur tibi: & reliquie cogitationū diem festū agēt tibi. tunc aduersarij tui horrescēt/pauebūt & cōticescēt/quia tūc aperte erūt cogitatiōes hoim/& deū pariter esse agnoscēt & cōfitebunt/sed sole mitiū/piorūq; cogitatiōes eternitatis indeficientē lucē cū festiuitate & gaudio celebrabūt. Vouete & reddite deo vestro: oēs qui in circuitu eius/afferent mūera. spōdete & q̄ spopōderitis exhibete dño deo vestro: nā oēs quorū ille medi- est/laudes illi cōcinnēt & hymnos. Terribili & ei qui aufert spiritū principū: terribili apud reges terre. spōdete & reddite deo vestro tremēdo & metuēdo/& qui potestatē habet auferēdi principibꝰ & potestatibus prudētie sensum: tremēdo & metuēdo omnibus in terra dominantibus atq; regnantibus.

ADVERTE. Secūdo versu. & factus est in pace locus eius: hieronymꝰ & erit in salē tabernaculū eius. exposuissem vt nōnulli/erit in hierusalē locus eius & cōuersatio eius in sion/ quasi huic esaie vaticinio respōderet/de sion exibit lex & verbū dñi de hierusalē/quod & in dñi aduētu ipletū est: nisi q; hieronymꝰ ad euagriū presbyterū nō satis cōsentire videt Iosepho & nostris/qui candē credunt ciuitatē que olim salē & nunc hierusalē. verū salē dicit oppidū esse iuxta scithopolin quod & eius quoq; tēpore retinebat nomē salē. in quo nō satis aperte cōstat dñm nostrū fuisse. & interpretes nō ꝓpriū nomē esse hic intellexerūt sed cōmune: ideo trāstulerūt in pace. ¶ Quarto versu. illuminās tu mirabiliter a mōtibus eternis: hieronymꝰ ex hebręo/lumē tu es magnifice a mōtibus captiuitatis. quo designari videt/tu es lumē magnificētiꝰ q̄ mōtes captiuitatis. & hi montes qui a captiuitate humani generis illuminauerūt/ad aduentū Christi dei & saluatoris/angeli fuerunt & ꝓphete: qui ꝑsertim luxerūt genti hebraice/vt deū agnosceret. at vero Christꝰ dñs iuxta oraculū iusti simeonis: lumē est ad reuelationē gentiū vt vniuersi fines terre deū agnoscerēt/& gloria plebis sue israel. ¶ Secūda eiusdē quarti versus particula. turbati sunt oēs insipiētes corde: hieronymus ex hebręo/spoliati sunt superbi corde. quod ꝓpe modū incōtaminate deipare virginis cōsilerat oraculo: quod deo plena cecinit. deposuit potētes de sede: & exaltauit humiles. ¶ Octauo versu. de celo auditū fecisti iudiciū tuū/terra tremuit & quieuit: rectiꝰ ad hebreū/de celo auditū facies

iudiciũ/terra tremet & quiescet.sic enĩ ex hebræo de celo ãnũciabis iudiciũ/terra timẽs tacebit. & ĩ præcedẽtib⁹ de primo iudicio:hic de secũdo/sermo haberi videt. ¶ Nono versu. cũ exurgeret in iudiciũ deꝰ vt saluos faceret oẽs mãsuetos:cõformiꝰ ad hebræũ cum exurget in iudiciũ deus vt saluos faciat oẽs mãsuetos terre. ¶ Vndecimo versu. vouete & reddite dño deo vr̃o. sunt qui legũt nr̃o. grece legit τω θεω ημων deo nr̃o:vbi scribẽdum fuisse arbitror υμων id est vestro.nã & ĩ hebræo deo vr̃o habet.sed & codices emẽdati oẽs/habẽt vestro. ¶ Eodẽ versu. legẽdũ in psalmodia romana oẽs qui in circuitu eiꝰ offerẽt munera/& distinctiõis punctꝰ post eius/intelligẽdꝰ.nã & ex hebræo:verbũ sunt intelligẽdum/ac si ita exprimerem⁹ oẽs qui in circuitu eius sunt/offerent munera.quasi hec sit intelligentia.vos adhuc terrenorum incole/vouete & reddite deo vr̃o:quia etiã oẽs qui iudicio facto eternitatis diẽ festũ illi agẽt/illũ circunstãtes/laudes offerẽt illi. & vos etiã nunc nitamini beatos illos imitari. Et grece etiã p tertiã psonã pluralẽ legit ουτοουσι δωρα.ferent munera.nos autem in ecclesiis gallicis/nũc legim⁹/oẽs q in circuitu eiꝰ affertis munera:romanã forte psalmodiã imitãtes.arbitrati sunt enĩ id meliꝰ esse:& referẽdum ad id qđ in principio intelligit vos/cũ dicit vouete & reddite.& plerisq; in locis:ex romana editione mutuã tur/vbi id suspicãtur dictum accõmodatius.

¶ In finẽ p idithum põs Asaph. LXXVI.

1 VOce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deũ et intendit michi.
2 In die tribulationis mee deũ exquisiui manibꝰ meis:nocte contra eũ et non sum deceptus.
3 Renuit consolari anima mea/memor fui dei et delectatus sum/et exercitatus sum:et defecit spiritꝰ meus. Seper.
4 Anticipauerunt vigilias oculi mei: turbatus sum et non sum locutus.
5 Cogitaui dies antiquos: et annos eternos in mente habui.
6 Et meditatus sum nocte cum corde meo:et exercitabar et scobebam spiritum meum.
7 Nũquid ĩ eternũ p̃jciet deus:et nõ apponet vt cõplacitior sit adhuc.
8 Aut ĩ finẽ miam suã abscidet:a generatione ĩ generationẽ.
9 Aut obliuiscetur misereri

¶ In finẽ p idithum psalmus Asaph. LXXVI.

1 VOce mea ad dñm clamaui:et vox mea ad deũ et intendit michi.
2 In die tribulationis mee deũ exquisiui manibus meis: nocte coram eo et non sum deceptus.
3 Negaui consolari animã meam:memor fui dei et delectatus sum.
4 Exercitatus sũ et defecit pauliſp spũs meꝰ/ Dp. ãticipauerũt vigilias oculi mei: turbatꝰ sum et nõ sum locutus.
5 Cogitaui dies antiquos: et annos eternos in mente habui.
6 Et meditatus sum nocte cum corde meo: exercitabar et ventilabam ĩ me spiritum meum.
7 Et dixi nunquid in eternum proiciet deus / aut non apponet vt complacitior sit adhuc:aut in finem misericordiam suã abscidet a seculo et in generationẽ:
8 Nũquid obliuiscet̃ miserc

¶ Victori pro idithũ põs Asaph. LXXVII.

1 VOce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deũ et exaudiuit me.
2 In die tribulationis mee dñm exquisiui: manꝰ mea nocte extenditur et non quiescit.
3 Noluit cõsolari aia mea: recordãs dei cõturbabar Loquebar ĩ memetipso: et deficiebat spiritus meus. Sela
4 Prohibebã suspectũ oculorum meorum:stupebã et non loquebar.
5 Recogitabam dies antiquos: annos seculorum.
6 Recordabar psalmorum meorum in nocte cũ corde meo loquebar: et scobebam spiritum meum.
7 Ergo ne in eternũ proiiciet dominus: et non repropiciabitur vltra:
8 Ergo ne complebit vsq; in finem misericordiam suam:consũmabitur verbum de generatione ĩ generationem.
9 Nunquid oblitꝰ est mise

GALL.	ROM.	HEB.
ręri deus: aut continębit in ira ſua miſericordias ſuas. Sęper.	ręri deus: aut continębit in ira miſericordiam ſuam. Dp̃.	ręri deus: aut complębit in furore mias ſuas. Sela.
10 Et dixi nũc cœpi: hęc mutatio dextere excelſi.	Et dixi nũc cœpi: hęc eſt imutatio dextere excelſi.	Et dixi imbecillitas mea eſt: hec cõmutatio dextere excelſi.
11 Memor fui operũ domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.	Memor fui operum dñi: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.	Recordabor cogitationum dñi: reminiſcens antiqua mirabilia tua.
12 Et meditabor in omnibus operib⁹ tuis: & in adiuentiõib⁹ tuis exercębor.	Et meditat⁹ ſũ in oibus operib⁹ tuis: & ī obſeruationibus tuis exercębor.	Et meditabor in oi opere tuo: & adinuentiones tuas loquar.
13 Deus in ſancto via tua/ quis deus magnus ſicut deus noſter? tu es deus q̃ facis mirabilia.	Deus in ſancto via tua/ quis deus magnus ſicut deus noſter? tu es deus q̃ facis mirabilia ſolus.	Deus in ſancto tuo via tua/ quis deus magn⁹ vt deus? tu es deus faciens mirabilia.
14 Notã fęciſti ī pplis virtutem tuã/ redęmiſti in brachio tuo pplm tuũ: filios iacob & ioſęph. Sęper.	Notã fęciſti ī pplis virtutem tuã/ liberaſti in brachio tuo pplm tuũ: filios iſraęl & ioſęph. Dp̃.	O ſtędęs in pplis potętiã tuã/ redęmiſti in brachio pplm tuũ: filios iacob et ioſęph. Sela.
15 Vidęrũt te aque deus vidęrunt te aque & timuęrunt: & turbate ſũt abyſſi	Vidęrũt te aq̃ deus vidęrunt te aque & timuęrũt & turbate ſũt abyſſi:	Vidętes te aq̃ deus vidętes te aq̃ parturiuęrũt: & cõmote ſunt abyſſi.
16 Multitudo ſonitus aquarum: vocem dedęrunt nubes.	multitudo ſonitus aquarum. Vocem dedęrũt nubes/	Excuſſęrũt aquas nubila/ vocem dedęrũt nubes:
17 Etenim ſagitte tue trãſeũt: vox tonitrui tui in rota.	& enim ſagitte tue pertranſiębunt: vox tonitrui tui in rota.	& ſagitte tue diſcurrębãt Vox tonitrui tui in rota/
18 Illuxęrũt coruſcationes tue orbi terre: commota eſt & contremuit terra.	Illuxęrunt coruſcatiões tue orbi terre: vidit & cõmota eſt terra.	apparuęrunt fulgura tua orbi: concuſſa eſt et commota eſt terra.
19 In mari via tua & ſęmite tue in aquis multis: & veſtigia tua nõ cognoſcent.	In mari via tua & ſęmite tue in aquis multis: & veſtigia tua nõ cognoſcent.	In mari via tua et ſęmite tue in aquis multis: et veſtigia tua nõ ſunt agnita.
20 Dęduxiſti ſicut oues populum tuũ: ī manu moiſi & aaron.	Dęduxiſti ſicut oues populum tuũ: ī manu moiſi & aaron.	Dęduxiſti quaſi gregem populum tuum: in manu moiſi et aaron.

TITVLVS. Ad victoriam pro idithum pſalmus Aſaph. pſalm⁹ de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu populum ſanctum inducit.

EXPOSITIO CONTINVA. Voce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deũ/ & intẽdit michi. ele- 1
uaui oratiõnẽ meã ad dñatorẽ oĩm: eleuaui ad cõditorẽ/ & p̃ſto affuit michi. In die tribulatiõis mee 2
deũ exquiſiui manib⁹ meis: nocte cõtra eũ & nõ ſũ deceptus. ſi iterdiu anxiat⁹ ſũ & tribulat⁹/ cõfugi
ad deũ: ſi noctu/ manus meas ante eũ expãdi/ & in hoc nõ erraui. Renuit cõſolari aia mea/ memor 3
fui dei & delectatus ſũ & exercitatus ſũ: & defecit ſpiritus meus. ſpiritus meus pre tribulatione con
ſolationẽ nõ reperit/ leuaui cogitatũ meũ ad dei mei/ redẽptoris mei beneficiũ/ & cõſolatus ſũ/ cogi-

4 taui meipſũ & iterũ in triſtitia cõſternata eſt aĩa mea. Anticipauerũt vigilias oculi mei:turbatus ſũ
& nõ ſũ locutus,ante ſolitũ vigilie tẽpus inſomnis fui pro curriculi vite mee recordatione/ꝑ factis pre-
5 terite vitẽ:tribulatus ſũ/& in lachrimis obmutui. Cogitaui dies antiquos:& annos eternos in mente
habui.reuolui animo dies creationis noſtre a principio:cogitaui in fine retributionẽ ſiue ad vitã ſiue
6 ad ſuppliciũ/nullo vnq̃ annorũ numero finiendã. Et meditatus ſũ nocte cũ corde meo:& exercita-
bar & ſcobebã ſpiritũ meũ,inſomnẽ duxi in tacita oratione noctẽ:actus meos intra memetipſum &
7 cũ aĩa mea ſcrutabar/& expiabã ſpiritũ meũ. Nunqd in eternũ proijciet deus:aut non apponet vt
cõplacitior ſit adhuc/nunqd finiet nos Chriſtus dñs & deus noſter ſic affligi in perpetuũ:& nunqd
8 in poſterũ nõ addet vt nobis placatior fiat/& noſtri miſereatur? Aut i finẽ miſericordiã ſuã abſcidet:
a generatione in generationẽ? nũqd miſerationẽ ſuã nobis denegabit:per poſteritatũ ſucceſſiones?
9 Aut obliuiſcetur miſereri deus:aut cõtinebit in ira ſua miſericordias ſuas?nunqd fieri poterit vt mi-
ſereri(quod illi ꝓpriũ eſt)dediſcat Chriſtus dñs:aut in indignatione miſerationes ſuas abneget/mi-
10 nime id fieri poterit. Et dixi/nũc cepi:hec mutatio dextere excelſi.& motus tuo ſpiritu dixi/nũc ce-
11 pi cõſolari/nũc liberari:hec viciſſitudo eſt miſericordie altiſſimi. Memor fui operũ dñi:quia memor
ero ab initio mirabiliũ tuorũ.reſpexi i opa dei & agnoui eũ nõ reliquere iuſte oppreſſos i perpetuũ/
ſed placabilẽ et ꝓpiciũ fieri/nõ abſcindere miſericordiã ſuã/nõ obliuiſci miſereri/nõ continere in ira
12 miſericordias ſuas:O deus meus recordabor mirificorũ operũ tuorũ a mũdi exordio. Et meditabor
in oibus operibus tuis:et in adinuẽtionibus tuis exercebor.verſabor aſſiduus in mirabilibus tuis co-
13 gitandis:et q̃ ad hoim ſalutẽ ſunt/eloquar et annũciabo. Deus in ſancto via tua/quis deus magnus
ſicut deus noſter/tu es deus qui facis mirabilia.O rerũ cõditor in ſolo Chriſto tuo iter eſt quo ad te
itur/et quo nobis ſubuenis/quis potens/ſublimis et excelſus vt tu qui es deus noſter/tu ſolus es qui
14 facis opera/nature vires facultatẽq; ſuperãtia. Notã feciſti in populis virtutẽ tuã:redemiſti in bra-
chio tuo populũ tuũ filios iacob et ioſeph. manifeſtã feciſti nationibus virtutẽ tuã/tyrannos ſternens
15 et deijciẽs:liberaſti ſanctos tuos/filios peccata ſupplantantiũ/et virtutibus accreſcẽtiũ. Viderunt te
aque deus/viderũt te aq̃ et timuerũt:et turbate ſunt abyſſi.potẽtiã tuã agnouerũt populi dñe/potẽ-
16 tiam tuã agnouerũt populi:et flagitiole poteſtates cõturbate ſũt. Multitudo ſonitus aquarũ:vocẽ
17 dederũt nubes.multus populorũ mũdi fremitus:ſpirituales viri in ſetmonẽ ꝓruperunt. Eteni ſagit
te tue trãſeunt:vox tonitrui tui in rota.enimuero Chriſte dñe ſupbenedicte verbum tuũ penetrat et
18 vbiq; diſcurrit:p̃dicationis tue ſonitus in circuitu orbis terrarũ. Illuxerũt coruſcationes tue orbi ter-
re:cõmota eſt et cõtremuit terra.illuminationes doctrine tue/ſigna et p̃digia mũdo patuere: cõtur-
19 bati ſunt hoies/et timuerũt potentiã tuã. In mari via tua deus et ſemite tue i aquis multis: et veſti-
gia tua nõ cognoſcent.in mũdo deus teſtamentũ tuũ/et in populis multis p̃cepta tua:et ſecretus il-
20 apſus tuus incognitus. Deduxiſti ſicut oues populũ tuũ:i manu moiſi et aaron. rexiſti ſicut grẽgẽ
pacificum/eccleſiam tuã:ſub poteſtate mãſueti et fidelis pricipis/et incorrupta vite ſanctimonia et
adminiſtratione pontificis.

ADVERTE Tertio verſu.memor fui dei et delectatus ſũ:Hieronymꝰ ex hebræo/recordãs dei con
turbabar.hic ſenſus videtur oppoſitus:ſed interpretes hãc turbationẽ in exultationẽ ſpiritus intelle-
xerũt.et dñs noſter Lazarũ ſuſcitaturus infremuit ſpiritu/et turbauit ſeipſũ: proculdubio ſpiritu ex-
ultatis de clarificatione/qua pater in ſuſcitatione Lazari eũ clarificaturꝰ erat.et eleuatis ſurſũ oc. s
dixit:pater gratias ago tibi qm̃ audiſti me.ego autẽ ſciebã quia ſẽper me audis.ſed ꝓpter populum
qui circũſtat dixi:vt credãt quia tu me miſiſti. ¶ Sexto verſu.et meditatꝰ ſũ nocte cum corde meo et
exercitabar.diſtinctio faciẽda poſt nocte.et ſecũdo loco copulãdi nota ſupfluit:ex hebræo vbi legit
recordabor pſalmorũ meorũ in nocte/cũ corde meo loquebar.neq; etiã in romana cõtinet pſalmo-
dia. ¶ Octauo verſu.aut in finẽ.et nono.aut obliuiſcet:legendũ an.quod ex hebræo ſatis cõſtat: ex
quo/primo loco legit/ergo ne cõplebit vſq; in finẽ.et ſecũdo/ nunqd oblitus eſt. ¶ Decimo verſu.
nũc cœpi:Hieronymꝰ ex hebreo/et dixi ibecillitas mea eſt.ac ſit ſenſus.et dixi/imbecillitas mea eſt:ſi
credã te in eternũ ꝓlicere/nõ ꝓpiciari/miſericordiã in finẽ abſcindere/obliuiſci miſereri/et id genus.
hec cõſueta eſt mutatio dextere excelſi:ex afflictione in liberationẽ/ex deſolatione et luctu in conſo-
lationẽ/ex pauptate in opulentiã perennẽ/ex ſiti et fame in ſaturitatẽ/quaſi de ſiniſtra mutet in dex-
tram.ſed ex oppoſito timendũ:ne de dextra cõmutet in ſiniſtrã/de cõſolatione huiꝰ mũdi in luctũ et
deſolationẽ/de opulẽtia in erũnã pèrennẽ/de ſaturitate in perpetuã ſitim et ꝓpetuã famẽ.hec mu-
tatio dextre excelſi.de prima:dñs i beatitudinibus.de ſecunda:dñs de epulone diuite flãmis eſtuã-
te eternis/inducit Abraam dicentem.fili recordare quia accepiſti bona in vita tua/et Lazarus ſimili-
ter mala:nunc autẽ hic conſolatur/tu vero cruciaris. ¶ Vndecimo verſu.memor fui operũ dñi/quia
memor ero mirabilium tuorũ:accõmodatius ad hebræũ memorabor operũ dñi/ablata iſuper par-
ticula quia.nam ſic ex hebræo recordabor cogitationũ dñi/reminiſcetis antiqua mirabilia tua,

GALL.

Intellectus Asaph.

LXXVII.

1 Attendite pple meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei.

2 Aperiã in parabolis os meũ: loquar propositiones ab initio.

3 Quãta audiuim9 & cognouim9 ea: & patres nostri narrauerunt nobis.

4 Nõ sũt occultata a filiis eorũ: in gnatione altera.

5 Narrãtes laudes domini & virtutes eius: & mirabilia eius quę fecit.

6 Et suscitauit testimoniũ in iacob: & legem posuit in isrl.

7 Quanta mãdauit patribus nris nota facere ea filiis suis: vt cognoscat generatio altera.

8 Filij q nascẽt & exurgẽt: & narrabũt filiis suis.

9 Vt ponant in deo spem suam & non obliuiscant operum dei: & mandata eius exquirant.

10 Ne fiant sicut pres eorũ: gnatio praua & exaspãs

11 Generatio q̃ nõ direxit cor suum: & non est creditus cum deo spirit9 ei9.

12 Filij ephrem intẽdentes & mittentes arcum: conuersi sunt in die belli.

13 Non custodierunt testamentũ dei: & in lege eius noluerunt ambulare.

14 Et obliti sunt benefacto-

ROM.

Intellectus Asaph.

LXXVII.

Attendite populus meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei.

Aperiam i parabolis os meũ: loquar propositiones ab initio sęculi.

Quãta audiuim9 & cognouim9 ea: et patres nostri narrauerunt nobis.

Nõ sunt occultata a filiis eorũ: i generatiõe altera.

Narrãtes laudes domini & virtutes eius: & mirabilia eius quę fecit.

Et suscitauit testimoniũ in iacob: & legem posuit in isrąl.

Quam mãdauit patrib9 nostris vt notam facerẽt eam filiis suis: vt cognoscat generatio altera.

Filij q nascũt exurgẽt: & narrabunt eam filiis suis.

Vt ponant in deo spem suam: & non obliuiscant operum dei sui: & mãdata eius exquirant.

Ne fiãt sicut pres eorum gen9 prauũ et peramarũ: gen9 quod nõ direxit cor suum: et non est creditus cum deo spiritus eius.

Filij ephrem itẽdẽtes arcũ emittentes sagittas suas: cõuersi sũt i die belli.

Nõ custodierũt testamẽtum dei sui: et in lege eius noluerunt ambulare.

Et obliti sũt benefacto-

HEB.

Intellectus Asaph.

LXXVIII.

Vsculta popul9 meus legem meam: inclinate aurem vestrã ad verba oris mei.

Aperiam ĩ parabola os meum: loquar ænigmata antiqua.

Que audiuim9 et cognouimus: et patres nri narrauerunt nobis.

Nõ sũt abscõdita a filijs eorũ: a generatiõe seqnti

Narrantes laudes domini et potentiã eius: et mirabilia eius quę fecit.

Statuit contestationem iacob: et legem posuit in isrąl.

Que mãdauit patribus nostris vt docerent filios suos: vt cognosceret generatio subsequens.

Filij nascituri surgent: et narrabunt filijs suis.

Vt ponãt ĩ deo spem suam: et non obliuiscantur cogitationum dei: et mãdata eius custodiant.

Vt non sint sicut pres eorum generatio declinans et puocãs: generatio q̃ nõ pparauit cor suũ: et non crędidit deo spiritus eius

Filij ephraim itẽdẽtes et mittẽtes arcũ: terga verterunt in die belli.

Non custodierũt pactũ dei sui: et in lęge eius noluerunt ingredi.

Et obliti sũt cõmutatio-

rum eius: & mirabilium eius quę ostendit eis.
15 Corā patribus eorꝫ fęcit mirabilia i terra ægypti: in campo Taneos.
16 Interrupit mare & pduxit eos: & statuit aquas quasi in vtre.
17 Et dęduxit eos in nube dięi: & tota nocte in illuminatione ignis.
18 Interrupit petrā in erę mo: & adaquauit eos velut in abysso multa.
19 Et ęduxit aquā de petra: & dęduxit tanꝫ flumina aquas.
20 Et apposuęrunt adhuc peccare ei: in ira excitauę runt excelsū in inaquoso.
21 Et tentauęrunt deum in cordibus suis: vt peterent escas animabus suis.
22 Et male locuti sūt de ₫o: dixęrūt nūqd poterit dꝰ parare mensā in dęserto?
23 Quoniā percussit petrā & fluxęrunt aque: & torrentes inundauęrunt.
24 Nunquid & panem poterit dare: aut parare mēsam populo suo?
25 Ideo audiuit dominꝰ & distulit: & ignis accensus est in iacob & ira ascēdit in isrąel.
26 Quia non crędidęrunt i deo: nec spęrauęrunt in salutari eius.
27 Et mādauit nubibꝰ desuper: & ianuas cęli apuit.
28 Et pluit illis manna ad

rum eius/ & mirabilium eius quę ostendit eis: coram patribus eorum.
Fęcit mirabilia in terra ægypti: in cāpo Taneos.
Interrupit mare & pduxit eos: & statuit aquas quasi i vtrem.
Et ęduxit eos i nube dięi et tota nocte in illuminatione ignis.
Interrupit in eręmo petrā: & adaquauit eos velut in abysso multa.
Et ęduxit aquam de petra: et ęduxit tanꝫ flumina aquas.
Et apposuęrt adhuc peccare ei: in iram concitauę runt excelsū in siccitate.
Et tentauęrunt deum in cordibus suis: vt peterent escas animabus suis.
Et male locuti sūt de deo et dixęrt nūqd poterit deus parare mēsā i dęserto?
Quoniā percussit petrā & fluxęrunt aque: & torrentes inundauęrunt.
Nunquid & panem poterit dare: aut parare mēsam populo suo?
Ideo audiuit dominꝰ & distulit & superposuit: & ignis accēsus est in iacob & ira ascēdit in isrąel.
Quia non crędidęrunt i deū suū: nec spęrauęrunt in salutare eius.
Et mandauit nubibꝰ desup/ & ianuas cęli apuit: & pluit illis manna man-

num eius: & mirabilium eius quę ostendit eis.
Corā patribꝰ eorū fęcit mirabilia i terra ægypti: i regione Taneos.
Diuisit mare et transduxit eos: & stare fęcit aqs quasi aceruum.
Et duxit eos in nube per diem: & tota nocte in lumine ignis.
Scidit petram i dęserto: & potum dedit quasi de abyssis magnis.
Et ęduxit riuos de petra & ęlicuit quasi flumina aquas.
Et addidęrunt vltra peccare ei; vt prouocarēt excelsum in inuio.
Et tentauęrūt deū in cordibus suis petētes cibum anime sue/ et loquentes contra deū dicębant: nūquid poterit deus ponere mensā in solitudine?
Ecce percussit petram & fluxęrunt aque: et torrentes inundauęrunt.
Nunquid et panem poterit dare: aut preparare carnem populo suo?
Ideo audiuit dominꝰ et distulit: et ignis accensus est in iacob et furor ascēdit in isrąel.
Quia non crędidęrunt i deo: nec habuęrunt fiduciam in salutari eius.
Et pręcępit nubibꝰ desuper/ et portas cęli apuit: et pluit super eos manna

Versu. 25. Distulit/ accēsā scilicet irā. sūt q habent non distulit: tūc intellige/ dare eis q cōcupiuerāt/ ne sit i tralatiōibus contrarietas.

GALL.	ROM.	HEB.
manducandum: & panē cęli dedit eis.	ducare. Panē cęli dedit eis/panē	vt comędęrent: et triticū cęli dedit eis.
29 Panē angelorū māducauit homo: cibaria misit eis in abundantiam.	angelorū māducauit homo:frumentationē misit ei in abundantia.	Panem fortium comędit vir:cibaria misit eis in saturitatem.
30 Transtulit austrū de cęlo:& iduxit in virtute sua africum.	Et excitauit austrum de cęlo:et induxit in virtute sua africum.	Abstulit eurum de cęlo: et induxit in fortitudine sua africum.
31 Et pluit sup eos sicut puluerē carnes:& sicut aręnā maris/ volatilia pennata.	Et pluit sup eos sicut puluerē carnes:et sicut aręnā maris/volatilia pennata.	Et pluit sup eos q̄si puluerē carnes: et q̄si aręnā maris/volatilia pennata.
32 Et ceciderunt in medio castrorum eorū;circa tabernacula eorum.	Et ceciderunt in medio castrorum eorū: circa tabernacula eorum.	Et cecidęrūt ī medio castrorum eorum:in circuitu tabernaculorū eorum
33 Et māducauęrūt & saturati sūt nimis/et dęsideriū eorū attulit eis: non sunt fraudati a dęsiderio suo.	Et māducauęrūt et saturati sūt nimis/et d̄sideriū eorū attulit eis:et nō sūt fraudati a dęsiderio suo.	Et comędęrunt et saturati sūt nimis/et dęsiderium eorū attulit eis:nō indiguęrunt de cupiditate sua/cum adhuc cibus esset in ore eorum.
34 Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum:& ira dei ascendit super eos.	Adhuc esca eorum erat ī ore ipsorū:et ira dei ascēdit super eos.	Furor ergo dei ascēditsuper eos et occidit pigues eorū: et ęlęctos isrl̄ icuit.
35 Et occidit pigues eoꝝ:et ęlęctos isrąel impediuit.	Et occidit plurimos eorū:et ęlęctos isrl̄ impediuit.	In oīb⁹ his peccauit.
36 In oībus his peccauęrūt adhuc:et nō crędidęrunt in mirabilibus eius.	In omnibus his peccauęrūt adhuc:et nō credidęrunt in mirabilibus eius.	cauęrūt vltra:et nō crędidęrunt mirabilibus eius.
37 Et dęfęcęrunt in vanitate dies eorum:et anni eorum cum festinatione.	Et dęfęcęrunt in vanitate dies eorū:et anni eorum cum festinantia.	Et consumpsit in vanitate dies eorū:et annos eorum vęlociter.
38 Cum occideret eos quęrębant eum et reuertębātur: et diluculo veniębāt ad eū.	Cum occideret eos tunc inquirębant eum/et conuertębantur ante lucem: et veniębant ad eum.	Si occidębat eos tunc requirębant eum et cōuertębantur:et diluculo consurgębant ad eum.
39 Et rememorati sunt qa deꝰ adiutor est eoꝝ:et deus excelsꝰ redēptor eoꝝ ē	Et memorati sūt qa deꝰ adiutor eorum est:et deꝰ excelsꝰ liberator eorū est.	Et recordabant qa deꝰ fortitudo eorū est:et deꝰ excelsꝰ redēptor eorū ē.
40 Et dilęxęrunt eum in ore suo:et lingua sua mentiti sunt ei.	Et dilęxęrūt eum in ore suo:et lingua sua mentiti sunt ei.	Et lactauęrunt eū in ore suo:et in lingua sua mentiti sunt ei.
41 Cor autē eorū nō erat rectū cū eo:nec fidęles habiti sunt in testamēto eius.	Cor autē eorū nō erat rectū cū eo:nec fides habita est illis ī testamēto eiꝰ.	Cor autē eorum nō erat firmum cum eo: nec permāsęrunt in pacto eius.

42 Ipſe autē eſt miſericors & propicius fiet peccatis eorum:et nō diſpdet eos
43 Et abundauit vt auerteret irā ſuā:& nō accendit omnem iram ſuam.
44 Et recordatus eſt quia caro ſunt:ſpiritus vadēs & non rediens.
45 Quotiēs exacerbauerūt eū in deſerto:in ira cōcitauerunt eum i inaquoſo.
46 Et conuerſi ſunt & tentauerunt deū: & ſanctū iſrael exacerbauerunt.
47 Non ſūt recordati manꝰ eius:die qua redemit eos de manu tribulantis.
48 Sicut poſuit i ægypto ſigna ſua;& prodigia ſua in campo Taneos.
49 Et conuertit in ſanguinē flumia eorū:& hymbres eorum ne biberēt.
50 Miſit in eos cynomyam et comędit eos:& ranam et diſperdidit eos.
51 Et dedit erugini fructus eorum;& labores eorum locuſte.
52 Et occidit in grandine vineas eorum:& moros eorum in pruina.
53 Et tradidit grandini iumēta eorum:et poſſeſſionem eorum igni.
54 Miſit i eos irā idignationis ſue/idignationē & irā & tribulationē:imiſſionē per angelos malos.
55 Viam fęcit ſęmite ire ſue nō pepercit a morte ani-

Ipſe autē eſt miſericors & propicius fiet peccatis eorum:& nō diſpdet eos
Et multiplicauit vt auerteret irā ſuā ab eis:& nō accēdit oēm iram ſuam.
Et memoratus eſt quia caro ſunt: ſpiritus vadēs & non rediens.
Quotięs exacerbauerūt eū i deſerto:i irā cōcitauerūt eū in terra ſine aqua.
Et conuerſi ſunt & tentauerunt deū:& ſanctū iſrael exacerbauerunt.
Nō ſūt recordati manū eiꝰ:qua die liberauit eos de manu tribulantis.
Sicut poſuit i ægypto ſigna ſua:& pdigia ſua in campo Taneos.
Cōuertit in ſanguinē flumina eorū; & pluuiales aquas eorū ne biberent.
Miſit in eos muſcam caninam et comędit eos:ranā et exterminauit eos.
Et dedit erugini fructus eorum:et labores eorum locuſte.
Occidit in grandine vineas eorum:& moros eorum in pruina.
Tradidit grandini iumēta eorum:& poſſeſſiones eorum igni.
Miſit in eos irā indignationis ſue/idignationē & irā & tribulationē:imiſſiones per angelos malos.
Viam fęcit ſęmite ire ſue/& nō pepcit a morte ani-

Ipſe vęro miſericors ꝓpiciabitur iniquitati: & nō diſperdet.
Multumqꝫ auertit iram ſuam:& non ſuſcitauit totum furorem ſuum.
Sed recordatus eſt quia caro eſſet:ſpiritus vadēs & non reuertens.
Quotięs prouocauerunt eum in deſerto:afflixerūt eum in ſolitudine.
Et conuerſi ſunt & tētauerunt deum:& ſanctum iſrael concitauerunt.
Non ſunt recordati manus eiꝰ:dięi qua redemit eos a tribulante.
Qui fęciti ægypto ſigna ſua:et oſtenta ſua i regione Taneos.
Qui cōuertit in ſanguinē fluuios eorū:et riuos eorum vt non biberent.
Qui imiſit eis ōne genus muſcarū vt cōędereт eos: & ranas vt diſpderēt eos
Qui dedit brucho germen eorum:et laborē eorum locuſte.
Qui occidit in grandine vineas eorum:et ſycomoros eorum in frigore.
Qui tradidit grādini paſcua eorū:et iumenta eorum volucribus.
Qui miſit i eos irā furoris ſui/indignationē et cōminationē et āguſtiā:imiſſionē angelorū malorū.
Muniuit ſęmitam furori ſuo/nō pepercit a morte

marũ eorũ:& iumẽta eorum in morte concluſit.
56 Et percuſſit oẽ primogenitũ in terra ægypti primitias laborum eorum: i tabernaculis cham.
57 Et abſtulit ſicut oues populũ ſuũ:& perduxit eos tanq̃ gregem in deſerto.
58 Et dęduxit eos in ſpe & nõ timuęrũt:& inimicos eorum operuit mare.
59 Et induxit eos in montẽ ſanctificationis ſue:montem quem acquiſiuit dextera eius.
60 Et ęięcit a facie eorũ gẽtes;& ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis.
61 Et habitare fęcit i tabernaculis eorũ: tribꝰ iſraęl.
62 Et tẽtauęrunt & exacerbauęrunt deum excelſũ: et teſtimonia eius nõ cuſtodięrunt.
63 Et auertęrũt ſe et nõ ſeruauęrunt pactũ: quẽadmodũ patres eorũ cõuerſi ſũt in arcum prauum.
64 In ira cõcitauęrunt eũ in collibꝰ ſuis:et in ſculptilibus ſuis ad emulationem eum prouocauęrunt.
65 Audiuit deus et ſpręuit: et ad nichilũ redęgit valde iſraęl.
66 Et repulit tabernaculũ ſilo:tabernaculũ ſuũ vbi habitauit in hoibus.
67 Et tradidit in captiuita-

mabus eorum:et iumẽta eorum in morte cõcluſit.
Et ꝑcuſſit omne primogenitum in terra ægypti primitias omnis laboris eorũ:i tabernacul' cham.
Et abſtulit ſicut oues populũ ſuũ:et perduxit eos tanq̃ gregem in deſerto.
Et ęduxit eos i ſpe et nõ timuęrunt:et iimicos eorum operuit mare.
Et induxit eos in montẽ ſanctificationis ſue:montem hunc quem acquiſiuit dextera eius.
Et ęięcit a facie eorũ gentes:et ſorte diuiſit eis terram funiculo diſtributionis.
Et habitare fęcit in tabernaculis eorum tribus iſraęl/et tentauęruut et exacerbauęrunt deũ excelſum:et teſtimonia eiꝰ nõ cuſtodięrũt.
Et auertęrũt ſe et nõ obſeruauęrũt: quẽadmodũ patres eorum cõuerſi ſũt in arcum prauum.
In ira concitauęrunt eũ i collibꝰ ſuis:et in ſculptilibus ſuis ęmulati ſũt eũ.
Audiuit domiꝰ et ſpręuit:et ad nichilum redęgit nimis iſraęl.
Et repulit tabernaculum ſilo:tabernaculũ ſuum in quo habitauit iter hoies.
Et tradidit in captiuita-

anime eorum:et animas tia eorũ peſti tradidit.
Et percuſſit oẽ primogenitum in ægypto principium partus:in tabernaculis cham.
Et tulit velut oues populum ſuũ:et minauit eos ſicut gregẽ in deſerto.
Et duxit eos cum fiducia et abſq̃ timore: inimicos autem eorum operuit mare.
Et adduxit eos ad terminum ſãctificatum ſuum: montem iſtum quẽ poſſędit dextera eius.
Et ęięcit a facie eorũ gẽtes:et poſſidęre eos fęcit in funiculo hęręditatem.
Et collocauit in tabernaculis eorum tribus iſraęl/ et tentauęrunt et prouocauęrunt deum excelſũ: et teſtimonia eius nõ cuſtodięrunt.
Et auerſi ſunt et preuaricati ſunt vt patres eorũ: incuruati ſunt quaſi arcꝰ inutilis.
Et prouocauęrunt eum i excelſis ſuis: et i ſculptilibus ſuis ad ęmulandũ concitauęrunt.
Audiuit deus et non diſtulit:et proięcit vehemẽter iſraęl.
Et reliquit tabernaculũ ſilo:tentorium quod collocauit inter homines.
Tradidit in captiuitatẽ

tem virtutem eorum: & pulchritudinē eorum in manus inimici.

68 Et concluſit in gladio populum ſuum: & hęrędita tem ſuam ſpręuit.

69 I uuenes eorum comędit ignis: & virgines eorum non ſunt lamentate.

70 S acerdotes eorum in gladio cecidęrūt: & vidue eorum non plorabantur.

71 E t excitat⁹ eſt tanq̄ dormiens dn̄s: tanq̄ potens crapulatus a vino.

72 E t pęuſſit inimicos ſuos in poſteriora: opprobriū ſempiternum dedit illis.

73 E t repulit tabernaculum ioſęph: & tribū ephraim non ęlęgit.

74 Sed ęlęgit tribū iuda: mōtem ſion quem dilęxit.

75 E t ędificauit ſicut vnicornium ſanctificium ſuū in terra: quam fundauit in ſęcula.

76 E t ęlęgit dauid ſeruum ſuum / & ſuſtulit eum de gregibus ouium: de poſt fœtantes accępit eum.

77 P aſcere iacob ſeruū ſuum: & iſraęl hęręditatem ſuam.

78 E t pauit eos in innocentia cordis ſui: & in intellectibus manuum ſuarum dęduxit eos.

tem virtutes eorū: & pulchritudines eorum in manus inimici.

E t concluſit in gladio populum ſuum: & hęręditatem ſuam ſpręuit.

I uuenes eorum comędit ignis: & virgines eorum non ſunt lamentate.

S acerdotes eorū in gladio cecidęrunt: & vidue eorum non plorauęrunt.

E t excitat⁹ eſt tanq̄ dormiēs dominus: quaſi potens crapulatus a vino.

E t percuſſit iimicos ſuos in poſteriora: opprobriū ſempiternum dedit eis.

E t repulit tabernaculum ioſęph / tribum ephræm non ęlęgit: ſed ęlęgit tribum iuda montem ſion quem dilęxit.

E t ędificauit ſicut vnicornuorum ſāctificationem ſuam in terra: fundauit eam in ſęcula.

E t ęlęgit dauid ſeruum ſuum / & ſuſtulit eum de gregibus ouium: de poſt fœtantes accępit eum.

P aſcere iacob populum ſuum: & iſraęl hęręditatē ſuam.

E t pauit eos ſine malitia cordis ſui: & in ſenſu manuum ſuarum dęduxit eos.

gloriam ſuam: & decorē ſuum in manu hoſtis.

E t cōcluſit in medio populum ſuum: & in hęręditatem ſuā non diſtulit.

I uuenes eius deuorauit ignis: & virgines eius nemo luxit.

S acerdotes ei⁹ gladio cecidęrūt: & vidue eius nō ſunt flęte.

Et ęuigilauit quaſi dormiēs dominus: quaſi fortis poſt crapulam vini.

E t percuſſit hoſtes ſuos retrorſum: opprobrium ſempiternum dedit eis.

E t proiecit tabernaculū ioſęph / & tribū ephraim nō ęlegit: ſed ęlęgit tribū iuda montem ſion quem dilęxit.

E t ędificauit in ſimilitudine monocerotis ſāctuarium ſuum: quaſi terram fundauit illud in ſęculum

E t ęlęgit dauid ſeruū ſuum & tulit eum de gregibus ouiū ſequentē fœtas / adduxit eum vt paſceret iacob populum eius: & iſraęl hęręditatem eius.

Q ui pauit eos in ſimplicitate cordis ſui: & in prudentia manuum ſuarum dux eorum fuit.

TITVLVS. Intellectus Aſaph. Hic pſalm⁹ inſtructio veteris ſynagogæ / in parabola eſt ex iſs quę illis in figura cōtingebant. qui quia hiſtoriam ex exodo cognitam tenet & prolixus admodū pſalmus eſt / quem longo cōmentario hieronymus ad allegoriam trahit: idcirco ab expoſitione continua temperabimus / eius tamen ſequentes ſeriem / & animum quoquo pacto leuantes Chriſto domino ſaluatori & liberatori noſtro / mirabilium operatori / epicum carmen perſoluęmus, quod ipſo duce hoc pacto ordiamur.

1 Hęc sūmo cecinit de CHRISTO rege pphęte.
2 Quē cæcis iudæa oculis ænigma loquentē
Parabolaiq; vt facturū oracla ipsa canebāt
Haud nosti. at notus iam terras ille per omneis
3 Quāta sup CHRISTO audisti tibi q̄nta pphętæ
4 Narrarunt sęros quę non latuere nepotes
5 Laus domini virtus imensa operataq; mira
6 Narrata. & testis Iaacob & symbola legis.
7 Hęc patribus mandata tuis quo pignora scirent
8 Et serię longa quisquis nascętur ab illis
9 Vt dño fidant atq; vt mandata capessant
10 Nec similes fiant patribus mala deuia genti
11 Fallaci vlq; animo ac infida mente secutæ
12 Non proles Iaacob quia vir fuit ille fidelis
Verum Ephræm bello quę perfida terra dedisti
Arma dei abijciens pro regę secuta tyrānum.
13 Et CHRISTVM & legē nolens vtrūq; negasti.
14 Et benefactorum simul imemor atq; operū quę
Ipse dei verbum magna virtute patrauit.
15 Quę mirata Tanis mirata ægyptia tellus
Atq; tui patres quois coram gesta fuere.
16 Cęssit erithræis via qua perduxit in vndis
Quando & aquas amplo veluti concluſit in vtre.
17 Nube die deduxit eos ne lederet æstus.
Ne rigor aut tenebræ noctu flāmante colūna.
18 In vasta petram ingentem disrupit eręmo
Fluxit aqua & populū vt multa satiauit abyſſo.
19 De petra produxit aquam ceu flumen inundans.
¶ Ipse vtā CHRISTVS saluādis fecit in vndis
Patre deo genitam lucem sub corpore texit
Luxit & in tenebris q̄ę sustinet omnia virtus.
In cruce frangendum dedit ipeccabile corpus
Sanguis & effluxit viuit quo sanguine mundus
Vndaq; totus aqua purgatur mundus ab illa.
20 Ast peccauit adhuc & adhuc cōmouit ad iram
Dura patrum ceruix illum qui summa gubernat.
21 Quærere dānosas statuunt affectibus escas
22 Et solida sunt mente deo non digna locuti.
23 Quid si percussa petra fluxere liquores
24 Non poterit carnes populo cum pane parare
25 Audiit omnipotens succensam distulit iram
26 Succensam q; nulla fides spes nulla futura
27 Illorū in CHRISTO est. & nubes desuper auxit.
Quaq; valet virtute foręs patefecit olympi.
28 Et pluit vt mandant cælestia pabula manna.
29 Angeliciq; hominē panis dulcędine pauit.
30 Iussit abire notum liberq; per aera flatu
31 Libs fluit ac illis pluit hoc spiramine carnes
Vt cinerē æquoreæ volucres pluit instar arenæ.
32 In medijs circum cecidere habitacula castris.
33 Vt manducarunt vtq; est satiata libido
34 Os dape dum plenum est diuina efferbuit ira.
35 Obtruncat pingues electos morte resoluit.
¶ O plebs cæca animo carnalia sola petebas
Signa tamen data spiritualia sola petenda
Monstrabant. panis nam vere est & caro vere
Ipse salutaris qui cælo venit ab alto.
36 His igitur signis solum carnaliter hęrens
Vsq; erras neq; ceu fas est miracula credis.
37 Vita fugit raperis cito deficientibus annis
38 Et quæris dominum dum digna te enecat ira.
39 Tu deus adiutor tu summus es ipse redemptor
40 Dicis & adblandis lingua mentitus in illa
41 Corde negans illum non eius credula legi.
42 At pius expectat vult & tibi parcere clemens.
43 Contraxitq; suam nec totam exarsit in iram
44 Q̄z caro q; q; abiens & non remeabilis esset
45 Spiritus ipse memor toties offensus ad iram.
46 Dūq; deum tentant sanctūq; israelis acerbant
47 Immemores vt eos olim truci ab hoste redemit
48 Vt tua prodigijs Mēphis cōpleuerit arua
49 Flumina cum riuis in tętrum versa cruorem.
50 Et pupugit mordax & rosit eos cynomya.
Rana tumens quę posset eos disperdere missa est.
51 Erugo segetes operas rapuere locustæ.
52 Vites grando necat. sycomoros frigus aduren.
53 Grandineū fulmē volucrē & pecus oīe perēnit
54 Spiritibusq; malis deus his imisit ernyn
55 Bacchaturq; furor nullicq; a funere pepcit.
56 Primigenū perit omne soli qua Nilus inundat.
57 Eduxitq; suos deus atq; per auia duxit
58 More gregis nulloq; metu. mare subruit hostes.
59 Q uēq; sua ad montem colit omnipotentia Sion
60 Adduxit populū. & Cananæa gente subacta
61 Distribuit terras atq; omne indulsit habendum.
62 At mala progenies dūm cōmouit ad iram.
63 Et quę mandauit nulla est custodia curæ.
Inflexiq; velut patres vt inutilis arcus
64 Quisq; deum in statuis in collibus irritarunt.
65 Audiit omnipotens haud vltra distulit iram
Reppulit Israelem multūq; ad parua redegit.
66 Phana Silom liquit dederat quo oracla sacello
67 Atq; palestino decus arcæ tradidit hosti.
68 Plebs ruit in gladio. sua nec possessio cordi est.
69 Flāma vorax iuuenes populat & absq; parenti
Intereunt luctu pueri inuptæq; puellæ
70 Dira sacerdotum transuerberat exta machæra
Qui ploret viduas non turba est vllus in illa.
71 At dominus veluti e somno sese excitat alto
Et veluti fortis posteq̄ temulentia cessit.
72 Ipse Philistæum percussit turpiter ano.
Putriaq; exta fluunt. infamia nota perēnis.
73 Reppulit & Ioseph nec ephræm delecta ab illo
74 Sed delecta tribus Iuda mons quāq; & amata
75 Alma Sion in qua templum sibi struxit in ęuum.
Verum vt monoceros alienos dispulit illo
CHRISTVS rex vera dum in simplicitate venit
76 Cuius erat Dauid Iessæius ille figura
Quem tulit e gregibus fœtas agnosq; sequentem
77 Pasceret vt populū Israelem Iaacobq; fidelem.
78 Et pauit simplex & prudens duxit eosdem.
¶ Ergo sit hec regi nostro psalmodia curæ
Qui cum pax nostra est summi & sapientia patris
Nos pascit nosq; ad cælestia pabula ducit
Nec nobis alius Dauid nec pastor habendus
Est alius nobis solus nāq; omnia CHRISTVS.

ADVERTE. Secūdo versu. aperiam in parabolis os meū loquār ꝓpositiones ab initio. hec omnia inquit mattheus locutus est IHESVS in parabolis ad turbas. & sine parabolis nō loquebat eis vt impleretur quod dictū erat per prophetā dicentem aperiam in parabolis os meū/ eructuabo abscondita a constitutione mundi. vbi dicit sacer hieronymus in vetustis & castigatis codicibus olim scriptū ab euāgelista fuisse vt ipleret quod dictū erat per Asaph ꝓphetā dicentē/ sed rudes & in sacris eloquijs inexercitatos sensus habētes/ nescietes quisnā ille fuisset Asaph propheta/ locū corrupisse & pro Asaph/ notum sibi prophetā Esaiam scripsisse. Quod porphyrius phoenix idem atheos & (vt sic dicam) achristos scriptum reperiēs/ impingit Matthæo inscitie: qui scripsisset vt impleretur quod dictū erat per Esaiam prophetam dicentem aperiam in parabolis os meum cū id in Esaia nusq; reperiatur scriptū. Verū posteriores ad has diffugiendas calūnias: neq; Asaph/ neq; Esaiā dimiserūt/ sed prophetā solū generale nomē reliquerūt/ vt ad quod nulla posset esse cōtrouersia. Sed fic reuera cōtrouersia sunt omnia: vt si Esaiam quod oportuit abstulissent/ & Asaph vt pio placet Hieronymo reliquissent/ quod & diuinꝰ euāgelista Matthe⁹ posuit/ et nūc legeretur vt impleretur quod dictū erat per Asaph prophetā: efficaci argumento cōstaret nō oēs psalmos a Dauid fuisse cōpositos. & his illa eterna dirēpta & consopita esse: que (vt putant) occasione Augustini/ magis affectiōe q̄ aut ratione aut authoritate cōtra Hilariū/ Hieronymū & plurimos alios eosdēq; antiquos hactenus defensa est/ nullā vtilitatē/ at potius inanē cōtentionē afferens/ & in certis sacre scripture passibus nubem. Quid enim oportuit hanc questionē moueri: cū septuaginta in titulo psalmi 72 testētur laudes Dauid finitas esse/ & psalmū illum Asaph tribuāt/ & idem faciat Esdras qui psalmos in volumen collegit/ cōplete sunt inquit orationes Dauid filij Ysai. & hunc psalmū plane testatur intellectū esse/ spiritualēue intelligentiam Asaph prophete. Preterea si admittis psalmos ab 89 ad vsq; 96 esse Moisi: apertum dē Christo dño continent testimonium. vt & saluator ipe dicebat. si enī crederetis Moisi crederetis forsitā & michi. de me enī ille scripsit. q̄q̄ pentateuchon eius/ Christi testimonio non careat. Sic & Christus dñs siue in psalmis siue in alijs prophetijs multis testibus (vt par est) abundat. id tamē abnuendū non est librum psalmorū/ nomine Dauid nuncupari q; & plurimi psalmi eius sint/ & reliqui eorū sint qui eius ordinatione iuxta eū ꝓphetabant vt in paralipomenis dicit/ aut quos iuxta numerū dierū septimane Moses vir dei reliquerat canendos. sed de his hactenus. ¶ Vndecimo versu. & nō est creditus cum deo spiritus eius. rectius ex hebræo & non credidit deo spiritus eius. ¶ Vicesimoquarto versu. aut preparare mensam populo suo: hieronymus ex hebræo/ aut preparare carnē populo suo. quod aptius videt. nam & panem & carnes ex sequētibus versibus illis pluit: q; vtrūq; in cōcupiscentia petierant. & hoc ipsum historie exodi cōforme. ¶ Tricesimo versu. transtulit austrū de celo: ex hebræo/ abstulit eurum de celo. id forte rationabilius de euro q̄ austro. nam africus ventus qui & libs / existentibus in ægypto & in desertis arabie que sunt trans mare erythræum: africus occidentalis vētus est/ vt et libya africaq; illis occidua. qua de re cōdecet eurum ex opposito habitem & ab exortibus/ inducto africo tolli. sed nobis qui ad occidentē & septētrionē vergimus: africus magis meridionalis & vergens ad austrū/ hinc nomen retinens libanotū. siquidem notū & austrum eundem ventū intelligimus. ¶ Quadragesimo sexto versu. & conuersi sunt & tentauerunt deum. aptius hic nostra loquendi consuetudine diceretur auersi sunt. quod monstrant sequentia tentauerunt & exacerbauerunt. verū sepe cōfunditur cōuertantur & auertant & cōuersi pro auersi/ vt alias dictum est. & satis est nosse/ hic cōuersi sunt in malam partē accipi pro auersi sunt a deo scilicet/ & mandatis & ad seipsos & ad proprias cōcupiscentias conuersi. ¶ Quadragesimo nono versu. & hymbres eorū ne biberent: hieronymus ex hebræo & riuos eorū vt non biberent. & id rationabilius. nā si apud ægyptos hymbres sunt: illi sunt infrequentes & q̄rissimi. q; (vt historie tradunt) Nilus amnis vnus omniū nullas expirat auras/ nullos emittit halitus. quapropter prouidentia factum est: vt quotānis ꝑ hymbribus alluat agros & suo fecundet incremento. ob id etiam q; sacra exodi historia de solo flumine mentionem facit & nullam de hymbribus. ¶ Quinquagesimo versu. misit in eos cynomyam. ita permisimus q; aptum esset carmini/ & q; grece ita haberetur/ & ad hunc sensum editionis romane interpres verterit. vult tamen hieronymus dicendū esse κοινομυιαν id est cœnomyā/ cōcm oimodāq; muscā esse dicēdū/ & idipsum exodica ꝓtēdit historia. ¶ Quinquagesimoprimo versu. & dedit erugini: ex hebræo & dedit brucho. sed de bruchio & locustis amplius in annotationibus psalmi 104. ¶ Septuagesimo quinto versu. & edificauit sicut vnicornīū: Hieronymus ex hebræo/ & edificauit in similitudinē monocerotis. qđ hic monocerotē appellat hieronymꝰ/ versu sexto psalmi 28 rhinocerotē appellauit. nā psalmo q 28 ē apd nos/ vicesimꝰ vero nonꝰ apd hebræos i hebræo habet REEMIM/ hic vero RAMIM qđ ꝑ codē vocabulo ducūt hebræi. Q đ si ita est: cōstat vt idē alal monocerota & rhinocerota itelligat hieronymus.

GALL.

ps Asaph. LXXVIII.

1 DEus venerunt gētes in hereditatem tuā/ polluerunt templum sanctum tuū: posuerunt hierusalem in pomorum custodiam.

2 Posuerunt mortcina seruorum tuorum escas volatilibus celi: carnes sanctorū tuorū bestijs terre.

3 Effuderunt sanguinem ipsorum tanq̄ aquam in circuitu hierusalem: & nō erat qui sepeliret.

4 Facti sumus opprobriū vicinis nostris: subsannatio & illusio ijs qui in circuitu nostro sunt.

5 Vsq̄quo domie irascēris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus.

6 Effunde iram tuā in gentes que te non nouerunt: & in regna que nomē tuum non inuocauerunt.

7 Quia comedērūt iacob: & locū eius desolauerunt

8 Ne memineris iniquitatum nostrarū antiquarū/ cito anticipēt nos misericordie tue: quia pauperes facti sumus nimis.

9 Adiuua nos deus salutaris noster/ ppter gloriam nois tui dne libera nos: & ppicius esto pctis nostris ppter nomen tuum

10 Ne forte dicant in gentibus vbi est deus eorū: & innotescat in nationibus coram oculis nostris.

ROM.

ps. Asaph. LXXVIII.

DEus venerūt gentes in hereditatem tuā/ coinquinauerunt templū sanctum tuum.

Posuerūt hierusalem: velut pomorum custodiam

Posuerunt mortalia seruorum tuorum escas volatilibus celi: carnes sanctorū tuorū bestijs terre.

Effuderunt sanguinem eorū sicut aquā in circuitu hierusalem: & nō erat qui sepeliret.

Facti sum⁹ in opprobriū vicinis nostris: derisui & contēptui ijs qui in circuitu nostro sunt.

Vsq̄quo domie irascēris in finem: accēdetur velut ignis zelus tuus?

Effunde iram tuā in gentes que te non nouerunt: & in regna que non inuocauerunt nomen tuum.

Quia comedērūt iacob: & locū eius desolauerūt.

Ne memineris iniquitates nostras antiquas/ cito nos āticipet misericordia tua: quia pauperes facti sumus nimis.

Adiuua nos deus salutaris noster/ & ppter honorē nois tui dne libera nos & ppicius esto pctis nostris ppter nomen tuum

Nequando dicant gētes vbi est deus eorum: et innotescant in nationibus coram oculis nostris.

HEB.

Cāticū asaph. LXXIX

DEus venerunt gētes in hereditatem tuā/ polluerunt templum sanctum tuum.

Posuerunt hierusalem in aceruis lapidum.

Dederunt cadauera seruorum tuorum escam volatilibus celi: carnes sanctorū tuorū bestijs terre.

Effuderunt sanguinem eorū quasi aquam in circuitu hierusalem: & non erat qui sepeliret.

Facti sumus opprobriū vicinis nostris: subsannatio & derisio ijs qui in circuitu nostro sunt.

Vsq̄quo domine irasceris in finem: ardebit quasi ignis zelus tuus?

Effunde furorē tuū sup gētes que nō cognouerūt te: & super regna que nomen tuū nō inuocauerūt

Quia comedērūt iacob: & decorē ei⁹ desolauerūt

Ne recorderis iniquitatū nostrarum veterum cito occupent nos misericordie tue: quia attenuati sumus nimis.

Auxiliare nobis deus ie sus noster/ ppter gloriam nois tui: & libera nos: & ppiciare peccatis nostris propter nomen tuum.

Quare dicunt gentes vbi est deus eorum/ nota fiat in gentibus ante oculos nostros: vltio sanguinis

11 V ltio ſanguinis ſeruorũ tuorũ qui effuſus eſt: introeat in cõſpectu tuo gemitus compeditorum.
12 S ecũdum magnitudinẽ brachij tui: poſſide filios mortificatorum.
13 E t redde vicinis noſtris ſeptuplũ in ſinu eorũ: improperiũ ipſorũ quod exprobraueṛunt tibi dñe.
14 N os autẽ populus tuus & oues paſcue tue: confitębimur tibi in ſęculum.
15 I n generatione & generationẽ: annunciabimus laudem tuam.

V índica ſanguinem ſeruorum tuorũ qui effuſus eſt: intret in cõſpectu tuo gemitus compeditorum
S ecũdum magnitudinẽ brachij tui: poſſide filios morte punitorum.
R edde vicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eoꝝ: improperium ipſorũ quod exprobraueṛũt tibi dñe.
N os autẽ populus tuus & oues gregis tui confitębimur tibi: in ſęcula & in ſęculũ ſęculi narrabimus laudem tuam.

ſeruorum tuorũm qui effuſus eſt.
I ngrediatur coram te gemitus vinctorum: in magnitudine brachij tui relinque filios interitus.
E t redde vicinis noſtris ſeptuplũ in ſinu eoꝝ: opprobrium ſuũ quod exprobraueṛunt tibi dñe.
N os enim populus tuus & grex paſcue tue confitębimur tibi in ſempiternum: in generatiõe & generatione narrabimꝰ laudes tuas.

TITVLVS. pſalmꝰ Aſaph. pſalmꝰ de deſolatiõe hieruſalẽ ſub Antiocho illuſtri. ꝓpheta i ſpiritu orat/populo ſctõ ſe adiũgẽs ꝓ placatiõe diuina afflictiõis/illiꝰ tẽpeſtatis: & in primo machabęorũ capite ſeptimo deſumit teſtimoniũ ex hoc pſalmo. & ꝓphetia ſecũdi & tertij verſus/quaſi tũc ipſe ta. Quo dãt intelligi & Ioſephũ qui machabęorũ hiſtoriã ſcripſit/& hebræos ſue tẽpeſtatis: hunc pſalmũ de illis hebræorũ cõcuſſionibꝰ intellexiſſe/que in hiſtoria illa leguñt. quo magis paulo hebræo qui & hoc ipſum aſſeruit accędendum puto. prelegatur igitur hiſtoria machabęorum: aut ſaltem primum primi libri caput. Et hec figura fuit nouiſſime deſolationis que ſub Tito facta eſt.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D eus venerũt gẽtes in hereditatẽ tuã/polluerũt tẽplũ ſanctũ tuũ: poſuerũt hieruſalẽ in pomorũ cuſtodiã. o dñe rerũ cõditor oĩm/antiochus & ſui cõplices idola cõfẽtes/intrauerũt in poſſeſſionẽ tuã & abomiationis idolo fedauerũt ſanctuariũ tuũ: & ciuitatẽ ſanctã in tãtã vilitatẽ redegerũt vt eã poſuerint tuguriolũ repoſitiõis fructuũ & quarũcũq; viliũ rerũ
2 P oſuerũt morticina ſeruorũ tuorũ eſcas volatilibꝰ celi: carnes ſanctorũ tuorũ beſtijs terre. cadauera te colentiũ/cibos dederũt volucribꝰ aeris: & ſacerdotũ & leuitarũ artus canibꝰ & terreſtribꝰ
3 feris. E ffuderũt ſanguinẽ eorũ tanq̃ aquã in circuitu hieruſalẽ: & nõ erat qui ſcpeliret. cruorẽ ipſo
4 rũ reſperſerũt i ciuitatis ſancte ambitũ: neq; erat qui ſepelire audęret. F acti ſumꝰ opprobriũ vicinis noſtris: ſubſannatio & illuſio ijs qui in circuitu noſtro ſunt. dati ſumꝰ in cõtumeliã finitimis no-
5 ſtris: & riſum & ludibriũ ijs qui circũcirca accolũt. V ſq; quo dñe iraſcęris in finem: accẽdetur velut
6 ignis zelus tuꝰ/ad quẽ vſq; terminũ: ſuccẽdet canini inſtar indignatio tua/E ffunde iram tuã in gẽtes que te nõ nouerũt: & in regna que nomẽ tuũ nõ iuocauerũt. executioni mãda vltionẽ tuam in
7 idolorũ cultores qui in te nõ credũt: & in dñia eoꝝ qui te nõ inuocãt/nec ad te cõfugiũt. Q uia comederũt iacob: & locũ eius deſolauerũt. effunde inquã irã tuã ſup gẽtes que te nõ nouerũt & re-
8 gna eorũ/quia poſteritatẽ iacob cõſumpſerũt: & ciuitates eorũ deſtruxerũt. N e memineris iniquitatũ noſtrarũ antiquarũ/cito anticipẽt nos mie tue: quia paupes facti ſumꝰ nimis. ne iputes nobis trãſgreſſiones parentũ noſtrorũ & delicta adoleſcẽtie noſtre/prompte ſuccurrãt nobis miſeratio-
9 nes tue: quia nimis attriti ſumꝰ. A diuua nos deus ſalutaris noſter & ꝓpter gloriã nois tui dñe libera nos: & propiciꝰ eſto pctis noſtris ꝓpter nomẽ tuũ. fer opem deus ſaluator noſter/da gloriã no-
10 mini tuo nos liberando: da veniam delictis noſtris/quia nomen tuũ ſaluator & miſerator. N e for-
11 te dicãt in gẽtibns vbi eſt deus eorũ: & innoteſcat in nationibus corã oculis noſtris. V ltio ſanguinis ſeruorũ tuorũ qui effuſus eſt: introeat in conſpectu tuo gemitus cõpeditorũ. adiuua nos/libera nos/& propicius eſto peccatis noſtris: nunq̃ improperent gentes vbi eſt deus hebræorum in quo confidunt/vindicta occiſionis famulorum tuorum (nobis videntibus) nota fiat in gentibus: ſtatua-
12 tur ante te clamor / eiulatuſq; vinctorum tuorum. S ecundum magnitudinem brachij tui: poſſide filios mortificatorum. in potentia virtutis tue: conſerua iti poſſeſſione tua filios interfectorum.

Et redde vicinis nostris septuplũ in sinu eorũ: improperiũ ipsorum quod exprobrauerũt tibi dõmine. finitimos nostros cõpleta vltione psequere: vlciscere exprobrationẽ quã in te locuti sũt dñe. Nos autẽ populꝰ tuus & oues pascue tue: cõfitebimur tibi in seculũ. In generatiõe & gñationẽ annũciabimꝰ laudẽ tuã. at vero nos plebs tua & pecudes/que doctrina legis tue pascimur: beneficia tua agnoscemus in sempiternũ. & in successiõe & successiõe posteritatũ pconia tua ventilabimus. ADVERTE. Primo versu. posuerunt hierusalem in pomorũ cũstodiam: hicronymus ex hebræo posuerunt hierusalẽ in aceruis lapidum. & vtrũq; factũ est sub antiocho. Nam biennio post antiochi ingressum: princeps tributorũ antiochi diripuit hierusalẽ/ succendit eam igni/ & destruxit domos eius & muros eius in circuitu. ex quo facto: macerie/ ruine/ & lapidum acerui satis intelliguntur. Sed & paulus hebræus hunc locũ interpretatur: posuerunt hierusalẽ in fossas & in cuniculos subterraneos. quos dicit homies antiochi fecisse: ad occultos eruendos thesauros. & de antiocho etiam legitur/ accepit argentũ & aurũ/ vasa cõcupiscibilia & accepit thesauros occultos quos inuenit. & sublatis oĩbus/ abijt in terrã suam. at vero q; & interpretes dixerunt: posuerunt hierusalẽ in pomorũ custodiã. legitur in eadem historia. & posuerunt arma & escas & congregauerunt spolia hierusalẽ: & reposuerunt illic. ¶ Decimo versu. ne forte dicant in gẽtibus vbi est deus eorũ: hieronymus ex hebræo/ quare dicũt gentes vbi est deus eorũ/ quod potius videtur ex versus 13 secunda particula dicendũ. redde (inquit) improperiũ ipsorũ/ quod exprobrauerunt tibi dñe. & legendum potius esset nunq̃ dicant in gẽtibus vbi est deus eorũ: vt sit sensus. exẽplo punitionis ipsorũ: nunq̃ audeant de cetero inter gentes dicere/ vbi est deus eorũ vt isti dixerũt. id enim vocabulum quod grece hoc in loco habetur μηποτε ne forte/ ne quando/ nunq̃/ interpretari solet. & in vno loco/ vnum collimat magis: & in alio aliud. ¶ Tertiodecimo versu. et redde vicinis nostris septuplum. septenarius apud hebræos: cõsumatiõis est numerus. quia septẽ diebus cõsummauit deus vniuersa. septẽ diebus/ absolutis laboribus: curritur ad sabbati quietem. septem punitionibus peccatum Cain Lamech exoluit. septupla igitur vltio: cõpleta & consumata vltio est. ¶ Quintodecimo versu. in generatiõe & generationẽ annũciabimꝰ laudẽ tuã: rectior sermo in gñatione & generatione: & sic etiã facer Hieronymus. in generatione & generatione narrabimus laudes tuas.

¶ In finem pro ijs qui cõmutabunt testimonium Asaph ps. LXXIX.

1 QVi regis israel intẽde: q deducis tanq̃ oues ioseph.

2 Qui sedes sup cherubim mãifestare corã ephraim beniamin & manasse

3 Excita potẽtiã tuã & veni: vt saluos facias nos.

4 Deꝰ cõuerte nos & ostẽde faciem tuam: & salui erimus.

5 Domine deus virtutum: quousq; irascẽris sup orationem serui tui?

6 Cibabis nos pane lachrimarum: & potum dabis nobis in lachrimis in mẽsura.

7 Posuisti nos in contradi

¶ In finem pro ijs qui cõmutabunt testimonium Asaph ps. LXXIX.

QVi regis israel intẽde: q deducis velut ouem ioseph.

Qui sedes sup cherubim appare corã ephrem: beniamin & manasse.

Excita potẽtiam tuã & veni: vt saluos facias nos.

Domine deus virtutum cõuerte nos: & ostẽde faciem tuam & salui erimꝰ.

Domine deus virtutum: quousq; irascẽris in orationem serui tui?

Cibabis nos pane lachrimarum: & potum dabis nobis in lachrimis in mẽsura.

Posuisti nos in contradi-

¶ Victori pro Lilijs testimonium Asaph canticũ LXXX.

QVi pascis israel auscultа: qui deducis quasi gregem ioseph.

Qui sedes sup cherubim ostẽdere ãte ephraim: et beniamin & manasse.

Suscita fortitudinẽ tuã & vẽi: vt saluos facias nos

Deꝰ cõuerte nos: et ostẽde faciem tuam & salui erimus.

Domine deus exercituũ: vsq; quo fumabis ad orationem populi tui?

Cibasti nos pane flẽbili: & potasti nos in lachrimis tripliciter.

Posuisti nos contentio

ctionem vicinis nostris: et inimici nostri subsannauerunt nos.

8 Deus virtutum cõuerte nos: & ostende faciẽ tuã & salui erimus.

9 Vineam de ægypto trãstulisti: ejecisti gentes & plantasti eam.

10 Dux itineris fuisti in cõspectu ei9 & plãtasti radices eius: & ipleuit terram

11 Operuit montes vmbra eius: & arbusta eius cedros dei.

12 Extendit palmites suos vsq; ad mare: & vsq; ad flumen propagines eius.

13 Vt quid destruxisti maceriã eius: & vindemiant eam omnes qui pretergrediuntur viam.

14 Exterminauit eam aper de silua: & singularis ferus depastus est eam.

15 Deus virtutũ cõuertere/ respice de celo & vide: & visita vineam istam.

16 Et perfice eam quã plantauit dextera tua: & sup filium quem confirmasti tibi.

17 Incensa igni & suffossa: ab increpatione vult9 tui peribunt.

18 Fiat manus tua super virum dextere tue: et super filium hominis quem cõfirmasti tibi.

19 Et nõ discedimus a te/ viuificabis nos: & nomen tuum inuocabimus.

ctionem vicinis nostris: & inimici nostri deriserunt nos.

Dñe deus virtutũ cõuerte nos: & ostende faciem tuam & salui erimus.

Vineam ex ægypto trãstulisti: ejecisti gentes & plantasti eam.

Viam fecisti in conspectu eius: & plantasti radices eius & replęta est terra.

Operuit montes vmbra eius: & arbusta eius cedros dei.

Extendisti palmites eius vsq; ad mare: & vsq; ad flumen propagines eius.

Vt quid deposuisti maceriam eius: & vindemiant eam omnes qui transeũt viam.

Exterminauit eam aper de silua: & singularis ferus depastus est eam.

Domine deus virtutum cõuertere/ nũc respice de cęlo & vide & visita vineam istam: & dirige eam quam plantauit dextera tua/ & super filium hominis quem cõfirmasti tibi.

Incẽsa igni & effossa manu: ab increpatione vult9 tui peribunt.

Fiat manus tua super virum dextere tue/ & super filium hominis quem cõfirmasti tibi: & non discedimus a te.

Viuificabis nos: & nomẽ tuum inuocabimus.

nem vicinis nostris: & inimici nostri subsannauerunt nos.

Deus exercituum cõuerte nos: & ostende faciem tuam & salui erimus.

Vineam de ægypto tulisti: ejecisti gentes & plantasti eam.

Pręparasti ante faciem eius: & stabilisti radices eius & replęuit terram.

Operti sunt montes vmbra eius: & ramis illius cedri dei.

Expandit comas suas vsq; ad mare: & vsq; ad flumen germina sua.

Quare dissipasti maceriam eius: & vindęmiauerunt eam omnes qui trãseunt per viam.

Vastauit eam aper de silua: & omnes bestie agri depaste sunt eam.

Deus exercituũ reuertere obsecro: respice de cęlo et vide et visita vineã hãc

Et radicem quam plantauit dextera tua: & filiũ quem confirmasti tibi.

Succensam igni & deramatam: ab increpatione facięi tue pereant.

Fiat manus tua super virum dextere tue: & super filium hominis quem cõfirmasti tibi.

Et non recędimus a te/ viuificabis nos: & nomine tuo vocabimur.

GALL.	ROM.	HEB.
20 Dñe deus virtutū cōuerte nos: & ostende faciem tuam & salui erimus. ✠	Domine deus virtutū cō uerte nos: & ostēde faciē tuam & salui erimus. ✠	Domine deus exercituū cōuerte nos: & ostēde faciem tuā & salui erimus.

TITVLVS. Ad victoriam pro lilijs testimonium/Asaph cāticum. psalmus de Christo domino & fideli synagoga/aduentum domini postulante. Prophetа in spiritu inducit populum sanctum: pro aduentu messie ad deum suspirantem.

EXPOSITIO CONTINVA. Qui regis israel intēde: qui deducis velut ouē ioseph. qui doctrina 1
tue legis pascis hebraicā plebē/precib⁹ nostris te accōmoda: qui in mādatis tuis tanq̄ ouū gregē
dirigis filios ioseph/populū virtute ipletiōeq; legis tue accrescentē. Qui sedes sup cherubim: ma 2
nifestare corā ephraim/bēiamin/& manasse. o de⁹ qui thronū tuū habes supra altiuolos & multi-
scios spūs: appare ante filios ephraim/beniamin & manasse/ex illis tibi discipulos/apostolos & fi
deles assume. Excita potentiam tuam & veni: vt saluos facias nos. o deus cherubæe sublimitatis 3
insessor expgefac brachiū tuū/virtutē tuā/verbū tuū/& descēde: vt nos redimas/vt saluū facias ge
mus humanū. Deus cōuerte nos & ostēde faciē tuā: & salui erim⁹. cōditor & creator noster fac nos 4
ad te fide cōuerti/& cōspiciendū nobis prebe filiū tuū/cōsubstantialē/natiuā & verā tue substātie
imaginē: quam si spiritu/si fide vt par fasq; est viderim⁹/redimemur ac saluabimur. Domine deus 5
virtutū: quousq; irascēris sup orationē serui tui/dñe deus sabaoth/de⁹ agminū celestiū: quādiu nō
exaudies/quādiu quasi irat⁹ repelles precē populi tui/p̄ missiōe Christi tui/Cibabis nos pane la- 6
chrimarum: & potum dabis nobis in lachrimis in mensura. quādiu differes nos exaudire/quādiu
differes mittere Christū tuū tādiu pasces nos cibo nostro in fletu: & lachrimas p̄ potu dabis no-
bis in abūdātia. Posuisti nos in cōtradictionē vicinis nostris: & inimici nostri subsannauerūt nos. 7
vicini nostri cōtradicūt nobis q⁹ miss⁹ sis Christū tuū/saluatorē & liberatorē nostrū: & aduersa-
rij nostri q⁹ eū expectamus/q⁹ eius p̄stolamur aduentū irriserūt nos. Deus virtutū cōuerte nos & 8
ostende faciē tuā: & salui erimus. hic secundo resumit quartū versum/deus sabaoth/deus agminū
celestiū cōuerte nos ad te/ostende nobis messiā tuum/& filiū tuū: & sic erit nostra salus. Vineā de 9
ægypto trāstulisti: eiecisti gentes & plātasti eā. populū tuū israel ex duro ægyptioꝝ iugo in cana
næorū terrā emigrare fecisti: expulisti chananæos & idololatras/& eū in terre illi⁹ firma posses-
sione collocasti. Dux itineris fuisti in conspectu eius/& plantasti radices eius: & impleuit terrā. pre- 10
cessisti eū in via/eū ducēs & dirigens/pphetas & sanctos viros vnde propagaret & duceret ori-
ginē firmasti: multiplicata est & oppleuit vniuersam iudeā/oppleuit terrā patrib⁹ nostris Abrahe/
Isaac & Iacob p̄missam. Operuit mōtes vmbra eius: & arbusta eius cedros dei. in magnis ducib⁹/ 11
iudicib⁹/& regib⁹ posita est p̄tectio ei⁹: & in pphetis eius altitudo cōprehensiōis mysteriorū dei.
Extendit palmites suos vsq; ad mare: & vsq; ad flumē ppagines eius. possessiones filiorū suorum 12
dilatauit vsq; ad magnū mare: & prosapiei sue vsq; ad euphratē. Vt quid destruxisti macerią eius: 13
& vindemiant eam oēs qui pretergrediuntur viam? quare demolitus es/quare amouisti sepem &
custodiam eius: & populātur vineam tuam alienigene vniuersi qui ingrediuntur per eam? Exter- 14
minauit eam aper de silua: & singularis ferus depastus est eam. crudelis hostis/libidinosus & im-
mūdus/alienigena & barbarus cōtriuit eam: & hostis superbus & imanitate singularis depopula
tus est eam. & hec prophetia de Antiocho aut exercitu romano vera est. Deus virtutum cōuerte 15
nos/respice de celo & vide: & visita vineā istam. deus exercituū/deus agminū celestiū indignatio-
nem tuam amoue/de celo fer auxiliū/clementer nos intuere: & in propria veniens/visitatione tua
salua plebem istam. Et perfice eam quā plantauit dextera tua: & super filium hominis quem con- 16
firmasti tibi. dñe deus virtutum confirma in perfectione populū tuum quem in terra promissionis
patrum/radicauit benignitas tua: inseruit quidē & radicauit super filium/super messiā tuū/quē ti-
bi stabiliuisti ineternū. Incensa igni & suffossa: ab increpatione vultus tui peribūt. vinea tua hosti 17
li flāma conflagrauit/& e terra vulsa & eradicata est: animaduersione iustitie tue feriētur qui eā suc
cenderūt/suffoderūt & auulserūt. Fiat manus tua super virum dextere tue: & super filiū hominis 18
quē cōfirmasti tibi. fiat verbū tuū/potētia & virtus tua super messiā tuum/virū elargitionis pleni-
tudinis gratie & misericordie tue/redēptorem virorum ire & sinistre tue: fiat virtus & potentia tua
super filium hominis quem paulomin⁹ a te minutum gloria & honore coronabis/& quem eterna
lege tibi prefinuisti. Et non discedimus a te: viuificabis nos & nomen tuum inuocabimus. huma 19
na verbū tuum & nō seperabimur a te: iustificabis nos/& in filio tuo orabimus te. Domine deus 20
virtutū cōuerte nos/& ostende faciem tuā: & salui erimus. tertia repetitio quarti versus/dñe deus
celestium agminū dirige nos ad te/largire nobis vt videamus Christū tuum/vt eius agnoscamus
aduentum: & sic salui/liberati & redempti a malarū potestatum captiuitate euademus.

ADVERTE Sexto versu/& potum dabis nobis in lachrimis in mensura:Hieronymus ex hebræo/ & potasti nos in lachrimis tripliciter.ac si dicerent.lachrimati sumus desiderio aduentus messie/lachrimati sumus ex tarda precum nostrarū exauditione quasi tu sis nobis infensus & trascaris in nostra oratione/lachrimati sumus super transgressionū nostrarum & propria(ob quam nos non exaudis)indignitate.et id:interpretes in mēsura potatos lachrimis dixere. ¶Quartodecimo versu.& singularis ferus depastus est eam:Hieronymus ex hebræo/& oēs bestie agri depaste sunt eam.alius vbi singularis ferus/vbi bestie agri dictum est:cōmotio agri dicit. alius negat cōmotionē significari/sed esse illic nomen ignote volucris/ceu gryphis aut alius cuiuspiam sic se habētis ad reliquas volucres/vt Cetus ad reliquos pisces.& quicquid de re subiecta vocabuli sit:in hac interpretum controuersia/certum est valentem & extremā quandam significari aduersantium potentiam. ¶Sextodecimo versu.& perfice eam quam plantauit dextera tua/& super filium quem confirmasti tibi:Hieronymus ex hebræo/et radicem quam plantauit dextera tua/& filium quem confirmasti tibi.& hic superior particula respicitur:visita radicem prime originis nostre/eos scilicet quos tu in solido cultu tuo seruasti/& visita filium/populum hebraicum quem pariter in lege & cultura tua solidasti.filium:ad populum qui ex sanctis radicibus a deo plantatis processit referri videtur. sic et in Exodo appellat eum filium.dixi tibi dimitte filiū meū:vt seruiat michi.interpretes autem videntur et alium/non directione/non adoptione sed nature intellexisse:quem & octauodecimo versu virum dextere/& filium hominis interpretati sunt. Et reuera in illo naturali primogenito:dictus est is populus filius.quia ad hoc plantati sunt:vt ex eis secundum carnē in plenitudine tēporis ille nasceretur.quare siue hoc/siue illo modo intelligatur:nichil a digna exorbitabitur intelligentia. ¶Nonodecimo versu.& non discedimus.forsan rectius:& non discedemus.Nam et ex hebræo & non recedemus. ¶In fine eiusdem nonidecimi versus.& nomen tuum inuocabimus:Hieronymus ex hebræo et nomine tuo vocabimur.quo propheta innuere videtur eos qui a Christo non discesserunt etiam ex hebraica gente:nomine eis nuncupandos/ Christianosq; vocandos. ¶Vicesimo versu/ domine deus virtutum conuerte nos.hic versus ter est repetitus:quod non sine mysterio factum volunt.ob trinam filij dei manifestationem:per fidem/per theophaniam & contemplationem/et tertio per apertam & sine velamento cognitionem.prima manifestatio purgat/secunda illuminat/& tertia perficit..prima est incipientium/secunda proficientium/& tertia perfectorum atq; consumatorū. quas nobis digne concedat Christus dominus/filius dei superbenedictus in secula,Amen.

¶In finem pro torcularibus ps Asaph. quinta sabbati. LXXX.

1 EXultate deo adiutori nostro:iubilate deo iacob.
2 Sumite psalmum et date tympanum: psalterium iocūdum cum cithara.
3 Buccinate in neomenia tuba:in insigni die solennitatis vestre.
4 Quia preceptum in isrl est:et iudicium deo iacob.
5 Testimonium in ioseph posuit illud/cum exiret de terra ægypti:linguam quā nō nouerat audiuit.

¶In finem pro torcularibus ps Asaph. quinta sabbati. LXXX.

EXultate deo adiutori nostro: iubilate deo iacob.
Sumite psalmum et date tympanum: psalterium iocundum cum cithara.
Canite in initio mensis tuba:in die insignis solēnitatis vestre.
Quia preceptum i isra. est:et iudiciū deo iacob.
Testimonium in ioseph posuit illud: dum exiret de terra ægypti.
Linguā quā nō nouerat audiuit:deuertit ab one.

¶Victori pro torcularibus psalmus Asaph. LXXXI.

LAudate deum fortitudinem nostram:iubilate deo iacob.
Assumite carmen et date tympanum: citharam decoram cum psalterio.
Clāgite i neomenia buccina: et in medio die solēnitatis vestre.
Quia legittimum isrl est: et iudiciū deo iacob.
Testimonium in ioseph posuit cū egrederetur de terra ægypti:labiū quod nesciebat audiuit.

GALL.	ROM.	HEB.
6 Diuertit ab oneríb⁹ dorſum eius: manus eius in cophino ſeruiẽrunt.	ribus dorſum eius: manꝰ eius in cophino ſeruiẽrũt	A mouit ab onere humerum eius: manus eiꝰ a cophino receſſerunt.
7 In tribulatione iuocaſti me et liberaui te/exaudiui te in abſcõdito tẽpeſtatis: pbaui te apud aquã cõtradictionis. Semper.	In tribulatione iuocaſti me et liberaui te/et exaudiui te in abſcõdito tẽpeſtatis: pbaui te ad aquas contradictionis. Dñ̃.	In tribulatione iuocaſti et ẽrui te/exaudiui te in abſcondito tonitrui: probaui te ſuper aquam cõtradictionis. Sela.
8 Audi populus meus et conteſtabor te/iſraẽl ſi audieris me: nõ erit i te deus recẽs/nec adorabis deum aliẽnum.	Audi ppl̃s meꝰ et loq̃r: iſraẽl et teſtificabor tibi. Iſraẽl ſi me audieris non erit in te deus recẽs: neq; adorabis deũ aliẽnũ.	Audi populus meus et cõteſtor te/iſraẽl ſi audieris me: non ſit in te deus aliẽnus/et nõ adores deũ peregrinum.
9 Ego enim ſum dominus deus tuꝰ qui ẽduxi te de terra ægypti: dilata os tuum et implẽbo illud.	Ego enĩ ſũ dñs deꝰ tuꝰ: qẽduxi te de terra ẽgypti Dilata os tuũ et ego adiplẽbo illud: et nõ audiuit	Ego ſũ dñs deꝰ tuꝰ: qui ẽduxi te de terra ægypti. Dilata os tuũ: et implẽbo illud.
10 Et non audiuit populus meus vocem meam: et iſraẽl non intendit michi.	populus meus vocẽ meã et iſraẽl non intendit michi.	Et non audiuit populus meus vocem meam: et iſraẽl non crẽdidit michi.
11 Et dimiſi eos ſcẽm dẽſideria cordis eorũ: ibũt in adinuentionibus ſuis.	Et dimiſi eos ſcẽm dẽſideria cordis eorũ: et ibũt in voluntatibus ſuis.	Et dimiſi eum in prauitate cordis ſui: ambulabũt in conſiliis ſuis.
12 Si populus meus audiſſet me: iſraẽl ſi in viis meis ambulaſſet.	Si plẽbs mea audiſſet me iſraẽl ſi vias meas: ambulaſſet/ad nichilum inimicos eorum humiliaſſẽ: et	Vtinam populus meus audiſſet me; iſraẽl in viis meis ambulaſſet.
13 Pro nichilo forſitan inimicos eorũ humiliaſſem: et ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meam.	ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meã.	Quaſi nichilum inimicos eius humiliaſſem: et ſup hoſtes eorum vertiſſem manum meam.
14 Inimici domini mentiti ſunt ei: et erit tempus eorum in ſẽcula.	Inimici domini mentiti ſunt ei: et erit tempus eorum in ẽternum.	Qui odẽrunt dominum negabunt eum: et erit tẽpus eorum in ſẽculũ.
15 Et cibauit eos ex adipe frumenti: et de petra/melle ſaturauit eos.	Cibauit eos ex adipe frumenti: et de petra/melle ſaturauit eos.	Et cibauit eos de adipe frumenti: et de petra/melle ſaturauit eos.

TITVLVS. Ad victoriam pro torcularibus pſalmus Aſaph. pſalmus hymnica laus q̃ i feſto veteris ſynagoge canebatur/quod quidẽ initio ſeptimi menſis cui menſiũ noſtrorũ ſeptẽber reſpondet celebrabatur. acta vite preterita memorãtes reuocabãt ad examen: quo decimo ſuccedẽti die exptarent (tunc enĩ expiationis feſtũ) & quintodecimo ſcẽnophegia/id eſt feſtũ tabernaculorũ (quę σκηνοπηγια a figendis tabernaculis greci dicunt) poſt collectã meſſem/vindemiã factam/& torcularia preſſa a quibꝰ & nomẽ etiã torcularĩ accepit/celebrarẽt. illa enĩ prima erat feſti huiꝰ id eſt tabernaculorũ qđ & idẽ torcularĩ eſt/pparatio. Prophetaĩ ſpiritu iſtruxit eos/qd die illo eſſet & agẽdũ & canendũ.

EXPOSITIO CONTINVA. Exultate deo adiutori noſtro: iubilate deo iacob. gaudete memoria

2 deũ esse adiutorẽ nostrũ:in iubilo glorificate deũ qui amat suppressores viciorũ. Sumite psalmũ &
date tympanũ:psalterĩũ iocundũ cũ cithara. canite carmẽ deo nostro/pulsate tympanum:adaptate
3 psalterĩũ ad iucũdas dei laudes recrepandas aptũ instrumentũ/& citharã. Buccinate in neomenia
tuba:in insigni die solẽnitatis vestre. clangite cornea buccina in nouo mẽse/in initio mẽsis:in memo-
4 rabili die celebritatis vestre. Quia preceptũ in israel est:& iudiciũ deo iacob. hãc diẽ celebrari popu-
5 lo israelitico iussũ est:& vltionẽ in trãsgressores facturus est deꝰ iacob. Testimoniũ in ioseph posuit
illud cũ exiret de terra ægypti:linguã quã nõ nouerat audiuit. deus hãc beneficiorũ suorũ testẽ ob-
seruationẽ populo ioseph/populo ab eo in ægypto saluato tradidit cũ egrederetur seruitutẽ mẽphi-
6 tici populi:mãdata dei que in ægypto nequaq̃ nouerat/accepit. Diuertit ab oneribus dorsũ eius:&
manus eius in cophino seruierunt. amouit deus a vectura ceměti & lapidũ humeros eorũ:& a vili mi
7 nisterio manus eorũ. In tribulatione inuocasti me & liberaui te/exaudiui te in abscondito tẽpesta-
tis:probaui te apud aquã cõtradictionis. deus hic loquẽs inducit/O populе quẽ in ægypto p̃ ioseph
saluaui/tu in afflictione tua clamasti ad me/& eripui te de calamitosa oppressione tua / & cum apte
gemere non auderes/reconditos gemitus magne afflictionis tue miseratus audiui:te incredulũ po
tentie mee & imemorẽ & ingratũ beneficiorũ meorũ expertus sũ ad aquas cõtradictionis/vbi etiam
8 animo cõtradicẽte & nõ credulo Mose/de saxo durissimo eduxi vobis aquas in abũdãtia. Audi po-
pulus meus & cõtestabor te/israel si audieris me nõ erit in te deus recens:neq; adorabis deũ alienũ.
probaui te ad aquas contradictionis incredulũ/ingratũ/immemorẽ/attamẽ vt te ad me reuocarem
et saluarẽ te/dixi ausculta populе meus & veritatẽ tibi nudabo/ples iacob diuina visione & benedi-
ctione dignata/si auscultaueris p̃ceptis meis nullũ deũ preter me coles/nullũ recentẽ induces:neq;
9 inclinaberis ad culturã alicuius dei gentiũ. Ego eni sũ dñs deus tuus qui eduxi te de terra ægypti:
dilata os tuũ & implebo illud. ego sũ dñator & cõditor tuus/dñator tuus cui soli seruire debes/cõdi-
tor tuus qui feci & creaui te/qui exemi te de dura ægyptiorũ seruitute:tu hec credẽs et agnoscẽs pe-
10 te a me que volueris/& que petieris elargiar tibi in abundantia. Et non audiuit populus meus vo-
cem meã:& israel nõ intẽdit michi. nõ curarunt quos pro peculiari plebe delegerã / protestationem
11 meã:& filij patris creduli & deũ agnoscẽtis/nõ cõuerterunt ad me mentẽ suã. Et dimisi eos secun-
dum desideria cordis eorũ:ibũt in adinuentionibus suis. permisi eos vt anime sue cõcupiscentias se-
12 querentur:sequẽtur inuẽtiones & suã placita non meã. Si populus meus audisset me:israel si in viis
13 meis ambulasset. Pro nichilo forsitã inimicos eorũ humiliassem:& sup tribulãtes eos misissem ma-
num meã. si quã michi plebem delegerã obediuisset michi:si plebs israel p̃cepta mea secuta fuisset.
tanq̃ nichilũ aduersarios eorũ depressissem:& super affligentes eos potentiã meã extendissem/me-
14 amq; vltionẽ i illos effudissem. Inimici dñi mẽtiti sunt ei:& erit tẽpus eorũ in secula. odiẽtes dñm
cum apparuerit in terra negabunt eũ:et tẽpus vltionis & vindicte eorum durabit in sempiternum.
15 Et cibauit illos ex adipe frumenti:& de petra melle saturauit eos.& pauit eos purissima lege Chri
sti sui:& mellifiua doctrina messie satiauit eos.

ADVERTẼ Tertio versu. buccinate in neomenia:neomenia initiũ mẽsis/& initiũ noue lune signifi
cat:sed hec apud hebræos coincidũt. nã mensibus vtunt lunaribus:qui a cõiunctione lune initiũ ha-
bent. απο του νεου και μηνος id est a nouo & mẽse. significat etiã μην lunã. ex quo/si com
poni itelligat:nouã lunã significabit. & i festo tubarũ de quo hic sermo habet canebãt tuba cornea/
nõ ductili argẽtea aut metallica. quod quoties fiebat:inducebat populus ad recordationẽ beneficio-
rum diuinorũ/& proprie ingratitudinis agnitionẽ/ad prouocandũ populũ/ad male actorum penitu
dinem & afflictionẽ. Et i memoria sacrificij liberationis Isaac/& agni tunc imolati:clangebant cor-
neis tubis/& ex cornu arietis factis. sed quid hoc est:nisi quedã p̃missa in figura instructio nostra/
quo pacto parari debemus ad penitẽdũ/recolẽtes beneficia dei a pricipio redẽptionis nostre a pri-
cipe tenebrarũ/memores agni pro nobis imolati/strepitũ soni passionis eius cõtinuo mẽtalibus au-
ribus excipiẽtes(hec eni/tuba illa cornea in memoriã sacrificij Isaac prefigurabat)memores insuper
prõptitudinis benignitatis eiꝰ ad exaudiẽdos eos qui ad eũ reuertunt/memores ineffabilis dulcedi-
nis eiꝰ/dãtis nobis suũ corpꝰ ad edẽdũ et sanguinẽ suũ in potũ ad cõsecutionẽ oim gratiarũ & cele-
stiũ charismatũ. memores itẽ ingratitudinũ nrarũ/& post tãta beneficia trãsgressionũ/ea de causa
ad miseratorẽ & propiciabilẽ deũ nostrũ qui fecit nos/qui redemit nos/qui pauit nos reuertẽtes/ge
mẽtes/penitẽtes & nos affligẽtes. & id a pricipio q̃dragesime/& ante magna in lege euãgelica festa/
a synagoga vmbratiliter preinstructi:facere debemus/ola referẽtes in veritatẽ q̃ ipsi i quadã opaca/
operta & vmbratili operabant imagine. Christus eni veritas:et facta eius et instituta vera. ¶ Sexto
versu. manus eius in cophino seruierũt:Hieronymus ex hebræo/manus eius a cophino recesserũt.
qđ rectiꝰ videt. nã id meliꝰ cõsequit qđ dictũ est supra. cũ exiret de terra ægypti. & id diuertit ab one
ribus dorsũ eiꝰ. quo significat:egressũ ppl̃m de ægypto/a seruitute liberatũ. quo modo igit subiũgit/

seruerũt manus eiꝰ in cophino/in sportis & corbibꝰ ad opera ægyptiorũ portãdis? legẽdũ igit potius esset. diuertit ab oneribus dorsum eius: manus eius a cophino abierunt. aut vt sacer ex hebræo Hieronymus habet/receiserunt. ¶ Vndecimo versu. ibunt in adinuẽtionibus suis: rectius videtur legendum ibant. de patribus eni fit sermo: qui in deserto preuaricati fuerant. vt ne Moses quidem & Aaron: a preuaricatione inuenirentur insontes/ex capite 20 libri Numerorũ. & sic Hieronymus/ambulabant in consilijs suis. ¶ Tertiodecimo versu. pro nichilo forsitan inimicos eorum humiliassem: Hieronymus ex hebræo/quasi nichilum inimicos eius humiliassem. quo significari videtur/inimicos eius quasi nichilum cõtriuissem/nichili eos estimassem. et Paulus hebræus notat nullã hic haberi dubietatis notã: sed magis (vt Hieronymus expressit) similitudinis. neqꝫ dubitatio satis deo competere videtur. quare potius nobis legendũ esset: tanꝫ nichilũ inimicos eorum humiliassẽ. si etiã pro nichilo dicitur/et exponitur gratis/et sine causa: id nõ multũ deo cõuenire videtur/qui gratis & sine causa nullos humiliat. ¶ Quartodecimo versu. inimici dñi mentiti sunt ei: Hieronymus ex hebræo/qui oderunt dñm negabunt eũ. vbi prophetia taxat hebræos/post omnimoda beneficia deum esse negaturos. quod maxime impletũ est cum illi dicebãt: tu de te ipso testimoniũ dicis/testimoniũ tuum non est verum. cum suũ regem esse negauerunt clamãtes: nõ habemus regem nisi cesarem. cum nõ ipsum: sed latronem et homicidam dimitti petierunt. sicut et de ipsis psalmo 17 ipse per os Dauid dicit: filij alieni mẽtiti sunt michi. sed quia negauerunt vitã: iuste mortem incurrerũt secundã/cuius nunꝫ deerunt supplicia. et erit (inquit) tẽpus eorum in secula. a qua morte nos liberet omniũ bonorũ largitor/misericors et miserator Christus dñs superbñdictus in sempiternum et vltra. amen.

Ps Asaph. LXXXI.

1 DEus stetit in synagoga deorũ: i medio autem deos diiudicat.

2 V squequo iudicatis iniquitatẽ: et facies peccatorum sumitis? Sẽper.

3 Iudicate egẽno et pupillo: humilem et pauperẽ iustificate.

4 Eripite pauperem et egẽnum: de manu peccatoris liberate.

5 Nescierũt neqꝫ intellexerunt/i tenebris ambulãt: mouẽbuntur omnia fundamenta terre.

6 Ego dixi dij estis: et filij excelsi omnes.

7 Vos autẽ sicut homines moriẽmini: et sicut vnus de principibꝰ cadẽtis.

8 Surge deus iudica terrã: quoniã tu hẽreditabis in omnibus gentibus.

Ps Asaph. LXXXI.

DEus stetit in synagoga deorum: i medio autem deos discernit.

Quousqꝫ iudicatis iniquitatem: et facies peccantiũ sumitis? Dp.

Iudicate pupillo et egẽno: humilem et pauperẽ iustificate.

Eripite pauperẽ et egẽnum: de manu peccatoris liberate.

Nescierũt neqꝫ intellexerunt/i tenebris ambulãt: mouẽbuntur omnia fundamenta terre.

Ego dixi dij estis: et filij excelsi omnes.

Vos autẽ sicut homines moriẽmini: et sicut vnus de principibꝰ cadẽtis.

Exurge deꝰ iudica terrã: quoniã tu hẽreditabis in omnibus gentibus.

Ps Asaph. LXXXII

DEus stetit i cœtu dei: in medio deos diiudicat.

Vsquequo iudicatis iniquitatem: et facies ipiorũ suscipitis? Sela.

Iudicate pauperi et pupillo: egẽno et inopi iuste facite.

Saluate inopem et pauperem: de manu ipiorũ liberate.

Non cognoscunt nec intelligunt/in tenebris ambulant: mouẽbuntur oia fundamenta terre.

Ego dixi dij estis: et filij excelsi omnes vos.

Ergo quasi adam moriẽmini: et quasi vnꝰ de principibus cadẽtis.

Surge domine iudica terram: quoniã tu hẽreditabis omnes gentes.

TITVLVS. Psalmus Asaph. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu psalmum incoat et finit. medius sermo: deo tribuitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Deus stetit in synagoga deorũ: in medio autẽ deos diiudicat. alij

tit dominus carneo ſũpto velamine cõgregationi iudicũ hebræorũ ſacerdotũ/ſcribarũ/& phariſeo-
2 rum medius:in medio autẽ eos qui iuſte & qui perperã iudicãt diſcernit. Vſquequo iudicatis iniqui-
tatem:& facies peccatorũ ſumitis/hic dei ſermo.vſquequo falſum facitis iudiciũ:et mores tranſgreſ-
3 ſorum vobis vendicatis. Iudicate egeno & pupillo:humilẽ et pauperẽ iuſtificate.iuſtitiã facite mo-
4 pi et orphano:depreſſo et mẽdico iuſtũ iudiciũ reddite. Eripite pauperẽ & egenũ:de manu pecca-
toris liberate.eruite veſtro iudicio inopẽ & calamitate preſſũ:& de potẽtia iniuſti & calũniatoris exi-
5 mite. Neſcierunt neq; intellexerunt/in tenebris ambulant:mouebuntur oĩa fundamẽta terre.iudi-
ces terre malicia excecati ignorauerunt/& nõ ceperunt mẽte iuſtificationes dei/in cupiditatibus ſuis
viuunt:ſed mouebitur et cõcutietur mũdus iſte/& peribit oĩs cõcupiſcẽtia eius cũ dñs venerit ad iu-
6 dicium. E go dixi dij eſtis:& filij excelſi oẽs. ego vocaui vos deos:& filios dei oẽs. Vos autẽ ſicut ho
7 mines moriemini:& ſicut vnus de principib⁹ cadetis.attamẽ non ſicut deus immortales eritis/ſed ſi-
8 cut primus parẽs morte ſoluemini:& ſicut potẽtes orbis in interitũ ruetis. Surge deus iudica terrã:
quoniã tu hereditabis in oĩbus gẽtibus.hic iterum propheta/expergiſcere dñe/cõdẽna aduerſarios
tuos/iudices ſynagoge/pontifices/ſcribas & phariſeos:quoniam illis iudicatis/tu poſſidebis oẽs na-
tiones/illis deletis/tu accipies hereditatem et poſſeſſionem tuam terminos terre.

ADVERTE primo verſu.deus ſtetit in ſynagoga deorũ/i medio autẽ deos diiudicat:Hieronym⁹
ex hebræo/deus ſtetit in cetu dei:in medio deos diiudicat.Sed dicet forſan quiſpiam:noſtra trala-
tio accõmodatior videtur.nã ſynagoga & cetus/multorũ eſt:deus autẽ ſingularis/neq; collectionem
vllam dicit. & diiudicare item in medio:multitudinẽ reſpicere par eſt.et deorũ dicẽdũ eſſe cõfirma-
re videtur ſexti verſus principiũ.ego dixi dij eſtis. Verũ Hieronym⁹ quo ad hoc recte vertit.nam vbi
dicimus deus ſtetit in ſynagoga deorũ:illud deorum/ in hebræo EL dicitur/& ſingulare eſt/& dei
non deorũ ſignificat.& vocabulũ eſt quo pſalmo 21 deus meus deus meus vt quid dereliquiſti me:
dñs noſter vocat patrẽ.& quod in principio pſalmi 49 deus/deus/deus locutus eſt:dictum eſt eſſe
nomen patris.quare cũ dicitur deus ſtetit in ſynagoga dei:deus ꝓ filio/& dei pro patre ſumitur.acſi
diceret:Chriſt⁹ deus ſtetit in ſynagoga dei patris.& quid mirũ ſi patris ſynagogã appellat:que iu-
dicabat in domo patris eius/ſic eni cũ templũ intrauit/zelo dei patris ſucceſus/vendẽtes & ementes
ejiciens.nolite(inquit)facere domũ patris mei domũ negociationis.ſic igitur dei/eũ exprimit ad quẽ
ſynagoga pertinebat:nõ autẽ id quod ipſã integrabat ſynagogã.at ſeptuaginta interpretes/putan-
tes id quod ſubiũgebatur ſynagoge/ad integrationẽ eius reſpicere:corruperũt litterã dicẽtes in ſy-
nagoga deorũ/cũ dei dicendũ fuiſſet/non tã illuſi amphibologia q̃ torta intelligẽtia lapſi.Et quod
ſubiungitur in medio deos diiudicat:aliqui codices/ex hebræo habent in medio deus diiudicat.&
id tolerari poſſet.nã deus primo loco & hic idẽ vocabulũ habetur ELOHIM:quod in hac ſecunda
particula & deus & deos verti poteſt/& quod ſexto verſu Hieronymus & interpretes dij verterũt/
vt par erat. Verũ admodũ conſonũ eſt:vt dicatur pluratiue/in medio deos diiudicat.& id conceſſe-
rim ſexto verſu ſpiritũ ſanctũ cõfirmare cũ dixit/dixi dij eſtis/nõ autẽ ſextũ verſũ cõfirmare dicẽdũ
fuiſſe deus ſtetit in ſynagoga deorũ.nã ſic in primo verſu ꝓ ſecũdã particulã/dij vocati eſſẽt ad quos
ꝓcludubio de diuinitate ſua/et cõſubſtãtialitate cũ patre dñs noſter ex 10 Ioannis apertum habuit
ſermonem. At iterũ dices:vbi ELOHIM pro filio reperitur/poſſũ dicere ſecũdo vocabulo pſalmi
49.quod ſi apertius teſtimonium requiris:hoc nequaq̃ refutare iure valebis/ex pſalmi 44/verſu
octauo/ſedes tua deus in ſeculũ ſeculi/vbi deus ELOHIM dicitur:& quod de filio intelligatur:ſe-
quens verſus aperte inſinuat in quo dicitur/dilexiſti iuſtitiã & odiſti iniquitatẽ/ꝓpterea vnxit te de⁹
deus tuus oleo letitie pre cõſortibus tuis.cui eni alij q̃ Chriſto dño/hec cõuenire poſſunt/ ¶ Sexto
verſu/& filij excelſi:excelſi genitiuus ſingularis.ſic eni grece και υιοι υψιστου quo verſu aduer-
ſus calũnias iudeorũ vſus eſt dñs.ſiue eni calumniabãtur ꝙ ſe deũ dixiſſet:prima parte verſus eo-
rum ora claudebat.& ꝙ filium dei:ſecunda eiusdẽ verſus particula eorũ feriebat ſtultitiã.at vero cũ
ſe filiũ dei dixiſſet/calũniabantur ꝙ ſe diceret deũ:ideo prima particula in eos vſus eſt.Et ſi oculos
mẽtis habuiſſet:ex primo verſu aperte cognouiſſet eũ eſſe deũ.& de ꝑſetia Chriſti ſaluatoris eos in
medio diiudicantis vt in decimo capite Ioannis habetur:vniuerſa preſentis pſalmi impleta eſt pro-
phetia. ¶ Septimo verſu.ſicut homines:Hieronymus ſicut Adam.quo volũt deſignari mortẽ tẽpo-
ralẽ quã ex primo patre incurrimus.quod ſubiũgitur/& ſicut vnus de principibus cadetis:intelligi
volũt mortẽ ſecũdã & ſpiritualẽ/inſtar alicuius principũ apoſtaſie malarũ poteſtatũ de celo ruẽtiũ.

¶Canticum pſalmus Aſaph. LXXXI.

1 DEus quis ſimilis erit tibi? ne taceas neq;

¶Canticum pſalmus Aſaph. LXXXI.

DEus quis ſimilis erit tibi? ne taceas neq;

¶Canticum pſalmus Aſaph. LXXXII.

DEus ne taceas ne ſileas: et non quieſcas

GALL.	ROM.	HEB.
compeſcaris deus.	compeſcaris deus.	deus.
2 Quoniã ecce inimici tui ſonuęrunt: et qui odęrũt te extulęrunt caput.	Quoniã ecce inimici tui ſonauęrũt: & qui te odęrunt extulęrũt caput.	Quia ecce inimici tui tumultuati ſunt: et qui odęrunt te ęleuauęrũt caput.
3 Super populum tuũ malignauęrunt conſilium: et cogitauęrunt aduerſus ſãctos tuos.	In plębem tuam aſtute cogitauęrunt conſilium: et cogitauęrunt aduerſus ſanctos tuos.	Contra populũ tuũ nequiter tractauęrũt: et inięrunt conſilium aduerſus arcanũ tuum.
4 Dixęrunt venite et diſperdamus eos de gente: et non memorętur nomẽ iſraęl vltra.	Dixęrunt venite diſperdamus eos ex gẽte: et nõ memorabitur nomen iſraęl amplius.	Dixęrunt venite et conteramus eos de gente: et nõ ſit memoria nominis iſraęl vltra.
5 Quoniam cogitauęrunt vnanimiter ſimul/aduerſus te teſtamẽtum diſpoſuęrunt: tabernacula idumæorũ et iſmaęlite.	Quoniã cogitauęrũt cõſenſum in vnũ: aduerſus te teſtamẽtũ diſpoſuęrũt Tabernacula idumæorũ et iſmaęlitũ / moab et agarẽni / gebal et ammon et amalęc: et alienigenecũ habitantibus tyrum.	Quoniam tractauęrunt pariter: contra te fœdus pepigęrunt. Tabernacula idumæe et iſmaęlitarũ / moab et agarẽni / gebal et ammon et amalec: paleſtina cum habitatoribus tyri.
6 Moab et agarẽni / gebal & ammon / & amalęc: alienigene cum habitantibus tyrum.		
7 Etenim aſſur venit cum illis: facti ſunt in adiutorium filijs lot. Semper.	Etenim aſſur ſimul venit cum illis: facti ſunt in ſuſceptionẽ filijs lot. Dp̃.	Sed et aſſur venit cũ eis: facti ſunt brachium filiorum lot. Sela.
8 Fac illis ſicut madian & ſiſare: ſicut iabin in torrẽte ciſſon.	Fac illis ſicut madian et ſiſare: et ſicut iabin in torrente ciſſon.	Fac illis ſicut madian et ſiſare: ſicut iabin in torrẽte ciſſon.
9 Diſperięrũt in endor: facti ſunt vt ſtercus terre.	Diſperięrũt in endor: facti ſũt ſicut ſtercus terre.	Cõtriti ſũt in endor: fuęrunt q̃ſi ſterqliniũ terre.
10 Pone principes eorum ſicut oręb: & zęb & zebee et ſalmana.	Pone principes eorum ſicut oręb zęb zebee et ſalmana / omnes principes eorum qui dixęrunt: hęręditate poſſideamus nobis ſanctuarium dei.	Pone duces eorum ſicut oręb et zęb et zebee et ſalmana / omnes principes eorum qui dixęrunt: poſſideamus nobis pulchritudinem dei.
11 Omnes pricipes eorum qui dixęrunt: hęręditate poſſideamus ſanctuarium dei.		
12 Deus meus pone illos vt rotam: ſicut ſtipulam ante faciem venti.	Deus meus pone illos vt rotam: et ſicut ſtipulã ante faciem venti.	Deus meus pone eos vt rotam: quaſi ſtipulã ante faciem venti.
13 Sicut ignis qui comburit ſiluam: ſicut flãma comburens montes.	Sicut ignis qui comburit ſiluas: vęlut ſi flamma incendat montes.	Quomodo ignis comburit ſiluam: et ſicut flãma dęuorat montes.

14 Ita persequeris illos in tẽ pestate tua: et in ira tua turbabis eos.
15 Imple facies eorũ ignominia: et querent nomen tuum domine.
16 Erubescant et conturbẽtur in sęculum sęculi: et cõfundantur et pereant.
17 Et cognoscãt quia nomẽ tibi dns: tu solꝰ altissimꝰ in omni terra.

Ita persequeris eos in tẽpestate tua: et in ira tua conturbabis eos.
Imple facies eorũ ignominia: vt quęrant nomen tuum domine.
Cõfundant et cõturbẽt in scḿ scḿ/et reuereãt et pereant: et cognoscãt qa nomen tibi dominus.
Tu solus altissimus: supꝫ omnem terrã.

Sic persequere eos in tẽpestate tua: et in turbine tuo conturba eos.
Imple facies eorũ ignominia: et quęrẽt nomẽ tuum domine.
Confundantur et cõturbentur vsqꝫ in sęculum: et ęrubescãt et pereant.
Et sciant quia nomẽ tuũ est dominus: solus tu excelsus super omnẽ terrã.

TITVLVS. Canticũ psalmi Asaph. psalmus de bellis populo sancto veteris synagoge inflictis. ꝓpheta in spiritu.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus quis similis erit tibi: ne taceas/neqꝫ cõpescaris deus. deus qs poterit tibi assimilari vt resistere possit tot et tantis aduersariis nostris? tu ne ipsis populũ tuũ iuadẽ-
2 tibus tacitus sis/ne quietus sinas eos in tuos debacchari. Qm̃ ecce inimici tui sonuerũt: & qui oderũt te extulerunt caput. ne quiescas sed accede in auxiliũ populi tui/quia ecce hostes legis tue & cultꝰ
3 tui impetũ bellicũ & strepitũ fecerũt: & qui te odio ꝓsequũtur/superbia eleuati sunt. Super populum tuũ malignati sunt cõsiliũ: & cogitauerũt aduersus sanctos tuos. cõtra hebraicã plebẽ tuã iniuste
4 & maligne consultauerũt: & machinati sunt mala in cultores tuos. Dixerũt venite et disperdamus eos de gente: et nõ memoret nomẽ israel vltra. exhortati sunt se hostes nostri dicẽtes/accedite & de-
5 leamus hebræos de populis terre: & dispereat funditus memoria populi israel. Qm̃ cogitauerunt
6 vnanimiter simul aduersũ te: testamentũ disposuerũt tabernacula idumæorũ et ismaelite. Moab & agareni / gebal et ammon et amalech: alienigene cũ habitantibus tyrũ. ne sileas ne cõpescaris ne
dissimules auxiliũ deus/qñ cõspirauerunt simul aduersum te: confederata sunt cõuẽticula filiorum esau/& ismaelite. moabite & filij agar/sobalite/ãmonite & amalechite: palestini cũ habitatoribꝰ syrie.
7 Eteni assur venit cũ illis: facti sũt in adiutoriũ filijs lot. sed & assyrius hostis se accinxit ad affligendum populũ tuũ sicut & isti finitimi & accole eius: & adiuuerũt moabitas & ammonitas ad eũ dispen-
8 dendũ. Fac illis sicut madian & sisare: sicut iabin in torrẽte cisson. vindictã exerce in eos sicut in madian qui a gedeone fusus est/& sicut sisare pricipi exercitus: sicut iabin regi chanaam quos barach
9 comitãte delbora deturbauit apud torrentẽ cisson. Disperierũt in endor: facti sunt vt stercus terre.
vlciscere in eos/sicut qui perierunt in die percussionis saul iuxta endor/qui insepulti iacuerũt facti ve-
10 luti ruder & sterquiliniũ ipsi terre. Pone principes eorũ: sicut oreb et zeb & zebee & salmana. sic disperde duces militie aduersariorũ populi tui: sicut dispdidisti pricipes exercitus madian oreb/zeb/
zebee & salmana/quorũ primũ bellatores ephraim interfecerũt in petra/& secundum in torculari
11 tertiũ & quartũ gedeon gladio suo transfodit. Oẽs principes eorũ qui dixerũt: hereditate possideamus sanctuariũ dei. disperde inquã hoc pacto oẽs primarios viros eorũ qui in superbia locuti sũt di-
12 centes: deleta israelitica gẽte/possessione capiamus terrã in qua coluerũt deũ suũ. Deus meꝰ pone illos vt rotã: & sicut stipulã ante faciẽ vẽti. deus meus qui pedẽ figere & stabilire voluerũt in here-
13 ditate tua: fac eos instabiles veluti trochũ & veluti paleas in flatibus ventorũ. Sicut ignis qui cõburit siluã: & sicut flãma cõburẽs mõtes.
14 Ita persequeris in tẽpestate tua: et in irã tua cõturbabis eos. dñe deꝰ i valida succẽsione tua sicut ignis exurẽs lucos & nemora/persequẽs vrge eos: & in idignatione ire tue tanꝫ flãma ethnã aut mõtes alios perpetuo cõflagrare faciens/puni eos. Imple fa-
15 cies eorũ ignominia: & querẽt nomẽ tuũ dñe. pateat & in aperto sit ignominiosa eorũ punitio: & q
16 videbunt/eorũ exemplo deterriti/te deũ esse credent. Erubescant & conturbenť in seculũ seculi: & confundanť & pereãt. capita factionis aduersariorũ patẽti cõfusione deijcianť/& turbationi eorum
17 nulla detur requies: pessũdentur in abyssũ/& eterna morte intereãt. Et cognoscant quia nomẽ tibi dns: tu solus altissimus in omni terra. et alij cõfusione eorũ edocti/& ipsi in suppliciis detẽti cõfiteri & agnoscere cogãtur/quia nõ ipsi sed tu solus vocari debes dns: et quia tu solus potentissimꝰ i vniuerso terrarũ ambitu & in vniuersa vbicũqꝫ gentium terrarum plaga.

ADVERTE Primo versu/deus quis similis erit tibi: Hieronymꝰ ex hebræo/deus ne taceas. vterqꝫ

ſenſus bonus:eſtq; hic ter ταυτολογια/terq; idē ad affectū aut myſteriū repetitus ſermo.& vocabulorum homonymia hanc variā interpretū induxit expoſitionē. ¶ Tertio verſu.aduerſus ſanctos tuos:ex hebræo/aduerſus arcanū tuū.q̄ dicunt iuſtificationes & iudicia:qb⁹ ſāctificabant.q̄ hebreis nota erāt:alijs autē gētib⁹ occulta vt ſcriptū eſt.nō fecit taliter oi nationi:& iudicia ſua nō manifeſtauit eis. ¶ Nono verſu.facti ſūt vt ſterc⁹ terre.id/terre:datiuus eſt.nam & gręce εγενηθησαν ωσει κοπρος τη γη.ac ſi dicamus facti ſūt tanq̄ fim⁹ & letamē ipſi terre. ¶ Duodecimo verſu.de⁹ meus pone illos vt rotā:vbi habem⁹ rotā/gręce habet τροχον.quod & rotā & volubilitatē ſignificat. ſūt q arbitrant lanuginē luthei floris cuiuſdā ſpeciei intyborū ſatis note/intelligi:que deciduo flore in ſimilitudinem candidi orbiculi teretiſq; ſpherule in ſūmitate tyrſi colligit. ¶ Quartodecimo verſu/in principio.ita pſequeris/& in fine turbabis eos:ex hebræo accomodatius ita perſequere & cōturba eos.& exp̄cedētib⁹ verſib⁹/8 fac illis/10 pone pricipes eorū/& illi ſubſequēti 15 verſu/ipſe facies eorū/in qb⁹ oibus dep̄catorio vſus eſt modo:ita quoq; & cōſēraneū vt eode ytat hoc verſu 14.

¶In finem pro torcularibus filijs Core pſalm⁹ LXXXII.

1 QVam dilecta tabernacula tua dñe virtutū:cōcupiſcit & dęficit aia mea in atria domini.

2 Cor meū & caro mea:exultauęrūt in deū viuum.

3 Etenim paſſer inuenit ſibi domum:& turtur nidum ſibi vbi ponat pullos ſuos.

4 Altaria tua dñe virtutū: rex meus & deus meus.

5 Beati qui habitāt in domo tua:in ſęcula ſęculoꝝ laudabunt te. Semper.

6 Beatus vir cuius eſt auxilium abs te/aſcenſiones i corde ſuo diſpoſuit in valle lachrimarū:i loco quē poſuit.

7 Etenī bñdictiones dabit legiſlator/ibunt de virtute in virtutem: vidębitur deus deorum in ſion.

8 Domine deus virtutum exaudi orationē meā:auribꝰ pcipe deꝰ iacob. Sēp

9 Protector noſter aſpice deus:& reſpice in faciem chriſti tui.

¶In finem pro torcularibus filijs Core pſalmus LXXXII.

QVā amabilia ſūt tabernacula tua dñe virtutū:cōcupiuit & dęfęcit aia mea in atria dñi. Cor meum & caro mea exultauęrunt in deum viuum/etenim paſſer inuenit ſibi domū: & turtur nidum vbi reponat pullos ſuos. Altaria tua dñe virtutū: rex meus & deus meus. Beatiq habitāt in domo tua dñe:in ſęculum ſęculi laudabunt te. Dp. Beatus vir cuiꝰ eſt auxilium abs te dñe/aſcenſus in corde eius diſpoſuit in conualle lachrimarum: i locū quē diſpoſuiſti eis. Etenī bñdictionē dabit q legē dedit/ambulabūt de virtute in virtutē:vidę bitur deus deorū in ſion. Dñe deꝰ virtutū exaudi p̄cē meā: auribꝰ percipe deus iacob. Dp. Protector noſter aſpice deus:& reſpice in faciem chriſti tui.

¶Victori pro torcularibus filijs Core pſalmus. LXXXIII.

QVam dilecta tabernacula tua dñe exercituū:dęſiderat & dęficit aia mea i atria dñi. Cor meum & caro mea: laudabūt deū viuentem. Siquidem paſſer inuenit domum:& auis nidū ſibi vbi ponat pullos ſuos. Altaria tua dñe exercituum:rex meꝰ & deꝰ meꝰ. Beati qui habitant in domo tua:adhuc laudabūt te. Sela. Beatus homo cuius in te eſt fortitudo/ſęmitei corde eius/tranſeūtes in valle flętus/fontem ponent eam: bñdictione quoq; amicięt⁹ doctor. Ibunt de fortitudine in fortitudinem: parębunt apud deum in ſion. Dñe deus exercituū exaudi orationē meam:auſculta deus iacob. Sela. Clypeus noſter vide deus: & attende faciē chriſti tui.

10 Quia melior est dies vna in atrijs tuis: super milia.
11 Elegi abiectus esse in domo dei mei: magisq; habitare in tabernaculis peccatorum.
12 Quia misericordiã & veritatẽ diligit deus: gratiã & gloriã dabit dominus.
13 Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocẽtia: domine virtutũ beatus homo qui sperat in te.

Quia melior est dies vna in atrijs tuis: super milia.
Elegi abiectus esse in domo domini: magisq; habitare i tabernaculis peccatorum.
Quoniã misericordiã & veritatem diligit dñs: gratiam & gloriã dabit deus.
Dñs nõ priuabit bonis ambulãtes in innocẽtia: dñe deus virtutum beatus homo qui sperat in te.

Quoniã melior est dies in atrijs tuis: super milia.
Elegi abiectus esse in domo dei mei: magisq; habitare i tabernaculis impietatis.
Quia sol & scutum dñs deus, gratiã & gloriã dabit dominus: nec prohibebit bonum ab ijs qui ambulant in perfectione.
Domine exercituũ: beatus homo qui confidit in te.

TITVLVS. Ad victoriam pro torcularibus filijs core psalmus. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Quã dilecta tabernacula tua dñe virtutũ: cõcupiscit & deficit aia
mea in atria dñi. o dñe deus exercituũ quã desiderabilia celestia habitacula tua: elanguet animus
2 meus, & desiderio tabescit ad habitacula dei mei ingrediẽda. Cor meũ & caro mea: exultauerunt
3 in deũ viuũ. aia mea & corpus meũ: delectata sunt in imortalẽ viuentẽq; cõditorẽ oim. Etenim pas-
4 ser inuenit sibi domũ: & turtur nidũ sibi vbi reponat pullos suos. Altaria tua dñe virtutũ: rex meus
& deus meus. quid mirũ si aia mea cõcupiscit, elãguet & contabescit desiderio atriorũ tabernaculorũq; tuorũ dñe deus meus, deus sabaoth: rector meus & cõditor meus. nã & passer & hirundo
inueniũt aras tuas pro domo et nidificatione sua: vbi collocẽt fœtus suos, ita beati domũ tuã cele-
5 stẽ reperiunt, vbi quiescãt & habitent in sempiternũ. Beati qui habitãt in domo tua dñe: in secula
6 seculorum laudabunt te. reuera fœlices sunt qui incolũt celestia habitacula tua dominator immense: nam laudes tuas recrepabũt sine fine. Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascẽsiones in
corde suo disposuit in valle lachrimarũ: in loco quẽ posuit. nõ solum beati qui habitãt in celesti domo tua, sed etiã beatus homo ille quem tu dñe deus adiueueris illuc peruenire, qui in hoc flebili,
miserabili, infimoq; mundo semitas ad te cõscendẽdi in anima sua cõstituit in loco ꝓbationis sue:
7 & quem iustitia tua illi deputauit. Etenim benedictiones dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbit deus deorũ in sion. nã qui eiusmodi fuerint, charismata a verbo dei eterne legis datore accipient, procedent de celestiũ potestatũ choro in chorum: conspicietur rex regũ & dñs domi
8 nantium in celesti hierusalem, ciuitate beatorũ. Domine deus virtutum exaudi orationem meam:
auribus percipe deus iacob. dominator omniũ, celestium potestatũ conditor admitte precẽ meã:
9 deus amator fidelium & vitia calcãtium, precibus meis inclina fauorẽ tuũ. Protector noster aspice deus: & respice in faciem Christi tui. defensor & auxiliator noster intende nobis: pater oculum
intẽde in filium, in Christum tuum, vt illum nobis apertum & notum facias per quem cupimus, &
10 per quẽ solum possum⁹ in domũ tuam peruenire. Quia melior est dies vna in atrijs tuis: super mi
lia. respice in faciẽ Christi tui vt ad te peruenire possimus, quia prestat vno die in habitaculis ce-
11 lestis mansionis tue esse: q̃ inumeris diebus in hac lachrimarũ valle. Elegi abiectus esse in domo
dei mei: magisq; habitare in tabernaculis peccatorũ. sic cõcupiscit anima mea ad atria tua dñe, q̃
12 longe pretuli vltimus esse in celesti habitatione tua: q̃ primus in habitaculis impiorũ. Quia misericordiam & veritatem diligit deus: gratiam & gloriam dabit dominus. quia deus misericors & verax est, & filium diligit qui misericordia & veritas est: ipse qui cunctis dominatur, peccata nobis dimittet per misericordiam suam elargito gratie sue munere, & per veritatem suam promissa beni-
13 gnitatis sue implens nos perducet in vitam eternã. Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia: domine virtutum beatus homo qui sperat in te. non fraudabit eternis bonis eos qui in
puritate vite degũt: o domine deus celestium omnium potestatũ, felix nimium & quem vite eterne manet euentus, vir ille qui totam spem & expectationem suam reijcit in te.

ADVERTE. Tertio versu. etenim passer inuenit sibi domũ, & turtur nidũ sibi: Hieronymus ex hebreo, siqdẽ passer iuenit domũ & auis nidũ sibi. et paul⁹ hebre⁹ testat: vbi apd nos habet turtur, et in hieronymo auis, ex hebreo legẽdũ hirũdo. & id q̃drati⁹. nã & passeres i magnis tẽplis & sacris

edificijs plerūq; circa altaria/ antra ſibi reperiunt & hirūdines nidos extruūt. ſi igitur deus paſſeribus & hirūdinibus nō denegat habitāda ſua mūdi huius altaria: tanto minus aiabus ſui deſiderio fruēdi lāguētibus/& in hac lachrimarū valle aſcēſus ad eū ſtruētib⁹ / tandē denegatur⁹ eſt ſua celeſtis aule atria. ¶ Quinto verſu. in ſecula ſeculorū laudabūt te: Hieronym⁹ ex hebræo adhuc laudabūt te. & de dictiōe SELA/quā putat N. Lyra interptes vertiſſe in ſecula ſeculorū: qđ Paulus hebræus negat/ſed HOD dictionē aliā hebraicā quā Hieronym⁹ hic adhuc/& alias vertit vltra: de Sela inquā diſputatio inter hebræos eſt. & aliqui vertūt ſemp / alij diapſalma/id eſt diſtinctio pſalmodie/alij SELA nō mutāt/alij dicūt nichil ſignificare. & nos in diapſalmate eccleſiaſtico habem⁹ ſeculorū amē. & certū eſt poſt cōplemēta additū: nichil ſignificare/ſed eſſe alicui⁹ octo troporū eccleſiaſtici cōcent⁹ notā/eſſeq; ſolū diapſalma. ꝑ quo ſcribi ſolet euouae. ſepara enim has ſenas vocales E.V.O.V.A.E. & videbis eas reſpōdere ſex ſyllabis SE.CV.LO.RVM. A.MEN (ſunt enim harū ſyllabaꝝ vocales littere) & idē eſſe ac ſi diceret ſeculoꝝ amē. quod factū eſt: ne ignari/nō ꝑ nota capiētes/finito melo inſup boarēt ſeculorū amē. itaq; ſeculorū amē diapſalma: nichil ſignificat/niſi meli diſcrimen. ita Sela in fine/cōpleto carmine: ſolū diapſalmatis notā eſſe reor. & ſeculorū amen in medio diuini cuiuſpiā elogij inſertū: ꝓpetuitatē ſignificat/neq; diapſalma eſt diſcretioniſq; cantus nota. ita crediderūt nōnulli hebræorū ſela de integritate alicui⁹ verſus pſalmi perpetuitatē ſignificare: & haud abſurde vertendū in ſecula ſeculorū/& neq; tūc pro nota diapſalmatis accepęre. & mirū eſt quomodo id noſtrū ſeculorū amē: omni ex parte cōſpiret illi hebraico ſela/vt nunc ſignificatiuum ſit/nūc vero ſola diapſalmatis diſcretioniſq; meli nota. Quid etiam ſi Sela nota ſit fortaſſis iubili/vt & neumata alias ad hoc inducta ſuſpicati ſum⁹/quaſi quoſdam diui ne incōprehēſibilitatis ad deū nutus: & hoc illi precipuū eſſe/diapſalmatis autē officium ſecundū locū tenęre/vt & neumatū apud nos troporū. at de hoc ſatis. ¶ Sexto verſu. aſcēſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrimarū in loco quē poſuit: Hieronymus ex hebræo ita intellexit/ſemite in corde eius trāſeūtes in valle fletus/fontē ponēt eam. quo deſignari videt/qui iuuabit a te/ſemitas veniēdi ad te que ſunt ꝓcepta vite eterne cōtinebit in corde/& qui trāſeūt in valle lachrimaꝝ auxiliū a te conſecuti fontē ponūt eā vallē lachrimarū/hūc inferiorē mundū fontē lachrimarū ſibi ponūt/ſciētes a te dictū beati qui nūc fletis quia ridebitis. Paul⁹ hebræ⁹: fontē/baptiſmū intellexit. ¶ Duodecimo verſu. quia miſericordiam & veritatem diligit deus: Hieronymus ex hebræo/quia ſol & ſcutum dominus deus. & ita ex hebræo legendum aſtipulatur Paulus hebræus. quo ſignificari volūt. ſic deum dare gratiam: vt ſol dat lumen. ſic gloriam: vt propugnator victoriam. Nam & lumen & victoria: a ſole & propugnatore ſunt/& a ſole & propugnatore conſeruantur. in quoꝝ gratia & gloria: a deo ſunt/& a deo conſeruantur.

¶In finē filijs core pſalmus. LXXXIIII

Pſalm⁹ de ſemperſancta virgine MARIA.

1 BEnedixiſti dñe terram tuam: auertiſti captiuitatem iacob.

2 Remiſiſti iniquitatē plębis tue: operuiſti omnia peccata eorum. Sēper.

3 Mitigaſti omnem iram tuam: auertiſti ab ira indignationis tue.

4 Conuerte nos deus ſalutaris noſter: & auerte irā tuam a nobis:

5 Nūquid in ęternum iraſcęris nobis: aut extēdes iram tuam a generatione in generationem?

¶In finē filijs core pſalmus. LXXXIIII

BEnedixiſti dñe terram tuam: auertiſti captiuitatem iacob.

Remiſiſti iniquitatē plębis tue: operuiſti omnia peccata eorum. Dp̄.

Mitigaſti omnem iram tuam: auertiſti ab ira indignationis tue.

Conuerte nos deus ſalutaris noſter & auerte irā tuā a nobis: vt nō in ęternum iraſcaris nobis.

Neq; extendas iram tuā a progenie in progenies/

¶Victori filiorum core pſalmus. LXXXV.

PLacatus es domine terre tue: reduxiſti captiuitatem iacob.

Dimiſiſti iniquitatē populo tuo: operuiſti oēs iniquitates eorum. Sela.

Continuiſti omnem indignationē tuam: cōuerſus es ab ira furoris tui.

Conuerte nos de⁹ Ieſus noſter: & ſolue iram tuā aduerſum nos.

Noli in ęternū iraſci nobis: extendēs iram tuam in generationem & generationem.

6 Deus tu conuersus viui-
ficabis nos: & plębs tua
lętabitur in te.
7 Ostende nobis domine
misericordiam tuam: &
salutare tuum da nobis.
8 Audiam quid loquatur
in me dñs deus: quoniã
loquętur pacem in plębẽ
suam.
9 Et super sctõs suos: & in
eos qui cõuertunt ad cor
10 Vęrũtamen prope timẽ-
tes eum salutare ipsi⁹: vt
inhabitet gloria in terra
nostra.
11 Misericordia & veritas
obuiauęrunt sibi: iustitia
& pax osculate sunt.
12 Veritas de terra orta est:
& iustitia de cęlo ꝓspexit
13 Et enim dñs dabit beni-
gnitatem: & terra nostra
dabit fructum suum.
14 Iustitia ante eum ambu
labit: & ponet in via gres
sus suos.

deus tu conuertens viuifi
cabis nos: & plębs tua lę-
tabitur in te.
Ostende nobis dñe mise
ricordiam tuam: & salu-
tare tuum da nobis.
Audiam quid loquatur
in me dñs deus: quoniã
loquętur pacem in plebẽ
suam & super sanctos su-
os: & in eos qui conuer-
tuntur ad ipsum.
Vęrũtamen prope timẽ-
tibus eum salutare ipsi⁹:
vt inhabitet gloria in ter
ra nostra.
Misericordia & vęritas
obuiauęrũt sibi: iustitia
& pax complexe sunt se.
Veritas de terra orta est:
& iustitia de cęlo ꝓspexit
Etenim dñs dabit beni-
gnitatem: & terra nostra
dabit fructum suum.
Iustitia ante eum ambu
labit: & ponet in via gres
sus suos.

Nonne tu reuertẽs viuifi
cabis nos: & popul⁹ tu⁹
lętabitur in te?
Ostende nobis dñe mise
ricordiam tuam: & salu-
tare tuum da nobis.
Audiam quid loquatur
dominus deus / loquętur
enim pacẽ ad populum
suum & ad sanctos suos:
vt non conuertantur ad
stultitiam.
Vęrũtamen prope est ijs
qui timent eum salutare
eius: vt habitet gloria in
terra nostra.
Misericordia & vęritas
occurrerũt: iustitia et pax
deosculate sunt.
Vęritas de terra orta est:
& iustitia de cęlo ꝓspexit
Sed & domin⁹ dabit bo
num: & terra nostra da-
bit germen suum.
Iustitia ante eum ibit: &
ponet in via gressus ꝯos.

TITVLVS. Ad victoriam filijs core psalmus. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu ordiť.
1 EXPOSITIO CONTINVA. Benedixisti dñe terram tuam: auertisti captiuitatẽ iacob. benedi-
ctione perfudisti terrã tuam / terrã que germinauit saluatorẽ / terram que dedit fructũ suum / virgi-
nem almam virginẽ fœtam / virginẽ incõtaminatã: dissoluisti duram iustorũ tuorum a diaboli iugo
2 captiuitatem. Remisisti iniquitatẽ plebis tue: operuisti omnia peccata eorũ. laxasti peccati debi-
3 tum populo tuo: contexisti oẽs iniquitates eorũ / imemor factus es delictorũ suorũ. Mitigasti oẽm
iram tuã: auertisti ab ira indignationis tue. mitigatus est punitionis tue rigor: a rigide vltionis ap-
4 petitu cõuersus es ad miseratiõis elargitionẽ copiosam. Conuerte nos de⁹ salutaris noster: & auer
te irã tuã a nobis. hic populus sanctus inducit / accelerationẽ missionis Christi dei & saluatoris pe-
5 tens / auersos reduc nos ad te dñe deus saluator noster: et tolle a nobis indignationẽ tuã. Nũquid
ineternũ irascęris nobis: aut extẽdes iram tuã a gñatione in gñationẽ / nũquid in sempiternũ indi-
gnationẽ tuã aduersus genus humanũ retinebis: aut ꝓgabis vltionẽ tuã a prima in nouissimam
6 generationẽ / nequaq̃ dñe deus saluator noster. Deus tu cõuersus viuificabis nos: & plebs tua leta
bit in te. cõditor noster ab ira ꝓpciat⁹ / viuificũ visitatiõis tue donũ elargieris nobis: & popul⁹ tu⁹
7 spiritu exultabit in te. Ostẽde nobis dñe miam tuã: & salutare tuũ da nobis. aperi nobis benigniſ-
simẽ deus thesaurũ misericordie tue: & benedictũ filiũ tuũ / CRISTVM tuũ / verbũ tuũ / saluatorẽ
8 nostrũ da nobis. Audiã quid loquat in me dñs deus: quoniã loquet pacem in plebẽ suã. Et super
9 sanctos suos / & in eos qui cõuertũtur ad cor. hic propheta / auscultabo oraculum dei in me loquẽ-
tis / oraculum quidẽ eius est: quoniã annũciabit euangeliũ pacis & recõciliationẽ suam cum homi-
10 nibus. & cum sanctis suis: & cũ eis qui ad vitam se accingũt spiritualẽ. Vęrũtamẽ prope timentes

eum ſalutare ipſius:vt inhabitet gloria in terra noſtra.attamen dei oraculũ eſt/ Chriſtũ dñm quẽ conſtituit ſaluatorẽ omniũ vicinum eſſe timentibus eum: vt e proximo maieſtas eius incolat terrã noſtram/terrã ſanctã/terram benedictã/terrã quã benedixit dñs/purum/ſanctũ/intactũ/illibatũ puellare gremiũ. M iſericordia & veritas obuiauerunt ſibi:iuſtitia & pax oſculate ſunt. diuina miſericordia & veritas diuina/ in idem cõſpirarũt:diuina iuſtitia & recõciliatio cum hominib⁹ ſe amplexata ſunt & in amicitia iuncta. V eritas de terra orta eſt:& iuſtitia de celo proſpexit.verbũ dei/ vnigenitus patris eternus de terra ſancta/terra benedicta/de virgineo illabefacte deipare parentis vtero natus eſt:& nichilominus Chriſtus dñs miſericordia/veritas/pax noſtra & iuſtitia incarnatus in terris/celos nõ deſeruit ſed ſemper de throno ſuo celeſti(terrenis cũ celeſtibus reconciliatis)in equitate & iuſtitia prouidit. E tenim dñs dabit benignitatẽ : & terra noſtra dabit fructũ ſuũ. certo/& omni propulſo dubio/deus ſpiritũ ſanctũ dabit/pure & ſempерſancte virgini illabẽtem/ & ſancta & illibata virgo/terra benedicta/terra ſolo celeſti afflatu fecundata proferet altiſſimi virtutẽ/filium dei/gentiũ deſideratũ / & orbis ſaluatorẽ. I uſtitia ante eum ambulabit:& ponet in via greſſus ſuos.ante filium dei/ãte partũ virginis / benedicte terre fructũ/precurſor qui in via iuſtitie vẽturus eſt/prcibit/& poſt precurſorem ſuum mundi ſaluator mundo actus ſuos & patris ad que miſſus eſt opera manifeſtabit.

ADVERTE.Primo verſu.vbi dicimus benedixiſti dñe terram tuam:Hieronym⁹ ex hebræo dixit/Placatus es dñe terre tue.quo deſignatur/ſi placatus illi terre:ergo terra illa nõ eſt terra ire.a reliqua igitur terra filiorũ ade:excipitur benedicta illa terra.quãdoquidẽ reliqua turba filiorũ ade (niſi regeniti ſint in fructu benedicte huius terre) filij ſunt ire.habe igitur ex tralatiõe noſtra terrã illam/que ſuſcepto ſpiritu ſancto / ſuſcepto diuino dono/ſuſcepta dei patris benignitate protulit fructũ vite:eſſe benedictã.& ex tralatione hieronymi:nõ eſſe ire filiã.& malo hoc pacto cũ pio & ſancto viro Iuliano epiſcopo/qui & idem ſacer Hildephõſus a virgine quidem dilecto/& virginis amatore/ſentire:q̃ in odoratiſſimo filij dei thalamo/fetorem aliquẽ dęmonis excogitare/ & vbiq; per pſalmũ nomie terre/illabefactatam/omni laude noſtra ſuperiorẽ deiparam virginẽ(vt & ipſe ptactus vir ſanct⁹/& venerabilis antiſtes)intelligere/& ne etiã diuina laus vocabuli equiuocatione cõfundat codẽ in hymno euariata ſignificatiõe.omniſancte enĩ virgini (ſic eni greci παρθενιαν eam appellant)Chriſto deoq; plene credo de ſe dicenti:beatã me dicent oẽs generationes.angelo credo:gratia plenã ſalutanti eam.filio dei credo : mulierẽ de ſacratiſſima virgine dicentẽ beavẽter qui te portauit & vbera que ſuxiſti reſpõſiõe ſua cõfirmanti dicẽdo quĩmo/& etiã beatos illos qui audirent verbũ dei & cuſtodirent illud.& tu virgo aſpira/& benedictiõis tue fac nos apud ſaluatorẽ noſtrũ benedicti vẽtris tui fructũ participes: & incuruas hominũ mentes/ad ſolas tuas matris Chriſti dei noſtri meditãdas laudes cõuerte. & hũc pſalmũ in tuã & ſup benedicti fructquẽ terris ꝓfudiſti laudẽ frequẽter cogitare/cui ſit oĩs honor & gratiarũ actio in ſęcula. ¶ Secũdo verſu.remiſiſti iniquitatẽ plebis tue:melius plebi tue/tũ ex hebræo vbi habeť dimiſiſti iniquitatẽ populo tuo / tum ex greco αφηκας τας αμομιας τω λαω σου/& melior apparet ſermo. ¶ Tertio verſu.auertiſti ab ira indignatiõis tue:aptior ſermo auerſus es ab ira indignatiõis tue Nam & ſic ex hebræo cõuerſus es ab ira furoris tui. ¶ Sexto verſu.de⁹ tu cõuerſus Hieronym⁹ ex hebræo/nõne tu reuertẽs.& cũ reuertẽs a reuertor vẽiat/& pinde ſit ac ſi dicať/nõne tu reuerſus:fit vt recti⁹ illi quadret in tralatione nr̃a id cõuerſus q̃ cõuertens ex romana. quod vſurpant nõnulli rectius ſe dicere putãtes.deus tu cõuertẽs viuificabis nos.tametſi & grece nũc habeatur επιστρεψας qđ cõuertẽs potiuſq̃ cõuerſus interp̃tať. nichilomin⁹ iterp̃tes pſalmo 70/verſu 21 & 23 iterp̃tati ſũt cõuerſ⁹.& cõuerſus viuificaſti me.& cõuerſus cõſolat⁹ es me.& vtrobiq; ex hieronymo rñdet cõuerſ⁹. ¶ Nono verſu.& in eos qui cõuertuntur ad cor:Hieronymus/vt nõ cõuertãtur ad ſtultitiam.hic negationẽ:illi ceperunt affirmationẽ/ſed que ex negatione pretẽditur. Nam ſi ad veri agnitionem conuerti/ſumme ſapientie annexum eſt:cõuerti ad falſos deos/extreme eſt dementie.ſi ad ſpiritualia conuerti ſtabile & firmũ:ad carnalia prolabi / vanũ debile ac infirmũ.

¶Oratio ipſi Dauid.

LXXXIIII.

1 INclina domie aurem
tuã & exaudi me:qm̃
inops & pauꝑ ſum ego.
2 Cuſtodi animam meam
qm̃ ſanctus ſum : ſaluum

¶Oratio Dauid.

LXXXIIII

INclina dñe aurẽ tuã
ad me & exaudi me:
qm̃ egẽ⁹ & pauꝑ ſũ ego
Cuſtodi animam meam
qm̃ ſanctus ſum: ſaluum

¶Oratio Dauid.

LXXXV.

INclina dñe aurẽ tuã
exaudi me : quia egẽnus & pauper ſum ego.
Cuſtodi animam meam
quia ſanctus ſum : ſalua

fac ſeruũ tuũ deus meus ſperantem in te.

3 Miſerere mei dñe quoniam ad te clamabo tota die/lętifica animam ſerui tui:quoniam ad te domine animam meã leuaui.

4 Quoniã tu dñe ſuauis et mitis:& multe miſericordie oĩbus inuocãtib9 te.

5 Aurib9 percipe dñe orationem meam: & intẽde voci dęprecationis mee.

6 In die tribulationis mee clamaui ad te:quia exaudiſti me.

7 Non eſt ſimilis tui in dijs domine:& non eſt ſecundum opera tua.

8 Omnes gentes quaſcũq; feciſti venięt & adorabũt coram te domine:& glorificabunt nomen tuum.

9 Quoniam magnus es tu & faciens mirabilia:tu es deus ſolus.

10 Dęduc me dñe i via tua & ingrediar in vęritate tua: lętętur cor meum vt timeat nomen tuum.

11 Confitębor tibi domine deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomen tuum in ęternum.

12 Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me: & ęruiſti animam meam ex inferno inferiori.

13 Deus iniqui iſurrexęrũt ſup me/& ſynagoga potentiũ quęſierunt animã meam:& non propoſue-

fac ſeruũ tuũ deus meus ſperantem in te.

Miſeręre michi dñe quoniam ad te clamaui tota die/lętifica animam ſerui tui: quoniam ad te domine leuaui animam meã.

Quĩ tu dñe ſuauis ac mitis es: & copioſus in mia omnibus inuocãtib9 te.

Aurib9 percipe dñe orationem meam: & intẽde voci dęprecationis mee.

In die tribulationis mee clamaui ad te: quoniam exaudiſti me.

Non eſt ſimilis tibi ĩ dijs domine:& non eſt ſecundum opera tua.

Omnes gentes quaſcũq; feciſti venięt & adorabũt coram te domine: & honorificabunt nomẽ tuũ.

Quoniam magnus es tu & faciens mirabilia:tu es deus ſolus.

Dęduc me dñe i via tua: &ãbulabo i vęritate tua

Lętętur cor meum:vt timeam nomen tuum.

Confitębor tibi domine deus meus in toto corde meo:& honorificabo nomen tuum in ęternum.

Quoniam miſericordia tua magna eſt ſuper me: & ęripuiſti animã meam ex inferno inferiori.

Deus iiuſti inſurrexęrũt in me/& ſynagoga potẽtium quęſierũt animam meam:& non propoſuę-

ſeruũ tuum tu deus me9 qui confidit in te.

Miſeręre mei domie:qm̃ ad te clamabo tota die.

Letifica animã ſerui tui: quia ad te animam meã leuo.

Tu enim es dñe bon9 & ppiciabilis & mult9 mia: omnibus qui inuocãt te.

Exaudi domie orationẽ meam:& auſcultа vocem dęprecationum mearũ.

In die tribulationis mee inuocabo te: quia exaudies me.

Non eſt ſimilis tibi ĩ dijs domine:& non eſt iuxta opera tua.

Omnes gẽtes quas feciſti venient & adorabunt coram te domine:& glorificabunt nomen tuum.

Quia magnus es tu & faciens mirabilia: tu deus ſolus.

Doce me dñe viam tuã vt ambulẽ ĩ vęritate tua: vnicum fac cor meum vt timeat nomen tuum.

Confitębor tibi domine deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomen tuũ in ſempiternũ.

Quia miſericordia tua magna ſuper me:& ęruiſti animam meam de inferno extremo.

Deus ſuperbi ſurrexęrũt aduerſus me/& cœtus robuſtorum quęſierũt animam meã:& non poſuę-

GALL.	ROM.	HEB.
runt te in conſpectu ſuo.	runt te ante cõſpectũ ſuũ	runt te in conſpectu ſuo.
14 Et tu dñe deꝰ miſerator & miſericors: patiens & multe mie & vęrax.	Et tu dñe deꝰ meꝰ miſera tor et miſericorſ: patiẽs et multũ miſericors etvęrax	Tu autẽ dñe deꝰ miſeri cors & clemẽs: patiens & multe mie & vęrus.
15 Reſpice in me & miſerę re mei / da imperiũ tuum puero tuo: & ſaluum fac filium ancille tue.	Reſpice in me & miſerę re mei / da poteſtatẽ pue ro tuo: & ſaluum fac filiũ ancille tue.	Reſpice ad me & miſerę re mei / da fortitudinẽ tuã ſeruo tuo: & ſalua filium ancille tue.
16 Fac mecum ſignũ in bo no vt videãt qui odęrunt me & cõfundantur: quoniã tu dñe adiuuiſti me & conſolatus es me.	Fac mecum dñe ſignum in bono: videant qui me odęrunt & cõfundantur. Qm̃ tu domie adiuuiſti me: & conſolatus es me.	Fac mecum ſignũ in bo nitate / vt videant qui odę runt me & cõfundantur: quia tu dñe auxiliatꝰ es michi & cõſolatus es me.

TITVLVS. Oratio Dauid. pſalmus de Chriſto domino. propheta in ſpiritu inducit Chriſtum ſecundum diſpenſationem carnis pro ſe & ſuis ad patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. Inclina dñe aurẽ tuã & exaudi me: quoniã inops & pauper ſum ego. accõmoda celeſtis pater preci mee benignitatẽ tuã / & ſuſcipe eam: quoniã ego indigeo ope tua / & ſuſceptiõe tua. Cuſtodi aiam meã qm̃ ſanctꝰ ſum: ſaluũ fac ſeruũ tuũ ſperãtẽ in te. pater ſerua ſpiritũ meũ / qm̃ me mundũ & a pctõ imunẽ feciſti: ſalua inanitionẽ meã / ſalua ſerui tui formam in te ſolũ pater mi & deꝰ meꝰ cõfidentẽ. Miſerere mei dñe qm̃ ad te clamabo tota die: letifica aiam̃ ſerui tui quoniã ad te dñe aiam meã leuaui. pater eterne miſericordia tua ſuſcipiat me / quoniã te inuocabo aſſidue: infunde mẽti mee letitiã qui veni nõ vt facerẽ volũtatẽ meã ſed tuã / qm̃ ad te pater effudi ſpiritũ meũ / & orationẽ meã ante te obtuli. Qm̃ tu dñe ſuauis & mitis: & multe miſericordie oĩbꝰ inuocãtibꝰ te. miſerere mei pater & letifica me / qm̃ tu benignꝰ & clemẽs: et multũ ꝓpicius cũctis opẽtuã poſcẽtibꝰ. Auribꝰ percipe dñe orationẽ meã: & intẽde voci deꝓcatõis mee. benignitatibꝰ tuis ꝓſequere precẽ meã: & intẽtus eſto ad te fuſe orationi mee. In die tribulatiõis mee clamaui ad te: quia exaudiſti me. cũ ꝓſecutio hoſtiũ / cũ paſſio trãſitus mei iminebit inuocabo te: quia ſcio q exaudies me. Non eſt ſimilis tui in dijs dñe: & nõ eſt ſecundũ opa tua. nullꝰ tibi pater equari / nullꝰ aſſimilari poteſt in ijs quos diuinitatis participes feciſti: & nichil tibi ſimile eſt in operibꝰ tuis. Omnes gẽtes quaſcũq; feciſti veniẽt & adorabũt corã te dñe: & glorificabũt nomen tuũ. vniuerſe natiões quas tu cõdidiſti / ad te fide accedẽt / & adorãtes ante te ꝓcidẽt pater eterne: & te vt patrẽ magnificabũt. Quoniã magnꝰ es tu / & faciẽs mirabilia: tu es deꝰ ſolꝰ. magnificabũt nomẽ tuũ / qm̃ tu pater excelſus es: & preter te nõ eſt deꝰ mirabiliũ patrator operũ. Deduc me in via tua / & ingrediar in veritate tua: letetꝰ cor meũ vt timeat nomen tuũ. rege me dñe in ſctõ verbo tuo / vt introeã ad te in ſapiẽtia tua eterna: exultet in te ſpũs meꝰ / vt ꝓfecta charitate rcuereaꝰ te. Confitebor tibi dñe deus meꝰ in toto corde meo: & glorificabo nomẽ tuũ ineternũ. pater mi dominator oĩm & cõditor meꝰ memorabor laudũ tuarũ & beneficiorũ tuorũ in tota mẽte / in tota aia mea: & magnificabo pater nomẽ tuũ in ſempiternũ. Quoniã miſericordia tua magna eſt ſup me: & eruiſti aiam meã ex inferno inferiori. glorificabo pater nomẽ tuũ in perpetuũ quia ingẽs & copioſa miſeratio tua ſup me: & tu ſpiritũ meũ eruiſti de ꝓfundo abyſſi. Deus iniqui inſurrexerunt ſup me / & ſynagoga potentiũ queſierũt aiam meã: & nõ ꝓpoſuerũt te in cõſpectu ſuo. pater cõditor oĩm / contẽptores legis tue irruerũt in me / & cõgregatio maiorũ machinati ſunt auferre vitam meã: & in ſuis molitionibꝰ nullũ habuerũt tui reſpectũ. Et tu dñe deꝰ miſerator & miſericors: patiẽs & multe miſericordie & verax. Reſpice in me & miſerere mei / da iperiũ tuũ puero tuo: & ſaluũ fac filiũ ancille tue. & tu pater dñator & cõditor / miſericordia & miſeratiõe abũdans: expectãs ad penitentiã & differẽs vltionem / & in repromiſſionibꝰ tuis fidelis. oculos tuos in me cõuerte / & miam tuã michi elargire / da robur & fortitudinẽ tuã ſeruo tuõ ad tot q̃ iminẽt pferẽda: & tu pater miſerator & miſericors ſalua me quẽ tu de ãcilla tua cuiꝰ hũilitatẽ aſpexiſti / naſci voluiſti. Fac mecũ ſignũ in bonũ vt videãt qui oderũt me / & cõfundanꝫ: qm̃ tu dñe adiuuiſti me & cõſolatꝰ es me. opare in me ſignũ bonũ / da eis videre ſignũ Ione ꝓphete / reduc me de faucibꝰ inferi tertia die / vt põtifices ſcribe & phariſei q me gratis odio habuere / agnoſcãt & i hoc cõfuſiõe ſuperenꝫ & erubeſcant: q tu me adiuueris & cõfortatꝰ fueris / atq; glia imortalitatis & reſurrectiõis donaueris me.

ADVERTE. Sexto verſu. in die tribulatiõis mee clamaui ad te/quia exaudiſti me: ex hebræo intellexit ſacer interpres Hieronymꝰ potius dicendũ clamabo & exaudies. in die (inquit) tribulationis mee invocabo te/quia exaudies me. & q̃uis hoc & illud idẽ p̃tendant: hoc accomodatiꝰ videt. oratio eni hec filij dei ante paſſionẽ facta intelligit: cũ tamẽ oĩa eſſent ei p̃ſentia vt & cũ pateret illa. ¶ Decimo verſu. & ingrediar in veritate tua: rectius videt vt ingrediar. Nã ex hebræo hic habet: vt ambulẽ. & in fine vtrobiq; habet/vt timeat: non autẽ & timeat. ¶ Quintodecimo verſu. da imperiũ tuũ puero tuo: melius videt hic dicendũ da fortitudinẽ tuã puero tuo/vt & Hieronymus habet ex hebræo/da fortitudinẽ tuã ſeruo tuo. Nam hic nõ iperiũ & ſupremã regnãdi poteſtatẽ: ſed contẽplatiõe imenſorũ malorũ q̃ iminebãt/auxiliũ a patre poſcit & liberationẽ. verũ hoc euenit quia grece habet Δος το κρατος: vbi κρατος anceps vocabulũ/potentiã ſignificat & iperiũ. & cũ vertendũ poti⁹ fuiſſet da potentiã: verterũt da iperiũ/ſenſum exprimẽtes huic loco min⁹ accomadatũ/vbi Chriſtꝰ dñs in hũilitate inducit orãs. ſed & romane editionis interpretes: da poteſtatẽ dixerũt. Itaq; legatur/da potentiã tuã: aut vt Hieronymus habet/da fortitudinem tuam.

¶ Filijs core pſalmus cãtici. LXXXVI.

1 FVndamẽta eiꝰ in mõtibꝰ ſanctis: diligit dominus portas ſion ſuper oĩa tabernacula iacob.
2 Glorioſa dicta ſũt de te: ciuitas dei. Semper.
3 Memor ero raab & babylonis: ſcientibus me.
4 Ecce alienigene & tyrus & populꝰ æthiopum: hi fuerunt illic.
5 Nunquid ſion dicet homo & homo natus eſt in ea: & ipſe fundauit eam altiſſimus.
6 Dñs narrabit in ſcripturis populorũ: & principũ horũ qui fuerũt i ea. Sep
7 Sicut lętantium: omniũ habitatio in te.

¶ Filijs core pſalmus cãtici. LXXXVI.

FVndamẽta eiꝰ in mõtibus ſanctis: diligit dñs portas ſion ſup oĩa tabernacula iacob.
Glorioſa dicta ſũt de te: ciuitas dei. Dp̃.
memor ero raab et babylonis: ſcientium me.
Ecce alienigene & tyrus & populꝰ æthiopum: hi fuerunt in ea.
Mater ſion dicet homo & homo factus eſt in ea: & ipſe fundauit eam altiſſimus.
Dñs narrauit i ſcripturis ppl'orũ ſuorũ: & pricipũ eorũ qui fuerũt i ea. Dp̃.
Sicut lętantium: omniũ noſtrũ habitatio eſt i te.

¶ Filiorum core pſalmꝰ cantici. LXXXVII

FVndamẽta eiꝰ in mõtibus ſanctuarij: diligit dñs portas ſion ſuper oĩa tabernacula iacob.
Glorioſa dicta ſunt in te: ciuitas dei. Sela.
Cõmemorabor ſupbie & babylonis ſciẽtiũ me.
Ecce paleſtina & tyrus cum æthiopia: iſte natus eſt ibi.
Ad ſion autẽ dicetur vir & vir natus eſt in ea: & ipſe fundauit eam excelſus.
Dominꝰ numerauit ſcribens populos: ipſe natus eſt in ea. Sela.
Et cãtabũt quaſi in choris: oẽs fortes mei in te.

TITVLVS. Filijs core pſalmꝰ cãtici. pſalmꝰ de Chriſto dño & eccleſia. Propheta in ſpiritu de eccleſia meditans prorũpit in verba de ea. vt pia magdalena Chriſtũ in corde ferens: dixit. domine ſi ſuſtuliſti eum: dicito michi. ita & hic propheta orditur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Fũdamẽta eiꝰ in mõtibꝰ ſctis: diligit dñs portas ſiõ ſup oĩa tabernacula iacob. baſes & fulcimẽta eccleſie i agnitiõe ſupdeæ & ſupexaltate triadis/patris/filij & ſpiritus ſcti quib⁹ nichil maius/nichil ſublimiꝰ/fulcimẽta eiꝰ in duodecim apoſtolos⁹ altis ſentibus & doctrinis: acceptat deꝰ catęcheſes & ſacramẽta eccleſie/acceptat fidẽ eiꝰ ſpem et charitatẽ ſup oẽs
2 cerimonias q̃ fuerũt in veteri lege. Glorioſa dicta ſunt de te: ciuitas dei. o ſion/o hieruſalẽ ſpũalis ò in Chriſto/in filio dei regenita ſocietas/magnifica & inclyta deꝰ in ſpũ ſctõ locutꝰ eſt de te: de te
3 eni hec locutꝰ eſt. Memor ero raab & babylonis: ſcientiũ me. memorabor gẽtis hactenus ſupbe/
4 & gẽtis in cõfuſione hactenꝰ diuerſate: ad agnitionẽ mei cõuerſe. Ecce alienigene & tyrꝰ & populus ęthiopũ: hi fuerũt illic. ecce paleſtini & ſydonij/& lõge habitãtes æthiopes: in ſiõ fucrũt regeniti. Nũquid ſiõ dicet homo/& homo natꝰ eſt in ea: & ipſe fundauit eã altiſſimꝰ? an nõ de ſiõ dicet homo/& vir in ſion natus eſt: & ipſe qui natꝰ eſt ſup oẽs eſt/& ipſe cõſtruxit eã poteſtate imenſus:

Dñs narrabit in ſcripturis populoꝝ:& principũ horũ qui fuerũt in ea. qui fundauit eã/qui dñator 6
eſt oim/id annũciabit in hiſtorijs nationũ:& in euãgelijs ad illumiationẽ gentiũ:& eorũ apoſtolo
rũ qui primi in ea duces cõſtituti ſũt. Sicut letantiũ:oim habitatio eſt in te. ſicut pſallẽtiũ & laudã 7
tiũ deũ:oim ſanctorum meorũ conuerſatio eſt in te. hactenus glorioſa dicta/de matre noſtra ſion.
ADVERTE. Tertio verſu tralatiõis noſtre legebaꝫ/memor ero raab & babylonis ſciẽtibus me:
at nũc ex pſalterio romano legimꝰ ſcientiũ me.& meliꝰ. ¶ Quarto verſu. hi fuerũt illic:Hieronymus ex hebræo/iſte natus eſt ibi. quod intelligiꝫ populꝰ iſte & paleſtinꝰ & tyrius/& æthiopicꝰ natus eſt/regenitꝰ eſt in ſion. quare & nobis quoq; legẽdũ eſſet. hi nati ſunt illic/nõ minꝰ accomodate q̃ id qđ eſt hieronymi. Nã & grece habeꝫ ουτοι εγεννηθησαν εκει:qđ æque iterp̃tari põt ipſi geniti ſunt ibi/& ipſi fuerũt ibi. ſecũdũ acceperũt interp̃tes:cũ primo potiꝰ fuiſſet vtendũ. imo & ſequẽti verſu idẽ vocabulũ p̃ naſcor interp̃tati ſunt:cũ dixerũt natꝰ eſt in ea. legaꝫ igiꝫ a modo: hi geniti ſunt illic. & tũc clarior & diuinior orieꝫ ſenſus: quippe qui diuinã generationẽ exprimat. ¶ Quinto verſu. nũquid ſiõ dicet homo/& homo natꝰ eſt in ea: Hieronymꝰ ex hebræo/ad ſiõ autẽ dicet/vir & vir natꝰ eſt in ea. quare potiꝰ eſſet dicendũ/nũquid de ſiõ dicet/homo & homo natꝰ eſt in ea. atq; integer verſus legẽdus:nũquid de ſiõ dicet/homo & homo natꝰ eſt in ea/& ipſe fundauit eã altiſſimꝰ/& reſpõſio audiꝫ:dicet/imo dñs id narrabit in ſcripturis populorũ & principum horũ qui fuerũt in ea. & qđ gemineꝫ homo & homo:hoc eſt ad miraculi deſignationẽ. homo/etiã homo natꝰ eſt in ea:qui cũ ſit altiſſimꝰ ille fundauit eã. ¶ Sed dices quomodo natꝰ eſt in ſiõ:cũ nato Chriſto nondũ eſſet ſiõ/Sed dicã quid eſt ſion: niſi credẽtes in Chriſtũ ſalutare dei/dei filiũ & redẽptorẽ hoim/qs igiꝫ neſcit tũc fuiſſe deo plenã virginẽ bñdictã ãteq̃ cõceptã/fuiſſe Ioſeph virginis oppignorate filio dei ſanctũ cuſtodẽ/Zachariã prophetã qui ita de filio(ſacro adhuc fœtu/virginis grauidata aluo)p̃cinuerat/& tu puer ꝓpheta altiſſimi vocaberis/preibis eni ante faciem dñi parare vias eiꝰ/Sanctã elizabeth que paulo ante dixerat: benedicta tu inter mulieres & bñdictꝰ fructꝰ vẽtris tui/& vnde hoc michi vt veniat mater dñi mei ad me/an Iohãnes ſanctꝰ ex vtero/qui regẽ & dñm ſeculorũ agnouit priuſq̃ latebras vteri egredereꝫ/qui ꝓphetauit anteq̃ natus/gaudio ſuo intra viſcera materna annũciãs ſaluatorẽ/an inquã nõdũ de eccleſia erat qa infans/quid paſtores qui ãgelis annũciãtibꝰ trãſicrũt in bethleẽ:& Chriſtũ dñm in p̃ſepio reclinatũ reperiẽtes adorauerũt/nũquid & ipſi de eccĺia/& Simeõ iuſtꝰ & timoratꝰ qui de eodẽ teſtatꝰ eſt ad deũ quia viderũt oculi mei ſalutare tuũ/& Anna ꝓphetiſſa/puto igiꝫ cũ natꝰ eſt Chriſtꝰ dñs:tũc fuiſſe eccleſiã & in ea natũ/eã fundaſſe. ¶ At rurſum inquies. cũ idẽ vocabulũ nati ſunt aut natꝰ eſt quarto quinto & ſexto verſu ponaꝫ/& quarto verſu de regnatiõe expoſueris nõ de prima natiuitate:cur ſecus in hoc quinto verſu intelligaꝫ/Non eo inficias Chriſtũ dñm:etiã & hoc modo natũ in ſiõ.ſcificauit eni illa ſua natiuitate noſtrã ſecũdã natiuitatẽ. Nã & ipſe ad ſacra iordanis fluẽta baptiſatꝰ in patre/filio & ſpũ ſctõ. in patre quidẽ teſtãte:hic eſt filiꝰ meꝰ dilectꝰ in quo michi cõplacui. in filio: quia ipſe erat qui ſeip̃m ſcificabat. in ſpũ ſancto:nã & ſpũs ſanctꝰ viſus eſt in colũbe ſpecie in eo requieuiſſe. ecce ergo dñs noſter et hoc modo natꝰ in ſiõ:vt & cõſimili modo naſcere mur. ¶ Sexto verſu. dñs narrabit in ſcripturis populoꝝ & principũ horũ q fuerũt in ea:Hieronymꝰ ex hebræo/dñs nũerauit ſcribẽs populos ipſe natꝰ eſt in ea. quo deſignari videꝫ nũerus ſaluãdoꝝ ꝓphetorũ/ſcriptorũ in libro vite(vbi eni ſcribit dñs:niſi i libro vite/)& qđ dicit ipſe natꝰ eſt i ea/eãdẽ cũ ſuperiore pene tenet ſententiã. niſi q; hic intelligiꝫ ipſe dñs natꝰ eſt in ea:in ſuperiore autẽ verſu homo natꝰ eſt in ea. ex p̃cedẽte igiꝫ verſu habes eũ qui natꝰ eſt eſſe hoiem:ex hoc eũ qui natꝰ eſt eſſe deũ. qui igiꝫ natꝰ eſt:deꝰ eſt & homo. & ipſe eſt ex p̃cedẽti verſu altiſſimꝰ fundator:& ex hoc nũerator & aſcriptor in vitã eternã/ſũmuſq; remunerator. verũ hãc particulã interp̃tes/ipſe natꝰ eſt in ea: pluratiue intellexerũt. quare vt & in ſuperiorib⁹ & ſimili quoq; ratiõe legendũ eſſet:principũ horũ qui nati ſunt in ea. & vtraq; intelligẽtia digna. ¶ Septimo verſu. ſicut letãtiũ oim habitatio eſt in te:Hieronymꝰ ex hebræo/& cãtabũt quaſi in choris oẽs fortes mei in te. quo verba dei loquẽtis ad ſiõ deſignare videnꝫ/& oẽs fortes mei q fide vincẽt mũdũ/carnẽ/dęmonia/quaſi in cõgregationib⁹ letantiũ recrepabũt laudes meas i te. qđ nõ vſq; adeo ab itelligẽtia tralatiõis nr̃e exorbitat.

¶ Cãticũ p̃s filijs core in finẽ ꝓ maeleth ad reſpõdendũ/intellectus Eman iſraęlite. LXXXVII.

1 DOmine deus ſalutis mee: in die clamaui

¶ Cãticũ p̃s filijs core in finẽ ꝓ maeleth ad reſpõdendũ/intellectus Eman iſraęlite. LXXXVII.

DOmine deus ſalutis mee: in die clamaui

¶ Canticũ carminis filiorũ core victori per chorũ p̃cinẽdũ/intellectꝰ Eman ezraite. LXXXVIII.

DOmine deus ſalutis mee: per diẽ clama/

& nocte coram te.
2 Intret in conſpectu tuo oratio mea: inclina aurē tuam ad precem meam.
3 Quia repleta eſt mal' anima mea: & vita mea iferno appropinquauit.
4 Eſtimatus ſum cū deſcēdentibus in lacum: factꝰ ſum ſicut homo ſine adiutorio inter mortuos liber
5 Sicut vulnerati dormientes in ſepulcris/quorū nō es memor ampliꝰ: & ipſi de manu tua repulſi ſunt
6 Poſuerūt me in lacu inferiori: in tenebroſis et i vmbra mortis.
7 Sup me cōfirmatꝰ eſt furor tuꝰ: et oēs fluctꝰ tuos induxiſti ſuper me. Sēp.
8 Longe fęciſti notos meos a me: poſuerūt me abominationem ſibi.
9 Traditus ſū & non egrediębar: oculi mei languerunt prę inopia.
10 Clamaui ad te domine: tota die expādi ad te manus meas.
11 Nūqd mortuis facies mirabilia: aut medici ſuſcitabūt et cōfitebūť tibi? Sēp
12 Nunquid narrabit aliquis i ſepulcro miſericordiam tuam: et vęritatem tuam in perditione?
13 Nunquid cognoſcentur i tenebris mirabilia tua: & iuſtitia tua in terra obliuionis?
14 Et ego ad te dñe clama-

& nocte coram te.
Intret oratio mea in conſpectu tuo: iclina aurem tuā ad precē meam dñe.
Quia repleta eſt malis anima mea: & vita mea in inferno appropiauit.
Eſtimatus ſum cū deſcēdentibus in lacū: factꝰ ſū ſicut homo ſine adiutorio inter mortuos liber.
Sicut vulnerati dormientes ꝓiecti in monumētis quorum non meminiſti amplius: et quidē ipſi de manu tua expulſi ſunt.
Poſuerunt me in lacu inferiori: in tenebris et i vmbra mortis.
In me confirmata eſt ira tua: & oēs ꝗlationes tuas ſuper me induxiſti. Dp̄.
Lōgę fęciſti notos meos a me poſuerūt me in abominationē ſibi: traditꝰ ſū et non egrediębar.
Oculi mei ifirmati ſunt prę inopia/clamaui ad te dñe: tota die expādi manus meas ad te.
Nūqd mortuis facies mirabilia: aut medici r̄ſuſcitabūt et cōfitebūť tibi? Dp̄
Nunquid ꝑnarrabit aliquis i ſepulcro miſericordiam tuam: & vęritatem tuam in perditione?
Nunquid cognoſcentur i tenebris mirabilia tua: aut iuſtitia tua i terra obliuionis?
Et ego ad te dñe clama-

ui & nocte coram te.
Ingrediatur ante te oratio mea: inclina aurem tuam ad laudationē meā.
Quia repleta eſt malis anima mea: et vita mea ad infernum deſcendit.
Reputatus ſum cum deſcendentibus in lacum: factus ſum quaſi homo inualidꝰ iter mortuos liber.
Sicut interfecti & dormientes in ſepulcro: quorū nō recordaris āpliꝰ & qui a manu tua abſciſi ſunt.
Poſuiſti me in lacu nouiſſimo: in tenebroſis & in profundis.
Sup me cōfirmatꝰ eſt furor tuus: & cunctis fluctibꝰ tuis afflixiſti me. Sela.
Lōgę fęciſti notos meos a me/poſuiſti me abominationem eis: clauſum & non prodeuntem.
Oculus meꝰ ifirmatꝰ eſt ab afflictione/ inuocaui te domine: tota die expā di ad te palmas meas.
Nunquid mortuis facies mirabilia: aut gigātes reſurgent & confitebuntur tibi? Sela.
Nunqd narrabitur in ſepulcro miſericordia tua: & vęritas tua in perditione?
Nunquid cognoſcentur in tenebris mirabilia tua: & iuſtitia tua in terra quę obliuioni tradita eſt?
Ego autem ad te domīe

GALL.	ROM.	HEB.
ui:et mane oratio mea p̃ueniet te.	ui:et mane oratio mea p̃ueniet te.	clamaui: et mane oratio mea prẽueniet te.
15 V t quid domine repellis orationem meam: auertis faciem tuam a me?	V t quid domĩe repellis orationem meam: auertis faciem tuam a me?	Q uare domine abijcis animam meam: abscondis faciem tuam a me?
16 P auper sum ego et in laboribus a iuuẽtute mea: exaltatus autẽ humiliatꝰ sum et conturbatus.	E gens sum ego et i laboribus a iuuẽtute mea: exaltatus autem humiliatꝰ sum et confusus.	P auper ego et ẽrumnosꝰ ab adolescentia mea: portaui furorem tuum et cõturbatus sum.
17 I n me transierũt ire tue: et terrores tui cõturbauerunt me.	I n me pertransierunt ire tue: et terrores tui cõturbauerunt me.	P er me trãsierũt ire tue: terrores tui oppresserũt me.
18 C ircũdederunt me sicut aqua: tota die circundederunt me simul.	C ircundederũt me sicut aqua tota die: circundederunt me simul.	C ircundederũt me quasi aque tota die: vallauerunt me pariter.
19 E longasti a me amicum et proximũ: et notos meos a miseria.	E longasti a me amicum et proximũ: et notos meos a miseria.	L onge fecisti a me amicũ et sodalem: notos meos abstulisti.

TITVLVS. Canticũ psalmi filijs Core ad victoriã per chorũ precinendũ/itellectus Eman ezraite. ex Paralipomenis: Asaph/Eman & Idithum cũ filijs suis ꝓphetabãt in citharis/psalterijs & cymbalis iuxta Dauid regẽ/eratq; Eman videns regis in sermonibus dei. psalmus de Christo dño/in quo propheta in spiritu nonnulla de Christo fere similia vidit: que & Dauid psalmo 21/30/et 68. & sic semper augentur testes mirabiliũ Christi. Propheta in spiritu inducit Christum dñm ad patrem.

EXPOSITIO CONTINVA. D ñe deus salutis mee: in die clamaui & nocte corã te. dñe deus pater eterne/cuius est me saluũ facere: die noctuq; deprecationẽ meã fudi ad te. I ntret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurẽ tuã ad p̃cẽ meã. presentet cõspectui tuo deprecatio mea: & preci mee benigne exauditioñis tue fauorẽ accõmoda. Q uia repleta est malis anima mea: & vita mea ifemo appropinquauit. inclina aurẽ tuã preci mee pater misericordissime/quia penis & doloribus oppletus est spiritus meus: & anima mea vicina facta est carceri mortuorũ. E stimatus sũ cũ descendentibus in lacũ: factus sũ sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. nõ aliter me reputarunt q̃ vnũ de ruentibus in interit⁹ abyssũ: assimilat⁹ sũ viro õni auxilio destituto/solus inter mortuos criminis ifons. S icut vulnerati dormiẽtes in sepulcris quorũ nõ es memor amplius: & ipsi de manu tua repulsi sunt. assimulatus sũ cõfossis et morte cõsopitis in sarcophagis de eterna memoria tua deletis: et qui protectione tua sunt destituti. P osuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis & in vmbra mortis. collocauerunt me in ergastulo mortis: in tenebris exterioribus/& in opacitate inferi. S uper me confirmatus est furor tuus: & oẽs fluctus tuos induxisti sup me. aggrauatũ est sup me flagellũ tuũ: & vniuerse afflictionũ tuarũ procelle illiserunt me. L õge fecisti notos meos a me: posuerũt me abominationẽ sibi. qui nouerãt me in terris versatũ alienati sũt a me: in horrorẽ factus sũ eis. T raditus sũ & nõ egrediebar: oculi mei lãguerunt pre inopia. triduo in sepulcro clausus sũ et non prodibam foras: sensus anime mee debilitati sunt pre molestia. O lamaui ad te dñe: tota die expandi ad te manus meas. pater eterne mẽtis p̃catus porrexi ad te: lugiter extendi ad te affectiones anime mee. N unquid mortuis facies mirabilia: aut medici susc̃itabunt et confitebuntur tibi? nunquid ostendes in morte detentis admiranda diuinitatis tue opera: aut ope medicorũ susc̃itabuntur/& beneficia tua agnoscent/& laudes tuas concinẽt? N unquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiã tuam: et veritatẽ tuã in perditionẽ? nunqd pater misericordiarũ quãdiu quispiã detinebitur in domicilio mortis ãnũciabit viuis misericordiã tuã: et sẽpiterne veritatis tue legẽ iis q eterno detinẽt i suppliciꝰ N unqd cognoscent in tenebris mirabilia tua: et iustitia tua i terra obliuionis. nunqd i opacitatibus iferni manifestabunt vt apud viuos miraculorũ tuorũ opa: et iuste legis tue doctrina in regione apd te eterne obliuioni data? nequaq̃ pr̃ misericordissime hec ita futura. E t ego ad te dñe clamaui et mane oro mea p̃ueniet te. et ego pater miarũ/mentis mee clamorẽ vt suscites me/ad te effudi:

15 & in matutino precatio mea ãticipabit te. V t quid dñe repellis orationẽ meã: auertis faciẽ tuã a me?
16 quare pater iuste differs suscitationẽ meã? quare subtrahis a me opitulationẽ tuã? P auper sũ ego &
in laboribus a iuuẽtute mea: exaltatus autẽ humiliatus sũ & cõturbatus. in paupertate versatus & in
17 erũnis ab incarnatione mea: in cruce sublimatus i infernũ demissus sum & horrore cõcussus. I n me
transierũt ire tue: & terrores tui cõturbauerũt me. in me penetrarũt flagellationes tue: & terrifice in-
18 ferorum pene attonuerũt me. C ircũdederũt me sicut aqua tota die: circũdederunt me simul. ire tue
19 & terrores tui instar obruentis aque obsederunt me assidue: obsederunt me cumulatim. E longasti a
me amicũ & proximũ: & notos meos a miseria. procul liquisti a me consolatorem & beniuolum: &
procul abstuliſti consuetudinarios meos ab hac nouissimi lacus calamitate.

ADVERTE Tertio versu. & vita mea inferno appropinquauit: Hieronym⁹ ex hebræo/ad infernũ descẽdit. Videt prophꝛeta exequi de iis que post passionẽ in diẽ vsq; resurrectionis saluator noster ꝓ nobis pertulit. tanti eni fuit nostra liberatio: vt nõmodo se pro humano genere redimendo/in hoc mundo omnimodis penis/opprobriis & cõtumeliosissime morti se dederit/sed & carceri infernali se pro satisfactione nostra captiuũ tradiderit. verũ cum sine peccato esset/pro peccatis omniũ satisfaciens: a morte teneri nõ potuit. sed solutis doloribus inferni/triũphata morte: reparatus est ad vitã/primitie resurrectionis fact⁹. prim⁹ eni omniũ resurrexit in vitã: que mortis vlterius prorsus esset nescia. ¶ Quinto versu. & ipsi de manu tua: legendum potius & qui de manu tua. Nam & melior sermo/& conformius ei quod est ex hebræo vbi dicitur/& qui a manu tua. ¶ Sexto versu/posuerũt me: Hieronymus ex hebræo/posuisti me. & id conformius ad sequentia: vbi dicitur & omnes fluctus tuos iduxisti super me. et huic; super me cõfirmatus est furor tuus. imo octauo versu dixit Hieronymus: fecisti & posuisti. ¶ Nono versu/traditus sum et non egrediebar: ex hebræo/clausum & non prodeuntem. quo apertius designatur aut sepulcro/aut inferorum ergastulo septum/& triduo non egredientem. ¶ Eodem versu. & oculi mei languerunt pre inopia: Hieronymus ex hebræo/ oculus meus infirmatus est ab afflictione. quo mens facilius intelligitur: q̃ si dicitur oculi. tametsi memoria intellectus & voluntas in anima sint vt tres oculi: recordationis/intelligentie/& amoris. ¶ Vndecimo versu/aut medici suscitabunt: ex hebræo/aut gygantes resurgent. quo designari videtur: nunquid prepotentes/viribus ꝓpriis redibũt in vitã/itelligitur responso/ non: nisi tu ipse suscitaueris. ¶ Nonodecimo versu/& notos meos a miseria: ex hebræo/notos meos abstuliſti. nã in terra relicti erant.

¶Intellectus Etham Israelite. LXXXVIII.

1 MIsericordias domini in ęternum cantabo: in generationẽ et generationem annunciabo vęritatẽ tuã in ore meo.

2 Quoniam dixisti in ęternum misericordia ędificabitur in cęlis: prępարabitur vęritas tua in eis.

3 D isposui testamentũ ęlęctis meis/iuraui dauid seruo meo: vsq; in ęternum prępարabo semen tuum.

4 E tędificabo i generationem & generationem: sędem tuam. Semper.

5 C onfitębunt cęli mirabilia tua domine; eteni vę-

¶Intellectus Etham Israelite. LXXXVIII.

MIsericordias tuas domine: in ęternum cantabo.

In generatione et progenie: pronunciabo vęritatem tuam in ore meo.

Quoniam dixisti in ęternum misericordia ędificabitur in cęlis: prępարabitur vęritas tua.

D isposui testamentum ęlęctis meis/iuraui dauid seruo meo vsq; in ęternũ prępարabo semen tuum: et ędificabo in sęculũ sęculi sędem tuam. Dp.

C onfitębuntur cęli mirabilia tua domine: et vęri-

¶Intellectus Etham ezraite. LXXXVIII.

MIsericordias domini in eternum cantabo: in generatione & generationẽ annũciabo vęritatem tuam i ore meo.

Quia dixisti sempiterna misericordia ędificabit/ cęlos fundabis: et vęritas tua in eis.

P ercussi fœdus cũ ęlęcto meo: iuraui dauid seruo meo.

V sq; in ęternũ stabiliam semẽ tuũ: et ędificabo in generatione et generatione thronũ tuũ. Sela.

C onfitębuntur cęli mirabilia tua domine: et vęri-

ritatem tuam in ecclesia sanctorum.

6 Quoniã quis in nubibus æquabitur domino: similis erit dño in filijs dei?

7 Deus qui glorificatur in cõcilio sãctorũ: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.

8 Dñe deꝰ virtutũ quis similis tibi? potẽs es dñe et veritas tua i circuitu tuo.

9 Tu dominaris potestati maris: motũ autẽ fluctuum eius tu mitigas.

10 Tu humiliasti sicut vulneratum superbũ: in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos.

11 Tui sũt cęli et tua est terra/orbẽ terre et plenitudinẽ eius tu fundasti: aquilonem & mare tu creasti

12 Thabor & hermõ in nomine tuo exultabunt: tuum brachiũ cũ potentia.

13 Firmętur manus tua & exaltętur dextera tua: iustitia & iudicium prępatio sędis tue.

14 Misericordia & veritas pręcedẽt faciẽ tuã: beatꝰ populꝰ q scit iubilationem.

15 Domine in lumine vultꝰ tui ambulabũt/& in nomine tuo exultabunt tota die: & i iustitia tua exaltabuntur.

16 Quĩ gloria virtutis eorũ tu es: & i beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrũ

17 Quia dñi est assumptio

tatem tuam in ecclesia sãctorum.

Quĩ quis i nubibꝰ æquabitur dño: aut quis similꝫ erit deo inter filios dei?

Deus q̃ glorificaꝫ in concilio sanctorum: magnus et metuendus super omnes qui in circuitu eiꝰ sũt.

Dñe deus virtutũ quis similis tibi? potẽs es dñe et veritas tua i circuitu tuo.

Tu dominaris potestati maris: motũ autem fluctuum eius tu mitigas.

Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: & in virtute brachij tui dispersisti inimicos tuos.

Tui sũt cęli & tua est terra: orbem terrarũ & plenitudinẽ eius tu fũdasti.

Aq̃lonẽ & mare tu creasti/thabor & hermon in noie tuo exultabunt: tuũ brachium cum potentia.

Firmętur manus tua & exaltętur dextera tua: iustitia & iudicium prępatio sędis tue.

Mia & veritas pręibunt ante faciẽ tuã: beatꝰ populus qui scit iubilationẽ

Domine in lumine vultꝰ tui ambulabunt/& in nomine tuo exultabunt tota die: & i tua iustitia exaltabuntur.

Quĩ gloria virtutis eorũ tu es: & i beneplacito tuo exaltabiꝫ cornu nostrũ.

Quoniã dñi ẽ assũptio:

tatem tuam in ecclesia sãctorum.

Quis eni i nubibꝰ æquabitur domino: assimilabitur domino de filijs dei?

Deus inclytus in arcano sanctorum nimio: & terribilis in cunctis qui circa eum sũt.

Dñe deus exercituũ q̃s silis tui? fortissime dñe veritas tua in circuitu tuo.

Tu dñaris superbie maris: & elationes gurgitũ eius tu comprimis.

Tu cõfregisti quasi vulneratum superbũ: in brachio fortitudinis tue dispersisti inimicos tuos.

Tui sũt cęli & tua est terra: orbem & plenitudinẽ eius tu fũdasti.

Aquilonẽ & dextrũ tu creasti/thabor & hermõ nomẽ tuũ laudabũt: tuũ brachiũ cum fortitudine.

Roborętur manꝰ tua & exaltętur dextera tua: iustitia & iudicium firmamentum throni tui.

Mia & veritas pręcedẽt faciem tuam: beatus populus qui scit iubilũ.

Domine in lumine vultꝰ tui ambulabunt/in nomine tuo exultabunt tota die: & in iustitia tua exaltabuntur.

Quia gloria fortitudinis eorũ tu es: & in volũtate tua ęleuabis cornu nm.

Quia a dño est ptectio:

nra:& scti israel regis nri
18 Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti/ posui adiutoriu in potente:& exaltaui electum de plebe mea.
19 Inueni dd seruu meum: oleo sancto meo vnxi eu.
20 Manus eni mea auxiliabitur ei:& brachium meum confirmabit eum.
21 Nichil proficiet inimic9 in eo:& filius iniquitatis nō apponet nocere eum.
22 Et cōcidam a facie ipsius inimicos eius:& odientes eum in fugā conuertam.
23 Et veritas mea et misericordia mea cū ipso:et in nomine meo exaltabitur cornu eius.
24 Et ponam i mari manu eius:et in fluminibus dexteram eius.
25 Ipse inuocabit me pater meus es tu:deus meus et susceptor salutis mee.
26 Et ego primogenitu ponam illum: excelsum pre regibus terre.
27 In eternu seruabo illi misericordia meam:et testamentum meu fidele ipsi.
28 Et ponam in seculu seculi semen eius:et thronum eius sicut dies celi.
29 Si autem dereliquerint filij eius legem meam:et in iudiciis meis non ambulauerint.
30 Si iustitias meas pphanauerint:et mādata mea

et sancti israel regis nri.
Tunc locutus es in aspectu filijs tuis et dixisti/ posui adiutorium super potentem:et exaltaui electu de plebe mea.
Inueni dauid seruu meu oleo sctō meo vnxi eum.
Manus enim mea auxiliabit ei: et brachiu meu confortabit eum.
Nichil proficiet inimic9 in eo: et filius iniquitatis non nocebit ei.
Et cōcidam inimicos ei9 a facie ipsius:et odientes eum in fugā conuertam.
Et veritas mea et misericordia mea cum ipso:et i nomine meo exaltabitur cornu eius.
Et ponam i mari manu eius:et in fluminibus dexteram eius.
Ipse inuocabit me pater meus es tu:deus meus et susceptor salutis mee.
Et ego primogenitu ponam illum:excelsum pre regibus terre.
In eternu seruabo illi misericordiā meam:et testamentu meum fidele ipsi.
Et ponam in seculu seculi sedem eius: et thronu eius sicut dies celi.
Si dereliquerint filij eius legem meam:et in iudiciis meis non ambulauerit
Si iustificatiões meas pphanauerint: et mādata

nra:et a sctō isrl' rege nro
Tūc locutus es per visionem sanctis tuis et dixisti/ posui adiutorium super robustum: et exaltaui electū de ppl'o meo.
Inueni dauid seruū meū oleo sctō meo vnxi eum.
Cum quo man9 mea firma erit:et brachium meum roborabit eum.
Non decipiet iimic9 eū: et filius iniquitatis nō affliget eum.
Sed concidam ante faciem eius hostes illius:et q eū odērūt percutiā.
Veritas autē mea et misericordia mea erit cum eo:et in nomine meo exaltabitur cornu eius.
Et ponam i mari manū eius:et in fluminibus dexteram eius.
Ipse inuocabit me pater meus es tu:deus meus et fortitudo salutis mee.
Ego autē primogenitū ponam eum:excelsum regibus terre.
In eternū custodiā ei misericordiā meā: et pactū meum fidele erit ei.
Et ponam perpetuū semen eius:et thronum ei9 sicut dies celi.
Si autē dereliquerint filij eius legem meam:et i iudicijs meis non ambulauerint.
Si cerimonias meas prophanauerint:et precepta

non custodierint.
31 Visitabo in virga iniquitates eorum: & in verberibus peccata eorum.
32 Misericordiã autẽ meã non dispergã ab eo: neq; nocębo in veritate mea.
33 Neq; pphanabo testamentũ meum: & que pcędunt de labijs meis nõ faciam irrita.
34 Semel iurauí in sctõ meo si dauid mẽtiar: sęmẽ eiꝰ in ęternum manębit.
35 Et thronus eiꝰ sicut sol in cõspectu meo/& sicut luna perfecta in ęternũ: et testis in cęlo fidęlis. Sẽp.
36 Tu vęro repulisti & despexisti: distulisti christũ tuum.
37 Auertisti testamentũ serui tui: prophanasti in terra sanctuarium eius.
38 Dęstruxisti omnes sępes eius: posuisti firmamentum eius formidinẽ.
39 Diripuerũt eũ oẽs transeuntes viam: factꝰ est opprobriũ vicinis suis.
40 Exaltasti dexterã dęprimentium eum: lętificasti omnes inimicos eius.
41 Auertisti adiutoriũ gladij eius: & nõ es auxiliatus ei in bello.
42 Dęstruxisti eum ab ęmũdatione: & sędem eius in terra collisisti.
43 Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione. Semper.

mea nõ custodierint.
Visitabo in virga iniquitates eorum: & in verberibus peccata eorum.
Misericordiã autẽ meã non dispergã ab eo: neq; nocębo in veritate mea.
Neq; pphanabo testamentum meũ: & que pcędunt de labijs meis non faciam irrita.
Semel iurauí in sctõ meo si dauid mẽtiar: sęmẽ eiꝰ in ęternum manebit.
Et sędes eius sicut sol i cõspectu meo/& sicut luna perfecta in ęternũ: et testis in cęlo fidęlis. Dp̃.
Tu vęro repulisti & spręuisti & distulisti christum tuum/auertisti testamentum serui tui: pphanasti in terra sanctitatem eius.
Dęstruxisti oẽs macerias eius: posuisti munitiones eius formidinem.
Diripuerũt eũ oẽs transeuntes viã: factꝰ est in opprobriũ vicinis suis.
Exaltasti dexterã inimicorum eius: lętificasti oẽs inimicos eius.
Auertisti adiutoriũ gladij eius: & nõ es auxiliatus ei in bello.
Dissoluisti eum ab ęmũdatione: & sędem eius in terra collisisti.
Minorasti dies temporũ eius: perfudisti eum confusione. Dp̃.

mea non custodierint.
Visitabo in virga scelera eorum: et i plagis iniquitates eorum.
Misericordiã autẽ meã nõ auferã ab eo: nec mẽtiar in veritate mea.
Nõ violabo pactũ meũ: et quod ęgressũ est de labijs meis nõ mutabo.
Semel iurauí in sctõ meo ne dauid mentiar: sęmen eius in sempiternum erit.
Et thronus eiꝰ sicut sol in cõspectu meo/sicut luna stabilięt in sẽpiternũ: & testis in cęlo fidęlis. Sela.
Tu autem repulisti & pięcisti: iratus es adversus christum tuum.
Attenuasti pactum serui tui: prophanasti in terra diadęma eius.
Dissipasti omnes macerias eiꝰ: posuisti munitiones eius pauorem.
Diripuerũt eũ oẽs q trãseunt vią: factus est opprobrium vicinis suis.
Eleuasti dexterã hostiũ eius: lętificasti oẽs inimicos illius.
Auertisti robur gladij eius: et nõ subleuasti eum in pręlio.
Quiescere fęcisti mundiciam eius: et thronũ illiꝰ in terra dętraxisti.
Abbreuiasti dies adolescentie eius: operuisti eũ ignominia. Sela.

44 Vsquequo domine auertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua?

45 Memorare que mea substantia: nūquid enim vane constituisti omnes filios hominum?

46 Quis est homo qui viuet et non vidębit mortem: ęruet animam suā de manu iferi? Sēper.

47 Vbi sūt misericordie tue antique dñe: sicut iurasti dauid in veritate tua?

48 Memor esto domine opprobrij seruorū tuorum: qđ continui in sinu meo multarum gentium.

49 Quod exprobrauęrunt inimici tui domine: quod exprobrauęrunt commutationem chrisli tui.

50 Benedictus dominus in ęternum: fiat fiat.

Vsquequo dñe iraſceris in finem: exardeſcit ſicut ignis ira tua?

Memorare domine que mea ſubſtantia: non enī vane conſtituiſti filios hominum.

Quis eſt homo quí viuít et non vidębit mortem: aut quis ęruet animā ſuā de manu inferi? Dp̄.

Vbi ſūt miſericordie tue antique dñe: ſicut iurasti dauid in veritate tua?

Memor eſto opprobrij ſeruorum tuorum: quod continui in ſinu meo multarum gentium.

Quod exprobrauęrunt inimici tui domine: quod exprobrauęrunt cōmutationem chriſti tui.

Benedictus dominus in ęternum: fiat fiat.

Vſquequo dñe abſcōderis i finē: ſuccendit quaſi ignis indignatio tua?

Memento mei de pfundo: alioqui quare fruſtra creaſti filios hominum?

Quis eſt vir qui viuat & non videat mortem: ſaluans animam ſuā de manu inferi? Sela.

Vbi ſūt miſericordie tue antique dñe: quas iurasti dauid in veritate tua?

Recordare dñe opprobrij ſeruorū tuorū: quia portaui in ſinu meo oēs iniquitates populorum.

Quib⁹ exprobrauęrunt iimici tui domine: quib⁹ exprobrauęrunt veſtigia chriſti tui.

Benedictus dñs in ſempiternū: amen amen.

TITVLVS. Intellectus etham Ezraite. pſalmus de Chriſto dño. propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Miſericordias dñi in eternū cātabo: in generatione et generationē annūciabo veritatē tuā in ore meo. miſerationes dei in ſēpiternū exaltabo: i ſynagoga & in futura ſā-
2 ctorū eccleſia p̄conizabo verbū tuū/chriſtū tuū i pſalmo oris mei. Q̄m dixiſti in eternū miſericordia edificabit in celis: p̄parabit veritas tua in eis. cātabo in eternū & ānūciabo veritatē tuā/quia in viſione
aperuiſti q̄ miſerās verbū tuū humanitate veſtiet/corporeū ſibi edificabit tēplū/in ſpiritualibus viris
3 ſtabiliet: & ante ſecula genita ſapiētia tua habitabit in illis. Diſpoſui teſtamētū meū electis meis/iu-
4 rauí dauid ſeruo meo: vſq; in eternū p̄parabo ſemē tuū. Et edificabo in generatione & generationē: ſedē tuā in viſione dixiſti/ordinaui legē nouā fāctis meis quos elegi: iureiurādo cōteſtat⁹ ſū deſide-
rabili puero meo/Chriſto meo/vſq; in ſēpiternū ſtabilitā fideles tuos/filios in te regenitos. & ego in
5 hoc mūdo & i futuro: firmabo thronū tuū. hacten⁹ dei verba. Cōfitebunt celi mirabilia tua dñe: etenim veritatē tuā in eccleſia ſanctorū. loquent celeſtes illi viri magnalia tua q̄ feceris dñe: nā & Chri-
6 ſtū tuū/& legē tuā cōfitebunt in cetu imaculatorū. Q̄m q̄s in nubib⁹ æquabit dño: ſimilis erit deo in
filijs dei/qđ mirū ſi cōfitebunt/loquent/& narrabūt mirabilia tua/qa quis æquiparabilis eſſe poterit i
7 poteſtatib⁹ aeriis dño: q̄s etiā aſſimilari poterit deo in āgelis lucis ſēper volūtatē ei⁹ faciētib⁹? De⁹ q
glorificat in cōſilio ſanctorū: magn⁹ & terribilis ſup oēs q̄ in circuitu eius ſūt. q̄s æq parabit dño/quis
dño aſſimilabit/deo qui honorificat in multo incoinquinatorū myſterio: deo imēſo/& tremendo vni-
8 uerſis circūſtantiū angelorū ordinib⁹ ſacris? Dñe de⁹ virtutū quis ſimilis tibi? potēs es dñe/& veritas
tua in circuitu tuo. dñator/opifex et creator celeſtiū agminū/quis æquiparabitur tibi/tua eſt potētia/
9 & eternū verbū tuū circū te eſt. Tu dñaris poteſtati maris: motū fluctuum eius tu mitigas. tu p̄uales
10 violētie abyſſi: ipetū tormentorū ei⁹ tu tēperas. Tu humiliaſti ſicut vulneratū ſuperbum: in brachio
virtutis tue diſperſiſti ūmicos tuos. tu peſſūdediſti tanq̄ ſaucīū/tanq̄ confoſſū ſathanā/cōtra diuini-
11 tatem tuā elatū: in verbo/in Chriſto/in fortitudine tua diſſipaſti turbas dæmonū. Tui ſunt celi et tua
eſt terra/orbē terre et plenitudinē eius tu fundaſti: aquilonē & mare tu creaſti, nō modo dominatus

poteſtati abyſſi/ſed & celeſtes oēs & qui in terra habitant ſunt tui/tu ſtabiliuiſti ambitū terreni globi
& vniuerſa que eū implēt:tu regenerasti aquilonarē plagā et auſtralē. Thabor & hermō in noīc tuo 12
exultabūt:tuū brachiū cū potentia.oriens & occidens in cognitione noīs tui gaudio cōplebuntur:
cū potētatu & fortitudine eſt verbū tuū. Firmet manꝰ tua & exaltet dextera tua:iuſtitia & iudicium 13 43
preparatio ſedis tue.inualeſcat potētia tua mittēdo Chriſtū tuū/& glorificet miſericordia tua:æqui- 44
tas & iuſta ſētentia ſtabilitas throni tui. Miſericordia & veritas precedēt faciē tuā:beatus homo q 14
ſcit iubilationē.miſeratio & fides precia erūt Chriſto tuo opa:fœlix ille cetꝰ q agnoſcit te/laude inco 45
prehenſibilem. Domine in lumine vultus tui ambulabūt/& in nomine tuo exultabunt tota die:& in 15
iuſtitia tua exaltabunt.dñator deus in illuminatione doctrine ſpiritus verbi tui incedēt fideles & ſe 46
exercebunt/& in laude noīs tui toto tēpore vite ſue cū gaudio ſe occupabūt:& in adimpletione man
datorum tuorū ad eterna tranſferent. Q ñ gloria virtutis eorū tu es:& in beneplacito tuo exalta- 16
bitur cornu noſtrū. in iuſtitia tua exaltabunt/quia tu corona/merces & premiū tolerantie eorū tu es: 47
& in bona volūtate tua/nō ex meritis & operū dignitate eleuabitur in gloriā fortitudo noſtra. Q uia 17 48
dñi eſt aſſūptio noſtra:& ſancti iſrael regis noſtri. quia ſalus & ſublimatio noſtra a ſolo deo eſt:& a 49
Chriſto eius/ſancto iſrael/regē noſtro. Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis & dixiſti/poſui adiu- 18
torium in potēte:& exaltaui electum de plebe mea. cum ſtatuiſti ſublimare nos/apparuiſti in viſione
prophetis tuis/et oraculū ſoluiſti dicens/collocaui auxiliū veſtrū in forti/& ſublimaui delectum e po 50
pulo meo/de gente hebraica natum. Inueni dauid ſeruū meū:oleo ſancto meo vnxi eū. offendi de- 19
ſiderabilē famulū meū:vnguento letitie/ſanctificatione mea delibui eū. Manus enī mea auxiliabit 20
ei:& brachiū meum cōfirmabit eum. miſericordia & preſidium meū aderit ei:& virtus mea/verbum
meum robur ipſius erit. Nichil proficiet inimicus in eo:& filius iniquitatis non apponet nocere ei. 21
princeps mundi huius nō habebit in eo quicq̄:& proles maligni/inuſtitie germē non valebit ledere
eum. Et cōcidam a facie ipſius inimicos eius:& odiētes eū in fugā cōuertā.nō habebūt illi in eū po 22
teſtatem vllam/ſed conterā ante eū aduerſarios eius/& qui eum oderint repellam a me. Et veritas 23
mea & miſericordia mea cum ipſo:& in noīe meo exaltabitur cornu eiꝰ. veritatē & miſericordiā meā
nō amouebo ab eo:& in verbo meo potentia eius extolletur. Et ponam in mari manum eius:& in 24
fluminibꝰ dexterā eius. & extendā in abyſſū potentiā eius/& in populos terre fortitudinē eius. Ipſe 25
inuocabit me pater meus es tu:deus meus & ſuſceptor ſalutis mee. ipſe clamabit ad me pater meus
es tu/deus meus/& robur ſaluationis mee. Et ego primogenitū ponā illū:excelſū pre regibus terre. 26
& erit michi primogenitus omnis creature:& ſublimior cunctis regnatoribus terre. In eternū ſer- 27
uabo illi miſericordiā meā:& teſtamentū meū fidele ipſi.in ſēpiternū nō auferā ab eo miſerationē
meā:& pactū meū verax/imobile/inuiolabile erit ei. Et ponā in ſeculū ſeculi ſemen eius:& thronū 28
eiꝰ ſicut dies celi.& ſtatuā in ſēpiternū fideles eius:& tribunal eius ſicut claritates dei. Si autē de- 29
liquerint filij eius legē meā:& in iudicijs meis nō ābulauerint. Si iuſtitias meas prophanauerint:& 30
mandata mea nō cnſtodierint. Viſitabo in virga iniquitates eorum:& in verberibꝰ peccata eorum.ſi 31
vero qui in eo crediderint & in eo nati fuerint/mādata legis mee neglexerit:& in eis nō inceſſerint.
ſi iuſtificationū mearū ritus polluerit:& precepta mea ꝓuaricati fuerint. examinabo in caſtigatione
tranſgreſſiones eorū:& in flagellis terreniſq; afflictionibus ſcelera eorū. Miſericordiā autē meā nō 32
diſpergā ab eo:neq; nocebo in veritate mea. Neq; prophanabo teſtamentū meū: & que ꝓcedunt 33
de labiis meis nō faciā irrita.nō abſcindā penitus miſerationē meā a Chriſto meo:neq; funditus ex-
terminabo filios eius/idq; teſtor in verbo meo.neq; legē meā inualidā ſpretāq; habebo:neq; oracu- 34
la oris mei ſinam abire inania. Semel iuraui in ſancto meo ſi dauid mētiar:ſemē eius in eternū ma- 35
nebit. Et thronus eius ſicut ſol in cōſpectu meo/& ſicut luna ꝓfecta in eternū: & teſtis in celo fide-
lis.ſemel iureiurādo teſtatus ſū in veritate mea/in verbo meo/neq; Chriſto deſiderabili meo falſus
inueniar:fideles eiꝰ in ſempiternū ꝓſeuerabunt.& ſedes eius ante me ſicut claritas ſolis & ſicut ſplen
dor lune plene in ſempiternū:et in excelſo verbū meū teſtis verax.hactenus dei loquētis oraculū.
nūc autē i forma ſerui Chriſtꝰ dominꝰ inducitur. Tu vero repuliſti et deſpexiſti/diſtuliſti Chriſtū tu- 36
um.at tu deus qui tā ſublimia de Chriſto tuo locutus es/abiectū & deſpectum feciſti eum: prolōga-
ſti in afflictionibus Chriſtum tuum. Auertiſti teſtamentū ſerui tui:prophanaſti in terra ſanctuarium 37
eius.legem Chriſti tui infirmam feciſti:ſancti eiꝰ in terra conculcati ſunt. Deſtruxiſti oēs ſepes eius: 38
poſuiſti firmamētum eius formidinē.amouiſti omnes cuſtodias eius:& ſtatuiſti robur eius i pauorē.
Diripuerunt eū oēs trāſeuntes viā:factus eſt opprobriū vicinis ſuis.dilacerauerunt eū vniuerſi vitam 39
mundi huius percurrētes:factus eſt ludibriū iudeis inter quos ipſe natus eſt. Exaltaſti dexterā de- 40
primentū eū:letificaſti oēs inimicos eius.dediſti poteſtatē conculcātibus eū:ꝓfudiſti gaudio vniuer-
ſos hoſtes eius. Auertiſti adiutoriū gladij eius:et non es auxiliatꝰ ei in bello.abſtuliſti auxiliū defen- 41
ſionis eius:et non ſuccurriſti ei in paſſionis eiꝰ agone. Deſtruxiſti eū ab emūdatiōe:& ſedē eiꝰ i terra 42

collisisti. purū & innocēs humanitatis sue tēplū demoliri p̄misisti: & māsionē eius a terra fustulisti.
43 M inorasti dies tēporis eius: perfudisti eū cōfusione. paucos fecisti annos vite ei⁹: p̄cussisti eū cōfu-
44 sissima & ignominiosissima morte. V sque quo dñe auertis in finē: exardescet sicut ignis ira tua? ad
quē vsq; terminū te a me substrahes dñe de⁹ meus: ad quem vsq; terminū succēdet sicut flāma in-
45 dignatio tua? M emorare que mea substātia: nūquid eni vane cōstituisti oēs filios hoim? memento
dñe vbi cōsistere possim/memēto eruere me de limo p̄fundi i quo nō est subsistētia: alioquī nūquid
46 frustratū suo fine cōditū est vniuersum gen⁹ hoim? Q uis est homo qui viuet & nō videbit mortē:
eruet aiam suā de manu inferi. alioquī nisi eruerīs me de luto paludis itermine/quis hoim vita do-
nabit eterna/& nō agnoscet interitū: eruēs aiam suā de penis gehēne? null⁹ dñe nisi mei memine
47 ris. V bi sunt misericordie tue antique dñe: sicut iurasti dauid in veritate tua? vbi sunt miserationes
tue de⁹ meus/pater iuste/pater misericordiarū sicut iureiurādo testat⁹ es Christo desiderato gen-
48 tiū/in sctō verbo tuo/accelera/illas michi porrige. M emor esto dñe opprobrij seruorū tuorū: qđ
49 cōtinui in sinu meo/multarū gentiū. Q uod exprobrauerūt inimici tui dñe: qđ exprobrauerūt cō-
mutationē Christi tui. memēto dñe exprobratiōis illate sanctis tuis/apostolis & discipulis meis a
varijs turbis hoim: in cōtumeliā meā redūdātis. memēto exprobratiōis quā iproperauerūt hostes
50 tui dñe: quā iproperaucrūt/sublationē Christi tui. B enedict⁹ dñs in eternū: fiat fiat. tu pater domi
nator deus exalteris & glorificeris in sempiternum: amen/amen/idq; certo eueniat.

ADVERTE. primo versu. in generatione & gñationē meli⁹ videt dicendū in gñatione & gene-
ratione eodē seruato casu vt ex hebræo. & in greco εισ γενεαν και γενεαν. ¶ Secūdo versu.
quoniā dixisti in eternū misericordia edificabit in celis p̄parabit veritas tua in eis: Hieronym⁹ ex
hebræo/quia dixisti sempiterna misericordia edificabit/celos fundabis / & veritas tua in eis. quo
designat verbū dei incarnatū/celesti cōuersatione viros deum fundasse/& testamentū veritatis in
eis reposuisse. quales apostolos & discipulos fuisse: nemo est qui nesciat. vocatio eni nostra cele-
stis est: vt deifer/Christo plenus loquit paulus ad romanos. in nostra igit tralatione distinctionū
puncta faciēda sunt post edificabitur & post preparabit. ¶ Tertio versu. dispositi testamentū ele-
ctis meis: ex hebreo/percussi fœdus cū electo meo. hic de datore legis/illic de suscipiētibus legē
dictum videtur: legis dico veritatis/legis noue/nō prime tabule que fracta est/sed secūde infrāgi-
bilis/non que lex Moseos dici possit/sed que lex dei dicit. ¶ Q uarto versu. & edificabo in genera-
tione & generationē sedē tuam. eque recte dicitur in generatione & generatione: vt & in annota-
tione primi versus/& nonnunq̄ alias dictū est & hec sedes & thronus Christi: cū celestiū & terre-
striū sit rex/ex celestib⁹ & terrestrib⁹ intelligit. de qua quidē sede & throno: adhuc versu tricesimo
quinto hui⁹ sacre theophanie habet. ¶ Q uinto versu. eteni veritatē tuā: particula eni abūdat. qđ
ex tralatione/cū romana tum hebræa cōspici potest. & melior sensus/estq; obelo cōfodiēda. ¶ Se
ptimo versu. deus qui glorificat in cōcilio sanctorū/magnus & terribilis. aptior forte sermo si deo/
magno & terribili per appositionē p̄cedenti versui cōtinuata interrogatiōe iungat. sed eadē sem-
per seruat intelligētia: & si Hieronymus mutato casu ita verterit/deus inclytus in arcano sanctorū
nimio/& terribilis. quo designat multitudo celestiū virtutū: ci in semoto a mortaliū cognitione lo
co iugiter ministrantiū. sicut & quidā p̄phetarū inqt. milia miliū ministrabāt ei: & decies centena
milia assistebāt ei. & illi decies cēties milleni sunt de quib⁹ subtūgit/sup oēs qui in circuitu ei⁹ sunt.
¶ Vndecimo versu. aquilonē & mare tu creasti: Hieronym⁹ ex hebræo aquilonē & dextrū tu crea
sti. p dextrū itelligi volūt austrū/oppositā aquiloni plagā. qđ si p aquilonē diuina quadā metapho
ra/pars malaꝝ potestatū intelligit: p dextrū intelligit portio bonarū potestatū. creauit eni deus
& angelos lucis & āgelos tenebraꝝ. & hos sinistra dei p̄mit: illos vero ei⁹ dextra exaltat. ¶ Duo-
decimo versu. Thabor & hermon in noie tuo exultabūt. ex hebræo thabor & hermon nomē tuū
laudabūt. alterū horū montiū in parte orietis terre sancte: & alterū i parte occidētis esse volūt. &
hoc orientalē plagā/illo vero occidētalē designari. vt p aquilonē & dextrū/thabor & hermō: quat-
tuor orbis cardines itelligant cōcessuri in cultū diuinitatis Christi. Sed & thabor hoc speciale ex-
ultatiōis & laudis habet argumentū: q̄ in illo mōte Christ⁹ splēdor p̄ris/& glie largitor/trāsfigu-
rari ante discipulos voluit. sed & cū hermon mōs iuxta iordanis fluēta ponat/in qua pte legit dñs
sepe versat⁹ & frequēter docuisse in mōte: nō ab re fuerit/si credat mōs ille doctrina saluatoris cla
rus. cui nō male astipulat hoc psalmi 132 oraculū quo dicit: sicut ros hermō qui descēdit in montē
sion. quid ros: nisi doctrina/qđ mōs siō: nisi primitiua illa ecclesia/q̄ celestē illā alimoniā ex deifi-
co ore saluatoris suauiter hauriebat/quod satis innuit versus cōtinuo subiūctus: qm illic mādauit
dñs benedictionē & vitam vsq; in seculū. ¶ Eodē duodecimo versu. tuum brachiū cum potentia.
brachium recti casus est: & subauditur verbum/est. grece enim habetur σοσ ο βραχιων με-
τα δυναστειασ tuus brachio cum potentatu. βραχιων enim masculinum est: ac si flectere-

mus/hic brachio brachionis. nunc autem neutrum facimus: brachium brachij. sed grāmatici plura differant. satis enim erat nosse/recti casus esse: ne vacillaret intelligētia. ¶Versu vicesimosecūdo. & odiētes eū in fugā cōuertā: Hieronym⁹ ex hebræo/& qui eū oderūt percutiā. qđ accōmodatius. ne videamur acies armatas/cataphractos equites ex vtraq; parte dimicaturos sub suo ipso imperatore cōcipere: & hos victores/illos autē victos (hostib⁹ telis & crepitātib⁹ armis insectātib⁹) terga dare/& pugne cedētes fuga salutem meditari. talia enim Christ⁹ rex noster & dñs/bella nō gessit. ¶Tricesimosecūdo versu. neq; nocebo in veritate mea: ex hebræo/nec mētiar in veritate mea. qđ astipulat & vicin⁹ respōdet tricesimoquarto versui: semel iuraui in sancto meo si dauid mentiar, quod perinde est ac si dicat semel iuraui in veritate mea nō dauid mētiar/verax ero in iuramento meo. ¶Tricesimoquinto versu. & thron⁹ eius sicut sol in cōspectu meo/& sicut luna pfecta in eternū. in annotatiōe quarti versus dictū est: quia Christ⁹ dñs/rex celestiū et terrenoꝝ est. ideo thronū & sedē ei⁹ ex celestib⁹ terrestribusq; intellectā. sed thron⁹ eius celestiū spirituū/vt sol est: terrenoꝝ autē & sanctaꝝ aiarū/ex terra ad celestes diuitias eleuatarū/vt luna/plena lāpade coruſca/tota illustris/tota radiosa. inferiores eni spūs: lumē a superiorib⁹ hauriūt/haud secus ac a sole luna. neq; id alienū est ab eo qđ vicesimooctauo versu dictū est: & ponā thronū eius sicut dies celi. quid eni dies celi: nisi variorū siderū claritates/quib⁹ assimilant spūs & aie in quib⁹ fili⁹ dei sedet/tunc eni vt defer (inquit) paul⁹ reuelata facie gloriā dñi speculātes/in eandē imaginē trāsformant a claritate in claritatē. ¶Tricesimosexto versu. distulisti Christū tuū: Hieronym⁹ ex hebræo/iratus es aduersus Christū tuū. quod cōsonāti⁹ est. nā & sic meli⁹ intelligunt Christi verba. qui hic de se vt de tertio iducit loquēs vsq; ad versū 45: vbi in pſona sua loquit. & legere iratus es/ad sequētia cōuenientius q̄ distulisti. quo modo eni distulit: si destruxit oēs sepes eius/si posuit firmamentū eius formidinē/si diripuerūt eū oēs trāseūtes viā/si fact⁹ est opprobriū vicinis suis/& id gen⁹ talia vsq; ferme in finē/legat igit potius/tu vero repulisti & despexisti/succēsuisti in Christū tuū. siue vt Hieronym⁹ habet irat⁹ es in Christū tuū, quasi diceret/vltionē & vindictā pro mortalib⁹ ipposuisti ei ferendā. id eni ira dei pōtendere videt. ¶Quadragesimoquarto versu. vsquequo dñe auertis in finē rectius videt auertes. tū ex natura vocabuli vsquequo futurū respiciētis: tū ex sequēte verbo exardescet. q̄ si auertis facim⁹ pſens: simili quoq; pacto videt exardescit faciendū pſens/vt & editio romana habet. sed hoc i lingua q̄ in itelligētia poti⁹ pctm̄ sit. ¶Quadragesimoquito versu. memorare q̄ mea substātia/nūquid eni vane cōstituisti oēs filios hoim: Hieronym⁹ ex hebræo/memēto mei de pfundo/alioqui quare frustra creasti filios hoim/qđ apertiorē dilucidiorēq; cōtinet intelligentiā. nā nisi Christ⁹ hūanū gen⁹ euocasset in celū: oēs ibāt in eternā perditionē/& oēs vane & frustra creati fuissent. quippe quorū nullus/finē ad quē creat⁹ est adeptus fuisset. Et vbi habemus substātia: idē grece habetur vocabulū/quod & psalmi 68 versu secūdo. & ex illo loco/hui⁹ pendet intelligētia. & si cordi est/annotatio loci illius (si forte memoria exciderit) iterato inspiciat. ¶Quadragesimosexto versu. eruet animā. melius eruens/& sermo melior/& ei quod ex hebræo habet cōuenientior/saluans animā. ¶Quadragesimonono versu. quod exprobrauerūt cōmutationem Christi tui: ex hebræo/quibus exprobrauerunt vestigia Christi tui. quo significatur/mortuo domino priusq; surgeret a mortuis improperatum fuisse apostolis discipulis & amicis eius: q̄ secuti eum fuerant/q̄ eum imitati/eiusq; doctrinam audierant/& omnino illis imitationem Christi exprobrabant. & sensus hic/q̄ vt habemus clarior.

¶Oratio moisi hominis dei. LXXXIX.

1 Domine refugiū factus es nobis: in generatione & generatione
2 Priusq̄ mōtes fierent aut formaret terra & orbis: a seculo & vsq; in seculū tu es deus.
3 Ne auertas hoiem in humilitatē: & dixisti cōuertimini filij hominum.

¶Oratio moisi hominis dei. LXXXIX.

Domine refugiū factus es nobis: a generatione & progenie.
Priusq̄ fierent mōtes aut formaretur orbis terre: a seculo & vsq; in seculum tu es.
Ne auertas hoiem in humilitatē: & dixisti cōuertimini filij hominum.

¶Oratio moisi viri dei. LXXXX.

14 Domine habitaculū tu fact⁹ es nobis: in
15 generatione & gnatione.
Anteq̄ montes nascerētur & parturiretur terra
16 & orbis: a seculo & vsq; in seculum tu es deus.
Conuertens hoiem vsq; ad contritionē: & dicens reuertimini filij adam.

4 Quoniã mille anni ante oculos tuos: tanq̃ dies heſterna quę pręteriit.
5 Et cuſtodia in nocte: quę pro nichilo habentur eorum anni erunt.
6 Mane ſicut herba tranſeat, mane floreat & trãſeat: veſpere decidat induret & areſcat.
7 Quia defecimus in ira tua: & in furore tuo turbati ſumus.
8 Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu tuo: ſeculum noſtrum in illumi natione vultus tui.
9 Quoniã omnes dies noſtri defecerunt: & in ira tua defecimus.
10 Anni noſtri ſicut aranea meditabũtur: dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis.
11 Si autem in potẽtatibus octoginta anni: et amplio eorum labor & dolor.
12 Quoniã ſuperuenit mãſuetudo: & corripiemur.
13 Quis nouit poteſtatẽ ire tue: & pre timore tuo irã tuam dinumerare?
14 Dexteram tuam ſic notam fac: & eruditos corde in ſapientia.
15 Conuertere dñe vſquequo: & deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos.
16 Repleti ſumus mane miſericordia tua: & exultauimus et delectati ſumus omnibus diebus noſtris

Quoniã mille anni ante oculos tuos: ſicut dies heſterna que preteriit.
Et ſicut cuſtodia in nocte: que pro nichilo habẽtur anni eorum.
Mane ſicut herba tranſeat, mane floreat & pertranſeat: veſpere decidat induret & areſcat.
Quia defecimus in ira tua: & in furore tuo conturbati ſumus.
Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu tuo: ſeculum noſtrum in illumi natione vultus tui.
Quoniã omnes dies noſtri defecerunt: & nos in ira tua defecimus.
Anni noſtri ſicut aranea meditabũtur: dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis.
Si autem in potẽtatibus octoginta anni: & pluriũ eorũ labor & dolor.
Qm̃ ſupuenit ſup nos mãſuetudo: & corripiemur.
Quis nouit poteſtatẽ ire tue: aut pre timore iram tuam dinumerare?
Dexteram tuam dñe notã fac nobis: & eruditos corde in ſapientia.
Conuertere domine aliquantulum: & deprecare ſuper ſeruos tuos.
Repleti ſumus mane miſericordia tua: & exultauimus & delectati ſumꝰ in oibus diebus noſtris.

Quia mille anni in oculis tuis: ſicut dies heſterna que pertranſijt / & vigilia nocturna.
Percutiẽte te eos vt ſomnium erunt: mane quaſi herba pertranſiens.
Mane floruit & abijt: ad veſperum cõteretur atq; ſiccabitur.
Cõſumpti enĩ ſumus in furore tuo: & in indignatione tua cõturbati ſumꝰ
Poſuiſti iniquitates noſtras coram te: negligentias noſtras in luce vultus tui.
O ẽs enim dies nri trãſierunt: in furore tuo cõſumpſimꝰ annos noſtros quaſi ſermonem loquens.
Dies annorum noſtrorum: in ipſis ſeptuaginta annis.
Si autem multũ / octoginta anni: & quod amplius labor & dolor.
Quoniam tranſiuimꝰ cito & auolauimꝰ: quis nouit fortitudinem ire tue / & ſecundum timorẽ tuũ indignationem tuam?
Vt numerentur dies noſtri ſic oſtende: & veniemus corde ſapienti.
Reuertere domine / vſquo quo: & exorabilis eſto ſuper ſeruos tuos.
Imple nos matutina miſericordia tua: & laudabimus & lętabimur cũctis diębus noſtris.

GALL.	ROM.	HEB.
17 Lętati ſumus pro diębꝰ quibꝰ nos humiliaſti: annis quibus vidimꝰ mala.	Dęlectati ſumꝰ ꝓ diębꝰ quibus nos humiliaſti: et annis quibꝰ vidimꝰ mala	Lętifica nos pro diębus quibꝰ afflixiſti nos: & annis quibus vidimꝰ mala.
18 Reſpice in ſeruos tuos et in opera tua: & dirige filios eorum.	Reſpice in ſeruos tuos et in opera tua dñe: & dirige filios eorum.	Appareat apud ſeruos tuos opus tuū: & gloria tua ſuper filios eorum.
19 Et ſit ſplēdor domini dei noſtri ſuper nos / & opera manuū noſtrarū dirige ſuper nos: & opus manuum noſtrarum dirige.	Et ſit ſplendor domini dei noſtri ſuper nos: & opera manuum noſtrarum dirige ſuper nos.	Et ſit decor domini dei noſtri ſuper nos / & opus manuū noſtrarū fac ſtabile ſuꝑ nos: & opus manuū noſtrarū confirma.

TITVLVS. Oratio Moiſi viri dei. cōfeſſio ſtatus hominis & deprecatio miſſiōis ſaluatoris noſtri Chriſti dei. vir dei in perſona populi ſancti loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine refugium factus es nobis: a generatione in generationē. 1
dñe deus in tot malis que nos premūt / tu ſolus relictus es ad quē cōfugiamus / a quo opem ſperemus: in poſteritatū ſucceſſione & ſucceſſione. Priuſq̄ montes fierēt aut formaretur terra & orbis: 2
a ſeculo & in ſeculū tu es deus. dñe deus ſemper fuiſti / ſemper eris / anteq̄ angeli crearētur & creaturarū ſublimitates / anteq̄ plaſmarētur terrena & mundus: ab eterno & ſine fine in eternum tu es deus. Ne auertas hominē in humilitatē: & dixiſti cōuertimini filij hominū. ne penitus hoim gem 3
quod tu plaſmaſti / abijcias in vltimā peccati deiectionē: qui ſententiā dediſti vt in puluerē & terrā ſuā conuertant filij adam. Qm̄ mille anni ante oculos tuos: tanq̄ dies heſterna q̄ ꝓteriit. Et cuſto 4
dia in nocte / q̄ pro nichilo habent: eorū anni erūt. ne auertas hoiem in humilitatē / qm̄ millenarū 5
annorū tēpus eternitatis tue collatione qui ab eterno & in eternū es: ſicut heſterne diei defluxio q̄
iā abiit. & ſicut nocturne excubie: que & dies heſterna iam exacta / & excubiarū morula q̄ nichil
eſtimātur eorū vite duratio. Mane ſicut herba tranſeat / mane floreat & tranſeat: veſpere decidat 6
induret & areſcat. filiorum hominū etates & annorū durationes hoc pacto erunt / matutina adoleſcentia ſicut fenū tranſibit / meridiana iuuentus florebit & tranſibit: veſpertina ſenectus decidet /
indurabit / areſcet / vitāq; mortificabit. Quia defecimus in ira tua: & in furore tuo turbati ſumꝰ. hoc 7
nobis euenit & cōſumimur / quia incurrimus indignationē tuam preuaricatione noſtra: & in portatione pene iuſte iuſtitie tue confuſi & contribulati ſumus. Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu 8
tuo: ſeculū noſtrum in illuminatione vultus tui. preſentia tibi feciſti ſcelera noſtra: & iniquitates ſeculi noſtri in luce / in aperta cognitione poſuiſti ante vultū tuum. Quoniā oēs dies noſtri defece 9
runt: & in ira tua defeccimꝰ. q; autem peccata & iniquitates noſtras in luce ante vultum tuū poſueris hoc nobis ſignū / quia vniuerſe vite noſtre ſpacium exactum eſt: & in indignatione tua (nondum placata / nondū mitigata ira tua) cōſumpti ſumus. Anni noſtri ſicut aranea meditabūtur: dies an 10
norū noſtrorū in ipſis ſeptuagita annis. fragilia & cito deficientia annorū noſtrorū curricula ceu araneorū fila cogitabūtur: dies decurſus etatis in filijs hoim ſeptuagenarius annorū. Si autē in po 11
tentatibus octoginta anni: & amplius eorū labor & dolor. ſi autē in filijs hoim robuſtiores & riuaciores fuerint / etas eorū octogenarius annorū: & quod vite ſuperadditur morbus eſt & angor.
Quoniā ſuperuenit manſuetudo: & corripiemur. & in hac annorū breuitate additur punitioni tue 12
clementia / quod nos nō funditus deles / & non perdis: ſed corripis / cito nos ex clauſtris corporeis auolare faciens. Quis nouit poteſtatē ire tue: & pre timore tuo iram tuam dinumerare? o vinder 13
potētiſſime quis eſt qui cōprehendere poſſit quantū poſſes punire / niſi clemētia tua punitionē mitigares: & quis audęret pre formidine tui numerū ire tue / imenſitatē punitionis quā potes infligere cogitare? Dexterā tuam dñe notam fac nobis: & eruditos corde in ſapientia. mitte nobis dñe 14
& oſtende brachiū tuum: mitte & oſtende nobis ſanctos quos docuerit ſapientia eterna & verbū tuum. Conuertere dñe / vſquequo? & deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos. placare domie / & in be 15
nignitate tua cōuertere ad nos / quouſq; dñe non cōuertęris? cōuertere dñe & ꝓpicius eſto ſeruis tuis. Repleti ſumus mane miſericordia tua: & exultauimus & delectati ſumus in oībus diebꝰ no 16
ſtris. repleſti nos aduētu viſitationis miſericordie tue / brachij / ſapiētie & Chriſti tui: & gaudio oppleti ſumus / & voluptate perfuſi tota duratione vite noſtre. Lętati ſumus pro diebus quibus nos 17
humiliaſti: annis quibus vidimus mala. ex viſitatione miſericordie tue gaudio nos perfudiſti / pro

dierū curriculis quibus nos ꝓpleciſti:ꝓ annis quibus ad aduentū vſq; & oſtenſionē brachij tui iratū
18 te habuimus/vltionem tuam ſenſimus deſcendētes in infernū. ¶ Effunde furorem tuum ſuper ſeruos tuos & in opera
19 tua:& dirige filios eorū. ¶ Et ſit ſplendor dñi dei noſtri ſuper nos/& opera manuū noſtrarū dirige ſuper nos:& opus manuū noſtrarū dirige. intēde dñe ſeruis tuis qui ſunt opus tuum & quos tu regeneraſti tibi:& duc eos quos in fide genuerunt & qui ab eis proceſſerūt in obſeruatione voluntatis tue & mandatorū tuorum. & ſit verbū/imago & character dominatoris oim/dei noſtri/patris immenſi/ſit lux omnia illuminans ſuper nos/& operationes noſtras rectas effice in nobis:& operationes noſtras rectas effice.

ADVERTE. Circa titulū. oratio Moiſi viri dei. Paulus hebræus credit hunc Moſem nō fuiſſe legiſlatorē/ſed vnum de ꝓphetis quales Eman/Ethan & filij core. & argumētū ducit ex decimo & vndecimo verſu: vbi etas hominū ſeptuagenario & octogenario annorū/id eſt ſimul centū quinquaginta diffinitur. Et q̄uis id verū eſſet:no ducor argumento. nā qui propheterat:de futuro prenūcians/plerūq; longe poſtmodū ventura dicit. quare etſi tēpore Moſeos ꝓtractiore mora viuebāt: non oportuit eum pro ſuo/ſed alio pro quo eum ſpiritus mouebat/verum eſſe. ¶ Primo verſu. in generatione & generatione:ſic etiā ex hebræo habeť & grece cōſimiliter εν γενεα και γενεα ſolemus tamē paſſim legere a generatione in generationē:quādam extenſionē refugij diuini a ſucceſſione in ſucceſſionē ſignificātes. & qui ita dixerunt:vidētur eādem ꝓintelligentiā voluiſſe/aut nō obſcurius expreſſiſſe. & tres precipue ſunt generationes:nature/legis/& gratie. prima cepit. ſecūda profecit. tertia perfecit. prima a mundi exordio ad Noam. ſecunda a noa poſt quē non multo poſt Abraam & Moſes/ad Chriſtum. tertia a Chriſto domio ad mundi cōſumationē. prima & ſecunda trāſierunt. tertia nunc agitur:que maxime ad deū refugit/niſi quatenus iuxta oracula/multorū refriguit charitas. ¶ Tertio verſu. ne auertas hominē in humilitatē & dixiſti cōuertimini filij hoim:Hieronymus ex hebræo/cōuertēs hoiem vſq; ad contritionē/& dicēs reuertimini filij Adam Et paulus hebræus:ita ex hebræo expreſſit. auertiſti hoiem in humiliatione:& dixiſti reuertimini filij hominū/negatq; vllā negationis particulā hic haberi. verū & cū Adam terrā/terrenūue ſignificet:vult & id cū dicit reuertimini fili Adam/intelligi de reuerſione in terram/acſi diceremus filij terre ſeu terreni reuertimini in terram veſtrā vnde ortū natiuitatēq; duxiſtis. quod & ad ſequentia quadrat. q̄q̄ ſoleat id reuertimini:de vocatiōe ad deū a q̄plurimis intelligi. potiꝰ igitur legēdū auertiſti hoiem in hūilitatē/& dixiſti cōuertimini filij hoim. quo deſignat adduxiſti hoiem in mortē:& dixiſti filij terre ſeu terreni(quid enī homo:niſi humꝰ ſeu humigena/dū eius hūilitationē cogitamus)cōuertimini in terrā veſtrā. q̄ dei ſententia eſt ad ꝓtoplaſtū:cinis es/& in cinerē reuerteris. quid enī hoc:niſi humꝰ es/& in humū reuerteris? ¶ Quinto verſu. q̄ ꝓ nichilo habētur/eorū anni crūt:Hieronymꝰ ex hebræo percutiēte te eos/ſomniū erūt. quo ſignificat. ptiāte te & auferēte ſpiritū filiorū hoim:erit vita eoꝝ veluti ſomniū qđ citiſſime euolat & pertrāſit. verū Paulꝰ hebræꝰ & nōnulli aliorū:hūc locū ita itellexerūt fluctuaſti eos ſōniū erūt quo deſignari volūt/ꝓteritos lōgeuioris vite hoies fluctibꝰ diluuij obrutos/& eorū(qui a diluuio poſt eos futuri erāt)vitā/ob abbreuiationē ſōnio cōparādā. primo enī a noningentorū annorū & porrectiore viuēdi ſpacio/ad centū viginti ānos vita cōtracta eſt. erūtq;(inquit)dies illiꝰ centū viginti annorū. & hoc in loco vitā incolumē:ad ſeptuageſimū & octogeſimū in viuacioribꝰ oraculū cōtrahit. Et ſi ſinit lra tralatiōis nre manere vt iacet:clarior intelligētia fuerit ſi verſum incipiamus eorū anni erūt. qui quidē anni herbe vnius diei cōparanť:que mane viret/meridie floret/veſperi indureſcit ſiccatur & areſcit. Verū & quod grece habeť τα εξουδενωματα αυτων ετη εσονται ſine relatione legi poſſe videť/ vt τα articulꝰ ſit/ſitq; ita nectēdū τα ετη αυτων εσονται εξουδενωματα ſignatq; verſus (vt ſic dicā) nichilipēdia anni corū erūt. & ſatis fuiſſet pro eo εξουδενωματα ſolū vertiſſe pro nichilo & ſic integrū/noſtrū verſum legiſſe. Et cuſtodia matutina: pro nichilo anni eorum erūt. & etiam(ſi hebræū reſpicias)& cuſtodia matutina ad precedentē verſum ſpectat:& quod ſequitur ſpectat ad ſequentē. ¶ Octauo verſu. ſeculū noſtrū:ex hebræo/negligētias nras. paulus hebreus: abſcondita noſtra. ſed quod interpretes dixerūt ſeculū:nō aliud forte intellexerunt. quid eſt enim imaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſeculo/& Chriſtū dediſſe ſemetipſum vt nos eriperet de preſenti ſeculo nequā:niſi ab iniquitatibus & de iniquitatibus ſeculi? ¶ Decimo verſu. anni noſtri ſicut aranea meditabunť:ex hebræo conſumpſimus annos noſtros quaſi ſermonē loquēs. quo deſignat. ſic repēte defecerūt anni noſtri:ſicut ſermo loquentis qui ocyus fugitat irreparabilis. & huic etiā ex hebræo ſententie aſtipulat Paulꝰ hebræus. ¶ Eodē decimo verſu. ſeptuaginta annis/& vndecimo octoginta anni. hic Auguſtinus myſticā intelligentiā putat potius ſequendā:& per ſeptuaginta id intelligendū quod per ſeptē/vniuerſum tēpus legis que in ſeptimo ſabbatizabat. & per octoginta idem quod per octo;vniuerſum tēpus gratie que octauū/reſurrectiōis dñice memoriā cele-

brat. itaq; post diluuiũ vniuersa vita hoim cõtracta est ad tẽpus legis & tẽpus gratie. deinde finis mundi: quẽ sequet perpetuus dolor & labor miserorũ. ex quo per oppositũ intelligimus solatiũ & gaudium eternũ iustorũ. & Hieronym⁹ ante cõsimile senserat. q̃q̃ & arbitror oraculũ ad litterã verũ esse: licet nonnulli opponant nobis macrouios vt taprobanitas & nõnullos alios quos causant hanc etatẽ viuẽdo excedere. sed re vera nullus eo tẽporis deductos senes esse negabit. & senũ: labore anxietatẽ curas & multa huius etatis incõmoda comitari. adde & iuxta adagiũ: senectutem ipsam morbũ esse. Et quid si legendũ hic sit (vt nõnulli volũt) excellẽtia eorũ labor & dolor. quod perinde est ac si dicat superbia eorũ labor & dolor. quasi lõgeuitas annorũ ijs quib⁹ plixius indulsit deus viuẽdi spaciũ addiderit superbiã que laborẽ parit & dolorẽ pauci tamẽ excipiẽdi ex quibus deus (deletis supbis) mites seminauit qui colerẽt terrã. & vbi habem⁹ vltimo casu septuaginta annis. grecus habet in recto. εβδομηκοντα ετη septuaginta anni. vt sic totius versus sensum colligas. dies annorũ nostrorũ in ipsis annis sunt septuaginta anni. vt autẽ habem⁹ sic sensus colligit dies annorũ nostrorũ: sunt in ipsis septuaginta annis. & si tollas ipsis: eque sensum colligis ac si dicas dies nri sunt in nũero septuaginta annorũ. ¶ Duodecimo versu. qñ supuenit mãsuetudo & corripiemur: Hieronym⁹ ex hebræo quoniã trãsiuimus cito & auolauim⁹. & hoc ad sequẽs accõmodatum. q̃q̃ & interpretum expressio: nõ indignam habeat intelligentiam. ¶ Tertiodecimo versu. pre timore tuo. rectius tui. sed id passim confunditur. ¶ Sextodecimo versu. repleti sumus mane misericordia tua & exultauimus & delectati sumus omnibus diebus nostris: Hieronymus ex hebræo imple nos matutina misericordia tua & laudabimus & letabimur cunctis diebus nostris. quod intelligẽtie quadrãtius est. Nam id exultauimus & delectati sumus oĩbus diebus nostris: quomodo quadrat cũ eo quod septimo versu dictũ est defecimus in ira tua & in furore tuo turbati sumus posuisti iniquitates nostras in cõspectu tuo seculũ nostrũ in illuminatione vultus tui. hic igitur versus pariter & principiũ septimidecimi versus: per futurũ est exprimendũ. aut principia horũ versuũ cũ sacro Hieronymo per deprecatoriũ modũ legenda. Paulus hebræus: per optatiuũ expressit hoc pacto repleamur mane misericordia tua & exultemus & delectemur oĩbus dieb⁹ nostris. & vt cõsequens erat reliquũ exponere potuisset: letemur pro diebus quibus nos hũiliasti. sed redijt in intelligẽtiã hieronymi. ¶ Nonodecimo versu. & opera manuũ nostrarũ dirige super nos & opus manuũ nrarũ dirige: ex hebræo & opus manuũ nostrarũ fac stabile sup nos & opus manuũ nostrarũ dirige. vbi in reiteratiõe: dictionis opus nõ mutat numerũ sed vtrobiq; dicit opus. & id precari videtur ꝓpheticus spiritus: vt bonũ opus nostrũ perseuerans fiat. sed sicut sine deo bonũ opus inchoare nõ possumus: ita quoq; sine deo in bono opere perseuerare stabilesq; esse nõ possumus. vt agnita fragilitate nostra & eius benefica virtute: in omnibus agnoscamus benefactorem & ei iuges gratias agamus. qui sit benedictus in secula seculorum amen.

¶ Laus cantici Dauid.

LXXXX.

1 QVi habitat in adiutorio altissimi: i ꝓtectiõe dei cęli cõmorabit.
2 Dicet domino susceptor meus es tu: & refugium meum deus meus.
3 Spęrabo in eũ qm̃ ipse liberauit me de laqueo vęnantiũ: & a verbo aspero
4 In scapulis suis obũbrabit tibi: & sub pẽnis eius spęrabis.
5 Scuto circundabit te vęritas eius: non timębis a timore nocturno.

¶ Laus cantici Dauid.

LXXXX.

QVi habitat ĩ adiutorio altissimi: in ꝓtectione dei cęli cõmorabit
Dicet domino susceptor meus es / & refugiũ meũ deus me⁹: spęrabo in eũ.
Quoniam ipse liberauit me de laqueo vęnãtium: & a verbo aspero.
Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pẽnis eius spęrabis.
Scuto circundabit te vęritas eius: nõ timębis a timore nocturno.

LXXXXI.

QVi habitat i abscõdito excelsi: in vmbraculo dñi cõmorabit.
Dicẽs domino spes mea & fortitudo mea deus meus: confidam in eo.
Quia ipse liberabit te de laqueo vęnantiũ: de morte insidiarum.
In scapulis suis obũbrabit tibi: & sub alis ei⁹ spęrabis.
Scutum & protectio vęritas eius: non timębis a timore nocturno.

6 A ſagitta volante in die a negocio perambulante in tenebris: ab incurſu & dæmonio meridiano.
7 Cadent a latere tuo mille & decẽ milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.
8 Verũtamen oculis tuis conſiderabis: & retributionẽ peccatorũ videbis.
9 Quoniam tu es domine ſpes mea: altiſſimum poſuiſti refugium tuum.
10 Non accedet ad te malũ: & flagellũ non appropinquabit tabernaculo tuo.
11 Quoniã angelis ſuis mãdauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.
12 In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.
13 Super aſpidem & baſiliſcũ ambulabis: & conculcabis leonem & draconẽ
14 Qm̃ in me ſperauit & liberabo eũ: protegã eum qm̃ cognouit nomẽ meũ.
15 Clamauit ad me & exaudiam eum/cum ipſo ſum in tribulatione: eripiã eũ & glorificabo eum.
16 Longitudine dierum replebo eum: & oſtendam illi ſalutare meum.

A ſagitta volãte per diẽ a negocio perambulante in tenebris: a ruina et dæmonio meridiano.
Cadent a latere tuo mille & decẽ milia a dextris tuis: tibi autẽ non appropinquabunt.
Verũtamen oculis tuis conſiderabis: & retributionẽ peccatorũ videbis.
Quoniam tu es domine ſpes mea: altiſſimum poſuiſti refugium tuum.
Non accẽdẽt ad te mala: & flagellũ non appropinquabit tabernaculo tuo.
Quoniã angelis ſuis mãdauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.
In manibus portabunt te: ne vnq̃ offendas ad lapidem pedem tuum.
Super aſpidem & baſiliſcũ ambulabis: & conculcabis leonem & draconẽ
Qm̃ in me ſperauit liberabo eũ: protegã eũ qm̃ cognouit nomen meum.
Inuocauit me & ego exaudiam eum: cũ ipo ſum in tribulatione.
Eripiã eũ & glorificabo eum/longitudine dierum adimplebo eum: & oſtendam illi ſalutare meum.

A ſagitta volante per diẽ a peſte in tenebris ambulante: a morſu inſidiantis meridie.
Cadent a latere tuo mille & decẽ milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.
Verũtamen oculis tuis videbis: & vltionem impiorum cernes.
Tu enim es domine ſpes mea: excelſũ poſuiſti habitaculum tuum.
Non accẽdet ad te malũ: & lepra non appropinquabit tabernaculo tuo.
Quoniã angelis ſuis mãdauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.
In manibus portabunt te: ne forte offendat ad lapidem pes tuus.
Super aſpidem & baſiliſcum calcabis: cõculcabis leonem & draconem.
Qm̃ michi adhęſit & liberabo eũ: exaltabo eũ qm̃ cognouit nomẽ meũ
Inuocabit me & exaudiam eum/cum ipſo ero in tribulatione: eruam eum & glorificabo.
Lõgitudine dierum implebo eum: & oſtendam ei ſalutare meum.

TITVLVS Nullus. Pſalmus de Chriſto domino. propheta in ſpiritu loquitur.
1 EXPOSITIO CONTINVA. Qui habitat in adiutorio altiſſimi: in ꝓtectiõe dei celi cõmorabit.
2 qui ſuſcipit in vmbraculo verbi dei: in ꝑſidio dei celi ꝑmanebit. Dicet dño ſuſceptor mei es tu: & refugiũ meũ deus meus ſperabo in eũ. ſuſceptus in vmbraculo & ꝓtectione altiſſimi dicet/dñs adiu-
3 tor meus eſt: & locus refugij deus meus eſt/cõfidã in eo. Qm̃ ipſe liberauit me de laqo venãtiũ: & a verbo aſpero. cõfidã in eo/qm̃ ipſe eripuit me de tẽtatiõib⁹ malignorũ: & de ſubdola ſuggeſtiõe
4 eorũ. deſcendens ꝓpheta i ſpũ dirigit verba ad Chriſtũ habitatorẽ abſcõditi altiſſimi. Scapulis ſuis obũbrabit tibi: & ſub pẽnis eius ſperabis. o tu qui in abſcõdito dei habitas/deus te ꝓſequet̃ beni-

gnissimis fauoribꝰ suis:& in misericordia & iustitia sua fiduciã tuã habebis. Scuto circũdabit te ve 5
ritas eius:nõ timebis a timore nocturno.in circuitu ꝓteget te verbũ eius:nõ formidabis a princi-
pe tenebraꝝ.A sagitta volãte in die/a negocio perãbulante in tenebris:ab icursu & dæmonio me- 6
ridiano.nõ formidabis inquã a maligno in aperto seuiẽte/a ferocitate eius insidiãtis in occulto:ab
insilitione eiꝰ/& ab angelo nequã in angelũ lucis se trãsformãte.Cadẽt a latere tuo mille & decẽ 7
milia a dextris tuis:ad te autẽ nõ appropiquabit.astu huiꝰ polymorphi & multiplicis sathane la
bẽtur & tẽtationi cedẽt milleni a sinistris tuis/cedẽt & deni milleni ex ijs qui erant in dextris tuis
collocati:verũ ipse & potestas eiꝰ ad te nõ pertinget.Verũtamẽ oculis tuis cõsiderabis:& retribu 8
tionẽ peccatorũ videbis.attamẽ in his corruẽtibꝰ / in his tẽtationi cedẽtibus tu ipse examine tuo/
discussione/& cognitiõe tua diiudicabis : & vltionẽ in eos qui in ipietate pstiterint ipse discernes.
Quõm tu es deꝰ spes mea:altissimũ posuisti refugiũ tuũ.enĩuero dñe habitator arcani secretiq; vm 9
braculi dei/deꝰ meꝰ es & fiducia mea:tu diuinitatẽ ihabitas oibꝰ supeminentẽ & supgredientẽ vni
uersa.Non accedet ad te malũ:& flagellũ nõ appropinquabit tabernaculo tuo.Quoniã angelis 10
suis mãdauit de te:vt custodiãt te in oĩbus vijs tuis.ingressum ad te nõ habebit peccatũ:& cõta- 11
gio eius nõ appropinquabit corpori tuo/nõ afficiet/nõ tãget ipsum.nã deus celestibꝰ administra-
torijs spiritibꝰ suis ꝑcepit de te:vt solicitã tui curã gerãt in vniuersis agẽdis tuis. In manibꝰ porta- 12
bũt te:ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ.angelici spũs obsequijs suis ministrabunt tibi:ne vel
in minimo possit esse offendiculũ actionũ tuaꝝ.Super aspidẽ & basiliscũ ambulabis:& cõculcabis 13
leonẽ & draconẽ.tu habitator secreti dei/serpẽtis antiqui insanabile virus & principẽ superbum
calcabis:tu sub pede ꝑmes eius ferocitatẽ/tu supprimes aiarũ insidiatorẽ.hacten⁹ ꝓpheteverba
in spiritu de Christo dño.que sequunt/eterni patris verba sunt de eodẽ. Quoniã in me sperauit li 14
berabo eũ:ꝓtegã eum qm̃ cognouit nomẽ meũ.quoniã in me deo patre suo/totã fiduciã suã cõie-
cit/ab omni insultu maligno eripiã eũ:defendã eũ qm̃ ipse me agnouit patrẽ suum.Clamauit ad 15
me & ego exaudiã eũ/cũ ipso sum in tribulatione:eripiã eũ & glorificabo eũ.eleuauit orationem
suã ad me & petitionibꝰ eius ãnuã/in oibus tribulatiõibꝰ eius quas perferet in mũdo ipsi assum:&
ab illis eruã eum/& postq̃ eruero/in amenitatibꝰ paradisi clarificabo eum. Longitudine dierum 16
replebo eum:& ostendam illi salutare meũ.immortalitate vite donabo eum:& ei vt inhabitatori
& enhypostato/non vt ceteris/patefaciam & manifestabo verbum meum.

ADVERTE.primo versu.qui habitat in adiutorio altissimi: Hieronymꝰ ex hebræo/ qui habitat
in absc̃dito excelsi.quo nimirũ sermone accõmodatius designari posse videt:arcana & absc̃sa fi
lij dei incarnatio.sacramentũ enĩ incarnatiõis Christi/reuelatũ etiã manet occultũ/sed & (vt ve-
bis diuini Dionysij vtar)nullo sermone vel mẽte/eius rei mysteriũ ꝓmitur:verũ & cũ ꝓfertur/arca
num:& dũ intelligit/manet incognitũ. ¶Secũdo versu.dicet dño susceptor meꝰ es tu & refugium
meũ deus meꝰ sperabo in eũ:ex hebræo nullũ Hieronymꝰ expressit verbũ/sed videt potꝰ tertie
persone verbũ si explicet/exprimendũ q̃ secũde/vt interptes fecerũt/& legendũ potꝰ hoc pacto
dicet/dñs susceptor meꝰ est/& refugiũ meũ deus meꝰ/sperabo in eo:& distinctiões faciẽde post di
cet/est/& meꝰ. ¶Tertio versu.qm̃ ipse liberauit me de laqueo venantiũ/& a verbo aspero:Hiero
nymꝰ ex hebræo/quia ipse liberabit te de laqueo venantiũ/& de morte insidiarũ.quod si ita lega
tur:sermo quo ꝓpheta inducit Christũ loquentẽ finit in secũdo versu/ & sermonẽ suũ ꝓpheta di-
rigit ad Christũ vsq; ad quartũdecimũ versum. vt autẽ in tralatiõe nostra legimꝰ : sermonẽ suũ in
quarto versu primũ dirigit ꝓpheta. ¶Sexto versu.a sagitta volãte in die a negocio perãbulãte in
tenebris/ab incursu/& demonio meridiano:ex hebreo/a sagitta volãte per diẽ/a peste in tenebris
ambulãte a morsu insidiãtis meridie.hec timor nocturnꝰ/sagitta volãs in die/ pestis serpẽs in te-
nebris/morsus insidiãtis meridie:eiusdẽ maligni spũs/sathane/tẽtatoris hec videnť esse machina
mẽta.hos enĩ terrore ceco/& penarũ inferorũ metu quatit/ & adducit in tẽtationũ laqueos.alios
cupiditate glorie/ambitiõis & splẽdore vite ferit.alios ingẽtibꝰ stimulis carnis & iquinamẽtis bul-
liẽtis luxurie.alios curiositate sciẽdi/& cõmertia habẽdi cũ angelis lucis:qui nõ angelorũ lucis sed
tenebrarũ tandẽ experiunť ludibria. & qđ hec de vno intelligant:videť insinuare versus sequens
vbi de ijs qui tẽtatiõe maligni ruũt sermo habeť/singulariter dicit ad te autẽ nõ appropinquabit.
quasi in superioribꝰ de vno dictũ esset: qui in Christo nullã potestatẽ habuit/ne ꝓpe quidẽ acce-
dẽdi/nisi cũ ei facta est potestas/nõ vt vinceret/sed vt vinceret abiretq; cõfusus. ¶Sed dices:quo
modo in latere Christi & in leua tã pauci cadẽt/vt mille expressi sint/ & in dextra tot vtpote de-
na milia/cũ potꝰ in sinistra plures cadere cõsentaneũ sit: Hic agit de ijs qui ꝑ varios astus/ sagit-
tas & tentationes dæmonis cadũt.& nõ negauerim/plures qui in leua sunt & quasi fauore Christi
destituti/ruere in perditionẽ.sed id nõ est molitionibꝰ & suggestionibꝰ dæmonis:verũ ꝓprijs eoꝝ
cõcupiscẽtijs & infidelitatis ptinacia.sufficit enĩ cõcupiscẽtia eoꝝ et infidelitas ad suã pditionẽ.sed

deiis q ad dexterā Christi collocāt: pauci ꝓpriis cōcupiscētiis peūt/q̄si fauore Christi & fidelitate sua
defēsi. sed multi molitiōib⁹ sathane i tētatiōes ruūt. nō tn si cadūt cōtinuo peūt/si studēt vt resurgāt
cautioréq; vitā agāt. icūbit eni dæmoni circa hos cōtinu⁹ decipiēdi labor: circa illos & paucos qdem
neq; magno id ipēdio ne ex infidelitate/aliq̄ occasiōe resipiscāt. q̄re nichil mirū videat/si pauci cadere
tētatiōe sathane itelligāt i leua/& multi i Christi dñi dextera. attn Christ⁹ dñs/ex octauo versu discer
net equa lāce oia/& videbit punitionē oim q a pctis nō resipuerit & q i ipietatib⁹ pmāserint. potesta
tē eni dedit ei pr̄ iudiciū facere/qa fili⁹ hois est. ¶ Nono versu. qm̄ tu es dñe spes mea: Hieronymus
ex hebræo/tu eni dñe spes mea. & hec particula eni quadrātior q̄ qm̄. & hoc nono versu eū quē prius
dixit habitare in abscōdito excelsi/de quo pauloāte a leua & dextra i laq̄os dæmonis casuros multos
dixit/de quo subinde dicturꝰ/āgelis suis deꝰ mādauit de te: videt ꝓpheta deū agnoscere vtpote quē
dñm & spem suā appellet. ¶ Decimo versu. nō accedet ad te malū & flagellū nō appropiquabit ta
bernaculo tuo: Hieronymꝰ ex hebræo/nō accedet ad te malū/& lepra nō appropinq̄bit tabernaculo
tuo. ex quo itelligit de malo culpe id est pctō hic esse itelligēdū/qd̄ subiūctū vocabulū lepra satis in
nuit. lepra eni ꝓpter quā/q infectꝰ erat eijciebat e castris/figura esse videt peccati ob qd̄ qs a cōgre
gatione sanctorū/a cetu iustorū in eternū separabit/nisi ab eo morbo curatꝰ cōspectui diuini sacerdo
tis q est Christ⁹ dñs/penitꝰ mūdꝰ appareat. et flagellū(qd̄ dixerūt iterptes)de flagello cōsciētie ver
berātis & quatiētis assiduo ictu ob male cōtractū facinꝰ peccatorē/quē alastora/vltricē ifestissimā mo
lestissimāq; furiā greci dicūt/nō male forsitā itelligit/nō autem de flagello pœne. alioqui quo modo
postea diceret: cū ipso sū in tribulatione/sed neq; peccatū/neq; flagellū cōsciētie peccati accessisse ta
bernaculo eiꝰ manifestū est: qui peccatū nō fecit/neq; est iuētꝰ i ore eiꝰ dolꝰ. & qs(inqt) arguet me de
pctō/ ¶ Vndecimū versū quē Matthei capite quarto trunce allegat de Christo/ dubitabat tn
eū esse Christū et dicebat si filiꝰ dei es mitte te deorsū/scriptū est eni qa āgelis suis mādauit de te/ & i
manibꝰ tollēt te/ne forte offēdas ad lapidē pedē tuū: Hieronymꝰ i expōne huiꝰ psalmi sed & alias in
cōmētarijs suis i ꝓphetas negat esse de Christo dictū/vel vt ostēdat diabolū q a pricipio mētit in suis
allegationib⁹ mēdacē/vel qa nō satis forte pcipit quo mō hec vltima vltimi versꝰ pticula et ostēdā illi
salutare meū cū ipsemet sit salutare/illi cōueniat. & multi Hieronymo astipulati sūt. Verū/timēdū id
est: ne dū dæmonē ostēdere nitimur mēdacē/a dño q̄ ei debeat veritatē auferam⁹/qd̄ maiꝰ piaculū ē.
nōne qd̄ est apud Marcū & Lucā qa spūs imūdi clamabāt dicētes/tu es filiꝰ dei: vt ꝓbē dæmonia esse
mēdacia/negabo esse filiū dei/minime id feret pietas. Et nosse isup oportet salutare iterdū ꝓ salute
et eterna glorificatiōe accipi. vt i psalmi 61 versu primo: ab ipso eni salutare meū/qd̄ et Hieronymꝰ
interptatꝰ est salꝰ mea. quare & qd ꝓhibebit hic itelligi: & ostēdā illi salutē meam/adde q; et hic de
Christo sermo est scdm dispēsationē carnis: alioq nō diceret ꝓtegā eū/& glificabo eū. nō eni diuinitas
ꝓtectione et glorificatiōe eget. q̄re qd ꝓhibet et salutare dei ꝓ filio dei/verbo qd̄ erat i pricipio apd
deū: ostēdi ei scdm dispēsationē carnis/& modo qdē ieffabili et soli humanitati sūpte peculiari/Cete
rū de eodē legit apud Mattheū/assūpsit eū diabolꝰ i mōtē excelsū valde: i quo icrepatꝰ subdolꝰ tēta
tor a dño vt abiret/reliqt eū diabolꝰ/& ecce āgeli accesserūt & ministrabāt ei. & q̄uis ministeria illa nō
explicēt ab euāgelista/q tacet quo modo ex illo mōte excelso valde i quo reliq̄rat eū diabolꝰ/ꝓ abrup
ta iaccessa & iuia reductꝰ sit i iudeā: verisīe tn videat/ꝓphetiā āgelis suis mādauit de te vt custodiāt
te i oīb⁹ vijs tuis/i manibꝰ portabūt te ne forte offēdas ad lapidē pedē tuū tūc fuisse ipletā. & hec in
parte fuisse ministeria ab āgel' illi/ꝑcepto pr̄is exhibita: quēadmodū tūc & victor calcauit tortuosū ser
pētē venenosū/regē filiorū supbie/furibūdū & astutū isidiatorē dæmonē/& eiꝰ tētationes supauit. de
quo et 13 versꝰ ꝓphetat. Et qd est qd̄ et Hieronymꝰ i frōte expōnis psalmi ita habet/ꝑuidebat ꝓphe
ta qd̄ Christ⁹ vēturꝰ erat i carne/vt tētaret a diabolo: nisi et hūc psalmū et scripta in eo/itelligi vellet
de Christo/nūqd et illud sup aspidē et basiliscū ambulabis et cōculcabis leonem et draconē: aperte
de Christo dictū fateret/cur igit et ea q̄ sequūt nō erūt de Christo etsi etiā mētis nr̄e captū sētētia fu
giat/nō igit tātū negauit psalmū de Christo dño esse: quātū dubitasse vis⁹ est quo modo itelligend⁹/
quo pacto applicād⁹ vltimꝰ versꝰ. qd̄ paulo latiꝰ hic dictū est: qa ob vnū ferme in trāsitu/ Hieronymi
verbū/multi torquent psalmū/nō audētes Christo dño(cui tn velmaxime cōuenire videt)applicare.
¶ Tertiodecimo versu. p hec q̄tuor/aspidē/basiliscū/leonē et draconē: sathanā itelligere possumus.
q dū vir⁹ isanabile ifūdit: aspis est. dū priceps supbie et sūmꝰ dæmonū tyrānꝰ plus ceteris prauitatis
habēs: basiliscꝰ. dū furēs et frēdēs q̄rēs quē deuoret: leo. dū ex insidiis occupās et obliqs iuolutationi
bus: draco. possūt et ipse et neqtiarū eius cōplices spūs itelligi. sic eni charitate Christi flāmatꝰ di
uinꝰ martyr Ignatiꝰ: i diabolū inuehēs/iquit. tu qui tāq̄ fulgur de sublimi glīa cecidisti: audes dicere
dño/mitte te deorsū/cui ea q̄ sūt estimāt q̄si q̄ nō sūt/et ad ianē glīā ꝓuocas eū: q nō extollit. et fingis
scripturas de eo legere dicēs: scriptū est eni. qm̄ āgel' suis mādauit de te: neqn offēdas ad lapidē pe
dē tuū. et fingis te seq̄ntia ignorare: auferēs ea q̄ de te ac de tuis ministris ꝓphetauit dicēs sup aspidē
et basiliscū ābulabis et cōculcabis leonē et draconē. Quis eni ex historiis nescit/aspidē itumescēte col

lo nullo/ict⁹ remedio ſauciare: niſi cõtacte partes, ilico reſecent/et q̃d hoc niſi cui tumid⁹ ſerpẽs ãti⁹ quus/vir⁹ ſuũ iſtillauerit: nullũ eſſe quin pereat remediũ/niſi qđ viciatũ eſt/ꝓtin⁹ ãputet/eſt enĩ ſer⁹ me venenoſis oĩbus p̃ſens necãdi ꝓnicies: niſi prõptiſſime ſuccurrat. & tu a dæmone mori⁹ audes in peccato ꝓnoctare/alte ꝓmeãte veneno/Quid eſt quod aſpides/non in fronte ſed in tẽporib⁹ oculos habẽt/nõ ante ſed ex aduerſo cernẽtes: niſi dæmonẽ ſic verſũ retro/vt ampli⁹ anteriora ꝓſpicere ne-

Baſi- queat/¶ Et q̃d etiã baſiliſc⁹ cãdida i capite macula/vt quodã diadẽmate iſignis/nõ flexu multiplici

liſcus nec vt reliq̃ corp⁹ ipellẽs/ſed celſus & erectus in medio/incedẽs/necãs frutices/nõ cõtactas modo verũ & afflatas exurens herbas/rũpens ſaxa/& oẽs ſibilo fugãs ſerpẽtes: niſi regis ſupbie/principis dæmoniorũ ſignũ oẽs alios exterrẽtis demones/ſe ſẽper in diuinitatẽ erigẽtis/oĩa quibus incubuerit

Leo. aut q̃ afflauerit enecãtis/¶ Et leo etiã furorẽ annexũ habet/et igenitã ferocitatẽ, vis eius in oculis, atq; hoc tale tãq; ſeuũ animal: rotarũ orbes circũacti/curruſq; inanes/& gallinaceorũ criſte/cantuſq; etiã huius aliis nũcie lucis magis terrẽt/ſed maxime ignes. at quid magis furẽs/q̃d ſeuius/ferociuſq; demone deglutiẽte aias/cuius ſi fide & humilitate ipietatẽ & ſuperbiã quaſi oculos eius veles/ torpeſcit/inualida: hebeſq; reddit illa ferocitas. ſed & timet ãgelos dei/eorũq; voces/catenas rotaſq;

Dra- igneas/& torméta gehẽne metuit neq; tiarũ illa ſpiritualis ſtygialiſq; imanitas./¶ Nunc autẽ de dra-

co, cone nõnichil ex hiſtoria adducamus. Quid eſt dracones draconibus diſſidẽtes/oculos maxime appetere ita vt pleriq; ceci ac fame & meroris tabe cõfecti reperiant: niſi q̃ demon a demone cecatur in ea ipſa vere lucis carẽtia miſerabiliter periẽs/Quid q̃ ex inſidiis in amnes merſi/ bibitunẽtib⁹ elephãtis inſidiant/morſũ in aurẽ defigũt illigata elephãtica manu/totũq; ſãguinẽ ebibũt/ſiccatiq; elephãtes concidũt/& dracones inebriati opprimunt cõmoriũturq;: niſi q̃ fortioribus mal⁹ demon inſidias tendit. atqui prius nullã nocendi poteſtatẽ habet q̃ amota bona operatione/& leſa fidei aure/ tunc ſuppeditatis exhauſto õni ſpiritualis alimonie ſucco/moriẽtibus actor necis ipſe demon cõpre cipitatur/morteq; cõmorit eterna. a qua nos liberet Chriſtus IHESVS ſẽperbñdictus: q̃ ſuper aſpidem & baſiliſcũ ãbulauit & cõculcauit leonẽ & draconẽ. Vides igit/vt in viſibilib⁹ rebus diſcerem⁹ inuiſibiles nequitias fugere: quo pacto figurauit nobis deus quaſi ſcripturas et notas quaſdã ſpiritualiũ nequitiarũ/ſerpentes/venenoſa & furentia oĩa. & q̃ ſint quedã note/expreſſioneſq; demonũ: hoc forte indiciũ/q̃ id genus ſerpentũ et venenoſorũ maxime omniũ patet incãtamentis ludificationibuſq; demonũ. At q̃ beneficas etiã vires habent: hoc oſtendit (etſi note ſint) nõ tamẽ eſſe dæmonũ ſed bone virtutis facturas. Adde & dæmonũ ſubſtantias eſſe bonas. Sed de his forte/abũdãti⁹ æquo.

¶ Quartodecimo verſu. qñ in me ſperauit: Hieronym⁹ ex hebræo/qñ michi adheſit. Paulus autẽ hebræus dictionẽ hic exiſtẽtẽ interpretat vehemẽter dilexit/et cõglutinatus eſt. ſed quis Chriſto vehemẽtius patrẽ dilexit: quis ſtrictius illi agglutinatus eſt & adheſit/et hoc/aliquid altius tralatione noſtra ſonat. quis etiã patrẽ & nomẽ eius (qđ cõtinuo ſubiũgitur) Chriſto melius perfectiuſq; nouit?

¶ Quintodecimo verſu. clamauit ad me: Hieronymus per futurũ/inuocabit me. & parũ referre vidẽt. nã & Paulo ante ꝓteritũ vertit Hieronym⁹/qñ michi adheſit & cognouit: neq; mutat intelligẽtia.

¶ Pſalmus cantici in die ſabbati. LXXXXI.

1 Bonũ eſt cõfiteri domino et pſallere noi tuo altiſſime.

2 Ad annunciandũ mane miſericordiã tuam: et veritatẽ tuam per noctem.

3 In decachordo pſalterio cum cantico i cithara.

4 Quia delectaſti me dñe i factura tua: et i opib⁹ manuũ tuarũ exultabo.

5 Quam magnificata ſunt opera tua dñe: nimis ꝓfunde facte ſũt cogitati-

¶ Pſalmus cantici in die ſabbati. LXXXXI.

Bonũ eſt cõfiteri domino: et pſallere noi tuo altiſſime.

Ad annunciandũ mane miſericordiã tuã: et veritatem tuam per noctem.

In decachordo pſalterio cum cãtico et cithara/ qa delectaſti me dñe i factura tua: et in operib⁹ manuum tuarum exultabo.

Quam magnificata ſunt opera tua dñe: nimis ꝓfunde facte ſunt cogitati-

¶ Pſalmus cantici in die ſabbati. LXXXXII.

Bonũ eſt cõfiteri domino: et pſallere noi tuo altiſſime.

Ad annunciandũ mane miſericordiã tuã: et fidẽ tuam in nocte.

In decachordo et in pſalterio: i cantico & cithara.

Qm̃ letificaſti me dñe: i opere tuo in facturis manuum tuarum laudabo.

Quam magnificata ſunt opera tua dñe: ſatis profunde facte cogitationes

ones tue.
6 Vir ſiſipiēs nō cognoſcet: & ſtult⁹ nō intelliget hec.
7 Cum exorti fuerint pec catores ſicut fœnū: & ap paruerit omnes qui ope rantur iniquitatem.
8 Vt intereant in ſęculū ſę culi: tu autem altiſſimus i ęternum domine.
9 Q m ecce iimici dñe qm ecce inimici tui peribunt: & diſpergētur oēs q ope rantur iniquitatem.
10 Et exaltabit ſicut vnicor nis cornu meū: & ſenect⁹ mea in mia vberi.
11 Et dęſpexit ocul⁹ meus inimicos meos: et inſurgē tibus in me malignanti bus audiet auris mea.
12 Iuſtus vt palma florębit: vt cedrus libani multipli cabitur.
13 Plātati i domo dñi: in a trijs dei nri florębunt.
14 Adhuc multiplicabūtur i ſenecta vberi: & bn̄pati entes erūt vt annūcient.
15 Q m rectus dns de⁹ nr̄: & nō eſt iniquitas in eo.

ones tue.
Vir iſipiēs nō cognoſcit: & ſtultus nō intelligit ea.
Cum exorientur pecca tores ſicut fœnum/ et ap paruerint omnes qui ope rantur iiqtatē: vt intereāt in ſęculum ſęculi.
Tu autem altiſſimus: in ęternum domine.
Quoniā ecce inimici tui dñe peribūt: & diſpergē tur omnes qui operātur iniquitatem.
Et exaltabit ſicut vnicor nis cornu meū: & ſenect⁹ mea in mia vberi.
Et reſpexit oculus meus inimicos meos: & iſurgē tes in me malignātes au diuit auris tua.
Iuſtus vt palma florębit: ſicut cedrus libani multi plicabitur.
Plātati i domo dñi: in a trijs domus dei noſtri flo rębunt.
Adhuc multiplicabūt in ſenecta vberi: & bn̄patiē tes erunt vt annuncient.
Q m iuſt⁹ eſt dns de⁹ nr̄: & nō eſt iniquitas in eo.

tue.
Vir iſipiēs nō cognoſcet: & ſtult⁹ nō itelliget iſtud.
Germinauęrūt ipij qua ſi fœnū/ & floruęrunt oēs qui opant iniqtatē: vt cō terantur vſq; i ſēpiternū.
Tu autē excelſus: in ęter num domie.
Ecce inimici tui dñe ecce inimici tui peribūt: & diſ ſipabuntur oēs qui ope rantur iniquitatem.
Et exaltabit quaſi monō cerotis cornu meū: & ſe necta mea in oleo vberi.
Et reſpiciet ocul⁹ me⁹ eos q iſidiant michi: de ijs q cōſurgūt aduerſū me ma lignātib⁹ audiet auris mā
Iuſtus vt palma florębit: vt cedrus in libano mul tiplicabitur.
Trāſplātati i dom⁹ dñi: i atrijs dei nri germiabūt
Adhuc fructificabunt i ſenectute: pingues & frō dentes erunt.
Annunciātes quia rect⁹ dominus fortitudo mea: & non eſt iniquitas in eo.

TITVLVS. Pſalmus cantici in die ſabbati. Pſalmus de prouidentia dei. pſallebatur diebus ſabbati. propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Bonū eſt confiteri dño: & pſallere nomini tuo altiſſime. O deus exaltatiſſime/ deus omnia tranſcendens/ & omnibus ſuperemunēs ſalutare eſt bonitates tuas et bene
2 ficia recenſere: bonū & ſalutare eſt/ ſancto tuo & verbo tuo laudes canere. Ad annunciandum mane miſericordiā tuā: & veritatem tuā per noctem. bonū eſt beneficia tua recenſere dñe/ vt annuncietur i
3 exoriente eccleſia gratia et miſeratio tua: & lex tua in iudeorū ſynagoga. In decachordo pſalterio: cū cātico i cithara. vt ānūcietur inquā miſericordia & lex tua in veteri teſtamēto: cū legis noue cātico i
4 trine btitudinis cōfeſſione. Quia delectaſti me dñe in factura tua; i opibus manuū tuarū exultabo. bonū eſt iſta cōfiteri qa tu altiſſime cōſolat⁹ es me in mirabili ordine & puidētia facture tue/ in incar
5 natione filij tui/ i regeneratiōe creature tue: & i factis verbi tui & ſpiritus tui cōſolabor. Quā magnificata ſūt opera tua dñe: nimis profūde facte ſūt cogitationes tue. O dnator altiſſime quāta dignitate/
6 quanta excellētia operatus es illa: inſcrutabilia ſunt conſilia tua. Vir inſipiens non cognoſcet: & ſtul

tus non intelliget hec.homo impius magnificentiã operũ tuorũ/et tua consilia insc rutabilia esse nõ agnoscet:& vir suo sensui innixus ad illa mente non pertinget. C um exorti fuerint peccatores sicut fœnũ:& apparuerit omnes qui operantur iniquitatẽ. V t intereãt in seculũ seculi:tu autẽ altissimus in eternũ dñe. cũ insipientes & stulti cito prodierint sicut herba terre:& cũ quasi in trãsitu & momẽto in mundo visi fuerint vniuersi mãdatorũ dei preuaricatores. vt eternis mandentur supplicijs:tu dñe/super omnia exaltatus in sempiternum manebis. Q uoniã ecce inimici tui dñe/qm̃ ecce inimici tui peribũt:& dispergentur omnes qui operantur iniquitatẽ. quoniã ecce insipiẽtes & stulti aduersarij tui dñe/quoniã ecce aduersarij opera tua & ꝓfũda consilia tua negãtes interibũt:& tormẽtis dissipabuntur oẽs transgressores iniqui. E t exaltabitur sicut vnicornis cornu meum:& senectus mea in misericordia vberi. & Christus dñs/potẽtia/robur & fortitudo mea sublimãbitur in victoria vt cornu vnicornis:& duratio mea ex egressione mundi huius sempiterna/in miseratione tua ꝓfecta. E t despexit oculus meus inimicos meos:& ab insurgẽtibus in me malignãtibus audiet auris mea. et vidit animus meus vltionẽ aduersantiũ verbis meis:& de ijs qui in malignitate michi contradicunt & aduersantur/iudiciũ auscultabit auditus meus. I ustus vt palma florebit:et sicut cedrus libani multiplicabitur. diuine legis factor in eternitate florebit vt palma:& fructu abundabit vt cedrus q̃ plantatur in libano. ꝑ lantati in domo dñi:in atrijs domus dei nostri florebũt. qui ex hac vita transferentur in regnũ dei:in ingressibus domus dei nostri innouabunt etate/& imortalitatis flore amicientur. A dhuc multiplicabunt in senecta vberi:& bene patientes erunt vt annunciẽt. Q uoniã rectus deus noster:& non est iniquitas in eo. insuper multiplici fructu abundabũt in euo sempiterno:diuina patientur/vt agnoscãt & cõfiteant. quia iustus est dñs deus noster:& non est iniustitia in eo siue iustos in misericordia coronando/siue fontes eternis penis afficiendo.

ADVERTE Secundo versu. et veritatẽ tuã per noctem:Hieronymus ex hebræo/et fidem tuam in nocte. de die eni qui hic per mane intelligitur/& nocte/psalmo 18 dictũ est:dies diei eructat verbũ/& nox nocti indicat scientiã. ¶ Septimo versu. exorti fuerint peccatores sicut fœnũ:ex hebræo/germinauerũt impij quasi fœnũ. et aptior sermo:vt particule huic quadret/tu autẽ altissimus in eternum dñe. cõformius igitur legi posset/exorti sunt peccatores sicut fœnũ:& apparuerunt omnes qui operantur iniquitatẽ. vt intereãt in seculũ seculi:tu autẽ altissimus in eternũ dñe. ¶ Vndecimo versu. & despexit oculus meus:ex hebræo/& respiciet oculus meus. quod aptius per futurũ ex partim precedẽtibus/& sequẽtibus verbis exaltabitur & audiet. ¶ Duodecimo versu. iustus vt palma florebit. id per eminentẽ glorificationis excellentiã Christo dño cõuenit:ceteris autẽ iustis secundũ christiformẽ accessũ. Et iustus/palme & cedro cõparatur non ab re. palme quidẽ. quia palma qua indea terre viuentium figuram gerẽs/ vel maxime regionũ inclyta est:nisi sit in feruida terra sterilescit. simo quidã ledi tradũt. riguis gaudet & toto anno bibere. mascula floret in palmite. pacis insigne est salsum amat solum. quod si tale non est:salem aspergũt. & de ea vt & de phœnice aue (qua cũ nomẽ apud græcos cõmune habet) id mirũ predicatur:mori atq; iterũ ex seipsa renasci. Sed & ex materie eius cõfectis trabibus/id peculiare ponunt:premẽtibus oneribus ponderibusq; non cedere/sed contra surssũ niti/victricẽq; euadere. Sed quid feruor:nisi charitas iusti/ fimus: peccati sordities. irrigua et aque:fluenta doctrine perennia. flos masculus:virilis virtus/non sensualis/non mollis & effeminata. sal & alimonia salsa:cibus iusti sapientia/ sapientiaue conditus. et nonne is qui vere pacis author/sũme victor/sũme iustus & sapiẽs mortuus est:iterũ propria virtute surrexit in imortalitatem? Sed & arido ligno vim illã ad alta surgendi inesse/cuius dicemus esse vestigiũ? Iustos post obitũ mulis malis cedere/nullis premi posse/sed in sacris noue hierusalẽ edificiis adaptatos semper ad alta conscendere/omnibus malis aduersitatibusq; superiores. De cedro vero/qua et iudæa non minus insignis/maxime ea ex partẽ qua in syria situs est mons Libanus:tradunt historici. Q ue floret:fructũ nõ fert. fructifera:nõ floret. & in ea/antecedẽtẽ fructũ occupat nouus. materie vero ipsi eternitas. Et quid hoc aliud:q̃ qui florẽt in hoc mũdo/nullũ tandẽ allaturos fructũ/de quib⁹ paulo ãte ex hebræo dictũ est. et floruerũt oẽs qui operant iniquitatẽ:vt cõteranť in sẽpiternũ. at vero qui florẽ huius mũdi nõ habẽt:fructũ vberẽ/multiplicatũq; afferũt in patiẽtia sua. Et quid etiã huius arboris ligni eternitas:nisi iustorũ/eui perennitas/nõ incõcinne igit̃/iustus & florẽti palme/ & fructifere cedro cõparatur. & iusti in terra viuentiũ/in paradiso trãsplãtati:florebũt & fructificabũt i sẽpiternũ. ¶ Tertiodecimo versu. plãtati i domo dñi:ex hebræo/trãsplãtati i domo dñi. qd⁹ accõmodati⁹ dictũ videt. ni ex hoc mũdo trãsferunt̃ in alterũ:ideo nõ modo plãtati/sed & transplantati dicuntur.

¶Laus cãtici Dñ in die ãte sabbatũ/qn̄ habitata est terra. LXXXXII.

¶Laus cãtici ipi dñi in die ãte sabbatum qn̄ fũdata est terra. LXXXXII.

LXXXXIII.

1 DOmin⁹ regnauit/decorem indutus est:indutus est dñs fortitudinē & prēcinxit se.
2 Eteni firmauit orbē terre: qui nō cōmouēbitur.
3 Parata sēdes tua ex tūc: a sēculo tu es.
4 Eleuauērūt flumina domine:ēleuauērunt flumina vocem suam.
5 Eleuauērūt flumina fluctus suos:a vocib⁹ aquarum multarum.
6 Mirabiles ēlationes maris:mirabilis in altis dñs.
7 Testimonia tua crēdibilia facta sūt nimis:domū tuā decet sanctitudo dñe in longitudine diērū.

DOmin⁹ regnauit/decorem induit/induit dominus fortitudinē: & prēcinxit se virtute.
Eteni firmauit orbē terre: qui nō cōmouēbitur.
Parata sēdes tua deus ex tunc:a sēculo tu es.
Eleuauērūt flumina dñe ēleuauērūt flumia voces suas:a vocibus aquarum multarum.
Mirabiles ēlationes maris:mirabilī excelsis dñs.
Testimonia tua dñe: crē dibilia facta sunt nimis.
Domū tuā decēt sancta dñe:in lōgitudine diērū.

DOmin⁹ regnauit/gloria indutus est:indutus est dominus fortitudine & accinctus est.
Insuper appendit orbē: qui non commouēbitur.
Firmum soliū tuū extūc: ab ēterno tu es
Leuauērūt flumina dñe leuauērūt flumina voces suas:ēleuauērunt flumia gurgites suos.
A vocibus aquarū multarū grādes fluct⁹ maris: grādis in excelso dñs.
Testimonia tua: fidēlia facta sunt nimis.
Domū tuā decet sanctitas dñe:i longitudine diērū.

TITVLVS nullus. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Dominus regnauit/decorem indutus est:indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Christus dominus in terris visus est & cū hominibus conuersatus est/amictus est splendida imortalitatis veste:omnipotentia circūamictus sese accinxit cælos conscendere.
2 Eteni firmauit orbem terre:qui nō cōmouebitur. nam et ipse spiritu sancto misso habitatores orbis
3 in fide stabiliuit:et nō dimouebunt. Parata sedes tua ex tūc:a seculo tu es. dispositus tibi thronus in dextera patris/& in fideli ecclesia tua a resurrectione tua:tu ipe ab eterno existis/escp ante secula
4 deus. Eleuauerunt flumina dñe:eleuauerūt flumina vocem suam. apostoli tui dñe et discipuli fluenta noue legis per orbē portātes/ auditā fecerūt predicationē suā:apostoli et discipuli tui sanctam
5 diuulgauerunt doctrinā euangelij pacis. Eleuauerūt flumina fluctus suos:a vocibus aquarū multarum. apostoli & discipuli potētia predicationis et inundatione diuini verbi plus potuerūt:q̄ cōtradictiones multorū populorū. Mirabiles elationes maris:mirabilis in altis dñs. fortes & admirāde reluctationes mūdi:sed mirabilior in cælis residēs in dextera patris Christ⁹ dñs. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis:domū tuā decet sanctitudo dñe in lōgitudine dierū. O Christe dñe habitator excelsi/mādata tua per seruos tuos virtutib⁹/signis/ & ꝓdigiis tuis/itantū vt nequaq̄ āplius dubitari queāt sunt roborata:par est dñe vt ecclesia tua/sancta & incōtaminata tibi seruiat in perpetuum.

ADVERTE Primo versu. dñs regnauit decorē induit/induit dñs fortitudinē & precinxit se. Qui ecclesie romane vsum sequūtur (&si psalmos tralationis quā gallicana secuta est ecclesia nūc q̄plurimum legāt)versu primo ad canticū Zacharie tralationis vtūtur romane/illicq̄ ita dicūt. Dñs regnauit decorē induit:induit dñs fortitudinē et precinxit se virtute. cetera facillime conciliationi patent.

¶Psalmus Dauid quarta sabbati. LXXXXIII

1 DEus vltionū dominus: deus vltionum libere ēgit.
2 Exaltare qui iudicas terram: redde retributionē

¶Psalmus Dauid quarta sabbati. LXXXXIII

DEus vltionū dominus: deus vltionum libere ēgit.
Exaltare qui iudicas terram: redde retributionē

LXXXXIIII.

DEus vltionū domine:de⁹ vltionū ostēdere.
Eleuare qui iudicas terram: redde vicissitudinē

GALL.	ROM.	HEB.
ſuperbis.	ſuperbis.	ſuperbis.
3 Vſquequo pctōres dñe: vſquequo peccatores gloriabuntur?	Vſquequo pctōres dñe: vſquequo peccatores gloriabuntur?	Vſquequo impij domine vſquequo impij exaltabuntur?
4 Effabunt & loqnent iniquitatem: loquent oēs q operātur iniuſtitiam?	Pronūciabūt & loquent iniqtatē: loquent oēs qui operant iniuſtitiam?	Fluēt loquētes antiquū: garrient oēs qui operantur iiquitatem?
5 Populū tuum dñe humiliauerunt: & hęreditatē tuam vexauerunt.	Populū tuum dñe humiliauerunt: & hęreditatē tuam vexauerunt.	Populum tuum domine conterent: & hęreditatē tuam affligent.
6 Víduam & aduenam interfecerūt: & pupillos cecidęrunt.	Víduā & aduenā interfecerunt: & pupillos cecidęrunt.	Víduam & aduenam interficient: & pupillos occident.
7 Et dixęrt nō vidębit dñs nec intelliget deus iacob.	Et dixęrt nō vidębit dñs neq; itelliget deus iacob.	Et dixęrt nō vidębit dñs & nō itelliget deꝰ iacob.
8 Intelligite inſipientes in populo: & ſtulti aliquando ſapite.	Intelligite nunc qui inſipientes eſtis ī populo: & ſtulti aliquando ſapite.	Intelligite ſtulti in populo: & inſipiētes aliquādo diſcite.
9 Qui plantauit aurē non audiet: aut qui finxit oculum non conſiderat?	Qui plantauit aurē non audiet: qui finxit oculum non conſiderat?	Qui plantauit aurē non audiet: aut qui finxit oculum non vidębit?
10 Qui corripit gentes nō arguet: qui docet hominem ſcientiam?	Qui corripit gentes non arguet: q docet hominē ſcientiam?	Qui erudit gentes nō arguet: qui docet hominē ſcientiam?
11 Dñs ſcit cogitationes hominū: qm̄ vane ſūt.	Dñs nouit cogitationes hominū: qm̄ vane ſunt.	Dñs nouit cogitationes hominū: quia vane ſunt.
12 Beatꝰ homo quē tu eruderis domine: & de lege tua docueris eum.	Beatꝰ homo quē ęrudieris domine: et de lege tua docueris eum.	Beatꝰ vir quē tu ęrudieris dñe & de lege tua docueris eū/vt ꝙescata diębus afflictionis: donec fodiatur ipio interitus.
13 Vt mitiges ei a diębꝰ malꝰ dōec fodiat pctōri fouea	Vt mitiges eū a diębꝰ malꝰ dōec fodiat pctōri fouea.	Nō eni dęrelinquet dñs populū ſuū: et hęreditatem ſuam nō dęſeret.
14 Quia non repellet dñs plębē ſuā: et hęreditatem ſuā nō dęrelinquet.	Quia nō repellet dominus plębem ſuam: & hęreditatē ſuā nō dęrelinqt	Quoniā ad iuſtitiā reuertętur iudicium: et ſequentur illud omnes recti corde. Scla.
15 Quoaduſq; iuſtitia conuertatur in iudiciū: et qui iuxta illā? omnes qui recto ſunt corde. Semper.	Quoaduſq; iuſtitia conuertatur ī iudiciū: & qui tenent eū? oēs qui recto ſunt corde. Dp̄.	
16 Quis cōſurget michi aduerſus malignantes: aut qs ſtabit męcū aduerſus operantes iniquitatem?	Quis exurget michi aduerſus malignantes: aut qs ſtabit męcū aduerſus operantes iniquitatem?	Quis ſtabit ꝓ me aduerſus malos: quis ſtabit ꝓ me aduerſus operarios iniquitatis?

17 Nisi quia dominus adiuuit me: paulominus habitauit in inferno aia mea.
18 Si dicębā motus est pes me⁹: misericordia tua domine adiuuabat me.
19 Secundū multitudinem dolorū meorum in corde meo: cōsolatiōes tue lętificauęrūt animam meam.
20 Nunquid adhęret tibi sędes iniquitatis: qui fingis laborem in prędepto?
21 Captabunt in animā iusti: et sanguinē innocentē condemnabūt.
22 Et factus est michi dñs in refugium: et deus me⁹ in adiutorium spei mee.
23 Et reddet illis iniquitatē ipsorum/et in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos domin⁹ de⁹ nr̄.

Nisi quia dñs adiuuasset me: paulomin⁹ habitauerat in iferno aia mea.
Si dicębā motus est pes me⁹: misericordia tua domine adiuuabat me.
Secundū multitudinem dolorum meorū in corde meo: cōsolationes tue lęti ficauęrūt animā meam.
Nunquid adhęret tibi sędes iniquitatis qui fingis dolorem in prędepto? captabunt in animā iusti: et sanguinē innocentem condemnabunt.
Et factus est michi dñs i refugiū: et deus meus in auxilium spei mee.
Et reddet illis dñs iiquitates ipsorū: et in malitia eorum disperdet illos dominus deus noster.

Nisi quia dñs auxiliator meus: paulominus habitasset in inferno aia mea.
Si dicębā motus est pes me⁹: misericordia tua domine sustētabat me.
In multitudine cogitatiōnum mearū q̄ sunt in me intrinsec⁹: cōsolatiōes tue delectabant animā meā.
Nūqd particeps erit tui thron⁹ insidiarū: qui fingis laborem in prędepto?
Copulabunt aduersum aiam iusti: et sāguinē innocentē cōdēnabunt.
Erit autē domin⁹ michi in refugium: et deus me⁹ quasi petra spei mee.
Et restituet sup eos iniquitatem suā/ et in malitia sua perdet eos: perdet eos domin⁹ deus noster.

TITVLVS nullus. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus vltionū dñs: deus vltionū libere egit. deus ad quē spectat iudiciū et vindictā facere dñs est: deus ad quē spectant vindicte cogi non potest/ sed oia pro nutu et ar
2 bitrio fecit. Exaltare qui iudicas terrā: redde retributionē supbis. O dñe terrenorū iudex/ magnifica-
3 re: patefaciēs potentiā tuā repēde vices elatis et ipiis. Vsquequo peccatores dñe: vsquequo pecca-
4 tores gloriabunt? Effabunt et loquent iniquitatē: loquent oēs qui operantur iniustitiā? quousq; dñe supbi: quousq; supbi insolescēt et efferentur? quousq; cōcinnabunt dolosa mēdacia et effutient verba
5 iniqua: quousq; effutiēt vniuersi qui transgrediunt legē tuā? Populū tuū dñe humiliauerūt: et here-
6 ditatē tuā vexauerūt. Viduā et aduenā interfecerūt: et pupillos occiderūt. hi superbi/ iniustitius suis
plebē tuā israel dñe delecerūt: et possessionē tuā attriuerūt. relictā viro et peregrinū mori compule-
7 runt: et orphanos interemerūt. Et dixerūt nō videbit dñs: nec intelliget deus iacob. et hec facientes
8 blasphemauerūt dicētes/ nō aspiciet hec dñs: nō curabit et nō agnoscet deus iacob. Intelligite insipi
entes in populo: et stulti aliquādo sapite. O vos ipij in plebe/ animū aduertite: et o vos in sensu vro
9.10 decepti/ aliquādo resipiscite. Qui plātauit aurē nō audiet: et qui finxit oculū nō cōsiderat? Qui cor-
tipit gētes non arguet: q docet hominem scientiā? vos dicitis nō videbit dñs/ nō intelliget deus Ia-
cob/ sed nunquid qui aliis prestat auditū nō audiet: qui aliis facultatē vidēdi/ nō videbit? nunquid qui
11 emēdat nationes nō reprehēdet: qui pbet hoi disciplinā? Dñs scit cogitationes hoim: qm̄ vane sūt.
nolite ipij de deo dicere nō videt/ nō intelligit opera nra/ nā dñs qui docet hoiem scientiā. nō solum
12 facta sed et abscōdita cordiū nouit: et cogitat⁹ hoim errore pleni sūt. Beat⁹ homo quē tu eruditeris dñe: et de lege tua docueris eū. O dñe deus qa meditata nostra de se et quaten⁹ a nobis sunt vana
sunt/ fœlix et bonā sortitus animā vir ille quē tu instruxeris: et quē in mādatis legis tue instituerīs.
13 Vt mitiges ei a dieb⁹ malis: donec fodiat peccatori fouea. beat⁹ quē tu in lege tua docueris/ vt mise-
14 ricorditer cū eo agas i tēpore vltionis: interi dū ipio parat punitionis tue locus. Quia nō repellet
15 dñs plebē suā: et hereditatē suā nō derelinquet. Quoadusq; iustitia cōuertat in iudiciū: et qui iuxta
illā oēs q recto sūt corde. beat⁹ iquā ille/ qa nō reiiciet dñs quē ita docuerit populū suū: et domū is-
rael nō deseret. quousq; diuinū cōsiliū executioni demandabit/ quousq; Christ⁹ de celo descēderit: et

ei adheserint vniuersi q recta erũt mẽte. Q uis cõsurget michi aduersus malignãtes: aut quis stabit mecũ aduersꝰ operãtes iniqtatẽ? qs adherebit michi aduersꝰ iustitie & iudicio dei malignerepugnãtes: qs adherebit michi aduersus operarios iniqtatis/& diutinorũ trãsgressores mãdatorũ? Nisi quia dñs adiuuit me: paulominꝰ habitasset i iferno aia mea. tãtos tãq; validos diuine iustitie intuẽs aduersarios/et tã paucos michi adherẽtes aduersus eos/parũ defuit qui defecerit aia mea ad inferna descendẽs: & defecisset/nisi qa dñs fuit auxiliator meꝰ. Si dicebã motus est pes meꝰ: misericordia tua dñe adiuuabat me. si cogitabã fragilitatẽ meã/cõsiderãs i tãtis malis me subsistere nõ posse: miseratio tua sustẽtabat me. Secũdũ multitudinẽ dolorũ meorũ i corde meo: cõsolatiões tue letificauerũt aiam meã. tu dñe scãm copiositatẽ anxietatũ animi mei: cõsolationibꝰ tuis letitias aie mee cõtulisti. Nũqd adheret tibi sedes iniqtatis: q fingis laborẽ i pcepto? nũqd potestas prauoꝝ adũgit & aggiuinat tibi: q pœnã iniqtati lege tua iponis? Captabũt i aiam iusti: & sãguinẽ innocẽtẽ cõdẽnabũt. sedes iniqtatis/põtifices/scribe & pharisei cõsiliũ i vnũ capiẽt in mortẽ Christi dñi: & insontẽ morti adiudicabũt. Et factꝰ est michi dñs in refugiũ: & dñs meꝰ in adiutoriũ spei mee. et Christꝰ dñs factꝰ est portꝰ salutis mee: et Christꝰ dñs in auxiliũ redẽptionis quã speraui/ vitecp eterne. Et reddet illis iniqtatẽ ipsorũ/& i malitia eorũ disp̃det eos: disp̃det illos dñs deꝰ nr̃. & deꝰ iudex iustꝰ vltionis vices repẽdet eis p iusti cõdẽnatione/p imani scelere eorũ/et in pfidia eorũ interimet eos: interimet eos eternoq; afficiet supplicio dominator et conditor noster.

ADVERTE. Hic psalmus apud hebræos feria quarta legebat: q̃ et quarte ferie apd nos est figura. et feria q̃rta tradit? est sãguis iustꝰ. feria q̃rta aduersꝰ Christũ dñm pctõres effabant et loq̃bant iniqtatẽ: loq̃bant oẽs q opati sũt iniustitiã. nec mirũ si Moises vt et Dauid & ceteri pphete: hec de Christo saluatore/de cõsiliis ipiorũ et de eiꝰ iniusta cõdẽnatione dicit testimoniũ. ¶ Primo versu. deus vltionũ libere egit: ex hebræo/deꝰ vltionũ vlciscere. qd ex pcedẽtibꝰ & sequẽtibꝰ videtur aptꝰ quadrare. ¶ Quarto versu. effabunt et loquent iniqtatẽ/loquent oẽs: ex hebræo fluent loquẽtes antiquum/garriẽt oẽs. id antiquũ vetus error et ipietas circa dei puidẽtiã/et curã rerũ humanarũ. tẽpore eni saluatoris/coplosi erãt saducei. et q populo preerãt: supbi erãt/gloriã suã q̃rentes/qui iniustitiis et iniq; iudicijs mala faciebãt q 5/6/et 7 versꝰ describunt/q̃si deus neq; humana curaret neq; agnosceret. et opa Christi/nõ deo (vt ex euãgelio agnoscit) sed demonijs ascribebãt ¶ Nono versu. aut q finxit oculũ nõ cõsiderat: melꝰ nõ cõsiderabit. Nã et sic ex hebræo/aut q finxit oculũ nõ videbit. et id etiã ex pcedẽti verbo audiet/et etiã seq̃nti arguet. et qd habet Hieronymꝰ accõmodatiꝰ. nã vt audire ad aurẽ/ita videre ad oculũ. cõsiderare autẽ cogitationis potiꝰ. tãetsi interna auris audit/et internꝰ oculus cõsiderat. imo hec oia i interno sẽsu coicidũt. siqdẽ interna auris et audit et videt/cõsiderat ac discernit. et eque omnia hec internꝰ oculꝰ. hec eni artifici/q ea plãtauit et finxit similiora sũt: in cuius ma simplicissima potẽtia/oia coincidũt. ¶ Quintodecimo versu. et q iuxta illã oẽs q recto sũt corde: Hieronymꝰ ex hebræo/et sequent illud oẽs recti corde. quare potius legẽdũ et q iuxta illud oẽs recto sũt corde et id absq; interrogatione legat/et illud referat iudiciũ. Nã et greçe sic habetur και εχομενοι αυτησ παντεσ οι ευθεισ τη καρδια. et attigui ei oẽs recti corde. vbi id ei fœminino refert κρισιν etiã fœmininũ/qd indicitũ dicimꝰ. ideo relatiuũ in tralatione nra cũ genꝰ antecedẽtis mutaret in neutrũ/neutro etiã genere fuit explicãdũ dicendũq; iuxta illud nõ iuxta illã. ¶ Vicesimo secundo versu. et factꝰ est michi dñs refugiũ: ex hebræo erit autẽ michi dñs in refugiũ. q̃si diceret ex nunc non sum conscius/non consentio nequitie captantium in animã iusti/sanguinẽ iustum condẽnantium/sed erit michi dñs propicius/et erit michi dñs in firmamentum spei mee.

¶ Laus cãtici ipsi Dauid

LXXXXIIII.

1 Venite exultẽmꝰ dño: iubilemꝰ deo salutari nr̃o
2 Pręoccupẽmus faciẽ eius in confessione: et in psalmis iubilẽmus ei.
3 Qm̃ deus magnꝰ dñs: & rex magnꝰ sup oẽs deos.
4 Quia in manu eius fines terre: & altitudines mon/

¶ Laus cãtici ipsi Dauid

LXXXXIIII.

Venite exultẽmꝰ dño: iubilemꝰ deo salutari nr̃o
Pręoccupẽmus faciẽ eius in confessione: & in psalmis iubilẽmus ei.
Qm̃ deus magnꝰ dñs: & rex magnꝰ sup oẽs deos.
Q m̃ nõ repellet dñs plẽbẽ suã/qa i manu eiꝰ sunt oẽs fines tre: & altitudies

LXXXXV.

Venite laudẽmꝰ dñm: iubilemꝰ petræ iesu nr̃o.
Pręoccupẽmus vultũ eius in actione gratiarũ: in cãticis iubilẽmus ei.
Quoniã fortis & magnꝰ dñs: & rex magnꝰ super omnes deos.
In cuius manu fũdamẽta terre: & excelsa mõtiũ

tium ipſius ſunt.
5 Quoniã ipſius eſt mare & ipſe fęcit illud: & ſiccã manus eius formauęrũt.
6 Venite adorem⁹ & procidamus & ploręmus ante dñm q̃ fęcit nos: quia ipſe eſt dñs deus noſter.
7 Et nos populus paſcue eius: & oues man⁹ eius.
8 Hodie ſi vocẽ eius audieritis: nolite obdurare corda veſtra.
9 Sicut in irritatiõe: ſcẽdm diẽ tẽtationis in dęſerto.
10 Vbi tẽtauęrũt me patres veſtri: probauęrunt & viderunt opera mea.
11 Quadraginta annis offenſus fui generatiõi illi: & dixi ſemp errãt corde.
12 Et iſti non cognouęrunt vias meas vt iurauí in ira mea: ſi intrabũt in requiẽ meam.

montium ipſe conſpicit.
Qm̃ ipſi⁹ eſt mare & ipe fęcit illud: & aridã funda uęrunt manus eius.
Venite adorem⁹ & ꝓcidam⁹ ante deũ/ ploręm⁹ coram dño qui fęcit nos/ quia ipſe eſt dñs deus noſter: nos autẽ popul⁹ eius & oues paſcue eius.
Hodie ſi vocem eius audieritis: nolite obdurare corda veſtra.
Sicut in exacerbatiõe ſecũdũ diẽ tẽtationis in dęſerto/ vbi tentauęrunt me patres veſtri: ꝓbauęrunt & vidęrunt opera mea.
Quadraginta annis ꝓximus fui gñationi huic: & dixi ſemp hi errãt corde.
Ipſi vero nõ cognouęrũt vias meas quibus iurauí in ira mea: ſi introibũt in requiem meam.

ipſius ſunt.
Cuius eſt mare/ ipſe eni fęcit illud: & ſiccã manus eius plaſmauęrunt.
Venite adoręmus & cur uęmur: flectamus genua ante faciẽ dñi factoris nri
Quia ipſe eſt de⁹ noſter: & nos popul⁹ paſcue ei⁹ & grex manus eius.
Hodie ſi vocem eius audieritis: nolite indurare corda veſtra.
Sicut i cõtradictiõe: ſicut in die tẽtatiõis in dęſerto
Vbi tentauęrunt me patres veſtri: probauęrunt me & vidęrũt opus meũ.
Quadraginta ãnis diſplicuit mihi gñatio illa: et dixi ppl's errãs corde eſt & nõ cognoſcẽs vias meas.
Et iurauí in furore meo: vt non introirẽt in requiẽ meam.

TITVLVS Nullus. exhortatio in ſpũ: vt Chriſto dño fides prębeatur. Propheta in ſpũ loquitur.
1 EXPOSITIO CONTINVA. Venite exultem⁹ dño: iubilem⁹ deo ſalutari nro. Preoccupem⁹ fa
2 diẽ ei⁹ in cõfeſſiõe: & in pſalmis iubilem⁹ ei. accedite fide & pietate/ letemur in dño: inenarrabiles depromam⁹ laudes Chriſto deo ſalutari nro. ꝓuentiam⁹ cõſpectũ maieſtatis eius in bñficio⁹ eius
3 agnitiõe/ gratiar⁹ actiõe: & in hymnor⁹ cãtib⁹ ineffabilẽ ei⁹ bonitatẽ recrepem⁹. Qm̃ de⁹ magn⁹ dñs: & rex magn⁹ ſup oẽs deos. cõfitemur ei/ qm̃ ſaluator noſter & cõditor imẽſus eſt: dñator eſt
4 & regnator imẽſus ſup vniuerſos qui diuinitatis ſunt ptícipes. Quia in manu ei⁹ ſũt oẽs fines terre: & altitudines montiũ ipſi⁹ ſũt. dñs magn⁹ eſt & rex magn⁹ ſup oẽs/ quia ſub poteſtate modera
5 tiõis ei⁹ ſũt oẽs orbis limites: ſed & ſub ditiõe ei⁹ ſũt altiſſime creaturę. Qm̃ ipſi⁹ eſt mare & ipe fecit illud: & ſiccã man⁹ ei⁹ formauerũt. cõfiteamur & iubilem⁹ ei/ quia Chriſti ſaluatoris eſt fluida & inſtabilis ſubſtãtia & ipſe eõdidit illã: & ſtabilẽ/ firmã/ ideſtluxã/ manẽtẽq; ſubſtãtiã/ omniartifex
6 plaſmauit man⁹ ei⁹. Venite adorem⁹ & ꝓcidam⁹ & plorem⁹ ante dñm qui fecit nos: quia ipſe eſt dñs de⁹ noſter. accedite fide & deuotiõe/ & ſacro ritu colam⁹/ & ꝓſternamur/ & lachrimas ꝓfũdamus ante Chriſtũ dñm cõditorẽ noſtrũ: qa ipe dñator & creator noſter eſt. Et nos popul⁹ paſcue
7 ei⁹ & oues man⁹ ei⁹. & ipſe dñs de⁹ noſter eſt/ & nos plebs doctrine ei⁹ & grex cõditure & regnatiõis ei⁹. Hodie ſi vocẽ ei⁹ audieritis: nolite obdurare corda veſtra. Sicut in irritatiõe: ſcẽdm diẽ tẽ-
8 tatiõis in deſerto. Vbi tẽtauerũt me pres veſtri: ꝓbauerũt me & viderũt opa mea. hic ſpũs ſanct⁹/
9 ſi in die gre vobis ꝛ̃onuerit vox ei⁹: nolite aias aggrauare/ & duri ac icreduli eſſe. ſicut i ꝓuocatiõe
10 dei ad iracũdiam: in die ꝓbationis in ſolitudinis loco. vbi ob incredulitatẽ ꝓbauerũt me ꝓgenito
11 res veſtri: picula fecerũt de me/ & agnouerũt magnalia mea. Quadragita ãnis offẽſus fui gñatiõi illi: & dixi ſemp hi errãt corde. quadragenario annorũ ſpacio ĩdignatus fui huic hebreorũ natio
12 ni/ hanc nationẽ faſtidiui: & dixi/ ſemp hi verſantur in increditatis errore. Et iſti nõ cognouerũt vias meas vt iurauí i ira mea: ſi intrabũt i requiẽ meã/ hi ſemp verſati ſũt in errore/ & nõ nouerũt

fidem & mandatorum meorum obſeruationem / & vt irreuocabiliter ſtatui in indignatione mea/ non introibunt in quietudinem meam/in beatitudinem eternam.

ADVERTE Eccleſiã & romanã & gallicã:hũc pſalmũ canere in principio matutine pſalmodie ſcdm tralationẽ romanã & nõ ſcdm gallicã.ſic eni iualuit vſus. ¶Primo verſu.iubilem⁹ deo ſalutari noſtro:Hieronym⁹ ex hebræo/iubilemus petræ Ieſu noſtro.vbi petra & Ieſus duo noia ſunt Chriſti dñi.bibebãt eni(inquit)de ſpirituali cõſequẽte eos petra.petra autẽ erat Chriſt⁹.eſt eni & petra noſtra & ſaluator noſter.ſed & pater/filij petra & ſaluator eſt.petra quidẽ ex pſalmi 30 verſu quarto.ſed & ſaluator.dic(ingt)aie mee ſalus tua ego ſũ. Verũ & Ieſus hic cõmune nomẽ eſt & ſcribũt p ain hebrei i fine. ꝓpriũ autẽ ſaluatoris & dei noſtri nomẽ tetragrãmaton cõtinet:ſin media littera hincinde triadẽ cõnectente.tũc eni veſtigiũ ſue veritati/ſuoq; exẽplari inſertũ/id eſt qđ ad imaginẽ & ſimilitudinẽ dei fuerat in principio creatũ a diuino verbo aſſũptũ: & tũc ineffabile effabile factũ eſt.vt in annotationib⁹ pſalmi 71 dictũ eſt. ꝓpriũ ſic repſentat IHSVH. cõmune ſic IHSVA & interdũ metatheũ litterarũ IHVSA. ¶Scdo verſu. p̃occupem⁹ faciẽ eius in cõfeſſiõe; ex hebræo/p̃occupem⁹ vultũ ei⁹ in gr̃arũ actiõe.quaſi id velit ꝓpheta/anticipem⁹ aduentũ ei⁹ in gratiarũ actionib⁹:q; dignabit ad nos venire.qui eni hũc pſalmũ ante apparitionẽ ei⁹ interris cũ hoibus/cecinerũt: cũ ꝓpheta faciẽ ei⁹ p̃occupãuerũt.at nos qui hoc tẽpore gratie/eũdẽ canimus p̃occupauit ſalutifer eius aduẽtus:p̃occupem⁹ tamẽ glorioſum çi⁹ ſcdm aduentũ. ¶Sexto verſu. venite adorem⁹ & ꝓcidam⁹ & plorem⁹:ex hebræo/venite adorem⁹ / & curuemur/& flectam⁹ genua. & cum prius/primo verſu vocauerit ad exultationẽ:neſcio an cõſentaneũ magis eſt vt Hieronym⁹ habet/q̃ vocare ad lachrimas iuxta noſtrã editionẽ.exultationi tamẽ ſpũs:lachrime nõ cõpugnãt.illa eni ingẽs bonitas dei & benefica mortalib⁹ pluſq̃ dici queat meditata virt⁹/aias liquefacit.& he lachrime interni gaudij ſunt & exuberantis letitie in ſpũ.& ſi ad lachrimas vocat ꝓpheta:ad tales ꝓfecto vocat.ſunt eni qui ſcipſos reſpiciẽtes & ſuas calamitates/plorãt.& hi/ſe ipſos plorãt.& parũ he cõmendabiles ſunt lachrime. nam etiã & apud inferos erit fletꝰ & ſtridor dentiũ.qui igit peccauit(vt qui crapulat⁹ ẽ:aut bona ſua cũ meretricib⁹ diſſipauit)& plorat nõ tãtũ quia peccauit id eſt opera illa admiſit/quantũ quia deũ offendit:hic bene plorat.& quãto amplius/tãto id quoq; melꝰ.nam hic plorat⁹ eſt amoris:quẽ de⁹ & petit & diligit.& ſic reuera ploravit fœlix illa maria/penitẽtie forma:& a fonte mie teſtimoniũ accepit/q; ille lachrime eſſent amoris.remittunt enim(inquit)ei pctã multa:qñ dilexit multũ.at/qui contra plorat/parũ ꝓficit.pueniteq; hic ploratus aut timore mali/aut amore ſui:& ſeruilis/illiberalisq; oino eſt. ¶Octauo verſu. hodie ſi vocẽ eius audieritis.ex chriſtifero Paulo:duos dies notam⁹.vnũ tẽtatiõis & tre:de quo nono verſu ſcdm diẽ tẽtationis in deſerto.alterũ placatiõis & gratie.prim⁹ a moſe ad Chriſtũ cucurrit:qui etiã dies meruit appellari ꝓpter ſigna & ꝓdigia quib⁹ deus ſuã potentiã manifeſtauit & prime legis date illuminationẽ.ſed dies ire:quia nondũ repropiciat⁹ dñs/populũ in rigore & multo timore ac pauore erudiuit.adde & populũ/incredulitatis & diffidẽtie diuine ꝓuidẽtie plenum. Secũdus dies a Chriſto ad cõſumationẽ rerũ.qui dies repropiciatiõis dicit & gratie.nã Chriſtus dñs ſol iuſtitie in die illo ort⁹/deũ mortalib⁹ repropiciauit.Et nõ aliter q̃ flagitioſi ob trãſgreſſiones ſuas arctis carcerũ cuſtodijs detẽti:ſi filij regis liberarent̃ ꝑſentia/nõ ſuo merito ſed ſola filij regis gratia liberant̃.ita & filiꝰ regis eterni ſuo aduẽtu/ſuo in hoc mũdo viſibili ingreſſu:nos nullo noſtro merito/ſed ſua ſola gratia liberauit/noſq; liberos effecit.igit in hac die gratie & libertatis noſtre:filio ſũmi regis/filio patris eterni liberaliter ſeruire debem⁹/nõ reluctãtes & obdurãtes aios noſtros clemẽtiſſimo liberatori & piiſſimo regi noſtro/tanq̃ ſerui crudeli & auſtero dño. ipſi igit ſit poteſtas & iperiũ/obſequiũ & honor & gratiarũ actio in ſecula ſeculoꝝ. ¶Duodecimo verſu.vt iuraui in ira mea ſi introibũt in requiẽ meã:Hieronym⁹ ex hebræo / & iuraui in furore meo/vt nõ introirẽt in requiẽ meã. Et vbi negatiõis nota hic poſita eſt:in noſtra tralatiõe ponit cõditionis ptícula/q̃ vt pſalmo 88 verſu 35 p interrogationẽ dat intelligere negationẽ.ac ſi diceremus nũ introibũt in requiẽ meã?/ſubaudim⁹ nõ. Verũ & qui epiſtolã pauli ad hebræos ex hebreo fecit grecã:variã habet interp̃tationẽ.nã nũc vt grece legit:vertit ſi. & paulo poſt:vertit nõ.quib⁹ autẽ ait iurauit nõ intrare in requiẽ ipſi⁹/niſi illis qui incredulꝰ fuerũt?vides vt hoc in loco:interp̃tetur nõ. quare & cõſimiliter ſupra/dicendũ fuerat/nõ introibũt i requiẽ meã. Sed & illud quib⁹ in hoc duodecimo verſu cũ dicit quib⁹ iurauit:ex pſalterio romano delũptũ eſt.nã & in gallico pſalterio vt & grece ωσ ωμοσα ſicut iurauꝰ.& hic particulã ſimilitudinis haberi poſtea inuit idẽ epiſte pauli interpres/cũ capite quarto dicit.igrediemur eni in requiẽ q credidim⁹:quẽadmodũ dixit.ſicut iurauꝰ in ira mea.ecce quo pacto ſimilitudinis ptículã ponit/nõ relatiõis. Sed dices/etiã qb⁹ tertio capite appoſuit:cũ dixit.ipſi autẽ nõ cognouerũt vias meas:quib⁹ iuraui in ira mea ſi itroibũt in requiẽ meã.ſic eni illo capite legim⁹.& rurſus q̃bus autẽ infenſus eſt quadraginta annis. Qđ primo

adducĕ nos legere in tertio capite epistole Pauli ad hebræos ipsi autē nō cognouerūt vias meas quib⁹ iurau in ira mea: si legĕ/corrupte quidē legĕ. nā grece in ea Pauli epistola legĕ αυτοι δε ουκ εγνωσαν τας οδους μου ως ωμοσα εν τη οργη μου/quomodo & in psalmo grece habeť. vbi nō quib⁹ sed sicut habeť. Quod vero quib⁹ habeat/videť ex eo quod subiūgitur quib⁹ autē infensus est quadraginta annis. At nosse oportet: hic quibus interrogationē dicere. quod manifeste vides cū subiūgitur: nōne illis qui peccauerunt/quorū cadauera prostrata sunt in deserto? verū in psalmo si pticula quibus legať: nō interrogationē sed (vt manifestū est) relationē dicit. Et ĩl pertinaci⁹ obsisteres nō ως sed οις in exēplaribus grecis epistole Pauli haberi quod nō reperi: dicendū esset interpretē huius epistole (cuius hebraicū exēplar desideratur: & vtinā vspiā suspstes exisseret) a fidelitate tralationis in plerisq; lapsum esse. vt etiam in diaphonia sexti versus psalmi octaui: iam visum. legendum igitur potius nobis esset. Et isti non cognouerunt vias meas: vt iurauī in ira mea non intrabunt in requiem meam.

¶Cāticū Dauid quādo dom⁹ ędificabať post captiuitatē. LXXXXV.

1 CAntate domino cā/ticum nouū: cantate domino omnis terra.

2 C antate domino/ benedicite nomini ei⁹: annunciate de die in diem salutare eius.

3 Annunciate inter gētes gloriam eius: in oībus populis mirabilia eius.

4 Quoniā magnus dns & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.

5 Quoniam omnes dij gētium dęmonia: dominus autem cęlos fęcit.

6 Confessio & pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia & magnificētia in sanctificatione eius.

7 Afferte domio patrie gētium/afferte domino gloriam & honorem: afferte dño gloriā nomini eius.

8 Tollite hostias & introite in atria ei⁹: adorate dominū in atrio sancto eius

9 Cōmoueatur a facie ei⁹ vniuersa terra: dicite ī gētibus quia dns regnauit.

¶Cāticū Dauid quādo dom⁹ ędificabať post captiuitatē. LXXXXV.

CAntate domino cā/ticum nouū: cantate domino omnis terra.

C antate domino & benedicite nomen eius: bene nunciate de die in diē salutare eius.

Annunciate inter gentes gloriā eius: in oībus populis mirabilia eius.

Quoniā magnus dns & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.

Quoniam omnes dij gētium dæmonia: domin⁹ autem cęlos fęcit.

Confessio & pulchritudo in conspectu eius: sanctitas & magnificentia in sanctificatione eius.

Afferte domio patrie gētium/afferte dño gloriā & honorem: afferte dño gloriam nomini eius.

Tollite hostias & itroite in atria eius: adorate dominū in aula sancta eius.

Cōmoueať a facie ei⁹ vniuersa tra dicite ī natiōib⁹ qa dns regnauit a ligno:

LXXXXVI.

CAntate domino cā/ticum nouū: cantate domino omnis terra.

C antate domino/benedicite nomini eius: annūciate de die in diem salutare eius.

Narrate in gentibus gloriā eius: in vniuersis populis mirabilia eius.

Quia magnus dominus & laudabilis nimis: terribilis est super oēs deos.

Omnes enim dij populorū sęuptilia: dominus autem cęlos fęcit.

Gloria & decor ante vultum eius: fortitudo & exultatio in sanctuario eius

Afferte domino familie populoꝝ/afferte dño gloriā & fortitudinē: afferte dño gloriā nomini eius.

Lęuate munera: & itroite in atria eius.

Adorate dnm in decore sanctuarij: paueat a facie eius omnis terra.

Dicite in gētibus dns re/

GALL.	ROM.	HEB.
10 E tenim correxit orbem terre qui non cõmouębitur: iudicabit populos in æquitate.	etenim correxit orbẽ terre qui non cõmouębitur. Iudicabit ppłos in æqta te: & gentes in ira ſua.	gnauit/ſiquidẽ appendit orbem imobilem: iudicabit populos in æquitate.
11 Lętentur cęli & exultet terra / cõmoueatur mare & plęnitudo eius: gaudębũt campi & omnia quę in eis ſunt.	Lętẽtur cęli & exultet terra: moueatur mare et plęnitudo eius. Gaudębunt cãpi & omnia que in eis ſunt / tunc exultabunt omnia ligna ſiluarum ante faciẽ dñi: quoniã venit/qm̃ veniet iudicare terram.	Lętamini cęli & exultet terra: tonet mare & plęnitudo eius. Gaudeat ager & omnia quę in eo ſunt / tunc laudabũt vniuerſa ligna ſaltus ante faciem domini: quoniã venit/quoniã venit iudicare terram.
12 Tunc exultabũt omnia ligna ſiluarum a facie domini quia venit: quoniã venit iudicare terram.		
13 Iudicabit orbẽ terre in equitate: & populos in vęritate ſua.	Iudicabit orbem terre in æquitate: & populos in vęritate ſua.	Iudicauit orbem terre in iuſto: & populos in fide ſua.

TITVLVS Nullus. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Cantate dño canticum nouum: cantate dño omnis terra. promite deo noſtro nouũ legis gratie carmen: oẽs accole orbis dicite Chriſto dño laudẽ. Cantate dño/benedicite nomini eius: annunciate de die in diẽ ſalutare eius. pſallite regi eterno/benedictũ dicite eum qui venit in noie eius: euangelizate aſſidue ad mundi conſumationẽ Chriſtũ eius ſeculorum ſaluatorẽ. Annunciate inter gentes gloriã eius: in oibus populis mirabilia eius. euãgelizate in gẽtibus glorioſam natiuitatẽ eius/,pceſſum eius/paſſionẽ/reſurrectionẽ/aſcenſionem in celum/ſeſſionem in dextra patris / & glorioſum in nouiſſimis aduentũ eius: euangelizate in vniuerſis nationibus cecorũ illuminationẽ/ſurdorũ auditionẽ/mutorũ locutionẽ/claudorũ erectionẽ / leproſorum mundationẽ/mortuorũ ſuſcitationẽ/miraculi plena opera eius. Quoniã magnus dñs & laudabilis nimis: terribilis eſt ſuper oẽs deos. euangelizate inter gentes in oibus populis/quoniã imẽſus eſt Chriſtus dñs/& omni laude ſuperior: & tremẽdus magis q̃ dij gentiũ omnes. Quoniã omnes dij gentiũ dęmonia: dñs aũtẽ celos fecit. tremendus Chriſtus dñs pre oibus dijs gentiũ/nec abre quidẽ/nam vniuerſi gentiũ dij ſpiritus nequã ſunt & idola: at Chriſtus deus noſter eſt per quẽ facta ſunt et ſecula/& qui celos celeſteſq; cõdidit virtutes. Confeſſio & pulchritudo in cõſpectu eius: ſanctimonia & magnificẽtia in ſanctificatione eius. deus noſter eſt quẽ omnis beneficiorũ agnitio/gratiarum actio/laus & decor decent: & cuius ſanctuariũ decet ſanctitas & honorificẽtia. Afferte dño patrie gentiũ/afferte dño gloriã & honorẽ·afferte dño gloriã nomini eius. ergo cum hec deceant deum noſtrũ/nõ idola nõ dęmonia/ipendite dño deo noſtro regiones nationum/impẽdite dño deo noſtro honorificentiã & decus: ipendite dñatori & cõditori noſtro honorificentiã & Chriſto qui venit in noie eius. Tollite hoſtias & introite in atria eius: adorate dñm in atrio ſancto eius. eleuate oblationes/ingredimini adyta eius: colite deum noſtrũ animo puro/in incõtaminato mũdoq; habitaculo eius. Cõmoueatur a facie eius vniuerſa terra: dicite in gẽtibus quia dñs regnauit. cõtremiſcant / religioſo pauore quatiãtur a maieſtate eius vniuerſi terre accole: annũciate in cunctis nationibus quia Chriſtus dñs poteſtatẽ regni terrarũ orbis accepit. Etenim correxit orbẽ terre qui nõ cõmouebit: iudicabit populos in equitate. regnandi poteſtatẽ accepit/nã direxit habitatores terre/qui a rectitudine nõ deflectẽtur: legẽ dabit populis in rectitudine. Lętẽtur celi & exultet terra/cõmoueatur mare & plenitudo eius: gaudebũt cãpi & omnia que in eis ſunt. gaudeãt celeſtia/& delectẽtur terreſtria/quoniã per eum qui regni poteſtatẽ accepit recõciliata ſunt/laudes eius reſonet mundus & qui eius plenitudinẽ incolunt: exultabũt humiles tota mente/tota anima/& vniuerſis viribus que in ipſis ſunt. Tunc exultabũt oia ligna ſiluarũ a facie dñi: quia venit/quoniam venit iudicare terrã. cum hec fient nõ ſolũ mare & agri ſed & oẽs agreſtes/indomiti & hactenus ferino more viuentes letabũtur in agnitione Chriſti dei quoniã adeſt/quoniã adeſt vt legiſlator/vt mãſuefactor/vt rex/vt iudex vniuerſe terre. Iudicabit orbem terre in equitate: & populos in veritate ſua. reget/moderabitur/manſuefaciet habitatores ambitus terre in lege iuſtitie:

& congregationes hominum in veritate fidei sue.

ADVERTE. quarto versu. tria deo epitheta magnum/laudabile/terribile: vt tres sunt diuine hypostases. primo immensitas potentie designatur. secūdo beneficio. tertio maiestatis. est enī summe magn⁹/sume laudabilis/sume verēdus atq; tremēdus. quare particula nimis/apte singulis cōtelligeī epithetis. ac si diceretur qm magn⁹ nimis dns/& laudabilis nimis/& terribilis nimis sup oēs deos/pre oibus dijs. ¶ Nono versu. vbi in scda pticula legim⁹ dicite in gentib⁹ quia dns regnauit: in psalmodia romana legit dicite in nationibus quia dns regnauit a ligno. verū (tametsi nō mutet intelligentia quā sancti intellexere) hec tamē particula a ligno/nō de substantia & integritate versus putanda est. nam neq; in nostra: neq; in hebræa tralatione habetur. neq; (vt nunc passim habetur) grece legitur/sed id dūtaxat οτι κυριος εβασιλευσε quoniam dns regnauit/id est regia gubernatione direxit. sed pro pia alicuius deuotione/paraphrasticos adiecta creditur. & hanc interpretationē secutus videtur Theodulphus: qui nobile passionis carmen ac deuotū cōposuit. maxime vbi dixit impleta sunt que cōcinit Dauid fideli carmine: dicens in nationibus regnauit a ligno deus. hac etiā tralatione vtimur iuxta cōsuetudinem romanā in memoria crucis post octauā pasce dñi. Et quod idem hymnidicus adiecit/Dauid fideli carmine: secutus est augustinū/qui vniuersos psalterij psalmos id est centū quinquaginta attribuit Dauid/ceu authori. Hieronymus autem/Hilarius/Isidor⁹/hebreorū q̄plurimi aliter sentire. imo psalmos ab vndenonagesimo in nonagesimūoctauū: asserūt in Mosen virū dei/eūdēq; legislatorē. sed aiunt: precedēs psalmus Dauid est. nam quarto capite ad romanos inquit Paulus de spiritusancto/iterum terminat diem quādam in Dauid dicendo hodie. magnū ꝓfecto id argumentū. sed & id in Dauid dicēdo: alij intelligūt in libro psalmor⁹ Dauid ꝙ hos psalmos iusserit Dauid decātādos. hinc totus liber psalmorū dauid dicit: & noie eius pretitulatur. nō iniuria igitur quicquid allegetur ex hutus libelli psalmis: si dicat in Dauid. sed altercatione de incerto authore dimissa: psalmū illum & de quibus cōtrouersantur/attribuamus cū spiritifero paulo spiritui sancto/dicente eadē epistola capite tertio. quapropter sicut dicit spiritus sanctus: hodie si vocē eius audieritis nolite obdurare corda vestra. nā he questiones solas lites aggenerant nichilo plus fructus afferētes. quandoquidē qui addicti sunt augustino: augustinū/eiusq; sententiā preferēt/defensitabūtq; pertinaci⁹. qui autē Hieronymo: cōtra/hieronymū hieronymiq; placitū. ¶ Vndecimo versu. gaudebunt cāpi & omnia que in eis sunt: ex hebræo/gaudeat ager & omnia que in eo sunt. quare rectius videt vt legatur/gaudeant cāpi. id etiā precedētia verba letētur/exultet/cōmoueat/efflagitare videtur. ¶ Vltimo versu. iudicabit: Hieronymus ex hebræo per preteritū. conformius ad id quod nono versu dictum est: dicite in gentibus quia dominus regnauit/& quod decimo versu etenim correxit orbem terre per preteritum expressit. sed id perparum videtur preiudicare intelligentie.

¶ Huic Dauid quando terra eius restituta est.

LXXXVI.

1 Domin⁹ regnauit exultet terra: lętentur insule multe.

2 Nubes & caligo in circuitu eius: iustitia & iudiciū correctio sędis eius.

3 Ignis ante ipm pcędet: & inflāmabit in circuitu inimicos eius.

4 Alluxęrunt fulgura eius orbi terre: vidit & cōmota est terra.

5 Montes sicut cęra fluxęrūt a facie dñi: a facie do-

¶ Psalm⁹ ipsi Dauid cū terra eius restaurata est.

LXXXVI.

Domin⁹ regnauit exultet terra: lętentur insule multe.

Nubes & caligo in circuitu eius: iustitia & iudiciū correctio sędis tue.

Ignis ante eum prędibit: & inflāmabit in circuitu inimicos eius.

Illuxęrunt fulgura eius orbi terre: vidit & cōmota est terra.

Montes sicut cęra fluxęrūt a facie domini: a facie

LXXXVII.

Domin⁹ regnauit exultet terra: lętabuntur insulte multe.

Nubes & caligo in circuitu eius: iustitia & iudiciū firmamentum solij eius.

Ignis ante faciē ei⁹ ibit: & exuret per circuitū hostes eius.

Apparuerūt fulgura ei⁹ orbi: vidit & contremuit terra.

Mōtes sicut cęra tabefacti sunt a facie dñi: a facie

GALL.	ROM.	HEB.
mini omnis terra.	domini tremuit oīs terra	dñatoris omnis terre.
6 Annunciauerunt cęli iu-	Annunciauerunt cęli iu-	Annunciauerunt cęli iu-
stitiam eius: & viderunt	stitiam eius: & viderunt	stitiam eius: & viderunt
oēs populi gloriam eius.	oēs populi gloriam eius.	oēs populi gloriam eius.
7 Confundantur oēs qui	Confundantur omnes	Confundantur vniuersi
adorant sculptilia: qui glo	qui adorant sculptilia: &	qui seruiunt sculptili/ qui
riantur in simulacris suis	qui gloriantur in simula-	gloriantur in idolis: ado-
	cris suis.	rate eum omnes dij.
8 Adorate eum omnes an	Adorate eum omnes an	Audiuit & lętata est siō:
geli eius: audiuit & lętata	geli eius/ audiuit & lętata	& exultauerunt filie iu-
est sion	est sion: & exultauerunt	de ꝓpter iudicia tua do
9 Et exultauerunt filie iu-	filie iude propter iudicia	mine.
de: ꝓpter iudicia tua dñe	tua domine.	
10 Qm̄ tu dñs altissim⁹ su-	Qm̄ tu es dñs altissimus	Tu enī dñs excelsus sup
per omnē terrā: nimis ex	sup oēm terrā: nimis ex-	oēm terrā: vehemēter ele
altatus es sup oēs deos.	altatus es super oēs deos	uatus es super oēs deos.
11 Qui diligitis dñm odite	Qui diligitis dñm odite	Qui diligitis dominum
malum/ custodit domin⁹	malum/ custodit domin⁹	odite malū/ custodit ani-
animas sanctorum suo-	animas seruorum suorū:	mas sanctorum suorum:
rum: de manu peccatoris	& de manu peccatorum	de manu impiorū eruet
liberabit eos.	liberabit eos.	eos.
12 Lux orta est iusto: & re-	Lux orta est iusto: & re-	Lux orta est iusto: & re-
ctis corde lętitia.	ctis corde lętitia.	ctis corde lętitia.
13 Lętamini iusti in dño: &	Lętamini iusti in domīo:	Lętamini iusti in domio:
cōfitęmini memorie san-	& confitęmini memorie	& confitęmini memorie
ctificatiōis eius.	sanctitatis eius.	sancte eius.

TITVLVS Nullus. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA Dominus regnauit exultet terra: letētur insule multe. Christ⁹ dñs regnādi super gētes potestate a deo patre accepta funct⁹ est/ letētur terre habitatores: et plurima rū insularū lętitia exultēt incole. Nubes & caligo in circuitu eius: iustitia & iudiciū correctio sedis eius. nube & caligine septus veniet ad iudiciū: equitas & recta sentētia fulcimentū tribunalis eius Ignis ante ipsum p̄cedet: & inflāmabit in circuitu inimicos eius. exultet terra & insule multe que regnū eius susceperūt/ quia flāma vltrix astabit in cōspectu eius: & iudicio dato exuret in gyro aduersarios eius/ qui ipsum tussaq; eius contēpserūt. Alluxerūt fulgura eius orbi terre: vidit & cōmota est terra. apparuerūt signa iudiciū precurrētia/ tēpestates de celo valide in orbe terrarū: viderūt habitatores terre & pre timore arefacti sunt & obrigucrūt. Montes sicut cera fluxerūt a facie domini: a facie dñi oīs terra. montiū molles in modū cere cōtabuerūt liquefacte & cōplanate sunt a p̄sentia furoris dñi: a p̄sentia dñatoris oīm in terra cōmorantiū. Annūciauerūt celi iustitiā eius: & viderūt oēs populi gloriā eius. angeli celorū p̄conizauerūt iustū eius iudiciū: & oēs gētes/ trib⁹ & lingue filiū dei/ dñm glorie in sua majestate cōspexerūt. Confundant oēs qui adorant sculptilia: & qui gloriant in simulacris suis. o quādo dies illa aduenerit/ eterna cōfusione corripiantur vniuersi qui idola vana colūt: & vniuersi qui creaturam plurisfaciunt q̄ creature creatorē. Adorate eū oēs angeli eius: audiuit & letata est sion. p̄cūbite/ puoluite/ psternite vos venerabūde dño venīēti ad iudiciū oēs virtutes celorū: hoc spiritus sancti agnouit oraculū/ & gaudio perfusa est ecclesia sanctorum. Et exultauerunt filie iude: propter iudicia tua dñe. & eterno gaudio replete sunt anime quę te in mundo cōfesse sunt: ꝓpter sententiā iusti iudicij tui dominator eterne/ qua tu sontes supplicio eterno deputasti/ insontes ad regnum patris euexisti. Quoniam tu dñs altissimus sup oēm

terrā:nimis exaltat⁹ es ſup oēs deos. & nō modo exaltauerūt te filic iude ꝓpter iuſta iudicia tua quibus eas in vitā vocaſti eternā/ſed quoniā tu es dñator longe eminētiſſimus ſuper omnē terre-
11 nā creaturā/ſed & in imenſum excedēs omnē celeſtē diuinitatiq; participē naturam. Qui diligitis dñm odite malū/cuſtodit dñs aias ſanctorū ſuorū:de manu peccatoris liberabit eos. o vos igitur qui charitate Chriſti dñi/ regis glorie/& iudicis omnium feruetis / odio habete peccatum/ſeruat dñs animas ſe a peccato ſeruantes innoxias:& de poteſtate maligni qui a principio peccat/ eruet
12 eas. Lux orta eſt iuſto: & rectis corde letitia. figura huius mūdi exacta/& finitis huius ſeculi tenebris/claritas dei eterna exorta eſt fideli viro:& ijs qui mādata eius cuſtodierūt exultatio ſempiter
13 na. Letamini iuſti in dño:& cōfitemini memorie ſanctificationis eius. o qui iuſtitiam dei eiuſq; voluntatē in hoc mūdo ipleſtis/gaudiū veſtrum nūc in ſolo deo eſto:& in cōfeſſione laudū & gratiarū actione/ memoriā habentes ſanctificationis/qua vos invitam eternā regenerauit ac ſanctificauit. ADVERTE. Quinto verſu. vbi legimus a facie dñi ois terra:legēdum per genituū ois terre. ex tralatione hebraica/& ex greco. nam ex hebræo habetur:a facie dñatoris omnis terre. & in greco απο προσωπου κυριου πασης της γης a facie dñi vniuerſe terre. ¶ Sexto verſu. cum dicit annūciauerunt & viderunt: reſpicitur veritas exemplariū. in qua myſteria rerū que etiam nondū facte fuerunt:& ſunt & fuerunt ab eterno. in eaq; coincidunt eſſe/fuiſſe & fore:vt in centro circuli ante/dextrum/& ſiniſtrum. ſed cum expreſſione eterne veritatis reſpicimus / eiuſq; per myſteria ipſa explicationem/& ad ipſa exemplata & ad nunc noſtrum referimus: verſus intelligendus eſt annunciabunt & videbunt. vides igitur quomodo modus loquēdi propheticus:plerūq; altiora reſpicit q̄ humanus ſermo & ſoli expreſſioni rerū accōmodatus. nam ille rerū agnitionē in veritate:hic autem agnitionē earū in veſtigio ipſo ipſaq; veritatis expreſſione. quo fit vt ille ſermo ſemper verus ſit/& imutabilis:humanus autē nunc verus/nunc falſus & mutabilitati obnoxius / vbi eſſe/fuiſſe & fore diuerſa ſunt & nequaq̄ coincidētia. ¶ Octauo verſu. adorate eū oēs angeli eius. in epiſtola Pauli ad hebræos:qui vertit epiſtolā ita ex paulo interp̄tatus eſt hūc verſum & adorent eum oēs angeli dei. & id quod premiſit & cum iterum introducit primogenitū in orbem terre:intellige de introductione primogeniti in maieſtate. quod intelligere potes per hoc quod dicit:iterum introducit. nam ſi iterum introducit:ergo alias itroduxerat. quod verū eſt de primo ſuo aduentu. ſed hic fuit in hūilitate/& a paucis viſus eſt/vt a iudeis & peregrinis in iudea:& nō agnitus eſt niſi ab ijs quos elegit & qui per eos crediderunt. cum autem iterum introducet in orbem terre/hoc eſt in maieſtate & gloria:videbit nō ſolū a iudeis & pegrinis iudee ſed oib⁹ populis & implebit ſexti verſus oraculū. & viderūt oēs populi gloriā eius. quā nobis in ſorte iuſtorū videre largiat:qui eſt bñdict⁹ de⁹ noſter/iudex noſter glorificator & rex noſter IHESVS chriſt⁹ in ſecula ſeculorū. amē. ¶ Vndecimo verſu. de manu pctōris hoc ex greco εκ χειρος αμαρτωλου.

¶ Pſalmus ipſi Dauid.

LXXXXVII.

1 CAntate dño cantícum nouū:quia mírabilia fęcit.

2 Saluauit ſibi dextera ei⁹: & brachium ſanctū eius

3 Notum fęcit dñs ſalutare ſuum:in conſpectu gēntium reuęlauit iuſtitiam ſuam.

4 Recordat⁹ eſt miſericordíe ſue:& vęritatis ſue domui iſraęl.

5 Vidęrunt oñes termini terre: ſalutare dei noſtri.

6 Iubilate domino omnis terra:cantate & exultate

¶ Pſalmus ipſi Dauid.

LXXXXVII.

CAntate domino cā ticum nouum:quia mirabilia fęcit dominus.

Saluauit eū dextera ei⁹: & brachium ſanctū eius.

Notum fęcit domin⁹ ſalutare ſuum:ante conſpectum gentiū reuęlauit iuſtitiam ſuam.

Memor fuit miſericordie ſue iacob:& vęritatis ſue domui iſraęl.

Vidęrunt omnes fines terre ſalutare dei noſtri / iubilate deo omnis terra: cātate & exultate & pſal

LXXXXVIII

CAntate domino cā ticum nouum:quia mirabilia fęcit.

Saluauit ſibi dextera ei⁹: & brachiū ſanctum eius.

Notum fęcit domin⁹ ſalutare ſuum: in cōſpectu gentium reuęlauit iuſtitiam ſuam.

Recordat⁹ eſt miſericordíe ſue:& vęritatis ſue domui iacob.

Vidęrunt oñs fines terre:ſalutare dei noſtri.

Iubilate deo omnis terra: vociferamini & lau-

GALL.	ROM.	HEB.
& psallite.	lite.	date & canite.
7 Psallite domino i cithara / in cithara & voce psalmi: in tubis ductilibus & voce tube cornee.	Psallite deo nr̃o i cithara in cithara & voce psalmi. In tubis ductilibus et voce tube cornee: iubilate in	Cãtate dño i cithara: in cithara & voce carminis. In tubis & clangore bucine: iubilate coram rege
8 Iubilate in conspectu regis domini / moueat̃ mare & plenitudo eius: orbis terrarũ & q habitãt i eo.	conspectu regis domino. Moueat̃ mare & plenitudo eius: orbis terrarũ & vniuersi qui habitãt in ea	domino. Tonet mare & plenitudo eius: orbis & habitatores eius.
9 Flumina plaudẽt manu simul / montes exultabũt a cõspectu dñi: quoniam venit iudicare terram.	Flumia plaudẽt manib9 in idipm mõtes exultauerũt ante faciẽ dñi: qm̃ venit / qm̃ vẽiet iudicare trã	Flumina plaudẽt man9 simul / montes laudabũt ante dominum: quia venit iudicare terram.
10 Iudicabit orbem terrarum in iustitia: & populos in æquitate.	Iudicabit orbem terre in iustitia: & pplos in æquitate.	Iudicabit orbem in iustitia: & populos in æquitatibus.

TITVLVS Nullus. Psalmus de Christo domino. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Cantate dño canticũ nouũ: quia mirabilia fecit. cõcinite deo nostro carmẽ legis nouẽ: quia signa / virtutes / & stupẽda ꝓdigia peregit. Saluauit sibi dextera eius: & brachiũ sanctũ eius. ꝓpria virtute a mortuis surrexit Christus dñs qui est omniartifex dei virtus: & sancta fortitudo eius. Notũ fecit dñs salutare suũ: in conspectu gentiũ reuelauit iustitiã suã. pater eternꝰ manifestauit seculo filium suũ / saluatorẽ oim: populis gentiũ notã fecit iustam legem suam. Recordatus est misericordie sue: & veritatis sue domui israel. ad effectũ deduxit miserationem suã: & ipletionẽ veraciũ promissionũ suarũ plebi sue israel. Viderũt oẽs fines terre: salutare dei nostri. oriens & occidẽs / meridies & septẽtrio fide agnouerunt Christũ dñm: saluatorẽ / ab eterno patre missum. Iubilate dño ois terra: cantate & exultate & psallite. incomprehẽsibili laude ad dñm deũ benefactorẽ & saluatorem vestrũ assurgite oẽs habitatores terre: hymnos ꝓmite: exhilarescite spiritu / & psalmos laudesq; canite. Psallite dño in cithara / in cithara & voce psalmi: in tubis ductilibus & voce tube cornee. laudate dñm in cõfessione trine beatitudinis / in cõfessione trine beatitudinis / & confessione laudis: in nouis & veteribus eloquijs / in preconizatione resurrectionis / ascẽsionis & missionis spũs sancti / in tuba & preconizatione passionis & aduẽtus supremi iudicij. Iubilate in cõspectu regis dñi / moueat̃ mare & plenitudo eius: orbis terrarũ & qui habitant in eo. ineffabili tripudio mẽtis gestite ante Christũ dñm / filium dei regem nostrũ / mũdus exultet & amplitudo eius: terre ambit9 & incole eius. Flumina plaudẽt manu simul / mõtes exultabũt a cõspectu dñi: qm̃ venit iudicare terrã. habitatores insularũ pre gaudio gestient & incole montiũ simul letitia exuberabũt / ꝑsentia regis saluatoris nostri: quoniam aduenit vt rectum in terra faciat iudicium. Iudicabit orbem terrarum in iustitia: & populos in equitate. reget habitatores terre in lege iustitie: & populorũ congregationes in sanctitate vite / viteq; rectitudine.

ADVERTE. Scdo versu. saluauit sibi dextera ei9: grece legit̃ εσωσεν αυτοῦ ἡ δεξια αυτου quod sonat saluauit eũ dextera ei9. & hoc pacto etiã legit editio romana. et planior est sensus. vt prim9 versus / cãtate dño canticũ nouũ de Christo dño & filio dei incarnato intelligat̃ (vt & est intelligẽdus) qui signa & admirãde virtutis opa fecit / que null9 alius fecit. cõtinuo subsequẽs versus dicat: nõ solũ signa mirãda fecit / sed & ꝓpria virt9 ei9 saluauit eũ & sancta ei9 insuperabilis oipotẽtia & diuinitas. nemo iquit tollet aiam meã a me. habeo potestatẽ ponẽdi eã: & iterũ sumẽdi eam. & hoc est saluauit eũ dextera ei9: & brachiũ sanctũ eius. dextera eni & brachiũ vtrũq; recti casus sũt ἡ δεξια αυτου και ο βραχιων ο αγιος αυτου. ¶ Tertio versu. notũ fecit dñs salutare suũ. notat Hieronym9 in cõmẽtario hui9 psalmi / sic ex hebræo etiã legẽdũ: notũ fecit dñs Iesum suũ. quare nichil absurdũ videbit̃: si hoc in loco dñs / pater intelligat̃. ¶ Quarto versu. & veritatis sue domui israel. hoc dicit̃: quia Christus erat ꝓmissus populo israel / vtpote de Isaac a quo Iacob & popul9 israel descẽdit. & in semine tuo (inquit) bñdicẽtur oẽs gẽtes. atq; hoc oraculũ / recordat9 est misericordie sue / & veritatis sue domui israel. vidit impletũ illibata virgo / cũ ipso salutari plena /

cũ fœcũda filio dei cecinit. ſuſcepit iſrael puerũ ſuũ: recordatus miſericordie ſue. ¶ Quinto verſu. vi derũt oẽs termini terre/ſalutare dei noſtri. hoc quoq; itellexit iuſtꝰ Simeon adimpletũ: cũ iſantulũ mũdi artificẽ/manu geſtantẽ vniuerſa/ãplexatꝰ ſtrinxit i vlnis: et gaudio pfuſꝰ et geſtiẽs in hec verba prupit. nũc dimittis ſeruũ tuũ dñe: ſecundũ verbũ in pace. qa viderũt oculi mei: ſalutare tuũ. qđ' paraſti: ante faciẽ oim populoꝝ. ¶ Sexto verſu. in tubis ductilibꝰ et voce tube cornee. tube ductiles argẽtee: ꝟbus eloqa dñi ꝑferti noui teſtamẽti cõparanť/vt ſcriptũ eſt. eloqa dñi eloqa caſta/argentũ igne examinatũ. et illis canebãt i ſolẽnitatibꝰ/dies letitie preferẽtibꝰ. Tubas corneas efficiebãt ex cornibꝰ arietũ: et in diebꝰ luctus et triſtitie illis canebãt/in memoriã imolationis Iſaac/agniq; pro eo imolati. qbꝰ nõ male veteris legis eloqa deſignãť: q̃ nõ ad purũ elimata et examinata/in figura et quadã craſſitie cornea oia mõſtrabãt. itẽ et tẽpore captiuitatis et ante tẽpꝰ gratie/oia quodãmodo triſtia. verũ et ſi volumꝰ ſeculũ ꝑſens ad futuꝝ cõparare/triſtia quodãmodo ſũt oia: et nobis in cornea tuba canẽdũ memoriã agni imaculati/memoriã dñice paſſionis peragẽtibꝰ vſq; ad ſcđm eiꝰ aduentũ. ſicut ſcriptum eſt. quotieſcũq; eni mãducabitis panẽ et calicẽ bibetis: mortẽ dñi annũciabitis donec veniat.

ꝑs Dđ LXXXXVIII.

1 DOminꝰ regnauit ira ſcantur populi: qui ſedes ſuꝑ cherubim mo ueatur terra.

2 Dñs i ſion magnꝰ et ex celſus: ſuper oẽs pplos.

3 Confiteãtur nomini tuo magno/ quoniã terribile et ſanctũ eſt: et honor regis iudiciũ diligit.

4 Tu paraſti directiones: iudicium & iuſtitiam ī iacob tu feciſti.

5 Exaltate dñm deũ noſtrum: & adorate ſcabellũ pedũ eiꝰ: qñ ſanctũ eſt.

6 Moiſes et aaron in ſacerdotibꝰ eiꝰ: et ſamuel iter eos q̃ inuocãt nomẽ eius.

7 Inuocabant dñm et ipſe exaudiebat eos: & ī colũna nubis loq̃bať ad eos.

8 Cuſtodiebãt teſtimonia eius: et pręceptum quod dedit illis.

9 Domine deus noſter tu exaudiebas eos/ deus tu propicius fuiſti eis: et vlciſcens in omnes adinuẽtiones eorum.

10 Exaltate dominũ deum

ꝑs Dđ LXXXXVIII.

1 DOminꝰ regnauit ira ſcantur populi: qui ſedes ſuꝑ cherubim mo ueatur terra.

2 Dñs i ſion magnꝰ: et ex celſus ſuꝑ oẽs populos.

3 Confiteãtur nomini tuo magno et terribili quoni am ſanctum eſt: et honor regis iudiciũ diligit.

4 Tu paraſti æquitatem: iudicium et iuſtitiam in iacob tu feciſti.

5 Exaltate dñm deum noſtrum et adorate ſcabellũ pedũ eius: qñ ſanctũ eſt.

6 Moiſes et aaron in ſacerdotibꝰ eiꝰ: et ſamuel inter eos q̃ inuocãt nomẽ eius.

7 Inuocabant dñm et ipſe exaudiebat eos: i colũna nubis loq̃bať ad eos.

8 Cuſtodiebãt teſtimonia eius: et pręcepta eius que dederat illis.

9 Domine deus noſter tu exaudiebas eos/ deus tu ꝓpicius fuiſti illis: et vindicans ī omnia ſtudia eorum.

10 Exaltate dominũ deum

LXXXXVIIII.

1 DOminꝰ regnauit cõmoueantur populi: ſeſſor cherubim/cõcutiatur terra.

2 Dñs i ſion magnꝰ: et exceſſus eſt ſuꝑ oẽs pplos.

3 Confiteãtur nomini tuo magno et terribili ſctõq;: imperiũ ręgis iudiciũ diligit.

4 Tu fundaſti æquitates: iudicium et iuſtitiã in iacob tu feciſti.

5 Exaltate dñm deũ nr̃m et adorate ſcabellũ pedũ eius: quia ſanctus eſt.

6 Moiſes et aaron in ſacerdotibꝰ eius: et ſamuel in ijs qui inuocãt nomẽ eiꝰ.

7 Inuocabant dñm et ipſe exaudiebat eos: i colũna nubis loquębať ad eos.

8 Cuſtodierũt teſtimonia eius: et pręceptum quod dedit eis.

9 Domine deus noſter tu exaudiſti eos/ domine ꝓpicius fuiſti eis: et vltor ſuper cõmutationibus eorum.

10 Exaltate dominũ deum

GALL.	ROM.	HEB.
noſtrũ et adorate in mon	noſtrũ et adorate in mon	noſtrũ et adorate in mõ
te ſancto eius: quoniã ſã	te ſancto eius: quoniã ſã	te ſancto eius: quia ſan
ctus domin⁹ de⁹ noſter.	ctus eſt dñs deus noſter.	ctus dñs deus noſter.

TITVLVS nullus. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. D ñs regnauit iraſcant populi/qui ſedes ſup cherubin moueat terra. meſſias dñi/Chriſt⁹ dñs regnũ orbis obtinuit/cõcitent nationes: dñs iſeſſor ſup cherubim monarchiam mũdi rexit/in laudẽ cõcitent reſoluant q; orbis habitatores. D ñs i ſion magn⁹ & excelſus ſuper oẽs populos. Chriſtus dñs in eccleſia regeneratorũ magnificat⁹ & exaltatus: i oĩbus orbis nationibus. C onfiteant noĩ tuo magno qm̃ terribile & ſanctũ eſt: & honor regis iudicũ diligit. oẽs populi & nationes honorificẽt nomẽ tuũ quod eſt ſup oẽ nomẽ/nomẽ ſublime/glorioſũ & excelſũ/nomẽ tremendũ in quo oẽ genu flectat cæleſtiũ/terreſtriũ/& infernorũ/nomẽ ſanctũ/in quo eſt ſanctificatio & redẽptio noſtra: & ad honorificẽtiã tuã & cultũ tibi debitũ rex eterne ſpectat pie credere/iudicare & diſcernere T u paraſti directiones: iudiciũ & iuſtitiã in iacob tu feciſti. tu rex clementiſſime preparamenta feciſti/tu apoſtolos & diſcipulos tibi delegiſti: et iuſtitie legẽ in terra & gente hebræorum tradidiſti. E xaltate dñm deũ noſtrũ/& adorate ſcabellũ pedũ ei⁹: qm̃ ſanctũ eſt. O populi tribus & nationes glorificate regẽ noſtrũ/cõditorẽ & ſaluatorẽ noſtrũ/& ꝓcũbite terre vbi ſteterũt pedes ei⁹: adorate humanitatẽ ei⁹ qm̃ ſancta eſt. Moiſes & Aaron in ſacerdotib⁹ eius: & Samuel inter eos qui inuocãt nomẽ ei⁹. Moiſes & Aaron figure ſacerdotũ eius: & Samuel figura inuocantiũ diuinitatem eius. I nuocabãt dñm & ipſe exaudiebat eos: & in colũna nubis loq̃batur ad eos. Moiſes & Aaron inplorabãt diuinũ auxiliũ/& dñs iua exauditiõe/ſuo fauore ꝓſequebat eos: & i nube colũnari alloquebatur eos. C uſtodiebãt teſtimonia eius: & preceptũ quod dedit illis. Moiſes et Aaron ſeruabant elo quia eius: & legẽ quã mandauit eis. ita rex Chriſte ſupbenedicte in aſſũpte carnis velamine allocutus es apoſtolos tuos/veros ſacerdotes tuos/ipſi te inuocauerunt & exauditi eos. cuſtodierunt teſtimonia tua & precepta que dediſti eis. tu domine hĩs in veritate/ illis autem in figura et imagine oĩa monſtraſti. D ñe deus noſter tu exaudiebas eos/deus tu ꝓpicius fuiſti eis: & vlciſcẽs in oẽs aduentiones eorũ. dñator opifex q; & cõditor noſter/tu benigne admittebas petitiones eorũ/tu exorabilis fuiſti eis: et vltus es ſi qui trãſgreſſi ſunt in vniuerſis exercitiis q̃ mandaſti eis. E xaltate dñm deũ noſtrũ/et adorate in mõte ſancto eius: qm̃ ſanctus dñs deus noſter. magnificate et glorificate dominatorẽ et cõditorẽ noſtrũ/venerantes procidite in pura et incontaminata eccleſia eius: quoniam dominator/conditor et recreator noſter eſt purus/mundus/incontaminatus.

ADVERTE. Philo in ſacra hiſtoria hunc ex pſalmis in deſerto factis vnũ ponit/& de famule dꝰ ꝓphetatũ. ideo annectitur pſalmis Moiſi. attribuit tamẽ cuidã Aſapho ꝓphete. ¶ Primo verſu. dñs regnauit iraſcant populi: ex hebrẽo/dñs regnauit cõmoueant populi. vbi ꝓpheta nõ videt ad ĩa vocare populos: ſed potiꝰ ad motionẽ letitie. hic enĩ cõcordat primo verſui pſalmi 96 et ſexto/octauo et nono ꝓcedẽtis/et tertio huiꝰ. quomodo enĩ vocaret ad ĩrã/et ad cõfeſſionẽ magno noĩ eius/verũ qa cõmoueri plerũq; ꝓ ſuccẽſeri capi ſolet/plerũq; ꝓ cõcitatione ad letitiã: interptes nõ pro hoc ſed pro illo accepere. ¶ Eodẽ primo verſu. qui ſedes ſup cherubim: ex hebræo ſeſſor ſup cherubim. et eſt explicatio eius quod priꝰ dictũ eſt: dñs/et ſubaudit iterũ regnauit. ac ſi diceremus. dñs regnauit cõmoueant ppli: id eſt ſeſſor cherubim regnauit/cõcitet terra. qua de re per tertiã ꝓſonã potius apud nos dicendũ eſſet q ſedet q̃ q ſedes: atq; integer verſus ita legẽdꝰ. dñs regnauit cõmoueãtur populi: qui ſedet ſup cherubim/moueat terra. et eandẽ intelligentiã habet: dñs regnauit/et qui ſedet ſup cherubim. et rurſũ cõmoueant populi/et ptĩcula hec moueat terra. ſed et grece habet ο καθημενος επι τωρ χερουβιμ/ſedens ſup cherubim: vbi ſedens recti caſus eſt. quapropter rurſus ex greco vertendũ erat qui ſedet/potius q̃ qui ſedes. et Cherubim hic pluratiue dicitur/quo ſacrũ illũ ſupreme hierarchie intelligas principatũ. ¶ Tertio verſu: cõfiteant noĩ tuo magno. nomẽ magnum ante Chriſti aduentũ/putãt nomẽ tetragrãmaton. IHVH. at poſt Chriſti aduẽtũ/et poſteaq̃ dñs regnauit: putant pentagrãmaton IHSVH. ſumpta media q̃ mediatoris eſt littera. qđ et credũt ſimul ſe magni dei preconẽ Paulũ/cũ inquit. et dedit illi nomẽ quod eſt ſuper oẽ nomen. ¶ Quinto verſu. vbi legim⁹ adorate ſcabellũ pedũ eius qm̃ ſanctũ eſt: Hieronymus ex hebræo habet/adorate ſcabellum pedũ eius/quia ſanctus eſt. vbi ſanctus etſi explicet id quod ſignabat ſcabellũ pedũ diuinitatis cũ eo tamẽ diſcrepat in genere. et cõſimiliter in greco legit προσκυνειτε τω υποποδιω των ποδων αυτου οτι αγιος εστι adorate ſcabellũ pedũ eius qm̃ ſanctus eſt. eſt enĩ hypopodion neutrum/et agios maſculinum. quare aut myſterium intelligitur q; hic nomine ſcabelli Chriſtus ſecundum humanitatem ſignatur/qui et ſecundum eam ſanctus eſt. et in qua/ipſa quaſi diuinitatis infinitas requieuit in his infimis/veluti deitatis pedes. ſed in deo infimitas cũ ſũmitate coĩcidit/et dũ

nitatis plenitudine. Nam & ipse dñs noster (hoc ipsum detegẽte Paulo) est in quo inhabitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter. quis igitur dubitat sanctũ illud corpus esse adorandũ? ipse enim est agnus imolatus: qui abstulit peccata mundi/sanctus dñi et hostia incõtaminata. & dignus est agnus qui occisus est/accipere virtutẽ & diuinitatẽ & sapientiã & fortitudinẽ & honorẽ & gloriã & benedictionẽ. & ad hoc forte significandũ sacramentũ/mutatũ est genus. adde q̃ substantiue/magis explicatiue tenetur. sic eni in Luca de eo secundũ humanitatem dicitur. scio te: qui sis sanctus dei. sed si contendis epithetum esse/& quod (si respicit scabellum) discrepare in genere. Si concedam: addã insuper prestare proprietatẽ sermonis imutare/q̃ sacramentũ obnubere/contegere/confundere. At si vlterius contendis: seruata sermonis proprietate epithetum ad deum referri. Nõ satis tunc apta videtur additio cause. nã celum etiã quod moribũdis oculis intuemur thronus & sedes dei dicitur. sed qua colligitur cõsequẽtia: adorate celũ dei thronũ/quia deus sãctus est? quipotius vetamur adorare. sed si celũ esset sanctus dñi/qui tantopere ab omnibus ꝓphetis est ꝓmissus: ꝓculdubio iuberemur ipsũ adorare. itaq; sacramẽti explicatius videtur: vt legatur sanctus q̃ sanctũ. sed de his hactenꝰ.

¶ Sexto versu. moises & aaron in sacerdotibꝰ eius. dices in quo similes sũt moises & aaron & samuel Christi dñi sacerdotibꝰ? multũ oino. nã Moisi & Aaron loquebatur dñs in colũna nubis ex septimo versu: apostolis autẽ primis suis sacerdotibus/loquebatur Christus dñs in tẽplo corporis. Moises & Aaron publicarũt primã legẽ vmbratilẽ & carnalẽ: apostoli sacerdotesq; Christi publicauerũt secũdam legẽ/exẽplarem & spiritualẽ. Moises & Aaron signa fecerunt ante populũ Israel in deserto: sacerdotes Christi id est apostoli in toto mundo. Moises & Aaron inuocabãt dñm & exaudiebat eos: apostoli inuocabãt saluatorẽ dñm & multo magis pro toto mundo exaudiebat eos. Samuel pro spiritu Helie in se duplicando inuocauit deũ & deprecatus est: apostoli autẽ abunde spiritũ sanctum acceperunt/& manuũ impositione aliꝭ cõmunicauerunt. & nichil in illis iuenire potuit: quin hi multo locupletius abundarent. ¶ Nono versu. vlciscẽs in oẽs adinuentiones eorum: ex hebræo vltor super cõmutationibus eorum. certum enim est q̃ ad aquas contradictionis Moises & Aaron incredulí facti sunt: & a diuina iussione et voluntate commutati & transgressi. qua de causa deus vltus est hanc alienationem & transgressionem eorum: & non intrauerunt in terram promissionis. verũ vt legimus aliũ sensũ contendere videtur. sed tunc legendũ potius exercitationes q̃ inuentiones. nam ea in quibus exercebãt populũ: nõ erant inuenta eorũ/sed diuina instituta. & sic etiam græce legit̃ επι παντα τα επιτηδευματα αυτων in omnia exercitia/siue in omnes exercitationes eorum. quo designatur deum protinus vlcisci eos: si qui diuinas ordinationes in quibus exercebant populum/ transgrederentur.

¶ Psalmus in cõfessione.

LXXXXVIIII.

1 IVbilate deo oĩs terra: seruite dñο in lętitia.
2 Introite in cõspectu eiꝰ: in exultatione.
3 Scitote quoniã dñs ipse est deus: ipse fęcit nos & non ipsi nos.
4 Populus eius & oues pascue eius introite portas eius/ in confessione atria eius: in hymnis cõfitemini illi.
5 Laudate nomen eius qm̃ suauis dñs in ęternũ misericordia eius: & vsq; i generationem et generationem vęritas eius.

¶ Psalmus in cõfessione.

LXXXXVIIII.

IVbilate dñο oĩs terra: seruite dñο in lętitia.
Intrate in conspectu eiꝰ in exultatione/scitote q̃ dñs ipse est deus: ipse fęcit nos & nõ ipsi nos.
Nos autem populus eiꝰ & oues pascue eius/intrate portas eius in confessione: atria eius in hymnis confessionum.
Laudate nomẽ eiꝰ quoniam suauis est dominus in ęternum misericordia eius: & vsq; in sęculum sęculi vęritas eius.

¶ Psalmus in cõfessione.

C.

IVbilate dñο oĩs terra: seruite dñο in lętitia.
Ingredimini coram eo: in laude.
Scitote quoniam dominus ipse est deus/ipse fęcit nos: et ipsius sumus.
Populus eiꝰ: & grex pascue eius.
Ingredimini portas eiꝰ i gratiarum actione: atria eius in laude.
Confitęmini ei bn̄dicite noi eiꝰ qa bonꝰ dñs/i sęm piternũ misericordia eiꝰ: & vsq; ad generationẽ & generationem fides eius.

TITVLVS. Psalmus pro cõfessione/id est gratiarũ actione/diuina laude & beneficiorũ suorum agnitione. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur/& vocat vniuersos terre incolas ad dei beneficia agnoscẽda.

EXPOSITIO CONTINVA. Iubilate dño oĩs terra: seruite dño i letitia. supra viriũ captũ laudes effũdite redẽptori deo oẽs habitatores terre: & ei q nos i suũ obsequiũ mercat⁹ est / hilarẽ / prõptũ alacrẽq; et spontaneũ exhibete cultũ. Introite in cõspectu eius: in exultatione. representamini conspectui eius: in spirituali gaudio et mẽtis alacritate. Scitote qm̃ dñs ipe est deus: ipse fecit nos et nõ ipsi nos. hoc agnoscite qm̃ is qui vos mercatus est in suos seruos/ipse est conditor et creator vester: ipse est opifex noster/et nos ipsius creatura sumus et opus. Populus eius et oues pascue eius introite portas eius in cõfessione/atria eius i hymnis: confitemini illi. ipse dñs et rex vester est et vos plebs eius/ipse pastor vester est/et vos grex celestis alimonie eius/suscipite cũ gratiarũ actione catẽchesin agnitionis eius/suscipite cũ diuinis laudibus mysteria et sacramẽta eius: recolite beneficia eius. Laudate nomẽ eius quoniã suauis est dñs/in eternũ misericordia eius: et vsq; in generationẽ et generationẽ veritas eius. instate laudibus nois eius/qm̃ dulcis/benign⁹ et pius qui nos redemit/misericordie eius nullus est terminus: et a successione in successionẽ fides/veritatisq; lex eius.

ADVERTE Tertio versu. vbi legimus/et non ipsi nos: nos recti casus est. sic eni grẽce και ουχι αυτοι id est et non nos. et qui adiecit ipsi: hoc fecisse videtur vt per appositionẽ intelligatur nos esse recti casus. verum Hieronymus ex hebræo/eius loco habet: et ipsius sumus. et est aptior sensus. quis eni arbitratur se fecisse/aut creasse? Et tamẽsi patres nostri nos seminẽt aut generẽt: nõ tamẽ faciũt aut creant. et verius adhuc seminãt q̃ generãt. sed ille qui formã dat: maxime gignit ac generat. qd eni aliud generatio etiã apud philosophos: q̃ ipsius forme introductio? sic eni Moses etiã id deo tribuit. deũ inquit qui te genuit dereliquisti: et oblitus es dñi creatoris tui. Sed et cũ aliquãdo alias ab hebræo patrie lingue satis perito de psalmis nõnulla percõctarer: hũc locũ michi reprehẽdit tanq̃ insciti interptis (quisquis is fuerit) viciatũ. vt in quo nulla abdicationis particula/negatio nulla ponatur. et eũ sensũ quẽ postmodũ ex fido interpte et optime de litteris sacris merito tacerrimo Hieronymo didici: adduxit. quare si versus restituatur sue origini conformior: minus poterunt nobis nocere iudæi/aut nos falsitatis et iscitie arguere. ¶ Vltimo versu. solent aliqui legere vsq; i generatione et generationẽ veritas eius: sed rectius vt eodẽ casu legatur vsq; in generationẽ et generationem. id enim: sermonis ratio/ac proprietas efflagitat.

¶ Ps ipsi Dauid. ☙ C.

1 MIsericordiã & iudicium cantabo tibi domine/psallã et intelligam in via immaculata: quando venies ad me. ☙

2 Perambulabam i innocentia cordis mei: in medio domus mee. ☙

3 Nõ ꝓponẽbã ãte oculos meos rem iniustã: faciẽtes ꝓuaricationes odiui. ☙

4 Non adhęsit michi cor prauum: dęclinantẽ a me malignum nõ cognoscębam. ☙

5 Detrahentẽ secręto ꝓximo suo: hunc psequębar. Superbo oculo & insatiabili corde: cũ hoc nõ edę-

¶ Ps ipsi Dauid. ☙ C.

MIsericordiã & iudiciũ cantabo tibi domine/psallam et intelligã in via immaculata: quãdo venies ad me. ☙

Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus mee. ☙

Nõ ꝓponębã ãte oculos meos rẽ malã/faciẽtes ꝓuaricationes odiui: et nõ adhęsit michi cor prauũ. Dęclinantes a me malignos non agnoscębã: detrahẽtem aduersus proximum suũ occulte hunc persequębar. ☙ Superbo oculo & insatiabili corde: cum hoc simul

¶ Psalmus Dauid. Cl.

MIsericordiam & iudicium cantabo tibi domine / psallam & gradiar in via perfecta: quando venies ad me. ☙

Ambulabo in simplicitate cordis mei: in medio domus mee. ☙

Non ponam coram oculis meis verbum belial: facientem dęclinationes odiui/nec adhęsit michi. Cor prauũ recedet a me: malum nescíam: loquentem in abscondito cõtra proximum suum hũc interficiam. ☙ Superbum oculis & altũ corde: cum hoc esse non

GALL.	ROM.	HEB.
bam.	non edębam.	potero.
7 O culi mei ad fidęles terre vt ſedeāt męcū: ambulans in via imaculata hic michi miniſtrabat.	O culi mei ſup fidęles terre vt ſedeāt hi męcū: ambulans in via imaculata hic michi miniſtrabat.	O culi mei ad fidęles terre vt habitent męcū: ambulans in via ſimpliciter hic miniſtrabit michi.
8 Non habitabit ī medio domus mee qui facit ſuperbiam: qui loquit̄ iniqua non direxit in cōſpectu oculorum meorum.	Non habitabit in medio domus mee qui facit ſuperbiā: qui loquitur iniqua non direxit in cōſpectu oculorum meorum.	Non habitabit in medio dom⁹ mee faciens dolū: loquens mendacium nō placębit in cōſpectu oculorum meorum.
9 In matutino interficiębā omnes peccatores terre: vt diſperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.	In matutinis interficiębam oēs peccatores terre: vt diſperdam de ciuitate domini omnes qui operantur iniquitatem.	M ane perdā omnes impios terre: vt interficiā de ciuitate dn̄i vniuerſos q̄ operantur iniquitatem.

TITVLVS. Pſalmus Dauid. Pſalmus laus Chriſti dn̄i ad patrē. Propheta i ſpiritu eū iducit pſallētē.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Miſericordiā & iudiciū cātabo tibi dn̄e: pſallā & iteligā i via imaculata quādo venies ad me. miſerationē tuā & iuſtitie tue equitatē in laude tua depromā pater imēſe: laudabo te/meditabor et exercebor in lege tua incontaminata & pfecta O pater/qn̄ tu docebis me
2 & mādabis illā reſerare. Perambulabā in innocētia cordis mei: in medio dom⁹ mee. cōuerſatus ſum
3 in ſimplicitate animi/in puritate mētis mee: in medio terre iudææ. Nō ꝓponebā ante oculos meos rem iniuſtā: faciētes p̄uaricationes odiui. nichil funeſtum/ nichil quod maligni principiſq; tenebrarum ſit/ac iniuſtū in mente volui: ſcribas autē & phariſeos legis tue tranſgreſſores odio habui. Nō
4 adheſit michi cor prauū: declinantē a me malignū nō cognoſcebā. homo ſcelerati animi non copulatus eſt michi: viri maligni a ſemita mea declinātis notitiā nolui. Detrahentē ſecreto ꝓximo ſuo:
5 hunc pſequebar. virū clam oblocutorē cōtra fratrē & notū ſuū: ego increpaui et in eū inuectus ſum.
6 Superbo oculo & inſatiabili corde: cū hoc nō edebā. cū viris elati animi & iexplebilis cōcupiſcētie:
7 menſā/participationē et vna cōuictū denegabā/āte eos diuine alimonie doctrinā nō ſeminabā. Oculi mei ad fideles terre vt ſedeāt mecū: ambulās in via imaculata hic michi miniſtrabat. affectus animi mei & prouidētia ad fideliter mandata dei ſuſcipiētes in terra/vt mecū participes ſint in regno patris mei: obſeruans in ſimplicitate & puritate mentis legē dei ille michi famulabat & obſequium
8 preſtabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit ſuperbiā: qui loquitur iniqua/non direxit i cōſpectu oculorū meorū. nō reſidebit in regno meo ſuperbus: doloſus/maliloquus & mendax nichil
9 digne egit vnde placęre poſſit ante conſpectū meū. In matutino interficiebā oēs peccatores terre: vt diſperderē de ciuitate dn̄i oēs operantes iniquitatē. in aduētu meo exterminaui oēs impios orbis: vt extirparem de regno dei vniuerſos qui mandata dei preuaricantur aut contemnunt.

ADVERTE Primo verſu. intelligā in via imaculata: ex hebræo erudiar in via perfecta. id intellige de lege euāgelica/qua pater eruditit filiū. dn̄s enī in lege dn̄i meditat⁹ & exercitatus eſt die ac nocte. ſed & tūc a patre erudit̄: quādo pater in eo manēs mādat illa eloqui & manifeſta facere. & hoc eſt forte quod ſubiungit̄ ſi ſine interrogatione legit̄: quādo venies ad me. vt ſit ſenſus/intelligā/erudiar/docebor a te in lege pfecta: quādo venies ad me/quādo mandabis & precipies me illa loqui & manifeſtare. ego (inquit dn̄s) a meipſo facio nichil: ſed ſicut docuit me pater hec loquor. & lex Moſi perfecta non eſt: ſed typus & rudis quedā delineatio perfecte. Sunt qui hāc particulā quādo venies ad me cū interrogatione intelligūt: vt poti⁹ ſit ſenſus/quādo aderis/quādo auxiliaberis michi/ & non tā ſibi q̄ nobis Chriſtus dn̄s aut pſallit aut orat. nunq̄ enī illi aberat pater: niſi quadā myſtica preſenti abſentia. qui miſit me inquit mecū eſt: & non relinquit me ſolū. ¶ Secundo/tertio/quarto & ſequētibus verſibus ad finē vſq; pſalmi: que interpretes per p̄teritū iperfectū nobis expoſuerūt/Hieronymus per futurū oia expreſſit. & ſi nō per futurū exprimere voluerūt vt octauū verſū: per preteritum perfectū forte id rectius feciſſe viderent/vt & in tertio verſu cū interpretati ſunt faciētes preuaricationes odiui. ¶ Quarto verſu. nō adheſit michi: Hieronymus ex hebræo iunxit ſuperiori particule/& quod ſubiungitur cor prauū ſequēti. quare ſi concinnandus eſt verſus ad hebraice veritatis

tralationē: legendus est. nec adheserunt michi/cor prauū declinabat a me/malignū non cognoscebam. ¶ Vltimo versu. in matutino interficiebā oēs peccatores terre. ex hebræo/mane perdā oēs impios terre. vt legim⁹/primo aduentui applicari potest. nā in primitiua ecclesia vniuersa ferme extirminata est idololatria/& per baptismū oēs peccato mortui: vt resurgerent iustificati in ciuitate dei/monte sion & tabernaculo dei cum hoibus. Verū vt sacer Hieronymus traduxit: de secundo aduentu recte intelligi potest. cum in ipsis exordijs ipsoq; futuri seculi diluculo dicturus est peccatoribus & impijs: discedite a me maledicti in ignē eternū/qui paratus est diabolo & angelis eius. ergo i vtroq; aduentu delentur peccatores: sed in primo per correptionē & iustificationis viuificationem/in secundo vero per secundam mortem/& eternam condēnationem.

¶Oratio pauperis cum anxiatus fuerit/& coram domio effuderit precem suam. CI.

1 Omine exaudi orationē meam: et clamor me⁹ ad te veniat.
2 Non auertas faciem tuā a me: in quacunq; die tribulor inclina ad me aurē tuam.
3 In quacunq; die inuocauero te: velociter exaudi me.
4 Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut cremiū aruerunt.
5 Percussus sum vt fœnū et aruit cor meū: quia oblitus sum comedere panē meum.
6 A voce gemit⁹ mei: adhesit os meū carni mee.
7 Similis fact⁹ sū pelicano solitudinis: factus sū sicut nycticorax in domicilio.
8 Vigilaui: et fact⁹ sū sicut passer solitarius in tecto.
9 Tota die exprobrabant michi inimici mei: et qui laudabant me aduersum me iurabant.

¶Oratio pauperis cum anxius fuerit/et corā domino effuderit precem suam. CI.

1 Omie exaudi orationē meam: et clamor me⁹ ad te perueniat.
2 Ne auertas faciem tuam a me/in quacunq; die tribulor inclina ad me aurē tuam: in quacūq; die inuocauero te velociter exaudi me.
3 Quia defecerūt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut i frixorio cōfrixa sūt
4 Percussus sū sicut fœnū et aruit cor meū quia oblitus sum manducare panem meum: a voce gemitus mei adheserunt ossa mea carni mee.
5 Similis fact⁹ sū pelicano i solitudine/fact⁹ sū sicut nycticorax in domicilio: vigilaui et factus sū sicut passer vnicus in edificio.
6 Tota die exprobrabant michi inimici mei: et qui me laudabant aduersum me iurabant.

¶Oratio pauperis cum anxius fuerit/et corā domino fuerit eloquium suum. CII.

1 Omie exaudi orationē meam: et clamor meus ad te veniat.
2 Non abscondas faciē tuam a me: in die tribulationis mee inclina ad me aurem tuam.
3 In quacūq; die inuocauero te: velociter exaudi me.
4 Qm cōsūpti sūt sicut fum⁹ dies mei: et ossa mea q̄si frixa contabuerunt.
5 Percussū est q̄si fœnū et arefactū est cor meū: qa oblitus sū comedere panem meum.
6 A voce gemit⁹ mei: adhesit os meū carni mee.
7 Assimilatus sum pelicano deserti: factus sū quasi bubo solitudinum.
8 Vigilaui: et fui sicut auis solitaria super tectū.
9 Tota die exprobrabant michi inimici mei: exultātes per me iurabant.

10 Quia cinerem tanq̃ panẽ mãducabã:et poculũ meũ cũ fletu miſcębam.
11 A facie ire indignationis tue: quia ęleuans alliſiſti me.
12 Dies mei ſicut vmbra dęclinauęrunt: & ego ſicut fœnum arui.
13 Tu autẽ domine in ęternum ꝑmanes: & memoriale tuum i generationẽ & generationem.
14 Tu exurgẽs miſereberis ſion/qa tẽpus miſerendi eius:quia venit tempus.
15 Quoniã placuęrunt ſeruis tuis lapides ei9: & terre eius miſerębuntur.
16 Et timębunt gentes nomẽ domini:& omnes ręges terre gloriam tuam.
17 Quia ędificabit dñs ſion:& vidębiť in gl'ia ſua.
18 Reſpexit in orationẽ humiliũ:& non ſpręuit precem eorum.
19 Scribanť hec ī generatione altera:& ppl's q creabitur laudabit dominum.
20 Quia proſpexit de excelſo ſancto ſuo:domin9 de cælo in terrã aſpexit.
21 Vt audiret gemitum cõpeditorum:vt ſolueret filios interemptorum.
22 Vt annunciẽt in ſion nomen domini: & laudem eius in hieruſalem.
23 In conueniẽdo populos in vnum:& ręges vt ſeruiant domino.

Quia cinerẽ ſicut panem mãducabã:et potũ meũ cum flętu temperabam.
A facie ire indignationis tue:qa ęleuãs ęliſiſti me.
Dies mei ſicut vmbra dęclinauęrũt:et ego ſicut fœnum arui.
Tu autẽ domine in ęternum ꝑmanes:& memoriale tuũ in ſęculũ ſęculi.
Tu exurgens miſereberis ſion:quia venit temp9 miſerendi eius.
Quia bñplacitũ habuęrunt ſerui tui lapides ei9: & terre eius miſerębunť.
Et timębunt gentes nomen tuum dñe:& omnes reges terre gloriã tuam.
Qm̃ ędificauit dñs ſion: & vidębiť ī maieſtate ſua
Et reſpexit in oratione pauperum:& nõ ſpręuit preces eorum.
Scribãť hec ī generatione altera:& ppl's q creabitur laudabit dominum.
Qm̃ proſpexit de excelſo ſãcto ſuo:dñs de cælo in terram proſpexit.
Vt audiret gemitum vinculatorum: & ſoluat filios interemptorum.
Vt annunciętť in ſion nomen domini:& laus eius in hieruſalem.
In conueniẽdo populos in vnum: & regna vt ſeruiant domino.

Quia cinerẽ ſicut panẽ cõmędi: & potũ meũ cum flętu miſcui.
A facie indignationis & ire tue: quia ęleuaſti me et alliſiſti me.
Dies mei q̃ſi vmbra inclinati ſunt: & ego quaſi fœnum arui.
Tu autẽ dñe ī ęternũ ꝑmanes: memorabile tuũ in gñatione & gñatione.
Tu ſuſcitãs miſereberis ſion quia tẽpus eſt vt miſerearis eius:qm̃ venit tẽpus/qm̃ venit pactũ.
Qm̃ placitos fęcęrũt ſerui tui lapides ei9:& puluerem eius miſerabilem.
Et timębunt gentes nomen domini: & vniuerſi reges terre gloriam tuã.
Quia ędificauit dñs ſion: apparuit in gl'ia ſua.
Reſpexit ad orationem vacui:& nõ dęſpexit orationem eorum.
Scribanť hec ī generatione nouiſſima:et ppl's quí creabitur laudabit dñm.
Qm̃ ꝑſpexit de excelſo ſãctuario ſuo:dñs de cælo terrã cõtemplatus eſt.
Vt audiret gemitũ vinctí:vt ſolueret filios mortis.
Vt narretur ī ſion nomẽ domini:et laudatio eius in hieruſalem.
Cum congregati fuerint populi ſimul:et regna vt ſeruiant domino.

	GALL.	ROM.	HEB.	
24	Respōdit ei in via virtutis sue: paucitatē dierum meorum nuncia michi.	Respondit ei in via virtutis sue/paucitatem dierū meorū enuncia michi/& ne reuoces me i dimidio dierum meorum: in sęculum sęculi anni tui.	Afflixit i via fortitudinē meam: abbreuiauit dies meos.	16
25	Ne reuoces me i dimidio dięrū meorū: i gñationē et generationē anni tui.	Initio terram tu fundasti domine: et opera manuū tuarum sunt cæli.	Dicā de⁹ me⁹ ne rapias me i medio dięꝝ meoꝝ: i gñatiōe gñationū ānitui	17 18 19
26	Initio tu dñe terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt cæli.	Ipsi peribūt tu autē permanes: et omnia sicut vestimentum veterascent: et sicut opertoriū mutabis ea et mutabuntur.	A principio terram fundasti: et op⁹ manuū tuarum sunt cæli.	20
27	Ipsi peribūt tu autē permanes: et omnes sicut vestimentū veterascēt.	Tu autem idem ipse es: et anni tui non deficient.	Ipsi peribūt tu autē stabis/et omnes quasi vestimentum atterentur: quasi pallium mutabis illos et mutabuntur.	21 22 23 24
28	Et sicut opertoriū mutabis eos et mutabūtur: tu autē idē ipse es et anni tui non deficient.	Filij seruorū tuorū habitabunt: et semen eorum in sęculū sęculi dirigętur.	Tu autem ipse es: et anni tui non deficient.	25
29	Filij seruorum tuorū habitabunt: et semen eorū in sęculum dirigętur.		Filij seruorū tuorū habitabūt: et semen eorū ante faciē tuā perseuerabit.	26 27 28

TITVLVS. Oratio pauperis cū anxius fuerit/& in conspectu dñi fuderit eloquiū suū. Psalmus: deprecatio ecclesie id est populi fidelis infideliū calamitate pressū ad Christum dñm. ꝓpheta in spiritu populum fidelem orantem inducit.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñe exaudi orationē meā: & clamor meus ad te veniat. fili dei verbum patris eterni admitte precē meā: & vociferatio cordis mei ante te introeat. Non auertas faciē tuā a me: in q̄cūq; die tribulor iclina ad me aurē tuā. fili dei ne subtrahas gratiā & fauorē tuū a me: i quocūq; tp̄e tribulationis mee extende sup me ꝓpiationē tuā. In quacūq; die inuocauero te: velociter exaudi me. redēptor benignissime quocūq; tēpore iplorauero auxilium misericordie tue ne differas in longū precē meā suscipere. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremium aruerūt. fili dei ne differas in longū me audire/quia euanuerunt sine vsu instar fumi tempora mea: & quicquid in me solidū & firmū/veluti res quepiā cōcremata/vstulatū est & exsiccatū. Percussus sum vt fœnū & aruit cor meū: quia oblitus sū comedere panē meū. afflauit me pcussio tua vt vrendo herbā cāporū: cōtabuit aia mea/quia nō fuit qui ꝓpinaret doctrine tue & spiritualis alimonie cibum. A voce gemitꝰ mei: adhesit os meū carni mee. a multitudine luctꝰ mei: ossa mea & cutis simul adheserūt. Similis factꝰ sū pelicano solitudinis: factus sū sicut nycticorax in domicilio. assimilatꝰ sū vlule deserti: assimilatꝰ sū nocture in ruinis atq; maceriis edificiorū. Vigilaui: & factus sū sicut passer solitarius in tecto. insōnes noctes egi: & assimilatus sū passeri absq; compare culmū domorū insidenti. Tota die exprobrabāt michi inimici mei: & qui laudabāt me aduersū me iurabāt. absq; intermissione conuicijs lacessebāt me infideles aduersarij mei: & qui videbantur me probare/aduersū me cōspirabant. Quia cinerē tanq̄ panē māducabā: & potū meū cū fletu miscebam. lacessebāt/& aduersū me conspirabant/quia pro doctrina tua cinere me pascebāt: et pro potu lachrimis potabant. A facie ire indignationis tue: quia eleuans allisisti me. fili dei cinis michi cibus & lachrime mee potus a presenti plaga furoris & succensionis tue: quia tu qui me ab exordio nascentis ecclesie eleuasti/multiplicasti/auxisti/nunc depressisti/minuisti/contriuisti me. Dies mei sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnū arui. tēpora pfectionis mee vt vestigia vmbre defluxerūt: & ego in silitudinē fœni agri cito defeci/& a prisca illa charitate & deuotione siccatus sū. Tu autē dñe in eternū pmanes: & memoriale tuū i generationē & generationē. at vero tu dñator eterne i sēpiternū pseueras: & memoria tua per oēs generationes. Tu exurgēs misereberis sion/quia tēpus miserendi eius: qa venit tēpus. O fili dei vnicū cōfugiū nostrū/tu excitatus misereberis/venia gratiaq; tua dignaberis cœtū sanctorū tuorū/quia adest hora vt miserearis eius: qa aduenit hora. Quā placuerūt seruis tuis lapides ei⁹: & terre ei⁹ miserebunt. venit tēp⁹ vt miserearis sion qm̄ sancti quos suscitasti/acceptabiles fecerunt populos

qui inferãtur in edificio ſion:& terrã & puluerẽ ſion miſeratione digna efficient/ vt adaptẽtur edi-
16 ficio ſanctorũ tuorũ. Et timebũt gentes nomẽ tuũ dñe:& oẽs reges terre gloriã tuam. audito no-
mine tuo nationes reuerebuntur te fili dei/dñator eterne:& oẽs dñatores orbis maieſtatẽ tuam.
17 Quia edificabit dñs ſion:& videbitur in gloria ſua.reuerebũtur nomẽ filij dei/quia Chriſtus dñs
18 reſtaurabit eccleſiã ſuam:& apparebit in decore ſuo/in honorificẽtia priſtina. Reſpexit in oratio-
nem humiliũ:& nõ ſpreuit precem eorũ.Chriſtus dñs oculos admouit precib⁹ amicorũ & humi
19 liatorũ:& nõ eſt aſpernatus deprecationẽ eorũ.Scribantur hec in generatione altera:& populus
qui creabit laudabit dñm. exarẽtur hec & memorẽtur in generatiõe poſt hanc calamitatẽ futura:
& qui in futurũ in meliorẽ vitam reformabũtur collaudabunt Chriſtũ/regẽ eternũ & dñatorẽ no-
20 ſtrum.Quia ꝓſpexit de excelſo ſancto ſuo:dñs de celo in terrã aſpexit. collaudabũt Chriſtũ do-
minũ/quia ipſe de dextera patris/de ſublimi glorie ſue ſede oculis miſerationis ſue ſup nos aſpe-
21 xit:rex noſter & dñator noſter de ſublimi ſolio ſuo reſpexit habitatores terre. Vt audiret gemit⁹
cõpeditorũ:vt ſolueret filios interẽptorũ.dñs habitatores terre aſpexit/vt attenderet ad eiulatus
22 vinctorũ:vt eripet liberos eorũ qui in aduerſa calamitate cõtriti defecerũt. Vt annũciẽt in ſion no
mẽ dñi:& laudẽ eius in hieruſalẽ.id operat⁹ eſt Chriſtus dñs vt euãgelizet nomẽ ei⁹ in eccleſia gẽ
23 tiũ:& laudatio eius in gẽte hebræoꝝ. In cõueniendo populos in vnum:& reges vt ſeruiant dño.
vt populi gentiũ & hebreorũ in vnũ gregem & ouile vnũ cõueniant: & dñatores terre cõſpirẽt in
24 vnũ vt famulẽt Chriſto dño regi noſtro. Reſpõdit ei in via virtutis ſue:paucitatẽ dierũ meoꝝ nũ-
25 cia michi. Ne reuoces me in dimidio dierũ meorũ:in generatione & generationẽ anni tui. mater
ſion allocuta eſt dñm in tẽpore cõfortationis ſue:dñe oſtẽde michi breues eſſe dies afflictiõis mee.
& ne finias/ne extermines me in medio hoc tẽpore inter primũ feruẽtis cult⁹ tui tẽpus & nouiſſi-
26 mũ: nã in ſeculũ ſeculi duratio tua. Initio tu dñe terrã fundaſti:& opera manuũ tuarũ ſunt celi.in
27 principio tu fili dei orbẽ terre creaſti: & opificia omniartificis potẽtie tue ſunt celeſtes globi. Ipſi
peribũt tu autẽ permanes:& oẽs ſicut veſtimentũ veteraſcẽt. celi mutabunt & trãſibunt/tu autem
28 perſtabis:& vniuerſi celorũ globi veluti amict⁹ in tẽpore cõſeneſcẽt. Et ſicut opertorũ mutabis
eos & mutabunt:tu autẽ ide ipſe es & anni tui nõ deficiẽt.tu fili dei celos mutabis vt mutari ſo-
let indumentũ & mutabunt:at vero tuipſe ſemp imutabilis es/& annorũ tuorũ eternitas & dura
29 tio nequaq̃ deficiẽs. Filij ſeruorũ tuorum habitabũt:& ſemen eorũ in ſeculum dirigetur. inſtructi
a ſanctis tuis terrã viuentiũ hereditabũt:& ꝓles eorũ vſq; in ſempiternũ in cultu tuo ꝓſeuerabit.
ADVERTE.hunc pſalmũ nõ ab re de filio dei interpretatũ intelligas. nã & paul⁹ capite primo
epiſtole ſue ad hebræos:26 ſextũ verſum & obiter duos ſubſequẽtes adducit ad filium dei dirigi.
¶ Sexto verſu.adheſit os meũ carni mee:os ꝓ oſſe hic itellige nõ ꝓ ore/& ex tralatiõe romana/
& quia in greco habet το οστουν ꝓ oſſe / & quod ad oris ſignificationẽ minime anceps vocabu
lũ eſt.¶ Septimo verſu.ſimilis fact⁹ ſum pelicano.que auis ſit pelicanus quẽ & πελεκαν greci
quinta apud eos & tertia apud nos inflexiõe appellãt:ſunt qui de ea aue varia fabulant/cõfodere
ſibi pectus & ſanguine ſuo ꝓprios viuificare pullos.ſi egrũ reſpiciat/nõ moriturũ.ſin minus/mori-
turũ.ſed certa deliderat hiſtoria.verũ que hic noianda eſt/in hebræo vocat QVAATH.& q̃cũq;
ſit:inũda eſt/in deſertis & ſolitudinib⁹ habitãs.in leuitico onocrotalus interꝑtata eſt.vbi dicitur.
hec que de auib⁹ comedere nõ debetis.& ſubiũgit ibim & cygnũ & onocrotalũ.Sed onocrotal⁹/
holoris ſimilitudinẽ habet.nec diſtare putarẽ omnino:niſi fauciũ⁹ ipſis ineſſet alterius vteri ge-
nus.huc oia iexplebile aial cõgerit.mira vt ſit capacitas.mox pfecta rapina.ſenſim ide in os red-
dita/inferã in aluũ ruminãtis modo defert.hoc de onocrotalo ex hiſtoria.Ceterũ ariſtoteles noie
pelicani intelligit quoddã gen⁹ auiũ pelago/amnib⁹ lacubuſq; & fluminib⁹ victũ queritantiũ/ de
quib⁹ in quoda loco hiſtorie aialiũ hũc in modũ ſcribit οιδε πελεκανες οι εμ τοισ ποτα-
μοισ γιγομενοι καταπινουσι τασ μεγαλασ κογχασ και λειασ οταν δε ρ τω στο
μαχω τησ κοιλιασ το πεμψωσιν εξεμουσιν ινα χασκουσων τα κρεα εξαιρουντες εσ
θιωσι pelecanes autem qui fluuios accolunt maiuſculas conchas planaſq; glutiunt.quas vbi in
ingluuie/preuẽtriculoq; coxerint/euomunt:vt hiantibus ipſis carnes eximentes edant.Quem lo-
cum fere interpretatur plinius paulo amplius adijciens. Platea inquit nomiatur aduolans ad eas
que ſe in mari mergunt:capita earum morſu corripiens donec capturam extorqueat.eadem cum
deuoratis ſe impleuit cõchis/calore ventris coctas euomit. atq; ita ex ijs eſculẽta legit/teſtas ex-
creans.& pelecanem vt vidẽre licet platẽam interpretatur:quam & ita volunt a latitudine dictã.
hec de pelecane dicta ſint. ¶ Et qđ in eodem ſexto verſu dicimus/& ſicut nycticorax in domici-
lio:Hieronymus ex hebræo vertit factus ſum quaſi bubo ſolitudinũ. putant nonnulli nycticora-
cem veſpertilionem eſſe quam greci nycterida appellant:ſed alia volucris eſt. & Hieronymus in
fine epiſtole ad ſumniam & fretelam nycticoracem vult eſſe noctuam.nycticorax inquit noctuam

significat. & ita circa litteram interpretati sumus. & in domicilio: in ruinis. nam & hunc in modum in eadem epistola ex hebræo interpretatur Hieronym⁹. & que hic ponitur hebrei COVS appellant. & diffiniunt genus esse volucris vlulantis. & rabi Salomon eandem dicit esse cum pelicano. hac de causa circa expositionem littere pro pelicano posui vlulā. & nichil in hoc versu aliud velle videt ꝓpheta: q̄ cōparare illi⁹ calamitatis derelictos sanctos/auib⁹ dānatis/& que ad lucem cōparere nō audēt/& que in solis desertis habitātes suas querelas & vlulat⁹ miserabiliter effundūt. sed & in leuitico: interpres idē vocabulū vertit bubonē/vbi dicit. bubonē & mergulū: eas noians inter aues ꝓhibitas. ¶ Septimo versu. sicut passer solitari⁹ in tecto. gallia narbonēsis (& pleraq; alia forsan loca) vocalē auē habet magnitudine merule/quā vulgo passerē solitariū appellāt: a qua putāt nōnulli hāc cōparationē duci/q̄q̄ & merulā putēt eo dicta q; soliuaga sit auis. id enim merū qđ solitariū grāmatici significare cōtēdūt / vnde auis nomē deductū volūt. At merula culmis domoq; nō insidet: ne de merula id intelligat dictū. Preterea hic solitari⁹ nō circūlocutiuū sed adiectiuum est. nā & hic Hieronym⁹ ex hebræo habet: sicut auis solitaria sup tectū. quo cōparare videt: illius tēporis fideles aui destitute & nō habēti societatis cōsolationē/in merore vigilāti si forte adiūgatur comes & solaciū afferēs. ¶ Quintodecimo versu. et terre eius miserebunt: Hieronym⁹ & puluerem eius miserabilē. qđ forte rectiꝰ. nā misereri dñi est/nō scruoꝝ. itaq; hoc designare videt versus: seruos quos ꝓ sua pietate/illa tēpestate suscitabit de⁹/facturos in Christi deiq; fide solidos & acceptabiles deo/tanq̄ sacros lapides sancto edificio sion inscrēdos. sed & etiā facturos: plebeos/infimos & vltimos (qui in cōparatiōe ꝓfectorū & solidoꝝ: vt terra & puluis erūt) miseratiōe diuina dignos. hec igit intelligētia versus. qm acceptabiles fecerūt serui tui lapides sion: & terrā ei⁹ miserabūdā. & quia timebūt gētes nomē tuū dñe: & oēs reges terre gloriā tuā. venit tēpus vt misereaꝰ sion. & qđ dicit placuerūt/fecerūt: certā dei & indubitabilē ꝓfinitionē mōstrat. vt autē beneplaciti diuini designaret expressio & nostro more loquēdo/dicendū esset: quia placebūt/siue faciēt/saltē habito respectu ad tēpus in quo illud ꝓtulit ꝓpheta. ¶ Duodeuicesimo versu. respexit i oratione humiliū: vbi habem⁹ humiliū/Hieronym⁹ posuit vacui. alij malūt excitati & minime in oratione dormitātis. quasi tunc popul⁹ expergefaciēdus sit & excitaturus mentē/& alacriter vigilāterq; oratur⁹: & ideo dñs nō aspernabit eorū precē. sic delbora excitat se cū dicit. Delbora surge surge & loquere canticū. vbi παραωτορ vocabulū ꝓsentis loci habet. & sic ꝓfecto expgefacta & excitata mēte/deo orandū est. Sed quid inquis/ergo Hieronym⁹ perperā dixit/respexit ad orationē vacui/Nō dixerim. nā itellexisse arbitror: respexit de⁹ ad orationē vacui/id est nulla cura nullaue alia solicitudine q̄ orādi ipliciti. sic enī accedere ad orationē debem⁹. & qui sic orat: excitat⁹/minimeq; dormitās aut ad aliena poti⁹ (vt sic dixerim) cogitās orat. & cū eo coincidit qđ alij melius esse cōtendūt. Verū si quis vult exaudiri: oīni alio vacuꝰ negocio/accedat ad orandū. sic enī fiet: vt de⁹ precē ei⁹ respiciat & ex mēte nō alio inflexa profectā benign⁹ exaudiat. ¶ Vicesimosecūdo versu. vt annūciēt: rectiꝰ annūcieꝝ. nā ex hebreo narreꝝ. & in tralatiōe romana annūcieꝝ. & in greco του απαγγειλαι. ¶ Vicesimotertio versu. incōueniēdo populos in vnū: id grecorū cōsuetudine dictū est. sed sermo latin⁹ magis requirit: cū cōueniēt populi pariter. & Hieronym⁹ habet cū cōgregati fuerint populi simul. id enim vult επιτοαυτο/qua dictiōe hic vtunt greci/in idē/simul/pariter. quā (vt alias quoq; dictū est) interdū in vnū/interdū in idipm vertūt. ¶ Vicesimoquarto versu. respōdit ei in via virtutis sue: Hieronym⁹ ex hebræo/afflixit in via fortitudinē meā. & aliā dat intelligentiā. valida enī fuit prima ecclesia: & valida erit vltima. verū prime ꝓcedēdo in mediam quasi trāseūtis viā feruor paulatim elāguit/& vt fœnū arefacta est deuotio. & illo medio tēpore in quo verisimile est & nos adhuc esse: afflicta est ecclesia. & eā occuparūt insidie draconū: que sunt zeteses & puersitates dogmatū. & inualuit maximus draco qui est prima bestia in apocalypsi & cū suo perditionis capite machumetęa secta. sed de⁹ miserat⁹ suos/breuiauit dies ꝓ pernicie veneni: ne oēs interirēt. & beati qui nō intereūt in illa media tēpestate veneno draconū & bestie sauciati. & orat spūs ecclesie: ne illa media tēpestate ipsa intereat & diripiat. a cuius periculis lux vite Christus dominus eam eripere dignetur: qui fuit/est & erit benedictus in secula amen. ¶ Vicesimoseptimo versu. ipsi peribunt tu autem permanes: mallem hic legi permanebis. tum authoritate veritatis hebraice: ex qua Hieronymus vertit/ipsi peribunt tu autem stabis. tum veneratiōe & amore deiloqui pauli: in cuius epistola ad hebræos ita legimus. ipsi peribunt tu autem permanebis. tū quia sermo accōmodatior ratiōe precedētis & subsequentiū verborū: que oia futurū enūciant.

Passer

¶ Ipsi Dauid. CII.

1 BEnedic aīa mea do
mio et oia q̄ intra me

¶ Ipsi Dauid. CII.

BEnedic aīa mea do
mino: & oia interio

¶ Ps Dauid. CIII.

BEnedic aīa mea do
mino: & oia viscera

sunt nomini sancto eius.
2 Benedic anima mea domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius.
3 Qui propiciat oibus iniquitatib9 tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.
4 Qui redimit de interitu vitam tuã: qui coronat te in mia & miserationibus
5 Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabit vt aquile iuuentus tua.
6 Faciẽs misericordias dominus: & iudicium omnibus iniuriam patiẽtibus
7 Notas fecit vias suas moisi: filijs isrl volũtates suas
8 Miserator & misericors dominus: longanimis & multum misericors.
9 Non in perpetuum irascetur: neq; in ęternũ cõminabitur.
10 Non secũdum pctã nostra fecit nobis: neq; secũdum iniquitates nostras retribuit nobis.
11 Quoniam secdm altitudinem cęli a terra: corroborauit misericordiã suam super timentes se.
12 Quãtũ distat ort9 ab occidente: lõge fecit a nobis iniquitates nostras.
13 Quomodo miserẽt pater filiorũ miserт9 est dns timẽtibus se: qm̃ ipse cognouit figmentũ nostrũ.
14 Recordat9 est qm̃ puluis sum9 / homo sicut fœnũ: dies eius tanq̃ flos agri

mea nomen sanctũ eius.
Benedic anima mea dominum: & noli obliuisci omnes retributiones ei9.
Qui ꝓpicius fit oĩbus iniquitatibus tuis: qui sanat oẽs languores tuos.
Qui redęmit de interitu vitam tuam: qui satiat in bonis dęsiderium tuum.
Qui coronat te in misera tiõe & mia: renouabit sicut aquile iuuentus tua.
Faciẽs misericordias dominus: & iudicium omnibus iniuriã patiẽtibus.
Notas fęcit vias suas moisi: filijs isrl volũtates suas
Misericors & miserator dominus: patiens & multum misericors.
Non in finem irascętur: neq; in ęternum indignabitur.
Non secundum peccata nostra fęcit nobis: neq; secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
Quia secundum altitudinem cęli a terra: cõfirmauit dominus misericordiã suam super timẽtes eum.
Quãtum distat oriẽs ab occasu: elongauit a nobis iniquitates nostras.
Sicut miserętur pater filijs / ita misertus est dominus timentibus se: quia ipe scit figmentũ nostrũ.
Memento dñe q puluis sum9 / homo sicut fœnum dies eius: et sicut flos agri

mea nomini sancto eius.
Benedic anima mea domino: & noli obliuisci omnium retributionũ eius.
Qui ꝓpiciat cunctis iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.
Qui redimit de corruptione vitã tuã: & coronat te mia & miserationibus
Qui replet bonis ornamentũ tuũ: innouabit sicut aquile iuuentus tua.
Faciẽs iustitias domin9: & iudicia cunctis qui calumnias sustinent.
Notas fęcit vias suas moisi: filijs isrl cogitatões suas
Misericors & clemẽs dominus: patiens & multe miserationis.
Non in sempiternum iudicabit: neq; in ęternum irascętur.
Non secundum peccata nostra fęcit nobis: neq; secundum imquitates nostras retribuit nobis.
Quãtum enim excelsius est cęlum terra: tãtum cõfirmata est misericordia eius super timentes eum.
Quãtũ lõge est ories ab occidẽte: tantũ lõge fęcit a nobis scelera nostra.
Sicut miserętur pater filiorum: miserт9 est dominus timentibus se.
Ipse enim nouit plasmationẽ nostram: recordat9 est quia puluis sumus.
Homõ ꝙsi herba: dies ei9 si-

sic efflorębit.
15 Qm̃ spirit9 pertransibit in illo & non subsistet: & non cognoscet ampli9 locum suum.
16 Misericordia autem dñi ab ęterno & vsq; in ęternum: super timẽtes eum.
17 Et iustitia illius in filios filiorum: ijs qui seruãt testamentum eius.
18 Et memores sunt mãdatorũ ipsius: ad faciẽdũ ea
19 Domin9 in cęlo parauit sędem suã: & regnũ ipsi9 omnibus dominabitur.
20 Benędicite dño oẽs angeli eius/potẽtes virtute faciẽtes verbũ illius: ad audiendã vocẽ sermonũ ei9
21 Benedicite dño oẽs virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius.
22 Benedicite dño oĩa opera eius: in omni loco dominationis eius benedic anima mea domino.

ita efflorębit.
Quia spirit9 pertransibit ab eo & non erit: & non cognoscet ampli9 locum suum.
Misericordia autem dñi a sęculo est: & vsq; in sęculum sęculi sup timẽtes eũ Et iustitia eius sup filios filiorũ custodientibus testamẽtum eius: & memoria retinentibus mandata eius vt faciant ea.
Domin9 in cęlo parauit sędem suam: & regnum eius omnium dñabitur.
Bñdicite dñm oẽs angeli eius/potẽtes virtute qui facitis verbũ ei9: ad audiẽdam vocẽ sermonũ eius.
Benedicite dñm oẽs virtutes eius: ministri ei9 qui facitis voluntatem eius.
Benedicite dñm oĩa opera eius: in omni loco dominationis eius benedic anima mea dominum.

cut flos agri sic efflorebit
Quia spirit9 pertransiet eum & non subsistet: & non cognoscet eum vltra locus eius.
Misericordia autem dñi ab ęterno & vsq; in ęternũ sup timẽtes eũ: & iustitia eius in filios filiorũ.
His qui custodiunt pactũ eius: & recordantur prędceptorum eius ad faciendа ea.
Dominus in cęlo stabilиuit thronũ suũ: & regnũ illius omnium dñabitur.
Benedicite domio ãgeli eius/fortes robore/faciẽtes verbũ eius: obedientes voci sermonis eius.
Benedicite dño oẽs exercitus eius: ministri ei9 qui facitis placitum illius.
Benedicite dño vniuersa opera eius: in omnib9 locis potestatis ei9 benedic anima mea domino.

TITVLVS Dauid. Psalm9 gratiarũ actio cũ ãte tũ maxime facta a Christo dño nostra redẽptiõe. Propheta in spũ psonã agit cuiuscũq; diuinorũ bñficiorũ gratitudine & gratiarũ actione flãmantis.

EXPOSITIO CONTINVA. Benedic anima mea dño: & oĩa que intra me sunt nomini sancto eius. o spũs/o mens mea/o imago ad diuinã effigiem efformata gratias age dño possessori & creatori tuo: & oĩa prędordia mea/cuncte aie mee vires benedicite verbo eius sanctitate perfecto. Benedic aia mea dño: & noli obliuiscі oẽs retributiones eius. o diuini vultus imago psalle/lauda gratias age deo dñatori tuo: & ne immemor & ingrata esto beneficiorũ eius. Qui ꝓpiciatur oĩbus iniquitatibus tuis: qui sanat oẽs infirmitates tuas. noli immemor & ingrata esse beneficiorũ eius/qui remittit oĩa peccata tua: & oĩbus ex peccato contractis lãguoribus medetur. Qui redimit de interitu vitam tuã: qui coronat te in misericordia & miserationib9. noli immemor & ingrata esse beneficiorũ eius/qui non solũ peccata tua dimittit/& sanat morbos tuos/sed & te suam imaginẽ ab eterno cruciatu gehẽne eripit: & gloria donat sempiterna/nullo merito tuo sed dono misericordie sue & miserationũ suarũ elargitione. Qui replet in bonis desiderиũ tuum: renouabitur vt aquile iuuẽtus tua. noli inquã immemor esse beneficiorũ factoris tui/qui offensas tuas dimittit/qui egritudines tuas sanat/qui redimit te a morte gehẽne/qui celesti regno te donat / qui solus bonis suis mẽtem tuã satiat: qui renouabit vt aquile iuuentã tuam/tecq; in sempr floridã imarcessibilẽq; suscitabit vitã. Faciens misericordias dñs: & iudiciũ oĩbus iniuriã patiẽtibus. Notas fecit vias suas moisi: & filijs Israel volũtates suas. nequaq̃ deꝰ obliuioni tãtorũ bonorũ largitor/miserator dñs: & iustus iudex oĩbus ijs qui iniuste patiũtur. miam suã & iudiciũ suum manifestauit Moisi: populo israelitico legẽ suã & preceptiones suas. Miserator & misericors dñs: longanimis & multũ misericors. cõpatiens

9 & ꝓpicius dñs:ad iraſcendū & vlciſcendū tardus/& plurimus ad ignoſcēdum. Non in perpetuū
iraſcetur:neq; in eternū cōminabitur.nō infenſus retinebit contra nos iram ſuam in ſempiternū:
10 neq; in perpetuū ſuccēſebit nobis. Non ſecundū peccata noſtra fecit nobis:neq; ſcđm iniquitates
noſtras retribuit nobis.nō reddidit nobis vices vt merebātur delicta noſtra:neq; vt merite erant
11 tranſgreſſiones noſtre mulctauit nos/ſupplicioq; affecit. Quoniā ſcđm altitudinē celi a terra:cor-
roborauit miſericordiā ſuam ſuper timētes ſe.quāto differt diuinū a mortali:tanto validiorē effe-
12 cit ꝓpiciationē ſuam/ijs qui charitate beneficiorū ſuorū inflāmati metuunt eum. Quātum diſtat
ortus ab occidēte:longe fecit a nobis iniquitates noſtras.q̄ procul eſt oriēs ab occaſu/vita a mor-
13 te/lux a tenebris:tā procul fecit a nobis trāſgreſſiones noſtras. Quomodo miſereꝝ pater filiorū/
miſert⁹ eſt dñs timētib⁹ ſe:quī ipſe cognouit figmentū noſtrū.nō ſecus ac indulgēs pater parcere
ſolet & benignus ignoſcere delictis liberorū ſuorū:ita dñs ignouit & ꝓpicius factus eſt ſeruis ſuis
14 metuētibus eum:quoniā ipſi cognita eſt fictio & plaſmatura noſtra. Recordatus eſt quoniā pul-
uis ſumus/homo ſicut fenū:dies eius tanq̄ flos agri ſic efflorebit.in mentē reuocauit dñs/ quoniā
nos factura ſua/ex terra plaſmati ſumus/q⁹ homo in hoc mundo quaſi fragilis herba/q⁹q; temp⁹
15 vite eius & omnis gloria eius in modū floris agri continuo fugit/elabitur/emarceſcit. Quoniā
ſpūs pertranſibit in illo & nō ſubſiſtet:& nō cognoſcet amplius locum ſuum. recordatus eſt dñs/
quia anima egredietur ab hoīe/& q⁹ homo nō amplius in hoc mūdo ſubſiſtet:& nō conſiderabit
16 amplius loca/tērras/honores & poſſeſſiōes ſuas. Miſericordia autē domini ab eterno & vſq; in
eternū:ſuper timētes eum.vita hec tēporalis breuiſſima eſt & cito trāſitura/ſed miſericordia dei
17 noſtri nō defutura eſt in ſempiternū:ijs qui in charitate metuūt eum. Et iuſtitia illius in filios filio
18 rum:ijs qui ſeruant teſtamentū eius. Et memores ſunt mandatorū ipſius:ad faciendū ea.& iuſtifi-
catio dñi & equitatis retributio in longa gnatiōis ſerie: eoꝝ q cuſtodiūt legē & p̄cepta eius.& qui
19 in memoriā reuocāt mādata ei⁹:vt adipleāt ea. Dñs in celo parauit ſedē ſuā/& regnū ipſius oīb⁹
dñabit.dñs qui nobis miam ſuā facit & iuſtitiā in filios eorū qui cuſtodiūt p̄ceptū ei⁹/& faciūt mā-
data eius/aptauit in celeſtib⁹ thronū ſuū in dextra patris ſui:& ꝑtū ſuū excelſi⁹ cūctis/vniuerſis
20 ꝑerabit. Benedicite dño oēs āgeli ei⁹:potētes virtute/faciētes verbū illi⁹ ad audiēdā vocē ſermonū
ei⁹. glorificate dñm & grās agite vniuerſi ſpūs adminiſtratorij eius: ꝑplētes iuſſionē ei⁹ vt obediat
21 mādato eterni verbi eius. Benedicite dño oēs virtutes ei⁹:miniſtri ei⁹ qui facitis volūtatē ei⁹.exalta-
te/magnificate & glorificate dominū qui ſolus eſt omni benedictiōe dign⁹/vniuerſi celeſtes exer-
22 citus eius:qui miniſtratis ei/& nunq̄ tranſgredimini iuſſum & beneplacitū eius. Benedicite domi-
no oīa opera eius:in omni loco dominatiōis eius benedic aīa mea domino. glorificate dominū &
ſuper oīa benedictū agnoſcite vniuerſa opificia eius:& in oībus quibus vniuerſis dominat & pro-
uidet creaturis/o ſpiritus meus benedictione exalta deum conditorē & dominatorem tuum.

ADVERTE.Quinto verſu.renouabit vt aquile iuuētus tua.nulla inter huius aeris volucres acu- A
tius & perfecti⁹ aquila ſolē intuet:cui & datū eſt iuuentā renouare.nullum in hoc ſenſibili mūdo Q
aial/lympidius/abſolutiuſq; hoie deū agnoſcit.cui & ſoli datū eſt/poſt exactā etatem reſurgere/& V
in iuuentā perpetua imortalitate florentē reuiuiſcere.Sed & aquila fertur:nō ſenio nō egritudine I
ſed aduncitate roſtri perire:quā attritu petræ corrigit/poſitaq; ſenecta inueneſcit.alioqui intantū L
ſuperius accreſcit roſtrū: vt adūcitas aperiri nequeat/atq; ita cōficitur fame.mens etiā noſtra nō A
ſenio nō morbo deperit ſi exerceat ad Chriſtū. alioqui fame celeſtis alimonie qua ſola ipſa viuit/
interit in mortiſq; ſupplicijs deputata ſuo fine caret eterniſq; bonis ſpoliatur. vt oculꝰ quidā eter-
nus:cui in tenebris ſemp & aſſidue cōfoditur pupilla.ceterū aquile/ cū dracone inſitum eſt natu-
rale odium:quippe qui & illi & pullis eius inſidietur.& nobis quoq; nō minus cū dęmone:qui no-
bis nō deſinit inſidiari/& ab ipſo ortu/primiſq; cunabulis liberis noſtris noſtroq; generi. Verū ita
deceret chriſtianos hoies liberos ſuos ꝓbare:vt haliaetū ſuos (ſic eni vocant piſciculorū prędatricem aquilā / quaſi αλιευτικον αετον id eſt piſcatoriā aquilā)& acutiſſime cernentē. illa eni
ſplumes etiānum pullos ſuos percutiēs/ſubinde cogit aduerſus intueri ſolis radios.& ſi cōniuen-
tem flentēq; aiaduertit:p̄cipitat e nido velut adulterinū & degenerē.illū vero cuius acies firma/cō
tra ſteterit:educat.ita liberos ſuos ad dei cognitionem dum tantilli ſunt caſtigare deliberent:relu
ctantes autē & dei diſciplinā ferre nō valentes/ ceu degeneres & adulterinos repellere.vt cū oſſi-
fragis:duris ſaltē attriti laboribus viuāt.illos eni quos haliaetus nobilis aquila e nido demittit:ac
cipit oſſifraga ignobilior quidē in aquilarū genere educādos.ſic etenim diuina ſtatuit ꝓuidētia.&
hec de aquila. ¶ Quinto verſu.qui replet in bonis deſideriū tuum: Hieronym⁹ ex hebræo/qui re
plet bonis ornāmentū tuum.alijs placet eſſe dicendū:os tuum.& tunc intelligendū eſſet: qui re-
plet bonis/laudibus ſcilicet & gratiarū actionibus os tuū. ¶ Quintodecimo verſu. quoniā ſpirit⁹
pertranſibit in illo & nō ſubſiſtet & nō cognoſcet amplius locū ſuū.id nō ſubſiſtet/nō cognoſcet:

eum respicit a quo spiritus pertransierit. nam spiritu nostro a corpore nostro abeunte: nō amplius in hoc seculo subsistimus/neq; locū nostrū vltra in eo cognoscimus. & q̄q̄ resurrectione iterū subsistemus: non tamen amplius reuertemur ad locū & eas partes quas in hoc mundo reliquimus: sed in altero solū (secūdum quod deo cognitum est) subsistemus seculo. & q̄ eum respiciat a quo spūs pertransijt/apertius ex hebræo expressit Hieronymus cum inquit: spiritus pertranslet eum & non cognoscet eum vltra locus eius. quod dictū est ne quis impius torqueat intelligentiam/spiritui tribuens & parti quod de suppositō & toto diuinus enūciauit spiritus. Cetera in tralationibus/satis plana & concordia: neq; vlteriori annotatione egent.

¶ Ipsi Dauid. CIII.

1 BEnedic aīa mea domino: dñe de⁹ meus magnificat⁹ es vehement
2 Confessionem & decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento.
3 Extēdēs cęlū sicut pellē: qui tegis aq̄s supiora ei⁹.
4 Qui ponis nubem ascēsum tuum: qui ambulas super pennas ventorum.
5 Qui facis āgelos tuos spiritus: & ministros tuos ignem vrentem.
6 Qui fundasti terrā super stabilitatem suā: nō inclinabitur in sęculū sęculi.
7 Abyssus sicut vestimentum amictus eius: super montes stabunt aque.
8 Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt.
9 Ascendunt mōtes & descendūt campi: in locum quem fundasti eis.
10 Terminū posuisti quem nō transgredientur: neq; cōuertētur operire terrā.
11 Qui ęmittis fontes in cōuallibus: inter mediū mōtium pertransibūt aque.
12 Potabunt omnes bestie agri: expectabūt onagri in siti sua.

¶ Ipsi Dauid. CIII.

1 BEnedic aīa mea domīnū: dñe de⁹ meus magnificat⁹ es vehement
2 Confessionē & decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento.
3 Extēdēs cęlū sicut pellē: q tegit in aq̄s supiora ei⁹
4 Qui ponit nubem ascēsum suum: qui ambulat super pennas ventorum.
5 Qui facit āgelos suos spiritus: & ministros suos ignem vrentem.
6 Qui fūdauit terrā super stabilitatē eius: & nō inclinabit in sęculū sęculi.
7 Abyssus sicut pallium amictus eius: super montes stabunt aquę.
8 Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt.
9 Ascendūt montes & descendūt campi: in locum quem fundasti eis.
10 Terminum posuisti eis quē nō trāsgredient: neq; cōuertētur operire terrā.
11 Qui ęmittit fontes in cōuallib⁹: inter mediū montium pertransibūt aque.
12 Potabunt eas oēs bestie siluarū: expectabūt onagri in siti sua.

CIIII.

1 BEnedic aīa mea domino: dñe de⁹ meus magnificatus es nimis.
Gloria & decore indutus es: amict⁹ luce quasi vestimento.
2 Extendēs cęlos vt pellē/ qui tegis aquis cęnacula eius/qui ponis nubē currum tuum: qui ambulas super pennas venti.
3 Qui facis angelos tuos spiritus: ministros tuos ignem vrentem.
4 Qui fundasti terrā super basem suam: non cōmouebit in sęculū & in sęculū
5 Abysso quasi vestimento operuisti eam: sup mōtes stabunt aquę.
6 Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui
7 formidabunt.
Ascendūt montes & descendunt campi: ad locū quem fundasti eis.
8 Terminū posuisti quem nō pertrāsibūt: nec reuertentur vt operiāt terram.
9 Qui ęmittis fontes in cōuallibus: vt inter medios montes fluant.
10 Vt bibant omnia aialia regionū: et reficiat onager sitim suam.

13 Super ea volucres cęli habitabũt: de medio petrarum dabunt vocem suã.
14 Rigãs mõtes de superioribꝰ suis: de fructu operũ tuorum satiabitur terra.
15 Producẽs fœnum iumẽtis: & herbã seruituti hominum.
16 Vt ęducas panẽ de terra: & vinũ lętificet cor hois.
17 Vt exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmęt.
18 Saturabũtur ligna cãpi & cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt.
19 Erodij domꝰ dux est eorũ/montes excelsi ceruis: petra refugium ęrinacijs.
20 Fęcit lunã in tẽpora: sol cognouit occasum suum.
21 Posuisti tenebras & facta est nox: in ipsa ptrãsibunt omnes bestie silue.
22 Catuli leonum rugiẽtes vt rapiant: & quęrant a deo escam sibi.
23 Ortus est sol & cõgregati sunt: & in cubilibꝰ suis collocabuntur.
24 Exibit homo ad opꝰ suum: & ad operationẽ suã vsq; ad vesperam.
25 Quam magnificata sunt opera tua dñe/omnia in sapientia fęcisti: ipleta est terra possessione tua.
26 Hoc mare magnũ et spacioſum manibꝰ: illic reptilia quorũ nõ est numerꝰ.

Super ea volucres cęli habitabũt: de medio petrarum dabunt voces suas.
Rigãs mõtes de superioribꝰ suis: de fructu operũ tuorum satiabitur terra.
Producẽs fœnum iumẽtis: & herbã seruituti hominum.
Vt ęducat panẽ de terra: & vinũ lętificet cor hois.
Vt exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmet.
Satiabũtur omnia ligna siluarum & cedri libani quas plantasti: illic passe nidificabunt.
Fulice domꝰ dux est eorũ/montes excelsi ceruis: petra refugium ęrinacijs
Fęcit lunã in tẽpora: sol cognouit occasum suum
Posuisti tenebras & facta est nox: in ipsa ptrãsibunt omnes bestie silue.
Catuli leonum rugiẽtes vt rapiant: & quęrant a deo escam sibi.
Ortus est sol & cõgregati sunt: & in cubilibꝰ suis se collocabunt.
Exiet homo ad opus suum: & ad operationem suam vsq; ad vesperam.
Quam magnificata sunt opera tua domie/omnia in sapientia fęcisti: repleta est terra creatura tua.
Hoc mare magnum & spacioſũ illic reptilia quorum non est numerus/

Sup ea volucres cęli mõrabunt: de medio nemorum dabunt vocem.
Qui irrigas mõtes de cęnaculis tuis: de fructu operũ tuorũ implebit terra.
Germinans herbam iumentis & fœnum seruituti hominum: vt educat panem de terra.
Et vinum lętificat cor hominis/ad exhilarandam faciem oleo: panis autem cor hominis roborat.
Saturabũtur ligna dñi: cedri libani quas plantasti.
Ibi aues nidificabunt: miluo abies domus eius.
Mõtes excelsi ceruis: petra refugium ęrinacijs.
Fęcit lunã per tẽpora: sol cognouit occubitũ suum
Posuisti tenebras & facta est nox: in ipsa mouębuntur oẽs bestie silue.
Leones rugientes ad prędam: & quęrentes a deo escam sibi.
Oriente sole recedent: & in speluncis suis cubabũt
Egredietꝰ homo ad opus suum: & ad seruitutẽ suã vsq; ad vesperum.
Quam multa sũt opera tua domine/omnia in sapientia fęcisti: impleta est terra possessione tua.
Hoc mare magnum & latum manibus/ibi reptilia inumerabilia: anima

GALL.	ROM.	HEB.
15 Animalia puſilla cū magnis: illic naues pertranſibunt.	animalia puſilla & magna: illic naues pertranſibunt.	lia parua cum grādibus. Ibi naues pertranſeunt:
16 Draco iſte quē formaſti ad illudendum ei/omnia a te expectant: vt des illis eſcam in tempore.	Draco iſte quē formaſti ad illudendum ei/omnia a te expectant dñe: vt des illis eſcam in tempore.	leuiathan iſtum plaſmaſti vt illuderet ei. Omnia in te ſperant: vt des cibum eis i tempore ſuo.
17 Dante te illis colligent: aperiente te manum tuā omnia implębuntur bonitate.	Dante te illis colligent: aperiente te manū tuam omnia replębuntur vbertate.	Dante te illis colligent: aperiente te manū tuam replębuntur bono.
18 Auertēte autē te faciem turbabūtur/auferes ſpiritum eorum & dęficient: & in puluerem ſuū reuertentur.	Auertēte autē te faciem tuā turbabūtur / auferes ſpiritum eorum & dęficient: & in puluerem ſuum reuertentur.	Abſcondes vultū tuū & turbabūtur/ auferes ſpiritum eorum & dęficient: & in puluerem ſuum reuertentur.
19 Emittes ſpiritum tuū & creabuntur: et renouabis faciem terre.	Emitte ſpiritum tuū & creabūtur: & renouabis faciem terre.	Emittes ſpiritum tuū & creabuntur: & inſtaurabis faciem terre.
20 Sit gloria domini in ſęculum: lętabitur dominus in operibus ſuis.	Sit gloria domini in ſęculum ſęculi: lętabitur dominus in operibus ſuis.	Sit gloria domini in ſempiternum: lętabitur dominus in operibus ſuis.
21 Qui reſpicit terram & facit eam tremere: qui tangit montes & fumigant.	Qui reſpicit terrā & facit eam tremere: qui tangit montes & fumigabunt.	Qui reſpicit terrā & tremet: tangit montes & fumabunt.
22 Cantabo domino in vita mea: pſallam deo meo q̄diu ſum.	Cantabo domino in vita mea: pſallam deo meo q̄diu ero.	Cantabo domino in vita mea: pſallam deo meo q̄diu ſum.
23 Iocundum ſit ei ęloquiū meum: ego vęro dęlęctabor in domino.	Suauis ſit ei laudatio mea: ego vęro dęlęctabor in domino.	Placeat ei ęloquium meum: ego autem lętabor in domino.
24 Dęficiāt peccatores a terra & iniqui ita vt nō ſint: benedic anima mea domino.	Dęficiāt peccatores a terra & iniqui ita vt nō ſint: benedic anima mea domino.	Dęficiant pctōres de terra & impij vltra non ſint: benedic anima mea domino.

TITVLVS Nullus. pſalmus ſpecialius beneficia dei & prouidentie eius denarrationē continuat, ſed & hunc quibuſdam Chriſti myſterijs accōmodat hieronymus. Propheta in ſpiritu loquitur.
EXPOSITIO CONTINVA. Benedic anima mea domino: domine deus meus magnificatus es vehemēter. exalta/lauda/magnifica/ glorifica ſpiritus meus Chriſtum dominatorem omniū: quia tu dominator Chriſte/creator/recreator & reparator meus / exaltatus es ſuperexcellenter. Confeſſionem & decorē induiſti: amictus lumine ſicut veſtimēto. gloria & honore coronatus es: & clarificatus apud patrem ea claritate quam habuiſti apud eum priuſq̄ mundus fieret. Extendēs ce-

lum ſicut pellem: qui tegis aquis ſuperiora eius. qui expandis ſuper terram celeſtes & ſpirituales
viros tanq̃ dei tabernaculum: qui gratijs & charismatib⁹ ſpiritus tui ſummos eorum imples & cõ-
4 tegis. Q ui ponis nubem aſcenſum tuum: qui ambulas ſuper pennas ventorum. qui aſſumptus in
5 nube aſcendiſti in celum: qui altitudinem tranſcendiſti angelorum. Q ui facis angelos tuos ſpiri-
tus: & miniſtros tuos ignem vrentem. qui in celum aſcendens ſpirituales ſubſtantias mittis ad
apoſtolos tuos ſecundi aduentus tui precones: et in ſimilitudinẽ coruſcantis flamme angelos iden-
6 tidem reſurrectionis tue nuncios. Q ui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam: non inclinabitur
in ſeculum ſeculi. qui firmiter ſtabiliuiſti habitatores orbis terre ſuper baſem ſuam inconcuſſibilem
7 petram: ab illo ſuo fundamento non dimouebuntur in ſempiternum. Abyſſus ſicut veſtimentum
amictus eius: ſuper montes ſtabunt aque. profunditate diuinorum eloquiorum ornabuntur: et ſu-
8 per principes eorum infuſiones chariſmatum ſpiritualiumq; gratiarum. Ab increpatione tua fu-
gient: a voce tonitrui tui formidabunt. habitatores terre ob reprehenſionem ſcelerum ſuorum a
tuis ſanctis apoſtolis & diſcipulis preverecundia deliteſcent: et a vehemẽtia predicationis eorum
9 animis cõcutientur & pauebunt. Aſcendunt montes & deſcendunt campi: in locum quem funda-
ſti eis. ſummates eccleſie tue virtutibus proficiunt & contemplationibus ad te aſſurgunt: & ſubdu
ſele humiliant & obedientie ſe ſubmittunt / vnuſquiſq; ſecundum vocationem qua vocaſti eum.
10 Terminum poſuiſti quem non tranſgredientur: neq; conuertentur operire terram. id deſignat quẽq;
in ſuo gradu manſurum: neq; vlterius erroribus & confuſione terram eſſe replendam. verum reli-
quorum verſuum (quia pſalmus longus eſt & pre ſe pingere videtur in hiſtoria nature diuinã pro-
uidentiam legendam) cui cordi fuerit ab expoſitione Hieronymi aut alegoricam aut myſticam re-
quirat intelligentiã. Nunc ad annotationes nos conuertamus.

ADVERTE. Tertio verſu. extendens celum ſicut pellem. intelligi volunt ſicut tentorium / velum & cortinam: & vocabulum quod hic hebraice habetur id etiam ſignificare. adde inſuper q̃ et tabernacula id eſt tentoria olim fiebant cooperiebanturue ex pellibus. ¶ Duodecimo verſu. expectabunt onagri in ſiti ſua. Onager agreſtem aſinum ſonat. & iter aſinorum ſpecies: de quibuſdam meminit Plinius / quibus eſt maximũ aquarum tedium. illis ſiquidem fœtus charitas ſumma / adeo vt per ignes ad fœtus tendant: ſed aquarum tedium maius. Nam ſi riuus vel minimus interſit: horrent ita vt pedes omnino caueant tingere. nec niſi aſſuetos potant fontes in pecuarijs: atq; ita vt ſicco tramite ad potum eant: mirumq; dictu ſitiunt. Id genus animalium hic etiam onagrorum nomine comprehenſum inficias non eam. cum et nature onagrorum ſit mirum in modum ſitire: & ſuctu terre potius refrigerium querere q̃ aquas adire. Sed quos potius huic generi animalis comparabimus q̃ iudæos: qui flãmis ſe potius committant q̃ vitalis regenerationis lauacro / qui iam ſupra millenos et quingenos annos expectant meſſiam ſuum in ſiti ſua / etiam poſteaq̃ venit: ſed faſtidio modicule aque qua ad eum eundum eſt / malunt diffiteri veniſſe terreno ſuctu & miſerabili induſtria viuentes. vtinam cerui eſſent non onagri: quod eorum ſalutis gratia dictum velim. nam de eis prophetatum / impletum eſt. Chriſtus dominus captus eſt in peccatis noſtris: cui diximus i vmbra tua viuemus in gentibus. Onag⁹ ger.

¶ Tertiodecimo verſu. de medio petrarum dabunt voces ſuas: Hieronymus ex hebræo / de medio nemorum dabunt vocem. quod magis probant qui norunt hebraice: & dictionem APA huic poſitam / ramum aut frondem potiuſq̃ petram ſignificare volunt. Adde q̃ & prime verſus particule id melius quadrare videtur / in qua dicitur ſuper ea volucres celi habitabunt / id eſt ſuper ea que prenominata ſunt / montes / aquas decurrentes / beſtias agri / et onagros. eſt enim hoc i loco ea neutrum plurale: vt & græce hoc in loco επαυτα. ¶ Duodeuiceſimo verſu. ſaturabuntur ligna campi / & cedri libani quas plantauit / illic paſſeres nidificabunt: ſic interprete Hieronymo habetur ex hebræo / ſaturabuntur ligna domini / cedri libani quas plantaſti / ibi aues nidificabunt. quod & approbantibus iudæis verius interpretatum eſt. de cedro cui iuſtus comparatur: in annotationibus pſalmi nonageſimiprimi dictum eſt. ſunt enim ligna cedri / imputribilia. que cum ſint iuſtorum ſymbola: nimirum ligna domini dicuntur. et vbi dicimus / illic paſſeres nidificabunt: Hieronymus / ibi aues nidificabunt. et vbi interpretes paſſerem habent: frequentius Hieronymus generale vocabulum habet auem: vt verſu primo pſalmi decimi. tertio pſalmi octogeſimitertij. octauo pſalmi centeſimiprimi. & ſexto pſalmi centeſimi viceſimitertij. ¶ Vndeuiceſimo verſu. erodij domus dux eſt eorum: Hieronymus / miluo abies domus eius. tralatio romana / fulice domus dux eſt eorũ. Paulus hebræus nõ erodiũ / non miluũ / non fulicam ſed ciconiam eſſe putat. ερωδιον Ariſtoteles eã vocat: quã noſtri ardeã. quã et verũ eſt in altiſſimis nidos ſtruere arborib⁹: ſed & etiã miluum. ſunt & qui erodiũ / diomedeã auẽ appellant. verũ aues diomedææ: nõ i arborib⁹ / ſed in terra (effoſſa ſcrobe) morãtur / fœtuſq; incubãt. et miror interpretem qui pro erodio in editione romana fulicam littora-

Erõdius.

lem & marinam auem traduxerit. verum in expositione super hunc psalmum/ que fertur esse Hieronymi: diffinitur Erodius maximum volatilium aquilam superans/atq; vorans. sed quam hanc dices: nisi forte griphem? Hec adducta sunt: vt intelligas in tanta sententiarum diuersitate/ auis in hebræo hoc in loco posite quenam ea sit difficile esse comperire veritatem. sed esto Ardea vt septuaginta dixere/ aut Ciconia vt Paulus/ aut Miluus a miluiendo notus accipiter vt hic vertit Hieronymus. nam (et quod hic dicitur) abietes altissimasq; arbores domos habent he volucres. Sed inquies/ quid sibi volunt septuaginta cum dicunt: του ερωδιου η κατοικια ηγειται αυτων? Nichil quo ad litteram: nisi q; ardeę domus presidet illis. dixerat enim passeres in cedris nidulare. at quia altius ardeæ nidificant: nunc quoq; dicit ardearum domos id est nidos/ passeribus preesse ac presidere/ ceu summa presunt imis. ¶ Eodem nonodecimo versu. mõtes excelsi ceruis. sunt qui hic non ceruis sed ibicibus dicendum esse volunt. idq; quod dicitur excelsi montes: magis eis conuenire. & sunt ibices capree que prerupta et inaccessa montiũ incolunt agilitatis pnicitatisq; mirande. q̃q̃ onerato capite vastis cornib⁹ se librant vt tormẽto aliquo rotate in petris/ potissimum e monte aliquo in aliũ transilire cupientes/ atq; recursu pernici quo libuerit exultant. harũ venatus nõ tantum modo sed & hominũ supremo vite periculo sepe tentatur. rhętici montes qui & germanici/ hac caprea abundãt. ¶ Itẽ eodẽ 19 versu. petra refugiũ erinacijs. quod hic erinacius: greci dicunt χοιροχυλιον. pro quo in Leuitico legitur chirogylus/ corruptius chirogryllus. latini echinum terrestrẽ/ & ericiũ chœrogylion vocãt. sed et Hieronymus ad Sũniã & Fretelã Scithas scribens: dicit animal esse non maius ericio/ habens similitudinẽ muris & vrsi. vnde et in paleſtina arctomys/ id est vrsinus mus dicitur. & magna est in istis regionibus (inquit) huius generis abũdãtia/ sęperq; in cauernis petrarũ & terre foueis habitare consueuerũt. hec Hieronymus. et cõtemplatus sũ Alpinũ murẽ sic eñ vocat Plinius quoddã genus aialis qđ & Alpes rhętice ferũt/ & cõiecturã oino feci eũ esse qđ erinacium/ chœrogyliũ/ arctomya/ vrsinũue murẽ interdũ appellant. greçus codex hic habet λαγωους id est leporib⁹ aut si mauis cuniculis. qđ arbitror factũ ab iterpretibus: qa hoc aialis gen⁹ in Leuitico ruminare & vngulã nõ diuidere/ id est bifurcare dicit. qđ eque leporib⁹ vt chœrogylijs conuenire cognoscitur. chœrogylius (inquit) qui ruminat/ vngulãq; nõ diuidit: imundus est. sed & animaduertere debuerunt: ilico subiunctũ leporẽ tanq̃ alterã animãtis speciẽ. nã vbi dixit de chœrogylio imundus est: cõtinenter subintulit/ lepus quoq;. nã et ipse ruminat: sed vngulã nõ diuidit. satius igitur videtur vt aut chœrogylius/ aut (vt Hieronymus) erinacijs dicatur. ¶ Vicesimo versu. fecit lunã in tẽpora. id intelligũt fecit lunã in menses. nã deptis iis qui romanorũ consuetudinẽ sequẽtes a sole menses ducunt: cetere nationes eos a luna cõputant. renouatur eni quolibet mense. et a coitu id est a silẽte luna ad proxime silentẽ/ mensis extendit. quod dictũ est. ne putẽt intelligendũ in tẽpora: in significationes/ & euẽtuũ presagia. i quib⁹ casso labore supputãdis: multi cũ Chaldæis/ magis veneficisq; ac necromantibus proxime notandi/ nimia curiositate vanescũt. a qua quidẽ min⁹ laudabili cognoscendi cupiditate olim implicitum/ benignitas Christi IHESV saluatoris me clementissime eripuit/ largita gratiã studij melioris approbandi/ refutandiq; illiberalis/ superstitiosi & noxij. sed non michi idcirco qui id confiteor & beneficiũ agnosco/ & alijs idẽ exopto/ gratia vlla debetur: sed illi soli q munus nullis meritis/ at sola sua exuberanti bonitatis copia/ indulsit. ¶ Vicesimo sexto versu. hoc mare magnũ & spaciosũ manibus. Hieronym⁹ in epistola superius adducta: manib⁹ existimat ad capacitatẽ eius referri. q; quasi expassas manus habeat: & in se cũctas aquas capiat. quid si etiã per man⁹ brachia maris et sinus intelligamus/ quib⁹ se in amplũ spaciose per terras porrigit? de quibus Pelignus poeta. nec brachia longo Margine terrarũ porrexerat amphitrite. hoc vocabulo manib⁹ hoc in loco caret tralatio romana/ & codex greçus. ¶ Vicesimo octauo versu. draco iste quẽ formasti ad illudendũ: Hieronymus ex hebræo/ leuiathã istũ plasmasti: vt illuderet ei. greçe sic δρακωντος ον επλασας εμπαιζειν αυτω. quod arbitror sic recte posse verti. draco iste quẽ formasti/ vt illuderes ei. Nã αυτω/ id est ei: masculinũ est. quod nõ προς θαλασσαν id est ad mare referri potest. nã apud greços fœmininũ est. et si tertia vertis persona/ illuderet: nõ facile videas quidnã qđ illudat/ intelligere debeas. & dominus in Iob. an extrahere poteris leuiathan hamo/ nunquid illi ludes quasi aui/ quasi posse illudere leuiathan dei sit/ non humane fragilitatis. Eundem leuiathan & cetum interpretatur Hieronymus: quo proculdubio figuratur diabolus. quod ex adũcto draconis aut serpẽtis vocabulo: satis intelligit. neq; eni pistrix aut balena: de se draco aut serpẽs est. sed aduersari⁹ draco dicit et serpẽs ob molitiones ei⁹ flexuosas/ obliquas & tortas optasq; insidias. cętus aut ob iexplebilẽ voraginẽ. et vt naues i mari vbi cęt⁹ est maximũ earũ periculũ/ pertrãseũt: ita & nos in hoc mundo vbi draco ille magnus habitat/ pertrãsimus. Sed quo pacto/ cęto in mari diuina prouidentia illudi ordinatũ sitne i eo cuncta perirẽt: audire operepreciũ est. Orce: cętis infẽse belue/ dẽtib⁹

Draco.

truculente/ quarū imago nulla repreſentatione exprimi poſſit alia q̄ carnis cuiuſdā informis & immēſæ, vbi igitur ceti id eſt balene ſe eſtate condunt in quodā ſinu placido & capaci/mire gaudentes ſibi parere: hoc norunt orce. et irrūpētes in ſecreta: et vitulos earū/ac fœtas vel etiā i ānū grauidas lacerant morſu/incurſuq; ceu liburnicarū roſtris fodiūt. ille ad flexū imobiles/ad repugnandū inertes & pondere ſuo oneratæ/tūc quidē et vtero graues pariēdiue pœnis iualide: ſolū auxiliū noueꝛe/ in altū profugere/& toto ſe defendere oceano. cōtra/orce: occurrere laborāt/ſeſeq; opponere/et cautium anguſtijs trucidare/in vada vrgęre/ſaxis illidere. ſpectantur ea prelia (ceu marti ipſo ſibi irato) nullis in ſinu ventis/fluctibus vero ad anhelitus ictuſq;/quātos nulli turbines voluant. hec de ceto ex hiſtorijs. Et quotuſquiſq; euaderet a faucibus immaniſſimi draconis/voratoris animarū multo minꝰ q̄ ceti vllꝰ piſcū: niſi deus illi tāq; aui carne Chriſti macerata et cōtuſa illuſiſſet/& ad viuā (vt ſic dixerim) illiſiſſet petrā/nō eſt (inquit Eſaias) ſpecies ei/neq; decor/et vidimus eum et non erat aſpectus.

¶ Triceſimoprimo verſu. paſſim legitur/emitte ſpiritū tuū & creabuntur vt romana habet editio: verum emittes ex hebræo legendū & ex verbo ſequēti renouabis. pariter & ex editione gallica/& ex greco, vbi per futurū legitur εξαποστελεις το πνευμασου/ emittes ſpiritum tuum.

HALLELVIACIIII

1 Confitęmini domino et iuocate nomē eius: annunciate inter gētes opera eius.

2 Cantate ei & pſallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

3 Laudamini i nomine ſācto eius: lętętur cor quęrētium dominum.

4 Quęrite dominum & cōfirmamini: quęrite faciē eius ſemper.

5 Mementote mirabilium eius quę fęcit: pdigia eiꝰ & iudicia oris eius.

6 Sęmen abraam ſerui eiꝰ: filij iacob ęlęcti eius.

7 Ipſe dominꝰ deꝰ noſter: in vniuerſa terra iudicia eius.

8 Memor fuit in ſęculum teſtamenti ſui: verbi qđ mandauit in mille generationes.

9 Quod diſpoſuit ad abraham: & iuramenti ſui ad iſaac.

10 Et ſtatuit illud iacob in prędceptum: et iſraęl in teſtamentum ęternum.

HALLELVIACIIII

Confitęmini domio & inuocate nomen eius: annunciate inter gētes opera eius.

Cantate ei & pſallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

Laudamini i nomine ſācto eius: lętętur cor quęrētium dominum.

Quęrite dominum & cōfirmamini: quęrite faciē eius ſemper.

Mementote mirabilium eius quę fęcit: prodigia et iudicia oris eius.

Sęmen abraam ſerui eiꝰ: filij iacob ęlęcti eius.

Ipſe dns deus noſter: in vniuerſa terra iudicia eiꝰ.

Memor fuit in ſęculū teſtamenti ſui: verbi quod mandauit in mille generationes.

Quod diſpoſuit ad abraham & iuramenti ſui ad iſaac/ſtatuit illud iacob i prędceptum: et iſraęl in teſtamentum ęternū.

HALLELVIA.CV.

Confitęmini domio/ inuocate nomen eiꝰ: notas facite populis cogitationes eius.

Canite ei & pſallite ei: loquimini in vniuerſis mirabilibus eius.

Et exultate in nomine ſācto eius: lętętur cor quęrētium dominū.

Quęrite dominū & virtutem eius: quęrite faciē eius iugiter.

Recordamini mirabiliū eius quę fęcit: ſignorum & iudiciorum oris eius.

Sęmen abraam ſerui eiꝰ: filij iacob ęlęcti eius.

Ipſe dominus deus noſter: in vniuerſa terra iudicia eius.

Recordatus eſt in ęternū pacti ſui: verbi quod prędcepit in mille generationes.

Quod pepigit cū abraam: et iuramēti ſui ad iſaac.

Et firmauit illđ cū iacob in lędge: cum iſraęl i pactū ſempiternum.

GALL.

11 Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hęreditatis veſtre.
12 Cū eſſēt numero breui: pauciſſimi & incole eius.
13 Et pertranſięrunt de gēte in gentem: & de regno ad populum alterum.
14 Non relinquit hominem nocęre eis: & corripuit ꝑ eis ręges.
15 Nolite tangere chriſtos meos: et in prophętis meis nolite malignari.
16 Et vocauit famē ſuꝑ terram: & omne firmamentum panis contriuit.
17 Miſit ante eos virum: in ſeruum venundatus eſt ioſęph.
18 Humiliauęrunt in cōpedibus pedes eiꝰ/ferrū ꝑtrāſijt animā eius: donec veniret verbum eius.
19 Eloquiū dñi inflammauit eum/miſit rex et ſoluit eum: princeps populorū & dimiſit eum.
20 Conſtituit eum dominū domus ſue: & principem omnis poſſeſſionis ſue.
21 Vt ęrudiret principes eiꝰ ſicut ſęmetipſū: & ſenes eius prudentiā docęret.
22 Et intrauit iſraęl in ægyptum: & iacob accola fuit in terra cham.
23 Et auxit populū ſuū vehementer: & firmauit eū ſuper inimicos eius.
24 Conuertit cor eorum vt odirent ꝓplm eiꝰ: & dolū

ROM.

Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hęreditatis veſtre.
Cū eſſent in numero breui/pauciſſimi et incole in ea: & ꝑtranſięrunt de gēte in gentem et de regno ad populum alterum.
Non permiſit hominem nocęre eis: corripuit pro eis ręges.
Nolite tangere chriſtos meos: et in prophętis meis nolite malignari.
Et vocauit famē ſuꝑ terram: & omne firmamentum panis contriuit.
Miſit ante eos virum: in ſeruum venūdatus eſt ioſęph.
Humiliauęrunt in cōpedibus pedes eius/ferrū ꝑtranſiuit aiam eius donec veniret verbū eiꝰ: ęloquiū dñi inflammauit eū.
Miſit rex & ſoluit eum: princeps populorum & dimiſit eum.
Et conſtituit eum dñm domns ſue: & principem omnis poſſeſſionis ſue.
Vt ęrudiret principes ſuos ſicut ſeipſū: & ſeniores ſuos prudētiam docęret.
Et intrauit iſraęl in ægyptum: & iacob habitauit in terra chanaam.
Et auxit populū ſuū nimis: & cōfirmauit eū ſuper inimicos eius.
Conuertit cor eorum vt odirent populum eius: &

HEB.

Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hęreditatis veſtre.
Cū eſſent viri pauci: modici et aduene in ea.
Et tranſięrunt de gente i gentē: & de regno ad populum alterū.
Non dimiſit hominē vt noceret eis: & corripuit ꝑ eis ręges.
Nolite tangere chriſtos meos: et ꝓphętas meos nolite affligere.
Et vocauit famē ſuꝑ terram: omnem virgam panis contriuit.
Miſit ante faciem eorum virum: in ſeruum venundatus eſt ioſęph.
Afflixęrt i cōpede pedes eius: in ferrū venit aia eiꝰ
Vſqꝫ ad tēpus donec veniret ſermo eius: ęloquiū dñi ꝑbauit eum.
Miſit rex et ſoluit eum: princeps populorum & dimiſit illū.
Poſuit eū dominū domꝰ ſue: & principem in omni poſſeſſione ſua.
Vt ęrudiret principes eius ſcđm volūtatē ſuā: & ſenes eiꝰ ſapientiā docęret.
Et ingreſſꝰ eſt iſraęl ægyptū: & iacob aduena fuit in terra cham.
Et creſcere fęcit populū ſuū nimis: & roborauit eum ſuꝑ hoſtes eius.
Conuertit cor eorum vt odio haberent populum

facerent i ſeruos eius.

25 Miſit moiſen ſeruū ſuū: aaron quē ęlęgit ipſum.
26 Poſuit in eis verba ſignorum ſuorum: et ꝓdigiorum in terra cham.
27 Miſit tenebras & obſcurauit: & non exacerbauit ſermones ſuos.
28 Conuertit aquas eorum in ſanguinem: & occidit piſces eorum.
29 Edidit terra eorū ranas: in penetrabilibus regum ipſorum.
30 Dixit et venit cœnomya & ſcinifes in omnibus finibus eorum.
31 Poſuit pluuias eorū grādinem: ignem comburentem in terra ipſorum.
32 Et ꝓcuſſit vineas eorū & ficulneas eorum: & cōtriuit lignum finium eorū.
33 Dixit & venit locuſta & bruchus: cuiꝰ nō erat numerus.
34 Et comędit oē fœnū in terra eorum: & comędit oēm fructū terre eorum.
35 Et ꝓcuſſit oē primogenitum in terra eorū: primitias oīs laboris eorū.
36 Et ęduxit eos cū argēto & auro: & non erat in tribubus eorum infirmus.
37 Lętata eſt ægyptꝰ i ꝓfectione eorū: quia incubuit timor eorū ſuper eos.
38 Expādit nubē in protectionem eorum: et ignē

dolum facerent in ſeruos eius.
Miſit moiſen ſeruū ſuū: et aaron quē ęlęgit ipſū.
Poſuit i eis verba ſignorū ſuorū: et ꝓdigiorū ſuorū in terra chanaam.
Miſit tenebras et obſcurauit eos: quia exacerbauerunt ſermones eiꝰ.
Conuertit aquas eorum in ſanguinem: et occidit piſces eorum.
Miſit i terra eorū ranas: et in cubilibus regum ipſorum.
Dixit et venit cœnomya et ſcinifes: in omnibus finibus eorum.
Poſuit pluuias eorum in grandinē, et ignē cōburētem in terra ipſorum.
Et ꝓcuſſit vineas eorū et ficulneas eorū: et cōtriuit oē lignū finium eorum.
Dixit et venit locuſta et bruchus cuius non erat numerus: et comędit oē fœnum terre eorum.

Et ꝓcuſſit oē primogenitū i terra ægypti: primitias oīs laboris eorum.
Et ęduxit eos in argento et auro: et nō erat i tribubus eorum infirmus.
Lętata eſt ægyptus in ꝓfectione eorū: qa cecidit timor eorum ſuper eos.
Expādit nubē in protectionem eorū: et ignē vt

eius: vt doloſe agerent cōtra ſeruos illius.
Miſit moiſen ſeruū ſuū: aaron quē ęlęgit ſibi.
Poſuit i eis verba ſignorum ſuorum: et portētorum in terra cham.
Miſit tenebras et cōtenebrauit: et nō fuęrūt increduli verbis eius.
Cōmutauit aquas eorū in ſanguinem: et occidit piſces eorum.
Ebulliuit terra eorum ranas: in cubilibus regū eorum.
Dixit et venit muſca ōni moda: ſcinifes in vniuerſis terminis eorum.
Dedit pluuias eorū grādinem: ignem flammantem in terra eorum.
Et ꝓcuſſit vineam eorū et ficum eorū: et cōfręgit lignum finium eorū.
Dixit et venit locuſta et bruchus: cuius non erat numerus.
Et comędit oē fœnū terre eorū: et dęuorauit fructum terre eorum.
Et ꝓcuſſit oē primogenitū in terra eorū: primitias vniuerſi partus eorū.
Et ęduxit eos cū argēto et auro: et nō erat i tribubus eorum infirmus.
Lętata eſt ægyptus cum ęgrederent: qm̄ irruerat terror eorum ſuper eos.
Expandit nubem in tentorium: et ignem vt lucę-

vt lucęret eis per noctē.
39 Petięrunt et vęnit coturnix: et pane cæli saturauit eos.
40 Dirupit petram & fluxęrunt aque: abięrunt in sicco flumina.
41 Quīm memor fuit verbi sancti sui: qđ habuit ad abraham puerum suum.
42 Et ęduxit populum suū in exultatione: et ęlęctos suos in lętitia.
43 Et dedit illis regiones gētium: et labores populorum possędęrunt.
44 Vt custodiāt iustificationes eius: et lęgem eius requirant.

lucęret eis per noctem.
Petięrūt carnes et vęnit coturnix: et pane cæli saturauit eos.
Dirupit petram et fluxęrunt aque: et abięrunt in sicco flumina.
Quia memor fuit verbi sancti sui qđ locutus est ad abrahā puerum suum.
Et eduxit populum suum in exultatione: et ęlęctos suos in lętitia.
Et dedit eis regiones gētium: et labores populorum possędęrunt.
Vt custodiant iustificationes eius: et lęgem eius exquirant.

ret nocte.
Petięrunt et adduxit ortygometram: et pane cęli saturauit eos.
Aperuit petrā et fluxęrunt aque: cucurręrunt in aridis flumina.
Quia recordatus est verbi sācti sui: cum abrahā seruo suo.
Et ęduxit populū suum in lętitia: laudantes ęlęctos suos.
Et dedit eis terras gentium: et laborem tribuū possędęrunt.
Vt custodirent ęrimonias eius: et lęges eius seruarent.

TITVLVS HALELV IA. Psalmus: laus veteris synagoge continens factorū in ea historiā & futurorum figuram, historia partim ex Genesi/partim ex Exodo cognoscitur. docet psalmus: nos qui ex gentibus delecta ecclesia sumus beneficia Christi iugiter in memoriā reuocare/& nostras ingratitudines & trāsgressiones agnoscere. solū id cōtēdēdū esse: vt facię eius q̄ est vita eterna & beatorū gloria/aliqn̄ videam⁹ (hec est (inquit) vita eterna vt cognoscāt te solū deum verū et quē misisti IHESVM Christū) preinstructi sic laudare deū nostrū ex veteri synagoga. verū quia hec laus est synagogæ/ nō nisi inuolucris mysteria ecclesie continēs: ideo cui cordi fuerit ad expositionē Hieronymi in hunc 104 psalmum se conferat. ¶ EPOS psalmi.

1 GEns benefactorē tę agnoscat & iuocet oīs
Nomē CHRISTEtuū: cūctis tua facta loq̄t
2 Cātetq; et psallat/miraculaq; oīa narret.
3 Inq; tuo sancto sua gaudia nomine ponat/
Nomine qđ longe est nomē sup omne locatū.
Cui cæli/cui terra/cui curuantur abyssi.
Nos saluatorē σωτηρα hoc græcia dicit
Hebræi IHESVM supadmirabile nomē.
4 Hunc dīm/hui⁹ opē petite/ipsūq; vsq; videre.
5 Mira mementote & quę portētosa peręgit/
Omnipotentifico quo tartara terruit ore
Cū verbo ad vitā extinctos post fata vocauit/
Claudos ęrexit/cum cæcos lumina tulit
Aspicere/& surdos vitalia verba loquentem
Audire/& mutos laxare in verba loquęlam.
Cum lepras/morbosq; oēs & dæmonas ipsos
Expulit imperio/atq; expulsos tradidit orco.
Lęgem cum sanxit quæ prodijt eius ab ore.
6 Cultū illi proles Abrahami crędula prestat.
Et quæ dęlecta est Iaacob imitata fidęlem.
7 Hic deus/hic dīs noster qui iudicat orbem.
8 Qui memor imissi per gentis millia pacti
9 Quod primū pepigit cū Chaldæo Abrahamo.
10 Iurauitq; Isaac/sanxit Iaacobq; fidęli.
Israęliq; dedit nunq̄ violabile pactum.
11 Pollicitus dabo quę teneas Cananæa regna.
12 Cum foret is paucus/terra & peregrin⁹ in illa/
13 Dę gente in gentē & dę regno i regna ferrans.
14 Nec tulit hos lędi/proq; his hinc inde tyrānos.
Corripuit/testis Gerara & Nilotica tellus.
15 Tangere (ait) nolite vnctosq; meosq; pphetas.
16 Iussa famęs vęnit/nec panis linquitur vius
17 Cura dei in seruū/castum præmisit Iosęph.
18 Carcere quē tetro affligunt & cōpede stringūt
Atq; onerant ferro/sua dū præsagia soluunt.
19 Illum nam dīni vęracem sermo probauit.
Misit rex/varij princeps populi/& tulit illum.
20 Præfęcitq; suæ domui/gazæq; superbæ.
21 Vt proceręs eius vitæ formaret ad vsum.
Vtq; sacerdotęs quę sunt diuina docęret.
22 Tunc subit ægyptū/Cameseqnæq; incola terræ
Ipse senex Israęl Iaacob tunc tardior annis
Cū decies septem & quinis non plurib⁹ intrat
23 Sed deus hūc auxit numerū/qb⁹ addidit ąplas
24 Plusq̄ Niligenis viręs/ea causa timoris
Niliacis odijq; simul male conficit illos.

25 Dñ Moſen/Aaronq;/deus ſolacia miſit
26 Ad ſigna efficiēs & prodigioſa miniſtros
27 Immiſit tenebras/ſęcit ſua credita verba.
28 Sāguis aqua effecta eſt/& piſcib⁹ vnda negata.
29 Terra dedit ranas vel in ipſa cubilia regum.
30 Omne genus muſcæ/culicūq; ipſeuit & oras
31 Pro pluuijs ruit imixtum cum grādine fulmen.
32 Cum ficu vua perit/quæcūq; & fertilis arbos/
33 Dixit & acris adeſt(qd & inumerabile)bruch⁹.
34 Exędit fœnum/fructū dęroſit et omnem.
35 Primitias ois partus nox abſtulit vna.
36 Eduxitq; ſuos/ſuluo donauit & auro
Argentoq; ſimul/nullus fuit æger in illis.
37 Cunq; abeunt illi:lętata ægyptia tellus
Nam timor illorum nimium concuſſerat iſtos
38 Nube die/& nocte igne deus protexit euntes.
39 Venit & vbertim poſtq̄ petięre coturnix
Et deus hos ſaturans cæleſti pane refęcit.
40 Rupta petra eſt/fluxęre vndæ ceu flumina ſicco.
41 Q̄z memor oipotens Abrahami factus/& eius
Sancti pollicīti/olim quod promiſerat illi.
42 Laudantē populū magno ſolamine duxit
43 Arua quibus dedit atq; aliorum parta labore.
44 Vt teletas eius ſeruent/lęgemq; requirant.

ADVERTE Circa titulū halelu ia ſi amplius agnoſcere vis:lege pſalmū 110/prima annotationē. ¶Tertio verſu. laudamini in noie ſancto eius:ex hebræo/& exultate in noie ſancto eius. et hoc videtur eſſe accōmodatius. ¶Decimonono verſu. eloquiū dñi inflāmauit eū. rectius ex hebræo/eloquiū dñi ꝓbauit eū. Verū iterpretes metaphorā acceperūt. nā flāmis & igni aurū metallaq; probant:ſic eloquium dñi de interpretatione ſōniorum pincerne/piſtoris/& pharaonis probauit manifeſtauitq; Ioſeph eſſe veracē. ¶Viceſimoprimo verſu. et ſenes eius prudentiam doceret:Hieronymus ex hebræo/& ſenes ſapiētiā doceret. & recti⁹. nā prudētia humana:ſapiētia potius diuina reſpicit, & Ioſeph principes egyptios i agēdis ex prima parte verſ⁹ docuit prudētiā/& ex hac ſcda parte preſbyteros ſapientiā/id eſt verū dei cultū. nam & græcū etiā ita habet και τουσ πρεσβυτερουσ αυτου σοφισαι:et preſbyteros eius ſapere. ſeniores eni erant qui cultui diuino mancipabantur. vides igitur egyptios per Ioſeph verā dei habuiſſe intelligentiā:ſed aliis ſupuenientibus regibus & tyrannis poſtmodū extinctā & ad ludibria dæmonū relapſam. ¶Viceſimoquarto verſu. aaron quē elegit ipſū: Hieronym⁹ ex hebræo/aaron quē elegit ſibi. et hic/illo melior ſermo eſt. ¶Viceſimoſeptimo verſu. et nō exacerbauit ſermones ſuos: meli⁹ nō exacerbauerūt ſermones ei⁹. ex hebræo/nō fuerunt icrediliverbis ei⁹. et romana tralatione qā exacerbauerūt. & græco οτι παρεπικραναν. verū noſtra editio & hebraica:intelligētia concordāt. quid eſt eni nō exacerbauit ſermones ſuos:niſi non fecit ſermones ſuos incredibiles/& quid preterea non fuerunt increduli verbis eius:niſi verba dei oſtenſis mirifice & incōprehēſibilis potentie ei⁹ ſignis facta fuiſſe credibilia/at quem romana & græca ſenſū pretendūt pſalmodia cōtrari⁹ eſt. nā quid aliud quia exacerbauerūt ſermones eius:q̄ qa fuerūt increduli ſermonib⁹ eius. quare potius vt habem⁹ aut vt eſt ex hebræo legendū:aut quod affirmant negandū. ¶Triceſimo verſu. dixit & venit cœnomya:Hieronymus ex hebræo/dixit et venit muſca ōnimoda. et cœnomya id eſt κυνομυια/vt in calce epiſtole ad Sūniam notat Hieronymus:non bene prima ſyllaba ſcribitur per y pſilon vt ſignificet caninā muſcā/ſed per diphthongū grecam οι/ſiue per latinā œ:vt ſignificet cōmunē muſcam. et penultima ſyllaba habet y pſilon:habetq; primam & penultimam ſyllabarum diphthongos/& apud nos accentū in penultima vt harpya. quare apud nos legēdū & pronunciandū eſt dixit et venit cœnomya ſiue cenomya quia diphthongū œ rarus vſus ſcribendi obtinuit vt felix fenū fenus. verum grāmatici hec diſſerant. ſed et in expoſitione huius pſalmi interpretatus eſt muſcam caninā:ſecutus forſan codices grecos qui vt plurimum habent κυνομυιαν cynomyā id eſt muſcam caninam. ¶Eodē 30 verſu. et ſcniphes in ominibus finibus eorum. greci dicunt σκνιπεσ:& eſt plurale maſculinum. diffiniuntq; eſſe vermiculos culicibus ſimiles/& inſtar culicum permoleſtos. quos libenter crediderim eſſe culices:ob moleſtiam & triſte faſtidium quod ſuperiore anno Saone(duobus illic potentiſſimis Chriſtianorum congreſſis regibus/magnaq; ſeſe amplexantibus benuolentia gallo hiſpanoq;)noſtris tunc hominibus intulere. et (ni fallor) σκνιψ a Theodoro culex interpretatur. ſi igitur conſuetudinē grecam ſequeremur: ſcriberemus ſcnipes. ſed videri poteſt ad faciliorē noſtre lingue ꝓnunciationē: i littera adiecta. vt in mina pro mna. & aſpiratio littere p addita eſt:vt et gryphes pro grypes. vt nunc cōſuetudine nra dicamus:ſcniphes & videtur aptius per ph q̄ per f ſcribi debęre. & qui x in fine locāt:vocabulū ipſum viciant. ¶Triceſimotertio verſu. dixit & venit locuſta & bruchus. locuſtas dici volūt q; loca quibus inſident vaſtulent & arida reddant. muſce genus dirum ſegetibus. dei irati peſtis ea intelligitur cum & grandiores cernuntur & tanto volant pennarum ſtridore vt alie alites credantur/ſolēq; obumbrent/ſolicite ſuſpectantibus populis ne ſuas operiant terras. ſufficiunt quippe vires. et tanē patum ſit maria tranſire:immēſos permeant tractus. diraq; meſſibus contegunt nube:multa contactu adurentes. omnia vero morſu erodentes:et fores quoq; tectorum. et interdū earum obitus: gregatim ſublate vento/in maria aut ſtagna decidunt. Id ſorte caſuq; euenire putant:ego vero dei pro-

cœnomya.

Scniphes

Locuſta.

nidentie tribuo. q̃ cũ vult affert/dixit(inquit ꝓpheta)& venit locusta/& cũ vult aufert. ſic eteni ſacra de Egyptijs continet hiſtoria. egreſſuſq; eſt Moiſes de conſpectu Pharaonis: & orauit dominum. qui flare fecit ventum ab occidente vehementiſſimum:& arreptam locuſtam proiecit in mare rubrum. cum vult & vbi vult affert:vt etiã Italiã ex Africa locuſtã magna cohorte iteſtaſſe memorie ꝓditum ſit. ¶ In eodem triceſimotertio verſu. & bruchus. bruchum a βρωσκω/id eſt comedo dici volunt. aliud genus aculeate muſce erodens que locuſta non tangit/preſens ad mediam inſtigendam dñe ne vindicte flagellũ. vt homo cum deliquit/et ſi ſummũ animaliũ:a minimis tamẽ (ita iubente deo) caſtigetur/cogaturq; eum agnoſcere dominum:cuius imperio ſenſata inſenſataq; omnia parent/& pro eo in vindictam armantur. ¶ Triceſimoquarto verſu. primitias omnis laboris eorũ:ex hebræo/ primitias vniuerſi partus eorum. et id aptius. nam hac vltima plaga leguntur primogenita percuſſa/a primogenito Pharaonis vſq; ad primogenitum captiue/& omne primogenitum iumentorum: que ſunt primitie partus potiuſq; vniuerſi laboris. ¶ Triceſimonono verſu. petierunt & venit coturnix:ex hebræo/petierunt & adduxit ortygometram. ορτυγα nuncupant græci:quam nos vocamꝰ coturnicẽ. ſed ορτυγομητρα vt idem ſit atq; ορτυξ vti videtur & Hieronymus et græcus codex. alias ορτυγομητρα ortygometra matricem coturnicis aut auis deſignat. & coturnix/nota ẽ auis. ¶ Vltimo verſu. iuſtificationes eius:ex hebræo/cerimonias eius. quas igitur dicimus hic iuſtificationes:ad ſacramenta & initiationum ritum pertinent:lex autem ad doctrinam et precepta.

HALELVIA. HALELVIA. CV.

1 COnfitẽmini domio quoniam bonꝰ:quoniam in ſeculum miſericordia eius.

2 Quis loquetur potentias domini:auditas faciet omnes laudes eius?

3 Beati qui cuſtodiunt iudicium:& faciunt iuſtitiam in omni tempore.

4 Memẽto noſtri dñe i beneplacito populi tui:viſita nos in ſalutari tuo.

5 Ad videndum in bonitate electorum tuorum/ad lętandum in lętitia gẽtis tue:& laudęris cũ hęreditate tua.

6 Peccauimus cum patribus noſtris:iniuſtę egimꝰ iniquitatem fecimus.

7 Patres noſtri in ægypto non intellexerunt mirabilia tua:non fuerũt memores multitudinis miſericordie tue.

8 Et irritauerunt aſcendẽ-

HALELVIA. HALELVIA. CV.

CONfitẽmini domio quoniã bonus:quoniam in ſeculum miſericordia eius.

Quis loquetur potẽtias dñi:auditas faciet omnes laudes eius?

Beati qui cuſtodiunt iudicium:& faciunt iuſtitias in omni tempore.

Memẽto noſtri dñe i beneplacito ppli tui:& viſita nos in ſalutari tuo.

Ad videndum in bonitate electorum tuorũ ad lętandum in lętitia gentis tue:vt laudęris cũ hęreditate tua.

Peccauimus cum patribus noſtris:iniuſtę egimꝰ iniquitatem fecimus.

Patres noſtri in ægypto non intellexerunt mirabilia tua:& non fuerunt memores multitudis miſericordie tue.

Et irritauerunt aſcendẽ-

HALELVIA. HALELVIA. CVI.

CONfitemini domio quoniam bonꝰ:quoniam in eternum miſericordia eius.

Quis loquetur fortitudines domini:auditas faciet omnes laudes eius?

Beati qui cuſtodiunt iudicium:et faciunt iuſtitias in omni tempore.

Recordare mei dñe i repropiciatione ppli tui:viſita me in ſalutari tuo.

Vt videam bona electorum tuorum & lęter in lętitia gentis tue:& exulte cum hęreditate tua.

Peccauimus cum patribus noſtris:iiquę fecimꝰ impię egimus.

Patres noſtri in ægypto non intellexerunt mirabilia tua:non ſunt recordati multitudinis miſericordie tue.

Et ad iracũdiã puocauę

tes in mare: mare rubrū.
9 Et ſaluauit eos ꝓpter nomen ſuum: vt notam faceret potentiam ſuam.
10 Et increpuit mare rubrū & exiccatum eſt: & deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto.
11 Et ſaluauit eos de manu odiētium: & redemit eos de manu inimici.
12 Et operuit aqua tribulātes eos: vnus ex eis non remanſit.
13 Et credidērūt verbis eius: et laudauerunt laudē eius.
14 Cito feceṛunt / obliti ſunt operū eius: non ſuſtinuerunt conſilium eius.
15 Et cōcupierūt cōcupiſcētiam in deſerto: & tentauerunt deū in inaquoſo.
16 Et dedit eis petitionem ipſorum: & miſit ſaturitatem in animas eorum.
17 Et irritauerunt moiſen in caſtris: aaron ſanctum domini.
18 Aperta eſt terra et deglutiuit dathan: & opuit ſuper cōgregationē abiron
19 Et exarſit ignis in ſynagoga eorum: flāma combuſſit peccatores.
20 Et feceṛunt vitulum in choreb: & adorauerunt ſculptile.
21 Et mutauerunt gloriam ſuam: in ſimilitudinē vituli comedentis fœnum.
22 Obliti ſūt deū qui ſaluauit eos / qui fecit magna-

tes in rubrum mare / & liberauit eos ꝓpter nomē ſuum: vt notā faceret potentiam ſuam.
Et increpauit mare rubrum & ſiccatum eſt: & ęduxit eos in aquis multis ſicut in deſerto.
Et liberauit eos de manu odientium & redemit eos de manu inimicorū / & operuit aqua tribulantes eos: vnus ex eis non remanſit.
Et credidērūt i verbis eius & cātauerunt laudes eius / cito fecerūt & obliti ſunt operum eius: & nō ſuſtinuerunt conſilium eius.
Et concupierunt cōcupiſcētias in deſerto: & tētauerunt deum in ſiccitate.
Et dedit eis petitiōes eorum: & miſit ſaturitatem in animas eorum.
Et irritauerunt moiſen in caſtris: & aaron ſanctū domini.
Aperta eſt terra et deglutiuit dathan: & operuit ſuper ſynagogā abiron.
Exarſit ignis in ſynagoga eorum: & flāma combuſſit peccatores.
Et fecerunt vitulum in choreb & adorauerunt ſculptile & mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli manducantis fœnum.
Obliti ſūt deū qui liberauit eos / qui fecit magna-

rūt ſi mare: i mari rubro
Saluauit autē eos ꝓpter nomē ſuum: vt oſtēderet fortitudinem ſuam.
Et cōminat⁹ eſt mari rubro & aruit: & transduxit eos per abyſſos quaſi in deſerto.
Et ſaluauit eos de manu odientis: & redemit eos de manu inimici.
Et operuit aqua hoſtes eorum: vnus de ipſis nō ſuperfuit.
Et credidērūt verbis eius: cecinęruntq; laudē eius.
Cito obliti ſunt operum illius: nec expectauerunt voluntatem eius.
Et deſiderauerūt deſiderīū in deſerto: & tentauerunt deum in ſolitudine.
Et dedit eis petitionem ipſorum: & miſit tenuitatem in animam eorum.
Et zelati ſunt moiſen in caſtris: aaron ſanctū domini.
Aperta eſt terra et deuorauit dathan: et operuit ſynagogā abiron.
Et ſuccenſus eſt ignis in ſynagoga eorum: flāma exuſſit impios.
Fecerāt vitulum in choreb et adorauerunt conflatile: et mutauerūt gloriam ſuam in ſimilitudine bouis comedentis fœnum.
Obliti ſunt dei ſaluatoris ſui / qui fecit magnalia

Choreb Χωρηβ Horeb idem. vt ham Cham. Hus Chus.

GALL.

lia in ægypto/ mirabilia in terra cham: terribilia in mari rubro.

23 Et dixit vt disperderet eos: si non moises electus eius stetisset in cõfractione in conspectu eius.

24 Vt auerteret iram ei9 ne disperderet eos: et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem.

25 Non crediderunt verbo eius/ & murmurauerunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini.

26 Et eleuauit manum suã super eos: vt prosterneret eos in deserto.

27 Et vt deijceret semen eorum in nationibus: & dispergeret eos in regiõib9

28 Et initiati sunt beelphegor: & comederunt sacrificia mortuorum.

29 Et irritauerunt eum in adinuentionibus suis: & multiplicata est in eis ruina.

30 Et stetit phinees et placauit: & cessauit quassatio.

31 Et reputatum est ei in iustitiam: in generationem & generationem vsq; in sempiternum.

32 Et irritauerunt eum ad aquam contradictionis/ & vexat9 est moises propter eos: quia exacerbauerunt spiritum eius.

33 Et distinxit in labijs suis: nõ disperdiderũt gentes

ROM.

lia in ægypto/ mirabilia in terra chanaan: terribilia in mari rubro.

Et dixit vt disperderet eos/ si non moises electus eius stetisset in cõfractione in conspectu eius: vt auerteret iram eius ne disperderet eos.

Et pro nichilo habuerũt terrã desiderabilẽ & non crediderũt in verbis ei9/ & murmurauerunt in tabernaculis suis: nec exaudierunt vocem domini.

Et eleuauit manum suã super eos vt prosterneret eos i deserto/ & vt deijceret semẽ eorum in nationibus: & dispergeret eos in regionibus.

Et cõsecrati sũt beelphegor: & manducauerunt sacrificia mortuorum.

Et irritauerunt eum in studijs suis: & multiplicata est in eis ruina.

Stetit phinees & exoravit & cessauit quassatio/ & reputatũ est illi ad iustitiam: a generatione in generationem vsq; in seculum.

Et irritauerunt eum ad aquas cõtradictiõis: et vexat9 est moises ꝓpter eos

Quia exacerbauerũt spiritum eius: & distinxit in labijs suis.

Non dispdiderũt gẽtes:

HEB.

in ægypto/ mirabilia in terra cham: terribilia super mare rubrum.

Dixit ergo vt contereret eos nisi moyses electus ei9 stetisset medius cõtra faciem illius: vt conuerteret indignationẽ eius vt non interficeret.

Et despexerunt terram desiderabilem: nec credidерunt sermoni eius.

Et murmurauerũt in tabernaculis suis: nõ exaudierunt vocem domini.

Et eleuauit manum suã super eos: vt dejiceret eos in deserto.

Et vt dejiceret semen eorum in gẽtibus: & dispergeret eos in terris.

Et cõsecrati sũt beelphegor: & comederunt victimas mortuorum.

Et concitauerũt eum in studijs suis: & percussit eos plaga.

Stetit aũt phinees & diiudicauit: et cessauit plaga

Et reputatum est ei in iustitiã: in generatiõe & generatione vsq; in eternũ.

Et prouocauerũt sup aquã cõtradictionis: & afflictus est moises propter eos.

Quia prouocauerunt spiritum eius: & precipit labijs suis.

Nõ exterminauerũt ꝑplos

quas dixit dominus illis.
34 Et cõmixti sũt iter gẽtes & didicẽrũt opa eorũ/& seruiẽrũt sculptilib9 eoꝝ: & factũ est illis i scãdalũ.
35 Et imolauẽrũt filios suos:et filias suas dæmõijs
36 Et effudẽrũt sanguinem innocentem/sanguinẽ filiorum suorum & filiarũ suarum: quas sacrificauẽrũt sculptilibus chanaan.
37 Et infecta est terra in sanguinibus/ & cõtaminata est in operibus eorum:& fornicati sunt in adinuentionibus suis.
38 Et iratus est furore dñs in populo suo:& abominatus est hereditatẽ suã.
39 Et tradidit eos in manus gentiũ: & dominati sunt eorum qui odẽrunt eos.
40 Et tribulauẽrunt eos inimici eorum/ & humiliati sunt sub manibus eorũ: sẽpe liberauit eos.
41 Ipsi autẽ exacerbauẽrũt eum in cõsilio suo: & humiliati sunt in iniquitatibus suis.
42 Et vidit cum tribularentur:et audiuit orationem eorum.
43 Et memor fuit testamẽti sui: & pœnituit eũ scdm multitudinem mie sue.
44 Et dedit eos in misericordias:in conspectu omniũ qui cęperant eos.
45 Saluos fac nos domine deus noster:& congrega

quas dixerat dñs illis. & cõmixti sunt iter gẽtes & didicẽrũt opa eoꝝ/& seruiẽrũt sculptilib9 eorũ: & factũ est illis in scandalũ.
Et imolauẽrunt filios suos et filias suas dæmõijs & effudẽrunt sanguinem innocentem: sanguinẽ filiorum suorum & filiarũ quos sacrificauẽrũt sculptilibus chanaan.
Infecta est terra in sanguinibus: & cõtaminata est in operibus eorum.
Et fornicati sunt i obseruationibus suis/& iratus est animo dñs in populũ suum: & abhominat9 est hereditatem suam.
Et tradidit eos in man9 gentiũ:& dominati sunt eorum qui odẽrunt eos.
Et tribulauẽrũt eos inimici eorum/& humiliati sunt sub manibus eorũ: sẽpe liberauit eos.
Ipsi autem exacerbauẽrunt eum in consilio suo: & humiliati sunt in suis iniquitatibus.
Et respexit eos cum tribularentur: cum exaudiret orationes eorum.
Et memor fuit testamẽti sui: & pœnituit eũ scdm multitudinem mie sue.
Et dedit eos in misericordias:in conspectu omniũ qui eos cęperant.
Saluos nos fac domine deus noster & congrega

quos dixit dominus eis.
Et cõmixti sunt gẽtibus & didicẽrũt opa eorũ & seruiẽrũt sculptilib9 eoꝝ: & factũ est eis in scãdalũ.
Et imolauẽrũt filios suos et filias suas dæmõib9
Et effudẽrũt sanguinem innocentem/sanguinẽ filiorum suorum & filiarũ suarum: quos immolauẽrũt sculptilib9 chanaan.
Et polluta est terra sanguinibus & coinquinati sunt in operibus suis: & fornicati sunt in studijs suis.
Iratus est itaq; furor dñi in populũ suũ:& abominatus est hereditatẽ suã.
Et dedit eos in manu gẽtium:& domiati sunt eorunt qui odẽrunt eos.
Et afflixẽrunt eos inimici eorũ: & humiliati sunt sub manu eorum.
Multis vicibus liberauit eos/ipi vero prouocabãt in consilijs suis:& humiliati sunt propter iniquitatem suam.
Et vidit tribulationem eorum: cum audiret eos rogantes.
Et recordat9 est pacti sui cũ eis:et pœnituit eũ secũ dũ multitudinẽ mie sue.
Et dedit eos miserabiles: coram omnibus qui cęperant eos.
Salua nos domine deus noster: & congrega nos

GALL.	ROM.	HEB.
nos de nationibus.	nos de nationibus/vt cõ=	de gentibus.
46 V t confiteamur nomini	fiteamur nomini ſancto	V t confiteamur nomini
ſancto tuo : & gloriemur	tuo:& gloriemur in lau=	ſancto tuo : & canamus
in laude tua.	de tua.	laudantes te.
47 B ñdictus dñs deꝰ iſraęl	B ñdictus dñs deꝰ iſraęl	B ñdictꝰ dñs deꝰ iſrł ab
a ſęculo & vſq; in ſclm:et	a ſęculo & vſq; in ſclm:&	ętno & vſq; in ętern̄u:&
dicet oīs populꝰ fiat fiat.	dicet oīs populꝰ fiat fiat.	dicet oīs ppłs amē amē.

TITVLVS.HALELV IA HALELV IA.Hic item pſalmus laus veteris ſynagogæ myſteria in ſymbolis occulta continens. EPOS pſalmi.

1 DIcite q; bonus eſt dñs/miſerator in æuum.
2 Sed qs quãta poteſt/q̄ dignꝰ laude loquęt?
3 Qui lęgē obſeruãt faciũtq; illã vłq;/beati.
4 Nos memorare deus veteri dę lęge precantes
Daq; tuum MESIAN populo/nos viſitet ille.
5 Daq; ęlectorum bona lætitiamq; videre:
Et cum ſorte tua noſtras coniungere laudęs.
6 Nos licet indignos tanto fateamur honore:
Cum patrib⁹ ſcelere obſtricti factiſq; nefandis.
7 Mira nec in Taneis intellexęre parentes
Quos tam magna tuæ pietatis copia fugit.
8 Nãq; irritauęre deum cum littus erythron
Ingreſſuri eſſent/hęc aiunt noſtra ſepulcra.
9 At pater omnipotens quia ſit pius ęruit illos
Vt foret & toti ſua nota potentia mundo.
10 Increpuitq; mare/atq; mare exſiccaī erythron
Et veluti in ſicco ſic hos dęduxit abyſſis.
11 Dęq; poteſtate oſorum ſaluauit & hoſtis
12 Obruit vnda ſuos hoſtęs/nec diffugit vnus
13 Verbis facta fidęs tunc eſt/laudęſq; dedęre.
14 At cito dęliſtunt/operũq; obliuio cœpit.
15 Et male gliſcentes epulas/deſerta per ampla
Tentauęre deum/loca quoīs non affuit humor.
16 Quos epulis quantũ cuperent ſatiauit & vndis
17 Mox ſtimulãt Moſen/Aaronq; ad ſacra miniſtrũ.
18 Terra Dathan abſorbet hiãs/abſorbet Abiron.
19 Erũpitq; ignis coniuratoſq; perurit.
20 In Choręb vitulũ conflant/conflatile adorant.
21 Et ſimilis vituli pratum paſcentis & herbas
Effigięs illis pro ſummo eſt gloria ręge.
22 Suntq; deum oblīti qui fortiter ęruit illos.
Fęcit in ægypto magnalia/quiq; ſolum Cham
Prodigijs impłęuit/& horrificis mare rubrum.
23 Dixit vt ęlidam populum hunc nç flecte furorem
24 Hoc dixit Moſi.prece Moſęs obſtitit illi.
Contempſęre ſolum pactum ac optabile valde
Malentes ſeruí ad Mẽphitica regna reuerti.
25 Et domini verbis incrędula turba remanſit
Et querula/& dñi nunq̄ obſequioſa loquęlæ
26 Quapropter querulos omnes confçcit ereṃus.
27 Et natos dñs gentes ſparſiſſet in omnes
Ni Moſęs miti flexiſſet voce tonantem.
28 Vt Moabitiades comptæ allexęre puellæ
Non conſenſuræ niſi ſęcum ſacra litarent
Sacra nefanda dijs/infami ſacra priapo
Infameş ritus acceptauęre priapi
Mactare & pueros & manducare litatos.
29 Actibus his deus vltricem ſuccenſus in iram
Solis in aduerſum iubet hos in ſtipite figi.
30 Deſpicit hoc Zambri.reliquis plorantibus intra
Ad Cozbin/turpi inter ſe/ſe crimine miſcẽt
Cũq; vident omnes/Phinees non pertulit/& quo
Cinctus erat ferro qua peccant fixit vtrũq;.
Placatus deus eſt Zęlo hoc Eleazare nati
31 Hocq; datum illi ad iuſtitiam eſt/& plaga receſſit.
32 Qui ſuperant ad aquas Moſiq;/deoq; moleſti
33 Q̄z fuerint:hęc ore dei ſententia lata eſt.
Non dęlęturos quos & promiſerat illis.
34 Gentibus imixti moręs didicęre malignos
Sculptilibus fudere preçes/hoc dędecus illis.
35 Dæmonibus nati & natæ iugulantur in aris.
36 Sanguis natorum & natarum ęffunditur inſons:
Qui ſtatuis Canaam manibus cecidęre parentũ.
37 Tellus infecta eſt illo madefacta cruore
Inq; illorum actis/contempto principe ręgum
38 Qui ſpręt⁹ iuſta in populũ hunc excanduit ira
Atq; ſuam ſpręuit tanta ob mala crimina ſortẽ.
39 Gentibus infenſis dominandos tradidit illos.
40 Hoſtibus afflictos miſeratus ſæpe redęmit.
41 Conſiliiſq; illorum extincta accenditur ira
Dantq; ſuo pœnas ſceleri ęrũniſq; premuntur
42 Vidit at oppreſſos deus/audiuitq; precantęs
43 Ipſe ſuæ lęgis memor/indoluitq; miſertus
44 Dans veniam/atq; illis(oſore vidente)pepercit.
¶O ſuperimenſi IHESV ſapientia patris
Quid totięs lęgi/Moſiq;/deoq; repugnant
Myſtica contẽnunt prenuncia ſigna futuri
Quę tę ventũrũ monſtrabant:/iſta quid inquã
Nobis inſinuant:/niſi q; tę homiñẽq; deũq;
Aduerſaturi malegrata mente negarent.
Quid prior in varias ſignat diſperſio gentes
Hanc niſi quam ſparſi toto patiuntur in orbe/
45 Donec tę verũ agnoſcãt MESIAN/veniãq; prę=
Et dicant fido deprompta pectorevoce
Collige nos dñe ę cunctis regionibus orbis
46 Nam deus es noſter/ſanctum cognoſcere nomen
Tu concęde tuum/ſit laus tua gloria noſtra.
47 Tu benedicaris per ſæcula aduſq; & in æuum
O dñe o deus iſrælis qui ſuſpicit ad te
Ingeminetq; omnis gentis cognatio fiat.

ADVERTE. quarto versu. memẽto nostri dñe in bñplacito populi tui: ex hebræo/recordare mei dñe in repropiciatione populi tui. id igitur beneplacito nõ respicit populũ sed deum: vt intelligamus memẽto nostri dñe in beneplacito populi tui/id est memẽto dñe in bñplacito tuo populi tui. ¶Quinto versu. ad videndũ in bonitate electorũ tuorũ/ad letandum in letitia gentis tue/et lauderis cũ hereditate tua: ex hebræo intelligibili/vt videã bona electoꝝ tuoꝝ/& leter in letitia gẽtis tue/& exultem cum hereditate tua. quare iuxta authoritatẽ Hieronymi concinnare possemus versum nostrũ hoc pacto. vt videamus bona electorum tuorum/et letemur in letitia gẽtis tue/vt exultemus cum hereditate tua. ¶Quartodecimo versu. cito fecerunt obliti sunt. fecerunt/superfluum videtur. nam id solum habemus ex hebræo cito obliti sunt & grece εταχυναν επελαθοντο/accelerauerunt/obliti sunt. ¶Vicesimo versu. & adorauerunt sculptile: ex hebræo & adorauerũt cõflatile. & hoc accõmodati videtur. nam in exodo de Aaron legitur: formauit opere fusorio/& fecit ex eis vitulum conflatilẽ. neq; de sculptili sed de conflatili per totum legitur/nisi forte sculptile & cõflatile confundere velis. Sed postq̃ venerunt in terram chananæorũ: adorauerũt sculptilia. de quibus versus 34. & 37. ¶Vicesimooctauo versu. beelphegor. id idolũ ignominie. & erat quẽ stulta gentilitas deum ortorũ colebat/nunc alcinoum/nunc vertũnum/nũc ianum/nunc priapum appellans. cuius adhuc cum magno dedecore apud eos qui sapiunt: circũferuntur priapæia virgilij. que vtinam vltrix flãma ante authorem populata fuisset: vt saltem si nõ omnino purus/minus tamen in eglogis/georgicis & eneide eius/impurus legeretur.

HALELVIA. CVI.

1 COnfitẽmini domiõ quoniã bonꝰ: qm̃ in sẽculũ misericordia eius.

2 Dicant qui redẽpti sunt a domino/quos redẽmit de manu ĩimici: de regionibus congregauit eos.

3 A solis ortu et occasu: ab aquilone & mari.

4 Errauerũt in solitudine in inaquoso: viã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt.

5 Esurientes & sitientes: anima eorũ in ipsis defecit.

6 Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt: & de necessitatibꝰ eorũ eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam: vt irent in ciuitatem habitationis.

8 Confiteantur dño misericordie eius: & mirabilia eius filijs hominum.

9 Quia satiauit animã inanem: & animam esuriẽtem satiauit bonis.

10 Sedentes in tenebris & vmbra mortis: vinctos in

HALELVIA. CVI.

COnfitẽmini domiõ qm̃ bonꝰ: qm̃ in sẽculum misericordia eius.

Dicant nunc qui redẽpti sunt a dño/quos redẽmit de manu inimici. & de regionibus cõgregauit eos

A solis ortu et occasu: ab aquilone & mari.

Errauerũt in solitudine in siccitate: viam ciuitatis habitatiõis nõ inuenerũt.

Esurientes & sitiẽtes: anima eorũ in ipsis defecit.

Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt: & de necessitatibꝰ eoꝝ liberauit eos

Et eduxit eos in viam rectam: vt irẽt in ciuitatem habitationis.

Confiteantur dño misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominum.

Quia satiauit animã inanem: & animam esuriẽtem satiauit bonis.

Sedẽtes i tenebris et i vmbra mortis: vinculis liga-

HALELVIA. CVII

COnfitẽmini domiõ qm̃ bonus: quoniã in eternũ misericordia eiꝰ

Dicant qui redẽpti sunt a domino: quos redẽmit de manu hostis.

Et de terris congregauit eos: ab oriente & occidẽte/ab aquilone & mari.

Errauerunt in solitudine i deserta via: ciuitatẽ q̃ habitaret nõ repperẽrunt.

Esurientes & sitiẽtes: aia eorũ in ipsis deficiebat.

Et clamauerũt ad dñm in tribulatione sua: de afflictione eorũ eripuit eos

Et duxit illos per viã recta: vt venirẽt in ciuitatem habitabilem.

Confiteantur dño misericordiam eius: et mirabilia eius in filios hominũ.

Quia saturauit aiam vacuam: & animam esuriẽtem implevit bonis.

Habitãtes in tenebris et vmbra mortis: alligatos

GALL.	ROM.	HEB.
mendicitate & ferro.	tos in mẽdicitate & ferro	inopia & ferro.
11 Quia exacerbauerũt ẽlo quia dei: & consilium altissimi irritauerunt.	Quia exacerbauerũt ẽlo quium dñi: & consilium altissimi irritauerunt.	Quia prouocauerũt sermones dei: & consiliũ excelsi blasphemauerunt.
12 Et hũiliatũ est in laboribus cor eorum: infirmati sunt nec fuit q̃ adiuuaret	Et hũiliatũ est in laboribus cor eorũ: infirmati sũt nec fuit qui adiuuaret.	Et humiliauit in labore cor eorũ: cecidẽrũt & nõ erat qui adiuuaret.
13 Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽt: & de necessitatib9 eoꝝ liberauit eos	Et clamauerunt ad dñm cũ tribularẽt: & de necessitatib9 eoꝝ liberauit eos	Et clamauerunt ad dñm in tribulatiõe sua: & de angustijs eorũ saluauit eos.
14 Et ẽduxit eos de tenebris & vmbra mortis: & vincula eorum disrupit.	Et ẽduxit eos de tenebris & vmbra mortis: & vincula eorum disrupit.	Et ẽduxit eos de tenebris & vmbra mortis: & vincula eorum disrupit.
15 Cõfiteant dño mie ei9: et mirabilia ei9 filijs hoim.	Cõfiteant dño mie ei9: et mirabilia ei9 filijs hoim.	Cõfiteãt dño mia; ei9: et mirabilia ei9 i filios hoim
16 Quia contriuit portas æreas et vectes ferreos cõfrẽgit.	Quia contriuit portas æreas: & vectes ferreos confrẽgit.	Quia contriuit portas æreas: & vectes ferreos cõfrẽgit.
17 Suscẽpit eos de via iiqtatis eorũ: ꝓpter iniustitias eni suas humiliati sunt.	Suscẽpit eos de via iiquitatis eoꝝ: ꝓpter iiustitias eni suas humiliati sunt.	Stultos propter viã sceleris eorũ: & propter iniquitates afflictos.
18 Omnẽ escã abomiata est aia eoꝝ: & appropinq̃uerũt vsq; ad portas mortis	Omnẽ escã abomiata est aia eoꝝ: & appropiauerũt vsq; ad portas mortis	Omnẽ cibũ abominata est aia eorũ: & accesserũt ad portas mortis.
19 Et clamauerunt ad dñm cũ tribularẽt: et de necessitatib9 eoꝝ liberauit eos	Et clamauerunt ad dñm cũ tribularẽt: & de necessitatib9 eoꝝ liberauit eos	Et clamauerũt ad dñm in tribulatiõe sua: de angustijs eorũ saluauit eos.
20 Misit verbum suũ & sanauit eos: & ẽripuit eos de interitionibus eorum.	Misit verbũ suũ & sanauit eos: & ẽripuit eos de interitu eorum.	Misit verbum suũ & saluauit eos de interitu.
21 Cõfiteant dño mie ei9: et mirabilia ei9 filijs hoim.	Cõfiteant dño mie ei9 et mirabilia ei9 filijs hoim.	Cõfiteãt dño mia; ei9: et mirabilia ei9 i filios hoim
22 Et sacrificent sacrificium laudis: & annũcient opera eius in exultatione.	Et sacrificent sacrificium laudis: & annunciẽt opera eius in exultatione.	Et immolẽt hostias gratiarum: & narrent opera eius in laude.
23 Qui descendunt mare in nauibus: faciẽtes operationem in aquis multis.	Qui descendunt mare in nauibus: faciẽtes opationes in aquis multis.	Qui descendunt mare in naubus: facientes opus in aquis multis.
24 Ipsi viderunt opa dñi: & mirabilia ei9 in ꝓfundo.	Ipsi vidẽrũt opa dñi: & mirabilia ei9 in ꝓfundo.	Ipsi vidẽrũt opa dñi: & mirabilia ei9 in ꝓfundo.
25 Dixit & stetit spũs procelle: & exaltati sunt flu-	Dixit & stetit spũs procelle: & exaltati sunt flu-	Dixit & surrexit ventus tempestatis: & ẽleuauit

ctus eius.
26 Ascendũt vsq; ad cælos & dęscẽdũt vsq; ad abyssos: anima eorum in malis tabescębat.
27 Turbati sunt & moti sũt sicut ębrius: & omnis sapientia eorũ dęuorata est
28 Et clamauęrũt ad dñm cũ tribularẽt: & de necessitatibus eoꝝ ęduxit eos.
29 Et statuit procellam eius in auram: & siluęrunt fluctus eius.
30 Et lętati sunt quia siluęrũt: & dęduxit eos in portum voluntatis eorum.
31 Confiteantur dño misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominum.
32 Et exaltent eum in ecclęsia plębis: & in cathedra seniorum laudent eum.
33 Posuit flumia in dęsertũ: & exitus aquarũ in sitim
34 Terram fructiferam in salsuginem: a malitia inhabitantiũ i ea.
35 Posuit dęsertũ in stagna aquarum: & terram sine aqua in exitus aquarum
36 Et collocauit illic ęsurientes: & constituęrunt ciuitatem habitationis
37 Et seminauęrũt agros & plãtauęrũt vineas: et fęcęrunt fructum natiuitatis.
38 Et benedixit eis et multiplicati sũt nimis: & iumẽta eorũ non minorauit.
39 Et pauci facti sunt: & ve-

ctus eius.
A scendũt vsq; ad cælos & dęscẽdũt vsq; ad abyssos: anima eorum in malis tabescębat.
Turbati sunt et moti sũt sicut ębrius: & omnis sapientia eorũ dęglutita est
Et clamauęrunt ad dñm cũ tribularẽt: & de necessitatib⁹ eoꝝ liberauit eos
Et statuit procellam in auram & siluęrũt fluctus eius: & lętati sunt q; siluęrunt.
Et ęduxit eos in portum volũtatis eoꝝ: & de necessitatib⁹ eoꝝ liberauit eos
Confiteantur dño misericordie eius: et mirabilia eius filijs hominum.
Et exaltent eum in ecclęsia plębis: & in cathedra seniorum laudent eum.
Quia posuit flumia i dęsertũ: & exit⁹ aquaꝝ i siti
Terram fructiferã in salsuginem: a malitia inhabitantium in ea.
Posuit dęsertũ in stagna aque: et terram sine aqua in exitus aquarum.
Et collocauit illic ęsurientes: & constituęrunt ciuitatem habitationis.
Et seminauęrũt agros & plãtauęrũt vineas: et fęcęrunt fructum natiuitatis.
Et bñdixit eos et multiplicati sũt nimis: & iumẽta eoꝝ nõ sunt minorata
Pauci facti sunt: & ve-

gurgites eius.
Ascendunt in cælum & dęscendunt in abyssos: anima eorum in afflictione consumitur.
Obstupuęrũt & itremuęrũt q̃si ębri⁹: & vniuersa sapiẽtia eorũ absorpta est
Clamabũt autẽ ad dñm in tribulatione sua: & de angustia ęducet eos.
Statuet turbinẽ in tranquillitatem: & silębunt fluctus eius.
Lętabũtur quoniã quięuerunt: et dęducet eos ad portum quem voluęrũt.
Confiteantur dño misericordiam eius: et mirabilia eius in filios hominũ.
Et exaltent eum in ecclęsia populi: & in cathedra seniorum laudent eum.
Ponet flumia in dęsertũ: & fontes aquarũ in sitim
Terram fructiferam in salsuginem: pre malitia habitatorum eius.
Ponet dęsertum in paludes aquarum: & terram inuiam fontes aquarum
Et collocauit ibi ęsurientes: et formabunt vrbem ad habitãdum.
Et serent agros & plantabunt vineas: & facient fruges germina.
Et benedicet eis & multiplicabũtur nimis: & pecora eorum non minuet.
Imminuta sũt autem &

GALL.	ROM.	HEB.
xati ſunt a tribulatione malorum & dolore.	xati ſunt a tribulatione malorum & dolorum.	afflicta: propter anguſtiã mali & doloris.
40 Effuſa eſt contentio ſup principes: & errare fęcit eos in inuio & nõ in via.	Effuſa eſt cõtentio ſuper principes eorũ: et ſęduxę rũt eos in iuio & nõ i via	Et effundet deſpectionẽ ſup principes: et errare eos faciet i ſolitudine de via.
41 Et adiuuit pauperem de inopia: & poſuit ſicut oues familias.	Et adiuuabit pauperem de inopia: & poſuit ſicut oues familias.	Et ſubleuabit paperẽ de inopia: & ponet quaſi gregem familias.
42 Vidębũt recti & lętabũtur: & omnis iniquitas oppilabit os ſuum.	Vidębũt recti & lętabũtur: & omnis iiquitas oppilauit os ſuum.	Vidębũt recti & lętabũtur: & omnis iiquitas cõtrahet os ſuum.
43 Quis ſapiẽs & cuſtodiet hec: & itelliget miſericordias domini?	Quis ſapiẽs & cuſtodiet hec? & tunc intelliget miſericordias domini?	Quis ſapiẽs & cuſtodiet hec: & itelliget miſericordias domini?

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmꝰ: laus diuina de Chriſto domino/de populo redempto/de ſynagoga ad fidem ſalutaris conuertenda continens prophetiam. EPOS pſalmi.

1 QVod bonꝰ eſt dñs/quoniã miſerator in æuũ
2 Iſi dicãt/a te qui ſũt pie CHRISTE redẽpti.
Quoſq; redęmiſti truculẽta e fauce maligni
Collectos ad te/ex cunctis regionibus orbis.
3 Solis ab exortu/occaſuq; aquilone notoq;.
4 In ſterili mundo errabant vbi & arida cuncta.
Ducere quæ valet ad cælũ via nulla patębat.
5 Et cibus & potus dærant & dogma ſalutis.
Nulla ſalus animis/omnis ſine fine peribat.
6 At pater omnipotens illos miſeratus ab alto
Ad ſę clamantes hac omni mole leuauit.
7 Direxitq; via/ cæli quæ ducit ad vrbem
8 Quæ pietas eius/bonitas q̃ mira loquamur.
9 Qui vacuã mentẽ paſcens/ bonitate repleuit.
10 In tenebris mortiſq; vmbroſæ horrore ſedębãt
Mendici & ferro ſtygio ſub principe vincti
11 Q; domini ęloquium/q; conſiliũ irritarant.
12 Nullus opem q̃is cõfectis morte/ferębat.
13 At patęr oipotens illos miſeratus ab alto
Ad ſę clamãtes hac omni mole leuauit
14 Et tulit ę tenebris necis vmbra: & vincula rupit
15 Quæ pietas eius/bonitas q̃ mira loquamur.
16 Nam ſtyge confracta ferrata repagula fręgit
17 Dęq; lacu extraxit/ſcelus in quẽ merſerat illos
18 Mens foribus lęti hęrens oẽm fugerat eſcam.
19 At pater omnipotens illos miſeratus ab alto
Ad ſę clamantes hac omni mole leuauit
20 Atq; ſuum verbũ miſit/ſanauit & illos
Eripuitq; malo interitu fatoq; ſupremo.
21 Quæ pietas eius/bonitas q̃ mira loquamur.
22 Libamen laudis paniſq; meriq; litemus.
Narręmuſq; opera illius ſolatia mentis.
23 Diſcipuli dominũ qui ſunt in naue ſecuti
Sparſęruntq; fidem cunctis in gentibus olim
24 Vidęrunt opera ipſa dei & miracula in alto
25 Nam validę vt voluit cõmouit ſpũs vndas
Intumuitq; maris (dũ dormit) vaſta procella.
26 Diſcipuli ad cælos tolli hinc & ad ima relabi
Tartara ſę crędunt/aio mala ferre nequibant.
27 Attonitis/omnis ceu potis ſenſus ademptus
28 CHRISTVS at oipotẽs timidos miſerat & ægros
Ad ſę clamantes hac omni mole leuauit
29 Increpuit ventum/ſubitoq; eſt verſus in aurã
Prætumidũ domuitq; ſalum/fluctuſq; repreſſit.
30 Hac causa & lætos tuta in ſtatione locauit
31 Quæ pietas eius/bonitas q̃ mira loquamur.
32 Exaltetq; illum orthodoxæ eccleſia plębis/
Pontificum cathedra exaltetq; & prædicet illũ.
33 Qui poſuit iudæam quã doctrina rigarat
Dęſertam/neq; dans vltra hęc doctrina ſalutẽ.
34 Terra ſalutifera olim/nũc ſaliugine plęna eſt.
Quid cauſæ eſt: vita hoc habitantũ peſſima ſęt.
35 Et gentęs poſuit doctrinæ in ſtagna relictas:
Arida quæ fuerat terram dedit eſſe ſalubrem.
36 In qua qui fuerant epuli vitalis egẽi:
Collocat/ad cæli ſtatuitq; habitacula ciues.
37 Excoluęre animos cręuęre arbuſtula morum
Fęcęre & fructum deus ad quem condidit illos.
38 Et benedixit eis auxitq;/maliſq; pepercit
Qui pecudum vitam viuendo more trahębant
39 Et iuſti in paucos ſunt hac ratione redacti
Quos labor afflixit pariterq; & plaga malorũ.
40 Præfęcitq; malis ſimiles deus/omne nefandum
Qui facere audęrent fidei pietate relicta.
41 CHRISTVS at oipotẽs inopes miſerabit/& q
Eximet/hos vt oues vno concludet ouilli.
42 Gaudębunt recti fœlicia tanta videntes.
Cum ſua nęquitięs omnis/concluſerit ora.
Hæreſis atq; ſuus ſimul hæreſiarcha peribit
Sed nec erunt vltra pro vęris falſa recepta.
Nam vero regnãte deo/vno & pricipe CHRIST
Vęra fides/vęra & lęx/vitaq; & omnia vęra.
Quis ſapiẽs aio hęc meditans & quæ tuã IHES
IHESV cuncta regens/miſeratio mente volua

ADVERTE. Et ſi p̄cedēs ad veterē ſynagogā: p̄ſentē tamē pſalmū ex ſecūdo verſu ad redēptos/id eſt eccleſiā & filij dei cultores pertinęre/& apertā nonnullorū que Chriſtus dñs & dixit & geſſit cōtinere prophetiam. dicit enim dominus in Mattheo/dico autem vobis q̄ multi ab oriente & occidēte venient/& recumbent cū abraham/ iſaac & iacob in regno cælorum. et partim ſecundus et tertius verſus id continent: de regionibus congregauit eos/ a ſolis ortu & occaſu ab aquilone & mari. Et Matthei ſacra hiſtoria. quarta autem hora noctis: venit dominus ad eos ambulans ſuprā mare. & videntes eum ſuprā mare ambulantem: turbati ſunt/ dicentes. quia phātaſma eſt. et pre timore clamauerunt. ſtatimq̄ IHESVS locutus eſt eis dicens. habete fiduciā/ ego ſum: nolite timere. & Petrus ad verbum eius deſcendens de nauicula: ambulabat ſuper aquas/ vt veniret ad eum. videns vero vētum validum: timuit. et cum cepiſſet mergi: clamauit dicens. dñe ſaluū me fac. & cōtinuo IHESVS extendens manū: apprehēdit eum/ & ait illi. modice fidei: quare dubitaſti: & cum aſcendiſſet in nauiculam: ceſſauit ventus. qui autē in nauicula erant: venerūt & adorauerunt eum/ dicentes. vere filius dei es. Sed & idem Mattheus alibi. et aſcendente eo in nauiculā: ſecuti ſunt eum diſcipuli eius. et ecce motus magnus factus eſt in mari: ita vt nauicula operiretur fluctibus. ipſe vero dormiebat. & acceſſerunt ad eum diſcipuli eius: et ſuſcitauerunt eum/ dicentes. dñe ſalua nos: perimus. et dixit eis IHESVS. quid timidi eſtis modice fidei/ tunc ſurgens imperauit ventis & mari: & facta eſt tranquillitas magna. porro homines mirati ſunt: dicētes. qualis eſt hic: quia venti & mare obediūt ei/ Et ꝓpheta hic: a viceſimotertio verſu ad 30 ait. Qui deſcendūt mare in nauibus: facientes operationem in aquis multis/ Ipſi viderunt opera domini: & mirabilia eius in profundo. dixit & ſtetit ſpiritus procelle: & exaltati ſunt fluctus eius. Aſcendunt vſq; ad cælos et deſcendunt vſq; ad abyſſos: anima eorum in malis tabeſcebat. Turbati ſunt et moti ſunt ſicut ebrius: et vniuerſa ſapientia eorū deuorata eſt. Et clamauerunt ad dñm cum tribularentur: et de neceſſitatibus eorū eduxit eos. Et ſtatuit procellam eius in auram: et ſiluerunt fluctus eius. ¶ Id tamen aduerte viceſimoquinto verſu/ vbi legimus dixit et ſtetit ſpiritus procelle: Hieronymū ex hebræo habęre/ dixit et ſurrexit ventus tempeſtatis. quod rectius videtur. nam ſpiritum procelle ſiſti ſiue ſtare/ et ſurgere: oppoſita videntur. ſi quidem illud ſedari et tranquillari: hoc vero agitari et turbari ſignificat. et quo modo etiam ſtabat ſpiritus procelle: ſi eleuati et exaltati ſunt fluctus eius? priora ſequentibus videntur aduerſa. et q̄ non hic de ſtatione et ceſſatione ſpiritus procelle agatur: oſtendit vndetriceſimus verſus/ qui illam ſedationem/ tranquillitatemq̄ inſinuat. et ſtatuit (inquit) procellam eius in auram. quod ſacer Hieronymus apertius interpretatur/ excepto quod per futurum loquitur hoc pacto. ſtatuet turbinem in tranquillitatem. Tralationes/ in ceteris facile conciliabuntur.

¶Canticum pſalmꝰ Dauid. CVII.

1 PAratum cor meum deꝰ/ paratū cor meū: cantabo et pſallam in gloria mea.

2 Exurge pſalterīū et citharа: exurgam diluculo.

3 Confitębor tibi in populis domine: et pſallam tibi in nationibus.

4 Quia magna ſuper cęlos miſericordia tua: et vſq; ad nubes vęritas tua.

5 Exaltare ſuper cęlos deus et ſuper omnem terrā gloria tua: vt liberētur dilecti tui.

¶Canticū pſalmus Dauid. CVII.

PAratum cor meum deus paratū cor meum: cantabo et pſalmum dicam domino.

Exurge gloria mea exurge pſalterium et citharа: exurgam diluculo.

Confitębor tibi in populis domine: et pſalmū dicam tibi inter gentes.

Qm̄ magnificata eſt vſq; ad cęlos mia tua: et vſq; ad nubes vęritas tua.

Exaltare ſuper cęlos deꝰ et ſuper omnem terram gloria tua: vt liberentur dilecti tui.

¶Canticum pſalmus Dauid. CVIII.

PAratum cor meum deus: cātabo et pſallam/ ſed et gloria mea.

Conſurge pſalterium et citharа: conſurgā mane.

Confitębor tibi in populis domine: et cantabo te in nationibus.

Qm̄ magna ſup cęlos miſericordia tua: et vſq; ad æthera vęritas tua.

Exaltare ſuper cęlos deus: et ſuper omnem terram gloria tua.

Vt liberentur dilecti tui:

GALL.	ROM.	HEB.
6 Saluum fac dextera tua & exaudi me: deus locutus est in sancto suo.	Saluum me fac dextera tua et exaudi me/deus locutus est in sancto suo/lętabor et diuidā sichimā: et conuallem tabernaculorum mętibor.	salua dextera tua et exaudi me.
7 Exultabo & diuidam sichimā: & conuallē tabernaculorum dimętiar.		Deꝰ locutꝰ est i sācturio suo: gaudębo diuidam sichem et vallē sochot dęmętiar.
8 Meus est galaad & meꝰ est manasses: et ephraim susceptio capitis mei.	Meus est galaad et meꝰ ē manasses: et ephrē fortitudo capitis mei.	Meus est galaad et meꝰ ē manasse et ephraim hę reditas capitis mei.
9 Iuda rex meus: moab lebes spei mee.	Iuda rex meus moab olla spei mee/in idumæam extendam calciamētum meū: michi allophyli subditi sunt.	Iuda dux meus: moab lebes peluis mee.
10 In idumæā extendā calciamētū meū: michi alięnigene amici facti sunt.		Super idumæā proiiciā calciamentū meū: cū philistim fœderabor.
11 Quis dęducet me in ciuitatem munitam: quis dęducet me vsq; in idumæam?	Quis dęducet me in ciuitatem munitam: aut quis dęducet me vsq; in idumæā?	Quis dęducet me in ciuitatem munitam: quis dęducet me vsq; in idumæam?
12 Nonne tu deꝰ qui repulisti nos? & nō exibis deus in virtutibus nostris?	Nonne tu deus qui repulisti nos? & nō egredięris deus in virtutibꝰ nostris?	Nonne tu deus qui pioceras nos: et non exieras deus in exercitibus nris?
13 Da nobis auxiliū de tribulatione: quia vana salꝰ hominis.	Da nobis auxilium de tribulatione: & vana salus hominis.	Da nobis auxilium i tribulatione: vana est enim salus ab homine.
14 In deo facięmus virtutē: et ipse ad nichilum dęducet inimicos nostros.	In deo facięmus virtutē: et ipse ad nichilum dęducet tribulantes nos.	In deo erimus fortes: et ipe cōculcabit hostes nostros.

TITVLVS. Canticū psalmi Dauid. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Paratū cor meū deus/paratum cor meū: cātabo et psallā in gloria mea. prompta est anima mea ad te laudandū deus meus/prompta est anima mea: concinā & laudabo te/& hoc michi imputabitur ad decus & gloriā. Exurge psalteriū & cithara: exurgā diluculo. excitare laus veteris & noue legis: hic Christꝰ dñs. excitabor diluculo/mane resurgā. Cōfitebor tibi ipplis dñe: & psallā tibi in nationibꝰ. rursus ppheta. O Christe laus vetꝰ & laus noua/laudes tuas patefaciā in populorū cōgregationibꝰ: et laudationes tuas concinam in gentibus. Quia magna est super cælos misericordia tua: & vsq; ad nubes veritas tua. laudabo te i gentibus dñe/quia ingens est misseratio tua supra cælorū altitudinē qua genus humanū eleuas: & fides tua vsq; ad terre nouissima & altissima/cognita est. Exaltare super cælos deus & super oēm terrā gloria tua: vt liberent dilecti tui. quia tanta est misericordia tua et veritas tua tanta/ascende conditor & redēptor noster sup omnē cælorū altitudinē/et hec assumptio et glorificatio tua sit in omni terra cognita/quo cultores tui te tuaq; sequētes a mortalitatis nexibus exuti rebusq; caducis eripiantur. Saluum fac dextera tua & exaudi me: deus locutus est in sancto suo. salua seruos & cultores tuos fortitudine/benignitate & miseratione tua et audi me precantē: deus in me respondit sancto oraculo suo. Exultabo et diuidam sichimam/et conuallem tabernaculorum dimetiar. ab hoc septimo vsq; ad duodecimum versum oraculum dei est et a duodecimo in finem psalmi vox prophete. atq; hoc oraculū et hi/versus vniuersi ex ordine respondent psalmi 59 versibus a septimo in finem eius/eademq; intelligentia.

ADVERTE Primo versu. paratū cor meū deus. ex hebræo non est resumptū: sed interpretes ad valentiorē affectus expressionē resumpsisse videntur. ¶ Itē secundā eiusdē primi versus particulam

cantabo & psallã in gloria mea: ex hebreo sic cõperio/cãtabo & psallã sed et gloria mea. quod hãc preferre videtur sententiã: cantabo & psallã sed & cantare & psallere tibi gloria mea est. ¶ Nono versu. iuda rex meus/moab olla spei mee: Hieronymus i psalmo 59 vertit iuda legifer meus & moab olla lauacri mei/hic autẽ vertit iuda dux meus & moab lebes peluis mee. sed non alius idcirco putetur intellectus.

¶In finem psalmus Dauid. CVIII.

1 DEus laudẽ meã nę tacueris: qa os peccatoris & os dolosi super me apertum est.

2 Locuti sũt aduersũ me lingua dolosa/& sermonib9 odij circũdedęrũt me: et expugnauęrt me gratis.

3 Pro eo vt me diligerent detrahębant michi: ego autem orabam.

4 Et posuęrunt aduersum me mala ꝓ bonis: & odiũ pro dilectione mea.

5 Constitue super eũ peccatorem: & diabolus stet a dextris eius.

6 Cum iudicatur exeat cõdemnatus: et oratio eius fiat in peccatum.

7 Fiãt dies ei9 pauci: et episcopatũ ei9 accipiat alter.

8 Fiant filij eius orphani: & vxor eius vidua.

9 Nutantes transferantur filij eius & mẽdicent: eijciantur de habitationib9 suis.

10 Scrutętur fœnerator omnem substantiam eius: & diripiant alieni labores eius.

11 Non sit illi adiutor: nec

¶In finem psalmus Dauid. CVIII.

DEus laudem meam nę tacueris: quia os peccatoris & dolosi super me apertum est.

Locuti sunt aduers9 me lingua dolosa/& sermonib9 odij circũdedęrt me: et expugnauęrunt me gratis.

Pro eo vt diligerẽt me dętrahębant michi: ego autem orabam.

Posuęrunt aduersus me me mala ꝓ bonis: & odium pro dilectione mea.

Constitue super eũ peccatorem: & diabolus stet a dextris eius.

Cum iudicatur exeat cõdemnatus: & oratio eius fiat in peccatum.

Fiat habitatio eius dęserta: & non sit qui ihabitet in ea.

Fiant dies eius pauci: & ępatũ eius accipiat alter.

Fiant filij eius orphani: & vxor eius vidua.

Commoti amoueantur filij eius et mendicẽt: eijciantur de habitationib9 suis.

Scrutętur fœnerator omnem substantiam eius: et diripiant alięni omnes labores eius.

Non sit illi adiutor: nec

¶Victori Dauid psalm9 CVIIII.

DEus laudabilis mi chi nę taceas: qa os impij & os dolosi contra me apertum est.

Locuti sũt de me lingua mẽdacij/verbis odij circũ dedęrũt me: expugnauęrunt me frustra.

Pro eo qđ eos diligębam aduersabãtur michi: ego autem orabam.

Et posuęrunt contra me malum pro bono: & odium pro dilectione mea.

Constitues super eũ impium: & sathan stet a dextris eius.

Cum fuerit iudicat9 exeat condemnatus: & oratio eius sit in peccatum.

Fiant dies eius parui: episcopatũ ei9 accipiat alter

Sint filij eius pupilli: & vxor eius vidua.

Instabiles vagentur filij eius & mendicẽt: & quęrantur in parietinis suis.

Scrutęt exactor vniuersa que habet: & diripiant alięni labores eius.

Non sit qui eius miserea-

GALL.

sit qui misereatur pupillis eius.

12 Fiant nati eius in interitum: in generatione una deleatur nomẽ eius.

13 In memoriã redeat iniquitas patrũ eius in conspectu domini: et peccatũ matris eiꝰ non deleaṫ.

14 Fiant contra dominum sẽper: et dispereat de terra memoria eorum: pro eo ꝙ non est recordatus facere misericordiam.

15 Et persecutus est hominem inopem et mẽdicũ: et compũctũ corde mortificare.

16 Et dilexit maledictionẽ et veniet ei: et noluit bñdictionẽ et ɋlõgabiṫ ab eo.

17 Et induit maledictionẽ sicut vestimentum: et intrauit sicut aqua in interiora eius: et sicut oleum in ossibus eius.

18 Fiat ei sicut vestimentũ quo operitur: et sicut zona qua sẽper prɋcigitur.

19 Hoc opus eorũ qui dɋtrahũt michi apud dñm: et qui loquunṫ mala aduersus animã meam.

20 Et tu dñe dñe fac mɋcũ propter nomen tuũ: quia suauis misericordia tua.

21 Libera me quia egẽꝰ et paup ego sũ: et cor meũ conturbatũ est intra me.

22 Sicut vmbra cũ dɋclinat ablatus sum: et excussus

ROM.

sit qui misereatur pupillis eius.

Fiant nati eius in interitũ: in vna generatione dɋleatur nomen eius.

In memoriã redeat iniquitas patrũ eius in conspectu domini: et peccatũ matris eius nõ dɋleaṫ.

Fiant contra dominum sẽper: vt dispereat de terra memoria eorum.

Pro eo ꝙ non est recordatus facere misericordiam: et persecutus est hominem pauperem et mẽdicum: et compunctum corde morti tradidit.

Et dilexit maledictionẽ et veniet ei: et noluit bñdictionẽ et ɋlõgabiṫ ab eo.

Et induit se maledictionem sicut vestimentum: et itrauit sicut aqua in interiora eius: et sicut oleũ in ossibus eius.

Fiat ei sicut vestimẽtum quo operiɋṫ: et sicut zona qua semper prɋcingitur.

Hoc opus eorũ ꝙ dɋtrahũt michi apud dñm: et qui loquunṫ mala aduersus animam meam.

Et tu dñe dñe fac mɋcũ miam ꝓpter nomẽ tuũ: quia suauis est mia tua.

Libera me qm̃ egɋnus et paup sũ ego: et cor meũ conturbatum est in me.

Sicut vmbra cũ dɋclinat ablatus sum: et excussus

HEB.

tur: nec qui clɋmens sit in pupillos eius.

Fiat nouissimũ eius interitus: in generatione altera dɋleatur nomen eius.

Redeat in memoriã iniquitas patrum eius apud deum: et iiquitas matris eius non dɋleatur

Sint cõtra dominũ semper: et itereat de terra memoria eorum.

Eo ꝙ non est recordatꝰ facere misericordiã: et persecutus est virum iopem et pauperẽ et compũctũ corde: vt interficeret.

Et dilexit maledictionẽ quɋ veniet ei: et noluit benedictionem quɋ ɋlongabitur ab eo.

Et idutꝰ est maledictione quasi vestimento suo: et ingredietur quasi aqua in viscera eiꝰ: et quasi oleum in ossa eius.

Sit ei q̃si palliũ quo circũdatur: & q̃si cingulũ quo semper accingitur.

Hec est retributio iis ꝙ aduersãtur michi a dño: et qui loquunṫ malũ contra animam meam.

Tu autẽ dñe deꝰ fac mɋcũ ꝓpter nomen tuũ: quia bona est misericordia tua libera me.

Quoniam egẽꝰ et pauper sum: & cor meũ vulneratum est intrinsecus.

Quasi vmbra cum inclinatur abductus sũ: et ex

ſum ſicut locuſte.
23 Genua mea infirmata ſũt a ieiunio: & caro mea immutata eſt propter oleũ.
24 Et ego factus ſũ opprobriũ illis: viderunt me et mouerunt capita ſua.
25 Adiuua me domine deus meus: ſaluum me fac ſcdm miſericordiã tuam.
26 Et ſciãt qa manꝰ tua hec: & tu dñe feciſti eam.
27 Maledicẽt illi & benedices / qui inſurgunt in me confundantur: ſeruus autem tuus lętabitur.
28 Induanť q dętrahũt mihi pudore: & opiãť ſicut diploide confuſione ſua.
29 Cõfitębor dño nimis in ore meo: & i medio multorum laudabo eum.
30 Quia aſtitit a dextris paupis: vt ſaluã faceret a pſequentibꝰ aiam meam

ſum ſicut locuſta.
Genua mea infirmata ſũt pre ieiunio & caro mea immutata eſt ꝓpter oleum: & ego factus ſum opprobrium illis.
Viderũt me & mouerũt capita ſua: adiuua me domine deꝰ meꝰ & ſaluum me fac ꝓpter miam tuã.
Vt ſciãt qa manꝰ tua hec eſt: & tu dñe feciſti ea.
Maledicẽt illi & tu benedices / qui inſurgũt in me confundãtur: ſeruus autem tuus lętabitur.
Induanť q dętrahũt michi reuerẽtia: & operiãť ſicut diploide cõfuſiõe ſua
Confitębor domino nimis in ore meo: & in medio multorũ laudabo eũ.
Quia aſtitit a dextris paupis: vt ſaluã faceret a pſequentibꝰ aiam meã.

euſſus quaſi locuſta.
Genua mea vacillauerũt a ieiunio & caro mea mutata eſt abſq; oleo / & ego factus ſum opprobrium eis: videtes me mouerũt caput ſuum.
Adiuua me domine deꝰ meus: ſalua me ſecundũ miſericordiam tuam.
Et ſciant qm̃ manus tua hec: tu dñe feciſti ea.
Maledicent illi & tu benedices / reſtiterunt & cõfundentur: ſeruus autem tuus lętabitur.
Induanť aduerſarij mei cõfuſione: operiantur q̃ſi veſtimẽto cõfuſione ſua.
Cõfitębor dño vehemẽter i ore meo: & i medio populorũ laudabo eum.
Qm̃ ſtabit a dextris pauperis: vt ſaluet a iudicibꝰ animam eius.

TITVLVS. Ad victoriã pſalmus Dauid. Pſalmus de Chriſto domino. propheta in ſpiritu inducit Chriſtum ad patrem.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Deus laudẽ meã ne tacueris: quia os peccatoris & os doloſi ſuper me apertũ eſt. eterne pater laus mea & preconiũ meũ ne diſſimulaueris / ne ſubſtraxeris a me auxi-
2 lium tuũ: quia conciliũ iniquũ et familiaris proditor meus contra me ſermonẽ ſuũ laxauerũt. Locuti ſunt aduerſũ me lingua doloſa & ſermonibus odij circũdederũt me: & expugnauerũt me gratis. verba in me fuderũt / ore ſubdolo et fallaci / & cõſilijs maleuolentie circũuenerũt me: & nullo mer-
3 to / nulla cauſa adiudicauerũt me morti. Pro eo vt me diligerẽt detrahebant michi: ego autem orabam. pro beneficijs / pro dilectionis operibꝰ que oſtẽdi eis / ipſi blaſphęmabãt me & aduerſabantur
4 michi: ego vero pro ipſis rogabã patrẽ. Et poſuerunt aduerſũ me mala pro bonis: & odiũ pro dilectione mea. & econtrario cũ bonũ ipſis impenderim / malũ rependerunt: cum ipſos dilexerim / ipſi
5 odio in me exarſerũt. Cõſtitue ſuper eũ peccatorẽ / & diabolus ſtet a dextris eius. O pater eterne cũ ipſi incurabiles ſint / et exhibitione bonorũ flectanť ad malũ / & dilectione ad odiũ / ſuper hunc populum / familiarẽ traditorẽ & ſuũ conciliũ prefice impiũ / trade eũ poteſtati maligni / & princeps tene-
6 brarum preualeat ei. Cũ iudicatur exeat condẽnatus: et oratio eius fiat in peccatũ. populus hic / traditor & complex eius cũ veniet ad tribunal iudicij tui / diſcedens ſententiã condẽnationis ferat: &
7 venie ſupplicatio reputetur ei in criminis augmentũ. Fiant dies eius pauci: & epiſcopatũ eius accipiat alter. paruo tempore dignus hac luce habeať: et in prelatura populi huius / traditoris et com-
8 plicum eius ſufficiať alius. Fiant filij eiꝰ orphani: & vxor eiꝰ vidua. priuenť liberi populi huius parẽ
9 tibus ſuis: & ſynagoga eius relinquatur abſq; paſtore. Nutãtes tranſferantur filij eius & mendicẽt: et ejciantur de habitationibus ſuis. vacillãtes in exiliũ mittantur poſteri eius / & erũnoſa mendicita-
10 tis calamitate premãtur: neq; eis i macerijs eorũ detur requies. Scrutetur fœnerator omnẽ ſubſtãtiam eius: & diripiant alieni labores eius. diligenter exploret creditor vniuerſã ſupellectilẽ / gazã / et
11 poſſeſſionẽ populi huius: et alienigene expilẽt quicqd ſibi peperit propriis laboribus. Non ſit illi

adiutor:nec sit qui misereatur pupillis eius.nullus sit qui misereatur populi hui⁹/nec sit qui cōpatia-
tur posteris ei⁹ vllaue miseratione flectat.F iāt nati ei⁹ in interitū:in generatione vna deleat nomē 13
ei⁹.q ab hoc populo orti sūt ruāt in internicionē gladij & belli/nec i longū differat:sed in tēpore ge-
nerationis vni⁹/ppli hui⁹ estimatio et fama fundit⁹ extirpet.I n memoriā redeat iniqtas patrū ei⁹ i 15
cōspectu dñi:& peccatū matris ei⁹ nō deleat.obuerset ante oculos eterni iudicis qcquid deliquerit
patres ei⁹:& peccatū synagoge nō aboleat.F iāt cōtra dñm sēp/& dispeat de terra memoria eorū: 14
p eo q⁹ nō est recordat⁹ facere misericordiā.ad vltima tēpora ptinaces & obdurati maneāt deo rebel
les/& de regione viuorū eradat nomē eorū:eo q⁹ popul⁹ hic nulla misericordia/sed imani crudelita
te est vsus.E t pſecut⁹ est hoiem inopē & mēdicū:& cōpunctū corde mortificare.& eo q⁹ popul⁹ hic 17
crudelitate & insania debacchat⁹ est in Christū dñi/q ppter hoies/homo paup & egenus fact⁹ est &
p delictis eox mēte afflict⁹/crudelitate inquā debacchat⁹ est vt eū morti traderet.E t dilexit male- 18
dictionē & veniet ei:et noluit bñdictionē & elōgabit ab eo.& eo q⁹ ppls hic maluit dei execrationē
& dei execratio & dira vltio cōtinget ei:& nō fuit illi cordi diuina bñdictio & illa pcul fiet ab eo.E t 19
induit maledictionē sicut vestimētū:& itrauit sicut aq̄ in interiora ei⁹ & sicut oleū i ossib⁹ ei⁹.execra-
tione & reprobatione diuina indut⁹ est perinde ac indumēto:& execratio dei penetrauit in aiam ei⁹/
veluti aqua in bibulā terrā/& penetrauit vt liquor oleaginos⁹ in oēs vires & soliditates ei⁹.F iat ei sic- 18
cut vestimētum quo operit:& sicut zona qua sēper p̄cingitur.maledictio/execratio & reprobatio dei
adhereat ei veluti amictus quo amicitur:& veluti cingulum quo semper accingitur.H oc op⁹ eorū 19
qui detrahūt michi/apud dñm:et q loquunt mala aduersus aiam meā.hec merces a deo p̄re meo
iudice eterno/iis q pſequunt me calūnioſe:& q̄ cōciliant vt morti tradāt me.E t tu dñe dñe fac me- 20
cū ppter nomē tuū:qa suauis est misericordia tua.et tu pater eterne dñator me⁹ & de⁹ me⁹ auxilia-
re & fac mecū misericordiā tuā ppter verbū tuū:qa ppicia & clemens est miseratio tua.L ibera me 21
qa egen⁹ & paup ego sū:& cor meū cōturbatū est intra me.eripe me pater qa indig⁹ ope & auxilio
factus sum:& anima intra me anxia/egra & vulnerata est.S icut vmbra cū declinat ablat⁹ sū:& ex- 22
cussus sū sicut locuste.sicut vmbre vestigiū cū sensim deperit sublat⁹ sū:et cito viribꝰ exhaust⁹ i morē
locustarū.G enua mea infirmata sūt a ieiunio:& caro mea imutata est ppter oleū.gress⁹ mei vacilla- 23
uerūt/debiles & ibecilli facti sūt pre fame & inedia:& emarcuit corp⁹ meū absq; adipe & succo vllo.
E t ego fact⁹ sū opprobriū illis:viderūt me & mouerūt capita sua.& ip̄i i pauptate mea & infirmita- 24
te spreuerūt & contemptui habuerūt me:& me in humilitate mea cōtuētes/cōmotione capitū odiū
& exprobrationē suā patefecerūt in me.A diuua me dñe de⁹ me⁹:saluū me fac secundū miam tuā. 25
O pater iuste/dñator & creator auxiliare michi:& in miseratione tua salua me.E t sciāt qa man⁹ tua 26
hec:& tu dñe fecisti eā.et cognoscāt osores & hostes mei qa plaga & pcussio hec tua est:& nō ipsi(et
si iniqua et odiosa volūtate voluerint eā facere)sed tu pater pcussione hāc effecisti.M aledicēt illi et 27
tu bñdices/qui insurgūt in me confūdant:scru⁹ autē tu⁹ letabit.illi ipsi osores mei deuouebūt michi
et tu p̄ bñdictionē tuā michi dabis/q pſequunt me/supplicio eterno afficient:ego autē seru⁹ tu⁹ in
delicijs eternis exultabo.I nduant q detrahūt michi pudore:et operiant sicut diploide cōfusiōe sua. 28
qui aduersant et pſequunt me operiant ignominia:et circūdent vt duplici pallio ignominia sua/in
corpore et in aia/et hac et in altera vita.C ōfitebor dño nimis in ore meo:et in medio multorū lau- 29
dabo eū.patri meo laudes mirifice accrescēt p̄conio meo:et iecclesia magna exaltabo eū.Q uia assi- 30
tit a dextris paupis:vt saluā faceret a persequentibus animā meā.laudabo dñm ore meo in medio
multorū/memor beneficiorū eius/quia affuit michi inopi auxilium/fauor et benignitas eius:vt me
rediuiuū imortalitate vestiret/et eriperet vitā meam ab ijs qui me morti adiudicauerant.

ADVERTE.Tertio versu.vt me diligerēt detrahebāt michi:Hieronymus ex hebræo/p eo q⁹ eos
diligebā aduersabant michi.et hoc magis analogie ex oppositio respōdet.pro amore repēdebāt mi-
chi odiū.diligebā:et ipsi odiebāt.vera tñ littera nra.qa amare debebāt:et odiebāt.qppe q ex lege/
pximū amare tenebant.sed qs magis eorū pxim⁹ q̄ q eis misericordiā assidue faciebat/quotidie di
uino ore suo eos instruēs/i medio eorū cecos illuminās(et si parū fuerat oculos mētis aperuisse:etiā
et corporis aperiebat)leprosos mūdās/surdos audire faciēs/mutos loq/cōtractos et claudos erigēs/
et mortuos suscitās.¶ Q uito versu.Cōstitue sup eū pctōrē:ex hebræo/cōstitues sup eū ipiū.et cō-
sequēs erat vt reliq̄ i quintūdecimū versū vsq; p futurū idicatiui exprimerent.nā(vt in annotatione
21 vers⁹/psalmi 30 dictū iā est)dñs nr̄ tot⁹ bonitatis exēplar neq; optat/neq; iprecat malū inimicis
suis/neq; ipsi Iude pditori suo:sed p̄dicit.qd si factū fuisset:iprecationis sublata fuisset phātasia.qui
hoies sine deo/cōtra pceptū euāgelicū aliqñ abutunt/credētes aut pastorib⁹/aut maiorib⁹ suis/aut
quos nolint hr̄e supiores deouoęre et iprecari et eos maledictiōe q̄dā ferire.hec suggerēte diabolo
fiūt diuinis abutēdo:et vera in caput authorū redit maledictio/cū tamē ex intētione pphete male-
dictio nō sit/sed pphetia et p̄dictio.Et noui qui hoc vano et superstitioso vel(vt sic detestabili⁹ licet
ver⁹ dicā)magico ritu luminibus extinctis/a sacris altarib⁹ vultib⁹ auersis/se turpiter pulueribus

volutantes/hunc psalmū execrādi deuouendiq; studio imurmurarent. proinde antistites inuigilent ne tanta iniuria fiat deo. & ne que nobis ad salutē data sunt & ad diuinā laudē: nobis fiant in perniciem & in dei contumeliā. Quod facile fiet: si hic psalmus peridicatiuū canatur/vt videtur ex hebreo esse vertendū. ¶ Sexto versu. cū iudicatur: ex hebræo/cū fuerit iudicatus. quare rectius videtur dicendū cum iudicabitur. ¶ Nono versu. ejciantur de habitationib⁹ suis: ex hebræo / querantur in parietinis suis. ex hoc querantur in parietinis/in maceriis/in ruinis suis: id intellexerūt interpretes ad eos ejciendos. & consequens posuere/Hieronymus antecedens: & vterq; sensus bonus.

¶ Decimo versu. scrutetur fœnerator omnē substantiā eius: ex hebræo scrutetur exactor vniuersa q̄ habet. & id rectius dictū q̄ fœnerator: quādoquidē ab illo tēpore quo p Vespasianū & Titū mortis dñi vltio facta est/nunq̄ illi gēti defuit exactor qui exploret vniuersa q̄ habet. nā vbicūq; gentiū quingētos ferme supra mille ānos pēdit tributum. & magis suā alijs pecuniā fœnori dat q̄ accipit aliena. Est enī hic vniuersus popul⁹ fœnerator et danista. vt de hac gēte aliud oraculū ipletū videatur: & non defecit de plateis eius vsura & dolus. ¶ Duodecimo versu. fiant nati eius in interitum: ex hebræo/fiat nouissimū eius interitus. quo designari videtur: in fine/morte moriantur secūda. & qđ subiungitur in generatione altera deleatur nomē eius: id insup significare & in regione viuorū non scribantur. ¶ Vicesimo secūdo versu. et excussus sum sicut locuste. de locustis in annotationibus psalmi 104. dictū est. et quomodo gregatim vento turbineue aliquo sublate: in lacum aut fluuiū excutiantur/vt ne vna qdē superstes appareat. ¶ Vicesimo tertio versu. & caro mea imutata est propter oleum: ex hebræo/& caro mea mutata est absq; oleo. quare ad tollendam diaphoniam: legendū potius nobis est preter oleum q̄ propter oleū. & id preter oleū hoc in loco significare ij volunt qui litterature hebraice gnari sunt/quod pingue & succosū substantie est. sic enī inedia confectus (nā & id ieiunium designat) vt aridus factus nichil succulenti/nichilq; pinguis fere sibi tenuerit. ¶ Vicesimo octauo versu. sicut diploide confusione sua. diplois duplex palliū: quo etiam duplex confusio designatur/in hoc mundo scilicet et in altero/in corpore et anima.

Psalmus Dauid. CIX.

1 Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.

2 Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedū tuorum.

3 Virgā virtutis tue ęmittet dominus ex sion: dominare i medio inimicorum tuorum.

4 Tęcum principiū in die virtutis tue in splendoribus sanctorum: ex vtero ante luciferū genui te.

5 Iurauit dominus et non pœnitębit eū: tu es sacerdos in ęternum secundū ordinem melchisedech.

6 Dominus a dextris tuis: confręgit in die ire sue ręges.

7 Iudicabit in nationibus/ implębit ruinas: cōquassabit capita in terra mul

Dauid psalmus. CIX.

1 Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.

2 Donec ponam inimicos tuos: scabellū pedum tuorum.

3 Virgā virtutis tue ęmittet dominus ex sion: dominaberis in medio inimicorum tuorum.

4 Tęcū principium in die virtutis tue in splendoribus sāctorū: ex vtero ante luciferū genui te.

5 Iurauit dñs & non pœnitębit eū: tu es sacerdos in ęternum secundū ordinem melchisedech.

6 Dominus a dextris tuis: cōfringet in die ire sue ręges.

7 Iudicabit in nationibus/ implębit ruinas: cōquassabit capita multa in ter

Dauid canticū. CX.

1 Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.

2 Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum.

3 Virgam fortitudinis tue ęmittet domin⁹ ex sion: dominare in medio inimicorum tuorum. Populi tui duces sponta nei erūt i die fortitudinis tue in montibus sanctis: quasi de vulua orietur tibi ros adolescentie tue.

4 Iurauit dñs & non pœnitębit eū: tu es sacerdos in ęternum secundum ordinē melchisedech.

5 Dñs a dextera tua: pcussit i die furoris sui ręges.

6 Iudicabit i gentibus/ implębit valles: percutiet caput in terra multa.

GALL.	ROM.	HEB.
torum.	ra copiosa.	
8 De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.	De torrente i via bibet: propterea exaltabit caput.	De torrente i via bibet: propterea exaltabit ca put.

TITVLVS. Psalmus Dauid. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. locutꝰ est dñator deus dominatori meo Christo: sede i dextera mea. Donec ponã inimicos tuos: scabellũ pedum tuorũ. nec a sede dextere mee dimoueberis priusq̃ dem iudeos aduersarios tuos qui nolunt te regnare super se: conculcationẽ pedum tuorum. Virgã virtutis tue emittet dñs ex sion: dominare in medio inimicorum tuorũ. baculũ fortitudinis tue proferet deus ex sion/humanitate te induet i terra hebræorũ: tu dominũ habe in medio aduersariorũ tuorũ. Tecum principiũ in die virtutis tue in splendoribꝰ sanctorũ: ex vtero ante luciferũ genui te. tu principiũ & apud te principium in eternitate diuinitatis tue/in claritate et gloria beatorũ omniũ: preorduiaui ante conditionẽ cælorũ/ante mundi exordiũ te ex ventre virgineo nascituru. Iurauit dñs & nõ penitebit eũ: tu es sacerdos in eternũ secundum ordinem melchisedech. iureiurando et irreuocabiliter ꝓtestatus est dominator deus nec iurasse vnq̃ tedebit eũ: tu es pontifex mansurus in sempiternũ/non secundũ ordinationẽ aaron in multitudine pecudũ/victimarũ/& holocaustomatũ/sed secundũ ritũ melchisedech/statuens offerendũ panem et vinũ. Dns a dextris tuis: cõfregit in die ire sue reges. dñator omniũ in oibus et dexter & fauorabilis: cõtriuit ac cõminuit in tẽpore vindicte sue reges & principes qui astiterũt & conuenerunt in vnũ aduersus eũ. Iudicabit in nationibus/implebit ruinas: cõquassabit capita i terra multorũ. Christus dominus legẽ dabit in gentibus/phanorũ & idolorũ demolitiones perficiet/et pricipes demoniorũ in plurimorũ regionibꝰ cõteret. De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput. Christꝰ dñs in peregrinatione mortalis vite multos ipetus tribulationũ ꝑferet/& tandẽ amarissimũ mortis calicẽ gustabit: & ideo potestatẽ sup oia accipiet/& sup oẽs rex regũ et dñs dominantiũ sublimabit.

ADVERTE. Quarto versu. tecũ principiũ in die virtutis tue in splendoribus sanctorum/ex vtero ante luciferũ genui te: Hieronymus ex hebræo/populi tui duces spontanei erunt in die fortitudinis tue in montibus sanctis/quasi de vulua orietur tibi ros adolescentie tue. sed Nicolaus Lira diui Fracisci aut potius Christi dei (quã & Fracisc̃us emulatus est) paupertatis imitator/ita legit. populi tui pricipes in die virtutis tue in decore sãcto/de matrice aurore orieꝫ tibi ros adolescẽtie tue. & q̃d hic dicitur tui principes in die virtutis tue in decore sancto: septuaginta dixerunt/tecum principium in die virtutis tue in splẽdoribꝰ sanctorũ. et huiꝰ loco/de matrice aurore orieꝫ tibi ros adolescẽtie tue; interp̃tati sũt/ex vtero ãte luciferũ genui te/suspicati sint nõnulli potiꝰ diuinã eternãq; Christi generationẽ septuaginta tetigisse q̃ humanã. Sed quia Tertulianus in marchionẽ hunc locum de generatione ex sacrosancto virginis vtero expressit/& totus psalmus de Christo dño secũdũ carnẽ intellectꝰ videꝫ/vt et hoc sede a dextris meis/tu es sacerdos i eternũ secũdũ ordinẽ melchisedech, de torrẽte i via bibet etiã scd̃m q; hebraica veritas habet. q̃propter ratiõi cõsonũ vt & hec particula ex vtero ãte luciferũ genui te: de gñatiõe scd̃m dispẽsationẽ carnis itelligaꝫ. sic eni & id de eterna sapiẽtia/q̃ filiꝰ dei est/dictũ ecclesiasticꝰ itelligi volũt: ab initio & ante secula creata sũ. Sed nũc quẽ ex hebraica veritate sensũ pretendũt aperiendus est. qd paulo ante dictũ est/virgã virtutis tue emittet dñs ex sion: intelligi volunt de directione in potẽtia & virtute Christo dño etiam in carne deo data: sicut scriptũ est. virga directionis virga regni tui. sed hanc directionẽ primũ exercuit i medio inimicorũ suorũ. admirabanꝫ (inquit Mattheus) turbe sup doctrina eius. erat eni docens eos sicut potestatẽ habens: et non sicut scribe eorũ & pharisei. et subdiꝫ populi tui principes in die virtutis tue in decore sancto. acsi diceretur: populi/apostoli et discipuli te sequentes in die virtutis tue in tempore valide directionis & doctrine pulchritudinis incontaminate/in puritate claritudinis sancte (vt exponit Salomon hebræus) quã & dicit Messie inesse ab vtero matris sue/illi inquã populi te sequentes in illo tẽpore effecti sunt & electi principes in gentiũ & populorum directione. quod vero subiungitur/de matrice aurore tibi ros adolescẽtie tue: hoc indicatur de vtero formosissime virginis roscidũ & tenellũ (solo architecto spiritusãcto) augustũ & venerãdũ Christi corpus ꝓcessisse: & tũc quoq; impletũ est Esaie vaticiniũ. Paruulus natus est nobis & filiꝰ datus est nobis/& factus est principatus super humerũ eius/& vocabitur nomẽ eius admirabilis/cõsiliarius/deus/fortis pater futuri scli/priceps pacis. Itẽ & hoc etiãdẽ ꝓphete. Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ & vocabiꝫ nomẽ eꝰ emanuel. est eni virgo illa beatarũ beatissima verbi mater MARIA cũctarũ fœminarũ glia. est inq; rosea illa oi puritate cãdẽs aurora q̃ verũ iustitie solẽ ꝑuenit: ex cuiꝰ purissima substãtia ceu ex quodã fragrãti & odorato rore sacratissimũ Christi dñi tẽplũ spũsãcto/imo & vna eterno ꝑre & filio pluriq;

affabre elaboratum est. & de ea sola terrenũ patrẽ nesciẽs/natus est saluator / vniuersorũq; salus. Quod autẽ inducũt Barachiam iudeũ aut ꝓphetantẽ/aut forte a superiori aliquo nõ vulgatorum ꝓphetarũ mutuantẽ/hoc modo dicentẽ(ait sanctus & benedictus israeli:vos dixistis cora me pusilli sumus absq; patre.redẽptor quẽ ego suscitabo vobis/sine patre erit:sicut scriptum est de matrice aurore tibi ros infantie tue)hoc totum astipulatꝝ expositioni date. quapropter libentius litterę vltimo modo cõuersę expositionem sum prosecutus: q̃ vt Hieronymus habet. populi tui duces spontanei erunt in die fortitudinis tue in mõtibus sanctis/quasi de vulua orietur tibi ros adolescentie tue. tum quia ferunt eum allucinatũ affinitate vocabuli pro decore ponens montes:tum quia id de matrice aurore/de ortu salutaris modestius &(vt sic dicam)auditoribus reuerentius sonare videtur. tametsi matrix & vocabulũ quo vsus est Hieronymꝰ idem sit.sic dictũ:quia inuoluat in latebris vteri fœtum. perinde enim est quod dicit Hieronymꝰ acsi diceremus/de inuolucro vteri orietur tibi ros adolescentie tue.attamen q̃plurimi eorũ qui audiunt:muliebre pudibũdum intelligunt. quod vt a visu aut natura aut lex diuina arceri voluit:ita non sine pudore nominandum/ nisi id circũlocutione honestaq; quadam periphrasi efficias. Sũt etiam qui id in die virtutis tue in decore sancto:intelligi velint/de die missionis profusionisq; spiritus sancti in apostolos & discipulos/in quo maxime sunt cõfirmati & roborati. & hec etiam pia est intelligentia. sed de his tantilla satis sint. ¶ Septimo versu. implebit ruinas: Hieronymꝰ ex hebreo/iplebit valles. quod & aliũ sensum habęre posset/de impletione gratie. tunc enim omnis vallis (iuxta esaie oraculũ) exaltata est/& ois mons humiliatus:& praua & indirecta facta in vias planas. & diabolus superbie caput cõplicesq; eius qui dij gentium habebantur & colebantur:in vniuerso orbe contriti.

HALELVIA. CX.

1 COnfitębor tibi domine in toto corde meo: in cõcilio iustorum & congregatione.

2 Magna opera domini: exquisita in omnes volũtates eius.

3 Confessio & magnificẽtia opus eiꝰ:& iustitia eiꝰ manet in sęculum sęculi.

4 Memoriam fęcit mirabilium suorum misericors & miserator dñs: escam dedit timentibus se.

5 Memor erit in sęculũ testamẽti sui:virtutẽ operũ suoꝝ ānũciabit ppło suo

6 Vt det illis hęrędităt̃ gẽtiũ:opera manuũ eius vęritas & iudicium.

7 Fidęlia omnia mandata eius / confirmata in sęculum sęculi:facta in vęritate

HALELVIA. CX.

CONfitębor tibi domine in toto corde meo:in cõcilio iustorum et congregatione magna opera domini.

Exquisita in omnes voluntates eius/confessio & magnificentia opus eius: & iustitia eius manet in sęculum sęculi.

Memoriam fęcit mirabilium suorũ misericors & miserator dominus: escã dedit timentibus se.

Memor erit in sęculũ testamenti sui/virtutẽ operum suorum annũciabit populo suo:vt det illis hęrędităt̃em gentium.

Opera manuum eius vęritas & iudicium/ fidelia omnia mandata eius/cõfirmata in sęculum sęculi: facta in vęritate & æqui-

HALELVIA. CXI.

Aleph.

CONfitębor domino in toto corde:Beth/ in cõcilio iustorum & cõgregatione. Gimel.

Magna opa dñi:Daleth exquirenda in cunctis voluntatibus suis. He.

Gloria et decor opus eiꝰ: Vau & iustitia eius persę uęrans semper. Zai.

Memoriã fęcit mirabiliũ suorũ: Heth/ clęmens & misericors dñs. Teth.

Escam dedit timentibus se:Ioth/memor erit in sępiternũ pacti sui. Caph.

Fortitudinẽ operum suorum annũciabit populo suo:Lamed/vt det eis hęrędităt̃em gentiũ. Mem.

Opus manuũ eiꝰ vęritas & iudicium:Nun/fidęlia oia p̃cepta eius. Samech.

Firmata in sempiternũ iugiter: Ain/facta in vęri

GALL.	ROM.	HEB.
te & æquitate.	tate.	tate & æquitate. Phe.
7 R edemptionē misit po=	R edēptionē misit pplo	R edēptionē misit popu
pulo suo: mādauit in ęter	suo/mādauit in ęternū te	lo suo: Sade ꝓmādauit in
num testamentū suum.	stamētum suū: sanctū &	eternum pactū suū. Cof.
8 S anctum & terribile no=	terribile nomen eius.	S anctum & terribile no
men eius: initium sapien=	I nitium sapientie timor	men eius: Res / principiū
tie timor domini.	dñi: intellectꝰ bonꝰ omni	sapientie timor dñi. Sin.
9 I ntellectus bonus oībus	bus facientibus eum.	D octrina bona cunctis
faciētibꝰ eū: laudatio eiꝰ	L audatio eius: manet in	qui faciūt eā: Thau / laus
manet in sęculum sęculi.	sęculum sęculi.	eius perseuęrat iugiter.

TITVLVS. HALELV IA. Psalmus de Christo dño. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. C ōfitebor tibi dñe in toto corde meo: in cōcilio iustorū & congre
gatione. magnificabo & testabor laudes tuas dñe totis viribꝰ aie mee: in cetu & sanctorū tuoꝝ in
vnū cōuocatiōe. M agna opa dñi: exquisita in oēs volūtates eiꝰ. istitutiōes sacrificij Christi dñi mi
rifice: excogitate / predefinitoq; in cūctis bñplacitis bone volūtatis eius. C ōfessio & magnificētia
opus eiꝰ: & iustitia eiꝰ manet in seculū seculi. glia & magnidecētia istitutio liturgie / libaminis sacri
ficij eiꝰ: et iustificatio iustificās / pficiēs ac cōsumās manēsq; in sempiternū. M emorią fecit mirabiliū
suorū misericors & miserator dñs: escā dedit timētibꝰ se. instituēs hūc augustū & supuenerandū ri
tū nostri miserꝰ & nos miserat. Christꝰ dñs illū reliquit nobis in monumentū & recordationē sal
uifici trāsitꝰ & imolatiōis eiꝰ & admirandoꝝ q̄ ꝓ nobis gessit operū: iis qui cū in timore veneranꝫ
amāt & colūt / seipsū dedit in cibū. M emor erit in seculū testamēti sui: virtutē operū suoꝝ annūcia
bit pplo suo. V t det illis hereditatē gentiū: opa manuū eius veritas & iudiciū. nō dabit in ppetuū
obliuioni hūc sacratissimū ritū quē mortis sue tpe instituit: fortitudinē & efficatiā libaminū corpo
ris & sanguinis sui manifestabit ecclie fideli in eū credēti. vt elargiaī eis bñdictionē nationū: facri
ficiū hoc oiportēte eiꝰ opificiū / nō vmbra est / sed est ipsum verū / & eterne vite a morte discernit
lū. F idelia oia mādata eiꝰ cōfirmata in seculū seculi: facta in veritate & equitate. vniuersa ꝓcepta
& pollicita dñi circa hūc cōsumatorū finalēq; ritū opus manuū eiꝰ / in veritate mādata sunt & pro
missa / roborata in sempiternū: sancita in fidei & iustificatiōis cōsumatiōe ac ipletiōe. R edēptionē
misit dñs pplo suo: mādauit in eternū testamentū suū. Christꝰ dñs passiōis sue tpe liberationē ab
eterna morte trāsmisit crediturīs in se: & tūc instituit & ꝓcepit in ppetuū memoriale redēptionis
huiꝰ hoc sacrosanctū & augustissimū sacramētū. S anctū & terribile nomē eiꝰ: initiū sapiētie timoꝛ
dñi. attēdite nc cōtaminetis tantū mysteriū / videte ne irreuerēter accedatis / quia sanctū sanctorū
maiestate & reuerētia plenū est nomē eius: ingressus intelligētie beate veneratio dei cū sancto ti
more. I ntellectꝰ bonꝰ oībus faciētibꝰ eū: laudatio eiꝰ manet in seculū seculi. hec itellectualis san
ctio / hec spūalis vitalisq; istitutio / salutaris illis q adiplēt eā: laus et cōmēdatio eiꝰ durat i sēpiternū.

ADVERTE Circa titulū. HALELV IA id est laudate dñm duo sunt vocabula. primū aspiratum
trisyllabū. secūdū monosyllabū. & aspirat in fine apud hebręos: quasi dicerem ꝰ IAH qđ quidē a
in fine aspirari nō nimis a latinoꝝ cōsuetudine abhorret: sicvirgili ꝰ Ah misera Euridicē aia fugiēs
vocabat. ah miseros nautas: sed apud grecos dissyllabū est. nā i & a semp diuise ꝓferūt. sed nos vt
hebręi quādoq; cōiūcte: vt troia iacob dissyllaba. quādoq; diuise vt greci troia iacob trisyllaba. ve
rū siue ꝓferas Iacob iacobꝰ cōiuncte vt hebræi / siue diuise vt græci semp a ꝓduci debęre credide
rim: q; duplex vocalis a / i vnam hic cōtrahat. ꝓferūt eni hebræi Iaacob trisyllabe & ex aa vnū cō
flamꝰ dicētes iacob. corripies tamē secutꝰ grecorū & nōnullorū nec inelegātiū quidē epicorū au
thoritatē. & in hebraicis noibus / cū id ferat latina lingua (est enī in quibusdā hebraice q̄ grece cō
formior & aptior illi lingue exprimēde) hebraicus mos imitādus potius q̄ grecus. & Iacob / Io
seph IHESVS / dissyllabe: iacobus iosęphus / Ioannes trisyllabe potius enunciāda nobis q̄ hec
tetrasyllabe / illa trisyllabe. & in nomine IHESV aspiratio non initiali vocali: sed postponenda.
Nam in nomine tetragrāmato Ioth precedit he / non autem he Ioth. & si cetera violarentur: illud
tamen integrum / inuiolatūq; (quantum lingua sinit) seruari debet. quod & tremat celum & terra /
& qđ benedictū sit in secula amē. & in his noibus presertim in supadmirabili & supmirifico noīe
IHESV argumētū trahere a grecis qui nulla ex parte aspirāt & trisyllabū faciūt: deliriū est. hoc
tamē ab eis libēter accepcrim: vtrāq; syllabā / primā & vltimā (nā duas tātū habet) esse lōgas. Et
id isup vex est HE aspiratione i IHESV / halelu ia Abraham & similibꝰ lenes esse & nō vsq; adeo

dēſam eſſe apud hebræos vt HETH. & apud nos homo/hora/hortus lenem habet aſpirationem ham⁹ autē & horror dēſam. & hec forte occaſio fuit vt in noīb⁹ IHESV/halelu ia/abraham multi dēſerint aſpirationē. ¶ Scdo verſu. magna opera dñi exquiſita: Hieronym⁹ ex hebræo/exquirēda. quo deſignari videt inter obſeruātias diuine volūtatis/ſiue teletas/liturgias/purificatiōes/expiatiōes/iuſtificatiōes/myſteria ſacramēta aut id gen⁹ aliquid/voces: nullā adeo exquirendā vt ſacroſancta panis vinicq; libamina. nō panis & vini corruptibilis: ſed panis qui de celo deſcēdit. & vinum vitis vere: cui⁹ ſolus pater in celeſti regno eſt agricola. non humana opera/ſed opera manuum eius/que ſunt veritas & iudicium.

HALELV IA reūſiōis aggei & zacharie. CXI.

1 BEatus vir qui timet dominum: in mādatis eius volet nimis.

2 Potens in terra erit ſemē eius: generatio rectorum benedicętur.

3 Gloria & diuitie in domo ei⁹: et iuſtitia eius manet in ſęculum ſęculi.

4 Exortum eſt in tenebris lumē rectis: miſericors & miſerator & iuſtus.

5 Iocundus homo qui miſerętur et cōmodat diſponet ſermones ſuos in iudicio: quia in ęternum non commouębitur.

6 In memoria ęterna erit iuſtus: ab auditione mala non timębit.

7 Paratum cor ei⁹ ſpare in dño/cōfirmatū ē cor ei⁹: non cōmouębitur donec deſpiciat inimicos ſuos.

8 Diſperſit dedit pauperibus/iuſtitia ei⁹ manet in ſęculum ſęculi: cornu eius exaltabitur in gloria.

9 Peccator videbit & iraſcęt/dentibus ſuis fremet & tabeſcet: deſideriū peccatorum peribit.

HALELV IA reūſiōis aggei & zacharie. CXI.

BEatus vir qui timet dominum: in mādatis eius cupit nimis.

Potens in terra erit ſemē eius: generatio rectorum benedicętur.

Gloria & diuitie in domo eius: & iuſtitia eius manet in ſęculum ſęculi.

Exortū ē ī tenebris lumē rectis corde: miſericors et miſerator et iuſtus dñs.

Iocundus homo qui miſerętur et cōmodat diſponet ſermones ſuos in iudicio: quia in ęternum non commouębitur.

In memoria ęterna erit iuſt⁹: ab auditu malo nō timębit.

Paratū eſt cor ei⁹ ſpare in dño/cōfirmatū eſt cor eius: non cōmouębit donec videat inimicos ſuos.

Diſperſit dedit pauperibus/iuſtitia ei⁹ manet in ſęculum ſęculi: cornu eius exaltabitur in gloria.

Peccator videbit & iraſcętur/dētib⁹ ſuis fremet & tabeſcet: deſideriū peccatorum peribit.

HALELV IA. Aleph CXII.

BEatus vir qui timet dñm: Beth in mādatis ei⁹ volet nimis. Gimel Potens in terra erit ſemē ei⁹: Daleth/generatio iuſtorum benedicęt. He. Subſtātia & diuitie ī domo eius: Vau/& iuſtitia eius ꝑſeuerās ſemꝑ. Zai. Ortū eſt ī tenebris lumē iuſtis: Heth clemēs et miſerator & iuſtus. Teth. Bon⁹ vir & clemēs et foenerans: Ioth/diſpēſabit verba ſua ī iudicio Caph Quia in ęternū nō cōmouębitur: Lamed/in memoria ſempiterna erit iuſtus. Mem. Ab auditu malo non timebit: Nun/paratū cor eius confidens in domino. Samęch. Firmū cor eius nō timębit: Ain/donec aſpiciat in hoſtibus ſuis. Phe. Diſperſit dedit pauperibus: Sade/iuſtitia ei⁹ ꝑmanet in ęternum: Cof cornu eius exaltabitur in gloria. Reſ. Impi⁹ videbit & iraſcęt Sin/dentibus ſuis frēdet & tabeſcet: Tau/deſiderium impiorum peribit.

y 2

TITVLVS.HALELV IA.Psalmus laus & cõmendatio iustorum/id est imitantium Christũ dominum. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA.Beatus vir qui timet dñm:in mandatis eius volet nimis. initiũ sapientie timor dñi & non id modo/sed nec ab eterna felicitate excludetur homo / cuius fuerit sanctus dñi timor:ille plurimũ dñi legem mandataq; amabit.Potens in terra erit semen eius:generatio rectorum benedicetur.filij/ eius doctrinam exẽplũq; sequentes potẽtes erunt in administratione terrena:neq; id quidem mirũ/ quia talis partus iustorum benedictionẽ a deo cõsequet. Gloria & diuitie in domo eius:& iustitia eius manet in seculũ seculi. splendor & elucentia vite & veras opes in habitaculo eius/in habitaculo viri sancto dei timore prediti : & retributio iustitie eius/retributio imortalis sempiterniq; æui.Exortũ est in tenebris lumẽ rectis : misericors & miserator & iustus.in hoc mundo/in hac tenebrarũ valle iustis humilibus deũ timẽtibus & cũ tremore sermones eius suscipiẽtibus lux dei exorta est/que Christus dñs:propicius & clemens & cuiq; in equitate retribuens.Iocundus homo qui miseretur & cõmodat/disponit sermones suos in iudicio : quia in eternum nõ cõmouebitur. suauis & bonus vir ille qui misericordẽ/miseratorem & iustũ dñm in hoc mundo rectis exortũ imitatus aliis misericordiã impartit & bona sua dispensat/ille aptabit colloquia sua ad nullũ opprimendũ/sed ad iudicandũ recte/in hoc etiam iustũ imitat⁹ dñm:quia a vite rectitudine in perpetuũ non flectetur.In memoria eterna erit iustus:ab auditione mala nõ timebit.imitator timoris/misericordie/miseratiõis & iustitie Christi dñi scribetur in libro vite eterne:in die iudicij a sentẽtia condẽnatorum/a condẽnatione supplicij eterni non formidabit.Paratũ cor eius sperare in dño/confirmatũ est cor eius:nõ cõmouebitur donec despiciat inimicos suos.talis imitatoris diuine iustitie anima prõpta est/nõ in reb⁹ caducis sed in solo dñatore deo sperare: anima eius in bonitate firmata est:& ab ea nõ dimouebitur vsq; in diem nouissimum/ vbi videbit vltionẽ malorũ spirituũ & hominum qui eius vitam / actus & mores aspernati sunt.Dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in seculũ seculi:cornu eius exaltabitur in gloria.dispensauit bona sua/elargitus est indigẽtibus/pauit esuriẽtes/potauit sitiẽtes/aduenas collegit/nudos operuit/ infirmos & incarceratos visitauit/fruct⁹ iustitie eius nõ peribit ineternũ : & cõmutata eius tẽporalis potentia/in beatitudine sublimabitur eterna.Peccator videbit & irascetur/dẽtibus suis fremet & tabescet:desiderium peccatorũ peribit.in nouissimo die qui impie vixerit/pium Christi domini imitatorem eterne glorie ascitum conspiciet/& indignabitur se vnq̃ natum/pre angore animi stridendo dentes allidet & animo deficiet:impiorum cõcupiscẽtie supplicijs deputabuntur eterni.

ADVERTE.Quinto versu.Iocundus homo qui misereꝛ & cõmodat:ex hebræo bonus vir & clemens & fœnerans.grece vero χρηστος ανηρ ο οικτειρων και κιχρων bonus suauisq; vir miserans & cõmodans.sic enim precedente versu οικτειρμων miserator expressit interpres.Iaptc pro miseratore clemens/apponeret & pro miserante(si lingua pateretur)clemẽtiscens.quod vero Hieronymus fœnerãs apposuit/nõ in malã partẽ accipiendũ pro eo qui pro dato fœnus petit ad vsuram.quod & intelligitur facile ex eo q̃ honestiore vocabulo cõmodãs/interpretes sunt vsi.& quomodo etiam bonus esset hoc pacto fœnerãs:cũ ex psalmi 14 versu sexto eiusmodi excludatur ab habitatione tabernaculi dei/a requiescentia mõtis sancti/qui pecuniã(inquit)suã non dedit ad vsuram & munera super innocentẽ nõ accepit / qui facit hec nõ mouebit̃ in eternũ.Sed χρηστος quod interpretes iucũdus verterũt: vtilem/suauẽ & bonũ designat.vt & in epistola ad Sunniã notat Hieronym⁹ supra psalmi 105 versum primum vbi grece hec dictio habetur.quare qui verterunt iucũdum/idem volunt ac bonũ & vtilem.nam & iucundum a iuuando dictũ volunt; cũq; esse qui iuuando eos quos iuuat afficit letitia.Sed quisnã vir magis iuuando letificat:q̃ misereans & clemens/& indigentes subleuans/& insontes in iudicio tutans ac defendens?

HALELV IA.CXII

1 Laudate pueri dñm:
laudate nomen dñi.
2 Sit nomen dñi benedictum:ex hoc nunc et vsq;
in seculum.
3 A solis ortu vsq; ad occasum:laudabile nomẽ dñi
4 Excelsus sup̃ oẽs gentes

HALELV IA.CXII

Laudate pueri dñm:
laudate nomen dñi.
Sit nomẽ domini benedictũ:ex hoc nunc et vsq;
in ęculum.
A solis ortu vsq; ad occasũ:laudate nomen dñi
Excelsus sup̃ oẽs gentes

HALELV IA.CXIII

Laudate serui dñm:
laudate nomen dñi
Sit nomẽ domini benedictum: a modo et vsq;
in ęternum.
Ab ortu sol̃ vsq; ad occasũ e9 laudabile nomẽ dñi
Excelsus sup̃ oẽs gentes

GALL.	ROM.	HEB.
dominus: sup cælos gloria eius.	dominus: & sūper cælos gloria eius.	dominus: supra cælū gloria eius.
5 Quis sicut dñs deus noster qui in altis habitat: & humilia respicit in cælo & in terra?	Quis sicut domin⁹ deus noster qui i altis habitat: & humilia respicit in cælo & in terra?	Quis vt dominus deus noster qui in excelsis habitās: humilia respicit in cælo & in terra?
6 Suscitās a terra inopē: & de stercore ẹrigens pauperem.	Suscitans a terra inopē: & de stercore ẹrigēs pauperem.	Suscitās de terra inopē: & de stercore ẹleuat pauperem.
7 Vt collocet eum cū prīncipibus: cum principib⁹ populi sui.	Vt collocet eum cū prīncipibus: cum principib⁹ populi sui.	Vt eum sedẹre faciat cū principibus: cum principibus populi sui.
8 Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum lętantem.	Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum lętantem.	Qui collocat sterilem in domo: matrem filiorum lętantem.

TITVLVS. HALELV IA. Psalmus: prima laus senarij / magnic⁹ & perfecti hymni / & hymnus Christi domini in cena nouissima. Propheta in spiritu dñm inducit ad discipulos & apostolos.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Laudate pueri dñm: laudate nomē dñi. exaltate mites & hūiles
2 patrem eternū / exaltate dei filium: exaltate spiritū sanctū. Sit nomē dñi benedictū: ex hoc nunc & vsq; in seculū. sit de⁹ vnus / pater verbū & spūssanct⁹ bñdict⁹: ex hac tēporali duratiōe in seculū
3 futurū. A solis ortu vsq; ad occasum: laudabile nomē dñi. nō solū in hac duratiōe & cuo bñdict⁹ sit sed & i oi loco a pfectissimo ad iperfectissimū / a lucidissima nature cōditiōe ad vltimū lucis vestigiū: exaltatū sit nomē ei⁹ & glorificatū. Excelsus sup oēs gētes dñs: & sup celos gūa ei⁹. nec ab re
4 in hoc & in futuro seculo / in omni loco & creatura benedicitur / quia dñs quem laudamus & glorificamus lōge eminētissimus est super vniuersos terre habitatores: & maiestas eius superemines
5 & exaltata super spiritus celestes / naturasq; imortales. Quis sicut dñs deus noster qui in altis habitat: et hūilia respicit in celo & in terra / quis cōparari queat deo nostro / qui in eleuatis thronis / in sublimibus mentibus / in sumnis celorū spiritibus sedet imorat & manet: & cuius obtutib⁹ oia
6 parua & exigua sunt siue i celesti siue in terrena natura. Suscitans a terra inopem: & de stercore erigens pauperē. quis cōparabit deo nostro / cui oia parua sunt / exigua & humilia qui oibus prouidet / nō deserens hominē de paradiso in miseriā deiectū / calamitosum & inopem de humo attollens: & de sterquilinio / summa pauperie pressum eximens / mortuū & ope carentē de terrenis potestatibus suscitans & ad vitam respirare faciens / & de luto & fece peccati repurgans & tustifi-
7 cans eū. Vt collocet eū cū principib⁹: cū principibus populi sui. illū exuscitat & erigit / vt eū tandē
8 annumeret cum summis potestatibus: cū supernis ciuibus celorū. Qui habitare facit sterilem in domo: matrē filiorū letantē. qui inquā deus noster facit vt sterilis pariat / & diu orba / multitudine filiorum mater effecta glorietur: qui tandiu gentilitatē sine prole infecundā in ecclesia collocauit & imunere prolis / filiorum dei parentem effectam / felicem / letaq; effecit.

ADVERTE Circa adiectū titulo / ex paulo hebræo sex psalmos hunc scilicet & quinq; sequētes apud hebræos / magnū & solēnem hymnū appellari. quē in neomenijs id est initijs mensium / qui a silēte luna incipiūt / & in tribus precipuis festis cū maiori celebritate q̄ ceteros hymnos canūt. & insup moris eorū fuisse: nocte pasce sumpto paschali agno / hunc hymnū recūbentes in mensa soleniter recitare. de quo vult & id Matthei itelligi: & hymno dicto exierūt i mōtē oliueti. Vnde & a modo maior michi circa hūc hymnū reuerētia: q̄ credā nō modo sanctos & apostolos / sed & ipsum dñm totius bonitatis authorē / cū suis discipulis sacro & oipotēti ore suo hūc hymnū pronūciasse. Notat etiā hic idem venerabilis burgensiū antistes in titulo semel dictū laudate dñm (id enim halelu ia significat) secūdo iterū in hymni principio laudate pueri dñm / & hic tertio laudate nomen dñi. sicq; nomen laudis ter repetitū est: ad arcanam (vt putat) inuitationē laudis superemminentissime trinitatis. acsi dixisset laudate patrē / laudate verbū / laudate spiritū sanctū. Quod vero subiūgit sit nomē dñi bñdictū: hoc ad vnitatē trihypostatice diuinitatis respiciat. quod sacramentū apostolis palā saluator oim reserauit. dei eni nomē & vni⁹ dei pater / verbū & spūs sanct⁹

Sed & quarto versu. cū dicit excelsus sup oēs gētes dñs: diuinitatis identidē insinuat vnitatē. ergo cū legit psalm⁹: bonū est vt titulus plegat vt trina laudis exprimat cōfessio. & ad id primi versus expositio data ē. Sed dices ecclia certis tpib⁹ hūc titulū vetat psallēdū. Pareas ecclie: hūiliras illa et obedētia laudāda est. sed tūc titulū in linguā tuā cōuerte & dic ante psalmū: LAVDATE DOMINVM. & p illo tēpore/aio ad patrem superimensum/& filiū & spiritū sanctū reuerēter eleuato psalle LAVDATE DOMINVM/laudate pueri dñm/laudate nomē dñi. id eni ecclesie nō vetat ordinatio. Alio autē tpe: cū ꝓprio titulo psalle. Et ꝙ discipuli & apli recte hic pueri noient: nichil a pphetis & sacris eloquijs alienū. nā de eis in Esaia dicit dñs. ecce ego & pueri mei quos dedit michi dñs in signū & portentū israel a dño exercituū qui habitat i mōte sion. Et in Ioāne dñs ad eos: pueri nūqd pulmētariū habetis, Tralatiōes satis cōcordes sūt nec alia annotatiōe egētes.

HALELVIA. CXIII.

1 IN exitu israęl de ægypto: domus iacob de populo barbaro.

2 Facta est iudæa sāctificatio ei⁹: israęl potestas ei⁹.

3 Mare vidit & fugit: iordanis cōuersus ē retrorsū

4 Montes exultauęrunt vt arietes: et colles sicut agni ouium.

5 Quid est tibi mare ꝙ fugisti: & tu iordanis quia uersus es retrorsum.

6 Montes exultastis sicut arietes: et colles sicut agni ouium?

7 A facie domini mota est terra: a facie dei iacob.

8 Qui cōuertit petram in stagna aquarum: & rupē in fontes aquarum.

9 Nō nobis dñe nō nobis: sed noi tuo da gloriam.

10 Super mia tua & vęritate tua: nequādo dicāt gētes vbi est deus eorum.

11 Deus aūt noster in cælo: oia quęcūqꝫ voluit fęcit.

12 Simulacra gentiū argentum & aurum: opera manuum hominum.

13 Os habēt & nō loquent:

HALELVIA. CXIII.

IN exitu israęl de ægypto: domus iacob de populo barbaro.

Facta est iudæa sanctificatio eius/israęl potestas eius: israęl regnauit in ea.

Mare vidit et fugit: iordanis cōuersus est retrorsū.

Montes exultauęrūt vt arietes: & colles velut agni ouium.

Quid est mare ꝙ fugisti: & tu iordanis quare conuersus es retrorsum?

Montes quare exultastis vt arietes: & colles velut agni ouium?

A facie dñi mota est terra: a facie dei iacob.

Qui conuertit solidā petrā in stagnū aque: & rupem in fontes aquarum.

Nō nobis dñe nō nobis sed nomini tuo da gloriā super miam tuā & vęritatem tuā: nequādo dicant gentes vbi est deus eorū.

Deus aūt noster in cælo: sui sum in cælo & in terra oia quęcunqꝫ voluit fęcit.

Simulacra gentiū argentum & aurum: opera manuum hominum.

Os habēt & nō loquent:

HALELVIA. CXIIII.

CVm ęgrederęt israęl de ægypto: domꝰ iacob de pplo barbaro.

Factus est iudas in sanctificationem eius: israęl potestas eius.

Mare vidit et fugit: iordanis cōreuersus ē retrorsū.

Montes subsiliērūt quasi arietes: colles quasi filij gregis.

Quid tibi est mare quia fugisti: iordanis quia conuersus es retrorsum?

Mōtes subsultastis quasi arietes: colles quasi filij gregis?

A facie dñi contremescit terra: a facie dei iacob.

Qui cōuertit petrā in paludes aquaꝝ: silicē in fontes aquarum. CXV.

NOn nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriam.

Propter miam tuā & vęritatē tuam: ne dicant gētes vbi est deus eorum.

Deus autē noster in cęlo: vniuersa q̄ voluit fęcit

Idola gentium argentum & aurum: opus manuū hominum.

Os habēt & nō loquent:

oculos habent et non vi-
dębunt.
14 Aures habent & nō au-
dient: nares habēt & nō
odorabunt.
15 Manus habent & non
palpabunt / pedes habēt
& nō ambulabūt: nō cla-
mabunt in gutture ſuo.

16 Similes illis fiant qui fa-
ciūt ea: & omnes qui con
fidunt in eis.
17 Domus iſrael ſpęrauit in
domino: adiutor eorum
& protector eorum eſt.
18 Domus aaron ſpęrauit
in domino: adiutor eorū
& protector eorum eſt.
19 Qui timēt dñm ſpęraue
runt in dño: adiutor eo-
rū & protector eorū eſt.
20 Domin⁹ memor fuit no
ſtri: & benedixit nobis.
21 Benedixit domui iſrael:
benedixit domui aaron.
22 Bñdixit oīb⁹ qui timent
dñm: puſillis cū maiorib⁹.
23 Adijciat dominus ſuper
vos: ſuper vos & ſuper fi-
lios veſtros.
24 Benedicti vos a dño: qui
fęcit cælum & terram.
25 Cælū cæli dño: terrā au-
tem dedit filijs hominū.
26 Non mortui laudabunt
te domine: neq; oīs qui
dęſcendunt in infernum.
27 Sed nos qui viuimus be-
nedicim⁹ domio: ex hoc
nunc & vſq; in ſęculum.

oculos habent & non vi-
dębunt.
Aures habent & nō au-
dient: nares habent et nō
odorabunt.
Man⁹ habent & nō pal-
pabunt: pedes habent &
non ambulabunt.
Non clamabūt in guttu-
re ſuo: neq; eſt ſpiritus in
ore ipſorum.
Similes illis fiant qui fa-
ciunt ea: & omnes qui cō
fidunt in eis.
Domus iſrael ſpęrauit in
domino: adiutor eorum
& protector eorum eſt.
Domus aaron ſpęrauit
in domino: adiutor eorū
& protector eorum eſt.
Qui timent dñm ſpęrēt
in dño: adiutor eorum &
protector eorum eſt.
Domin⁹ memor fuit no-
ſtri: & benedixit nos.
Bñdixit domū iſrael be
nedixit domū aarō / bñdi
xit oīes timētes ſe dñs:
puſillos cum maioribus.
Adijciat dominus ſuper
vos: & ſup filios veſtros.
Benedicti vos a dño: qui
fęcit cælum & terram.
Cælū cæli dño: terrā au-
tem dedit filijs hominū.
Non mortui laudabunt
te domie: neq; oīes qui
dęſcendunt in infernum.
Sed nos qui viuimus be
nedicimus dñm: ex hoc
nunc & vſq; in ſęculum.

oculos habent & non vi-
dębunt.
Aures habent & nō au-
dient: naſum habent &
non odorabunt.
Manus habent & non
palpabunt pedes habēt
& non ambulabunt: nec
ſonabunt in gutture ſuo.

Similes illis fiant qui fa-
ciunt ea: & omnes qui cō
fidunt in eis.
Iſrael confidit in domi-
no: auxiliator & ptector
eorum eſt.
Domus aaron confidit
in domino: auxiliator &
protector eorum eſt.
Timentes dominū con-
fidūt in domino: auxilia-
tor & protector eorū eſt.
Dominus recordat⁹ eſt
noſtri & benedicet.
Benedicet domui iſrael:
benedicet domui aaron.
Benedicet timētibus do
minū: paruis & magnis.
Addat dominus ſuper
vos: ſuper vos & ſuper fi
lios veſtros.
Benedicti vos a domino:
qui fęcit cælum & terrā.
Cælū cælorū dño: terrā
autē dedit filijs hominū.
Non mortui laudabunt
dñm: nec oēs qui dęſcen-
dunt in ſilentium.
Sed nos benedicęm⁹ do
mino: a modo & vſq; in
ęternum.

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus laus ſynagoge que ex hiſtoria exodi cognoſcitur.

EPOS pſalmi. GALL. ROM. HEB.

1 Liquit vt ęgrediens iſræl ægyptia regna
Atq; domus Iaacob imanem crimine gentẽ.
2 Q7 mare prim⁹ (adhuc reliqs trepidãtib⁹) itrat
Impauidus Iudas: ſua ſanctificatio facta eſt.
Q7q; iſræl ſequitur/ſua tunc eſt facta poteſtas.
3 Fugit vt aſpiciens mare/Iordanisq; receſſit.
4 His ſcopuli & montęs ceſſęre adeũtibus Arnon.
5 Quid mare fugiſti/retro quid Iordanis abiſti?
6 Arietis in morem iuga quid ſaltaſtis ad ima?
Planaq; quid colles/ouium tenuiſtis vt agni?
¶ Immo quid ægypt⁹/regio niſi mortis opacæ?
Quid Pharao/niſi dæmon ſupremuſq; tyrãnus?
Quid mare ſanctificans Iudam/niſi forma lauacri
Quo nos ſctificat CHRISTVS/cui ſũma poteſtas?
Quid mare quid flumen cedens/niſi ſigna/ſupnę
Aduenit vt virtus q̃ materialia cędunt.
Sic montęs etiam & ſcopuli per prona ruentęs
Signa humilis vitæ ſacro de fonte renatis/
Veręæ & ſigna deo ſunt ſimplicitatis amatæ.
7 Aſtitit vt dñs præſens in vertice Sinæ
Sancta dei Iaacob montẽ præſentia mouit.
8 Stagna quoq; ę ſaxo prorũpere iuſſit aquarum
Percuſſo/& rupẽ fontęs dare iuſſit aquarum.
9 Verum ea nõ nobis ſed ſũmo gloria CHRISTO
Qui patris æterni eſt viua & natalis imago
Iccirco et verbum patris & celebrabile nomẽ.
Non nobis igitur/ſed ſit tibi gloria ſumme
10 Nate deo: nam verũ ipſum miſeratioq; ipſa es.
Noſter vbi deus eſt deſiſtite quærere gentes
11 In cælo eſt. illi vt placitum fuit: omnia fęcit.
12 Sed veſtri o gentęs argentũ idola dei ſunt
Aurũq; ac hoim artificũ quos dextera finxit
13 Os licet illa habeãt: nũq̃ tamẽ illa loquũtur.
Non oculi profunt vt poſſint vlla vidęre.
14 Excluduntq; ſonos auręs/ſpiramina nares.
15 Nilq; man⁹ palpãt/pedib⁹ quoq; deficit vſus
Guttur habẽt fruſtra/ſon⁹ eſt i gutture nullo.
16 Ergo illis ſimiles fiant/ſine ſenſibus vllis
Cæciq; & ſurdi/ſine tactu/itione/loquęla
Qui faciunt illa/& quiſquis confidit in illis.
17 In ſummo dño domus iſrælitica fidit
Sũmus & adiutor deus & ꝓtector eorũ eſt.
18 Et domus in dño ſic tota Leuitica fidit.
Sũmus & adiutor deus & protector eorũ eſt.
19 Quiq; timẽt dñm/ſũmo illi in numine fidit.
Sũmus & adiutor deus & ꝓtector eorũ eſt
20 Cui memori noſtri placuit benedicere nobis
21 Et domui iſrælis benedixit/& Aronitis.
22 Omnibus & paruis/magniſq; timẽtibus illũ.
23 Hoc facite vt vos & natos benedicere pergat.
24 Vos benedicti ab eo qui terrã & ſidera fęcit.
25 Et cælum dño eſt/tellus mortalibus ægris
26 Nõ te laudabũt quos pallida diripuit mors
O dñe/aut ſtygiũ qui delabuntur in orcum
27 Sed nos quos vita dignat⁹ es optie XPE
Ex hoc nũc dñm laudabim⁹ vſq; & in eũ

ADVERTE. quia hec eductio populi hebraici de ægypto per Moſen fuit figura liberatiõis generis humani de poteſtate principis tenebras: ideo pſalm⁹ ad allegoriam tractus facile ſue reſtituit veritati. Egyptus: obſcurũ regnũ principis tenebrarũ. dom⁹ iacob: gen⁹ humanũ. Moſes chriſtus dñs. virga moſeos: crux dñi. aqua per quã ſalu⁹ trãſijt popul⁹: baptiſmus. Pharao et exercitus eius in aquis cõtrit⁹: princeps mũdi hui⁹/cum malignis ſub eo poteſtatib⁹. Dom⁹ iſrael: vniuerſus popul⁹ fidelis qui ad veri dei agnitionẽ eſt illuminat⁹/& cuncta plebs ſancta. Domus aaron: pars ſacerdotalis & vniuerſi rei ſacre miniſtri. ergo figura laudis ad iudeos: veritas eius ad nos attinet. ¶ Sextodecimo verſu. ſimiles illis fiant qui faciũt ea: id eſt fiãt ceci/muti/& imobiles. ¶ Viceſimo primo & viceſimoſecũdo verſu/vbi habem⁹ benedixit: ex hebreo habeẽ benedicet. quo innuit ꝓpheta: ſe ad veritatẽ poti⁹ reſpicere q̃ ad figurã. ſiquidẽ benedict⁹ eſt populus hebreorũ in prima liberatiõe ſub primo legiſlatore. ſed hec tam ꝓcul a ſcđa benedictiõe aberat: q̃ Moſes differebat a Chriſto/& veſtigiũ veritatis ab ipa veritate/que adhuc cũ ꝓpheta pſalmũ cõderet futura erat/& nondũ Chriſt⁹ venerat in mundũ. ¶ Viceſimoſexto verſu. neq; oẽs qui deſcendunt in infernum: ex hebreo/nec oẽs qui deſcẽdunt in ſilentiũ. quod per defectum & omnimodã boni & diuine laudis priuationem; nomen ſibi inuenit infernus vt ſilentium dicatur. ſiquidem ſilet illic omne bonum.

HALELV IA. CXIIII.

1 Dilexi quoniã exaudiet dominus: vocẽ orationis mee.
2 Quia inclinauit aurem ſuam michi: & in diębus meis inuocabo.
3 Circundederũt me dolores mortis: & pericula in-

HALELV IA. CXIIII.

Dilexi quoniã exaudiuit dominus: vocem orationis mee.
Quia inclinauit aurem ſuam michi: & in diębus meis inuocabo eum.
Circundederunt me dolores mortis: pericula in-

HALELV IA. CXVI.

Dilexi quoniã exaudies domine: vocem deprecationis mee.
Inclinauit aurem ſuam michi: & in diębus meis inuocabo.
Circũdederũt me funes mortis: & munitiones in

GALL.	ROM.	HEB.
ſerni inuenęrunt me.	ſerni inuenęrunt me.	ſerni inuenęrunt me.
4 T ribulationem & dolo rem inuęni: et nomen do mini inuocaui.	T ribulationē & dolorē inuęni: & nomen domi ni inuocaui.	A nguſtiam & dolorem reperi: & nomen domi ni inuocaui.
5 O domine libera animā meam/miſericors domi nus & iuſtus: et deus no ſter miſerętur.	O domine libera animā meam/miſericors dñs & iuſtus: et deus noſter mi ſerçbitur.	O bſecro domine libera animam meā/clemēs do minus & iuſtus: & deus noſter miſericors.
6 C uſtodiēs paruulos do minus: humiliatus ſum & liberauit me.	C uſtodiēs paruulos do minus: humiliatus ſum & liberauit me.	C uſtodit paruulos do minus: attenuatus ſum & ſaluauit me.
7 C onuertere anima mea in requiem tuā: quia do minus benefęcit tibi.	C onuertere anima mea in requiem tuā: quia do minus benefçcit tibi.	R euertere anima mea in requiem tuam: quia do minus reddet tibi.
8 Q uia ęripuit animā me am de morte/oculos me os a lachrimis: pedes me os a lapſu.	Q uia ęripuit animā me am de morte/oculos me os a lachrimis: pedes me os a lapſu.	Q uia ęruet animam me am de morte/oculos me os a lachrimis: pedes me os ab offenſa.
9 P lacębo domio: i regio ne viuorum.	P lacębo domino i regio ne viuorum.	D ęābulabo corā dño: in terris viuentium.

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu in pſona dñi loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. D ilexi qm̄ exaudiet dñs vocē oronis mee. grato ſuſcepi aio q̄ acce-
2 ptabit deus me⁹: clamorē precis mee. Q uia inclinauit aurē ſuā michi: & in dieb⁹ meis ſuocabo. ex-
audiet oronē meā qa benignitatē & fauorē ſuū p̄rēdit michi: & q̄diu ip̄e vixero ei⁹ opē iplorās cōfu
3 giā ad eū. C ircundederūt me dolores mortis: & pericula inferni inuenerūt me. obſederūt me angu
4 ſtie paſſionis: clauſtra abyſſi terrorib⁹ plena ſuſceperūt me. T ribulationē & dolorē inueni: & nomē
5 dñi inuocaui. afflictionē & pœnā ſuſtinui: & auxiliū omnidominātis dei iplorauī. O dñe libera animā
meā: miſericors dñs & iuſt⁹/& de⁹ noſter miſereť. iplorauī/O de⁹ eterne exime ſpiritū meū/exemit &
liberauit me: qa ꝓpici⁹ dñs/iuſti æquiq; largitor/et dominus de⁹ noſter ad miſerandū propenſus/
6 & apparat⁹. C uſtodiēs paruulos dñs: humiliat⁹ ſū & liberauit me. dñs de⁹ noſter paruulorū et hu-
miliatorū cuſtos eſt: ego depreſſus ſū/anguſtijs mortis vilis & humilis eſtimatus ſum: & dñs eripuit
7 me. C ōuertere aīa mea in requiē tuā: quia dñs benefecit tibi. redi ſpirit⁹ meus in vitā/tribulationis/
8 mortis/inquietudiniſq; imunē: quia deus benefactor/ſuſcitatorq; tuus eſt. Q uia eripuit animā meam
de morte/oculos meos a lachrimis: pedes meos a lapſu. benefactor quidē meus eſt/quia de mortis
nexibus eduxit ſpiritū meū/reuocauit ab inferis vitā meā/omnē i ſempiternū abſterſit ab oculis me
9 is lachrimā: greſſus reſtituit qui vacillare nō poſſunt. P lacębo dño: in regione viuorū. placui hacte-
nus patri eterno dominatori omnium in terris mortalium: a modo illi placens & acceptus ero in
habitatione celeſti/in terra viuentium.

ADVERTE. Tertio verſu. & pericula inferni inuenerūt me: Hieronymus ex hebræo/& munitiones inferni inuenerunt me. quo deſignari videť/& loca inferni terrifica ſuſceperūt me. neq; erū munitiones ſine locis: neq; pericula ſine terroribus. ¶ Quinto verſu. O dñe: Hieronym⁹ ex hebræo/obſecro dñe. vbi in expoſitione Hieronymus notat/neq; vocātis neq; exclamātis/ſed deprecātis primam hic eſſe particulā: que hebraice ANNA dicit: q̄ precor et obſecro ſignificat. q̄ & particula eſt laudis/qua filij hebræorū ſaluatorē honorauerūt/clamāres: benedictus qui venit in noie dñi HOSI ANNA filio dauid. bñdict⁹ qui venit in noie dñi. HOSI ANNA i altiſſimis. ſic Hieronym⁹ ad Damaſū ſcribēs cenſuit eſſe dicendū ſiue malis (vt alij volunt) aſperius & craſſius pnūciare HOSCHI ANNA: ob litterā ſin. quia interdū vt ſ interdū vt ſch pronūciari volunt. nā ſi hebræū interrogo qui nat⁹ ſit inter Rhætos/Vindelicos aut Sicambros: dure ſonat/exaſperatq; loqu[illegible]. ſi quem Tarraco mittit aut Auinio eiſdē de rebus percōtatus fuero: duriciem remittit ac edomat/& propemodum vt dalmata Hieronymus ꝓfert. & ſignificat ſalua obſecro. et ſunt duo vocabula. Sed hec hebraice lingue ſtudioſiores amplius diſcutiant.

GALL.	ROM.	HEB.
HALELVIA.CXV.	HALELVIA.CXV.	
1 C Redidi ꝓpter qđ locutus ſũ: ego autem humiliatus ſũ nimis.	C Redidi ꝓpter qđ locutus ſum: ego autẽ humiliatus ſũ nimis.	C redidi ꝓpter quod locutus ſum: ego autem afflictus ſum nimis.
2 E go dixi i exceſſu meo: omnis homo mendax.	E go dixi i exceſſu mẽtis mee: oĩs homo mendax.	E go dixi i ſtupore meo: omnis homo mendacũ.
3 Quid retribuã dño: ꝓ oĩbus quę retribuit michi?	Quid retribuã dño: pro oĩbꝰ quę retribuit michi?	Quid reddã dño: ꝓ oĩbus que retribuit michi?
4 C alicẽ ſalutaris accipiã: et nomẽ domini iuocabo	C alicẽ ſalutaris accipiã: & nomen dñi inuocabo.	C alicẽ ſalutaris accipiã: et nomen dñi inuocabo.
5 V ota mea dño reddã coram omni populo eiꝰ: preciosa in cõſpectu domini mors ſanctorum eius.	F recioſa i cõſpectu dñi: mors ſanctorũ eius.	V ota mea dño reddã coram oĩ populo eius: glorioſa in conſpectu domini mors ſanctorum eius.
6 O domine quia ego ſeruus tuus: ego ſeruus tuus & filius ancille tue.	O domine ego ſeruꝰ tuus: ego ſeruus tuus & filius ancille tue.	Obſecro dñe ꝙa ego ſeruus tuus: ego ſeruus tuꝰ / filius ancille tue.
7 D iſrupiſti vicula mea tibi ſacrificabo hoſtiã laudis: & nomẽ dñi iuocabo	D iſrupiſti vincula mea: tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.	D iſſoluiſti vicula mea tibi ĩmolabo hoſtiã laudis
8 V ota mea dño reddã in cõſpectu oĩs ppli eius: in atrijs domus domini in medio tui hieruſalem.	V ota mea dño reddã in atrijs domꝰ dñi in cõſpectu oĩs populi eius: in medio tui hieruſalem.	et in noie dñi inuocabo. V ota mea domino reddam in cõſpectu oĩs ppli eius / in atrijs domꝰ dñi: in medio tui hieruſalẽ.

TITVLVS Nullꝰ peculiaris. Pſalmꝰ cõtinuatio ꝓcedẽtis. ꝓpheta in ſpiritu vt in ꝓcedẽte loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. C redidi ꝓpter quod locutꝰ ſũ: ego autẽ humiliatꝰ ſum nimis. ſpem q certã indubitatãq; habui placiturũ me dño in regione viuorũ / quã ob causã orationẽ fidẽter fudi / ni vehemẽter afflictus ſũ. E go dixi i exceſſu meo: oĩs homo mẽdax. ego i illa mea cõſternatione / ma i gnaq; afflictiõe: dixi oĩs hõ declinauit / nõ eſt inſõs a peccato. Q uid retribuã dño: pro oĩbꝰ q̃ retribuit michi / magna dei in me beneficia cogitãs / qd repẽdere dño valebo: ꝓ vniuerſis q̃ impendit michi / C alicẽ ſalutaris accipiã: & nomẽ dñi inuocabo. id rependã dño / poculũ paſſionis ſalutiferũ bibã: & opem eius iplorabo. V ota mea dño reddã corã õni populo eius: ꝓcioſa in conſpectu dñi / mors ſanctorũ eius. deſideratã oblationẽ offerã deo ſpectãte vniuerſa multitudine ppli eius: chara oculis dei ĩmolatio ĩmaculatorũ eius. O dñe qa ego ſeruus tuꝰ: ego ſeruꝰ tuꝰ & filiꝰ ãcille tue. audi obſecrationem meã dñe / qa ego ꝓ oĩbꝰ me tibi ſeruũ offero / ego me tibi offero ſeruũ tuũ filiũ humil' & afflicte virginis ancille tue. D iſrupiſti vincula mea / tibi ſacrificabo hoſtiã laudis: & nomẽ dñi inuocabo. me accinctũ & paratũ & õni ipedimẽto liberũ feciſti / ego meipſũ tibi victimã dicabo: & auxiliũ tuũ implorabo. V ota mea dño reddam in cõſpectu oĩs populi eius: in atrijs domus domini / in medio tui hieruſalem. quam deſiderio deſideraui oblationem deo perſoluam / vniuerſo ſpectante populo extra portam vrbis ſancte / a te vndiq; circundatus o populе hieruſalem.

ADVERTE hunc & precedentẽ pſalmũ: alios interpretari ſolere de ſanctis primitiue eccleſie / q martyrio ſuo deũ glorificauerũt. & hec qdẽ pia meditatio: ſed de veritate q̃ de imitatione itelligẽtu pientior. verũ & in imitatione veritas & in veritate relucet imitatio. quapropter q hãc laudẽ in veritate / vt in lucida ſpecula cõſtitutus cõtẽplatus eſt: facile eã in imitatione vt in imo et obſcuriore loco collocatus contẽplabit. quẽ enim ilico (ſũpto agno) hymnũ humiliata deo mente canebant: an magis ille ad veritatẽ / an ad imitatores ptinebat? & certe licet ad vtrũq; magis tamẽ ad veritatẽ. Nã & imitatio / veritatis ipſius gratia eſt. & qui õnino defigit oculũ in imitatione: ſimilis nimirũ illi qui adorans / mentem ſuã dũtaxat figit in imagine. neq; oculus ille ſatis videt / cuius acies non terminatur in ſole: ſed citra deficiens / parahelio contẽtatur tanq̃ vero ſole. ſol õnis prophetie & laudis deo digne: Chriſtus dñs / deus noſter. ¶ Sexto verſu. o dñe: ex hebræo obſecro dñe eadẽq; ANNA dictio ha-

betur vt in 5 versu p̃cedẽtis psalmi. ¶ Octauo versu. vota mea dño reddã in cõspectu oĩs pplĩ eius/ i atriis dom⁹ dñi in medio tui hierusalẽ. Queres forte cũ dñs nõ sit patri imolat⁹ in vrbe hierusalẽ sed extra portã: quomodo dicit in medio tui hierusalẽ? Si intelligis dñm nõ alloq parietes sed ppl'm et ciues hierusalẽ/et in pfesto dñm imolatũ extra portã/cũ ex oi loco cõueniſſet ppl's ad diẽ festũ: intellectu facile est qđ hic dicit de imolatiõe ei⁹ vota mea dño reddã in cõspectu oĩs pplĩ ei⁹. nã i conspectu toti⁹ pplĩ qui cõuenerat ad diẽ festũ. et quod dicitur in atriis dom⁹ dñi: ga extra portã hierusalem. in medio tui hierusalẽ: idẽtidẽ/quia vndiq; circũdat⁹ populo/et ciuib⁹ vrbis hierusalem.

HALELV IA. CXVI

1 Laudate dñm oẽs gẽtes: laudate eum oẽs populi.

2 Qm̃ cõfirmata est super nos mia ei⁹: et veritas dñi manet in ẽternum.

HALELV IA. CXVI

1 Laudate dñm oẽs gẽtes: & collaudate eũ omnes populi.

2 Qm̃ cõfirmata est super nos mia ei⁹: & veritas dñi manet in ẽternum.

HALELV IA. CXVII

1 Laudate dominũ oẽs gentes: collaudate eũ vniuersi populi.

2 Quia cõfortata est super nos mia ei⁹: et veritas dñi in ẽternum.

TITVLVS. HALELV IA. Psalmus/laus ecclesie gentium ad Christum dominum. Propheta indu cit fideles ex gentibus.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Laudate dñm oẽs gẽtes: laudate eum oẽs pplĩ. Qm̃ cõfirmata est
2 sup nos misericordia ei⁹: et veritas dñi manet i eternũ. exaltate/sãctificate et magnificate eũ vniuer se gẽtiũ gñationes cui⁹ nõ ab re seruiestis/qa vos redemit/suaq; morte dominio suo asciuit: et nõ mo do gẽtes sed et vos oẽs cuiuscũq; ritus formeq; viuẽdi sãctificate/et magnificate eũ. magnificate inq̃ eũ/quia nõ meritis nostris/sed miseratione sola quã cõfirmauit super nos/redemit nos: et fides eius finem non assequetur in sempiternum.

ADVERTE Spiritiferũ christiferũq; Paulũ de hoc psalmo ad cõfortationẽ gentiũ citare testimonium. gẽtes autẽ (inquit) sup misericordia honorate deũ/sicut scriptũ est: cõfitebor tibi in gẽtib⁹ dñe et subdit. et iterũ laudate oẽs gẽtes dñm/magnificate eũ oẽs populi. quod autem premisit super misericordia honorate deum: illud est quod spiritus sanctus in propheta expressit, quoniã confirmata est super nos misericordia eius.

HALELV IA. CXVII.

1 Confitemini dño qm̃ bon⁹: qm̃ in scl'm misericordia eius.

2 Dicat nũc isrl' qm̃ bon⁹: quoniã in scl'm mia eius.

3 Dicat nũc domus aarõ: quoniam in sęculũ miseri cordia eius.

4 Dicant nunc qui timent dominũ: quoniã in sęculum misericordia ei⁹.

5 De tribulatione inuocaui dominũ: & exaudiuit me in latitudine domin⁹.

6 Dominus michi adiutor: non timębo quid faciat michi homo.

7 Dñs michi adiutor: et ego dęspiciam inimicos

HALELV IA. CXVII.

1 Confitemini dño qm̃ bonus: quoniã in sęculum misericordia eius.

2 Dicat nũc isrl' qm̃ bon⁹: quoniã in scl'm mia eius.

3 Dicat nũc dom⁹ aaron: quoniã bon⁹: quoniã in sęculum misericordia ei⁹.

4 Dicant nunc oẽs qui timent dñm quoniã bon⁹: qm̃ in sęculum mia eius.

5 In tribulatione inuocaui dominũ: et exaudiuit me in latitudine dominus.

6 Dominus michi adiutor est: non timębo quid faciat michi homo.

7 Dominus michi adiutor est: & ego vidębo inimi-

HALELV IA. CXVIII.

1 Confitemini domino quoniã bon⁹: qm̃ in ẽternũ misericordia eius.

2 Dicat nũc israęl: quoniã i ẽternũ misericordia ei⁹.

3 Dicat nũc dom⁹ aaron: quoniam in ẽternum misericordia eius.

4 Dicant nunc qui timent dominũ: quoniã in ẽternum misericordia ei⁹.

5 Cum tribularer iuocaui dominũ: et exaudiuit me in latitudine dominus.

6 Dominus meus es; non timębo quid faciat mihi homo.

7 Dominus michi auxilia tor: et ego dęspiciã odien

GALL.	ROM.	HEB.
meos.	cos meos.	tes me.
8 Bonũ est cõfidere i dño: q̃ confidere in homine.	Bonũ est cõfidere i dño: q̃ cõfidere in homine.	Meli9 est spẽrare in dño q̃ spẽrare in homine.
9 Bonũ est spẽrare i dño: q̃ spẽrare in principibus.	Bonũ est spẽrare i dño: q̃ sperare in principibus.	Meli9 est spẽrare i dño q̃ spẽrare in principibus.
10 Omnes gẽtes circuierũt me: & in nomine dñi q̃a vltus sum in eos.	Oes gẽtes circũdederũt me: et in nomine domini vltus sum eos.	Omnes gẽtes circũdederunt me: et in nomine domini vltus sum eas.
11 Circũdantes circũdederunt me: & in nomie dñi quia vltus sum in eos.	Circũdantes circũdederunt me: et in nomine domini vltus sum eos.	Circũdederunt me et circũ sederunt me: sed in nomine dñi vltus sum eas.
12 Circũdederunt me sicut apes/& exarserũt sicut ignis i spinis: & in nomie dñi quia vltus sũ in eos.	Circũdederunt me sicut apes et exarserũt sicut ignis in spinis: et in nomie dñi vindicabor in eis.	Circũdederũt me quasi apes/extincte sũt q̃si ignis spinarũ: in nõie dñi quia vltus sum eas.
13 Impuls9 euersus sũ vt caderẽ: & dñs suscepit me.	Impuls9 versat9 sũ vt caderẽ: et dñs suscepit me.	Impuls9 pellebar vt caderẽ: et dñs sustentauit me.
14 Fortitudo mea & laus mea dominus: et factus est michi in salutem.	Fortitudo mea et laudatio mea domin9: et fact9 est michi in salutem.	Fortitudo mea et laudatio mea dñs: et fact9 est michi in salutem.
15 Vox exultationis et salutis: i tabernacul' iustorũ.	Vox lętitie et salutis: in tabernaculis iustorũ.	Vox laudis et salutis in tabernaculis iustorũ.
16 Dextera dñi fecit virtutẽ dextera dñi exaltauit me dextera dñi fecit virtutẽ.	Dextera domini fecit virtutẽ: dextera domini exaltauit me.	Dextera dñi fecit fortitudinẽ/dextera dñi excelsa: dextera dñi fecit fortitudinem.
17 Non moriar sed viuam: et narrabo opera dñi.	Non moriar sed viuam: et narrabo opera dñi.	Non moriar sed viuã: et narrabo opera domini.
18 Castigans castigauit me dominus: et morti nõ tradidit me.	Castigans castigauit me dñs: et morti nõ tradidit me.	Corripiẽs arguit me dñs et morti nõ tradidit me.
19 Aperite michi portas iustitie/ingressus i eas cõfitębor dño: hec porta dñi iusti intrabunt in eam.	Aperite michi portas iustitie et ingress9 in eas cõfitębor dño: hec porta dñi iusti introibunt per eam.	Apite michi portas iustitie/ingressus eas cõfitębor dño: hec porta dñi iusti intrabunt in eam.
20 Confitębor tibi quoniam exaudisti me: et fact9 es michi i salutem.	Confitębor tibi domine qm̃ exaudisti me: et fact9 es michi in salutem.	Confitębor tibi quoniã exaudisti me: et factus es michi i salutem.
21 Lapidẽ quẽ reprobauerunt ędificãtes: hic fact9 est in caput anguli.	Lapidẽ quẽ reprobauerunt ędificãtes: hic fact9 est in caput anguli.	Lapidẽ quẽ reprobauerunt ędificãtes: factus est in caput anguli.
22 A dño factum est istud: hoc est mirabile in oculis nostris.	A domino factum est: et est mirabile in oculis nostris.	A dño factũ est istud: et hoc est mirabile in oculis nostris.

23 Hec ẽ dies quã fęcit dñs: exultęm⁹ & lętęmur i ea.
24 O domine ſaluũ fac o domine proſperare: benedictus qui venturus in nomine domini.
25 Benediximus vobis de domo domini: deus dom⁹ & illuxit nobis.
26 Conſtituite diẽ ſolennẽ in condenſis: vſq; ad cornu altaris.
27 Deus meus es tu & confitębor tibi: deus meus es tu & exaltabo te.
28 Confitębor tibi quoniã exaudiſti me: & factus es michi in ſalutem.
29 Confitęmini dño quoniam bonus: quoniã i ſęculum miſericordia ei⁹.

Hec dies quã fęcit dñs: exultęm⁹ & lętęmur i ea.
O dñe ſaluũ me fac: o domine bene ꝓſperare.
Benedictus qui venit in nomine dñi/benedixim⁹ vobis de domo domini: deus dñs & illuxit nobis
Conſtituite diem ſolennẽ in confrequentationibus: vſq; ad cornu altaris
Deus meus es tu & confitębor tibi: deus meus es tu & exaltabo te.
Confitębor tibi dñe qm̃ exaudiſti me: & factus es michi in ſalutem.
Confitęmini dño qm̃ bonus: quoniam in ſęculum miſericordia eius.

Hec ẽ dies quã fęcit dñs: exultęm⁹ & lętęmur i ea.
Obſecro dñe ſalua: obſecro dñe ꝓſperare obſecro
Benedictus qui venit in nomine domini: benedixim⁹ vobis de domo domini.
De⁹ dñs & apparuit nobis: frequentate ſolẽnitatem in frondoſis: vſq; ad cornua altaris.
Deus meus es tu & confitębor tibi: deus meus es tu & exaltabo te.
Confitębor dño quoniã bonus: quoniã in ęternũ miſericordia eius.

TITVLVS. HALBLV IA. Pſalmus (vt ſuperior) laus et gratiarũ actio fidelis populi ad Chriſtum dominum. propheta in ſpiritu fidelem populum inducit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. C ōfitemini dño qm̃ bon⁹: qm̃ i ſeculũ miſericordia ei⁹. magnificatẽ dñm qm̃ miſericordia eius confirmata eſt ſuper nos & veritas eius manet in eternũ/ſed & nunc glorificare eũ qm̃ ipſe natura bonus: & vt veritas eius ita & miſeratio ei⁹ nõ habet terminũ. Dicat nũc iſrael qm̃ bon⁹: qm̃ in ſeculũ miſericordia ei⁹. cõfiteat nũc eccleſia q̃ ex iudea ſũpta eſt/hanc nobiſcũ
3 Chriſto dño laudẽ/qm̃ bon⁹: qm̃ in ſeculũ miſericordia eius. Dicat nũc dom⁹ aaron qm̃ bon⁹: qm̃ in ſeculũ miſericordia eius. cõfiteat Chriſto dño vniuerſũ eius ſacerdotiũ/qm̃ ipſe natura bon⁹: qm̃ in
4 ſeculũ miſericordia eius. Dicãt nũc qui timent dñm: qm̃ in ſeculũ miſericordia eius. eandẽ Chriſto dño laudẽ cõfiteant oẽs timorati/martyres/cõfeſſores/virgines/ſeculo abrenunciãtes feruore cæleſtis ſpũſi timoreq; in eũ delinquẽdi/& vniuerſe ſancte plebes confiteant inquã nũc hãc Chriſto dño
5 laudẽ/qm̃ bon⁹: qm̃ in ſeculũ miſericordia ei⁹. De tribulatione inuocaui dñm: & exaudiuit me in latitudine dñs. in afflictione & perſecutionib⁹ tyrãnorũ cõſtitutus iploraui dei & ſaluatoris mei auxilium: et ipſe q natura bon⁹ & miſericors eſt in ſeculũ/rex meus & deus me⁹ ſuſcipiẽs precẽ meã/me in
6 magna letitie/libertatis & poteſtatis ãplitudine reſtituẽs conſolatus eſt me. Dñs michi adiutor: nõ timebo quid faciat michi homo. ſit michi dũtaxat ſaluator & redemptor meus auxilio: et quicquid
7 terrena moliat in me poteſtas/nichil reformidabo. D ñs michi adiutor: & ego deſpiciã ĩmicos meos. ſit michi dũtaxat Chriſtus dñs auxilio: & ego omniũ & ſpiritualiũ & carnaliũ hoſtiũ meorũ mo-
8 9 litiones aſpernabor. Bonũ eſt cõfidere in dño: q̃ cõfidere in homine. Bonũ eſt ſperare in dño: q̃ ſperare in principibus. quid mirũ ſi dño michi adiutore nichil timeã/ſed aſpernet & nichilipendã inimicos meos/quia melius eſt fidere i dño qui ſẽper bonus & miſericors eſt: q̃ i homine qui vtplurimum mal⁹ eſt/inutis & inmiſericors. imo & meli⁹ eſt fidere in dño ſolo qui per ſe oĩa poteſt/& qui omniũ tenet imperiũ: q̃ i omnibus principibus ſeu terrenis ſiue celeſtibus/ qui quicquid poſſunt/id poſſũt
10 exequẽtes eius mandatũ. Oẽs gentes circuierunt me: & in noĩe dñi quia vltus ſum in eos. quid mirum ſi melius dño q̃ homini & q̃ principibus fidere/quia omnimodarũ gentium erroribus impliciti
11 circũdederunt me: & ſolo dñi noĩe inuocato preualui in eos/quis homo/qui principes inuocati/ hoc michi preſtitiſſent/ C ircũdantes circũdederunt me: & in noĩe dñi quia vltus ſum in eos. multiplicibus circuitionibus & molitionibus terreni & ſpiritualium nequitiarũ inſultus ſepiuerũt me:

et ſolo dñi mei noie defēſ⁹ ꝑualui i eos. C ircūdederūt me ſicut apes/et exarſerūt ſicut ignis i ſpinis: 12
et in noie dñi qa vlt⁹ ſū in eos. irruerūt īcircuitu meo caterue hæreticorū vt dēſi globi apū mel i ore
gerētes/ſed letali caude aculeo venenātes/flagrarunt more flāme ſpinarū: extinctiq; ſunt ſola noia
dñi mei potētia/qa ꝑualui i eos. I mpulſus euerſ⁹ ſū vt caderē: & dñs ſuſcepit me. tāt⁹ eorū iper⁹/tā- 13 a 1
ta vis/vt ego ſic quaterer/q̄ parū defuerit q; laberer in errorem: ſed natura bonus & miſericors dñs
vacillātē & iclinatū ſuſtinuit me/ne i tātā p̄cipitarer pniciē. F ortitudo mea & laus mea dñs: & fact⁹ 14
eſt michi in ſalutē. q; oim gentiū/oim tyrānorū/& oim hæreticorū ſuperaui ipet⁹/nō hoc mee vires/
nō michi laus debet/ſed vires mee/robur meū & laudatio mea dñs: & ipſe ſol⁹ fact⁹ eſt ſalus mea ne
laberer in errorē. V ox exultatiōis & ſalutis: in tabernacul' iuſtorū. clamor gaudij/victorie/& ereptio 15
nis a faucib⁹ draconis: i eccleſiis verā dñi fidē/rectā pietatis doctrinā ſequentium. D extera dñi fecit
virtutē/dextera dñi exaltauit me: dextera dñi fecit virtutē. Chriſt⁹ dñs et fortitudo ei⁹ victoriā p̄ſti- 16
tit/Chriſt⁹ dñs ex ꝑſtratione in ſublime me erexit/Chriſt⁹ dñs victoriā dedit. N on moriar ſed viuā: 17
& narrabo opera dñi. bonitate & miſeratiōe ſola dei mei nō tradar ſupplicijs iplorū/ſed aſcribar vite
beatorū: & manifeſtabo poſteris q̄ in me operat⁹ eſt dñs. C aſtigās caſtigauit me dñs: & morti nō tra- 18
didit me. his gentiū/tyrānorū/et hæreticorū ꝑſecutionib⁹/emēdās et ꝓbās corripuit me bon⁹ et mi-
ſericors dñs: et nō pmiſit me in ſēpiternū iteritū corruere. A perite michi portas iuſtitie/et ingreſſ⁹ 19
in eas cōfitebor dño: hec porta dñi/iuſti itrabūt in eā. O luctatores dñi/o doctores ſācti referate mi-
chi viuificas intelligētias antique legis et legis noue/et ego adeptus eas laudabo et glorificabo dñm 20 a 4
hec iuſtitie porta/noua ſcilicet lex/nouaq; ſcriptura Chriſti dñi eſt/ꝑ eā diuine volūtatis factores ad
vitā igredient eternā. C ōfitebor tibi qm̄ exaudiſti me: et fact⁹ es michi in ſalutē. iugiter glificabo et 21
laudabo te dñe qm̄ annuiſti p̄ci mee/aperuiſti michi ſcripturarū ſalutares ingreſſus/et iuſtificationū
tuarū intelligētias: et fact⁹ es ſal⁹ mea. L apidē quē reprobauerūt edificātes: hic fact⁹ eſt i caput an- 22 a 5
guli. petrā iuſtitie quā abiecerūt tanq̄ inutilē ſcribe et phariſei et iudæor⁹ doctores/ea facta eſt i cōū-
ctionē vtriuſq; parietis/i cōcordiā vtriuſq; legis et teſtamēti. A dño factū eſt iſtud et eſt mirabile i ocu 23
lis nr̄is. hec vnio/hec ſcripturarū cōcordia/hec vocatio ad ſalutē vtriuſq; gētis in vnū caput/lapidem
pri⁹ ignorātia et neqtia doctorū legis reprobatū/nō ab hoib⁹ ſed a deo facta eſt: et cum diutinā circa 24 a 6
vniuerſos bonitatē et ſalutis diſpēſationē cōtēplamur/admiratione digna occurrit cōſiderationibus
nr̄is. H ec dies quā fecit dñs: exultem⁹ et letemur in ea. hec ſacra lux qua dñs recōciliauit mūdū/ſed 25
a iudeis reprobat⁹/ea eſt quā cōdidit altiſſim⁹: ſpirituali gaudio et ſācta letitia tripudiem⁹ et hilare-
ſcamus i ea. O domine ſaluū me fac/o dñe bñ ꝓſperare: bñdict⁹ q venit i noie dñi. obſecro dñe ſalu- 26
tē oim operare/obſecro dñe cūcta tua ſint ꝓſpa: laudat⁹/honorat⁹/et glificat⁹ ſit q miſſ⁹ eſt in noie pa 27 a 7
tris eterni. B ndixim⁹ vobis de domo dñi: de⁹ dñs et illuxit nobis. O pplī futuri ānūciauim⁹ vobis hñ 28
dictionē hanc exoptauimuſq; de portis ſion/de ſurgēte eccl'ia fideli: de⁹ ipſe dñs eſt q i mūdū venit:
q̄ ſol iuſtitie exort⁹ eſt nobis. C ōſtituite diē ſolēnē in cōdēſis: vſq; ad cornu altaris. ordinate inſigne 29
celebritatē/in dēſa ppli frequētia vſq; ad āgulū are tēpli. D e⁹ me⁹ es tu/et cōfitebor tibi: de⁹ me⁹ es 30
tu/et exaltabo te. O dñe qui veniſti in noie dñi/qui illuxiſti nobis/qui reprobat⁹ es a iudeis/qui fact⁹ 31 a 8
es caput eccleſie/ingētis ex vtriſq; popnlis edificij/tu de⁹ me⁹ es/cōditor ſaluator et reparator me⁹
et glorificabo te: tu es cōditor/ſaluator et reparator me⁹ et magnificabo te. C ōfitebor tibi qm̄ exau 32
diſti me: et factus es michi in ſalutē. reſumit cōfeſſio ſūpti bñficij ad maiorē gratiarū actionū expreſ-
ſionē/et eadē cū verſu 21 intelligētia. C ōfitemini dño qm̄ bonus: qm̄ i ſeculū miſericordia ei⁹. ei q eſt 33
α et ω/pricipiū et finis/in pricipio et fine eādē tribuit laudē. eſtq; eadē vt primi verſ⁹/itelligētia.
ADVERTE. Tertio verſu. dicat nunc dom⁹ aaron. i pſalmodia gallica nō reſumit ꝑticula qm̄ bon⁹
ſed reſumitur in romana et greca/ſimiliter et in quarto verſu. ¶ Octauo verſu et nono. bonū eſt: ex
hebræo/potius dicēdū melius/ q̄ bonū. et id particula q̄ iuxta ſermonis ꝓprietatē expoſtulare vide
tur. ¶ Decimo/vndecimo/et duodecimo verſu. qa vltus ſū in eos: Hieronym⁹ ex hebræo qa vlt⁹ ſū
eas. etſi Hieronymus hic nō addat in/prepoſitionē: dicit tamē ſcribēs ad Sūniā latinis codicibus ſub
aſteriſco eſſe addendā. quapropter aut addēda eſt aut loc⁹ ille epiſtole viciat⁹ eſt. ¶ Viceſimoquarto
verſu. o dñe ſaluū me fac o dñe bñ proſperare/benedict⁹ qui venit i noie dñi: ex hebræo/obſecro dñe
ſalua obſecro dñe/bñ ꝓſperare obſecro/bñdict⁹ qui venit in noie dñi. qđ nunc legim⁹ ſaluum me fac
me ſupfluit. et hūc verſū legim⁹ ſecundū tralationē romanā. et hic ad integrum habet verbū HOSI
ANNA: vbi ſacer hieronym⁹ iterp̄tat⁹ eſt ſalua obſecro. Hoc ſacro inſpirato oraculo turbe et pueri
hebræorū honorauerūt Chriſtū regē cū hieruſalē itrauit paup et māſuet⁹/inſidēs aſine et pullo eius
iuxta Zacharie oraculū. et regñatiōis ppli ſingul' q̄buſq; dñicis dieb⁹ hui⁹ memoriā i officio prime
recolit et eodē hymno celebrat dñm. et i omni ſupceleſtis panis et bñdictionis calicis aſpectui ppli
exhibitione: inculcat HOSI ANNA et benedictus q venit in noie dñi. ¶ Viceſim⁹ octauus verſus q
viceſimo idē eſt: non reſumitur ex hebræo. ¶ Viceſimus nonus verſus. confitemini: ex Hieronymo p
primam perſonam ſingularē confitebor.

GALL.

THALELV IA.
CXVIII. Aleph.

1 BEati immaculati in via: qui ambulant in lege domini. Aleph.

2 Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum. Aleph.

3 Non enim qui operātur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt. Aleph.

4 Tu mandasti mandata tua: custodiri nimis. Aleph.

5 Vtinam dirigantur vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. Aleph.

6 Tunc non confundar: cū prospexero in omnib⁹ mandatis tuis. Aleph.

7 Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici iudicia iustitie tue. Aleph.

8 Iustificatiões tuas custodiā: non me derelinquas vsquequaq;.

ROM.

THALELV IA.
CXVIII. Doctrina.

1 BEati immaculati in via: qui ambulant in lege domini. Doctrina.

2 Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum. Doctrina.

3 Non enim qui operātur iniquitatē: in vijs ei⁹ ambulauerunt. Doctrina.

4 Tu mandasti mandata tua: custodiri nimis. Doctrina.

5 Vtinam dirigantur vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. Doctrina.

6 Tunc non cōfundar: dū respicio in omnia māda-ta tua. Doctrina.

7 Cōfitebor tibi dñe in directione cordis: in eo qđ didici iudicia iustitie tue. Doctrina.

8 Iustificatiões tuas custodiā: non me derelinquas vsquequaq;.

HEB.

THALELV IA.
CXVIIII. I octonarius.

1 BEati immaculati in via: qui ambulant in lege domini. Beati qui custodiunt testimonia eius: in toto corde requirunt eum.

2 Nec enim qui operātur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt. Tu mandasti precepta tua: custodiri nimis.

3 Vtinam dirigantur vie mee: ad custodienda præcepta tua. Tunc non confundar: cū respexero ad omnia māda-ta tua. Confitebor tibi in directione cordis: cum didicero iudicia iustitie tue.

4 Precepta tua custodiam: ne derelinquas me nimis

PRIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 Beati immaculati in via: qui ambulant in lege domini. Q̄ bonus es dñe qui per spiritū sanctum beatitudinem summāq; felicitatem ijs polliceris: qui se incontaminatos in hoc seculo custodiunt/& qui ij sint ostendis. sunt enim ij qui habita fide seruant mandata tua/ qui te amant super omnia/qui proximos secundū seipsos/qui homicidiū nō faciūt/qui nō adulterantur/qui nō faciunt furtū non falsū testimoniū dicunt/qui honorant patrē & matrem. qua in re contēplor te dñe magnā animarū gerere curā. nam vt corporis elegantia beatum non efficit: neq; eius macula miserum. non ergo de corporis imaculatione & eius incessu & ābulatione hic agitur: sed anime. Et via qua in hoc mundo ad te ambulat anima: mandata tua sunt. & lumē quo illuminatur via illa: fides tua. et incedit per ea: cum operādo non egreditur ea. vt & quis luna aut sole illuminātē per viā terrestrem tādiu incedit: q̄diu motione corporis ab illa nō egreditur aut excedit. Verū dñe cum tu sis veritas/& anima/tua sit imago: cū imaginē meā ad quā sū vt veritas/i speculo cōsidero: video viā suā nichil aliud esse q̄ viā meā. & eā videri ad me ābulare: nichil aliud esse q̄ me ad illā accedere. et q̄to magis descendo tanto maior est illius exaltatio. quare verissime dñe: nichil aliud est nos in lege tua ambulare/q̄ te ad nos accedere/& te ad nos descendere nichil aliud q̄ te nos exaltare. Quis igitur cum propheta nō vere eos beatos iudicabit/qui imaculati ambulāt in lege dñi: cū ad illos descēdat dñs/ cū illos is exaltet qui sūma beatitudo est/& plenissimū paradisi gaudium/ a

a ¶ B eati qui ſcrutantur teſtimonia eius: in toto corde exquirunt eū. Benigniſſime deus: actiuis beatitudinē preſtas ambulantibus in lege tua. & tu etiā preſtas beatitudinē contēplantibus teſtimonia tua: & te totius anime ſue ſtudio requirentibus. Sed que ſunt illa que te teſtātur? Certe oīs creatura tua. nā vt veridico ore tuus ſanctus clamat apoſtolus: inuiſibilia tua a creatura mundi p ea que facta ſunt intellecta cōſpiciunt/ſēpiterna quoq; virtus & diuinitas. ergo qui videt creaturā bonā/nō debet in bonitate creature ſtare: ſed i illa cui⁹ eſt teſtimoniū/& hāc ipſā toto corde reqrere. neq; in creature duratione: ſed in eternitatē conſcendere. neq; in creature vita: ſed ſtatim illā primā immortalitatē que oībus viuentibus vitā preſtat/cogitare. & hec vniuerſa: veluti quedam veſtigia & teſtimonia tua. Neq; voluptas aut dulcedo que a nobis cōprehendi poſſit: ea eſt quā propter ſe requirere debeamus/ſed vt veſtigium & teſtimoniū tue ineffabilis voluptatis & dulcedinis. & qui hoc pacto ſcrutantes contēplantur: te ſolū tota anima ſua requirūt/ et hoc ipſo beati ſunt. beatiores longe futuri: cum ſine enigmate tenuerint quod tāto ſtudio perquiſierūt. Sed que rurſū ſunt teſtimonia tua? Certe etiā & facta eloquia/& vniuerſa pphetarū oracula. Nā qui illa diligēter rimātur: toto deſiderio/toto mentis affectu te querūt. qui grāmatice icumbūt: lingue querūt peritiā. qui logice: ratiocinādi facultatē. rhetorice: aptā accōmodatāq; locutionē. phyſice: rerū motus/et ſenſibiliū rerū agnitionem. muſice: ſonorū harmoniā/et auriū lenociniū quoddā et oblectationē. arithmetice: numerorū ppietatem. geometrie: magnitudinū rationē. aſtronomie & optice: aſtrorū & viſibiliū rerū quandā perceptionē. & hec vniuerſa/beatū efficere non poſſunt: quia nō te toto corde qui es finis finiū/& oīs finis/ſed quecq; ppriū peculiarēq; finē requirit. in quo qui mētē ſiſtit: vaneſcit. vt qui particulares cognitionis fines: in finē ſuū/in finē finiū/in ſūmā ſupremāq; cognitionē ordinare reuocareq; neſcit/q̄ ſapientia eſt. cuius finis/omniū cognoſcibiliū finis: vt ſūme pulchrū/omniū particularīū pulchrorum. Ergo nō rationalis/nō naturalis/nō mathematica diſciplina beatū efficit: ſed ſupramūdana. q̄ dum adhuc iperfecti ſum⁹ & in ſpeculo & enigmate veſtigamus: ex rerū veſtigiis ad te ſurgit/diuinorum eloquiorū pia ſedulaq; perſcrutatione adiuta. que & nobis & ſcīm nos veriſſime theologia eſt. nā hac ſola ex rerū ſe reflectente radio nata cōtēplatione: particularib⁹ finib⁹ trāſcenſis/tota mentis oblectatione perquireris/qui es veritas veritatū/& omniū ſciendorū & perquirendorū vnicus finis. Sed que ſunt teſtimonia tua? Certe ſecundū preſentis loci conſiderationē: eloquia & mandata tua. quia tu illa teſtatus es/illa locutus es/eadem mandaſti atq; precepiſti. & qui illa ſcrutātur ac cuſtodiunt: illi te toto corde exquirūt. & iccirco nimirū beati/i te qui ipſa beatitudo es/iugiter aſſidueq; verſati.

a ¶ N on eni qui operātur iniquitatē: in viis eius ābulauerunt. Cum tu dñe deus michi faciem rectā dederis: ſi ſpeculū faciem tortā referat/hec tortura & obliquitas nō mea eſt/nec a me eſt: ſed a ſpeculo. ita cū æquitas ſit rectitudo: iniquitas eſt quedā obliquitas & a rectitudine vie tue deflexio. que nō tua/neq; a te eſt dñe: ſed a noſtra iperfectione. re vera qui te ſup oīa diligit/& proximū ſecundum ſe/qui nō aſſumit nomē tuū in vanū/non falſū teſtimoniū dicit/aliena nō cōcupiſcit/& reliqua q̄ mādaſti ſeruat: æquitatē operatur/rectitudinē & iuſtitiā. cōtra vero qui quippiā aliud magis q̄ te diligit qui pximū minus q̄ ſe/& tāto magis ſi te cōtēnit aut odit & pximo inuidet/qui falſitate ſine vlla veri reuerētia abutitur/qui aliena cōcupiſcit: iniquitatē/curuitatē/ obliquitatēq; & iniuſtitiā operatur. Et quis non videt ſi vie anime ad deū ſunt amor dei ſupra ſe/& amor pximi ſecundū ſe (aſcēſū inquit purpureū media charitate cōſtrauit ppter filias hieruſalē) eos qui operātur iniquitatē nō ambulare in vijs dñi? qui eni deorſū ābulat: ſurſum non eſt. & qui terreno amore captiuus detinetur in imis: quomodo cū diuino liber & abſolut⁹ deliciabitur in ſūmis/& tāto magis/q ābulat i odio: quomodo ābulat in amore? pinde id fuerit ac q putauerit nocte ābulare idē eſſe atq; in clariſſima ābulare die. Q̄ ſi beati ſunt (vt ſūt) de quibus dicitur/beati imaculati in via qui ābulāt in lege dñi: ex oppoſito q̄ miſeri erūt de qb⁹ vere pnūciatur/nō eni q operāt iniquitatē/in vijs eius ābulauerunt.

a ¶ T u mādaſti mādata tua: cuſtodiri nimis. Medicus qui multum filium diligit: precepta conſeruā de ſanitatis illi tradit/quæ arcte obſeruari mādat ne i aduerſam labatur valitudinem. Ita tu celeſtis pater creator animarū & amator/illarū bonū agnoſcēs: precepta illis tradidiſti/vt ſēper viuere poſſint/& ne in ſpiritualē labātur egritudinē. et quāto ſcis ex trāſgreſſione illorū p̄ceptorū in lōge deterius malū eas pabi q̄ corpora ex trāſgreſſione p̄ceptorū amātis medici: tāto arctius mādas illa cuſtodiri/nō tuū ſed ſolū aiarū bonū intendēs/vt vere benigniſſim⁹ pater miſerās & amās/& idē ſummus aiarū medic⁹. Ergo q imemores nō ſūt ſue ſalutis q̄ finē nō ſit habitura: frequēter cogitare debent et animo replicare/o amator/o ſaluator aiarū tu mādaſti mādata tua cuſtodiri nimis/idq; precari iugiter vt in illis cuſtodiendis non inueniatur incurius/deſidioſus ac ſegnis.

a ¶ V tinam dirigantur vie mee: ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas. Sed quid filius pio in cū patrē medico tā ſedule prouidenti ne in aduerſam labatur valitudinem reſpōdere debeat: niſi vtinam pater dirigantur affectus mei ad cuſtodienda precepta tua? quid anima deo tam piam de ta

curam gerenti: nisi vtinam O conditor meus/largitor & cognitor boni mei dirigatur omnis vo-
luntas mea/omnis motus ad implenda iussa tua: que sola me iustificare possunt: & me iustam/sa-
nam/omni ex parte recte valentem/& immortalem custodire. sed quia non sufficio illos mo-
tus meos voluntarios per quos voluisti me libere incedere/sine auxilio tuo in via rectissima
cōtinere: ideo te precor celestis conditor & opifex superne/dirige illos/& ne sinas extra vagari &
inflecti a rectitudine. & nichil aliud peto cū cōfugio/cum suspiro ad beneficas miserationis tue ad
nos inclinationes tuas qui ex nobis ipsis imbecilli sumus & impotentes/& cum ad te clamo: vti-
nam dirigantur vie mee ad custodiendas iustificationes tuas.

6 ℂ Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

7 ℂ Confitebor tibi in directiōe cordis: in eo q̄ didici iudicia iustitie tue. Sicut filius q̄diu pij patris a
medici precepta seruat/nunq̄ aduersa corporis valitudine turbatur/sed sanus & incolumis gaudet a
& patrem cōmendat eo q̄ tam salubria docuerit eum sanitatis retinēde precepta: ita anima q̄diu
studet mandata celestis patris sui/cōditoris sui/medici sui obseruare/nō cōfunditur/non turbatur
vlla mentis perturbatione/sed gratias agit hilaris/sana & incolumis & leta q̄ tam sancta/tāq̄ sa-
lutaria didicerit precepta/vnde se semp letam sine vlla cōfusione ac turbatione cōseruat. verū ex
opposito sicut iprudens filius qui contēnit precepta pij parētis videns se in grauē morbū sua cul-
pa incidisse/& de proximo triste fatū sibi impendere quod nō potest euitare/ cōfunditur & turba-
tur: hunc in modū & anima que vitalia contēpsit precepta/cū agnouerit grauissimā se contraxisse
noxam/& eternā. quā euitare nō potest iminere mortē/horret/cōfunditur/turbatur. & tristat (sed
sero nimiū) se nō meminisse oraculi/veracis prophete tui/tunc nō cōfundar cū perspexero in oib⁹
mādatis tuis. tristatur & dolet sed tarde nimiū & nimiū suo dāno sui oblitā: q̄ dicere nō possit. cō-
fitebor tibi in directione cordis: in eo q̄ didici iudicia iustitie tue.

8 ℂ Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsq̄quaq̄. Scio creator optime precepta a
tua vitam prestare anime: vt precepta medicorū corpori. scio etiam sine adiutorio tuo me suffice-
re non posse illa implere. fortitudinē tuam agnosco: & debilitatē meam non ignoro. ideo non me
deserat auxiliū tuū vt adiplere possim p̄ceptū tuū. quod scio nō me deseret: q̄diu quæ ad vitā man
das adiplere voluero. Neq̄ enim pater medicus desinit filium adiuuare: q̄diu vult ne ipse egrotet/
patris p̄cepta obseruare. Q̄ si adiutus contēnit/aut ꝓrsus voluntatē suā ad opposita cōuertit: me
rito a patre derelict⁹/mala corporis incurrit/donec ad opem resurgat si forte spe salutis ducit. ita
& qui a te adiuti iustificationis tue instituta spernunt/& ad opposita se cōuertunt: merito a te dese
rūtur/& anime sue patiūtur detrimentum/donec ad te fontem misericordie recurrant/& obserua
tioni mādatorum tuorum se tradant/& firma obedientie tue intentione ad te clament. iustificatio
nes tuas custodiā: non me derelinquas vsquequaq̄.

ADVERTE. Hunc 118 psalmū: ꝓpheta duab⁹ & viginti ogdoadibus/id est octonarijs versuum
distinxit/vnicuiq̄ litterarū hebraicarū elemēto octonos versus tribuēs qui ab illis elementis inci-
piūt/vt oēs versus prime ogdoadis ab Aleph/secunde a Beth/& ita deinceps. Ac si primum octo-
narium qui prepositus est/hoc modo hymnizaremus.

1 Amplum deus mundum regens: insons beatus in via
2 Ad te tua lege means. scrutatus & iussa tua.
3 Actus malos qui faciunt: non ambulant vias tuas.
4 Arcte nimis legem tuam: seruarier tu præcipis
5 Ah dirigas vias meas: legis tuæ custos ero.
6 Aspiciam quæ iusseris: tunc mę pudor non obruet.
7 Aequum tuum cum nouero: recto canam corde tibi.
8 Adusq; mę non deseras: legem tuam custodiam.

Ita & sequētes octonarios per sua elemēta/sed alio & longe quidē diuiniore modo diuin⁹ hymni-
zat propheta. quod carminis gen⁹ in tetrametrū iābicum reuocat Hieronymus. at quod quomo-
docūq̄ & exēpli tantū gratia lusimus/duplici dimetro iambico cōstat. Ceteꝝ q̄ per singula canit
elemēta: nos (vt arbitror) hoc ipso instruit ꝓpheta/in omni creatura vt in signis ei⁹/deum esse lau
dandū. siquidē duo & viginti illa elemēta: primordialiter oīm rerū cōplectunt signa. Preuidebat
etiam (spū dei mōstrāte) has diuinas laudes ad ecclesiā Christi trāsituras. nā he laudes in ecclesia
eius: ab vno quoq̄ sacris ritibus initiato nulla die nō canūtur. & ideo illas quasi sacramento quodā
noue legis: octonario signauit. octonari⁹ enim noue legi mysticus & sacer/que septimū in octauā/
& sabbatū motū in dñicā Christi cōmutauit: vt septenari⁹ veteri legi ob sabbatū accōmodat⁹. ca-
nebat tamē synagoga has laudes/octauā messie expectās: vt & nos cātica synagogæ/beneficā dei
prouidentiam laudantes/& vt figuras noue legis/legis scilicet Christi & gratie venerantes.

HABES igitur cur ad tralationē hebraicā figure hebraicorum elementorum (qualibet occlesre petita) adijciantur. & ad gallicam tralationem illorum elementorum nomina sunt adiecta: & eregione circa initia versuum nostre littere elementis illis quoad fieri licet respondentes. ad tralationem vero romanam/nominum elemētorum hebraicorum significationes. habet enim quodq; nomen huiusmodi elementi peculiarem significationem: quam ex epistola Hieronymi ad Paulam vrbicam cognoscere promptum est. Et idem subiecta descriptione/cum elementorum hebraicorum figuris/nominibus eorum & litteris nostris illis respōdentibus vt magis ad singula quęq; sequentia disponaris/non magno impendio cognoscere valebis.

A	א	Aleph	Doctrina		1	א
b	ב	Beth	Domus/	I	2	ב
g	ג	Gimel	Plenitudo		3	ג
d	ד	Daleth	Tabl'arū		4	ד
h	ה	He	Ista		5	ה
v	ו	Vau	&	II	6	ו
z	ז	Zai	Hec		7	ז
h	ח	Heth	Vita		8	ח
t	ט	Teth	Bonum	III	9	ט
i	י	Ioth	Principiū		10	י
c	כ	Caph	Manus	IIII	20	כ
l	ל	Lamed	Disciplinæ		30	ל
m	מ	Mem	Ex ipsis	V	40	מ
n	נ	Nun	Sēpiternū		50	נ
s	ס	Samech	Adiutoriū		60	ס
a	ע	Ain	Fons	VI	70	ע
p	פ	Phe	Oris		80	פ
ſ	צ	Sade	Iustitia		90	צ
q	ק	Coph	Vocatio	VII	100	ק
r	ר	Res	Capitis		200	ר
s	ש	Sin	Dētium		300	ש
th	ת	Thau	Signa—		400	ת
Lr̄e nr̄e	Lr̄e hebraice	Nomina earum.	Significationes eaꝝ.	Connexiones septem/elementorum hebraicorum/& quid significent.	Insuper & earum numeri.	

¶ Vides insuper septem significationum cōnexiones que non indignam pre se ferunt intelligentiam. que vt septenarius spiritu sancto attribuꝰ est numerꝰ: ita spiritualiter sunt intelligende. Prima est doctrina domus/plenitudo tabularum. que designare videtur doctrinam domus dei/plenitudinem esse vtriusq; legis. nam due sunt tabule prima est mandatorum legis antique que tradita est Mosi typico legislatori. Et secunda est legis noue que enunciata est a Christo domino/vero & non amplius typico legislatore. Secūda cōnexio/ista & hec vita. quo designatur aperte/& in antiqua tabula que veteris legis & decalogi precepta continet & in tabula noua que est lex euangelica vitam consistere. Tertia cōnexio. bonum principium. sed quid principium nisi deus vnus/qui ex ore ipsius per se & absolute veritatis: solus est bonus. Quarta connexio/manus disciplinę. quo nō incōcinne significat operationes ex disciplina legis debere ꝓcedere. Quinta/ex ipsis sempiternum adiutoriū. & quid hoc aliud/nisi ex manibꝰ discipline/ex opationibus instructiois vtriusq; tabule/ex obseruatione legis diuine refrigerium nos assecuturos sempiternū & delitias vite eterne.

Sexta. fons oris iustitia. quo pretendit/sicut fonte potãtur animalia: ita iustitia legis diuine ab ore nostro prodeũte alios potare debemus. neq; enim alius fons oris nostri quo alios reficere debeamus & possimus ad vitam. Septima vocatio capitis dentium signa. quod hanc prefert intelligentiam/vocationem ad Christum dominum qui est caput legis/factam esse diuinis annũciationib⁹/oraculis prophetarũ/sermonibus & predicatiõibus sanctorũ que sunt signa dentiũ. quomodo(diuinus inquit apostolus) credent ei quẽ nõ audierũt? quomodo autẽ audient sine predicante? & rursus/nũquid nõ audierunt? & quidem in oẽm terram exiuit sonus eorũ/et in fines orbis terre verba eorum. Vides itaq; diuinos sermones vocasse vniuersos ad caput vniuersorum qui est Christus dominus superbenedictus in secula seculorũ amen. ¶ Aduerte preterea in his 22 ogdoadibus nullũ esse versum in quo nõ ponat aliqđ horũ duodecim vocabulorũ: via/lex/testimoniũ/mãdatũ/iustificatio/iudiciũ/iustitia/sermo/eloquiũ/verbũ/veritas/bonũ. nisi tertiũ versum 12 ogdoadis excipere velis: vbi & ex hieronymo ꝓ ordinatione(que nichil aliud est q̃ lex)dici poterat iudicio. & hec oia cõspirant in vnũ: & pro lege diuina accipiẽda sunt. res enim eadẽ: noia plura. substantia vna: rationes diuersæ. ¶ At inquies: cur lex diuina tot sortitur noia? Non impẽdio difficilis & anxia respõsio est. LEX dicitur: qꝛ per eam optima queq; deligimus. adde qꝛ diuino nutu scripta: nobis legenda tradita est/qꝛq; nos deo ligat & coherere facit. VIA: quia nos ducit ad deũ/monstrans que agẽda & a quib⁹ abstinendũ abhorrendũq;. TESTIMONIVM: qꝛ multis signis & testib⁹ illam approbauit deus. MANDATVM: qꝛ illã mãdauit ac precepit arcte custodiendã. IVSTIFICATIO: qꝛ ea mediãte iustificamur. IVDICIVM: qꝛ nobis certa & qua falli nõ possumus/regula sit ad iudicãdũ de vnoquoq; actu nostro probe ne an perperã agatur. nam si contra legẽ est: pro culdubio malus. si secũdũ legẽ: bonus/salutaris & viuificus actus est. IVSTITIA: qꝛ forma quedã sit quã obseruando iusti & deo similes efficimur. SERMO/VERBVM/ELOQVIVM: qꝛ ore diuino sit enunciata. VERITAS: quia quicquid prisce fraudis serpens antiquus protoplasti posteritati insꝛ rsit/delet emaculat/detergit/ & hominẽ ad dei imaginem formatum suo restituit exemplari. Et BONVM deniq; dicitur: quia inter diuine bonitatis indulta/nos maxime perficit. & hec de lege completa/que antiquã legem ceu quippiam materiale & nouã ceu formã & perfectionem suam continet: dicta intelligantur. & hec sunt rei vnius nomina multa/& rationes plures. ¶ Quod si etiã approbationem requiras: non operosum fuerit ex sacris eloquijs illam eruere. Quid est enim id psalmi 24. docebit mites vias suas: nisi reserabit mansuetis & mitibus legis sue intelligentias? Et cum dñs in mattheo dixit adolescenti si vis ad vitam ingredi serua mandata: quid aliud est q̃ serua legem/nisi quis morosior defendat mandata non legem/sed partem legis esse: quasi tota lex precepta nõ sit & mãdata. in qua(iuxta catholicã Iacobi)qui in vno offendit: factus est omniũ reus. Sed & mandata & testimonia eadem esse intelliges: ex secundo versu nonedecime ogdoadis. vbi in fine legimus custodiam mandata tua: Hieronymus ex hebræo/custodiam testimonia tua. cum igitur testimonia eadem sint ac mandata/& mandata eadem legi: & testimonia quoq; eadem legi erunt. Ceterum ex quarto versu prime ogdoadis vbi legimus tu mandasti mandata tua: Hieronymus habet tu mandasti precepta. quare mandata & precepta eadem sunt: quod vel absq; probatione tribuendum esset. atqui ex quinto versu eiusdem prime ogdoadis iustificationes sunt precepta. nam vbi illic dicimus ad custodiendas iustificationes tuas: Hieronymus/ad custodienda precepta tua. Vides igitur iustificationes p̃cepta/& p̃cepta mandata/et mandata legem esse. quapropter & iustificationes lex erit. Et simili argumẽto trahes iudicia legem esse. nam quarto versu tertie ogdoadis habemus iustificationes tuas in omni tempore: & Hieronymus iudicia tua in omni tempore. iudicia igitur iustificationes/iustificationes lex: igitur iudicia lex. Sed & consimiliter iustias iudicia esse monstrabit quintus secunde ogdoadis. iustitie igitur lex. & quis nescit dominum promiscue vti sermone pro mandatis? si diligitis me inquit: mandata mea seruate: & paulopost si quis diligit me: sermonem meum seruabit. lex igitur sermo. Et sermo verbum ex primo versu secũde ogdoadis/& verbũ eloquiũ ex quarto. quare & hec lex. Preterea per sextũ vndecime mandata veritas/ & in sexto octauedecime & lex tua iquit veritas. & ꝓ octauũ none lex bonũ. bonũ mi chi (inquit) lex oris tui. ex quibus ratiocinio effectũ est/vniuersa supradicta in legẽ cõcurrere. Qđ dictũ est: ne oporteat nos in sequẽtib⁹ quidnã his noibus intelligendũ sit sepius ammonere. quia si semper idem/& legem diuinã intelliges: mea sententia non errabis. qua nichil admirabilius/nichil illustrius/nichil salutari⁹ sol oculis mortaliũ vnq̃ ingessit: & de qua sola non de hũana iustitia vere dici potest ουθεσπερος ουθεωσσ ουτω θαυμαστοσ. ¶ At cur meditatiõib⁹ poti⁹ q̃ solito comentandi modo hic vsi fuerimus/paucis accipe. qꝛ hi certe octonarij videntur esse quedã cum deo in secessu mentis soliloqua. que quid aliud sunt q̃ meditationes/ cõtemplationes/ piaq; mentis exercitia? Adde qđ & ꝓpheta videt eos/ meditatiões noiare. In octauo secũde ogdoadis

Lex
Via
Testioniũ
Mandatũ
Iustificatio.
Iudicium
Iustitia
Sermo
Eloquium
Verbum
Veritas
Bonum.
Via
Lex
Mandatũ
Lex.
Testioniũ
Lex.
Iustificatio
Lex.
Iudicium
Lex.
Iustitia
Lex.
Sermo
Lex.
Verbum
Lex.
Eloquium
Lex.
Veritas
Lex.

Medi- in iuſtificationibus tuis (inquit) meditabor. in tertia: nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt,
tatio. in ſexta: & meditabor in teſtimonijs tuis que dilexi. in nona: ego vero legem tuam meditat⁹ ſum,
2 in decima: lex tua meditatio mea eſt. in duodecima: niſi q̄ lex tua meditatio mea eſt/tunc forte
3 perijſſem in hūilitate mea. in tertiadecima: quomodo dilexi legē tuā dñe? tota die meditatio mea
6 eſt. & iterū: teſtimonia tua meditatio mea eſt. in quintadecima: adiuua me & ſaluus ero: & medita
9 bor i iuſtificatiōib⁹ tuis ſemp. in octauadecima: mādata tua meditatio mea eſt. vndeuicesima: pre-
10 uenerūt oculi mei ad te diluculo/vt meditarer eloquia tua. & in viceſima ſecūda: cōcupiui ſalutare
12 tuū dñe: & lex tua meditatio mea eſt. Ex his igitur tam frequēter a propheta iculcatis āmonitus:
13 arbitratus ſum meditationū modū aptiſſimū huius pſalmi expoſitioni. & eum meditatus ſum (niſi
13 me mea fallit opinio) qui rudes adhuc & incipientes iuuare poſſit: at qui infra exercitatorū affur-
15 rectiones ſubſideat. illi enim cōſumati ſunt: neq; purgatiōe rudiū/neq; illuminatione proficientiū/
18 ſed ſolo ſuperno illapſu quaſi perfecti egent. quos & deus per ſeipſum doceat: & qui pro nobis
19 vbiuis gentium ſint/orent. ſed de his ſatis. Littera huius prime ogdoadis ex ijs que dicta ſunt ſa-
22 tis apparet conciliata. nunc igitur properemus ad ſecundam.

Beth.

b 1 IN quo corrigit adoleſcētior viam ſuam? in cuſtodiendo ſermones tuos.

Beth

b 2 In toto corde meo exquiſiui te: ne repellas me a mandatis tuis.

Beth.

b 3 In corde meo abſcondi eloquia tua: vt non peccem tibi.

Beth.

b 4 Benedictus es domine: doce me iuſtificationes tuas.

Beth.

b 5 In labijs meis pronunciaui: omnia iudicia oris tui.

Beth.

b 6 In via teſtimoniorū tuorum delectatus ſum: ſicut in oībus diuitijs.

Beth.

b 7 In mandatis tuis exercebor: & conſiderabo vias tuas.

Beth.

b 8 In iuſtificationibus tuis meditabor: nō obliuiſcar ſermones tuos.

Domus.

IN quo corrigit iuuenior viam ſuam? in cuſtodiēdo ſermones tuos.

Domus.

In toto corde meo exquiſiui te: ne repellas me a mandatis tuis.

Domus.

In corde meo abſcondi eloquia tua: vt non peccē tibi.

Domus.

Benedictus es domine: doce me iuſtificationes tuas.

Domus.

In labijs meis pronunciaui: omnia iudicia oris tui.

Domus.

In via teſtimoniorū tuorum delectatus ſum: ſicut in oībus diuitijs.

Dom⁹.

In mandatis tuis exercebor: & conſiderabo vias tuas.

Domus.

In iuſtificationibus tuis meditabor: nō obliuiſcar ſermones tuos.

IN quo corrigit iuuenis ſemitam ſuam? cū cuſtodierit verba tua.

In toto corde meo exquiſiui te: ne errare me facias a mandatis tuis.

In corde meo abſcondi eloquia tua: vt non peccē tibi.

Benedictus tu domine: doce me p̄cepta tua.

In labijs meis narraui: omnes iuſtitias oris tui.

In via teſtimoniorū tuorum delectat⁹ ſum: quaſi in oībus diuitijs.

In pręceptis tuis meditabor: & contemplabor ſemitas tuas.

In iuſtitijs tuis delectabor: nō obliuiſcar verba tua.

SECVNDE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

b In quo corrigit adoleſcentior viam ſuā? in cuſtodiēdo ſermones tuos. Sicut qui in itinere errauit errorē ſuū corrigit quoties obtēperat verbo cuiuſpiā veracis iter illi fideliter oſtendētis: hūcin modū qui iuueniliter viuendo affectus ſuos ſecutus deliquit/corrigit & emendat aie ſue vias/cum a te deus meus qui via es/veritas & vita/recte vie cognitionē requirit / & cū ille imortalis vite vi quā verbū tuum ei in veritate monſtrat cuſtodit. Igitur qui a vera via lapſus eſt: recurrat ad verbum tuū/& legem tuā cuſtodiat/& de emendatione vie ſue nichil hęſitet. nam oībus viam que du

eit ad vitam liberalissime ostendis/& errantes dirigis. nunq̃ dormis: sed semp vigilas. nō in angusto te recipis: sed vbiq; astas vt oēs saluare possis/& errantes ad viam veritatis dirigas. neq; id tibi sufficit: sed que tua est bonitas/ sancti verbi tui precones mittis: qui clamēt trāseūtibus si quis parvulus est: veniat ad me. & insipientibus. venite: comedite panē meum/& bibite vinū/quod miscui vobis. reliquite infantiā & viuite: & ambulate pervias prudentie. hos sermones qui custodit/q̃is perdite & iuueniliter vixerit: nōne in melius viam suā cōuertit/nōne laudabilissime cōmutat mores suos/si quis igitur roget in quo corrigit adolescētior viam suam: que respōsio certior/que dari possit accōmodatior/que verior/q̃ in custodiendo sermones tuos?

2 ¶ In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mandatis tuis. Dñe deus meus/arbitriū nostrum cere assimilat: que presente sole liquescit/& eo absente/& quantū in se est durescit. ita fidelis/tota aia sua te querens/solem iustitie te sentit presentē/& ideo calore amoris tui liquescēs per oia mādata tua se dilatat & diffundit. si autē te absentas & gratiā tuam retrahis (vt cæra lumine solis & eius radio substracto) mens paulatim cōtrahit/induratur/& se subtrahit a mādatis tuis: & ad terrena opera tanq̃ densa/dura/opaca/& ponderosa labitur. & hoc est te eam a mandatis tuis repellere: eam sibi ipsi relinquere & sinere a via recta aberrare. Et multi iam errauerunt: quia nimium ꝓprie virtuti cōfidentes/putabant se errare nō posse. sic enim vnus olim dixit dño vite eterne: & si oportuerit me mori tecū/nō te negabo. qui vt propriā fragilitatē agnoscēret: repulsus est/ & sibi ipsi derelictus. & modico interstite tēporis interuallo / ter dominū vite negauit. Ergo quicūq; nouit se toto corde deū querere: sollicite precet/ne sinat eū a vijs suis aberrare/& hoc attēte oret & dicat. In toto corde meo exquisiui te dñe: ne repellas me a mādatis tuis. Si te nō substrahis: me calefacis. si calefacis: te toto mentis oculo verū solē animarū perquiro. si te submoues/si te subtrahis: me michi ipsi reliquis/me repellis a mādatis tuis/& frigidus/durus inersq; maneo. quo modo igit qui te ex calore tuo ꝓsentē sentit/nō clamabit: in toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mādatis tuis/nimirū clamabit/quia tristis est absētia & dulcissima tue visitatiōis ꝓsentia. b

3 ¶ In corde meo abscōdi eloquia tua: vt non peccē tibi. Si fidelis medicus dat alicui salubria corporalis vite precepta: necesse est vt ea suscipiens diligēter cogitet & ea toto pectore cōdat/vt sint semp suscipienti ꝓsentia/si nolit in medicū peccare. multo magis necesse est viro fideli eloquia dei que sunt aduersus eternā mortē antidota/toto aio recōdere/vt sint iugiter oculo mentis eius obuersantia: ne nolit in celestē illum medicū delinquere. atqui in corporalē medicū peccat qui verbū eius nō facit: & adhuc multo magis qui oppositū cōmittit. attamē id nō medici/sed eius soli? qui negligit: malum est. haud secus qui dei verbū nō facit: in deū peccat. & id/nō dei sed eius solū qui peccat malū est. vnde video clementissime dñe: in oibus mandatis tuis te nichil aliud velle nisi bonū propagare quo maxime indigent aie/vt & viuentiū corpora perfecta sanitate. quod si liceret (tanta est tue bonitatis exuberātia) velles etiam sine preceptis cōmunicare. vt medicus aliquis summe beneuolētie perfectā corporis sanitatē si valeret: sine prefinitiōe obseruationis diætæ. Miseri igitur sunt & nimiū perditi: qui contēnunt precepta medicorū/aut qui mallent illa non esse sibi data. similes nimirū illis: qui contēnunt precepta medicorū/aut qui dolent illa sibi esse prefixa. nam vt hi corpore/ita illi mente nunq̃ recte valebunt: sed vtriq; sua quidē culpa/hi tēporalē/illi eternā perdent vitam. quod eterne vite dispendiū nequaq̃ paterētur si eloquia tua in toto corde abscōdissent: vt nō peccarēt tibi. ergo quicūq; est spūalis vite amator: studeat sic sacras scripturas perēnis vite precepta cōtinentes figere menti/vt ad te vitalis illius disciplīne largitorē se cōuertens & beneficium agnoscens dicere possit. in corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. b

4 ¶ Benedict? es dñe: doce me iustificatiōes tuas. A sole vt ab inexhauribilis lucis pelago/ad oīm oculos lumen diffundit: sine quo ea que sunt in sensibili mundo abscōsa manent & incognita. sed quid hoc est dñe: nisi tue imense bonitatis imago/que oibus pro vniuscuiusq; captu se diffundit & cōmunicat/& ideo iuste ab oibus es benedicēdus: qui oibus es beneficus. verū sicut sine lumine solis sensibiles colores nobis sunt imperceptibiles: eque sine tuo lumine/& tua doctrina/precepta tua oculo mentis nostre manent imperuia. nā vt sensibile sensibili: & spirituale spirituali luce eget. quid ergo faciat spūalis cultor & agnitor tue bonitatis/nisi dicat: benedictus es dñe doce me iustificationes tuas. o vniuersorū benefactor & cunctarū benedictio creaturarum: illuce aie mee/instrue me doctrina tua/& fac me spiritualiter intelligere iustificationes & mandata tua. b

5 ¶ In labijs meis pronūciaui: omnia iudicia oris tui. Non modo beneficio indignus/sed & ostensori vie ingratus est: qui postea nolit viam ostēdere petēti quā ab altero gratis & liberalissime dicerit. & ideo vere fidelis doctrina dei illuminat?/ac spirituali illa luce radiatus mādata dei alijs detegit: vt & ipsi pariter sine offensiōe currāt in vijs dñi quo & id iuste dicere possit. in labijs meis pronūciaui: omnia iudicia oris tui. & vt luna acceptū a sole lumē alijs refundit: haud secus & ipse b

acceptã ſpiritus illuminationem ſine inuidia ceteris cõmunicat/& omnia dei iudicia alijs ſecũdum indultam ſibi gratiam ore profert ac propalat.

b ¶ In via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſum:ſicut in oĩbus diuitijs. Recte valẽtibus corpore/voluptas corporis comes eſſe ſolet:atq; vti rebus ſanis periocundũ. non aliter/valẽtibus mente mẽtis adeſt voluptas:& ambulare in mãdatis dei delectabile. & quanto corpus ad perfectiorẽ ducit incolumitatẽ/tanto eius letitia maior accreſcit. quid igitur mirũ ſi via mandatorũ tuorũ dñe que ad maximũ & infinitũ pducit bonũ:eũ qui in illa icedit/ſic ſpiritu delectari facit imo etiã multo amplius q̃ ſi vniuerſos theſauros & vniuerſas mundi poſſideret opes/atq; ideo cõfidenter exclamet. in via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſum:ſicut in oĩbus diuitijs. nimirũ eni delectatur pluſq̃ in omnibus diuitijs:qui certa fide bonũ expectat quod in imẽſum p̃ſtat & eminẽtio eſt bonis vniuerſis. g4 g5

b ¶ In mandatis tuis exercebor:& cõſiderabo vias tuas. Dñe deus meus quiſpiã in preceptis me- 7 dicorũ ſe exercet:quãdiu ſecundũ illa operat.illa cõſiderat:cum eorũ cauſas rimatur.& nõ minus in mãdatis tuis iuſtus exercet q̃diu illa & volũtate & opere implet.ſed qui eadẽ ad admirabilẽ bonitatem tuam & ſapientiã tuam vt omniũ cauſam reuocat:ille vias tuas contẽplatur.& aĩa fidelis vtrũq; implet : vt que actione in ĩmis te imitat/& contẽplatione ad te eleuat in ſublime. per actionem enim imitatur te inferioribus rebus prouidentẽ:per contẽplationem vero te inſuper imitat in altiſſima ſede tua que oĩa tranſcendit feliciſſima quiete manentẽ. Quã vtriuſq; vite dulcedinẽ/mullis diuitijs/nulliſq; terrenis opibus cõparandam qui expertus fuerit:.pteſtatur tibi O imenſa O incõparabilis dulcedinis bonitas:in mandatis tuis exercebor/& conſiderabo vias tuas. g6 g7

b ¶ In iuſtificationibus tuis meditabor:nõ obliuiſcar ſermones tuos. Sagittator qui frequẽter dirigit ſagittã ſuam ad ſignũ/& diu vt bene feriat meditat:iuſtificat in illa ſagittaria arte/habitũq; ſibi parat quo promptus efficitur ad bene faciled; quem ipſe appetierit aſſequendũ ſcopũ. quẽquidem habitũ nulla obliuio intercipit. æque dñe deus qui te ſcopum habẽt/& (vt ſic dixerim)ſignorum archetypũ omniũ ſuarũ actionũ ac contẽplationũ:illi in mãdatis tuis iuſtificãtur/ſeu ſe exerceant/ſeu contẽplentur.& habitus cõparant qui nulla obliuione delentur. ergo oĩs actio iuſti propter te eſt: & oĩs eius contẽplatio ad te eſt aut a te.Nã ſi proximũ diligit:propter te diligit.ſi miſericordiam facit:propter te qui ſumme miſericors es/facit.ſi a quo q̃ vetito abſtinet:.ppter te abſtinet/cui omniũ rerũ dño oẽm obedientiã ſuam debet.& ex oĩbus rebus ad te conſurgit.nam tu es a quo oĩa/per quẽ omnia & in quo oĩa . & rurſum a te ad oĩa deſcendit.nam tu es in entibus eſſe/in viuẽtibus vita/in ſenſibilibus ſenſus/in rationalibus ratio/& in intellectualibus intelligentia.& (vt paucis dicã)tu ſolus es oĩa in oĩbus. quis hec nõ libenter cogitet/nõ ſtudioſe meditet/& ſi poſſit eloquatur/& in eiuſmodi exerceat ſenſus ſuos/ac dicat:/in iuſtificationibus tuis meditabor:non obliuiſcar ſermones tuos.in ijs iuſtificationibus meditabor: que ſole faciunt iuſtos. & hos ſermones non obliuiſcar:qui ex mortuis viuos & cum iuſtis in memoria eterna reddunt aſſcriptos. g8

ADVERTE.ſecundo verſu.ne repellas me a mandatis tuis : Hieronimus ex hebræo/ne errare me facias a mãdatis tuis quaſi ne me ſinas diſcedere a mãdatis tuis.nã qui diſcedit:nequaq̃ i via eſt/ſed in latiſſimo pditionis deuio/& a vite & veritatis via errat.ne quis tamen a via illa diſcedat: eget gratia dei cõtinente/& propoſitũ eius(vt ſic dicã)fulciẽte. perinde ac viſiua noſtra virtus:quo colores videat/ luuat lumine.deſerat enim ſol oculos / aut quod ſolis eſt emulum:virtus illa per ſe labaſcit/deſeriturq; oculus viſionis impos.ſic & ſine deo/boni alicuius voluntas noſtra impos eſt. Quod ſi aduertiſſet inſanus Pelagi⁹:nequaq̃ fuiſſet noue hæreſeos inuentor/ neq; ſuſtuliſſet ſolis iuſtitie opem vt iuſta operemur:vt neq; ſolis ſenſibilium iuuamen/quo ſenſibilia diſcernamus.

III Gimel. Plenitudo.

g1 RETribue ſeruo tuo/ viuifica me: & cuſtodiam ſermones tuos.

RETribue ſeruo tuo: viuam & cuſtodiã ſermones tuos

TRibue ſeruo tuo:viuam & cuſtodiam verba tua.

Gimel. Plenitudo

g2 Reuela oculos meos:& cõſiderabo mirabilia de lege tua.

Reuela oculos meos: & cõſiderabo mirabilia de lege tua.

Reuela oculos meos: & vidẽbo mirabilia de lege tua.

Gimel. Plenitudo.

g3 Incola ego ſum in terra: non abſcondas a me mã

Incola ego ſum in terra: non abſcondas a me mã

Aduena ego ſum in terra:ne abſcõdas a me mã

data tua. Gimel.
g4 Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: in oi tẽpore. Gimel
g5 Increpasti superbos: maledicti qui declinãt a mãdatis tuis. Gimel.
g6 Aufer a me opprobriũ & contẽptum: quia testimonia tua exquisiui. Gimel.
g7 Etenim sedẽrunt principes & aduersum me loquebãtur: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Gimel
g8 Nam & testimonia tua meditatio mea: & consilium meum iustificationes tue.

data tua. Plenitudo.
Cõcupiuit aia mea desiderare iustificatiões tuas in omi tẽpore. Plenitudo
Increpasti superbos: maledicti qui declinãt a mãdatis tuis. Plenitudo.
Aufer a me opprobriũ & contemptum: quia testimonia tua exquisiui.
Plenitudo.
Etenim sedẽrunt principes & aduersum me loquebãtur: seruus autem tuus exercebatur in iustificatiõib9 tuis. Plenitudo
Nam & testimonia tua meditatio mea est: & consolatio mea iustificatiões tue sunt.

data tua.
Desiderauit anima mea desiderare iudicia tua: in omni tempore.
Increpasti superbos: maledicti qui recedunt a mãdatis tuis.
Aufer a me opprobriũ & contemptum: quoniã testimonia tua custodiui.
Etenim sedentes principes aduersum me ẽloquebantur: seruus autẽ tuus meditabaꝫ precepta tua.
Sed & testimonia tua voluntas mea: quasi viri amicissimi mei.

TERTIE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

g ¶ Retribue seruo tuo viuifica me: & custodiã sermões tuos. Seruus qui fideli obsequiꝫ dño/seruituris sue retributionẽ quã vltronee & ex liberalitate exuberãtiq; bonitate sua dñs ei pollicit9 est/ cũ fiducia petit: vt tali dño obsequaꝫ alacrius. quid igitur mirũ si a te dñator imense qui longe oim fidelissimus es/qui es liberalissimus & dives in omnes/qui vitã obsecutoribus tuis premiũ seruitorũ suorum/ tua quidem gratia/ & exuberanti bonitatis tue copia pollicitus es: tuus seruus/ qui in iustitijs tuis diu tibi famulatus est/pollicitam gratiam tuam expetat/ quo multo feruentius perfectiusq; omnia verba tua in futurum adimpleat & cõfidenter ad te benignissimum & munificentissimum dominum clamet. retribue seruo tuo/viuifica me: & custodiam sermones tuos. 1

g ¶ Reuela oculos meos: & cõsiderabo mirabilia de lege tua. Mira est dñator imense tua bonitas. alij dãi ꝓpter suum bonũ seruos amant: tu vero seruos amas ꝓpter bonum ipsorũ. Nam tu vides eos aliter vitã habere nõ posse: nisi tuo seruitio. neq; aliter caliginẽ oculorũ mentis detergi posse: nisi seruitio tuo. oculos inquã mẽtis/quib9 solis mirabilis sapiẽtia tua & singularis bonitas conspiciũtur. Iccirco nõ imerito precari insup debet seruus tuus. Reuela oculos meos: & cõsiderabo mirabilia de lege tua. amoue velamẽ mentis mee: vt contẽpler legis tue magnalia. & nõne admirãdus ille dñs: qui mortuos/claudos/surdos/& cecos ad seruitiũ suũ vocat: vt occasione a seruitio ei9 accepta/illos viuificet/erigat/auditũ suffodiat/& illuminet? Et a quo quis petat oculorũ velamen auferri: nisi a te qui solus viuificas/a te qui vita es & lux hominum/ & omnem hominem in hunc mundum venientem illuminas? 2

g ¶ Incola ego sum in terra: nõ abscõdas a me mandata tua. Peregrin9 & aduena (& si sol oriẽs oculos eius aperiat) indiget nichilosecius cõtinẽter aliquo viam illi demonstrãte: alioqui frequẽter errat/& ambulat in incertũ. nec aliter crediderim dominantiũ maxime & maximorum potẽtissime q̃diu spũs in corpore peregrin9 est/q̃is viuifices & illumines illum: tãdiu nichilomin9 indiget vt vias tuas/mãdata & precepta tua suggeras/enuclees & doceas/& ideo nõ ab re ad te iugiter clamat. aduena ego sum in terra: non abscondas a me mãdata tua. clamat ad te benedictus es domine: doce me iustificationes tuas. 3

g ¶ Concupiuit aia mea desiderare iustificatiões tuas: in omi tẽpore. Peregrin9 qui cũ pluribꝰ iter agit quorum nõ paucos cupiditate egrediũde vie illectos/& e via egressos perijsse cognoscit: quid aliud cupere debet/ q̃ desiderare nunq̃ a via velle egredi/ ne consimili vt ceteri pereat fato/ 4

pari modo qui ſpiritu in mandatis domini ambulat/ videns non paucos illiciente concupiſcentia a calle iuſtitie deflexiſſe/in predones incidiſſe/& demū perijſſe: ſummopere cupere debet/ vt hoc ſolum concupiſcat & deſideret velle ſemper in vijs & iuſtificationibus domini incedere. ne forte ſi aliena irrepat concupiſcentia: vitale iter deſerens/in deuia tandem mortis precipitationiſq; eterne proruat percatq; irremediabiliter. quod vir iuſtus agnoſcēs: ante te vie & vite dominum teſtatur/ſe id tota mente peroptaſſe. Concupiuit inquit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas: in omni tempore. nam hec ſola concupiſcentia ſalutaris: cetere autem omnes noxie ac mortifere.

g ¶ Increpaſti ſuperbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis. Q; infelices q̄ miſeri peregrini ſ illi qui vident circa deuia deterrentem/& eos qui ingredi volunt increpantem & clamantem/ve cunctis huc ingredientibus:& nichilominus illo ſpreto deuia illa ſubeunt. ita tu domine apud quē ſolum eſt fons vite & miſericordie/volētes a tua via diſcedere/ pro tua bonitate deterres & increpas: ne via vite relicta in deuijs mortis pereant. ſed ipſi quia ſuperbi ſunt & contemptores: increpationem & prohibitionē tuam nichilipendunt/& mandata tua deſerūt. quapropter merito maledicti ſunt ſuperbi: qui ſpreta mandatorum tuorum benedictionis via/deflectunt in auia mortis/ & in maledictionis diuerticula. quis igitur audiens prophetam dicentem/increpaſti ſuperbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis: non ſtudeat humilitati & nuſq̄ deflectere a mandatis tuis/ vt increpationes tuas fugiat/& maledictionē deuitet. & pro increpationibus conſolationes tuas/ pro maledictione gratiam tuam benedictionemq; percipiat.

g ¶ Aufer a me opprobrium & contemptum: quia teſtimonia tua exquiſiui. O deus qui ſe humiliā- 6
tes exaltas/& ſe exaltātes deprimis: qui cuſtodit mādata tua/ dilucide cognoſcit/quia opprobriū & contemptus maxime decet ſuperbos. Nam hi a via lucis auerſi/ceci ſunt & maledicti: illius autem tu reuelaſti oculos. & cum ſe in obediētia tua humiliet: nichil vſqueadeo horret q̄ fieri ſuperbo ſimilis. nam hic & ille omni propoſito noſcuntur oppoſiti. quare nimirum ad te clamat. aufer a me/fac procul a me domine opprobrium & contemptum: quia mandata tua exquiſiui. fac longe a me ſuperbiam: ne me ſinas alicui ſuperborum aſſimilari.

g ¶ Etenim ſederunt principes & aduerſum me loquebātur: ſeruus autem tuus exercebatur in iu- 7
ſtificationibus tuis.

g ¶ Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt:& cōſilium meum iuſtificationes tue. Spiritualia bo- 8
na & terrena ſic ex oppoſito certant: vt hec/ſumma ſi poſſint ad ima pertrahant. illa vero contra nitūtur/ ima ad ſumma ſubuehere. & quia potentes huius mundi terrena extulit potentia: ideo carne ſpiritu ſunt depreſſi. ſeruum autem domini/ſpirituale bonum euexit:& terrena deprimunt. Et frequenti vſu euenit vt principes huius ſeculi qui iugum ſeruitij dei excuſſerunt/ conſilium ineant & aduerſus aliquem ſeruorum dei decernant. ille vero O dominator potentiſſime qui ſublimiū corda propria virtute calcas/tuo auxilio fretus tua precepta exequitur/illa meditatur. & aduerſantiū poteſtatum conſilia vincit: quia ſunt ei iuſtificationes tue veluti fortes & inſeparabiles conſiliarij. nam malum & falſitas infirma: bonum autem validum/& omnium omnino victrix eſt veritas. ipſe cogitat ſe (deo vires ſanitatemq; preſtāte) incolumi eſſe mēte: alios autem infirmos. & dedecus putat/cum ſanus ſit/vita plenus/videns atq; in luce ambulans: ab infirmis/emortuis/cecis & in tenebris errantibus ſuperari. victor itaq; gaudet:& cauſam teſtatur preceptorum tuorum cuſtodiam. & exultat poſſe dicere ad dominum ſuum. Etenim ſederunt principes & aduerſum me loquebatur: ſeruus autem tuus exercebatur in iuſtificationibus tuis. Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt:& conſilium meum iuſtificationes tue. poſteros inſtruens vt quicūq; ſe hoc pacto exercuerit: nullas illi aduerſantium poteſtatum maliguitates poſſe preualere.

ADVERTE. primo verſu. retribue ſeruo tuo: Hieronymus ex hebræo/ tribue ſeruo tuo. quod aptius videtur. nam conſentaneum magis eſt vt ſeruus domino ſuo dicat tribue/largire/ impartire/dona q̄ retribue/repende vicē/ne videatur non gratiā ſed debitum repoſcere. ſed quid dominus ſeruo ſuo debere poteſt quod gratia non ſit/cum & ſeruus & omnia eius domini ſint:& neq; ſeruꝰ ipſe ſuus ſit/ neq; quicq̄ ſuum. tāto minus igitur deus creature debitor eſſe poſſit. gratia igitur eſt quicquid ab eo petendum/& quicquid petitum tribuit. ¶ Octauo verſu. nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt/& cōſilium meum iuſtificationes tue: Hieronymus ex hebreo paulo aliter ſed & teſtimonia tua voluptas mea quaſi viri amiciſſimi mei. quo deſignat propheta teſtimonia dei fuiſſe ſibi voluptati aduerſus omnes hoſtium inſultus & molitiones/& loco virorum amiciſſimorum qui in aduerſis vel maxime iucundi ſunt & neceſſarij.

Daleth. Tabularũ. ד IIII

d 1 Adhęsit pauimento anima mea: viuifica me secundũ verbum tuũ. Daleth. Adhęsit pauimento anima mea: viuifica me secundũ verbũ tuum. Tabularũ. Adhęsit pulueri anima mea: viuifica me iuxta verbum tuum.

d 2 Vias meas enunciaui & exaudisti me: doce me iustificatiões tuas. Daleth. Vias meas enunciaui & exaudisti me: doce me iustificatiões tuas Tablarũ Vias meas exposui & exaudisti me: doce me iustitiam tuã.

d 3 Viam iustificationũ tuarum instrue me: et exercębor in mirabilib⁹ tuis. Daleth. Viam iustificationũ tuarum insinua michi: & exercębor in mirabilib⁹ tuis. Tabularũ. Viam pręceptorũ tuorũ fac me intelligere: & loq̃r in mirabilibus tuis.

d 4 Dormitauit anima mea præ tędio: confirma me ĩ verbis tuis. Daleth. Dormitauit anima mea præ tędio: confirma me ĩ verbis tuis. Tabularũ. Distillauit aĩa mea præ stultitia: serua me iuxta ęloquium tuum.

d 5 Viam iniquitatis amoue a me: & de lęge tua miserere mei. Daleth. Viam iniquitatis amoue a me: & de lęge tua miserere mei. Tabularũ. Viam mendacij aufer a me: & lęgem tuam dona michi.

d 6 Viam veritatis ęlęgi: iudicia tua non sũ oblitus. Daleth. Viam veritatis ęlęgi: iudicia tua non sum oblit⁹. Tabularũ. Viam fidei ęlęgi: iudicia tua proponębam.

d 7 A dhęsi testimonijs tuis domine: noli me confundere. Daleth. A dhęsi testimonijs tuis domine: noli me confundere. Tabularũ. A dhęsi testimonis tuis domine: ne confũdas me

d 8 Viam mandatorũ tuorum cucurri: cum dilatasti cor meũ. Viam mandatorũ tuorum cucurri: dum dilatares cor meum. Viam mãdatorum tuorum curram: quoniã dilatasti cor meum.

QVARTE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

d 1 ¶ Adhesit pauimẽto anima mea: viuifica me secundũ verbum tuum. Corpus quod adheret sepulchro: corporaliter mortuũ est. & anima que adheret corpori: spiritualiter mortua. & quid tunc faciat/vt oculus tenebroso carcere clausus/visione sua vt sensibili vita carens/petit radio lucis viuificari: nõ aliter is cuius anima adhesit carni/appetere debet viuificari verbo dei (verbum autẽ dei: lex eius est) & dicere ad deũ. Adhesit pauimẽto/adhesit carni aia mea: viuifica me secundũ verbũ tuũ/vitam michi instaura verbo tuo. verũtamẽ vt oculꝰ sensibiliter nõ viuificatur nisi eximatur a tenebris: æque quoq; nec; anima spiritualiter nisi euocetur ab adhesione carnis. Adheret autẽ carni: q̃diu placita carnis efficit. Et quis potest euocare/tu deus qui posq̃ mortua est/iterum vales illi vitã restaurare.

d 2 ¶ Vias meas enunciaui et exaudisti me: doce me iustificatiões tuas. Si seruulo q errauit cũprimũ se prosternit dño et dicit/dimisi vias tuas/& hac & illa incessi & hoc & illo modo erraui/ignosce michi/protinus ignoscit dñs eius: an serui confessionẽ/potiusne dñi admirabimur benignitatẽ/certe benignitatẽ. & quanto maior est dñs: tanto admirabilior est/qui se contemptũ fuisse tã facile cõdonat. Talis profecto es benignissime & misericordissime deus. non est admiranda confessio quã facit anima que adhesit operibus carnis/& dimissa via tua per alias incessit: quas prostrata ante te tibi recitat & agnoscit/& petit idulgeri/& isup doceri vias & iustificationes tuas/quas vite flagiciis & lõga dissuetudine dedidicit/& tu ptinꝰ noxã illi idulges/et illã exaudis & exauditã i ꝑceptis tuis reuocas. sed admiranda est tua ineffabilis benignitas: qui cum omnium dominantium dominus sis & maximorum maximus/& ideo offensa in te maxima: tam facile noxã relaxas et dimittis. Non hoc vis confessionis facit: sed tua supereminens bonitas/que non vult nisi saluare quod perierat/

nisi bonum reparare quod deerat. quid enim mereor si dico: proximum odiui / superbia intumui / patrem et matrem inhonoraui / mechatus sum & pleraq; huiusmodi / he sunt vie quas longo detentus errore detriui / michi malas esse agnosco / ignosce michi. Sed tanto admirabilior es cunctis dominantibus: q; illi de se bene merentibus & recitantibus in eos benefacta vix beneficium aliquod agnoscunt. tu vero contra nichil de te merentibus / quinimmo sua malefacta / et in te delicta narrantibus: maxima bona largiris / & ne amplius aberrent optimam viã doces ac instruis. Miserimus igitur est: qui te relicto / aliũ qui sibi dominetur querit. non enim is dñm: sed crudelissimũ experietur tyrannum. Qui cũ talis sis: quis non tutus ad miserationes tuas confugiat / quis nõ securus exomologesi facta dicat / vias meas enunciaui & exaudisti me: doce me iustificationes tuas.

d ¶ V iam iustificationum tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis. Sunt qui i aliqua arte instrui volunt: sed solum vt cognoscant / non autem vt cognoscentes operentur et se exerceant. At seruus tuus petit instrui in mandatis tuis / que sunt veluti quedam ars perpetue viuendi: non solum vt cognoscat / verum vt cognoscens sese exerceat. Nam vt illi qui cognitione cuiuspiã artis contenti non se exercent / arte illa non viuent: æque qui precepta tua scientes ea que agnoscunt non faciunt / preceptis tuis non viuent. verum qui in aliqua arte se exercent / presertim si circa quippiam dignum versentur: non desinunt admirari artis potentiam. tanto minus qui sese exercent in arte diuina / que est ars tua / & vie iustificationum tuarum instructio / desinent admirari / laudare / magnificare & predicare mirabilia tua. Quapropter non ab re ad te se eleuans vir spiritualis ait / viam iustificationũ tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis / admirabor & eloquar admirandam potentiam diuine / superadmirande & omniformatricis artis tue.

d ¶ D ormitauit anima mea pre tedio: confirma me in verbis tuis. Sunt item qui artem aliquam discunt / & in illa se exercent: sed non perseuerant. & hi ad tempus viuunt: & ad tempus mendicant calamitate / tedio / miseriaq; confecti / sueq; ociositatis & stultitie meritam exoluentes pœnam. haud absimili modo seruus domini qui meminit se aliqñ sapientie vias deseruisse / & in vias stultitie defluxisse / tedia / calamitates erũnasq; perpessus: q̃uis precepta / domini miseratione susceperit et se in mirabilibus eius exerceat / ipso tamen casu cautior effectus vnum precatur a domino vt cũ in mãdatis suis contineat / firmet / stabiliat / cognoscens se ope sursum tenentis egere. siquidem suapte natura ima petit: diuina autem sustentatio / confirmatioq; ne iterato ruat in preceps / in sublime continet. Estq; caro similis ingenti flumini. mundus maximo mari. dæmonia phocis balenisq; marinis / ac ingentibus draconibus patulo rictu quicquid paululum immergitur vorare gliscentibus. anima vero similis naui nare non valenti / sed suopte pondere ad ima precipitiaq; ruenti. quam tamen benignissima sustentatio tua: per flumina / per maria / per varias vndosi tali ꝓcellas in sũmitate subuehit. et hec ad finẽ vsq; sustentatio tua / cõfirmatio est: quam tantopere a te qui oia continens efflagitat / & que angelos ipsos ne ruere possint nũc etiam securos reddit. quam inquam vir nullus tantopere a te flagitat his vocibus suis. dormitauit anima mea pre tedio: cõfirma me in verbis tuis.

d ¶ V iam iniquitatis amoue a me: & de lege tua miserere mei. Qui nauigat super mare / & videt intumescere fluctus: q̃uis cymba altior feratur / timet tamen ne tandem obruatur procella. & manus in cælum attollens eum precatur qui omnium habet imperium: vt mare serenet / detq; viam rati tranquillam. nam que adest / que presens est: nimis timenda / fallax & iniqua. Et que est anime nimis timẽda / fallax & iniqua via: nisi intumescentes & inualescentes carnis affectus / per quos si mens rapitur: iactatur / concutitur / periclitatur / & persepe naufragium patitur. ergo qui omnia potentem precatur viam iniquitatis amoue a me / & de lege tua miserere mei: nichil aliud precatur / nisi vt tua miseratio intumentes & preualidos carnis impetus / & noxiorum spirituum turbines ac tentationum fluctus reprimat / desq; tranquillam in mandatis tuis & minime offensam impeditamq; viam. sed et gratia tua / dulcis flatus est: qui cursum eius et anime eius cymbam per vniuersam viam adiuuat & ad te tandem vite portum applicat.

d ¶ V iam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Rex regionis alicuius liber est / & a nemine cogitur. & in hoc filios suos a ceteris discerni vult: q; nolit eos cogi. sed quicquid agant / libere agant. adhibitis tamẽ prius pædagogis (ne forte quid ex ignorantia peccent) agenda / fugiendaq; monstratibus: & que veritatis via sit patriq; placita / & que falsitatis & patri odiosa. sed vnus filiorum qui generosus est (& si posset vtrãuis) viam tamen patri placentem elegit (nam per illam rex incedit) & alteram refugit. videt nãq; patrem per illam minime incedentem. non enim per eam incederet: qui ipse odit. At alter natura filius / sed voluntate degener (et si potuisset vtrãuis) elegit tamen viam falsitatis. in qua non paucas & filio regis indignas perpetitur erũnas. quandoquidem si quid bonum putat: fallax protinus est. nam hac incedentibus via: superbi appellantur magnanimi / auari magnifici / vecordes victoriosissimi / noxia vtilia / & longum inducentia luctum delectabilia. falsitatis enim

via est. ille regni particeps: hic exul/semper miser & inops. Hunc in modum tu domine deus rex regum omniū: vt rationales spiritus filios ostēderes/eos cogi noluisti sed esse liberos. et pedagogos/sanctos & prophetas mira bonitate tua per spiritum sanctum tuum illis prefeciſti: qui fidei viam & veritatis tibi placitam ostenderent. e quibus quisquis a te non degenerauit: viam veritatis elegit/ & quicquid iudicasti bonum atq; sequendum/amplexatus est/& mente memori fixit. vt ad te (ceu legitimus filius: quippe qui legem & viam tuam custodit) dicere possit: viam veritatis elegi/ iudicia tua non sum oblitus. at vero eum qui a te degenerauit/sponte sua in viam falsitatis delapsum/ copia malorum extinxit. & iuste quidem (vt qui iudicia sua/iudiciis tuis pretulerat) perijt. Qz si libertate sua abusus/q; liber fact⁹ sit quereꝛ: pinde est ac si quis patrē regē accuset q; eū vile nō fecerit mācipium. At qui eū ita de patre querentē audierit: nōne iuste cōdēnabūt oēs & dicēt: tu gratiā & dignitatē a patre tibi factā indign⁹ & male gratus ignoras/qui voluit te esse liberū & simile sibi. ob quā quidē dignitatē: cetera erāt tibi subdita/famulātia/& te reuerētia/tāq; viuā/liberā & nulli subditā patris imaginē. nō libera eni: liberis natura parent. illa premunt & subsunt: at hec dominātur. q̄reris te patrē nō fecisse mācipiū: sed (quod q̄reris) vere fact⁹ es mācipiū. & cū i honore esses nō intellexisti: & cōparatus es iumētis insipiētib⁹ & similis fact⁹ es illis. Et ideo nō pater bon⁹/sed tu sol⁹ q; sponte tua tuaq; electione peristi/es accusand⁹. si male vtor oculis/male manib⁹/male intelligētia: qd largitorē accusabo q me his ad bonū vsū est dignat⁹/tāto min⁹ ꝓfecto de arbitrio deceat: quo nos fecit ceterorum dominos/& quo eius semper presenti & nulli vnq̄ negata ope adiuti/eū imitari possum⁹ si volumus qui est vniuersorum dominus.

d ¶ A dhesi testimonijs tuis dñe: noli me cōfūdere. Fili⁹ regis obediēs/cognoscēs patrē liberū & cogi 7
nō posse. sed qcqd vult libere facientē/q; alterū degenerātē filiū per viā seruorū oberrantē confudit/& priuatione regni mulctauit: quis ipse iussa patris seper exequt⁹ est/supplex tamē orat ne pater eū vt fratrē eius confundat. in hoc testans patris liberam potentiam/ & venerans vt summe liberum & potentem. Et reuera dominator immense tu es ille rex summe potens/et summe liber et ad quem vnū clamandū est: adhesi testimonijs tuis domie/noli me cōfundere. et quisquis fuerit fidelis seruus tuus faretur te duce/te docente/te confirmāte viis iustificationū tuarū inhesisse/et precatur ne illū confundas: hac confessione tuā augustā/inconcussā et liberā omnipotentiā testans/ hac confessione venerans tuam omnipotentē et incomprehensā libertatē. et si nō confundes/si regni consortio dignaberis id totum ad solā gratiā tuam referens/et solum gratiam esse agnoscens. et siue hoc siue aliud efficies: nichilominus iustissim⁹ es. quomodo eni summe liber esses: si quicq̄ vnq̄ ex debito deberes. ergo meritū erga te nullūest: sed creature meritū si qđ est: in imensū gratia tua minus. et ideo alio in loco doces nos. Cū feceritis oīa que precepta sūt vobis: dicite serui inutiles sumus/quod debuimus facere fecimus. verū qui oculum in tua eminentissima bonitate figit/adeo eminens/exuberans & copiosa est/vt nequaq̄ de regni tui consortio quemq̄ diffidere permittat si in viis tuis perstiterit: tametsi non meritū (quis enim mereretur) se certissime agnoscat. nonne lux publica mundi tue bonitatis emula: modicā nostri oculi lucē nichil quidē meritā/secum admittit ad totius orbis spectacula/& que in se arctissima est: in publica illa luce latissime diffundit/quasi in toto visibili mundo conregnans omniaq; apprehendēs. nec secus angustū mētis nostre lumen i tuo admissū/ facile ambibit apprehendetq; omnia/supra ea q̄ et dici & cogitari queunt.

d ¶ Viā mandatorū cucurri: cū dilatasti cor meū. vt auis expassis alis/iuuantibus auris celeri volatu 8
aera scindit: æque humana mens charitate leuata/dilatata/expassa/celeriter delectabiliterq;/queq; operatur. verū vt calor corpora dilatans desursū est a sensibili sole ꝓcedens: ita quoq; & charitas dilatans animas a te deus est spirituū sole. non ab re igitur celeriter viā mandatorū tuorū percurrit: cum tu calorē tuū desuper infundens cor eius eleuas/expādis/aperis & dilatas/ mirabili voluptate & charitate animā implens. quibus vt duabus alis adiuta: ad te ocyssime peruolat. quo eni per viā tuā que est in charitate/prōpta & delectabilis adipletio mādatorū tuorū: nisi ad te curretur? Nōne igitur vir iustus quē tu gaudio & amore perfuderis: iure dicere valebit/viā mādatorū tuorum cucurri/cum dilatasti cor meum.

ADVERTE Quarto versu/dormitauit aīa mea pre tedio: Hieronymus ex hebræo/ distillauit aīa mea pre stultitia. quasi diceret defluxit et pene ob peccatū ad nichilū redacta est. nā si sapiētia nos colligit et deo vnit ac inserit qui est entiū entitas et viuentiū vita: stultitia ꝓfecto et peccatū nos dissipat/diuidit et euellit a fonte entiū ad nichilū/et a vita ad interitū quē per dormitationē interptes insinuarūt. est eni dormitio aut mors aut mortis imago. ¶ Quito versu. et de lege tua miserere mei: Hieronymus ex hebræo/et legem tuam dona michi. vocabulū HANA quod a HANAN deriuant hic positum/nunc libere et per gratiam donare/nunc misereri significat. interpretes significationem hāc/Hieronymus illā secutus est.

GALL.	ROM.	HEB.
V He.	Ista.	ת
h 1 LEgem pone michi domine viã iustificationũ tuarũ: & exquirã eam semper. He.	LEgem pone michi domine viã iustificationum tuarum: & exquirã eam semper. Ista.	OStende michi domine viã preceptorum tuorum: & custodiã eam per vestigium. ת
h 2 Da michi intellectum et scrutabor legem tuam: et custodiam illã i toto corde meo. He.	Da michi intellectum et scrutabor legem tuam: et custodiam illã in toto corde meo. Ista.	Doce me & obseruabo legem tuam: et custodiã eam in toto corde. ת
h 3 Deduc me in semita mãdatorum tuorum: quia ipsam volui. He.	Deduc me in semitã mãdatorum tuorum: quia ipsam volui. Ista.	Deduc me in semita mãdatorum tuorum: quia ipsam volui. ת
h 4 Inclina cor meum in testimonia tua: & nõ i auaritiam. He.	Inclina cor meum in testimonia tua: & nõ i auaritiam. Ista.	Inclina cor meum ad testimonia tua: et non ad auaritiã. ת
h 5 Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ: i via tua viuifica me. He.	Auerte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua viuifica me. Ista.	Auerte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua viuifica me. ת
h 6 Statue seruo tuo eloquium tuum: in timore tuo. He.	Statue seruo tuo eloquium tuum: in timore tuo. Ista.	Suscita seruo tuo eloquium tuum: in timorẽ tuũ. ת
h 7 Amputa opprobriũ meum quod suspicat9 sum: quia iudicia tua iocũda. He.	Amputa opprobriũ meum quod suspicat9 sum: iudicia enim tua iocũda. Ista.	Auerte opprobriũ meũ quod reueritus sum: quia iudicia tua bona. ת
h 8 Ecce concupiui mãdata tua: in æquitate tua viuifica me.	Ecce concupiui mãdata tua: in æquitate tua viuifica me.	Ecce desideraui preceptatua: in iustitia tua viuifica me. ת

¶ QVINTE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

h ¶L egem pone michi dñe viam iustificationũ tuarũ: & exquirã eam semper. Si verbum tuũ per os Mosis prolatũ incõprehensibilis dñe/lex est: quanto magis verbũ tuum ab ore tuo prolatũ lex tua est. hec immutabilis & eterna: illa mutabilis & transitoria. hec archetypa: illa similitudinaria. hanc igitur eternã/imutabilẽq; & verã legẽ te precatur iustus ad te clamãs legẽ pone michi dñe viã iustificationũ tuarũ & exquirã eã sẽper. te inq̃ precatur: vt eã ostendas/eã ponas viã iustificationũ tuarũ quo possit eã exquirere iugiter. quid eni magis exquiret: q̃ esse in via illa q̃ est lex: & ideo in ea nullus transgreditur. que eadẽ veritas est: et ideo nullus fallit. vita est: in ea null9 morit. lux est: null9 i ea tenebris offundit. sapientia est: null9 ignorãtia aut insipiẽtia cecatur. omne bonũ est (eructauit ingt cor meũ verbũ bonum) & ideo satiat/& nichil aliud desideratur.

h ¶D a michi intellectũ/& scrutabor legẽ tuã: & custodiã illã in toto corde meo. Sol cum radios diffundit oculis corporeis: omnibus dat visionẽ. quos si substrahit: illã protinus aufert. & vna abire videtur vniuersus orbis decor: manentq; oculi tenebris offusi. Nec tu aliter imense deus/imensa lux mũdi: intelligentiã cum vis prestas oculis mentis/& cum vis ,ptinus aufers. & te animis illucescente: mirabilem intelligibilis mundi edocentur pulchritudinẽ. te vero lumen tuum reuocante: omnis decor ille transit/mensq; manet suis obsita tenebris. ergo ne a quocũq; precandus es/da michi intellectũ & scrutabor legẽ tuã & custodiã illã in toto corde meo/legẽ illã tuã immutabilẽ/eternã/verã contemplabor/& illã i toto corde meo/custodiã & arcte continebo. siqdẽ illa a tuo corde nata: aliorũ corda possidet & sua facit habitacula qui eã tota mẽtis intẽtione perquirũt. & ea libenter ihabitat: & dũ cu-

ſtoditur/ea cuſtodit/conſeruat/ſaluat/& vita donat eterna.

3 ℂ Deduc me in ſemita mãdatorũ tuorũ:quia ipſam volui. Homo onuſtus in via:tardius iter ſuũ cõficit & declinat ſemitas:ne forte diripiatur. qui vero expeditus eſt/ſecũ nichil portans quod diripi poſſit:ſecurus petit ſemitarũ ingreſſus/per eaſq; deduci. pauptas ergo cito ducit ad terminũ. pauptati iuncta eſt ſecuritas. qua in re video ſup imenſe dñator ſemitã qua cito conficiunt mandata tua paupertatẽ ſpiritus eſſe. nichil enim qui eiuſmodi eſt/in hoc mundo ſecũ habet: quod eius curſum ad te retardet. quod reuera pro tua bonitate:adoleſcenti te pcontãti quid faciẽs vitã eternã habẽret inſinuaſti. vbi eni cõmunẽ vite viã illi patefeciſti inquiens/ſi vis ad vitã ingredi/ſerua mãdata:continuo q̃ eſſet ſemita mãdatorũ tuorũ denudaſti ſubiũgẽs. ſi vis perfectus eſſe/vade & vende oia que habes/& da pauperib⁹:& habebis theſaurũ in celo. et veni:ſequere me. tu vero O amator hoim & tui ſemitã incedebatis:illevero qa nimis onuſt⁹ erat/ſemite credere ſe noluit. attamẽ qui perfect⁹ eſt/ſemite ſe credit. & q̃is difficili⁹ p eã q̃ p cõmunẽ viã icedit:placet tñ illa magis viro ſpirituali. & petit a te deduc me in ſemitam mãdatorũ tuorũ/quia ipſã volui. petit quidẽ a te qui benigniſſimus es & qui p eam incedẽtes precedis/in eam deduci. niſi eni precederes & deduceres incedẽtes per eam:nequaq̃ dixiſſes. veni:ſequere me. h

4 ℂ Inclina cor meũ in teſtimonia tua:& nõ in auaritiã. Adoleſcẽs ille cui tu q̃ ſol⁹ bon⁹ es/monſtraſti ſemitã:nequaq̃ ſub onere ingemere & triſtari debuiſſet. ſed ſi in ſchola ſpirit⁹ ſãcti/ſcripturas didiciſſet:ptin⁹ a te cũ viro pfecto petere debuiſſet. inclina cor meũ de⁹ in teſtimonia tua:& nõ in auaritiã. & a te qui cordium medicus es:corde medicato/ ocyus ſine dolore quod ledebat onus reiecíſſet. & deduxiſſes eũ per ſemitã ad vitã illã/cuius preſens noſtra vita vmbra quedã eſt & ſomniũ. vidẽs itaq; iuſt⁹/auaritiã & ad terrena bona nimiã ſitim & inhiationẽ/viam mãdatorũ tuorũ pergere volẽtibus onera imponere:q̃ iuſte te precatur vt animũ eius nõ inducas in terrenorũ cõcupiſcentiam/alioquin non incedat per ſemitã. quo modo enim onuſtus te ſequetur expeditũ/& tardus magna celeritate preeũtem:qui vere ſimilis es capree/hinnuloq; ceruorum. h

5 ℂ Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ:in via tua viuifica me. Qui ſequiť ducẽ i ſemita: ad nichil aliud q̃ ad ducẽ oculos intẽtos habẽre debet/ne forte alio flectens oculos ducẽ ſuũ amittat. Tu autẽ dñe rerũ oim opifex & creator:dux es. et q ſequiť te/ad nichil aliud debet attẽdere q̃ ad te. nã cætera vana ſunt:neq; vllũ p̃ter te poteſt ſaluare. tu dux es inuiſibilis. q̃ eni(vt diuin⁹ annũciat apoſtolus tuus)videnť tẽporalia ſũt:q̃ autẽ nõ videnť ſũt eterna. verũ cũ ois creatura de ſe vana ſit:quo modo declinabit quis oculos ſuos a vanis? Id nullo pacto fieri poteſt:niſi(ſicut manes tactã acũ ſẽper conuertit ad polũ)tact⁹ tue diuinitatis illos faciat ad te ſẽper cõuerſos/ſẽper intẽtos. & vt tacta acus mobilitatẽ quandã veluti quandã vitã induit/qua inſtabilis & inquieta ſẽper eſt/donec cõuerſa fuerit ad mũdi cardinẽ pulchrã illã ſtellã ſcilicet quã tuipſe feciſti nauigãtiũ ducẽ:ita diuinitatis tue omnifica vis a ſe tactos & ad te cõuerſos in via tua viuificat. qua viuificatione nuſq̃ ſtare/nuſq̃ qeſcere poſſunt niſi in te qui es ſuprem⁹ cardo vertexq; rerũ. quapropter iure optimo quiſq; id te debet orare. Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ:in via tua viuifica me. h

6 ℂ Statue ſeruo tuo eloquiũ tuũ:i timore tuo. Seru⁹ q nõ timet trãſgredi p̃cepta dñi ſui:pſepe negligẽs iueniť. at cõtra/eũ cui honeſt⁹ timor ille adeſt:diligẽtia cõmẽdat. q qdẽ timor nunq̃ perfect⁹ ſine amore adeſt. amor ſurſũ mentẽ rapit. timor ille ne quid deorſum neglectum ſit/cautum efficit. ergo parũ prodeſt cuiq̃ datũ preceptũ:niſi ſit illi adiunctus timor. alioqui verendum eſt ne negligentius operetur. & perinde vt auis ſi alterutra ala careat:non fertur in ſublime. neq; anima ſine amore & timore. amor in amato figitur:timor in propria amãtis fragilitate. cuius ſibi bene cõſcius iuſtus/cũ petit ab vniuerſorũ domino:ſtatue ſeruo tuo eloquiũ tuũ/in timore tuo:nõ petit p̃ceptũ ſine timore ſibi dari a rege/a domino/ab amato ſuo. h

7 ℂ Amputa opprobriũ meũ qđ ſuſpicat⁹ ſũ:quia iudicia tua iocũda. Q̃to ſeruus melior/tanto magis vereť ne quantũ par eſt dñm nõ amauerit & timuerit. & ſuſpicať ſe reũ & opprobrio dignum:& erga dñm ſẽper iuſte accuſandũ. ſed ad bonitatẽ dñi refugit:& precať vt benigne ignoſcat ſe non eũ vt par erat per oia reueritũ eſſe. cũ nichil ei vnq̃ p̃ceperit:niſi quod bonũ & iucũdũ fuerat. Quãto magis quiſq; iuſtus:ſe putat deum(quẽ oportet ſuper omnia diligere/& ſuper omnia reuereri)nõ pro dignitate & vt par fuit timuiſſe:& ideo ſe conſciũ & dignũ opprobrio/ad auxilium pietatis eius proclamat. Amputa opprobriũ meũ quod ſuſpicatus ſũ:quia iudicia tua iucũda. opprobrio fateor & nulcta dign⁹ ſũ:quia vniuerſa que michi mãdaſti/& que te nõ vt decuit timẽdo negligẽti⁹ peregi/bona erant & iucunda. non ergo ex parte tuorũ preceptorum:ſed mea ex parte in hanc culpam incidi. quare neceſſe eſt vt quod meum eſt reſcindas/vt inſeras quod tuũ eſt:& poſſim vt par eſt tibi a modo inſeruire ac famulari. h

8 ℂ Ecce concupiui mandata tua:in equitate tua viuifica me. Seruus ille qui timet negligentius mã- h

data domini ſui peregiſſe/& non ſatis illū timuiſſe:fatetur nichilominus nullius alterius ſibi ꝓcepta placere/nulli alteri cupere ſeruire.& q̄uis in ſeruitio dñi quantū ad ſe/non ſe dignum exiſtimet viuere:petit tamen dñi ſui ingentē bonitatē et magnā iuſtitiā ſeruitij ei⁹ paruitatē defectumq; ſupplere.haud diſſimiliter O rex ſupertremende quiſqs eſt ſeruus tuus/ etſi ſe fateꝫ in ſeruitio tuo non ſufficientius q̄ par eſt habuiſſe:confitetur tamē nullius alterius precepta cupere/& nulli alteri ſeruire velle.neq; in ſe confidit:ſed in tua ſola equitate.et proinde ſic ad te orat.ecce concupiui mandata tua:in æquitate tua viuifica me.orat:vt velit tua magna æquitas illū viuificare.et quod ex ſua errauerit:tua æquitas iuſtitiaq; ſupplere.

ADVERTE.Primo verſu.legem pone michi domine viam iuſtificationum tuarum/& exquiri eā ſemper:paulo aliter ex hebræo/oſtende michi domine viam preceptorum tuorum/& cuſtodiam eam per veſtigium.id eſt per indicium/per manifeſtationem illam quam tu michi oſtenderis. ¶ Sexto verſu.in timore tuo.paſſiue intellige/ac ſi dicas in timore tui/quo ſcilicet a me timeris offendi.¶ Septimo verſu.ampura opprobrium meum quod ſuſpicatus ſum:Hieronymus/auerte opprobrium meum quod veritus ſum.hic rectius veritus ſum q̄ ſuſpicatus haberi putant.veretur enim timet et formidat fidelis ſeruus ne negligentius cuncta peragens/opprobrio dignus apud dominum habeatur.et æquius forte hoc pacto vereri et timere/q̄ ſuſpicari.nam hic timor cautum facit diligentem et humilem.at cautione/diligentia et humilitate:fauor dñi cōciliatur et amicitia.

VI Vau. &

v 1 ET veniat ſup me miſericordia tua domie: ſalutare tuū ſecundū ẹlo-quium tuum. Vau. &

ET veniat ſup me miſericordia tua domine: ſalutare tuū ſecundū ẹlo-quium tuum. &

ET veniant michi miſericordie tue dñe:& ſalus tua iuxta ẹloquium tuū.

v 2 Et reſpōdẹbo exprobrātibus michi verbū: quia ſpẹraui in ſermonibus tuis. Vau. &

Et reſpōdẹbo exprobrātibus michi verbū: quia ſpẹraui i ſermonibus tuis. &

Et reſpōdẹbo exprobrātibus michi ſermonē:quia ſpẹraui in ſermone tuo.

v 3 Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vſquequaq;:quia in iudicijs tuis ſuperſpẹraui. Vau. &

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaq;:quia in iudicijs tuis ſpẹraui. &

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſquenimis: quoniam iudicia tua expectaui.

v 4 Et cuſtodiam lẹgem tuā ſemper:in ſẹculū & in ſẹculū ſẹculi. Vau. &

Et cuſtodiam lẹgem tuam ſemper:i ẹternum & in ſẹculum ſẹculi. &

Et cuſtodiam lẹgem tuam iugiter:in ſempiternū & vltra.

v 5 Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſiui. Vau. &

Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſiui. &

Et ambulabo in ſpacioſo:quia prẹcepta tua quẹſiui.

v 6 Et loquẹbar in teſtimonijs tuis in conſpectu rẹgum: & nō cōfundẹbar. Vau. &

Et loquẹbar de teſtimonijs tuis in conſpectu rẹgum:& non cōfundẹbar &

Et loquar in teſtimonijs tuis coram rẹgib⁹: & nō confundar.

v 7 Et meditabar in mandatis tuis:que dilexi. Vau. &

Et meditabar in mandatis tuis:q̄ dilexi nimis. &

Et dẹlẹctabor in mādatis tuis:quẹ dilexi.

v 8 Et leuaui manus meas ad mandata tua quẹ dilexi:et exercẹbor in iuſtificationibus tuis.

Et leuaui man⁹ meas ad mādata tua q̄ dilexi vehemēter: & exercẹbar in tuis iuſtificationibus.

Et leuabo manus meas ad mādata tua quẹ dilexi:& loquar in preceptis tuis.

¶SEXTE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Et veniat sup me misericordia tua dñe: salutare tuū secundū eloquiū tuū. O regum & dñorum maxime/seruus ille qui fatet se pro dignitate tibi seruire nō posse: confitetur sēper se dignū repelli. & iccirco cū vita anime iustitia sit: si viuit/nō sua sed tua æquitate viuit. si in seruitio tuo retines & re tinēdo saluas: misericordia tua sola est/qua debilitati eius eiusq; seruitij benigne cōpateris/ perinde atq; homo cōpati solet alteri/volenti quidē obsequiū prestare/sed ob virium imbecillitatē non valenti. & multo magis & absq; vlla proportione: q̄to tu homine melior misericordiaq; superior. ergo misericordissime dñe/iuxta suauitatē eloquiorū preceptorūq; tuorum: miserearis seruorū tuorū volentium quidē/sed ob infirmā naturam suā non vt te decet tibi seruire valentium. quorum quisq; ad te clamat iugiter: in æquitate tua viuifica me/& veniat super me misericordia tua domine/ salutare tuum secundum eloquium tuum. v

2 ¶ Et respondebo exprobrantibus michi verbū: quia speraui in sermonibus tuis. Quid faciet seruus ille cuius dñi tanta virtus vt dñi sanitate sanetur/æquitate iustificetur/misericordia sustentetur/& salute saluet. si quis iproperabit/si quis accusabit q̄si beneficijs dñi indignū: nōne dicere poterit/non i meis seruitijs/nō in operibus sed in bonitate dñi mei spem meā reposui? Et ideo id totū/id omne/ id vniuersū quod habeo: fateor nō debitū/sed bonitate & gratia ei⁹ elargitum. sic seruus cū dñi seruitio arguitur indignus: fatetur. sed q; non in se sed in mādatis superboni dñi sui sperauerit: nō est copiosa gratia frustratus. & respondebo inquit exprobrātibus michi verbū/quia speraui in sermonibus tuis. nō in meis obsequijs: sed solū in tuis fiduciā meā cōiecti mādatis. quis enim iure quēpiam reprehendat: si alicui bene de se speranti gratiā suā faciat? quis itē increpet eū qui cū bene sperauerit gratiā dñi acceptat & agnoscit/& pluris in immensū q̄ debitum omne/illam magnifacit? v

3 ¶ Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaq; quia in iudicijs tuis superspera ui. Sicut esse & nō esse: ita veritas & falsitas. & a te qui vere es: verum. & a non esse: falsum. quid igitur postulare debet seruus qui nichil debet dicere/nisi quod audierit dñm suum loqui/ precipere & mandare/alioqui de suo loquēs/falsus inuenietur & mendax. quid inquā debet postulare: nisi vt penitus nō aufcrātur verba dñi ci⁹ ex suo ore? vt & ipse sit verax: sicut & dns eius verus. Verum quid faciet seruus dñi: cum cognoscat se esse ex non esse? & ideo si in ore eius verum est: non est suum sed domini sui verbum qui veritas est. precabitur igitur dñm suum ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaq; quia in iudicijs tuis superspera ui. ne prorsus de ore meo auferas verbum tuum quia non in me sed desuper spes & expectatio mea est adimplendorū verorū preceptorū tuorū. quo modo enim aqueus & grauis vapor in nubem cōscenderet: nisi desuper leuitatem acciperet? neq; qui de se falsus est: nisi illi desuper indita veritate tua/precepta tua (q̄ tua sunt iudicia) adimpleret. v

4 ¶ Et custodiā legem tuā semper: in seculum & in seculum seculi. Quādiu desuper indita leuitas in vapore manet: tādiu vapor ille sursum detentus perseuerat/neq; vnq̄ deorsum ruit. quādiu etiā verbum veritatis in ore serui est: tādiu ille mandata domini custodit. quare si munq̄ abscedit: semper custodit. mira igitur superiorum vis: que inferiora in suam naturā transfert/grauia in leuia/frigida in calida/opaca in lucida/ima in summa/falsa in vera/mortalia in immortalia. & sic in optimo detinet: vt non sinat relabi ad deteriora. vbi igitur verbum veritatis quēpiam in verū demutauerit: non alius ille q̄ verus seruus esse poterit. verus autem seruus est: qui vere p̄cepta domini sui facit. nō quomodo serui huius mundi (nam serui huius mundi superna virtute non sunt in aliā naturam transmutati) sed sicut superni serui & agmina illa celestia: que (vt Ioel propheta ait) multa sunt nimis/ & castra fortia/& facientia verbum eius. consequens igitur fuerat post precatū serui tui ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaq;/continuo subnectere: & custodiam legem tuam semper/in seculum & in seculum seculi. v

5 ¶ Et ambulabā in latitudine: quia mandata tua exquisiui. Serui huius mundi in angusto: sed serui spirituales ambulant in spacioso. & quid mirum? celum amplū: terra stricta. spiritus capax: caro angusta. & vbi dominus ambulat: iure ambulat & seruus qui domini pedissequus est. tu autem domine deus vbiq; es/omnia permeas/nichil angustū te excludit/nichil amplum te cōcludit/nichil altum te excedit/nil subsidet tibi bassum/extra omnia es/intra omnia/supra omnia/infra omnia. tu omni alto altius & omni imo profundius. quare spiritus quem tu creasti ad tuum famulatum: vbiq; spaciatur/vbiq; cogitatione fertur/cito supra celum/cito infra/cito fertur ad summū/ilico relabitur ad imū supra tempus/infra tēpus/vt te vbiq; requirat dñm suū/& tibi vbiq; in spacioso seruiat. potest ergo spiritualis supernoq; veritatis tue verbo formatus seruus tuus vere dicere. Et ambulabā in latitudine: quia mādata tua exquisiui. quia obsequi spiritualibus p̄ceptis tuis & incedere p vias tuas delegi. v

6 ¶ Et loq̄bar de testimonijs tuis in cōspectu regū: & non cōfundebar. Oratores magni cuiusp̄ta re v

gis/&si alioqui exigue sunt psone:audacter tñ intrepideq; loquunt in cõspectu aliorũ regũ.qa verbum sui regis habent in ore:neq; vllus audet eos confundere.quãto magis O rex regũ tuus seruus habens verbum veritatis in ore suo/& ideo verbum tuum:confidens & impauidus loquebat i conspectu regum/& nullus poterat eum cõfundere. loquebar inquit in cõspectu regum & non confundebar:et quis enī verbo tuo audęret:&si audęret valęret resistere/qui solus rex es fortissimus/potentissimus/& virtutis immense & semper inuicte.

v ¶ Et meditabar in mandatis tuis que dilexi. Orator studet memoria tenęre/meditare et elaborare loqui:que sibi mandata sunt. & quis est seruus tuus cui verbum tuum posuisti in ore O rex vniuersę creature:nisi orator tuus.ad quid enim dedisses verbum tuum/& quem facis seruum tuum & deligis oratorem:nisi idem sit fidelissimus/qui te super omnia & mandata tua super omnia alia diligat/ maxime ergo cordi illa figet/& sedulum eius studium erit illa meditare/excogitare elaborareq; eloqui/magis etiam q̃ alius possit orator. & spirituales ac intimos auditorum mouebit affectus: cum ceteri/sensuales solum moueant & affectuum extimos. nam casta eius oratio & spiritualis/aliorum autem sensoria/fucata/illecebrosa/referta lenocinio & sensuum illicitamentis.hec ab humana:illa a diuina dicendi arte profecta. hac illa tanto eminentior:quanto celum eminentius terra.q̃us mundanus & carnalis homo strepitu vocis stolidis auribꝰ & sine spiritu circũfuso decepꝰ/secus frequẽtius iudicet.vt q sacra fastidit volumina/& spiritũ sapientie & vitalis eloquentie largitorem iudicat elinguem & ineruditum:& ad terrene eloquentie laudem non paruo quidem fastu totum armat animum.similis profecto illi qui terram dicat lucidam & solem ipsum vmbrosum.neq; est de numero eorum quorum quisq; dicere possit & meditabar in mandatis tuis que dilexi. nam talem cecauit vmbra mundi huius & huius fallax eloquentia mundi.

vi ¶ Et leuabo manus meas ad mandata tua que dilexi:& exercebor in iustificationibus tuis. Fidelis seruus & prudens non solum diligenter & excogitate loquitur que dominus suus & qui aliorum dominorum dominus est imperat:sed & manus ad opus admouet. ergo seruo talis domini non satis est si meditatur in mandatis domini que dilexit:sed vt illa operetur & se in illis exerceat assiduisq; uersetur/manus ad alta porrexit. Nam qui spiritu/deo seruit: non in imis operatur(sunt enim spiritualia alta)sed manus/& tam actiuas q̃ contemplatrices anime vires ad sublimia tollit.atq; iccirco non ab re dicet eterno illi domino suo qui in altis habitat. Leuabo manus meas ad mandata tua que dilexi:& exercebor in iustificationibus tuis.

ADVERTE. Quinto versu. ambulabam/& sexto loquebar & non cõfundebar:rectius ex hebrꝛo/ ambulabo/loquar & non cõfundar. ¶ Item septimo versu. meditabar:rectꝰ meditabor/ ex hebrꝛo delectabor. adde & ex verbis custodiam & exercebor/quorum hoc sequitur illud precedit/& ita esse dicendum rationem sermonis exposcere velle.

VII

Zai.

z 1 MEmor esto verbi tui seruo tuo:i quo michi spem dedisti.

Zai.

z 2 Hec me consolata est in humilitate mea:quia ęloquium tuum viuificauit me.

Zai.

z 3 Superbi iniquę agębant vsquequaq; : a lęge autẽ tua non dęclinaui.

Zai.

z 4 Memor fui iudiciorũ tuorum a sęculo domine: & consolatus sum.

Zai.

z 5 Dęfęctio tenuit me ꝓpec

Hec.

MEmẽto verbi tui seruo tuo: i quo michi spem dedisti.

Hec.

Hec me consolata est in humilitate mea:quia ęloquium tuum viuificauit me.

Hec.

Superbi iniquę agębant vsquequaq;:a lęge autem tua non dęclinaui.

Hec.

Memor fui iudiciorum tuorũ a sęculo domine: & consolatus sum.

Hec.

D ęfęctio animi tenuit me

¶

MEmẽto sermonis seruo tuo: quẽ me spęrare fęcisti.

¶

Hec est consolatio mea in afflictione mea:qa ęloquium tuum viuificauit me.

¶

Superbi dęridębant me nimis:a lęge tua non dęclinaui.

¶

Recordatus sũ iudiciorũ tuorum a sęculo domine & consolatus sum.

¶

Horror obtinuit me ab

catoribus: delinquẽtibus legem tuam. Zai.
26 Cãtabiles michi erãt iu-
stificatiões tue: in loco pe
regrinationis mee. Zai.
27 Memor fui in nocte no-
minis tui domie: & custo
diui legem tuam. Zai.
28 Hęc facta est michi: quia
iustificatiões tuas exqui-
siui.

pro peccatoribus derelin
quentibus legẽ tuã. Hec.
Cantabiles michi erant
iustificationes tue: in loco
incolatus mei. Hec.
Memor fui nocte nomi-
nis tui domine: & custo-
diui legem tuam. Hec.
Hęc michi facta est. quia
iustificatiões tuas exqui-
siui.

impijs: qui dereliquerũt
legem tuam.
Carmina erãt michi prę
cepta tua: in domo pere-
grinatiõis meæ.
Recordatus sum in no-
cte nomis tui dñe: & cu-
stodiui legem tuam.
Hoc factum est michi:
quia præcepta tua custo-
diui.

SEPTIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Memor esto verbi tui seruo tuo: in quo michi spem dedisti. Si potens pauperi quippiam preci z
piat faciũdum in quo assiduo labore verletur: primum pauperi vite necessaria subministrantur & pauper incipit in auxilio potentis si quid forte acciderit aduersi sperare. Sed nõne tu domine de-
diues in omnes: miseratus es hominem cum in paupertate esset, cum nõ haberet vnde spiritu vi-
ueret: & preceptum tuum indulsisti: vnde illi suppeditata vita est & spem eternorũ bonorũ inieci
sti. ergo diu in preceptis tuis exercitatus, terrena habitatiõe grauatus hoc pacto te precatur. me-
mor esto verbi tui seruo tuo: in quo michi spem dedisti. quod si ad nullum temporale, ad nullum
mortale: tendit aliquando eum perducas, quo verbum tuum dirigit.

2 ¶ Hec me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuũ viuificauit me. Fidelis seruus nũq̃ z
deseritur spe. & quanto dñm agnouit veriorem, meliorem & clementiorẽ: tanto magis confidit &
confidendo consolatur. sed quis te dominorũ domine verior: qui es veritas? quis te melior: qui es
ipsa bonitas? quis te clementior: qui es ipsa clementia, misericodia & benignitas? qui solo verbo
oia curas: languida sanas, mortua viuificas, nõ existẽtia creas. quapropter seruus tuus si irridetur,
parupenditur, contẽnitur, humiliatur: spe illa erigitur, fulcitur, consolatur. quia tu verbo tuo illi vi
tam prestas. solem contẽplatur & fidera. si nox est: sperat diem. si hiems: estatem. & nunq̃ spe illa
fallitur. videt ergo supernorũ magnam esse spei certitudinẽ: q̃q̃ diuinorũ spes non confundit. ac
scriptum esse meminit: qui sperat in dño saluabitur. & iterum, dñe virtutum beatus homo qui spe
rat in te. & spem altam in aio versans cõfidenter clamat. hec me consolata est in humilitate mea:
quia eloquiũ tuũ viuificauit me. Itaq̃ bonoꝝ quæ sperat non minus certus est ac si habeat & hac
sancta beataq̃ spe aduersus oẽm mũdi cõcussionẽ immoblis perstat, & consolat̃ q̃ validissime.

3 ¶ Superbi inique agebant vsq̃quaq̃: a lege autem tua non declinaui. Prudens est ille viator qui z
cum videt plurimos alio iter flectere: a recta nusq̃ via declinat. & hoc ideo q̃ ducis preceptis fugi
ter inhęret: alij vero contẽnunt. talis est profecto seruus tuus domine qui mandata tua constan-
ter custodit & obseruat. nam ipse videns superbos & tui tuorumq̃ preceptorum contemptores
delinquere & errare grauissime (quanto enim a rectitudine deflectũt: tanto inique iniusteq̃ agũt)
eo cautius studet legem tuam adimplere. more proborum filiorum: qui cum vident quempiam
fratrum deliquisse, tanto diligentius se domi continentes, singulaqueq̃ facere tentant, que no-
runt patri placitura, hoc ipso facto paternum amorem simul & timorem preferentes. quidnã &
aliud faciebat qui ad dominum suum protestabatur: superbi inique agebãt vsquequaq̃ a lege au-
tem non declinaui? quid aliud inquã nisi alijs a vijs tuis declinantibus nequaq̃ declinaui, nequaq̃
seruitium tuum & que tibi placita sunt intermisi.

4 ¶ Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine: & consolatus sum. Fidelis seruus & prudens z
exemplis maiorum suorum instruitur: & ex preteritis presentia metitur. & quis fidelior quis pru
dentior esse debet seruo domini qui fidelissimus & sapientissimus est, immo qui est ipsa fidelitas,
ipsaq̃ sapientia? exemplis igitur maiorum ab initio iuuatur. qualia sunt: munera abel iusti a deo
acceptant. Enoch iustus cum deo ambulauit & ad imortales diuitia[illegible]ranslatus est. Noa iustus a
deo repertus est, & a cataclysmi cuncta delẽtibus vndis eripitur. Abraham, Isaac, & Iacob a deo
exaudiuntur. prece iusti Helie celum clauditur & aperitur. nullus vnq̃ iustus a deo derelictus cõ-
peritur. & q̃is seruus domini de contemptu & miseria superbotum non dolere non possit (quip-
pe qui fidelis & mirifice amans dominum suum, quem scit omni obediẽtia & honore digniss imũ)

nichilominus libere id confitetur/ memor fui iudiciorū tuorum a seculo domine & cōsolat⁹ sum/ & scipsum in admirabilis bonitatis eius contemplatione solatur. qui ab initio ob multitudinē ma lorum nequaq̄ aspernatus est eum:neq; minoris apud se fecit obsequium paucorum.

z ¶D efectio tenuit me:pro pctōribus derelinquētibus legē tuā. Dñe virtutū q̄ admirabilis qui ve rus est & nō fict⁹ seru⁹ tuus.spem in verbo tuo figit/in spe illa cōsolat. eloquio tuo viuificat.a lege tua alijs declinātib⁹ nunq̄ deflectit.memoria iudiciorū tuor⁹ se adhortat. & hec oia ex charitate que supra se est/quā ad te gerit.verū quia tu illi scām se charitatē ꝓximi mādasti: ex hac peccati bus alijs & legē tuā deserētibus/exanimis efficit:sic illor⁹ miserat⁹ errorē/vt ꝓpriā calamitatē. sic illorū spirituale lapsum deflēs:vt ꝓprius illi esset deflēdus. Et nōne talis erat ille seru⁹ tuus:qui ob vni⁹ aut paucorū alior⁹ lapsū merens cōsternata mētefact⁹/corinthijs scribebat. ex multa(inquit) tribulatione & angustia cordis/ scripsi vobis p multas lachrimas:nō vt contristemini/sed vt sciatis quā charitatē habeā abundātius in vobis/ Nōne dicere poterat / defectio tenuit me pro pctōrib⁹ derelinquētib⁹ legē tuā/poterat ꝓfecto.vt qui non secus ac suā aliorum deflebat culpā. Ergo qui eiusmodi non sunt:cognoscant se non esse dei seruos/sed peccatores derelinquentes legem eius. pro quibus horror/defectio/tribulatio /angustia cordis/& lachrime detinent iustos & fideles dei seruos:in multa mestitia & merore.

z ¶C ātabiles michi crāt iustificatiōes tue:in loco peregrinatiōis mee. Musica/res est suauissima an ditui:& aduersus tristitias validū munimentū.nec ab re quidē.nā he cor cōstringūt & angustiatos spūs mortificāt:illa vero cor dilatat/& quasi ex ergastuli tenebris/spūs euocat in amplū.verū infi nite bonitatis dñator imense:nulla suauior harmonia/ nullū valētius aduersus cordis angustias & animi defectiōes medicamentū q̄ in intimis mētis sue penetralib⁹ modulatio iustificationū tuar⁹. & ideo seru⁹ tuus siue dulci contēplatiōe tua læt⁹/siue malis offensus : illas semp aio decitabat.cā tabiles(inquit) michi erāt iustificatiōes tue in loco peregrinatiōis mee. nos pariter erudiēs in hac mortalis vite peregrinatiōe siue ex spectaculo honorificationū diuinarū læti fuerim⁹/siue ex iho norificatione grauiter molestia affecti nunq̄ a spūali melo/qui omnē quæ sensu percipi possit/cui cit harmoniam nobis esse cessandum.

z ¶M emor fui nocte nois tui dñe:& custodiui legē tuā. Dñi hui⁹ seculi sub nocte & somno nichil a 7 suis seruis exigūt:nec isti/quicq̄ illis impendūt seruitij.sed cōtra O spirituum dñator eterne/seruus tuus nō min⁹ q̄ in vigilia solicit⁹ est in nocte tibi seruitiū ipendere. Q⁹ si inuitis oculis irrepit sōn⁹ seru⁹ tuus corpore dormit/& cor suū vigilat ad te.& tu illi tūc illaberis/ & dulces tui imittis memorias/& ille tibi seruit die noctuq;/siue vigil/siue corporeo detētus sopore/vt nimiū vere tibi pos sit enūciare:memor fui nocte nominis tui dñe/ & custodiui legem tuā. sensi visitationē tuam/nulla nox ademit superni verbi tui dulcem memoriam.

z ¶H ec facta est michi:quia iustificatiōes tuas exq̄siui. Sed vnde dñator imēse q̄ sēpiterna es virt⁹/ semp vigil/sēp operās/habet seru⁹ tu⁹vt noctu tui memoret. tibi psallat/tibi vigilet/tibi meditet/ vnde si trāqlla qete soluat:theophanias/orases/& dulcia iterdū spectacula experit/nō alia ꝓpheta tu⁹ affert causā diligētie illi⁹ dulcisq; visitatiōis tue nō iexpt⁹/nisi qa iustificatiōes tuas exq̄siuit/ nisi qa pcepta tua custodiuit. Hec facta est michi(inqt)quia iustificatiōes tuas exquisiui.mēs igit cu stodiētis pcepta tua diaphano & trāsparēti assimilat aeri/pure(nullis quidē ꝓpediētib⁹/nullis ad missis nebulis)radijs solis puio. cōtra vero nō obseruātis:dēse/piceæq; caligini/q̄ oi est iperuia luci. illi diuia lux se pure imiscet/maxie cū mēs illa a functiōib⁹ sensuū est auocata/& in se ipsa recep pta:hui⁹ vero opacitas ipuritasq; ome extrudit diuinū/nullā supne cōsolationē/nullā memoriā il lapsūue vllū recipiēs/acsi penit⁹ extincta esset aut mortua. illa spūalis & angelica:hec bestialis & carnea. illa confidit & scit q⁹ sit aperti⁹ deū suū visura:hec diffidit:quasi sit cū beluis & pecorib⁹ in teritura. & hoc:quia illa exquisiuit/hec vero minime exquirere voluit iustificationes tuas.

ADVERTE.Sexto versu.cātabiles michi crāt iustificatiōes tue:Hieronym⁹ ex hebræo/carmina michi crāt pcepta tua.& id recti⁹ dici volūt:q⁹ vocabulū ZEMIROTH quo hic vtit ꝓpheta car mina & laudes significet. ¶Octauo versu.hec facta est michi: Hieronymus ex hebræo/ hoc factū est michi.& hoc apti⁹ dictū videt: vt sic itelligatur.hoc factum est michi/scilicet vt in nocte recor datus fuerim nominis tui.verū cū dicitur hec facta est michi/siue grece ΑΥΤΗ ΕΓΕΝΗΘΗΜΟΙ/ non occurrit quid hec aut monstret aut referat:nisi quippiam forinsecus emendicemus/vt hec memo ria.hec recordatio aut aliquid simile/que in sermone non precesserunt.

Heth.

h 1 POrtio mea domine:
dixi custodire legem

Vita.

POrtio mea domine:
dixi custodire legem

Ꝑ

PArs mea domi⁹ dixi vt custodiā verbū

tuam. Heth.
h2 Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundū eloquium tuum. Heth.
h3 Cogitaui vias meas: & cōuerti pedes meos in testimonia tua. Heth.
h4 Paratus sum & nō sum turbatus: vt custodiā mā data tua. Heth.
h5 Funes peccatorum circū plexi sunt me: & legē tuā non sum oblitus. Heth.
h6 Media nocte surgebam ad confitendum tibi: super iudicia iustificationis tue. Heth.
h7 Particeps ego sum omnium timentium te: & custodientiū mandata tua. Heth.
h8 Misericordia tua domie plena est terra: iustificationes tuas doce me.

tuam. Vita.
Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundū eloquium tuum. Vita
Quia cogitaui vias tuas: & cōuerti pedes meos in testimonia tua. Vita.
Paratus sum & nō sum turbatus: vt custodiā mā data tua. Vita.
Funes pctōrū circūplexi sunt me: legem autē tuā non sum oblitus. Vita.
Media nocte surgebam ad confitendum tibi: super iudicia iustitie tue.
Vita.
Particeps ego sum omnium timentium te: & custodientiū mandata tua.
Vita.
Misericordia tua domie plena est terra: iustificationes tuas doce me.

tuum.
Deprecatus sum vultum tuum in toto corde: miserere mei secundum eloquium tuum.
Recogitaui vias meas: et conuerti pedes meos ad testimonia tua.
Festinaui & non neglexi custodire mandata tua.
Funes impiorum implicauerūt me: legem tuam non sum oblitus.
Medio noctis surgam ad confitendum tibi: super iudicia iustitie tue.
Particeps ego sum omnium timentium te: & custodientiū prcepta tua.
Misericordia tua cōplēta est terra: prcepta tua doce me.

OCTAVE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Portio mea dñe: dixi custodire legē tuā. Vt terre celū nō cōfundit/vt luci nō permiscētur tenebre: neq; quoq; diuina terrenis. ideo tu dñe gubernator celi & terre mandasti Aaron & sanctis tuis ne quicq̄ in terra possiderent: quia tu pars eorū & possessio esses. ergo seruus tuus quicūq; is demū sit qui audet dicere portio mea dñe / dixi custodire legē tuam/ tu es pars/sors & merces mea/ precepta tua custodiā: constat quia nullā in terris querit possessionē aliam. alioqui ignorantia fallitur. nam qui te habet: omnia habet/ omne bonū possidet/& ad ois boni trahitur consortia. quo modo igitur omne bonū habēs: aliud in terra quæreret? Sed & dixit te esse portionem suam/ neq; aliam velle vt exactius custodiat legē tuam mādataq; obseruet. nam sunt & qui te & terrenū querunt dñm: quasi duas portiones volentes. & illi nequeūt legē tuam obseruare: sed terrenas tuis coguntur preferre legibus. & nō aduertunt miseri/ te vt ad te solū cōuerteres sacro ore dixisse nemi nem posse duobus dñis seruire. ergo qui aliam portionē q̄ te querūt/te nō assecuto qui omne bonum es & qui lucem habitas inaccessibilem: & seipsos & omnia perdunt. h

2 ¶ Deprecatus sum faciē tuam in toto corde meo: miserere mei secundū eloquiū tuum. Lux mūda/ imundis nō coinquinat: quia terrenū nichil habet. & vie dñi munde/nichil terrene fecis habē tes. proinde qui per vias illas ambulat & cui deus portio est: mūdus est. mūda autē ad supera cō tendunt: ignis ad celū/ aer ad ignē. & seruus igitur tuus ad te summā cōtendit puritatem/& mundus ad te mūdū/purum & sanctū sanctorū currit. deprecatus sum inquit faciē tuam in toto corde meo/miserere mei secundū eloquiū tuum/ quippe qui dixisti/exaudiā quia misericors sum. nec mirum si ad te suspirat / si te videre cupit / si videre cupit faciē tuam in toto corde suo. nam si purus oculus etsi corporeus ad puram sensibilē lucem miro desiderio fertur: multo magis spiritus purus ad te veram ipsam purāq; lucem rapitur/te suspicit/te admiratur/tota vi ad te cōtendit/ ad te cōuertit. amore flagrat & deperit/vt ei illabaris: vt intimo eius oculo te insinues penitus. pium hu- h

huſmodi deſideriũ:ipm pũgit/mulcet/mordet/ſtimulat/liquefacit/euiſcerat/diuidit/cõglutinat/redintegrat/vnit. at videt nullo te merito ꝓmereri poſſe:quia ſis infinit⁹ valor. gratia igit̃ eſt/mia tua eſt:q; ad tuũ cõtuitum admittis. clamat ergo qui deperit te videre qui es inuiſibilis: clamat inquã ad te miſericordiarũ dñm/miſerere mei ſecundũ eloquiũ tuũ. merito videri nõ potes:gratia & miſericordia tua potes. & id inſup verax eſt eloquiũ tuũ. Beati mũdo corde/qm ipſi deum videbunt.

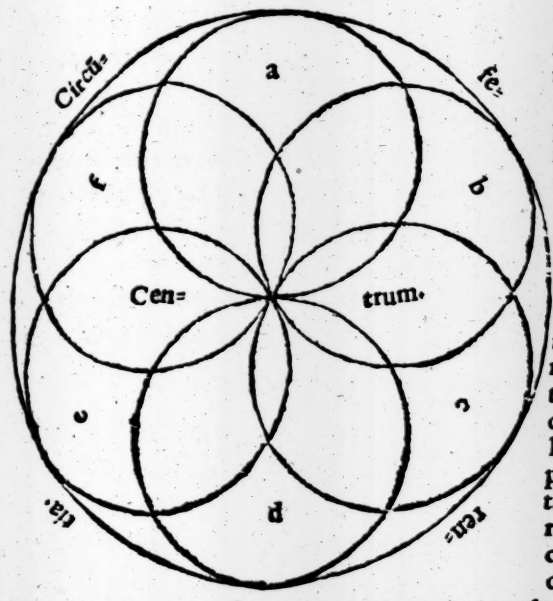
h ¶C ogitaui vias meas:& cõuerti pedes meos in teſtimonia tua. Amãs qui cognoſcit ſe ſolo nitore ſolaq; mũditia amato ſuo placere:cogitat itinera ſua/ſolerter oculo circũluſtrat vniuerſa/& oẽs vias lutulẽtas declinat ne veſtimẽta ſua inquinet: & pedes agit in ſolas mũdicias. & qui ita ſtudet: mũdus venit ad amatũ. eſt eni amoris natura: vt alter⁹ alteri nitore cõciliet & mũdicia. & ideo carnalis amor/ &ſi plerũq; in principio ſe verũ ſimulet:quia tamẽ in fine coinquinat/ſe falſum & mendacẽ ꝓdit amorẽ. At ſpũalis cõtra:ſc in fine maxime ꝓdit verũ. nã ſi cõtactu lucis quicq̃ reddit̃ purius/& q̃diu cõtact⁹ adeſt lympidi⁹ apparet: quãto magis cõtactu ſũme lucis que eſt ipſa puritas & quo diuin⁹ ſpũaliſq; cõſumat̃ amor/reddit̃ quicq̃ purius atq; q̃diu durat contactus/puriſſimũ ac nitidiſſimũ:perinde atq; ferrũ intimo ignis cõtactu lucidiſſimũ. Ergo vt ſeru⁹ tu⁹ qui toto corde ad facie tuã ſuſpirat/qui per ſpũales vias te inueſtigat ſe mundũ oſtendat/& mundicia tibi placeat O være amantium amor:clamat ad te/cogitaui vias meas/& conuerti pedes meos in teſtimonia tua.

h ¶P aratus ſum & nõ ſum turbat⁹:vt cuſtodiã mãdata tua. Quis amãte paratior vt obſequia preſtet amato/quẽ ſi vehemẽs perurget amor/nichil illum terrebũt viarũ diſcrimina/nichil graſſatores/nichil turbabũt nocturna mille pericula. ſemp expeditus/ſemp accinct⁹/inturbat⁹ ſemp:vt ei qui cor eius perſtringit obſequat̃ amori. & quãto qui amat̃ cognoſcit̃ dignior:tãto qui amat vrgẽtius amore carpit̃. quid eni diuin⁹ nõ poteſt amor/ Igit̃ amator nullũ ſuo amato cognoſcẽs dignioꝛẽ vt pote quẽſcit optimũ/pulcherrimũ/veriſſimũ/quẽ ſcit potẽtiſſimũ ac ſapiẽtiſſimũ: cor ſuũ non habet ſecũ/ſed i amato. forma ſua nõ ſibi placet/nõ eſſe ſuũ/nõ viuere ſuũ:ſed ſui amati. nõ ſeipm habet. deſideriũ eni illũ extra ſe rapuit. & ideo nõ i ſe:ſed i amato viuit. i ſe quaten⁹ in ſe:mors eſt, in amato:ipſa vita. ideo morti mortuus eſt:& vite viuit. mentẽ nõ habet:ſed nõ eſt amens quia eſt ſupra mentẽ. ipetus illũ agit:ſed nõ p̃cipitat̃/quia fertur i altũ. hoc vnũ ſibi placet:vt tibi(qui ſolus es digniſſimus amari)ſemp obſequat̃/ſemp ſit ſeruus tuus. & ad te qui ſuus dñs es/ſuus amor/ſua vita/ſemper aperte cõfitetur/paratus ſum & non ſum turbatus vt cuſtodiam mandata tua.

h ¶F unes peccatorũ circũplexi ſunt me:& legẽ tuã nõ ſum oblitus. Quo indicio mõſtrabit ſe non eſſe turbatũ:vt cuſtodiat mãdata tua/ Hoc ſanc / q⁹ funes impiorũ circũplexi ſunt eũ / & in illis nõ eſt legis tue factus imemor. funes inquit peccatorũ circũplexi ſunt me/& legẽ tuã nõ ſum oblitus. hoc nimirũ certũ eſt indiciũ. nã qui turbant̃/alio memoriã vertũt/nec ceptũ peragũt ite. ille vero nichil tẽdiculis maleuolor⁹ pficiẽtibus:mediã legis tue viam nun q̃ deſeruit. piſcib⁹ ſagene demittũtur/ferae innectũtur caſſib⁹/volucrib⁹ rẽtia tendũtur:vias autẽ ſpũales incedẽtibus ſpũales nequitie inſidiantur/& perhorrẽdos/vix perceptibiles vixq; euaſibiles laqueos circũnectunt. ſed memoria tua domine virtutum/& ad legem tuam confugium:ab his protinus explicat/abſoluit/liberat. quod beneficium ſeruus tuus/amator tuus minime factus imemor agnoſcit & predicat.

h ¶M edia nocte ſurgebam ad confitendum tibi:ſuper iudicia iuſtificationis tue. Dies/diuine lucis imago. nox/tenebrarum. dies res cunctas diſcernit. nox cõfundit. dies calet/fouet/viuificat. nox friget/cõgelat/mortificat. fures noctu perrant. interdiu cõduntur. in die quiſq; ſtudet honeſte ambulare. in nocte turpitudo laxat habenas. dies/gratia. nox/tẽtatio eſt. ſi igitur ſenſibili diei aduerſa nox/tanta ſecũ noxia trahit:quãta nox que ſpirituali aduerſatur diei ſecum afferet/quãta mala ingeret ſpiritualibus veræ lucis cultoribus/etſi ſoliciti inuigilent/ Q; ſi ad arcendos aut fures aut lupos cum alta nox ingruit denſeq; tenebre:accurate ſurgit paterfamilias & clamore ſuo nocere volentes deturbat. quanto magis ſpirituali viro media illa nocte ſurgendum erit/cum profunda inuadit tentatio:vt diuinis hymnis ſolc iuſtitie inuocato/nocturne poteſtatis aufugẽtur catervae. non enim inuida tenebrarum noxia turba/immenſe lucis laudes diutius ſuſtinere poteſt. quod nullus ambigere debet ſapientẽ domini ſeruũ feciſſe/ cum clamat. media nocte ſurgebam ad cõfitendum tibi/ſuper iudicia iuſtificationis tue. ergo ſiue nox illa nos ſurripiat tempore vigilie/ſiue quietis tempore:opus nobis eſt vt ad diuinam opem ſurgamus/& in hymnis/canticis/& laudibus/in omnibus/per omnia & ſuper omnia inuocemus infinite potentem/& vane ſolo veriſolis acclamato nomine euaneſcent difflabunturq; vmbre.

h ¶P articeps ego ſum omniũ timentiũ te:& cuſtodientiũ mãdata tua. Mirabilis deus in oĩb⁹ operibus tuis. nunc intra oia es:vt omniũ centrũ. nunc extra oia:vt oim circũferentia. intimus:vt oia vniens/omnia viuificans. extimus vt oia contines/fouens/luſtrans. circũmeans/vt ꝓuidẽs ac cõtinuans. medius:vt omnia diſcernens & diſterminans. principium/medium & finis omnium rerum.

Creature autem ſunt veluti circulorũ ſenarĩ neq; abundans neq; deficiens/vniuerſi/plenitudinem implens/qui a centro ad circũferentiam ꝓcedunt:vt ime ſummeq;/omniumq; ex parte participẽt. nã id naturã boni exprimit: ſe ꝓpagare ac cõmunicare. quod quãto preſtantius eſt:tanto magis ſui conſortiũ tradit. Eſto igĩ primus circulorũ a/ſecũdus b/& ita deinceps. quia tu es centrale & cõmuniſſimũ bonũ:video a in ſe tui participẽ/& b tui participẽ in ſe/& hũc in modum de reliquis. & a participẽ tui eſſe in b & reliquis. imo & a:participem eſſe & b & c & reliquorũ. nã in cõmuni bono cõcurrũt. haud abſimili modo/quiſq; timentiũ te & mãdata tua cuſtodientiũ:participeps eſt omniũ reliquorũ. nã tu es omniũ illorũ cõmune bonũ. vt cuidã ſeruorũ tuorum per temetipſum aperire dignatus es:oſtendã tibi(inquiens)omne bonũ. quãta igitur reuerentia timere debent te offendere/ quãta alacritate animiq; prõptitudine obſecutioni preceptorum tuorum inuigilare/& cupere poſſe dicere/particeps ego ſum omnium timentium te & cuſtodientium mandata tua/cupere numerum illum augere:cum ſciat omnium aliorum bona/pariter & bonum ſuum eſſe.

g ¶ Miſericordia tua dñe plena eſt terra:iuſtificationes tuas doce me. Miſerator imenſe qui omne bonũ es/qui pars es & merces timentiũ te & cuſtodientiũ mãdata tua/nõ debito:ſed merces ſola miſeratiõe/ſola gratia & miſericordia tua. nã vbicũq; gentiũ iueniunt timẽtes te:illic inuenit & miſericordia tua. imo & eos preuenit qui nondũ timorẽ tuũ didicere:vt oſtenſa illis vite via/bonorũ participatione ditent. diues eni es in omnes. Verũ quia tu es ipſa ſapientia oĩa in ſuos fines dirigẽs/quia tu es & ſpiritus intelligẽtie ſanctus/vnicus/multiplex/ſubtilis/diſertus/mobilis/incoinquinatus/certus/ſuauis/amãs bonũ/acutus/qui nichil vetat benefacere/human⁹/benignus/ſtabilis/certus/ſecur⁹/oẽm habẽs virtutẽ/oĩa ꝓſpiciens:niſi cõtinuo pãdas/niſi demõſtres & doceas iuſtificationũ tuarũ vias/haud ſecus aberrabimus q̃ ſine ſidere & clauo ſolẽt nauigãtes. Proinde ad te clamandum eſt iugiter/mia tua dñe plena eſt terra/iuſtificationes tuas doce me. pande nobis lumẽ ſapiẽtie tuc. niſi eni aſſit arctoi ſideris aſpect⁹/niſi vias indicet:quid in cælũ intẽti oculi/quid ars/quid nauis armamẽta/ quid nauigantiũ ꝓfuerint conat⁹/multo magis ſapiẽtie tue ſublata gubernatione:vias iuſtitie ignorabim⁹. nũquid enim ſi ſenſibili lumine ſublato/nichil videt oculus: ſublata intellectuali luce quicq̃ intuebitur intellectus? Eſt ergo nobis ſemper neceſſaria ſapiẽtie tue illuceſcentis mentibus piarũq; illuminatricis mentium doctrina.

ADVERTE. Quito verſu. funes pctõꝝ circũplexi ſunt me:Hieronym⁹ ex hebræo/funes pctõrũ iplicauerũt me. q recẽtiores ſequunt hebræos hũc locũ itelligi volũt/cœt⁹ ipiorũ populati ſũt me.

	Teth.	Bonum.	ט
t 1	BOnitatẽ feciſti cũ ſeruo tuo dñe:ſecundũ verbum tuum. Teth.	BOnitatẽ feciſti cũ ſeruo tuo dñe:ſecundũ verbum tuum. Bonum	BEnefeciſti ſeruo tuo domine:ſecũdũ verbum tuum. ט
t 2	Bonitatem & diſciplinã & ſciẽtiam doce me:quia mandatis tuis crẽdidi.	Bonitatẽ & diſciplinam & ſcientiã doce me: quia mandatis tuis crẽdidi.	Bonum ſermonẽ & ſciẽtiam doce me:quia mandatis tuis crẽdidi.
	Teth.	Bonum.	ט
t 3	Priuſq̃ hũiliarer ego deliqui: propterea ẽloquiũ tuum cuſtodiui. Teth	Priuſq̃ hũiliarer ego deliqui: propterea ẽloquiũ tuũ ego cuſtodiui. Bonũ.	Anteq̃ audirẽ ego ignoraui: nũc autem ẽloquiũ tuum cuſtodiui. ט

GALL.	ROM.	HEB.
t 4 Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Teth.	Bonꝰ es tu dñe: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Bonum.	Bonus tu & beneficus: doce me precepta tua. ט
t 5 Multiplicata est sup me iniquitas superborũ: ego autem in toto corde scrutabor mãdata tua. Teth	Multiplicata est sup me iniquitas superborũ: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Bonũ.	Applicabant michi mendacium superbi: ego autem in toto corde seruabam pręcepta tua. ט
t 6 Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero lęgẽ tuam meditatus sum. Teth.	Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero lęgẽ tuam meditatus sum. Bonum	Incrassatum est velut adeps cor eorum: & ego in lęge tua delectabar. ט
t 7 Bonũ michi quia humiliasti me: vt discam iustificationes tuas. Teth.	Bonum michi qꝙ humiliasti me: vt discerẽ iustificationes tuas. Bonum.	Bonum michi quia afflictus sum: vt discerem pręcepta tua. ט
t 8 Bonũ michi lęx oris tui: sup milia auri & argenti.	Bonũ michi lęx oris tui: sup milia auri & argenti.	Melior est michi lęx oris tui: super milia auri & argenti.

NONE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

t 1 ℂ Bonitatẽ feciſti cum ſeruo tuo dñe: ſecundũ verbũ tuum. Ingratus ſeruus nõ modo meret gratia priuari/ſed & eſt inſuper plurima mulcta dignus. cõtra/ grato nulla pena debet: ſed & ei/quia gratia deberi nõ poteſt (nõ enim gratia eſſet) vltro gratia concedit. & ſi terrena beneficia/gratuꝫ proſecutione ſunt digna: nõne multo locupletius diuina/quod ſpiritualis ſeruꝰ tuus/ gratiarũ profuſiſſime largitor: nequaq̃ preteriſſe viſus eſt/cũ tibi id nõ ingrato quidẽ animo cõfitetur/bonitatẽ feciſti cũ ſeruo tuo dñe/ſecundũ verbum. nam cũ dicit bonitatẽ feciſti: benefactorẽ ſuum te agnoſcit. cum vero ſecundũ verbũ tuum: te agnoſcit in oĩbus verbis tuis veracem dominũ. Es igitur benefactor verax/& veritas benefaciens/ imo vero es ipſum beneficiũ. & quid poteſt beneficiũ/ niſi ſolum benefaccre: ſicut lux illuminare/& caliditas calefacere/ nõ enim beneficiũ malefaceret. ergo ſiue proſpera aſſint ſiue aſſint aduerſa: verbere/ſupplicio penaq; meritiſſimus eſt & omnis beneficij priuatione: qui te non cognoſcit in omnibus & per omnes/ſuper oẽs & ſemp benefaccre.

t 2 ℂ Bonitatem & diſciplinã & ſcientiã doce me: quia mãdatis tuis credidi. Cum ſis oĩ bonitate & ſapientia preditus/ & vis ſuapte natura omnibenefica: aliorũ indigentiã & ignorantiã libenter ſupples. Ideo qui fidelis eſt ſeruus tuus nõ alium requirit/qui ipſum doceat bonitatẽ: quia nullum te meliorẽ nouit. nõ alium qui ipſum doceat diſciplinã & ſcientiam: quia nullũ doctiorem/nullũ ſapientiorẽ reperit. ſi pulchrũ vult videri quia eſt oculorũ admiratio/& bonum cõmunicari quia eſt participantiũ perfectio: & tua profecto ſapientia vult ſciri quia eſt mentiũ illuminatio. nõne ꝙmum ſol radios oculis injicit mortaliũ: omniũ colorũ & figurarũ preſtat notitiam/ tanto magis igitur ſi bonitas & ſapientia tua fulgores & radios ſuos in ſeruorũ tuorũ mentes iacula bunt/preſtabunt iuſtificationũ tuarũ ſcientiã/ pſertim iſs qui fide preuia ad intelligentiã ſunt adiuti/vt & is qui dicebat. bonitatẽ & diſciplinã & ſcientiã doce me/quia mãdatis tuis credidi. Ergo O pulcherrime rerum: pulchritudine tua eos purga qui mandatis tuis credũt / ſapientia tua illumina/& bonitate tua perfice & conſuma eos qui pura fide ad te accedunt.

t 3 ℂ Priuſq̃ humiliarer ego deliqui: propterea eloquiũ tuum cuſtodiui. Nõne verax es & fidelis dei/ qui dixiſti diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde/ doctrina igitur tua mites & humiles facit. at quos ſcientia manſuefacit & humiliat: proculdubio ignorantiam effert/ extollit ac ſuperbe eleuat. nõ ab re igitur ſeruus tuus quẽ tu ſpiritu tuo docuiſti & docendo humiliaſti clamat: priuſq̃ humiliarer ego deliqui/ propterea eloquiũ tuum cuſtodiui. ac ſi aperte diceret/ priuſq̃ ego a te diſcerem mitis & humilis corde fieri: ego ignoraui/ego intumui. quapropter in doctrina illa tua me exercui. nam ſi huiuſmodi ſcientiã comitatur humilitas: bono iure ignorantiã comitabit tumiditas. & ſi hũilitas ſpũs eſt ſanitas: dubio ꝓcul & tumiditas erit animi lãguor. Si igitur medicꝰ quẽpiam

deformi & nimia mole distentū hyposarca / tympanite / intercutisue aque vicio laborātē p̄cepto
suo leuaret/curaret/reduceretq; ad equalitatem: nōne ille se cognoscēs p̄cepto illo factum sanum/
illud custodiret: hunc in modum & multo etiā magis/seruus tuus videns se eloquio tuo ignorātia
& comite eius superbia animiq; tumore liberatum/ & humilem corde sanūq; effectum/ubi vtrūq;
verbo confessus est/non ab re continuo subiunxit/propterea eloquium tuum custodiui.

4 ¶B onus es tu: & in bonitate tua doce me iustificatiōes tuas. Tu es dñe sapientia: & doctrina tua t
mites facit & humiles. ergo quorū doctrina inflat/tumidosq; facit ac insolētes: nō sunt sapiētes sed
sophistæ / veluti quedā sapiētū fex/vilis alga/& ad nichil vtile, vt sic dicā) peripsema. & hoc modo
scire ante te/nō est scire: sed misere ignorare/quod tumor cōsequī & ifirmitas. & cōtra/ hoc modo
nescire/ ante te est scire: cui comes est hūilitas & sanitas. ergo si egrotare nō est bonū: neq; hoc pa
cto scire eligendū. nō eni medici sed venefici sunt: qui potiōe data/ equabilē aiam ppetuo reddūt
perinde atq; vtrē ispirato vēto pretumidū miserabiliter distentā. satius igitur ad sapientē dīm/ad
p se bonū medicū cōfugiēdū & dicendū. Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificatiōes tuas.
Sed qd est dñe q; seruus tu⁹ q mādatis tuis credidit/qui hūilis corde factus eloquiū tuū custodiuit:
pride doctus / petit edoceri? An id ideo inscrutabilis dñe/quia tu es infinitum sapiētie pelagus/&
quantūcūq; p̄bueris doctrine/semp apud te ampli⁹ tenes p̄bendū: atq; ideo doctus semp petit se
magis edoceri. Et certe si p̄ceptor quispiam esset infinite doct⁹: semp discipul⁹ quantūcūq; didis=
set/peteret adhuc ampli⁹ erudiri/& nou⁹ eū sciendi stimularet ardor/tā bonū/tā pulchrū est scire/
& maxime te scire qui es oīne bonū. neq; eni erga illū aliud esse posset q̄ discipul⁹. An etiā fide do
ct⁹: petit i bonitate tua q̄ est veritas & fidei subtātia/pleni⁹ edoceri? certe fides enigma est sed vt
phosphor⁹ stella eoi pulcherrima/certa est p̄nūcia solis: æq̄ fides est tue infinite p̄nūcia bonitatis.

5 ¶M ultiplicata est sup me iniquitas supborū: ego autē in toto corde meo scrutabor mādata tua. t
Qui sanū habēt gustū: de saporib⁹ recte iudicāt. qui autē sensum illū corruptū habēt: amarū dul=
ce/& plerūq; dulce iudicāt amarū. Ita supbi iudicio rationis destituti: seruos tuos O amator verita
tis/multipliciter arguūt fallitatis/iprobitatis & mēdacij. hi autē toto corde se exercēt in mādatis
tuis. Si sana/si dulcia/si vera, psunt & ægri illa noxia amara & falsa dicūt vehemēter cos increpātes
qui illis vti volūt: nūquid iccirco/qui recte valēt sanūq; & incolume habēt mentis iudiciū/ab eisdē
abstinebūt? tāto minus sane a ipūalibus bonis ob vaniloquia & intorta maledicta superborū erit
abstinendū. apud quos sanctitas est ipuritas/deuotio hypocrisis & simulatio / timor dei vecordia/
& amor ifamia. quipot⁹ serui tui multo magis puritatē retinere studebūt/deuotionē adaugebūt/ti
more (neqd offendāt) cautiores erūt/& āpliore charitatis igne feruebūt/hui⁹ dicti pphete memo
res/multiplicata est sup me iiquitas supborū/ ego vero scrutabor mandata tua. sic natura boni ex
suo cōtrario roborata/solidata atq; fortificata. Hic est eni generosus nature conat⁹ quē tu cunctis
O optime rerū indidisti rebus. nōne calx frigido succēditur: & contrariū roboratur suo irritante cō
trario? & humilitas igitur/supborū lacessente cōtumelia perficiet magis/roborabit atq; solidabit.

6 ¶C oagulatū est sicut lac cor eoꝝ: ego vero legē tuā meditat⁹ sum. Et lac & adeps frigido dēsat: t
& calido soluit. caliditas desursū est. nā & radi⁹ calet. frigiditas orit deorsū. siqdē & terra q̄ oīb⁹ sub
sidet infima: friget. caliditas luci amica. frigiditas tenebris. nā qd igne calidius? tot⁹ tamē lucet. &
cādida dies/calētior. nox opaca/frigentior. natura calida/leuia. frigida/grauia. calida/rara. frigida/
dēsa. eteni ignis calidissim⁹/leuissim⁹ pariter & rarissim⁹. & terra gelida/grauissima/dēsissimaq;. ca
lor rursus: purgat/, pbat/ examinat. frigus cōtra: cōmiscet/iprobū facit/cōfundit. calor/omniartifex.
frigus/iners torpidaq; natura. calor dilatat. frigus constringit. ille letitiā parit. hoc destruit/mesti=
tiaq; generat. calor beneficus. noxiū frigus. calor/vite. frigus/mortis initiū. quis igit hoc paradig=
mate nō videt superbos/quorū aia vt lac & adeps coagulata est: frigide/ime/tenebricose/grauis/
dense/ociose/permixte/iprobe/cōfuse/dure/rebellis/altricte/tristis/malefice mortifereq; esse na=
ture. humiles vero cōtra: dilatatos corde/charitate feruētes/lucide/agilis/subtilis/spiritificeq; esse
substātie. Insup & purgatos/, pbatos examinatos/efficaces & iugiter diuinā legē meditātes/iussio
nibus diuinis amplū patulūq; pectus expādentes/hilares/ beneficos acviuificatos/qui igit vere
seru⁹ dñi est/cognoscēs aduersantiū supborū inuidia & odio charitatem extinctā: optimo iure di
cet/ coagulatū est sicut lac cor eoꝝ/ego vero legē tuā meditat⁹ sum. coagulatū est cor superborꝝ
ego vero dilatatus sum. ego lege tua delectatus sum. ego legem tuam meditatus sum.

7 ¶B onū michi quia humiliasti me: vt discā iustificatiōes tuas. Siue equ⁹ ducit ad alta/siue reuoca t
tur ad ima/siue flectit in dexterā/siue retorquetur in læuā: eodē freno moderat/ne vel in preceps
dedat vel vspiam exorbitet/vtique exspaciet. hūc in modū tu iustarū intessor animarū: humilita=
te ceu freno cas dirigis seu contēplatione ad alta feruntur/seu actione descēdunt ad ima/seu se=
cunda assunt/siue assunt aduersa. atq; cum id tibi expedire videt qui solus sapientissimus es: veluti

calcaris ſuffoſſione/aliqua afflictione ſtimulas/excitas/torporē eximis diligentiāq; reparas. mira res:humilitas exaltaſ/& in ſummis detinet ne ruatur in p̄ceps. imo in ſummis eſt humilitas: & in imis ſummitas. nā illa elcuat & ſupuehit ad ſumma. Et queadmodū grādc malū eſſet equo carere freno(nā cōtinuo cōtumax factus excuteret vtile ſcruitij iugum/& quo ferret ipetus/nullā certā ſecutꝰ viā/inordinate ferretur/vagareſ/exſpaciarcſ/neq; diſceret vnq̄ aut ſeſſori parēre/aut recta incedere)hoc pacto deme humilitatē:protinus cōtumax/rebelliſq; efficiere. ſuaue dñi iugum excuties. recta nō incedes. precepta nō diſces. mādata nō capeſſes. grauiſſima igitur pernicies eſſet humilitate carēre. quod ſolers ſeruus tuus minime ignorās/ingenue fatetur/cum dicit. bonū quia humiliaſti me:vt diſcam iuſtificationes tuas. imo et ſi afflixiſti etiam bonum. nam ſine calcari nullus equus bene currere:neq; puer ferme nouit ſine virga probos mores bonaſq; litteras perdiſcere.

¶ Bonum michi lex oris tui:ſup milia auri & argēti. Si nichil noſtro verbo proferimus/niſi quod ſ cōcipimus:certe lex verbo dei enunciata/diuina eſt cōceptio. & ſi lex principis eſt mentis eius ratio/ad recte cōueniētibus medijs gubernandū/& gubernata ad bonum dirigendum/premiū pati/penā tranſgredienti ſtatuens:& lex quoq; diuina/mentis diuine ratio erit/qua conuenientiſſimis medijs gubernat/& gubernata ad optimū traducit. ſtatuēs nichilominus parenti premiū & tranſgredienti penā. huius eni illa ſymbolū eſt/illa typus:hec exēplar & veritas. & hec & illa/rationalia reſpicit capaciaq; mentis. nā neq; inanimis neq; mutis lex ꝓprie poſita eſt/ſed ſola prouidētia diſpenſat. ergo ſi pro humana lege(que tēporanea eſt)aut obſcruata aut ſpreta/gratia aut pena debeſ tēporalis: pro diuina que eterna eſt/gratia(que obedientie premium eſt)aut ſupplicīū pro contēptu/iure debebiſ eternum. nō enim ijs qui benefactrici legi tanq̄ medico ſananti debitores exiſtunt:aliud eſſe p̄mium q̄ gratia poteſt. ſcripture igitur & ꝓphetarum oracula/lex ipſa nō ſunt/ſed quedam legis expreſſio/multo magis a lege differens q̄ ſcriptura a voce/q̄ vox a cōceptione/q̄ vmbra a luce/q̄ veſtigium a veritate. nō enim tua cōceptio/tua ratio aliud eſt a te deus. quo modo igiſ vnus es & ſimpliciſſimꝰ:ſic tua lex vna ac ſimpliciſſima eſt. tu imenſus:tua lex immenſa. tu ineſtimabilis. quo pacto igitur tua lex eſtimabiſ milibus appreciabilis metalli/O q̄ vere dicſ. bonum michi lex oris tui:ſuper milia auri & argēti. q̄ vere aſtruxit ſanctorū tuorum vnus. Rex vnus apibus/& dux vnus in gregibus/& in armētis rector vnus:multo magis mundi es rector vnus. qui vniuerſa quecūq; ſunt:verbo iubes/ratione diſpēſas/virtute cōfirmas. qui videri non potes:quia riſu clarior es. qui cōprehendi non vales:quia tactu purior es. qui nō vales eſtimari:quia precio maior es. & ideo ſic te digne eſtimamus:dum te ineſtimabilē ducimus. vnū eſt incōnumerabile/ineſtimabile:oīnis multitudo eſtimabilis. Sed forte milia auri & argenti meliora ſunt eloquijs/oraculis ꝓphetarum/expreſſioneq; legis. At quomodo:cū illa terre/hec diuine mentis ſit fœtura/cum illa ne mortalem quidem vitam prorogare poſſint: hec autem ducant ad ineſtimabile bonum/miſeri igitur ſunt & vita indigni qui diuitias/qui milia auri & argenti preponunt eloquijs tuis.

ADVERTE. Tertio verſu. priuſq̄ humiliarer ego deliqui:Hieronymus ex hebræo/anteq̄ audiſſ ego ignoraui. antecedentia ponit hieronymus/interpretes cōſequentia. ſiquidem diuinam legem diuinaq; mandata cognoſcere humilitatis cauſa eſt:ignorare profecto eſt ſuperbie & contemptus occaſio. & reuera diuina lex & diuina volumina deberent eſſe noſtra carmina/noſtre meditationes & iuges laudes toto tempore noſtre fugientis & momentanee peregrinationis in hoc ſtadio ꝓbationis noſtre. carmina hec q̄ dulcia erūt in altero ſeculo:q̄ amara q̄ luctifica Tibulliana & Catulliana & que eiuſmodi ſunt. Prima illa/vite lectio. at impurorū authorum qui venerem olent/clamædos/& impia dæmonū flagitia/ſine quorum noibus nullum carmen pulchrum putant/nullum cōcinnum/nullum belle ſonās/craſſius ingenium phrygio illo Mida habētes/carmina ſunt mortis/ſed mortis ſecunde/& perpetue mortis lectio. Hanc confeſſionem meam ſuſcipiat deus ad meam & multorū ſalutem. ¶ Quinto verſu. multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborum:Hieronymus ex hebræo/applicabant michi mendacium ſuperbi. quaſi hec ſit intelligentia:impingebant michi mēdacium/in me cōmētabātur falſum. ¶ Eodem quinto verſu. ego autem in toto corde ſcrutabor mandata tua:ex hebræo ego autem in toto corde ſeruabam precepta tua. quo fit vt potius nobis legendum ego autem ſcrutabar. ¶ Sexto verſu. coagulatum eſt ſicut lac cor eorum: Hieronymus ex hebræo/incraſſatum eſt velut adeps cor eorum. quod & melius putant/q̄uis parum euarıet intelligentia. pretenditq; id/anima eorum ebes facta eſt:& denſus/craſſus ſupinus ac pinguis eorum ſenſus. ¶ Secūda particula eiuſdem ſexti verſus. ego vero legē tuā meditatus ſum: Hieronymꝰ ex hebræo/& ego in lege tua delectabar. lege analogie rectius hic delectabar q̄ meditatus ſum. nā coagulari aut incraſſari & dilatari quod in ſe claudit delectari oppoſita ſunt. liquidem qui delectatur/dilatatur:& maxime qui delectatur in ijs que ſpiritus ſunt. quare per id quod

interptes tradiderũt/nobis intelligendũ est perinde ac si diceremus/ego vero in lege tua dilatatus sum. & hec anime dilatatio/est ex meditatione legis diuine ãpla in deũ charitatis effusio. ¶ Octauo versu. bonum michi lex oris tui. ex hebræo accõmodatior sermo: melior michi lex oris tui vt totus versus hoc pacto intelligatur/melior michi lex oris tui q̃ millia auri & argenti.

	Ioth.	Principium.	ך X
73	MAnus tue fecerunt me & plasmauerũt me: da michi itellectum & discam mandata tua.	MAnus tue fecerunt me & plasmauerũt me: da michi intellectum vt discam mandata tua.	MAnus tue fecerunt me & plasmauerũt me: doce me & discã mãdata tua.
	Ioth.	Principiũ.	ך
74	Qui timent te videbunt me & letabuntur: quia in verba tua superspẽraui.	Qui timent te videbunt me & letabuntur: quia in verbo tuo spẽraui.	Qui timent te videbunt me & letabũtur: quia sermonem tuum expectaui
	Ioth.	Principium.	ך
75	Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua: & veritate tua humiliasti me.	Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me.	Scio domine quia iustũ iudicium tuum: & vere afflixisti me.
	Ioth.	Principium.	ך
76	Fiat misericordia tua vt cõsoletur me: secundum eloquium tuũ seruo tuo.	Fiat nunc misericordia tua vt consoletur me: secundum eloquium tuum seruo tuo. Principiũ.	Sit obsecro misericordia tua in cõsolatione mea: sicut locutus es seruo tuo
	Ioth.	Principium.	ך
77	Veniãt michi miserationes tue & viuã: quia lex tua meditatio mea est.	Veniãt michi miserationes tue & viuã: quia lex tua meditatio mea est.	Veniant michi misericordie tue & viuã: quia lex tua delectatio mea.
	Ioth.	Principium.	ך
78	Cõfundantur superbi qa iniuste iniquitatẽ fecerũt in me: ego autẽ exercebor in mãdatis tuis. Ioth.	Cõfũdãt superbi qa iiuste iniquitatẽ fecerũt in me: ego autẽ exercebor i mãdatis tuis. Principium.	Cõfundant superbi qm̃ inique contriuerunt me: ego autẽ loquar i præceptis tuis.
79	Cõuertãt michi timẽtes te: & q̃ nouerũt testimonia tua. Ioth.	Cõuertãt ad me q̃ timẽt te: & q̃ nouerũt testimonia tua. Principiũ.	Reuertant ad me qui timent te: & qui sciũt testimoniũ tuum.
80	Fiat cor meum immaculatum in iustificationib9 tuis: vt non confundar.	Fiat cor meũ immaculatum in tuis iustificationibus: vt non confundar.	Fiat cor meũ perfectũ in præceptis tuis: vt non cõfundar.

¶ DECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Manus tue fecerunt me & plasmauerunt me: da michi intellectum et discam mandata tua. Si picta imago viueret & tangeret suum pictorem/non tamen pulchritudinem agnosceret/quia non haberet sensum lucis/& precaretur artificem tu vitam/tu tactum michi dedisti/ da visum quo te videam: nonne artifex si posset oculos illi elargiret & indulgeret/quo a sua imagine cognosceretur/ Tu conditor omnium rerum omnipotens es/tu es ens entium/ vita viuentium /sensus omnia permeans/ratio cuncta gubernans/& intelligentia omnia sciens. tue manus hominem fecerunt/verbũ tuum & spiritus tuus plasmauerunt & ornauerunt. tu esse illi largitus es/& nobilissimũ qdẽ omniũ corũ que in visibili mũdo sunt. tu vitã/sensum/rationẽ operi admolit9 es: illi tñ deest sẽsus pulchritu

dinis tuę agnoscẽde. nã tametsi te O pulcherrime rerũ/ratio aliquo pacto attigat: ceca tñ palpat. qd igit facies: imago tua/plasmatura tua te p̃cat̃/ad te auide clamat. manꝰ tue dñe fecerũt me & plas mauerũt me: da michi intellectũ/vt discã mãdata tua. da michi dñe q finxisti me lucis tue visum/da pulchritudinis tue sensũ/da michi intellectũ/nõ vt stati ad tãte maiestatis admittar aspectum/sed vt primũ discã tibi seruire/tibi in illa luce famulari/vt discã volũtates & bñplacita tua. tu es oipotẽs artifex/tuũ velle est tuum posse/tuũ dicere est facere. qd facies? certe tu benefactor imẽse qui oia gratis es largitus/nunq̃ vt tua cõsumatior fiat imago tibiq; euadat similior/illud denegabis rogatus.

i ¶Q ui timẽt te videbũt me & letabunt: qa in verba tua supsperaui. Cũ seruꝰ dñm quippiã p̃cat̃ qd verbo pstare potest/& agnoscit ipsũ benignissimũ & ad elargiẽdũ ppẽsũ: magna spe verbi eꝰ ducit & optat vt amici dñi sic eũ sperãtẽ agnoscãt/& gaudeãt qꝰ tãta spe dñi erigat̃. Tu vero reꝛ eterne cõditor: dñs ille es q verbo oia potes. & te p̃cata est imago tua/factura tua/fidelis seruꝰ tuꝰ: vt intellectũ quo mãdata tua discat illi idulgeas. benignissimꝰ es/liberalissimꝰ es. rite igit̃ in verbo tuo nõ solũ sperare sed supsperare debet: vt spes eiꝰ sit spe õni alia maior. vt & amor tui/& tui timor debeat aliũ quẽcũq; lõgo iteruallo oẽm exuperare timorẽ & amorẽ. Et qdni optet: vt alij serui tui/sui amici cõserui te timẽtes & amãtes/illũ videãt supsperãtẽ & õni certitudine certiꝰ expectantẽ supbonũ verbũ tuũ. quod illi elargiet̃ tue lucis itellectũ & sciẽtiã mãdatorũ tuorũ. et idipsũ videtes cõserui/cõlent̃: spem suã ad te qui solꝰ optimꝰ es roborãtes & etiã de ceterovalẽtius erigentes.

i ¶C ognoui dñe qa eqtas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me. Bonitas tua superbone dñe q̃ desideriũ õne ad se mouet: nõ excludit p̃cantẽ/nõ fefellit sperãtẽ/nõ frustrata est expectãtẽ. quomodo eni excluderet: q̃ oia itra se cõtinet. falleret: q̃ est omne bonũ. frustrareť q̃ oia deducta ad effectũ/verbũ igit̃ tuũ supsperãti seruo tuo petitũ indulsit intellectũ: & repẽte factus est sciẽs. nõ eni ad docendũ tẽpore eget. nã si sensibilis lux momẽto res carneis obtutibꝰ manifestat: quãtomagis tua lux spiritualibꝰ mẽtiũ luminibꝰ mãdata tua ocyssime reuelat. qd illustrationis bñficiũ agnoscens seruꝰ tuus in clamorẽ prorupit. cognoui dñe quia æqtas iudicia tua: & i veritate tua humiliasti me. quomodo eni cognouisset: nisi sensũ cognoscendi tribuisses? Et mira dñe tua doctrina: q̃ protinus infusa/in veritate tua humiliat. sic eni humilitas & tua doctrina sunt nexa: vt ad nullum respicias nisi ad eum quem doces & humilias. ad quẽ (ais) respiciã nisi ad humilẽ & trementẽ verba mea? nã cum tu sis summa lux: tuum respicere est illuminare/& in veritate humiliare.

i ¶F iat misericordia tua vt consoletur me: secundũ eloquiũ tuũ seruo tuo. Qui vere humilis est: vere cognoscit/& idẽ vere amat. verus autẽ amor vehemẽter perstringit amantẽ. lãguet volens: & vult lãguens. & cum aqua extinguat ignẽ: lachrime tamen pascunt amorẽ. hinc amatus absens desiderio sui flagellat amantem. & quanto magis flagellatur amãs: vehemẽtius amat. quid enim aliud amor (ipso superdiuino & solo amabili absente amato) nisi sanus languor/& sanitas lãguens/nisi mors viuens & vita moriẽs? fortis est (inqt) vt mors dilectio tua. hac vero de causa si qs contẽnit/si quis trãsgreditur/si quis offendit quẽ diligit aia eiꝰ: nouus luctus/noua afflictio/meror merori nouus & dura vt infernus surgit emulatio. quid igitur faciat in veritate humiliatus: nisi clamet/nisi totis viribus ad amatum suum misericordie fontẽ vociferet. fiat misericordia tua vt consoletur me secundum eloquium tuum seruo tuo. O superamabilis miserere nimis afflicti/miserere nimis impatienter amantis. tu verbo virtutis tue omnia fers. verbo me illuminasti/verbo me humiliasti/verbo me inflãmasti: tu verbo tuo pariter nostro medęre languori.

i ¶V eniant michi miserationes tue & viuam: quia lex tua meditatio mea est. Oculus sanus non indiget collyrio/sane tibie fomento/sani humores cathartico: solus sanus amor indiget medico. sed quę medicina leuet amantẽ/quem hinc amor hinc emulatio ad mortem vsq; torquent? Sola amanti miseratio. Quapropter ad te clamat quem facis amore tui languęre & zelo torquęri amatorũ misericordissime: veniant michi miserationes tue & viuam/quia lex tua meditatio mea est. quid est enim lex tua: nisi bone voluntatis tue placita? illa amat/illa meditat̃/illa cogitat. que vis/illa sola vult. quo modo enim aliud vellet: qui voluntatem non habet? dedit enim tibi velle suum. ergo velle nullum habet: nisi solum velle tuum.

i ¶C onfundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercębor in mandatis tuis. Ad te iterum clamat seruus tuus qui es super omnia & solus ab omnibus amãdus. presente vita: viuimus. ergo si veniant miserationes tue & viuam: tu presens eris qui es amantũ vita & medicatũ erit amori. nã qd torquet absẽtia: presentia sanat. sed nondũ medicatũ erit emulationi. nã superbi sunt: qui te cõtẽnunt/qui repellunt iustificationes tuas/qui dicunt vias tuas nolumus. illi sunt q iniusto merore me cõfecerũt/tristitia macerauęrunt/retardarũt curſũ meũ ad te. ergo cõfundantur supbi quia iniuste iniquitatẽ fecerũt in me. ego autẽ exercebor in mãdatis tuis. Confundan

potius quia ſuperbe egerũt in te. & ideo iniuſte afflixerũt me. & hoc amoto emulationis ponderes expeditus exercebor in mandatis tuis. qui enĩ fieri poteſt vt onuſtus & grauiſſima quidẽ mole/niſi prius exoneratus/ocyus ad te properet? Hũc ſola oneris abſentia leuat: quẽ preſentia grauat. ſic amor & emulatio ex oppoſito ledunt amantem.

7 ℂ Conuertanť michi timẽtes te: & qui nouerunt teſtimonia tua. Natura boni eſt/p̃ſens iuuare: mali vero cõtra/preſens ledere. O q̃ graue igit malũ eſt ſupbia: q̃ preſens tam grauiter eum ledit quem nulla alia fere ledere poſſunt. ſiquidẽ diuinũ amatorẽ pœnæ nõ ledũt/ſitis/fames/vigilie/nuditates/ paupertates/proprij contẽptus/cõtumelie/irriſiones nõ offendũt: ſola ſuperbia/ſoli eũ ledũt ſupbi/ nõ quia in illũ: ſed quia in te qui es ſũmus amor/ſupbi ſunt. iccirco tantũ a ſe malũ petit auferri. ſed quomodo auferretur niſi ipſorũ abſentia/& diſſimiliũ preſẽtia/tenebre enĩ ſi abſint: ſuccedit claritas. Et qui ſunt illis diſſimiles: niſi qui timẽt te & nouerunt teſtimonia tua? Quapropter ſeruus tuus vt eũ omni ex parte a malo liberes/cõiungaſq; bono te ſupplex hoc pacto precať & orat. Conuertantur michi timẽtes te: & qui nouerũt teſtimonia tua. veniãt ad me & cũ illis viuã & conuerſer: qui norunt adimplere mandata tua. ℸ

8 ℂ Fiat cor meũ imaculatũ in iuſtificationibus tuis: vt non cõfundar. Diuinus amor puritate viuit & amenitate deliciatur. hymnis/cantileniſq; amoris nulla harmonia maior. redolẽtia eius nullus odor flagrãtior. aſpectu eĩ⁹ nulla lux fulgidior. guſtu eius nulla dulcedo dulcior. attactu eius nulla mundicia purior. Merito igitur ſi quis in conſpectu amoris apparet inquinatus: ꝑtinus repellitur/ retruditur/confunditur. ſolicitus igitur eſſe debet qui amat: vt nitidus omni ex parte & mundus appareat/& cor gerat mundiſſimũ. nã illud offert amori. & dũ illud offert: ſe ipſũ offert totũ. quare fidus amans ſummũ precatur amatũ/qui ſolus nouit ex imundis facere mundũ/fiat cor meum imaculatum in iuſtificationibus tuis/vt non confundar. nam ſi inquinatus apparuero: confundar. & niſi tu ipſe mundaueris: nichil tibi offerri poterit/quod non ſit immundum. ℸ

ADVERTE. Secũdo verſu. q timẽt te videbũt me & letabunť. videť hic poti⁹ optandũ q̃ aſſerendũ vt ſic intelligať/q timẽt te videãt me & letenť. nã multi timẽt deũ q ꝓphetã diuino igne calentẽ nõ viderũt. optabat tñ a timoratis videri/vt ei⁹ exẽplo firmarenť & ſpirituali cõplerenť gaudio. qđ & ſequẽtia verba fiat/veniãt/cõfundanť/cõuertanť & huiuſmodi inſinuãt. Sed hebreorũ mos eſt æque per futurũ indicatiui modi optare vt aſſerere. verũ hec latinorũ cõſuetudo nõ eſt: cũ aſſerẽdi & optãdi aliũ & aliũ modũ habeãt. hinc iterpretes frequẽter hec cõfundũt: & optare videnť cũ ſit aſſerẽdũ/ & aſſerere cũ ſit optandũ. nã q̃ ad ꝓphetiã ptinẽt/ſũmopere aſſertionẽ: q̃ ad orationẽ q̃plurimũ optationẽ expetunt. ℂ Septimo verſu. conuertantur michi timẽtes te. rectius/conuertantur ad me. ex hebræo/reuertantur ad me qui timent te.

Caph.	Manus.	כ XI
c 1 Defecit in ſalutare tuum anima mea: iverbum tuum ſuperſperaui.	Defecit in ſalutari tuo anima mea: & in verbo tuo ſperaui.	Defecit in ſalutare tuum aia mea: verbũ tuum expectaui.
Caph.	Manus.	כ
c 2 Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando cõſolaberis me?	Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicẽtes quando cõſolaberis me?	Conſũpti ſunt oculi mei in verbum tuum: dicẽtes quãdo conſolaberis me?
Caph.	Manus.	כ
c 3 Quia factꝰ ſũ ſicut vter in pruina: iuſtificatiões tuas nõ ſũ oblitus. Caph.	Quia factꝰ ſũ ſicut vter in pruina: iuſtificatiões tuas nõ ſũ oblitus. Manus.	Et cũ eſſem quaſi vter in pruina: p̃cepta tua nõ ſũ oblitus. כ
c 4 Quot ſũt dies ſerui tui: qñ facies de ꝑſequentibꝰ me iudiciũ? Caph.	Quot ſũt dies ſerui tui: qñ facies de ꝑſequẽtibus me iudiciũ. Manus.	Quot ſunt dies ſerui tui: quãdo facies in ꝑſequentibus me iudicium? כ
c 5 Narrauerũt michi iiqui fabulationes: ſed non vt lex tua. Caph.	Narrauerũt michi iiqui fabulatiões: ſed nõ ita vt lex tua dñe. Manus.	Fodẽrunt michi ſuperbi foueas: que nõ erãt iuxta legem tuam. כ

GALL.	ROM.	HEB.
c 6 O mnia mandata tua vę ritas:iniqui perſecuti ſũt me/adiuua me. Caph.	O mnia mandata tua vę ritas:iniqui perſecuti ſũt me/adiuua me. Manus.	O mnia mandata tua vę ra:falſo perſecuti ſũt me auxiliare michi. ד
c 7 P aulominus conſuma uçrunt me i terra:ego au tem non dęreliqui mãda ta tua. Caph.	P aulominus conſuma runt me i terra:ego vęro non dęreliqui mandata tua. Manus.	P aulominus conſumpę runt me in terra:ego au tem nõ dimiſi præcepta tua. ד
c 8 S ecundum miſericordi am tuam viuifica me: & cuſtodiã teſtimonia oris tui.	S ecundum miſericordi am tuam viuifica me:& cuſtodiã teſtimonia oris tui.	S ecundum miſericordiã am tuam viuifica me:& cuſtodiam teſtimonium oris tui.

¶ VNDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

c ¶D efecit in ſalutare tuũ anima mea:& in verbũ tuũ ſuperſperaui. Mirabilis deus/qui fingis laborem in precepto. p̃cepiſti eni te amare. te autẽ i hoc mũdo amare:fieri nõ poteſt ſine labore/& magno quidẽ labore. nã te decet omnis ſuperexcellẽtia amoris. talis autem amor/qui oẽm aliũ excedit amorẽ:preſente re amata fruitur. & ſecundũ excellentiã amoris is qui amat oppletur gaudio. quare ſi multũ ſupra ſe fuerit amor/plenitudinẽ gaudij amans non ferens deficit/ & labitur in extaſin. Et quẽadmodũ qui abſorbetur a luce/lucet luce quam nõ capit:ita qui abſorbetur a gaudio/quieſcit quiete quã exprimere nõ ſufficit. vbi autẽ ſenſim ſe ſubſtrahit qui amatur:relinquit amans ſe ipſum ex ineffabili quietudine ad inquietudinẽ relabens. Et vt ſatiatis cibo/ abſentibus copiis ſenſui redit deſideriũ cibi:ita rurſũ creſcit deſideriũ amoris. & longa abſentia/ſẽper iualeſcit. & qui amat torquetur & languet:& ſolum id habet q̃ in amato ſperat. neq; enim ab altero poteſt eſſe ſua ſalus. Q̃ ſi res nimis in longũ ꝓtelatur:magnitudine deſiderij victa mens amãtis cõcidit. & ex oppoſito:labitur in extaſin. ex qua veluti ex grauiſſimo mortis ſõno ad ſe rediẽs/ſpe tamen ſẽper freta/queſtus ſuos promit ante amatũ:quẽ certo ſcit ſe videre nõ videntẽ/& certo audire cui ſe fecit abſentẽ. & quid is facit qui ad te clamat/defecit in ſalutare tuũ anima mea/& in verbũ tuũ ſuperſperauit/ certe queſtus ſuos & labores quos ex amore paſſus eſt O vnica amantium ſpes:ante te ponit & collocat. quem ſola ſpes tui:ne prorſus concidat/& fouet & ſuſtentat.

c ¶D efecerũt oculi mei in eloquiũ tuũ:dicentes quãdo cõſolaberis me. Qui ſunt oculi ſpiritualiter amãtis:niſi memoria/intelligẽtia/volũtas/ memoria ad retinendũ. intelligẽtia ad contẽplandũ. & voluntas ad amandũ. memoria preſentialitatẽ/intelligẽtia illuminationẽ/et volũtas affectat fruitionẽ. ſolus qui eſt iplet memoriã/veritas intelligentiã/bonitas voluntatẽ. ſubſtrahe igitur qui eſt/veritatẽ/ bonitatẽ:oculi illi inopes ſunt & vani. atqui vt corpus inedia conficitur et tabeſcit:hunc in modum et he vires/ſi diu deſerunt ianes. ergo qui verbo omnia potes:refice hos oculos ad te ſuſpicẽtes. ne cogas te afflicti depereũtẽ aſſidue dicere/defecerũt oculi mei i eloquiũ tuũ/dicẽtes qñ cõſolaberis me/

c ¶Q uia factus ſũ ſicut vter in pruina:iuſtificationes tuas nõ ſum oblitus. Vt vter in pruina rugatur. vt in fumo nigreſcit/cõtrahitur/ſiccatur:haud ſecꝰ amãtis cutis rugata/ſqualida/cõtracta/ſiccata ſpiritualẽ monſtrat amãtẽ. hic eni color et hec habitudo(tantiſper dũ amatus abeſt)tales decet amantes. et q̃is talis ſit:non tamẽ amati obliuiſcit iuſtificationes. ſi eni mulier cuius abſẽtis viri caſto pectus ardet amore/dũ longe alicubi abeſt/domi ſqualida ſedet/cultũ negligit/cõtrahitur/areſcit/negiter mandatorũ mariti meminit:quid faciet diutnꝰ amans/dũ tãdiu abſentis amati preſtolat aduentum/ſi ſe comit/ornat/crinẽ pectit/cutẽ curat/delicijs fruitur:nõne abſentẽ negligit/ aut aliom amat/ et amplius non verus:ſed erit amator fictus. et quo modo etiã dicere poterit:quia factus ſum ſicut vter in pruina/iuſtificationes tuas non ſum oblitus/

c ¶Q uot ſunt dies ſerui tui:quãdo facies de perſequẽtibus me iudiciũ. O deus qui tẽpora in tua poteſtate ponis. cuius anima deficit/oculi conſũpti ſunt/cutis denigrata exaruit/ qui ſpem ſuam in te ſolũ retinuit/nullius vnq̃ mandatorũ tuorũ oblitus/interim ab inimicis tuis grauiter laceſſitus/grauiora perpeſſus:dũ petit quot ſunt dies ſerui tui/quãdo facies de perſequẽtibus me iudiciũ: is duo a te petit. vnũ/quot ſunt dies ſerui tui/quot adhuc ſuperſunt dies illi dum eũ viſitabis/dum cõſolaberis. alterum quando facies de perſequentibus eum/iudicium/quãdo aduerſarios eius imo tuos iudicabis. ſi vel illi tantulũ cognoſcere p̃ſtabis:q̃plurimũ dũ cõſolationẽ tuã differs/ipſũ leuabis.

c ¶N arrauerũt michi iniqui fabulationes:ſed non vt lex tua. Quid placet amãti niſi audire de ama

to.& ſi ſolus placet:de ceteris audire diſplicet.& ſi aliorū ſermo de eo gratus eſt: q̄ gratus eſſe debet qui ex ore eius de eo eſt? Is autē de eo ex ore eius ſermo:lex eius eſt.ergo nichil audire amanti lege eius gratius eſſe poteſt.Sed ſuperbi & iniqui de quibus loquunt?hi de cumulādis nūmis/illi defluxis honoribus/alij de opiparis dapibus/alij de fedis voluptatibus.nullus ſermo de eo ſolo q vere eſt amādus.adeo vt horū faſtidio & pre indignatione ſpiritualis amans exclamare cogatur. narrauerūt michi iniqui fabulationes:ſed nō vt lex tua.nā cetera preter legē tuā/aut illi adminiculantia:futilia ſunt & vana.& tāto magis ſi legi tue aduerſantia & prauæ hæreſeos dogmata.

6 ¶ Omnia mandata tua veritas:iniqui perſecuti ſunt me adiuua me. c

7 ¶ Paulominus cōſumauerunt me in terra:ego autē nō dereliqui mādata tua. Deus qui omne altū c
inclinas/& humile exaltas:parū eſſet ſuperbos de alijs loqui ac alia probare/niſi etiā conarētur tua improbare/tuos pſequi & affligere.tua autē improbare nō poſſunt.quia omnia mādata tua veritas.& vt lux tenebras:ita ilico extrudit & effugat omne falſū tua veritas.fortis igit̄ eſt & inſuperabilis tua veritas.ſed ſeruꝰ tuus te abſente/vel potius abſentāte(quomodo enī abeſſes qui vbiq; es & oibus ades?)tādiu languens/tantū ab hoſtibus laceſſitus/ipetitus/afflictus:debilis eſt. quapropter cogit̄ ad opem tuā cōfugere/ſuppetias iplorare/& ad te vociferari.oia mandata tua veritas:iniqui perſecuti ſunt me/adiuua me.Paulominus cōſumauerunt me in terra:ego autē nō dereliqui mādata tua. Certe dñe tu hec finens/diſſimulās/differēs:ſeruos tuos nō reprobas/ſed ꝓbas.& ſimilis es regi(ſi quis vnq̄ talis fuerit)gēmulā geſtāti/quā cū manu claudit/nulli ſuorū eſt vilibilis/omniū tamē factorum ſpectator/ probator ꝓborū/& iproborū reprobator.cui oēs ſunt p̄ſentes:ipſe vero oibus abſēs vel potius ſe abſentās.haud modo diſſimili dominator eterne cū vis te abſentas/oim ſpectator/ꝓbator/reprobator:& omnes ſeper tibi p̄ſentes.verū tu tunc etiā omnibus preſens:ſed occulte preſens.quid eni abſentare aliud ſignificet:q̄ te preſentē eſſe?ſed occulte preſentē q nulli potes abeſſe.

8 ¶ Secundū miſericordiā tuā viuifica me:& cuſtodiā teſtimonia oris tui.Tu dñe imenſus es & infinitus.& a quonā infinitū moueri poteſt?ꝓculdubio a ſolo infinito.ergo cū tu ſuccurris & adiuuas; c
lachrime/ſuſpiria/lāguores/extaſes/perpetes vigilie/ſquallores/cōtabeſcētie/zeli/hoſtiū perſecutiones/afflictiones/afflictorū ad te eiulationes & id genus permulta/iure nō te mouent.ſed cū hec aſſint:te mouet tua miſericordia que eſt infinita.Et contra/cū quos punis & iudicas:non te mouēt cō temptus/iniurie/tranſgreſſiones & horrenda flagitia:ſed cū hec aſſint/te mouet tua infinita iuſtitia. Quod cognoſcens ſeruus tuus/nō illa que affectus mouēr̄t humanos/vt te moueāt ante te repreſentauit:ſed vt cū illa aſſint/te moueat miſericordia tua te precatur.ſecundū miſericordiā tuā viuifica me(inquit) & cuſtodiā teſtimonia oris tui.cuſtodiuit in abſentia vt in morte:cuſtodiet in p̄ſentia vt in vita.tu es illi vita.tu enim es certe (vt quidam & recte & vere ait) qui amas vt charitas/ qui viuificas vt vita/incōprehenſibilis vt infinitas/regnās vt maieſtas/iudicans vt æquitas/qui operaris vt virtus/qui vt lux reuelas/qui vt miſericordia ſubuenis/ſuccurris vt pietas/aſſiſtis vt ſalus/cōſumas vt fœlicitas.

ADVERTE.Primo verſu.defecit in ſalutare tuū anima mea.verbū CALETAH hic poſitū in principio ſiue CALAH/apud hebræos latā habet ſignificationē:deficere/quieſcere/cōſumari/finire/cōpleri/perfici/delęri ſignificās:iuniores addūt inſuper complacęre & delectari.quapropter & intelligi poſſet conſumata eſt & perfecta anima mea in ſalutari tuo.nā ipſe ſalutaris/omniū finis et conſumatio eſt/et illius conſumationis et perfectionis ſpes cauſa ſubiūgitur.Hieronymus et interpretes prima vſi ſunt ſignificatione.quem ſenſum quartus verſus/defecerunt oculi mei in eloquiū tuū efflagitare videtur.Sed forte dicet quiſpiā quo pacto ſpes cauſa defectionis ſubnectitur? nam ſpes potius videtur nos alere et ſuſtinęre ne deficiamus.Verū hec argumētatio in Hieronymū nō procedit:qui particulam cauſe nullā ſubiūxit.at pro interpretibus id forte ex prouerbijs Salomonis afferre quis poſſet:ſpes que differtur affligit animā.et quid afflictio ſi vrgens/ſi vehemēs ſit efficit: niſi defectionē?et de longa ſpe et expectatione ſalutaris affligēte animā zelantis hic eſſe ſermonē. alij intelligūt/delectata eſt in ſalutari tuo anima mea.neq; ſpes male ſubnecteretur cauſa.nam bonum quod ſperamus:quāto maius et diuinius/tanto nos magis delectat. ¶ Tertio verſu.quia factus ſum ſicut vter in pruina:Hieronymus ex hebræo/et cum eſſem quaſi vter in pruina.et cum rectius dici videtur q̄ quia.ne prima particula ſubſequentis particule cauſa aſſignari videatur. et ſunt qui cenſent non in pruina ſed in fumo potius dicendū(tametſi interpretes dixerint in pruina/quos vidētur Hieronymus ſecutus)id exiſtimantes vtrem in fumo contrahi/corrugari et deficere potius q̄ in pruina.ex pellibus enim animaliū vtres (vt adhuc hircorum et caprarum in pleriſq; locis fit)confici ſolebant. Adde quod in canticis canticorū quod hic ponitur vocabulū/fumus interpretatur: vbi dicitur ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhe. ¶ Quinto verſu. narrauerunt michi iniqui fabulationes/ſed non vt lex tua.paulo aliter ex Hieronymo/foderūt michi ſuperbi foueas/que non erāt

iuxta legem tuam. intellige omnem hæresin & sermonem a deo & diuina lege exorbitantem aut alienantem/ foueam esse: quam superbi/ & suo sensui innitentes foderunt ad precipitia piorum. & hoc ipsum intellexerunt interpretes cum dixerunt/ narrauerũt michi iniqui fabulationes. que si lex diuina saluat (cum ille non sint vt lex diuina sed potius aduerse & contrarie) proculdubio perdere & interimunt. quanto igitur animo/ quanta diligentia huiusmodi fouee a nobis vitãde sũt & fugiẽde

XII Lamed. Disciplinæ.

11 IN ęternum domine: verbum tuum permanet in cælo. Lamed. IN ęternũ dñe: permanet verbũ tuũ in cælo. Disciplinæ. IN ęternũ domine verbum tuum perstat in cælo

12 In generatione & generatione veritas tua: fundasti terrã & permanet. Lamed. Et in sęculum sęculi: veritas tua. Disciplinæ. Fundasti terram & permanet/ ordinatione tua In generatione & generatione fides tua: fundasti terram & stat.

13 Ordinatione tua perseuerat dies: quoniam omnia seruiunt tibi. Lamed. perseuerant dies: quoniam omnia seruiunt tibi. Disciplinæ. Iudicio tuo stant vsq; hodie: quia omnia seruiunt tibi.

14 Nisi q; lex tua meditatio mea est: tunc forte perijssem ī humilitate mea. Lamed. Nisi q; lex tua meditatio mea est: tunc forsitan perijssem ī humilitate mea. Disciplinæ. Nisi q; lex tua delectatio mea: forte perissem i pressura mea.

15 In ęternum non obliuiscar iustificationes tuas: quia i ipsis viuificasti me. Lamed. In ęternum non obliuiscar iustificationes tuas: quia ī ipsis viuificasti me. Disciplinæ. In sempiternum non obliuiscar pręceptorum tuorum: quia per ipsa viuificasti me.

16 Tuus sum ego/ saluũ me fac: quoniam iustificationes tuas exquisiui. Lamed. Tuus sum ego/ saluũ me fac: qa iustificationes tuas exquisiui. Disciplinæ. Tuus ego sum/ salua me: quoniam præcepta tua quęsiui.

17 Me expectauerunt peccatores vt perderent me: testimonia tua intellexi. Lamed. Me expectauerunt peccatores vt perderent me: testimonia tua intellexi. Disciplinæ. Me expectauerunt impij vt perderent me: testimonium tuũ cõsiderabo

18 O mnis cõsumationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis. Lamed. O mni consumationi vidi finem: latum mandatum tuum nimis. Disciplinæ. O mnis cõsumationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

¶ DVODECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ In eternum domine: verbum tuum permanet in celo. Rex celi & terre: ibi permanet verbum tuum vbi semper implętur preceptum tuum. sed vbi semper impletur: nisi in celo: vt enim semper lucidum est/ nichil in suo motu sustinens aduersum/ vices suas incessanter similiq; modo peragens/ hoc lucem caloremq; propagans/ in hoc preceptum tuum iugiter implẽs: non aliter celi habitatores tua luce semper radiati/ nichil vt tuum verbum impleant sentiunt aduersi/ nichil reluctaminis/ non affectus disturbant/ non diuellunt/ non distrahunt/ non afflatus spirituum noxij alio quopiam propellunt/ non aliud placet spectaculum. te solum suspiciunt & admirantur. functiones suas iugiter inquietęq; & diuniformiter peragunt: & inferioribus imparticipatæ tuæ lucis cognitionem amoniq

transfundunt. illic amor viuit voluptate. nam amato fruuntur. quid est enī fruitio: nisī amoris in amato voluptate nutritio? hic autem viuit dolore: vbi non permanet verbum tuum. illic amor est i regno suo. huc autem in exilio. O q̄ ergo precandum est amatoribus tuis adhuc exilio detentis/ nobis adueniat regnum tuum/ vt tu qui per te bonus es docuisti esse orandum. q̄ frequens sacratissime istructionis diuinissimi oris tui particula/ etiam repetenda: fiat voluntas tua sicut in cælo et in terra/ vere id confitentibus/ in eternum domine verbum tuum permanet in cælo. et cognoscentibus huc incoatum: illic autem consumatum amorem tuum.

2 ¶ In generatione & generatione veritas tua: fundasti terram & permanet. Sed quo modo se excusabunt qui sunt in terra: q̄ non iugiter custodiant verbum tuum? quia vt omniū oculis facis illucere solem tuum: æque lex tua fides tua/ veritas tua/ omni nationi aperta est/ que vere est illuminatrix mentium. Et vt qui se soli committit/ illuminatur & incalescit: sic & qui se veritati tue committunt/ illuminantur et incalescunt. illuminantur: ad cognoscendum & custodiendum verbum tuum. incalescunt: ad te qui solus es semper superamandus/ diligendum. Q̄z si qui orto et alto iam sole in obscuro loco rigent: non iniuria solis/ sed eorum ignauia qui ad lucem nolunt respirare. haud aliter si qui in vniuersa terra transgrediuntur preceptum tuum: non tua culpa/ sed illorum ignauia/ qui nolunt ad tuam veritatem vbi ipsa lucet/ calet et viuificat oculos mentis admouere. nam in generatione et generatione veritas tua: fundasti terram et permanet. ad hoc profecto fundasti terram et permanet: vt in ea quēadmodum in celo/ verbum tuum semper permaneret. sed in illo in veritate: in hac in vestigio et ænigmate. in illo in aperta luce: in hac in fidei subrutilatione. i illo in fruitione: in hac in spe/ et certa fruitionis expectatione. illic vt in summo montis vertice: hic vt in ima mōtis valle. illic vt in regno: hic vt in regni suburbio. hic vt in atrio: illic vt in tēplo sancto tuo. 1

3 ¶ Ordinatione tua perseuerat dies: quoniam omnia seruiūt tibi. Q̄z homines cæci et q̄ veritas tua lucida domine virtutum/ q̄ iectanda/ q̄ amplectenda? non solum terra stat et permanet: sed et ordinatione tua perseuerat dies/ quoniam omnia seruiunt tibi. et mundus perdurat vt impleatur verbū tuum. ad hoc enim ipsum omnia seruiunt et famulantur tibi. si enim terreni principis preceptum tantum potest vt terrena saluet loca/ et omnia in illis ad preceptum eius habeantur accommoda/ alioqui precepto cessante abeunt neglecta: quo modo mundi opificium (in quo tu sapientissime et maxime regū: tot collocasti cultores) quomodo inquā non p̄seuerat/ non saluaī ad tua iussa capessenda/ quo modo non omnia habeantur ad idipsum famulantia? at quia corporalia/ instrumenta sunt ad seruiendum tibi in peregrinatione: quando non amplius requires obsequia peregrinorum/ sed omnes ciues erunt (ijs exclusis qui perpetuo exulabunt) corporalia transibunt/ aut immutabuntur in spiritualia. vt (si magnis licet cōparare parua) eruca in necydalum: aut cinis teter/ in transluc dum vitrū. quatenus cultoribus/ omnibus quidē spiritualibus: spiritualia sint & instrumenta. 1

4 ¶ Nisi q̄ lex tua meditatio mea est: tunc forte perissem in humilitate mea. Verbum tuum/ lex tua/ preceptum tuum domine/ qui verbo tuo condidisti vniuersa & condita seruas: vnum sunt. quare si verbi/ si precepti tui obseruantia terram saluat & mundum: quid mirum/ si quis cum humiliatur/ cū premitur refugit ad legis tue & precepti tui quo saluetur medicamentum? & quidnam illud? certe legis tue meditatio & exercitatio. quod enim potest totum: quomodo non valebit saluare & mēbrū? quam si non meditaretur/ si hocipso exercitio non consolaretur/ roboraret/ firmaretur: aduersus insultus & pressuras non sufficeret/ sed tandem cederet/ deficeret/ ac succumberet. & quo modo etiam si legem tuam negligeret aut omitteret/ non periret? cum a lege tua deficere sit a via/ veritate & vita deficere. enimuero qui ab his deficit: a te qui vita eterna es deficit/ & per falsitatis tenebras ruit in mortem/ in eternumq̄ perit. quapropter non ab re propheta seruus tuus de se nimirum astruxit: nisi q̄ lex tua meditatio mea est: tunc forte perissem in humilitate mea. 1

5 ¶ In eternum non obliuiscar iustificationes tuas: quia in ipsis viuificasti me. Si quispiam medicus medicamen nosset/ quo quis se vendicare posset a morte temporali/ vbi quis illud didicisset/ nunq̄ vellet mandare obliuioni. tanto magis si quis scit quo pacto a sempiterna morte possit defēdi & vita semper viuere: nunq̄ debebit illius obliuisci. & quidnam est quod semper viuere facit? certe obedientia & mandatorum tuorum obseruantia. quid mori? eorundem transgressio. didicerat primus parens vnde semper viuere potuit (pietas enim diuina/ vt pijssimus medicus eum predocuerat) & in precepto seruando iustificationem implebat/ & dei viuificabatur obedientia. O si mandata tua fixisset cordi/ & firma animi dixisset sententia: in eternum non obliuiscar iustificationes tuas/ quia in ipsis viuificasti me/ nunq̄ in miseram ruisset mortem & inumeris malis infelicem prolem/ vniuersam posteritatem suam reliquisset obnoxiam. infelicem inquam: nisi quam terrenus pater perdidit resumat obedientiam & cordi figat non obliuisci iustificationes tuas/ in quibus solis obseruandis vitam elargiris & prestas/ quam nulla mors vnq̄ intercipit. 1

1 ¶ Tuus ſum ego ſaluū me fac: qm̄ iuſtificationes tuas exquiſiui. Seruus non eſt ſuus ſed dñi: & eſt 6
dñi in exequēdis eⁱ⁹ mādatis. & quia cuiuſq; eſt rē ſuā curare & ſaluare: ſi ſeruⁱ⁹ aliqua aduerſitate pre
mat/ſi obruat/iuſte poteſt imo & debet a dño petere ſalutis opē. nō tā vt ſe ſaluet: q̄ vt rē dñi ſuſtē
uet/rēq; eius curet. Ita ſpiritualis ſeruⁱ⁹ nō eſt ſuus: ſed dñi. & mādata eiuſce dñi facit: cuⁱ⁹ ꝓuidētia ſu
ſtinet vniuerſa. quo fit O vniuerſorū dñe vt cū in neceſſitate cōſtituť/& vires ſuas nequaq̄ ſufficere
ſentit: iure ad te vociferare poſſit. Tuus ſū ego/ſaluū me fac: qm̄ iuſtificationes tuas exquiſiui. ſi enī
nō exquiſiſſet/ſi nō ſeruaſſet/ſi in nullo ſeruiuiſſet: qua fiducia diceret/tuⁱ⁹ ſū ego/& ſi trāſgrediēte
ꝓdite/iniuſte/flagitioſe viuentē calamitas obruiſſet: quomodo dicere audęret/ſaluum me fac quoni
am iuſtificationes tuas exquiſiui/vt enim lux tenebras non admittit/vt non admittit vox ſilentium
neq; proculdubio veritas exaudit mendacium.

1 ¶ Me expectauerūt peccatores vt perderēt me: teſtimonia tua intellexi. Cū auceps inſidiaſ auibus 7
ea q̄ patēter & aperte vias diffugij nouit/euitat interitū. que autē nō nouit: frequētⁱ⁹ occupaſ/irretiť
detineť & perit. hūc in modū benigniſſime deus/cū maligni ſpiritus q ipij ſūt/& q a principio peccā
aduerſus pios moliunť inſidias: expectāt vt ꝓdant. ſeruⁱ⁹ autē tuⁱ⁹ opem tuā implorat. tu vero (vt bo
nus es) illū illuminas/& illico itelligit veras vias (q̄ ſunt teſtimonia tua) quibⁱ⁹ tuto diffugiat interitū
vitet. liber autē & abſolutus/tibi gratias agēs/& beneficrū illuminationis tue agnoſcens/cōfitetur ac
dicit: me expectauerūt peccatores vt ꝓderent me/teſtimonia tua itellexi. qui autē teſtimonia tua nō
intelligit: veras diffugij vias non agnoſcens occupatur/irretitur/comprehenditur. deprehenſus autē
malignorum inſidijs: frequentius perit.

1 ¶ O mnis conſumationis vidi finē: latū mandatū tuū nimis. O fons bonorū omniū: qui es infinitus 8
finis & tranſcendēs oēm finē. tu celos condidiſti/terrā fundaſti/angelos/homines/ viſibles inuiſibi
leſq; naturas creaſti: & mundū ꝓſeuerare facis ob mandatū tuū obſeruandū. & in hoc te omniū do
minū & tranſcendentē dominū oſtendis: q⁹ ois conſumationis & omnis creature mandatū tuū eſt
finis. latū igitur/admodū & excellēter eſt mādatū tuū: quādoquidē ꝑ omnia expaſſum. omnia enim
ſeruiūt tibi. Scd O dominator imenſe cuius eternitate nichil eſt lōgius/amore latius/maieſtate ſub
limius/& abyſſo ſapientie profundius: ideo latū mādatū tuū nimis/quia totū in amore tuo eſt fun
datum. ſed & idē ſtrictū: quia eſt via que ducit ad te. latū ſpiritu: carne anguſtū. & contra quod car
ne eſt latum: excludit anguſtatq; ſpiritū. quid enī: caro: niſi que ſpiritui aduerſaſ/cuius duratio punc
tum/amor inſania/altitudo ſuperbia/& ſapientia ſtultitia. cuius vie late ducunt ad interitū. bene ego
in ſpiritu ſpiritualis ſeruus tuus vidit latū mādatū tuū (caro enī cæca eſt: nec illud vidęre poteſt)
q⁹q; ſit operum tuorum finis/cum in ſpiritu clamat, omnis conſumationis vidi finem: latum manda
tum tuum nimis.

ADVERTE. Tertio verſu. ordinatione tua. dici poterat iudicio tuo/& nō fuiſſet vocabuli inouatio.
imo dici debebat ex hebræo. nam & ita vertit hieronymus & ſic erat vertendum. quandoquidem in
hebræo hic habetur vocabulum MISEPHAT quod in hoc pſalmo ferme vigies interpretes ver
terunt iudicium. vt ogdoade Aleph verſu ſeptimo/Beth quinto/Daleth ſexto/He ſeptimo/Vau ter
tio/Zai quarto/Heth ſexto/Ioth tertio/Caph quarto/Nun ſecundo & quarto/Samech octauo/Ain
primo/Sade primo/Coph quinto/Res quarto & octauo/Sin quarto/Thau ſeptimo. nōne igitur par
& conſequens fuerat vt hic quoq; vertiſſent idem vocabulum iudiciū? ¶ Quarto verſu. tunc forte. ex
græco τοτε αꝝ. quod ſatis eſſe videtur ſi tunc dūtaxat interpretetur/& particula illa forte ſuper
flua intelligatur. & in pleriſq; locis dubitationis particula ponitur vbi potius eſt aſſerēdi q̄ dubitandi
locus. qđ & hic intellexit ſacer Ambroſius qui hūc locū hoc pacto itellexit: niſi q⁹ lex tua meditatio
mea eſt/alioqui periiſſem in humilitate mea. neq; deſunt qui arbitrentur nōnullis in locis vbi Hiero
nymus habet/forte aut forſitan dicendū potius vtiq;/ſane aut quippiā talium. & quod hic vocabulū
Azai interpretaſ tunc forte/maluiſſent interpretari tunc vtiq;. quis enim dubitare debeat ſi in affli
ctione poſitus legis diuine obliuiſcatur/quin pereat/ſed de vocabulo diſceptent alij.

XIII Mem.

m 1 QVomodo dilexi lę
gem tuam domine:
tota die meditatio mea
eſt.

Mem.

m 2 S uper iimicos meos pru
dentem me fęciſti mādą

Exipſis.

QVomodo dilexi lę
gem tuam domine:
tota die meditatio mea
eſt.

Exipſis.

S uper iimicos meos pru
dentem me fęciſti man=

QVam dilexi legę tu
am: tota die hec me
ditatio mea.

S uper inimicos meos in
ſtruxiſti me mādato tuo;

to tuo: quia in ęternum michi est. Mem
m3 Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea ē. Mem.
m4 Sup senes intellexi: quia mandata tua quęsiui. Mem.
m5 Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verba tua. Mem.
m6 A iudicijs tuis non dęclinaui: quia tu legem posuisti michi. Mem.
m7 Q̄ dulcia faucibus meis ęloquia tua: super mel ori meo. Mem.
m8 A mādatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis.

dato tuo: quia in ęternū michi est. Ex ipsis.
Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea ē. Ex ipsis.
Super seniores intellexi: quia mandata tua exquisiui. Ex ipsis.
Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verbum tuum. Ex ipsis.
A iudicijs tuis non dęclinaui: quia tu legem posuisti michi. Ex ipsis.
Q̄ dulcia faucibus meis ęloquia tua: super mel & fauū ori meo. Ex ipsis.
A mādatis tuis intellexi ꝓpterea odio habui omnē viā iniquitatis: qm̄ tu legem posuisti michi.

quia ī sempiternum hoc est michi. ב
Super omnes qui docębant me ęruditus sum: quia testimonia tua meditatio mea. ב
Sup senes intellexi: quia pręcepta tua seruaui. ב
A b omni sęmita mala prohibui pedes meos: vt custodirem verba tua. ב
A iudicijs tuis non recessi: quia tu illuminasti me. ב
Q̄ dulce gutturi meo ęloquium tuū: super mel ori meo. ב
Pręcepta tua considerabā: propterea odiui omnem sęmitam mendacij.

TERTIEDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Q uomodo dilexi legē tuā dñe: tota die meditatio mea est. Fieri ne potest vt diligēs dñi māda tum sic vt tota die illud medite/ruminet ac cogitet: non diligat dñm? Minime omniū. nam amor mādati: nō est nisi redundantia quedā amoris dñi. qui ergo dicit/quomodo dilexi legem tuā dñe/ tota die meditatio mea est: nichil aliud insinuare intēdit q̄ quadā euphrasi/quadā honesta loquēdi forma/modestoq; iudicio ingentē quē erga dñm gerit/ꝓdere amorē. neq; eni terreno regi seruꝰ dicat/vehemēter diligo te: sed modestiꝰ mādatū tuū diligo/& i eo assiduo vsu versari michi q̄gratissimū. quo satis idicat & nō idecēti modestia: magna se charitate erga dñm suū tenęri atq; astrigi.

2 ¶ S uper inimicos meos prudentē me fecisti mandato tuo: quia in eternū michi est. O q̄ diligēdū est illud mandatū: cuiꝰ cognitiōe seruus qui accipit a periculis & insidijs liberat hostiū: q̄ benignꝰ qui indulsit: q̄ bñficus qui mādauit? Et qs est dñs ille: nisi tu rex regū imense/qui dixisti iugū meū suaue est/& onus meū leue? certe seruitiū tuū suscipe: est esse liberū: & suscipe mādatū tuū est maximū accipe beneficiū. mādato tuo cæci illuminātur/surdi audiūt/muti loquūtur/cōtracti erigunt/ infirmi curant/oēm aduersam potestatē serui tui effugāt & effugiūt & ipsum deniq; mortis imperium. & cui iugiter lux mandatorū adest: preuidet omnes molitiones aduersantiū potestatū/ preuisaq; facillime vitat & cauet. & sic cū fiducia dicere potest: super inimicos meos prudentē me fecisti mandato tuo/quia in eternū michi est. nōne ciuitas illa secura est/ que eius vis & nature speculum habet: in quod dū aspicit/cōtinuo intuetur que cōsilia/quas insidias admoliūtur hostes/& nō id solū sed & quibꝰ medijs conatibꝰ eorū fit obsistēdū? nōne p̄ciosissimū duceret huiusmodi speculū? re vera hec fœlix ciuitas O regnātiū & gubernantiū optime/nulla alia est q̄ ciuitas seruorū tuorū/q̄ aie fideles tibi obsequentiū. & illud speculū: nichil aliud est q̄ tuū sanctū & beneficū mādatū.

3 ¶ Super oēs docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Qui videt in luce solari: clarius videt q̄ qui videt in lumine lune. & qui in luce spūali: clarius q̄ qui in corporea luce. at qui testimōia dei exquirit: lucē veri solis exqrit/& diuinā & spūalē lucē. cetera autē q̄ quis doceat/ sunt veluti quedam nocturna precariaq; lunaris suffulgētia/& veluti iam lux quedam corporea &

crassa. illam deus infundit & docet: hanc infundūt homines. illam notio & sapiētia comitat diuina: hāc humana notio & disciplina. quomodo igitur qui a deo doctus est nō dicat: super omnes docētes me intellexi/ quia testimonia tua meditatio mea est/ sicut enim deus homine superior: sic & diuina sapientia. ea quæ humano labore reperta sit/ scientia dignior & eminentior.

m ¶S uper senes intellexi: quia mādata tua exquisiui. Sed nōne dñantiū sūme & scientiū sapiētissime tu testimonia tua. tu mādata tua spūalem seruū tuum doces: si igitur super oēs docentes se intellexit: nūquid & supra te cuius sapientie nō est numerus: Nequaq; ita sentit. & qui ita nectit: captiūculā ignorantiū nō scientiū epichirema nectit/ & indignū aio ac pudēdū voluit sophisma/ quo tue aduersat sapiētie. tu eni nō es noie oim cōprehēsus: sed sup oēs. quomodo eni cōprehēderetur q es incōprehēsibilis/ Sed seruꝰ tuus: p oēs docētes se pbyteros tuos intellexit & senes/ quibꝰ ex officio mādata tua enucleare incūbit. & ideo cōtinuo semetipm exprimēs/ subiūxit. sup senes intellexi: quia mādata tua exquisiui. ac si aperte diceret sup oēs docētes me intellexi: id est sup presbyteros ac senes intellexi. sic & intelligēt qui dimissis hūanis disciplinis/ quasi hūilioris edificij scalis: ad altissimam mandatorū tuorū theoriam/ spūalem anagogen exquisitionēq; conscenderint.

m ¶A b oīni via mala ꝓhibui pedes meos: vt custodiam verba tua. Oculo corporis duce: pedib' invisis itur. ratiōe autē & intelligētia ducibꝰ: affectibꝰ itur in agēdis. affectꝰ igit/ agēdoꝝ pedes sunt: ratio autē & intellectꝰ agēdoꝝ oculi/ hic dexter/ illa siniſter. vie carnis male sunt & noxie: vie spūs bone & salutares. vias spūs/ lex diuina irradiat. & in his: mādatoꝝ dei custodia. vie carnis/ tenebre sunt: in quibus & mādatorum dei preuaricātia. qui ergo desiderio mandatorum dei implēdorum omnes affectus suos a vijs cōcupiscētiaꝝ carnis coercet: iure ad dñm hoc dicere valet eloquium. ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verba tua. alioqui in via mala versatus quo modo custodiret/ vbi nullum fit bonum: quo modo bonū operaretur/ quo modo bonū ageret/

m ¶A iudicijs tuis non declinaui: quia tu legē posuisti michi. Quis est qui a recta loquendi via non deuiat: nisi cui grāmaticę lex recte locutiōis posita est/ quis a recta supputatiōe nō deficit: nisi cui arithmeticę lex est. quis etiā a iudicijs diuinis non declinaret: nisi illi lex diuina posita esset. lex siquidē diuina oia fulcit/ oia cōtinet. similis lucēti catene a sūmo celi vertice ad terrā vsq; demisse: quā qui apprehēdūt & sequunt/ scandūt ad sublimia. qui dimittūt/ qui ab ea deflectūt: nullo retinaculo fulti ruūt & deturbant ad ima. Quapropter a te O celoꝝ rex illuminatꝰ/ lucidā catenā hāc vidēs: clamat/ a iudicijs tuis non declinaui: quia tu legem posuisti michi. tu lucentem a throno tuo siram demisisti: quam ne a iudicijs tuis declinarem secutus sum/ quam ego apprehendi/ quam amplectens nusq; a via vite deflexi.

m ¶Q; dulcia faucibus meis eloquia tua: sup mel ori meo. Corpus nutrit. spūs identidē nutrit. quo autē nutrit corpus: illo & viuit. igit & quo alitur spūs: viuit & spūs. pane corpꝰ viuit. sed quo alio cibo viuit spūs: nisi ex omni verbo quod ꝓcedit de ore dei/ verbū igit dei: cibus est spūs. & fauces eius/ attractiueq; aie vires diuinā illā verbi dei alimoniā auide gluriunt/ vt intimā prebeat illu spūalēq; vitā: perinde ac fauces corporis corporalē panē ad corporeā deglutiūt vitā. Sed quo modo dñe qui pascis verbo tuo spūs/ sapit verbū tuū spūalibꝰ: dicat ille qui querit q̄ dulcia faucibus meis eloquia tua: atq; idē respōdeat sup mel ori meo/ magisq; mel ori meo. q̄d eni ori melle dulciꝰ/ quid dulciꝰ spūi verbo tuo/ sed q̄to spūs carnē ꝓcellit: tāto hec q̄ illa (vt sic dicat) dulcedo dulcior.

m ¶A mandatis tuis intellexi: ꝓpterea odiui omnē viam iniquitatis. Medicus omnia morbida odit: quia medicinā habet/ qua cognoscit illa noxia esse/ & corporū solucre harmonias. & qui mandata tua dñorū summe intelligit: odit oēm viā iniquitatis. quia scientiā habet: qua cognoscit noxiam esse & aiorū soluentē harmoniā. harmonia corporis: robur sanitas/ pulchritudo. robur potest. sanū discernit. pulchrū amādi est ratio. Harmonia mētis: potētia/ sapiētia/ amor. memoria potest. sūa oia capit. intelligētia sapit. & volūtas amat. oipotētis eterniq; boni: memoria vestigiū. veri: intelligentia. boni: voluntas. & hec tria: trini numinis/ & (si sermo admittit) numinose triadis/ trini dei & deice triadis/ vni' eiusdēq; oipotētis/ verissimi/ optimiq; dei imago. Ergo q̄ diu memoria eternū capit/ intelligētia verū ip:n itelligit/ & volūtas amat sūmū bonū: stat illa diuinitatis imitatrix harmonia/ & mēs firma/ sana/ pulchraq; manet. & hoc qa sola bona amauit: mala autē & iniqua odio habuit. nō ab re igit ꝓpheta dixit a mādatis tuis itellexi: ꝓpter ea odiui oēm viā iniqtatis. q si ad vitā labat iiqtatis: soluit ptinꝰ illa mētis decētia & dispit. nā iniq; iualida falsa malaq; sūt. et is pinde perit: vt q sanis relictis/ ad sola morbifica se cōuertit/ ilicovires illidēs/ eneruās/ frāgēs/ sanitatē amittēs/ atq; pdēs forme gratiā/ iualidꝰ iacēs/ & ꝓperā sensibꝰ vtēs: horribil' tūc odibilisq; potiusq; amabilis

ADVERTE. sexto versu. quia tu legem posuisti michi: Hieronymus ex hebræo quia tu illuminasti me quo designatur non tam illi legem positam: q̄ apertam & manifestam. nam nichil prohibet multis legem esse positam que illos non illuminat / quia nondum detecta & aperta

sed quib⁹ detecta est lucet. & inferí⁹/declaratio sermonũ tuorũ illuminat. qua propter idem intelligendum puto/quia tu legem posuisti michi: ac si diceretur tu legem declarasti michi.

Nun.

n1 LVcerna pedib⁹ meis verbũ tuum: & lumẽ semitis meis.

Nun.

n2 I urauí & statuí: custodíre iudicia iustitie tue.

Nun.

n3 H umiliat⁹ sum vsq; quaq; dñe: viuifica me secundum verbũ tuum. Nun.

n4 V oluntaria oris mei beneplacita fac dñe: & iudicia tua doce me. Nun.

n5 A nima mea in manib⁹ meis semper: & legẽ tuã non sum oblitus. Nun.

n6 P osuerunt peccatores laqueũ michi: & de mãdatis tuis non errauí. Nun.

n7 H ereditate acquisiui testimonia tua in eternum: qa exultatio cordis mei sunt.

Nun.

n8 I nclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum: propter retributionem.

Sempiternum

LVcerna pedib⁹ meis verbũ tuũ dñe: & lumen semitis meis.

Sempiternum

I uraui & statui: custodíre iudicia iustitie tue.

Sempiternum.

H umiliat⁹ sum vsq; quaq; dñe: viuifica me secdm verbum tuũ. Sẽpiternũ.

V olũtaria oris mei bene placita fac dñe: & iudicia tua doce me. Sẽpiternũ.

A nima mea in manib⁹ tuis semp: & legẽ tuã nõ sum oblitus. Sẽpiternũ.

P osuerũt pctõres laqos michi: & a mãdatis tuis nõ erraui. Sẽpiternum

H ereditate acquisiui testimonia tua in eternum: qa exultatio cordis mei sunt. Sempiternũ.

I nclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum: propter retributionem.

LVcerna pedi meo verbum tuum: & lux semite mee. ℸ XIIII

I uraui & perseuerabo: vt custodiam iudicia iustitie tue. ℸ

Afflictus sum vsq; nimis domine: viuifica me iuxta verbum tuum. ℸ

V oluntaria oris mei cõplaceãt tibi dñe: & secdm iudicia tua doce me. ℸ

A ima mea i manu mea semper: & legis tue non sum oblitus. ℸ

P osuerunt impij laqueũ michi: & a preceptis tuis non aberraui. ℸ

H ereditas mea testimonia tua in sempiternum: quia gaudiũ cordis mei sunt. ℸ

I nclinaui cor meũ vt facerem iustitias tuas: propter eternam retributionem

QVARTEDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Lucerna pedibus meis verbum tuum: & lumẽ semitis meis. Viator qui noctu ambulans lucernam manibus prefert viam illuminantẽ / magna fiducia incedit. pretẽta pedibus precipitia vitat: lutulenta/ lapidosa/voraginosa/salebrosa/spinosaq; loca. & semp preuio lumine: inoffensum sequitur callem. Sed quid spiritualibus nox: nisi mundus in quo vt in nocte ambulatur/ quid alta precipitia nisi superbia/ lutum: fœda carnis inquinamenta/ lapides: proximorum offensiones/ voragines: insaturabilis gula/ spine & salebre: pungentium & asperantium opum auara cupiditas/ manus: interiores anime sensus/ via: actus/ pedes: affectus/ lucerna viam illuminans: verbum tuum Conditor spirituum/ quo duce & monstrante quid agendum: superba/ luxuriosa/ detrimentosa/ gulosa/ auaraq; vitantur/ & inoffensus curritur iustitie callis. vt merito dicere possit prudens spiritualis viator: lucerna pedibus meis verbum tuum/ & lumen semitis meis. n

2 ¶ uraui & statui: custodire iudicia iustitie tue. Iusiurandum mirabile vinculũ est. quippe quo fortius spiritus q̃ ferro/ q̃ adamante vinciatur corpus. nullus potentior/ nullus indissolubilior nexus: diuine constantie penitus imobilis indissolubilisq; signaculum. nõne cum diuinum iusiurandũ alicui adest: prorsus imobile/ imutabileq; est? vt vel hoc solo/ tu domine qui omnino inastringibilis es: teipsum astringere videare. hoc vinculo vir spiritualis tue imutabilis constantie imitator: custodie legis tue se astringit/ & q̃ potest fortissime ligat: vt illi imobiliter adhereat/ vt instabilitati sue n

ſtabilitatem addat. quam ſcit non ex ſe/ſed ex illa tua ineffabili immutabilitate prouenire poſſe & proinde ſimilitudinem eius/iuſiurandum & ſtatum proponit/ac dicit. iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitie tue. O q̄ dulce vinculum & nunq̄ violabile: quod nos omni bono alligat. & cōtra q̄ miſera q̄ infœlix ſolutio: que nos ab omni bono ſeparat.

n ¶ H umiliat⁹ ſum vſquequaq; dñe: viuifica me ſecundū verbū tuū. Nauigantes mare (repēte deficiēte vēto) cepta peragere nequeūtes/tandē deficiūt animis. & te ſupplices p̄cant vt tu qui ducis vētos de theſauris tuis: illis aurā benignitatis tue ſuſcites ac ipartiaris. quo poſitis velis/exiſtis carbaſis: portū quē optant/attingere queāt. Hūc in modū ſpūalis ſeru⁹ tuus/repēte ſubſtracta gratia tua quaſi aura ipulſrice/nauigio: executionē bonoꝝ nō iuenit/cōcidit anim⁹/deficiūt vires/torpida mēs iacet carne grauata & mortue ſimillima/anxiat̄/turbat̄ clamat ad dñm largitorē gratiarū. humiliatus ſum vſquequaq; dñe: viuifica me ſecūdum verbū tuū. da mēti mee in executione mandatorū tuorū curſum. da alacritatē. da gratiā viuificantē. erige iacentē/excita torpentem/viuifica mortuum: da proſperū flatum perducentem ad te vnicum deſideriorum meorū portum.

n ¶ V oluntaria oris mei beneplacita fac dñe: & iudicia tua doce me. Qui gratiam petit: quid aliud vult q̄ ſua verba placere/naute qui iacta anchora in medio ſalo diu p aura ſupplicāt: quid aliud q̄ vota ſua ſuſcipi? quid etiā aliud vult ſeruus tuus cū petit/voluntaria oris mei beneplacita fac dñe/& iudicia tua doce me: niſi cum gratiā tuam ſubſtraxeris/& ſe triſtē reperiat/& impotē exequi que vult/imo & carnē ſpiritui reluctantē/quid vult inquā/niſi vt volūtatē eius quam ore tibi exprimit beneplacitā acceptes ac exaudias/& tuam illi adiutricē gratiam repares/& iudicia tua exequi doceas: nā tunc ſe iudice miſer & infelix de ſe queri poteſt: velle adiacet michi/perficere autē bonū non inuenio. quapropter a te poſſe petit: qui es omne poſſe/& ſine quo nichil poteſt. quod vnum (a te inquā poſſe opem petere) ſi non haberet aut contēneret: procul dubio ſpiritu mortuus eſſet.

n ¶ A nima mea in manib⁹ meis ſemp: & legē tuā nō ſum oblitus. Cū quiſpiā ſibiipſi relinquit: in manib⁹ ſuis eſt. cū vero quicq̄ p ſe abſoluere nō ſufficit ab altero iuuāt̄ (et ſi tūc i manib⁹ ſuis eſt & ſue ſemp poteſtatis) eſt etiā in manu alteri⁹. vtriuſq; eni ſeruāt̄ libertas/& eius qui iuuat & eius qui iuuatur. vir igitur ſpūalis ſiue tu ſupponis gratie tue manū/ſiue gratiā tuā ſubſtrahis qui es ipſa libertas & ipſa liberrima bonitas: ſemper in manibus ſuis eſt & ſue poteſtatis. vt ipſa ſpiritualis ſeruitus libera etiam intelligatur: ceu tu liber es dominus/ vt & illa ſeruitus imitetur libertatē. & tu ſeruitus libera ſeruitus: non ſeruitus/ſed dominatio quedam eſt. qua ſpiritus & carne & mundo ſuperior: illis dominatur. & tibi ſeruit: potius dominari eſt q̄ ſeruire. neq; enim qui ſpiritu ſeruit: ſeruū imitatur ſed dominum. Attamen cum gratiā & adiutricem manū tuam ſubſtrahis: ipſe per ſe non valens legem tuam exequi / ſibiipſi relictus eſt/& in manibus ſuis. qui ſi tunc etiam legis tue nō obliuiſcitur/vbi eam minus exequi potens eſt: gratie tue ſe preparat quātum in ſe eſt/vt ex tua miſeratiōe manus porrigas. & affectū cordis ſui ante te ponit/ac dicere poteſt. anima mea in manibus meis ſemper: & legem tuam non ſum oblitus. michi ipſi ſum derelictus/ex me nō inuenicus exequende legis tue poſſibilitatem: nichilominus legem tuam non ſum oblitus/ auxilium tuū qui ſolus iuuare potes/qui & ſolus benigniſſimus es ſpe ſemper certiſſima preſtolatus.

n ¶ P oſuerunt peccatores laqueū michi: & de mandatis tuis non erraui. Tunc carnales hoſtes maxime inſultant: cū quem vident ſibimetipſi derelictum/nullius quidem alterius ope fultum. conſimili quoq; modo & ſpirituales nequitie: cum quem intuētur preſentis gratie auxilio deſtitutum. nam tunc aduerſus ſpiritū/ germina peccati male in carne plantatas concupiſcentias habent adiutrices: que eum remorantur ad alta conſcendere conātem. his autem armis/his laqueis aduersa impiorum caterua: certat vt vincat. ille vero reluctatur: ne vincatur. & ſi (te ſpectatore O premiorum æquiſſime largitor) ſtrēnue ſe geſſerit/nichilq; contra legem tuam admiſerit/ tamenſi nō omnia exequatur vt vult: nichilominus dicere auſit. poſuerunt peccatores laqueum michi: & de mandatis tuis non erraui. non enim derelinquitur: ſed probatur. neq; procul abeſt miſerātis auxilium: vbi iniquitas nititur opprimere iuſtum.

n ¶ H ereditate acquiſiui teſtimonia tua in ætternum: quia exultatio cordis mei ſunt. Viro carnali delectatio perditionis eſt ſignum: pœnitudo autem & amaritudo/ſignum ſalutis. cōtra vero/ſpirituali: triſtitia/abſentis gratie indiciū. porro delectatio & dulcedo: iam reſtitute & preſentis manifeſtatio. ſic ſane caro & ſpiritus reſpondent ex aduerſo. & quod abſens ſpiritū triſtificat: idipſum preſens lætificat. atqui tua gratia/ tuum preſidium cum abeſt O deſolatorū conſolator immenſe: ſic triſtitiam affert/vt ſolis abſentia corpori frigiditatem & oculis meſtitiam ac pauorē. quapropter omnis ſpiritus ſine te: frigidus/meſtus/pauidus/afflictus & impotens. contra autē te preſente/te preſule: feruens/lætus confidens/conſolatus/validus. quid eſt igitur quod tuus ſeruus pauidante/tam miſerabundus tam ſupplex/ſe querens afflictum/ſe ſibiipſi derelictum/ inſidijs hoſtium

circũuallatum: nunc de hereditate testimoniorũ tuorũ gaudet? hereditate inquit acquisiui testimonia tua in eternum/quia exultatio cordis mei sunt. quid hoc inquã? nisi quia cito illi affuisti auxiliator/& gratiam reparasti/cum enim supplicem exaudisti/cum suppetias tulisti: prece sua & hac tua exauditione benignissima: visus est sibi eterna possessione testimonia tua acquisijsse. in quib⁹ meditandis & exequendis: sita est voluptas omnis & delectatio cordis eius. qui enim in illis exultat: in te & propter te exultat a quo sunt & propter quem sunt vniuersa.

8 ¶ Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum: propter retributionem. Magna lux O dñator eterne (qui lux es incõprehensibilis) tua gratia est. qua presente spiritus videt te finalem bonorũ operum retributionem. tu es finis finium: in quo solo spiritus quiescũt. Sed quo modo quiescũt? Per quãdam assimilationem. sic ignis in celo quiescit: subtilitate simillimus / aer in igne similis feruore/terra in aqua similis frigore. sic in te quiescent/& te fruẽtur illi soli: qui quadã tui assimilatione reddunt quoquo pacto tue lucis capaces: vt sol solis infulget oculis seq; prebet cõprehensibilem: q⁹ solus in corpore oculus/ingenita serenitate & perspicuitate/celesti lumini simile est/& proinde aliquatenus solis capax. Sed quid animam lympidam & serenam facit tuiq; quodãmodo similem/qui in vmbra figuras lucem/& in finito infinitatem? tui inquã quodãmodo similem iustam/piam/sanctã/bonam/veracem/beneficam/efficacem/viuentem & potentem? nõne tu per iustificationũ tuarum custodiã & obseruationem? ergo obseruationes ille tue/quedã sunt assimilationes: per quas quispiam in te tendit vt in suum finem. quomodo igitur tote animi vires inflectende nõ erunt ad huiusmodi obseruationem? Erunt profecto neq; ab re dicit seruus tuus quem tu illuminasti/cui tu mandata tua pro hereditate dedisti: inclina cor meum ad faciẽdas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. acsi aperte diceret: totum animũ inflexi ad mandatorum tuorum obseruationem propter teipsum / quẽ in tuo lumine video omniũ cõsumationum cõsumationem/omnium bonorum operum finem/retributionem & eternam que se vltro propagat bonitatis mercedem/largitatem quidem infinitam vltro se largientem & q̃tum quisq; capax est semetipsam infundentem.

ADVERTE. Sexto versu. & de mãdatis tuis nõ erraui. melius videt dicendũ ex hebræo/& a mãdatis tuis nõ erraui. vbi habet & a ꝓceptis tuis nõ aberraui. sic eni sermo melior. ¶ Octauo versu. in eternũ propter retributionẽ: Hieronym⁹ ex hebræo/ꝓpter eternã retributionẽ. alij cẽsent versum sic esse legendũ: inclinaui cor meũ ad faciẽdas iustificatiões tuas ad seculi finẽ. sic eni LEOLAM EQVEB qđ hic habet interptandũ cẽsent. & vocabulũ hic qđ leolam sequit ꝓprie metã & terminũ/sed translatitię mercedẽ laboris significare/eo q⁹ merces sit finis laboris. itaq; iterptes metaphorã accepisse & ꝓprũ relinquisse sensum. & qui hoc modo legit & itelligit: nõ nisi pie legit & intelligit. at qui legit in eternũ ꝓpter retributionẽ/quasi dicat ꝓpter mercedẽ: ambiguitatẽ habet. nã vir iust⁹ & vere spũalis seruitio⁹ suorũ mercedẽ nõ cogitat: sed studet facere qđ debet qđ se scit ꝓ dignitate iplere nõ posse. & cũ oia fecerit quod potuit (q̃q̃ sciat sibi repositã coronã iustitie) nõ mercedẽ nõ debitũ putat sed gratiã. & plane fatet q⁹ iutilis & tãto dono in ifmitũ inferior/indigniorq; sit seru⁹. Et seruus quispiã qui diceret inclinaui animũ meũ ad faciẽda mãdata dñi mei ꝓpter retributionẽ/ꝓpter mercedẽ quã a dño expecto: nõ videt ꝓpter dñm suũ illa facere sed potius ꝓpter se/& nõ precipue dñm suũ respicere sed se. quare neq; dñs ab eo ꝓpter se diligi videretur/sed propter aliud: & seruus ille tandem male de dño suo meritus. quomodo igitur ad deũ audebimus dicere faciam iustificationes tuas/implebo legem tuam propter retributionem/propter mercedem quam abs te expecto? Re vera hic dicunt q⁹ si hic sensus ex propheta elicitur & id spiritualis vir dicit: nõ nisi propter deũ id dicit. nam ipse finis/merces & retributio est spũaliũ. acsi intelligeremus inclinaui cor meũ ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter te qui es finis/merces & retributio. & id apertius indicari cum dicitur: propter eternam retributionem. nam vnicum est eternũ: qui est deus superimensus & superbonus omnium beatorum merces & premiũ. Hoc apparẽtem habet satisfactionem: nisi quis ad vocabulũ insurgat. esto deus retributio & merces sit beatorũ: hec tamen ei ad se nõ cõueniunt. neq; eni sibipsi retributio/merces & premiũ dicitur/sed vt bonũ iam est alienũ. quare qui inclinatur ad iustificatiões dei propter retributionẽ: nõ tam propter deũ vt deus & absolute idipm quod est/inclinari videt q̃ vt deũ/suũ futurũ bonũ cogitat. Si ita est: nichil crediderim absurdũ/si deus maxime propter se diligat quia est summũ bonũ & finis finiũ & maxime oim ꝓpter se diligibile ipsaq; sũma diligẽdi ratio/& etiã sed scdo quodãmodo loco qa est sctorũ merces & premiũ/& nõ tã ꝓpter sctos q̃ contẽplatione exuberantis bonitatis eius qua sanctis se dat vltro premiũ. itaq; si diligo deum ꝓpter retributionẽ nõ meipsum nisi ex accidẽti respiciã: sed p̃cipue eximiã & exuberantẽ bonitatẽ dei/qua seipsum vltro dat seruis suis liberũ donũ. quia tãta bonitate est/tanta liberalitate: vt dare velit maximum

donum. & quia nichil ſeipſo dare poteſt maius: ſe dat mercedem & premium. & hoc modo deum propter ſe nõ propter alium amat. & quomodo deũ propter me amabo: qui me propter me amare non debeo/ſed propter eum cuius incõprehenſibili bonitate/gratia & miſeratione imago ſum & ſimilitudo. ſiue igitur legero inclinaui cor meũ ad faciendas iuſtificationes tuas ad ſeculi finem/imo ad eternitatis infinibilitatẽ/ſiue in eternum propter retributionem/aut propter eternam retributionem: intelligentiam pietate iuuo/oculum non in me/non in ſpirituali viro quocũq; ſed in deo figendo: & eum qui eſt omnis finis & ſolus abſolute propter ſe/finem faciendo.

XV Samech. Adiutoriũ. ד

ſ 1 INíquos odío habuí: & lęgem tuam dílexi.

INíquos odío habuí: & lęgem tuam dílexi.

TVmultuoſos odiui: & lęgem tuã dilexi.

Samech. Adiutoriũ. ד

ſ 2 A díutor & ſuſceptor meus es tu: & ín verbum tuũ ſupſperauí. Samech.

A díutor & ſuſceptor me⁹ es tu: & in verbo tuo ſupſperauí. Adiutoriũ.

P rotectío mea et ſcutum meum tu es: verbum tuũ expectaui.

ſ 3 D ęclínate a me malígni: & ſcrutabor mãdata dei mei. Samech.

D ęclínate a me malígni: & ſcrutabor mãdata dei mei. Adiutorium.

R ecędite a me malígni: & cuſtodiam mandata dei mei.

ſ 4 S uſcípe me ſecũdum ęlo quíum tuum et viuam: et non cõfundas me ab expectatione mea. Samech

S uſcípe me ſecũdum ęlo quíum tuũ & viuã: & ne cõfundas me ab expectatione mea. Adiutorium.

C onfirma me ſecũdum verbum tuum & viuam: et noli me confundere ab expectatione mea.

ſ 5 A díuua me & ſalu⁹ ero: & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. Samech

A díuua me & ſalu⁹ ero: & meditabor in tuis iuſtificationíbus ſemper. Adiutorium

A uxíliare michi & ſaluus ero: & dęlectabor in præceptis tuis iugiter.

ſ 6 S pręuíſti omnes díſcędẽtes a iuſtitijs tuis: quia ín iuſta cogitatio eorum. Samech.

S prçuíſti omnes díſcędẽtes a iuſtificationíb⁹ tuis: quia iniuſta cogitatio eorum eſt. Adiutoriũ.

A bięcíſti omnes qui aduerſantur præcepta tua: quia mendax cogitatio eorum.

ſ 7 P rçuaricantes reputaui omnes peccatores terre: ídeo dílexi teſtionia tua. Samech.

P rçuaricantes reputaui omnes peccatores terre: ídeo dílexi teſtionia tua. Adiutoriũ.

Q uaſi ſcoriam computaſti omẽs impios terre: propterea dílexi teſtimonia tua.

ſ 8 C onfige timore tuo carnes meas: a iudícijs enim tuis timui.

I nfige timore tuo carnes meas: a iudícijs enim tuis timui.

H orrípilauit a timore tuo caro mea: & iudicia tua timui.

QVINTEDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

ſ CI níquos odio habui: & legem tuam dilexi. Qui bono appropiquat: ſecedit a malo. & qui ſumis ſe vnit: ab imis ſe ſeparat. atqui amor approximat/cõiũgit/vnit: odiũ elongat/diſiungit/diſſociat. eſt igitur amor/approximatio quedam amãtis & amati/cõiunctio/vnio. & contra: odium/eiõgatio quedã odientis & exoſi/diſiunctio & ſeparatio. iniquitas deorſum iacet: omni graui grauior & ponderoſo ponderoſior. lex autẽ tua O ſumma æquitas: ſurſum eminet omni leui leuior & ſublimi ſublimior. qui igit tue legi appropinquat: ab iiquitate diſcedit. qui illí appropinquat: illã amat. & quãto pfectius ſe legi cõiungit & vnit: tãto iniquitatẽ odit. & qui iniquitatẽ odit: quomodo amare poteſt iniquos/quippe quos iiquitas diuina iuſticia nudatos ſpoliatoſq; deformes reddit & obſcuros/nõ enim forma/ſed informitas iniquitas. & contra/lex tua & equitas: non ſolum forma/ſed

& quedam diuiniformitas. iure ergo dixerit quicūq; tibi fideliter ſeruit iniquos odio habui: & legē
tuā dilexi. nā niſi legē tuā diligeret & inimicos legis tue odio habęret: nequaq; tibi fideliter ſeruiret.
2 ¶ A diutor & ſuſceptor meus es tu: & in verbum tuum ſuperſperaui. O ſublimitas infima pertin f
gens & infimitas ſupergrediens altiſſima. in tribus / ſpirituales viros ſupra ſeipſos eleuas: fide/
ſpe/charitate. fide quidem: ſupra poſſibilem intelligibilitatem. ſpe: ſupra boni apprehēſibilis ex-
pectationē. & charitate: ſupra ꝓpriæ poteſtatis amorem vt igne fertū calet/& magnete ſurſum le-
uatur detineturq; ſupra propriam efficacitatem. Hec igitur habęri non poſſunt ſine adiutorio &
beneficio eleuantis: qui eleuando purgat/illuminat/incendit ac perficit. vt has ſuperbeneficas do
tes pati/q̄ agere potius intelligatur qui illas habent. quapropter hanc eminētem ex obſeruatio-
ne tue legis vnus ſeruorū tuorū/incōprehēbilis boni fidē habēs: vnde habeat/vnde ſuſcipiat teſta
tur dicēs. adiutor & ſuſceptor meus es tu: & in verbū tuū ſupſperaui. adiuuiſti/eleuaſti/ſuſcepiſti: &
ſpem expectationēq; ex verbo tuo ſupra memetipſum/propriaſq; vires excedentem concepi.
3 ¶ eclinate a me maligni: & ſcrutabor mandata dei mei. Q; uis odium/mentē & affectu ſeparet: f
non tamen ſemper loco atq; ſitu diſiungit. nam vbi mente eſt amor boni: illic & odium mali. ſed
amor boni ſurſum eſt/& ſurſum ſolum reſpicit: & quod reſpicit eſt ipſum verum/bonū/pulchrum/
lucidū/ipſumq; delectabile. odium item mali ſurſum eſt/ſed deorſum reſpicit: & quod reſpicit ma
lum eſt/informe/tenebroſum/triſtificum. ergo quando qui odit & quod oditur locis non ſeparan-
tur: moleſta & triſtifica eſt exoſi mali preſentia. inſuper malum bono eſt vt in perniciem trahat
perdatq; inſidiatiuū. nam mali eſt perdere: vt boni ſaluare. Q uapropter dei ſeruus maligno; tur
bis eū ipedire & perdere nitētib⁹ circūſeptus: plerūq; in has voces erūpere cogitur. faceſſite/ab-
ſcedite/declinate a me maligni: & ſcrutabor mādata dei mei. id ſūmope cupiēs: vt quos ob mali-
tiā nō ob naturā odit/quēadmodū & affectu ita quoq; p̄ſentia & locis diſpeſcant atq; diſſeparent.
4 ¶ S uſcipe me ſecundum eloquium tuum & viuam: & nō cōfundas me ab expectatione mea.
5 ¶ A diuua me & ſaluus ero: & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. Sed nō ſatis eſt eos qui f
impediētis/triſtifice/noxie atq; mortifere ſunt malitie / preſentia & locis eſſe ſeparatos: niſi ſit qui f
ſuſcipiat & viuificet liberatum. neq; enim ouis ſi deſeritur a lupo/protin⁹ ſalua eſt: niſi paſtor aſſit
qui requirat/qui repertam alat/qui a noxijs defendat/vitāq; miniſtret. verum & ſi paſtor ille e lu-
porum faucibus eam eripiat: vitam illi donat/lupiq; diſcedunt. Hūc in modū quicūq; tibi in ſpiri-
tu famulatur O paſtor eterne: petit vt aut noxijs abeūtibus nequitijs/aut potius de medijs earum
inſultibus eum eripias ad te tota mentis deuotione clamans. ſuſcipe me ſecundū eloquiū tuum &
viuam: & nō cōfundas me ab expectatione mea. expectat auxilium tuum/expectat teipſum: tu es
illi vita/tu ſalutis p̄ſidiū/tu alimētū/tu es illi oīne bonū. ſi ſuſcepis ab hoſtib⁹: tū mēte ſolat⁹/tū tri-
ſti & moleſta preſentia liberatus in te viuet. at niſi ſuſcipias/ſubuenias/ſuccurras: cōfundit/vagus/
inops/errabūd⁹/nullo cibo vnde viuat/nullo p̄ſidio quod ſaluet/nullo loco vbi quieſcat vſq; reper-
to. & quomodo tunc meditabitur mādata tua/quo modo in illis conſolabit iugiter/clamat igitur
rurſum/& merito clamat. adiuua me & ſaluus ero: & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper.
6 ¶ S preuiſti oēs diſcedentes a iudicijs tuis: quia iniuſta cogitatio eorū. O dñe qui creas omne bo- f
num: & ad te omne bonū recipis. ſi oculus purus omne abijcit impurū/& corpus purū ab alimē-
to omne ſecernit impurū quo ſibi ſolū purū vniat/abijciat autē repellatq; impurū: non eſt mirū ſi
tu qui es ipſa puritas abieciſti/repuliſti/ſpreuiſti oēs diſcedentes a iudicijs tuis/quia iniuſta cogita
tio eorū. nam ſi iuſta cogitatio pura: ꝓfecto iniuſta quippiā impurū eſt. nō tamē repellere vis: qui
precipis eſſote ſancti quia ego ſanct⁹ ſum. quid eni eſt ſanctū: niſi purū. ſed illi vltro ſe ipuros fa-
cientes te cuius natura eſt vnire/ſuſcipere/colligere: vt eos tandē abijcias atq; expellas cōpellunt.
7 ¶ Preuaricantes reputaui omnes peccatores terre: ideo dilexi teſtimonia tua. Oculus carnis & f
oculus ſpiritus alio & alio modo iudicant. nam quod oculus carnis magnificentiā iudicat equorū
pompa/& honeſta clientum familia decoratam: plerūq; ſpiritualis oculus iudicat ſuperbiam be-
ſtijs inſidentem/plurima gnatonum & paraſytorum turba infamatam. nam tu domine virtutum
ſedes ſuper cherubim & ſcientie plenitudinem. quare ſedes ſeruorū tuorum ſcientia eſt mandato
rum tuorum. ille inſuper iudicat fœlicitatem: iſte miſeriam. ille diuitias & ſufficientiam: iſte inopiā
& inſufficiētiam. fœdum iſte. pulchrum ille. recte iſte. ille perperam. nam vniuerſa illa preuarica-
ri faciunt ita iudicātes. ſaluant autem iudicium: teſtimoniorum tuorum dilectio & cuſtodia. purga
tus igitur vere diues & beatus/qui terrenis oībus calcatis diccre valuerit: preuaricantes reputaui
omnes peccatores terre/ideo dilexi teſtimonia tua. nam niſi contēnat que tu contemnis/& nichi-
lipendat que vt ſcoriam & purgamentum ducis: nullo pacto teſtimoniorum tuorum cōſtringetur
amore. que ſi non amabit: nullo pacto (vt par eſt) illa obſeruabit/neq; in illis ſeſe exercebit.
8 ¶ C onfige timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui. Dñe quis non timeat te qui contē- f

platur tuã poteſtatẽ/cui nemo poteſt reſiſtere?/qui ſapientiã tuam meditat?:quã nichil poteſt latere/& qui reperis in angelis tuis prauitatẽ?/qui inſuper infirmitã iuſtitiam tuam cogitat?: cuius proprium eſt nullum malum impunitũ ſinere?/quis inq̃ non paueat/qui velit abyſſum iudiciorũ tuorũ mẽte reuoluere?/at ſi carnales affectus ſequamur:incidimus in potentiã tuã/delictũ noſtrũ latere non valet ſapientiam tuam/non effugere iuſtitiã/non iudiciorũ tuorum abyſſum. prudens igitur eſt qui te aſſidue precatur:confige timore tuo carnes meas/a iudicijs enim tuis timui. neq; enim timor ille depreſſus ſed altus:quẽ tua omnipotentia / quẽ ſapientia/iuſtitia/& iudiciorũ tuorũ abyſſus & imenſa profunditas creat/ac continet. vt neq; amor ille ſubmiſſus:quem tua omnipotẽs parit bonitas/charitas inflãmat/& miſericordia fouet. Et cum tu dñe æque potens ſis & æque bonus/æque miſericors & iuſtus:videris æque timendus & amandus. ſi enim ſolũ potens eſſes & ſeuerũ vindex:timereris ſolũ & nõ amareris. ſi ſolum bonus & miſericors:amareris ſolũ at nõ timereris. quare ipoſſibile videt:te quẽq̃ bene diligere qui nõ timeat. atq; æque ipoſſibile:te bene timere qui nõ amet. & vterq; hic timor & amor ſanct⁹. verũ qui te tãtũ timeret ratiõe pœnæ/& quẽ reformidat cruciat⁹:hic timor abiect⁹/illiberalis/infim⁹ et ipurus. nõ eni a potẽtia/ſapiẽtia/iuſtitiaue aut indicijs tuis naſceret & ꝓcederet/ſed cum in ſe male flectit oculũ ſeruus nequã & flagitioſus. ADVERTE. Sexto verſu. ſpreuiſti oẽs diſcedẽtes a iudicijs tuis:Hieronymus ex hebræo/abieciſti oẽs qui ignorant precepta tua. & rectius hic precepta q̃ iudicia. nã nõ hic SAPHAT aut MISEPHAT quod inde deriuat habet/ ſed MIHVQ quod a vocabulo HOQ deſcendit preceptũ ſignificante. quod & in octonario Aleph verſu quinto & Gimel ſeptimo vt & hic expoſuit Hieronymus precepta/& interpretes iuſtificationes & in iuſtificationibus. quapropter ſi nolebat vertere ꝓcepta/ſaltẽ vt ſibi ipſis cõformes fuiſſent vertere debuiſſent hic/in iuſtificatiõibus tuis. ¶ Septimo verſu. preuaricantes reputaui omnes peccatores terre:Hieronymus ex hebræo quaſi ſcoriam computaſti omnes impios terre/vbi vir ſpiritualis ad deum dirigit ſermonem & nõ de ſe loquitur. quod & precedens verſus ſpreuiſti omnes diſcedentes a iuſtitijs tuis quia iniuſta cogitatio eorum:ſatis expoſtulare videtur. nobis igitur potius legendũ eſſet reputaſti. ¶ Octauo verſu. confige timore tuo carnes meas:Hieronym⁹ ex hebræo. horripillauit a timore tuo caro mea. & hoc pacto rectius dici putãt. id enim ſignũ excedẽtis timoris autumãt erectionẽ pillorũ in cute. quod non modo hoĩbus/ſed & brutis animalibus accidit in timore. & hec pillorũ erectio/horripillatio nominatur/quaſi ex horrore rigeant pilli. & quomodo etiam peteret/confige carnes meas timore tuo:continuo ſubiungens a iudicijs enim tuis timui?/ſi enim timuit a iudicijs dei:timor nequaq̃ petendus erat quem iam habebat. ſed hec particula a iudicijs enim tuis timui optime ſubiungitur cauſa eius quod Hieronymus habet/horripillauit a timore tuo caro mea. quaſi diceret horripillauit quidem/nec ab re:quia a iudicijs tuis timui.

XVI

	Ain.	Fons.	℣
a 1	FEci iudicium & iuſtitiam:non tradas me calũniantibus me.	FEci iudicium & iuſtitiam:ne tradas me a perſequẽtibus me.	FEci iudiciũ & iuſtitiã ne dereliquas me iniuſtis calũniantur me. ℣
a 2	SUſcipe ſeruum tuum in bonum:non calumnientur me ſuperbi.	Elige ſeruum tuũ in bonum:vt nõ calũniẽtur mi chi ſuperbi.	SPõde pro ſeruo tuo in bono: ne calũnientur me ſuperbi. ℣
a 3	OCuli mei defecerunt in ſalutare tuum: & in eloquium iuſtitie tue. FAc cum ſeruo tuo ſecundum miſericordiam tuã & iuſtificationes tuas doce me.	OCuli mei defecerunt in ſalutare tuum: & in eloquium iuſtitie tue. FAc cum ſeruo tuo ſecundum miſericordiã tuam: & iuſtificationes tuas doce me.	OCuli mei defecerunt in ſalutare tuum: & in eloquium iuſtitie tue. ℣ FAc cum ſeruo tuo ſecundum miſericordiã tuam: et preceptã tua doce me. ℣
a 4	SEruus tuus ſum ego da michi intellectũ: vt ſciam teſtimonia tua.	SEruus tuus ſum ego da michi intellectũ: vt ſciam teſtimonia tua.	SEruus tuus ſum ego intrue me: & cognoſcam teſtimonia tua. ℣

GALL.	ROM.	HEB.
6 Tempus faciẽdi dñe diſſipauerunt legem tuam. Ain.	Tempus faciendi domine: diſſipauerunt iniqui legem tuam. Fons.	Tempus eſt vt facias domine:prætiuaricati ſunt legem tuam. V
7 Ideo dilexi mãdata tua: ſuper aurũ & topazion. Ain.	I deo dilexi mãdata tua: ſuper aurũ & topazion. Fons.	Propterea dilexi mãdata tua:ſuper aurum et topazion. V
8 Propterea ad omnia mãdata tua dirigebar: oẽm viã iniquam odio habui.	Propterea ad oĩa mãdata tua dirigebar:omnem viã iniquam odio habui.	Propterea ĩ vniuerſa p̃cepta tua direxi:oẽm ſemitã mendacij odio habui.

SEXTEDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Feci iudiciũ & iuſtitiã:non tradas me calumniantibus me. Qui mandata tua cuſtodit qui es omni a
iuſto iuſtior & omni iuſtitia ſuperior:iudiciũ & iuſtitiã facit.ſontes plectit vt lex precipit:ĩmo ſeipſũ
ſi delinquit.innocentes abſoluit. & hoc eſt iudiciũ. geminũ amorẽ cuſtodit.a re aliena abſtinet.alienum cubile ceu rem ſacrã non violat.proprium thorũ ſeruat incõtaminatũ.a ſanguine manus mũdas cõtinet/& reliqua que lex iubet obſeruat. & hoc eſt iuſtitia.attamen ſi ipſe ſibiipſi reliquitur:poteſtati aduerſariorũ traditur/quippe quibus reſiſtere non valet.quis enim ſibiipſi relictus:illi reſiſteret/cui non eſt ſuper terram poteſtas que comparetur?qui factus eſt vt nullum timeret.qui omne ſublime videt:& qui eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbie.Si leo fortior eſt ceruo/& illi nullo pacto reſiſtere poteſt/ſi accipiter columba/ſi lupus agno/quibus naturales ſunt hoſtes:quis etiam dubitat ſpiritualibus hoſtibus nos longe ĩpares vĩribus/niſi ſuperior cuſtodia nos continue tutaretur ac defenderet?non igitur in vĩribus proprijs eſſe fidendum/non in operibus/non in bonitate:oſtendit qui dicit/feci iudicium & iuſtitiã:non tradas me calũniantibus me.non eni in iudicio/non in iuſtitia quam fecit confidit:ſed in tua ſola bonitate & miſericordia.

2 ¶ Suſcipe ſeruũ tuũ in bonũ:nõ calũnient̃ me ſuperbi.Si paſtor ouem deſerat:deſeritur in malo/vt a
cui lupus facile morſus infigat necẽq; intẽtet.ſi ſuſcipit̃ a paſtore:ſuſcipit̃ in bono/vt cui lupus neq̃q̃ etiã ſi cupit nocere poſſit.ita dñator ſupbonc/quos tu cuſtodie tue dignaris auxilio:oẽs ſuſcipis i bono.Quare qcũq; pcepta tua cuſtodit/hoc ipſo cliẽtele tue addictus:cũ ſe ſciat ex ope ſuo nõ poſſe defẽdi/iugiter ad te p̃cari debet.ſuſcipe ſeruũ tuũ in bonũ:nõ calũnient̃ me ſupbi.nam ſi ſupbi in te eleuant̃ qui es oĩpotens:quid igit̃ in ſeruos tuos facturi ſũt ibecilles & ifirmos/niſi tu tuearis q ſupbis reſiſtis/et qui(vt ſcriptura ait)aufers ab ipijs lucẽ ſuã/& brachiũ excelſũ cõfringis?ſolẽt eni qui in dñm vlciſci nequeũt:in ſeruos debacchari et abũde furiã ſuã cõuertere.at quo modo i te vlciſcerẽt q virtutis es ifinite?et quomõ i ſeruos tuos nõ ſeuiẽt niſi ſuſcipias/niſi defẽdas:qui virtutis ſũt exigue?

3 ¶ O culi mei defecerũt in ſalutare tuũ:et in eloquiũ iuſtitie tue.Dñe de⁹ cuius laus eſt ſilẽtiũ/ cuius a
verbũ oim ſalus/cuius eloquiũ iuſtificatio.ſi verbũ tuũ a mẽte noſtra capi poſſet:haudquaq̃ aliquid magnũ eſſet/et ſimili quoq; pacto eloquiũ tuũ.vt lux omnis que ab oculo noſtro capi poteſt longe minor eſt luce ſolis/que refugit viſionis noſtre captũ vtpote inuiſibilis:per quam tamen omnia videntur.eſt igitur verbũ tuũ ignotũ:per quod nichilominus omnia cognoſcũtur. et eloquiũ tuũ incognitum:per quod omnia effantur.Ceterũ ſi verbũ noſtrũ pro mentis noſtre/et eloquium pro oris nri eſt ratione:et verbũ tuũ et eloquiũ tuũ pro tue.vt igit̃ verbũ noſtrũ finitũ et cõprehẽſibile/et eloquiũ menſuratũ et effabile:optimo iure euenit vt tuũ verbũ infinitũ ſit et incõprehẽſibile/et tuũ eloquium immenſũ et ineffabile. quo modo igitur nõ verũ dicat/qui oculis ſpiritualibus ad verbũ et eloquiũ tuũ cõuerſus ait:oculi mei defecerũt in ſalutare tuũ et in eloquiũ iuſtitie tue?ibi ſane vires deficiũt:vbi apprehẽdere nõ poſſũt.vbi nõ poſſunt effari:ibi te ignorãtia videt/que eſt apex ſcientiarũ.te laudat ſilẽtiũ:quod omne excedit effabile verbũ.te quidẽ videt et mirifice videt:qa te ſalutare ſentit.te ignorat:qa deficit/qa tãte copie lucis ſuccũbit.te laudat:qa te iuſtificãtẽ agnoſcit. ſilet:qa idẽtidẽ deficit/vt q iuſtificationis tue magnitudinẽ eloqui nõ poſſit. et qs eni ieloqbile eloq poſſet?

4 ¶ Fac cũ ſeruo tuo ſecũdũ miſericordiã tuã:et iuſtificationes tuas doce me. Sol qui viſiones ſupe a
rat/captumq; refugit:eſt per quẽ omnia vidẽtur/ et id neceſſario.identidem tu domine qui es omni ſcientia laudeq; ſuperior:es per quem omnia cognoſcuntur/ſed id quidẽ libere.nã quod in creatura tua cõtingẽtia eſt:i te eſt neceſſitas.et qđ in ea neceſſitas:i te eſt libertas.cũ igit̃ pãdis et manifeſtas iuſtificatiões tuas:id libere facis/et ſũme qdẽ libere/vt q es ſũma libertas.q̃propter qđ facis:gra tua eſt et mia tua.ad quẽ igit̃ aliũ precandũ eſſet:fac cũ ſeruo tuo ſcđm miam tuã/et iuſtificationes tuas doce me/niſi ad te p quẽ oĩa cognoſcuntur/et q doces hoiem ſcientiã? Verũ qa tuũ infinitũ et inco-

gitabile verbū/& tuū eloquiū imensū & ineloquibile ratio sunt cognoscendarū iustificationū tuarū ideo cognite sēper relinquunt amplius perfectiusq; cognoscēde/ceu forma quedā ad ifinitū cognoscibile archetypū. vt in eis iuncta itelligant notū & ignotū. q̄re doctus quicūq; & quātūcūq; archetypa te sēper pfecto cōsumatiusq; in iustificationib⁹ tuis edocend⁹. idq; a te suppliciter est petendū.

a ℂ S eruus tuus sū ego: da michi intellectū vt sciā testimonia tua. O dñe deus/scientiarū dñs ex. si nō dedisses oculos: nullus/colorū scientiā haberet cōsecutus. si nō aures: nullus scientiā sonorū & harmoniarū. haud absimili modo/nisi dederis intelligentiā: nullus habiturus est testimoniorū tuorū scientiam. non eni visus ea percipit/nō auditus/nō alius quisq̄ seu interior siue exterior sensus. nā carnales sunt & mūdani. neq; ratio/aut mens ratione vtens illa sapit. nā fide capiunt. que lumē est rationem illaq; mēte superius. eteni aliud lumē est quo visus: & aliud superius quo imaginaria apprehēdit virtus/quod quidē tenebre nō offundūt. & aliud superius quo ratio: quod & lucet in imaginarie virtutis opacitatibus. sed longe supremū est lumē testimoniorū tuorū. quod ratione nichilominus i tenebris suis cæcutiente/infulget intelligētie: quā tu ipse largiris. & hanc a te petit intelligentiā: qui peruestimoniorū tuorū scientiā/inquiens. seruus tuus sū ego: da michi intellectū vt sciā testimonia tua. nil quid enim testimonia tua dedisses: nisi velles vt scirentur illa?

a ℂ T empus faciendi dñe: dissipauerūt legē tuā. Si p̄ciosus aliquis frutex vt balsami frutex aut cedrus ob ignorantiā in orbe perisset/reseruata quidē vno in loco plātula: tunc sūmopere sciēta necessaria esset/qua & coleretur & culta multiplicaretur/ne funditus interiret. & quid p̄ciosius lege tua domine virtutū/q̄ cū hominū inscitia negligit/contēnit/& pene extirpata vbiq; iacet/in angusto dūraxat loco & apud paucos seruata: nōne necessaria vel maxime tunc est legis tue scientia/quo in amplum ꝓpagetur/radicet/& ne funditus pereat/& ne simul cū ea itereat vniuersa pietas & cunctorū hominum salus? nōne docebis/intelligentiāq; preceptorū tuorū ꝓpagabis? nōne serui tui iustissime ad te clamabūt/vociferabūt/eiulabunt? tēpus faciendi domine: dissipauerunt legem tuā. tēpus illuminandi/tempus legem tuam manifestādi/tēpus ignorantiā que illā attriuit/dissipauit/extinxit emoliendi & extirpandi tuāq; sanctā legē animis cunctorū inserendi.

a ℂ I deo dilexi mādata tua: sup aurū & topazion. Dici solet quāto res rarior: tāto preciosior. nā ex natura: multitudinē diffugit & se colligit ad vnitatē. vnū eni est necessariū/vnū rarissimū/vnū p̄ciosissimum a quo profluunt omnia/& quod omnē astringit/continet/saluatq; multitudinē. & lex tua rara & preciosa: vt que sit vna sola/nata vbiq; lucere esseq; benefica. vt sol rarus & p̄ciosus. nā vnicus vbiq; lucēs & beneficus. atqui cū tua lex in vno loco contineā: rarior videā. atq; ideo (etsi sēper) nunc maxime exercēda/colēda/diligēda. quo illi natura eius/q̄ est vbiq; lucere & esse benefica & te vnicū verū/solum/tremendū/colendū & adorandū annunciare: reparetur. Si aurū ob radiantē quendā & solis emulū nitorē amatur habeturq; in precio/& topazion gēma rara difficillisq; reperiu ob perpetuum quēdā & lucis peruiū vitorē: quid nō magis diligēda lex tua in precioq; habenda/que multa facit/qui (vt ipsa per se veritas aperire dignata est) fulgebūt sicut sol in regno patris eorū/et qui alium habent patrē q̄ te: qui eos per verbū tuū in carne creasti/& denuo ex te per verbū tuū in spiritu regenerasti/nonne per legē tuā sempiterno æuo & sēper virente/a te quidē semper illuminari dotabuntur æternitate/dñs deus inquit illuminabit eos & regnabūt in secula seculorū. non temere ergo scientia huiusce legis tue illuminatus/altius mēte videns q̄ humanus apprehendit sensus dixit. ideo dilexi mādata tua: super aurū & topazion. Ille tibi in spiritu seruiebat & legem tuam diligebat super omne quod nobile æstimatur ac preciosum.

a ℂ P ropterea ad oia mādata tua dirigebar: oēm viā iniquā odio habui. Qui quippiā amat supra oia qđ æstimat p̄ciosū: nichil mirū si illud sequit. & oēs vias declinat & odit/que illud auertūt. nā amor ad se cōuertit/valēti⁹ quidē q̄ sol ad se heliotropiū. fortis attrahit q̄ ad se manes ferrū. stringit ardēs q̄ quodcūq; viculū. qs ergo debeat mirari si is q legē tuā amat sup aurū & topazion: dicat ꝓpterea ad oia mādata tua dirigebar/& insup addat oēm viā iniquā odio habui. lex eni tua conuertit/traxit/strinxitq; illū instar indissolubilis vinculi. imo tu cōuertisti/traxisti/strinxisti/q es optimæ legis plusq; superoptimus indultor: vt te solum diligeret. qui si te solū diligit qui es ipsa æquitas (tu es enim prima æquitas: & amādi lex & supereminēs amor) vt omnē iniquitatem odio habeat necesse est. Si etiā q solā amat lucē: quomodo exosas non habebit tenebras? tu es ipsa lux: que spirituales oculos impletet & que se solā iis qui capaces sunt admirandā prebet & solā amabilē etsi cetera ꝓpter illam diligunt. nā amor qui ꝓpter alterū est: nō amor/sed via quedā potius/& quoddā mediū ad ipsū verū solū & ꝓpter se amandū. Q̄ si dicit amor: assecla vocemus pedissequū & veri amoris comitem.

ADVERTE. Secūdo versu. suscipe seruū tuū in bonū: Hieronym⁹ ex hebræo/spōde ꝓ seruo tuo in bono. Aliꝭ sic dulcescat seruus tuus in bono/quod peride est ac acceptus sit & placeat seruo tuo in bono: & hec non aspernāda sententia/& magis intelligentie nostre tralationis accedit. & vocabulum

quo hic vtitur propheta/idem est ei quod & in oraculo Malachie. & placebit domino sacrificiū Iuda & hierusalē. quid est enim suscipe seruum tuum in bonum: nisi placeat & acceptabilis sit seruus tuus in bono? ¶ Secunda eiusdem versus particula. non calūnientur me superbi: ex hebreo ne calūnientur me superbi. sed hec non magnipendenda diuersitas.

Phe. Oris. ם XVII

p 1 Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata ē ea anima mea. Phe.
Mirabilia testimonia tua dñe: ideo scrutata est anima mea. Oris.
Mirabilia testimonia tua: ideo custodiuit ea anima mea ם

p 2 Declaratio sermonū tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis. Phe.
Declaratio sermonū tuorum illuminat me: & intellectū dat paruulis. Oris.
Ostium sermonum tuorum lucidū: doce paruulos. ם

p 3 Os meū aperui & attraxi spiritū: quia mandata tua dęsiderabam. Phe.
Os meū aperui & attraxi spiritū: quia mandata tua dęsiderabam. Oris.
Os meū aperui & respirauí: quia mandata tua dęsiderabam. ם

p 4 Aspice in me & miserere mei: secundū iudicium diligentium nomen tuū. Phe.
Aspice in me & miserere mei: secundum iudicium diligentium nomen tuū. Oris.
Respice ad me & miserere mei: iuxta iudicium diligentium nomen tuum. ם

p 5 Gressus meos dirige secūdum ęloquium tuum: & nō dominętur mei oīs iniustitia. Phe.
Gressus meos dirige secūdum ęloquium tuum: vt nō dominętur mei oīs iniustitia. Oris.
Gressus meos firma i sermone tuo: & nō des potestatem in me vniuersę iniquitatí. ם

p 6 Redime me a calumnijs hominum: & custodiam mandata tua. Phe.
Redime me a calumnijs hominum: vt custodiam mandata tua. Oris.
Redime me a calumnia hominū: & custodiā præcepta tua. ם

p 7 Faciem tuam illumia super seruū tuū: & doce me iustificationes tuas. Phe.
Facię tuā illumina super seruū tuū: & doce me iustificationes tuas. Oris.
Vultum tuū ostende seruo tuo: & doce me præcepta tua. ם

p 8 Exitus aquarū deduxęrunt oculi mei: quia non custodiętunt lęgē tuam.
Exitus aquarū transiębrunt oculi mei: quia non custodiętunt lęgem tuā.
Riui aquarū fluębāt de oculis meis quia nō custodiętunt lęgem tuam.

¶ SEPTIMEDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea. Si tu domine cuius nomen est admirabile & qui facis mirabilia solus quorum non est numerus/sūme es admirabilis: et testimonia tua merito erunt admiranda/& omni perueſtigatione digna/que quidem ad te ducunt solum superadmirandum/& ad cognoscenda mirabilia opera tua. nonne admirabile est per ea ipsa accedere ad inaccessibilem/cognoscere incognoscibilem/videre inuisibilem: tu enim es deus absconditus: qui cognitus etiā manes ignotus. nonne opera tua mirabilia: quādoquidem iuxta sapientis assertionem cuncte res difficiles sunt & non potest eas homo explicare sermone/& se semper digna sui admiratione prebent scrutabiles/tanto magis testimonia tua: vt de quibus merito propheta tuus asserat. mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea. & reuera mirabilis in oibus deus: testimonia tua sunt omni admiratione dignissima. p

2 ¶ Declaratio sermonū tuorum illuminat: & intellectū dat paruulis. Vt sole sub terris se condente: oculi versant in tenebris. at eodē exortus attingēte: oia q̄ primū plena sunt lumine. hūc in modū verbo dei se cōdēte: mētes oēs cæcæ sūt. quo quidē exoriēte: ptin⁹ diuino opplete lumine/videdi sēsum recipūt. & vidēt & cognoscūt admirabilia testimonia tua. & hic diuini verbi tui i mētib⁹ exort⁹/hec⁹ sermonū tuorū illuceſcētia: humilib⁹ se igerit/offēdit autē & repcutit a supbis. qđ & mirifice seruus tu p

us aperit:cum inquit.declaratio ſermonū tuorū illuminat:& intellectū dat paruulis.ſic eni ſol exoriens plana humiliaq; loca ex æquo illuſtrat:ipeditur autē & repercutitur a montoſis & cliuoſis.

p ¶O s meū aperui & attraxi ſpiritū:quia mādata tua deſiderabā. O deus vnus ſine ſolitudine:& trinus ſine multitudine.tu es cū verbo tuo:tu es cū ſpiritu tuo.& tu/ verbū tuū/& ſpiritus tuus: idem ac vnū ſunt.ideo cū verbū tuū mētes illuminat/& ad humiles & paruos vſq; deſcendit: nō ſolitarius venit/nō venit icomitatū.ſed cū auide mētes ſermones tuos ſitiētes atq; depereūtes ardēti verbi tuū os aperiunt ad illud ſuſcipiendū:ſpiritū ſanctū tuū per ſe bono verbo tuo affectā adhauriūt.os meū(inquit)aperui/& attraxi ſpiritū:qa mādata tua deſiderabā.et hoc ſpiritu fecūde reddunt feruentes & dilatate in amplū ad teipſū qui es fontana bonitas ſuſcipiendū.vt in domo illa verbo tuo purgata & illuminata/& ſpiritu tuo charitate cōſtrata:ſit te aduenīēte perfectiſſima & iocundiſſima ſocietas/& impleatur ſacri verbi tui dictū dicētis.ſi quis diligit me ſermonē meū ſeruabit:& pater meus diliget eū.& ad eum veniemus:& māſionē apud eum faciemus.quomodo eni veniret verbū tuū/ lux tua perennis:incomitata/nā neq; radius ſolis ad nos venit/calore ſuo qui fecūdat & dilatat incomitatus.tu autē es ſol ſolis.& verbū tuū lux lucis.& ſpiritus tu⁹/ſupimmēſus calor & ineffabilis.

p ¶A ſpice in me & miſerere mei:ſecundū iudiciū diligentiū nomē tuū.Spiritus ꝓcedit/ſpirat/replet/ purgat/innouat/viuificat/accendit/ſolidat/ſublimia petit:& huiuſmodi q̄plurima. procedit quidē ab alto/ſpirat ad ima/replet vacua/purgat ipura/innouat antiqua/viuificat mortua/accēdit languētia/ infirma ſolidat/humilia euehit ad alta.& ſi ſpiritus qui inter nos flat/hec facit:quid diuin⁹ faciet ſpiritus/ſi flatus oris noſtri/corporeū ſuccēdit ignē corpora cremare valentē:nōne flat⁹ diuini oris ſpiritualē accēdet ignē & beneficū & illi⁹ omotheæ prototypæq; flāmæ capaces ſpirit⁹ inorie ambuētem/erunt ſane diuino illo ſpiritu acti:afflati ab alto omnes.erūt pleni/purgati/innouati/viuificati/ ſuccēſi/ſolidati & fideles:& ex humilibus ad alta ſuperuecti.nichil igitur mirū:ſi is qui os aperuit & attraxit ſpiritū/& quē hic ſpiritus amoris agit/ſe cōmittit iudicio aliorū cōſimiliter amantiū/& clamat ad eū a quo ꝓcedit ille ſurſū agēs ſpiritus amoris.reſpice in me & miſerere mei:ſecundū iudicium diligentiū nomen tuū.fideles eni illi ſunt et charitate feruētes. nulla illos inuidia in trāſeuntū torquebit.nā charitas purgat inuidiāq; propulſat.ſi me igitur iudicabūt dignū audiri:exaudias precantē.ſin indignū:tu qui ſumme miſericors es/prebeas te miſerantem.

p ¶C reſſus meos dirige ſecundū eloquiū tuū:& non dominet mei omnis iniuſtitia.Qui amat neq; adhuc aduenit tēpus vt ſpirituali fruatur amato:quid aliud petat diuinū illū amatū/diuinum illud ſuperamabile bonū/niſi vt interim miſereſcat amātis/et vt ille qui ſua imobilitate mundū torquet/ qui ſua ſtabilitate omnia mouet/qui ſine ſolicitudine curā oīm gerit/ſine fatigatione in opere ingēter perſeuerat/ſine impedimēto cōtraria pugnantiaq; & reluctantia ligat/vt ille inquā qui ſolus omnia poteſt/quē ſolū amat/et ad quē ſolū ſuſpirat/omnes mentis eius motiones in mandatū ſuum dirigat/et non ſinat vllā ſpirituālē nequitiā interim illi dominari/illi preualere/ac dicat:greſſus meos dirige ſecundū eloquiū tuū:vt nō dominetur mei omnis iniuſtitia.non des poteſtatē in me vlli ſpirituali nequitie.ſic enim fiet vt aliquando te potiar/te fruar in omni ſecuritate numero tandem aſcriptus vere amantium et depereuntium te.

p ¶R edime me a calūnijs hominū:et cuſtodiā mandata tua.Quid iuuat columbā/accipitris vitasse vngues/defugiſſe morſus:ſi felis dente moleſtatur et inſidijs/quid etiā iuuat ſpiritualē virū a malarum poteſtatum tyrannide liberatū:moleſtijs nichilomin⁹ carnaliū hoim cōtinuo eſſe expoſitū/ſanctum eius detinentiū atq; remorantiū propoſitū/illinc amor mentē ſurſū rapit et iubet eſſe fidelē/ ac mandata eius qui vere diligibilis eſt et ſuperdiligibilis ſedulo exequentē. hinc moleſtia detrahit et pene diuellit:et promptā impedit ſeruitij executionē.hac de cauſa cum id contingit:ad te qui es eius portus ad quē per mare lachrimarū ſuarū nauigat et tendit/et vnicū eius refugū clamat. nō ſolū nō dominet mei omnis iuſtitia:ſed et redime me a calūnijs hominū/et cuſtodiā mādata tua. tūc eni experieris me diligentem/promptū/obſequioſum et ſeruum minime in obſeruantia et executione mandatorum tuorum torpentem.

p ¶F aciē tuā illumina ſuper ſeruū tuū:et doce me iuſtificationes tuas.Quid ſupereſt/vbi quis greſſus ſuos direxit in lege dñi tā liberatus a poteſtate maligni/et maleuolorū hominū carnaliter paſſibiliterq; viuentiū calūnijs/ad finē vſq; in quiete mādata tua o lux vnica ſpirituū illuminatrix/peragens:niſi vt te illi manifeſtes/et oſtēdas ſuperdeſideratū vultū tuū cuncta diuinitatis tue luce oppletē/et in illa tua ſimplici et reuelata luce doceas illū ſupnas tuas et archetypas iuſtificationes qui eū docuiſti in obſcuritate et multa ſymbolorū varietate.et proinde deſideriū ſuū ad te expādit hunc in modū.O ſapiētie lux immēſa/faciē tuā illumina ſuper ſeruū tuū:et doce me iuſtificationes tuas.nam tu es illa vere illuminās lux et vere docens:que(vt quidā ſeruorū tuorū rectiſſime dixit) multitudine audientiū cōſtipata non ſecludit veniētes/non peragit tempore/non migrat locis/non

nocte intercipitur nec vmbra intercluditur/non ſenſibus ſubiacet/de toto mũdo ad eã cõuerſis proxima eſt/omnibus ſempiterna eſt/nuſq̃ eſt/nãm in loco non eſt/nichilominus nulli abeſt/foris admonet/intus docet/cernẽtes eã omnes in melius cõmutat/a nullo autẽ cõmutatur quia ipſa omnino imutabilis eſt. hec eſt illa ſuperſplẽdida facies tua que illuminat ſeruos tuos & iuſtificationes tuas in ſemetipſa reuelate edocet.

§ ¶ Exitus aquarũ deduxerũt oculi mei/quia nõ cuſtodierũt legẽ tuã. Sed eſto ceſſaſſent miſeratione tua moleſtationes malignorũ / iſultus calumnieq; hominũ: munquid O miſericordie largitor pariter ceſſauerunt ſerui tui lachrime/minime. nã qui ipatienter amat: q̃diu abeſt quẽ amat/tãdiu frequentes lachrime ſolant abſentiã. ſed ille dulces ſunt. nã tũc ſolũ flere iuuat: & delectari moleſtat. quaſi tũc amarũ dulcoraret: & dulce amaricaret. & vnde hoc/quia amore lãguet & ægrotat. ſed hec ægrotatio non ad mortẽ: ſed ad meliorẽ vitã. & de his lachrimis nõ queritur: ſed illas potius pro munere & vt dulce ſolamẽ amoris poſtulat. verũ ſunt alie lachrime/quas aliorũ in te (qui es pluſq̃ omni honore dignus) inhonoratio parit & irreuerentia. & he illi intolerabiles ſunt/ difficiles & amare. & de his/hanc quidẽ contra te ſolũ ſuperamabilẽ/ſupertremendũ & ſuperhonorandũ/proteruam fetre nõ valens inobedientiam: exclamat & cõqueritur dicẽs. exitus aquarũ deduxerũt oculi mei: quia nõ cuſtodierũt legẽ tuã. quia hoies maligni tantã erga te pandũt irreuerentiã/tantã ingratitudinẽ: nullã legi tue preſtãtes obedientiã. & ab eodẽ fonte/ab oculo dico te amantis: videmus aquã ſcaturire dulcẽ pariter & amarã/contra oim aliorũ fontiũ naturã. illã parit amor & ij qui cuſtodiũt legẽ tuã: ſed hanc zẽlus & ij qui contẽnunt legis tue cuſtodiam. p

ADVERTE Quarto verſu. ſecundũ iudiciũ diligentiũ nomẽ tuũ. q̃q̃ hic Hieronymus (niſi exemplar corrupum ſit) vertit iudicium: hic nichilominus vocabulum CHIDEBAR habetur in hebræo quod a DABAR deſcendit verbũ ſignificante. Et vocabulũ hic poſitũ ogdoade Beth verſu primo & octauo & Gimel primo Hieronymus vertit verba tua & interpretes ſermones tuos & Daleth primo tam Hieronymus q̃ interpretes verbũ tuũ & fere vbiq; per pſalmũ conſimiliter. vnde fit vt recte hic interpretes vertiſſent/ſecundum ſermonem/aut ſecundum verbum diligentium nomen tuum. Sed q̃ promiſcue vnum pro alio vertunt: hoc vocabulorum coincidentie argumento eſt. illa enim duodecim reipſa in idem coincidere diximus. ¶ Quinto verſu. & nõ dominetur mei omnis iniuſtitia. ſunt qui legi volũt vt non dominetur. verum ex hebræo & græco habetur &. nam ſic ex hebræo & non des poteſtatẽ i me vniuerſe iniquitati. græce vero και μη κυριευσατω μου πασα ανομια. Et in hoc loquẽdi modo vniuerſalitas retinetur orationis: acſi diceremus nulla iniuſtitia dominetur mei/aut omnis iniuſtitia non dominetur mei. Quod dictum ſit: ne litigioſus aliquis ex importuniore ſchola et rigidiore q̃ par eſt dialectica hic deſipiat. eſt enim dialectica nõ propter ſe ſed propter alia. ideo et ipſa et eius regule ad alia trahẽde ſunt/non alia ad illas. vt inſtrumẽta ad op⁹: non opus ad inſtrumenta. Et quod nonnulli vocant rigorem logice: quidam qui rectius norunt/iuſte appellant importunitatem logice vanamq; & αλογιστον (vt ſic dicam) id eſt minime logicam ac rationabilẽ/garrulitatem. non quod vicĩ ſit artis aut diſcipline que æque neceſſaria eſt ad probe & minime fallaciter diſſerendum/vt grammaticę & rhetoricę ad latine & diſerte loquendum: ſed eorum qui male libero viro dignas artes diſciplinaſq; tractant. & quouſq; ipſe redierit ad ſuum nitorem amota omni male vtentium impoſtura: non ſolum rationales / naturales & mathematice/ſed etiam ſacre littere id patientur quod ſol obiectu intermedie lune/aut luna obiectu intermedie opacitatis terre. Verum id deliquiũ oculis mentis maximũ affert detrimentum. cõplurimi tamen ægri ſunt qui volentis ſanare non audiunt conſilium. tu igitur deus qui es animarum lux & ſcientiarum dominus / huic medere lãguori: quo purius de te vt æquum/dignum & ſanctum eſt a modo philoſophetur/ & inſpira qui tuo auxilio id velint & inſpirati poſſint. ¶ Sexto verſu. in tralatione romana/vt cuſtodiam mandata tua. ex hebræo/et cuſtodiam præcepta tua. ſic etiam i tralatione noſtra habetur & cuſtodiam non autem vt cuſtodiam. & in græco και φυλαξω τας εντολας σου. ¶ Octauo verſu. exitus aquarum deduxerunt oculi mei/quia non cuſtodierunt legẽ tuam: Hieronymus ex hebræo/riui aquarum fluebant de oculis meis/quia non cuſtodierunt legem tuam. id non cuſtodierunt non refertur ad oculos vt ſic intelligas/quia non cuſtodierunt oculi mei legem tuam. nam in ipſo huius ogdoadis initio teſtatur ſe cuſtodiſſe. mirabilia inquit teſtimonia tua: iccirco cuſtodiuit ea anima mea. ſed refertur ad eos a quorum calumnijs petit vir iuſtus liberari. illum enim videntem eos legem dei præuaricari/cogebat dei zẽlus ex oculis riuos aquarum deducere/non quia calumniarentur eum ſed quia non cuſtodiebant legem dei. & cõſimilis ferme hec ſententia tabeſcere me fecit zẽlus meus/quia obliti ſunt verba tua inimici mei. & de zẽlo/amplius in ſequenti ogdoade proſequitur.

GALL.	ROM.	HEB.
XVIII Sade.	Iustitia.	
ſ 1 IVstus es domie: & rectum iudicium tuum.	IVstus es domie: & rectum iudicium tuum.	IVstus es domie: & rectum iudicium tuum.
Sade.	Iustitia.	
ſ 2 Mandasti iustitiam testimonia tua: & veritatē tuam nimis. Sade.	Mandasti iustitiam testimonia tua: & veritatē tuam nimis. Iustitia.	Præcepisti iustitiam testimonij tui: & veritatem tuam nimis.
ſ 3 Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sūt verba tua inimici mei. Sade	Tabescere me fecit zelus dom9tue: qa obliti sūt verba tua iimici mei. Iustitia	Consūpsit me zelus meus: quia obliti sunt verbo rū tuorū hostes mei.
ſ 4 Ignitū eloquiū tuum vehementer: & seruus tuus dilexit illud. Sade.	Ignitū eloquiū tuū vehementer: & seruus tuus dilexit illud. Iustitia.	Probatus sermo tuus mis: & seruus tuus dilexit illum.
ſ 5 Adolescētulus sum ego & contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Sade.	Adolescentior sum ego et contēptus: iustificationes tuas non sum oblit9. Iustitia.	Paruulus ego sum & contemptibilis: sed præcepta tua non sum oblitus.
ſ 6 Iustitia tua iustitia i æternum: & lex tua veritas. Sade.	Iustitia tua iustitia i æternum: & lex tua veritas. Iustitia.	Iustitia tua iustitia sempiterna: et lex tua veritas
ſ 7 Tribulatio & angustia inuenerūt me: mādata tua meditatio mea. Sade.	Tribulatio et āgustia inuenerit me: mādata aūt tua meditatio mea ē. Iustitia	Tribulatio & angustia inuenerūt me: mādata tua voluntas mea.
ſ 8 Equitas testimonia tua i æternum: intellectum da michi & viuam.	Equitas testimonia tua in æternum: intellectum da michi & viuam.	Iusta testimonia tua semper: doce me et viuā.

¶ OCTAVEDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

ſ ¶ Iustus es dñe: & rectū iudiciū tuū. O dñe qui omnibus pro dignitate & vt par est tribuis/mortalibus mortalia & imortalibus immortalia: & qui perfectiora perfectioribus adornas. iustitia tua vniuersi cōtinet ordinē & decorē. hec dedit igni leuitatē/caliditatē/subtilitatē raritatēq; maximā/& luce decorauit. quas iustitie tue dotes dū perdit/ptinus interit: in hoc pariter ostendēs/nichil sine iustitie tue indultis posse saluari/que est vniuersa saluās & vniuersa cōtinens. simili quoq; modo aqua interit: si que ab eadē illi indulta est humiditas/frigiditas/dēsitas ceruleitasq; deperit. & res alia quelibet/que a iustitie tue donis deficit. nā & hoc nimirū æquū est: vt vbi benefice tue virtutis ac saluatricis munera defūt/id quoq; sentiat interitū. perinde atq; si quid graue colūna subfultū: soluta basi protinus in preceps ruat deorsū. quis igitur non dicat: iustus es dñe/& rectū iudiciū tuum/qui hoc profecto ignorat: nescit quidnā sustētat eū. & in cōfinio est nisi illa tua omni vinculo & omni retinaculo fortior iustitia retineat eum: vt in precipitiū corruat sempiternum.

ſ ¶ Mandasti iustitiā: testimonia tua & veritatem tuā nimis. Ignis aque quantū potest obluctatur/ne iustitie tue deperdat ordinē. Itidem & igni aqua. & vnaquaq; natura: iustitie tue fœdus violanti/pro viribus repugnat. non ergo quādo aqua extinguit ignē/intendit violare aut corrūpere ignem: sed quod suum est & a iustitia tua habitū conseruare/& quoad potest/quantumcūq; potest perpetuare. est enī iustitia tua perpetua. Et tu iustissime conditor rerū qui perfectioribus perfectiora distribuis/& perfectiora solicitius curas/nulla tamen neglegis: non tam arcte dedisti igni calere/lucere/sursum emicare q̄ homini te diligere/cognoscere & ad te leuari/ceteraq; præcepta tua implere. vt de hac ipsa iussione tua maxime asserendū sit nobis: mādasti iustitiā/testimonia tua & veritatē tuam nimis. q̄ autem ita arcte mādasti: hoc ideo est/q; tibi maxima cura est humane salutis. est enī iustitie

saluare:iniustitie vero perdere. debęret ergo quisq; ne hic iustitie tue circa se solueretur ordo violaretur:totis viribus eniti/obluctari/resistere & supra vires pugnare. & longe quidē validiori superiori q̄ nisu q̄ ignis pro ea que circa ipsum est seruanda iustitie dispensatione compugnat aque.

3 ¶ Tabescere me fecit zęlus meus:quia obliti sūt verba tua inimici mei. Si lupus insilit in armentū: nonne videre licet vniuersa cornigera/arma sua cōuertere in grassatorē/& ne in vno similiū violenti iustitie tue iura/vniuersa zelare/zęl⁹ igit est qui ad arma cōcitat aduersus eos qui iustitie tue indulta violāt:non tā vlciscēdi desiderio q̄ cōseruāde iustitie tue causa. Hinc populorū eruptiones/cedes/vrbium deletiones depopulationeq; locorū & regnorū in inuicē acerbe cōcussiones. Q̄ si hoies ad executionē desides inuenīetur & pigri:elemēta seuient/& clades/pestes/sterilitates/aquarum cataclysmos & inundationes/& id genus castigamēta inducēt. aut venenata & noxia animalia:frugibus/arboribus/armentis & hominibus molestiā afferēt. zęlus eni inquit dñi exercituum faciet hoc. & ad quid:nisi vt corruptos populos iterū reparet ad iustitiā/seruus igitur tuus quicūq; & vbicūq; fuerit/zęlo iustitie tue velut igne quodā succēsus/non valēs que circa eā transgrediunt in melius reuocare non valens reparare/corruptores ipsos & transgressores hoc ipso infensos & inimicos habens: liquescit/marcet/& totus absumitur & exclamare cōpellitur. tabescere me fecit zęlus meus:quia obliti sunt verba tua inimici mei. atq; ideo inimici:quia iustitie tue & preceptorum tuorum obliti. qui si resipiscant & iustitiam reparent:& illi ijdem amici. s

4 ¶ Ignitum eloquiū tuū vehemēter:& seru⁹ tu⁹ dilexit illud. Quomodo seruus tuus zęlo iustitie tue non concitaretur/nō tabescēret/illa tutari & defendere non valēs/quādoquidē ignitū eloquiū tuum vehemēter/& seruus tuus dilexit illud. Quid est aliud eloquiū tuū:nisi iustitia tua/que secundum se seruos tuos amore succēdit/& eos qui eā seruāt eterna pace ligat. eos etiā qui eā seruant in eos qui non seruant sed violāt/zęlo inflāmat. iustitia igitur eadē est que creat amorē/que dat pacē/que creat zęlum/que bellū inducit/que ligat & que dissoluit. sed sua presentia dat pacē & ligat. vbi vero abest dissoluit ac bellū inducit. vt sol presens beneficū calorē causat:absens autē/noxiū frigus parit. s

5 ¶ Adolescentulus sū ego & contēptus:iustificationes tuas non sū oblitus. Quis qui tibi spiritu seruit charitate ignitur & zęlo concitetur:nichil mirū si tabescit vbi quod maxime cupit nō exequit. vi eni id nō potest. quia vt plurimū pusille vires eius:& similes viribus adolescētuli. at transgressores multi sunt & robustis viribus:a quibus pro nichilo ducitur/irridetur/contemnitur. q̄ si id sermone efficere tentat:sermone nō emolliunt/atq; ideo æque confusus abibit & cōtemptus. quid igitur tunc faciat/nisi iugiter præceptorū tuorū memor illa pro virili sua ipleat/imitator illius qui simili zęlo feruens dicebat. adolescentulus sum ego & contēptus: iustificationes tuas non sum oblitus. paruul⁹ sum & viribus impar/& ab inimicis tuis cōtēptibilis. cū igit nō quod velim/id saltē quod possū efficiam/exercebor assiduus et pro meis viribus in iustificationibus tuis. s

6 ¶ Iustitia tua iustitia in æternū:& lex tua veritas. Insuper zelum suū consolatur:quia iustitia tua iustitia in æternum/& lex tua veritas. Sed qui illi aduersant/qui iustitiā tuā violant/qui cōfundūt ordinata/qui vera adulterant in falsa/qui sancta ꝓphanāt paruo tēpore id valebūt:& eorū iniquitas/falsitas/puritas cito destruet. nā malū & iniustū suimet ipsius & eorū quibus adest corruptiuū est:bonū vero & iustū sui ipsius conseruatiuū & eorū quibus adest salus. hinc iustitia ꝓprie rerū salus est: quā serenitas/pax/amicitia/concordia/securitas & perennitas comitantur. iniustitia vero/rerū pernicies: quā turbulētia/bellū/inimicitia/discordia/solicitudo/metus/mors & cita e rebus ipsis truncabilitas evicino sequunt. sed & in lege tua hoc ipso etiā cōsolatur:q̄ lex tua veritas est. veritatis autē proprium est:cito depulsis falsitatis tenebris illucęre. quare cito(qđ ipse O benignissime rerū annuas & velis)sublatis q̄ in terra sūt huiuscemodi tenebris:fides tua in amplū lucebit vbiq;/in āplū cognita erit & inuulgata. & ijs etiā qui reluctati fuerunt paulopost sic elucebit:vt eā vel inuiti verā esse confiteri cogantur in medijs ipsis indesinentibus tormētis/alijs ediuerso qui veram cōfessi venerati sunt/q̄ eam veram agnouerint q̄ seruauerint gaudentibus in perennibus delicijs. s

7 ¶ Tribulatio & angustia inuenerunt me:mandata tua meditatio mea est. Qui seculares didicerūt litteras/magnū illis affert philosophia solamen/tum cum secūda fortuna dulci flatu mulcet/tum cū aduersi casus premunt. Verū spiritualibus viris cum tribulationes ingruunt/cū premunt angustie: multo fortius affert solacium recordatio tuorum mandatorum. nec iniuria. nam sunt illis future beatitudinis pignus:quod nullum pollicetur/nullum aliud prestare potest studium. quid enim quis nō libenter ferat/dum cogitat quod in presenti premit/esse momentaneū:quod autem expectatur esse æternum. neq; aliam querebat medicinam/non aliud medicamentum propheta cum inquiebat:tribulatio & angustia inuenerunt me/mandata tua meditatio mea est. hec illi exercitatio satis erat ad omnē tribulationē tolerandā:ad omnē angustiā supprimendā. nā etiam peccantibus tu dñe saluator es in die tribulationis:tāto magis seruis tuis/& ijs q̄ obsequunt quoad possūt mādatis tuis.

ſ ℭ E quitas teſtimonia tua in eternū:intellectū da michi & viuam. Actio bona eſt:ſed cōtēplatio me-
lior.nā actio contingentiū eſt:contēplatio neceſſariorū/& ſūmopere vnius quod ſolum eſt neceſſari- 8
um.actio ſerua:contēplatio libera.actio multis ipediri poteſt:contēplatio nequaq̄.nam neq; vincula
timet/neq; carceres:neq; vlla re mortali eget.actio ima:contēplatio occupat ſummū.actio in vmbra
contēplatio in luce figit oculū.actio corruptibilē nō tranſcendit mundū:cōtēplatio durat in æuum.
Quē igitur intellectū petit vt viuat ſeruus tuus cum inquit:æquitas teſtimonia tua in æternū/intel-
lectum da michi & viuā/nunquid actiuū/Sed æquitatē non capit æternā.petit ergo cōtēplatiuum:
qui & ſempiternꝰ eſt/& conſimilē preſtat vitā:& validiſſimam in omni mundi preſſura cōſolationē.
Intellectus actiuus ſolum humanū aut non multo ſupra/rerum diuinarū ſuſcitat amorem.at cōtē-
platiuus ſi excellit ducit ad extaticū/& diuinū intrat ſilentiū altamq; quietē.ſi autē non excellit:du-
cit ſaltem ad extatici amoris diuineq; incōprehēſibilitatis quandā olfactionē.quis igitur nō viuet
per huius tā diuini tāq; ſublimis diuino munere intellectus adeptionē/viuet profecto quiſq; adeptꝰ
fuerit hanc(indultore & miſeratore deo)intellectus dignitatem.

ADVERTE Quarto verſu.ignitū eloquiū tuū vehemēter. Hieronymus ex hebræo/ꝓbatus ſermo
tuus nimis. eloquiū dei ſic igne ſpiritus ſancti ꝓbatum eſt vt optimū aurū igne materiali.quare & re
cte ignitum vehementer & vehemēter probatū dicitur.qui tamen dicit ignitum/ſpiritus ſancti igni-
entis promptiorē relinquit intelligentiā.tametſi idem velit illud ignitū atq; ꝓbatum. ℭ Quito ver-
ſu.adoleſcentulus ſū ego & contēptus:ex hebræo/paruulus ſū ego & cōtēptibilis.quod quadrantius
eſt intelligētie.quaſi propriā infirmitatē ad iplēda dei p̄cepta ſpiritualis ſeruꝰ quātū in ſe eſt agno-
ſcens dicat:paruis & pene nullis viribꝰ ſū/& q̄ nulliꝰ momēti eſtimande ſunt ad implendū eloquiū
tuū & reſiſtēdū aduerſarijs/totū diuīe gratie diuinoq; ꝓ illud iplere poſſit ac reſiſtere tribuis auxilio

XVIIII

q 1 ℭ Lamaui i to Coph. to corde exaudi me dñe: iuſtificationes tuas requiram. Coph.

ℭ Lamaui i (Vocatio. toto corde meo / exaudi me dñe:iuſtificationes tuas req̄rā. Vocatio.

ℭ Lamaui in toto corde exaudi me domine:præcepta tua cuſtodiam. ℸ

q 2 C lamaui ad te ſaluum me fac:& cuſtodiam mādata tua. Coph.

C lamaui ad te & ſaluū me fac:vt cuſtodiam mā data tua. Vocatio.

I nuocaui te ſaluum me fac;et cuſtodiam teſtimonia tua. ℸ

q 3 P rꝙeni in maturitate et clamaui:qa in verba tua ſuperſpꝙraui. Coph.

P rꝙeni in maturitate & clamaui:& in verbo tuo ſperaui. Vocatio.

S urgebā adhuc in tenebris et clamabam:verbū tuū expectans. ℸ

q 4 P rꝙuęnęrūt oculi mei ad te diluculo:vt meditarer ęloquia tua. Coph.

P rꝙuęnęrūt oculi mei ad te diluculo:vt meditarer ęloquia tua. Vocatio.

P rꝙueniębant oculi mei vigilias:vt meditarer ſermonibus tuis. ℸ

q 5 V ocem meam audi ſecūdum miſericordiā tuam dñe:ſecundū iudiciū tuū viuifica me. Coph.

V ocē meā exaudi dñe ſecundū miſericordiā tuā: & ſecundū iudiciū tuū viuifica me. Vocatio.

V ocē meā audi iuxta miſericordiā tuā dñe:ſecundum iudiciū tuū viuifica me. ℸ

q 6 A ppropinquauęrūt ꝑſequentes me iniquitati: a lęge autem tua longe facti ſunt. Coph.

A ppropinquauęrūt ꝑſequentes me iniqui:a lęge autem tua longe facti ſūt Vocatio.

A ppropinq̄uęrūt ꝑſecutores mei ſceleri:et a lege tua ꝑcul facti ſunt. ℸ

q 7 P rope es tu dñe: & oēs vie tue veritas. Coph.

P rope es tu Vocatio. dñe: et omnia mandata tua veritas. Vocatio.

P rope es tu domine:et omnia mādata tua veritas. ℸ

q 8 I nitio cognoui de teſtimonijs tuis:quia in æternum fundaſti ea.

I nitio cognoui de teſtimonijs tuis:quia in æternum fundaſti ea.

A principio noui de teſtimonijs tuis: ꝙ in æternum fundaueris ea.

NONEDECIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶C lamaui in toto corde exaudi me domine:iustificationes tuas requiram. q
2 ¶C lamaui ad te saluũ me fac:& custodiã mãdata tua. Si seruꝰ aliquis dũ mãdatis dñi sedulꝰ obse q
quit/in manꝰ maleuolorũ incidẽs vinculis arceꝫ cõijcit in carceres/inhũaniꝰ tractaꝫ & asperiꝰ / vult
& nõ potest debitum dño ipendere seruitiũ:nõne ore clamat ad dñm si potest/vt ipsi ferat suppe-
tias/ea lege/ea intẽtione vt qđ debet explere possit officiũ/tãto magis spũalis seruus dũ p̃mit/dũ
ipediꝫ ab executiõe diuinoꝝ mãdatoꝝ clamat ad dñm nõ ore sed toto corde. neq; enĩ ignorat scri
ptũ esse:iuenies eũ/si tamẽ toto corde q̃sieris. nã vt diuinꝰ ingt sermo. Homo videt ea q̃ patẽt:deꝰ
autẽ intueꝫ cor. clamat igiꝫ ad te dñm dñorũ cui silentiũ vox est & cogitatio sermo. Q đ & ita esse
faciendũ:docet ille seruꝰ tuꝰ qui dixit. clamaui i toto corde meo exaudi me dñe:iustificatiões tuas
requirã. clamaui ad te saluũ me fac: & custodiam madata tua. clamauit ad te qui ꝓpitius es & de-
precabilis super seruos tuos. neq; iustũ se putat:nisi exquirat & custodiat mãdata tua. nã mãdata
tua iustificationes sunt:quibꝰ iustificas seruũ tuũ. seruãs enim iustus est:omittens iniustus. sed quo
modo obseruabit/quomodo opere ipso implebit:nisi eruas eum de manibus ipsum impedientiũ/
3 ¶P reueni immaturitate & clamaui:quia in verba tua superspraui. q
4 ¶P reuenerũt oculi mei ad te diluculo:vt meditarer eloquia tua. Nec satis illi erat toto corde ad q
te clamare vt exaudires/vt saluares quo requireret & custodiret mãdata tua:sed p̃ueni(inquit)im-
maturitate & clamaui/qa in verba tua suspraui. p̃uenerũt oculi mei ad te diluculo:vt meditarer
eloquia tua. spes eũ vigilare fecit ad eũ qui nũq̃ dormit. ad eũ clamare:qui oia anteq̃ cogitata au-
dit. ad eũ spũales oculos p̃uenire diluculo:cui facta i tenebris æq̃ micãt vt in luce. nã ille est/qui di
xit de tenebris splẽdescere lucẽ. & cui nox vt dies illuminaꝫ. ad eũ quidẽ p̃uenerũt:vt meditarenꝫ
eloqa eiꝰ cui oñe cor patet & ois volũtas loquiꝫ. cui silẽtiũ clamat/& quẽ taciturnitas precaꝫ. nõ er
go qui p̃uenit/qui clamat & si is ad quẽ clamat tãtisper audire dissimulat:derelinquiꝫ sed exerceꝫ.
non proijcitur sed perficitur. verum vt mulier cum parit tristitiam habet:ita cum virtus hoc pacto
exercetur molestiam affert. sed fructus qui inde nascitur:decore perfectissimus/ odore fragantissi-
mus/sapore gratissimus/voluptate indeficiens & iucundissimus tandem decerpitur.
5 ¶V ocẽ meã audi scđm miam tuã dñe:& scđm iudiciũ tuum viuifica me. Cũ tu oia videas/audias q
oĩa/scias oia/sintq; oia tibi cure qui attingis a fine ad finẽ fortiter & disponis oia suauiter:si ꝓte-
las exauditionẽ/hoc ideo est quia aut petiꝫ qđ nõ iuuat/aut si iuuat nõ tamẽ tũc exaudiri iuuat. nã
sicut igne ꝓbaꝫ argentũ & aurũ:ita corda ꝓbas dñe. atqui nõ expedit vt aurũ quod ꝓbaꝫ/ilico sub
strahaꝫ ab igni:neq; etiã vt ilico quis cũ id cupit/a psecutiõe libereꝫ. nã & qui valitudinariꝰ est:pe
tit a medico q̃ ocyssime liberari. verũ frequẽter quia in re eius nõ est:curationẽ prudẽs medicus in
aliud tẽpus differt/vidẽs pfectionẽ cõsumationẽq; se hoc pacto largiturũ sanitatẽ. sed quis tc pru-
dẽtior/ qs te curãdi peritior O optime & sapiẽtissime rerũ/si tamẽ rebꝰ venis annumerãdus/at po
tius rebꝰ oibꝰ supior/ab oibꝰ es secretꝰ/supsapiẽs & supbonꝰ. Quare spũalis seruꝰ tuus/etsi exaudi
ri/saluari/viuificariq; petat:nõ tamẽ id petit vt vult & iudicat/sed scđm miam tuã/& scđm q̃ tu ipe
iudicas illi fore bonũ/ad te clamãs. vocẽ meã audi scđm miam tuã dñe:& scđm iudiciũ tuũ viuifica
me. nã si par est vt qui ægrotat se oino cõmittat medici iudicio:lõge decẽtiꝰ est vt ois q aduersita
te p̃mit se tibi penitꝰ credat deo suo/se prorsus relinquat tuo supbono iudicio/volũtati & arbitrio.
6 ¶A ppropinquauerunt persequentes me iniquitati:a lege autem tua longe facti sunt. q
7 ¶P rope es tu dñe:& oẽs vie tue veritas. Si quis incidẽs in latrones a quibus vulneraꝫ/spoliatur/ q
stipiti alligatur/vidẽs illos lucẽ fugere & ꝓcul a via obscuriora queritare latibula:conicctat aliquẽ
venientẽ/& ꝓpinquũ suspicaꝫ auxiliũ sibi affore. simili iudicio:sensit in spiritu/tuũ aduentũ O libe
rator oppressorũ/sensit vicinũ auxiliũ ille seruꝰ tuꝰ qui ait. appropinquauerũt persequẽtes me ini-
quitati:a lege autẽ tua lõge facti sunt. ꝓpe es tu dñe:& oẽs vie tue veritas. nã quãto magis a lege
tua discedũt:tanto magis a luce diffugiũt/& a via ꝓcul absistũt. seruus autẽ tuus in via relictꝰ vul-
neratus/spoliatꝰ/vinctꝰ:tuã opem implorat. at vero tu dñe cuius vie sunt veritas:tu illi ꝓpe astas.
nã tu es ille de quo per spiritũ sanctũ dicitꝫ:ꝓpe est dñs oibus inuocãtibus eũ/oibus inuocãtibus
eũ in veritate. prope es dñe qui(vt vnus sanctorũ tuorũ probe ait)nõ corporalibꝰ locis cõtineris.
qui cũ sis imẽsus:nõ finibꝰ aut spacijs coartaris. ades vbiq;/& totus vbiq; es. nõ ꝑ parte vsq̃ es:sed
in oibꝰ ois es. & cũ te iuocamꝰ:nõ a nobis lõge manentẽ q̃rimꝰ. nã in te viuimꝰ/mouemur & sumꝰ.
qui aiam incorporalẽ posuisti quodãmodo tui simulachrũ/viuã quandã tu effigiẽ & similitudinẽ q̃
oibꝰ in mẽbris diffusa:a singulis quibusq; partibꝰ nõ abest. etiã si priuata ei regio in toto corpore
sedes est:tamẽ in medullis/digitis/ artubꝰ ifundit. qđ putre carnis fuerit:sine aie detrimẽto recidit
q̃si ꝓcul illi abesset. sanis ꝓpe adest:& itegris pmisceꝫ mẽbris. ita tu dñe idẽ artifex & archetypa
rerũ veritas icorpalis & imẽse/q oẽm ꝓportionẽ refugis/& oẽm excedis similitudinẽ: huic dimẽ-

so & corpali mũdo miscęris/a viciosis tamẽ & per opa putridis/resecãdis & mortuis ꝓcul abssilis.

f ¶ Initio cognoui de testimonijs tuis:quia in eternũ fundasti ea. Odiũ cito res disperdit/ dissociat & dissipat:amor cõtra/saluat/cõtinet atq; ligat. & hinc res ab amore ꝓfluxisse cõstat:& odium nequaq̃ rerum esse principiũ. Et homo si quid amat:nunq̃ illud interire/nũq̃ deficere velit. est igitur amor:eterni desideriũ/& cũ semp esse sũmopere cõspirans. odiũ autẽ cũ non esse/& cũ nunq̃ esse. quod si id hũanꝰ patit amor/primi diuiniq; amoris (sed remotissime quidẽ) emulus:quid ille verꝰ diuinusq; patit amor/ille ꝓfecto est qui vere oĩa saluat/qui oĩa cõtinet/& ad eternitatis cõsortia dicit. quare si qd in illo amore fundatũ:illud ꝓculdubio eternũ est. Sed o dñe qui oĩa amore ꝑuio fecũdas & oĩa in amore creas amasq; oĩa:licet statim a pricipio cognoscere/te mãdata tua in amore fundasse/& maxime in tuo amore. nã tu dñe qui es veritas eterna: p temetipsum reserare dignaꝰ es/hoc maximũ & primũ esse mandatũ. diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo/& in tota aia tua/ & in tota mẽte tua. & scđm simile huic:diliges ꝓximũ tuũ sicut teipm. & i his duobꝰ mãdatis vniuersam legẽ pẽdęre & ꝓphetas. ergo a quibus cetera pẽdẽt:in amore fundata sunt/& maxime in tuo. nam amor proximi:tui quedã est similitudo & vestigiũ/& qui refertur in tuum. alioqui non vt par est & decet diligit proximꝰ. quo modo igitur qui statim a principio/ lumine tuo superillustratus vidit mandata tua hoc pacto in amore fundata:non iure enunciat/initio cognoui de testimonijs tuis:quia in eternũ fundasti ea. & vsq; adeo in amore fundata : vt etiã mãdati dilectio redũdet in inimicos. diligite(dixisti)inimicos vestros:& benefacite ijs qui oderunt vos.

ADVERTE. Tertio versu. preueni in maturitate. legendum est vno vocabulo immaturitate aut duobus in immaturitate. ex hebræo vbi habetur surgebam adhuc in tenebris. & ex greco προεφθασα εν ωραια / preueni in immaturitate/ quasi intempestiue & ante lucem/siue (vt beato Ambrosio placet)preueni ante horam. quod & facer Hieronymus interpretatus est: adhuc in tenebris. si aũt mature id fecisset:quomodo ꝑuenisset/ mature enĩ quicq̃ facere:quid aliud est q̃ tepestiue/neq; citius neq; serius id facere/ & ideo hic/codices aliter q̃ vt passim legi solet sunt emẽdãdi.

XX Res. Capitis.

r 1 VIde humilitatẽ meã & ęripe me:quia lęgem tuam non sum oblitus. Res.

VIde humilitatẽ meã & ęripe me:quia lęgem tuam non sum oblitus. Capitis.

VIde afflictionẽ meã & ęripe me:quia lęgis tue non sum oblitus.

r 2 Iudica iudiciũ meũ & redime me : ꝓpter ęloquiũ tuum viuifica me. Res.

Iudica iudiciũ meũ & redime me : ꝓpter ęloquiũ tuũ viuifica me. Capitis.

Iudica causam meam & redime me : in sermone tuo viuifica me.

r 3 Longe a pctõribꝰ salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Res.

Longe a pctõribꝰ salus: quia iustificationes tuas non exquisierũt. Capitis

Longe ab impijs ſalus: quia ꝑcepta tua nõ quęsierunt.

r 4 Misericordie tue multe domine: secundũ iudiciũ tuum viuifica me. Res.

Miserationes tue multe nimis dñe : scđm iudiciũ tuũ viuifica me. Capitis.

Misericordie tue multe domie : iuxta iudicia tua viuifica me.

r 5 Multi qui persequuntur me & tribulant me:a testimonijs tuis non dęclinaui. Res.

Multi persequentes me & tribulantes me:a testimonijs tuis non dęclinaui. Capitis.

Multi qui persequuntur me & affligunt me : a testimonijs tuis non dęclinaui.

r 6 Vidi ꝑuaricãtes & tabescębam:quia ęloquia tua non custodierunt. Res.

Vidi nõ seruãtes pactũ et tabescębã : qa ęloqa tua nõ custodierũt. Capitis.

Vidi ꝑuaricatores tuos & merębam: quia verbũ tuum nõ custodierũt.

r 7 Vide qm̃ mãdata tua dilexi dñe : in misericordia tua viuifica me. Res.

Vide quia mandata tua dilexi domie : in tua mia viuifica me. Capitis.

Vide qm̃ pręcepta tua dilexi dñe: iuxta misericordiam tuã viuifica me.

GALL.	ROM.	HEB.
8 Principiū verborū tuoꝝ veritas: & in ęternū omnia iudicia iuſtitie tue.	Principiū verborū tuoꝝ veritas: in ęternū omnia iudicia iuſtitie tue.	Caput verborū tuoꝝ veritas: & in ſempiternum oñe iudiciū iuſtitie tue.

VICESIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 VIde humilitatē meā & eripe me: quia legē tuā non ſum oblitus. Deus qui afflictis medęris & depreſſos erigis: qui cū ſis ſecundū te incōprehēſibilis/te per omnia pinxiſti vt in oibus cōprehēdaris incōprehēſus. cōpatiēdi affectū mortaliū pectoribus indidiſti: vt eos ſummopere ſimpliciū humiliūq; cū indigna perpetiuntur/miſereſcat. & hoc ideo quia tu ſumme miſerator & miſericors es: tue miſericordie & miſerationis illis indulſiſti veſtigium. cum igitur eum qui in ſpiritu tibi ſeruit te talē eſſe minime lateat (nam ſpūs omnia ſcrutant etiā profunda dei) magna ad te fiducia clamat: vide humilitatē meā & eripe me/quia legē tuam nō ſum oblitus. q; ſi ille nō eſt legis tue: tāto min⁹ tu ꝓprietatis tue es oblitus/que eſt humiltū indignaq; perpeſſorū miſereſcere. quādoquidem hoc tibi naturale: illi autem in lege tua perſiſtere non naturale/ſed ſolius gratie tue munus. 1

2 IUdica iudiciū meū & redime me: ꝓpter eloquiū tuū viuifica me. Quē alīū is qui nō eſt ſibi cōſcius: inter ſe & premētes inimicos expetceret cauſe ſue iudicē q̄ te dñe æquiſſime iudex? qu. null⁹ fauor corrūpere poteſt: quia tu es ipſa ſeueritas. nulla teſtium falſitas decipere: quia tu es veritas. nulla vis munerū inflectere: quia tu es oīs ſufficiētia. nichil latere: quia tu es ſapiētia. nulla aduerſariorū ſupare poteſtas: quia tu es oīpotētia. nō potes nō rectū iudiciū dare: quia tu es ipa æquitas. ſentētie tue null⁹ poteſt refragari: q̄a verbū tuū efficax: ꝓppe qđ eſt oīm victrix veritas. verū de homib⁹ pfrequēter lōge ſec⁹ euenire ſolet: quos fauor corrūpit/falſitas decipit/mun⁹ inflectit/quorū ſenſibus ignorātia irrepit/aut quos vis ſuperat. qui & cum ſint iniqui plerūq; nō rectū ferunt iudiciū. & quā ſepenumero ꝓferūt: irrita ſentētia cadit & inefficax. Quo fit vt admodū ſit rationi cōſonū eū qui te cognoſcit ſolū natura eſſentiaq; iuſtū & equū/nō ab hoie ſed abs te poſtulare iudica iudiciū meū & redime me/ꝓpter eloquiū tuū viuifica me. nā quē iuſtificas viuificas. eſt eni iuſtificatio tua: ſpūalis viuificatio. quā nullus iuxta datā ordinationē tuā adipiſci poteſt: niſi ꝓpter eloquiū tuū/& fidelē cuſtodiā mādatorū tuorū/tua tamē mia in q̄plurimis tuum ſuperexaltat iudicium. 2

3 LOnge a pctōrib⁹ ſalus: quia iuſtificatiōes tuas nō exquiſierūt. Si iuſtificatio eſt ꝓpter eloquiū tuū/& iuſtificatio viuificatio/& viuificatio ſalus: erit ꝓcūldubio lōge a pctōrib⁹ ſalus quia iuſtificationes tuas nō exquiſierūt. & ad quid aliud affici lux q̄ lucere/calor q̄ calere/ſalus q̄ ſaluare/ſi igitur nō ſaluat: nequaq̄ inſimulāda neq; accuſanda ſalus eſt/ſed ij potius qui oculos mētis aperire noluerunt vt exciperent ſalutē. qui eni corporis oculos aperit: lucē querit. ita & qui mentis querit ſalutē: vt mentis oculos ſaluti adaperiat neceſſe eſt. nā memoria nobis indulta eſt ad eā retinēdā. intelligentia ad eam ſcrutandā & ruminandam. voluntas ad eandē amandā & amplexandam. 3

4 MIſericordie tue multe dñe: ſcđm iudiciū tuū viuifica me. O dñe qui miſereris oīm: quia oīa potes. quotquot ſunt in corpore morbi/quot indiſpoſitiōes: tot ſunt & medęle modi. Haud ſec⁹ quot modis aīab⁹ ſuccurris: tot etiā & miſereris. & vni⁹ miſereris/cū ei pſecutiōes mittis. alteri⁹ cū eum eximis. hūc pauptate. illū diuitijs/hūc labore/illū quiete/ hūc ſanitate/illū ifirmitate ad te allicis. & oīb⁹ vt bonū noſti: miſericorditer ꝓuides. quapropter quicūq; ſeru⁹ tu⁹ eſt & in meditatiōe mādatorū tuorū excrcitatos habēs ſenſus: nō debet ſcđm voluntatē ſuā & iudiciū ſuū petere ꝓſperitatē/aduerſitatē/paupertatē/diuitias/laborē/quietē/ſanitatē aut infirmitatē/& id gen⁹ ſimilia/ ſed dicere. mie tue multe dñe: ſcđm iudiciū tuū viuifica me. nā vt nūerus miarū tuaꝝ ſuperat & effugit captū noſtrū: æque & iudiciū tuū. & quo a te viuificandi ſum⁹: prorſus nos ipſi ignoramus modū. 4

5 MUlti qui pſequunt me & tribulāt me: a teſtimonijs tuis nō declinaui. Tu dñe bon⁹ es: & p bonitatē quis te imitat. tu fortis es: te imitat p fortitudinē. etern⁹ es: p quid iā te imitabit/niſi p pſeuerātiā/etiuero eternitatis tue quādā imaginē pſeuerātia pfert. ſed bonitas p quā te maxime imitamur: ea eſt quā in obſeruātia mādatoꝝ tuoꝝ adipiſcimur. & fortitudo/p quā tuā fortitudinē emulamur: ea/qua in eadē obſeruātia nō ſupamur. & in eiſdē pſeuerātia/vt q̄ maxime bona/vera & iuſta eſt: tue ſempiternitatis emula. ſed qui multis pſecutorib⁹ & vndiq; pulſantib⁹ tribulatiōibus a mādatis tuis nō diſceſſit/nō eſt vlla ex parte diuulſus/nō inflex⁹: nōne ille bon⁹ & fortis & pſeuerās fuit/verus igit fidelis & ꝓbat⁹ ille ſeru⁹: qui & hūc in modū dicere poterit. multi qui pſequunt me & tribulāt me: a teſtimonijs tuis nō declinaui. nā eius bonitatē/fortitudinē & cōſtantiā nō aliter licuit ꝓbari: q̄ ſi qui perſequerent/aduerſarentur & tribularent/fortes fuiſſent atq; multi. 5

6 VIdi ꝓuaricātes & tabeſcebā: quia eloquia tua nō cuſtodierūt. Perſecutiōes & afflictiōes O dñe cui oēs ſpūs ſeruiūt/ſpūali ſeruo graues ſunt: ſed multo illi grauior zęl⁹ mādatoꝝ tuorū/cū viderit trāſgreſſionē eorū. nā offenſiōes in te: maxime ſunt. in ipſo autē offenſiōes: parue & exiguc. Et vt 6

paruum pondus facile toleratur/magnũ obruit:hunc in modũ ferui tui afflictiones proprias facile tolerant/& in illis fortes existunt.sed offensionũ in te/imensitate premunt & nimio põdere obruuntur.& proinde quẽ huiusmodi in te preuaricationes ledunt : plerũq; põdere pressus cogit in hanc vocẽ erũpere/vidi preuaricãtes & tabescebã:quia eloquia tua non custodierũt.& zelũ leuat iustitia tua que malũ non sinit impunitũ:aut misericodia que iustificat impium.verũtamen ille qui tabescit quia eloquia tua nõ custodierunt:non tam punitionem iustitie q̃ misericordie tue iustificationem eorum postulat ad iugem custodiam mandatorum tuorum.hoc enim charitati tuoq; amori vicini⁹:qui hunc concomitantem habet zelum.

r ¶ Vide quoniã mandata tua dilexi dñe:in misericordia tua viuifica me. Vt opacũ luci obiectum/ lucem habet vmbra comitatã : sic & amor fere semper comitantẽ habet zelum dum luteã hanc terrenã/mortaleq; & opacã incolimus domũ.nam amor cõtuitus est ad summa:zelus cõtuitus ad ima.amor lucidus:zelus vmbrosus.amor perfeuerãs:zelus finiẽs.amor celestis:zelus quodã modo terrenus.hinc in cõsumatione rerũ:in regione lucis amor erit sine zelo.parum igitur esset habuisse mandatorum zelum:nisi eorũdem monstraretur amor. nõ ab re ergo quem zelus tabescere fecerat:continuo de amore subiunxit.vide quoniã mandata tua dilexi dñe: in misericordia tua viuifica me.nam amor/& mandatis conuenientior/& ad viuificationem potior.

r ¶ Principium verborũ tuorũ veritas:in eternũ oia iudicia iustitie tue. Legisperito hoc pacto interrogãti/quid faciẽdo vitam eternã possidebo / & subiungẽti precepta de dilectione:tu verissime dñe dixisti/hoc fac & vives. seruus autẽ tuus dilectionẽ suam ꝓposuit (vide inquit quoniã mãdata tua dilexi)& petijt viuere/sed in misericordia tua.nam opus nõ viuificat/etsi nõ viuificaretur sine opere.in misericordia tua inquit viuifica me.quis igitur dubitat te illũ viuificasse/sed & cunctos viuificabis:qui simili viuent in dilectione. nam verbũ tuũ veritas est.dixisti fac & vives.& principiũ verborũ tuorũ veritas:& in eternũ omnia iudicia iustitie tue.principiũ autẽ verborum tuorũ illud est quod est de tua & mandatorũ tuorũ dilectione:ex quo cetera deriuãtur vt multi riui ex eodem fonte.qui ideo perẽnes sunt:quia fons iugiter idem manet absq; vlla sui mutabilitate.charitas autem eterna/imutabilis & iugiter eadẽ manens. eterna igitur inde scaturiẽtia vniuersa iudicia iustitie tue.quis igitur te diligens/tua precepta seruans/quãtuncũq; pressus / quantũcunq; tribulatus certus pariter non fuerit/de sua viuificatione/

ADVERTE.Secũdo versu.iudica iudiciũ meũ.id iudiciũ nõ est hic SAPHAT vnũ de duodecim vocabulis que in lingua sua obseruat ꝓpheta/& que ad eius exẽplum diximꝰ in interpretũ lingua fuisse obseruãda:sed hic habetur in hebreo RIBI.quapropter æquus fecisse videtur Hieronymus qui loco huius iudica iudiciũ meũ interpretatꝰ est iudica causam meã / ne equiuoco noceret.

¶ Quarto versu.scdm iudiciũ tuum viuifica me/Hieronymꝰ ex hebræo/iuxta iudicia tua viuifica me.hic ꝓpriũ vocabulũ qd vnũ est ex 12 obseruatis habet/sed pluratiue vt & Hieronymus habet.

XXI

	Sin.	Dentium.	
s 1	PRincipes ꝑsecuti sũt me gratis:& a verbis tuis formidauit cor meũ	PRincipes ꝑsecuti sũt me gratis:et a verbis tuis formidauit cor meũ	PRincipes ꝑsecuti sũt me sine causa:verba autẽ tua timuit cor meũ.
	Sin.	Dentium.	
s 2	L ętabor ego super ęlo/ quia tua : sicut qui iuenit spolia multa.	L ętabor ego super ęlo/ quia tua:sicut qui iuenit spolia multa.	G audens ego sum in ęlo quio tuo : sicut qui inuenit spolia multa.
	Sin.	Dentiũ.	
s 3	I niquitatem odio habui & abominatus sum:lęgẽ autem tuam dilexi.	I niquitatem odio habui & abominatus sum:lęgẽ autẽ tuã dilexi.	M ẽdacium odio habui & dęteſtatus sum: legem autem tuam dilexi.
	Sin.	Dentiũ.	
s 4	S epties in die laudem dixi tibi:super iudicia iustitie tue.	S epties in die laudẽ dixi tibi: super iudicia iusti tie tue.	S epties in die laudauite : super iudicijs iustitie tue.
	Sin.	Dentium	
s 5	P ax multa diligentibus lęgem tuam: & non est illis scandalum.	P ax multa diligentibus lęgem tuã:& non est illis scandalum.	P ax multa diligentibus lęgem tuam : & nõ est in illis scandalum.

s6 Expectabã ſalutare tuũ domine:& mandata tua dilexi. Sin.
s7 Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua:& dilexit ea vehementer. Sin.
s8 Seruaui mandata tua & teſtimonia tua: quia oẽs vie mee in cõſpectu tuo.

Expectabã ſalutare tuũ domine:& mandata tua dilexi. Dentiũ.
Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexi ea vehementer. Dentiũ
Seruaui mandata tua & teſtimõia tua: qa oẽs vie mee in cõſpectu tuo dñe.

Expectaui ſalutare tuũ domine:& mandata tua feci. ש
Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexi ea nimis. ש
Cuſtodiui p̃cepta tua & teſtimonia tua:quia oms vie mee in cõſpectu tuo.

VICESIMEPRIME OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Principes perſecuti ſunt me gratis:& a verbis tuis formidauit cor meũ. Qz res oms ſuã amat similitudinẽ:in hoc cognoſcimus q; tu dñe qui iuſtus es/ fortis & patiens/in alijs iuſtitiã diligis/fortitudinẽ/& patientiã. ſed vbi fortitudo cognoſceꝫ:niſi bellũ ingruerit aut certamẽ/ te igitur ſpectatore:fortiũ tuorũ peragitur bellũ/& eorũ tibi placet cõcertatio.verũ ſpiritualibus tuis qui tui fortes ſunt(ſecundũ diuinũloquũ apoſtolũ tuum)nõ eſt colluctatio aduerſus carnẽ & ſanguinem / ſed aduerſus principes & poteſtates/aduerſus mundi rectores tenebrarũ harũ.& in hoc admirando certamine: pugilẽ tuum caſtitas lũbos precingit/iuſtitia animum armat/fides ſcutũ miniſtrat/galea ſalus eſt/gladius dei verbũ/amor feruidũ facit/timor cautũ. quapropter hunc conflictandi modum propheta tuus ſatis edoctus:dicebat. principes perſecuti ſunt me gratis:& a verbis tuis formidauit cor meũ.nã vt amor prohibet eſſe timidũ:ita timor vetat eſſe temerarium. his igitur tuis armis inſtructus miles tuus vincit aduerſarium. tu vero qui in miſericordia coronas/imo & qui in certatore certas:das cõmilitoni tuo immortale premium. s

2 ¶ Letabor ego ſuper eloquia tua:ſicut qui inuenit ſpolia multa. Certãtibus/letitia victorie ſignũ eſt.& direpta ſpolia iam habite certitudo.& ad quid principes & rectores tenebrarũ harũ oppugnant ſeruos tuos/ad quid ingerũt eis libellũ:niſi vt celeſtia ſemina que ſunt eloquia tua/ de mẽtibus eorũ diripiant/& indutos celeſtibus armis expoliẽt/ pro caſtis inceſtos/pro mũdis reliquẽtes imũdos/pro iuſtis iniuſtos/pro fidelibꝰ infidos/perditos/elingues/frigidos/temerarios/cõtra/ſerui tui pro mãdatis tuis incoluniter retinẽdis fortiter obſiſtũt. quibus quidẽ retẽtis:arma ſua inuſolata ſeruabũt. ergo qui poſt huiuſmodi bellũ dicebat/letabor ego ſuper eloquia tua ſicut qui inuenit ſpolia multa:de ijs qui vltro graſſabãtur in eũ victor euaſerat.& oĩbus ſpolijs gratiora/integra incoluminaq; retinuerat mandata tua/a vi hoſtiũ viriliter tutatus/& armatura tua ſemp prefignis & cõſpicuus. Sed fuit ne hoſtibꝰ aliquid diripiendũ/ fuit ne ex rebus eorũ ſpoliũ vllũ ſumẽdũ / Ne quã. nam vt olim ſpiritu nõ corporeis viribꝰ pugnãte Ioſue oĩa que in Hiericõte erant/erãt anathemata:hunc in modum & ſpiritualiũ hoſtium omnia prophana ſunt & anathemata. Quã ob rẽ huiuſmodi bellatoribus:nulla alia querenda/q̃ tua retinẽre mandata/omnibus quidem exuuijs immenſum preſtantiora/digniora atq; eligibiliora. s

3 ¶ Iniquitatẽ odio habui & abominatus ſum : legẽ autẽ tuã dilexi. Corporalia:ſpũaliũ manifeſte ſunt vmbra ijs qui per ea que vidẽtur inuiſibilia cõcipere norũt. atqui in corporalibus videmus lucida/ſuauia/temperata:maxime iuuãtia viuificaq; eſſe. cõtra vero/opaca/horrida/ inequalia:noxia mortiferaq;.illis igitur proportionalia ſpiritui erunt ſalutifera : his autem noxia atq; peſtifera.ſed quid ſpiritui veritate lucidius/virtute ſuauius / & iuſtitia tẽperatius: verũ lex tua O lucis habitator imẽſe veriſſima eſt/ſtudioſiſſima eſt/iuſtiſſima eſt. ergo lucida/ſuauis/tẽperata:& pinde:ſpiritui ſecundũ naturã/benefica/familiaris/& amica. iniquitas autẽ falſa eſt / ſceleſta/iniuſta/obſcura/tetra/ inequalis:ſpiritui cõtra preterq; naturã/noxia/aliena/inimica. reliquũ igitur eſt vt quiſquis militie addictus ſpũali:tota mentis ſinceritate dicere poſſe ſtudeat. iniquitatẽ odio habui & abominatꝰ ſum:legẽ autẽ tuam dilexi.nã rationi cõſentaneũ eſt:vt qui vnũ contrariũ amat/alterum odio habeat.& quanto quidẽ vehemẽtius vnũ amet:tanto alterũ deteſtetur abominetur/fugiat odioq; habeat:& rurſus q̃to hocvehementius odiat:tanto illud validius proſequatur & amet. s

4 ¶ Septies in die laudẽ dixi tibi:ſuper iudicia iuſtitie tue. Ioſue qui ſpiritu pugnauit:ſeptẽ diebus/ ſeptẽ ſacerdotibus/ſeptẽ tubis/ſeptẽ clangoribꝰ ad expugnationẽ hoſtiũ eſt vſus. ergo ijs qui ſpiritualia peragũt bella:ſeptenarius ſacer eſt & myſticus/ſpiritũ illum ſeptiformẽ virtute cuiꝰ victoria datur aperte declarãs.nã & quis imundũ ſpiritũ vinceret / qui cũ exierit ab hoie aſſumit ſeptẽ alios ſpũs ſecum nequiores ſe/vt reuertẽs illũ rurſus inhabitet:quis inquã vinceret eũ niſi ille pu- s

rissimus beneficio septuplex spūs/aut virtute p̄sidioq; eius fultus/ bellator igitur spūalisq; victor non ingratus/non imemor/spiritu illo superbono(parto de hoste triumpho)se adiutum cōfitens: septies dictum gratias deo mystice sacreq; peragit. huc tendit illud/quod sacer luctator ille ait.septies in die laudē dixi tibi:super iudicia iustitie tue/septenaria laude septipotentē/ & septenorum largitorē charismatū spiritū laudans/atq; illi actiones gratiarū septenario signatū libamē offerēs.

5 ¶P ax multa diligētibus legē tuam:& nō est illis scandalū. Post spiritualis victorie letitiam pa- 5
taq; trophea iiiquitatis abominationē/legis dilectionem spiritiformēq; laudem:magna anime innascitur tranquillitas.assimulaturq; tunc anima aeri perlucido atq; conspicuo:vi solarium radiorū nubibus expulsis/& flatuum variis agitatiōibus sopitis.sic ipsa diuino feruore calens/& tota cōspicua:diuinitatis radios liberrime haurit/ phantasmatum omniūq; terrenarum/materialiūq; rerum nebulas discutientes/& aduersantium spirituum impetus valide reprimentes/elidentes.dissipantes.aggignitq; in mente/mira quedam & inaudita suauitas/& pax quedam diuina quā mundus dare non potest/quoddam prorsus imortalis & abstracte vite prelibamentū quātum mortali adhuc circūdata idumēto capere potest.quapropter qui hāc pacē gustauit:hac pace dignat⁹/hac perfusus dicebat.pax multa diligentibus legem tuam:& non est illis scādalum.non est illis offendiculū.quid enim illos offenderet vbi summa (quantum mortali fas est)quies est / & omne amolitum quod turbationem inducere posset impedimentum.

5 ¶E xpectabam salutare tuum domine: & mandata tua dilexi. Verum q̄uis hec pax *multa sit* & 6
nullum pariat scandalum(non enim vires emollit/non luxu defluere facit/non vt pax terrena que non est pax cumulandis opibus inuigilare / non caducis honoribus inhiare/non aliene felicitati inuidere : sed semper(vt sic dicam)impatientius & elanguentius ad celestia suspirare) non est tamen hec vltima que desideratur pax.nam neq; illa ab homine mortali & dum adhuc mortalitati subiacet possideri potest.hec pax transiens:illa permanens.hec alteram suspiciens: illa omnē sensum exuperans nullā aliam supra se cōtinens.hec ad finē:illa finis.hec vmbratilis:illa in aperta claraq; salutaris dei visione consistens. ergo qui postea q̄ dixerat pax multa diligentibus legē tuam & non est illis scandalum/continuo subiunxit expectabā salutare tuum dñe & legem tuam dilexi:aliam profecto ab ea quā senserat/ex obseruantia scilicet & dilectione legis tue/pacē expectabat/quam solum coeternum & consubstantiale reuelatū verbum tuum prestare poterat.neq; enim aliter fieri potest vt quisq̄ supereminentē & diuinam prorsus pacē illam(que est totius boni tranquillissima cum securitate/& securissima cum tranquillitate possessio)obtineat:nisi in reuelato illo verbo & salutari tuo.quod iuxta oracula prophetarum reuelandum erat.quod & temporibus suis mundo etiam reuelatum mansit occultum.in celo autem semper insigne/apertum & obuiū atq; pax indeficiens sanctorum omnium/supernarūq; mentium.

5 ¶C ustodiuit anima mea testimonia tua:& dilexit ea vehementer. 7

5 ¶S eruaui mādata tua & testimonia tua:quia oēs vie mee in conspectu tuo. Seruus qui dño recū
set se mandata eius custodisse/seruasse/mirum in modum dilexisse / testem cum facere quia eo vidente omnia fecerit : videtur quietem dñi sui requirere modesteq; precari a laboribus absolui/& transferri ad requiē dñi sui. & quid aliud vouere & optare videt qui ad illā diuinā & altissimā pacē suspirās dño pacis æternæ largitori dicit:custodiuit aia mea testimonia tua: & dilexit ea vehemēter. seruaui mandata tua & testimonia tua: quia oēs vie mee in conspectu tuo. quid inquā aliud q̄ permodeste insinuare se functū mandatis eius fideliter fuisse/illa vehemēter dilexisse/custodisse/seruasse/testem eum se facere qui omnia videt/& quem nichil potest latere/ quid insuper aliud optat/quid prestolatur/quid expectat q̄ illam perq̄desiderabilem domini sui vocē/ ad supernam illam pacem accersentem/ad beatitudinem illam vocantē/ intra in requiē meā/& illam insuper intra in gaudiū dñi tui. nā labores finis nō sunt:sed laborū eterna requies(que est pax dei)finis est/ termini prorsus & finis nescia. sicut scriptū est:a modo iam dicit spūs vt requiescāt a laboribus suis.

ADVERTE. Secūdo versu. letabor ego super eloquia tua. rectius letor ex hebræo/gaudēs ego sum in eloquio tuo. adde etiam q̄ in antiqua tralatione legebatur/exulto in verbis tuis. ¶ Sexto versu. expectabam salutare tuum dñe. rectius ex hebræo expectaui salutare tuum domine/& ex natura coniunctionis & sequentis particule/& mandata tua dilexi. alioqui enim ad rectiorem loquendi normam erat dicēdum:& mandata tua diligebam. Sed id ratione sermonis græci prouenit vbi verba hec ponuntur προσελοκων ηγαπησα.

XXII Thau. Signa. ת

th 1 APpropinquet depcatio mea in cōspe- APpropiet oro mea in conspectu tuo do INgrediatur laus mea coram te domie: secū

ctu tuo domīe: iuxta ęlo-
quium tuum da michi in
tellectum. Thau.
th Intret postulatio mea in
2 conspectu tuo: secūdum
ęloquium tuū ęripe me.
Thau
th Eructabunt labia mea
3 hymnū: cū docueris me
iustificatiões tuas. Thau
th Pronūciabit lingua mea
4 ęloquium tuū: quia om-
nia mādata tua æquitas.
Thau.
th Fiat manus tua vt saluet
5 me: quoniam mandata
tua ęlęgi. Thau
th Concupiui salutare tuū
6 domine: & lex tua medi-
tatio mea est. Thau
th Viuet anima mea & lau
7 dabit te: et iudicia tua ad
iuuabunt me. Thau.
th Errauí sicut ouis que pe-
8 rijt/quere seruum tuum:
quia mādata tua nō sum
oblitus.

mine: secundū ęloquium
tuum da michi intellectū
Signa.
Intret postulatio mea in
cōspectu tuo domine: se-
cūdum ęloquium tuum
ęripe me. Signa
Eructabunt labia mea
hymnū: cū docueris me
iustificatiões tuas. Signa
Pronūciauit lingua mea
ęloquia tua: quia omnia
mandata tua æquitas.
Signa.
Fiat manus tua vt saluū
me faciat: quia mandata
tua ęlęgi. Signa
Concupiui salutare tuū
domine: & lex tua medi-
tatio mea est. Signa
Viuet anima mea et lau-
dabit te: et iudicia tua ad
iuuabunt me. Signa.
Errauí sicut ouis quę pe
rierat / require seruū tuū
domie: quia mādata tua
nō sum oblitus.

dum verbum tuum doce
me.
Veniat depręcatio mea
ante vultum tuum: secun
dum ęloquium tuum li-
bera me.
Fundēt labia mea hym-
nū: docębis enī me præ-
cepta tua.
Loquętur lingua mea ser
monem tuum: quia om-
nia mandata tua iusta.
Sít manꝰ tua auxiliatrix
mea: quia præcepta tua
ęlęgi.
Dęsideraui salutare tuū
domine: & lex tua volun
tas mea.
Viuet anima mea & lau
dabit te: & iudicia tua au
xiliabuntur michi.
Errauí quasi ouis perdí-
ta/ quære seruum tuum:
quia mādatorū tuorum
non sum oblitus.

VICESIMESECVNDE OGDOADIS SPIRITVALIS MEDITATIO.

1 ¶ Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo dñe: iuxta eloquium tuū da michi intellectū. th
2 ¶ Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. Qui se sentit pro th
pe modum emortuū/& in mūdo emeruisse: non immerito petit a mundo liberari/& comīus atq; e vicino te O largitor glie a modo posse precari & tuo conspectui p̄sens assisti. nā tu dñe / spiritū desiderium & finis / cum sis incorporalis: q̄diu detinetur in corpore/videtur dēso obscuroq; muro ab incorporea regione quam inhabitas dispesci ac separari. & hunc vehementer optat in te deo suo transilire murum. nam & natura videmus/ignea omnia & aerea igneam petere regionem & aeream. aquea aqueam. & terrea terream. nonne consentaneū etiam est: vt mens spiritualis & incorporea/toto nīsu spiritualem petat regionem & incorpoream? & que libere congreditur oīa ingreditur/egredit̄ a se non demota/sed in se vt imobili sede manens: ad opificiam mentē aliquā-do cōcedat & meet imobiliter mobilem? que (etsi nusq̄ a se egrediēs) omnia tamē peragit & operatur. que oia capit: & non capitur nisi a se. que oīa in se continens: eminenter segregatur ab omnibus. verum & ad noua & aperta opificis mētis spectacula: nouum petit intellectum/separate & prorsus incorporee regioni accōmodatum/atq; ait. appropinquet deprecatio mea in cōspectu tuo domine: iuxta eloquium tuum da michi intellectum. intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. exime me de corporeo carcere/& da (amoto velamine) tue conspi ciēde lucis sanum/fortem indefessumq; oculū. nam si oculus æger aut debilis/ inualidus est ad corporalis solis contuitum: tanto magis intellectus/si æger aut debilis fuerit/inualidus inuenietur ad te incorporeum iustitie solē infinita claritate radiantem infinitaq; luce pollucentem/ spiritualiter

contuēdum.ſed quis tam purgatum/tam validum / tamq; capacem & amplum preſtare poſſit intellectum/eloquio & aperto verbo tuo quodāmodo proportionatum:niſi tu qui vt tue potētie/ſapiētie & bonitatis/pari quoq; modo tue capacitatis infinite in re finita imprimis veſtigium/adeo vt non tam finita q̄ infinite finita/neq; tam infinita q̄ finite infinita videatur:quippe que vt bonitatis ita infinitatis imago.q; igitur infinita & proportionata apparet:a te habet.at q; finita & diſportionata/ ex ſe & a nichilo habet/& quatenus iam quedam priuatio eſt.

th ¶ Fructabunt labia mea hymnum:cum docueris me iuſtificationes tuas. 3

th ¶ Pronunciabit lingua mea eloquiū tuum:quia omnia mandata tua æquitas. 4 Non ignorat quod ſit exutarū corporea molle mentium officiū / qui corpore petit exui ad liberiorem expeditioriq; diuinū famulatū:te ſcilicet(qui es omni cultu venerabilior/omni honore dignior/omni deniq; maieſtate auguſtior vniuerſaq; ſuperior laude) perēniter & in ſumma quietudine irrequiete laudare quēadmodū ſcriptum eſt. beati qui habitāt in domo tua dñe:in ſecula ſeculorum laudabunt te. verum vt nullus in hoc mūdo ſeipſo ſufficit inferiores(vt ſic dixerim)iuſtificationes tuas diſcere.neq; vt par eſt te laudare:ita neq; in ſuperna illa regione viuentiū/ ſufficit vllus ſeipſo ſupernas iuſtificationes tuas diſcere(quarū que in preſenti mūdo peragūtur/ſimulacra quedam ſunt & ſacris velaminibus obducta ſigna)neq; debitū tibi hymnū canere. niſi tu a quo omnis ſapientia vt a fonte perēni manat:docueris ipſum.quod quia non ignorat ſeruus tuus:ideo cōfitetur & ait. eructabit labia mea hymnū:cum docueris me iuſtificationes tuas. pronunciabit lingua mea eloquiū tuum: quia omnia mādata tua æquitas.tunc enim oia in ſuam veritatē reducta:illic eruntapparebūtq; ſumma puraq; æquitas.hic autē æquitas:alterata quedā æquitas.vt lux ſenſibilis non ipa quidem lux eſt:ſed alterata quedam lux.quare in hoc mundo æquitas particularis:illic vniuerſalis.hic rurſus vt ſenſibilis lux:illic vt intelligibilis.hic compoſita/multiplex/permixta:illic ſimplex/vnica/& pura & totiꝰ æquitatis fontana origo/principiū omniū rerū & finis.ſiquidē ab æquitate oīs naſcit inæqualitas:& in æquitatem vt in ſuam tandem reuocatur originem.

th ¶ Fiat manus tua vt ſaluet me:quoniā mandata tua elegi. Regio viuorum ad quā aſpirat ſeruus tuus poſt finitū in hoc mundo certamē ſuum:eadē eſt & terra viuentiū.in qua nulla regnat mors/ ſed ſempiterna ſalus.verū hec terra in qua peregrinatur & accola eſt hactenus ſeruus tuus:terra eſt tenebroſa & operta mortis caligine/terra miſerie & tenebrarū/vbi non regnat ipſa ſalus.nam ſi in ea regnaret ipſa ſalus : omnia ſaluaret.ſicuti lux omnia illuminat & calor calefacit omnia vbi regnat.hec terra peregrinorū/illa immanētiū.hec ſeruorū/illa liberorū.hec accolarū/illa ciuium. ab hac igitur ſaluari/ab hac eximi poſtulat.ſed ſcit hoc fieri nō poſſe:niſi de regione lucis(quam inhabitat ſalus)adueniat auxiliū.quapropter ſupplex orat.fiat manus tua vt ſaluet me:quoniam mandata tua elegi.ſi diuitias/ſi honores / ſi luxus voluptateſue delegiſſet mundi:qua fiducia dixiſſet/fiat manus tua vt ſaluet me:nō enim adieciſſet/quoniā diuitias/honores/luxuſue delegi.ſed quia ſola mandata tua illi fuere cure/ſola illi fuere cordi:magna ſpe magnaq; fiducia fue petitioni adiecit/quoniā mandata tua elegi.quāta ergo diffidentia/ quāto pauore quātaq; animi turbulētia ex hoc mūdo egrediet cū mors clauſtra vite reſoluet: qui opes/ſupbias/& ſua in hoc mūdo delegerit placita:tāta pfecto:quāta fiducia ſecuritateq; & animi tranquillitate is qui tua ſola capeſſerit iuſſa.nec immerito.nam ille moritur ad mortem:iſte de morte tranſit ad vitam.ille it in tenebras.iſte reſpirat ad lucem/& lucem quidem imēſam/lucem ſpiritualem/lucem veram.ille in perditionem:iſte in eternā trāſſertur ſalutē in pprio iam regno latiſſime dñantē / iam oīa ſaluantem.

th ¶ Concupiui ſalutare tuum dñe:& lex tua meditatio mea eſt. O eterne dñe cuius ſapientie nō eſt numerus.q; quis meditatur / cōtēplatur & iugiter meditationi legis tue inuerſatur:hoc habet quia tu ei mentē indidiſti que eſt quedā tui ſimilitudo/& que ſola ſapit ſicut ſolus audit audit & vlus videt. Et q̄is hec ſapientia eius vmbratilis ſit:mirā tamen excitat ſalutaris tui/non carnis ſed ſpiritus concupiſcentiā.quod & hic ſermo teſtatur ſerui tui:quo dicit/concupiui ſalutare tuum dñe:& lex tua meditatio mea eſt.& hoc ſalutare quod tantopere concupiſcit:eternū verbum tuū eſt/omnium artifex ratio ipſaq; ſapiētia:in quā reſilit tue legis meditatio/vt lucis radius in ipſum ſolē vnde ipſius ducit origo.& reſiliendo exuſcitat quoddā deſiderium & mirabilem ſitim potiundi ſalutaris tui intolerabilemq; ardorem:& talem profecto ſitim: que non extinguetur/que non ſaturabitur/donec nudum/apertum & reuelatū apparuerit verbū tuum.atqui quēadmodū oculo clauſo ſol nude & aperte illucere nō poteſt:idētidem neq; mēti verbū tuū q̄diu carne obtegitur.nō quidē ob verbi impotentiā:ſed ob mentis incapacitatē ipſamq; nō ſatis diſpoſitam.nā mens/totus oculus:caro/cilium totā cōtegens.ſol/verbum tuū.mens inquā totus oculus:qui tunc primū perfecte aperitur cum a carne ſeparatur & eximitur ex integro.qui ergo concupiſcit verbi tui preſentiam in quo omnia condita ſunt / & ſaluanda ſaluantur : affectat proculdubio carnis velamen auferri

& a mortali carne ex integrò absolui. quo videndi liberã prorsusq; expeditã adipiscatur facultatẽ.

7 ¶ Viuet anima mea & laudabit te:& iudicia tua adiuuabunt me. Cum fidelis seruus tu⁹ dicit / viuet th
anima mea & laudabit te/& iudicia tua adiuuabũt me:vitam qua viuebat in hoc mundo non reputabat vitam. neq; laudem qua te in hoc mundo laudabat:laudem existimabat/sed potius quandam vite & laudis incoationem & vmbram. verba igitur illa dicẽs:vitam eternam petebat aut optabat. nã vita quã hic viuit:similitudinaria & momẽtanea est. & vitam hanc anima influit in corpus. non ergo corpus vita sua est:sed vita sua est anima. que non est ipsa vita:sed ipsius vere & per se vite quoddã remotũ vestigium. at vita eterna / vera & indeficiẽs vita est:quã verbum dei qui est ipsa vera vita in animam influit. non ergo anima vita sua est que est vita æterna:sed verbum dei est eius vita. vt ergo ad vitam suscipiendam corpus ad animam:anima quodam modo ad dei verbum. q̃diu ergo in hoc mundo viuimus/anima nostra nondum viuit/vtpote que nondum sit sue vite cõiuncta:sed in similitudinẽ future vite viuificat corpus. verum si dispositã comperietur:in futurum viuet (nam & nõ nisi corpori dispositõ anima vitam elargitur) & laudabit suam vitam viteq; indultorem/laude quidem ineffabili/non quam ipsius sed diuina administrabunt iudicia:propterea addidit & iudicia tua adiuuabunt me.

8 ¶ Erraui sicut ouis que perijt:quere seruum tuum quia mandata tua non sum oblitus. Spiritualis th
seruus tuus misericordissime domine/qui toto corde exquisiuit te/eloquia tua in cordis sui penetralibus condidit/ illa pronunciauit/ alios docuit/illis tanq̃ diuitijs omnibus delectatus/in illis se exercuit/considerauit vias tuas/iustificationes tuas meditatus est/non est oblitus sermones tuos/anima eius iustificationes tuas omni tempore concupiuit/principum passus calumnias/exercitia iustificationum tuarum non omisit/viam veritatis elegit/adhesit testimonijs tuis/viam mandatorum tuorũ cucurrit/nichil de se presumens omnia a te postulauit/in verbo tuo supersperauit/memoria iudiciorum tuorum consolatus est/defecit pro delinquentibus/nocte memor fuit nominis tui/in toto corde suo faciem tuam deprecatus est/vias tuas cogitauit/pedes suos conuertit/ paratus fuit non turbatus/media nocte ad confitendum tibi surrexit/factus est particeps omnium timentiũ te/ anima eius in salutari tuo defecit/in verbo tuo superisperauit/afflictus/persecutus/pene in terra consumatus mãdata tua non dereliquit/ tota die in lege tua meditatus est/super omnes docentes se / super senes intellexit/ab omni via mala pedes prohibuit/a iudicijs tuis nõ declinauit/eloquia tua melle dulciora amplexatus est/a mandatis tuis intellexit/verbum tuum lucerna pedibus eius/testimonia tua hereditaria acquisiuit/cor suum ad iustificationes tuas inclinauit/iniquos odio habuit/legem tuam dilexit/vt scoriam peccatores reputauit/carnes suas timore tui confixit/a iudicijs tuis timuit/iudicium & iustitiam fecit/oculi eius in salutare tuum defecerunt/super aurum super topazion mandata tua dilexit/omnem viam iniquam odio habuit/anima eius testimonia tua scrutata est/os suum apetuit/spiritum attraxit/super non custodientes legem tuam oculi eius riuos aquarum deduxerunt / zelo contabuit/eloquium tuum ardenter deperijt/contemptus est/tribulatus est/angustiatus est/ad te clamauit/lucem anticipauit/oculi eius ad te diluculo preuenerunt/iudicio tuo/misericordie tue se cõmisit/principum tenebrarum bella sustinuit/victoria letatus est/eloquijs tuis magis q̃ omnibus spolijs delectatus est/septies in die te laudauit/testimonia tua custodiuit/vehementer dilexit/mandata tua seruauit/omnes vie eius in conspectu tuo/tibi appropinquare/supernas laudes tuas edisscere/ a mundo liberari gestijt/salutare tuum concupiuit/& denicq; dissolui & esse cum Christo salutari tuo hic tantus/hic talis seruus tuus: nichilominus dixit / & hec eius nouissima verba fuere/erraui sicut ouis que perijt quere seruum tuum quia mandata tua non sum oblitus/ quecunq; precepta sunt ei: fecit. & e mundo egressurus vere prudens/cognoscens & fidelis seruus in humilitatis spiritu/ sacrosancta consilia tua secutus dicit:inutilis sum seruus tuus/feci quod debui. ad id qd̃ feci tenebar:neq; sum vllo premio vllaue gratia dignus. Sed tu O pastor æterne ouem require que perijt:& repertam sacris humeris tuis impositam in cælestem domum tuam induc. nam omnis qui in hoc mundo viuit:a te peregrinatur. & nisi requiras/nisi inuenias:perijt. quis enim saluare potest:nisi tu solus / qui solus es superbonus/superpotens & in omnia secula superbenedictus. AMEN.

ADVERTE. Septimo versu. viuet anima mea & laudabit te. hic videtur potius precandũ aut optãdum q̃ asserendũ. vt sic dicatur viuat anima mea & laudabit te:vt quinto versu paulo precedẽte/fiat manus tua vt saluet me. sic sacer Hieronymus/sit manus tua auxiliatrix mea. quare & admodũ cõsequens vt diceretur/viuat anima mea. sed dictum est asserendi modũ in modũ optandi/ & contra: plerũq; apud interpretes confundi. de deprecatorio & optandi modo satis id apud latinos est consuetum vt pro reliquo capi soleat reliquum. At nunc benigno dei fauore finitis elementaribus ogdoadibus transeamus ad sequentem psalmum.

EPILOGVS

GALL.	ROM.	HEB.
ℭ Canticum graduum. CXVIIII.	ℭ Canticum graduum. CXVIIII.	ℭ Canticum graduum. CXX.
1 Ad dominũ cum tribularer clamaui: & exaudiuit me.	AD dominum cũ tribularer clamaui: & exaudiuit me.	AD dominum in tribulatione mea clamaui: et exaudiuit me.
2 Domine líbera animam meam a labíjs íniquis: a lingua dolosa.	Domine libera animam meam a labíjs íniquis: & a lingua dolosa.	Domine líbera animam meam a labio mendacij: a lingua dolosa.
3 Quid dętur tibí aut quid apponatur tibi: ad liguã dolosam?	Quid dętur tibí aut quid apponatur tibi: a lingua dolosa?	Quid dętur tibí aut quid apponatur tibi: ad liguã dolosam?
4 Sagitte potentis acute: cum carbonibus dęsolatorijs.	Sagitte potentis acute: cum carbonibus dęsolatorijs.	Sagitte potentis acute: cum carbonibus iuniperorum.
5 Hei michí qa íncolatus meꝰ ꝓlōgatꝰ eſt/habitaui cũ habitãtibꝰ cedar: multum íncola fuit aía mea.	Heu me qa íncolatꝰ meus ꝓlongatꝰ eſt/habitaui cũ habitãtibus cedar: multũ ícola fuit aía mea.	Hei michí qa peregrinatio mea ꝓlōgata eſt: habitaui cũ tabernaculꝭ cedar. Multũ peregrina eſt anima mea: cum odiẽtibus pacem.
6 Cum íjs qui odęrunt pacem eram pacificus: cum loquębar illis ímpugnabant me gratís.	Cum íjs qui odęrunt pacem eram pacificus: dum loquębar illis ímpugnabant me gratis.	Ego pacífica loquębar: et illi bellantia.

TITVLVS. Canticũ graduũ. Pſalmus/laus canẽda in eleuatione mentis ad templum regis pacifici/qui Chriſtus dominus eſt. Populus fidelis a propheta in ſpiritu inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Ad dominũ cum tribularer clamaui: & exaudiuit me. in perſecutione hoſtili/in ſeuitia tyrannorũ vocẽ meã ad deum meum dominatorẽ omniũ extuli: & liberauit me. Dñe libera aiam meã a labijs iniquis: & a lingua doloſa. tu dñe exaudiſti me & liberaſti me a crudelitate tyranni aperte ſeuientis: nũc etiã dignare liberare fatigatã vitã meã a blaſphemijs hereticorum/a doctrina plena doloſitate. Quid detur tibi aut qd apponaꝫ tibi: ad linguã doloſam. O anima mea quod flagellũ poſſit amplius addi/quod amplius poſſit tibi apponi: ad hanc peruerſiſſimam mendacis lingue doctrinã? Sagitte potẽtis acute: cũ carbonibus deſolatorijs. hec nequã/hec viroſa/hec inficiẽs doctrina vt tela valide ſagittantis penetrat: ſic ꝓſerpit/ſic eccleſiã tuã/ſic edificiũ tuum perurit vt carbones vaſtatorij cũ in edificiũ ſenſim irrepũt & nocẽdi ſumũt incrementum. Hei michi quia íncolatus meus ꝓlongatus eſt/habitaui cum habitãtibus cedar: multũ íncola fuit anima mea. miſerũ me quia peregrinatio mea (hac nequã graſſante doctrina) in longũ nimis protenſa eſt/cõuerſatus ſũ cũ arabibus & agarenis cũ lingue huius doloſe blaſphemãtis doctrine beſtiali ſecta: nimio tã íncolatu/tedio affectata eſt vita mea. Cũ íjs qui oderunt pacẽ erã pacificus: cũ loquebar illis ípugnabãt me gratis. ímitatus ſaluatorẽ meum/dominum pacis/cum inimicis diuine pacis/pacem dei ſeruabam/cum illis verba pacifica/verba euangelij eterne pacis afferebam: aduerſabantur & repugnabant abſq; vlla ratione/et gladium pugnamq; parabant.

ADVERTE. Quarto verſu. cũ carbonibꝰ deſolatorijs: Hieronymꝰ ex hebræo/cũ carbonibꝰ iuniperorum. carbones deſolatorios cõſtat eos eſſe: q deſolãt/cauſaue deſolationis exiſtũt. qbus lingua hereticoꝝ ſcãm ſeptuagita cõparaꝫ. Sed cur carbõibꝰ iuniperoꝝ etiã cõparet? Ferũt carbones iuniperi diu foueꝛe ignẽ: itaq; illo indicaꝫ diuturnũ eſſe huiuſmodi malũ/& qđ ad æternũ fouetur incẽdium. ℭ Quinto verſu. habitaui cũ habitãtibus cedar. cedar ſecundꝰ fuit filiorũ Hiſmaelis: vnde Arabes ſũt i Africa deſcẽdęre. & eorũ regio/regio cedar. & de Hiſmaele & ꝓpio ab eo deſcẽdẽte: bñ ꝓ ágeli matri eius Agar ꝓnunciatũ eſt. manꝰ eius cõtra oẽs: et manꝰ oim cõtra eũ. Nã hiſmaelite et aggareni ſemper populũ dei et veterẽ et recentẽ aduerſati ſunt/et nunc quoq; maxime omnium aduerſantur. a quibus eni per Aſiam/Africam/et magna ex parte ꝓ Europã ipeditur verus dei cultus: niſi ab

arabibus nefariaq; & deteſtabili eorũ ſecta/qui per mille fere annos colũt beſtiã & imaginẽ eius que eſt lex beſtiæ & alcoranus/quos interficiat Chriſtus dñs/& cito:ſpiritu oris ſui.qui ſolus eſt cũ æterno patre & ſpiritu ſancto:ſuperbenedictus in ſecula ſeculorum. AMEN.

ℭ Canticum graduum. CXX.

1 LEuaui oculos meos in mõtes:vnde veniet auxilium michi.
2 Auxilium meum a domino:qui fęcit cælum & terram.
3 Non det in commotionem pedem tuum: neq; dormitet qui cuſtodit te.
4 Ecce nõ dormitabit neq; dormiet:qui cuſtodit iſrł
5 Dominus cuſtodit te/dominus protectio tua:ſup manũ dexteram tuam.
6 Per diem ſol non vret te: neq; luna per noctẽ.
7 Dominus cuſtodit te ab omni malo:cuſtodiat animam tuam dominus.
8 Dominus cuſtodiat introitum tuum & exitum tuum: ex hoc nunc & vſq; in ſęculum.

ℭ Canticum graduum. CXX.

LEuaui oculos meos ad montes:vnde veniet auxilium michi.
Auxilium meum a domino: qui fęcit cælum & terram.
Non det in commotionem pedem tuũ:neq; obdormiat qui cuſtodit te.
Ecce nõ dormitabit neq; obdormiet:q; cuſtodit iſrł
Dominus cuſtodit te/dominus protectio tua:ſup manum dextere tue.
Per diem ſol non vret te: neq; luna per noctẽ.
Dominus cuſtodit te ab omni malo:cuſtodiat animam tuam dominus.
Dominus cuſtodiat introitum tuum & exitum tuum:ex hoc nunc & vſq; in ſęculum.

ℭ Canticum graduum. CXXI.

LEuaui oculos meos i montes: vnde veniet auxilium meum.
Auxilium meum a domino:factore cæli & terre.
Non det in commotionem pedẽ tuum:nec dormitet qui cuſtodit te.
Ecce nõ dormitabit neq; dormiet: q; cuſtodit iſrł
Dominus cuſtodit te/dominus protectio tua: ſuper manũ dexteram tuã.
Per diem ſol non vret te: neq; luna per noctẽ.
Dominus cuſtodit te ab omni malo:cuſtodiat animam tuam.
Dominus cuſtodiat exitum tuum & introitũ tuum:a modo & vſq; i æternum.

TITVLVS. Pſalmus graduũ. Pſalmus/continuata laus. Propheta in ſpiritu eundẽ populũ inducit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Leuaui oculos meos in montes:vnde veniet auxiliũ michi. eleuaui
2 mentẽ meã ad celos:vnde ſuccurſus & defẽſio elargieť michi. Auxiliũ meũ a dño:qui fecit celũ & terram. defenſio mea & preſidiũ non a brachio terreno/nõ ab aliqua creatura celi aut terre;ſed ab vni
3 uerſorum dominatore/cõditore celi & terre. Nõ det i cõmotionẽ pedẽ tuũ:neq; dormitet qui cuſtodit te. hic ſpiritus ſanctus. O populę fidelis/dñs deus tuꝰ nõ ſinat te in errorẽ peruerſi dogmatis
4 labi:vigilet cõtinẽter/a quo ſolo defenſionẽ & auxiliũ petis/& qui eſt cuſtos tuus. Ecce nõ dormitabit neq; dormiet:qui cuſtodit iſrael. teſtificor tibi populę fidelis/neq; parũ neq; multũ deſeret te:is
5 qui ſolicite curat eos/qui lãguent & deſiderio flagrant eũ vídęre & agnoſcere. D ñs cuſtodit te:dñs ꝓtectio tua ſup manũ dexterã tuã. qui accepit dominiũ oĩs creature ille eſt cuſtos tuus:ille eſt defẽ-
6 ſor/magis promptus/magis apparatus te defẽdere q̃ prompta ſit manus dextera tua. Per diẽ ſol nõ vret te:neq; luna per noctẽ. in ꝓſperis ſplẽdor honorificẽtie nõ ledet te/neq; i aduerſis delectio/humiliatio/& bonorũ priuatio dejciet te/ſed in vtriſq;/proſperis & aduerſis/die ac nocte/honorifi-
7 centia & delectione dñs deus tuus cuſtodiet te. D ñs cuſtodit te ab õni malo:cuſtodiat animã tuã dñs. deus tuus/cuſtos tuus ſeruat te ne precipiteris in aliquod funeſtũ & mortale facinus i hoc mũ-
8 do:ſeruet ſpiritũ in vitã æternã in altero. D ñs cuſtodiat introitũ & exitũ tuũ:ex hoc nunc & vſq; i ſeculũ. dñator imenſus cuius ſup oĩa eſt dominiũ/is omni ꝓtectione & cuſtodia muniat ingreſſũ tuum in hũc mundũ/& egreſſũ in vitã perennẽ:ex hoc vite curriculo in æuum interminum.

ADVERTE Sexto verſu. per diem ſol non vret te :ex hebræo/ per diem ſol non percutiet te, ſed in eandem tendit intelligentiam, & tralationes inter ſe ſatis conciliate.

GALL.	ROM.	HEB.
ℭ Canticum graduum. CXXI.	ℭ Canticum graduum. CXXI.	ℭ Canticum graduum. CXXII.
1 Letatus sum i ijs quę dicta sunt michi: i domum dñi ibimus.	Letatus sum in ijs quę dicta sunt michi: i domum domini ibimus.	Letatus sum eo q̃ dixerint michi: i domũ domini ibimus.
2 Stantes erant pedes nostri: in atrijs tuis hierlm.	Stantes erant pedes nostri: in atrijs tuis hierlm.	Stantes erant pedes nostri: in portis tuis hierlm.
3 Hierusalem quę ędificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsum.	Hierusalem quę ędificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsum.	Hierusalem quę ędificatur vt ciuitas: cuius participatio eius simul.
4 Illuc enī ascendęrunt tribus/tribus domini: testimonium israęl ad confitendum nomini domini.	Illuc enī ascendęrunt tribus/tribus domini: testimonium israęl ad confitẽdum nomini tuo dñe.	Quia ibi ascendęrunt tribus/trib⁹ dñi: testimonium israęl ad confitendũ nomini domini,
5 Quia illic sędęrũt sędes in iudicio: sędes super domum dauid.	Quia illic sędęrũt sędes in iudicio: sędes super domum dauid.	Quia ibi sędęrunt sędes ī iudicio: sędes domui dauid.
6 Rogate quę ad pacẽ sũt hierusalẽ: & abũdãtia diligentibus te.	Rogate quę ad pacẽ sunt hierusalem: & abundantia diligentibus te.	Rogate pacẽ hierusalẽ: sit bene ijs qui diligũt te.
7 Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.	Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis	Sit pax in muris tuis: abundantia in domib⁹ tuis.
8 Propter fratres meos & pximos meos: loquębar pacem de te.	Propter fratres meos & pximos meos: loquębar pacem de te.	Propter frattes meos & amicos meos: loquar pacem tibi.
9 Propter domum domini dei nostri: quęsiui bona tibi.	Et propter domum domini dei mei: quęsiui bona tibi.	Propter domum domini dei nostri: queram bona tibi.

TITVLVS. Canticum graduũ. Psalmus/cõtinuata laus. idem in spiritu populus inductus.

EXPOSITIO CONTINVA. Letatus sũ in ijs que dicta sunt michi: in domũ dñi ibimus. consolatus sum in oraculo spiritus sancti quod innotuit michi: ex hoc mundo in tabernaculum dei altissimi trãsibimus. Stãtes erãt pedes nostri: in atrijs tuis hierusalẽ. Hierusalẽ que edificat vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsũ. O dñe deus noster/pene eramus ociosi: in primis ipsis foribus ecclesie tue. ecclesie que cõstruitur ad imitandã ciuitatẽ celestẽ: q̃ cum domo dñi retinet cõsortiũ. Illuc enī ascenderũt tribus/tribus dñi: testimoniũ israęl ad confitendũ nomini dñi. nam in hierusalẽ illam domo dei copulatã conscenderũt populi/viri sancti: qui testes fuerunt populo fideli ad glorificandum verbũ dei. Quia illic sederũt sedes in iudicio: sedes super domũ dauid. quia in illa gloriosa ciuitate cælesti/throni positi sunt ad iudicandũ: ad iudicandũ populũ regis æterni/regis gentiũ desiderati. Rogate que ad pacẽ sunt hierusalẽ: & abundãtia diligentibus te. O populi precamini quietudinem & tranquillitatẽ tam gloriose ciuitatis vobis ipartiri: & O ciuitas sancta nichil desit ijs qui queruntur & amant te. Fiat pax in virtute tua: & abundãtia in turribus tuis. O ciuitas dei ques deus posuit fidib⁹ tuis: & nulla desit bonorũ copia defẽsorib⁹ tuis. Propter fratres meos & proximos meos loquebar pacẽ de te. propter cõfideles meos & charos meos: hanc tuã diuinæ pacis securitatẽ precatus sum. Propter domũ dñi dei nostri: quesiui bona tibi. vt cælestis domus cõditoris et dominatoris nostri impleatur: precatus sum O ciuitas dei omnia prospera tibi.

ADVERTE Tertio versu/cuius participatio eius in idipsũ:ex hebræo cuiꝰ participatio eius simul. id eni in idipsũ est quod nũc in vnũ nũc i idipsũ vt alias dictũ est iterp̃tes vertũt/ Hieronymꝰ simul. & cũ dicit simul: nõnichil ciuitati sociatur. & qdnã illud:nisi dei & agni/ac si dicerem⁹ cuiꝰ participatio simul cũ ea. & tẽplũ (iquit diuinorũ spectator Ioannes)nõ vidi in ea. dñs eni oipotẽs tẽplũ illius est/& agnꝰ. & hec est participatio ciuitatis cælestis:participatio dei & agni. vnde nõ forte absona esset intelligẽtia neq; ineptus sermo:si versũ hũc ita legerem⁹. hierusalẽ que edificatur vt ciuitas: cuius participatio cũ ea in idipsũ. quod idẽ est ac/cuius participatio pariter cũ ea. supna eni ciuitas secũ habet quo participat:terrena autẽ & infima nondũ habere videt. ¶Septimo versu. fiat pax in virtute tua:ex hebræo paulo aliter/sit pax i muris tuis. sed quia muri defendũt & munitũt:interptes p virtute & fortitudie acceperũt. verũ custodes/& defẽsores itelligẽdi sũt:qbꝰ factis pacẽ dei impcãt.

¶Canticum graduum. CXXII.

1 AD te leuaui oculos meos:qui habitas i cælis.

2 Ecce sicut oculi seruorũ: i manibꝰ dñorũ suorum.

3 Sicut oculi ancille in manibꝰ dñe sue:ita oculi nostri ad dñm deũ nostrũ donec misereatur nostri.

4 Miserere nrĩ dñe miserere nrĩ:quia multũ repleti sumus despectione.

5 Quia multum replęta ẽ anima nostra:opprobrium abundantibus et despectio superbis.

¶Canticum graduum. CXXII.

AD te leuaui oculos meos:qui habitas i cælo.

Ecce sicut oculi seruorũ: in manibus dñorũ suorũ

Et sicut oculi ancille i manibꝰ dñe sue:ita oculi nostri ad dñm deũ nostrũ donec misereatur nobis.

Miserere nobis dñe miserere nobis:qa multũ repleti sumꝰ cõtemptione.

Et multũ replęta est aia nostra:opprobrium abũdantibus & despectio superbis.

¶Canticum graduum. CXXIII.

AD te leuaui oculos meos:qui habitas i cælis.

Ecce sicut oculi seruorũ: ad manũ dñorũ suorũ.

Sicut oculi ãcille ad manum dñe sue:sic oculi nostri ad dñm deũ nostrũ donec misereatur nostri.

Miserere nrĩ dñe miserere nrĩ: qm̃ multũ repleti sumus despectione.

Multum replęta est anima nostra:opprobrio abundantiũ et despectione superborum.

TITVLVS. Psalmus graduũ. Psalmꝰ/continuata laus. idẽ populus qui priꝰ sed alia ratione/inducit.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Ad te leuaui oculos meos:qui habitas in celis. ad te mẽtẽ meã ere-
2 xi dñator cæli & terre:qui in cælis assũptus resides in dextera patris. Ecce sicut oculi seruorũ:i ma
3 nibus dñorum suorũ. Sicut oculi ancille in manibus dñe sue:ita oculi nostri ad dominũ deũ nostrum donec misereatur nostri. ecce vt supplices serui ventã precãtes: nusquã deflectunt oculos a manu herorũ suorũ. vt supplicis famule nusq̃ deflectit visus a manu eiꝰ quã offenderit here sue: ita indeflexiles obtutus nostri ad regem & plasmatorem nostrũ donec miseratione flexus ignoscat nobis.
4 Miserere nostri dñe miserere nostri:quia multũ repleti sumus despectione. parce nobis miserator
5 dñe/parce nobis & remitte:quia plurimũ contẽptibiles & despectibiles facti sumus. Quia multũ repleta est anima nostra:opprobriũ abundãtibus & despectio superbis. causa autẽ ob quã sic digni cõtemptu & despectu euasimus ea est/qa terrenis bonis nimis abundauimꝰ/ diuitijs nimis locupletati/& honoribus elati sumus:diuites autem & auaros decet ignominia/& contemptus superbos.

ADVERTE. Quinto versu. quia multũ repleta est anima nostra/opprobrium abundantibus & despectio superbis:ex hebræo paulo aliter legitur. multũ repleta est aia nostra opprobrio abundantium/& despectione superborũ. & certe satius videret ita nobis ad imitationẽ Hieronymi legendum qa multũ repleta est aia nostra opprobrio abundãtiũ & despectione supborũ:ne orãs sibipsi malũ imprecari videretur. & hic queritur populus sanctus:sui seculi vitã multũ lacessitã & vilipẽsã opprobrio diuitũ/& ambitione superborũ. que duo mala:hoc etiã nostrũ seculũ fũditus perdũt. q̃ nisi deus e medio tollat:nõ regnabit in nobis Christus vita nostra. q in pauptate cognoscitur & humilitate. qui in illis ad nos dignatus est descendere. cui vt in illis iterũ seruiat:& ois honor & gloria cũ debito cultus honore/sedulo impendatur:ipse id mundo tribuat:qui est benedictus sine fine. Quod si sinatur vt legimꝰ:intelligat populꝰ sãctꝰ humili cõfessione suũ dicere/qd est reliquorũ membrorũ.

GALL.	ROM.	HEB.
ℭ Canticum graduum. CXXIII.	ℭ Canticum graduum. CXXIII.	ℭ Canticum graduum. CXXIII.
1 Nisi quia domin⁹ erat in nobis dicat nunc israęl: nisi quia dominus erat in nobis.	Nisi qꝛ dominus erat in nobis dicat nunc israęl: nisi quia dominus erat in nobis.	Nisi dominus fuisset in nobis: dicat nunc israęl.
2 Cum exurgerent homines in nos: forte viuos dę glutissent nos.	Dum insurgerent homines in nos: forsitan viuos dęglutissent nos.	Nisi dñs fuisset in nobis: cũ exurgerent super nos homines.
3 Cũ irascerętur furor eorum in nos: forsitã aqua absorbuisset nos.	Dũ irascerę̃t anim⁹ eorũ aduersũ nos: forsitã velut aqua absorbuissent nos.	Forsitã viuos absorbuissent nos: cum irascerętur furor eorũ super nos.
4 Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitã per transisset anima nostra aquam intolerabilẽ.	Torrentem pertransiuit aia nostra: forsitan per transiuisset anima nostra aquam intolerabilẽ.	Forsitã aq̃ circũdediſſent nos: torrens transisset super animam nostrã. Forsitan transiſſent sup aiam nostrã: aque supbie
5 Benedictus dominus: q non dedit nos in captionem dentibus eorum.	Benedictus dominus: q non dedit nos in captionem dentibus eorum.	Benedictus dominus: q non dedit nos i predam dentibus eorum.
6 Anima nostra sicut passer ęrepta est: de laqueo vęnantium.	Anima nostra sicut passer ęrepta est: de laqueo venantium.	Anima nostra quasi auis ęrepta est: de laqueo venantium.
7 Laqueus contritus est: & nos liberati sumus.	Laqueus contritus est: et nos liberati sumus.	Laqueus contritus est: et nos liberati sumus.
8 Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fęcit cælum & terram.	Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fęcit cælum & terram.	Auxilium nostrũ in nomine domini: quifęcit cælum & terrã.

TITVLVS. Canticũ graduũ. Psalmus/laus continuata. Populus sanctus ob opulentias & honores eum perdentes diuino flagello castigatus/ in spiritu inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Nisi quia dñs erat in nobis dicat nũc israel: nisi quia dñs erat in nobis. Cum exurgerent hoies in nos: forte viuos deglutissent nos, nisi quia diuinũ auxiliũ non deseruit nos/confiteant nunc fideles: nisi quia diuinũ presidiũ nos nequaq̃ deseruit, cum irruisset furor hominum in nos: vtiq; viuẽtes absumpsissent nos funditusq; sustulissent e medio. Cũ irasceret furor eorum in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. cũ ipetus aduersariorũ fureret in nos: certe (nisi dñs adfuisset) inundãs multitudo consumpsisset nos. Torrentẽ pertransiuit aia nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquã intolerabilẽ. ex afflictione emersit/ingens & tumultuarium periculũ euasit vita nostra: & nisi dñs fuisset in nobis/re vera afflictionẽ sustinuisset insuperabilẽ. Benedictus dñs: qui nõ dedit nos in captionẽ dentibus eorũ. magnificetur & glorificetur deus: qui nõ permisit nos i predã venire faucibus eorũ. Anima nostra sicut passer erepta est: de laqueo venantiũ. sublatis nostris diuitijs & honoribus/vita nostra & spiritus noster non aliter sublatus est a tẽdiculis demonũ/a direptionibus hostiũ/q̃ auis de pedicis aucupum. Laqueus cõtritus est: & nos liberati sumus. hostes nostri diuitias abstulerũt/honores detraxerũt quibus nimirũ onerata & cõpedita erat vita nostra/laqueũ confregerũt: & nos a periculis iportabiliũ penarũ erepti sumus. Adiutoriũ nostrum in noie dñi qui fecit celum & terram. non mortales hanc nobis opem attulerunt sed inuocatio dei omnipotentis inuocatio filij dei conditoris cælestium & terrestrium.

ADVERTE. Quarto versu. torrentẽ pertrãsiuit aia nostra/forsitã ptransisset aia nostra aquã intolerabilẽ: Hieronymus ex hebræo/torrẽs trãsisset super aiam nostrã/forsitan transissent super aiam

nostrã aque supbie. & q̃is sensus videat quoquo pacto cõuersus: idẽ nichilomin⁹ ꝓpemodũ significatur. scilicet nisi dñs fuisset in nobis: inundatio atflictionis oppressisset & dedisset pessũ aiam nostram/nisi dñs fuisset in nobis forsitã potẽtia demonũ & superborũ obruisset aiam nostrã. sed occulta dei ꝓsentia defensi fuerũt. Sed & insuper aduerte. vbi secũdo/tertio & quarto versu dicimus forte & forsitan: volũt/hebræos dictionẽ que hic habetur/vtiq; & certe interptari solere. prestat sane nõ dubitare sine dei presidio nos ꝓtinus perituros: q̃ illud cũ dubitationis adiũctione pronunciare. legendum igitur potius. cum exurgerẽt homines in nos/certe viuos deglutissent nos. cum irasceretur furor eorum in nos/certe aqua absorbuisset nos. torrentem pertransiuit anima nostra/certe pertrãsisset anima nostra aquam intolerabilem.

ℂ Canticum graduum. CXXIIII.

1 QVi confidunt in domino sicut mons sion non commouębitur i æternum: qui habitat in hierusalem.

2 Montes in circuitu ei⁹/et dñs i circuitu ppli sui: ex hoc nunc et vsq; in sclm.

3 Quia non relinquet dominus virgam peccatorũ super sorte iustorũ: vt nõ extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

4 Benefac domine: bonis & rectis corde.

5 Dęclinantes autẽ in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax sup̃ isrąel.

ℂ Canticum graduum. CXXIIII.

1 QVi cõfidunt in domino sicut mons sion non commouębitur i æternum: qui habitat in hierusalem.

2 Montes in circuitu ei⁹/et dñs i circuitu ppli sui: ex hoc nunc & vsq; in sclm.

3 Quia nõ dęrelinquet dominus virgam peccatorũ super sortem iustorũ: vt non extẽdãt iusti ad iniquitatem man⁹ suas.

4 Benefac domine: bonis & rectis corde.

5 Dęclinantes autẽ ad obligationẽ adducet dominus cũ operantibus iniquitatẽ: pax super isrąel.

ℂ Canticum graduum. CXXV.

1 QVi confidũt in domino quasi mons sion immobilis: in æternũ habitabilis.

2 Hierusalẽ montes in circuitu eius/& dominus in circuitu populi sui: a modo & vsq; in æternũ.

3 Quia non requiescet virga impietatis super sortẽ iustorũ: vt non mittãt iusti in iniquitatem manus suas.

4 Benefac domine: bonis & rectis corde.

5 Qui autem dęclinant ad prauitates suas/ dęducet eos dñs cũ ijs q operant̃ iniqtatẽ: pax sup̃ isrąl.

TITVLVS. Cãticũ graduũ. Psalmus/laus cõtinuata. populus fidelis/vt & prius in spiritu inducitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Qui cõfidũt in dño sicut mons sion: nõ cõmouebitur in æternũ/qui habitat in hierusalẽ. qd mirũ si adiutorẽ nostrũ in noie dñi qui fecit celũ & terram/quia qui sperãt in
2 dño: assimilant̃ monti sion imobili/ciuitati magni regis in sẽpiternũ habitabili in hierusalẽ. Mõtes i circuitu eius/& dñs in circuitu ppli sui: ex hoc nũc & vsq; in seculũ. hierusalẽ sũma cælestis ciuitas/ supernis potestatibus est circũsepta: et deus circũdat ad protectionẽ & defensionẽ plebẽ suã in sempi
3 ternum. Quia non relinquet dñs virgã peccatorũ sup̃ sortẽ iustorũ: vt nõ extendãt iusti ad iniquitatem manus suas. circũdat ad ꝓtectionẽ et defensionẽ benignissimus deus/quia perseuerare non sinet flagellũ impiorũ super hereditatẽ & possessionẽ suã fidelẽ: vt fideles ei⁹ non corrũpantur/vt non
4 incuruent opera sua ad scelera & impietatẽ flagitiosorũ. Bñfac dñe: bonis & rectis corde. O dñator
5 & miserator eterne/munera gratie tue largire: ijs qui beniuola & recta æquaq; sunt volũtate. Declinantes autẽ in obligationes adducet dñs cũ operantibus iniquitatẽ: pax sup̃ israel. sed eos q nõ bona/recta & æqua sunt voluntate sed declinant in prauitates/deus iustus iudex tradet supplicijs cũ operarijs iniqtatis: requies autẽ/securitas & trãquillitas dei sup̃ fideles/deiq; bñplacita exquirẽtes. ADVERTẼ. Hoc canticũ/de veritate eccl̃ie cælestiq; hierusalẽ expositũ est: potest & de imitatrice inferioreq; hierusalẽ exponi. nã quod illic est vt in archetypo: hic relucet vt in vestigio. ℂ Primo versu. Qui cõfidunt in dño sicut mons sion nõ cõmouebitur i æternũ qui habitat in hierusalẽ: Hieronymus ex hebræo/qui confidũt in dño quasi mons sion immobilis/i æternũ habitabilis. quare hic versus ita nobis legẽdus videtur. q cõfidunt in dño sicut mons sion q non cõmouebitur/q in æternũ

habitabitur. & ad cõparationis notã intelligimus: verbũ sunt vel erunt. hoc pacto q cõfidunt in dño erũt sicut mõs sion. & id i hierusalẽ ad sequẽtẽ versũ ptinet ex hebræo. & particula in: supflua est. et eni hierusalẽ que circũdat mõtibus: vt ecclesia sancta supernis custodibus. quare secũdus idemdem versus legendus esset: hierusalem montes in circuitu eius. & relatiuũ eius/referre nõ potest id quod dictũ est montẽ sion/neq; qui habitat: sed hierusalẽ. quod ex græco cognoscit/vbi dicit αὐτης genere fœminino. ¶ Quinto versu. declinãtes autẽ in obligationes: ex hebræo/qui autem declinãt ad prauitates suas. & hoc dilucidius.

¶Canticum graduum.

CXXV.

1 IN cõuertẽdo dñs captiuitatẽ sion: facti sumus sicut consolati.

2 TUnc repletũ est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione.

3 TUnc dicent inter gẽtes: magnificauit dominꝰ facere cum eis.

4 MAgnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lętantes.

5 COnuertere domine captiuitatẽ nostram: sicut torrens in austro.

6 QUi sęminãt i lachrimis in exultatione metẽt.

7 EUntes ibant & flębant: portantes semina sua.

8 Veniẽtes autẽ venient cũ exultatione: portãtes manipulos suos.

¶Canticum graduum.

CXXV.

1 IN cõuertẽdo dñs captiuitatẽ sion: facti sumus sicut consolati.

2 TUnc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione

3 TUnc dicẽt inter gentes: magnificauit dominꝰ facere cum illis.

4 MAgnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lętãtes.

5 COnuertere domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro.

6 QUi sęminant in lachrimis: in gaudio metẽt.

7 EũtesibantflębãtMittentes semina sua.

8 VenientesautemveniẽtIn exultatione: portãtes manipulos suos.

¶Canticum graduum.

CXXVI.

1 CVm cõuerteret dñs captiuitatẽ sion: facti sumꝰ quasi sõniantes.

2 TUnc implębitur risu os nostrum: & lingua nostra laude.

3 TUnc dicẽt in gentibus: magnificauit dominꝰ facere cum istis.

4 MAgnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lętantes.

5 COnuerte domine captiuitatem nostram: sicut riuus in austro.

6 Qui sęminant in lachrimis: i exultatione metẽt.

7 QUi ambulãs ibat et flębat: portans ad seminandum sęmentem.

8 Veniẽsveniẽtiexultatione: portãs manipłos suos

TITVLVS. Canticũ graduũ. Psalmus/cõtinuata laus. idẽ populus fidelis inducitur in spiritu.

EXPOSITIO CONTINVA. IN cõuertẽdo dñs captiuitatẽ sion: facti sumus sicut cõsolati. cũ conuerteret dñs detẽtionẽ sion/cũ reuocaret ecclesiã ad mores/quæ diu captiua fuerat detẽtaq; vicijs: quasi pre gaudio sõniaremus facti sumus exultãtes. TũC repletũ est gaudio os nostrũ: & lingua nostra exultatione. cõuersione autẽ facta/reducta sion ad dñm/& deo dignis formata moribꝰ ore nostro gaudiũ expressimus/& sermone nostro exultationẽ. TũC dicẽt inter gẽtes: magnificauit dñs facere cũ eis. cõuersione & reductione illa facta/sermo agitabitur inter nationes: magnũ aliquid voluit deus operari cũ eis. MAgnificauit dñs facere nobiscũ: facti sumꝰ letãtes. magnũ aliquid & ardui (fatemur) operatus est nobiscũ deus/vera nos oppłęuit letitia. COnuertere dñe captiuitatẽ nostrã: sicut torrens in austro. reduc dñe/collige ad te detentã plebẽ tuã: sicut colligit vortex rapidusq; rius flante noto/fiat grex vnus te pastore solo atq; vnico. QUi sęminãt in lachrimis: in exultatione metent. te colligẽte & in vnũ gregẽ cogẽte qui nũc gemũt & plorãt/cõuersionẽ ecclesie tue expectantes: fructũ penitẽtie sue in gaudio recipiẽt. EũtesibãtflebãtMittẽtes semina sua. Veniẽtesautemvenient cũ exultatione: portantes manipulos suos. in captiuitate adhuc existentes cultores suos peregrinabantur & plorabant: quę poterant melioris vite fundamenta iacientes. sed ex captiuitate reuertẽtes cõuertentur ad te cũ gaudio: bonis operibus manus oppletas habentes.

ADVERTE. Primo versu. in cõuertẽdo dñs captiuitatẽ sion: ex hebræo/cum conuerteret dominus

captiuitatē sion. & hic sermo melior est: & satius hoc pacto vertisset interpres. quod si voluit grecam formā seruare: saltē dixisset in cōuertēdo dñm/captiuitatē sion. nā & hoc pacto grece legitur. εν τω επιστρεψαι κυριον την αιχμαλωσιαν σιων. sed hoc loquēdi schēma (etsi grecis frequens) nō est latinis assuetū. ceterū neq; in alijs locis obseruat interpres/vt id psalmi 4. cū inuocarem. cū clamauero: vbi grece similis orationis contextus habet/εν τω επικαλεισθαι με/εν τω κεκραγεναι με. & inumeris alijs in locis. ¶ Secūda eiusdē primi versus particula facti sumꝰ sicut cōsolati: ex hebræo/facti sumꝰ sicut somniātes. quod designat pios tēpore cōuersionis illius cū illā vite reformationē incoari videbūt: gestire quidē gaudio/sed timere ne & ipsi somniēt/& ne nōvere videāt que fieri incipiūt. vt accidere solet ijs/qui diu versati sunt in malis: si grāde aliqd & preter spem bonū acciderit eis/gestiūt quidē sed timēt sibi somnio illudi/& aliquādiu subdubitāt an plane vigilent. & quid mirū? cum & petrus apostolus duce angelo per platæas hierusalem solutis suis catenis/vltro ei foribus carceris patefactis ducercē: dormire se putabat visumq; videre & somnio illudi. & placeat filio dei qui solus captiuitatē nostram cōuertere potest/tam fœlici tāq; beato & optato reductiōis tēpore nos esse natos. & si totā videre nō dabit: saltē particula tribuat. Qđ & ita futurū suspicanē nonnulli ex tropheis glorioſi principis Emanuelis lusitanie sceptra moderātis/cuius classis nunc ad antipodas & terre hypogium penetrat/nunc permeat ad austrum & brume solsticium transcendit/nunc ad exortus citato cursu vltimos africe nomadas/garamantes/ethiopes/arabes/persas/vbiq; locorum victricj pretēso eleuatoq; Christi vexillo post terga relinquit & tandē ad macrobios peruenit Taprobanitas & Cananoritas/& mille alia nobis sine nominibus loca. sed quid hec alijs inaudita seculis/nunc autem audita/nobis pretēdunt: non ineleganti carmine cecinit qui dixit.

Deus cunctis ex gentibus vnam
Iam facturus: iter pandit. quo iungere possit

Ortus & occasus facili cōmertia nixu. Sed que nam alia cōmertia velit deus: nisi pietatis/& vere agnitionis Christi sui qui saluare venit alias/nulla ꝓfecto alia crediderim. & faciat deus nostra secula: hac sua visitatione fœlicia. ¶ Quinto versu conuertere: rectius conuerte. tum ex hebræo. tum etiā quia conuertor apud nos passiuum nō deponens esse solet. Et in principio hieronymus cum conuerteret dñs captiuitatē sion: dixit conuerteret/nō quasi deponēte vsus cōuerteretur. At dices ergo psalmi sexti/versu quarto legendū est conuerte dñe & cripe animā meā. nam illic quod greci dicunt επιστρεψον/idem habetur vocabulū. Minime legendum erit cōuerte. nam passiue illic tenetur vocabulū quasi dicat tu dñe qui auersus es cōuertaris ad me: qui recessisti/reuertaris ad me. at in huius psalmi quinto versu si passiue capias: nullā eruas intelligentiā. quapropter necessitate legendū est cōuerte. ¶ Septimo versu. mittentes semina sua. ex tralatione romana id mutuamus. nam tralatio nostra habet: portantes semina sua/paulo vicinius ad hebraicā/vbi legimꝰ portans ad seminandum semētem. quasi ante reductionem & cōuersionem ecclesie: pij quidem miseriā seculi sui plorantes/semina habeant pie vite/sed vbi ea seminent non habeant. reductione autem facta: & seminabunt & aceruos messium aggregabunt in horreo dñi sabaoth.

¶Cāticum graduum salomoni. CXXVI.

1 NIsi dominus edificauerit domum: in vanū laborauerunt qui ędificant eam.

2 Nisi dominꝰ custodierit ciuitatem: frustra vigilat qui custodit eam.

3 Vanum est vobis ante lucē surgere/surgere postq̄ sederitis: qui manducatis panem doloris.

4 Cū dederit dilectis suis

¶Cāticum graduum salomoni. CXXVI.

NIsi dominus edificauerit domum: in vanum laborant qui ędificant eam.

Nisi dominꝰ custodierit ciuitatē: in vanū vigilant qui custodiunt eam.

Inuanum est vobis ante lucē surgere/surgite postq̄ sederitis qui manducatis panem doloris.

Cū dederit dilectis suis

¶Cāticum graduum salomoni. CXXVII.

NIsi dominus edificauerit domum: in vanū laborauerunt qui ędificant eam.

Nisi dominꝰ custodierit ciuitatem: frustra vigilat qui custodit eam.

Frustra vobis est de mane consurgere postq̄ sederitis: qui manducatis panem dolorum.

Sic dabit diligentibus se

GALL. ROM. HEB.

ſomnum: ecce hęręditas domini/filij merces fru=ctus ventris.

5 Sicut ſagitte ī manu po=tentis: ita filij excuſſorū.

6 Beatus vir qui implębit dęſideriū ſuū ex ipſis:nō confundētur cū loquētur inimicis ſuis in porta.

ſomnū: hec eſt hęręditas domini/filij merces fructus ventris.

Sicut ſagitte in manu potētis:ita & filij excuſſoꝝ.

Beatus vir qui impleuit dęſideriū ſuū ex ipſis:nō confundētur cū loquētur inimicis ſuis in porta.

ſomnum: ecce hęręditas domini/filij mercis fructꝰ ventris.

Sicut ſagitte ī manu potentis:ita filij iuuentutis.

Beatus vir qui impleuit pharetrā ſuā ex ipſis:nō confundētur:cum loquē tur iimicis ſuis in porta.

TITVLVS. Canticum graduum/ſalomoni. pſalmus/continuata laus. ſpiritus loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Niſi dñs edificauerit domū:in vanum laborauerunt qui edificant eam. nolite putare hanc reductionē/hanc edificationem ſion fieri ab hoibus/quia niſi ille ipſe qui omnibus dominat extruxerit ædem ſuam/eccleſiā ſuam:fruſtra fatigantur qui moliuntur extruere eam. Niſi dñs cuſtodierit ciuitatē:fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. nolite putare poſſe defendi ſion ab hoie/quia niſi dñs ipſe defenderit & ſeruauerit eccleſiam ſuam:curas/vigilias & ſuperintēdentias perdit qui nititur cuſtodire eam. Vanū eſt vobis ante lucē ſurgere/ ſurgite poſtq̄ ſederitis:qui manducatis panē doloris. fruſtra nitimini ante diuinā opem/ante Chriſti dñi viſitationē reſpirare poſtq̄ in captiuitate/in illa miſera tēporis cōditione detenti fueritis:qui afflictione & cōpunctione paſcimini/qui cibum veſtrū ſumitis in lachrimis. Cum dederit dilectis ſuis ſomnū:ecce hereditas dñi/filij merces fructꝰ vētris. poſtq̄ ſerui dñi qui cūtes ibāt & flebāt portantes ſemina ſua/mortalibus rebꝰ functi dormierint:en primū poſſeſſio dñi/filij qui dabūtur eis in mercede/fecūditas vteri eorū. Sicut ſagitte in manu potētis:ita filij excuſſoꝝ. vt tela in dextera validiſſime vibrātis:ſic & acres erūt poſt cōuerſionē ſion filij dilectoꝝ dñi iā dormientiū ſed qui viriliter pro ſuo tēpore dimicauerūt. Beatus vir qui impleuit deſideriū ſuum ex ipſis:non confundētur cum loquētur inimicis ſuis in porta. fœlix & electus homo ille/qui adimpleuerit & fecerit voluntatem ipſorū:non ſuperabuntur cum congredientur in aperto aduerſarios ſuos/in ipſo ingreſſu munitionum eorum.

ADVERTE. Tertio verſu. vanū eſt vobis ante lucem ſurgere ſurgite poſtq̄ ſederitis. hoc ſurgite: ex tralatione romana mutuatū eſt quod etiā habet grece. at gallica habet/vanū eſt vobis ante lucem ſurgere/ſurgere poſtq̄ ſederitis. ſed & illud ſurgite/& ſecundo loco ſurgere ſuperfluum ex hebreo videt vnde habet:fruſtra vobis eſt de mane ſurgere poſtq̄ ſederitis. ¶ Eodē tertio verſu. qui māducatis panē doloris: ex hebræo qui māducatis panē dolorū. ſed Hieronymus in epiſtola ad marcellam cōſentit & probat legendū idolorū & hic poni vocabulū quod & pſalmi 113 verſu 12 ſimulachra/id eſt idola/illic ſcilicet ſimulachra gentium argentum & aurum. quare fieri poteſt vt detracta i primaria littera reliquā particulā ſeruantes/ſolum nunc legāt dolorū: cum legendū ſit ſua ſentētia idolorū. ſi igitur legimꝰ idolorū:ſenſus eſto. fruſtra o gētes nitimini ſurgere ad deū colendū ante ſolis iuſtitie ortū/poſtq̄ iacueritis in ignorātia dei depreſſi qui educamini in fallo dogmate idolorū. idoloꝝ enim cultura nō debuit ex oraculo ante aduentū Chriſti (qui eſt lux vera) deficere: qui ſpiritales tenebras expulit a mētibus hominū. & qui etiā nunc colūt idola (ſunt eni qui colunt) fruſtra ſurgunt ad colendū deū anteq̄ Chriſtus illis oriatur. ¶ Quarto verſu. ecce hereditas dñi/filij merces fructus vētris: ex hebræo ecce hereditas dñi/filij mercis/fructꝰ vētris. vbi mercis genitiuus & fructus rectꝰ intelligit. quaſi ij qui ante conuerſionē & reductionē ſion ad meliorē frugē in luctu & lachrimis comederunt panē ſuum deſiderio melioris vite/ſua & aliorū peccata deplorātes: id mercedis ſue pio deſiderio cōſequuti ſint/vt eorū filij poſt eorū dormitionē & obitum feruētiſſimi & inſupabiles religionis zelatores exiſtāt. ſed ſi legimus merces: fructꝰ genitiuꝰ intelligit: vt ex greco dilucet ο μιστος του καρπου. ¶ Quinto verſu. ita filij excuſſorū: ex hebræo ita filij iuuētutis. quod innuere videt: ita filij nouelle cōuerſionis & reparationis ſion. vt enī apoſtoli in primitiua eccleſia feruidi & ſpiritu calētes/inuicti perſtiterūt: ita primitiui reductionis eccleſie/nullo metu hoſtiū iterriti vbiq; Chriſtū dñm & euangeliū eternū annūciabūt. neq; cōfundent: cū loquent inimicis ſuis in portis eorū. Verū hieronymus in eadē epiſtola que & paulo ante notata eſt: quod dicit excuſſorū/interptari potꝰ cēſet vegetorū/robuſtorū & expeditorū. neq; hilariū hic probat qui excuſſos intelligebat apoſtolos. ſed filij iuuētutis id eſt nouelle reductiōis eccleſie dicant nō ab re filij excuſſorū/ſic dictorū ad ſimilitudinē ſagitte valide excuſſe. illa ſiquidē robuſta & expedita. ita filij eorū qui quaſi ſagitte excuſſi & eubrati ſunt aduerſus hoſtes dñi: ſimiliter

vt sagitte erũt i manu dei/quo aduersarios fidei expugnet & expugnatos/fideles Christo reddãt. ¶ Sexto versu. beatus vir qui impleuit desiderĩu suum ex ipsis:ex hebræo/beatus vir qui iplebit pharetrã suam ex ipsis.quo nichil aliud designari putem/q̃ beatũ & saluũ eum virũ fore/qui corũ doctrina/sermone & oratione munitus fuerit & defensus.nisi per beatũ virũ:intelligere velis Christum dñm.qui pharetrã suam illis impleuit:vt in tẽpore inimicos suos cõfodiat & tales sint quib⁹ aduersarij eius resistere nõ possint.siquidẽ de Christo dño legitur:posuit me vt sagittã electã/& in pharetra sua abscondit me.& ipse quoq; qui eadẽ operatur que pater:electos suos cum vult ponit vt sagittas/& in pharetra sua abscondit.neq; hec indigna fuerit intelligẽtia. ¶ In eodẽ sexto versu & vltimo cõfundẽtur & loquẽtur referũtur ad filios excussorũ/siue(vt Hieronymo placuit)iuuẽtutis.tũ ex greco ου καταισχυνθησονται οταν λαλωσι τοις εχθροις αυτου εν πυλαις nõ confundẽtur cũ loquẽtur inimicis eius in portis:tum ex hebræo/nõ confundent cum loquentur inimicis suis in porta.& in oibus tralationibus ita scriptum reperi/excepta vetusta.solet tamen passim singulariter cantari/nõ confundeť cum loquetur inimicis suis in porta. vt id totum/beatus qui in principio versus positus est respiciat.& ita vetus tralatio habet.

¶Canticum graduum.

CXXVII.

1 Beati oẽs qui timent dominũ:qui ambulant in vijs eius.

2 Labores manuum tuarum quia manducabis: beat⁹ es & bene tibi erit.

3 Vxor tua sicut vitis abũdans: in laterib⁹ domus tue.

4 Filij tui sicut nouelle oliuarũ:in circuitu mẽse tue

5 Ecce sic benedicẽtur homo:qui timet dominum.

6 Benedicat tibi dominus ex sion: & videas bona hierusalem oñibus diębus vite tue.

7 Et videas filios filiorum tuorum: pacẽ sup̃ isrąel.

¶Canticum graduum.

CXXVII.

1 Beati oẽs qui timent dominũ:qui ambulant in vijs eius,

2 Labores fructũ tuorũ mãducabis: beatus es & bene tibi erit.

3 Vxor tua sicut vitis abũ dans : in laterib⁹ domus tue.

4 Filij tui sicut nouelle oliuarũ:in circuitu mẽse tue

5 Ecce sic benedicẽť oĩs homo: qui timet dominum

6 Benedicat te domin⁹ ex sion: & videas quę bona sunt in hierusalem omnibus diębus vite tue,

7 Et videas filios filiorum tuorum:pax sup̃ isrąel.

¶Canticum graduum.

CXXVIII.

1 Beatus oĩs qui timet dominũ:qui ambulat in vijs eius.

2 Laborem manuũ tuarũ cum comẽderis: beat⁹ tu & bene tibi erit.

3 Vxor tua sicut vitis fructifera: in penetralib⁹ domus tue.

4 Filij tui sicut germina olĩuarũ:in circuitu mẽse tue

5 Ecce sic benedicẽť virõ : qui timet dominum.

6 Benedicat tibi dominus ex sion : & videas bona hierusalem oñibus diębus vite tue.

7 Et videas filios filiorum tuorũ:pacẽ super isrąel.

TITVLVS. psalmus graduum. psalmus continuata/laus.vt in precedente:spiritus sanctus.

1 EXPOSITIO CONTINVA, Beati oẽs qui timent dñm:qui ambulãt in vijs eius. beatus vir qui ipleuerit volũtatẽ filiorũ excussorũ/sed insup̃ vniuersi eterna fœlicitate digni estimabunť / qui ha-
2 bent dñi timorẽ sanctũ:qui obseruant mandata & precepta eius. Laborés manuũ tuarũ quia mãducabis:beatus es & bene tibi erit. o tu quicunq; times dñm & ambulas in vijs eius/quia recipies
3 mercedẽ operũ tuorũ:fœlix es/& fœlicitatẽ in futuro cõsequeris. Vxor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tue. beatus quidẽ es/quia delegisti tibi sapientiã sponsam/& ipsa assimilabitur
4 viti fructifere:in parietibus thalami tui. Filij tui sicut nouelle oliuarũ:in circuitu mense tue.quos tibi sapiẽtia tua gñabis filios/assimilabunť nouellis germinatiõib⁹ olearũ:circũdãtes te in passu &
5 fusceptiõe doctrine tue. Ecce sic bñdicẽť homo:q timet dñm.hec est ea bñdictio quã adipiscẽť ho
6 mo:qui habet dñi timorẽ sanctũ, Bñdicat tibi dñs ex sion:& videas bona hierusalẽ oĩb⁹ dieb⁹ vite
7 tue. Et videas filios filiorũ tuorũ : pacẽ sup̃ israel. hec est inquã ea bñdictio/oia tibi ꝓspera faciat de⁹ ex mõte sctõ suo:& admittaris ad spectacula ciuitatis sctẽ oĩ euo imortalitatis tue.& i illa beatitudine ituearis eos quos tibi genueris & quos illi genuerit : sũme pacis tranqllitatẽ i dei visiõe.

ADVERTE. Secũdo versu. labores manuũ tuarũ quia manducabis beatus es / & bene tibi erit: Hieronymus ex hebræo laborẽ manuũ tuarũ cum comederis beatus tu & bene tibi erit. & videt particula cũ potius quadrare q̃ quia. verũ intellige nichil differre: siue dicas cũ comederis/siue cũ comedes. beatitudo enim ab operibus nõ venit sed a deo: qui paruum acceptat & magnũ tribuit. quis enim/si regi porrexeris aquã & dederit tibi prouinciam regendam ob quam beatus dicatur operi tuo tribuat potiusq̃ liberalitati gratieue regie/& certe beatitudo: gratie est nõ meriti/nõ operis/sed bonitatis se vltro spõteq; cõmunicãtis. que si opus requirit: non causam querit sed benẽ ciẽdi seq; propagandi occasionem/que etiam ouem perditam requirit. inultatq; nunc minis nunc blandicijs redire nolentem.

¶ Canticum graduum.

CXXVIII

1 Sepe expugnauerunt me a iuuẽtute mea: dicat nunc israel.

2 Sepe expugnauerũt me a iuuentute mea: etenim non potuerunt michi.

3 Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerũt iniquitatem suam.

4 Dominus iustus concidet ceruices peccatorum/ confundantur & conuertantur retrorsum: omnes qui oderunt sion.

5 Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusq̃ euellatur exaruit.

6 De quo non ipleuit manum suam qui metet: & sinum suum qui manipulos colliget.

7 Et non dixerunt qui preteribãt benedictio domini super vos: benedixim9 vobis in nomie domini.

¶ Canticum graduum.

CXXVIII.

Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea dicat nunc israel/sepe expugnauerunt me a iuuẽtute mea: etenim non potuerunt michi. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitates suas. Dominus iustus concidet ceruices peccatorum/ confundantur & reuerẽantur: omnes qui oderũt sion. Fiant sicut fœnũ ędificiorum: quod priusq̃ euellatur arescit. De quo nõ implębit manum suam qui metet: nec sinum suum qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui preteribãt benedictio domini super vos: benedixim9 vos in nomine domini.

¶ Canticum graduum.

CXXIX.

Sepe expugnauerunt me ab adolescentia mea: dicat nunc israel. Sepe expugnauerũt me ab adolescentia mea: sed non potuerunt michi. Supra ceruicem meam arabãt arantes: prolongauerunt sulcum suum. Dominus iustus concidet laqueos impiorum/ confundantur & reuertantur retrorsum: omnes qui oderunt sion. Fiant sicut fœnum tectorũ: quod statim vt viruerit arescet. De quo nõ implebit manum suam messor: & sinum suum manipulos faciens. De quo nõ dixerũt trãseuntes benedictio domini super vos: benedixim9 vobis in nomie domini.

TITVLVS. canticum graduum. psalmus continuata laus. fidelis populus inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: dicat nunc israel, sepe expugnauerũt me a iuuentute mea: etenim nõ potuerunt michi. dicat nunc populus/tumori dei & spũs contẽplationi intẽtus: sepe bella michi intentarunt spiritus maligni a tempore cõuersionis & inceptionis mee. sepe michi ab ipsa mea inceptione bella michi intentarũt: sed nequaq̃ preualuerunt michi. Supra dorsum meũ fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatẽ suam. supra onus vite quod suscepi ferendũ multa machinati sunt malignãtes: prorogauerũt in longũ tẽtationem suam. Dñs iustus concidet ceruices peccatorũ: cõfundantur & conuertãtur retrorsum oẽs qui oderunt sion. non in virtute mea hos impetus euasi/sed miseratione iusti dei qui conteret ceruicem malignarũ potestatũ: cõteranť & confuse abeant cuncte nequitie/que ita odio flagrãt in po-

5 pulū ſanctū. Hant ſicut fœnū tectorū:quod priuſq̄ euellatur exaruit.aſſimilātur herbe creſcenti in
6 tectis domorū:q̄ pri⁹ arefacta emarcuit q̄ adoleuerit/ſectionisq; tēp⁹ aduenerit/ſic eorū inſult⁹ irri
7 ti cadāt priuſq̄ adoleſcant & ad nocendū perficiātur. De quo non impleuit manū ſuā qui metet:&
finū ſuum qui manipulos colliget. Et nō dixerunt qui preteribāt benedictio dñi ſuper vos: bene-
diximus vobis in noie dñi.ſimiles inquā fiant fœno illi inutili de quo neq; meſſoris man⁹ iplebit:
neq; manipulos colligēris/frugeſq; relecantis ſinus.& cui pretereuntes non benedixerūt dicētes/
benedixim⁹ vobis in noie dñi/benedictionē & ꝓſperitatē optauim⁹ vobis in verbo omnipotentis
dei/ita nulla creatura dei benedicat malignis & noxijs ſpiritualibus nequitijs.

ADVERTE.Primo & ſcō verſu.ſepe expugnauerūt:recti⁹ ex ꝓprietate ſermonis oppugnaue-
rūt.Nā q expugnat vincit.q vero oppugnat:vincere conat/ſed niſi expugnet fruſtrat conat⁹/aut
ſaltē nō potit victoria. verū expugno & oppugno ſepe cōfundunt:vt hic & ſæpe alibi. niſi eni hic
cōfunderet quomodo ſubiūgeret eteni nō potuerūt michi/Nā ſi nō potuerūt/ſi nō ꝑualuerūt:nō
vicerūt.ſi nō vicerūt:cū id quoq; tētarēt/oppugnauerūt ſolū. ¶Q2 in eiſdē verſib⁹ dicim⁹ a iuuē-
tute mea:Hieronym⁹ ab adoleſcētia mea.& ſanctorū virorū ſtat⁹ vite:in tres partes diducit.in tē
pus inceptionis/proficiētie/& perfectionis.incipiētes:agunt.proficiētes:actioni doctrinā addunt.
perfecti:actioni & doctrine contēplationē & altiſſimā in deum theoriam. primi:purgant.ſecundi:
purgati illuminant.tertij:purgati & illuminati perficiūtur ac conſumant.Sed pauci quos ſuperno
numine dignos/tam rara & feruēs euexit ad ethera virtus.& oibus his ſtatibus: laquei ſunt & in-
ſultus dæmonū nō pauci.quos miſericors & iuſtus dñs ſuis ſuppetias ferens: benigniſſime diſſol-
uit.neq; enim auis laqueos ſibi intētatos diſſoluere noſſet:neq; nos nobis intētatos/niſi miſeratio
dei diſſolueret.& ipſe interdū per ſe/qui per ſe ſolus bonus eſt:interdū nobis cooperatorib⁹ id fa-
cit. ¶Tertio verſu.ſupra dorſum meū fabricauerūt peccatores/prolongauerūt iniquitatem ſuam:
Hieronymus ex hebræo ſupra ceruicē meam arabant arantes/ prolongauerūt ſulcū ſuū.ſed quid
ſſlic p dorſum & hic per ceruicē intelligitur niſi ſuſcepte obedientie iugū:vt eni in malis/dura cer
uix perunacia & rebellio eſt/& excuſſio obedientie:ita in bonis/ceruix obedientia eſt.ſuper hanc
igitur obedientiā bonorū/multe ſunt machinationes dæmonū/longi ſulci longiq; tractus tentatio
num.& hec etiā intelligentia bona eſt:& pios erudit cautioreſq; reddit. ¶Q d priuſq̄ euellat exa-
ruit:ex hebreo qd ſtati vt viruerit areſcet.quo deſignat p̄cari inſult⁹ malignos; ſil'es fieri fœno:qd
ſtatim vt oriri occepit arefiet.ſic vt oriri icipiūt male dęmonū ſuggillatiōes cōprimēde/extinguē-
de enecandeq; ſunt. ¶Sexto verſu.ipleuit ſic etiā ex greco επληροσε.recti⁹ ex hebreo iplebit.

¶Canticum graduum.

CXXIX.

1 DE profundis clama-
ui ad te domie: dñe
exaudi vocem meam.
2 Fiāt aures tue intēdētes:
in vocē dępręcatiōis mee
3 Si iiquitates obſeruabis
domine:domine quis ſu-
ſtinębit?
4 Quia apud te ꝓpiciatio
eſt:& propter lęgē tuā
ſuſtinui te domine.
5 Suſtinuit anima mea in
verbū eius: ſpęrauit ani-
ma mea in domino.
6 A cuſtodia matutia vſq;
ad noctem: ſpęret iſraęl
in domino.
7 Quia apud dominū mi-

¶Canticum graduum.

CXXIX.

DE profundis clama-
ui ad te domie; dñe
exaudi orationem meā.
Fiāt aures tue intēdētes:
in orationem ſerui tui.
Si iiqtates obſeruaueris
domine:domine quis ſu-
ſtinębit?
Quia apud te ꝓpiciatio
eſt:& propter lęgē tuam
ſuſtinui te domine.
Suſtinuit anima mea in
verbo eius: ſpęrauit ani-
ma mea in domino.
A vigilia matutina vſq;
ad noctem: ſpęret iſraęl
in domino.
Quia apud dominū mi-

¶Canticum graduum.

CXXX.

DE profundis clama
ui ad te dñe: domie
exaudi vocem meam.
Fiāt aures tue intēdētes:
ad vocē dępcatiōis mee.
Si iiquitates obſeruabis
domine:domine quis ſu-
ſtinebit?
Quia tecum eſt propicia
tio:cum terribilis ſis.
Suſtinui dominum/ſuſti
nuit anima mea: & ver-
bum eius expectaui.
Anima mea ad dñm: a
vigilia matutina vſq; ad
vigiliam matutinam.
Expectet iſraęl dominū/
quia apud dominum mi

GALL.	ROM.	HEB.
ſericordia:et copioſa apd eum redemptio.	ſericordia eſt: & copioſa apud eum redemptio.	ſericordia:et multa apud eum redemptio.
8 Et ipſe redimet iſraęl:ex oibus iniquitatibus eius.	Et ipſe redimet iſraęl:ex oibus iniquitatibus eius.	Et ipſe redimet iſraęl:ex oibus iniquitatib⁹ eius.

TITVLVS. Canticum graduum. pſalmus/cōtinuata oratio. in ſpiritu populus ſanctus inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. De ꝓfundis clamaui ad te dñe:dñe exaudi vocem meā. de intimis ꝑcordijs/de mēte ꝓfunda ad te vociferaui dñe:dñe ſuſcipe precē meā. Fiāt aures tue intēdētes in vocē deprecatiōis mee. de intimis ꝑcordijs ad te clamaui/aperi dñe tue exauditionis auditū:vociferatiōi/ſupplicatiōis mee. Si iniqtates obſeruaueris dñe:dñe qs ſuſtinebit. ſi pctā populi tui reuelueris dñator īmēſe/ſi nō remiſeris:qs poterit ſubſiſtere/qs te poterit iplacatū ꝓferre? Quia apud te ꝓpiciatio eſt:& ꝓpter legē tuam ſuſtinui te dñe. quia tu dñe ꝓpiciabilis/miſericors & pctā relaxās:& quia lex tua id edocet & mōſtrat/ego in te cōfidi. Suſtinuit aīa mea in verbo eius:ſperauit anima mea in dño. confidit ſpūs meus in Chriſto eius:cōfidit ſpūs meus in ſpiritu ſancto cōregnante & coimenſo. A cuſtodia matutina vſq; ad noctē:ſperet iſrael in dño. ab ortu ſuo quo diuina vallatur munitionis prouidentia vſq; ad obitum ſuum: populus fidelis non definat ſperare in deo cōditore & poſſeſſore ſuo. Quia apud dñm miſericordia:& copioſa apud eū redēptio. nō deſinat ſperare/nō diffidat de venia/non de repropiciatione/ quia apud omnidomniamē deum miſeratio eſt:& exuberans apud eum pctōrū dimiſſio. Et ipſe redimet iſrael:ex oib⁹ iniquitatib⁹ eius, & ipſe qui oibus dñatur dimittet populo querenti ſe:omnes iniquitates/& tranſgreſſiones eius.

ADVERTE. Quarto verſu. quia apud te ꝓpiciatio eſt/& ꝓpter legē tuā ſuſtinui te dñe: Hieronymus ex hebræo/quia tecum eſt ꝓpiciatio cū ſis terribilis. Paulus hebrę⁹ magis hoc pacto dicit probat:quia tecū ꝓpiciatio vt ipſe timearis. quo nobis deſignat/quia tecū eſt ꝓpiciatio/nā tu ſolus pctā dimittere potes:ideo timēdus es. quia ſi nō remiſeris:nullus remittere poterit. timendus igitur offendi/ne nō remittas:amādus autē & adorādus/quia tu ſolus bon⁹/ꝓpicius/& miſericors/peccata nō reſeruās. Sexto verſu. a cuſtodia matutina vſq; ad noctē:ex hebreo/a vigilia matutina vſq; ad vigiliā matutinā. hoc intellige:ab igreſſu hui⁹ mūdi/ad ingreſſū alteri⁹ ſemp in deo eſe ſperandū/neq; ſpem miſeratiōis & bonitatis eius vnq̄ eſſe intercipiēdā. quā quidē beatā ſpem ſuā ſanctā miſerationē:nobis indulgere dignet qui ſol⁹ eſt ſupbon⁹ & ſupbñdictus in ſecula amē.

Canticum graduum. CXXX.	Canticum graduum. CXXX.	Cāticum graduū/Dauid. CXXXI.
1 Domine nō eſt exaltatum cor meū:neq; ęlati ſunt oculi mei.	Domine nō eſt exaltatū cor meū: neq; ęlati ſunt oculi mei.	Domine nō eſt exaltatū cor meū: neq; ęlati ſunt oculi mei.
2 Neq; ābulaui i magnis: neq; i mirabilib⁹ ſup me	Neq; ābulaui i magnis: neq; i mirabilib⁹ ſup me	Et nō ābulaui i magnis: & in mirabilib⁹ ſup me.
3 Si non hūiliter ſentiębā: ſed exaltaui animā meā.	Si non hūiliter ſentiębā: ſed exaltaui animā meā.	Si nō ꝓpoſui: & ſilęre fęci animam meam.
4 Sicut ablactatum ſuper matre ſua: ita retributio in anima mea.	Sicut ablactatus ſup matre ſua:ita retribues i animam meam.	Sicut ablactat⁹ a matre ſua: ita ablactętur a me anima mea.
5 Speret iſraęl in dño: ex hoc nūc & vſq; in ſęculū.	Speret iſraęl in dño: ex hoc nūc & vſq; in ſęculū.	Expecta iſraęl dominū: a modo & vſq; in ęternū.

TITVLVS. Canticum graduum/dauid. pſalmus/laus continuata. populus ſanctus inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine nō eſt exaltatū cor meū:neq; elati ſunt oculi mei. domine/in cunctis proſperis & gratijs tuis nō extuli in me animā meam:neq; oculos meos in ſuperbia leuaui. Neq; ambulaui in magnis:neq; in mirabilibus ſup me. neq; magnus videri volui:neq; admirabilis in ijs que ſunt ſupra me et que nō ſunt in mea poteſtate. Si nō humiliter ſentiebam/ſed exaltaui animā meam. Sicut ablactatū eſt ſuper matre ſua:ita retributio in anima mea. o domine/ſi fragilitatem nature mee nō metiebar/ſi nō meditabar me quantū ex me nichil eſſe & poſſe ſed omnia a te/ſi nō id feci:ſed extuli in ſuperbia cogitationē meam. ſicut depellitur puer a lacte

5 ita michi repende & depelle me abs te & a gratia tua reijce. Speret ifrael in dño: ex hoc nunc & vſq; in ſeculum. ſperent & bene fidant in te domine qui in humilitate cordis querũt te agnoſcere: neq; definant ab hoc ſeculo in alterum/nullum quidem habiturum finem in te ſperare.

ADVERTE. Secundo verſu. Neq; ambulaui in magnis: neq; in mirabilib⁹ ſuper me. qui ambulare volunt in magnis & mirabilibus ſuper ſe: vani quidam ſunt & nimia curioſitate decepti: qui poſt deliramenta magica cõſortiaq; dæmonũ inſaniunt. qualis olim Simon magus/Apollonius/Carpocrates. & ante eos Zoroaſter/Oſtanes/Apuſcorus/Zaratus/Marmaridius/Hippocus/Zatmocenides monſtroſa noia: qui huius infamie nota inurũtur oẽs. ¶ Et tẽpeſtate noſtra (quod magis dolẽdum eſt) ſunt qui vſq; adeo mente caligant vt ſe appellare magos aperte audeant/& polliceri cogitatus ſuos alteri (modo nõ ſit penitus rudis & artis ignarus) trãſfundere poſſe/& contra vicarios recipere quãtũcunq; & quãdocũq; libuerit/neq; locorũ interualla id impedire/nullis ſignis/nullis ſermonibus/nullis nunciis/nullis litteris/nutibus aut ſpiritibus illis opus eſſe vt viciſſim mentem aperiant & mentis arcana prorſus alteq; rimẽtur. Ignarus es litterarũ omniũ: ſi te illorũ cõmittis ſtudio/ſemũcia diei id eſt vnius hore ſpaciolũ te latinũ/græcũ hebraicũ chaldæũ & omnis lingue ſcientẽ remittet/niſi illorũ nimis impudẽs & audax/falſa ſit aſſertio. At libentius crediderim: ſi te illorum magiſterio credideris vbi antea oia illa perbelle callueris/ſolius horule interuallũ te omnium illorũ remittet ignarum/ te iuſte feriente diuina vltione que huiuſmodi ſapiẽtes iuxta Eſaie oraculũ conuertit retrorſum/& ſcientiã eorũ ſtultam facit. ¶ Sunt alij qui pactolos & aurea flumina promittunt: emendicantes miſerabiliter aſſem. Promittunt omnẽ ſanitatem: ſub ophthalmiæ & podagræ cruciatibus perſepe gemẽtes. imo ſanitatem polliceri parum illis videtur: niſi inſuper & ſe poſſe imortales homines reddere amota calendi/frigendi/bibendi & comedendi neceſſitate inaniter iactent/ſicq; eos purgare vt ſint omniſcientes & vi propria vbiq; exiſtentes/& hec omnia diſtillationibus quibuſdã ſublimationib⁹ & ſiderũ fœlicitationib⁹ ſe preſtare: & ad cumulum inſanie addunt ſe nouos angelos creare poſſe. & hi omnes ambulant in magnis & in mirabilibus ſup ſe & a deo deiq; gratia exciderũt ablactatiq; ſunt ſicut ablactat⁹ puer a matre ſua. & in illis preſentis pſalmi impletur oraculũ. ¶ Illis pxime adlaborãt genethliaci & qui militia celi tam caſſo ſupputationũ labore ad futurorũ euẽta fatigant q̃ ſuperſtitioſe & miſere illo abutũtur. qui & vero totius nature principe neglecto/cui⁹ ſolius eſt mutare tẽpora & etates & tranſferre regna atq; cõſtituere: quoſdã per vices chronocratoras inducunt quibus dant vniuerſi decurſus tẽporis imperium/ac ſi adhuc ſaturnũ/Iouem/martẽ/ſolem/venerem/mercuriũ & lunam gentilitio ritu colere mus/nunc hunc nunc illum dominũ hore/anni/temporũ vocantes. quaſi illorum ſit pacem/bella/annonam/ſterilitatem/influxum ſalubrem aut peſtilentem/cuiuſq; pro ſuo tempore diſpenſare. Et ne ſemper mentiri cogantur: ad phitomantias ſe plerũq; conuertunt. qui tunc etiam ſua ſacrilegia nomine aſtrologie defendunt. & hi ambulare volũt in magnis & in mirabilibus ſuper ſe/ & a gratia dei ablactati ſunt. ¶ Sed quid de ijs dicendum qui circea adminiſtrant pocula: vt ſtigmata manuum/pedum & lateris appareant ad noua ementiẽda miraculorũ portenta. qui & ſomnifera propinant quo mens venefico ſtupefacta poculo/viſionum illuſionibus facilius ſubiaceat/ & illuſa credat eſſe diuina que re vera ſunt diabolica. non eſt obſcurum videre illos ablactatos & traditos morti & inferno cum quo ferale pepigerunt fœdus. ¶ Sed nõne qui orant/ qui ieiunãt & certas obſeruationes ſcriptas faciunt vt reuelationes patiãtur & conſcij ſint futurorum euentuũ etiam & ij ambulare volunt in magnis & in mirabilibus ſuper ſe? Nimirum ambulare volũt. & ſi que talibus fiunt apparitiones (quia ſunt ablactati ab vbere diuine gratie) illuſiones ſunt. Et pontifices intenti eſſe debent ac vigiles ne aliquid talium accidat: alioqui ad tribunal magni dei euocandi/aliquãdo rationem ſunt reddituri. Vigilare inquã ne magi/venefici/epodi/diuinaculi/oniropõpi/periedri/& quicũq; tales ex dæmonũ ſchola: tãq; fallax herba veneni inter ſalutares herbas inſcant. & eorũ magias/veneficia/ſtœchimãrias/necromantias/exorciſmos/notarias/clauiculas/ſemãphoras/almadelas/paulinas/ſpecula/ſigilla/characteres/imagines/ãnulos/ligaturas/ſortes p pelues/gladios/pſalteria & id gen⁹ (vt martyr Hirene⁹ vocat) periargias vaniſſimaſq; curioſitates vindictis flãmis diligẽtiſſime mandare. ¶ At forte illis parcendũ/& nequaq̃ huic miſerabili turbe inſerẽdi ſunt: qui pdia/poſſeſſiones/terras/diuitiaſq; omnes diffiant in fumũ vt puluerem illum cataratum reperiant quem ſi fundas in mare totum ebulliat aurum/niſi & hanc ſuam cõmẽtationem vere credas impudentiſſimi mendacij fumum. Inferendi profecto ſunt. qui & ſi non corpore (nam huiuſmodi homines ne nuditatem contegant infelix & miſeranda vt plurimum inopia premit) mente tamen ambulant in magnis & in mirabilibus ſuper ſe. chalcimicos autẽ tales appellant metallorũ naturas adulterantes (id enim vocabulũ ſonat) & pro poſſibilibus ſpe pluſq̃

pertinaci impossibilia sectãtes. & si nostro æuo hoc videt incurabile malũ: futuris tamen ab hoc morbo respirandum esse & precãdum est & optandũ. ¶ Tertio versu. si non humiliter senticham sed exaltaui animam meam: Hieronymus ex hebræo/ si non proposui & silere feci animã meam. Paulus hebræus/vbi hieronymus habet si non proposui: ex hebræo legẽdum censet/ si non subieci. & id ad editionem septuaginta/& nostram psalmodiam conspirantius. vult itaq; hunc esse sensum. si non subieci & humiliaui animam meam/ si non sedaui ab huiusmodi vanis cõceptionibus sicut sedari & compesci solet infans ablactatus a matre sua: ita vt feci/retributio fiat in aima mea. & hanc particulam sicut ablactatus super matre sua: reuocat in versum precedẽtem/id est tertiũ non autem in particulam sequentẽ. & vtrobiq; hic & illic: sententia non indigna est. ¶ Quinto versu. speret israel in domino/ex hoc nunc & vsq; in seculum: ex hebræo/expecta israel dominũ a modo & vsq; in eternum. verum sperare/sustinere/expectare: eandem pene retinẽt intelligentiã. quid enim aliud sperare in domino: q̃ certo & sine aliqua ambiguitate retributionem seruitij/& multo etiã seruitutũ meritũq; si quod est/ excedentẽ pstolari ac expectare/& quid mirũ/nam si cuipiã bono seruo domini bonitas & benignitas est explorata: is sine vlla ambiguitate mercedẽ seruitij sui in fine expectat. & hoc est sustinere & sperare. sed mali serui/cũ & ipsi norint dominum suum esse iustum: non sic sperant/non sic sustinent dominum suum. qui tamen prudentiores sunt: agnoscentes dominum suum esse clementem & benignũ/negligentiam suam accusantes precãtur domini veniãq; merent. sed eos tũc & in futurum/bonos seruos esse oportet. alioqui se sic accusare: est domino illudere/& congerere sibi domini sui iram in die tribulationis & vindicte. ita ad deum nos habere oportet: qui solus bonus/benignissimusq; & iustissimus est. qui & nobis tribuat sic sibi seruire: vt nichil nobis sit dulcius q̃ ipsum dominum nostrum cogitare/ q̃ eum sic sustinere/ q̃ in ipso sperare. cui sit honor omnis/cultus omnis & reuerentia cuncte creature. Amen.

¶ Canticum graduum. CXXXI.

1 MEmẽto domine dauid: & omnis mansuetudinis eius.

2 Sicut iurauit domino: votum vouit deo iacob.

3 Si introiero in tabernaculum dom⁹ mee: si ascẽdero in lectum strati mei

4 Si dedero somnum oculis meis: & palpebris meis dormitationem.

5 Et requiem temporibus meis donec inueniam locum domino: tabernaculum deo iacob.

6 Ecce audiuimus eam in ephrata: inuenimus eam in campis silue.

7 Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco vbi stetẽrunt pedes eius.

8 Surge domine in requiẽ

¶ Canticum graduum. CXXXI.

MEmẽto domine dauid: & omnis mansuetudinis eius.

Qui iurauit domino: votum vouit deo iacob.

Si introiero in tabernaculum dom⁹ mee: si ascẽdero in lectũ strati mei.

Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem aut requiem temporib⁹ meis.

Donec inueniam locum domino: tabernaculum deo iacob.

Ecce audiuimus eam in ephrata: inuenim⁹ eam in campis silue.

Introiuimus in tabernaculum eius: adorauimus in loco vbi stetẽrunt pedes eius.

Exurge domie in requiẽ

¶ Canticum graduum. CXXXII.

MEmẽto domine dauid: & omnis afflictionis eius.

Qui iurauit domino: votum vouit deo iacob.

Si intrauero in tabernaculũ dom⁹ mee: si ascẽdero sup̃ lectũ stramis mei.

Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem.

Donec inueniam locum domino: tabernaculum deo iacob.

Ecce audiuimus illum in ephrata: inuenim⁹ illum in regione saltus.

Intrẽmus in tabernaculum eius: adorẽmus scabellum pedum eius.

Surge domine in requi

tuam:tu & arca ſanctifi-
cationis tue.
9 Sacerdotes tui induãtur
iuſtitia:& ſcti tui exultẽt.
10 Propter dauid ſeruũ tu-
um: non auertas faciem
chriſti tui.
11 Iurauit dominus dauid
veritatẽ & nõ fruſtrabit̃
eum:de fructu vẽtris tui
ponã ſuper ſedem tuam.
12 Si cuſtodierint filij tui te-
ſtamẽtũ meũ:& teſtimo-
nia mea hec q̃ docebo eoſ
13 Et filij eorum vſq; in ſe-
culum:ſedebunt ſuper ſe
dem tuam
14 Quoniam elegit domin⁹
ſion: elegit eam in habita
tionem ſibi.
15 Hec requies mea in ſecu
lum ſeculi: hic habitabo
quoniam elegi eam.
16 Viduam eius benedicẽs
benedicam:pauperes ei⁹
ſaturabo panibus.
17 Sacerdotes eius induam
ſalutari:& ſancti eius ex-
ultatione exultabunt.
18 Illuc producã cornu da-
uid:paraui lucernã chri-
ſto meo.
19 Inimicos eius induã con
fuſione:ſup ipſũ autẽ ef-
florebit ſanctificatio mea.

tuam:tu & arca ſanctifi-
cationis tue.
Sacerdotes tui induãt iu
ſtitiã:& ſcti tui exultent.
Propter dauid ſeruũ tu-
um: non auertas faciem
chriſti tui.
Iurauit dñs dauid veritа
tẽ: & non fruſtrabit̃ eũ.
De fructu ventris tui po
nam ſuper ſedẽ tuã/ſi cu-
ſtodierit filij tui teſtamẽ-
tum meũ: & teſtimonia
mea hec q̃ docebo eos.
Et filij eorum vſq; in ſe-
culum ſeculi:ſedebunt ſu
per ſedem meam.
Quoniam elegit domi-
nus ſion:præelegit eã in
habitationem ſibi.
Hec requies mea in ſecu
lum ſeculi: hic habitabo
quoniam præelegi eam.
Viduam eius benedicẽs
benedicam:pauperes ei⁹
ſaturabo panibus.
Sacerdotes eius induam
ſalutare:& ſãcti eius ex-
ultatione exultabunt.
Illic producã cornu Da-
uid:paraui lucernã chri-
ſto meo.
Inimicos eius induã con
fuſione:ſuper ipſũ autem
florebit ſanctificatio mea.

tuam:tu & arca fortitu-
dinis tue.
Sacerdotes tui induãt iu
ſtitiã:& ſãcti tui laudent.
Propter dauid ſeruũ tu-
um:ne auertas faciẽ chri-
ſti tui.
Iurauit dñs dauid veritа
tem:& nõ auertet̃ ab ea.
De fructu ventris tui:po
nam ſuper ſedem tuam.
Si cuſtodierit filij tui pa-
ctum meũ:& teſtificatio-
nẽ meã quã docuero eos
Et filij eorum vſq; i æter
num:ſedebunt ſup thro-
num tuum.
Quia elegit dominus ſi-
on:deſiderauit eam in ha
bitaculum ſibi.
Hec requies mea in ſem-
piternum: hic habitabo
quia deſideraui eam.
Venationem eius bene-
dicens benedicam: pau-
peres ei⁹ ſaturabo pane.
Sacerdotes eius induam
ſalutare:& ſancti eius lau
de laudabũt.
Ibi oriri faciã cornu da-
uid:paraui lucernã chri-
ſto meo.
Inimicos eius induã con
fuſione:ſuper ipſũ autem
florebit diadema ei⁹.

TITVLVS. Canticũ graduũ. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Memẽto dñe dauid:& oĩs mãſuetudinis eius. recordare dñe hym-
2 nidici laudatoriſq; tui dauid:et oĩm q̃ eq̃nimiter & mãſuete tulit/paſſus eſt & operat⁹. Sicut iurauit
dño:votũ vouit deo iacob. memẽto dñe pſaltis & vatis tui qui in ſpiritu iureiurãdo cõteſtatus eſt do-
3 mino:qui in ſpiritu pollicitationẽ pollicit⁹ eſt dño. Si introiero in tabernaculũ dom⁹ mee:ſi aſcẽde-
4 ro in lectũ ſtrati mei. Si dedero ſõnũ oculis meis:& palpebris meis dormitationẽ. Et requiẽ tẽpo-
5 ribus meis donec inueniã locũ dño:tabernaculũ deo iacob. hec mea ꝓteſtatio/hec mea pollicitatio
nõ intrabo i penetralia habitationis mee:nõ aſcẽdã in cubile lecti mei. nõ reclinabo oculos meos in
ſõno:& palpebras meas in dormitatione. neq; vlla erit reqes vite mee/donec locus Meſſie/locus
6 Chriſti domini michi ſit oſtenſus:& oſtenſum habitaculum dei iacob. Esce audiuimus eã in ephra-

ta:inuenimus eam in campis ſilue. ecce ediſſerente ſpiritu/hauſimus locum eius eſſe in bethleem/ ecce diuino afflatu comperimus eum eſſe in planicíebus deſerti. Introibimus in tabernaculũ eius: 7
adorabimus in loco vbi ſteterunt pedes eius. intrabimus in locum ortus eius: venerantes procidemus in ſolum quod preſſerunt ſancte plante eius. Surge domine in requiem tuam: tu & arca ſanctificationis tue. veni domine in habitationem tuam/in hereditatem tuam in quam elegiſti quiescere: tu & quod tibi aſſumpſiſti in carne ſanctificatum templum tuum. Sacerdotes tui induantur iuſtitiam: & ſancti tui exultent. ſacri pontifices tui ornentur æquitate legis tue: & fideles tui ſpirituali leticia exundent. Propter dauid ſeruum tuum: non auertas faciem Chriſti tui. ob precem pſalmiſte/ & ſerui tui dauid: ne differas in longum aduentum meſſie tui/ſalutaris mundi/ regis futuri ſeculi. Iurauit dominus dauid veritatem & non fruſtrabitur eum: de ſpiritu vẽtris tui ponam ſuper ſedem tuam. Iureiurando affirmauit deus vati ſuo dauid in veritate ſua & in verbo ſuo/neq; irritum faciet iuſiurandum ſuum: Chriſtum dominum de ſemine tuo deſcendentem ſtabiliam in regno tuo. Si cuſtodierint filij tui teſtamentum meum: & teſtimonia mea que docebo eos. Et filij eorum: vſq; in ſeculum ſedebunt ſuper ſedem tuam. & non ſolum dabo Chriſtum & Meſſiam regnantem de ſemine tuo: ſed & ſi nati tui legem meam ſeruauerint/& que teſtatus fuero eis per prophetas meos/ & que eos inſtruxero/& filij identidem ſui ſeruauerint/non auferã ab eis regnũ: ſed vſq; in finem regnabit aliquis de ſemine tuo in regno tuo. Quoniam elegit dominus ſion: elegit eam in habitationem ſibi. non quia cuiuſq; tale ſit meritum ſed quia in bona voluntate ſua complacuit deo acceptare eccleſiam Chriſti ſui: complacuit & accepit eam in hereditatem ſibi. Hec requies mea in ſeculum ſeculi: hic habitabo quoniã elegi eam. ab hoc verſu in finẽ verba dei & eius per ſe oraculum. ego dominus requieſcam in perpetuum in ſion/in eccleſia Meſſie mei: in ea permanebo quoniam delegi eam/quoniam ſic placitum fuit michi elargiri ei gratiam meam. Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius ſaturabo panibus. relictam eius multiplici benedictione perfundam: & ſpirituali paupertate in ea gaudentes pane cæli/cæleſti alimonia paſcam. Sacerdotes eius induam ſalutari: & ſancti eius exultatione exultabunt. antiſtites ſion implebo Chriſto meo: & purificati eius multiplici exuberabunt ſpirituali exhilaratione. Illuc producam cornu dauid: paraui lucernam Chriſto meo. in ſion proferam Chriſtum meum: iam aptaui preconem qui parabit viam vncto meo/Meſſie meo. Inimicos eius induam confuſione: ſuper ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea. iudæos & eos qui aduerſabuntur Chriſto meo / æterno percutiam pudore ſempiterno q; opprobrio: ſuper ipſum autem effloreſcet nazareitudo ſua / ſanctitatis plenitudo & eminentia/ & nazareus ſanctuſq; eminenter erit & dicetur.

ADVERTE. Secũdo verſu/ſicut iurauit domino votum vouit deo iacob: ex hebræo/qui iurauit. ſimiliter in tralatione romana qui iurauit. quare potius legendum videtur qui q̃ ſicut. ſed ex codice græco pependit error. quia os cum ſcribitur per o micron relatiuũ eſt & ſignificat qui: cum vero per ω mega ſimilitudinariũ eſt/& denotat ſicut. Itaq; facile factu vt in principio ſecundi verſus interpres noſter o paruum pro o magno acceperit & verterit ſicut/cum conuertendum fuiſſet qui. verum & nunc/multi codices græci habent: ωσ ωμοσε/ſicut iurauit. ¶ Quinto verſu. & requiem temporibus meis donec inueniam locum domino/tabernaculum deo iacob: hec particula/& requiem temporibus meis ex hebræo non habetur/neq; ſatis videtur accommoda. nam quo pacto congruit pollicenti & vouenti ſe non intraturũ in domum ſuam/non aſcenſurum in ſtratum ſuum/non dormiturũ/nõ clauſurũ palpebras ſuas ad dormiendũ priuſq; ſibi pateret & reuelatus & oſtẽſus eſſet loco vbi Chriſtus dominus naſceretur/vbi diuerſaretur/cum id tam e vicino expectet a ſpiritu ſancto ſpectaculum/quo pacto inquã adijceret/non dabo requiem tẽporibus meis/quod non iam aliquid vicinum/ſed remotũ potius ſignificare videtur/ſed forte interpretes id adiecerunt/volentes precedentia interpretari: quaſi propheta id diceret non habiturus ſum requiem in vita mea niſi prius videam vbi Chriſtus dominꝰ naſceť/vbi diuerſabitur. ſed id minime oportere videtur. neq; quod premittitur de ſtrato/de ſomno/de dormitione: apte de morte Dauid iterp̃taretur. quia continuo poſt ſuã iureiurando proteſtationẽ: ſubtũxit locũ vbi Chriſtus dñs naſcereť. nã i Ephrata. Ephrata eſt Bethleem idem ſũt. & vbi diuerſaretur. nã i cãpeſtribꝰ Iudææ: vbi toties & tam frequẽter ſecutes eum turbe/& vbi tot & tanta diuinitatis ſue manifeſtauit opera. ¶ Vndecimo verſu. iurauit dominꝰ dauid veritatẽ & nõ fruſtrabitur eũ/de fructu vẽtris tui ponã ſup ſedẽ tuã: Hieronymꝰ ex hebræo iurauit dñs dauid veritatẽ & non auertetur ab ea. quare nobis dicendum videtur / & non fruſtrabitur eam. ac ſit ſenſus/iurauit dñs veritatẽ ipſi dauid/& implebit eam nulloq; pacto ſinet irritã. hic tamen & illic ſenſus verus eſt. quia neq; fefellit dauid: neq; veritatẽ ſuã irritam fecit. ¶ Sextodecimo verſu. viduã eius bñdicens benedicã/pauperes eius ſaturabo panibꝰ: ex hebræo/venationẽ eiꝰ bñdicens benedicã. ſeptuaginta ſimiliter τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω venationẽ eius

benedicens benedicã. ſed mutata prima littera dictionis θηραρ: factum putat Hieronymus/vt vſus inoleuerit legẽdi χηραρ id eſt viduã. q̃q̃ & nunc in codicibus græcis impreſſis legeri θυραρ id eſt portam: mutata ſecunda littera id eſt η in υ. quod non minore allucinatione factum puto. Symmachus & Aquila vocabulum quod hic hebraice habetur interpretati ſunt βρωματα id eſt cibaria. Paulus hebræus/potius ex hebreo cenſet eſſe legendũ: eſcam viatorũ eius benedicens benedicam. quod de euchariſtie ſacramẽto & celeſti illo pane qui ineffabili quadã ſuperna benedictione de cælo deſcendit ad elargiendã viatoribus æternã vitam: putat intelligendum. quod vero ſubiungitur/ pauperes eius ſaturabo pane vt ex hebræo legitur: illius prime particule quedam explicatio eſt. hoc ſalutari induunt ſacerdotes: qui ipſum ſumunt. hac alimonia exultant ſancti eius. hoc ſacramento requieſcit deus i ſion. hoc eodem habitat nobiſcum vſq; ad cõſumationẽ ſeculi. Quare operepr[illegible] iũ magis puto eſſe legẽdũ vt Paulus hebræus cẽſuit. nã viduã non eſſe legẽdũ Hieronymus etiã fatet erroremq; detegit. venationẽ: non æque quadrat/cogitantibus myſteriũ. cibaria quod ſymmachus & aquila habent etſi appropinquat: ponere tamen eſcã viatorũ nonnichil (vt ſic dixerim) energioſius ſonat. adde & quod id proprie (ceu lingue illius periti volunt) hebraica dictio hic poſita ſignificat. quapropter tã tute q̃ pie nobis verſus in eccleſijs a modo legendus & canendus erit. viaticum eius benedicens benedicam: pauperes eius ſaturabo pane. ¶ Vndeniceſimo verſu. Super ipſum autẽ efflorebit ſanctificatio mea: ex hebræo/ſuper ipſũ autẽ florebit diadema eius. & ſunt qui ita exponunt ſuper ipſũ autẽ eminebit corona ſua. nam et de domino alibi dicitur. gloria & honore coronaſti eũ: et cõſtituiſti eũ ſup opera manuũ tuarũ. ſed Paulus hebræus ex hoc loco trahi vult quod in Matthæo dictũ eſt. qm̃ nazareus vocabit. & hic potius haberi ſuper ipſũ autẽ florebit nazareitudo ſua/ſiue hec ſanctificatio intelligenda ſit/ſiue diadema/ſiue corona/ſiue bractea aurea in fronte ſacerdotis/magno dei nomine inſcripta. neq; in expoſitione ſua: ſacer Hieronymus procul ab hac ſententia diſcedit. fateturq; ſatis hoc loco haberi: quod nazareum ſonat. igitur quia nazareitudo/vocabulum ligue noſtre aptum non eſt: ſanctitudo aut ſanctificatio apte legatur. ſed in fine verſus noſtri: tum ex hebræo tum ex expoſitoribus ſua potius q̃ mea legendum. eſt enim de quo ſermo habetur: per ſe ſanctus/& ceteri per participationem eius. ego inquit ſanctifico meipſum: vt ſint ſanctificati et ipſi in veritate. ipſe diadema ſiue corona glorie. ipſe paternum ineffabile nomen ſubſtantialiter portans. ipſe ſe ipſo nazareus: ceteri vero per eum vt nazarei ſint & nazarei dicantur proprietatem participant ac aſſequuntur.

¶ Canticum graduum. CXXXII.

1 Ecce q̃ bonũ et q̃ iocũdum: habitare fratres in vnum.

2 Sicut vnguentum in capite: qđ deſcendit in barbam/barbam aaron.

3 Quod deſcẽdit in orã veſtimẽti eius: ſicut ros hermon qui deſcẽdit in mõtem ſion.

4 Quoniam illic mandauit dominus benedictionem: et vitam vſq; in ſeculum.

¶ Canticum graduum. CXXXII.

1 Ecce q̃ bonum & q̃ iocũdum: habitare fratres in vnum.

2 Sicut vnguentum in capite: quod deſcẽdit in barbam/barbam aaron.

3 Quod deſcendit in oram veſtimenti eius: ſicut ros hermon qui deſcendit in montem ſion.

4 Quoniam illic mandauit dominus benedictionem: & vitam vſq; in ſeculum.

¶ Canticum graduum. Dauid. CXXXIII.

1 Ecce q̃ bonum et q̃ decorum: habitare fratres vna.

2 Sicut vnguentum optimum in capite: quod deſcendit i barbam/barbã aaron.

3 Quod deſcendit ſup orã veſtimentorum eius.

4 Sicut ros hermõ: q deſcẽdit ſuper montana ſion.

5 Quoniam ibi mandauit dominus benedictionem: & vitam vſq; i æternum.

TITVLVS. Canticũ graduũ Dauid. Pſalmus de Chriſto dño. Propheta in ſpiritu loquitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Ecce q̃ bonũ et q̃ iocundũ: habitare fratres in vnũ. en quantũ boni/ en quantũ delectabilis et decori: q̃ filij Meſſie/ regenerati eccleſie cõgregent ſimul/et in fidei vni-

tate vocentur/simul habitent & sit omnibus anima vna et cor vnū. Sicut vnguentū in capite: qui descendit in barbā/barbā aaron. Quod descēdit in orā vestimēti eius: sicut ros hermon qui descendit in montē sion. bonū/iocundū & suaue filios eccleſie cōsentire in vnū vt odorū & suaue chrisma vnctici sūmi sacerdotis aaron superfusum: & p ora eius stillās. qđ per vestimentorū ei⁹ fimbrias simile bonū & iocundū vt gratia a synagoga derivata in eccleſiā sion. Quoniā illic mandauit dñs benedictionem: et vitā vsq; i seculū. quid mirū si tam bonū/tam suaue & iocūdū est habitare filios Messie & eccleſie in vnū magis q̄ vnguentū aaron/magis q̄ benedictio synagoge: quia dñator æternus manet in sion Christū suū/vnctionē/sanctificationē: et imortalitatē vsq; in sempiternum.

ADVERTE. Secūdo versu. sicut vnguentū in capite quod descēdit in barbā/barbā aaron, vnguentū illud Christū prefigurabat: a quo benedictio & sanctificatio expectabat. ¶ Et sequēti versu/rorem celestem & desuper aduenientē gratiā significat. qua synagoga in expectatione Messie/sancti filium vegetabat ac viuebat. sed eccleſiā Christus dñs multo amplius benedixit & sanctificauit: q̄ vnguentū illud veteris legis/aaron & synagoge sacerdotes. multo vberiorē viuificantē gratiā contulit: q̄ nos de gratie sue/veteri olim elargitus synagoge. iccirco in fine psalmi cōcludit spiritus. quia illic mandauit dñs benedictionē: nō vnguentū/non vmbrā/non symbolū. et vitā vsq; in seculū: non rorem cito euanescentē & emarcidū. ¶ Tertio versu. sicut ros hermon qui descendit in montē sion: ex hebreo sicut ros hermon qui descēdit sup mōtana sion. siue montē siue mōtana dixeris: idē valeat. mons dicitur ob stabilē fidei vnitatē/& ob omniū regenitorū filiorū Christi cōmunionē: qui ob eā causā fratres dicunt/non carnali sed spirituali genitura/in fidei vnitate cōspirātes. quos & hic spiritus/& Paulus apostolus/& priuatiua eccleſia passim fratres appellabat. quorū tā bona/tā suauis tā decora et iocūda in pricipio huius psalmi pdicat sācta vnio et societas. attēde tamē eos qui carnalē generationem sequūtur/fratres dici non posse (illa eni separat et diuidit) sed qui spiritualē longe ante ponit non amplius prime memores/non amplius secundū primā viuere volētes/sed dūtaxat penes sectandam. hec eni copulat et counit: et in oībus vnū conflat amorē. et illa (vt dictū est) separat et diuidit et insuper odiū pro amore dispensat. hec viuificat/illa mortificat. hec sursū agit/illa deorsū trahit et volutat. hac nō viuas: nisi illa mortu⁹ fueris. illa carnis opa amat: hec refugit. hec spiritu⁹/illa cum hec ãgelis copulata: illa principi tenebrarū. hec pacis: illa belli amica. hui⁹ in vnū societas bona/sancta et supra modum decora et iocunda: illius noxia/molesta/plurimū difformis et miserabiliter nocens & anxia. de hac in actis apostolorū dicit: multitudinis autem credentiū erat cor vnum et anima vna. nec quisq̄/eorū q̄ possidebat. aliquid suū esse dicebat. sed erant illis omnia cōmunia. deus igitur det nobis generationē nostrā qua nos fratres omnes effecit et ex mortuis vocauit in vitam agnoscere: et participes benedictionis et vite/quam illis mandauit effici. cui domino/ cui patri/cui regenerationis authori: sit æternus honor sine fine. Amen.

¶ Canticum graduum.

CXXXIII.

1 Ecce nunc benedicite dominum: omnes serui domini.

2 Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri.

3 In noctib⁹ extollite manus vestras in sancta: & benedicite dominum.

4 Benedicat te domin⁹ ex sion: qui fecit cælū & terram.

¶ Canticum graduum.

CXXXIII.

Ecce nunc benedicite dominum: omnes serui domini.

Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri.

In noctib⁹ extollite manus vestras in sancta: et benedicite dominum.

Benedicat te domin⁹ ex sion: qui fecit cælū & terram.

¶ Canticū graduū Dauid. CXXXIIII.

Ecce benedicite domino: omnes serui domini.

Qui statis in domo domini: in noctibus.

Leuate man⁹ vestras ad sanctū: et benedicite domino.

Benedicat te domin⁹ ex sion: factor cæli & terræ.

TITVLVS. Canticum graduum Dauid. Psalmus/continuata laus. Propheta in spiritu loquitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Ecce nūc benedicite dominū: omnes serui dñi. ecce nūc in eccleſia Messie laudate/ exaltate et magnificate deū: vniuersi redempti eius. Qui statis i domo dñi: in atriis domus dei nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta: et benedicite dñm. Sacerdotes pō

tifices & ministri: qui addicti estis seruitio sanctuarij. & excubatis in locis sanctis eleuate manus ve-
4 stras ad Christū sactificatorē nostrū: & glorificate/exaltate & magnificate dominū. B ñdicat te dñs
ex sion: qui fecit cælū & terrā. O populē sancte/populē electe sanctificationē suā & benedictionis &
gratie sue munus super te effundat: qui dominatur omnibus/qui cuncta cōdidit cælestem pariter &
terrenam substantiam/imaterialem materialemq; naturam.

ADVERTE. Tertio versu. id in noctibus in versum precedentē ex hebræo reuocandū (quod & no-
tat Paulus hebræus) vt intelligētia sit. qui statis in noctibus in atrijs dñi. quare post noctibus distin-
ctio est facienda: ne intelligamus extollite in noctibus manus vestras in sancta. ita etiā ab antiquo
ritus ecclesie institutū: non in noctibus/sed orta iam luce sacerdotes manus suas ad sanctū dñi ele-
uare/hoc est ad sacramentū corporis & sanguinis ei⁹: quod est sanctū sanctorum. Id tamen aduerte
vbi hoc tertio versu habemus/extollite manus vestras in sancta: ex hebræo haberi/leuate manus ve-
stras ad sanctum. quo ꝓculdubio Christū dñm intelligimus: qui est sanctus dñi/& qui in sion manet
in eo sacramento quod & vocatur & solū est sanctū sanctorū. ad quod solum omnes serui dñi et sa-
cre rei ministri attollere manus iubentur/omnesq; animi intendere affectus. verū si in sācta dicim⁹:
hoc duplicē sacrosācti sacrificij speciē nobis insinuabit. nā & ad hostiā dñici corporis/& æque ad bñ-
dictionis calicē sanguinēq; dñi man⁹ attollim⁹/attollereq; iubemur. hec eni sācta & omni veneratio-
nis cultu adorāda: neq; ad aliā q̄ ad superimmensā & suptremēdā diuinā verbi hypostasin ptinētia.

CHALELV IA. CXXXIIII.

1 LAudate nomen dñi:
laudate serui dñm.
2 Qui statis in domo dñi:
in atrijs dom⁹ dei nostri.
3 Laudate dominū q̄a bo-
nus dñs: psallite nomini
eius quoniam suaue.
4 Quoniam iacob ęlęgit si
bi dominus: israęl in pos-
sessionem sibi.
5 Quia ego cognoui q̄ ma
gnus est dominus: & de⁹
noster præ omnib⁹ dijs.
6 Omnia quecunq; volu-
it dominus fęcit in cælo
& in terra: in mari & in
omnibus abyssis.
7 Educēs nubes ab extre-
mo terre: fulgura in plu-
uiā fęcit.
8 Qui ꝓducit vētos de the
sauris suis/q̄ percussit pri
mogenita ægypti: ab ho-
mine vsq; ad pecus.
9 Et misit signa & prodi-
gia in medio tui ægypte:
in pharaonem & in om-

CHALELV IA. CXXXIIII.

LAudate nomen dñi:
laudate serui dñm.
Qui statis in domo dñi:
in atrijs domus dei nrī.
Laudate dñm qm̄ beni-
gnus est dñs: psallite no-
mini eius qm̄ suauis est.
Quoniā iacob ęlęgit sibi
dominus: israęl in posses-
sionem sibi.
Quia ego cognoui q̄ ma
gnus est dominus: & de-
us nr̄ præ omnibus dijs.
Omnia quecunq; voluit
dominus fęcit in cælo &
in terra: in mari & i abys-
sis.
Et educens nubes ab ex-
tremo terre: fulgura i plu
uiam fęcit.
Qui ꝓducit vētos de the
sauris suis/qui ꝓcussit pri
mogenita ægypti: ab ho-
mine vsq; ad pecus.
Misit signa & ꝓdigia in
medio tui ægypte: i pha-
raonem & in omnes ser-

CHALELV IA. CXXXV.

LAudate nomen dñi:
laudate serui dñm.
Qui statis in domo dñi:
in atrijs domus dei nrī.
Laudate dñm quoniam
bonus dominus: cantate
nomini eius qm̄ decens.
Quoniam iacob ęlęgit si
bi dominus: israęl in pe-
culium suū.
Quia ego scio q̄ magn⁹
dominus: et domin⁹ no-
ster præ omnib⁹ dijs.
Omnia que voluit domi
nus fęcit in cælo et in ter-
ra: in mari et in omnibus
abyssis.
Leuans nubes de summi
tatib⁹ terre: fulgura i plu-
uiā fęcit.
Educens ventos de the-
sauris suis/qui ꝓcussit pri
mitiua ægypti: ab homi-
ne vsq; ad pecus.
Emisit signa et portenta
in medio tui ægypte: in
pharao et in cunctos ser-

GALL.	ROM.	HEB.
nes ſeruos eius.	uos eius.	uos ſuos.
10 Qui ꝑcuſſit gentes multas: & occidit rẽges fortes Seon rẽgem amorræorũ & og rẽgẽ baſan: & omnia regna chanaan.	Qui percuſſit gẽtes multas: et occidit rẽges fortes Seon rẽgem amorræorũ & og rẽgem baſan: & oĩa regna chanaan occidit.	Qui percuſſit gẽtes multas: et occidit rẽges fortes Seon rẽgem amorræorũ & og rẽgem baſan: & oĩa regna chanaan.
11 Et dedit terram eorum hẽrẽditatem: hẽrẽditatẽ iſrael populo ſuo.	Et dedit terram eorũ hẽrẽditatem: hẽrẽditatẽ iſrael populo ſuo.	Et dedit terram eorũ hẽrẽditatem: hẽrẽditatem iſrael populo ſuo.
12 Domine nomen tuum in æternũ: domine memoriale tuum in generationem & generationẽ.	Domine nomẽ tuum in æternũ: domine memoriale tuum in ſẽculum ſẽculi.	Domine nomẽ tuum in æternum: domine memoriale tuum in generatione & generatione.
13 Quia iudicabit dominꝰ populum ſuum: & in ſeruis ſuis dẽprecabitur.	Quia iudicabit dominus populum ſuum: & in ſeruis ſuis cõſolabitur.	Quia iudicabit dñs populũ ſuũ: & in ſeruos ſuos erit placabilis.
14 Simulacra gẽtium argẽtum & aurum: opera manuum hominum.	Simulacra gentium argentum & aurum: opera manuum hominum.	Idola gentium argentũ et aurum: opera manuũ hominum.
15 Os habent & non loquẽtur: oculos habent & nõ vidẽbũt.	Os habent & non loquẽtur: oculos habent & nõ vidẽbũt.	Os habent et non loquẽtur: oculos habent et nõ vidẽbunt.
16 Aures habent & non audient:	Aures habent & nõ audient: nares habent et nõ odorabunt. Manus habẽt & nõ palpabunt: pedes habent & non ambulabunt. Non clamabunt in gutture ſuo: neq; enĩ eſt ſpiritus in ore ipſorum.	Aures habent et nõ audient: ſed nec eſt ſpiritus in ore eorum.
17 Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui cõfidunt in eis.	Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui cõfidunt in eis.	Similes illis fiant qui faciunt ea: & oĩs qui confidit in eis.
18 Domus iſrael benedicite domino: domꝰ aaron benedicite domino.	Domus iſrael benedicite dominũ: domꝰ aaron benedicite dominũ.	Domus iſrael benedicite domino: domus aaron benedicite domino.
19 Domus leui benedicite domino: qui timẽtis dominum benedicite dño.	Domus leui benedicite dñm: qui timẽtis dñm benedicite dominum.	Domus leui benedicite domino: timẽtes dñm benedicite domino.
20 Benedictus dñs ex ſion: qui habitat in hieruſalẽ.	Benedictus dñs ex ſion: qui habitat in hieruſalẽ.	Benedictus dñs ex ſion: qui habitat in hieruſalẽ.

TITVLVS.HALELV IA.Pſalmus/diuina laus ſup confeſſione beneficiorũ dei.Inducitur eccleſia laudans deum ex beneficiis olim ſynagoge impenſis.

EXPOSITIO CONTINVA. Laudate nomen dñi:laudate ſerui dñm. Qui ſtatis i domo domi-
2 ni:in atrijs domus dei noſtri.idẽ ſenſus:vt precedẽtis pſalmi duorũ primorũ verſuũ. Laudate do-
3 minũ quoniã bonus:pſallite nomini eius quoniã ſuaue.date laudẽ dño cõtẽplatione bonitatis eius:
4 date laudẽ verbo eius contẽplantes ſuauitatẽ eius. Quoniã iacob elegit ſibi dñs:iſrael in poſſeſſio-
nem ſibi.laudate dñm & date laudẽ nomini eius/quia domitores viciorũ aſciuit ſibi dominus:& que
5 rentes eum agnoſcere/hereditati ſue aſcripſit. Quia ego cognoui q̃ magn⁹ eſt dñs: & deus noſter
pre omnibus dijs.laudate dominũ ob magnitudinẽ eius/quia me minime fugit q̃ incomprehenſibi
6 lis ſit & immenſus: & dominatur noſtri pluſq̃ vniuerſi ſpiritus participes diuinitatis eius. Omnia
quecunq; voluit fecit in cælo & in terra:in mari & in oĩbus abyſſis.laudate dñm deũ noſtrũ ob omni-
potentiã eius/quia quecũq; illi placuere in effectũ deduxit in cæleſtibus/in terreſtribus:liquidiſq; &
7 inferis. Educens nubes ab extremo terre:fulgura in pluuiã fecit.qui eleuat nebularũ halitus ab vl-
timis finibus orbis:qui cum vult repentino nimioq; fulgore mortaliũ oculos ebetat & perſtringit/&
8 cum vult fulminibus eliſas nubes in imbrẽ cõuertit. Qui producit vẽtos de theſauris ſuis:qui percuſ
ſit primogenita ægypti ab homine vſq; ad pecus.qui validos ſpirituũ flatus de ſecretis & mortalib⁹
ignotis profert locis:qui partus primitias vna nocte internitioni dedit in terra ægypti/a primoge-
9 nitis hoim vſq; ad primogenita iumentorũ & pecudũ. Et miſit ſigna & prodigia in medio tui ægy-
pte:in pharaonẽ & in omnes ſeruos eius.hoc & ſequentia facile intelligis ſi a ſeptimo capite Exo-
di in caput tertiũdecimum ſacram hiſtoriam legis.

ADVERTE.Tertio verſu.laudate dñm quoniã bonus dñs:pſallite nomini eius quoniã ſuaue.rectius hic ſuaue neutrũ:q̃ in tralatione romana ſuauis.& ex hebræo vbi habeť decens & græco vbi eius loco habetur καλον.quod epithetũ nominis eſt & neutrũ:non dñi.verũ interpres rectius vertiſſet decorũ/aut(vt Hieronymus habet) decens q̃ ſuaue.non tamẽ negauerim:nomen dñi pulchrum & decens & etiã ſuaue eſſe. ¶ Septimo verſu.educẽs nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiã fecit. clarius exprimiť ex hebræo/leuans nubes de ſũmitatibus terre. ¶ Tertiodecimo verſu. & in ſeruis ſuis deprecabitur:ex hebręo/et in ſeruos ſuos erit placabilis.quo deſignatur deus orationibus ſeruorum ſuorũ deprecabilis/exorabilis/placabilis ac propiciabilis.quod autẽ in officio romano inter paſcha & pentecoſten canitur/& in ſeruis ſuis conſolabitur dñs:illud ex tralatione romana mutuatũ eſt. ¶ A ſexto decimo verſu i decimũ ſeptimũ:tralatio romana plura cõtinet q̃ noſtra & hebraica que & in pſalmo 113 continentur/vt intueri volenti conſpicuũ eſt. Expoſitio Hieronymi huius pſalmi continet tropologiam.quã qui ex pſalmi hiſtoria ſcire volet:ad eam legendã ſe cõuertat.

¶HALELV IA. CXXXV.

1 COnfitęmini domio quoniã bonus: qm̃ i æternũ miſericordia ei⁹
2 Confitęmini deo deorũ: quoniam in æternum mi ſericordia eius.
3 Cõfitęmini domino dominorum:quoniã.
4 Qui facit mirabilia magna ſolus:quoniam.
5 Qui fęcit cælos in intellectu:quoniam.
6 Qui firmauit terram ſuper aquas:quoniam.
7 Qui fęcit luminaria magna:quoniam.

¶HALELV IA. CXXXV.

COnfitęmini dño qm̃ bonus:qm̃ in ſęculũ miſericordia eius.
Confitęmini deo deorũ: quoniam in ſęculum miſericordia eius.
Cõfitęmini domino dominorum:quoniam.
Qui facit mirabilia magna ſolus:quoniam.
Qui fęcit cælos in intellectu:quoniã.
Qui fundauit terram ſuper aquas:quoniam.
Qui fęcit luminaria magna ſolus:quoniam.

¶HALELV IA. CXXXVI.

COnfitęmini dño qm̃ bonus:qm̃ in æternũ miſericordia eius.
Confitęmini deo deorũ: quoniam in æternum miſericordia eius.
Cõfitęmini domino dominorũ:quoniam.
Qui fęcit mirabilia magna ſolus:quoniã.
Qui fęcit cælos in ſapientia:quoniam.
Qui firmauit terram ſuper aquas:quoniã.
Qui fęcit luminaria magna:quoniã.

	GALL.	ROM.	HEB.
8	Solem in potestatē diēi: quoniam.	Solem in potestate diēi: quoniam.	Solem in potestatē diēi quoniam.
9	Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniam.	Lunam & stellas in potestate noctis: quoniā.	Lunā & stellas i potestatem noctis: quoniam.
10	Qui percussit ægyptū cum primogenitis eorū: qm̄.	Qui percussit ægyptū cum primitiuis eorū: quoniā.	Qui percussit ægyptū cum primitiuis eius: quoniā.
11	Qui eduxit israēl de medio eorum: quoniam.	Et eduxit israēl de medio eius: quoniam.	Et eduxit israēl de medio eorum: quoniam.
12	In manu potenti & brachio excelso: quoniā.	In manu forti et brachio excelso: quoniam.	In manu valida & i brachio extento: quoniam.
13	Qui diuisit mare rubrū in diuisiones: quoniā.	Qui diuisit mare rubrū in diuisiones: quoniam.	Qui diuisit mare rubrū in diuisiones: quoniam.
14	Et eduxit israēl per medium eius: quoniam.	Et eduxit israēl per medium eius: quoniam.	Et eduxit israēli medio eius: quoniam.
15	Et excussit pharaonem & virtutem eius in mari rubro: quoniam.	Et excussit pharaonem & exercitum eius in mare rubrum: quoniam.	Et conuoluit pharao & exercitum eius i mari rubro: quoniam.
16	Qui traduxit populum suū per dēsertū: quoniā.	Qui transduxit populū suū per dēsertū: quoniā.	Qui duxit populum suū per desertum: quoniam.
		Qui ēduxit aquā de petra rupis: quoniam.	
17	Qui percussit rēges magnos: quoniam.	Qui percussit rēges magnos: quoniam.	Qui percussit reges magnos: quoniā.
18	Et occidit rēges fortes: quoniam.	Et occidit rēges mirabiles: quoniam.	Et occidit rēges magnifi cos: quoniam.
19	Seon rēgem amorræorum: quoniam.	Seon rēgem amorræorum: quoniam.	Seon rēgem amorræorum: quoniam.
20	Et og rēgem basan: qm̄.	Et og rēgem basan: qm̄.	Et og rēgē basā: quoniā.
21	Et dedit terram eorū hērēditatem: quoniam.	Et dedit terram eorū hērēditatem: quoniam.	Et dedit terram eorū hērēditatem: quoniam.
22	Hērēditatem israēl seruo suo: quoniam.	Hērēditatē israēl seruo suo: quoniā.	Hērēditatem israēl seruo suo: quoniam.
23	Quia in humilitate nostra memor fuit nr̄i: qm̄.	Quia in humilitate nr̄a memor fuit nr̄i dn̄s: qm̄.	Quia in humilitate nr̄a memor fuit nr̄i: quoniā.
24	Et redēmit nos ab inimicis nostris: quoniam.	Et redēmit nos de manu īimicorū nr̄orū: quoniā.	Et redēmit nos de hostibus nostris: quoniā.
25	Qui dat escam omni carni: quoniam.	Qui dat escā omni carni: quoniam.	Qui dat panē omni carni: quoniam.
26	Cōfitēmini deo cæli: qm̄	Cōfitēmini deo cæli: qm̄	Confitemini deo cæli:
27	Cōfitēmini dn̄o dn̄orū: qm̄ in æternū mia eius.	Cōfitēmini dn̄o dn̄orū qm̄ bon9: quoniā.	quoniam in æternū misericordia eius.

TITVLVS. HALELV IA. Psalmus laus synagoge. Propheta inducit synagogam. Psalmus sanctus ex sacra Geneseos & Exodi cognitus historia. ¶ EPOS psalmi.

1 Dicite q̄ bonꝰ est dñs/miserator in æuū.
2 Qꝛ deꝰ ipe deū est:qm̄ miserator i æuū.
3 Dñorū est dñs:qm̄ miserator in æuū.
4 Mira operans solus:qm̄ miserator in æuū.
5 Cælos mēte ędens:qm̄ miserator in æuū.
6 Terrā in aquis firmās:qm̄ miserator in æuū.
7 Lumina magna creās:qm̄ miserator in æuū.
8 Sole diem illustrās:qm̄ miserator in æuum.
9 Luna & stellis noctē:q̄ miserator in æuū.
10 Qui varijs regna afflixit Mesræica plagis
Primitiasq; vteri. Quoniam.
11 Qui dura israelem fæuaq; tyrannide soluit
Dę medio illorum. Quoniam.
12 Non ope mortali/verum virtute potenti
Dęsuper illapsa. Quoniam.
13 Qui mare diuellēs dare iter latꝰ inter vtrūq;
Iussit Erythræum. Quoniam.
14 Per cuius medium ficca dęduxit aręna
Gaudentem israelem. Quoniam.
15 At Pharao totūq; eius cōuoluitur agmen
Illo eodemq; mari. Quoniam.
16 Qui populū assidua rexit per inhospita cura
Auia dęserti. Quoniam.
17 Qui ręgęs qua Iordanis præterfluit amnis
Percussit magnos. Quoniam.
18 Et qui ter dęnos Iosua bellante tyrannos
Occidit fortęs. Quoniam.
19 Gentis amorrhææ ręgem Sęona peręmit
Regnatorem amplum. Quoniam.
20 Ogq; gigantæa quem tradunt stirpe creatum
Tum ręgem Basan. Quoniam.
21 Tot ręgum terras/tot & arua feracia ręgum
Tradidit in sortem. Quoniam.
22 Tradidit Israęli famulo/quo seruiat ipsi
Mente animoq; pio. Quoniam.
23 Non merito nostro/sed q̄ pietate paterna
Aspexit miseros. Quoniam.
24 Et nos crudęli miseratus ab hoste redęmit
Eripuitq; malis. Quoniam.
25 Ille quidem est/escam carni qui ꝓuidet omni
Datq; cibum vitæ. Quoniam.
26 Confiteamur ei sitq; hęc confessio nostra
Tu deus es cæli. Quoniam.
27 Dñorum es dñs. Quoniā miserator in æuum.

ADVERTE. Quarto versu. qui fecit celos in itellectu: ex hebręo/qui fecit celos in sapiētia. apertiorē de eterna sapiētia in qua cōdita sunt oia hoc habet intelligentiā. In tralatione romana post quartū decimū versum ponitur hic versus: qui eduxit aquā de petra rupis: qm̄ in eternū misericordia eius. qui neq; in nostra tralatione/neq; in hebraica/neq; in greco ex septuaginta habetur. Vltimo versu. confitemini domino dominorū/quoniam in eternum misericordia eius: ex hebræo confitemini deo celi. qui huius psalmi tropologiam querunt: etiam Hieronymum legant.

Hieremie. CXXXVI.

1 SVper flumia babylonis illic sędimꝰ et flęuimꝰ: cū recordaręmur siō.
2 In salicibꝰ in medio eiꝰ: suspēdimus organa nra.
3 Quia illic iterrogauęrūt nos q̄ captiuos duxęrūt nos: verba cantionum.
4 Et qui abduxęrunt nos: hymnum cantate nobis de canticis sion.
5 Quomodo cātabimꝰ cāticū dñi: in terra aliena?
6 Si oblitus fuero tui hierusalem: obliuioni detur dextera mea.
7 Adhereat ligua mea faucibus meis: si non meminero tui.

Psalmus Dauid. CXXXVI.

SVp flumia babylōis illic sędimꝰ et flęuimꝰ: dū recordaręmur tui siō.
In salicibꝰ in medio eiꝰ: suspēdimus organa nra.
Quia illic iterrogauęrūt nos q̄ captiuos duxęrūt nos: verba cantionum: & qui abduxęrunt nos.
Hymnum cātate nobis de cāticis sion: quomodo cantabimus cāticum dōmini in terra aliena?
Si oblitus fuero tui hierusalem/obliuiscatur me dextera mea/adhęreat ligua mea faucibus meis: si non meminero tui.

CXXXVII.

SVp flumia babylōis sibi sędimꝰ & flęuimꝰ: cum recordaręmur sion.
Sup salices in medio eiꝰ: suspēdimꝰ citharas nras.
Qm̄ ibi interrogauęrūt nos q̄ captiuos duxęrūt nos: verba carminis.
Et qui affligębant nos: lęti canite nobis de canticis sion.
Quomodo cātabimꝰ cāticū dñi: in terra aliena?
Si oblitus fuero tui hierusalem: in obliuione sit dextera mea.
Adhęreat ligua mea gutturi meo: si non recordatus fuero tui.

8 Si non ꝓpoſuero hirl'm: in principio lętitie mee.
9 Memor eſto dñe filiorū edom: in diem hieruſalē.
10 Qui dicūt exinanite/exinanite: vſq; ad fundamētum in ea.
11 Filia babylonis miſera/beatus qui retribuet tibi retributionē tuam: quā retribuiſti nobis.
12 Beatus qui tenebit & allidet: paruulos tuos ad petram.

Si non p̄poſuero hirl'm: in principio lętitie mee.
Memento dñe filiorum edom: in die hieruſalem.
Qui dicūt exinanite/exinanite: quouſq; ad fundamentum in ea.
Filia babylonis miſera/beatus qui retribuet tibi retributionē tuam: quā tu retribuiſti nobis.
Beatus qui tenebit & allidet: paruulos tuos ad petram.

Si non p̄poſuero hirl'm: in principio lętitie mee.
Memento dñe filiorum edom: in die hieruſalem.
Dicētium euacuate/euacuate: vſq; ad fūdamētū eius.
Filia babylonis vaſtata/beatus qui retribuet tibi viciſſitudinē tuam: quā tu retribuiſti nobis.
Beatus qui tenebit & allidet: paruulos tuos ad petram.

TITVLVS. nullus. pſalmus/luctuoſus ſynagoge cātus de captiuitate babylonica facta ſub nabugodonoſor. populus hebraicus inducitur. quarti regū caput vltimum legatur. EPOS pſalmi.

1 PLębs hebræa ſup Babylōis flumia magnæ
Flēs mēorata Sion/aio meſtiſſima ſędit.
2 Inq; vrbis medio trūcis ſuſpēſa ſalignis
Eſt cithara/& laudare deum quocūq; ſolebant.
3 Carmina q; peterent illos in dura trahentes
Exilia/vllā Sion ſi vobis carmina dicunt
4 Vos nobis ex his canite auſcultantibus hymnū.
5 Cui lachrimis rorans plębs/qui cātabimus inqt
Quod ſolum dñi eſt alienа carmen in ora?
6 Hieruſalem ſi forte canens oblita tui ſim
Sic deus auxilio me obliuiſcatur adempto
7 Hereat & lingua(ablato ſermone)palato.
8 Si memor ipſa tui haud fuero/ſi prima voluptas
Hieruſalem michi non fueris primūq; leuamen.
9 Gentis Edumææ vindex imenſe memento
Quo fuerint aio Solymæ dū ęverſio facta eſt
10 Perdite dū clamāt penituſq; abſcindite ad ima.
11 Filia non aliud Babylonis ſit tibi carmen:
Digna feras factis/vaſteris/& ille beatus
Qui tibi quę nobis inflixeris æqua rependet.
12 Quiq; manu arripiēs tua pignora parua beatus
Dum ualido ad firmam allidet conamine petram.

¶ Plębs hebræa qd eſt: niſi plębs quęcūq; fidelis
Et Babylon mundus. nā quæ confuſio maior?
Flumina fortunæ bona ſunt & fluxa voluptas.
Sed Solyma & alma Sion: tibi ſint cæleſtia regna.
Vita voluptifica ipſa ſalix infertilis arbos.
In qua diuinæ laudis ſunt organa muta.
Qui ſanctū affligunt populū: ſunt quiq; ſuperbi
Qui CHRISTVM ignorāt natū oipotēte patrē.
Sunt & Edumæi gens impia/dedita ventri
Atq; gulæ/CHRISTI regnū qui perdere gaudēt.
Hi ſimul indigni ſanctum cognoſcere carmen.
Quos deus affligat vindex: vicijſue relictis
Aſpecto faciat vicioſa illidere CHRISTO.
Hieruſalem quo ſint ciues quandoq; futuri.
Gente etenim CHRISTO dębęt cultus ab omni
Prima hæc lætitiæ ſit origo & cauſa benignis.

ADVERTE. ſexto verſu. obliuioni detur dextera mea. ſenſus obliuioni detur apud te auxilū & defenſio mea. ¶ Sexto verſu. adhereat ligua mea faucib⁹ meis ſi nō memiero tui. ſenſus: mur⁹ fiā/neq; michi ſit vlla loquēdi facultas niſi meminero tui. ¶ Nono verſu. memor eſto dñe filioꝝ edom in diē hieruſalē. edumei filij eſau ab eoq; deſcendētes: in die afflictionis hirl'm chaldæis & aſſyrijs erant auxilio/& prouocabāt eos ad funditus perdendā iudæam/dicebātq;. euacuate/exinanite/exterminate funditus: nichil ad fundamentū vſq; relinquatur in ea. hanc eorum malā iniquāq; volūtatem/inducitur ſynagoga precari deum nō ſinere inultā. item & in ſequētibus verſibus: idem de babylonijs precatur/quos non multo poſt medi ſubiugarūt/& ſeuitiam quā in hebræos exercuerant vlti ſunt: paruuloſq; eorū illeſerunt ad ſaxa. & paria que illi hebræis: in authores ipſos retorſerunt. Auguſtinus huius pſalmi partim anagogen meditat: alij tropologiā. qui(ſi cui cordi erunt) in promptu ſunt ad manus plurimorum/vt facile legantur.

¶Ipſi dauid.

CXXXVII.

1 COnfitębor tibi dñe in toto corde meo:

¶Ipſi Dauid.

CXXXVII.

COnfitębor tibi dñe in toto corde meo:

¶Dauid.

CXXXVIII.

COnfitębor tibi dñe in toto corde meo:

qm̃ audiſtiverba oris mei
2 In conſpectu angelorum pſallam tibi:adorabo ad templũ ſanctũ tuũ & cõfitębor nomini tuo.

3 Super miſericordía tua & vęritate tua: quoniam magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum.

4 In quacunq; die inuocauero te exaudi me:multiplicabis in anima mea virtutem.

5 Confiteantur tibi domine om̃es ręges terre:quia audiẹrunt omnia verba oris tui.

6 Et cantẽt in viís dñi:quoniam magna gloria dñi.

7 Quoniã excelſus dominus et humilia reſpicit:et alta a longe cognoſcit.

8 Si ambulauero i medio tribulationis viuificabis me/& ſuper iram iimicorum meorum extendiſti manum tuam:& ſaluum me fęcit dextera tua

9 Dominus retribuet pro me/dñe miſericordía tua in ſęculũ: opera manuũ tuarum ne deſpicias.

qm̃ exaudiſti oía verba oris mei: & in conſpectu ãgelorũ pſallã tibi.

Adorabo ad templũ ſanctum tuum: & cõfitębor nomini tuo domine.

Super miſericordiã tuã & vęritatem tuam: quoniam magnificaſti ſuper nos nomen ſanctũ tuũ.

In quacunq; die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem tuam.

Confiteantur tibi domine om̃es reges terre quoniã audiẹrunt omnia verba oris tui: & cantent in canticis domino.

Quoniã magna eſt gloria dñi / quoniã excelſus dñs humilia reſpicit:& alta a longe agnoſcit.

Si ambulauero i medio tribulationis viuificabis me/& ſuper iram iimicorum meorum extendiſti manum tuam:& ſaluum me fęcit dextera tua

Domine retribue pro me/ domine miſericordia tua in ſęculũ: opera manuũ tuarum ne deſpicias.

in conſpectu deorũ cãtabo tibi.

Adorabo in templo ſancto tuo:& confitębor nomini tuo.

Super miſericordia tua & ſup vęritate tua: quia magnificaſti ſup om̃e nomen/ęloquium tuum.

In die inuocabo & exaudies me: dilatabis anime mee fortitudinem.

Confiteantur tibi domine om̃es ręges terre:quoniam audiẹrunt ęloquia oris tui.

Et cãtent in viís dñi:quoniam magna gloria dñi.

Quoniã excelſus dñs & humilia reſpicit: & excelſa de longe cognoſcit.

Si ambulauero i medio tribulationis viuificabis me/ſuper furorem inimicorum meorũ mittes manum tuã: & ſaluabit me dextera tua.

Dominus operabitur p me/dñe miſericordia tua in æternũ:opera manuũ tuarum ne dimittas.

TITVLVS. Dauid. pſalmus/confeſſio beneficiorũ dei. populus ſanctus in ſpiritu orans inducitur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Confitebor tibi domine in toto corde meo:quoniam audiſti verba oris mei. non immemor ero benignitatis tue deus meus / ſed agnoſcam & iugiter toto affectu
2 manifeſtabo:q; tu eam inclinaſti exauditioni petitionis & orationis mee. In conſpectu angelorum pſallam tibi:adorabo ad templũ ſanctũ tuum & confitebor nomini tuo. dñe deus meus exaltabo & laudabo te preſentibus angelis tuis:venerabor te in ſanctuario tuo/in ſpiritu incoinquinato & mundo/& beneficia recognoſcã ſctõ verbo tuo. Sup mia tua & veritate tua:qm̃ magnificaſti ſup om̃e nomẽ/ſanctũ tuũ. cõfitebor noi tuo ſup mia tua que p ipm nobis eſt allata / & ſup veraci
3 ipletione repromiſſionũ tuarũ/que p ipſum nobis eſt adimpleta:cõfitebor q; ſublimaſti/ glorificaſti & honoraſti ſup om̃e qđ effari & cõcipi poteſt/ſanctũ verbũ tuũ. In quacũq; die inuocauero te
4 exaudi me:multiplicabis in aia mea virtutem. o dñe deus meus quotieſcũq; ad te confugero petitiões meas admitte:& adaugebis aie mee ad te laudandũ/ad beneficia tua cõfitendũ fortitudinẽ,

GALL. ROM. HEB.

Confiteãtur tibi dñe omnes reges terre: quia audieruut omnia verba oris tui. hoc beneficiũ recognoscãt ante te vniuersi orbis regnatores: q̃ legem quã in sancto tuo / in verbo tuo / per temetipm locutus es / dignatione tua perceperunt. Et cantẽt in vijs dñi: quoniã magna est gloria dñi. & psallant in iustitia dei ambulantes & mandata eius obseruantes: quoniã ingens est & super omnia dei maiestas / & omnis honorificentia debeẽ illi. Quoniã excelsus dñs & humilia respicit: & alta a lõge cognoscit. psallant in vijs dñi reges & principes terre / quoniã deus oibus supereminẽs & superexaltat⁹ / eos qui se humiliãt iussaq̃ eius capessunt / comin⁹ intueẽ fitq̃ illis ꝓximus: qui autẽ se exaltant & iussa eius contemnunt intuetur eminus / fitq̃ illis semotus. Si ambulauero in medio tribulationis viuificabis me / & super iram inimicorum meorũ extendisti manũ tuam: & saluum me fecit dextera tua. dñs est excelsus / ego vero humilis & eius cõparatione celsitudinis nichil / attamen sic adest humilibus / sic illi cure sunt / q̃ si in medijs mortis errem periculis / me reparabit in vitã / & super furorem superborũ tribulantiũ me & prementiũ imittet vindictã suam: & auxiliũ eius me saluabit. Dñs retribuet pro me / dñe misericordia tua in seculũ: opera manuũ tuarũ ne despicias. deus excelsus oia transcẽdens & oibus supereminens vindictã faciet pro me / quia dñe miseratio tua humiles & abiectos nõ deseret i perpetuũ: tu dñe opificia oipotentiũ hypostaseon tuaq̃ ne deseras.

ADVERTE. primo versu. particula qm̃ audisti oia verba oris mei / ex hebræo nõ habeẽ / neq̃ ex greco. sed hic primus versus. cõfitebor tibi dñe in toto corde meo: & in cõspectu angelorũ psallã tibi. quare adiecticia & superflua putanda est. ¶ Tertio versu. quoniã magnificasti super omne nomen sanctũ tuũ: Hieronymus ex hebræo. quia magnificasti super omne nomẽ / eloquiũ tuum & in epistola ad Sunniã idem Hieronym⁹ habẽri cõfirmat: magnificasti super omne nomẽ / verbũ tuũ. quare nobis distinctionis nota post nomen facienda est: atq̃ ita legendũ. magnificasti super omne nomen / sanctũ tuũ / id est verbũ tuum / Christũ tuum / filium tuũ. ¶ Octauo versu. & super iram inimicorũ meorũ extendisti manũ tuã & saluũ me fecit dextera tua: melius extendes manũ tuam & saluũ me faciet dextera tua / tũ ex hebræo vbi legit. super furorẽ inimicorũ meorũ mittes manum tuã: & saluabit me dextera tua. tũ etiã q̃ ꝓprietas sermonis ex verbo p̃cedẽti viuificabis: id efflagitat. ¶ Nono versu. dñs retribuet pro me / dñe misericordia tua in seculũ / opera manuũ tuarũ ne despicias: ex hebræo / dominus operabitur pro me. Paulus autẽ hebræus dominus absoluet supplebitq̃ pro me. sed hec paruum habent discrimen, siquidem cum interpretes dixerũt / dñs retribuet pro me: intellexerunt dñs reddet hostibus meis / faciet vltionẽ pro me. quod nõ longe est ab eo / quod sacer Hieronymus & Paulus hebræus intendunt: statq̃ apud eos omnes / sensus.

¶In finem psalmus Dauid. CXXXVIII.

1 Domie probasti me & cognouisti me: tu cognouisti sessionẽ meã & resurrectionem meam
2 Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam et funiculum meũ inuestigasti.
3 Et omnes vias meas prævidisti: quia nõ est sermo in lingua mea.
4 Ecce domie tu cognouisti oĩa / nouissima & antiqua: tu formasti me & posuisti sup me manum tuam.
5 Mirabilis facta est scien/

¶In finem Dauid psalmus. CXXXVIII.

Domine probasti me & cognouisti me: tu cognouisti sessionẽ meã & resurrectionẽ meam.
Intellexisti cogitationes meas a longe / semitã meam & directionem meã inuestigasti / & omnes vias meas prẽuidisti: quia nõ est dolus in lingua mea.
Ecce tu domine cognouisti omnia: nouissima & antiqua.
Tu formasti me: et posuisti sup me manũ tuam.
Mirabilis facta est scien.

¶Victori Dauid cantícum. CXXXIX.

Domine inuestigasti me: & cognouisti.
Tu cognouisti sessionem meam & resurrectionem meam: intellexisti malũ meum de longe.
Semitam meam & acubitionem meam euentilasti: & omnes vias meas intellexisti.
Quia non est eloquiũ in lingua mea / ecce dñe nosti oia retrorsum & ante / formasti me: & posuisti super me manum tuam.
Super me est scientia &

tia tua ex me: confortata
est & nō potero ad eam.
6 Quo ibo a spiritu tuo: et
quo a facie tua fugiam?
7 Si ascēdero in cælum tu
illic es: si descēdero in in-
fernum ades.
8 Si sūpsero pennas meas
diluculo: & habitauero
in extremis maris.
9 Etenī illuc manꝰ tua de-
ducet me: & tenębit me
dextera tua.
10 Et dixi forsitan tenebre
conculcabunt me: et nox
illumiatio mea in delicijs
meis.
11 Quia tenebre nō obscu-
rabūtur a te/& nox sicut
dies illuminabitur: sicut
tenebre eius ita & lumen
eius.
12 Quia tu possędisti rębes
meos: susceпisti me de vte
ro matris mee.
13 Confitębor tibi quia ter
ribiliter magnificatus es/
mirabilia opa tua: & aia
mea cognoscet nimis.
14 Non est occultatum os
meum a te quod fęcisti in
occulto: & substātia mea
in inferioribus terre.
15 Imperfectū meum vidę-
runt oculi tui & in libro
tuo oēs scribent̄: dies for
mabūtur & nemo in eis.
16 Michi autem nimis ho-
norificati sunt amici tui
deus: nimis confortatus
est principatus eorum.
17 Dinumerabo eos & sup

tia tua ex me: confortata
est nec potero ad eam.
Quo ibo a spiritu tuo: et
a facie tua quo fugiam?
Si ascēdero in cælum tu
illic es: si dęscēdero in in-
fernum ades.
Si sūpsero pennas meas
ante lucem: & habitaue-
ro in postrębmo maris.
Et enim illuc manus tua
dęducet me: & tenębit
me dextera tua.
Et dixi forsitan tenebre
conculcabunt me: & nox
illumiatio mea in dęlicijs
meis.
Quia tenebre nō obscu-
rabūtur abs te: & nox si-
cut dies illuminabitur.
Sicut tenebre eiꝰ ita et lu
mē eius/ quia tu domine
possędisti rębes meos: su-
scępisti me de vtero ma-
tris mee.
Confitębor tibi dn̄e qm̄
terribiliter mirificatꝰ es/
mira opera tua: et anima
mea nouit nimis.
Non est occultatum os
meum abs te quod fęcisti
in occulto: & substantia
mea in inferioribꝰ terre.
Imperfectū meum vidę-
runt oculi tui: & in libro
tuo omnes scribentur.
Dies firmabūt̄ & nemo
in eis/ michi autem nimis
honorificati sūt amici tui
deus: nimis confortatus
est principatus eorum.
Dinumerabo eos et sup

excelsior est: non potero
ad eam.
Quo ibo a spiritu tuo:
& quo a facie tua fugiā?
Si ascēdero in cælum ibi
es tu: si iacuero in iferno
ades.
Si sumpsero pennas di-
luculo: habitauero in no-
uissimo maris.
Etiam ibi manus tua dę
ducet me: & tenębit me
dextera tua.
Si dixero forte tenebre
operient me: nox quoq;
lux erit circa me.
Nec tenebre habēt tene
bras apud te/& nox qua
si dies lucet: similes sunt
tenebre & lux.
Quoniam tu possędisti
rębes meos: orsusq; es
me in vtero matris mee.
Confitębor tibi qm̄ ter-
ribiliter magnificasti me/
mirabilia opa tua: & aia
mea nouit nimis.
Non sunt opta ossa mea
a te quibus factus sum in
abscondito: imaginatus
sum in nouissimis terre.
Informem adhuc me vi
dęrūt oculi tui/& in libro
tuo oms scribentur: dies
formati sunt & non est
vna in eis.
Michi autē q̄ honorabi
les facti sūt amici tui deꝰ:
quā fortes paupes eorū?
Dinumerabo eos et ha-

GALL.	ROM.	HEB.
harẽnã multiplicabũtur: exurrexi & adhuc ſum tecum.	harẽnam multiplicabuntur/reſurrexi et adhuc tecum ſum: ſi occidas deus peccatores.	rẽna plures erunt: euigilaui & adhuc ſum tecũ.
18 Si occideris deus peccatores: viri ſanguinum dẽclinate a me.	Viri ſanguinum dẽclinate a me/quia dicitis in cogitationibus veſtris: accipiant in vanitate ciuitates ſuas.	Si occideris deus impiũ: viri ſanguinum dẽclinate a me.
19 Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate ciuitates ſuas.	Nõne qui odẽrũt te deo oderam illos: & ſuper inimicos tuos tabeſcẽbam?	Quia cõtradicent tibi ſcelerate: ẽleuati ſunt fruſtra aduerſarij tui.
20 Nonne qui odẽrũt te domine oderam: & ſup inimicos tuos tabeſcẽbam?	Perfecto odio oderam illos: inimici facti ſunt michi.	Nonne odientes te dñe odiui: & contra aduerſarios tuos diſtabui?
21 Perfecto odio oderam illos: et iimici facti ſunt michi.	Proba me deus & ſcito cor meũ: interroga me & cognoſce ſemitas meas.	Perfecto odio oderam illos: inimici facti ſunt michi.
22 Proba me deus & ſcito cor meũ: interroga me & cognoſce ſemitas meas.	Et vide ſi via iniquitatis in me eſt: & dẽduc me in viam ẽternam.	Scrutare me deus & cognoſce cor meũ: pba me et ſcito cogitatiões meas.
23 Et vide ſi via iniquitatis in me eſt: & dẽduc me in via ẽterna.		Et vide ſi via doli in me eſt: & dẽduc me i via ẽterna.

TITVLVS. Ad victoriam pſalmus dauid. Pſalmus de Chriſto domino. Propheta in ſpiritu inducit dominum ſecundum diſpenſationem carnis loquentem.

EXPOSITIO CONTINVA. Dñe ꝓbaſti me & cognouiſti me: tu cognouiſti ſeſſionẽ meã & reſurrectionẽ meam. dñe examiaſti me/& noſti me: tu noſti dormitionẽ meã & excitationẽ meã. Intellexiſti cogitationes meas de longe: ſemitã meam & funiculũ meũ inueſtigaſti. dudum antequã ciperẽ/cogitatꝰ meos cognouiſti/viã in quã me eſſes miſſurus & menſurã & amplitudinẽ hereditatis quã michi eſſes redditurus dudum explorata habuiſti. Et oẽs vias meas preuidiſti: quia nõ eſt ſermo in lingua mea. Ecce tu cognouiſti oia/nouiſſima & antiqua: tu formaſti me & poſuiſti ſuper me manũ tuam. & tu dñe vniuerſã vite mee inſtituta preciſti: quia nequaq̃ ſufficit ad promendam ſcientiam vlla ſermonis oris mei facultas/paucis dicam. ecce tu deus eterne noſti vniuerſa & noua & vetera quecũq; ſunt/erunt & fuerũt: tu plaſmaſti me & firmaſti ſuper me protectionẽ & benedictionem tuã. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: confortata eſt & nõ potero ad eam prediffinitio & preſcientia tua de me apud te mirifica & incõprehenſibilis eſt: inualuit & ſuperior me facta eſt/& inualidus ſum (vt ea ipſa eſt) cõprehendere eam. Quo ibo a ſpiritu tuo: & quo a facie tua fugiam. ſcientia tua oia cõprehendit & non comprehenditur/vt tu cõprchendis oia & non eſt qui te cõprehendere poſſit/nam quo abſcedere valebo vbi non ſit ſpiritus tuus/ & quo elõgabor vbi nõ ſit preſentia tua. Si aſcendero in celũ tu illic es: ſi deſcendero in infernũ ades. ſi ſurſum in celo habitauero tu in celo preſens es: ſi deorſum ad inferna penetrauero/in inferno preſens es. Si ſumpſero pennas meas diluculo: & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua. ſi alas michi ante lucis ortum aptauero: & volauero in inacceſſas & inhabitatas partes orbis. certe in illas virtus tua deferet me: & ſuſtentabit me fortitudo tua. Et dixi forſitan tenebre conculcabunt me: & nox illuminatio mea in delicijs meis. & ſubiunxi/ſi in celo ſurſum/ſi in inferno deorſum adeſt/ſi in nouiſſimo & inacceſſo loco maris/ forſitan tamen profunda noctis caligo conteget me/quo vel ſic eum latere queam: ſed nox illi lumen erit/quo me videt aperte/latere geſtientem. Quia tenebre non obſcurabuntur a te/& nox ſicut dies illuminabitur: ſicut tenebre eius ita & lumen eius. nox & caligo illi lumen erit. quia ☉ domine/tenebrarũ opacitas non eſt opacitas apud te/& noctis opacitas ſicut diei claritas apud te lucet: & apud te ſimilis eſt illius opacitas & huius claritas/neq; alta/neq; profunda/neq; tenebroſa/ neq; lucida te fugiũt

12 neq; vlla tibi difficilia. Q uia tu possedisti renes meos : suscepisti me de vtero matris mee. quia ad
nutum tuū rexisti oēs sensus & affectus meos: a te plasmatus sum in latebris virginei vteri parētis
13 mee/humilis ancille tue. C ōfitebor tibi quia terribiliter magnificatus es/mirabilia opera tua: &
anima mea cognoscet nimis. recognoscam tibi qa miro et indicibili modo magnificasti me/opificia
14 tua in me omni admiratione plena: & id spiritus meus iugiter & abunde ꝓtestabitur. Non est oc-
cultatū os meum a te quod feciſti in occulto: & substantia mea in inferioribus terre. cōpactio ossis
quod in abdito finxisti in me/non est abscōdita a te: & massa subst̄atie mee in penetralibus & in-
15 timis vteri eius quā tu benedixisti virginee terre/nequaq̄ latuit te. I mperfectū meū viderunt ocu
li tui/& in libro tuo oēs scribētur : dies formabūtur & nemo in eis. me adhuc informem & nondū
in vtero effictū contuiti sunt obtutus tui/& in prescientia tua electi tui vniuersi etiā imperfecti &
nōdum formati/nondū effigiati & in lucem educti exarabūtur: tēpora decurrent/& adhuc nullus
16 quos in prescientie tue libro prescripsisti subsistet in eis. Michi autē nimis honorificati sunt amici
tui deus: nimis cōfortatus est principatus eorū. nō modo in occultis & intimis vteri cōpegisti me/
non solū in libro tuo nondū formatū preuidisti me/sed & dilecti tui quos ab eterno prescisti/pre
destinasti & in libro tuo signasti / michi nimis honorabiles facti sunt : amplissime dilatasti in toto
17 orbe terrarū principatū eorum. D inumerabo eos & super arenā multiplicabūtur: exurrexi & ad-
huc sum tecū. supputabo & recēsebo eos quos suo principatu mihi acquisierūt & harene numero
18 plures erunt: a somno mortis excitatus sum/& ego tecū sum in sempiternū. Si occideris deus pec
catores: viri sanguinū declinate a me. quia tu deus morti secūde tradidisti nequitiarū potestates:
19 etiā o tiagitiosi qui estis & corporū & animarū occisores/procul abite a me. Q uia dicitis in cogi-
tatione: accipient in vanitate ciuitates suas. discedite a me homicide & animarum interfectores/
quia contra deū in corde loquimini dicentes: in vanitatibus viuentes etiā accepturos eternas he-
20 reditates. Nonne qui oderunt te dñe oderam: & super inimicos tuos tabescebam. illi dñe tibi cō-
tradicunt/illi te oderūt & terrena dilexerūt/& nōne illos odio habebā: & super aduersarios tuos
21 pre zelo & indignatione marcebā? P erfecto odio oderā illos: inimici facti sunt michi. ego domine
in eos q te oderūt cōsūmata indignatiōe infensus erā: & illi nō te solū/sed & me odio psecuti sunt.
22 P roba me deꝰ/& scito cor meū: interroga me & cognosce semitas meas. examia me dñe & scruta
23 re aiam meā: experire me/& agnosce institutā vite mee. E t vide si via iiquitatis in me est: & deduc
me in via eterna. & attēde si in me vlla est iniqtas: & in āgusto strictoq; eternitatis calle dirige me.

ADVERTE. Secundo versu. intellexisti cogitationes meas de longe/semitā meam & funiculum meū inuestigasti: Hieronymus ex hebræo/intellexisti malum meū de longe: quod de erūna & ca-
lice intellectum aut de peccato pro quo satisfacturus erat: nichil habet absurdū. ¶ Eodē secundo
versu. semitam meam & funiculū meum inuestigasti: ex hebræo semitam meam & accubationem
meā euentilasti. si per semitā terram israel intelligamus per quam dñs noster corporaliter est pe-
regrinatus/& per accubationē patriam gētium vbi accubuit/acclinauit & requieuit per fidē: idem
sensus emergit ac per particulā & funiculū meum inuestigasti. vtrobiq; enim possessio & hereditas
designabit. de qua & alibi pater ad filiū: dabo tibi gentes/hereditatē tuā & possessionē tuā termi-
nos terre. idem dico sensus/hoc excepto q; euētilare/purgare: iuestigare vero explorare & ꝓbare
signat. & quis nescit purgatos/& probatos/& examinatos a summo patre fuisse: quos in semita fi-
lius habuit/& item eos in quibus vt in possessione accubuit? ¶ Tertio versu. quia non est sermo in
lingua mea: ex hebræo/quia nō est eloquium in lingua mea. vnde fit vt tralatio nostra : potior ro-
mana & greca habeat in quibus non sermo/non eloquium/sed dolus hoc pacto legitur. quia non
est dolus in lingua mea. adde insuper & dolus hic perperam habēri Hieronymum ad Sumniam
testatum. ¶ Q uinto versu. mirabilis facta est scientia tua ex me / confortata est & non potero ad
eam: Hieronymus ex hebræo/super me est sciētia tua & celsior est nō potero ad eam. quod astipu
latur tralationi Symmachi. pretergreditur me scientia tua/fortificata est & non potero ad eam. &
quis inficias ibit/vt Christus secundū carnis dispensationem se fatetur minorem patre: ita secūdū
eandem/esse scientia inferiorem? si igitur hypostasin respicis: & potentia & sapientia equatur pa-
tri. si autē naturā quā assumpsit: imbecillis & infirmꝰ saltem quādiu fuit morti obnoxiꝰ/& patri sa-
pientia impar. ¶ Octauo versu. si sumpsero pēnas meas diluculo & habitauero in extremis maris.
meas superfluum est ex hebræo. & eo amoto vocabulo: sententia rationabilior est. nam & ei quod
sub sola conditione est intelligendum/vocabulum meas possessionem adiungit/& proprietatem/
quasi alas habēret possideretq; proprias ad volatum. quod manifeste coarguitur non modo fal-
sum sed & absurdum. conditio igitur sola est intelligenda: non etiam cum conditione possessio. Et
sane si nulla tibi toga sit: absurde dixeris & pene ridicule/si sumpsero togam meā prodibo in pu-
blicum/aut quippiam simile. quanto magis igitur: si illud quod sub cōditione proponitur / habēri

natura ſit ipoſſibile. ¶ Decimo verſu. et dixi forſitā tenebre cōculcabūt me/& nox illumiatio mea in delicijs meis: ex hebræo/ſi dixero/ forſitan tenebre operient me. ſed hec in eūdē pene ſenſum recidunt. ¶ Eiuſdē decimi verſus ſecunda particula/& nox illumiatio mea in delicijs meis: ex hebræo/nox quoq; lux erit circa me. Symmachus. nox/lux circa me ſedet. alij & nox illuminabit circa me. & apertam habet intelligentiā. oculis enim diuinis (qui non ex obiectis pēdent/ ſed omnia in veritate vident: vbi omnia coincidunt diſcrete & diſcernūtur cōiuncte) non aliud & aliud lux & tenebre. neq; ibi tenebre priuatio: ſed ſumma lux. neq; lux poſitio: ſed eminens negatio. atq; idem lux & tenebre. & vt odorans in luce & tenebris eque cognoſcit/ ſuntq; ei tenebre ad odorandū vt lux & lux vt tenebre: ita deꝰ eq̄ in luce & eque in tenebris agnoſcit. & ſi ſurgis/vt lux & tenebre nichil faciūt ad odorādū: ita nulla creatura/nullū interuallū/nulliuſq; creature poſitio/aut priuatio/deo ad intelligendū. ¶ Vndecimo verſu. quia tenebre non obſcurabunt a te/& nox ſicut dies illuminabitur/ſicut tenebre eius ita & lumē eius: clarius Hieronymus ex hebræo/ nec tenebre habēt tenebras apud te/& nox quaſi dies lucet. ¶ Eodē vndecimo verſu. ſicut tenebre eius ita & lumen eius: ex hebræo/ſimiles ſunt tenebre & lux. & vbi dicimus tenebre eius: eius relatiuū eſt noctis. & vbi dicimus ita & lumē eius: eius relatiuū diei. neq; vtrobiq; intelligas eius id eſt dei. quod cognoſcitur ex greco/vbi vtrobiq; relatiuū/cui reſpōdet eius: fœmininū eſt. ſic enim legit ὡς το σκοτος αυτης και το φως αυτης. ¶ Duodecimo verſu. ſuſcepiſti me de vtero matris mee: hieronymus ex hebræo/orſus q; es me in vtero matris mee. quod vicine ad id quod in pentaplo greca/quinta editione habebat/cōflaſti me de ventre matris mee. ſiquidē plaſmatio corporis dñi: nō ſimilis fuit ceterorū plaſmationi: vbi materie quā ſuggerit mater/vis quedā maſcula patris/ & (vt ſic dixerim) efformatiua & delineatiua admiſceť. illic virgo parens materiā ſuggeſſit (vt decuit virginem) vitgineā/puriſſimāq; & mundiſſimā: quā ſola diuina manus artifex in humanā effigiem effinxit. quid mirū igitur ſi tam nobilis plaſmatio nobis indicetur: ſi dicatur/ orſusq; es me in vtero matris mee/ſiue conflaſti me de vētre matris mee/q̄ nobilis enim illa mater: que ſe ſoli manui diuine preſtitit/quod cetere ſolēt corruptibili viro. hic corruptio cogitatur & ſubiectio: illic vero integritatis/puritatiſq; perfectio/& ſuper omnē aut purum virum aut mulierem ſublimatio. illa mater: ſolus deus pater. quāto igitur regina ceteris fœminis: multo magis/nulla etiam proportione/ſponſa dei celſior cunctis reginis. ¶ Tertiodecimo verſu. confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es/mirabilia opera tua/& anima mea cognoſcet nimis: rectius ex hebræo/quoniā terribiliter magnificaſti me. ſic enim altero loco. ſcitote quoniam mirificauit dñs ſanctum ſuum. ¶ Vltima eiuſdē tertijdecimi verſus particula/& aia mea cognoſcet nimis: ex hebræo/ & anima mea nouit nimis. ſic & tralatio romana. & nouit hic preſentis q̄ preteriti magis ſenſum habet. quod patet ex greco vbi legitur και η ψυχη μου γινωσκει σφοδρα. & anima mea cognoſcit valde: & hec cōfeſſio/q; deus mirificauerit eum/q; mirabilia opera ipſi⁹ in eo: de beneficijs eſt nō ingrati animi agnitio & de ſuſceptis gratiarū actio. ¶ Quartodecimo verſu. non eſt occultatum os meum a te quod feciſti in occulto/& ſubſtātia mea in inferioribꝰ terre. de oſſe non de ore hoc intelligit quod dilucet ex hebræo: non ſunt operta oſſa mea a te/quibus factus ſum in abſcondito. & ex greco vbi habetur το οστουν μου. quid ſit quod dicitur in occulto ſiue in abſcondito: idipſum ſequēs particula elucidare videť. in ſecreta & abſcondita virgine/in intacto/ intemeratoq; vtero. ſic enim id occultum & abſconditum fuit: vt omnes latuerit & dæmones & homines niſi/qui ex ſpiritu ſancto reuelatum accepere. ¶ Eodem quartodecimo verſu. & ſubſtantia mea in inferioribus terre: Hieronymus ex hebræo/imaginatꝰ ſum in nouiſſimis terre. ex Reuchlinianis hebraice lingue rudimentis: aptius diceretur contextus ſum in inferioribus terre/id eſt in matrice. & quod hic Hieronymus habet imaginatus ſum: effictus & effigiatus ſignificat. & terra de qua hic ſermo: benedicta illa terra eſt/de qua alibi terra dedit fructum ſuū. iuſtitia ante eum ambulabit. ¶ Quintodecimo verſu. imperfectum meum viderunt oculi tui/& in libro tuo omnes ſcribentur/dies formabūtur & nemo in eis: Hieronymus ex hebræo/informem adhuc me viderunt oculi tui. & alius: incōpoſitum. ac ſi ſenſus ſit non modo cognoſti/cum oſſa/cū mēbra mea in abdito formares/delineares/effigiares & contexeres me in ſecretis vteri materni latebris: ſed videbrūt me oculi tui priuſq; elementa ad mei compoſitionem compegiſſes/incōpoſitum/informem/& priuſq; vlla effigie formaq; in expreſſione plaſmatis effingerer. Vnde videtur: contextū ſequendo hebraicū/potius nobis eſſe legendum imperfectum me viderunt oculi tui/q̄ imperfectum meum. ¶ Eodem quitodecimo verſu. & in libro tuo omnes ſcribentur/dies formabuntur & nemo in eis: Hieronymus ex hebræo/& in libro tuo omnes ſcribentur/ dies formati ſunt/& non eſt vna in eis. Symmachus ſic hunc locū interpretatus eſt. dies quibus formati ſunt/ne vna quidem ex eis deeſt. ſeptuaginta ſic και επι βιβλιον σου παντες γραφησον ται ημερας πλησθησονται και ουδεις

ep αυτοις. & in libro tuo omnes ſcribentur/die formabuntur/& nulla in eis. vbi eis maſculinum eſt: & refert omnes. & id conformius Hieronymo: modo quod ſingulariter dicitur ημερασ pluraliter diceretur ημεραι vt ſenſus eſſet dies formabuntur/quemadmodũ (ſi & hebræo reſpõderet) eſſet legendum. & forte ratus fuiſſem codicem hic fuiſſe corruptum: niſi Hieronymus ſecundum ſeptuaginta cenſeret ſingulariter die aut in die eſſe legendum. & hic ſenſus eſſe videtur. quid miram ſi me imperfectum viderunt oculi domini/quia omnes etiam imperfecti/priuſq̃ ſcilicet formẽtur/in libro preſcientie eius ſcribentur. dies formabunt & nulla ex illis diebus erit in eis qui ſcripti ſunt/quia nõdum nati/nondum formati erunt. verum quia ουδεισ anceps vocabulum eſt/vt verti poſſit nullus & nulla: interpretes noſtri ex primo ſenſu nemo vertere. ſed tunc qui litteram ſequitur græcam: difficillime ſeruat intelligentiam. verum ſi nemo aut nullus interpretemur: tunc oportet relatiuum eis referri ad dies (quod in græco niſi mutetur genus fieri nõ poteſt) non autem ad eos qui ſcripti ſũt. & eadem reddetur intelligentia: & forte clarior/vt ſit ſenſus. informes adhuc et anteq̃ naſcanť ſcribentur in libro æterne preſcientie dei/effluent & tranſibunt dies/& adhuc nullus eorum erit in eis. nã & illi poſt multa adhuc ſecula creandi ſunt: quos nichilominus iperfectos & inconditos oculi domini viderunt/qui & in libro eius ab æterno ſcripti ſunt. quare ſiue hoc ſiue illo modo dicatur: intelligentia manet. ¶ Octauodecimo verſu. ſi occideris deus peccatores/viri ſanguinum declinate a me: ex hebræo/ſi occideris deus impium. hoc de diabolo quem deus morte Chriſti confregit. & ſubintelligimus occidiſti enim. & ideo viri ſanguinum/viri peccatorum & ſcelerum declinate a me: qui mauultis impio victo/confracto/illiſo & occiſo adhereře/q̃ victori valido & immortali. ¶ Nono decimo verſu. quia dicitis in cogitatione/accipient in vanitate ciuitates ſuas: Hieronymus alium ex hebræo dat ſenſum. quia contradicent tibi ſcelerati/eleuati ſunt fruſtra aduerſarij tui. & aperta dilucidaq; ſententia eſt.

¶ In finem pſalmus Dauid. CXXXVIIII.

1 Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me.

2 Qui cogitauerunt iniquitates in corde: tota die cõſtituebant prælia.

3 Acuerunt linguam ſuã ſicut ſerpentes: venenum aſpidum ſub labijs eorũ. Semper.

4 Cuſtodi me domine de manu peccatoris: ab hominibus iniquis eripe me

5 Qui cogitauerunt ſupplantare greſſus meos: abſconderunt ſuperbi laqueum michi.

6 Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter ſcandalum poſuerunt michi. Semper.

7 Dixi dño deus meus es tu: exaudi domine vocẽ

¶ In finem pſalmus Dauid. CXXXVIIII.

Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo libera me.

Qui cogitauerunt malitias in corde: tota die cõſtituebant prælia.

Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes: venenum aſpidum ſub labiis eorũ. Dp̃.

Cuſtodi me domine de manu peccatoris: & ab hoibus iniquis libera me

Qui cogitauerunt ſupplãtare greſſus meos/abſconderũt ſuperbi laqueos michi/& funes extenderunt in laqueum pedibus meis: iuxta iter ſcandalum poſuerunt michi. Dp̃.

Dixi dño deus meus es tu: exaudi domine vocẽ

¶ Victori canticum Dauid. CXXXX.

Erue me domine ab homine malo: a viris iniquis ſerua me.

Quia cogitauerunt malitias in corde: tota die verſati ſunt in prælijs.

Exacuerunt linguam ſuam quaſi ſerpens: venenũ aſpidis ſub labiis eorum. Sela.

Cuſtodi me domine de manu impij: a viro iniquitatum ſerua me.

Qui cogitauerunt ſupplãtare greſſus meos abſconderũt ſuperbi laqueum michi: & funibus extenderũt rete: iuxta ſemitam offendiculum poſuerunt michi. Sela.

Dixi dño deus meus es tu: exaudi domine vocẽ

	GALL.	ROM.	HEB.
	deprecationis mee.	orationis mee.	deprecationis mee.
	Domine domine virtus	Domine dñe virtus salu	Domine deus fortitudo
8	salutis mee: obumbrasti	tis mee: obūbrasti caput	salutis mee: protexisti ca-
	super caput meum in die	meum in die belli.	put meum in die belli.
	belli.		
9	Ne tradas domine desi-	Ne tradas me a deside-	Ne des domie desideria
	derio meo peccatori / co-	rio meo peccatori / cogi-	impij / scelera eius: ne essū
	gitauerūt cōtra me: ne de-	tauerūt aduersum me: ne	dantur et eleuentur.
	relinquas me ne forte ex-	derelinquas me ne vnq̄	
	altentur. Semper.	exaltentur. Dp.	Sela.
10	Caput circuitus eorum:	Caput circuitus eorum:	A marītudo cōiuiorū:
	labor labiorum ipsorum	labor labiorum ipsorum	labor labiorum eorū ope
	operiet eos.	operiet eos.	riet eos.
11	Cadēt super eos carbo-	Cadent sup eos carbo-	Cadēt sup eos carbones
	nes / ī ignem deijcies eos:	nes ignis: in igne deijcies	ignis: deijcies eos in foue
	in miserijs nō subsistent.	eos i miserijs nō subsistēt	as vt non consurgant.
12	Vir linguosus non diri-	Vir linguosus non diri-	Vir linguosus non diri-
	getur in terra: virum in-	getur super terram: virū	getur in terra: virum ini-
	iustum mala capient in	iniustum mala capient in	quum mala capient in in
	interitu.	interitu.	teritu.
13	Cognoui quia faciet dñs	Cognoui quoniā faciet	Scio q̄ faciet dñs: causā
	iudicium inopis: et vindi	dñs iudicium īopum: &	inopis: iudicia pauperū.
	ctam pauperum.	vindictam pauperum.	
14	Verumtamen iusti con-	Verumtamen iusti confi	Attamen iusti cōfitebū-
	fitebuntur nomini tuo:	sitebuntur nomini tuo:	tur nomini tuo: habita-
	habitabunt recti cū vul-	& habitabunt recti cum	bunt recti cū vultu tuo.
	tu tuo.	vultu tuo.	

TITVLVS. Ad victoriam psalmus Dauid. Psalmus / deprecatio in spiritu contra hæreticos. Populus fidelis inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me. libera 1
me dominator eterne a prauo hominis animo: a prophana viri doctrina libera me. Qui cogitaue- 2
runt iniquitates in corde: tota die constituebant prelia. qui quidem prauo iniquoq; animo homines
& nefaria scelestaq; doctrina viri / machinati sunt dolos / technas & deceptiones i anima: assidue mo-
liti sunt veritatis oppugnationes. Acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenum aspidum sub la- 3
bijs eorum. more serpentū linguas suas acuminauerūt ad sauciandū / sermones subtilitauerunt: insa-
nabile virus in sermonibus eorum. Custodi me dñe de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis 4
eripe me. tutare me deus potentissime aduersus potestatē maligni / antiqui seductoris: & a viris in-
iuste peruersoq; doctrine libera me. Qui cogitauerunt supplantare gressus meos: absconderunt su- 5
perbi laqueū michi. qui studiū curāq; adhibuerunt me deorsū precipitē dare: filij belial pedicas cō-
texerunt michi. Et funes extenderunt in laqueū: iuxta iter scandalū posuerunt michi. & filij super- 6
bie aduersus deum insurgentes / tortis argutionibus parauerunt michi muscipulā ad fallendū: tum
legem & sacre legis intelligentiā offendiculum quo me in preceps dederēt / locauerunt. Dixi do- 7
mino deus meus es tu: exaudi vocem deprecationis mee. in his laqueorū & offendiculorū pplexi
āfractibus clamaui ad dñm / tu es cōditor meus: audi p̄cē meā / & me ab his intētatis eripe periculis.
Dñe / dñe virtus salutis mee: obumbrasti sup caput meū in die belli. O gubernator & dominator for- 8
titudo saluationis mee: tu protexisti animā meā in tempore pugne aduersantis & impij dogmatis.
Ne tradas me domine a desiderio meo peccatori / cogitauerunt contra me: ne derelinquas me ne 9

forte exaltentur. deus clementissime/pietatis & veritatis amator ne potestatem mei facias contra
desiderium meum maligne potestati/maligni et iniqui machinati sunt aduersum me: ne destituas
10 me/ne forte preualeāt & victores glorientr et exultēt. C aput circuitus eorū:labor labiorū ipsorum
11 operiet eos.sūma implexarū argutiarū eorū:elaboratio sermonū suorū confundet eos. C adēt sup
eos carbones/in ignē deijcies eos:in miserijs non subsistent.tormēta ignita infligent super eos/in ge
12 hennam ignis deturbabis ac detrudes eos:in perpetuū a supplicijs non respirabunt. Vir linguosus
non dirigetur in terra:virū iniustū mala capient in interitu.homo qui in peruersū dogma soluit lin-
guam suam/in regione viuentiū nō prosperabitur:homo iustitiā dei sanctāq; peruertēs doctrinā de-
13 tinebitur in sempiterno cruciatu. C ognoui quia faciet dñs iudiciū inopis:& vindictā pauperū. hoc
certum/cognitūq; habui/q; deus iustus iudex sententiā feret pro populo ab huiusmodi iniquis op-
14 pressō:et vlciscetur fideles suos. V erūtamē iusti confitebunt nomini tuo:& habitabūt recti cū vultu
tuo.& q̄uis dñe acerbā vindictā facturus sis ob huiusmodi falsiloquos et iniustos/attamen qui incor-
rupta fide manserint laudabūt nomē tuū/omnipotēs verbū tuū/ Christū tuū/filiū tuum:& qui rectā
seruauerint doctrinā/in delicijs eterne vite manebunt in conspectu tuo.

ADVERTE. Primo versu.a viro iniquo eripe me:ex hebræo/a viris iniquis serua me.& hic sermo
accōmodatior.cū continuo sequēs versus pluratiue incipiat hoc pacto.qui cogitauerūt. quod si a vi-
ro legatur:non vsqueadeo apte / qui/pluratiue legeretur. & hoc interpretes in quarto versu fer-
me huic coincidēte/seruauerūt:Hieronymus ecōuerso. ¶ Secundo versu. Tota die constituebāt pre-
lia:clarius ex hebræo/tota die versati sunt in prelijs/scilicet in oppugnatione veritatis. quales fue-
re Cherinthus/Basilides/Ebion/Nestorius/Manicheus/Arrius/Eunomus/Sabellius/Photinus/Ma
cedonius & huiusmodi vesana damnatorū canū turba:quos trifaux vorat cerberus. sed neq; missi fa
ciendi sunt Sergius & Machumetes malo preceptore pestilētior nocētiorq; discipulus : quos vltrix
flāma plectit/sicut scriptū est:diabolus q seducebat eos missus est i stagnū ignis & sulfuris vbi bestia
& pseudoprophete cruciabunt die ac nocte i secula seculorū. ¶ Nono versu. ne tradas me dñe a de-
siderio meo peccatori/cogitauerūt contra me/ne derelinquas me/ne forte exaltent:ex hebræo pau
lo aliter/ne des dñe desideria impij/scelera eius:ne effundantur & eleuent. quo(ceu crediderim)de-
signatur.ne des dñe ipleri desideria maligni/pricipis nequitiatū/ne des impleri scelera eius.ne hæ
retici effundantur/copia obruāt/& de infelici oppressione glorientur.nam vt qui sacrorū eloquiorū
rectam & viuificā vbiq; tenent intelligentiam/id non suo sensu/sed superiore luce irradiāteq; desup
diuina gratia assequunt:ita non suo sensu hæretici in primas & p̄cipuas hærcses plapsi sūt.sed dæ-
monico quodam male stimulante mentem estro perciti/dum presumunt/dum non ad sobrietatem
sapere volunt/dum sibiipsis placent/& curiosa & vana(simplicitate et humilitate contempta)sectā-
tes:volunt admirabiles videri/& supra ceteros sapere.tunc astutus serpens illabitur/tunc stillat vene
num. contra quod nisi deus nostram adiuuaret debilitatem:totum posset inficere corrumperet; mū
dum. Quod tamen legimus/ne des me a desiderio meo peccatori:hoc mutuamus a tralatione ro-
mana/ que ita habet.sed & codex græcus cū ea cōspirat.gallica autem editio dūtaxat habet/ne des
desiderio meo peccatori:cui si meo tollas & casum precedentis vocabuli mutes dicasq;/ne des desi-
deriū peccatori:cū editione hebraica cōspirabit. Quo fit vt potius sic esse legendū arbitrer. ¶ De-
cimo versu. caput circuitus eorum/labor labiorum ipsorum operiet eos:ex hebræo/amaritudo con-
uiuiorum eorum.quo designantur mala dogmata:quibus vt felle & absinthio eos depascunt qui-
buscum versantur quiq; illos audiunt.quod sequens particula indicat quasi id explicans/cum dicit.
labor labiorum eorum operiet eos.

¶ Psalmus Dauid.

CXXXX.

1 DOmine clamaui ad
te exaudi me:inten-
de voci mee cum clama-
uero ad te.

2 Dirigatur oratio mea si-
cut incensum in conspe-
ctu tuo: eleuatio manuū
mearum sacrificium ve-
spertinum.

¶ Psalmus Dauid.

CXXXX.

DOmine clamaui ad
te exaudi me:inten-
de voci orationis mee dū
clamauero ad te.
Dirigatur oratio mea si-
cut incēsū i cōspectu tuo
Eleuatio manuum mea-
rum : sacrificium vesper-
tinum.

¶ Canticum Dauid.

CXXXXI.

DOmine clamaui ad
te festina michi: ex-
audi vocem meā clamā-
tis ad te.
Dirigatur oratio mea si-
cut incensum in conspe-
ctu tuo:eleuatio manuū
mearum sacrificium ve-
spertinū.

GALL.	ROM.	HEB.
3 Pone domine cuſtodiã ori meo: et oſtium circũ ſtantie labijs meis.	Pone domine cuſtodiã ori meo: et oſtiũ circũſtãtie labijs meis	Pone domine cuſtodiã ori meo: ſerua paupertatem labiorum meorum.
4 Non dęclines cor meũ in verba malitie: ad excuſãdas excuſatiões in pctis.	Vt nõ dęclines cor meũ in verbũ malũ: ad excuſãdas excuſatiões in pctis.	Ne dęclines cor meum i verbum malum / voluere cogitationes impias cum viris operantibus iniquitatem: neq; comedere in delicijs eorum.
5 Cũ hoĩb9 operãtib9 iniquitatẽ: et non cõmunicabo cum ęlęctis eorum.	Cũ hoibus operantibus iniquitatẽ: et nõ cõmunicabo cũ ęlęctis eorum.	Corripiat me iuſtus in mia et arguat me / oleum amaritudinis non impinguet caput meũ: quia adhuc oratio mea pro maliciis eorum.
6 Corripiet me iuſtus ĩ miſericordia et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.	Corripiet me iuſtus in miſericordia et ĩcrepauit me: oleũ autẽ peccatoris nõ ipinguet caput meũ.	Sublati ſunt iuxta petrã iudices eorũ: et audient verba mea qm̃ decora ſũt
7 Quoniam adhuc et oratio mea i beneplacitis eorum: abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum.	Quoniã adhuc eſt oratio mea i beneplacitis eorum / abſorpti ſunt continuati petræ iudices eoꝝ: audient verba mea quoniam potuęrunt.	Sicut craſſitudo terre eructuat ſuper terram: diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum.
8 Audient verba mea quoniam potuerũt: ſicut craſſitudo terre erupta eſt ſuper terram.	Sicut craſſitudo terre eructuat ſuper terram: diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum.	Sicut agricola cũ ſcindit terrã: ſic diſſipata ſunt oſſa noſtra in ore inferni.
9 Diſſipata ſunt oſſa nr̃a ſecus infernum / quia ad te domine / domine oculi mei: in te ſpęraui non auferas animam meam.	Quia ad te dn̄e / dn̄e oculi mei: in te ſpęraui ne auferas animam meam.	Quia ad te domine deus oculi mei: in te ſpęraui ne euacues animam meam.
10 Cuſtodi me a laqo quẽ ſtatuęrunt michi: et a ſcãdalis operantium iniquitatem.	Cuſtodi me a laqo quẽ ſtatuęrũt michi: et ab ſcãdalis operantibus iniquitatem.	Cuſtodi me de manibus laquei quẽ poſuęrũt michi: et de offediculis operantium iniquitatem.
11 Cadent in retiaculo eius peccatores: ſingulariter ſũ ego donec tranſeam.	Cadent in retiaculũ eius peccatores: ſingulariter ſum ego donec tranſeã.	Incident in rete eius impij ſimul: ego autẽ tranſibo.

TITVLVS. Pſalmus Dauid. Pſalmus / oratio populi fidelis. qui & in ſpiritu orans inducitur.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine clamaui ad te exaudi me: intende voci mee cũ clamauero ad te. deus meus ſuſpirauí / vocíferauí ad te / deſideriũ meũ imple: intentum te exhibe deprecationi mee cum ſuſpirauero ad te. Dirigatur oratio mea ſicut incenſũ in conſpectu tuo: eleuatio manuum mearum ſacrificiũ veſpertinũ. recta via ad te tendat deprecatio mea eum in modũ quo & ante conſpectum tuũ orationes ſanctorũ: erectio brachiorũ meorũ ad cælũ / ad thronũ tuũ / tibi ſit libamen ſerotinum. Pone dn̄e cuſtodiã ori meo & oſtiũ circũſtantie labijs meis. da dn̄e vt de ore meo nõ exeat ne verbũ quidẽ ocioſũ: & labia mea quaſi muro / cuſtodia tua circũclude. Non declines cor meum in verba malicie: ad excuſandas excuſationes in peccatis. Cũ hominibus operantibus iniquitatem: & nõ cõmunicabo cũ electis eorũ. nõ ſinas flecti animã meã ad aliquid turpe perpetrandum:

non finas eã labi ad tutandũ/excusandũ & defendendũ peccatũ suũ. nõ sinas me hec facere cũ vi-
6 ris trãsgredientibus legẽ tuã:neq; me inclinari sinas ad cõiuendũ cũ charis & cõplicibus eorũ. C or
ripiet me iustus in misericordia & increpabit me:oleũ autẽ peccatoris nõ ipinguet caput meũ. labẽ-
tẽ me castiget misericorditer vir mãdatorũ tuorũ obseruator & reprehendat:blandicie autẽ transgres
7 sorũ nõ demulceãt animũ meũ. Qm̃ adhuc & oratio mea in beneplacitis eorũ:absorpti sunt iuncti
8 petræ iudices eorũ. verũ insup orare addã pro delictis transgredientiũ:Christo dño iuncti sunt/& cũ
eo sublimati/qui in iudicio sedẽtes eos iudicaturi sunt. Audiẽt verba mea qm̃ potuerũt:sicut crassitu
9 do terre erupta est sup terrã. Dissipata sũt ossa nostra secus infernũ/quia ad te dñe/dñe oculi mei i
te sperauí:nõ auferas aiam meã.audiẽt hos sermones meos quia validi sunt: sicut glebe in cãpestri
planicie euerse sunt. sic cõfracte mortaliũ vires in precipitationẽ ad interitũ/verũ quia ad te domi-
nator & cõditor aia mea intẽta est/quia in te solo cõfidi:nõ sinas cũ illis aiam meã ruere in interitũ.
10 Custodi me a laqueo quẽ statuerunt michi:& a scãdalis operantiũ iniquitatẽ. eripe me a molitioni-
11 bus & tẽtationibus quas tetẽderũt michi:& ab offendiculis tuã legẽ preuaricãtiũ. Cadẽt in retiacu-
lo eius peccatores:singulariter sũ ego donec transeã. in rete iniquitatis inuoluent & detrudent trãs-
gressores:ego autem seorsũ sum donec euasurus illud/ad beatitudinem conuolem.

ADVERTE. Tertio versu. & ostiũ circũstãtie labijs meis:ex hebræo/serua paupertatẽ labiorũ meo
rum.quo designat:serua paucitatẽ verborũ meorũ. nã quia in multiloquio peccatũ deesse nõ solet:
decet nos esse pãucorũ verborũ/quasi illorũ pauperes & inopes simus. sic & sanctus Pombo fecisse
legit:vt & verbi ociosi/nunq̃ se penituisse diceret. ¶Quarto versu. ad excusãdas excusationes in pec
catis:ex hebræo/voluere cogitationes ipias. acsi diceret:nõ sinas cor meũ labi ad voluendas animo
ipietates. & id cũ sequẽti versu iungit:ad voluẽdas animo ipietates cũ hoibus operãtib⁹ iniquitatẽ.
voluũt enĩ qui eiusmodi sũt ipietates in corde. & dehortamur in spiritu ꝓphetie a taliũ cõsuetudine:
& siue icorrupti manem⁹/siue humano errore labimur/cũ iusto cõuersari. ¶Quinto versu. & nõ cõ-
municabõ cũ electis eorũ:ex hebræo/neq; comedere in delicijs eorũ. vbi voluere & comedere copu-
lantur. quare potius nobis esset legendũ:neq; ad cõmunicandũ cũ electis eorũ. vt ad excusandas &
ad cõmunicandũ:simili copularemus analogia. ¶Sexto versu. corripiet me iustus in misericordia &
increpabit me/oleũ autẽ peccatoris nõ ipinguet caput meũ. melius corripiat & increpet ex hebræo:
vbi habet/corripiat & arguat me. & etiã ex verbo sequẽti ipinguet:alloqui meli⁹ dixisset ipinguabit.
¶Septimo versu. in beneplacitis eorũ:ex hebræo ꝓ malitijs eorũ. & verũ est malitias beneplacita
eorũ esse. & non orat ꝓpheta vt bñplacita illa illis ꝓdurent:sed vt detbenignitas illos ab huiusmodi
liberet insania. vt boni indies p̃cant/cũ auaros videt/ cũ honoris ambitiosos/ cũ voluptatib⁹ defluos:
vt misericordia diuina illos illuminet/& ad verã lucẽ respirate faciat. ¶Eodẽ septimo versu. ab-
sorpti sunt iũcti petræ iudices eorũ:ex hebræo/sublati sũt iuxta petrã iudices eorũ/id de sanctis apo
stolis spiritus sãcti oraculũ puto:qui cũ Christo in gloria sũt eleuati/q in vniuerso iniqtatẽ/dei offen-
sã & trãsgressionẽ vetantes sũt auditi. & quibus ipsa ꝓ se testata est veritas. in regeneratione cũ sede-
rit filius hominis in sede maiestatis sue:sedebitis & vos sup sedes duodeci/iudicãtes duodeci trib⁹
israel. & hi reuera duodeci absorpti sunt in gloria iuncti petræ ecclesie:qui est Christus dñs supbene
dictus & supimmẽsus. In reuchlinianis rudimẽtis hanc eandẽ particulã quã sacer Hieronymus iter-
pretatus est sublati sunt iuxta petrã iudices eorũ:author ille ita interpretat. declinauerũt ꝓpter pe-
tram iudices eorũ. quod(inqt)magistri quidã hebræorũ de Mosse & Aaron iudicibus filiorũ israel in-
telligũt:qui ꝓpter petrã declinauerũt a fide. sed hic sensus & si diligẽs & argutus/hebræorũ est:no-
ster autẽ in spiritu/& Christianorũ. ¶Octauo versu. sicut crassitudo terre erupta est sup terrã:Hie-
ronymus ex hebræo/sicut agricola cũ scindit terrã. & hec particula cũ sequẽte & non cũ precedẽte
iungi & cohererе intelligenda est. quod ex tralatione hebraica satis dilucet. ¶Nono versu. dissipa-
ta sunt ossa nostra secus infernũ/quia ad te dñe/dñe oculi mei/in te sperauí non auferas animã meã.
se populus sanctus ꝓpter cognationis affinitatẽ cũ pereũtibus annumerat/ceteris magis condolẽs
& cõpatiens q̃ ipsimet sibiipsi cõpatiant/& de se cõdoleãt/& eorũ dissipationẽ suã quodãmodo effi-
ciens & reputans. attamẽ ne cũ illis pereat subinde deũ deprecatur:cũ id nõ in sua sit potestate/ sed
in dei benignissima ꝓtectione/defẽsione & elargitione. ¶Vndecimo versu. cadẽt in retiaculo ei⁹ pec
catores/singulariter sũ ego donec trãseã:apti⁹ retiaculum ex romana & hebraica tralatione/& etiã
ex ꝓprietate ligue romane. & paulo aliter habet Hieronymus ex hebræo/aptiorẽq; sẽsũ hoc pacto.
incidẽt in rete eius ipij simul:ego autẽ trãsibo. sed id perparũ intelligẽtie preiudicat.

¶Intellectus Dauid cũ esset in spelunca oratio.

CXXXXI.

¶Intellectus Dauid cũ esset in spelunca oratio.

CXXXXI.

¶Eruditio Dauid cum esset in spelunca oratio.

CXXXXII.

GALL.	ROM.	HEB.
1 VOce mea ad domi- num clamaui: voce mea ad deū dēpcatus sū.	VOce mea ad domi- num clamaui: voce mea ad deū dēpcatus sū.	VOce mea ad domi num clamaui: voce mea ad dñm dēpcat⁹ sū.
2 E ffundo i cōspectu eius orationē meā: tribulatio nem meam ante ipsū pro nūcio.	E ffūdo in cōspectu eius orationem meam: tribu- lationem meā ante ipsū pronuncio.	E ffundā in cōspectu ei⁹ ęloquium meum: tribula tionem meam coram illo annunciabo.
3 I n dęficiendo ex me spi- ritum meū: & tu cogno- uisti sęmitas meas.	I n dęficiendo in me spi- ritum meū/& tu cogno- uisti sęmitas meas: in via hac qua ambulabam: ab scondęrunt laqueos mi- chi	C um anxius in me fue- rit spiritus meus: tu enim nosti sęmitam meam. I n via hac qua ambula- bo: abscondęrunt laque- um michi.
4 I n via hac qua ambula- bam: abscondęrūt laque- um michi.		
5 C ōsiderabam ad dexte- ram & vidębam: & non erat qui cognosceret me.	C onsiderabā a dextris & vidębam: & non erat qui agnosceret me.	R espice ad dexteram & vide: quia non sit qui co- gnoscat me.
6 P erijt fuga a me: & non est qui requirat animam meam.	Perijt fuga a me: & non est qui requirat animam meam.	Periit fuga a me: & non est qui requirat animam meam.
7 C lamaui ad te domine/ dixi tu es spes mea: por- tio mea in terra viuętiū.	C lamaui ad te domine/ dixi tu es spes mea: por- tio mea in terra viuentiū.	C lamaui ad te domine/ dixi tu es spes mea: pars mea in terra viuentium.
8 I ntēde ad dęprecationē meam: quia humiliatus sum nimis.	I ntēde in orationē meā: qa humiliatus sū nimis.	A usculta dęprecationē meam: quoniam infirma tus sum nimis.
9 L ibera me a persequēti- bus me: quia confortati sunt super me.	L ibera me a persequēti- bus me: quoniam confor tati sunt super me.	L ibera me a persecutori- bus: quoniam confortati sunt super me.
10 E duc de custodia aiam meā ad cōfitēdū nomini tuo: me expectāt iusti do nec retribuas michi.	E duc de carcere animā meam: ad confitendū no mini tuo domine. M e expectant iusti: do- nec retribuas michi.	E duc de carcere animā meā vt confitear nomini tuo: in me coronabuntur iusti cū retribueris mihi.

TITVLVS. Eruditio Dauid cum esset inspelunca. Psalmus/oratio Christi domini ad patrem. Propheta in spiritu inducit dominum secundum carnis dispensationem/orantem.

EXPOSITIO CONTINVA. V oce mea ad dñm clamaui: voce mea ad dñm deprecatus sū. effu-
di clamorē meū ad deū patrē meū: vociferatione precis mee orauí ad deū meū. E ffūdo in cōspectu
eius orationē meā: tribulationē meā ante ipsū ꝓnuncio. I n deficiēdo ex me spiritū meū: & tu cogni-
uisti semitas meas. expādo affectū supplicationis mee āte conspectū ipsi⁹: & afflictionē meam an-
te ipsum denudo. cum in me pre anxietate deficit spiritus meus: et tu pater quibus in mūdo inci-
si nosti vias meas. I n via hac qua ambulabā: absconderūt laqueum michi. in hac ipsa obseruatione
mandatorū tuorū qua vixi: tetenderūt michi mortis insidias. C onsiderabā ad dexterā & videbā: &
non erat qui cognosceret me. respiciebā i tribulatione mea inter notos & amicos & animo voluebā
et non erat qui fateretur nosse me. P erijt fuga a me: & nō est qui requirat aiam meā. nō est refugium
ad quē possim cōfugere: nō est qui patrocinet/ itercedat aut precet vt parcatur vite mee. C lamaui
ad te dñe/dixi tu es spes mea: portio mea i terra viuentiū. qd facere nullū habēs amicū/nullū notū

nullum consolatorē/non habens ad quē confugerē/ non habens vllum vitā michi donari roganteem/vociferaui ad te pater/dixi tu solus es fiducia mea:tu es merces mea in regione viuorū. Intende ad deprecationē meam:quia humiliatus sum nimis.accōmoda exauditionis tue benignitateem ad precem meam:quia abiectus/afflictus & anxiatus sum nimis. Libera me a persequentib⁹ me:quia confortati sunt super me.eripe me a tribulātibus me: quia inualuerunt super me. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti donec retribuas michi.exime O pater de carcere mortis/de lacu inferni spiritum meū ad laudem nominis tui annunciandam:fideles prestolantur ex hoc mortis ergastulo egressum meum dum me suscites/ & immortalitatis honore compenses.

ADVERTE. Secundo versu. tribulationem meam ante ipsum pronūcio. rectius ex hebræo:per futurum/pronunciabo. quod & effundam verbum in principio positum efflagitare videtur. ¶ Tertio versu. in deficiendo ex me spiritum meum/& tu cognouisti semitas meas. ad consuetudinē lingue nostre rectius conuerteē:cum defecerit ex me spiritus meus/& versum respicit precedentem. & id ei quod in hebræo habetur/conformius. & intellige ex me: quantum ex me est. nisi malis legere vt Hieronymus & tralatio romana habet/in me.

¶Psalmus dauid quādo eum filius suus persequebatur. CXXXXII.

1 DOmine exaudi orationem meam/ auribus percipe obsecrationem meā: in veritate tua exaudi me in tua iustitia
2 Et nō intres in iudicium cum seruo tuo:quia nō iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.
3 Quia p̄secutus est inimicus animā meā:humiliauit in terra vitam meam.
4 Collocauit me in obscuris sicut mortuos sæculi/ & anxiatus est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum.
5 Memor fui dierum antiquorū/meditatus sum in oīb⁹ operib⁹ tuis: ī factis manuū tuaꝝ meditabar.
6 Expandi man⁹ meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.
7 Velociter exaudi me domine:defecit spūs meus.
8 Non auertas faciē tuam a me:& similis ero descē

¶Psalmus dauid quādo eum filius suus persequebatur. CXXXXII.

DOmine exaudi orationem meam/ auribus percipe obsecrationem meā: in veritate tua exaudi me in tua iustitia.
Et nę intres in iudicio cū seruo tuo:quia non iustificabitur in cōspectu tuo omnis viuens.
Quia p̄secutus est inimicus animā meā:humiliauit in terra vitam meam.
Collocauit me in obscuro sicut mortuos seculi/& anxiatus est super me spiritus meus : in me turbatum est cor meum.
Memor fui dierū ātiquorū / meditat⁹ sum in oīb⁹ operib⁹ tuis:in factis manuum tuarū meditabar.
Expandi man⁹ meas ad te/anima mea sicut terra sine aqua tibi : velociter exaudi me.
Domine defecit spiritus meus nō auertas faciem tuam a me: & ero similis

¶Canticum dauid. CXXXXIII

DOmine exaudi orationem meā/auscultā deprecationē meā : in veritate tua exaudi me in tua iustitia.
Et nō venias ad iudicandū cū seruo tuo : quia nō iustificabitur in cōspectu tuo omnis viuens.
Persecutus est inimicus animam meam: cōfregit in terra vitam meam.
Posuit me in tenebris : quasi mortuos antiquos.
Et anxius fuit in me spiritus meus:in medio mei sollicitum fuit cor meum
Recordabar dierū antiquorum/meditabar omnia opera tua : facta manuum tuarum loquebar
Expādi manus meas ad te : anima mea quasi terra sitiens ad te.
Cito exaudi me domine defecit spiritus meus / nę abscondas faciem tuam a me:& cōparabor descē

GALL.	ROM.	HEB.
dentibus in lacum.	descendẽtibus in lacum.	dentibus in lacum.
9 Auditam fac michi mane misericordiam tuam: quia in te speraui.	Auditam michi fac mane misericordiã tuã: quia in te speraui domine.	Fac me audire mane misericordiã tuam: quoniã in te confido.
10 Notam fac michi viã in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam.	Notam michi fac viã in qua ambulem: quia ad te dñe leuaui animã meam	Notam fac michi viã in qua ambulẽ: quoniã ad te leuaui animã meam.
11 Eripe me de inimicis meis domine ad te cõfugi/ doce me facere voluntatẽ tuã: quia deus meus es tu.	Eripe me de inimicis meis domine ad te cõfugi/ doce me facere voluntatẽ tuã: quia tu es deus meus.	Libera me de inimicis meis, dñe a te protect9 sum/ doce me vt faciã volũtatem tuã: quia tu deus meus.
12 Spũs tuus bon9 dęducet me in terrã rectã: ppter nomen tuũ dñe: viuificabis me in æquitate tua.	Spũs tuus bon9 dęducet me in viã rectã: ppter nomen tuũ dñe viuificabis me in æquitate tua.	Spũs tuus bon9 dęducet me in terrã rectã: ppter nomen tuũ dñe viuificabis me in iustitia tua.
13 Educes de tribulatione animam meam: & in misericordia tua disperdes inimicos meos.	Et ęduces de tribulatiõe animam meam: & in misericordia tua disperdes inimicos meos.	Educes de angustia animam meam: & in misericordia tua dissipabis inimicos meos.
14 Et perdes oẽs qui tribulant aiam meã: quoniam ego seruus tuus sum.	Et perdes oẽs qui tribulant animã meã: quoniã seruus tuus ego sum.	Et perdes omnes ligantes animam meam: ego enim sum seruus tuus.

TITVLVS. psalm9 dauid. psalm9/ dep̃catio penitẽtis. inducit̃ in spiritu popul9 ad deũ reuertens.

EXPOSITIO CONTINVA. Domine exaudi orationẽ meam/ auribus percipe obsecrationem meã in veritate tua: exaudi me in tua iustitia. dñe susci pe precem meã/ dñe gratia tua & benignitate prosequere orationẽ meam nõ in mea sed tua veritate: exaudire me dignare nõ in mea sed tua equitate. Et non intres in iudiciũ cum seruo tuo: quia nõ iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. & non facias districtũ examen offensarũ serui tui: quia si vis districte examinare & seuere iudicare/ nullus viuens in terra poterit iustificari ante te. Quia persecutus est inimicus aiam meã: humiliauit in terra vitam meã. & tanto minus si in iudiciũ mecũ venias/ si districte exquiras potero iustificari ante te/ quia malignus oppressit vitam meã/ non est in me veritas in qua possim audiri/ non est iustitia qua possim iustificari: malignus me prostrauit/ deiecit in terrena mentem meam. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi/ & anxiatus est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum. malignus imersit me in tenebris peccati sicut peccatores huius mũdi qui tibi sunt mortui/ multã syntheresin/ discerptionẽ mentis & afflictionem sustinui in me: in me turbata est anima mea. Memor fui dierũ antiquorũ/ meditatus sum in oibus operibus tuis: in factis manuum tuarũ meditabar. in hac anxietate mea/ animi pugna & tribulatione cordis mei recordatus sum misericordiarũ tuarũ antiquarũ/ oia facta tua in memoriã reuocaui: & opera que fecerunt manus tue solerter indagabã. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. mẽ rationibus tuis & operibus tuis cõsideratis bonitatis tue indicijs/ expassis manibus totisq; meis affectibus ad te leuaui mentẽ meam: mens mea sicut arida terra imbrem misericordie tue expectans/ ad te leuata est deus meus. Velociter exaudi me dñe: defecit spiritus me9. ne differas me protrahe diuti9/ miserere mei miserator ppicie: nisi adiuues/ nisi opẽ feras/ nulle vires superẽrũt anime mee nã i me diminute & cõfracte iam defecerũt. Nõ auertas faciẽ tuã a me: & similis ero descẽdẽtib9 in lacũ. ne michi idignat9 alio flectas vultũ tuũ: alioqui si me dedignaberis aspicere assimilabor ijs qui in perditionẽ ruũt descẽdũtq; in infernũ. Auditã fac michi mane miam tuã: quia in te speraui. O miserator dñe fac vt in hac mea receti ad te cõuersiõe/ in hac p̃uia reuocãtis ad te gratie tue elargitione/ audiã miserationẽ tuã: quia ego confidi in te. Notã fac michi viã in qua ambulem: quia ad te leuaui aiam meam. fac me plene intelligere mãdata & voluntates tuas secundum

quas viuã:quia terrenis(ad que instigatione maligni delectus fui)cõculcatis/ad te eternũ sũmũq;
11 bonũ/animũ adieci. Eripe me de inimicis meis dñe/ad te confugi:doce me facere volũtatẽ tuam
quia deus meus es tu. libera me a cõcupiscentijs carnis & mũdi/a superbia vite/ab insultibus dæ=
monũ/ab oibus tue volũtati resistẽtibus/tu solus protegere/tu liberare potes/a te solo suppetias
auxiliũq; petij:instrue me adimplere beneplacita tua quia tu solus es conditor/creator & repara
12 tor meus. Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam:propter nomẽ tuũ dñe viuificabis me
in equitate tua. gratia spiritus tui incõmunicate & absolute boni introducet me in regionem iusto
13 rũ:ppter verbũ tuũ iustificabis me vitãq; michi prestabis nõ in mea/sed in tua iustitia. Educes de
tribulatione aiam meam:& in misericordia tua disperdes omnes inimicos meos. extrahes de tã=
14 tis anxietatibus spiritum meum : & me miseratus/propelles & profligabis hostes meos. Et per=
des omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego seruus tuus sum. & tu miserationis largitor
domine/in interitum dabis vniuersas nequitiarum potestates affligẽtes spiritum meum : quia ego
de cetero soli seruitio tuo & cultui tuo addictus & mancipatus sum.

ADVERTE. Quinto versu. in factis manuũ tuarũ meditabar:ex hebræo/facta manuũ tuarũ lo=
quebar. & vbi ferme meditabar/meditatus/& huiusmodi habemus:significari volunt/meditatam
orationem loqui/conceptum omnem expromere & pro viribus eloqui. & idcirco passim vbi me=
ditari habemus:exponit Hieronymus loqui. ¶ Sexto versu. anima mea sicut terra sine aqua tibi:
ex hebræo/quasi terra sitiens ad te. & sic rectius dici putant.

¶ Dauid aduersus Go=
liath. CXXXXIII.

1 BEnedictus dñs deus meus qui docet ma=
nus meas:ad pręliũ:& di
gitos meos ad bellum.
2 Misericordia mea & re=
fugium meum:susceptor
meus & liberator meus.
3 Protector me9 & in ipso
spęraui:qui subdis popu
lum meum sub me.
4 Domine quid est homo
quia inotuisti ei : aut fili9
hois quia reputas eum.
5 Homo vanitati similis fa
ctus est:dies eius sicut vm
bra prętereunt.
6 Domie iclina cælos tuos
& dęscende: tange mon=
tes & fumigabunt.
7 Fulgura coruscationem
& dissipabis eos : ęmitte
sagittas tuas & cõturba=
bis eos.
8 Emitte manũ tuã de al=
to ęripe me & libera me
de aquis multis : de ma=
nu filiorum alięnorum.

¶ Dauid ad Goliam.
CXXXXIII.

BEnedictus dñs deus meus qui docet ma=
nus meas ad pręlium: &
digitos meos ad bellum.
Misericordia mea & re=
fugium meum:susceptor
meus & liberator meus.
Protector me9 & in ipso
spęraui:subijciens popu=
los sub me.
Domine quid est homo
q̃ innotuisti ei: aut filius
hois quoniã reputas eũ.
Homo vanitati similis fa
ctus est:dies eius sicut vm
bra prętereunt.
D ñe inclina cælos tuos
& dęscende: tange mon=
tes & fumigabunt.
Coruſca coruscatiões tu=
as & dissipabis eos:emit
te sagittas tuas & contur
babis eos.
Emitte manũ tuã de al=
to/ęripe me & libera me
de aquis multis:et de ma
nu filiorum alięnorum.

¶ Dauid.
CXXXXIIII.

BEnedict9 dñs fortis meus qui docet ma=
nus meas ad pręlium: di
gitos meos ad bellum.
Misericordia mea & for
titudo mea : auxiliator
meus & saluator meus.
Scutum meum & i ipso
spęraui : qui subięcit po=
pulos michi.
Domine quid est homo
quia agnoscis eum:filius
hois quia computas eũ.
Homo vanitati assimila
tus est:dies eius quasi vm
bra pertransiens.
Domie inclina cælos tu=
os & dęscende:tange mõ
tes & fumigabunt.
Mica fulmine & dissipa
eos:mitte sagittam tuam
& interfice illos.
Extende manũ tuam de
excelso/libera me & ęrue
me de aquis multis : de
manu filiorum alięnorũ.

GALL.	ROM.	HEB.
9 Quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum dextera iniquitatis.	Quorum os locutum est vanitatē: & dextera eorū dextera iniquitatis.	Quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum dextera mendacij.
10 Deus canticū nouū cātabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi.	Deus canticum nouū cātabo tibi: in psalterio decē chordarū psallā tibi.	Deus canticum nouū cātabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi.
11 Qui das salutem regib⁹ qui redemit dauid seruū suum: de gladio maligno eripe me.	Qui das salutē regibus qui liberas dauid seruum tuū: de gladio maligno. Eripe me et libera me de aquis multis: & de manu filiorum aliēnorum.	Qui dat salutem regib⁹: qui eruit dauid seruū suum de gladio pessimo.
12 Et erue me de manu filiorum aliēnorum: quorum os locutū est vanitatem: & dextera eorum dextera iniquitatis.	Quorum os locutum est vanitatem: & dextera eorum dextera iniquitatis.	Libera me et erue me de manu filiorum aliēnorū quorum os locutū est vanitatem: & dextera eorū dextera mendacij.
13 Quorum filij sicut nouelle plantationes: in iuuentute sua.	Quorum filij sicut nouelle plantationes: stabiliti a iuuentute sua.	Vt sint filij nostri quasi plantatio crescens: in adolescentia sua.
14 Filie eorum compositę: circumornate vt similitudo templi.	Filie eorum compositę: circumornate vt similitudo templi.	Filie nostre quasi anguli ornati: ad similitudinem templi.
15 Prōptuaria eorū plena: eructātia ex hoc in illud.	Prōptuaria eorū plena: eructātia ex hoc in illud.	Prōptuaria nra plena: et supfūdētia ex hoc i illud
16 Oues eorum fœtose abundantes in gressibus suis: boues eorum crasse.	Oues eorū fœtose abundātes in itineribus suis: boues eorum crassi.	Pecora nra i milib⁹: et in nūerabilia in cōpitis nris
17 Non est ruina macerie neq; trāsit⁹: neq; clamor in platæis eorum.	Non est ruina macerie neq; trāsit⁹: neq; clamor in platæis eorum.	Tauri nostri pingues: nō est interruptio & non est egressus: & non est vlulatus in platæis nostris.
18 Beatum dixerūt populū cui hec sunt: beat⁹ populus cuius dñs deus eius.	Beatū dixerunt populū cui hec sunt: beat⁹ populus cuius est dñs de⁹ eius.	Beatus populus cuius talia sunt: beatus populus cuius dñs deus suus.

TITVLVS. dauid. psalmus/laus & deprecatio synagoge. inducitur synagoge fidelis populus.

EXPOSITIO CONTINVA. Benedictus dñs deus meus qui docet manus meas ad preliū: & digitos meos ad bellum. glorificetur possessor & conditor meus qui instruit opera mea ad vincendum malignum: & discretionem anime mee ad superandū eius insultum. Misericordia mea & refugium meum: susceptor meus & liberator meus. benedictus dñs deus meus / qui mei miseretur/ qui est confugiū meū: qui auxiliat michi & ab inimicis meis liberat me. Protector meus & in ipso sperauit: qui subdis populum meū sub me. benedictus dñs deus meus qui protegit me/ in quo ego spem meā contexi: qui directioni obsequentē & legi parentē facit plebem meā sub me. Dñe quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum. O cōditor eterne/ quid est humanum genus q voluisti ipsum noticiam tui habere: aut filius hominis q voluisti eum tantificare/ ita gloria & honore afficere/ Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut vmbra pretereūt. humanum gen⁹ corruptioni addictū est / rei cōparatū cuanide/ tēpus hui⁹ sue trāsitorie vite elabit & diffugit instar vmbre. Dñe inclina celos tuos & descēde: tāge mōtes & fumigabūt. desiderate gē-

bus ſubmitte celeſtes tuos deſcenſus & in terram illabere:percute ſuperbias malignorũ qui mũdo
7 preſunt in tyrannide/& fac eos vt fumũ euaneſcere. Fulgura coruſcationẽ & diſſipabis eos: emitte
8 ſagittas tuas & conturbabis eos. O dominator dñe eubra claritatẽ doctrine tue & elides eos:mitte
apoſtolos/diſcipulos & bellatores tuos/et cõfũdes eos. Emitte manũ tuã de alto/eripe me & libe-
ra de aqs multis:& de manu filiorũ alienorũ. mitte ad nos verbũ tuũ de dexteratua/filiũ de ſinu tu
9 libera & exime me de tam imũnẽſo calamitatis cumulo:& de poteſtate generationis alienate a te.
Quorũ os locutũ eſt vanitatẽ:& dextera eorũ dextera iniquitatis. qui filij perditionis & a te alie-
10 nati ſola vana loqui didicerũt: & omnes vires ſuas & proſperitatẽ omnẽ ad iniquitatẽ cõuerterũt.
Deus canticũ nouũ cantabo tibi:in pſalterio decachordo pſallam tibi. dñe inclina cælos tuos & de-
11 ſcende/emitte manũ tuã de alto/& concinã tibi nouã laudẽ:& cũ cantico illo nouo/veteri decalogi
12 laude collaudabo te. Qui das ſalutẽ regibus/qui redemit dauid ſeruũ ſuũ:de gladio maligno eri-
pe. Et erue me de manu filiorũ quorũ os locutũ eſt vanitatẽ:& dextera eorũ dextera iniquitatis.
tu es ille q ſaluat eos quos cõſtituiſti principes ſup vniuerſã terrã:tu es ille q eruit meſſiã famulũ ſuũ
de framea inimici. libera & ſalua me de poteſtate gentiũ que ſermones agitãt de vanitate idolorũ
ſuorũ:& que quicquid proſperitatis quicquid gratie illis elargiris/ad impietatẽ & iniquitatẽ cõuer-
13 tunt. Quorũ filij ſicut nouelle plãtationes:i iuuentute ſua. ad impietatẽ conuertũt/& nichilomin9
das eis tantã fecunditatẽ vt liberi eorũ aſſimilentur nouelle plantationi:creſcenti in etate tenella.
14 Filie eorũ cõpoſite:circũornate vt ſimilitudo tẽpli. adoleſcẽtule eorũ compte:decorate ad ſimilitu-
15 dinem delubri. Promptuaria eorũ plena:eructãtia ex hoc in illud. penuaria eorũ referta:pre copia
16 ex vno in aliud eiumpẽtia. Oues eorum fœtoſe abundantes in greſſibus ſuis:boues eorũ craſſe. pe-
17 cudes eorũ prolifice crebreſcẽtes in vijs ſuis:armẽta eorũ pinguia. Non eſt ruina macerie/neq; trã-
ſitus: neq; clamor in platæis eorũ. nõ eſt demolitio muri/neq; interrupture peruius locus:neq; eiula-
18 tio in vicis eorum. Beatũ dixerunt populũ cui hec ſunt: beatus populus cuius dominus deus eius.
ſcelicem gentem illam crediderunt cui tanta eſſent proſpera/ſed aberrant:ſcelicem ſolum illum po-
pulum dicimus qui dominatorem omnium habet deum ſuum.

ADVERTE. Tertio verſu. Qui ſubdis populũ meũ ſub me. melius ſubdit in tertia perſona. ex he-
bræo:qui ſubiecit populũ michi. & quod græce habetur υποτασσων τον λαον μου επεμοι
melius ſubiugans ſiue qui ſubiugat populũ meũ ſub me q̃ per ſecundã perſonã qui ſubiugas. adde
cetera precedẽtia fuiſſe tertie perſone:quc relatiuũ reſpicere/ei q rationẽ lingue habet neq; q̃ dubiũ
eſt. ¶ Vndecimo verſu. Qui das ſalutẽ regibus. melius qui dat:ex particula cõtinuo ſequẽti. qui ſer-
mo tolerabilis inuenitur:cũ antecedẽs particula tertie perſone ſubauditur. ac ſi dicas tu es ille qui
dat ſalutẽ regibus/qui redemit dauid ſeruũ ſuũ. Et ſic in quibudã exẽplaribus ex hebræo reperitur
at nunc paſſim legunt qui redemiſti. & ex græco τω διδοντι σωτηριαν τοις βασιλευσι.
τω λυτρουμενω δαβιδ τον δουλον αυτου legendum eſſet danti ſalutem regibus/re-
dimẽti dauid ſeruũ ſuũ. Aut vtrobiq; per ſecundã pſonã:qui das ſalutẽ regibus/qui redimis dauid
ſeruum tuũ. reſpicit id/tibi ſuperioris verſus. & ſermo videtur melior vt a modo legamus Qui das
ſalutem regibus / qui redimis dauid ſeruum tuum. ¶ Eodẽ vndecimo verſu. qui redemit dauid ſer
uum ſuum degladio maligno. diſtinctionis punctus:poſt maligno/eſt faciẽdus. & eripe & erue me
ſimul iungẽda. qđ dilucide cognoſcit ex hebræo. ¶ A tertiodecimo verſu in finẽ pſalmi:ex hebræo
alia ab ijs q̃ expoſita ſũt habetur intelligẽtia. nã in ſeptuaginta & in tralatione noſtra:cuncta dici vi
dentur de liberis et reliqua fœlicitate filiorũ alienorũ. hic autẽ nõ de illis:ſed de filijs hebræorũ. qđ
& Paulus ſentit hebræus:& hec in bonã partem & de bene proſperantibus & vere beato populo di
ci. ſed nõ ideo beato q illis abundet/& illa tãtaq; poſſideat:ſed hac de cauſa beato quia dñs eſt de
us eius. ¶ Quod tertiodecimo verſui noſtro reſpondet in hebræo:vt ſint filij noſtri quaſi plantatio
creſcẽs:intellige hoc iũgi ad id qđ preceſſit/libera me & erue me de manu filiorũ alienorũ. & quã-
obrem id petat:ſubiũgit/vt ſint filij noſtri quaſi plãtatio creſcẽs in adoleſcentia ſua/et reliqua que
ſequuntur. ¶ Quartodecimo verſu. filie eorũ cõpoſite/circũornate vt ſimilitudo tẽpli. nõ debes/ex-
ponẽdo id qđ illi reſpõdet in hebræo:exponere vt ſimilitudo tẽpli/id eſt ſtatua templi. nã hoc filijs
alienorũ cõuenit nõ hebræis:qui ſtatuas in ſuis tẽplis non admittebãt. ſed optat prophẽta:vt filie
hebræorum ornate ſint ad ſimilitudinẽ templi/cuius totus ornatus in interioribus eſt. & omnis glo
ria filie regis intrinſec9:vt alibi quoq; dictũ eſt. niſi dicere malis:ad ſimilitudinẽ anguli tẽpli. nã an-
gulus tẽpli:lapis ille mirificus eſt/quẽ reprobauerunt edificantes/& factus eſt in caput anguli. ſic op
tare filios ſynagoge ornari:eſt eorum optare ornamentum ad imitationem Chriſti domini. qui
nos ſic ſe imitari concedat:vt de nobis hoc vere audire mereamur oraculũ. beatus populus cuius
dominus deus eius. qui a nobis & cunctis generationibus:benedictus/exaltatus & magnificatus ſit
in ſempiternum.

GALL.

Laudatio ipsi Dauid.
CXXXXIIII.

1 EXaltabo te deus me⁹ rex & benedicam nomini sancto tuo i sęculũ: & in sęculũ sęculi.

2 Per singulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in sęculum & in sęculum sęculi.

3 Magnus dñs & laudabilis nimis; & magnitudinis eius non est finis.

4 Generatio & generatio laudabit opera tua: et potentiam tuam pronũciabunt.

5 Magnificentiã glorie sanctitatis tue loquentur: & mirabilia tua narrabũt.

6 Et virtutem terribilium tuorum dicent: & magnitudinem tuã narrabunt.

7 Memoriam abũdantie suauitatis tue ęructabũt: & iustitia tua exultabũt.

8 Miserator & misericors dominus: patiens & multum misericors.

9 Suauis dominus vniuersis: & miserationes eius super omnia opera eius.

10 Confiteantur tibi domine oĩa opera tua: & sancti tui benedicant tibi.

11 Gloriã regni tui dicent: & potẽtiam tuam loquẽtur.

12 Vt notam faciant filijs hominum potẽtiam tuã:

ROM.

Laudatio ipsi Dauid.
CXXXXIIII.

EXaltabo te deus rex me⁹ & benedicã nomẽ tuum in ęternum: & in sęculum sęculi.

Per singulos dies benedicam te: & laudabo nomen tuum in ęternum & in sęculum sęculi.

Magnus domin⁹ & laudabilis nimis: & magnitudinis eius nõ est finis.

Generatio & generatio laudabunt opera tua: & potentiam tuam ꝓnunciabunt.

Magnificẽtiam maiestatis tue & sanctitatem tuã loquent̃: & mirabilia tua narrabunt.

Virtutem terribiliũ tuorum dicẽt: & magnitudinem tuam narrabunt.

Memoriam abundantie suauitatis tue ęructabũt: & iustitia tua exultabũt.

Misericors & miserator dominus: patiens & multum misericors.

Suauis est dñs vniuersis: & miserationes eius sup omnia opera eius.

Confiteantur tibi domine oĩa opera tua: & sancti tui benedicent tibi.

Gloriam regni tui dicẽt: & potẽtiam tuam loquẽtur.

Vt notam faciãt filijs hominum potẽtiam tuam:

HEB.

Laudatio Dauid.
CXXXXV. Aleph.

EXaltabo te deus me⁹ rex: & benedicam nomini tuo in ęternum & vltra. Beth.

In omni die benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in sempiternum in giter. Gimel.

Magn⁹ deus & laudabilis nimis: & magnificẽtie ei⁹ nõ est iuẽtio. Deleth.

Generatio ad generationem laudabit opera tua: & fortitudines tuas annunciabunt. He.

Decorem glorie magnitudinis tue: & verba mirabilium tuorũ loquar. Vau.

Et fortitudinem horribilium tuorũ loquentur: & magnitudines tuas narrabunt. Zai.

Memoriã multe bonitatis tue loquentur: & iustitias tuas laudabũt. Heth

Clemẽs & misericors dominus: patiens & multe miserationis. Teth.

Bonus dñs omnibus: & misericordie eius in vniuersa opera eius. Ioth.

Confiteant̃ tibi dñe omnia opa tua: & sancti tui benedicant tibi. Caph.

Gloriam regni tui dicẽt: & fortitudies tuas loquẽtur. Lamed.

Vt ostendant filijs hominum fortitudines eius: &

et gloriam magnificentie regni tui.

13 Regnum tuum regnum omnium ſeculorū: & dominatio tua in omni generatione & generatiõe.

14 Fidelis dominus in omnibus verbis ſuis: & ſanctus in oĩb9 operib9 ſuis.

15 Alleuat domin9 omnes qui corruũt:& erigit omnes eliſos.

16 Oculi oĩm in te ſperant: & tu das eſcam illorū in tempore oportuno.

17 Aperis tu manū tuam: & imples omne animal benedictione.

18 Iuſtus dominus in omnibus vijs ſuis:et ſanctus in omnibus operibus ſuis.

19 Prope eſt dñs oĩbus invocantibus eū:oĩb9 inuocantibus eum in veritate.

20 Voluntatē timentium ſe faciet/& deprecationem eorū exaudiet: & ſaluos facit eos.

21 Cuſtodit dominus omnes diligentes ſe:& oĩnes peccatores diſperdet.

22 Laudationē dñi loquet̃ os meū/& benedicat oĩs caro nomini ſctō ei9:in ſeculū & in ſeculum ſeculi.

& gloriam magnificētie regni tui.

Regnum tuū dñe regnū omnium ſeculorū: & dominatio tua in oĩni generatione & progenie.

Fidelis dominus in verbis ſuis:& ſanctus in omnibus operibus ſuis.

Alleuat dominus oĩnes qui corruũt:& erigit omnes eliſos.

Oculi omnium in te ſperant dñe:& tu das eſcam illis in tēpore oportuno.

Aperis tu manum tuā: & imples omne animal benedictione.

Iuſtus dominus in vijs ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis.

Prope eſt dominus omnibus: inuocātibus eum in veritate.

Voluntatē timentium ſe faciet/et oratiões eorum exaudiet:& ſaluos faciet eos.

Cuſtodit dominus omnes diligentes ſe:& oĩnes peccatores diſperdet.

Laudem domini loquet̃ os meū & benedicat oĩs caro nomen ſanctū ei9:in eternū & in ſeculū ſeculi.

gloriã decoris regni eius.

Mem.

Regnū tuum regnū omniū ſeculorū: & poteſtas tua in omni generatione & generationem.

Samech.

Suſtentat dominus omnes corruentes: & erigit omnes iacentes.

Ain.

Oculi oĩm in te ſperant: & tu das eis eſcam ſuam in tempore ſuo.

Phe.

Aperis manus tuas: & imples omne animal refectione.

Sade

Iuſtus dñs in omnibus vijs ſuis:& ſanctus in omnib9 operib9 ſuis.

Coph

Iuxta eſt dñs oĩbus qui inuocãt illū:oĩb9 qui inuocant illū in veritate.

Res.

Placitum timētium ſe faciet: & clamorem eorum audiet & ſaluabit eos.

Sin.

Cuſtodit dominus oĩns diligentes ſe:et vniuerſos impios conteret.

Thau.

Laudem domini loquet̃ os meū/& benedicet oĩs caro nomini ſancto eius: in eternum & iugiter.

TITVLVS. hymnus dauid. pſalmus/ laus dei & Chriſti eius regis eterni. Propheta in ſua & piorum loquitur perſona.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Exaltabo te deus me9 rex/& benedicã noĩ tuo in ſeculū: & in ſeculum ſeculi. glorificabo te conditor meus vniuerſorū gubernator:ſanctificabo nomen tuū in ſempiternū & in æuū interminū, per ſingulos dies benedicã tibi:& laudabo nomen tuum in ſeculū & in ſeculū ſcli. nulla dies effugiet abſq; bñdictiõe tui: prorūpã i laudẽ noĩs tui & in ꝑpetuū in perẽ-
3 nitatẽ æui interminī. Magnus dñs & laudabilis nimis:& magnitudinis eius non eſt finis. imenſus
4 dñs & laude incõprehẽſibilis:& imenſitatis eius nullus modus/nullus termin9 nulluſq; finis. Generatio & generatio laudabit opera tua:& potentiã tuam pronũciabũt. omnis populus & nature,

& legis & gratie magnipendēt facta tua:& virtutē tuam manifestabūt.M agnificentiā glorie sanctitatis tue loquētur:& mirabilia tua narrabunt. mirificam pulchritudinē claritatis tue effabūtur: & opera tua admirabilitate plena recēsebunt.E t virtutem terribiliū tuorum dicent:& magnitudinem tuā narrabunt.& fortitudinē terrificarū vltionū tuarū aperient:& imensitatē tuam referabūt M emoriam abūdantie suauitatis tue eructabunt: & iustitia tua exultabunt. in recordationē multitudinis propiciationis tue enarrāde prorūpent:& iustitiā tuam cū exultatione laudabunt.M iseri cors & miserator dñs: patiens & multū misericors. ꝓpicius & clemēs deus noster:ad vindictā tardus/ & multus ad ignoscēdū.S uauis dñs vniuersis:& miserationes eius super oia opera eius.dulcis & benignus deus noster generationibus cunctis:& misericordie eius in cunctis operationibus eius.C onfiteant tibi dñe oia opa tua:& sancti tui benedicāt tibi. laudet te creator eterne vniuersa creatura tua: puri/mūdi & incoinquinati glorificent te.G loriā regni tui dicent:& potentiā tuā loquētur. sancti tui magnificētiā celestis glorie tue aperient:& oipotētiā tuā euāgelizabūt.V t notam faciant filijs hominū potentiā tuam:& gloriam magnificentie regni tui. id facient vt generationibus populorū cognitā efficiant omniū tibi collatam potestatē:& splendorem magnificentie celestis regni tui.R egnum tuū regnū oim seculorū: & dñatio tua in omni generatione & generationē.regnum tuum dñe regnū quod nō corrūpetur:& potestas tua potestas eterna que non auferetur.F idelis dñs in omnibus verbis suis:& sanctus in oibus operibus suis. verax dñs in cunctis promissionibus suis:& purus/sanctus & incōtaminatus in cunctis operationibus suis.A lleuat dñs omnes qui corruunt:& erigit omnes elisos. sustentationi & auxilio adest dñs cunctis qui incuruantur ad labendum:& cunctos exuscitat prostratos.O culi omnium in te sperāt dñe:& tu das escam illorum in tēpore oportuno. instinctu suo vniuersa in te ferūtur domine & prouides illis: tu pascis illa pro temporis oportunitate.A peris tu manum tuam:& imples omne animal benedictione.di spensas prouidentiam tuam:& reficis animantem omnē benedictionis tue refectione. Iustus dominus in omnibus vijs suis:& sanctus in omnibus operibus suis. omnia mandata dñi iusta sunt & eterne equitati nixa:& omnia opera dñi vt ab eo prodeunt sancta/ munda & incoinquinata. P rope est dñs oibus inuocantibus eum:oibus inuocantibus eum in veritate. cominus est deus noster cunctis requirentibus eum non ficta & fallaci/sed pura veraciꝫ mente. V oluntatē timentiū se faciet/& deprecationem eorum exaudiet:& saluos faciet eos. habētium sanctum eius timorem desideria adimplebit/& precem eorum suscipiet:& ad eternitatē vite eos tandem perducet. C ustodit dñs omnes diligentes se:& omnes peccatores disperdet. solicitus est dominus amore sui feruētes custodire:& contra/vniuersos trangressores/ipsum in veritate non inuocantes/neꝙ timētes/neꝙ diligentes in eternum interitū mittet. L audationē dñi loquetur os meum & benedicat omnis caro noi sctō ei⁹:in seculū & in seculū seculi. hāc laudem dei mei ore meo ꝓnūciabo:& glorificet vniuersa hominum cognatio verbū sanctū eius:in sempiternū/& in æuū finis terminiꝙ nesciū.

ADVERTE. Quarto versu. generatio & generatio laudabit opera tua. melior sermo: laudabūt. sic enim Hieronymus in ea psalterij littera/ cui expositionem suam adiunxit / & non deterior intelligentia. & idipsum sequens particula & potentiam tuam pronunciabunt poscere videtur/atq; subinde sequentes que omnes verbo plurali exprimuntur:& hoc etiam modo psalmodia canit romana. ¶ Sextodecimo versu. et tu das escam illorum. legēdum est illis:& ex romana & hebraica tralatione. quarum hec sic habet & tu das eis escam. illa sic & tu das escam illis. & intelligentia promptior:& sermo accōmodatior.

¶HALELV IA aggei et zacharie CXXXXV

1 LAuda aīma mea dominum/laudabo dominum in vita mea:psallam deo meo q̄diu fuero.
2 Nolite confidere in principibus: in filijs hominū in quibus non est salus.
3 Exibit spiritus eius & reuertętur in terram suam:

¶HALELV IA:.CXXXXV.

LAuda aīma mea dominum/laudabo dominum in vita mea:psallam deo meo q̄diu ero.
Nolite cōfidere in principibus: in filijs hominum in quibus non est salus.
Exibit spiritus eius & reuertętur in terram suam:

¶HALELV IA.CXXXVI.

LAuda aīma mea dominū / laudabo dñm in vita mea:cantabo deo meo q̄diu sum.
Nolite confidere in principibus : in filio hominis cui non est salus.
Egredieť spūs eius & reuertętur in humū suam:

in illa die peribũt omnes cogitationes eorum.
4 Beatus cuius deus iacob adiutor eius/spes eius in domino deo ipsius qui fęcit cælum & terram:mare & oĩa quæ in eis sunt.
5 Qui custodit vęritatem in sęculum / facit iudiciũ iniuriam patiẽtibus: dat escam ęsurientibus.
6 Dominus soluit compeditos:dñs illumiat cæcos
7 Dominus ęrigit ęlisos : dominus diligit iustos.
8 Dominus custodit aduenas pupillum & viduam suscipiet:& viam peccatorum disperdet.
9 Regnabit dñs inſęcula deus tuus sion:in generationem & generationẽ.

in illa die peribũt omnes cogitationes eorum.
Beatus cuius deus iacob adiutor eius:spes eius in domino deo ipsius.
Qui fęcit cælũ & terrã : mare & oĩa q̃ in eis sunt.
Qui custodit vęritatẽ in sęculum / facit iudiciũ iniuriam patientibus : dat escam ęsurientibus.
Domin⁹ ęrigit allisos domin⁹ soluit compeditos / dominus illumiat cæcos: dominus diligit iustos.
Dominus custodit aduenam pupillum & viduã suscipiet:& viam peccatorum exterminabit.
Regnabit dñs in ęternũ deus tuus sion : in sęculũ sęculi.

in die illa peribunt cogitationes eius.
Beatus cuius deus iacob auxiliator eius: spes eius in domino deo suo.
Qui fęcit cælos & terrã: mare & oĩa q̃ in eis sunt.
Qui custodit vęritatẽ in sempiternũ/qui facit iudicium calũniã sustinẽtib⁹: & dat panẽ ęsurientibus.
Dominus soluit vinctos domin⁹ illuminat cæcos/ domin⁹ ęrigit allisos:dominus diligit iustos.
Dominus custodit aduenas pupillum & viduam suscipiet: & viam impiorum conteret.
Regnabit dñs in æternũ deus tuus sion:in generationem et generationem.

TITVLVS.HALELV IA.Psalm⁹/laus diuina.Propheta in sua & cuiusq; fidelis loquit persona.

1 EXPOSITIO CONTINVA.Laudа anima mea dñm/ laudabo dñm in vita mea : psallam deo
2 meo q̃diu fuero. exalta & glorifica Ospiritus meus deũ tuum/exaltabo deũ meũ q̃diu vixero : canam laudes conditori meo q̃diu substitero.Nolite confidere in principibus:nec in filijs hominum
3 in quibus non est salus.spem vestrã in dño ponite/& nolite eam ponere in seculi potentibus: neq;
in quibusuis carnaliũ hominum nec se nec alios saluare valentiũ.Exibit spiritus eius & reuertet
in terram suã:in illa die peribunt oẽs cogitationes eorũ. cuiusq; talium emigrabit anima a corpore & quisq; eiusmodi resoluetur in puluerem suũ:in eo ipso resolutionis sue tẽpore irriti cadent vni
4 uersi cogitatus eorum.Beatus cuius deus iacob adiutor eius/spes eius in domino deo ipsius / qui fecit celum & terram:mare & omnia que in eis sunt.in illa die fœlix ille cui deus iacob auxiliator fuerit/qui spem suam non in principibus/ non in vano cuiusuis hominum presidio posuerit sed in
5 dominatore & conditore suo/factore celi & terre:maris & omnium in eis contentorum.Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium iniuriam patientibus:dat escam esurientibus. beatus inquã ille homo qui confidit in deo suo/non solum cõditore omnium sed & qui in sempiternum promissiones suas fideliter implet/qui vltor est & iustus iudex iniuste oppressorum:qui ministrat & pro-
6 uidet quibus oportet anime & corporis verum alimentum.Dominus soluit compeditos : dominus illuminat cecos.non principes sunt/non filij hominum/sed solus deus est qui eripit nobis vincula dæmonum:non principes/non filij hominum/sed solus dominus est qui aperit oculos cæco-
7 rum.Dominus erigit elisos:dominus diligit iustos . dominus est qui contractis & claudis restituit
8 gressum:dominus amator est beneficus/beneuolus atq; inhabitator iuste viuentiũ.Dominus custodit aduenas/pupillum & viduam suscipiet:& vias peccatorum disperdet.domin⁹ est/non principes non filij hominũ/qui solicitudinẽ & curã gerit peregrinorũ/dñs orphanorũ parentibusq; orbatorum/& a viro ac omni vite solatio relictarum curam geret:& sceleratos mores scelerataq; fla
9 gitiosorum vite instituta ad nichilum rediget.Regnabit dominus in secula/deus tuus sion:in generationẽ & generationem.Ocontio sancta fidelium dominator & creator tuus reget te in sempiternum:& in hac mortali peregrinatione & in alterius seculi eterna fœlicitate.

GALL. ROM. HEB.

ADVERTE. Secundo versu. nolite cõfidere in principibus/in filijs hominũ in quibus non est sal⁹; Hieronymus ex hebræo/nolite confidere in principibus/in filio hominis cui non est salus. vbi filio hominis non(vt psalmo octauo)in excellentẽ significationẽ capitur sed in cõmunẽ/pro cõmuni carnaliq; homine/atq; (vt sic dixerim)pro choico animaliq; & terreno. quod innuit adiecta particula: cui non est salus. & sequens qui continenter adiungitur versus: egredietur spiritus eius & reuertetur in terram suã. de quo eni alio q̃ de choico/terreno & animali dictum est: cinis es & in cinerẽ reuerteris? Maluerunt tamẽ interpretes ne nos luderẽt equiuoco: pluratiue dicere in filijs hoim/eundem seruãtes itellectũ. verũ tũc sequẽti versu/exibit spiritus eorũ erat dicendũ. quãdo quidẽ numero antecedẽtis mutato: par erat & relatiuũ mutari. item & verbũ reuertẽ i plurale reuertenẽ mutãdum. quod & de relatiuo in ipso secundo versu obseruarũt: cũ dixerũt in quibus nõ est salus. & itẽ i tertio: peribunt omnes cogitationes eorũ. verũ prepositio in: & ex hebræo & græco superflua est. ex hebræo: cui nõ est salus. ex græco οἱσ οὐκ ἐστι σωτηρια quibus non est salus. Et propter dupliceẽ hanc filij hominis acceptionẽ nobilẽ & ignobilẽ/spiritualẽ & terrenã: si singulariter legendũ/potius legendũ esset/nolite confidere in principibus: in filio hoim cui nõ est salus/q̃ hominis. nã Christus dñs: non hominũ/sed hominis filius dicitur. aliorũ autẽ quilibet(excipio protoplastos)non tam hominis q̃ hoim filius est. quẽ eni aliũ natum nisi ex hominibus patreq; & matre preter dñm dicemus? aut omnino legendũ vt septuaginta tradiderũt interpretes: paulisper tertio versu adiuto hoc pacto. nolite cõfidere in principibus/in filijs hominũ quibus non est salus. exibit spiritus eorũ & reuertentur in terrã suã/in illa die peribunt omnes cogitationes eorũ. & id in filijs hominũ: explicare videtur in principibus. acsi dicat: nolite cõfidere in principibus id est in filijs hoim/qbus non est salus/qui seipsos saluare nõ possunt. quo pacto igitur vos saluabunt? q; si saluare neq; se neq; vos possunt: quonã pacto cõfiditis in eis? Sed dicet forsitan quispiã: Hieronymus tertio versu habet reuertetur & omnes tralationes reuertetur. quare minime mutandus in hoc verbo numerus erit. Respõdebimus qua ratione interpretes numerũ subiecte partis mutarũt: eadẽ quoq; lege & numerũ verbi mutare debuerũt. nã filijs hoim dixerũt: vbi singulariter filio repererũt. quo iure igit verbũ numeri eiusdẽ manere debuit/acsi filio reliquisset? apte eni dicit filius hominũ reuertetur in terrã suã: sed nõ apte filij hominũ reuertetur in terrã suã. quod ne ignorat quidẽ lixa grãmaticorũ. Sed persistes fortasse ac instabis: reuertetur/rem subiectã nõ habere filij hominũ/verũ singulare spiritus. Sed nũquid ego Epicureus aut Saduceus aliquis sũ qui id tibi tribuam? deus meliora velit. Et quis tũc(obsecro)alius dabit intellectus q̃ quẽ ipij & iã ad tribunal dei æterno ignis supplicio adiudicata turba/tradit? spiritus eorũ reuertet/difflabitur/dissipabit in terrã suã. gratie sũmo spirituũ cõditori: qui me hoc sæper magis q̃ calcare serpentẽ exhorrere docuit & adiuuit. nã qui sic cupit mortẽ finire: mortem inuenit sine mortis fine. verũtamẽ et nos id vltro sic contendẽti cõcedemus: spiritũ nostrũ exire de corpore nostro/quo deus ipse iusserit aut ad loca tranquille lucis/aut ad loca tenebrosa penarum. qcp idem spiritus in nouissimo die reuertetur in terrã suã/in ꝓpriũ corpus suũ tãetsi in omnibus mundi climatibus difflatũ/in momẽto/in ictu oculi colligẽtibus angelis & diuino quo creata sũt vniuersa/mandante spiritu. et tunc cunctis astantibus ante districti iudicis tremendũ et ineluctabile suggestum: peribunt omnes ipsorũ cogitationes/quas de deo & Christo eius/de imortalitate spiritus/de felicitate aut infelicitate vite habuerũt. quẽ sensũ si volũt: nõ magnopere reluctari voluerim/singulariter etiã in tralatione nostra legendũ/reuertetur/& si id fere cunctis aduersẽt interpretibus sentiantq; omnes/eũ(qui prius positus est)eruendum esse sensum. sed de his hactenus.

PSALMVS CXXXVI.

1 LAudate dñm quoniam bon⁹ est psalm⁹: deo nostro sit iocũda decoraq; laudatio.

2 Edificans hierusalẽ dominus: dispersiones israelis congregabit.

3 Qui sanat contritos corde: & alligat cõtritiones

PSALMVS CXXXVI.

LAudate dñm quoniam bon⁹ est psalm⁹: deo nostro iocũda sit laudatio.

Edificans hierusalẽ dominus: & dispersiones israel congregans.

Qui sanat contritos corde: & alligat cõtritiones

PSALMVS CXXXVII.

LAudate dñm quoniam bonum est/canticũ dei nostri qm̃ decorũ est: pulchra laudatio.

Edificabit hierusalẽ dominus: eiectos israel congregabit.

Qui sanat contritos corde: & alligat plagas eorũ

eorum.
4 Qui numerat multitudi nem ſtellarũ:& omnibus eis nomina vocans.
5 Magnus dñs nr & magna virtus eius: & ſapiẽtie eius non eſt numerus.
6 Suſcipiẽs māſuẽtos dominus:humilians autem peccatores vſq; ad terrā.
7 Præcinite dño in confeſſione:pſallite deo noſtro in cithara.
8 Qui operit cęlũ nubíbꝰ: & parat terre pluuiam.
9 Qui producit in montibus fœnũ:& herbam ſeruituti hominũ.
10 Qui dat iumentis eſcam ipſorum:& pullis coruorum inuocantibus eum.
11 Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibijs viri beneplacitũ erit ei.
12 Bñplacitũ eſt dño ſuptimẽtes eũ:& i eis q ſpęrãt ſuper miſericordia eius.

eorum.
Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnibus eis nomina vocat.
Magnus dñs nr & magna virtus eius:& ſapientie eius non eſt numerus.
Suſcipiens māſuetos dominus:humiliat autẽ peccatores vſq; ad terram.
Præcinite domino in cõfeſſione: pſallite deo noſtro in cithara.
Qui operit cęlũ nubíbꝰ: & parat terre pluuiam.
Qui producit in montibus fœnum:& herbã ſeruituti hominum.
Qui dat iumentis eſcam ipſorum:& pullis coruorum inuocantibus eum.
Non in viribus equi voluntatem habebit: neq; ĩ tabernaculis viri bñplacitum eſt ei.
Bñplacitũ eſt dño ſuptimẽtes eũ:et i eos q ſpęrãt in miſericordia eius.

Qui numerat multitudinem ſtellarum:& omnes nomine ſuo vocat.
Magnus dñs nr & multus formidine: & prudẽtie eius non eſt numerus
Suſcipiens māſuetos dominus: humilians impios vſq; ad terram.
Canite domino in cõfeſſione: canite deo noſtro in cithara.
Qui operit cęlum nubíbus / & prębet terre pluuiam:& oriri facit in mõtibus germen.
Qui dat iumentis panẽ ſuum:filijs corui clamantibus.
Non eſt in fortitudine equi volũtas eius: neq; in tibijs viri placętur ei.
Placetur domino in íjs q̃ timent eum:& expectãt miſericordiam eius.

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus/continuata laus. Propheta in ſpiritu loquitur.
1 EXPOSITIO CONTINVA. Laudate dñm qm̃ bonus eſt pſalmus:deo noſtro ſit iocũda decoraq; laudatio. habitatores ſion exaltate & glorificate dominatorẽ oĩm/qm̃ ipſũ laudare exaltare & glorificare bonũ eſt:cõditori & redẽptori noſtro accepta ſit & bene placẽs noſtre laudis exhibitio.
2 Edificans hieruſalẽ dñs:diſperſiones iſraęlis congregabit. habitationẽ ſupne pacis/ſanctã animarũ ciuitatẽ conſtruẽs cunctorũ opifex æternus:exilia populi eũ cognoſcere gliſcentis/i illam adunabit.
3 Qui ſanat cõtritos corde:& alligat contritiones eorũ. dñs deus noſter eſt/qui medetur dolentibus
4 animo/penitẽtiaq; maleactorũ ductis:& vniuerſas ſcelerũ eorum cõtuſiones ſolidat. Qui numerat multitudinẽ ſtellarũ:& omnibus eis noĩa vocat. dñs deus noſter eſt/qui nouit numerũ æternã hereditatem accepturorũ ad ſimilitudinẽ ſiderũ claritate & claritate differentium:& omnes in libro vite
5 ſcriptos ex nominibus vocat/prediffinit/predeſtinat/accerſit & ad ſe appellat. Magnus dñs deus noſter & magna virtus eius:& ſapiẽtie eius non eſt numerus. late iperãs/& fundẽs imperiũ conditor noſter & immẽſa omnipotẽtia eius:& incõprehenſibilis preſciẽtia & ſapiẽtia eius. Suſcipiẽs māſuetos dñs:humilians autẽ peccatores vſq; ad terrã. dñs deus noſter eſt ad ſe in cæleſtia regna pacificos/mites & humiles eleuans:peruerſos autẽ & iniquos ad profunda vſq; abyſſi deturbãs. Precinite dño in confeſſione:pſallite deo noſtro in cithara. anticipate dominũ in gratiarũ actione & beneficiorum eius recognitione:canite dño conditori & creatori noſtro in concordi mandatorũ ſuorum
8 obſeruãtia/in triſagie beatitudinis oda. Qui operit cælũ nubibꝰ:& parat terre pluuiã. canite deo no-

ſtro/qui contegit eccleſiã fecundis paſtoribus:& qui eis qui terreno adhuc ſunt affectu/ad ſpiritua-
lem ſanctimoniã ſuggerit doctrinã. Q ui producit in montibus fœnũ:& herbã ſeruituti hominũ.ca-
nite deo noſtro/qui principibus populi ſui immittit ad ſeipſos regẽdos ſenſũ:& prudentiã ad paſcen 9
dũ populũ ſuũ. Q ui dat iumẽtis eſcã ipſorũ:& pullis coruorũ inuocãtibus eũ. canite admirãdã dei 10
noſtri benignitatem/qui prebet gentili populo panẽ cæleſtẽ ſeipſũ cibum: & non minus filijs he-
bræorũ in ipſũ crocitantiũ/& blaſphemorũ dũmodo cõuertant & inuocẽt eum. N on in fortitudine 11
equi voluntatẽ habebit:nec in tibijs viri beneplacitũ erit ei. dño deo noſtro nõ placebit vir ſola libidi
ne & luxuria potẽs:nec viri incõſtãtes ſẽperq; inſtabiles & mobiles/grati acceptiq; erunt ei. B ene- 12
placitũ eſt dño ſup timẽtes eũ:& in eis qui ſperãt ſup miſericordia eius. ſed mũdi & cõſtãtes viri/ſã-
ctum dei timorẽ habẽtes acceptabunt ei:& ij q iuſſa eius implentes/confidunt non in operibus ſu-
is/ſed in gratia et miſeratione eius.

ADVERTE. Primo verſu. laudate dñm qm bonus eſt pſalmus/deo noſtro ſit ſocũda decoraq; lau-
datio:ex hebræo/laudate dñm qm bonũ eſt/cãticũ dei noſtri qm decorũ eſt/pulchra laudatio: qua-
re ſic cõcinnãdus eſſet ad illi⁹ imitationẽ primus verſus noſter. laudate dñm qm bonũ eſt : pſalmus
dei noſtri qm decorus:decora eſt laudatio.verũ vtraq; intelligẽtia pulchra:nec vt habemus/intelli-
gẽtie officit aut preiudicat. N ono verſu. qui ꝓducit in mõtibus fœnũ & herbã ſeruituti hoim:ex
hebræo/id ſolũ & oriri facit in mõtibus germen. cetera igitur intelligant ab interpretibus adiecta/
paſſibile quid potius explicare meditãtes q̃ ad ſpiritũ ſubuehere. quid eni germẽ in principibus qđ
deus oriri facit:niſi prudẽtia qua populũ i lege dei paſcũt & enutriũt? D ecimo verſu. Q ui dat iu
mentis eſcã ipſorũ & pullis coruorũ inuocãtibus eũ:ex hebræo/qui dat iumẽtis panẽ ſuũ filijs cor-
uorum clamãtibus. Populũ gentilẽ iumẽto ſignificari certũ eſt. ſic in ſimilitudine voluit ſaluator ho
minum iumẽto inſidere & pullo eius/atq; ita ſanctã ciuitatẽ intrare:quaſi rex gentiũ & hebræorũ/
ſed magis in gẽtibus requieſcẽs. ſic Eſaias onus (inquit) iumentorũ auſtri:gentes deſignãs. Sed & ꝑ
coruos nõ male putauerim ſignificari nũc iudæos:qui in Chriſtũ dñm/Meſſiã ſuperbenedictũ obſtre
punt/clangunt & crocitãt. & ab illo tẽpore cõuicia cõtorquere nõ ceſſãt:quo ¦clamauerũt nolumus
eũ regnare ſup nos/ſanguis eius ſup nos & ſuper filios noſtros.attamẽ tanta eius benignitas:vt fi-
lios eorũ nigrorẽ parentũ induere nolẽtes/eorũq; imitari crocitatũ/ſed ad ſanctũ dñi/voces ſuas ele
uare/ſuſcipiat & cæleſti paſcat alimonia. Sunt & qui volũt coruinos fœtus/certos dies dũ plumeſcãt
& patribus aſſimulent rore cæleſti paſci.quod & credidit Caſſiodorus. quaſi ſpiritus litteræ:ad natu-
re luderet hiſtoriã. Q uid etiã coruũ emiſſum de arca Noe qui mundũ ſaluauit per aquã non redi-
ſſe ad arcã/columbã autẽ cũ ramo virentis oliue in arcã redijſſe:niſi forte cum placuit altiſſimo vni-
uerſum orbẽ per aquã purgare/innouare & ſaluare/iudæos de eccleſia egreſſos non rediſſe/gen-
tium autem multitudinẽ cum Chriſti reconciliatione/cum cõfeſſione crucis/ligni pacis & vite eccle-
ſiam intraſſe dealbatam et in ſimplicitate vite degentẽ in ſimilitudinem fidelis columbe/

CHALELVIA. CXXXXVII.

1 LAuda hierlm dñm: lauda deũ tuũ ſion.
2 Quoniam confortauit ſe ras portarum tuarũ:be-
nedixit filijs tuis in te.
3 Q ui poſuit fines tuos pa cem:& adipe frumenti ſa tiat te.
4 Q ui ęmittit ęloquiũ ſuũ terre: vęlociter currit ſer-
mo eius.
5 Q ui dat niuem ſicut la-nam:nebulam ſicut cine-
rem ſpargit.

CHALELVIA. CXXXXVII.

LAuda hierlm dñm: lauda deũ tuũ ſion.
Quoniam confortauit ſe ras portarum tuarũ: be-
nedixit filios tuos in te.
Qui poſuit fines tuos pa cem:et adipe frumenti ſa tians te.
Q ui ęmittit ęloquium ſu um terre: vęlociter currit ſermo eius.
Q ui dat niuem ſicut la-nam:nebulam velut cine rem aſpergit.

L auda hieruſalẽ dñm: cane deum tuũ ſion.
Quia confortauit vectes portarum tuarũ:bñdixit filijs tuis i medio tui.
Qui poſuit terminũ tu-um pacem:adipe frumen ti ſaturauit te.
Qui ęmittit ęloquiũ ſu-um terre: vęlociter currit verbũ eius.
Q ui dat niuem quaſi la-nam:pruinas quaſi cine-rem ſpargit.

6 Mittit cryſtallũ ſuũ ſicut bucellas: ante faciem frigoris eiꝰ quis ſuſtinebit?
7 Et mittet verbũ ſuum et liquefaciet ea: flabit ſpiritꝰ eius & fluent aque.
8 Qui annunciat verbum ſuũ iacob: iuſtitias & iudicia ſua iſraęl.
9 Non fęcit taliter omni nationi: & iudicia ſua non manifeſtauit eis.

Mittit cryſtallũ ſuũ ſicut fruſta panis: ante faciẽ frigoris eiꝰ quis ſuſtinebit?
Mittit verbũ ſuum & liquefaciet ea: flauit ſpiritꝰ eius & fluent aque.
Pronuncians verbũ ſuũ iacob: iuſtitias & iudicia ſua iſraęl.
Non fęcit taliter omni nationi: & iudicia ſua non manifeſtauit eis.

Proiſcit glaciem ſuã qua ſi bucellas: ante faciẽ frigoris eius quis ſtabit?
Mittet verbũ ſuũ & ſoluet illa: ſpirabit ſpiritu ſuo & fluent aque.
Qui annunciat verbum ſuum iacob: prȩcepta ſua & iudicia ſua iſraęl.
Non fęcit ſimiliter omni genti: & iudicia eius non cognoſcent.

TITVLVS. HALELV IA. pſalmus/laus continuata. Propheta in ſpiritu inſtruit/& ad laudẽ populum ſanctum hortatur.

1 EXPOSITIO CONTINVA. Lauda hieruſalẽ dñm: lauda deũ tuum ſion. pacificoꝝ ciuitas predica/magnifica & exalta deũ tuũ: eccleſia regeneratorũ predica/ exalta & magnifica deum redẽptorẽ tuũ. Quoniã cõfortauit ſeras portarũ tuarũ: benedixit filijs tuis in te. lauda ſion deũ ſaluatorem & poſſeſſorẽ tuũ/quia validas effęcit ſcripturas ingreſſuũ tuoꝝ: ſanctificauit regeneratos tuos
3 in te. Qui poſuit fines tuos pacẽ: & adipe frumenti ſatiat te. lauda ſion ſaluatorẽ tuũ qui ſua pace terminos terre concluſit/ pacẽ ſuam dedit/pacẽ ſuam reliquit: qui panis angelorũ pinguedine ſaturat te. Qui emittit eloquiũ ſuum terre: velociter currit ſermo eius. lauda ſion deũ tuũ/ qui euan
5 gelũ ſuũ tranſmiſit in vniuerſum orbem terre: paruo tẽpore per iudæam/ per habitatã plagã diffunditur doctrina eius. Qui dat niuẽ ſicut lanam: nebulã ſicut cinerẽ ſpargit. lauda ſion deũ tuum
6 qui te niuea puritate in ſimilitudinẽ candẽtis lane veſtit: qui poteſtates tibi aduerſari & nocęre volentes in modũ difflati pulueris diſſipat & diffundit. Mittit cryſtallũ ſuũ ſicut buccellas: ãte faciẽ
7 frigoris eius quis ſuſtinebit? ꝓiſcit induratos/glaciatos/nullo charitatis igne calẽtes quaſi cibos fatis cibus maligni apparatos: in cõſpectu odij eius quis ſubſiſtere poterit? Et mittet verbũ ſuũ & liquefaciet ea: flabit ſpũs eius & fluẽt aque. nemo ſane frigore induratus/dei odio dignꝰ & a diuina charitate excluſus poterit ſtare/ſed miſericors dñs tranſmittet oñipotentẽ ſermonẽ ſuũ/ diuinũ logon
8 meſſiam ſuũ & emolliet induratos & gelu charitatis defectu obſtrictos: ſpirabit paracletus eius & que obrigauerant/calefacte ſoluẽtur fientq; fideles anime. Qui annunciat verbũ ſuũ iacob: iuſtitias & iudicia ſua iſrael. lauda ſion deũ tuum qui aperit & prenũciat meſſiã ſuũ ijs qui ſupprimũt
9 vicia: iuſtificatiões ſuas & legis ſue intelligentiã/eleuãtibus adveritatis agnitionẽ ſtudia ſua. Non fecit taliter omni nationi: & iudicia ſua nõ manifeſtauit eis. nõ ita verbũ ſuũ prenũciauit omni gẽti: & decreta iuſtitie ſue non vt pijs & pio cum querentibus ſtudio reſerauit alijs.

ADVERTE. Hic pſalmꝰ in hebræo ſupiori annectit & nõ habet nũerũ. ¶ Sextoverſu. mittit cryſtallũ ſuũ. cryſtallũ hic nõ ꝓ gẽma/ſed ꝓ glacie eſt accipiẽdũ. ſic enĩ legit ex hebręo. ꝓiſcit glaciẽ ſuã ſicut buccellas. quod & ex ꝓprietate naturali cognoſcit: cui (etſi i parabola hec dicant) alludit/ cũ dicit. emittet verbũ ſuum & liquefaciet ea. glacici enim eſt liquefieri & in aquam fluere: non gẽme. tametſi negare non velim: quin Cryſtalloides gemma fundi poſſit vt & alij lapides. quod ſatis exploratum ijs eſt: qui ficticias gemmas & hyalina vaſa fingere norunt. allucinatio tamen accidit: q Cryſtallus apud grecos homonymum eſt: nunc glaciem/nunc gẽmam ſignificans. & hoc in loco vocabulum grecum dimiſerunt. quod pro gemma maxime intelligere latini conſueuerũt: quia ad aquam frigore cõſtrictam poſitum nomen habeant glaciem. verum interpretes æque hic interpretari debuerant cum latinum vocabulum non deeſſet: vt octauo verſu pſalmi 148 proxime ſequẽtis/vbi grece habẽt πυρ χαλαζα χιων κρυσταλλοσ. & interpretati ſunt: ignis/ grãdo/nix/glacies. q; ſi vt ſuperiore loco vocabulum reliquiſſent nequaq; interpretatum: æque dixiſſent ignis/grando/nix/cryſtallus. nõ tamen impendio negarim: vbicũq; in ſacris litteris cryſtallus legitur/glacies poni & interpretari poſſe. De cryſtallo enim ita ex hiſtoria legitur. ad myrrhine gemme creationem: humorem putant ſub terra calore denſari. contraria huic cauſa cryſtallum facit: gelu vehementiore concreto, nec aliubi certe reperitur: q; vbi maxime hiberne niues rigent/

glaciemq; esse certum est/vnde & nomen græci dederę.vides ne igitur siue dissolubilis glacies/siue gĕma sit / &(vt sic dicam)glacies indissolubilis:nos pro crystallo posse glaciem dicere, sed pro vocabuli vnius significatiõe;plusculum forte q̃ par sit temporis insumpsimus & opere.

ALELVIA. CXXXXVIII.

1 LAudate dñm de cælis:laudate eum in excelsis.
2 Laudate eum omnes angeli eius: laudate eũ omnes virtutes eius.
3 Laudate eũ sol & luna: laudate eũm omnes stelle & lumen.
4 Laudate eũ cæli cælorũ: & aque quę super cælos sunt laudẽt nomen dñi.
5 Quia ipse dixit & facta sunt:ipse mãdauit et creata sunt.
6 Statuit ea in sęculũ & in sęculum sęculi: pręceptũ posuit & non prętеribit.
7 Laudate dñm de terra: dracones & oẽs abyssi.
8 Ignis grando nix glacies spiritꝰ procellarũ:quę faciunt verbum verbũ eius
9 Montes & omnes colles: ligna fructifera & omnes cedri.
10 Bestie & vniuersa pecora: serpentes & volucres pennate.
11 Reges terre & omnes populi: principes & omnes iudices terre.
12 Iuuenes & virgines/senes cum iunioribus laudent nomẽ dñi:quia exaltatũ est nomẽ eius solius.

HALELVIA HALELVIA. CXXXXVIII.

LAudate dominũ de cælis:laudate eum in excelsis.
Laudate eum omnes angeli eius: laudate eũ omnes virtutes eius.
Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stelle & lumen.
Laudate eũ cæli cælorũ: & aquc quę super cælos sunt laudẽt nomen dñi.
Quia ipse dixit & facta sunt:ipse mãdauit & creata sunt.
Statuit ea in ęternũ et in sęculũ sęculi: pręceptum posuit & non prętеribit.
Laudate dñm de terra: dracones & oẽs abyssi.
Ignis grando nix glacies spiritꝰ procellarum: quę faciunt verbum eius.
Montes & omnes colles: ligna fructifera & omnes cedri.
Bestie & vniuersa pecora: serpentes & volucres pennate.
Reges terre & omnes populi: principes & omnes iudices terre.
Iuuenes & virgines/senes cum iunioribus: laudent nomen domini.
Quia exaltatũ est nomẽ

HALELVIA HALELVIA. CXXXXVIII.

LAudate dominũ de cælis:laudate eum in excelsis.
Laudate eum omnes angeli eius: laudate eũ omnes exercitus eius.
Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stelle luminis.
Laudate eũ ęli ęlos:et aque quę sup ęlos sunt.
Laudent nomen domini: quoniam ipse mandauit & creata sunt.
Statuit ea in ęternũ & in sęculum: pręceptum dedit & non prętеribit.
Laudate dñm de terra: dracones & oẽs abyssi.
Ignis & grando/nix & glacies/vẽtus turbo:quę facitis sermonem eius.
Montes et omnes colles: lignum fructiferũ & vniuersę cedri.
Bestie & omnia iumenta:reptilia & aues volantes.
Reges terre et omnes populi:principes & vniuersi iudices terre.
Iuuenes & virgines/senes cum pueris: laudent nomen domini.
Qm̃ sublime nomẽ eius

GALL.	ROM.	HEB.
13 Confessio eius super cælum & terram: & exaltauit cornu populi sui.	eius solius: confessio eius super cęlum & terram. Et exaltauit: cornu populi sui.	solius: gloria eius in cęlo & in terra. Et exaltauit cornu populi sui/laus omnibus sanctis eius: filijs israęl populo appropinquanti sibi.
14 Hymnus omnibus sanctis eius: filijs israęl populo appropinquanti sibi.	Hymnus omnibus sanctis eius: filijs israęl populo appropinquanti sibi.	

TITVLVS. HALELVIA. psalmus/continuata laus a celestibus & terrestribus. nam cuncta hec laudant cõmendantq; deũ: vt diligenter & per cuncta affabrefactũ opus cõmendat artificẽ suũ. & cum intelligẽtia plana sit: non censui circa litteram diutius esse imorandum. EPOS psalmi.

1 Laudate ę cælis dominum: laudate eum in altis
2 Angelicæ turmæ omnes: virtutesq; supernæ
3 Laudate & dominum sol/luna & lumen & astra
4 Cæli cælorum/cælos supraq; locatæ
Sacræ vndæ laudent domini inscrutabile verbum
5 Quo dicente fuit/quo mandante omne creatum
6 Cuius & æterno iussu ręs quæq; manębunt
7 Cum cunctis dominum laudate dracones abyssis
8 Ignis/grando/nix/glacięs & turbo procellas
Exagitans verbum æterni facientia ręgis
9 Montes cũq; iugis/cum fructiferis arbustis
Atq; omnes cedri quibus est phœnicia diues
10 Bestiæ & omne pecus/serpens/pennata volucris/
11 Ręges terræ/omnęs populi/procereſq;/senatusq;
12 Et iuuenes virgoq;/seneſq;/annisq; pusilli
Collaudent nomen domini: nam solius ipsum
Est exaltatum domini super omnia nomen
13 Cælum eius super & terram confessio: cornu
Ipse sui rebus populi exaltauit ab imis.
14 Omnibus hymnica laus sanctis israęle fideli
Progenitis/dominoq; fide populo appropianti

ADVERTE. Quinto versu. qm̃ ipse dicit & facta sunt. hoc totum ipse dicit & facta sunt nõ habet Hieronym⁹ ex hebræo. neq; reuera aliud est ipse mãdauit & creata sunt: q̃ ipse dixit & facta sunt eiusq; repetita sentẽtia. Sed interp̃tes cõformius ad sacrã historiã adijcere malucrũt ipse dixit & ꝑacta sunt. sic eni vbiq; in principio geneseos dicit. dixit de⁹ fiat lux: & facta est lux. dixit quoq; de⁹ fiat firmamentũ in medio aquarũ/& diuidat aquas ab aquis: & factũ est ita. dixit vero de⁹ cõgregent aq̃ que sub celo sunt in locũ vnũ & appareat arida: & factũ est ita. vides igit̃ quo pacto vbiq; habet hic & frequẽter alias/dixit & factũ est: ad cui⁹ imitationẽ interp̃tes cunctẽ quidẽ sensum intelligentiãq; capiẽtes dixerũt ipse dixit & facta sunt. quare particula hec ipse mãdauit & creata sunt apud eos adiecticia est/& nõ admodũ necessaria. & illud dixit & mãdauit/dictũ & mãdatũ: legẽ in creatura dicit. quod sequẽti versu innuit cũ dicit: p̃ceptũ posuit quod nõ p̃teribit. Sed quibusnam p̃ceptũ posuit nisi creaturis/& illis qdẽ superi⁹ exp̃ssis quib⁹ dixit/mãdauitq; vt essent/ At arrhianis & eunomiani hic turpiter errãt: qui hoc p̃ceptũ & legẽ datã filio putãt/& ꝓinde illũ mãdãte inferiorẽ. si eni dicas ipse pater mãdauit filio/siue vt grecus habet ερετειλατο id est p̃cepit/& id adiũgas sequẽtis versus/p̃ceptũ posuit: vix diffugias cauillos Arrhij/ Eunomij/& huiusce modi insane turbe hoim in Christũ dñm canina loquacitate debacchãtiũ. si vspiã adhuc esset. sed gratie victori supcelesti dño & sup oia deo: qui hec letalia venena vbiq; restrinxit & multicipitẽ multilinguẽq; hydrum tenebrosa in tartara mersit. ¶ Septimo versu. dracones & oẽs abyssi: sunt quidam (vt sic dixerim) somniculatores qui legendũ trãcones volũt/nouũ & a sibi similib⁹ sõniatũ verbũ: quo significari volũt secretos cuniculos subterraneosq; meat⁹ quis subter fluitãtia tacite labuntur flumina/aut quis spũs inclusus interdũ terras quatit & valido vibratu nõ semel oppida diruit & vrbes. sed nõ legerũt oẽs tralatiões habere dictionẽ dracones: quartã litterã nõ vndeuicesimã in frõte gerentẽ. & septuaginta grece habere Δρακοντες και παντα αβυσσοι/dracones & oẽs abyssi. nec ꝓterea legerũt hieronymũ i expositiõe hui⁹ psalmi asserẽtẽ nos hoc versu legere posse

laudate dñm de terra cete & oēs abyſſi. & quod nos hic dicimus dracones: idem eſſe quod in principio geneſeos dictū eſt creauitq; deus cete grādia. palā igitur eſt vanū omnino & ſomnio ſimile eſſe/putare hic legendū tracones per t. Sed dices quare igitur inuitat ꝓpheta/de terra dracones/ & ante alias quide creaturas laudare dñm: tū quia nō ſunt de terra/tum quia multa digniora ſunt/ que & potius ad laudationē erant inuitanda/ Id forſitan cauilllari volenti reſpōdiſſe ſatis erit. cum dicit in principio creauit deus celū & terrā: per celū omnē ſpiritualē/& celeſtē corporeā ſignificari naturā/& per terrā omnē ſubceleſtē. Itaq; hoc in loco per terrā ſignificari omnē illam oram que intra lunarē ambitū eſt: & idem eſſe cum dicit laudate dñm de terra acſi diceremus laudate dñm de ſenſibili terrenaq; & ſublunari plaga. At quam ob cauſam primo loco dracones/ ſiue vt vult Hieronymꝰ & hebræi cete: ex principio ꝓfecto geneſeos cognoſcit. nā poſt celeſtia: primū creata legūtur. fecitq; deus, inquit) duo lumiaria magna/luminare maius vt preeſſet diei & luminare minus vt preeſſet nocti/& ſtellas: & poſuit eas in firmamēto celi vt lucerent ſuper terrā & preeſſent diei ac nocti/& diuiderēt lucē ac tenebras. & vidit deus q; eſſet bonū: & factū eſt veſpere & mane dies quartus. dixit etiā deus ꝓducant aque reptile anime viuētis/& volatile ſuper terrā ſub firmamento celi: creauitq; deus cete grandia. vides igitur poſt creationē ſolis & lune & ſtellarū: ſtatim ſubiunctā expreſſamq; creationē cetorū/ que noie draconū hic intelligūtur. non mirū igit ſi poſt inuitationē celeſtiū: cōtinuo dracones/ id eſt cete grādia ilico poſt illa creata inuitat ad deū laudādum/& vltimo loco hoies vtpote qui & vltimo loco creati legunt. ¶ Tertiodecimo verſu. cōfeſſio eius ſuper celū & terrā: ex hebræo gloria eius in celo & in terra. hoc ferme canticū eſt: qđ Chriſto dño nato cecinerūt angeli/gloria in excelſis deo & in terra pax hoibꝰ bone volūtatis ſiue (vt grecus habet) in hoibus bona voluntas. Quod vero ſubiūgitur: & exaltauit cornu populi ſui. hoc cornu populi exaltatū: intelligi volūt Chriſtū dñm/quod & zacharias cornu ſalutis apud lucam appellat. vbi de Chriſto dño nondū nato/ſed virgineis adhuc viſceribus geſtato qui oia portat/& in ſacris vteri anguſtijs clauſo qui includi non poteſt: ita prophetat. Et erexit cornu ſalutis nobis: in domo dauid pueri ſui. ſicut locutus eſt per os ſanctorū qui a ſeculo ſunt: prophetarū eius. acſi preſentis pſalmi pauloante adductū oraculū ſpiritu ſancto monſtrante videret adimpletū. qđ vt ſeptuaginta reliquerūt: precinuerūt aggeus & zacharias barachie filius/qui ab eterno predeſtinati & preelecti fuerāt aduētus Chriſti dñi dei noſtri/regis noſtri ꝓphete/ꝑcones/ & prænūcij. ¶ Quartodecimo verſu. hymnꝰ oibus ſanctis eius: ex hebræo laus oibus ſanctis eius. laus oibus ſctis eiꝰ: nō qua laudent/ſed qua laudēt dñm eſt intelligendū. parū enī in laudibus regis intēdit: qui in laude militū occupat. Ille nouit apprime laudare: qui oēm laudē ſuam cōuertit ad ſumme laudabile/ & cū extra ſe & ſupra ſe factus (etſi fecerit quod potuit) ſcit ſe nō potuiſſe laudare quod eſt ſuperioñū laude. quo pacto enī oculus laudē canat lucis infinite: quā nullo pacto in ſeipſa poteſt attingere/& ſi attingit: cū alteritate attingit. quare laudat in alteritate. & hec eſt poſſibilitas creature: huius clariore/illius autē modo obſcuriore. verū hec laus/ſiue inſenſibilis/irrationaliſue nature cū per veſtigia in ſummū ducit/ſiue rationalis cū illa explicat aut ꝓquirit/ſiue intellectualis cū explicata in diuinitatis cōtactu vnit/& vno mētis ictu (vt ſic dixerim) cōgregat & colligit: tāto omni alia laude eſt ſuperior/quāto lucida ſubſtantia/ea que tenebroſa eſt/& imortalis mortali ſuperior eminentiorq; eſt. ergo O deus vnicū & verū & ſumme laudabile: ſic nos ad te laudandum cōuerte/vt nullum preter te ſuſpiciamꝰ/nullum admiremur/ nullum laudare aueamus/eam ſolā ſcripturam eamq; philoſophiam amemus: que ad te manuducit/& docet/mōſtrat ac oſtendit te amare ac laudare. & ea ſola ratione amemus: q; ad te manuducit/te mōſtrat/ te oſtendit/qui ſolus es inuiſibilis & immortalis. Veſicas tumefactas vento laus tua diſplodat/ diſrūpat/perfringat. neoterica quedam ad nichil vtilia/niſi inanē ante imperitas aures/inflantis ſcientie opinionem/niſi ad vaniloquium/de quo ratio nobis reddenda eſt/& ad multiloquium cui peccatum iuxta ſapientem non deeſt: confundat veritas tua/vt ſit laus tua nota omnibus ſanctis tuis/filijs contemplationis/populo appropinquanti tibi.

¶HALELVIA. CXXXXIX.

1 CAntate dño canticū nouū: laus eiꝰ in eccleſia ſanctorum.

2 Lętęt iſraęl in eo qui fęcit eum: et filie ſion exultent

¶HALELVIA hallelu ia. CXXXXIX.

CAntate dño canticū nouū: laudatio eius in eccleſia ſanctorū. Lętęt iſraęl i eo qui fęcit ipm: & filij ſion exultent

¶HALELVIA hallelu ia. CXXXXIX.

CAntate dño canticū nouū: laus eius in cōgregatione ſanctorum. Lętętur iſraęl in factore ſuo: filij ſion exultent in

GALL.	ROM.	HEB.
in rege suo.	super rege suo.	rege suo.
3 Laudent nomen eius in choro: i tympano & psal terio psallãt ei.	Laudate nomẽ eius i choro: in tympano & psaltẽrio psallant ei.	Laudent nomen eius in choro: i tympano & i cithara cantent ei.
4 Quia bñplacitũ est dño in pplo suo: & exaltabit mansuẽtos in salute.	Quia bñplacitũ est dño in pplo suo: & exultabũt mansuẽti in salutem.	Quia cõplacet sibi dñs in populo suo: exaltabit mãsuetos in iesu.
5 Exultabunt sancti i gloria: lętabũtur in cubilibꝰ suis.	Exultabunt sancti in gloria: lętabuntur in cubilibus suis.	Exultabunt sãcti in gloria: laudabunt in cubilibus suis.
6 Exultationes dei in gutture eorũ: et gladij ancipites in manibus eorũ.	Exultationes dei in faucibus eorũ: & gladij ancipites in manibus eorum.	Exultationes dei in gutture eorũ: & gladij ancipites in manibus eorum.
7 Ad faciendam vindictã in nationibus: increpationes in populis.	Ad faciendã vindictam in nationibus: increpationes in populis.	Ad faciendam vindictã in gentibus: increpationes in populis.
8 Ad alligãdos rẽges eorũ in cõpedibus: & nobiles eorũ in manicis ferreis.	Ad alligãdos rẽges eoꝝ in compedibus: & nobiles eorum in vinculis ferreis.	Vt alligent rẽges eorum catenis: & iclytos eorum in cõpedibus ferreis.
9 Vt faciant in eis iudiciũ conscriptũ: gloria hec est omnibus sanctis eius.	Vt faciant in eis iudiciũ conscriptum: gloria hec est omnibus sanctis eius.	Vt faciant in eis iudiciũ conscriptũ: decor est omnium sanctorũ eius.

TITVLVS. HALELV IA HALELV IA. Continuata laus ab ecclesia Christi/qui dñs & rex noster est/& pater filiorũ sion. littera psalmi satis conspicua. ¶ EPOS psalmi.

1 Deinde nouũ carmẽ dño cantate: resultet
2 Omnis in illius sanctorũ ecclesia laude.
Ingꝫ suo factore Israel lętetur: & ipsæ
Matre Sion natæ exultent in rẽge superno.
3 Vna eius nomen laudent/& tympana pulsent
Et nec ad hymnidicas dęsint psalteria laudes.
4 Nã placitũ est ꝓprio in pplo vniuersa regẽri:
Ingꝫ salutari exaltabit mente benignos.
5 Et faciet sanctos pleno exultare decore:
Tunc lętabuntur tacita præcordia mente
6 Tuncꝫ dei laudes lętanti fauce sonabũt:
Ancipites gladios manibus strictosq; tenebũt
7 Vt faciãt vindictã in gẽtibus/vtq; reprændant
Errantes populos quo deuia lata relinquant.
8 Vtq; ligẽt rẽges pplorũ & cõpede stringant:
Et proceres horũ vinclis opa ad bona cogant
9 Iudiciũ vt faciãt quod sacra volumina tradunt:
Omnibus hęc ingens est eius gloria sanctis.

ADVERTE. Secundo versu. & filie sion exultẽt in rege suo: ex hebraica & romana tralatione & græco/& filij sion masculino genere και υιοι σιων. sed sensui nichil preiudicij id afferre videtur. ¶ Quinto versu. letabũtur in cubilibus suis: ex hebræo/laudabunt in cubilibus suis. ¶ Sexto versu. & gladij ancipites in manibus eorũ. hos gladios ancipites ex vtraq; parte/dextra leuaq; scindẽtes: iurisdictionẽ pontificiã & cesareã/spiritualẽ & tẽporalem intelligi volũt. de quibus in similitudine apud lucã cũ apostoli dño dicerent/dñe ecce duo gladij hic: dominus respondit satis est. hi gladij æque amicos vt inimicos si oportet ferire debent/pauperes æque & æque diuites/potẽtes æque & æque impotẽtes. alioqui si solos pauperes/impotẽtes & ignotos corriperẽt: diuites/potentes & noti licentia peccandi laxata ad iniustitias prorumperent/neq; gladij hi vtraq; parte scindẽtes essent. verum si reges/si principes delinquũt siue rei sacre/siue tẽporalis dominij: primũ illi gladijs illis arcẽdi sunt/iuxta octaui versus preceptũ/vt lex diuina nobis scripta impleatur. quia in recto vsu horum duorũ gladiorũ: consistit gloria/perfectio et honor presentis ecclesie. verũ hic id est secularis gladi⁹ vindictam potius facit in populis: alter increpationes. hic reges et principes manicis ferreis arcet: ille cõpedibus et catenis/que sunt anathemata et traditiones potestati sathanę/vt dũ tẽporaliter multantur non eternaliter pereant anime.

GALL.	ROM.	HEB.
ℂHALELV IA. CL.	ℂHALELV IA. CL.	ℂHALELV IA HA LELV IA. CL.
1 LAudate dominũ in ſãctis eiꝰ: laudate eũ in firmamẽto virtutis eiꝰ.	LAudate deũ i ſãctis eius: laudate eũ in firmamẽto virtutis eius.	LAudate dñm in ſanctο eius: laudate eũ i fortitudine potentie eius
2 Laudate eũ in virtutibus eiꝰ: laudate eũ ſcdm multitudinem magnitudinis eius.	Laudate eum in potentatibus eius: laudate eũ ſecundum multitudinem magnitudinis eius.	Laudate eum in fortitudinibus eius: laudate eũ iuxta multitudinem magnificentie ſue.
3 Laudate eũ i ſono tube: laudate eum in pſalterio & cithara.	Laudate eum in ſono tube: laudate eum in pſaltęrio & cithara.	Laudate eum in clangore buccine: laudate eum in pſaltęrio & cithara.
4 Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in chordis & organo.	Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in chordis & organo.	Laudate eũ in tympano & choro: laudate eum in chordis & organo.
5 Laudate eũ in cymbalis beneſonantibus / laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis ſpiritus laudet dominum.	Laudate eum in cymbalis bene ſonantibus / laudate eum in cymbalis bene tinnientibus: oĩs ſpiritus laudet dominum.	Laudate eum in cymbalis ſonãtibus / laudate eũ in cymbalis tinniẽtibus: omne quod ſpirat laudet dominum.

TITVLVS. HALELV IA. Pſalmus / cõtinuata laus ab eccleſia cæleſti & iam in ſua tranquillitate ſecura manente. & totus pſalmus ſecundum anagogen eſt intelligẽdus. littera aliquãtulũ exercitato contemplatori conſpicua. ℂEPOS pſalmi.

1 LAudate in ſanctis dominum: laudate potenti
Qui virtute ſua pro nutu concutit orbem.
2 Inq; dynaſtijs ipſum laudate ſupremis:
Laudate vt ſua magnificentia ſumma meretur
3 Hunc tuba / cum deno hunc laudent pſalteria neruo
Cum cithara inſigni triados laudate trigona
4 Tympana cumq; choro / cumq; altis organa chordis
5 Dent pariter laudes. reſonantia cymbala pulchrę
Dent iubilos: omnis dominum ſpiratio laudet.

ADVERTE. Primo verſu. laudate dñm in ſanctis eius: ex hebræo / in ſancto eius. in ſancto eius / in deo & agno ſedẽti in throno / quẽ reuelata facie cõſpiciũt beati. ℂ Eodẽ verſu. in firmamẽto virtutis eius: ex hebræo in fortitudine potẽtie eius. quia millia millũ in illa cæleſti eccleſia audient voce magna dicẽtia / dignus eſt agnus qui occiſus eſt / accipere virtutẽ et diuinitatẽ & ſapientiã & fortitudinẽ et honorẽ et gloriã & benedictionẽ. ℂ Tertio verſu. laudate eũ in ſono tube / laudate eũ in pſalterio & cithara. he tube / hec pſalteria / & he cithare / & que nominant ſequentia: ſpirituales laudes et harmonie ſpiritus ſunt cæleſteſq; concẽtus. quos nullus mortalis adhuc capere ſufficit ſenſus: de quibus Chriſto deoq; dilectus apoſtolꝰ in ſpiritu. & audiui (inquit) vocẽ de cælo tanq; vocẽ aquarũ multarũ & tanq; vocẽ tonitrui magni. & vocẽ quã audiui: ſicut citharedorũ citharizantium in citharis ſuis. & beati qui i illa cæleſti ciuitate a deo electi digni erũt ipſũ laudare: vbi dñs deus oĩpotẽs tẽplũ illius eſt & agnus. que non eget ſole & luna vt luceãt in ea. nã claritas dei illuminabit eã: & lucerna eius eſt agnus. et videbunt faciẽ eius: et nomen eius in frontibus eorũ. et nox vltra nõ erit: et nõ egebunt lumine lucerne neq; lumine ſolis. quoniã dominus deus illuminabit illos: et regnabunt in ſecula ſeculorum. ad quã glorioſã viſionẽ nos pducere dignetur CHRISTVS dñs / filius dei / laus noſtra / principium et finis pſalmodie noſtre / qui eſt ſuperimmenſus et ſuperbenedictus in ſecula. cui inſuper ſit claritas / benedictio / honor / poteſtas et gratiarũ actio per immenſa ſeculorũ ſecula. Amen.

Via in ſuperiore triplici pſalmodia preſertim in gallica non pauca annotauimus quæ directionis lima egęre videbantur: ideo pſalterij vnum conciliauimus/ etſi non in omnibus in eis tamen locis que id maxime expoſcere videbātur. Citauimus etiam interdum vetuſtioris pſalterij teſtimonium quo vtebantur anteq̄ ſacer Hieronymus & romanum & gallicum cum exemplaribus græcis cōferendo caſtigaſſet pſalterium. Operepredum igitur me facturum exiſtimaui ſi hec duo pſalteria precedetibus ſubnectetem: vt opus conſumatius emitteretur. ¶ Et ad cōciliatum nomina dei quib⁹ prophę ta per ſpiritum ſanctum in hac tota pſalmodia laudat deum: annexui. tum q̄ frequenter aliquorum in annotationibus meminimus: tum q̄ nō parua myſteria & tam noſtre religioni vtilia q̄ ſcitu digna/ cōdigne videretur. Et nomina dei ad Marcellā ſcribēs ſacer Hieronymus decē enumerat. primū EL. ſecundū ELOHIM. tertium ELOHE. quartum SEBAOTH. quintum ELION. ſextū apud hebræos ideographmaton EHIHE ASER EHIHE. ſeptimum ADONAI. octauum IAH. nonum Tetragrāmaton יהוה. decimum SADAI. primū iterpretat Hieronym⁹ fortē. ſcdm & tertiū deū. quartū exercituum. quintum excelſum. ſextum qui eſt miſit me. ſeptimum / octauum & nonum dominum. decimū robuſtum & omnipotentē. & his omnibus in pſalmis vtitur prophęta: eo excepto quod ſexto loco poſitum eſt/ quo deus ad moſen vſus eſt in exodo. verum in pſalmis vtitur inſuper prophęta his pro nominibus dei Eloha/ Sur/ Abir. erūt igitur duodecim noia quibus ægregius mouētę ſpiritu ſancto pſaltes in diuina ſua hymnographia celebrat deum. El. Elohim. Elohe. Eloha. Sebaoth. Elion. Adonai. Iah. יה. Sadai. Sur. Abir. Et quando & vbi his vtetur ex adiectis circa litteram facile intelligętur.

Decem nomina dei.

1 El
2 Elohím
3 Elohe
4 Sebaoth
5 Elion
6 Ehihe Aſer Ehihe
7 Adonaí
8 Iah
9 יה
10 Sadaí
11 Sur
12 Abir

¶ Sed quæres quæ myſteria hęc cōtinent/ Maiora profecto q̄ noſtræ poteſtatis ſit ęnucleare. nitęmur tamen pauca ediſſerere de magno nomie dei יהוה. quod rabi Moſes anno a partu virginis/ anno ab apparitione Meſiah ſexto & milleſimo ſacris vndis ablutus/ dicit trinum eſſe & vnum. nam ſi primum & ſcdm elemētū iūgas fit vnū nomē dei יה. ſi ſcdm & tertiū fit alterū יה. Si tertiū & quartū fit nomē dei יה. que tria noia ſimul vnū ſunt nomē dei יהוה. eſt itaq; trinū & vnū. Q d ſacramentū eſſe dicit: vt hebræi vel ex eo noie quod maxime venerātur & in quo maxima crędūt latęre ſecręta/ deum intelligerent trinū pariter & vnum. ¶ Item hoc nomen non proferunt: ſed eius loco ſemper proferūt adonai. quod eodem authore plurale eſt: cuius ſingulare eſt adon. hoc igitur nomine vnū deum intelligētes/ pluraliter nominant: in myſterio proculdubio ineffabilem trinitatē venerantes. Et idem faciunt cū Elohim Eloha dicunt/ id eſt dij deus: Elohim propter trinitatem & Eloha propter vnitatis cōfeſſionē. ¶ Ceterum magnum nomen dei tribus Ioth inſtar trigoni æquilateri iunctis/ hoc pacto ∴ figurant: quod ſignificat principiū principiū principiū. & eſt illorū trium Ioth per omnia equalitas. & quid hoc aliud: niſi deum eſſe trinum principiū/ & illius trinitatis ſummā eſſe æqualitatem/ & triadem omniū rerum cauſam eſſe principē/ quæ vna eſt pleniſſima & perfectiſſima diuinitas principium medium & finis omniū. ¶ Preterea cum hoc nomen ſit ineffabile/ illi quaſi effabili hos ſpūs ſuppleuerunt ſeua: & cames quæ reuera ad pronūciationē illius nominis nichil cōferunt (eſt enim ineffabile) ſed ſunt ſpiritus nominis Ieſua id eſt ſalutaris/ ſiue Iheſuha proprij nominis ſaluatoris noſtri vt nonnulli volunt. q̄uis hic non impendio contēderim Ieſua quod nos Ieſus dicimus homonyme cōmune nomē eſſe & etiam proprium regis Meſiah poſtq̄ in terris viſus eſt & cum hominibus conuerſatus/ & nunc nomen eſſe ſupra omne nomen poſtq̄ verbo & filio dei incarnato ex voluntate patris appropriatū eſt. quid igitur ſpiritus illi deſignare videntur: niſi Meſiah verbū & ſpiritū eſſe magni & arcani nominis dei/ ¶ Multa alia ſunt myſteria quæ me fugiunt: & vbi non fugerent breuitatis cauſa nichilominus reticenda. Et reuera qui profunde contēplatur: lex noua & lex vetus/ lex noſtra & hebraica id ſolum differre videntur quod clauſum & apertū/ velatum & detectū. reuelauit enim nobis Chriſtus IHESVS ſolus & verus Meſiah cum dixit apoſtolis: euntes ergo docęte omnes gentes baptiſantes eos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. ergo ſoli baptiſati aut ad baptiſmi fidem inſtructi/ illuminati ſunt ad videndū & crędendum (credere enim vidęre eſt) deum trinū eſſe ſimul & vnum/ & quid tetragrāmaton nomen trinū & vnum/ quid adonai & Elohim pluralia/ quid El/ Eloha/ Elohe & id genus ſingularia aperto myſterio ſignificent. Quapropter nō abre noſtri deo plęni ſancti patres in ipſa primitiua eccleſia/ in portis filiæ ſion baptiſmum ſacramentum illuminationum appellauerunt & baptiſatos illuminatos. accepęrunt enim illuminationē/ mundo/ terreſtribus celeſtibuſq; omnibus ſuperiorē. Et beati illi: modo ſupereximiæ lucis ſibi oſtenſæ inoffenſo calle iugiter viam ſequantur. ¶ Sed hic quæres nomen IESVS quo in pſalmis tantopere Chriſtū vt ſalutarem & ſaluatorē prophęta celebrat aſpiratum ne ſit an ſecus? Minime eſt aſpiratum. verum reſpōdet vocabulo quod græci abſq; vlla aſpiratione ſcribunt ΙΗΣΟΥΣ id eſt Ieſus. & hoc nomē in ſe nō claudit tetragrāmaton: & ſi vt dictū eſt magni illius noīs ſpiritus claudit. Verum proprium illud nomen iuxta vetuſtam latinorum conſuętudinem frequētius aſpiro: & tunc nomē intelligo quod totum in ſe claudit tetragrāmaton. vt ex libro de verbo mirifico amplius intelligi po-

teſt:vtq; ſæpe alias in annotationibus dictum eſt. Ieſus tamen vt non eſt aſpiratum reciperent Iudæi nomen eſſe ſaluatoris noſtri/cuius elementa ſunt Ioth/Sin/Vau/Ain:alterum autem Ioth He Sin Vau He repudiarent quaſi fictitium & a nobis curioſe cōmentatum, & ſiue hoc ſiue illud:nomen auguſtū eſt & venerandum.ſed de his ſatis. ¶ Cum igitur יהוה aut ה. inter pſallēdum aſpexeris:ad magni dei nomen quod trinum eſt pariter & vnum reuerenter te inclina: & multo magis ad ipſum deum trinum & vnum ineffabilem & incōprehenſibilem qui per illud ſignificat/totā vim mentis tuæ attolle. Similiter cum Elohim aut Adonai videris: cogita quod ſancta fides te docet/deus pater/deus filius/deus ſpiritus ſanctus/dominus pater/dominus filius/dominus ſpiritus ſanctus & tamē non tres dij aut domini/ſed vnus deus & dominus. & in animo frequenter ſubeat benedicamus patrem & filium cum ſancto ſpiritu. Cum El:lauda eius inſuperabilē fortitudinē. Cum Elohe aut Eloha:lauda omnia ſupergredientem vnitatem. Cum ſebaoth:cælestium agminum exercitus regentem. Cum Elion: omnibus ſupereminentem & ab omnibus ſecretum. Cum Iah:dominatorem omnium. Cum Sadai:omnipotentem &(vt cui nichil reſiſtere poteſt)omnia que vult & quomodo vult exequentem. Cum Sur:lauda eū vt omnia tutantē & ſaluantem. Cum Abir: Vt rerum oim primatē & vniuerſorū auguſtiſſimū principē. nam horum duorum quæ nouiſſime poſita ſunt/nominum:primum id eſt Sur/robur & tutamētum ſignificat.ſed q̄ varie nunc Hieronymus nunc interpretes vertāt: ſuis in locis patebit. & ſecūdum id eſt Abir:primatē fortem & ſtrēnuum ſignificare volūt. ¶ His apponentur duo nomina Chriſti Ieſua & Meſiah. Cum igitur Ieſua id eſt ſalutaris ſe oculis tuis ſingeſſerit:eum lauda a quo omnis ſalus vniuerſo mundo allata eſt. Si Meſiah qui interpretat vnctus:eū a quo omnis ſanctificatio & gratia nobis indulta eſt.& de plenitudine inquit eius nos oēs accepimus. Si forte videris Ieſuoth id eſt ſalutares: aſſurge ad laudandum patrem/filium & ſpiritum ſanctum noſtræ ſalutis authores/vnum & idem omnipotens ſalutare:& pro viribꝰ tua imo ſupra vires pro tā mirifica benignitate effunde ei p̄cordia & gratias age. ¶ Si etiam Selah ſe obtulerit ſpectādum: toties mente iubila agnoſcens deum laude & ſermone incōprehenſibilē:& in ſilētio mentis tantiſper incognoſcibilē venerare. mox nomina innominabilis & laudes excellenter omnem laudem diffugiētis reſume:& nitere eum nominare & laudare: quē a quoq̄ mortali noiari & laudari eſt impoſſibile. ¶ Nec te lateat velim hec duo pſalteria per verſus eſſe repreſentata ſecūdū quod diſtinctio requirit/vt maiores noſtri facere cōſueuēre:qui inſup ob reuerentiā nomina hec dominus/deus/ſalutare/Chriſtus:maiuſculis litteris per vniuerſam pſalmographiam repreſentabant/auro aut nobili aliquo ſuperinducto colore. nos modo conſimili nomina illa maiuſculis litteris expreſſimus:& vbicūq; in hebræo magnum dei nomen occurrit pro quo conuerſum habemus dominus:minio notauimus/q̄ aurum/ſynopida / purpuriſſum aut aliorum colorum e nobilioribus aliquo ſuperinducere non poſſemus. ¶ Intueberis etiam nōnū aſteriſcum id eſt ſtellulam hoc pacto ✳ vbi cognoſce e regione locum eſſe cōciliatum. Vbi obelum id eſt veru ſic ⸗ aſpexeris:vtq; ad duo talia puncta .. quicquid interceptum eſt intellige/ex hebræo haberi ſuperfluum:quod maxime hic obſeruauimus in nominibus dei ſuperfluo adiectis. ¶ Id te præterea non lateat adiecta argumenta ex intelligētia ſpiritus litteræ expoſitionis præcedētium pſalteriorum deſumpta. & quia in illis ad integrū tituli pſalmorū appoſiti ſunt:ſatis hic viſum eſt ſi paucis cui diuinus pſalmus aſcribitur annotaremus.

¶ Et vt nomina dei & eorum ſignificationes facilius hereant menti:ſubiecta formula notetur.

¶ Nomina dei ad Marcellam.

Et aduerte in exēplaribus Hieronymi quartū in prima & ſcda ſyllaba vocali a ſcribi & ſextū & octauum lenisꝭ dēptis aſpirationibus vt inferius patet.

1	El	Deus/fortis.
2	Elohim	Deus.
3	Eloh̄	Deus.
4	Sabaoth	Exercituū.
5	Elion	Excelſus.
6	Aſereie	qui ē miſit me
7	Adonai	Dominus.
8	Ia	Dominus.
9	יהוה	Vnus & trinꝰ
10	Sadai	Robuſtus.

Nomina dei ex pſalmis.

1	El	Deus.
2	Elohim	Deus
3	Elohe	Deus.
4	Eloha	Deus.
5	Sebaoth	Virtutum.
6	Elion	Altiſſimus.
7	Adonai	Dominus.
8	Iah	Dominus.
9	ה.	Dominus.
10	Sadai	Omnipotens
11	Sur.	Deus.
12	Abir	Deus.
13	Ieſua	Salutaris
14	Ieſuoth	Salutares.
15	Meſiah	Chriſtus.

¶ Hec pro preinſtructione. Nunc ad litteram labor noſter conuertendus.

1 BEatus vir qui non abijt in consilio impiorũ:
& in via peccatorum non stetit:
& in cathedra pestilentiæ non sedit.
2 Sed in lege dñi fuit voluntas eius:
& in lege eius meditabitur die ac nocte.
3 Et erit tãq̃ lignũ qd plãtatũ ẽ scdm decursũ aq̃ę:
quod fructum suum dabit in tempore suo.
Et folium eius non decidet:
& omnia quæcunq; fęcerit prosperabuntur.
4 Non sic impij non sic:
sed tanq̃ puluis quẽ proijcit vẽtus a facie terræ.
5 Ideo nõn resurgunt impij in iudicio:
neq; peccatores in concilio iustorum.
6 Quoniam nouit dominus viam iustorum:
iter autem impiorum peribit.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ de cõcilijs in Christũ dñm/diuina eius gñatione/regno & eius hęreditate ¶ Conciliatus versu 12. vbi aduerte/postq̃ dictũ est dominꝰ dixit ad me filius meꝰ es tu/ego hodie genui te/postula a me & dabo tibi gentes hęreditatem tuam/& possessionem tuã terminos terræ: q̃apte inhiecitur ad gentes oſculamini filium nequando & irascatur/& pereatis de via.

¶ Psalmus dauid. II.

1 VT quid fremuerunt gentes:
& populi meditati sunt inania.
2 Astiterũt reges terre & pricipes cõuenęrt i vnũ:
aduersus dominum & aduersus christum eius.
3 Dirumpamus vincula eorum:
& abijciamus a nobis iugum ipsorum.
4 Qui habitat in cælis irridębit eos:
& dominus subsannabit eos.
5 Tunc loquętur ad eos in ira sua:
& in furore suo conturbabit eos.
6 Ego aũt cõstitutꝰ sũ rex ab eo sup siõ mõtẽ scm eiꝰ:
prædicans præceptum ipsius.
7 Dominus dixit ad me filius meus es tu:
ego hodię genui te.
8 Postula a me & dabo tibi gentes hereditatẽ tuã:
& possessionem tuam terminos terre.
9 Reges eos in virga ferrea:
& tanq̃ vas figuli conteres eos.
10 Et nunc reges intelligite:
& erudimini qui iudicatis terram.
11 Seruite domino in timore:
& exultate ei cum tremore.
12 Apprehendite disciplinã nequãdo irascatur dñs: ✻
& pereatis de via iusta.
Cum exarserit in breui ira eius:
beati omnes qui confidunt in eo.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ de Christi dñi persecutione/exauditione/dormitione/resurrectione/vltione hostium & benedictione fidelium. Et ne mireris hic & insequẽtibus si tetragrãmaton/ Adonai Elohim nomina pluralitatem signantia nunc patri/nunc filio tribuantur. hoc diuinarũ personarum ĩmanentiam & inseparabilitatem designat. Et cum Christus secundum dispensationem carnis orat: nõ modo patrem sed & diuinum verbum/& spiritum sanctum orat. nam deum orat. non est autem sine verbo & paraclęto deus vt neq; sine paterna fœcunditate deus.

¶ Psalmus Dauid. III.

1 DOmine quid multiplicati sũt q tribulãt me:
multi insurgunt super me.
2 Multi dicunt animæ meæ:
non est salus illi in deo eius.

BEatus vir qui nõ abijt in cõsilio impiorum: Tetragrãmaton.
& in via peccatorum non stetit:
& in cathedra pestilentiæ non sędit.
Sed in lęge DOMINI voluntas eius: יהוה
& in lęge eius meditabitur die ac nocte.
Et erit tãq̃ lignũ qd plãtatũ est ſcꝰ dęcursꝰ aq̃ę:
quod fructum suum dabit in tempore suo.
Et folium eius non defluet:
& omnia quæcunq; faciet prosperabuntur.
Non sic impij non sic:
sed tanq̃ puluis quẽ proijcit vẽtus a facie terræ.
Ideo non resurgunt impij in iudicio: Tetragrãmaton.
neq; peccatores in concilio iustorum.
Quoniã nouit DOMINVS viam iustorum: יהוה
& iter impiorum peribit.

¶ Psalmus dauidi. II.

QVare fremuęrunt gentes:
& populi meditati sunt inania.
Astiterũt reges terræ & pricipes cõuenęrt i vnũ: Adonai.
aduersus DNM & aduersꝰ CHRISTVM eius.
Dirumpamus vincula eorum: Messiah
& proijciamus a nobis iugum ipsorum.
Qui habitat in cælis irridębit eos:
& DOMINVS subsannabit eos. Adonai
Tunc loquętur ad eos in ira sua:
& in furore suo conturbabit eos.
Ego aũt cõstitutꝰ sũ rex ab eo sup siõ mõtẽ scm eiꝰ:
prædicans præceptum eius.
DOMINVS dixit ad me filius meus es tu: יהוה
ego hodię genui te.
Postula a me & dabo tibi gentes hęreditatẽ tuã:
& possessionem tuam terminos terræ.
Reges eos in virga ferrea:
& tanq̃ vas figuli confringes eos.
Et nunc reges intelligite:
erudimini qui iudicatis terram.
Seruite DOMINO in timore: יהוה
& exultate ei cum tremore.
Osculamini filium nequãdo irascat DOMINVS:
& pereatis de via — iusta.
Cum exarserit in breui ira eius:
beati omnes qui confidunt in eo.

¶ Psalmus Dauidi. III.

DOMINE qd multiplicati sũt q tribulãt me: יהוה
multi insurgunt aduersum me.
Multi dicunt animæ meæ:
non est salus ipsi in DEO eius. Elohim.

Tu autem DOMINE ſuſceptor meus es:
gloria mea & exaltans caput meum.
Voce mea ad DOMINVM clamaui:
& exaudiuit me de monte ſancto ſuo. Selah
Ego dormiui & ſoporatus ſum & exurrexi:
quia DOMINVS ſuſcepit me.
Non timebo milia populi circũdantis me:
exurge DOMINE ſaluũ me fac DEVS meus.
Eloha Q m tu percuſſiſti oẽs aduerſãtes michi ſine cauſa:
dentes peccatorum contriuiſti.
DOMINI eſt ſalus:
& ſuper populum tuum benedictio tua. Selah

Tu autem domine ſuſceptor meus es:
gloria mea & exaltans caput meum.
Voce mea ad dominum clamaui:
& exaudiuit me de monte ſancto ſuo.
Ego dormiui & ſomnum cæpi & exurrexi:
quoniam dominus ſuſcepit me.
Non timebo milia populi circundantis me:
exurge dñe ſaluum me fac deus meus.
Q m tu percuſſiſti oẽs aduerſãtes michi ſine cauſa:
dentes peccatorum contriuiſti.
Domini eſt ſalus:
& ſuper populum tuum benedictio tua.

ARGVMENTVM. Pſalmus de vocatione gentium reiecta idolorum vanitate/ mirifica legis Chriſti introductione/illuminatione gentium/& augmentatione eccleſiæ / a cõmunione libaminis ſacroſanctæ panis & vini euchariſtiæ. ¶ Conciliatus ex annotationibus verſu primo octauo & decimo.

¶ Pſalmus Dauidi. IIII.

Elohe CVm inuocarẽ exaudiſti me DE⁹ iuſtitiæ meę:
in tribulatione dilataſti michi.
Miſerere mei:
& exaudi orationem meam.
Filij hominum vſquequo graui corde:
vt qd diligitis vanitatẽ & q̃ritis mẽdaciũ? Selah
Et ſcitote qm̃ mirificauit DOMINVS ſactũ ſuũ:
DOMINVS exaudiet me cũ clamauero ad eũ.
Iraſcimini & nolite peccare:
q̃ dicitis i cordib⁹ vr̃is & i cubilib⁹ vr̃is cõpũgimi
Sacrificate ſacrificiũ iuſtitię & ſpate i DOMINO
multi dicunt quis oſtendit nobis bona?
Signatũ eſt ſuper nos lumẽ vult⁹ tui DOMINE
dediſti lætitiam in corde meo.
A fructu frumenti & vini ſui:
multiplicati ſunt.
In pace in idipſum dormiam:
& requieſcam.
Quoniam tu DOMINE ſingulariter in ſpe:
habitare feciſti me.

¶ Pſalmus Dauid. IIII.

CVm inuocarẽ exaudiuit me de⁹ iuſtitie mee:
in tribulatione dilataſti michi.
Miſerere mei:
& exaudi orationem meam.
Filij hominum vſquequo graues corde:
vt quid diligitis vanitatẽ & quæritis mendaciũ?
Et ſcitote quoniã admirabilẽ fecit dñs ſctũ ſuũ:
dominus exaudiet me cum clamauero ad eum.
Iraſcimini & nolite peccare:
q̃ dicitis i cordib⁹ vr̃is & i cubilib⁹ vr̃is cõpũgimi
Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ & ſperate in dño:
multi dicunt quis oſtendit nobis bona?
Signatum eſt ſuper nos lumẽ vultus tui domine:
dediſti lętitiam in cor meum.
A tempore frumenti vini & olei ſui:
multiplicati ſunt.
In pace in idipſum dormiam:
& ſomnum capiam.
Quoniam tu domine ſingulariter in ſpe:
habitare feciſti me.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio fidelium pro directione & glorificatione ſpiritualiũ & correctione carnalium hominum. ¶ Conciliatus verſu uono.

¶ Pſalmus Dauidi. V.

Verba mea auribus percipe DOMINE
intellige clamorem meum.
Intende voci orationis meæ:
Elohe rex meus & DEVS meus.
Quoniam ad te orabo DOMINE
mane exaudies vocem meam.
Mane aſtabo tibi & vidębo:
El. quoniam non DEVS volens iniquitatem tu es.
Neq; habitabit iuxta te malignus:
neq; permanębunt iniuſti ante oculos tuos.
Odiſti omnes qui operantur iniquitatem:
perdes omnes qui loquuntur mendacium.
Virũ ſãguinũ & doloſum aboiabit DOMINVS
ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ.
Introibo in domum tuam:
adorabo ad templũ ſanctũ tuum in timore tuo.

¶ Pſalmus Dauid. V.

Verba mea exaudi domine:
intellige clamorem meum.
Intende voci obſecrationis meæ:
rex meus & deus meus.
Quoniam ad te orabo domine:
mane exaudies vocem meam.
Mane aſtabo tibi & vidębo:
quoniam nõ deus volens iniquitatem tu es.
Non habitabit iuxta te malignus:
neq; permanębunt iniuſti ante oculos tuos.
Odiſti dñe omnes qui operantur iniquitatem:
perdes omnes qui loquuntur mendacium.
Virum ſanguinum & doloſum abominabitur dñs:
ego autem in multitudine miſerationis tuæ.
Introibo in domum tuam:
adorabo ad tẽplum ſanctum tuũ in timore tuo.

9 Dñe deduc me i tua iustitia ꝓpter iimicos meos:
dirige in cõspectu tuo iter meũ.
10 Quoniam non est in ore eorum veritas:
cor eorum vanum est.
11 Sepulcrum patens est guttur eorũ:
linguis suis dolosę agębãt: iudica illos deus.
12 Decidant a cogitationibus suis
secũdũ multitudinẽ ipietatũ eorum expelle eos:
quoniã inamaricauerunt te domine.
13 Et lętentur oẽs qui sperant in te:
in æternũ exultabunt & habitabis in eis.
14 Et gliabunt in te oẽs qui diligũt nomen tuũ:
quoniã tu benedices iusto.
15 Domine vt scuto bone voluntatis tue:
coronasti nos.

DNE deduc me i iustitia tua ꝓpter iimicos meos: ℣
dirige in cõspectu meo viã tuã.
Quoniã nõ est in ore eorũ veritas:
cor eorũ vanũ est.
Sepulcrum patẽs est guttur eorũ:
linguis suis dolosę agębant: iudica illos DEVS. Elohim.
Decidant a cogitationibus suis/
secũdũ multitudinẽ impietatũ eorũ expelle eos:
quoniã irritauerũt te — domine.
Et lętentur omnes qui sperant in te:
in æternũ exultabunt & habitabis in eis.
Et gloriabunt in te oẽs qui diligũt nomẽ tuũ
quoniam tu benedices iusto.
DOMINE vt scuto bone volũtatis tue: ℣
cõronasti nos.

ARGVMENTVM. Psalmus de Christi domini oblata pro membris suis deo penitẽtia/ eius exauditione/& confusione inimicorum eius. ¶ Conciliatus versu decimo.

¶ Psalmus Dauid. VI.

1 Domine nę in ira tua arguas me:
nec in furore tuo corripias me.
2 Miserere mei dñe quoniã infirmus sum:
sana me dñe qñ cõturbata sunt ossa mea.
3 Et anima mea turbata est valde:
& tu domine/usquequo?
4 Cõuertere domine & ęrue aiam meam:
saluũ me fac ꝓpter misericordiam tuam.
5 Quoniã nõ est in morte qui memor sit tui:
in inferno quis confitębitur tibi?
6 Laboraui in gemitu meo
lauabo per singulas noctes lectũ meũ
in lachrimis meis stratum meũ rigabo.
7 Turbatus est ab ira oculus meus:
inueteraui in omnibus inimicis meis.
8 Discędite a me oẽs qui operamini iniquitatem:
quoniã exaudiuit dñs vocẽ flętus mei.
9 Exaudiuit dñs dęprecationẽ meã:
dominus orationẽ meam suscępit.
10 Erubescãt & cõturbẽtur omnes inimici mei:
conuertantur & cõfundãtur valde velociter.

¶ Psalmus Dauidi. VI.

DOMINE ne in furore tuo arguas me: ℣
neq; in ira tua corripias me.
Miserere mei DOMINE qm infirm⁹ sum: ℣
sana me DOMINE qm cõturbata sũt ossa mea. ℣
Et anima mea turbata est valde:
sed tu DOMINE vsquequo? ℣
Cõuertere DOMINE & ęripe aiam meã: ℣
saluũ me fac propter misericordiã tuã.
Qm non est in morte qui memor sit tui:
in inferno autẽ quis cõfitębitur tibi?
Laboraui in gemitu meo
lauabo per singulas noctes lectũ meũ:
lachrimis meis stratũ meũ rigabo.
Turbatus est a furore oculus meus:
inueteraui inter omnes inimicos meos.
Discędite a me oẽs q operamini iniquitatem:
quoniã exaudiuit DOMINVS vocẽ flętus mei. ℣
Exaudiuit DOMINVS dęprecationẽ meã ℣
DOMINVS orationẽ meã suscępit. ℣
Erubescãt & cõturbentur vehemẽter oẽs iimici mei;
auertãtur & ęrubescãt valde velociter.

ARGVMENTVM. Psalmus/humana dęprecatio. ¶ Conciliatus versu octauo/decimo & vndecimo.

¶ Psalmus Dauid. VII.

1 Domine deus meus in te speraui:
saluũ me fac ex oĩb⁹ psequntib⁹ me & ęrue me
2 Ne quãdo rapiat vt leo aiam meã:
dũ non est qui redimat neq; qui saluũ faciat.
3 Domine deus meus si feci istud:
si est iniquitas in manibus meis.
4 Si reddidi retribuentibus michi mala:
decidã ergo ab inimicis meis inanis.
5 Persequatur ergo inimicus aiam meã:
& cõprahẽdat & cõculcet in terra vitã meã:
& gloriã meã in puluerem dęducat.
6 Exurge domine in ira tua:
& exaltare in finibus inimicorũ meorũ.
7 Et exurge dñe deus me⁹ in præcepto qd mãdasti:
& cõgregatio pplorũ circũdabit te.

¶ Psalmus dauidi. VII.

DOMINE DEVS meus in te speraui: ℣ Eloha.
saluũ me fac ex oĩb⁹ psequntib⁹ me & libera me
Ne quando rapiat vt leo aiam meã:
dũ nõ est qui redimat neq; qui saluũ faciat.
DOMINE DEVS meus si feci istud: ℣ Eloha.
si est iniquitas in manibus meis.
Si reddidi retribuẽtibus michi mala:
decidã merito ab inimicis meis inanis/
Persequatur inimicus aiam meã/
& cõprahẽdat & conculcet in terra vitã meã;
& gloriã meã in puluerẽ dęducat.
Exurge DOMINE in ira tua: ℣
& exaltare in finibus inimicorum meorũ.
Et exurge — dñe de⁹ me⁹ .. i pcepto qd mãdasti
& synagoga populorũ circũdabit te.

CONCIL.	VET.
Et propter hanc in altũ regredere:	Et propter hanc in altum regredere:
✠ DOMINVS iudicabit populos.	✠ dominus iudicat populos.
✠ Iudica me DOMINE secundũ iustitiã meam: & secundũ innocentiã meã super me.	Iudica me domine secundũ iustitiam meã: & secundũ innocentiã meã super me.
Consumẽtur nequitia peccatorũ & diriges iustũ:	Consumẽt autẽ nequitia peccatorũ & dirige iustũ:
Elohim. scrutans corda & renes DEVS iustus.	✠ scrutans corda et renes deus.
Elohim. Adiutorũ meũ a DOMINO: qui saluos facit rectos corde.	✠ Iustum auxilium meum a domino: qui saluos facit rectos corde.
Elohim. DEVS iudex iustus fortis & patiens: nunquid irascitur per singulos dies?	Deus iudex iustus fortis et longanimis: non iram adducens per singulos dies.
Nisi conuersi fueritis gladiũ suũ vibrauit: arcũ suũ tetendit & parauit illũ.	Nisi conuertimini gladium suum vibrabit: arcum suũ tetendit et parauit illum.
Et in eo parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit.	Et in ipso parauit vasa mortis: sagittas suas ardentibus operatus est.
Ecce parturijt iniustitiã & concepit dolorẽ: & peperit iniquitatem.	Ecce parturiuit iniustitiã/concepit laborẽ: et peperit iniquitatem.
Lacum aperuit & effodit eum: & incidit in foueam quã fecit.	Lacum aperuit et effodit illum: incidet in foueam quam fecit.
Conuertetur dolor eius in caput eius: & in verticẽ ipsius iniquitas eius descendet.	Conuertetur labor eius in caput eius: et iniquitas eius in verticẽ eius descendet.
✠ Confitebor DOMINO secundũ iustitiã eius:	Confitebor domino secundũ iustitiã eius:
✠ Elion. & psallã noĩ DOMINI ALTISSIMI.	et psallam nomini domini altissimi.

ARGVMENTVM. Psalmus de ascensione dñi/laude ei facta a pueris hebræorũ/inanitione eiꝰ ratione assũpte humanæ infirmitatis/glorificatione & potestate ei sup oia a patre data. ¶ Cõciliatꝰ versu sexto.

¶ Psalmus Dauidi. VIII.	¶ Psalmus Dauid. VIII.
✠ Adon. DOMINE DOMinus noster:	Omine dominus noster:
Dq̃ admirabile est nomẽ tuũ in vniuersa terra. Quoniã eleuata est magnificentia tua: super cælos.	Dq̃ admirabile est nomẽ tuũ i vniuersa terra. Quoniã eleuata est magnificẽtia tua: super cælos.
Ex ore infantiũ & lactentiũ perfecisti laudẽ propter inimicos tuos: vt destruas inimicũ & vltorem.	Ex ore infantiũ et lactantiũ perfecisti laudẽ propter inimicos tuos: vt destruas inimicum et defensorem.
Quoniã videbo cælos tuos opera digitorũ tuorũ: lunã & stellas quę tu fundasti.	Quoniã videbo cælos opera digitorum tuorum: lunam et stellas quas tu fundasti.
Quid est homo q̃ memor es eius: aut filius hominis quoniã visitas eum?	Quid est homo quia memor es eius: aut filius hominis quoniã tu visitas eum?
Elohim. Minuisti eũ paulominus a DEO: gloria & honore coronasti eum: & constituisti eũ super opera manuũ tuarũ.	✠ Minuisti eum paulominus ab angelis: gloria et honore coronasti eum: et cõstituisti eũ super oia opera manuũ tuarũ.
Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues & boues vniuersas: insup & pecora cãpi.	Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues et boues vniuersas: insup et pecora cãpi.
Volucres cæli & pisces maris: qui perambulant semitas maris.	Volucres cæli et pisces maris: qui perambulant semitas maris.
✠ Adon. DOMINE DOMinus noster: q̃ admirabile est nomen tuũ in vniuersa terra.	Domine dominus noster: q̃ admirabile est nomẽ tuũ in vniuersa terra.

ARGVMENTVM. Psalmus/gratiarum actio de beneficijs a Christo domino datis/de iudicio & condemnatione principis tenebrarũ & complicum eius/abolitione nominis gentium Christianismi nomine suscepto/persecutionibus ecclesie & aduersariorum tyrannide/& tandem pauperum afflictorum & imitatorũ Christi exauditione. ¶ Conciliatus versu tertio/vicesimotertio/vicesimonono/tricesimo/tricesimosecundo/tricesimotertio/& quadragesimosecundo. ¶ Aduerte. pter id qđ in annotationibꝰ positũ est & parti ex annotationibus 32 versũ ad trãslationẽ hebraicã adaptatũ esse.

¶ Psalmus Dauidi. IX.	¶ Psalmus Dauid. IX.
✠ Confitebor tibi DOMINE i toto corde meo narrabo omnia mirabilia tua.	Confitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.
Lętabor & exultabo in te:	Lętabor et exultabo in te:
Elion. psallam nomini tuo ALTISSIME.	psallam nomini tuo altissime.

3 In conuertẽdo inimicũ meũ retrorsũ:
infirmabuntur & peribunt a facie tua.
4 Quoniã fęcisti iudicium meum & causam meam:
sędisti sup thronũ qui iudicas æquitatem.
5 Increpasti gentes & perijt impius:
nomẽ eorũ dęlęsti in sæculũ & in sæculũ sæculi.
6 Inimici dęfęcęrũt framee in finem:
& ciuitatęs dęstruxisti.
7 Perijt memoria eorum cum strepitu:
& dominus inæternum permanet.
8 Parauit in iudicio sędem suam/
& ipse iudicabit orbem terrarum in æquitate:
iudicabit populos cum iustitia.
9 Et factus est dñs refugium pauperi:
adiutor in oportunitatibus in tribulatione.
10 Et spęrẽt in te oẽs qui cognoscunt nomen tuum:
quoniã non dęreliquisti quærentes te domine.
11 Psallite domino qui habitat in sion:
annunciate inter gentes mirabilia eius.
12 Qm requirẽs sanguinẽ eorũ memoratus est:
non est oblitus clamorem pauperum.
13 Miseręre mei domine:
vide humilitatẽ meam ab inimicis meis.
14 Qui exaltas me de portis mortis:
vt ãnunciẽ vniuersas laudes tuas i portis filie siõ.
15 Exultabo super salutare tuum:
infixe sunt gentes in corruptione quã fęcęrunt,
16 In muscipula ista quã occultauęrunt.
comprehensus est pes eorum.
17 Cognoscętur dominus iudicia faciens:
in operibus manuũ suarũ appræhẽsus est pctõr.
18 Conuertantur peccatores in infernũ:
omnes gẽtes quæ obliuiscunt deum.
19 Quia non in finẽ obliuio erit pauperis:
sed patiẽtia pauperũ nõ periet in æternũ.
20 Exurge dñe nõ præualeat homo:
iudicẽtur gentes in conspectu tuo.
21 Cõstitue dñe legislatorẽ super eos:
vt sciant gẽtes quoniã homines sunt.
22 Vt quid dñe discessisti longe:
despicis in oportunitatibus in tribulationibus.
23 Dũ superbit impius accenditur pauper:
cõprehẽdunt in cogitationibus suis qb⁹ cogitant.
24 Quoniã laudatur peccator in dęsiderijs aie sue:
& qui iniqua gerit benedicitur.
25 Irritauit dominũ peccator:
secũdũ multitudinẽ iræ suæ non exquiret.
26 Non est deus in conspectu eius:
contaminant vie eius in omni tempore.
27 Auferunt iudicia tua a facie eius:
& omniũ inimicorũ suorũ dominabitur.
28 Dixit enim in corde suo:
nõ mouębor de gnatione in gnationẽ sine malo.
29 Cuius maledictiõe os plenũ ẽ & amaritudie & dolo
sub lingua eius labor & dolor.
30 Sedet in insidijs cũ diuitibus in occultis:

✱ Cum conuerteris inimicos meos retrorsũ:
infirmabunt & peribunt a facie tua.
Quoniã fęcisti iudiciũ meũ & causã meã:
sędisti super thronũ qui iudicas iustitiam.
Increpasti gentes & perijt impius:
nomẽ eorũ dęlęsti in æternũ & in sæculũ sæculi.
Inimici dęfęcęrunt framee in finem.
& ciuitatęs eorum dęstruxisti.
Perijt memoria eorum cũ sonitu:
et DOMINVS in æternũ permanet.
Parauit in iudicio thronũ suũ
& ipse iudicabit orbem terræ in æquitate:
iudicabit populos in iustitia.
Et factus est DOMINVS refugiũ pauperi:
adiutor in oportunitatibus in tribulatione.
Et spęrẽt in te qui nouęrunt nomen tuũ:
qm nõ dęreliquisti quærẽtes te DOMINE.
Psallite DOMINO qui habitat in sion:
annunciate inter gẽtes studia eius.
Qm requirens sanguinẽ eorũ recordatus est:
non est oblitus clamorẽ pauperum.
Miseręre mei DOMINE:
vide humilitatẽ meã de inimicis meis,
Qui exaltas me de portis mortis:
vt annunciẽ oẽs laudatiões tuas i portis filiæ siõ
Exultabo in SALVTARI tuo: Iesua.
In laqueo isto quem abscondęrunt:
compræhensus est pes eorum.
CognoscętDOMINVS iudicia faciens:
in operibꝰ manuũ suarũ cõpræhẽsus est peccator
Conuertant peccatores in infernum:
omnes gẽtes quæ obliuiscuntur DEVM. Elohim,
Qm non in finẽ obliuio erit pauperis:
patiẽtia pauperũ non peribit in finem,
ExurgeDOMINE non confortętur homo;
iudicentur gentes in conspectu tuo.
ConstitueDOMINE legislatorẽ super eos;
vt sciant gẽtes quoniã homines sunt.
Vt quidDOMINE recessisti longe:
despicis in oportunitatibus in tribulationẽ,
Dũ superbit impius incenditur pauper:
cõprehẽdunt in cõsilijs quæ cogitant.
Qm laudatur peccator in dęsiderijs animæ suæ;
& iniquus benedicitur.
Exacerbauit DOMINVM peccator:
secundũ multitudinẽ iræ suæ non quæręt.
Non est DEVS in conspectu eius: Elohim,
Inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.
Auferuntur iudicia tua a facie eius:
omniũ inimicorũ suorum dominabitur.
Dixit eni in corde suo/non mouębor:
in generatione & generatione ero sine malo.
Ius maledictiõe os plenũ ẽ & amaritudie & dolo
sub lingua eius labor & dolor.
Sedet in insidijs cum diuitibus:

vt in occultis interficiat innocentem.
O culi eius in pauperem respiciunt:
insidiatur i abscódito quasi leo in spelũca sua.
I nsidiatur vt rapiat pauperem:
rapiet pauperẽ dũ attrahet eũ in laqueum suũ.
H umiliabit eum/inclinabit & cadet:
cum dominatus fuerit pauperum.
El. D ixit eni in corde suo oblitus est DEVS:
auertit faciem suam ne videat in finem.
El. E xurge DOMINE DEVS & exaltet̃ man⁹ tua:
nę obliuiscaris pauperum.
Elohim. P ropter quid irritauit impius DEVM:
dixit enim in corde suo nõ requiret.
V ides quoniã tu laborẽ et dolorẽ consideras:
vt tradas eos in manus tuas.
T ibi derelictus est pauper:
orphano tu eris adiutor.
C ontere brachiũ peccatoris & malign:
quæretur peccatũ illius & nõ inuenietur.
DOMINVS regnabit in æternũ & in sæculũ scli:
peribitis gentes de terra illius.
D esideriũ pauperũ exaudiuit:DOMINVS:
præparationẽ cordis eorum audiuit auris tua.
V t iudices pupillo & humili:
vt nõ apponat vltra magnificare se hõ sup terrã.

ARGVMENTVM. Psalmus de solicitudine Christi domini & de vltione gehenne aduersariorũ eius. ¶ Conciliatus versu tertio & sexto. Aduerte quarto versu ad normam sermonis nostri ex hebræo etiam posse legi dominus in templo sancto suo: dominus in cælo throno suo.

¶ Ad victoriã Dauidi. X.

IN DOMINO cõfido quomõ dicitis aiæ meæ:
transmigra in montem sicut passer.
Q uoniam ecce peccatores intenderunt arcũ/
parauerunt sagittas suas in pharetra:
vt sagittent in obscuro rectos corde.
Q uoniam quæ perfecisti destruxerunt:
iustus autem quid fecit?
DOMINVS in templo sancto suo:
DOMINVS in cælo sedes eius.
O culi eius in pauperem respiciunt:
palpebre eius interrogant filios hominũ.
DOMINVS interrogat iustum:
impiũ autẽ & diligẽtẽ iniquitatẽ odit anima eius.
P luet super peccatores laqueos:
ignis/sulphur & spũs procellarũ pars calicis eorũ.
Q uoniã iustus DOMINVS & iustitias dilexit:
æquitatem vidit vultus eius.

ARGVMENTVM. Psalmus/plorum ad deum cõfugium malitia carnalium completa. Remedium per deum Christo domino salutari misso/& liberatio per eum. ¶ Conciliatus versu septimo.

¶ Canticum Dauidi. XI.

SAluum me fac DOMINE qm̃ defecit sanctus
quoniã diminutæ sũt veritates a filijs hoim.
V ana locuti sũt vnusquisq; ad proximũ suum:
labia dolosa in corde & corde locuti sunt.
D isperdat DOMINVS vniuersa labia dolosa:
& linguam magniloquam.
Q ui dixerunt linguã nostram magnificabimus/

vt interficiat innocentem.
O culi eius in pauperem respiciunt:
insidiatur in occulto velut leo in cubili suo.
I nsidiatur vt rapiat innocentem:
rapere pauperem dum attrahit eum.
I n muscipula sua humiliabit eum:
inclinabitur & cadet cũ dominabit̃ pauperũ.
D ixit eni in corde suo oblitus est deus:
auertit faciẽ suã ne videat vsq; in finem.
E xurge dñe deus & exaltetur manus tua:
nę obliuiscaris pauperum in finem.
P ropter quid irritauit impius deum:
dixit eni in corde suo non requiret.
V ides quoniã tu laborẽ & iram consideras:
vt tradas eos in manus tuas.
T ibi derelictus est pauper:
pupillo tu eris adiutor.
C ontere brachium peccatoris & malign:
requiretur delictum eius nec inueniẽtur.
D ominus regnabit in æternum et i sæculũ sæculi:
peribitis gentes de terra illius.
D esiderium pauperũ exaudiuit dominus:
præparationẽ cordis eorũ exaudiuit auris tua.
I udicare pupillo & humili:
vt nõ apponat vltra magnificare se hõ sup terrã.

¶ Psalmus Dauid. X.

IN domino confido quomodo dicitis aiæ meæ:
transmigra in montem sicut passer.
Q uoniã ecce peccatores tetenderũt arcũ/
parauerunt sagittas suas in pharetra:
vt sagittent in obscura luna rectos corde.
Q uoniam quẽ perfeciſti destruxerunt:
iustus autem quid fecit?
D ominus in templo sancto suo:
dominus in cælo sedes eius.
O culi eius in pauperem respiciunt:
palpebre eius interrogant filios hominum.
D ominus interrogat iustum & impium:
qui autẽ diligit iniquitatẽ odit animã suã.
P luit super peccatores laqueos:
ignis & sulphur & sps procellarũ pars calicis eorũ.
Q uoniam iustus dñs & iustitias dilexit:
æquitatem vidit facies eius.

ARGVMENTVM. Psalmus/plorum ad deum cõfugium malitia carnalium completa. Remedium per deum Christo domino salutari misso/& liberatio per eum. ¶ Conciliatus versu septimo.

¶ Canticũ Dauid. XI.

SAluum me fac dñe quoniã defecit sanctus:
quoniã diminutæ sunt veritates a filijs hoim.
V ana locuti sunt vnusquisq; ad proximũ suum:
labia dolosa in corde & corde locuti sunt.
D isperdat dominus vniuersa labia dolosa:
linguã magniloquam.
Q ui dixerunt linguã nostrã magnificabimus:

labia nostra apud nos sunt:
quis noster dominus est?
Propter miseriã inopũ & gemitum pauperum:
nunc exurgam dicit dominus.
Ponam in salutari:
fiducialiter agam in eo.
Eloquia domini eloquia casta:
argentũ igne examinatũ terre/purgatũ septulũ.
Tu dñe seruabis nos & custodies nos:
a generatione hac in eternum.
In circuitu impij ambulant:
secũdũ altitudinẽ tuã multiplicasti filios hominũ.

labia nostra a nobis sunt:
quis noster DOMinus est? Adon.
Propter miseriã inopũ & gemitũ pauperum:
nunc exurgam dicit DOMINVS.
Ponam in SALVTARI: Iesua.
fiducialiter agam in eo.
Eloquia DOMINI eloquia casta:
argẽtũ igne examiatũ pbatũ tra/purgatũ septuplũ
Tu DOMINE seruabis nos & custodies nos
a generatione hac in æternum.
In circultu impij ambulant:
secũdũ altitudinẽ tuã multiplicasti filios hoim.

ARGVMENTVM. Psalmus/spiritualis depcatio pro populo hebraico vt resipiscat & exultet in Messiah salutari suo. ¶ Conciliatus versu primo.

Psalmus Dauid. XII.

Vsquequo dñe obliuisceris me in finem:
quousq; auertis faciem tuã a me.
Quãdiu ponam consilia in anima mea:
dolorem in corde meo per diem.
Vsquequo exaltabitur inimicus meus super me:
respice et exaudi me dñe deus meus.
Illumina oculos meos ne vnq̃ obdormiã in morte:
ne quãdo dicat inimic⁹ meus p̃ualui aduersus eũ
Qui tribulant me exultabunt si motus fuero:
ego aũt in tua misericordia sperauí.
Exultabit cor meũ in salutari tuo:
cantabo domino qui bona tribuit michi:
& psallam nomini domini altissimi.

Psalmus Dauidi. XII.

Vsq; quo DOMINE obliuiscẽris me in finẽ:
vsq; quo auertes faciẽ tuam a me.
Quãdiu ponã consilia in anima mea:
dolorem in corde meo per diem.
Vsquequo exaltabitur inimicus meus super me:
respice & exaudi me DOMINE DEVS meus. Eloha
Illumina oculos meos ne vnq̃ obdormiã i morte:
ne quãdo dicat iimicus præualui aduersus eum.
Qui tribulant me exultabunt si motus fuero:
ego autem in misericordia tua speraui.
Exultabit cor meum in SALVTARI tuo: Iesua.
cantabo DOMINO qui bona tribuit michi:
& psallam nomini domini altissimi...

ARGVMENTVM. Psalmus de populo insipienti & dato i reprobum sensũ q; tempus visitationis suæ nõagnouerit/& doctrinã pacis respuerit/ negaueritq; ipsũ esse deũ imo & patrẽ & filiũ & spiritũ sanctũ. & de vocatione eius ad veri cognitionem in fine temporum ¶ Conciliatus versu decimo.

Psalmus Dauid. XIII.

Dixit imprudens in corde suo:
non est deus.
corrupti sũt & aboiabiles facti sũt i affectiõib⁹ suis.
non est qui faciat bonũ/non est vsq; ad vnũ.
Dñs de celo pspexit sup filios hominũ.
vt videat si est intelligẽs aut requirens deũ.
Oẽs declinauerũt/simul inutiles facti sunt:
nõ est qui faciat bonũ/nõ est vsq; ad vnũ.
Sepulcrum patẽs est guttur eorum:
linguis suis dolose agebant:
venenũ aspidum sub labijs eorum.
Quorũ os maledictione & amaritudine plenũ est:
veloces pedes eorũ ad effundendũ sanguinem.
Contritio & infelicitas in vijs eorum/
& viam pacis non cognouerunt:
non est timor dei ante oculos eorum.
Nonne cognoscent oẽs q̃ operant iniquitatẽ:
qui deuorãt populũ meũ sicut cibũ panis?
Dominũ non inuocauerunt:
illic trepidauerunt timore/vbi non erat timor.
Quoniã dñs in generatione iusta est:
cõsiliũ inopis cõfudistis qm̃ dñs spes eius est.
Quis dabit ex sion salutare israel?
cũ auerterit dñs captiuitatẽ plebis suæ:

Psalmus Dauidi. XIII.

Dixit insipiens in corde suo:
non est DEVS. Elohim.
corrupti sũt et aboiabiles facti sũt i studijs suis
nõ est qui faciat bonũ/ non est vsq; ad vnũ...
DOMINVS de cælo pspexit sup filios hominũ:
vt videat si est itelligẽs aut requens DEVM. Elohim.
Oẽs declinauerũt/simul inutiles facti sunt:
nõ est qui faciat bonũ/nõ est vsq; ad vnũ.
Sepulcrum patens est guttur eorum:
linguis suis dolose agebant:
venenum aspidum sub labijs eorũ.
Quorũ os maledictione & amaritudine plenũ est:
veloces pedes eorũ ad effundendũ sanguinem.
Contritio & infœlicitas in vijs eorum:
& viam pacis non cognouerunt:
non est timor dei ante oculos eorum...
Nõne cognoscẽt oẽs qui operant iniquitatem:
qui deuorãt plebẽ meã sicut escã panis?
DOMINVM non inuocauerunt:
illic trepidauerũt timore/ vbi nõ erat timor...
Quoniam DEVS in generatione iusta est: Elohim.
cõsiliũ iopis cõfudistis qm̃ DOMINVS spes ei⁹ẽ
Quis dabit ex sion SALVTARE israel? Iesua.
cũ auerterit DOMINV captiuitatẽ plębis suæ:

CONCIL.	VET.
exultabit iacob & lętabitur iſraęl.	exultabit iacob & letabitur iſrael.
ARGVMENTVM. Pſalmus, de conuerſatione Chriſti domini/ & quis eum imitans ad eundem cõſcendet in regnũ cælorum.	
¶Pſalmus Dauidi. XIIII.	¶Pſalmus Dauid. XIIII.
DOMINE qs habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui ingreditur ſine macula: & operatur iuſtitiam. Qui loquitur veritatem in corde ſuo. qui non egit dolum in lingua ſua. Nec fecit proximo ſuo malum: & opprobriũ nõ accepit aduerſus proximos ſuos Ad nichilũ deductus eſt in cõſpectu eius maligno: timentes autem DOMINVM glorificat. Qui iurat proximo ſuo & non decipit: qui pecuniã ſuã non dedit ad vſuram: & munera ſuper innocentem non accepit. Qui facit hec: non mouebitur in æternum.	DOmine quis peregrinabit in tabernaculo tuo: & quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui ingreditur ſine macula: & operatur iuſtitiam. Qui loquitur veritatẽ in corde ſuo: qui non egit dolum in lingua ſua. Nec fecit proximo ſuo malum: & opprobrium nõ accepit aduerſus proximos ſuos. Ad nichilũ deductus eſt in cõſpectu eius maligni: timentes autẽ dominum glorificat. Qui iurat proximo ſuo & non decipit/ qui pecuniã ſuã nõ dedit ad vſuram: & munera ſuper innocentes non accepit. Qui facit hec: non cõmouebitur in æternum.
ARGVMENTVM. Pſalmus de Chriſto precante & faciente ſemper voluntatẽ patris/patre eum mirificante/vocatiõe gentiũ poſt multiplicatũ idololatriæ cultũ/Chriſti hęreditate/reuocatione eo ab iferis/ & incorrupti corporis reſumptione & ſempiterna in dextera diuinæ virtutis/ eius clarificatione. ¶Cõciliatus verſu primo.	
¶Pſalmus Dauidi. XV.	¶Pſalmus Dauid. XV.
El. COnſerua me DOMINE qm̃ ſpęraui in te: dixi DOMINO DEVS meus es tu: Adonai. quoniã bonum michi non eſt preter te. ✱ Sanctis qui ſunt in terra eius: mirificauit omnes voluntates meas in eis. Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: poſtea accelerauerunt. Nõ cõgregabo cõuenticula eorũ de ſanguinibus: nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. DOMINVS pars hęreditatis meæ & calicis mei: tu es qui reſtitues hęreditatem meam michi. Funes ceciderũt michi in præclaris: etenim hęreditas mea præclara eſt michi. Bñdicã DOMINVM qui tribuit michi intellectũ inſup & vſq; ad noctẽ increpuerũt me rẽnes mei. Prouidebã DOMINVM in cõſpectu meo ſemp: quoniã a dextris eſt michi nę cõmouear. Propter hoc lętatũ eſt cor meum: & exultauit lingua mea: inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Quoniã non derelinques aiam meã in inferno: nec dabis ſanctũ tuum vidęre corruptionem. Notas michi feciſti vias vitæ: adimplebis me letitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vſq; in finem.	COnſerua me domine quoniã in te ſpęraui: dixi domino deus meus es tu: quoniam bonorũ meorũ non eges. Sanctis qui ſunt in terra eius: mirificauit omnes voluntates meas in illis. Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: poſtea accelerauerunt. Nõ cõgregabo cõuenticula eorũ de ſanguinibus: nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. Dñs pars hęreditatis meæ & calicis mei: tu es qui reſtitues michi hereditatẽ meam. Funes ceciderunt michi in præclaris: etenim hereditas mea preclara eſt michi. Benedicã dñm qui michi tribuit intellectũ: inſup & vſq; ad noctẽ emẽdauerũt me rẽnes mei. Prouidebã dñm in cõſpectu meo ſemper: quoniã a dextris eſt michi nę cõmouear. Propter hoc iocundatũ eſt cor meũ; & exultauit lingua mea: inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Quoniã non derelinques aiam meã in inferno: neq; dabis ſanctũ tuũ vidęre corruptionẽ. Notas michi feciſti vias vitæ: adimplebis me letitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vſq; in finem.
ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio pij populi perſecutionibus & afflictionibus preſſi faciẽ dei & Chriſti eius videre deſiderantis. ¶Conciliatus verſu vndecimo & quartodecimo.	
¶Oratio Dauidi. XVI.	¶Pſalmus Dauid. XVI.
EXaudi DOMINE iuſtitiam meam: intende deprecationẽ meã. Auribus percipe orationem meam: non in labijs doloſis.	EXaudi domine iuſtitiã meã: intende deprecationi mee. Auribus percipe orationem meam; non in labijs doloſis.

3 A vultu tuo iudiciū meū prodeat:
oculi mei videant æquitatem.
4 Probasti cor meum et visitasti nocte:
igne me examinasti et nō est inuēta in me iniqtas
5 Vt non loquatur os meū opera hominum:
propter verba labiorū tuorū ego custodiui vias duras
6 Ad perficiēdos gressus meos in sęmitis tuis:
vt non moueantur vestigia mea.
7 Ego clamaui quoniā exaudisti me deus:
inclina aurē tuā michi & exaudi verba mea.
8 Mirifica misericordias tuas:
qui saluos facis spęrantes in te.
9 A resistentib⁹ dexteræ tuæ custodi me domine:
vt pupillam oculi.
10 In tegmine alarum tuarum protege me:
a facie impiorū qui me afflixęrunt.
11 Inimici mei animā meam circūdedęrunt:
adipem suum concluserunt:
os eorum locutum est superbiam.
12 Proijciētes me nūc circūdedęrunt me:
oculos suos statuęrūt dęclinare in terram.
13 Suscępērūt me sicut leo paratus ad prædā:
& sicut catulus leonis habitans in occultis.
14 Exurge dñe prævęni eos & subuerte eos:
erue animā meā ab ipis:
framea tua ab inimicis manus tue.
15 Dñe perdens de terra dispartire eos in vita eorū:
& de absconditis tuis adimplętus est vēter eorū.
Saturati sunt porcina:
& reliquērūt reliquias paruulis suis.
17 Ego autē in tua iustitia apparębo in cōspectu tuo:
satiabor dū manifestabitur gloria tua.

De vultu tuo iudiciū meū prodeat:
oculi tui videant æquitates.
Probasti cor meū & visitasti nocte:
igne me examinasti & nō est inuēta i me iniqtas.
Vt nō loquatur os meū opera hominum:
propter verba labiorū tuorū ego custodiui vias duras
Perfice gressus meos in sęmitis tuis:
vt non moueantur vestigia mea.
Ego clamaui quoniā exaudisti me DEVS: El.
inclina aurē tuā michi & exaudi verba mea.
Mirifica misericordias tuas.
qui saluos facis spęrantes in te.
A resistentibus dexteræ tuæ custodi me:
vt pupillā oculi.
Sub vmbra alarū tuarū protege me:
a facie impiorū qui me afflixęrunt.
Inimici mei animā meā circundedęrūt:
✳ adipe suo concluserunt:
os eorum locutū est superbiam.
Proijciētes me nunc circūdedęrūt me:
oculos suos statuęrunt dęclinare in terram.
Suscępērūt me sicut leo paratus ad prædā:
& sicut catulus leonis habitās in abditis.
✳ Exurge DOMINE prævęni eos & supplāta eos: Ps.
✳ ęripe animā meā ab impio framea tua:
ab inimicis manus tuæ.
DOMINE a paucis de terra diuide eos i vita eorū Ps.
de absconditis tuis adimplętus est venter eorū.
Saturati sunt filijs:
& dimisęrunt reliquias suas paruulis suis.
Ego autē in iustitia apparębo cōspectui tuo:
satiabor cum apparuerit gloria tua.

ARGVMENTVM. Psalmus de Christo dño secundū infirmitatē carnis assūpte opem a patre & tota diuinitate poscente/signis in passione/ęreptione eius ab vniuersis malis/assumpta fortitudine ad debellādos omnes aduersarios eius & cōtra de ideficiēti miseratione in seruos eius. ¶ Cōciliatus versu nono/quindecimo/vicesimotertio/vicesimosexto/vicesimonono/quadragesimoquārto/quadragesimoquito & quinquagesimoquarto. ¶ Et aduerte triceſimoquinto versu interpretes vocabulū SVR vertisse deū/Hieronymū autē fortem. Sed versu quinquagesimo tā Hieronymus q̄ iterpretes verterūt deū. ¶ Quinquagesimoquito versu nō pro primo & typico sed pro secūdo & vęro Dauid/de quo Hieremias. seruiēt dño deo suo & dauid ręgi suo quē susciabo eis. Et Ezechiel. non erunt vltra due gentes nec diuidentur amplius in duo regna/nec polluētur vltra in idolis suis. & ero eis deus & seruus meus Dauid rex sup eos & pastor vnus erit omnium eorum.

¶ Psalmus dauid. XVII.

1 Dilīgā te domine fortitudo mea:
dominus firmamētū meū & refugiū meū
& liberator meus.
2 Deus meus adiutor meus:
& spęrabo in eum.
Protector meus & cornu salutis mee:
& redemptor meus.
3 Laudans inuocabo dūm:
& ab inimicis meis saluus ero.
4 Circūdedęrunt me dolores mortis:
et torrentes iniquitatis conturbauęrunt me.
5 Dolores inferni circūdedęrūt me:
prævęnerunt me laquei mortis.

¶ Seruo domini Dauidi. XVII.

Dilīgā te DOMINE fortitudo mea: Ps.
DNS firmamētū meū & refugiū meum Ps.
& liberator meus.
DEVS meus adiutor meus: El.
& spęrabo in eum.
Protector meus & cornu salutis meæ:
& susceptor meus.
Laudans inuocabo DOMINVM: Ps.
& ab inimicis meis saluus ero.
Circūdedęrūt me dolores mortis:
& torrētes iniquitatis conturbauęrūt me.
Dolores inferni circūdedęrunt me:
præoccupauęrunt me laquei mortis.

In tribulatione mea inuocaui DOMINVM
Eloha. & ad DEVM meum clamaui.
Et exaudiuit de tẽplo ſancto ſuo vocẽ meã:
& clamor meꝰ i cõſpectu eiꝰ itroiuit i aures eius.
Cõmota eſt & cõtremuit terra:
fundamẽta montiũ conturbata ſũt & cõmota ſũt:
quoniã iratus eſt.
Aſcendit fumꝰ in ira eius & ignis a facie eiꝰ exarſit:
carbones ſuccẽſi ſunt ab eo.
Inclinauit cælos & deſcendit:
& caligo ſub pedibꝰ eius.
Et aſcendit ſuper cherubim & volauit:
volauit ſuper pennas ventorũ.
Et poſuit tenebras latibulũ ſuũ in circuitu eius:
tabernaculũ eiꝰ tenebroſa aqua i nubibus aeris.
Præ fulgore i cõſpectu eiꝰ nubes trãſiẽrũt:
grando & carbones ignis.
Et intonuit de cælo DOMINVS
Elion. & ALTISSIMVS dedit vocem ſuã:
grandinem & carbones ignis.
Et miſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos:
fulgura multiplicauit & cõturbauit eos.
Et apparuẽrunt fontes aquarum:
& reuẽlata ſunt fundamẽta orbis terrarum.
Ab increpatione tua DOMINE
ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ.
Miſit de ſummo & accẽpit me:
& aſſumpſit me de aquis multis.
Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis
& ab ijs qui odẽrunt me:
quoniam confortati ſunt ſuper me.
Præuẽnẽrunt me in die afflictionis meæ:
& factus eſt DOMINVS protector meus.
Et eduxit me in latitudinem:
ſaluum me fẽcit quoniã voluit me.
Et retribuit michi DOMINVS ſcdm iuſtitiã meã:
& ſcdm puritatẽ manuũ mearũ retribuit michi.
Quia cuſtodiui vias DOMINI
Eloha. nec impiẽ geſſi a DEO meo.
Quũ omnia iudicia eius in conſpectu meo:
& iuſtitias eius nõ repuli a me.
Et fui immaculatus cum eo:
& obſeruaui me ab iniquitate mea.
Et retribuit michi DOMINVS ſcdm iuſtitiã meã
& ſcdꝫ puritatẽ manuũ meaꝝ i cõſpectu oculoꝝ eiꝰ
Cum ſancto ſanctus eris:
& cum viro innocente innocens eris.
Et cum ẽlecto ẽliges:
& cum peruerſo peruertes.
Quoniã tu populũ humilẽ ſaluũ facies:
& oculos ſuperborũ humiliabis.
Quũ tu illuminas lucernã meã DOMINE
Eloha. DEVS meus illumina tenebras meas.
Quoniã in te eripiar a tentatione:
Eloha. & in DEO meo tranſgrediar murum.
El. DEVS meus impolluta via eius:

Et in preſſura mea inuocaui dominũ:
& ad deum meũ clamaui.
Et exaudiuit de tẽplo ſancto ſuo vocẽ meã:
& clamor meꝰ in cõſpectu eiꝰ itroiuit in aures eiꝰ.
Et cõmota eſt & contremuit terra:
& fũdamẽta mõtiũ cõturbata ſũt & cõmota ſunt
quoniam iratus eſt eis.
Aſcẽdit fumꝰ i ira eiꝰ/& ignis a facie eiꝰ exardeciꝫ
carbones ſuccenſi ſunt ab eo.
Et inclinauit cælos & deſcendit:
& caligo ſub pedibus eius.
Et aſcẽdit ſuper cherubim & volauit:
volauit ſuper pennas ventorum.
Et poſuit tenebras latibulũ ſuũ in circuitu eius:
tabernaculũ eius tenebroſa aqua in nubibꝰ aeris.
Præ fulgore in cõſpectu eiꝰ nubes ipſiꝰ trãſiẽrũt:
grando & carbones ignis.
Et intonuit de cælo dominus/
& altiſſimus dedit vocem ſuam:

Et ẽmiſit ſagittas ſuas & diſperſit eos:
& coruſcatiões multiplicauit & conturbauit eos.
Et apparuẽrunt fontes aquarum:
& reuẽlata ſunt fundamẽta orbis terrarũ.
Ab increpatione tua domine:
ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ.
Miſit ẽ ſummo & accẽpit me:
& aſſũpſit me de multitudine aquarum.
Eruit me de inimicis meis fortiſſimis:
& ab ijs qui odẽrunt me:
quoniã confortati ſunt ſuper me.
Præuẽnẽrũt me in die afflictionis meæ:
& factus eſt dñs firmamentũ meũ.
Et ẽduxit me in latitudinem:
ẽruit me quoniam voluit me.
Et retribuet michi dñs ſcdm iuſtitiã meam:
& ſcdm puritatẽ manuũ mearũ retribuet michi.
Quia cuſtodiui vias domini:
nec impiẽ geſſi a deo meo
Quũ oia iudicia eiꝰ in conſpectu meo ſunt ſemp:
& iuſtitias eius non repuli a me.
Et ero immaculatus cum eo:
& obſeruabo me ab iniquitate mea.
Et retribuet michi dñs ſcdm iuſtitiã meam.
& ſcdꝫ puritatẽ manuũ meaꝝ i cõſpectu oculoꝝ eiꝰ.
Cum ſancto ſanctus eris:
& cum viro innocente innocens eris.
Et cum ẽlecto ẽlectus eris:
& cum peruerſo peruerſus eris.
Quoniã tu populũ humilẽ ſaluũ facies:
& oculos ſuperborum humiliabis:
Quoniã tu illuminabis lucernã meã domine:
deus meus illumina tenebras meas.
Quoniã a te ẽruar a tentatione:
& in deo meo tranſgrediar murum.
Deus meus imaculata via eius:

eloquia domini igne examinata:
protector est omnium spērantium in se.
34 Quoniam quis deus præter dominum:
aut quid deus preter deum nostrum?
35 Deus qui præcinxit me virtute:
& posuit imaculatam viam meam.
36 Qui perfecit pedes meos tanq̄ cerui:
& super excelsa statuet me.
37 Qui docet manus meas ad prelium:
& posuisti vt arcum æreum brachia mea.
38 Et dedisti michi protectionem salutis tuæ:
& dextera tua suscepit me.
39 Et disciplina tua me direxit in finem:
& disciplina tua ipsa me docebit.
40 Dilatasti gressus meos subter me:
& non sunt infirmata vestigia mea.
41 Persequar inimicos meos & cōpræhēdam illos:
& non conuertar donec deficiant.
42 Confringam illos nec poterunt stare:
cadent subtus pedes meos.
43 Et præcinxisti me virtute ad bellum:
supplantasti insurgentes in me subter me.
44 Et inimicos meos dedisti mihi dorsum:
& odio habentes me disperdidisti.
45 Clamauerūt nec erat q̄ saluos faceret ad dñm:
nec exaudiuit eos.
46 Et cōminuam illos vt puluerem ante faciē venti:
vt lutum platearum delebo eos.
47 Eripies me de contradictionibus populi:
constitues me in caput gentium.
48 Populus quem non cognoui seruiuit michi:
in auditu auris obediuit michi.
49 Filij alieni mentiti sunt michi:
filij alieni inueterauerunt:
& claudicauerunt a semitis suis.
50 Viuit dominus & benedictus deus meus:
& exaltetur deus salutis mee.
51 Deus qui das vindictas michi/
& subdis populos sub me:
liberator meus de inimicis meis iracundis.
52 Ab insurgentibus in me exaltabis me:
a viro iniquo eripies me.
53 Propterea confitebor tibi in gentibus domine:
& nomini tuo psallam.
54 Magnificans salutes regis ipsius:
& faciens misericordiā christo suo dauid:
& semini eius vsq; in sæculum.

eloquia DOMINI igne examinata:
protector est omnium spērantium in se.
Quoniam quis DEVS præter DOMINVM
aut quis DEVS præter DEVM nostrum?
DEVS qui præcinxit me virtute:
& posuit imaculatam viam meam.
Qui perfecit pedes meos tanq̄ ceruorum:
& super excelsa statuit me.
Qui docet manus meas ad prælium:
& posuisti vt arcum æreum brachia mea.
Et dedisti michi protectionem salutis tuæ:
& dextera tua suscepit me.
Et disciplina tua correxit me in finem:
& disciplina tua ipsa me docebit.
Dilatasti gressus meos subtus me:
& non sunt infirmata vestigia mea.
Persequar inimicos meos & cōpræhēdam illos:
& non conuertar donec deficiant.
Confringam illos nec poterunt stare:
cadent subtus pedes meos.
Et præcinxisti me virtute ad bellum:
& supplantasti insurgentes in me subtus me.
Et inimicorum meorum dedisti michi dorsum:
& odientes me disperdidisti.
Clamabunt nec erit qui saluos faciat ad DNM
nec exaudiet eos.
Et cōminuam eos vt puluerem ante faciē venti:
vt lutum platearum delebo eos.
Eripies me de contradictionibus populi:
constitues me in caput gentium.
Populus quem non cognoui seruiuit michi;
in auditu auris obediuit michi.
Filij alieni mentiti sunt michi:
filij alieni inueterati sunt:
& claudicauerunt a semitis suis.
Viuit DOMINVS & benedictus DEVS meus:
& exaltetur DEVS salutis mee.
DEVS qui das vindictas michi/
& subdis populos sub me:
liberator meus de inimicis meis iracundis.
Et ab insurgentibus in me exaltabis me:
a viro iniquo eripies me.
Propterea cōfitebor tibi in natiōib⁹ DOMINE
& nomini tuo psalmum dicam.
Magnificanti salutes regis eius:
& facienti misericordiā CHRISTO suo dauid:
& semini eius vsq; in sæculum.

Sur Elohim
Sur Elohe
EL
Sur Elohe
EL
Messiah

ARGVMENTVM. Psalmus/de cælesti manifestatione aduentus Christi domini per angelos & stellam/noua lege/annunciatione eius per vniuersam terram/ apostolis / conuersatione Christi in terris/ ascensione/de diuini ignis & spiritus sancti diffusione/nouæ legis puritate / eius obseruatione & premiatione. ¶ Conciliatus versu tertio.

Psalmus Dauid. XVIII.

1 Cæli enarrant gloriam dei:
& opera manuū eius annūciat firmamētū.
2 Dies diei eructat verbum:
& nox nocti annunciat scientiam.

Psalmus Dauidi. XVIII.

Cæli enarrant gloriam DEI: El.
& opa manuū eius annūciat firmamentū.
Dies diei eructat verbum:
& nox nocti indicat scientiam.

CONCIL.	VET.	
Non sunt loquelæ neq; sermones:	Non sunt loquele neq; sermones:	3
a quibus non audiantur voces eorum.	✳ quorum non audiantur voces eorum.	
In omnem terram exiuit sonus eorum:	In omnem terram exiuit sonus eorum:	4
& in fines orbis terræ verba eorum.	& in fines orbis terræ verba eorum.	
In sole posuit tabernaculum suum:	In sole posuit tabernaculum suum:	5
& ipse tanq̃ sponsus ꝓcedens de thalamo suo.	& ipse tanq̃ sponsus ꝓcedens de thalamo suo.	
Exultauit vt gigas ad currrendam viam:	Exultauit vt gigas ad currendam viam:	6
a summo cælo egressio eius.	a summo cælo egressio eius.	
Et occursus eius vsq; ad summum eius:	Et occursus eius vsq; ad summũ eius:	7
nec est qui se abscondat a calore eius.	nec est qui se abscondat a calore eius.	
Lex DOMINI imaculata conuertens animas:	Lex domini immaculata conuertens animas:	8
testionij̃ DOMINI fidele sapiẽtiã ꝑstãs puulis	testimoniũ dñi fidele sapientiã ꝑstans parulis.	
Iustitiæ DOMINI rectæ letificantes corda:	Iustitie domini recte letificantes corda:	9
præceptũ DOMINI lucidũ illuminãs oculos.	præceptum dñi lucidum illuminans oculos.	
Timor DOMINI sanct⁹ ꝑmanet in scl'm sæculi:	Timor dñi castus permanens in sæculum sæculi:	10
iudicia DOMINI vera iustificata in semetipsa.	iudicia dñi vera iustificata in idipsum.	
Desiderabilia sup aurũ & lapidẽ ꝓciosum multũ:	Desiderabilia sup aurũ & lapidẽ ꝓciosum multũ:	11
& dulciora super mel & fauum.	& dulciora super mel & fauum.	
Etenim seruus tuus custodit ea:	Etenim seruus tuus custodit ea:	12
in custodiendis illis retributio multa.	in custodiendo illa retributio multa.	
Delicta quis itelligit? ab occultis meis mũda me:	Delicta qs itelligit? ab occitis meis mũda me dñe	13
& ab alienis parce seruo tuo.	& ab alienis parce seruo tuo.	
Si mei non fuerint dñati tunc immaculatus ero:	Si mei non fuerint dñati tunc imaculatus ero:	14
& emundabor a delicto maximo.	& emundabor a delicto magno.	
Et erunt vt complaceant eloquia oris mei:	Et erunt vt cõplaceant eloquia oris mei:	15
& meditatio cordis mei in conspectu tuo semp.	& meditatio cordis mei in cõspectu tuo semp.	
DOMINE adiutor meus:	Domine adiutor meus:	16
& redemptor meus.	& redemptor meus.	

ARGVMENTVM. Psalmus/optatio q̃ Christo cuncta forent prospera / q̃ a deo omnes petitiones eius exaudirent/ & tandẽ ei⁹ inocatio. ℂ Cõciliat⁹ versu decimo. Et aduerte illic vocabulo MELECH regem significante additam particulam HA nichil argumento esse regem obliqui esse casus & ideo dicendum esse regem. nam & in principio psalmorũ sic additur vocabulo IS id est vir/ & dicitur HAIS & exponitur vir. Et paulus etiam hebreus manifeste ostendit non esse articulum obliqui.

ℂ Psalmus dauidi. XIX.	ℂ Psalmus Dauid. XIX.	
EXaudiat te DOMINVS in die tribulationis:	EXaudiat te dñs in die tribulationis:	1
protegat te nomen dei Iaacob.	protegat te nomen dei iacob.	
Elohe MIttat tibi auxilium de sancto:	Mittat tibi auxilium de sancto:	2
& de sion tueatur te.	& de sion tueatur te.	
Memor sit omnis sacrificij tui:	Memor sit omnis sacrificij tui:	3
& holocaustum tuum pingue fiat.	& holocaustum tuum pingue fiat.	
Tribuat tibi secundum cor tuum:	Tribuat tibi secundum cor tuum:	4
& omne consilium tuum confirmet.	& omne consilium tuum compleat.	
Iesua. Letabimur in SALVTARI tuo:	Exultabimus in salutari tuo:	5
Elohe. & in noie DEI nostri magnificabimur.	& in nomine dñi dei nostri magnificabimur.	
Impleat DOMINVS omnes petitiones tuas:	Impleat dominus omnes petitiones tuas:	6
nũc cognoui qm̃ saluũ fecit DNS XP̃M suũ.	nunc cognoui qm̃ saluum fecit dñs Christũ suũ.	
Messiah Exaudiet illum de cælo sancto suo:	Exaudiet illum de celo sancto suo:	7
in potentatibus salus dexteræ eius.	in potentatibus salus dexteræ eius.	
Hi in curribus & hi in equis:	Hi in curribus & hi in equis:	8
nos aũt in noie DOMINI DEI nostri iuocabim⁹	nos autẽ in noie dñi dei nostri exultabimus.	
Elohe. Ipsi obligati sunt & ceciderunt:	Ipsi obligati sunt & ceciderunt:	9
nos autem surreximus & erecti sumus.	nos vero surreximus & erecti sumus.	
DOMINE saluum fac/rex exaudi nos:	✳ Domine saluum fac regem:	10
in die qua inuocauerimus te.	& exaudi nos in die qua inuocauerimus te.	

ARGVMENTVM. Psalmus de exauditione Christi/ & benedictione eius & gloria in annorum æternitate/ benedictionis ab eo consecutione/ & aduersariorum eius confusione.

¶Psalmus dauid. XX.

1 DOmine in virtute tua lætabitur rex:
& super salutare tuũ exultabit vehemẽter
2 Desiderium animæ eius dedisti ei:
& voluntate labiorũ eius non fraudasti eum.
3 Quoniã prævenisti eũ in benedictionib⁹ dulcẽdinis:
posuisti in capite eius coronã de lapide pcioso.
4 Vitam petijt & dedisti ei:
lõgitudinẽ diẽrũ in sæculũ & in sæculum sæculi.
5 Magna est gloria eius in salute tua:
gloriam & magnũ decorem impones super eũ.
6 Quoniã dabis ei benedictionẽ in sæculũ sæculi:
lætificabis eũ in gaudio cum vultu tuo.
7 Quoniam rex sperat in domino:
& in altissimi misericordia non cõmouebitur.
8 Inueniatur manus tua oĩbus inimicis tuis:
dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.
9 Pones eos vt clibanũ ignis in tẽpore vultus tui:
dominus in ira sua conturbabit eos:
& deuorabit eos ignis.
10 Fructum illorum de terra perdes:
& semen eorum a filijs hominum.
11 Quoniam declinauerunt in te mala:
cogitauerũt cõsiliũ quod nõ potuerũt stabilire.
12 Quoniam pones eos dorsum:
in reliquijs tuis præparabis vultum eorum.
13 Exaltare domine in virtute tua:
cantabimus & psallemus virtutes tuas.

¶Psalmus dauidi. XX.

DOMINE in virtute tua lætabitur rex: Ps.
& sup SALVtare tuũ exultabit vehemẽter. Iesua.
Desiderium cordis eius tribuisti ei:
voluntate labiorũ eius non fraudasti eum.
Quẽ pueniſti cum in benedictionib⁹ dulcẽdinis:
posuisti in capite eius coronã de lapide pcioso.
Vitam petijt a te & tribuisti ei:
longitudinẽ diẽrũ in sæculũ & in sæculũ sæculi.
Magna est gloria eius in SALVTARI tuo: Iesua.
gloriam & magnũ decorem impones super eũ.
Quẽ dabis eum in benedictionẽ in sæculũ sæculi:
lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo:
Quoniam rex sperat in DOMINO: Ps.
& in misericordia ALTISSIMI nõ cõmouebit Elion
Inueniatur manus tua oĩbus inimicis tuis:
dextera tua inueniat oẽs qui te oderunt.
Pones eos vt clibanũ ignis in tẽpore vultus tui:
DOMINVS in ira sua conturbabit eos: Ps.
& deuorabit eos ignis.
Fructum eorum de terra perdes:
& semen eorum a filijs hominũ.
Quoniam declinauerunt in te mala:
cogitauerunt cõsilia quæ nõ potuerũt stabilire.
Quoniam pones eos dorsum:
in reliquijs tuis preparabis vultum eorum.
Exaltare DOMINE in virtute tua: Ps.
cantabimus & psallemus virtutes tuas.

ARGVMENTVM. Psalmus oratio domini ad patrem & diuinitatem in passione mysteria passionis continẽs/ exhortatio ad laudem diuinorũ/ de cibo vitam æternã pstante pauperibus in memoriã passionis eius ordinato/ vero cultu dei per vniuersum orbem recipiendo/ & noua iustitiæ lege & nouo populo. ¶ Conciliatus versu primo/ secundo & tricesimo tertio. ¶ Dñs in fine psalmi obelo iugulari debet etiam in tralatione hebraica hieronymi.

¶Psalmus dauid. XXI.

1 DEus deus meus respice in me/
quare me dereliquisti:
lõge a salute mea verba delictorũ meorũ.
2 Deus me⁹ clamabo ad te per diẽ & nõ exaudies
& nocte & non ad insipientiam michi.
3 Tu autem in sancto habitas:
laus israel.
4 In te sperauerunt patres nostri:
sperauerunt & liberasti eos.
5 Ad te clamauerunt & salui facti sunt:
in te sperauerunt & non sunt confusi.
6 Ego autem sum vermis & non homo:
opprobrium hominũ & abiectio plebis.
7 Omnes qui conspiciebãt me subsannabãt me:
locuti sunt labijs & mouerunt caput.
8 Sperauit in domino eruat eum:
saluum faciat eum quoniam vult eum.
9 Quẽ tu es qui extraxisti me de vẽtre spes mea:
ab vberib⁹ mris meæ i te cõfirmat⁹ sũ ex vtero
10 De ventre matris meæ deus meus es tu:
ne discesseris a me.
11 Quoniam tribulatio iuxta est:
quia non est qui adiuuet.

¶Psalmus dauidi. XXI.

✱ DEVS me⁹ DEVS me⁹ — respice in me .. El El
Dquare me dereliquisti:
lõgę a salute mea verba delictorũ meorũ.
DEVS meus clamabo per diem & nõ exaudies: Eloha
& noctem & non ad insipientiã michi.
Tu autem in sancto habitas:
laus israel.
In te sperauerunt patres nostri:
sperauerunt & liberasti eos.
Ad te clamauerunt & salui facti sunt:
in te sperauerunt & non sunt confusi.
Ego autem sum vermis & non homo:
opprobrium hominũ & abiectio plębis.
Omnes videntes me deriserunt me:
locuti sunt labijs & mouerunt caput.
Sperauit in DOMINO eripiat eum: Ps.
saluum faciat eum quoniam vult eum.
Quẽ tu es qui extraxisti me de ventre spes mea:
ab vberib⁹ matris meę i te piect⁹ sum ex vtero.
De ventre matris meæ DEVS meus es tu: El
ne discesseris a me.
Quoniam tribulatio proxima est:
quoniam non est qui adiuuet.

Circundederunt me vituli multi:
tauri pingues obsederunt me.
Aperuerunt super me os suum:
sicut leo rapiens & rugiens.
Sicut aqua effusus sum:
& dispersa sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum tanq̃ cæra liquescens:
in medio ventris mei.
Aruit tanq̃ testa virtus mea:
& lingua mea adhesit faucibus meis:
& in puluerem mortis deduxisti me.
Quoniam circundederunt me canes multi:
concilium malignantium obsedit me.
Foderunt manus meas & pedes meos:
dinumerauerunt omnia ossa mea.
Ipsi vero considerauerunt & inspexerunt me
diuiserunt sibi vestimenta mea:
& super vestem meam miserunt sortem.
Tu autẽ DNE ne elongaueris auxiliũ tuũ a me:
ad defensionem meam conspice.
Erue a framea — deus .. animam meam:
& de manu canis vnicam meam.
Salua me ex ore leonis:
& a cornibus vnicornium humilitatem meam.
Narrabo nomen tuum fratribus meis:
in medio ecclesiæ laudabo te.
Qui timetis DOMINVM laudate eum:
vniuersum semen Iaacob glorificate eum.
Timeat eum omne semen Israel:
qm̃ nõ spreuit neq; despexit deprecationẽ paupis
Nec auertit faciem suam a me:
& cum clamarem ad eum exaudiuit me.
Apud te laus mea in ecclesia magna:
vota mea reddam in conspectu timentiũ eum.
Edent pauperes & saturabuntur:
& laudabunt DNMINVM qui requirunt eum:
viuent corda eorum in sæculum sæculi.
Reminiscentur & conuertent̃ ad DOMINVM
vniuersi fines terræ.
Et adorabunt in conspectu eius:
vniuersæ familiæ gentium.
Quoniam DOMINI est regnum:
& ipse dominabitur gentium:
Manducauerũt & adorauerũt oẽs pingues terræ:
in cõspectu eius cadẽt oẽs qui descendũt in terrã.
Et anima mea non viuet:
& semen meum seruiet ipsi.
Annunciabitur DOMINO generatio ventura
& annunciabũt cæli iustitiam eius:
populo qui nascetur quẽ fecit — dominus. ..

Circũdederunt me vituli multi:
tauri pingues obsederunt me.
Aperuerunt in me os suum:
sicut leo rapiens & rugiens.
Sicut aqua effusus sum:
dispersa sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum sicut cæra liquescens:
in medio ventris mei.
Exaruit velut testa virtus mea:
& lingua mea adhesit faucibus meis:
& in puluerem mortis deduxisti me.
Quoniã circundederunt me canes multi:
concilium malignantiũ circundedit me.
Foderunt manus meas & pedes meos:
dinumerauerunt omnia ossa mea.
Ipsi vero considerauerunt & conspexerunt me:
diuiserunt sibi vestimenta mea:
& super vestem meã miserunt sortem.
Tu autẽ dñe ne longe facias auxiliũ tuũ a me:
ad defensionem meam conspice.
Erue a framea animã meam:
& de manu canis vnicam meam.
Saluum me fac de ore leonis:
& a cornibus vnicornium humilitatẽ meã.
Narrabo nomen tuũ fratribus meis:
in medio ecclesiæ cantabo te.
Qui timetis dominum laudate eum:
vniuersum semen iacob magnificate eum.
Timeat eum omne semen Israel:
qm̃ nõ spreuit neq; despexit deprecationẽ paupis.
Neq; auertit faciem suam a me:
& cum clamarem ad eum exaudiuit me.
Apud te laus mea in ecclesia magna:
confitebor tibi coram timentibus eum.
Edent pauperes & saturabuntur & laudabunt
dominum qui requirunt eum:
viuent corda eorũ in sæculũ sæculi.
Cõmemorabuntur & conuertentur ad dominũ:
vniuersi fines terræ.
Et adorabunt in conspectu eius:
vniuersæ patriæ gentium.
Quoniam domini est regnum:
& ipse dominabitur gentium.
Manducauerunt & adorauerũt oẽs diuites terræ:
in cõspectu eius pcidẽt vniuersi q descendũt i terrã
Et anima mea ipsi viuet:
& semen meum seruiet ipsi.
Annunciabitur domino generatio ventura
& annunciabunt cæli iustitiam eius:
populo qui nascetur quẽ fecit dominus.

ARGVMENTVM. Psalmus recognitio beneficiorum Christi & trini dei q̃q; hec beneficia misericordiam & vitam largiuntur æternam.

Psalmus dauidi. XXII

Dominvs regit me & nichil michi deerit:
in loco pascuæ ibi me collocauit.
Super aquã refectionis educauit me:

Psalmus dauid. XXII.

Dominus pascit me & nichil michi deerit:
in loco pascuæ ibi me collocauit.
Super aquã refectionis educauit me:

animam meam conuertit.
3 Deduxit me super semitas iustitiæ:
propter nomen suum.
4 Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis:
non timebo mala quoniã tu mecum es.
Virga tua & baculus tuus:
ipsa me consolata sunt.
5 Parasti in conspectu meo mensam:
aduersus eos qui tribulant me:
Impinguasti in oleo caput meum:
& poculum meum inebrians q̃ preclarũ est/
6 Et misericordia tua subsequetur me:
omnibus diebus vitæ meæ.
Vt inhabitem in domo domini:
in longitudinem dierum.

animam meam conuertit.
Deduxit me super semitas iustitiæ:
propter nomen suum.
Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis:
non timebo mala quoniã tu mecum es.
Virga tua & baculus tuus:
ipsa me consolata sunt.
Parasti in conspectu meo mensam:
aduersus eos qui tribulant me.
Impinguasti in oleo caput meum:
& calix meus inebrians q̃ preclarus est/
Et misericordia tua subsequetur me:
omnibus diebus vitæ meæ.
Et vt inhabitem in domo DOMINI: 4a
in longitudinem dierum.

ARGVMENTVM. Psalmus/de fundamento salutis terrenorum in baptismalibus vndis/ & de mystꝫ ascẽsionis Christi domini regis gloriæ & domini exercituum ad dexteram patris. ¶ Aduerte sexto versu.solum in hebræo haberi PHANEICA Iaacob faciem tuam Iacob. vbi intellige faciem illam nõ eam qua Iaacob ipse videatur sed eam quam Iaacob vidit cum dixit:vidi dominum facie ad faciem & salua facta est anima mea. quod vt apertius innuerent verterunt faciem dei Iacob & si hic expresse nomen dei non habeatur qui psalmo 19 versu primo Elohe:psalmo 131 versu secundo & quinto nomine DABIR exprimitur.

¶Psalmus dauid. XXIII.

Domini est terra & plenitudo eius:
orbis terrarũ & vniuersi q̃ habitant in ea.
Ipse super maria fundauit eam:
& super flumina præparauit eam.
Quis ascendet in montem domini:
aut quis stabit in loco sancto eius/
Innocens manibus & mundo corde:
qui non accepit in vano animã suam:
& non iurauit proximo suo in dolo.
Hic accipiet benedictionẽ a domino:
& misericordiam a deo salutari suo.
Hec est generatio quærentium dominũ:
quærentium faciem dei iacob.
Tollite portas principes vestras/
& eleuamini portæ æternales:
& introibit rex gloriæ.
Quis est iste rex gloriæ/
dominus fortis & potens:
dominus potens in prælio.
Tollite portas principes vestras/
& eleuamini portæ æternales:
& introibit rex gloriæ.
Quis est iste rex gloriæ/
dñs virtutum ipse est rex gloriæ.

¶Psalmus dauidi. XXIII.

DOMINI est terra & plenitudo eius: 4a
orbis terrarũ & vniuersi qui habitãt in eo.
Quia ipse super maria fundauit eum:
& super flumina præparauit eum.
Quis ascendet in montem DOMINI: 4a
aut quis stabit in loco sancto eius/
Innocens manibus & mundo corde:
qui non accepit in vano animam suam:
nec iurauit in dolo proximo suo.
Hic accipiet benedictionẽ a DOMINO: 4a
& misericordiam a DEO salutari suo. Elohe
Hec est generatio quærentium eum:
quærentium faciem dei Iaacob. Selah.
Attollite portas principes vestras:
& eleuamini portæ æternales:
& introibit rex gloriæ.
Quis est iste rex gloriæ/
DOMINVS fortis & potens: 4a
DOMINVS potens in prælio. 4a
Attollite portas principes vestras:
& eleuamini portæ æternales:
& introibit rex gloriæ.
Quis est iste rex gloriæ/
DOMINVS VIRTVTVM ipse est rex gloriæ. 4a Sebaoth

ARGVMENTVM. oratio fidelium benignam dei naturam agnoscentium & in aduersis opem eius poscentium. ¶ Conciliatus versu duodecimo & vicesimo secundo.

¶Psalmus dauid. XXIIII.

Ad te domine leuaui animam meam:
deus meus in te confido non erubescam.
Nec irrideant me inimici mei:
etenim vniuersi qui te expectãt nõ cõfundẽtur.
Confundantur inique agentes:
vana.

¶Psalmus dauidi. XXIIII.

Ad te DOMINE leuaui animam meam: 4a
DEVS meus in te cõfido nõ erubescam. Eloha
Nec irrideant me inimici mei:
etenim vniuersi qui sustinẽt te nõ cõfundentur.
Confundantur omnes iniqua agentes:
superuacue.

Vias tuas DOMINE demonstra mihi:
& semitas tuas edoce me.
Dirige me in veritate tua & doce me:
Elohe quia tu es DEVS saluator meus:
& te sustinui tota die.
Reminiscere miserationũ tuarum DOMINE:
& misericordiarũ tuarũ quia a sæculo sunt.
Delicta iuuentutis meæ:
& ignorantias meas ne memineris.
Secundũ misericordiã tuam memento mei tu:
propter bonitatem tuam DOMINE.
Dulcis & rectus DOMINVS:
propter hoc legẽ dabit delinquentibus in via.
Diriget mansuetos in iudicio:
docebit mites vias suas.
Vniuersæ viæ DOMINI misericordia & veritas:
requirẽtibus testamentũ eius & testimonia eius.
Propter nomẽ tuũ DNE, propitiare peccato meo:
multum est enim.
Quis est homo qui timet DOMINVM?
legem statuit ei in via quam elegit.
Anima eius in bonis demorabitur:
& semen eius hereditabit terram.
Firmamentũ est DOMINVS timentibus eum:
& testamentũ ipsius vt manifestetur illis.
Oculi mei semper ad DOMINVM:
quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.
Respice in me & miserere mei:
quia vnicus & pauper sum ego.
Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt:
de necessitatibus meis erue me.
Vide humilitatem meam & laborem meum:
& dimitte vniuersa delicta mea.
Respice inimicos meos qm̃ multiplicati sunt:
& odio iniquo oderunt me.
Custodi animam meam & erue me:
non erubescam quoniã speraui in te.
Innocentes & recti adherebunt mihi:
quia sustinui te.
Elohim Libera DEVS israel:
ex omnibus tribulationibus suis.

Vias tuas domine notas fac mihi:
& semitas tuas edoce me.
Dirige me in veritate tua & doce me:
quoniam tu es deus salutaris meus:
& te sustinui tota die.
Reminiscere miserationũ tuarum domine:
& quia misericordie tuæ a sæculo sunt.
Delicta iuuentutis meæ & ignorantiæ meæ:
ne memineris.
Secundũ misericordiã tuã memor mei esto tu:
propter bonitatem tuam domine.
Dulcis & rectus dominus:
propter hoc legem statuit delinquẽtibus in via.
Diriget mites in iudicio:
docebit mansuetos vias suas.
Vniuersæ viæ dñi misericordia & veritas:
requirẽtibus testamentũ eius & testimonia eius.
Propter nomen tuũ dñe, propitiaberis peccõ meo:
multum est enim.
Quis est homo qui timeat dominum?
legem statuit ei in via quam elegit.
Anima eius in bonis demorabitur:
& semen eius hereditate possidebit terram.
Firmamentum est dñs timentibus eum:
& testamentũ ipsius vt manifestetur illis.
Oculi mei semper ad dominum:
quia ipse euellet de laqueo pedes meos.
Respice in me & miserere mei:
quoniam vnicus & pauper sum ego.
Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt:
de necessitatibus meis educ me.
Vide humilitatem meã & laborem meum:
& remitte omnia peccata mea.
Respice inimicos meos quoniã multiplicati sunt:
& odio iniquo oderunt me.
Custodi animam meam & erue me:
non confundar quoniam speraui in te.
Innocentes & recti adhęserunt mihi:
quoniam sustinui te domine.
Redime deus israel:
ex omnibus tribulationibus eius.

ARGVMENTVM. Psalmus de innocentia Christi domini, eius in mundo conuersatione, eius immolatione qua per proprium sanguinem semel introiuit in sancta æterna redemptione inuenta, dilectione sanctarum animarum quæ templum & domus dei sunt, misericordiæ adeptione, & benedictione dei triumphi in ecclesijs sanctorũ. ¶ Conciliatus versu texto. ¶ Aduerte primo versu iudica me domine: hic in tralatione hebraica Hieronymi habetur deus. Verum in omnibus psalterijs hebraicis vetustis & manu scriptis quæ tenere potui reperi magnum nomen dei יהוה excepto vno quem Vuil. Ramũdus archidiaconus manu sua scripserat in quo hoc in loco scriptũ erat EL. sed quia psalterijũ illud michi parum fidele visum est: malui notare vt in vetustioribus comperi signo magni nominis dei. Verisimile tamen est in psalterio Hieronymi aut El aut aliud q̃ tetragrammaton nomen fuisse si vertit deus: alioquin dominus q̃ deus vertere maluisset.

¶ Psalmus dauidi. XXV.

Iudica me DOMINE
quoniã ego in innocẽtia mea ingressus sum:
& in DOMINO sperans non infirmabor.

¶ Psalmus dauid. XXV.

Iudica me domine
quoniam ego in innocentia mea ambulaui:
& in dño sperans non infirmabor.

2 Proba me dñe & tenta me:
vre rẽnes meos & cor meũ.
3 Quoniã misericordia tua ante oculos meos est:
& cõplacui in veritate tua.
4 Non sedi cum concilio vanitatis:
& cum iniqua gerentibus non introibo.
5 Odio habui cõgregationẽ malignantiũ:
& cum impijs non sedebo.
6 Lauabo inter innocentes manus meas:
& circũdabo altare tuũ dñe.
7 Vt audiã vocẽ laudis tuæ:
& enarrẽ vniuersa mirabilia tua.
8 Domine dilexi decorẽ domus tuæ:
& locũ habitationis gloriæ tuæ.
9 Nẽ perdas cum impijs animã meã:
& cum viris sanguinũ vitam meam.
10 In quorũ manibus iniquitates sunt:
dextera eorum repleta est muneribus.
11 Ego autẽ in innocentia mea ambulaui:
redime me & miserere mei.
12 Pes meus stetit in rectitudine:
in ecclesijs benedicam te domine.

P roba me DOMINE & tenta me: 54
vre rẽnes meos & cor meũ.
Qm̃ misericordia tua ante oculos meos est:
& complacui in veritate tua.
Non sedi cũ concilio vanitatis:
& cũ iniqua gerentibus non introibo.
O diui eccleſiã malignantiũ:
& cũ impijs non sedebo.
✳ Lauabo in innocentia manus meas:
& circũdabo altare tuũ DOMINE. 54
Vt audiam vocem laudis:
& enarrẽ vniuersa mirabilia tua.
DOMINE dilexi decorẽ domus tuæ: 54
& locũ habitationis gloriæ tuæ.
Nẽ perdas cũ impijs — deus .. animã meã.
& cum viris sanguinũ vitam meã.
In quorũ manibus iniquitates sunt:
dextera eorum repleta est muneribus.
Ego autẽ in innocentia mea ingressus sum:
redime me & miserere mei.
Pes meus stetit in directo:
in ecclesijs benedicã te DOMINE. 54

ARGVMENTVM. Psalmus de confidentia & securitate Christi/protectione eius a diuinitate / imolatione eius/insurrectione falsorũ testium in eum/certa expectatione æternorũ bonorũ in terra viuentium. ¶ Conciliatus versu octauo / decimo/ vndecimo & duodecimo. ¶ Aduerte decimo versu. in petra. tam Hieronymus q̃ interpretes hic Sur interpretati sunt petra. quod psalmo 17 versu 34. hi deum ille fortẽ & 50 tã hi q̃ ille deũ.

¶ Psalmus Dauid. XXVI.

1 Dominus illuminatio mea & salus mea:
quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ:
a quo trepidabo?
3 Dum appropiant super me nocẽtes:
vt edant carnes meas.
4 Qui tribulant me inimici mei:
ipsi infirmati sunt & ceciderunt.
5 Si consistant aduersum me castra:
non timebit cor meum.
6 Si insurgat in me prælium:
in hoc ego sperabo.
7 Vnã petij a domino hanc requiram:
vt inhabitẽ in domo dñi oẽs dies vitæ meæ.
8 Vt contẽpler delectationẽ dñi:
& protegar a tẽplo eius.
9 Quoniã abscondit me in tabernaculo suo:
in die malorũ protexit me in abscondito tabernaculi sui.
10 In petra exaltauit me:
& nũc ecce exaltauit caput meũ sup inimicos meos
11 Circuiui & immolaui in tabernaculo eius
hostiam iubilationis:
cantabo & psallam domino.
12 Exaudi dñe vocẽ meã qua clamaui ad te:
miserere mei & exaudi me.
13 Tibi dixit cor meũ quæsiui vultũ tuũ:
vultũ tuũ dñe requiram.

¶ Dauidi. XXVI.

DOMINVS illuminatio mea & salus mea: 54
quem timebo?
DOMINVS protector vitæ meæ: 54
a quo trepidabo?
Dum appropiant supet me nocentes:
vt edant carnes meas.
Qui tribulant me inimici mei:
ipsi infirmati sunt & ceciderunt.
Si consistant aduersum me castra:
non timebit cor meũ.
Si exurgat aduersum me prælium:
in hoc ego sperabo.
Vnã petij a DOMINO hanc requirã: 54
vt inhabitẽ in domo DNI oĩb9 diẽb9 vitæ meæ. 54
✳ Vt videam voluptatẽ DOMINI: 54
& visitem templum eius:
Quoniã abscondit me in tabernaculo suo:
in die malorũ protexit me in abscondito tabernaculi sui.
✳ In petra exaltabit me:
& nũc exaltauit caput meũ super inimicos meos.
✳ Circuibo & immolabo in tabernaculo eius
hostiam vociferationis:
cantabo & psalmũ dicam DOMINO. 54
✳ Exaudi DOMINE vocẽ meã qua clamo ad te: 54
miserere mei & exaudi me.
Tibi dixit cor meũ/exquisiuit te facies mea:
facie tuã DOMINE requiram. 54

Nę auertas faciem tuam a me:
nę declines in ira a seruo tuo.
Adiutor meus esto nę derelinquas me:
Elohe. neq; despicias me DEVS salutaris meus.
Q ũ pater meus & mater mea dereliquerũt me:
DOMINVS autẽ assumpsit me.
L ege ̃ pone michi DOMINE in via tua/
& dirige me in sẽmita recta:
propter inimicos meos.
Nę tradideris me in animas tribulantiũ me:
quoniã insurrexerunt in me testes iniqui:
& mentita est iniquitas sibi.
C redo videre bona DOMINI:
in terra viuentiũ.
E xpecta DOMINVM viriliter age
& confortet cor tuũ: & sustine DOMINVM.

Nę auertas vultũ tuum a me:
nę declines in ira a seruo tuo.
Adiutor meus esto nę derelinquas me:
neq; despicias me deus salutaris meus.
Quoniã pater meus & mater mea dereliquęt me
dominus autem assumpsit me.
Lege ̃ michi constitue domine in via tua/
& dirige me in sẽmita recta:
propter inimicos meos.
Ne tradideris me in aias tribulantiũ me:
quoniã insurrexerunt michi testes iniqui:
& mentita est iniquitas sibi.
C redo videre bona domini:
in terra viuentium.
S ustine dominum/viriliter age:
& confortet cor tuũ & sustine dominũ.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi dñi secũdũ carnis dispẽsationẽ ad patrẽ & trihypostatici diuinitatẽ/exauditio eius/& deprecatio eius pro populo fideli. ¶ Conciliatus versu primo & sexto.

¶ Dauidi. XXVII.

A D te DOMINE clamabo/
El. A DEVS meus nę sileas a me:
nę quando taceas a me
assimiler descendentibus in lacum.
E xaudi DOMINE vocẽ oronis mee dũ oro ad te
dũ extollo manus meas ad templũ sanctũ tuũ.
N ę simul tradas me cum peccatoribus
& cũ operantibus iniquitatẽ nę perdas me.
Q ui loquũtur pacẽ cum proximo suo:
mala autẽ in cordibus eorum.
D a illis secundũ opera eorum:
& secundũ nequitiã adinuẽtionũ ipsorum.
S ecundũ opera manuũ eorũ tribue illis:
redde retributionẽ eorum ipsis.
Q uoniam non intellexerunt opera DOMINI
& opera manuum eius:
destrues illos & non edificabis eos.
B enedictus DOMINVS:
quoniã exaudiuit vocẽ deprecationis meæ.
DOMINVS adiutor meus & protector meus/
& in ipso sperauit cor meum:
& adiutus sum.
E t refloruit caro mea:
& ex voluntate mea confitebor ei.
DOMINVS fortitudo plębis suæ:
Messiah. & protector saluationũ CHRISTI sui est.
S aluũ fac populũ tuum — domine ..
& benedic hęreditati tuæ:
& rege eos & extolle illos vsq; in æternum.

¶ Psalmus Dauid. XXVII.

A D te domine clamaui/
deus meus nę sileas a me:
ne quando sileas a me/
& ero similis descendentibus in lacum.
E xaudi dñe vocẽ dęprecatiõis meæ dũ oro ad te
dũ extollo manus meas ad templũ sanctũ tuũ.
N ę simul tradas cum peccatoribus aiam meã:
& cum operantibus iniquitatẽ nę perdas me.
C ũ ijs qui loquuntur pacẽ cũ proximo suo:
mala autẽ loquuntur in cordibus eorum.
D a illis secundũ opera ipsorũ:
& secundũ malignitatẽ affectionũ ipsorũ.
S ecundũ opera manuũ eorũ da eis:
redde retributionem eorum ipsis.
Quoniã non intellexerũt opera dñi
& in opera manuum eius:
destrues illos & nõ ędificabis eos.
B enedictus dominus:
quoniã exaudiuit vocẽ dęprecationis meæ.
D ñs adiutor meus et protector meus/
in ipso spęrauit cor meum:
et adiutus sum.
E t refloruit caro mea:
et ex voluntate mea confitębor illi.
D ñs fortitudo plębis suæ:
et protector salutarium christi sui est.
S aluum fac populũ tuum domine
et benedic hęreditati tuæ:
et rege illos et extolle illos vsq; in seculum.

ARGVMENTVM. Psalmus de diuinitate verbi diuini/& benedictione trisagiæ beatitudinis quæ data populo eius. ¶ Conciliatus versu quinto/sexto/septimo/octauo & nono.

¶ Psalmus Dauidi. XXVIII.

Elohim A Fferte DOMINO filij DEI:
— afferte domino filios arietum ..
A fferte DOMINO gloriã et honorem:
afferte DOMINO gloriam nomini eius:
adorate DOMINVM in atrio sancto eius.

¶ Psalmus Dauid. XXVIII.

A Fferte domino filij dei:
afferte domino filios arietum.
A fferte domino gloriã et honorem:
afferte domino gloriã nomini eius:
adorate dominũ in aula sancta eius.

3 Vox domini super aquas
deus maiestatis intonuit:
dominus super aquas multas.
4 Vox domini in virtute:
vox domini in magnificentia.
5 Vox domni conterens cedros:
& conteret dominus cedros libani.
6 Et cõminuet eas tanq̃ vitulũ libani:
& dilectus sicut filius vnicorniũ.
7 Vox dñi precidẽtis flãmã ignis:
vox domini cõmouentis solitudinẽ:
& cõmouebit dñs desertũ cades.
8 Vox domini perficientis ceruos:
& reuelabit siluas & i tẽplo ei⁹ vnusq̃sq̃ dicet glĩã.
9 Dominus diluuiũ inhabitat:
& sedebit dñs rex in æternum.
10 Dñs virtutẽ populo suo dabit:
dñs benedicet populo suo in pace.

Vox DOMINI super aquas
DEVS maiestatis intonuit:
DOMINVS super aquas multas. Bl.
Vox DOMINI in virtute: Ex
ox DOMINI in magnificentia. Ex
✳ Vox DOMINI confringens cedros: Ex
et confringet DOMINVS cedros libani. Ex
✳ Et cõminuet eas tanq̃ vitulus libani: Ex
et dilectus quẽadmodũ filius vnicorniũ.
✳ Vox DOMINI intercidens flãmã ignis: Ex
✳ vox DOMINI concutiens desertum: Ex
et cõmouebit DOMINVS desertũ Cades. Ex
✳ Vox DOMINI præparans ceruas: Ex
et reuelabit cõdẽsa et i tẽplo ei⁹ oẽs dicẽt gloriã. Ex
✳ DOMINVS diluuiũ inhabitat: Ex
et sedebit DOMINVS rex in æternũ. Ex
DOMINVS virtutẽ populo suo dabit: Ex
DOMINVS benedicet populo suo in pace. Ex

ARGVMENTVM. Psalmus/exaltatio diuinitatis a Christo dño/clamor eius/exauditio/eductio animæ eius ab inferis/exhortatio eius ad diuinas laudes cõcinnẽdas. de absentatione diuinæ p̃sentiæ/ turbatione sequẽti/pprie infirmitatis agnitione & cõfessione/ex humilitate illa p̃sentiæ illius reuocatione/lætitia subsequente/eruptione in laudẽ & beneficiorum dei confessionẽ. ¶ Conciliatus versu decimo. quod ideo factũ est qa eo in loco vbi legim⁹ & ad deũ meũ: in hebræo habetur tetragrãmaton. quare æquius visũ est vt legatur & ad dominum meum.

¶ Psalmus Dauid. XXVIIII.

1 Exaltabo te dñe quoniã suscepisti me:
nec iocundasti inimicos meos super me.
2 Domine deus meus clamaui ad te:
& sanasti me.
3 Dñe reduxisti ab inferis animã meã:
saluũ fecisti me a descendentibus in lacũ.
4 Psallite domino sancti eius:
& confitemini memorie sanctitatis eius.
5 Quoniã ira in indignatione eius:
& vita in voluntate eius.
6 Vespere demorabitur fletus eius:
et in matutinum exultatio.
7 Ego autem dixi in abundantia mea:
non mouebor in æternum.
8 Domine in voluntate tua:
præstitisti decori meo virtutem.
9 Auertisti faciẽ tuã a me:
et factus sum conturbatus.
10 Ad te domine clamabo:
et ad deum meum deprecabor.
11 Que vtilitas in sanguine meo:
dũ descendo in corruptionem.
12 Nunquid confitebitur tibi pulus:
aut annunciabit veritatem tuam?
13 Audiuit dominus et misertus est michi:
dominus factus est adiutor meus.
14 Conuertisti planctũ meũ in gaudiũ michi;
concidisti saccũ meum
et precinxisti me lætitia.
15 Vt cantet tibi gloria mea et non cõpungar:
dñe deus meus in æternũ confitebor tibi.

¶ Psalmus cantici Dauidi. XXVIIII.

1 Exaltabo et DOMINE qm̃ suscepisti me: Ex
nec delectasti inimicos meos super me.
2 DOMINE DEVS meus clamaui ad te. Ex. Eloha
& sanasti me.
3 DOMINE eduxisti ab inferno animã meã: Ex
saluasti me a descendentibus in lacum.
4 Psallite DOMINO sancti eius: Ex
& cõfitemini memoriæ sanctitatis eius.
5 Quoniã ira in indignatione eius:
& vita in voluntate eius.
6 Ad vesperũ demorabitur fletus:
& ad matutinũ lætitia.
7 Ego autẽ dixi in abundantia mea:
non mouebor in æternũ.
8 DOMINE in voluntate tua: Ex
præstitisti decori meo virtutẽ.
9 Auertisti faciẽ tuã a me:
& factus sũ conturbatus.
10 Ad te DOMINE clamabo: Ex
✳ & ad DOMINVM deprecabor. Ex
11 Quæ vtilitas in sanguine meo:
dum descendero in corruptionem.
12 Nunquid confitebitur tibi puluis
aut annunciabit veritatem tuam?
13 Audiuit DOMINVS & misertus est mei: Ex
DOMINVS factus est adiutor meus. Ex
14 Conuertisti planctũ meũ in gaudiũ michi;
concidisti saccum meum
& circundedisti me lætitia.
15 Et cantet tibi gloria mea & non cõpungar:
DOMINE DEVS me⁹ in æternũ cõfitebor tibi Ex. Eloha

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi dñi/q̃ anxia & gemitib⁹ plęna fuerit vita ei⁹/q⁹ derelictus & factus opprobriũ vicinis suis/de cõspiratione conciliatorũ i eũ/inuocatione diuini auxilij benignitate dei in ijs qui sanctã spem habẽt/mirificatione misericordiæ dei in eũ/exhortatione ad sãctã spem/& de detritione a supbia. ¶ Aduerte tertio versu/esto michi in deũ protectorẽ: hic SVR nomen dei habetur. qđ et hic Hieronymus vertit lapidẽ. quarto vęro proxime sequẽti versu Hieronym⁹ idẽ vocabulũ vertit petram septuaginta κραταίωμα quod interpretũ latinorũ vnus dixit fortitudinẽ/alius firmamentũ.

¶ Psalmus Dauidi. XXX.

℟. IN te DOMINE spaui nõ cõfundar in æternũ:
in iustitia tua libera me.
Inclina ad me aurem tuã:
accelera vt ęruas me.
Sur. Esto michi i DEVM ptectorẽ & in domũ refugij:
vt saluũ me facias.
Quoniã fortitudo mea & refugiũ meũ es tu:
& ꝓpter nomen tuũ dęduces me & ęnutries me.
Educes me de laq̃o hoc quẽ abscõdęrũt michi:
quoniã tu es protector meus.
In man⁹ tuas — domine .. cõmendo spm̃ meũ:
℟. El. redemisti me DOMINE DEVS vęritatis.
Odisti obseruantes vanitates:
superuacuę.
℟. Ego autẽ in DOMINO spęraui:
exultabo & lętabor in misericordia tua.
Quoniã tu respexisti humilitatẽ meã:
saluasti de necessitatibus animam meã.
Nec concluisti me in manibus inimici:
statuisti in loco spacioso pedes meos.
℟. Miseręre mei DOMINE quoniam tribulor/
conturbatus est in ira oculus meus:
anima mea & venter meus.
Quoniã dęfęcit in dolore vita mea:
& anni mei in gemitibus.
Infirmata est in paupertate virtus mea:
& ossa mea conturbata sunt.
Super omnes inimicos meos
factus sum opprobriũ vicinis meis valde:
& timor notis meis.
Qui vidẽbant me foris/fugiebant a me:
obliuioni datus sum tanq̃ mortuus a corde:
Factus sum tanq̃ vas perditum:
qm̃ audiui vitupationẽ multoꝝ cõmorãtiũ i circuitu
In eo dũ cõuenirẽt simul aduersũ me:
accipere animã meã conciliati sunt.
℟. Ego autẽ in te spęraui DOMINE:
Eloha. dixi DEVS me⁹ es tu: in manib⁹ tuis sortes meæ
Eripe me de manu inimicorũ meorũ:
& a persequentibus me.
Illustra faciẽ tuã super seruũ tuũ
℟. saluũ me fac in misericordia tua DOMINE:
non confundar quoniã inuocaui te.
Erubescãt impij & deducantur in infernũ:
muta fiant labia dolosa.
Quæ loquuntur aduersus iustũ iniquitatẽ:
in superbia & in abusione.
Quã magna multitudo dulcedinis tuæ — dñe ..
quã abscondisti timentibus te.

¶ Psalmus Dauid. XXX.

IN te domine spęraui non cõfundar in æternũ: 1
& in iustitia tua ęrue me.
Inclina ad me aurẽ tuã: 2
accelera vt eximas me.
Esto michi in deũ ptectorẽ & in domũ refugij: 3
vt saluum me facias.
Quia fortitudo mea & refugiũ meũ es tu: 4
& ꝓpter nomẽ tuũ dux michi eris & ęnutries me
Educes me de muscipła ista quã occultauęr̃t mihi 5
quoniã tu es protector meus.
In manus tuas cõmendo spiritũ meũ: 6
redemisti me dñe deus vęritatis.
Odisti obseruantes vanitatẽ: 7
superuacuę.
Ego autẽ in domino spęraui: 8
exultabo & iocũdabor in tua misericordia.
Quia respexisti humilitatem meã: 9
saluã fęcisti de necessitatibus animã meã.
Nec concluisisti me in manus inimici: 10
statuisti in loco spacioso pedes meos.
Miseręre mei dñe quoniã tribulor/ 11
conturbatus est in ira oculus meus:
anima mea & venter meus.
Quoniã dęfęcit in dolore vita mea: 12
et anni mei in gemitibus.
Infirmatus est in paupertate vigor meus: 13
& ossa mea conturbata sunt.
Super omnes inimicos meos 14
factus sum opprobriũ & vicinis meis nimiũ:
& timor notis meis.
✳ Qui vidẽbant me foras fugiebant a me: 15
oblitus sum tanq̃ mortuus a corde.
Factus sum tanq̃ vas perditum: 16
qm̃ audiui vitupationẽ multoꝝ accolẽtiũ i circuitu.
Dũ cõgregarenṫ ipsi simul aduersum me: 17
vt acciperẽt animã meã conciliati sunt.
Ego autẽ in te spęraui dñe: 18
dixi tu es deus meus: i manib⁹ tuis sortes meæ.
Erue me de manibus inimicorũ meorũ: 19
& a persequentibus me.
Illustra faciẽ tuã super seruũ tuũ:
saluũ me fac in tua misericordia dñe:
non confundar quoniã inuocaui te.
Erubescãt impij & dęducantur in infernũ: 21
muta efficiantur labia dolosa.
Quæ loquuntur aduersus iustũ iniquitatẽ: 22
in superbia & contemptu.
Quã magna multitudo dulcedinis tuæ dñe: 23
quã abscondisti timentibus te.

24	Perfecisti sperantibus in te: in conspectu filiorũ hominũ.	Perfeciſti eis qui ſperant in te: in conſpectu filiorũ hominũ.
25	Abscondes eos in abscondito vultus tui: a conturbatione hominum.	Abſcondes eos in abſcondito faciei tue: a conturbatione hominũ.
26	Proteges eos in tabernaculo tuo: a contradictione linguarum.	Proteges eos in tabernaculo tuo: a contradictione linguarum.
27	Benedictus dñs qñ mirificauit misericordiã suã: in ciuitate circũstantiæ.	Benedictus DNS qñ mirificauit miam ſuã michi in ciuitate munita.
28	Ego autẽ dixi in extasi mea: proiectus sum a facie oculorum tuorum.	Ego autẽ dixi in exceſſu mẽtis meæ: proiectus ſum a facie oculorum tuorũ.
29	Ideo exaudisti vocem orationis meæ: dum clamarẽ ad te.	Ideo exaudiſti vocẽ orationis meæ: dum clamarẽ ad te.
30	Diligite dñm omnes sancti eius: quoniã veritatẽ requiret dominus: & retribuet ijs qui abundanter faciũt superbiã.	Diligite DOMINVM omnes ſancti eius: quoniã veritatẽ requiret DOMINVS: & retribuet abundãter facientibus ſuperbiam.
31	Viriliter agite & cõfortetur cor vestrũ: omnes qui speratis in dño.	Viriliter agite & confortetur cor veſtrũ: omnes qui ſperatis in DOMINO.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio pœnitẽtis, q̃ clamet ad dñm/q̃ cõfiteat iniuſtitiã/q̃ ſancti p̃ pœnitẽte oportunę itercedãt ad dñm. q̃ ſol⁹ de⁹ ſit q̃ eũ cõſoleť & ęruat/q̃ intellectũ ad mãdatorũ obſeruãtiã præſtat. qui eũ intellectũ nõ habet beſtiæ ſimilẽ eſſe. dehortatio a malo ob flagellorũ multitudinẽ/& hortatio ad bonũ ob dei miſericordiam adiuuantem & ſanctorum gloriam & exultationem.

	¶ Psalmus Dauid. XXXI.	¶ Eruditio Dauidi. XXXI.
1	Beati quorũ remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata.	Beati quorũ remiſſæ ſunt iniquitates: & quorũ tecta ſunt peccata.
2	Beatus vir cui non imputauit dñs peccatũ: nec est in ore eius dolus.	Beat⁹ vir cui nõ iputauit DOMINVS pctũ nec eſt in ſpiritu eius dolus.
3	Quoniã tacui inueterauerũt ossa mea: acclamando tota die.	Quoniã tacui inueterauerũt oſſa mea: dum clamarẽ tota die.
4	Qm̃ die ac nocte grauata est sup me manus tua: cõuersus sũ in ærũna mea dũ configeretur spina.	Qm̃ die ac nocte grauata eſt ſup me manus tua: conuerſus ſũ in ærũna mea dũ cõfigiť ſpina.
5	Peccatum meum cognoni: & iniustitiã meã non operui.	Delictum meũ cognitũ tibi feci: & iniuſtitiã meã non abſcondi.
6	Dixi pronũciabo aduersũ me iustitias meas dño: & tu remisisti impietatẽ cordis mei.	Dixi cõfitębor aduerſũ me iniuſtitiã meã DNO: & tu remiſiſti impietatẽ peccati mei. Selah.
7	Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tempore oportuno.	Pro hac orabit ad te omnis ſanctus: in tempore oportuno.
8	Verũtamen in diluuio aquarũ multarum: ad eum non approximabunt.	Verũtamen in diluuio aquarum multarum: ad eum non aporoximabunt.
9	Tu michi es refugiũ meũ a pressura q̃ circũdedit me exultatio mea redime me a circũdãtibus me.	Tu es refugiũ meũ a tribulatione q̃ circũdedit me: exultatio mea ęrue me a circundantibus me.
10	Intellectũ tibi dabo & statuã te i via hac q̃ gradieris obfirmabo super te oculos meos.	Intellectũ tibi dabo & inſtruã te i via hac q̃ gradieris firmabo ſuper te oculos meos.
11	Nolite esse sicut equus & mulus: quibus non est intellectus.	Nolite fieri ſicut equus & mulus: quibus nõ eſt intellectus.
12	In fræno & camo maxillas eorum constringe: qui non appropinquant ad te.	In camo & fræno maxillas eorũ conſtringe: qui non approximant ad te.
13	Multa flagella peccatoris: sperantẽ autẽ in dño misericordia circũdabit.	Multa flagella peccatoris: ſperantẽ autẽ in DOMINO mia circũdabit.
14	Lętamini in dño & exultate iusti: & gloriamini omnes recti corde.	Lętamini in DOMINO & exultate iuſti: & gloriamini omnes recti corde.

ARGVMENTVM. Pſalmus de exultatione iuſtorũ in dño/diuina eorũ laudatione ex vtroq; teſtamẽto/exuberante miſericordia dei in terris/de verbo/de ſpiritu ſancto & dño qui verbũ gignit & a cuius ore ſpiritus procedit. de timore illi debito/q̃ ſolo verbo cõdidit oĩa/q̃ gubernet oĩa/q̃ oĩa videat/q̃ eius prouidentiã nichil fugiat. q̃ aĩas ſingillatim infundit & creat/q̃ nichil terrẽnum ſed ſola miſericordiæ eius expectatio ſaluat. ¶ Conciliatus verſu vndecimo/quintodecimo/& ſeptimodecimo.

¶ Psalmus Dauid. XXXII. ¶ Psalmus. XXXII.

CONCIL.	VET.
EXultate iusti in DOMINO: rectos decet collaudatio.	EXultate iusti in domino: rectos decet laudatio.
CONfitemini DOMINO in cithara: in psalterio decē chordarū psallite illi.	CONfitemini domino in cithara: in psalterio decachordo psallite ei.
CAntate ei canticum nouū: bene psallite ei in vociferatione.	CAntate ei canticum nouum: bene cantate ei in iubilatione.
QUia rectū est verbū DOMINI: & omnia opera eius in fide.	QUia rectus est sermo domini: & omnia opera eius in fide.
DIligit misericordiā & iudicium: misericordia DOMINI plena est terra.	DIligit misericordiam & iudicium: misericordia dñi plena est terra.
VErbo DOMINI cæli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorū.	VErbo domini cæli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorum.
CONgregans sicut in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.	CONgregans sicut in vtrē aquas maris: ponens in thesauris abyssos.
TImeat DOMINVM omnis terra: ab eo autē cōmoueant oēs inhabitātes orbē.	TImeat dñm omnis terra: ab ipso enim cōmoueantur vniuersa.
QUoniā ipse dixit & facta sunt: ipse mādauit & creata sunt.	QUoniā ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt.
DOMINVS dissipat consilia gentiū: reprobat autē cogitationes populorū: — & reprobat consilia principū: ..	DOminus dissipat consilia gentiū: reprobat autē cogitationes populorū: & reprobat consilia principū.
CONsiliū autē DOMINI in æternū manet: cogitationes cordis ei⁹ in gnatiōe & generatiōe.	CONsiliū autē domini manet in æternū: ✳ cogitationes cordis eius in sæcula sæculorū.
Eloha. BEata gens cuius est DOMINVS DEVS eius: populus quē ęlęgit in hęreditatē sibi.	BEata gens cuius est dominus deus eorum: populus quē elegit dñs in hęreditatē sibi.
DE cælo respexit DOMINVS: vidit omnes filios hominum.	DE cælo respexit dominus: vidit omnes filios hominum.
DE præparato habitaculo suo: respexit super omnes qui habitant terrā.	DE præparato habitaculo suo: respexit super omnes qui inhabitant terrā.
QUi finxit singillatim corda eorū: qui intelligit omnia opera eorū.	✳ QUi finxit singillatim corda eorū: qui intelligit omnia opera eorum.
NOn saluatur rex per multā virtutē: & gigas nō saluabit in multitudine virtutis suæ.	NOn saluus fit rex in multitudine virtutis: nec gigas salu⁹ erit i multitudine virtutis suæ.
FAllax equus ad salutē: in abundātia autē virtutis suæ nō saluabit.	MEndax equus ad salutem: ✳ in abundantia autē virtutis suæ nō erit saluus.
ECce oculi DOMINI super metuētes eū: & in eis qui spęrant super misericordia eius.	ECce oculi dñi super metuētes eū: spęrantes super misericordia eius.
VT ęruat a morte animas eorū: & alat eos in fame.	VT eruat a morte animas eorum: & alat eos in fame.
ANima nostra sustinet DOMINVM: quoniā adiutor & protector noster est.	ANima nostra patiens erit domino: quoniā adiutor & protector noster est.
QUia in eo letabitur cornu nostrum: & in nomine sancto eius spęrauimus.	QUia in ipso letabitur cornu nostrū: & in nomine sancto eius sperabimus.
FIat misericordia tua DOMINE super nos, quēadmodū spęrauimus in te.	FIat misericordia tua dñe super nos: sicut sperauimus in te.

ARGVMENTVM. De iugi a Christo diuinitatis benedictione & laude/aliorū ad consimilē laudē inuitatione/ei⁹ pauptate/angelica protectione eorū qui timēt deū. q timor dñi vęræ sunt diuitiæ: & opes terręnæ/idigētiæ. de doctrina diuini timoris/de tribulatione & humilitate spiritus/q iust⁹ multas tribulationes ppessur⁹ erat & a dño liberād⁹ & q nō erat os cōminuēdū ex eo. q mors peccatorū pessima & eorū q iustū odert. q iustorū aias i vitā dñs redimet æternā. ¶ Cōciliat⁹ versu vndeuicesimo & vicesimo.

¶Psalmus Dauidi. XXXIII.	¶Psalmus Dauid. XXXIII.
BEnedicam DOMINVM in omni tempore: semper laus eius in ore meo.	BEnedicā dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo.
IN DOMINO laudabitur anima mea: audiant mansueti & lętentur.	IN domino laudabitur anima mea: audiant mansueti & lętentur.
MAgnificate DOMINVM męcum:	MAgnificate dñm mecum:

& exaltęmus nomen eius in idipsum.
4 Inquisiui dominũ & exaudiuit me:
& ex omnibus tribulationibus meis ęripuit me.
5 Accędite ad eum & illuminamini:
& vultus vestri non ęrubescent.
6 Iste inops clamauit et domin⁹ exaudiuit eũ:
& ex oĩbus tribulationibus ei⁹ saluũ fęcit eũ.
7 Immittit angelus dñi in circuitu timentiũ eũ:
& ęruet eos.
8 Gustate & vidęte quoniã suauis est dñs:
beatus vir qui spęrat in eum.
9 Timete dñm omnes sancti eius:
quia nichil deest timentibus eum.
10 Diuites egęrunt & ęsurięrunt:
inquirẽtes autẽ dñm non minuentur omni bono.
11 Venite filij audite me:
timorem domini docębo vos.
12 Quis est homo qui vult vitam:
& diligit dies videre bonos?
13 Contine linguã tuã a malo:
& labia tua ne loquantur dolũ.
14 Dęclina a malo & fac bonum:
quære pacem & sequere eam.
15 Oculi domini super iustos:
& aures eius ad preces eorum.
16 Vultus autẽ dñi super facientes mala:
vt perdat de terra memoriã eorũ.
17 Clamauęrũt iusti & dñs exaudiuit eos:
& ex oĩbus tribulationibus eorũ ęruit eos.
18 Iuxta est dñs ijs qui obtriuęrũt cor:
& humiles spiritu saluos faciet.
19 Multe tribulationes iustorũ:
& de omnibus his ęruet eos.
20 Custodit dominus omnia ossa eorũ:
vnum ex ijs non conterętur.
21 Mors peccatorum pessima:
& qui odęrunt iustũ dęlinquent.
22 Redimet eni dñs aias seruorũ suorum:
& non dęlinquent omnes qui spęrant in eo.

& exaltęmus nomen eius in idipsum.
Exquisiui DOMINVM & exaudiuit me: 59
& ex oĩbus tribulationibus meis ęripuit me.
Accędite ad eum & illuminamini:
& facies vestræ non confundẽtur.
Iste paup clamauit & DOMINVS exaudiuit eũ: 59
& de oĩbus tribulationibus eius saluauit eum.
Irruet angelus DOMINI in circuitu timẽtiũ eũ: 59
& ęripiet eos.
Gustate & vidęte quoniã suauis est DOMINVS 59
beatus vir qui spęrat in eo.
Timete DOMINVM omnes sancti eius: 59
quoniã non est inopia timentibus eũ.
Diuites egęrũt & ęsurięrunt:
inquirẽtes autẽ DOMINVM nõ minuẽt oĩ bono 59
Venite filij audite me:
timorem DOMINI docębo vos. 59
Quis est homo qui vult vitam:
diligit dies vidęre bonos?
Prohibe linguã tuã a malo:
& labia tua nę loquantur dolum.
Diucrte a malo & fac bonũ:
inquire pacẽ & persequere eam.
Oculi DOMINI super iustos: 59
& aures eius in preces eorum.
Vultus autẽ DOMINI super facientes mala: 59
vt perdat de terra memoriã eorum.
Clamauerũt iusti & DOMINVS exaudiuit eos: 59
& ex oĩbus tribulationib⁹ eorũ liberauit eos.
Iuxta est DOMIN[illegible] ijs qui tribulato sũt corde: 59
& humiles spiritu saluabit.
Multæ tribulationes iusti:
& de oĩbus his liberauit eũ DOMINVS. 59
Custodit —dñs .. omnia ossa eius:
vnũ ex eis non conterętur.
Mors peccatorũ pessima:
& qui odęrunt iustum dęlinquent.
Redimet DOMINVS aias seruorũ suorum: 59
& non dęlinquent omnes qui spęrant in eo.

ARGVMENTVM. Psalmus/inuocatio diuinæ opis a Christo in aduersarios eius/de machinationibus & occultis dolis ad perdendũ eũ. de falsis testibus in eũ/de penitẽtia/ieiunio/humiliatione & oratione ei⁹ pro ijs qui ei molestias intulęre & qui eũ mortali infectati sunt odio. resũptio inuocationis diuinæ opis & executionis iustitiæ in aduersarios eius/& imprecatio diuinæ cõsolationis & letitiæ ijs qui optabant tranquillitatẽ eius. ¶ Cõciliatus versu sexto/septimo/nono/duodecimo/septimodecimo/vndeuicesimo/vicesimotertio/vicesimoquarto/vicesimoseptimo/duodetricesimo. ¶ Aduerte septimũdecimũ versũ ex græco conciliatũ vbi per datiuũ dicitur ωσ πλησιον ωσ αδελφω ημετερω. alioqui ex annotatione adiecta præpositione ad/fuisset cõciliãdus/sed ablq; præpositione per datiuum/nichilo est deterior sensus. Interiectio vah vah versu 24 & 28 apud hebræos dicit HEAH HEAH iterptes vero hei y cõuertũt

¶ Psalmus dauid. XXXIIII.

1 IVdica domine nocẽtes me:
expugna impugnantes me.
2 Apprehende arma et scutum:
et exurge in adiutorium michi.
3 Effũde frameã et cõclude adũs⁹ eos q me psequũt:
dic animæ meæ salus tua ego sum.
4 Confundantur et reuereantur:

¶ Psalmus Dauidi. XXXIIII.

IVdica DOMINE nocentes me:
expugna impugnantes me.
Apprehende arma et scutum:
et exurge in adiutorium michi.
Effũde frameã et cõclude adũs⁹ eos q psequũt me
dic animæ meæ salus tua ego sum.
Confundantur et reuereantur:

CONCIL.	VET.	
quærentes animam meam.	requirentes animam meam.	
Auertantur retrorsum & confundantur:	Auertantur retrorsum & confundantur:	5
cogitantes michi mala.	qui cogitant michi mala.	
Fiant tanq̃ pulus ante faciem venti:	Fiant tanq̃ pulus ante faciem venti:	6
et angelus DOMINI coarctet eos.	✳ & angelus domini tribulans eos.	
Fiant viæ illorũ tenebræ et lubricum:	Fiant viæ eorum tenebræ & lubricum:	7
et angelus DOMINI persequatur eos.	✳ & angelus domini persequens eos.	
Quñ gratis abscõderũt michi interitũ laqueĩ suĩ:	Quñ gratis abscõderũt michi muscipulã corruptiõis	8
superuacuę exprobrauerũt animã meã.	suæ: vano exprobrauerũt animam meam.	
Veniat illi laqueus quem ignorat:	Veniat illis muscipula quã ignorant:	9
et captio quã abscondit appræhendat eum:	& captio quã occultauerũt cõpræhẽdat illos:	
et in laqueum cadat in ipsum.	✳ & in muscipula incidant in ipsa.	
Anima autẽ mea exultabit in DOMINO:	Anima autem mea exultabit in domino:	10
Iesua. et delectabitur super SALVTARI suo.	delectabitur super salutare eius.	
Omnia ossa mea dicent:	Omnia ossa mea dicent:	11
DOMINE quis similis tui?	domine quis similis tui?	
Eripiens inopẽ de manu fortiorum eo:	✳ Eripiens inopem de manu fortioris eius:	12
egẽnũ et pauperẽ a diripientibus eum.	egẽnũ & pauperẽ a diripientibus eum.	
Surgentes testes iniqui:	Insurgentes testes iniqui:	13
quæ ignorabã interrogabant me.	quæ ignorabam interrogabant me.	
Retribuębant michi mala pro bonis:	Retribuębant michi mala pro bonis:	14
sterilitatem animæ meæ.	& sterilitatem animæ meæ.	
Ego autem cum michi molesti essent:	Ego autẽ cum michi molesti essent:	15
induębar cilicio.	induebam me cilicio.	
Humiliabã in ieiunio animam meam:	Et humiliabã in ieiunio animã meam:	16
et oratio mea in sinu meo conuertẽtur.	& oratio mea in sinu meo conuertẽtur.	
Quasi ꝓximo et quasi fratri nr̃o sic cõplacębam:	✳ Sicut ꝓximũ/quasi fratrẽ nostrũ sic cõplacębã:	17
quasi lugens et contristatus sic humiliabar.	tanq̃ lugens & cõtristatus ita humiliabar.	
Et aduersũ me lętati sunt et conuenęrunt:	Et aduersũ me lętati sunt & cõuenęrũt in vnũ:	18
cõgregata sũt sup me flagella et ignoraui.	cõgregata sũt in me flagella & ignorauerunt.	
Dissipauerunt me nec compuncti tentauerũt me:	✳	
subsannauerũt me subsannatione:	Tẽtauerũt me subsannauerũt me subsannatione:	19
frenduerunt super me dentibus suis.	stridęrunt in me dentibus suis.	
DOMINE quando respicies	Domine quando respicies	20
restitue aiam meã a malignitate eorum:	restitue animam meam ab astutijs eorum:	
a leonibus vnicam meam.	a leonibus vnicam meam.	
Confitębor tibi in ecclęsia magna:	Confitębor tibi domine in ecclęsia magna:	21
in populo graui laudabo te.	in populo graui laudabo te.	
Nõ supgaudeãt michi q aduersant michi iniquę:	Nõ insultẽt michi qui aduersantur michi iniquę:	22
qui oderunt me gratis et annuunt oculis.	qui oderunt me gratis annuentes oculis.	
Quoniã michi non pacifice loquębantur:	✳ Quoniã michi quidem pacifice loquebãtur:	23
et in iracũdia terræ loq̃ntes/ dolos cogitabant.	& insuper iram dolosę cogitabant.	
Et dilatauerũt super me os suũ:	Et dilatauerunt in me os suum:	24
dixerunt vah vah viderunt oculi nostri.	✳ dixerunt euge euge viderunt oculi nostri.	
Vidisti DOMINE nę sileas:	Vidisti domine nę sileas:	25
Adonai. DOMINE nę discędas a me.	domine nę discędas a me.	
Eloha. Exurge & intende iudicio meo DEVS meus:	Exurge & intende iudicio meo deus meus:	26
Adonai. & DOMINVS meus in causam meam.	& dominus meus in causam meam.	
Eloha. Iudica me scd̃m iustitiã meã DNE DEVS meus:	✳ Iudica me dñe secundũ iustitiã meã:	27
& non supergaudeant michi.	& non insultent in me inimici mei.	
Nõ dicãt in cordibus suis vah vah animæ nostræ:	✳ Non dicãt in cordib⁹ suis euge euge animæ nr̃æ:	28
nec dicant dęuorabimus eum.	nec dicant absorbuimus eum.	
Erubescant & reuereantur simul:	Erubescant et reuereantur simul:	29
qui gratulantur malis meis.	qui gratulantur malis meis.	
Induantur confusione & reuerentia:	Induantur confusione et vęrecundia:	30
qui maligna loquuntur super me.	qui maligna loquuntur aduersum me.	

Exultent & letentur qui volunt iustitiã meã:
& dicant sẽper magnificẽtur dominus:
qui volunt pacẽ serui eius.
Et lingua mea medit abitur iustitiã tuã:
tota die laudem tuã.

Exultent & lętentur qui volunt iustitiã meã:
& dicant semper magnificẽtur DOMINVS: Ps
qui volunt pacẽ serui eius.
Et lingua mea meditabitur iustitiã tuã:
tota die laudem tuam.

ARGVMENTVM. Psalmus q̃ iniustus excutiat tugũ timoris dei/de magna misericordia & iustitia dei/ & de inscrutabili profunditate iudiciorũ eius/q̃ torrens voluptatis q̃ fons vitæ indeficientis & lumẽ quo omne videtur lumen apud eum est. imprecatio misericordiæ pro fide illuminatis. & apprecatio superbiæ a qua omnis spiritualis ruina cæpta est.

Psalmus Dauid. XXXV.

Dixit iniustus vt dęlinquat in sęmetipso:
non est timor dei ante oculos eius.
Quoniã dolosę ęgit in conspectu eius:
vt inueniret iniquitate tuã et odisset.
Verba oris eius iniquitas & dolus:
noluit intelligere vt bene ageret.
Iniquitatẽ meditatus est in cubili suo:
astitit omni viæ non bonæ:
malitiã autẽ non odio habuit.
Domine in cælo misericordia tua:
& vęritas tua vsq; ad nubes.
Iustitia tua sicut montes dei:
iudicia tua sicut abyssus multa.
Homines & iumenta saluos facies domine:
sicut multiplicata est misericordia tua deus.
Filij autem hominum:
sub tegmine alarũ tuarũ spęrabunt.
Inebriabuntur ab vbertate domus tue:
& torrente voluptatis tue potabis eos.
Quoniã apud te est fons vite:
et in lumine tuo vidębimus lumen.
Prætende misericordiã tuã scientibus te:
et iustitiã tuã ijs qui recto sunt corde.
Non veniat michi pes superbie:
et manus peccatorũ non moueat me.
Ibi cecidęrunt omnes qui operanť iniquitatẽ:
expulsi sunt nec potuęrunt stare.

Ad victoriam Dauidi. XXXV.

Dixit iniustus vt dęlinquat in sęmetipso:
non est timor DEI ante oculos eius. Elohim.
Quoniã dolose egit in conspectu eius:
vt inueniatur iniquitas eius ad odium.
Verba oris eius iniquitas & dolus:
noluit intelligere vt bene ageret.
Iniquitatẽ meditatus est in cubili suo:
astitit omni vie non bone.
malitiam autẽ non odiuit.
DOMINE in cælo misericordia tua: Ps
& vęritas tua vsq; ad nubes.
Iustitia tua sicut montes DEI: El.
iudicia tua abyssus multa.
Homines & iumẽta saluabis DOMINE: Ps.
quẽadmodũ multiplicasti miam tuã DEVS. Elohim.
Filij autẽ hominum:
in tegmine alarũ tuarũ spęrabunt.
Inebriabuntur ab vbertate domus tue:
& torrente voluptatis tue potabis eos.
Quoniã apud te est fons vitæ:
& in lumine tuo vidębimus lumen.
Prætende misericordiã tuã scientibus te:
& iustitiã tuã ijs qui recto sunt corde.
Non veniat michi pes superbie:
& manus peccatoris non moueat me.
Ibi cecidęrunt qui operantur iniquitatẽ:
expulsi sunt nec potuęrũt stare.

ARGVMENTVM. Psalmus/instructio spiritualis quid agendũ & a quibus abstinendũ/q̃ piorũ & mãsuętorũ hęreditas est regnũ cælorũ in æterna diuine pacis tranquillitate/impiorũ autẽ & iniitiũ exteriores tenebræ vbi erit flętus & stridor dentiũ/& de nouissimis iustorũ & iniustorũ ad finem vsq; psalmi deducit. ¶ Conciliatus versu tertio & tricęsimosexto.

Psalmus Dauid. XXXVI.

Noli ęmulari in malignantibus:
neq; ęmuleris facientes iniquitatem.
Quoniã tanq̃ fœnũ velociter arescent:
& sicut olera prati cito cadent.
Spęra in dño & fac bonitatẽ & inhabita terrã:
& pascęris in diuitijs eius.
Dęlectare in domino:
& dabit tibi petitiones cordis tui.
Reuela ad dominũ viã tuã & spęra in eũ:
et ipse faciet.
Et educet sicut lumen iustitiã tuã:
& iudiciũ tuũ sicut meridiem:
subditus esto domino et obtecra eum.
Ne subęmuleris eũ qui prosperatur in via sua:

Dauidi. XXXVI.

Noli ęmulari in malignãtibus:
neq; zęlaueris facientes iniquitatem.
Quoniã tanq̃ fœnũ vęlociter arescent:
quẽadmodũ olera herbarũ cito decident.
Spęra i DOMINO et fac bonitatẽ et inhabita trã: Ps
& pascere in diuitijs eius.
Dęlectare in DOMINO: Ps
& dabit tibi petitiones cordis tui.
Reuela DOMINO viã tuã et spęra in eo: Ps
et ipse faciet.
Et ęducet quasi lumen iustitiam tuam:
et iudicium tuũ tanq̃ meridiẽ:
subditus esto DOMINO et ora eum. Ps
Noli ęmulari in eo qui prosperatur in via sua:

in homine faciente iniustitias.
Desine ab ira & derelinque furorē:
noli emulari vt malignēris.
Quoniā qui malignantur exterminabuntur:
¶ iustinētes autē DNM ipi hęreditabūt terrā.
Et adhuc pusillū & non erit peccator:
& quæres locū eius & non inuenies.
Mansuęti autē hęreditabunt terrā:
& delectabuntur in multitudine pacis.
Obseruabit peccator iustū:
& stridębit super eū dentibus suis.
Adonai. DOMINVS autē irridębit eum:
quoniā prospicit q̄ veniet dies eius.
Gladium ęuaginauęrunt peccatores:
intendęrunt arcum suū.
Vt decipiant pauperē & inopem:
vt trucident rectos corde.
Gladius eorū intret in corda ipsorū:
& arcus eorum confringatur.
Melius est modicum iusto:
super diuitias peccatorū multas.
Quoniā brachia peccatorū conterentur:
¶ confirmat autē iustos DOMINVS.
¶ Nouit DOMINVS dies immaculatorū:
& hęreditas eorum in æternum erit.
Non confundentur in tempore malo/
& in diębus famis saturabuntur:
quia peccatores peribunt.
¶ Inimici vęro DOMINI mox vt honorificati fuerint & exaltati:
deficientes quēadmodū fumus deficient.
Mutuatur peccator & nō soluit:
iustus autē miserętur & tribuit.
Quia benedicentes ei hęreditabunt terrā:
maledicentes autē ei disperibunt.
¶ Apud DOMINVM gressus hominis dirigętur,
& viam eius volet.
Cum ceciderit non collidętur:
¶ quia DOMINVS supponit manū suā.
Iunior fui eteni senui: & nō vidi iustū derelictū:
nec sęmen eius quærens panem.
Tota die miserętur & cōmodat:
& sęmen illius in benedictione erit.
Declina a malo & fac bonū:
& inhabita in sæculū sæculi.
¶ Quia DNS amat iudiciū & nō derelinq̄t sctōs suos
in æternum conseruabuntur.
Iniusti punientur:
& sęmen impiorū peribit.
Iusti autē hęreditabunt terram:
& inhabitabunt in sæculū sæculi super eam.
Os iusti meditabitur sapientiā:
& lingua eius loquętur iudiciū.
Eloha. Lex DEI eius in corde ipsius:
& non supplantabuntur gressus eius.
Considerat peccator iustum:

in homine faciente iniquitatē.
Desine ab ira & derelinque furorē: 8
nę ęmuleris vt malignę facias.
Quoniā qui malignę agūt exterminabuntur: 9
sustinētes autē dn̄; ipsi hęreditate possidebūt trā
Et adhuc pusillū & non erit peccator: 10
& quæres locum eius & non inuenies.
Mānsuęti autē hęrędītate possidębunt terrā: 11
& delectabuntur in multitudine pacis.
Obseruabit peccator iustum: 12
& stridębit super eū dentibus suis.
Dominus autem irridębit eum: 13
quoniā prospicit q̄ veniet dies eius.
Gladiū ęduxęrunt peccatores: 14
intendęrunt arcū suum.
Vt decipiant inopē & pauperē: 15
vt trucident rectos corde.
Framea eorū intret in corda ipsorū: 16
& arcus eorū cōteratur.
Melius est modicū iusto: 17
super diuitias peccatorū multas.
Quoniā brachia peccatorū conterentur: 18
confirmat autē iustos dn̄s.
Nouit dn̄s viā immaculatorū: 19
& hęreditas corū in æternū erit.
Non confundentur in tempore malo: 20
& in diębus famis saturabuntur:
quoniā peccatores peribunt.
Inimici autē domini statim vt gloriabuntur & exal 21
tabuntur:
deficientes sicut fumus deficient.
✱ Fœneratur peccator & non soluit: 22
iustus autē miserętur & cōmodat.
Q̄m benedicētes eū hęreditate possidębūt terrā: 23
maledicentes autē ei disperient.
A domino gressus hominis dirigętur: 24
& viam eius volet.
Cum ceciderit iustus non conturbabitur: 25
quoniā dominus firmat manū eius.
Iuuenis fui & senui/ & nō vidi iustū derelictū: 26
nec sęmen eius quærens panem.
Tota die miserętur & fœneratur: 27
& sęmen illius in benedictione erit.
Declina a malo & fac bonum: 28
& inhabita in sæculū sæculorum.
Q̄m dn̄s amat iudiciū & nō derelinq̄t sāctos suos: 29
in æternū conseruabuntur.
Iniusti autem punientur: 30
& sęmen impiorum peribit.
Iusti hęrędītate possidębunt terrā: 31
& inhabitabūt in sæculū sæculi super eam.
Os iusti meditabitur sapientiā: 32
& lingua eius loquętur iudiciū.
Lex dei eius in corde ipsius: 33
et non supplantabuntur gressus eius.
Considerat peccator iustum: 34

et quærit mortificare eum.
Dñs autē nō dęrelinquet eū in manibus eius:
nec dānabit eū cum iudicabitur illi.
Expecta dñm et custodi viam eius/
et exaltabit te vt hęręditate capias terram:
cum pereunt peccatores vidębis.
Vidi impium superexaltari:
et ęleuari super cedros libani.
Et transiui et ecce non erat:
et quæsiui eū et non est inuentus locus eius.
Custodi innocentiā et vide directionē:
quoniā sunt reliquie homini pacifico.
Iniusti autē disperient:
in idipsum reliquie impiorum interibunt.
Salus autē iustorū a dño:
et protector eorum est in tępore tribulationis.
Et adiuuabit eos dñs et ęruet eos:
et eximet eos a peccatoribus et saluabit eos:
quia sperauerunt in eo.

et quærit mortificare eum.
DOMINVS autē nō dęrelinqt eū in manib⁹ eius:
nec dānabit eū cum iudicabitur illi.
Expecta DOMINVM et custodi viā eius/
et exaltabit te vt hęręditate capias terram:
cum peribunt peccatores vidębis.
Vidi impiū superexaltatum:
et ęleuatum sicut cedros libani.
Et transiui et ecce non erat:
quæsiui eū et non est inuentus locus eius.
Custodi innocentiā et vide æquitatem/
quoniā sunt reliquiæ homini pacifico.
Iniusti autem disperibunt.
simul reliquiæ impiorū interibunt.
Salus autem iustorū a DOMINO:
et protector eorum in tępore tribulationis.
Et adiuuabit eos DOMINVS et liberabit eos/
et ęruet eos a peccatoribus et saluabit eos:
quia sperauerunt in eo.

ARGVMENTVM. Psalmus/ oratio Christi pro mitigatione iræ dei generi humano. Confessio peccatorum pro eodem/quanta pro hominū satisfactione i hoc mūdo dñs passus est/q⁹ vt surdus vt mutus vt non habens excusationes tanq̄ ouis ad occisionē ductus est/q⁹ volūtarię se in flagella pro nobis obtulit noxam nostrā vt suā confitet/multiplicant & inualescūt hostes in eū qui peccatum non fęcit/opem diuinā iplorat/a qua sola eius esse poterat salus. ¶ Cōciliatus versū septimodecimo & vicęsimosecūdo.

¶ Psalmus Dauid. XXXVII.

Domine nę in indignatione tua arguas me:
neq⁹ in ira tua emędes me.
Quoniā sagitte tue infixe sunt michi:
& confirmasti super me manū tuā.
Non est sanitas in carne mea a vultu iræ tuæ/
non est pax ossibus meis:
a facie peccatorū meorū.
Quoniā iniquitates mee sustulerūt caput meū:
& sicut fascis grauis grauate sunt super me.
Cōputruerūt & putruerūt liuores mei:
a facie insipientie meæ.
Miser⁹ afflictus & curuatus sū vsq⁹ in finē:
tota die contristatus ambulabā.
Quoniā aia mea complęta est illusionibus:
& non est sanitas in carne mea.
Infirmatus & humiliatus sū vsq⁹ nimis:
rugiebam a gemitu cordis mei.
Et ante te est omne desiderū meū:
& gemitus meus nō est absconditus a te.
Cor meū cōturbatū ē et deseruit me fortitudo mea:
et lumē oculorū meorū non est męcum.
Amici mei et proximi mei:
aduersū me appropinquauerūt et stetęrunt.
Et proximi a longe stetęrunt:
et vim faciębant qui quærebāt animā meā.
Qui quærebāt mala mea locuti sunt vanitatem:
et dolū tota die meditabantur.
Ego autē velut surdus non audiębam:
et sicut mutus non aperiens os suum.
Et factus sū sicut homo non audiens:
et non habens in ore suo argutiones.

¶ Psalmus Dauid. XXXVII.

DOMINE nę in furore tuo arguas me:
neq⁹ in ira tua corripias me:
Quoniā sagittæ tuæ infixæ sunt michi:
et cōfirmasti super me manū tuam.
Non est sanitas in carne mea a facie iræ tuæ:
non est pax ossibus meis:
a facie peccatorum meorum.
Quoniā iniqtates meæ supgressæ sūt caput meū:
& sicut onus graue grauatæ sunt super me.
Putruerūt & corruptæ sunt cicatrices meæ:
a facie insipientiæ meæ.
Miser factus sum & curuatus sū vsq⁹ in finē:
tota die contristatus ingrediębar.
Quoniā lumbi mei impleti sunt illusionibus:
& non est sanitas in carne mea.
Afflictus sū & humiliatus sum nimis:
rugiębā a gemitu cordis mei.
DOMINE ante te omne dęsiderū meū: Adonai.
& gemitus meus a te non est absconditus.
Cor meū conturbatū est dęreligt me virtus mea:
& lumen oculorū meorū & ipsū nō est męcū.
Amici mei & proximi mei:
aduersū me appropinquauerūt & stetęrunt.
Et qui iuxta me erant de longe stetęrunt:
& vim faciębāt qui quærebāt animā meā.
Et qui ingrebāt mala michi locuti sūt vanitates:
& dolos tota die meditabantur.
Ego autē tanq̄ surdus nō audiebā:
& sicut mutus non aperiens os suum.
Et factus sum sicut homo non audiens:
& nō habens in ore suo redargutiones.

CONCIL.	VET.
Quoniã in te DOMINE ſpẽraui:	Quoniã in te dñe ſpẽraui:
Eloha. tu exaudies me DOMINE DEVS meus.	tu exaudies dñe deus meus:
Quia dixi neqñ ſupgaudeãt michi inimici mei:	Quia dixi neqñ exultẽt in me inimici mei:
& dum cõmouentur pedes mei	et dum cõmouentur pedes mei
ſuper me magna loquantur.	✱ in me magna locuti ſunt.
Quoniã ego in flagella paratus ſũ:	Quoniã ego in flagella paratus ſum:
& dolor meus in cõſpectu meo ſemper.	et dolor meus ante me eſt ſẽper.
Quoniã iniquitatẽ meã annunciabo:	Quoniã iniquitatẽ meã pronunciabo:
et cogitabo pro peccato meo.	et curã gerã pro peccato meo.
Inimici autẽ mei viuunt et cõfirmati ſũt ſup me.	Inimici autẽ mei viuũt et cõfirmati ſũt ſuper me:
et multiplicati ſunt qui odẽrunt me iniquẽ.	et multiplicati ſũt qui odẽrunt me iniquẽ.
Quí retribuũt mala ꝓ bonis dẽtrahẽbant michí:	Detrahẽbãt michi qui retribuũt mala pro bonis:
quoniã ſequẽbar bonitatẽ.	quoniã perſecutus ſum iuſtitiã.
Eloha. Nẽ dẽrelinquas me DOMINE DEVS meus:	Nẽ dẽrelinquas me domine deus meus:
nẽ diſcẽdas a me.	✱ nẽ diſceſſeris a me.
Intende in adiutoriũ meũ:	Intende in adiutoriũ meũ:
Adonai. DOMINE — deus .. ſalutis meæ.	dñe deus ſalutis meæ.

ARGVMENTVM. Pſalmus/inſtructio fideliũ de cuſtodia oris/de contẽptu mundi & concupiſcentiarum eius/de confugiendo ad deũ apud quẽ ſolũ eſt ſubſtantia noſtra & cui omnia viuunt/& iugi poſtulatione vt anteq̃ ex hoc mũdo abeamus dimittat nobis peccata noſtra vt in hac & magis i altera vita refrigeriũ inueniamus. ¶ Conciliatus verſu quarto/quartodecimo/ſextodecimo/& ſeptimodecimo.

¶ Pro idithum Pſalmus Dauid. XXXVIII.	¶ Pſalmus Dauid. XXXVIII.
Dixi cuſtodiã vias meas:	Dixi cuſtodiã vías meas:
Dvt non dẽlinquã in lingua mea.	Dvt non dẽlinquã in lingua mea.
Poſui ori meo cuſtodiã:	Poſui ori meo cuſtodiã:
cũ cõſiſteret peccator aduerſũ me.	cum conſiſtit aduerſus me peccator.
Obmutui et humiliatus ſũ/et ſilui a bonis:	Obſurdui & humiliatus ſũ/& ſilui a bonis:
et dolor meus renouatus eſt.	& dolor meus renouatus eſt.
Concaluit cor meũ intra me:	Renouatus eſt dolor meus:
et in meditatione mea exardeſcit ignis.	✱ & in meditatione mea exardeſcet ignis.
Locutus ſum in lingua mea:	Locutus ſũ in lingua mea:
notũ fac michi DOMINE finẽ meũ.	notũ michi fac dñe finẽ meũ.
Et numerũ dierũ meorũ quis eſt:	Et numerũ dierũ meorũ quis eſt:
vt ſciã quid deſit michi.	vt ſciã quid deſit michi.
Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos:	Ecce veteres poſuiſti dies meos:
et ſubſtantia mea tanq̃ nichilũ ante te. Selah.	& ſubſtantia mea tanq̃ nichil ante te.
Veruntamen vniuerſa vanitas:	Verũtamen vniuerſa vanitas:
omnis homo viuens.	omnis homo viuens.
Verũtamen in imagine pertranſit homo:	Q̃ q̃ in imagine ambulet homo:
ſed et fruſtra conturbatur.	tamen vane conturbatur.
Theſaurizat:	Theſaurizat:
et ignorat cui congregabit ea.	& nõ cognoſcit cui gregabit ea.
Adonai. Et nũc quæ ẽ expectatio mea nõne DOMINVS/	Ergo & nunc que eſt expectatio mea nõne dñs/
et ſubſtantia mea apud te eſt.	& ſubſtantia mea ante te ſemper.
Ab omnibus iniquitatibus meis ẽrue me:	Ab omnibus iniquitatibus meis ẽrue me:
opprobriũ inſipienti dẽdiſti me.	opprobriũ inſipienti dẽdiſti me.
Obmutui et nõ aperui os meũ qñ tu fẽciſti:	Obſurdui & nõ aperui os meũ qñ tu fẽciſti me:
amoue a me plagas tuas.	amoue a me flagella tua.
A fortitudine manus tuæ ego dẽfẽci:	✱ A fortitudine manus tuæ ego dẽfẽci in argutionibus:
in increpationibus propter iniquitatẽ corripuiſti hominẽ.	pro iniquitate ẽruditi hominẽ.
Et tabeſcere fẽciſti ſicut araneã aiam eius;	Et cõtabeſcere fẽciſti ſicut araneã aiam meã:
verũtamẽ vanẽ conturbatur oĩs homo. Selah.	vẽrũtamen vane cõturbatur omnis viuens.
Exaudi orationẽ meã DOMINE	Exaudi orationẽ meã
& dẽprecationẽ meã auribus percipe:	et dẽprecationẽ meã:
lachrimis meis nẽ ſileas.	✱ auribus percipe lachrimas meas.

Ne sileas a me ne obsurdescas in æternum
quoniã inquilinus ego sum apud te & peregrinꝰ:
sicut omnes patres mei.
Dimitte mihi vt refrigerer priusq̃ eam:
& amplius iam non ero.

* Quoniam aduena ego sũ apud te & peregrinus:
sicut omnes patres mei.
Remitte mihi vt refrigerer priusq̃ abeam:
& amplius non ero.

ARGVMENTVM. Psalmus de recognitione beneficiorum Christo domino a summo patre & vniuersa diuinitate concessorum, de annũciatione nouæ legis, de diuino timore & spe suscepta a multis vanitate & insania idololatriæ relecta, de annũciatione & multiplicatione mirabilium dei. de aduentu Christi ad faciendã voluntatem patris cũ veteres cerimoniæ a deo fuerũt repudiatæ: de libera euãgelizatione diuinæ iustitiæ per eum, & inuocatione diuini auxilij & diuinæ iustitiæ aduersus innumera mala quæ nostra causa ipsum pressere. ¶ Conciliatus versu octauo & vicesimoprimo.

¶ Psalmus dauid. XXXIX

1 VStinens sustinui dominum:
& attendit mihi.
2 Et exaudiuit deprecationem meam:
eduxit me de lacu miseriæ & de luto limi.
3 Posuit supra petram pedes meos:
& direxit gressus meos.
4 Immisit in os meum canticum nouum;
hymnum deo nostro.
5 Videbunt iusti & timebunt:
& sperabunt in dominum.
6 Beatus vir cuius est nomen dñi spes eius:
& nõ respexit in vanitates & insanias mendaces.
7 Multa fecisti tu dñe deus meus mirabilia tua.
& cogitationibus tuis nõ est qui similis sit tibi.
8 Annunciaui & locutus sum:
multiplicati sunt super numerum.
9 Sacrificium & oblationem noluisti:
corpus autem perfeci sti mihi.
10 Holocausta etiam pro delicto non petisti:
tunc dixi ecce venio.
11 In capite libri scriptum est de me/
vt facerem voluntatẽ tuam deus meus volui:
& legem tuam in medio cordis mei.
12 Bene nunciaui iustitiã tuã in ecclesia magna:
ecce labia mea nõ prohibebo dñe tu cognouisti.
13 Iustitiam tuam non abscondi in corde meo:
veritatem tuam & salutare tuum dixi.
14 Non celaui misericordiã tuã & veritatẽ tuam:
a congregatione multa.
15 Tu autem domine ne elonginquaueris
miserecordias tuas a me:
misericordia tua & veritas tua sẽp susceperũt me
16 Qm circũdederũt me mala quorũ nõ est nũerus:
cõprehenderunt me iniquitates meæ:
& non potui vt vidcrem.
17 Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei:
& cor meum dereliquit me.
18 Placeat tibi domine erue me:
domine in adiuuandum mihi respice.
19 Cõfundant & reuereant simul q q̃rũt aiam meã:
vt auferant eam.
20 Conuertantur retrorsum & reuereantur:
qui volunt mihi mala.

¶ Psalmus dauid. XXXX.

EXpectans expectaui DOMINVM:
& intendit mihi.
Et exaudiuit præces meas:
& eduxit me de lacu miseriæ & de luto fecis.
Et statuit supra petram pedes meos:
& direxit gressus meos.
Et immisit in os meum canticum nouum:
carmen DEO nostro.
Videbunt multi & timebunt:
& sperabunt in DOMINO.
Beatus vir cuius est nomen DOMINI spes eius:
& nõ respexit in vanitates & insanias falsas.
Multa fecisti tu DNE DEVS me⁹ mirabilia tua:
& cogitationib⁹ tuis nõ est qui similis sit tibi.
Annunciaui & locutus sum:
multiplicata sunt super numerum.
Sacrificium & oblationem noluisti:
aures autem perfeci sti mihi.
Holocaustum & pro peccato non postulasti:
tunc dixi ecce venio.
In capite libri scriptum est de me/
vt facerem voluntatẽ tuam DEVS meus volui:
& legem tuam in medio cordis mei.
Annunciaui iustitiam tuam in ecclesia magna:
ecce labia mea nõ prohibebo DOMINE tu sciisti
Iustitiam tuam non abscondi in corde meo:
veritatem tuam & SALVTARE tuum dixi.
Non abscõdi misericordiam tuã & veritatẽ tuam:
a concilio multo.
Tu aut DOMINE ne longe facias
miserationes tuas a me:
misericordia tua & veritas tua sẽp susceperũt me
Qm circũdederũt me mala quorũ nõ est nũerus:
cõprehenderunt me iniquitates meæ:
& non potui vt videre m.
Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei:
& cor meum dereliquit me.
Complaceat tibi DOMINE vt eruas me:
DOMINE ad adiuuandum me respice.
Cõfundant & reuereant simul q q̃rũt aiam meã:
vt auferant eam.
Conuertantur retrorsum & reuereantur:
qui volunt mihi mala.

Elohe
Eloha
Iesua

Ferant confestim confusionem suam:
qui dicunt michi vah vah.
Exultent & letentur super te oēs quærentes te:
& dicant semper magnificetur DOMINVS:
Iesua qui diligunt SALVTARE tuum.
Ego autem mendicus sum & pauper:
Adonai. DOMINVS sollicitus est mei.
Adiutor meus & protector meus:
Eloha. tu es DEVS meus ne tardaueris.

Ferant confestim confusionem suam: 21
qui dicunt michi euge euge.
Exultent & iocundentur qui te quærunt dñe: 22
& dicant semper magnificetur dominus:
qui diligunt salutare tuum.
Ego autem egenus & pauper sum: 23
dominus curam habebit mei.
Adiutor meus & protector meus: 24
tu es deus meus ne tardaueris.

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ beatum erat pauperem Christum agnoscere & nunc etiam q̄ beatū pauperem vitæ eius cursum cogitare/confessio a Christo culpæ nostri generis quasi propriæ/de aduersantibus pauperi Christo/ & iuda domestico proditore de saluatoris resurrectione/& constitutione in dextera patris in æternum. ¶ Conciliatus versu septimo/octauo & decimo.

¶ Psalmus dauidi XXXX.

Beatus qui intelligit sup egenū & pauperē:
in die mala liberabit eum DOMINVS
DOMINVS cōseruet eū & viuificet eum:
& beatum faciat eum in terra:
& non tradat eum in animā inimicorū eius.
DOMINVS opē ferat illi sup lectū doloris eius:
vniuersum stratū eius versasti in infirmitate ei⁹:
Ego dixi DOMINE miserere mei:
sana animam meam quia peccaui tibi.
Inimici mei dixerunt mala michi:
quando moriętur & peribit nomen eius?
Et si ingrediębatur vt videret/vana loquebatur:
cor eius congregauit iniquitatem sibi.
Egrediebatur foras:
& loquebatur.
In vnū aduersum me susurrabāt oēs inimici mei:
aduersum me cogitabant mala michi.
Verbum iniquum constituerunt aduersum me:
nunquid qui dormit non adijciet vt resurgat?
Etenim homo pacis meæ in quo speraui:
qui manducat meum panem
leuabit cōtra me calcaneum suum.
Tu autē DOMINE miserere mei & resuscita me:
& retribuam eis.
In hoc cognoui quoniam voluisti me:
quoniā non gaudebit inimicus meus super me.
Me autem propter innocentiā suscepisti:
& confirmasti me in cōspectu tuo in æternum.
Benedictus DNS DEVS israel a scło & in scłm:
Elohe. fiat fiat.

¶ Psalmus dauid. XXXX.

Beatus qui intelligit sup egenū & pauperē: 1
in die mala liberabit eum dñs.
Dominus conseruet eum & viuificet eum: 2
& beatum faciat eum in terra:
& non tradat eum in manus inimici eius.
Domin⁹ opem ferat illi super lectū doloris eius: 3
totum stratū eius vertisti in infirmitate eius:
Ego dixi domine miserere mei: 4
sana animā meam quia peccaui tibi.
Inimici mei dixerunt mala michi: 5
quando moriętur & peribit nomen eius:
Et ingrediębātur vt videret vana/ locutum est 6
cor eorū: congregauerunt iniquitatem sibi.
Egrediebantur foras: 7
& loquebantur in idipsum.
Aduersum me susurrabant oēs inimici mei: 8
aduersum me cogitabant mala michi.
Verbum iniquum dispoſuerunt aduersum me: 9
nunquid qui dormit non adijciet vt resurgat?
Ecce enim homo pacis meæ in quē speraui: 10
qui ędebat panes meos
ampliauit super me calcaneum.
Tu autem dñe miserere mei & resuscita me: 11
& reddam illis.
In hoc cognoui quoniā voluisti me: 12
quoniā nō gaudebit inimicus meus super me.
Me autē ꝓpter innocentiā meā suscepisti: 13
& cōfirmasti me in conspectu tuo in æternū.
Benedictus dñs deus israel a sæculo & in sæculū: 14
& dicet omnis populus fiat fiat.

ARGVMENTVM. Psalmus/de dęsiderio piorum ad deum trinum & vnum videndū/de abundātia lachrimarū ob trāsgressiones & irritationes impiorū/excitatione mētis ad se consolandū aduersus huiusmodi Zęlum/de tribus salutaribus deo vno/iustis iudicijs & vltionibus dei etiam piorū mentes terrentibus/erectione iterū ad cōsolationem animæ ex oratione & beneficiorum trini salutaris dei vnius confessione. ¶ Cōciliatus versu secundo/quinto/septimo/octauo/septimodecimo. ¶ Aduerte septimo & septimodecimo versu Iesuoth id est salutares aut salutaribus pluraliter in hebræo dici. Similiter & sequentis psalmi versu sexto.

¶ Psalmus filijs Corah. XXXXI.

Quemadmodum dęsiderat ceruus
ad fontes aquarum:
Elohim ita dęsiderat aia mea ad te DEVS.
Elohim Sitiuit aia mea ad DEVM fortem viuum:

¶ Psalmus filijs Corę. XXXXI. 1

Quemadmodum dęsiderat ceruus
ad fontes aquarum:
ita dęsiderat anima mea ad te DEVS.
Sitiuit anima mea ad deum viuum. 3

quando veniã & apparębo ante faciẽ dei.
3 Fuerũt michi lachrimæ meæ panes die ac nocte:
dũ dicitur michi per singulos dies vbi est deꝰ tuꝰ?
4 Hec meditaꝰ sũ & effudi super me animã meã.
quoniã igrediar in locũ tabernaculi admirabilis
vsq; ad domũ dei.
5 In voce exultationis & confessionis:
soni festiuitatẽ celebrantis.
6 Quare tristis es anima mea:
& quare conturbas me?
7 Spęra in dñm quoniã confitębor illi:
salutare vultus mei deus meus.
8 Ad meipsũ aia mea turbata est:
ꝓpterea memoratus sũ tui dñe de terra iordanis
& hermoniim: a monte paruo.
9 Abyssus abyssũ inuocat:
in voce cataractarũ tuarũ
10 Omnes suspensiones tue & fluctus tui:
super me ingressi sunt.
11 In die mandauit dñs misericordiã suã:
& nocte dęclarauit.
12 Apud me oratio deo vitæ meæ:
dicã dño susceptor meus es.
13 Quare mei obliꝰ es & vt qd cõtristatus incędo:
dum affligit me inimicus?
14 Dum confringit ossa mea:
exprobrauerũt michi qui tribulãt me.
15 Dum dicũt michi per singulos dies:
vbi est deus tuus?
16 Quare tristis es anima mea:
et quare conturbas me?
17 Spęra in dño quoniã adhuc confitębor illi:
salus vultus mei & deus meus.

quando veniã & apparebo ante faciẽ DEI.
Fuerũt michi lachrimæ meæ panes die ac nocte:
dũ dicitur michi quotidie vbi est DEVS tuus?
Hec recordatus sum & effudi in me animã meã:
quoniã transibo in locũ tabernaculi admirabilis
vsq; ad domũ DEI.
In voce exultationis & confessionis:
soni epulantis.
Quare tristis es anima mea:
& quare conturbas me?
Spęra in DEO quoniã adhuc confitębor illi:
SALVTARES vultus mei et DEVS meus.
Ad meipsũ anima mea conturbata est/
ꝓpterea mẽor ero tui de terra iordanis
& hermoniim: a monte modico.
Abyssus abyssũ inuocat:
in voce cataractarũ tuarũ.
Omnia excelsa tua & fluctus tui:
super me transiẽrunt.
In die mandauit DOMINVS misericordiã suã:
& nocte canticũ eius.
Apud me oratio DEO vite mee:
dicã DEO susceptor meus es.
Quare obliꝰ es mei & quare cõtristaꝰ incedo:
dum affligit me inimicus.
Dum confringuntur ossa mea
exprobrauerũt michi qui tribulãt me inimici mei.
Dum dicũt michi per singulos dies:
vbi est DEVS tuus?
Quare tristis es anima mea:
& quare conturbas me?
Spęra in DEO quoniã adhuc confitębor illi:
SALVTARES vultus mei & DEVS meus.

Elohim.
Elohe.
Elohim.
Iesuoth.
Eloha.
El.
El.
Elohe.
Elohim.
Iesuoth.

ARGVMENTVM. Psalmus/petitio liberationis a deo ab irritationibus impiorum/missionis lucis & di uinæ ẽritatis id est visitationis in verbo & in spiritu sãcto qbus instruentibus & monstrantibus itur ad tabernacula/ad altare dei in nouæ natiuitatis regeneratione mundum lætificantis. insuper triodicæ laudis hymni promissio/& afflictæ animæ in confessione trisalutaris dei consolatio. ¶ Conciliatus versu tertio & sexto. ¶ Aduerte nos tertio versu fœminino genere relatiuũ ipsæ posuisse/vt diuinarũ hypostaseon distinctionem nobis insinuet: & non ipsa genere neutro nę diuinæ lucis & ẽritatis videatur substantiæ diuersitatis astructio. Adde & in hębræo cum lux masculini generis sit: relatiuum quod interpretes dixęre ipsa/illic masculino genere esse & nequaq̃ neutro / quandoquidẽ neq; neutrum genus habẽt hębræi.

¶ Psalmus Dauidi. XXXXII.

1 Iudica me deus
& discerne causã meam in gente non sancta:
ab homine iniquo et doloso ęrue me.
2 Quia tu es deus meus fortitudo mea
vt quid me repulisti & vt quid tristis incędo:
dum affligit me inimicus?
3 Emitte lucem tuam & ẽritatem tuam:
ipsa me deduxerũt & pduxerũt in mõtẽ sctm̃ tuũ
& in tabernacula tua.
4 Et introibo ad altare dei:
ad deũ qui lætificat iuuentutem meam.
5 Confitębor tibi in cithara deus meus:
vt quid tristis es anima mea:
& vt quid conturbas me?

¶ Intellectus filijs Corah. XXXXII.

Iudica me DEVS
& discerne causã meã de gente nõ sancta:
ab homine iniquo & doloso ęrue me.
Quia tu es DEVS fortitudo mea/
quare me repulisti & quare tristis incędo:
dum affligit me inimicus?
Emitte lucẽ tuam & ẽritatẽ tuam:
ipsæ me deducẽt & adducẽt in montẽ sctm̃ tuũ
& in tabernacula tua.
Et introibo ad altare DEI:
ad DEVM qui lætificat iuuentutẽ meam.
Confitębor tibi in cithara DEVS DEVS meus/
quare tristis es anima mea:
& quare conturbas me?

Elohim.
Elohe.
Elohim.
El.
Elohim.
Eloha.

CONCIL.

Elohim. Spęra in DEO quoniã adhuc cõfitębor illi:
Iesuoth. SALVTARES vultus mei & DEVS meus.
Eloha. ARGVMENTVM. Psalmꝰ fidęlis synagogæ antiquoꝝ bñficiorũ dei confessio/prædictio dęrelictionis hębraice gẽtis a deo/vẽditiõis eiꝰ vili aut nullo pcio/dispsiõis i gẽtes/vilipẽsionis/ opprobrij & subsãnationis/proꝝ & adhęrẽtiũ Mesiah qui apparuit p testimonio vęritatis mortificatio & nõ itermissa occisio/ & tãdẽ opis diuinæ vt ab ijs tot & tãtis malis ęripiat iploratio. ¶ Cõciliatꝰ versu sexto/septio & vicęsimo

¶ Eruditio filijs Corah. XXXXIII.

Elohim. DEVS auribus nostris audiuimus:
patres nostri annunciauęrunt nobis.
Opus quod operatus es in diębus eorũ:
& in diębus antiquis.
Manus tua gentes disperdidit & plantasti eos:
afflixisti populos & expulisti eos.
Eloha. Nec eni in gladio suo possedęrũt terrã:
& brachiũ eorũ nõ saluauit eos.
Sed dextera tua & brachium tuum
& illuminatio vultus tui:
quoniam complacuisti in eis.
Elohim. Tu es ipse rex meus & DEVS meus:
manda salutes Iaacob.
In te inimicos nostros ventilabimus cornu:
& in noie tuo spernęmus insurgẽtes in nos.
Non eni in arcu meo spęrabo:
& gladius meus non saluabit me.
Saluasti eni nos de affligentibus nos:
& odientes nos confudisti.
Elohim. In DEO laudabimur tota die:
& in noie tuo confitębimur in sæculũ. Selah.
Nũc autẽ repulisti & confudisti nos:
& nõ egredięris deus in virtutibus nr̃is.
Auertisti nos retrorsũ post inimicos nostros:
& qui odęrũt nos diripiebant sibi.
Dedisti nos tanq̃ oues escarũ:
& in gentibus dispersisti nos.
Vendidisti populũ tuũ sine precio:
& nõ fuit multitudo in cõmutationibus eorũ.
Posuisti nos opprobriũ vicinis nostris:
subsãnationẽ & dęrisũ ijs q̃ sũt in circuitu nostro.
Posuisti nos in similitudinẽ gentibus:
cõmotionẽ capitis in populis.
Tota die verecũdia mea cõtra me est:
& confusio faciei meæ cooperuit me.
A voce exprobrãtis & obloquẽtis:
a facie inimici & persequentis.
Hec oia venerũt sup nos nec obliti sumus te:
& iniquę non ęgimus in testamento tuo.
Et non recessit retro cor nostrũ:
& nõ declinauimus sęmitas nostras a via tua.
Quoniã humiliasti nos in loco afflictionis
et cooperuit nos vmbra mortis.
Elohe. Si obliti sumus nomẽ DEI nostri:
El Zar. et si expãdimus manus nostras ad deũ alięnũ.
Elohim. Nonne DEVS requiret ista?
ipse eni nouit abscõdita cordis.
Quoniã propter te mortificamur tota die:
æstimati sumus sicut oues occisionis.

VET.

Spęra in deo quoniã adhuc cõfitębor illi:
✱ salutare vultus mei & deus meus.

¶ Psalmus filijs Coræ. XXXXIII.

Deus auribus nostris audiuimus: 1
patres nostri annũciauęrũt nobis.
Opus quod operatus es in diębus eorum: 2
et in diębus antiquis.
Manus tua gẽtes disperdidit et plantasti eos: 3
infirmasti populos et expulisti eos.
Nõ eni in gladio suo hęręditate possedęrũt terrã: 4
et brachiũ ipsorũ nõ saluos fęcit eos,
Sed dextera tua et brachiũ tuũ 5
et illuminatio vultus tui:
quoniã complacuisti in eis.
Tu es ipse rex meus et deus meus 6
✱ qui mandas salutẽ Iacob.
Jn te inimicos nostros vẽtilabimus: 7
✱ et in noie tuo spernęmus insurgẽtes in nos.
Non eni in arcu meo spęrabo: 8
et gladius meus non saluũ faciet me.
Saluos eni fęcisti nos ex affligentibus nos: 9
et eos qui odęrunt nos confudisti.
In deo laudabimur tota die: 10
et in noie tuo confitębimur in sæcula.
Nũc autẽ repulisti et confudisti nos: 11
et non egredięris deus in virtutibus nostris.
Auertisti autẽ nos retrorsũ præ inimicis nostris: 12
et qui nos odęrũt diripiębant sibi.
Dedisti nos tanq̃ oues escarũ: 13
et in nationibus dispersisti nos.
Vendidisti populũ tuũ sine precio: 14
et nõ fuit multitudo in iubilationibus eorũ.
Posuisti nos in opprobriũ vicinis nostris: 15
subsãnationẽ et dęrisũ ijs q̃ in circuitu nostro sũt.
Posuisti nos in similitudinẽ in nationibus: 16
cõmotionẽ capitis in populis.
Tota die vęrecũdia mea contra me est: 17
et confusio vultus mei operuit me.
A voce exprobrantis et obloquentis: 18
a facie inimici et persequentis.
Hec oia venęrũt super nos & obliti non sumus te: 19
et iniquę nõ ęgimus in testamẽto tuo.
Et non recessit retro cor nostrũ 20
✱ et declinasti sęmitas nostras de via tua. 21
Quoniã humiliasti nos de loco infirmitatis: 22
et operuit nos vmbra mortis.
Si obliti sumus nomẽ dei nostri: 23
et si expandimus manus nostras ad deũ alienũ.
Nonne deus requiret ista? 24
ipse eni nouit occulta cordis.
Quoniã propter te mortificamur tota die: 25
deputati sumus sicut oues occisionis.

25 Exurge quare obdormis domine?
exurge & ne repellas vſq; in finem.
26 Quare faciē tuā auertis:
obliuiſceris inopiā noſtrā & tribulationē noſtrā?
27 Quoniā humiliata eſt in puluere anima noſtra:
adhęſit in terra venter noſter.
28 Exurge domine adiuua nos:
& redime nos propter nomen tuum.

Exurge quare obdormis DOMINE? Adonai,
exurge & nę repellas in finem.
Quare faciē tuā auertis:
obliuiſceris inopię noſtre & tribulationis noſtre?
Quoniā humiliata eſt in puluere anima noſtra:
conglutinatus eſt in terra venter noſter.
Exurge — domine .. adiuua nos:
& redime nos propter nomen tuum.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de æterna & tēporali Chriſti generatione/de efficaci eius ſermone/ per-cuſſione mūdi virga oris eius. vnctione eius ſpirituali a trina & vna diuinitate/tribus apoſtolicis filiabus Magdalena/Maria Iacobi & Saloma q̄ corporali vnctione voluerint ſepulturā dñi honorare / quā dñs reſurrectionis gloria præuenit & honore. de primitiua eccleſia & ornatu eius intrinſeco/de imitatricibus pijs aiab⁹ proxime eā in puritate vitæ ſequētib⁹/de duodeci apoſtolis loco duodeci patriarcharū filio-rum Iaacob & tribuū Iſrael ex illis pgenitorū/ex quorū doctrina vęri dei notitia ad ſæculorū finem per-durat. ¶ Conciliatus verſu ſeptio/tertiodecio/q̄rtodecimo/qntodecimo & ſextodecimo & nonodecimo.

¶ Pſalmus filijs Coræ. XXXXIIII.

1 Eructauit cor meū verbū bonū:
dico ego opera mea regi.
2 Lingua mea calamus ſcribæ:
velociter ſcribentis.
3 Specioſus forma præ filijs hominum/
diffuſa eſt gratia in labijs tuis:
propterea benedixit te deus in æternum.
4 Accingere gladiō tuum circa femur tuū:
potentiſſime.
5 Specie tua & pulchritudine tua:
& intende proſpere/ procęde & regna.
6 Propter vęritatē & māſuętudinē & iuſtitiā:
& deducet te mirabiliter dextera tua.
7 Sagittæ tuæ acutæ potētiſſime ppli ſub te cadēt:
in corde inimicorū regis.
8 Sedes tua deus in ſæcula ſæculorū:
virga directionis virga regni tui.
9 Dilexiſti iuſtitiā & odiſti iniquitatē:
propterea vnxit te deus deus tuus oleo exulta-tionis præ participibus tuis.
10 Mirrha & gutta & caſia a veſtimentis tuis
a domibus eburneis:
ex quib⁹ dęlectauerūt te filiæ regū i honore tuo.
11 Aſtitit regina a dextris tuis:
in veſtitu deaurato: circūdata varietate.
12 Audi filia & vide & inclina aurē tuā:
& obliuiſcere populū tuū & domū patris tui.
13 Quoniā cōcupiſcet rex ſpeciē tuā:
quia ipſe eſt dñs deus tuus & adorabunt eum.
14 Filiæ tyri in muneribus:
vultū tuū dęprecabunt omnes diuites plębis.
15 Omnis glia eius filiæ regis itrinſecus i fimbrijs aureis:
circūamicta varietate:
16 Afferentur regi virgines poſt eā:
proxime eius afferentur tibi.
17 Afferentur in lætitia & exultatione:
adducētur in templū regis.
18 Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij:
conſtitues eos principes ſuper omnē terrā.
19 Memores erunt nominis tui:

¶ Canticū dilectionū filijs Corah. XXXXIIII.

Eructauit cor meū verbum bonum:
dico ego opera mea regi.
Lingua mea calamus ſcribæ:
velociter ſcribentis.
Specioſus forma præ filijs hominum/
diffuſa eſt gratia in labijs tuis:
propterea benedixit te DEVS in æternum. Elohim.
Accingere gladio tuo ſuper femur tuum:
potentiſſime.
Specie tua & pulchritudine tua:
intende proſpere/procęde & regna.
Propter vęritatē & manſuętudinē et iuſtitiā:
& deducet te mirabiliter dextera tua.
Sagittæ tuæ acutæ (populi ſub te cadent)
in corde inimicorum regis:
Sedes tua DEVS in ſæculum ſæculi: Elohim.
virga directionis virga regni tui.
Dilexiſti iuſtitiā & odiſti iniquitatem:
propterea vnxit te DEVS DEVS tuus oleo læ-titiæ præ conſortibus tuis. Elohim. Elohe.
Mirrha & gutta & caſia a veſtimentis tuis
a domibus eburneis:
ex quib⁹ dęlectauerūt te filiæ regū i honore tuo
Aſtitit regina a dextris tuis:
in veſtitu deaurato: circūdata varietate.
Audi filia & vide & inclina aurē tuā:
& obliuiſcere populū tuū & domū patris tui.
Et concupiſcet rex decorē tnū:
qm̄ ipſe eſt DN̄S — deus .. tuus & adora eū. Adonai,
Et o filia tyri: in muneribꝰ vultū tuū dęprecabunt
omnes diuites plębis.
Omnis gloria filiæ regis ab intus:
fimbrijs aureis circūamicta.
In varietatibus adducētur regi virgines poſt eā:
proximæ eius afferentur tibi.
Afferentur in lætitia & exultatione:
adducentur in templū regis.
Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij:
conſtitues eos principes ſuper omnē terrā.
Memor ero nominis tui.

in omni generatione & generatione.
Propterea populi cõfitębunt tibi in æternũ:
& in sæculum sæculi.

in omni generatione et generationem.
Propterea populi confitebunt tibi in æternũ:
& in sæculum sæculi.

ARGVMENTVM. Psalmus/de psecutione fidęliũ/turbatione mũdanorum/crebrescẽte baptismo quo ablutio & sanctificatio facta est animarũ/inhabitatione dei in mentib⁹ sanctificatis. turbatione gentiũ. inclinatione regnorũ/signo presentiæ Christi in terris pace scilicet per vniuersã terrã diffusa/iuitatione ad contẽplandã in trãquillitate & pace mentis exaltationẽ cultus trini dei in gẽtibus & vniuersa terra/ qui idem deus exercituũ & deus Iaacob est. ¶Conciliatus versu primo.

¶Psalmus filijs Corah. XXXXV.

Elohim. DEVS nostrũ refugiũ & virtus:
adiutor in tribulationib⁹ iuẽt⁹ es plurimus.
Propterea nõ timębim⁹ dũ turbabit terra:
& transferentur montes in cor maris.
Sonuerũt & turbatæ sunt aquæ eorum:
conturbati sunt mõtes in fortitudine eius. Selah.
Elohim. Fluminis impetus lætificat ciuitatẽ DEI:
Elion. sanctificauit tabernaculũ suũ ALTISSIMVS.
Elohim. DEVS in medio eius non cõmouębitur:
Elohim. adiuuabit eam DEVS mane diluculo.
Cõturbatæ sunt gentes & inclinata sunt regna:
dedit vocẽ suã mota est terra.
Ⴑsebaoth DOMINVS VIRTVTVM nobiscum:
Elohe. susceptor noster DEVS Iaacob. Selah.
Ⴑ Venite & videte opera DOMINI/
quæ posuit prodigia super terram:
auferens bella vsq; ad finem terræ.
Arcum conteret & confringet:
arma & scuta comburet igni.
Elohim. Vacate & videte quoniã ego sum DEVS:
exaltabor in gentibus/
& exaltabor in terra.
Ⴑsebaoth DOMINVS VIRTVTVM nobiscum:
Elohe. susceptor noster DEVS Iaacob. Selah.

¶Psalmus filijs Coræ. XXXXV.

✱ Deus noster refugiũ & virtus: 1
✱ adiutor in tribulatiõib⁹ q̃ iuenẽrũt nos nimis.
Propterea nõ timębim⁹ dũ cõturbabit terra 2
& transferentur montes in cor maris,
Sonauerũt & turbatæ sunt aquæ eius: 3
conturbati sunt mõtes in fortitudine eius,
Fluminis impetus lætificat ciuitatẽ dei: 4
sanctificauit tabernaculũ suum altissimus,
Deus in medio eius nõ cõmouębitur: 5
adiuuabit eã deus vultu suo.
Cõturbate sunt gẽtes & inclinata sunt regna: 6
dedit vocẽ suã altissimus & mota est terra,
Dominus virtutum nobiscum: 7
susceptor noster deus iacob.
Venite & videte opera domini/ 8
quæ posuit prodigia super terrã:
auferens bella vsq; ad fines terræ.
Arcũ conteret & confringet: 9
arma & scuta cõburet igni.
Vacate & videte quoniã ego sum deus: 10
exaltabor in gentibus/
et exaltabor in terra.
Dominus virtutum nobiscum: 11
susceptor noster deus iacob.

ARGVMENTVM. Psalmus/inuitatio gentiũ ad lætitiã q̃ fidẽ trinitatis mõstrãte dño IHESV superimmẽso & suptremẽdo rẽge pcẽpẽrunt/q̃ ad gloriã æternã vocatæ sunt/de ascensione dñi in præconiatione angelicæ tubæ/q̃ deo nostro & rẽgi nostro qui ascẽdit psallẽdũ sit cũ patre & spiritu sãcto/q̃ deo rẽgi omnis terræ psallendum sapienter / de regno Christi in cognitione trinitatis super gentes / sessione eius in regno suo/de apostolis cælesti conuersatione supra cæteros mortales cum deo versatis & ad deum eleuatis. ¶Cõciliatus versu quarto.

¶Psalmus Dauidi. XXXXVI.

Elohim. OMnes gentes plaudite manibus:
Elion. iubilate DEO in voce exultationis.
Q̃ niDOMINVS EXCELSVS terribilis:
rex magnus super omnẽ terram.
Subiecit populos nobis:
& gentes sub pedibus nostris.
Elegit nobis hęreditatem nostrã:
speciem Iaacob quam dilexit. Selah.
Elohim. Ascendit DEVS in iubilo:
Ⴑ & DOMINVS in voce tubæ.
Elohim. Psallite DEO nostro psallite:
psallite regi nostro psallite.
Elohim. Quoniã rex omnis terræ DEVS:
psallite sapienter.
Elohim. Regnabit DEVS super gentes:
Elohim. DEVS sedet super sędem sanctam suam.

¶Psalmus Dauid. XXXXVI.

OMnes gentes plaudite manibus: 1
iubilate deo in voce exultationis.
Quoniã dominus excelsus terribilis: 2
rex magnus super omnẽ terram,
Subiecit plębes nobis: 3
& gentes sub pedibus nostris,
Elegit nobis hęreditatẽ suam: 4
✱ speciem iacob quam dilexit.
Ascendit deus in iubilatione: 5
dominus in voce tubæ.
Psallite deo nostro psallite: 6
quoniã rex omnis terræ deus: 7
psallite intelligenter.

Regnabit dñs super omnes gentes: 8
deus sedet super sędem sanctam suam.

Principes populorũ cõuenerũt cũ deo abraham: quoniã dij fortes terræ valde ẽlẽuati sunt.

Principes ppforũ cõgregati sũt cũ DEO abrahã: Elohim
quoniã dij fortes terræ vehemẽter ẽlẽuati sunt. Elohim

ARGVMENTVM. Psalmus/de ecclẽsia Christi & habitatiõe eius in sctis aiab⁹/cõfœderatione rẽgũ terræ aduersus ecclẽsiã/admiratione & turbatione corũ ex signis & virtutib⁹ visis/interfectiõe martyrũ & spũsancto elidẽte supbias & potẽtias mũdi/q⁹ ecclẽsia Christi fundata sit in æternũ/in cuius gremio nõ extra/misericordia dei suscipitur. de laude & iustitia eius/inuitatiõe ecclẽsiæ ad exultationem/vocatione ad eam/fiducia habenda in ea/de fideli dispensatione domorum eius/ & de annũciatione per generationum successiones cultus & venerationis trini & vnius dei quoniam hic est deus de⁹ noster in æternum & in sæculum sæculi/ipse reget nos in sæcula. ¶ Conciliatus versu secundo.

¶Psalmus dauid. XXXVII.

1 Magnus dñs & laudabilis nimis:
in ciuitate dei nostri in mõte sancto eius.
2 Dilatans exultationẽs vniuersæ terræ:
mõtes sion latera aquilonis ciuitas rẽgis magni
3 Deus in domibus eius cognoscẽtur:
cum suscipiet eam.
4 Quoniam ecce rẽges terræ
collecti sunt & cõuenerunt in vnum.
5 Ipsi videntes ita admirati sunt:
conturbati sunt cõmoti sunt:
tremor apprehendit eos.
6 Ibi dolores vt parturientis:
in spiritu violento conteres naues tharsis.
7 Sicut audiuim⁹ ita & vidim⁹ i ciuitate dñi virtutũ
in ciuitate dei nostri:
deus fundauit eam in æternum.
8 Suscepimus deus misericordiam tuam:
in medio templi tui.
9 Sẽm nomẽ tuũ de⁹ sic & laus tua in fines terræ:
iustitia plẽna est dextera tua.
10 Lẽtetur mons sion & exultent filiæ iudæ:
propter iudicia tua domine.
11 Circũdate sion & cõplectimini eam:
narrate in turribus eius.
12 Ponite corda vestra in virtute eius:
& distribuite domos eius
vt enarrẽtis in progenie altera.
13 Quoniam hic est deus deus noster
in æternum & in sæculum sæculi:
ipse reget nos in sæcula.

¶Psalmus dauid. XXXVII.

1 Magnus & laudabilis nimis:
in ciuitate DEI nostri in mõte sctõ eius. Elohe
2 Mone fundato exultatione vniuersæ terræ:
mõte sion/laterib⁹ aqlonis/ciuitate rẽgis magni
3 DEVS in domibus eius cognoscẽtur: Elohim
cum suscipiet ea.
4 Quoniam ecce rẽges terræ congregati sunt:
conuenerunt in vnum.
5 Ipsi videntes sic admirati sunt:
conturbati sunt cõmoti sunt:
tremor apprehendit eos.
6 Ibi dolores vt parturientis:
in spiritu vehemẽti conteres naues tharsis.
7 Sicut audiuimus sic vidimus
in ciuitate VIRtutũ iciuitate DEI nostri: ... sebaoth
DEVS fundauit eam in æternum. Elohe.
8 Suscepimus DEVS misericerdiam tuam: Elohim
in medio templi tui. Elohim
9 Sẽm nomẽ tuũ DEVS sic & laus tua i fines træ: Elohim
iustitia plẽna est dextera tua.
10 Lẽtetur mons sion & exultent filiæ iudæ:
propter iudicia tua ... domine.
11 Circũdate sion & cõplectimini eam:
narrate in turribus eius.
12 Ponite corda vestra in virtute eius:
& distribuite domos eius
vt enarrẽtis in progenie altera.
13 Quoniam hic est DEVS DEVS noster Elohim
in æternum & in sæculum sæculi: Elohe
ipse reget nos in sæcula.

ARGVMENTVM. Psalmus/mõstrat⁹ in spũ Christi dñi sermo/de iuda domestico ,pditore/scribis & phariseis q ꝑ auaritiã & iuidiã captarũt in aiam iusti/eor⁹ dãnatiõe. q⁹ Christ⁹ ad quietẽ resurgeret/q⁹ ampli⁹ nõ morit/mors illi vltra nõ dñabit/sed ũmici ei⁹ i æternũ ꝑibũt/q⁹ nõ itellexẽrit tẽp⁹ visitationis suæ & honorẽ a Messiah rẽge/hoie ,p hoib⁹ facto sibi factũ/de gl̃ia iustor⁹ in resurrectiõe & iustor⁹ in iferno detẽtiõe/de fugiẽdis mũdanis diuitijs ne nos honorẽ nobis factũ a dei filio redẽptore nr̃o ꝑ nobis paupe facto itelligere impediãt/ne iumẽtis isipiẽtib⁹ cõparati & sil̃es facti in mortẽ ruamus æternã. ¶ Cõcliat⁹ versu septimo/octauo/vndecimo/tertiodecimo & vndeuicesimo. ¶ Aduerte septimo versu. qa nũc i hebræo negatio LO post AH id est fratrẽ cõtinuo repit posset ꝑ interrogationẽ legi frater nõ redimit redimet hõ? Vt sensus esset/frater apostol⁹ ascit⁹ in nũerũ fratrũ Christi nõ redimit/nõ q̃rit liberare eũ a manib⁹ põtificũ scribarũ & phariseorũ inuidorũ & auaror⁹ q̃rentiũ ꝑdere eũ imo trigita argẽteis vẽdidit eũ: nõne igit redimet illũ homo Christ⁹ dñs? respõsio/Nõ dabit deo placationẽ suã pro eo/nõ redimet eũ/nichil illi Christi dñi ,pfutura est deo patri & toti diuinitati facta oblatio & satis id accẽdit ad expositionem datam/cum de Iuda proditore intelligitur prophẽtia.

¶Psalmus filius Core. XXXVIII.

1 Audite hec omnes gentes:
auribus pcipite oẽs qui habitatis orbem.
2 Quicꝫ terrigenæ & filij hominum:

¶Psalmus filius Core. XXXVIII.

1 Audite hec omnes gentes:
auribus pcipite oẽs qui habitatis orbem.
2 Quicꝫ terrigenæ & filij hominum:

CONCIL.		VET.	
	ſimul in vnum diues & pauper.	ſimul in vnum diues & pauper.	
	Os meum loquętur ſapientiam:	Os meum loquętur ſapientiam:	
	& meditatio cordis mei prudentiam.	& meditatio cordis mei intelligentiam.	3
	Inclinabo in parabolam aurem meam:	Inclinabo in parabolam aurem meam:	4
	aperiam in pſalterio propoſitionem meam.	Vt quid timębo in die mala?	5
	Cur timębo in die mala?	iniquitas calcanei mei circũdabit me.	
	iniquitas calcanei mei circũdabit me.	Qui confidunt in virtute ſua:	6
	Qui confidunt in virtute ſua:	& in abũdantia diuitiarũ ſuarũ gloriantur.	
	& in multitudine diuitiarũ ſuarũ gloriantur.	Frater non redimit redimet homo?	7
	Frater non redimit redimet homo?	✱ non dabit deo de propiciatione ſua.	
Elohim	non dabit DEO placationem pro eo.	✱ Nec preciũ redęptionis animæ ſuæ:	8
	Et precium redęptionis animæ eorum:	✱ & laborabit in æternũ & viuet in finem.	
	& quieſcet in æternũ & viuet adhuc in finem.	Non vidębit iteritũ cũ viderit ſapiętes moriętes:	9
	Non vidębit iteritũ cũ viderit ſapiętes moriętes:	ſimul inſipiens & ſtultus peribunt.	
	ſimul inſipiens & ſtultus peribunt.	Et relinquent alięnis diuitias ſuas:	10
	Et relinquent alięnis diuitias ſuas:	& ſepulcra eorũ domus eorũ in æternum.	
	& ſepulcra eorũ domus illorum in æternũ.	Tabernacula eorũ in generatiõe & generationẽ:	11
	Tabernacula eorũ in progenie & progenie:	✱ inuocabunt noia eorum in terris ipſorum.	
	vocauęrunt nomina ſua in terris eorum.	Et homo cum in honore eſſet nõ intellexit:	12
	Et homo cum in honore eſſet non intellexit:	cõparatus eſt iumentis inſenſatis:	
	comparatus eſt iumentis inſipientibus:	& ſimilis factus eſt illis.	
	& ſimilis factus eſt illis.	Hec via eorum ſcandalum ipſis:	13
	Hec via illorum ſcandalum ipſis:	✱ & poſtea in ore ſuo benedicent.	
Selah	& poſtea in ore illorum complacębunt.	Sicut oues in inferno poſiti ſunt:	14
	Sicut oues in inferno poſiti ſunt:	mors paſtor eſt eis.	
	mors depaſcet eos.	Et dominabuntur eis recti mane:	15
	Et dñabuntur eorũ iuſti in matutino:	& auxiliũ eorũ veteraſcet in iferno & a glia eor	
	& auxiliũ eorũ veteraſcet in inferno a glia eorũ.	Verũtamen deus redimet animã meam	16
Elohim	Verũtamen DEVS redimet aiam meam	de manu inferni:	
	de manu inferi:	cum accęperit me.	
	cum accęperit me.	Nę timueris cũ diues factus fuerit homo:	17
	Nę timueris cum diues factus fuerit homo:	& cũ multiplicata fuerit gloria domus eius.	
	& cum multiplicata fuerit gloria domus eius.	Quoniã nõ cũ moriętur accipiet hæc omnia:	18
	Quoniã cum interierit non ſumet omnia:	neq; ſimul deſcendet cũ eo gloria domus eius.	
	neq; deſcendet cum eo gloria eius.	✱ Quoniã aia eius in vita ipſius benedicętur:	19
	Quia animæ ſuæ in vita ſua benedicet:	✱ confitębitur tibi cum benefęceris ei.	
	laudabunt eum cum benefęcerit ſibi.	Introibit vſq; in progenies patrũ ſuorum:	20
	Introibit vſq; in progenies patrũ ſuorum:	vſq; in æternum non vidębit lumen.	
	vſq; in æternum non vidębit lumen.	Homo cum in honore eſſet non intellexit:	21
	Homo cum in honore eſſet non intellexit:	cõparatus eſt iumentis inſipientibus:	
	cõparatus eſt iumentis inſipientibus:	& ſimilis factus eſt illis.	
	& ſimilis factus eſt illis.		

ARGVMENTVM. Pſalm⁹ de trina trini dei locutiõe i primo aduẽtu filij de ſcdo ei⁹ manifeſto aduẽtu de diſcretiõe tũc bonoꝝ a malis & agnoꝝ ab hedis de coaſſeſſoribꝰ Chriſti i iudicio apoſtolis qve teres ritus deꝰ abiecerit & ſacrificiũ laudis qđ eſt nouꝰ ritus acceptauęrit a quo pctores cõminationibꝰ arcẽtur nã hoc ſacrificiũ eſt quo itur ad aſpectũ ſalutaris dei qui eſt Ieſus Chriſtꝰ filiꝰ dei ſupbñdictus in ſæcula ſcłorũ amẽ. ¶ Cõciliatꝰ verſu primo ſcdo tertio & nono. ¶ Aduerte qꝺ primo verſu etiã dici poſſet deus deꝰ dcꝰ locutꝰ eſt: vt ſanctꝰ ſanctꝰ ſanctꝰ dñs deꝰ Sebaoth. nã & El & Elohim paſſim vertunt deꝰ. ſed יהוה magnũ nomẽ dei tã iterpres q̃ facer Hieronymꝰ verterũt deꝰ pſalmo 72 verſu 27. Verũ quia Hieronymꝰ El primũ vocabulũ pſalmi vertit fortis: nę crędas eũ nõ frequẽter cõuertiſſe deũ ex annotationibꝰ noim dei: ſecus eſſe intelliges & magnũ ſi voles vbi El deꝰ verterit colliges acceruũ.

	¶ Pſalmus Aſaph. XXXXIX	¶ Pſalmus Aſaph. XXXXIX	
El. Elohim	DEVS DEVS DOMINVS locutus eſt:	✱ Deus deorum dominus locutus eſt:	1
	& vocauit terram.	vocauit terram.	
	A ſolis ortu vſq; ad occaſum:	A ſolis ortu vſq; ad occaſum:	2
	ex ſion ſpecię decoris eius.	✱ ex ſion ſpecies decoris eius.	
Elohim	DEVS manifeſtatus eſt:	Deus manifeſtus veniet:	3

veniet manifestus & non silębit.
4 Ignis ante eum præibit:
& in circuitu eius tempestas valida.
5 Aduocauit cælum sursum:
& terram discernere populũ suum.
6 Congregate illi iustos eius:
qui disponunt testamentũ eius sup sacrificia.
7 Et annunciabunt cæli iustitiam eius:
quoniam deus iudex est.
8 Audi populus meus & loquar tibi israęl:
& testificabor tibi/deus deus tuus ego sum.
9 Non supra sacrificia tua arguam te:
holocausta autẽ tua in cõspectu meo sunt semp.
10 Non accipiã de domo tua vitulos:
neq; de gregibus tuis hircos.
11 Quoniã meæ sunt oẽs bestiæ siluæ:
pecora in montibus & boues.
12 Cognoui omnia volatilia cæli:
& species agri męcum est.
13 Si esuriero non dicam tibi:
meus est enim orbis terræ & plęnitudo eius,
14 Nunquid manducabo carnes taurorũ:
aut sanguinem hircorũ potabo?
15 Immola deo sacrificium laudis:
& redde altissimo præces tuas.
16 Et inuoca me in die tribulationis tuæ;
& eximam te & glorificabis me.
17 Peccatori enim dixit deus
vt quid tu ęnarras iustitias meas:
& assumis testamentũ meũ per os tuum,
18 Tu vero odisti ęruditionem:
proiecisti sermones meos post te.
19 Si vidębas furem concurrębas ei:
& cum adulteris portionẽ tuam ponębas,
20 Os tuum abundauit malitia:
& lingua tua amplęxa est dolositatem.
21 Sedens aduersus fratrem tuum detrahębas:
& aduersus filium matris tuæ ponębas scãdalũ:
hęc fęcisti & tacui.
22 Suspicatus es iniquitatẽ qđ ero tibi similis:
arguam te & constituã te ante faciẽ tuam.
23 Intelligite autẽ hęc qui obliuiscimini dñm:
nequando rapiat & nõ sit qui ęruat.
24 Sacrificium laudis glorificabit me:
& ibi via est in qua ostendã illi salutare dei.

ARGVMENTVM. Psalmus/humana dęprecatio/& humanæ fragilitatis inquinatæ peccatis dętectio tam ratione originalis culpæ q̃ viciositatis propriæ voluntatis errore contractæ: ratione quarum & spiritus dei sanct⁹ & lætitia salutaris merito tollerẽtur nisi benignitas dei humiliatum peccatorem/spiritu contribulatum & corde contritũ susciperet.

¶ Conciliatus versu quinto & sexto.

¶ Psalmus dauid. L.

1 Miserere mei deus:
secundum magnã misericordiã tuam.
2 Et scdm multitudinẽ miserationũ tuarũ:
dęle iniquitatem meam.
3 Magis magisq; laua me ab iniustitia mea:
& a dęlicto meo munda me.

veniet DEVS noster & non silębit. Elohe
Ignis in conspectu eius exardescet:
& in circuitu eius tempestas valida.
Aduocauit cælum de sursum:
& terram discernere populum suum.
Congregate illi sanctos eius:
qui ordinant testamentũ eius super sacrificia.
Et annunciabunt cæli iustitiam eius:
quoniam DEVS iudex est Elohim
Audi populus meus & loquar israęl:
& testificabor tibi/DEVS DEVS tu⁹ ego sum. Elohim
Non in sacrificijs tuis arguam te: Elohe
& holocausta tua in cõspectu meo semper.
Non accipiam de domo tua vitulos:
neq; de gregibus tuis hircos.
Quoniam meæ sunt oẽs feræ siluarum:
iumenta in montibus & boues.
Cognoui omnia volatilia cæli:
& pulchritudo agri męcum est.
Si ęsuriero non dicam tibi:
meus est enim orbis terræ & plęnitudo eius.
Nunquid manducabo carnes taurorum:
aut sanguinẽm hircorum potabo?
Immola DEO sacrificium laudis: Elohim
& redde ALTISSIMO vota tua. Elion
Et inuoca me in die tribulationis:
ęruam te & honorificabis me.
Peccatori autem dixit DEVS Elohim
quare tu ęnarras iustitias meas:
& assumis testamentũ meum per os tuum?
Tu vęro odisti disciplinam:
& proiecisti sermones meos retrorsum.
Si vidębas furem currębas cum eo:
& cum adulteris portionẽ tuam ponębas.
Os tuum abundauit malitia:
& lingua tua concinnabat dolos.
Sedens aduersus fratrẽ tuum loquębaris:
& aduersus filiũ matris tuæ ponebas scandalũ:
hæc fęcisti & tacui.
Existimasti inique q̃ ero tui similis:
arguam te & statuã contra faciem tuam.
Intelligite hæc qui obliuiscimini DEVM: Eloha
nequando rapiat & non sit qui ęripiat.
Sacrificium laudis honorificabit me:
& illic iter quo ostendã illi SALVTARE DEI. Iesua
Elohim

¶ Psalmus dauidi. L. Elohim

Miserere mei DEVS:
secundũ magnam misericordiã tuam.
Et scdm multitudinẽ miserationũ tuarũ:
dęle iniquitatem meam.
Amplius laua me ab iniquitate mea:
& a peccato meo munda me.

CONCIL.		VET.	
	Q uoniam iniquitatē meam ego cognosco: & peccatū meum contra me est semper.	Q uoniā iniquitatē meā ego agnosco: & delictū corā me est sēper.	4
	T ibi soli peccaui & malum coram te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis: & vincas cum iudicabis.	T ibi soli peccaui & malignū corā te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis: ✱ & vincas cū iudicaris.	5
	E cce enim in iniquitate conceptus sum: & in peccato peperit me mater mea.	✱ E cce eni in iniquitatibus conceptus sū: ✱ et in peccatis mater mea me in vtero aluit.	6
	E cce enim veritatem dilexisti: incerta & occulta sapiētiæ tuæ manifestasti michi	E cce eni veritatē dilexisti: incerta & occulta sapietie tue manifestasti michi	7
	A sperges me— dñe·· hyssopo & mūdabor: lauabis me & super niuem dealbabor.	A sperges me hyssopo & mūdabor: lauabis me & super niuē dealbabor.	8
	A uditui meo dabis gaudium & lætitiam: & exultabunt ossa humiliata.	A uditui meo dabis exultationē & lętitiā: exultabunt ossa humiliata.	9
	A uerte faciem tuam a peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.	A uerte faciē tuā a peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.	10
Elohim	C or mundum crea in me DEVS: & spiritum rectū innoua in visceribus meis.	C or mundū crea in me deus: & spiritū rectū innoua in visceribus meis.	11
	N ę proijcias me a facie tua: & spiritum sanctū tuum ne auferas a me.	N ę proijcias me a facie tua: & spiritū sanctū tuū nę auferas a me.	11
Iesua.	R edde michi lætitiam SALVTARIS tui: & spiritu principali confirma me.	R edde michi exultationē salutaris tui: & spiritu principali confirma me.	13
	D ocębo iniquos vias tuas: & impij ad te conuertentur.	D oceā iniquos vias tuas: & ipij ad te conuertentur.	14
Elohim Elohe.	L ibera me de sāguib⁹ DEVS DEVS salutis meæ & exultabit lingua mea iustitiam tuam.	E rue me de sanguinibus deus deus salutis mee: & exultabit lingua mea iustitiā tuā.	15
Adonai.	D OMINE labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam.	D omine labia mea aperies: & os meū annunciabit laudē tuā.	16
	Q uoniam si voluisses sacrificium dedissem: vtiq; holocaustis non delectaberis.	Q uoniā si voluisses sacrificiū dedisse: vtiq; holocaustis non delectaberis.	17
Elohim Elohim	S acrificium DEO spiritus contribulatus: cor contritū & humilatū DEVS nō despicies.	S acrificiū deo spiritus contribulatus: cor cōtritū & humiliatū deus nō spernit.	18
	B enigne fac— dñe·· in bona volūtate tua siō: vt ędificentur muri hierusalem.	B enigne fac dñe in bona volūtate tua sion: et edificentur muri hierusalē.	19
	T unc acceptabis sacrificium iustitiæ oblationes & holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.	T unc acceptabis sacrificiū iustitie oblationes & holocaustomata: tunc imponent super altare tuū vitulos.	20

ARGVMENTVM. Psalmus de seuęra vltione dei in linguosos / maledicos iniustos diuites & præmiatione & gloria iustorum. ℂ Conciliatus versu secundo & quarto.

	ℂ Eruditio dauidi. LI.	ℂ Eruditio dauid. LI.	
	Q Vid gloriaris in malitia: qui potens es in iniquitate?	Q Vid gloriaris in malitia: qui potens es in iniquitate.	1
	T ota die iniustitiā cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta faciens dolum.	T ota die iniustitiā cogitauit lingua tua: ✱ sicut nouacula acuta fęcisti dolū.	2
	D ilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis q̄ loqui æquitatem.	D ilexisti malitiā super benignitatē: iniquitatē magis q̄ loqui æquitatē	3
	D ilexisti omnia verba præcipitationis: linguam dolosam.	D ilexisti omnia verba submersionis: ✱ linguam dolosam.	4
El	P ropterea DEVS destruet te in finem: ęuellet te & ęmigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra viuentium.	P ropterea deus destruet te in finem: ęuellet te & ęmigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra viuentium.	5
	V idębunt iusti & timębunt & super eum ridębunt & dicent:	E t vidębunt iusti & timębunt/ et super eū ridębunt & dicent:	6
Elohim	ecce homo qui nō posuit DEVM adiutorē suū.	ecce homo qui nō posuit deū adiutorē suū.	
	S ed spęrauit in multitudine diuitiarum suarū: & prævaluit in vanitate sua.	S ed spęrauit in multitudine diuitiarū suarum: & prævaluit in vanitate sua.	7
Elohim	E go autē sicut oliua fructifera in domo DEI:	E go autē sicut oliua fructifera in domo dei:	8

ſperaui in mia dei in æternũ & in ſæculũ ſæculi
9 Confitębor tibi in ſæculũ quoniã tu fęciſti:
& expectabo nomen tuum quoniã iocundũ eſt
in conſpectu ſanctorum tuorum.

ſperaui i mia DEI in æternũ & in ſæculũ ſæculi. Elohim
Confitębor tibi in ſæculũ quia fęciſti:
& expectabo nomen tuum quoniam bonũ eſt
in conſpectu ſanctorum tuorum.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de homine peccati & corrupta ſecta eius carnaliter beſtialiterq; viuente/q; ca ſecta oppĩſſura eſſet populũ fidęlẽ/ q; i fine liberãdo ſit cũ fiet grex vn⁹ & paſtor vn⁹ & cognoſcent ex eccleſia ſancta pater/ filius /ſpirit⁹ ſanctus ſalutares dei deus vnus. ¶ Cõciliat⁹ verſu octauo ¶ Aduerte eodem verſu ex hebræo nos legere poſſe/qui dabit ex ſion ſalutares iſrael. per quod intellige cognitionem patris & filij & ſpiritus ſancti ex qua vniuerſa pẽdet ſalus hominũ. nam & hic pluraliter habetur IESVOTH vt pſalmo 41 & 42. Et accõmode quidem. nam hic pſalmus de homine peccati & adhęrentibus eius quem Machumetẽ & ſectã eius crediderim expoſitus eſt: qui non modo Chriſtum eſſe deum ſed & omnem in deo eſſe pluralitatem pertinaciter negant quod eſt contra totum præſentem pſalmũ. quandoquidem vbiq; per totum pſalmum deus pluratiuę a prophęta nominatur & ſalutares pluratiuę. quo deſignatur hypoſtaſeon pluralitas & ex adiunctis diuinæ ſubſtantiæ vnitas.

¶ Pſalmus dauid. LII.

1 Dixit inprudens in corde ſuo:
non eſt deus.
2 Corrupti ſunt & abomiabiles facti ſunt
in iniquitatibus ſuis:
non eſt qui faciat bonũ nõ eſt vſq; ad vnũ.
3 Dñs de cælo proſpexit ſuper filios hominũ:
vt videret ſi eſt intelligens aut requirens deũ.
4 Omnes dęclinauęrũt ſimul inutiles facti ſunt:
non eſt qui faciat bonũ nõ eſt vſq; ad vnum.
5 Nonne ſcient oẽs qui operantur iniquitatẽ:
qui deuorant populũ meũ in cibo panis.
6 Deum non inuocauęrunt:
ibi timuęrunt vbi non erat timor.
7 Quoniã deus diſſipat oſſa hoibus placentiũ:
confuſi ſunt quoniã deus ſpreuit eos.
8 Quis dabit ex ſion ſalutare iſrael:
in auertendo dñs captiuitatẽ populi ſui:
exultabit iacob & lætabitur iſrael.

¶ Erudi.io dauidi. LII.

Dixit inſipiens in corde ſuo:
non eſt DEVS. Elohim
Corrupti ſunt & aboiabiles facti ſunt
in iniquitatibus:
non eſt qui faciat bonum.
DEVS de cælo proſpexit ſup filios hominũ: Elohim
vt videat ſi eſt intelligẽs aut requirens DEVM. Elohim
Omnes dęclinauęrũt/ſimul inutiles facti ſunt:
non eſt qui faciat bonũ non eſt vſq; ad vnum.
Nonne ſcient oẽs qui operanť iniquitatem:
qui dęuorant plębem meã vt cibum panis?
DEVM non inuocauęrunt: Elohim
illic trepidauęrunt timore vbi non fuit timor.
Quĩ DEVS diſſipauit oſſa eo⁹ qui hoib⁹ placẽt: Elohim
confuſi ſunt quoniam DEVS ſpręuit eos. Elohim
Quis dabit ex ſion SALVTARE iſrael? Ieſuoth
✳ cũ cõuerterit DEVS captiuitatẽ plębis ſuæ: Elohim
exultabit Iaacob & lætabitur Iſrael.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio Chriſti dñi ſcdm diſpẽſationẽ carnis/q; aliẽnati a deo inſurrexę rũt in eũ/de diuino auxilio/volũtaria eius oblatione in mortẽ/de liberatiõe eius a verbo dei & tota diuinitate/q; viderit inimicos ſuos diuina aduerſione pcuſſos. ¶ Cõciliat⁹ verſu quinto & ſeptimo.

¶ Pſalmus dauid. LIII.

1 Deus in nomine tuo ſaluũ me fac:
& in virtute tua iudica me.
2 Deus exaudi orationẽ meam:
auribus percipe verba oris mei.
3 Quoniam aliẽni inſurrexęrunt aduerſum me
& potentes quæſięrunt animã meam:
non poſuęrunt deum ante conſpectũ ſuũ.
4 Ecce enim deus adiuuat me:
& dominus ſuſceptor eſt animæ meæ.
5 Auerte mala inimicis meis:
in virtute tua diſperde illos.
6 Voluntarie ſacrificabo tibi:
& confitębor nomini tuo domine:
quoniam bonum eſt.
7 Quoniã ex omni tribulatione ęruiſti me:
& ſuper inimicos meos dęſpexit oculus meus.

¶ Erudi.io dauidi. LIII.

DEVS in nomine tuo ſaluũ me fac: Elohim
& in virtute tua iudica me.
DEVS exaudi orationem meam. Elohim
auribus percipe verba oris mei.
Quoniam aliẽni inſurrexęrunt aduerſum me
& fortes quæſięrunt animam meã:
& non propoſuęrũt DEVM ante cõſpectũ ſuũ. Elohim
Ecce enim DEVS adiuuat me. Elohim
& DOMINVS ſuſceptor eſt animæ meæ. Adonai
✳ Aduerte mala inimicis meis:
& in vęritate tua diſperde illos.
Voluntarię ſacrificabo tibi:
& confitębor nomini tuo DOMINE:
quoniam bonum eſt.
✳ Quoniã ex omni tribulatione ęripuit me:
& ſuper inimicos meos dęſpexit oculus meus.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio Chriſti dñi/de ſolitudine eius/cõtradictione aduerſariorũ eius/vicijs eorũ/hoſte domeſtico & ſecretorũ Chriſti dñi vitæ authoris conſcio/inuocatio in eos iuſtæ dei

iustitiæ/diuina p̃cis eius exauditiõe & iusta hostiũ hũiliatiõe & tandẽ demersione in puteũ interit⁹ q lõge secus iustis debeat accidere quippe qui debeãt exaltari & ad æternam tranquillitatem respirare.

¶ Conciliatus versu octauo & vicęsimo.

¶ Erudito Dauid. LIIII

Elohim EXaudi DEVS orationem meam
& nę dęspexeris dęprecationẽ meam:
intende michi & exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione mea
& conturbatus sum a voce inimici:
& a tribulatione peccatoris.
Quoniã dęclinauęrunt in me iniquitates:
& in ira molesti erant michi.
Cor meũ conturbatum est in me:
& formido mortis cecidit super me.
Timor & tremor vęnęrunt super me:
& contexęrunt me tenebræ.
Et dixi quis dabit michi pẽnas sicut colũbæ:
& volabo et requiescam?
Ecce ęlongaui fugiens:
& mansi in solitudine. Selah
Expectabã eum qui saluum me fęcit:
a spiritu turbinis & tempestate.
Adonai præcipita DOMINE/diuide linguas eorũ:
qm̃ vidisti iniquitatẽ & cõtradictionẽ in ciuitate.
Die ac nocte circũdabit eã sup muros ei⁹ iiqtas:
& labor in medio eius & iniustitia.
Et non dęfęcit de platæis eius:
vsura & dolus.
Quoniã si inimicus meus maledixisset michi:
sustinuissem vtiq;.
Et si is q oderat me sup me magna locut⁹ fuisset:
abscondissem me forsitan ab eo.
Tu vęro homo vnanimis:
dux meus & notus meus.
Qui simul mecũ dulces capiębas cibos:
Elohim in domo DEI ambulauimus cum consensu.
Veniat mors super illos:
& dęscendant in infernũ viuentes.
Quoniã nęquitiæ in habitaculis eorum:
in medio eorum.
Elohim Ego autem ad DEVM clamaui:
& DOMINVS saluauit me:
Vespe & mane & męridie narrabo & ãnũciabo:
& exaudiet vocem meam.
Redimet in pace animam meam
ab ijs qui appropinquant michi:
quoniam inter multos erant contra me.
El Exaudiet DEVS & humiliabit illos:
qui est ante sæcula.
Elohim Nõ eni ẽ illis cõmutatio & nõ timuęrũt DEVM:
extendit manũ suam in retribuendo.
Contaminauęrunt testamentum eius
diuisi sunt ab ira vultus eius:
& appropinquauit cor illius.
Molliti sunt sermones eius super oleum:
& ipsi sunt iacula.
Iacta sup DNM curam tuam & ipse te ęnutrict:

¶ Psalmus Dauid. LIIII

EXaudi deus dęprecationem meam 1
& nę dęspexeris precem meam:
intende michi & exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione mea 2
& conturbatus sum a voce inimici:
& a tribulatione peccatoris.
Quoniã dęclinauęrunt in me iniquitates: 3
& in ira adumbrabant me.
Cor meum contristatum est in me: 4
& metus mortis cecidit super me.
Timor & tremor vęnęrunt super me: 5
& contexęrunt me tenebræ.
Et dixi quis dabit michi pẽnas sicut colũbæ: 6
& volabo & requiescam?
Ecce ęlongaui fugiens: 7
& mansi in dęserto.
Expectabam eum qui me saluum faceret: 8
a pusillo animo & tempestate.
Submerge dñe & diuide linguas eorũ: 9
qm̃ vidisti iniquitatẽ & cõtradictionẽ in ciuitate.
Die ac nocte circũdabit eã sup muros ei⁹ iiqtas: 10
& labor in medio eius & iniustitia.
Non dęfęcit de platæis eius; 11
vsura & dolus.
Quoniã si inimicus exprobrasset michi: 12
sustinuissem vtiq;.
Et si is q oderat me sup me magna locut⁹ fuisset: 13
absconderem me vtiq; ab eo.
Tu vero homo vnanimus: 14
dux meus & notus meus.
Qui simul mecum dulces capiębas cibos: 15
in domo dei ambulauimus cum consensu.
Veniat mors super illos: 16
descendant ad infernum viuentes.
Quoniã nequitia in hospitijs eorum: 17
in medio eorum.
Ego ad deum clamaui: 18
& dominus exaudiuit me.
Vespere/mane & meridie narrabo & ãnũciabo: 19
& exaudiet vocem meam.
Redimet in pace animam meam 20
ab ijs qui appropinquant michi:
quoniam inter multos erant mecum.
Exaudiet me deus & humiliabit illos: 21
qui est ante sæcula.
Non enim est illis cõmutatio & non timuęrũt deũ: 22
extendit manum suam in retribuendo.
Polluerunt testamentum eius 23
diuisi sunt præ ira vultus eius:
& appropinquauit cor illius.
Molliti sunt sermones eius super oleum: 24
& ipsi sunt iacula.
Iacta in dño curam tuam & ipse te ęnutriet: 25

& nō dabit in æternū fluctuationem iusto.
15 Tu vero deus:
deduces eos in puteum corruptionis.
16 Viri sanguinum & dolositatis
non dimidiabunt dies suos:
ego autem in te spērauī domine.
ARGVMENTVM. Psalmus/oratio hūiliū aduersitatib⁹ depressorū/animi dejecti erectio p spē in deo/orationē pariter & æternorū bonorū cogitationē. ✠ Cōciliatus versu quarto quinto & septimo.

¶ Psalmus Dauid. LV.

1 Miserēre mei dñe qm cōculcauit me homo:
tota die bellans tribulauit me.
2 Conculcauērunt me inimici mei tota die:
ab altitudine diei.
3 Quoniā multi qui debellant me timębunt:
ego vero in te spērauī domine.
4 In deo laudabo sermones meos in deo spērauī:
non timębo quid faciat michi caro.
5 Tota die verba mea abominabuntur:
aduersum me oia consilia eorū in malū.
6 Incolent & abscondent:
ipsi calcaneum meū obseruabunt.
7 Sustinuit anima mea
pro nichilo saluos facies eos:
in ira populos deduces.
8 Deus vitam meā enūciauī tibi:
posuisti lachrimas meas in cōspectu tuo.
9 Sicut & in repromissione tua:
cōuertantur inimici mei retrorsum.
10 In quacūq; die inuocauero te:
ecce scīui quoniā deus meus es tu.
11 In deo laudabo verbū in dño laudabo sermonē:
in deo spērauī nō timębo qd faciat michi homo
12 In me sunt deus vota tua:
quæ reddam laudes tibi.
13 Quoniam ęruisti animam meam de morte
& pedes meos de lapsu:
vt placeā coram deo in lumine viuentium.
ARGVMENTVM. Psalm⁹/oratio Christi dñi in passiōe/liberatiōe ei⁹ ex dormitiōe/hostiū ei⁹ pcipitatione matutina a sōno mortis excitatiōe/cōfessiōe & manifestatiōe diuinitatis in populis/diuina miseratione & veræ fidei eius multiplicatione/supereminēti eius cælis & terræ gloriæ exaltatione.

¶ Psalmus Dauid. LVI.

1 Miserēre mei deus miserēre mei:
quoniā in te confidit anima mea.
Et in vmbra alarum tuarū spērabo:
donec transeat iniquitas.
3 Clamabo ad deum altissimum:
deum qui benefęcit michi.
4 Misit de cælo & saluum fęcit me:
dedit in opprobriū conculcantes me.
5 Misit de cælo misericordiā suam & vęritatē suā:
& ęruit aiam meam de medio catulorū leonū:
6 dormiui conturbatus.
Filij hominū dentes eorū arma & sagittæ:
& lingua eorū gladius acutus.
7 Exaltare super cælos deus:
& super omnem terram gloria tua.
8 Muscipulam parauērunt pedibus meis.

& non dabit in æternū fluctuationē iusto.
Tu vero DEVS: Elohim
deduces eos in puteum interitus.
Viri sanguinum & dolosi
non dimidiabunt dies suos:
ego autem spērabo in te — domine. ••

¶ Ad victoriam Dauidi. LV.

Miserēre mei DEVS qm cōculcauit me hō. Elohim
tota die impugnans tribulauit me.
Cōculcauērūt me inimici mei tota die:
quoniam multi bellantes aduersum mē.
Ab altitudine diēi timębo:
ego vero in te spērabo.
✱ In DEO laudabo sermones in DEO spērauī: Elohim
nō timębo quid faciat michi caro. Elohim
✱ Tota die verba execrabantur:
aduersum me oēs cogitationes corū in malū.
Inhabitabunt & abscondent:
ipsi calcaneū meum obseruabunt.
✱ Expectauērunt animam meam
pro nichilo saluos facies illos:
in ira populos confringes.
DEVS vitam meam annūciauī tibi: Elohim
posuisti lachrimas meas in cōspectu tuo.
Sicut & in promissione tua:
tunc cōuertētur inimici mei retrorsum.
In quacūq; die inuocauero te:
ecce cognouī quoniā DEVS meus es. Elohim
In DEO laudabo ūbūi DNO laudabo sermonē Elohim
in DEO spērauī nō timębo qd faciat michi hō. Elohim
In me sunt DEVS vota tua: Elohim
✱ reddam laudationes tibi.
Quoniā ęripuisti animam meam de morte
& pedes meos de lapsu:
vt placeā coram DEO in lumine viuentiū. Elohim

¶ Ad victoriam Dauidi. LVI.

Miserēre mei DEVs miserēre mei: Elohim
quoniā in te confidit anima mea.
Et in vmbra alarū tuarum spērabo:
donec transeat iniquitas.
Clamabo ad DEVM ALTISSIMVM: Elohim
DEVM qui benefęcit michi. Elion
Misit de cælo & liberauit me: El
dedit in opprobrium conculcantes me. Selah
Misit DEVS misericordiā suā & vęritatē suam: Elohim
& ęripuit animā meā de medio catulorū leonū:
dormiui conturbatus.
Filij hominū dentes eorū arma & sagittæ:
& lingua eorū gladius acutus.
Exaltare super cælos DEVS: Elohim
& in omni terra gloria tua.
Laqueum parauērunt pedibus meis:

& incuruauęrunt animam meam.
Fodęrunt ante faciem meam foueam:
& incidęrunt in eam.
Elohim Paratum cor meũ DEVS paratum cor meum:
cantabo & psalmum dicam.
Exurge gloria mea exurge psaltęriũ & cithara:
exurgam diluculo.
Adonai Confitębor tibi in populis DOMINE:
& psalmum dicam tibi in gentibus.
Quia magnificata est vsq; ad cælos mia tua:
& vsq; ad nubes vęritas tua.
Elohim Exaltare super cælos DEVS:
& super omnem terram gloria tua.

& incuruauęruut animam meam.
Fodęrunt ante faciem meam foueam: 9
& ipsi incidęrunt in eam.
Paratum cor meum deus paratũ cor meum: 10
cantabo & psallam.
Exurge gloria mea exurge psaltęriũ & cithara: 11
exurgam diluculo.
Confitębor tibi in populis domine: 12
& psallam tibi in gentibus.
Quia magnificata est vsq; ad cælos mia tua: 13
& vsq; ad nubes vęritas tua.
Exaltare super cælos deus: 14
& super omnem terram gloria tua.

ARGVMENTVM. Psalmus/exhortatio in spũ quo carnales viri respiscãt/alioqui intelligãt se sensuros vltricẽ manũ dei & acerbas in morte secũda se daturos pœnas/neq; vnq̃ ad lumen viuentiũ respiraturos/iustos autẽ sup iusto iudicio dei in eos pœnis lætaturos/& oẽs cognoscituros quia deus iustus iudex est sontes plectens & p̃mians insontes. ¶ Cõciliatus versu quarto/quinto/nono & vndecimo.

¶ Ad victoriam Dauid. LVII
Si vęrę vtiq; iustitiam loquimini:
recte iudicate filij hominum.
Etenim in corde iniqtates opamini in terra:
iniustitias manus vestræ cõcinnant.
Alięnati sunt peccatores a vulua:
errauęrunt ab vtero/locuti sunt falsa.
Furor illis scđm similitudinem serpentis:
sicut reguli surdi & obturãtis aures suas.
Qui non exaudiet vocem incantantium:
& venefici incantantis sapienter.
Elohim DEVS cõteret dẽtes eorum in ore ipsorũ:
molas leonum confringet DOMINVS.
Ad nichilũ deuenient tanq̃ aqua decurrens:
intendit arcum suum donec infirmentur.
Sicut cæra quæ fluit auferentur:
supercecidit ignis & non vidęrunt solem.
Priusq̃ intelligant spinæ vestræ rhãnum:
sic viuentes sic in ira absorbebit eos.
Lętabitur iustus cum viderit vindictam:
manus suas lauabit in sanguine peccatoris.
Et dicet homo vtiq; est fructus iusto:
Elohim. vtiq; est DEVS iudicans eos in terra.

¶ Psalmus Dauid. LVII
Si vęrę vtiq; iustitiam loquimini: 1
recta iudicate filij hominum.
Etenim in corde iniquitates opamini in terra: 2
iniquitates manus vestræ cõnectunt.
Alięnati sunt peccatores a vulua: 3
errauęrunt a ventre/locuti sunt falsa.
Indignatio eis secundũ similitudiuem serpentis: 4
sicut aspidis surde & obturantis aures suas.
Quæ non exaudiet vocem incantantium: 5
& medicamenti meditati a sapiente.
Deus cõtriuit dentes eorũ in ore ipsorum: 6
molas leonum confringit dominus.
Spernentur tanq̃ aqua decurrens: 7
intendit arcum suum donec infirmentur.
Sicut cæra liquefacta auferentur: 8
supercecidit ignis & non vidęrunt solem.
Priusq̃ producat spinas vestras rhãnus: 9
tanq̃ viuentes tanq̃ in ira combibit eos. 10
Lętabitur iustus cum viderit vindictam:
manus suas lauabit in sanguine peccatoris. 11
Et dicet homo si ergo est fructus iusto:
ergo est deus iudicans eos in terra.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi dñi ad patrem & diuinitatem pro sua liberatione de manibus peccatorum & hostium fortiũ/q; nõ suo peccato/sua culpa illa patiatur qui peccatũ non fęcit & qui cursum vitæ suæ insons peręgit/iuocatio diuinæ iustitiæ in ipios & ptinaces/miseratio diuina in eũ/q; hebræi inimici eius non omnino ad finem sæculi dęlendi sed dispersẽdi in oẽs gentes quia regem gloriæ negauęrunt & morte turpissima crucis supplicio affęcęrũt eum. q; in fine sæculi ad deum & ad confitendum Messiah quem negauęrunt reuersuri sunt/interim fideles fortes in fide & robusti dei misericordiam laudabunt qui eis donando vitam saluum fęcit Christum suum. ¶ Conciliatus versu octauo/decimo/quintodecimo & septimodecimo.

¶ Ad victoriam Dauidi. LVIII.
Eripe me de inimicis meis DEVS meus:
Eloha. & ab insurgentibus in me libera me.
Eripe me de operãtibus iniquitatem:
& de viris sangninum salua me.
Quia ecce cępęrunt animam meam:
irruęrunt in me fortes.
Neq; iniquitas mea neq; pctm̃ meũ DOMINE:
sine iniquitate cucurri & direxi.

¶ Psalmus Dauid. LVIII
Erue me de inimicis meis deus meus: 1
& ab insurgentibus super me redime me. 2
Erue me de operantibus iniquitatem:
& de viris sanguinum saluum me fac. 3
Quia ecce venati animam meam:
irruęrunt super me fortes. 4
Neq; iniquitas mea neq; peccatũ meũ dñe:
sine iniquitate cucurri & dirigebar.

5 Exurge in occursū michi & vide:
& tu domine deus virtutum deus ísraęl.
6 Intende ad vísitandū omnes gentes:
non miserearis omniū qui operantur iniquitatē.
7 Cōuertent ad vesperū & famē patient vt canes:
& circuibunt ciuitatem.
8 Ecce ipsi loquent in ore suo & gladi⁹ in labijs eorū
quoniam quis audiuit.
9 Et tu dñe deridębis eos:
pro nichilo habębis omnes gentes.
10 Fortitudinē meam ad te custodiam:
quia deus susceptor meus es:
deus meus misericordia eius præuenet me.
11 De⁹ me⁹ demōstrauit michi in iimicis meis ne occideris eos: nequādo obliuiscant legis tuæ.
12 Disperge eos in virtute tua:
& deduc eos protector meus domine.
13 Delicta oris eorū sermones labiorū eorū:
& cōprehendantur in superbia sua.
14 Et ex maledicto & mendacio annunciabūtur consumationes: in ira cōsumationis & nō erunt.
15 Et scient quia deus dominabitur iacob:
& finium terræ.
16 Cōuertent ad vesperā & famē patient vt canes:
& circuibunt ciuitatem.
17 Dispergentur vt edant:
si autem non satiabuntur et murmurabunt.
18 Ego autem cantabo potentiā tuā:
& exultabo mane misericordiā tuā.
19 Quia factus es susceptor meus:
& refugiū meū in die tribulationis meæ.
20 Adiutor meus tibi psallam:
qa tu de⁹ susceptor me⁹ es: deus meus mia mea.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio fidelis synagoge/oraculū dei de adiectione ad terrā sanctā / & q⁹ non est salus in homine/sed omnis virtus & fortitudo a dño deo est. ¶ Conciliatus versu vndecimo.

¶ Psalmus Dauid. LVIIII.

1 Deus repulisti nos & destruxisti nos:
iratus es & misertus es nostri.
2 Cōmouisti terram & conturbasti eā:
sana contritiones eius quoniā mota est.
3 Ostendisti plębi tuæ dura:
potasti nos vino stimulationis.
4 Dedisti metuentibus te significationē:
vt fugiant a facie arcus.
5 Vt liberentur dilecti tui:
saluū me fac dextera tua & exaudi me.
6 De⁹ locut⁹ est i sctō suo/lætabor & diuidā sichimā
& conuallem tabernaculorū dimętiar.
7 Meus est galaad & meus est manasses.
& ephrem fortitudo capitis mei.
8 Iuda rex meus:
moab olla spei meæ.
9 In idumæā extendā calciamentū meū:
michi allophyli subditi sunt.
10 Quis dęducet me in ciuitatē circunstantiæ:
quis dęducet me vsq; in idumæā?

Exurge in occursū meū & vide:
& tu DNE DEVS VIRTVTVM deus ísraęl. Elohím Sebaoth,
Intēde ad visitādas omnes gentes:
non miserearis oibus qui operantur iniquitatē. Elohe.
Conuertent ad vesperā & famē patient vt canes:
& circuibunt ciuitatem.
Ecce loquunt in ore suo & gladius in labijs eorū:
quoniam quis audiuit.
Et tu DOMINE dęridębis eos: Ad
ad nichilū dęduces omnes gentes.
Fortitudinē meā ad te custodiam:
quia DEVS susceptor meus es: Elohím.
DEI mei misericordia prævenet me. Elohe.
DEVS oñdit mihi sr̄ imicos meos/ne occidas eos Elohim.
nequando obliuiscantur populi mei.
Disperge illos in virtute tua:
& dępone eos protector meus DOMINE. Adonai.
In dęlicto oris eorū in sermone labiorū ipsorum:
& comprehendantur in superbia sua.
Et ꝺ execratiōe & mēdacio ānūciabūt i cōsumatōe
in ira consumationis et non erunt.
Et sciant quia DEVS dñabitur Iaacob: Elohím.
& finium terræ.
Conuertent ad vesperā & famē patient vt canes:
& circuibunt ciuitatem.
Ipsi dispergentur ad manducandū:
si vęro non fuerint saturati murmurabunt.
Ego autē cantabo fortitudinē tuā:
& exaltabo mane misericordiā tuā.
Quia factus es susceptor meus:
& refugiū meū in die tribulationis meæ.
Adiutor meus tibi psallā:
qa DEVS susceptor me⁹ es DEVS me⁹ mia tua. Elohím:

Elohe.

¶ Ad victoriā Dauidi. LVIIII.

DEVS repulisti nos & destruxisti nos: Elohím.
iratus es & misertus es nobis.
Commouisti terrā & conturbasti eā:
sana contritiones eius quia cōmota est.
Ostendisti populo tuo dura:
potasti nos vino compunctionis.
Dedisti metuentibus te significationē:
vt fugerent a facie arcus.
Vt liberentur dilecti tui:
saluū fac dextera tua & exaudi me.
DEVS locut⁹ est in sctō/lætabor & ptibor sichimā Elohim.
& conuallē tabernaculorū męti bor.
Meus est galaad & meus est manasses:
& ephraim fortitudo capitis mei.
Juda rex meus:
moab olla spei meæ.
In idumæā extendā calciamentū meū:
michi alięnigenæ subditi sunt.
Quis dęducet me in ciuitatē munitā:
quis dęducet me vsq; in idumæā?

Elohim NOnne tu DEVS qui repulisti nos:
Elohim. & nõne egrediẽris DEVS in virtutibus nostris?
Da nobis auxiliũ de tribulatione:
quia vana salus hominis.
Elohim, In DEO faciẽmus virtutẽ:
& ipse ad nichilũ dẽducet tribulãtes nos.
ARGVMENTVM. Psalmus/oratio populi fidẽlis vbicũq; gentiũ tribulari ad deũ trinũ sup oia benedictum q; exaltatus sit in Christo dño/q; habitacula dei expectet æterna quia illã hẽrẽditatẽ dat deus timẽtibus nomẽ suũ. q; Christus rex manet in æternũ ante conspectũ diuinæ maiestatis cuius misericordiã & vẽritatẽ nullus potest effari/populus sanctus quotidiẽ psallit/quotidiẽ deo immolat vota sua sacrificium laudis. ¶ Conciliatus versu octauo.

¶ Ad victoriam Dauidi. LX.

Elohim, EXaudi DEVS dẽprecationẽ meã:
intende orationi meæ.
A finibus terre ad te clamaui:
dum anxiarẽtur cor meũ in petra exaltasti me.
Dẽduxisti me quia factus es spes mea:
turris fortitudinis a facie inimici.
Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula:
ptegar in vẽlamento alarũ tuarũ. Selah.
Elohim, Quoniã tu DEVS meus exaudisti orationẽ meã:
dedisti hẽrẽditatẽ timẽtibus nomen tuum.
Dies super dies regis adijcies:
annos eius vsq; in diẽ generationis et gñationis.
Elohim. Permanet in æternũ in conspectu DEI:
miam & vẽritatẽ eius quis requiret?
Sic psalmũ dicã nomini tuo in sæculũ sæculi:
reddens vota mea de die in diem.
ARGVMENTVM. Psalmus/oratio fidẽlis populi in pressura se in deo & Christo salutari eius consolantis/exhortatio vt omnes nationes ante eũ corda effundãt/admonitio ad filios hoim nẽ in vanitatibus & iniquitatibus suis confidant quia deus vnicuiq; reddet iuxta opera eius/bona bonis/pœnas & supplicia malis. ¶ Cõciliatus versu tertio & septimo. ¶ Aduerte secũdo versu/sexto & septimo vocabulum Sur interptes vertũt deus/Hieronymus secũdo versu scutũ/sexto fortitudo & septimo robur vbi pro cõciliatione posuim⁹ fortitudo. At pcedẽtis psalmi versu secũdo interptes vertẽrunt petra/Hieronym⁹ fortia.

¶ Ad victoriã psalmus Dauidi. LXI.

Elohim. NOnne DEO subiecta erit anima mea:
Iesua. ab ipso eni SALVTARE meum.
Sur. Nã & ipse DEVS meus & SALutaris me⁹:
Iesua. susceptor meus non mouẽbor amplius.
Quousq; truitis in hoiem iterficitis vniuersi vos:
tanq̃ paries inclinat⁹ & maceria depulsa.
Verũtamẽ preciũ meũ cogitauerunt repellere:
cucurri in siti:
ore suo benedicẽbãt & corde suo maledicẽbant.
Elohim. Verũtamẽ DEO subiecta esto anima mea:
quoniã ab ipso patientia mea.
Sur. Iesua. Quia ipse DEVS meus & SALVATOR meus:
Elohim. adiutor meus non ẽmigrabo.
Iesua. In DEO SALVTARE meũ & gloria mea:
Sur. fortitudo auxilij mei & spes mea in DEO est.
Elohim. Sperate in eo omnis congregatio populi:
effundite coram illo corda vestra:
Elohim. DEVS adiutor noster ... in æternum. .. Selah.
Verũtamen vani filij hominũ:
mendaces filij hominũ in stateris:
vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum.
Nolite sperare in iniquitate

¶ Psalmus Dauid. LX.

EXaudi deus dẽprecationẽ meã:
intende orationi meæ.
A finibus terræ ad te clamaui:
dum angerẽtur cor meũ in petra exaltasti me.
Dẽduxisti me quia factus es spes mea:
turris fortitudinis a facie inimici.
Inquilinus ero in tabernaculo tuo vsq; in sæcula:
cooperiar in vẽlamento alarũ tuarũ.
Quoniã tu deus exaudisti orationẽ meã:
dedisti hẽrẽditatẽ timentibus nomẽ tuũ.
Dies super dies regis adijcies:
annos eius vsq; in diẽ generationis & generatiõis
Permanẽbit in æternũ in conspectu dei:
miam & vẽritatẽ eius quis requiret ei?
Sic psallã nomini tuo deus in sæculũ sæculi:
vt reddã vota mea de die in diẽ.

¶ Psalmus Dauid. LXI.

NOnne deo subijcietur anima mea:
ab ipso enim salutare meum.
Etenim ipse est deus meus & salutaris me⁹:
susceptor meus non mouẽbor amplius.
Quousq; apponitis sup hoiem iterficere omnes:
tanq̃ parieti inclinato & maceriæ impulsæ.
Verũtamen honorẽ meũ cogitauerunt repellere:
cucurri in siti:
ore suo benedicẽbant & corde suo maledicẽbant
Verũtamen deo subijcietur anima mea:
quoniã ab ipso est patientia mea.
Quoniã ipse est deus meus & salutaris meus:
susceptor meus non ẽmigrabo.
In deo salutare meũ & gloria mea:
deus auxilij mei & spes mea in deo,
Sperate in eo omne consiliũ plẽbis:
effundite coram illo corda vestra:
deus adiutor noster.
Verũtamen vani filij hominum:
mendaces filij hominum in stateris:
vt decipiant ipsi de vanitate in vnum.
Nolite sperare super iniquitate

& rapinam ne concupiſcatis:
diuitiæ ſi fluant nę apponatis cor.
11 Semel locutus eſt deus duo hæc audiui:
quoniã potestas dei eſt / & tibi dñe miſericordia:
quia tu reddes vnicuiq; ſecundũ opera ſua.

et rapinas nolite concupiſcere:
diuitiæ ſi affluant nolite cor apponere.
Semel locutus eſt DEVS duo hæc audiui: Elohim.
quia poteſtas DEI eſt/et tibi DOMINE mia: Elohim.
quia tu reddes vnicuiq; iuxta opera ſua. Adonai.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de diuina contẽplatione Chriſti dñi in dęſerto/q; ſpirituales nequitiæ ad eũ tentandũ quo eius animã diriperẽt fruſtra acceſſerint vt quæ peſſũdatæ ad inferiora terræ deturbatæ ſint & gladio diuino pro vulpina doloſitate percuſſæ. de ſpirituali gaudio dñi & laude bonorũ. q; ora blaſphęmi tẽtatoris & iniq̃ loquentis ſacris ęloquijs obſtruxerit. ¶ Cõciliatus verſu ſexto & ſeptimo.

¶ Pſalmus Dauid. LXII.

1 DEus deus meus:
ad te de luce vigilo.
2 Sitiuit tibi anima mea:
q̃ multipliciter tibi & caro mea.
3 In terra dęſerta et ſine via et ſine aqua
ſic in ſancto apparui tibi:
vt vidęrẽ potentiã tuã et gloriã tuã.
4 Quoniã melior eſt miſericordia tua ſuper vitas:
labia mea laudabunt te.
5 Sic benedicã te in vita mea:
et in noie tuo leuabo manus meas.
6 Tanq̃ adipe et pinguedine repleatur aia mea:
et labia exultationis laudabũt nomẽ tuũ.
7 Sic memoratus ſũ tui ſuper ſtratũ meũ/
in diluculis meditabar in te:
quia factus es adiutor meus.
8 Et in vęlamento pennarũ tuarũ exultabo/ agglutinata eſt aia mea poſt te:me ſuſcępit dextera tua.
9 Ipſi vęro in vanũ quæſiẽrũt animã meã/
introibunt in inferiora terræ:
tradentur in manus gladij partes vulpiũ erunt.
10 Rex vęro lætabitur in deo/
laudabitur omnis qui iurat in ipſo:
quoniã oppilatum eſt os loquentiũ iniqua.

¶ Pſalmus Dauidi. LXII.

DEVS DEVS meus: Elohim.
ad te de luce vigilo. El.
Sitiuit in te anima mea:
q̃ multipliciter tibi caro mea.
In terra dęſerta inuia & inaquoſa
ſic in ſancto apparui tibi:
vt vidęrẽ virtutẽ tuã & gloriã tuã.
Quoniã melior eſt miſericordia tua ſuper vitas:
labia mea laudabunt te.
Sic benedicã te in vita mea:
& in nomine tuo leuabo manus meas.
✳ Sicut adipe et pinguędine replębitur aia mea:
& labijs exultationis laudabit os meũ.
✳ Memor fui tui ſuper ſtratũ meũ/
in matutinis meditabor in te:
quia fuiſti adiutor meus.
Et in vęlamento alarũ tuarũ exultabo/
adhęſit aia mea poſt te:me ſuſcępit dextera tua.
Ipſi vęro in vanũ quæſiẽrũt animã meã/
introibunt in inferiora terræ:
tradentur in manus gladij partes vulpiũ erũt.
Rex vęro lætabitur in DEO/ Elohim.
laudabuntur omnes qui iurant in eo:
quia obſtructũ eſt os loquentiũ iniqua.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio piorũ vt immunes fierent a peccato eorum qui conſpiraturi erant et malignaturi in Chriſtũ dñm/ præuiſio quomodo mala cõcilia inituri et liguas armaturi eſſent ad morti tradẽdũ innocentẽ Chriſtũ/q; ſubito ſagittaturi eſſẽt eum/q; deũ nõ timerẽt/q; pertinaciter mortem et crucifixionẽ eius peterent/q; ſtuduerint dęprehendere Chriſtũ regem benedictum in peccato qa cum homo eſſet ſe faceret deũ/q; ſua ſcrutinia illis nichil profuęrũt. nã Chriſtus domin⁹ naſciturus erat homo/cor eius profundum et inſcrutabile/ et exaltandus deus/q; ſagittæ illæ in ipſos authores ſunt rętorſæ/q; lingue eorum contra eos ipſos debiles factæ ſunt et infirmæ/de turbatione et timore eorum qui eorum confuſionem vidęre/et annunciatione mirabilium dei/et intellectione operũ eius/ipe in domino et exultatione iuſtorũ. ¶ Conciliatus verſu ſecundo/ſeptimo et nono.

¶ Pſalmus Dauid. LXIII.

1 EXaudi deus orationẽ meã cum dęprecor:
a timore inimici ęrue animã meã.
2 Protexiſti me a cõuentu malignantiũ:
a multitudine operantiũ iniquitatẽ.
3 Quia exacuęrunt tanq̃ gladiũ linguas ſuas:
intendęrunt arcũ rem amarã:
vt ſagittarent in abſcondito immaculatũ.
4 Repente ſagittabunt eum et non timębunt:
obfirmauęrũt ſibi ſermonẽ malignũ.
5 Narrauęrũt vt abſconderẽt muſcipulas:
dixerũt quis vidębit eas/
6 Perſcrutati ſunt iniquitatem:

¶ Pſalmus Dauidi. LXIII.

EXaudi DEVS orationẽ meã cum dęprecor: Elohim.
a timore inimici ęripe animã meã.
✳ Protege me a conuentu malignantiũ:
a multitudine operantiũ iniquitatẽ.
Quia exacuęrũt vt gladiũ linguas ſuas:
intendęrunt arcũ rem amarã.
vt ſagittent in occultis immaculatũ.
Subito ſagittabunt eũ et nõ timębunt:
firmauęrunt ſibi ſermonẽ næquã.
Narrauęrunt vt abſconderent laqueos:
dixęrunt quis vidębit eos/
Scrutati ſunt iniquitates.

defecerunt scrutantes scrutinio.
A ccedet homo et cor altum:
Elohim. et exaltabitur DEVS.
S agittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorum:
et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.
C onturbati sunt omnes qui videbant eos:
et timuerunt omnes homines.
Elohim. E t annunciauerunt opera DEI:
et facta eius intellexerunt.
L ætabitur iust⁹ in DOMINO et sperabit in eo:
et laudabuntur omnes recti corde.

defecerunt scrutantes scrutationes.
✱ A ccedet homo ad cor altum:
et exaltabitur deus.
S agittæ infantiũ factæ sunt plagæ eorum:
infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.
C onturbati sunt omnes qui videbant eos:
✱ & timuit omnis homo.
E t annunciauerunt opera dei:
& facta eius intellexerunt.
L ætabitur iustus in dño & sperabit in eum:
et laudabuntur omnes qui recti sunt corde.

ARGVMENTVM. Psalm⁹/q⁹ i eccl̃sia Christi ineffabilẽ deũ laus p̃ferri ineffabilis & in silentio mentis deceat & votorũ redditio/q⁹ illa pro omniũ salute amicorũ inimicorũ/fideliũ & infideliũ precetur/eiusdem ꝓpriarũ iniquitatũ ad eũ qui vere ꝓpiabilis est cõfessio/de beatitudine & sufficiẽtia bonorũ supne habitationis. item deprecatio eius vt a Christo deo exaudiatur/de Christi omnipotẽti virtute & signoꝝ potestate data in primitiua & nouissima in fine tẽporũ eccl̃sia/de visitatione dei/baptismo per omnes gentes recipiendo/& alimẽto doctrinæ pacis/diuinæ cognitionis & amoris inebriatione/benedictione diuina/q⁹ nulle mẽtes/nullæ nationes erunt relicte/de perfectione pastorũ/abũdãti pastu doctrinæ subditorum/& ad deũ laudandũ vnanimi cõsensione. ¶ Cõciliatus versũ tertio/q̃rto/sexto & q̃todecimo.

¶ Psalmus Dauidi. LXIIII.

Elohim. T E decet hymnus DEVS in sion:
& tibi reddẽt votũ — in Ierusalẽ. ..
E xaudi orationem meã:
ad te omnis caro veniet.
V erba iniquitatũ prævaluerũt super nos:
& impietatibus nostris tu ꝓpiaberis.
B eatus quẽ elegeris & assumpseris:
habitabit in atrijs tuis.
R eplebimur in bonis domus tuæ:
sanctũ est templũ tuũ/mirabile in æquitate.
Elohe. E xaudi nos DEVS SALVTARIS noster:
Iesua. spes omniũ finiũ terræ & maris longinqui.
P ræparãs mõtes in virtute tua accinct⁹ potẽtia:
qui cõturbas profundũ maris
sonum fluctuum eius.
T urbabuntur gentes
& timebũt qui habitãt terminos a signis tuis:
exitus matutini & vesperæ delectabis.
V isitasti terrã & inebriasti eã:
multiplicasti locupletare eam.
Elohim. F lumen DEI repletũ est aquis:
parasti cibũ illorũ qm̃ ita est præparatio eius.
R iuos eius inebrians multiplica genimina eius:
in stillicidijs eius lætabitur germinans.
B enedices coronæ anni benignitatis tuæ:
& campi tui replebuntur vbertate.
P inguescent speciosa deserti:
et exultatione colles accingẽtur.
I nduentur arietes ouium
et valles abundabunt frumento:
clamabunt etenim hymnum dicent.

¶ Psalmus Dauid. LXIIII.

T E decet hymnus deus in sion:
et tibi reddetur votum in hierusalẽ.
E xaudi orationem meam:
ad te omnis caro veniet.
✱ S ermones iniquorũ prævaluerũt super nos:
et impietates nostras tu propiciaberis.
✱ B eatus quem elegisti et assumpsisti:
inhabitabit in atrijs tuis.
R eplebimur in bonis domus tuæ:
sanctũ est templũ tuũ mirabile in iustitia.
E xaudi nos deus saluator noster:
✱ spes omniũ finiũ terræ et in mari longe.
P ræparãs mõtes in fortitudine sua circucinctus in potẽtia: tu qui cõturbas fundum maris
sonũ⁹ fluctuũ eius quis sufferet/
T urbabuntur gentes
et timebũt oẽs qui ĩhabitãt fines ĩræ a signis tuis
exitus mane et vespere delectabis.
V isitasti terrã et inebriasti eam:
multiplicasti ditare eam.
F luuius dei repletus est aqua:
parasti cibũ illorũ quia ita est præparatio tua.
S ulcos eius inebria multiplica generationes eius:
in stillicidijs suis lætabitur cum exoriẽtur.
B enedices coronã anni benignitatis tuæ:
et campi tui replebuntur vbertate.
P inguescent fines deserti:
et colles exultatione accingentur.
✱ I nduti sunt arietes ouium:
et conualles abundabunt frumento:
clamabunt etenim hymnum dicent.

ARGVMENTVM. Psalmus/pij inuitant omnes terræ habitatores ad dei cultũ/ad eius opera contemplanda/ad eius potentiã/sapientiã et vniuersorũ prouidentiã/q⁹ nequaq̃ se exaltent increduli/q⁹ gentes oẽs discant laudare deũ/rursus pij gr̃as agũt q⁹ de⁹ multipliciter eos afflictionib⁹ ꝓbauerit et ꝓbatos in refrigerium ꝓduxerit/sacrificia in beneficiorũ recognitionẽ deo oblata/q⁹ mente a peccato expiata ad orandũ deum sit accẽdendũ: tunc deus exaudit/tunc dat orandi gratiã/tunc elargitur misericordiã suã.

¶ Concliatus versu sexto & sextodecimo.

¶ Psalmus Dauid. LXV.

1 IVbilate deo omnis terra:
2 psallite noi eius/date gloriã laudi eius.
3 Dicite deo q̃ timẽda sunt opera tua:
in multitudine potẽtiæ tuæ mẽtiẽt tibi ĩimici tui.
4 Omnis terra adoret te et psallat tibi:
psallat nomini tuo altissime.
5 Venite et vidęte opera dñi:
terribilis in consilijs super filios hominũ.
6 Qui cõuertit mare in aridam.
in flumine ptrãsibũt pede/ibi locũdabimur ĩ ipso
7 Qui dñatur in virtute sua in æternum:
oculi eius super gentes respiciũt:
qui amaricant non exaltentur in semetipsis.
8 Benedicite gentes deum nostrũ:
& audite vocem laudis eius.
9 Qui posuit animã meam invitam:
& non dedit in motum pedes meos.
10 Quoniã probasti nos deus:
igniti nos sicut ignitur argentum.
11 Induxisti nos in muscipulã:
posuisti tribulationes in dorso nostro:
imposuisti homines super capita nostra.
12 Transiuimus per ignem & aquam:
et ęduxisti nos in refrigerium.
13 Introibo in domũ tuam in holocaustis:
reddã tibi vota mea
quæ distinxęrunt labia mea.
14 Et locutum est os meum:
in tribulatione mea.
15 Holocausta medullata offerã tibi cũ incẽso et arietibus:offerã tibi boues cum hircis.
16 Venite audite et narrabo oẽs qui timętis deũ:
quanta fęcit animæ meæ.
17 Ad ipsũ ore meo clamaui:
et exaltaui sub lingua mea.
18 Iniquitatem si aspexi in corde meo:
non exaudiet dominus.
19 Propterea exaudiuit me deus:
et intendit voci orationis meæ.
20 Benedict⁹ deus meus qui nõ amouit dęp̃cationẽ meã:
et misericordiã suam a me.

¶ Canticum psalmi. LXV.

IVbilate DEO omnis terra: Elohim.
psalmũ dicite noi eius/date gl̃iam laudi eius.
Dicite DEO q̃ terribilia sũt opa tua — dñe .. Elohim.
ĩ multitudine virtutis tuæ mẽtient tibi ĩimici tui.
Omnis terra adoret te & psallat tibi:
psal mum dicat nomini tuo. Selah.
Venite & vidęte opera DEI: Elohim.
terribilis in consilijs super filios hominũ.
Qui cõuertit mare in aridã:
in flumie ptrãsibũt pede/ibi lætabimur in ipso.
Qui dominatur in virtute sua sæculo:
oculi eius super gentes respiciunt:
qui exasperant nõ exaltent in semetipsis.
Benedicite gentes DEVM nostrum: Elohim
& auditam facite vocẽ laudis eius.
Qui posuit animã meã ad vitam:
& non dedit in cõmotionẽ pedes meos.
Quoniã probasti nos DEVS: Elohim.
igne nos examinasti sicut examinatur argentũ.
Induxisti nos in laqueum.
posuisti tribulationes in dorso nostro:
imposuisti homines super capita nostra.
Transiuimus per ignẽ & aquam:
& ęduxisti nos in refrigeriũ.
Introibo in domum tuam in holocaustis:
reddam tibi vota mea
quæ distinxęrunt labia mea.
Et locutum est os meum:
in tribulatione mea.
Holocausta medullata offerã tibi cũ incẽso arietũ:
offerã tibi boues cum hircis. Selah.
Venite audite & narrabo oẽs qui timętis DEVM Elohim.
quanta fęcit animæ meæ.
Ad ipsum ore meo clamaui:
& exaltaui in lingua mea.
Iniquitatẽ si aspexi in corde meo:
non exaudiet DOMINVS. Adonai.
Propterea exaudiuit DEVS: Elohim.
& attendit voci dęprecationis meæ.
Benedictus DEVS qui nõ amouit oronẽ meam: Elohim.
& misericordiã suam a me.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio plorum in hymno spiritus sancti Christi aduentum poscentiũ & pariter benedictionẽ patris æterni coæterni verbi & coæterni spiritus sãcti. ¶ Aduerte ex hebræo MIZMOR SIR in titulo / proprię posse poni psalmus cantici.

¶ Psalmus cantici. LXVI.

1 DEus misereatur nostri et benedicat nos:
illuminet vultum suum super nos.
2 Vt cognoscamus in terra viã tuã:
in omnibus gentibus salutare tuum.
3 Confiteantur tibi populi deus:
confiteantur tibi populi omnes.
4 Lętentur et exultent gentes
quoniam iudicas populos in æquitate:

¶ Psalmus cantici. LXVI.

DEVS misereatur nostri et benedicat nobis: Elohim.
illuminet vultum suum super nos
— et misereatur nostri. .. Selah.
Vt cognoscamus in terra viam tuam:
in omnibus gentibus salutare tuum.
Confiteantur tibi populi DEVS: Elohim.
confiteantur tibi populi omnes.
Lętentur et exultent gentes
quoniam iudicas populos in æquitate:

& gentes in terra dirigis.
Elohim. Confiteant tibi ppli DEVS/cõfiteãt tibi ppli oẽs
terra dedit fructum suum.
Elohim. Benedicat nos DEVS DEVS noster
Elohe. benedicat nos DEVS:
Elohim, & metuant eum omnes fines terræ.

ARGVMENTVM. Psalmus/de excitatione dñi & dispersione hostiliũ cateruarũ/festiuitate fidelium/de eius ascensione/requietione in regno suo cũ deo pre & spiritu sancto/iuitatione gẽtiũ ad gaudiũ/vnanimi voluntate credentiũ in ecclesia eius/de extractione detentorũ in lacu miseriæ/gentiũ ifidelitate mortuarũ ad lumẽ vitæ vocatione/q in dãda prima lege terra mota est/ q hymbres copiosos & tonitrua cæli dedit:sic in danda secunda lege mouebit deus terrenorum corda/sanctæ doctrinæ suæ hymbres compluet/tubas & tonitrua prædicantiũ per orbẽ audita faciet/animalia triturãtia in horreo dei sebaoth mittet & eisdẽ euangelizantibus virtutes & signa ministrabit/electi eius erunt/amici & dilecti/ ecclesia sponsa dispensabit ad fidẽ adductos.forma sponsæ:simplex colũba sũmis alis aureis/reliquo corpore argenteo. ipõius:mons diuinitatem obumbrans.nã excelsus/mons vnctus gratiã & misericordiã rorans/mõs i quo diuinitatis plenitudo corporaliter ihabitat & ihabitabit i sepiternũ/de ascẽsione spõsi/ curru ei⁹ & comitiua millenũ milliũ lætantiũ multipliciter multiplicatorũ cũ turba e mortis carcere extractorũ/acceptione gentiũ/vltione inimicorũ eius/de primitiua ecclesia q̃ Christũ regẽ/æternũ spõsũ in carne ppria oculis vidit/ de apostolis & discipulis vnde & quibus ex tribubus electi sunt/de Paulo zelo fidei & Christi IESV charitate extra se facto/missione spiritus sancti & per ipsũ facta pectorũ solidatione/dissipata(quæ a gentibus intentata est)fidei cõtradictione/inuitatione regnorũ terræ ad laudes & gratiarum actiones Christo regi ascendenti ad sublimia cælorũ/de confortatione & fortitudine per eum facta plẽi suæ. ¶ Cõciliat⁹ versu qnto/octauo/decimo/tertiodecio/sextodecimo/ viceſimoq̃rto & triceſimotertio.

¶ Psalmus cantici Dauidi. LXVII.

Elohim. EXurgat DEVS & dissipent inimici eius:
& fugiant qui oderunt eũ a facie eius.
Sicut deficit fumus deficiant:
sicut fluit cæra a facie ignis:
Elohim. sic pereant peccatores a facie DEI.
Elohim. Et iusti epulent & exultẽt in conspectu DEI:
& delectentur in lætitia.
Elohim. Cantate DEO psalmũ dicite nomini eius
iter facite ei qui ascendit super occasum:
Iah. DOMINVS nomen illi.
Exultate in conspectu eius:
patris orphanorum & iudicis viduarũ.

Elohim. DEVS in loco sancto suo:
Elohim. DEVS qui inhabitare facit vni⁹ moris in domo.
Qui educit vinctos in fortitudine:
siliter eos qui exasperãt/ q habitant in sepulcris.
Elohim. DEVS cũ egrederẽris in cõspectu populi tui:
cum pertransires in deserto. Selah.
Terra mota est eteni cæli distillauerunt
Elohim. a facie DEI sinai:a facie DEI israel.
Elohim. Pluuiã volũtariã segregabis DEVS hereditati tue:
Elohim. infirmatam vero tu perfecisti eam.

Animalia tua habitabunt in ea:
Elohim. parasti in dulcedine tua pauperi DEVS.
Adonai. DOMINVS dabit verbum euangelizantibus:
virtute multa.
Reges virtutum dilecti dilecti:
& speciei domus diuidere spolia.
Si dormiatis inter medios cleros
pennæ columbæ deargentatæ:

& gentes in terra dirigis.
Cõfiteant tibi populi de⁹/cõfiteãt tibi populi oẽs:
terra dedit fructum suum.
Benedicat nos deus deus noster
benedicat nos deus:
& metuant eum omnes fines terræ.

¶ Psalmus cantici Dauid. LXVII.

EXurgat deus & dissipentur inimici eius:
& fugiant qui oderunt eũ a facie eius.
Sicut deficit fumus deficiant;
sicut fluit cæra a facie ignis:
sic pereant peccatores a facie dei.
Et iusti iocundent et exultent in conspectu dei:
& delectentur in lætitia.
Cantate deo psallite nomini eius
iter facite ei qui ascendit super occasum
dominus enim nomen est ei.
✳ Et exultate in conspectu eius;
turbabuntur a facie eius
patris orphanorũ et iudicis viduarum.
Dominus in loco sancto suo:
deus qui inhabitare facit vnius modi in domo.
Qui educit compeditos in fortitudine:
siliter amaricãtes qui habitãt in sepulcris.
✳ Deus cum egredieris coram populo tuo:
✳ cum transieris in deserto.
Terra mota est etenim cæli distillauerunt a facie
dei mons sina:a facie dei israel.
Pluuiã volũtariã segregans de⁹ hereditati tuæ
✳ & infirmata est:
tu vero perfecisti eam.
Animalia tua inhabitabunt in ea:
parasti in suauitate tua egenti deus.
Dominus dabit verbum euangelizantibus:
virtute multa.
✳ Rex virtutum dilecti dilecti:
& speciei domus diuidere spolia.
Si dormiatis inter medios cleros
pennæ columbæ deargentatæ:

& inter scapulas eius in viriditate auri.
& posteriora dorsi eius in pallore auri.

15 Dum discernit supercælestis reges
super eam niues dealbabuntur in Selmon:
monte dei monte vberē.
Dum discernit cælestis reges
super eam niue dealbabuntur in Selmon:
* monte DEI monte pingui. Elohim.

16 Montē incaseatū vel montē pinguē:
& quid suspicamini montes incaseatos?
Monte coagulato monte pingui:
vt quid suspicamini montes coagulati?

17 Montē in quo placuit deo habitare in eo:
eteni dñs habitabit vsq; in finē.
* Monte in quo beneplacitū est DEO habitare: Elohim.
eteni DOMINVS habitabit in finē.

18 Currus dei decē miliū multiplex milia lætantiū:
dñs in illis in sina in sancto.
Currꝰ DEI decē milibꝰ multiplex milia lætantiū: Elohim.
DOMINVS in eis in Sinai in sancto. Adonai.

19 Ascendisti in altū captiuasti captiuitatē:
accepisti dona in hominibus.
Ascendisti in altū cepisti captiuitatem:
accepisti dona in hominibus.

20 Eteni qui non credunt:
inhabitare.
Etenim non credentes:
inhabitare DOMINVM DEVM. Iah. Elohi

21 Benedictus dñs de die in diem:
prosperū iter faciet nobis deus sanitatū nrārū.
Benedictus DOMINVS die quotidie: Adonai.
psperū iter faciet nobis DEVS salutariū nrorū. El.

22 Deus noster deus saluos faciendi:
& domini dñi exitus mortis.
DEVS noster DEVS saluos faciendi: El. El.
& DOMINI DOMINI exitus mortis. Adonai

23 Verūtn deus conquassabit capita iimicorū suorū:
verticē capilli perambulantiū in delictis suis.
Verūtn DEVS cōfringet capita iimicorū suorū: Elohim
verticē capilli perambulantiū in delictis suis.

24 Dixit dominus ex basan conuertar:
conuertam in profundū maris.
Dixit DOMINVS ex basan conuertam: Adonai.
* conuertam de profundis maris.

25 Vt intingatur pes tuus in sanguine:
lingua canū tuorū ex inimicis ab ipso.
Vt intingatur pes tuus in sanguine:
lingua canum tuorū ex inimicis ab ipso.

26 Visi sunt gressus tui deus:
gressus deimei / regis mei qui est in sancto.
Vidērunt ingressus tuos DEVS: Elohim.
ingressus DEI mei / regis mei qui est in sancto. Elohim.

27 Præuenerunt principes cōiuncti psallentibus:
in medio adolescentularū tympanistriarū.
Præuenerunt principes coniuncti psallentibus:
in medio iuuencularū tympanistriarum.

28 In ecclesijs benedicite dñm deum:
de fontibus Israel.
In ecclesijs bēdicite DEO DOMINO: Elohim.
de fontibus Israel. Adonai.

29 Ibi Beniamin adolescētior:
in extasi.
Ibi Beniamin adolescentulus:
in mentis excessu.

30 Principes Iuda duces eorū:
principes Zabulon & principes Nephthalim.
Principes Iuda duces eorum:
principes Zabulon & principes Nephthalim.

31 Manda deus virtutē tuam:
cōfirma deus hoc quod operatus es in nobis.
Manda DSVS virtuti tuæ: Elohe.
confirma hoc DEVS quod operatus es in nobis Elohim.

32 A templo tuo in Ierusalem:
tibi offerent reges munera.
A templo tuo in Ierusalem:
tibi offerent reges munera.

33 Increpa feras calami:
congregatio taurorū inter vaccas populorū:
vt excludantur ij qui probati sunt argento.
* Increpa ferā arundinis:
* congregatio taurorū in vitulis populorū:
vt excludant eos qui probati sunt argento.

34 Disperge gentes quæ bella volunt:
venient legati ex ægypto:
æthiopia præueniet manus eius deo.
Dissipa gentes quæ bella volunt:
venient legati ex ægypto:
æthiopia præueniet manus eius DEO. Elohim.

35 Regna terræ cantate deo:
psallite domino.
Regna terræ cantate DEO: Elohim.
psallite DOMINO. Selah. Adonai.

36 Psallite deo qui ascēdit super cælū cælorū:
ad orientem.
Psallite deo .. qui ascēdit sup cælū cæli:
ad orientem.

37 Ecce dabit vocē suā vocē virtutis:
date gloriā deo super Israel:
magnificentia eius et virtus eius in nubibus.
Ecce dabit voci suæ vocem virtutis:
date gloriā DEO super Israel: Elohim.
magnificentia eius & virtus eius in nubibus.

38 Mirabilis deus in sanctis suis:
deꝰ Israel ipse dabit virtutē & fortitudinem plebi
suæ: benedictus deus.
Mirabilis DEVS in sanctis suis: Elohim.
DEVS Israel ipse dabit virtutē & fortitudinē plę El.
bi suæ: benedictus DEVS. Elohim

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio Christi domini in passione/quanta pro generis humani pertulerit insipientia/quot improperia/quot cōtemptus & irrisiones/quot ex zelo dei cōtabescentias/quanta assi-

duitate pro nobis ad deum clamauerit laboraui inquit clamans/raucæ factæ sunt fauces meæ/ quanta se pro nobis afflixerit pœnitentia/q̃ pro nostris non pro suis qui peccatum non fecit satisfecerit delictis/ precatur nę aduersum se & suos prævaleat infernus/q̃ in excessu eius Iudæi pro esu & potu fel & acetũ illi porrexerunt/quo anathęmate & qua maledictione a diuina feriẽdi erãt iustitia/q̃ pauperẽ/dolẽte & derelictum misericordia diuina susceptura erat. q̃ sacrificiũ Christi deo acceptabile supra omne sacrificium/q̃ suis vitam largiatur æternam/inuitat omnia cælestia/terrestria/summa & ima ad laudem diuinam & ad gratiarum actionem/ de salute Sion & qui habitaturi sunt in ea. ¶ Conciliatus versu secundo/sextodecimo & triçesimosexto.

¶Ad victoriam Dauid. LXVIII.

Elohim, SAluum me fac DEVS:
Sqñ intrauerũt aquæ vsq; ad animã meã.
Infixus sum in limo profundi:
& non est subsidentia.
Veni in altitudinẽ maris:
& tẽpestas dęmersit me.
Laboraui clamãs raucæ factæ sunt fauces meæ:
Eloha. dęfęcerunt oculi mei dũ spęro in DEVM meũ.
Multiplicati sunt super capillos capitis mei:
qui odęrunt me gratis.
Confortati sunt q̃ pśecuti sũt me iimici mei iuste:
quæ nõ rapui tunc exoluębam.
Elohim, DEVS tu scis insipientiã meã:
& dęlicta mea a te nõ sunt abscondita,
Adonai, Nõ erubescãt in me qui expectant te DOMINE:
Sebaoth DOMINE VIRTVTVM.
Nõ confundant super me qui quærũt te:
Elohe, DEVS Israęl.
Quoniã propter te sustinui opprobriũ:
operuit confusio faciem meam.
Extraneus factus sum fratribus meis:
& peregrinus filijs matris meæ.
Quoniã zelus domus tuæ comędit me:
& opprobria exprobrantiũ tibi cecidęrũt sup me
Et operui in ięiunio animã meã:
& factum est in opprobriũ michi.
Et posui vestimentũ meum cilicium:
& factus sum illis in parabolam.
Aduersũ me loquębant qui sedębãt in porta:
& in me psallebant qui bibębant vinum.
Mea vęro oratio ad te DOMINE
Elohim, tempus beneplaciti DEVS.
In multitudine misericordie tue exaudi me:
in vęritate salutis tuæ.
Eripe me de luto vt non infigar:
libera me ab ijs q̃ odęrũt me & de pfũdis aquarũ:
Nõ me dęmergat tempestas aquæ:
neq; absorbeat me profundum:
neq; vrgeat super me puteus os suum.
Exaudi me DOMINE qñ benigna est mia tua:
secũdũ mltitudinẽ miserationũ tuaꝝ respice i me
Et ne auertas faciẽ tuã a puero tuo:
quoniã tribulor vęlociter exaudi me.
Intende animæ meæ & libera eam:
propter inimicos meos ęripe me.
Tu scis improperiũ meũ & confusionẽ meã:
& reuerentiam meam,

¶Ad victoriam Dauid. LXVIII.

SAluum me fac deus: 1
qñ intrauerũt aquæ vsq; ad animã meã,
Infixus sum in limo profundi: 2
& non est subsistantia.
Veni in altitudinẽ maris: 3
& tempestas dęmersit me.
Laboraui clamans raucæ factæ sunt fauces meæ: 4
dęfęcerũt oculi mei ab spęrãdo in deũ meum.
Multiplicati sunt super capillos capitis mei: 5
qui odęrunt me gratis.
Cõfortati sunt inimici qui pśequuntur me iniuste: 6
quæ non rapui tunc exoluebam.
Deus tu scis imprudentiã meam: 7
& dęlicta mea a te non sunt abscondita.
Non ęrubescãt in me qui expectant te dñe: 8
deus virtutum.
Non confundant super me qui quærũt te: 9
deus Israęl.
Quoniã propter te sustinui exprobrationẽ: 10
operuit irreuerentia faciem meam.
Alienatus factu s sum fratribus meis: 11
& hospes filijs matris meæ.
Quoniã zelus domus tuæ comędit me: 12
& opprobria exprobrantiũ tibi cecidęrũt sup me.
Et cooperui in ięiunio animã meã: 13
& factũ est michi in opprobriũ.
Et posui vestimentũ meũ saccũ: 14
& factus sum illis in parabolam.
Aduersus me insultabant qui sedębãt in portis: 15
& in me psallębãt qui bibębant vinum.
Ego autem oratio mea ad te dñe: 16
tempus beneplaciti deus.
In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me: 17
in vęritate salutis tuæ.
Saluũ me fac de luto vt non inheream: 18
ęruar ex ijs qui odęrũt me et de pfundo aquarũ
Non me dęmergat tempestas aquæ: 19
neq; absorbeat me profundum:
neq; coarctet super me puteus os suum.
Exaudi me dñe qñ suauis est misericordia tua: 20
secũdũ mltitudinẽ miserationũ tuaꝝ respice in me
Nę auertas faciẽ tuã a puero tuo: 21
quoniã tribulor vęlociter exaudi me.
Intende animæ meæ & redime eam: 22
propter inimicos meos ęrue me.
Tu eni agnoscis opprobriũ meũ et cõfusionẽ mea 23
et verecundiã meam,

24 In cõſpectu tuo ſunt omnes tribulantes me:
opprobriũ expectauit cor meum & miſeriã.
25 Et tuſtinui qui ſimul cõtriſtaretur & nõ fuit:
& conſolantes & non inueni.
26 Et dederunt in eſcam meam fel:
& in ſiti mea potauerunt me acęto.
27 Fiat menſa eorũ coram ipſis in muſcipulam:
in retributionem.
28 Obſcurentur oculi eorum nę videant:
& dorſum eorum ſemper incurua.
29 Effunde ſuper eos iram tuam:
& indignatio iræ tuæ cõprehendat eos.
30 Fiat habitatio eorum deſerta:
& in tabernaculis eorũ nõ ſit qui inhabitet.
31 Quoniã quẽ tu percuſſiſti ipſi perſecuti ſunt:
& ſuper dolorẽ vulnerũ meorũ addidęrunt.
32 Appone iniquitatẽ ſuper iniquitatem ipſorum:
& nõ intrent in tua iuſtitia.
33 Deleantur de libro viuentium:
& cum iuſtis nõ ſcribantur.
34 Pauper & dolens ego ſum:
& ſalus vultus tui deus ſuſcępit me.
35 Laudabo nomen dei cum cantico:
magnificabo eum in laude.
36 Et placębit deo ſuper vitulum nouellum:
cornua producentem & vngulas.
37 Videant inopes & lętentur:
quærite dñm & viuet anima veſtra.
38 Quoniam exaudiuit pauperes dñs:
& cõpeditos ſuos nõ ſpreuit.
39 Laudent illum cæli & terra:
mare & omnia rępentia in eis.
40 Quoniam deus ſaluam faciet ſion:
& ędificabuntur ciuitates iudæ.
41 Et inhabitabunt ibi:
& hęreditate acquirent eam.
42 Et ſemẽ ſeruorũ eius obtinębunt eam:
& qui diligunt nomẽ eius inhabitabunt in ea.

In cõſpectu tuo ſunt oẽs qui tribulant me:
improperiũ expectauit cor meum & miſeriam.
Et ſuſtinui qui ſimul cõtriſtaretur & nõ fuit:
& qui conſolarctur & nõ inueni.
Et dederunt in eſcam meam fel:
& in ſiti mea potauęrunt me acęto.
Fiat menſa eorũ coram ipſis in laqueum:
& in retributiones & in ſcandalum.
Obſcurentur oculi eorum nę videant:
& dorſum eorum ſemper incurua.
Effunde ſuper eos iram tuam:
& furor iræ tuæ cõprehendat eos.
Fiat habitatio eorum deſerta:
& in tabernaculis eorũ nõ ſit qui inhabitet.
Quoniã quẽ tu percuſſiſti perſecuti ſunt:
& ſuper dolorẽ vulnerũ meorum addidęrũt.
Appone iniquitatẽ ſuper iniquitatem eorũ:
& non intrent in iuſtitiam tuam.
Deleantur de libro viuentium:
& cum iuſtis non ſcribantur.
Ego ſum pauper & dolens:
ſalus tua DEVS ſuſcępit me. Elohim.
Laudabo nomẽ DEI cum cantico: Elohim
& magnificabo eum in laude.
✱ Et placębit DOMINO ſuper vitulũ nouellũ: 49
cornua producentem & vngulas.
Videant pauperes & lętentur:
quærite DEVM & viuet anima veſtra. Elohim
Quoniam exaudiuit pauperes DOMINVS: 49
& vinctos ſuos non deſpexit.
Laudent illum cæli & terra:
mare & omnia reptilia in eis.
Quoniã DEVS ſaluam faciet Sion: Elohim
& ędificabuntur ciuitates iudæ.
Et inhabitabunt ibi:
& hęreditate acquirent eam.
Et ſemẽ ſeruorũ eius poſſidębit eam:
& qui diligunt nomẽ eius habitabunt in ea.

ARGVMENTVM. Pſalmus reiteratio eorũ quæ de Chriſto dño triceſimuſnonus pſalmus continet.

¶ Aduerte quinto verſu magnificęt dñs etſi hic interptes & Hieronymꝰ habeãt dñs: repio nichilominus in hebræo Elohim. At pſalmo 39 verſu 22 huic verſui reſpõdẽte habeꝫ magnũ nomen dei יהוה.

¶ Pſalmus Dauid. LXVIIII.

1 Deus in adiutorium meum intende:
domine vt adiuues me feſtina.
2 Confundantur & reuereantur:
qui quærunt animam meam.
3 Auertantur retrorſum & ęrubeſcant:
qui cogitant michi mala.
4 Auertantur ſtatim ęrubeſcentes:
qui dicunt michi euge euge.
5 Exultent & iocũdẽtur in te oẽs qui quærunt te:
& dicant ſemper magnificetur dominus:
qui diligunt ſalutare tuum.
6 Ego vero egęnus & pauper ſum:
deus adiuua me.
7 Adiutor & ęrutor meus es tu:

¶ Ad victoriam Dauidi. LXVIIII.

Deus in adiutorium meum intende: Elohim
DOMINE ad adiuuandũ me feſtina. 49
Confundantur & reuereantur:
qui quærunt animam meam.
Auertantur retrorſum & ęrubeſcant:
qui volunt michi mala.
Auertantur ſtatim ęrubeſcentes:
qui dicunt michi euge euge.
Exultẽt & lętẽtur in te oẽs qui quærunt te:
& dicant ſemper magnificetur DOMINVS: Elohim
qui diligunt SALVTARE tuum. Ieſua
Ego vero egęnus & pauper ſum:
DEVS adiuua me. Elohim
Adiutor meus & liberator meus es tu:

DOMINE nę moręris. domine nę tardaueris.

ARGVMENTVM. Psalmus / oratio Christi domini secundum carnis dispensationem pro se & suis maxime in nouissimis temporibus vbi refriguerit multorum charitas / q dominus non humano more doctus sit litteras / q a deo ab ineūte ætate didicerit mirabilia quæ ad finē vsq; sæculi euāgelizāda reliquit / q deus illi cum descēdit ad inferos ostenderit supplicia quæ infideles & impij sine finę perpessuri sunt / vnde eum in vitā & in indeficientem consolationem reuocauit / psallētem & confitentem tuģiter beneficia dei qui animam eius redemit & inimicos eius confudit. ¶ Conciliatus versu vicęsimoquarto & vicęsimosexto.

¶ Psalmus. LXX.

IN te DN̄E spęraui nō cōfundar in æternū:
in iustitia tua libera me & ęripe me.
Inclina ad me aurem tuam:
& salua me.
Esto michi in DEVM ꝓtectorē & i locū munitū:
vt saluum me facias.
Quoniam firmamentum meum:
& refugium meum es tu.
DEVS meus ęripe me de manu peccatoris:
& de manu contra lęgē agentis & iniqui.
Quoniā tu es patiētia mea DOMINE:
DOMINE spes mea a iuuentute mea.
In te cōfirmatus sum ex vtero:
de vētre matris meæ tu es protector meus.
In te cātatio mea sēp / tā q̄ ꝓdigiū factꝰ sū multis:
& tu adiutor fortis.
Repleat os meū laude vt cantē gloriā tuam:
tota die magnitudinem tuam.
Nę proijcias me in tempore senectutis
cum dęfęcerit virtus mea:
nę dęrelinquas me.
Quia dixerunt inimici mei michi:
& qui custodiębant animam meam
concilium fęcerunt in vnum.
Dicentes DEVS dęreliquit eum /
persequimini & cōprehendite eum:
quia non est qui ęripiat.
DEVS nę ęlongęris a me:
DEVS meus in auxiliū meum respice.
Confundant̄ & dęficiant dętrahētes aiæ meæ:
operiant̄ cōfusione & pudore q q̄rūt mala michi
Ego autem semper spęrabo:
& adijciam super omnē laudem tuam.
Os meum annūciabit iustitiam tuam:
tota die SALVTARE tuum.
Quōm nō cognoui lr̄aturā itroibo i potētias DN̄I:
DOMINE memorabor iustitiæ tuæ solius.
DEVS docuisti me a iuuentute mea:
& vsq; nunc pronūciabo mirabilia tua.
Et vsq; in senectam & senium:
DEVS nę dęrelinquas me.
Donec annūciem brachium tuum:
generationi omni quæ ventura est.
Potentiam tuam & iustitiam tuam DEVS
vsq; in altissima quæ fęcisti magnalia:
DEVS quis similis tibi?
Quantas ostendisti michi tribulationes

¶ Psalmus. LXX.

DEus in te spęraui dn̄e nō cōfūdar i æternū, 1
in iustitia tua erue me & exime me. 2
Inclina ad me aurem tuam:
& saluum me fac.
Esto michi in deū protectorē & in locū munitū: 3
michi esto: vt saluum me facias.
Quoniam firmamentū meum: 4
& refugium meum es tu.
Deus meus ęrue me de manu peccatoris: 5
de manu legem prætereuntis & iniqui.
Quoniam tu es patientia mea domine: 6
domine spes mea a iuuentute mea.
In te confirmatus sum ex vtero: 7
de ventre matris meæ tu es protector meus.
In te decātatio mea sp / tā q̄ ꝓdigiū factꝰ sū multis: 8
sed tu es adiutor fortis.
Repleat os meū laude vt hymnidicā gliam tuā: 9
tota die magnificentiam tuam.
Nę proijcias me in tempore senectutis 10
cum dęficiet virtus mea:
nę dęrelinquas me. 11
Quia dixerunt inimici mei michi:
& qui custodiębant animam meam 12
concilium fęcerunt in vnum.
Dicentes deus dereliquit eum / 13
persequimini & cōprehendite eum:
quia non est qui ęruat eum.
Domine deus meus nę ęlonges a me: 14
deus meus in adiutoriū meum respice.
Onfundant̄ & dęficiant cōmittentes aiam meā: 15
iduāt̄ cōfusiōe & verecūdia q cogitāt mihi mala
Ego autem semper in te spęrabo: 16
& adijciam super omnē laudem tuam.
Os meum pronūciabit iustitiam tuam: 17
tota die salutem tuam.
Quōm n̄ cognoui negociatōes itroibo i potētia dn̄i 18
domine memorabor iustitiæ tuæ solius.
Deus docuisti me ex iuuentute mea: 19
& vsq; nunc annūciabo mirabilia tua.
Et vsq; in senectam & senium: 20
domine ne dęrelinquas me.
Donec annūciem brachium tuum: 21
generationi omni superuenturæ.
Potentiam tuam & iustitiam tuam deus 22
vsq; in altissima quæ fęcisti magnalia:
deus quis similis tibi?
Quantas ostendisti michi tribulationes 23

multas & malas & conuersus viuificasti me:
& de abyssis terræ iterum reduxisti me.
21 Multiplicasti iustitiam tuam:
& cõuersus consolatus es me
14 Etenim ego confitębor tibi
in vasis psalmi vęritatem tuam:
psallam tibi in cithara sanctus israęl.
15 Exultabunt labia mea cum psallam tibi,
& anima mea quam redemisti.
16 Adhucautem & lingua mea tota die
meditabitur iustitiam tuam:
cũ cõfusi fuerint & ęrubuerit q q̃rũt mala michi

multas & malas & cõuersus viuificasti me:
& de abyssis terræ iterum reduxisti me.
Multiplicasti magnificentiam tuam:
& conuersus consolatus es me.
✻ Ego autem confitębor tibi
in vasis psalmi vęritatem tuam DEVS: Eloha.
psallam tibi in cithara sanctus israęl.
Exultabũt labia mea cum cãtauero tibi:
& anima mea quam redemisti.
✻ Sed & lingua mea tota die
meditabitur iustitiam tuam:
cũ cõfusi & reuereriti sint qui q̃runt mala michi.

ARGVMENTVM. Psalmus/prophętia de Christo dño rege Messiah filio ręgis æterni/de iudicio eiꝰ/ de permanẽtia eius æterna/de descẽsu eius in gremiũ virginis inuiolato virginitatis honore/imo supra omnẽ virginitatis honorẽ honorato/signo & beneficio aduẽtus eius/ iustitia/abũdãtia pacis & terręnorũ cũ cælestibus recõciliatione vsq; ad cõsumationem sæculi/de dñio eius ad terminos orbis terræ/ q; æthiopes/ręges Tarsis Arabũ & Saba dona illi essent allaturi/ q; oẽs ręges & gẽtes fidẽ eiꝰ sint suscepturi/q; redẽptusꝰ esset genꝰ hũanũ/q; infirmos/claudos/cæcos/surdos/mutos sanaturꝰ/ aias viuificaturꝰ/ex publicanis discipulos & aplos electurꝰ/q; q̃rẽte eiꝰ necẽ herode viueret / q; offerẽdũ ei aurũ arabię/q; adorãdus sẽp & bñdicẽdus/de sacro triticeo libo sacrificij qđ in memoriã eiꝰ in capitibꝰ sacerdotũ cõspectui populi leuaꝝ/cuiꝰ fructꝰ & vtilitas sup oẽm aliũ extollit fructũ & oẽm aliam supexcellit vtilitatẽ/q; semp nomẽ eiꝰ bñdicẽdũ/q; nomẽ eiꝰ INNON æternũ/q; ille est in quo bñdicẽdæ erãt oẽs tribus terræ & quẽ oẽs gẽtes adoraturæ erãt/de bñdictiõe dei qui hæc mira facit/cuiꝰ maiestate aduẽtu Messiæ omnis terra replenda erat. ¶ Conciliatus versu secundo/quinto & sextodecimo.

¶ Psalmus Salomonis. LXXI. ¶ Salomonis. LXXI.

1 DEus iudicium tuum ręgi da:
& iustitiam tuam filio ręgis.
2 Iudicare populũ tuũ in tua iustitia:
& pauperes tuos in iudicio.
3 Suscipiant montes pacem populo:
& colles iustitiam.
4 Iudicabit pauperes populi
& saluos faciet filios pauperum:
& humiliabit calũniatorem.
5 Et permanębit soli & ante lunam:
& generationes generationum.
6 Et dęscẽdet sicut pluuia in vellus:
& sicut guttæ stillãtes super terram.
7 Oriętur in diębus eius iustitia & abũdãtia pacis:
donec tollatur luna.
8 Et dñabitur a mari vsq; ad mare:
& a flumine vsq; ad terminos orbis terræ.
9 Coram illo dęcident æthiopes:
& inimici eius terram lingent.
10 Reges tharsis & insule munera offerent:
reges arabum & saba dona adducent.
11 Et adorabunt eum omnes ręges terræ:
omnes gentes seruient ei.
12 Quia liberauit egẽnum a potente:
& pauperem cui non erat adiutor.
13 Parcet ipse inopi & pauperi:
& animas pauperum saluas faciet.
14 Ex vsuris & iniquitate redimet animas eorũ:
& honorabile nomen eius coram ipsis.
15 Et viuet & dabitur ei de auro arabiæ

DEVS iudicium tuum ręgi da: Elohim
& iustitiam tuam filio ręgis.
✻ Vt iudicet populum tuum in iustitia:
& pauperes tuos in iudicio.
Suscipiant montes pacem populo:
& colles iustitiam.
Iudicabit pauperes populi
& saluos faciet filios pauperum:
& humiliabit calũniatorem.
✻ Et permanębit cum sole & vltra lunam:
in generatione & generatione.
Dęscendet sicut pluuia in vellus:
& sicut stillicidia stillãtia super terram.
Oriętur in diębus eius iustitia & abũdãtia pacis:
donec auferatur luna.
Et dñabitur a mari vsq; ad mare:
& a flumine vsq; ad terminos orbis terrarũ.
Coram illo procident æthiopes:
& inimici eius terram lingent.
Reges tharsis & insulæ munera offerent:
reges arabum & saba dona adducent.
Et adorabunt eum omnes reges:
omnes gentes seruient ei.
Quia liberabit pauperem a potente:
& pauperem cui nõ erat adiutor.
Parcet pauperi & inopi:
& animas pauperum saluas faciet.
Ex vsuris & iniquitate redimet aias eorum:
& honorabile nomen eorum coram illo.
Et viuet & dabitur ei de auro arabiæ

& adorabunt de ipso semper:
tota die benedicent ei.
Erit memorabile frumētū i terra i sūmis mōtiū:
superextolletur super libanū fructus eius:
& florebunt de ciuitate sicut fœnum terræ.
Sit nomen eius benedictū in sæcula:
ante solem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipso oēs tribus terræ:
omnes gentes magnificabunt eum.
Benedictus DOMINVS DEVS israēl:
Elohim qui facit mirabilia solus.
Et benedictū nomen maiestatis eius in æternū:
& replebitur maiestate eius ois terra fiat fiat.

& orabunt de ipso semper:
tota die benedicent ei.
Et erit firmamentū in terra in sūmis montiū: 16
superextolletur super libanū fructus eius:
& florebūt de ciuitate sicut fœnum terræ.
Sit ergo nomē eius benedictū in sæcula: 17
ante solem permanet nomen eius.
Et benedicētur in ipso oēs tribus terræ: 18
omnes gentes magnificabunt eum.
Benedictus dñs deus israēl: 19
qui facit mirabilia solus.
Et benedictum nomē gloriæ eius in æternū: 20
& iplim scli & replebit glia ei ois terra fiat fiat.

ARGVMENTVM. Psalmus de Nemesi/Zelo & indignatiōe Christi q̄ mali lōganimitate dei abutūtur q̄ ad mortē nō cogitēt/q̄ deus largiatur eis sana corpora/q̄ nō multo labore viuant & sudore/q̄ hūana euitent flagella & iccirco superbiant vnde dei benignitatē & clementiā cognoscere dēberent/ q̄ impinguari videātur ad peccandū & quicquid in cōcupiscentiā venerit flagitiosæ exequendū. & parū est eis in humana peccare/si etiam in deū nō loquūtur blasphemiā de diuinis & humanis impię loquentes seducētes pios qui inter eos versantur. dicūt enim deū humana nō curare/humana nescire/& ipsi sunt qui abundāt in seculo diuitias obtinētes/ sed vt maior indignatiōis Christi dñi occasio cognoscat ipse innocēs in mūdū venit/sine pctō in inocētia vixit toto tēpore vitæ suæ ærūnosa passus est/flagellatus est/ludibria & mortē turpissimā q̄ eis passus est. sed cum id intelligere nolint: ipse omniū potestatem habēs in tēplo sancto suo in dextera patris sedens intelliget in nouissima eorū/dignis eos in morte tradet supplicijs/& dū elcuātur / dū in bonis superbiūt cito corruēt in laqueū mortis erūtq; illa repētina interit⁹ coꝝ causa. qd q̄ popul⁹ ei⁹ penę i rchilū redact⁹ est/hęc digna nemeseos occasio. attamen qui a deo se sequestrarint peribūt/qui adhęserint & in eo spem suam cōiecerint bonū adipiscētur æternū/& laudes dei annunciabunt in ecclesia sanctorū. ¶ Conciliatus versu tertio/tertiodecimo/ quintodecimo & octauodecimo. ¶ Aduerte octauo versu excelso q̄ quo hebraice habetur MARON nō esse vnum de illis quæ specialiter noia dei appellātur. sed in vndecimo versu dei nomen est. ¶ Vicesimoquinto versu deus cordis mei Hieronym⁹ vocabulum Sur vertit robur. ¶ Et vicesimoseptimo versu in domino deo spem suā. ✠ tam Hieronymus q̄ interpretes vertere deum/puto nę facerent nugationis phantasiam quæ nequaq̄ in hebræo contingere potest vbi habetur adonai יהוה.

¶ Canticum Asaph. LXXII.

Elohim QVam bonus israēl DEVS:
iis qui recto sunt corde.
Mei autē penę moti sunt pedes:
penę effusi sunt gressus mei.
Quia zelaui contra iniquos:
pacem peccatorum videns.
Quia non est respectus morti eorum:
& firmamentum in plaga eorum.
In labore hominum non sunt:
& cum hominibus nō flagellabuntur.
Ideo tenuit eos superbia:
operti sunt iniquitate & impietate sua.
Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum:
transierunt in affectum cordis.
Cogitauerunt & locuti sunt nequitiam:
iniquitatem in excelsum locuti sunt.
Posuerunt in cælum os suum:
& lingua eorum transiuit in terrā.
Ideo conuertetur populus meus hic:
& dies pleni inuenientur in eis.
El. Et dixerunt quomodo scit DEVS?
Elion & si est scientia in EXCELSO?
Ecce ipsi peccatores & abūdantes in sæculo:

¶ Psalmus Asaph. LXXII.

QVam bonus israēl deus: 1
rectis corde.
Mei autē penę cōmoti sunt pedes: 2
paulominus effusi sunt gressus mei.
✠ Quia zelaui in peccatoribus: 3
pacem peccatorum intuens.
Quia non est declinatio mortis eorum: 4
& firmamentum in flagello eorum.
In laboribus hominū non sunt: 5
& cum hominibus nō flagellabuntur.
Ideo obtinuit eos superbia: 6
circūamicti sunt iniquitate & impietate sua.
Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum: 7
transierunt in dispositionem cordis.
Cogitauerunt & locuti sunt malignitatē: 8
iniquitatem in altum locuti sunt.
Posuerunt in cælum os suum: 9
& lingua eorū transiuit super terram. 10
Ideo reuertētur populus meus huc:
cum dies pleni inuenientur in eis. 11
Et dixerūt quomodo sciuit deus:
& si est scientia in altissimo? 12
Ecce ipsi peccatores & abūdantes in sæculo: 13

obtinuęrunt diuitias.
13 Et dixi ine causa iustificaui cor meum:
& laui inter innocentes manus meas.
14 Et fui flagellatus tota die:
& argutio mea in matutinum.
15 Si dicebam narrabo sic:
ecce generationē filiorum tuorū reprobaui.
16 Et suscępi cognoscere:
hoc labor est ante me.
17 Donec introeam in sanctuariū dei:
& intelligam in nouissima.
18 Verūtamen propter dolositatē posuisti eis:
dęiecisti eos dum extollerētur.
19 Quōmō facti sunt in dęsolationē? subito dęfęcerūt:
periērunt propter iniquitatem suam.
20 Velut somniū exurgentis dñe in ciuitate tua:
imagines eorū ad nichilum rediges.
21 Quia dęlectatum est cor meum
& rẹnes mei mutati sunt:
& ego ad nichilū redactus sum & nō cognoui.
22 Quasi pecus factus sum ad te:
& ego semper tecum.
23 Tenuisti manum dexteræ meæ:
in volūtate tua dęduxisti me:
& cum gloria assumpsisti me.
24 Quid enim michi est in cælo:
& a te quid volui super terram?
25 Dęfęcit cor meū & caro mea:
deus cordis mei & pars mea deꝰ meꝰ in sæcula.
26 Ecce qui longe faciunt se à te peribunt:
perdidisti omnē qui fornicatur abs te.
27 Michi autem adherere deo bonum est:
ponere in deo spem meam.
28 Vt annūciem omnes laudes tuas:
in atrijs filiæ sion.

obtinuęrunt diuitias.
Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meum:
& laui in innocētia manus meas.
Et fui flagellatus tota die:
& castigatio mea in matutinis.
Si dicebam narrabo sic:
ecce nationē filiorum tuorum reliqui.
Existimabam vt cognoscerem:
hoc labor est ante me.
Donec intrem in sanctuarium DEI: El
& intelligam in nouissimis eorum.
Verūtamen ꝓpter dolos posuisti eis mala:
dęiecisti eos dum ęleuarentur.
Quomō facti sūt in dęsolationē? subito dęfęcerūt:
periērunt propter iniquitatem suam.
Velut somniū surgentiū DOMINE in ciuitate tua: Adonai,
imaginem ipsorū ad nichilum rediges.
Quia inflāmatum est cor meum
& rẹnes mei cōmutati sunt:
& ego ad nichilū redactus sum & nesciui.
Vt iumētum factus sum apud te:
& ego semper tecum.
Tenuisti manum dexteram meam:
& in volūtate tua dęduxisti me:
& cum gloria suscępisti me.
Quid enim michi est in cælo:
& a te quid volui super terram?
Dęfęcit caro mea & cor meum:
DEVS cordis mei & pars mea DEVS i æternū Sur
Quia ecce qui ęlōgant se a te peribunt: Elohim
perdidisti omnes qui fornicātur abs te.
Michi autem adherere DEO bonum est: Elohim
ponere in DOMINO DEO spem meam. Adonai,
Vt annūciem oēs prædicationes tuas:
in portis filiæ sion.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ de diuturna afflictione populi a gente bestiali & impia, ꝙ sit negatus ꝓphęta qui ostēdat liberationis terminū, cōfessio bñficiorū eiꝰ qui per lauacri purgationem cōfręgit potentias dæmonū, imploratio auxilij eius contra tam obscuræ, terrestris & noxiæ hæreseos peruersitatem ne populus Christi dñi pauperem vitam imitatus tādiu maneat confusus, sed prorūpat in laudes dei cuius beneficio de superbis hostibus suis patrē & filium & spiritū sanctū blasphęmātibus & negātibus liberatus fuerit. ¶ Cōciliat ꝓ versu tertiodecimo, vndecimo, octauodecimo, & vicęsimoprimo.

¶ Psalmus Asaph. LXXIII.

1 VT quid repulisti nos deus in finem:
iratus est animꝰ tuus sup oues gregis tui?
2 Memento congregationis tuæ:
quam possedisti ab initio.
3 Redemisti virgam hęreditatis tuæ:
montem sion in quē habitasti in ipso.
4 Eleua manū tuam in superbiā eorū in finē:
quāta malignę opatus est inimicꝰ in sanctis tuis?
5 Et gloriati sunt omnes qui oderunt te:
in medio solēnitatis tuæ.
6 Posuęrūt signa sua signa & nō cognouęrūt:
sicut in egressu dęsuper.
7 Quasi in silua lignorum securibus cōciderunt
ianuas eius in idipsum:

¶ Intellectus Asaph. LXXIII.

VT quid DEVS repulisti in finem: Elohim
iratꝰ est furor tuus sup oues pascuæ tuæ?
Memor esto congregationis tuæ:
quam possędisti ab initio.
Redęmisti virgam hęreditatis tuæ:
montem sion in quo habitasti in eo.
Leua manus tuas in superbias eorū in finem:
quāta malignatus est inimicus in sancto?
Et gloriati sunt qui oderunt te:
in medio solēnitatis tuæ.
Posuęrūt signa sua signa & nō cognouęrūt:
sicut in exitu super summum.
Quasi in silua lignorum securibus excidęrunt
ianuas eius in idipsum:

in securi & ascia deiecerunt eam.
Incenderunt igni sanctuariū tuum in terra:
polluerunt tabernaculum nominis tui.
Dixerunt in corde suo cognatio eorū simul:
El quiescere faciam⁹ oēs dies festos DEI a terra.
Signa nostra non vidimus:
iam non est prophęta:
& nobiscum non est cognoscens vsquequo.
Elohim Vsquequo DEVS improperabit inimicus:
irritabit aduersarius nomen tuum in finem?
Vt quid auertis manū tuam & dexterā tuam:
de medio sinu tuo in finem?
Elohim DEVS autē rex noster ante sæcula:
operatus est salutem in medio terræ.
Tu cōfirmasti in virtute tua mare:
cōtribulasti capita draconum in aquis.
Tu confregisti capita draconis:
dedisti eum escam populis æthiopum.
Tu dirupisti fontes & torrentes:
tu siccasti fluuios ethan.
Tuus est dies & tua est nox:
tu fabricatus es auroram & solem.
Tu fecisti omnes terminos terræ:
æstatem & hiemem / tu plasmasti ea.
Memor esto hui⁹ iimic⁹ iproperauit DOMINO:
& populus insipiens incitauit nomē tuum.
Nę tradas bestijs aias confitentes tibi:
& aias pauperū tuorū nę obliuiscaris in finem.
Respice in testamentū tuum:
quia repletæ sunt obscuritatibus terræ:
domus iniquitatum.
Nę auertatur humilis factus confusus:
pauper & inops laudabunt nomē tuum.
Elohim Exurge DEVS iudica causam tuam:
memor esto improperiorum tuorū:
eorū quæ ab insipiente sunt tota die.
Nę obliuiscaris voces inimicorū tuorum:
superbia eorū qui te oderunt ascēdit semper.

in dolabro & in fractorio deiecerunt eam.
Incēderunt igni sanctuariū tuum:
polluerūt in terra tabernaculū nois tui.
Dixerunt in corde suo cognatio eorū inter se:
venite cōprimamus oēs solēnitates dei de terra
Signa nostra non vidimus:
iam non est prophęta:
& nos nō cognoscet adhuc.
Vsquequo deus exprobrabit inimicus:
irritat aduersarius nomē tuum in finem?
Vt quid auertis manū tuam & dexteram tuam:
de medio sinu tuo in finem?
Deus autem rex noster ante sæcula:
operatus est salutem in medio terræ.
Tu confirmasti in virtute tua mare:
cōtriuisti capita draconū in aqua.
Tu cōfregisti caput draconis:
dedisti eum in escam populis æthiopibus.
Tu dirupisti fontes & torrentes:
tu siccasti fluuios ethan.
Tuus est dies & tua est nox:
tu perfecisti solem & lunam.
Tu fecisti omnes terminos terræ:
æstatem & ver / tu fecisti ea.
Memor esto hui⁹ creaturę tuę inimic⁹ exprobrauit dño
& populus imprudens exacerbauit nomē tuū.
Nę tradideris bestijs animā cōfitentē tibi:
& aias pauperū tuorū nę obliuiscaris in finē.
Respice in testamentum tuum:
quoniā repleti sunt qui obscurati sunt terra:
domorum iniquarum.
Nę reuertatur humilis confusus:
egęnus & inops laudabunt nomē tuum.
Exurge domine iudica causam tuam:
memento opprobriorum tuorum:
eorum quæ ab imprudente sunt tota die.
Nę obliuiscaris voces deprecantium te:
superbia eorū qui te oderūt ascēdit semp ad te.

ARGVMENTVM. Psalmus / de confessione narrationeq; mirabilium dei ad finem vsq; mundi / q; exactum & districtum dei iudicium venturū sit / cōminatio ad impios nę superbiant neue superbiā suam ęleuent in deū quia deus omnes iudicabit / & humiliabit & exaltabit quos volet / & de fęce calicis indignationis eius bibent peccatores terræ / & exaltabit gloria iusti. ¶ Cōciliatus versu tertio & septimo.

¶ Psalmus cantici Asaph. LXXIIII.

Elohim. CONfitębimur tibi DEVS cōfitębimur:
& inuocabimus nomen tuum.
Narrabimus mirabilia tua:
cum accępero tēpus ego iustitias iudicabo.
Liquefiet terra & oēs qui habitant in ea:
ego confirmaui columnas eius. Selah
Dixi iniquis nolite inique agere:
& delinquētibus nolite exaltate cornu.
Nolite extollere in altum cornu vestrum:
nolite loqui .. aduersus deū .. iniquitatem
Quia neq; ab oriente neq; ab occidente
neq; a desertis montibus:
Elohim quoniam DEVS iudex est.

¶ Psalmus Asaph. LXXIIII.

CONfitębimur tibi deus cōfitębimur tibi:
& inuocabimus nomen tuum.
Enarrabo omnia mirabilia tua:
cum accępero tēpus ego iustitias iudicabo.
Defluxit terra & oēs inhabitantes in ea:
ego confirmaui colūnas eius.
Dixi iniquis nolite inique agere:
& delinquētibus nolite exaltare cornu.
Nolite ergo efferri:
ne loquamini aduersus deum iniquitatem.
Quoniā neq; ab oriente neq; ab occidente
neq; a desertis montium:
quoniam deus iudex est.

7 Hunc humiliat & hunc exaltat:
quia calix in manu dñi vini meri plen⁹ mixto.
8 Et inclinauit ex hoc in hoc
verũtamen fex eius nõ est exinanita:
bibent ex eo omnes peccatores terræ.
9 Ego autem annunciabo in sæculum gaudebo:
psallam deo iacob.
10 Et omnia cornua peccatorũ confringam:
& exaltabuntur cornua iusti.

✻ Hunc humiliabit & hunc exaltabit:
quia calix in manu [illegible]Ni vini meri plen⁹ mixto. &c.
✻ Et inclinabit ex hoc in hoc
verũtamen fex eius non est exinanita:
bibent omnes peccatores terræ.
Ego autem annunciabo in sæculum:
cantabo DEO Iaacob. Elohe
Et omnia cornua peccatorũ confringam:
& exaltabuntur cornua iusti.

ARGVMENTVM. Psalm⁹/q̃ Christ⁹ dñs & p eũ pater & spũs sanct⁹ in iudæa not⁹ sit/signũ aduẽtus ei⁹ pax vniuersalis & cõuersatio ei⁹ in sion/q̃ inimici ei⁹ in mortẽ secũdã ruerũt nullũ a diuitijs suis qb⁹ cõfidẽbãt habẽtes auxiliũ/q̃ ex eo tpe ira dei in iudæos pseuerat/de futuro iudicio vbi oẽs cogitatiões nudæ & aptæ erũt/quapropter si hoies sapiũt/deũ votis & oblatiõib⁹ placabũt/qa & illi qui eũ i gloria circũstant offerũt laudũ & gratiarũ actionũ dona/nã ille est qui super omnẽ principatũ habet potestatem & qui tremendus est regibus terræ. ¶ Conciliatus versu octauo/nono & vndecimo.

¶ Psalmus Asaph. LXXV.

1 NOtus in iudæa deus:
in israel magnum nomen eius.
2 Et factus est in pace locus eius:
& habitatio eius in sion.
3 Ibi confregit fortitudines:
arcum & scutum & gladium & bellum.
4 Illuminãs tu mirabiliter a mõtib⁹ æternis:
conturbati sunt oẽs insipientes corde.
5 Dormierũt somnũ suum & nichil inuenerunt:
omnes viri diuitiarũ in manibus suis.
6 Ab increpatione tua deus iacob:
dormitauerũt oẽs qui ascenderunt equos.
7 Tu terribilis es & quis resistet tibi?
nunc ab ira tua.
8 De cælo iaculatus es iudicium:
terra timuit & quieuit.
9 Cum exurgeret in iudicio dñs deus:
vt saluos faceret oẽs mites corde.
10 Quoniã cogitatio hois cõfitebitur tibi:
& reliquie cogitationis solẽnia celebrabũt tibi.
11 Vouete & reddite dño deo nostro:
oẽs qui in circuitu eius sunt offerent munera.
12 Terribili & ei qui aufert spiritũ principum:
terribili apud reges terræ.

¶ Psalmus Asaph. LXXV.

NOtus in iudæa DEVS: Elohim
in israel magnum nomen eius.
Et factus est in pace locus eius:
& habitatio eius in sion.
Ibi confregit potentias:
arcum/scutum/gladium & bellum. Selah
Illuminãs tu mirabiliter a montibus æternis:
turbati sunt omnes insipientes corde.
Dormierunt somnũ suũ & nichil inuenerunt:
oẽs viri diuitiarum in manibus suis.
Ab increpatione tua DEVS Iaacob: Eloh.
dormitauerunt qui ascenderunt equos.
Tu terribilis es & quis resistet tibi?
ex tunc ira tua.
✻ De cælo auditum facies iudicium:
✻ terra tremet & quiescet.
✻ Cum exurget in iudicium DEVS: Elohim
✻ vt saluos faciat omnes mansuetos terræ. Selah
Quoniã cogitatio hois confitebitur tibi:
& reliquiæ cogitationis diem festũ agent tibi.
Vouete & reddite DOMINO DEO vestro: &c.
✻ oẽs qui in circuitu eius/afferent munera. Elohe
Terribili & ei qui aufert spiritum principum:
terribili apud reges terræ.

ARGVMENTVM. Psalm⁹/q̃ de⁹ in tribulatiõe sit iuocãdus/q̃ memoria dei tristificas malorũ spirituũ immissiões effugat & nos reddit mẽte cõsolatos/exercitatio piæ mẽtis cõsideratio opex dei. ¶ Cõciliat⁹ versu pmo/secdo/sexto/octauo/nono vndecimo & vicesimo. ¶ Aduerte p vicesimo versu hebræos Mosen sine i/scribere p mem sc; olem/sim/segol & he q̃si dicerem⁹ Moseh/sed illã he finale more nostro cõuertim⁹ i s. Quod vero cõsuetũ est Moyses dici hoc a græco mutuatũ est vbi plerũq; scriptũ reperit μωυσησ. verũ vocabulũ hebraicũ/y nõ recipit cũ littera illa græco sermoni ppria sit & nulli hebraice litteræ respõdeat. Quapropter æquius visum est vt hæc noia Moses & Aharon ad normã scribãtur hebraicã. si tamẽ Aharon nõ aspiras & scribis vt passim solet Aaron nichil reph̃sione dignũ est quia lenis est in eo aspiratio. si addas etiam & leniter proferas: vicinius efformas ad hebræum.

¶ Psalmus Asaph. LXXVI.

1 VOce mea ad dominũ clamaui:
& vox mea ad deũ & attendit michi.
2 In die tribulationis meæ
deum exquisiui manibus meis:
nocte coram eo & nõ sum deceptus.
3 Renegaui consolari animã meam:
memor fui dei & delectatus sum garriui:

¶ Psalmus Asaph. LXXVI.

✻ VOce mea ad DEVM clamaui: Elohim
voce mea ad DEVM & intendit michi. Elohim
In die tribulationis meæ
DEVM exquisiui manibus meis: Elohim
✻ nocte coram eo & non sum deceptus.
Renuit consolari anima mea:
memor fui DEI & delectat⁹ sũ & exercitat⁹ sũ: Elohim

& dęfęcit ſpiritus meus.
Anticipauęrunt vigilias oculi mei:
turbatus ſum & nō ſum locutus.
Cogitaui dies antiquos:
& annos æternos in mente habui.
Et meditatus ſum nocte:
cū corde meo exercitabar/& ſcopebā ſpūm meū
Adonai Nunquid in æternum proijciet DEVS:
aut nō apponet vt cōplacitior ſit adhuc?
An in finem miſericordiā ſuam abſcindet:
a generatione in generationem?
El An obliuiſcętur miſereri DEVS:
aut cōtinebit i ira ſua miſericordias ſuas? Selah
Et dixi nunc cępi:
Elion hæc mutatio dexteræ EXCELSI.
Iah Memorabor operum DOMINI:
memor ero ab initio mirabilium tuorum.
Et meditabor in omnibus operibus tuis:
& in adinuētionibus tuis exercębor.
Elohim DEVS in ſancto via tua:
El. Elohim quis DEVS magnus ſicut DEVS noſter:
El tu es DEVS qui facis mirabilia.
Notam fęciſti in populis virtutem tuam:
redęmiſti in brachio tuo populum tuum:
filios Iaacob & Ioſeph. Selah
Elohim Vidērūt te aq̄ DEVS vidērūt te aq̄ & timuęrnt:
& turbatæ ſunt abyſſi.
Multitudo ſonitus aquarum:
vocem dedęrunt nubes.
Etenim ſagittæ tuæ tranſeunt:
vox tonitrui tui in rota.
Illuxęrunt coruſcationes tuæ orbi terræ:
cōmota eſt & contremuit terra.
In mari via tua & ſemitæ tuæ in aquis multis:
& veſtigia tua non cognoſcentur.
Dęduxiſti ſicut oues populum tuum:
in manu Moſis & Aharon.

& dęfęcit ſpiritus meus.
Anticipauęrūt vigilias oēs inimici mei: 4
cōturbatus ſum & nō ſum locutus.
Cogitaui dies antiquos: 5
& annorum æternorum memor fui.
Et meditatus ſum nocte: 6
✳ corde meo garriebā & ſcrutabar ſpiritū meum.
Nunquid in æternum repellet deus: 7
& nō apponet vltra vt beneplaceat ei adhuc?
✳ Aut in finem miſericordiam ſuam abſcidet: 8
a generatione in generationem?
✳ Aut obliuiſcętur miſereri deus: 9
aut cōtinębit in ira ſua miſerationes ſuas?
Et dixi nunc cępi: 10
hæc eſt immutatio dexteræ excelſi.
✳ Memor fui operum domini: 11
quia memor ero ab initio mirabilīū tuorum.
Et meditabor in omnibus operibus tuis: 12
& in affectionibus tuis garriam.
Deus in ſancto via tua: 13
quis deus magnus ſicut deus noſter:
tu es deus qui facis mirabilia ſolus.
Notam fęciſti in populis virtutem tuam: 14
redęmiſti in brachio tuo populum tuum:
filios iſraęl & ioſeph.
Vidęrunt te aquæ deus vidęrunt te aquæ: 15
& timuęrunt & cōturbatæ ſunt abyſſi.
Multitudo ſonitus aquarum: 16
vocem dedęrunt nubes.
Etenim ſagittæ tuæ pertranſięrunt: 17
vox tonitrui tui in rota.
Apparuęrunt fulgura tua orbi terræ: 18
cōmota & cōtremēda facta eſt terra.
In mari eſt via tua & ſemitæ tuæ in aquis multis: 19
& veſtigia tua non agnoſcentur.
Dęduxiſti ſicut oues plębem tuam: 20
✳ in manu moyſi & aaron.

ARGVMENTVM. Pſalmus inſtructio veteris ſynagogæ in ſymbolo/q̄ Chriſtus dominus eis in parabola locuturus eſſet/pro argumento ſacra exodi legatur hiſtoria. ¶ Conciliatus verſu vndecimo/vicęſimoquarto/quadrageſimonono & quinquageſimo.

¶ Intellectus Aſaph. LXXVII

ATtendite popule meus lęgem meam:
inclinate aurē veſtrā in verba oris mei.
Aperiam in parabolis os meum:
loquar propoſitiones ab initio.
Quāta audiuimus & cognouimus ea:
& patres noſtri narrauęrunt nobis?
Non ſunt occultata a filijs eorum:
in generatione altera.
Narrātes laudes DOMINI & virtutes eius:
& mirabilia eius quæ fęcit.
Et ſuſcitauit teſtimonium in Iaacob:
& lęgem poſuit in iſraęl.
Quāta mādauit pr̄ib⁹ nr̄is nota facę ea filijs ſuis:
vt cognoſcat generatio altera?
Filij qui naſcentur exurgent:
& narrabunt filijs ſuis.

¶ Pſalmus Aſaph. LXXVII

ATtendite populus meus lęgem meam: 1
inclinate aurem veſtrā in verba oris mei. 2
Aperiam in parabolis os meum:
ęloquar propoſitiones ab initio.
Quāta audiuimus & cognouimus ea: 3
& patres noſtri narrauęrunt nobis?
Non ſunt abſcondita a filijs eorum: 4
in generatione altera.
Annunciantes laudes domini & potētias eius: 5
& mirabilia eius quæ fęcit.
Et ſuſcitauit teſtimonium in iacob: 6
& lęgem poſuit in iſraęl.
Quāta mādauit pr̄ib⁹ nr̄is nota facę ea filijs ſuis: 7
vt cognoſcat generatio altera?
Filij qui naſcentur & exurgent: 8
& narrabunt filijs ſuis.

9 Vt ponãt in deo ſpem ſuã & nõ obliuiſcãt opũ dei & mãdata eius exquirãt.	Vt ponãt i DEO ſpẽ ſuã & nõ obliuiſcãt opũ DEI & mandata eius exquirãt.	Elohim. El.
10 Nẽ fiant ſicut patres eorũ: generatio praua & amaricãs.	Nẽ fiant ſicut patres eorum: generatio praua & exaſperãs.	
11 Generatio quæ nõ direxit cor ſuum: et nõ eſt creditus cum deo ſpiritus eius.	Generatio quæ nõ direxit cor ſuum: & nõ credidit DEO ſpiritus eius.	El.
12 Filij ephrem intẽdẽtes et mittentes arcus: conuerſi ſunt in die belli.	Filij Ephraim intẽdẽtes & mittentes arcum: conuerſi ſunt in die belli.	
13 Non cuſtodierunt teſtamentũ dei: et in lege eius noluerunt ambulare.	Non cuſtodierunt teſtamentũ DEI: & in lege eius noluerunt ambulare.	Elohim.
14 Et obliti ſunt beneficiorũ eius: et mirabiliũ eius quæ oſtendit eis.	Et obliti ſunt benefactorũ eius: & mirabiliũ eius quæ oſtendit eis.	
15 Coram patrib⁹ eorũ fecit mirabilia in terra ægypti: in campo Taneos.	Coram patribus eorũ fecit mirabilia i terra ægypti: in campo Taneos.	
16 Nã qui dirupit mare et traiecit eos: ſtatuit aquas quaſi in vtres.	Interrupit mare & perduxit eos: & ſtatuit aquas quaſi in vtre.	
17 Qui ẽduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis.	Et dẽduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatione ignis.	
18 Qui dirupit in deſerto petrã: et adaquauit eos ſicut in abyſſo multa.	Interrupit petrã in eremo: & adaquauit eos velut in abyſſo multa.	
19 Et ẽduxit aquã de petra: et dẽduxit tanq̃ flumina aquas.	Et ẽduxit aquam de petra: & dẽduxit tanq̃ flumina aquas.	
20 Appoſuerũt adhuc peccare ei: exacerbauerũt altiſſimũ in ſiccitate.	Et appoſuerunt adhuc peccare ei: in irã excitauerũt EXCELSVM in inaquoſo.	Elion.
21 Et tentauerunt deum in cordibus ſuis: vt peterent eſcas animabus ſuis.	Et tentauerũt DEVM in cordibus ſuis: vt peterent eſcas animabus ſuis.	El.
22 Et detraxerunt de deo: et dixẽrt nõqd poterit deꝰ parare mẽſã i deſerto?	Et male locuti ſunt de DEO: dixerũt nũqd poterit DEVS pare mẽſã i deſerto?	Elohim. El.
23 Quoniã percuſſit petrã et fluxerũt aquæ: et torrẽtes inundauerunt.	Quoniã percuſſit petrã & fluxerunt aquæ: & torrẽtes inundauerunt.	
24 Nunquid et panẽ poterit dare: aut parare menſam populo ſuo?	Nunquid & panẽ poterit dare? aut parare carnẽ populo ſuo?	
25 Propter hoc audiuit dñs et diſtulit et ignis accenſus eſt in iacob: et ira dei aſcendit in iſrael.	Ideo audiuit DOMINVS & diſtulit & ignis accenſus eſt in Iaacob: & ira aſcendit in Iſrael.	
26 Quia non crediderunt in deo: nec ſperauerunt in ſalutare eius.	Quia nõ crediderunt in DEO: nec ſperauerunt in SALVTARI eius.	Elohim. Iehu.
27 Et mandauit nubibus deſuper: et ianuas cæli aperuit.	Et mandauit nubibus deſuper: & ianuas cæli aperuit.	
28 Et pluit illis mãna ad manducandũ: et panem cæli dedit eis.	Et pluit illis manna ad manducandũ: & panem cæli dedit eis.	
29 Panẽ angelorũ manducauit homo: cibaria miſit eis in abundantiam.	Panẽ angelorũ manducauit homo: cibaria miſit eis in abundantia.	
30 Tranſtulit auſtrũ de cælo: et induxit in virtute ſua africum.	Tranſtulit auſtrum de cælo: & induxit in virtute ſua africum.	
31 Et pluit ſuper eos ſicut puluerẽ carnes: et ſicut arenã maris volatilia pennata.	Et pluit ſuper eos ſicut puluerẽ carnes: & ſicut arenã maris volatilia pẽnata.	
32 Et ceciderunt in medio caſtrorũ eorũ: circa tabernacula eorum.	Et ceciderunt in medio caſtrorũ eorũ: circa tabernacula eorum.	
33 Et mãducauerũt et ſaturati ſunt nimis: et deſiderium eorum attulit eis: non ſunt priuati a deſiderio ſuo.	Et mãducauerũt & ſaturati ſũt nimis: & deſiderio eorũ attulit eis: nõ ſunt fraudati a deſiderio ſuo.	
34 Adhuc eſca erat in ore ipſorum: & ira dei aſcendit in eos.	Adhuc eſcæ eorũ erant in ore ipſorum: & ira DEI aſcendit ſuper eos.	Elohim.
35 Et occidit in plurimis pingues eorum: & electos iſrael impediuit.	Et occidit pingues eorum: & electos Iſrael impediuit.	

CONCIL.	VET.
In omnibus his peccauerũt adhuc:	In omnibus his peccauerunt adhuc.
& nõ crediderũt in mirabilibus eius.	& nõ crediderunt in mirabilibus eius.
Et defecerunt in vanitate dies eorum:	Et defecerunt in vanitate dies eorũ:
& anni eorum cum festinatione.	& anni eorum cum festinatione.
Cũ occideret eos quærebãt eũ et reuertebantur:	Verũtñ cũ occideret eos q̃rebãt eũ & reuertebãt:
& diluculo veniebant ad eum	& diluculo veniebãt ad eum.
Elohim. Et rememorati sũt qa DEVS adiutor est eorũ:	Et rememorati sũt qñ deus est adiutor eorũ:
El. Elion. & DEVS EXCELSVS redẽptor eorũ est.	& deus excelsus redemptor eorũ est.
Et dilexerunt eum in ore suo:	Et dilexerunt eum in ore suo:
& lingua sua mentiti sunt ei.	& in lingua sua mentiti sunt ei.
Cor autẽ eorũ nõ erat rectũ cum eo:	Cor autẽ ipsorũ non erat rectũ cũ eo:
nec fideles habiti sunt in testamẽto eius.	nec fideles habiti sunt in testamẽto eius.
Ipse autẽ est misericors & ꝓpicius fiet ꝑctis eorũ:	Ipse autẽ est misericors & ꝓpicius fiet ꝑctis eorũ:
& non disperdet eos.	& non disperdet eos.
Et abundauit vt auerteret iram suam:	Et abundauit vt auerteret iram suam:
& non accendit omnẽ iram suam.	& non accendit omnẽ iram suam.
Et recordatus est quia caro sunt:	Et recordatus est quia caro sunt:
spiritus vadens & non rediens.	spiritus vadens & non reuertens.
Quoties exacerbauerũt eũ in deserto:	Quoties exacerbauerũt eũ in deserto:
in iram concitauerunt eum in inaquoso?	& in ira concitauerunt eum in inaquoso.
El. Et auersi sunt & tentauerunt DEVM:	✳ Et conuersi sunt & tentauerunt deũ:
& sanctum Israel exacerbauerunt.	& sanctũ Israel exacerbauerunt.
Nõ sũt recordati manꝰ eius:	Nõ sũt recordati manꝰ eiꝰ:
die qua redemit eos de manu tribulantis.	die qua redemit eos de manu tribulantis.
Sicut posuit in ægypto signa sua:	Posuit in ægypto signa sua:
& prodigia sua in campo Taneos.	& prodigia sua in campo Taneos.
Et conuertit in sanguinẽ flumina eorum:	Et conuertit in sanguinẽ flumina eorum:
& riuos eorum nẽ biberent.	✳ & hymbres eorum ne biberent.
Misit in eos cœnomyan & comẽdit eos:	✳ Misit in eos cynomyã & comẽdit eos:
ranã & disperdidit eos.	& ranã & disperdidit eos.
Et dedit erugini fructus eorum:	Et dedit erugini fructum eorum:
& labores eorum locustæ.	& labores eorum locustæ.
Et occidit in grandine vineas eorum:	Et occidit in grandine vineas eorum:
& moros eorum in pruina.	& moros eorum in pruina.
Et tradidit grandini iumẽta eorum:	Et tradidit grãdini iumenta eorũ:
& possessionẽ eorum igni.	& possessionẽ eorum igni.
Misit in eos irã indignationis suæ:	Misit in eos irã indignationis suæ:
indignationẽ & iram & tribulationem:	indignationẽ & iram & tribulationem:
immissionem per angelos malos.	immissionẽ per angelos malos.
Viam fecit semite iræ suæ	Viam fecit semitæ iræ suæ
& nõ pepercit a morte animarũ eorũ:	& non pepercit a morte animarũ eorum:
& iumẽta eorum in morte conclusit.	& iumenta eorum in mortẽ conclusit.
Et percussit oẽ primogenitũ in terra ægypti:	Et percussit omne primitiuũ in terra ægypti:
primitias partus eorũ in tabernaculis cham.	✳ primitias laborum suorũ in tabernaculis cham.
Et abstulit sicut oues populũ suum:	Et abstulit sicut oues populũ suum:
& perduxit eos tanq̃ gregẽ in deserto.	& perduxit eos tanq̃ gregẽ in deserto.
Et deduxit eos in spe & non timuerunt:	Et deduxit eos in spe & non timuerunt:
& inimicos eorũ operuit mare.	& inimicos eorum operuit mare.
Et induxit eos in montẽ sanctificationis suæ:	Et induxit eos in montẽ sanctificationis suæ:
montẽ quẽ acquisiuit dextera eius.	montẽ quẽ acquisiuit dextera eius.
Et ejecit a facie eorũ gentes:	Et ejecit a facie eorum gentes:
& sorte diuisit eis terrã i funiculo distributionis.	& sorte diuisit eis terrã funiculo distributionis.
Et habitare fecit in tabernaculis eorũ:	Et habitare fecit in tabernaculis eorũ:
tribus Israel.	tribus Israel.
Elohim. Et tentauerunt & exacerbauerunt DEVM	Tentauerunt adhuc & exacerbauerunt deum
Elion. EXCELSVM:	excelsum:

& testimonia eius non custodierunt.
56 Et auerterunt se & non seruauerunt pactũ/
quẽadmodũ pres eorũ cõuersi sũt in arcũ puersũ.
57 Et in ira cõcitauerũt eum in collibus suis:
& in sculptilib⁹ suis ad emulationẽ eũ puocauerũt.
58 Audiuit deus & spreuit:
& ad nichilũ redegit nimis Israel.
59 Et repulit tabernaculũ silo:
tabernaculũ suũ vbi habitauit in hominibus.
60 Et tradidit in captiuitatẽ virtutẽ eorum:
& pulchritudinẽ eorũ in manus inimici.
61 Et conclusit in gladio populũ suũ:
& hereditatem suam spreuit.
62 Iuuenes eorũ comẽdit ignis:
virgines eorum non sunt lamentatæ.
63 Sacerdotes eorũ in gladio cecidẽrunt:
& viduæ eorum non plorabantur.
64 Excitatus est tanq̃ dormiens dominus:
tanq̃ potens crapulatus a vino.
65 Et percussit inimicos suos in posteriora:
opprobrium sempiternũ dedit illis.
66 Et repulit tabernaculũ Ioseph:
& tribum ephrem non elegit.
67 Et elegit tribũ Iuda:
montem sion quem dilexit.
68 Et edificauit sicut vnicornios sanctificationẽ suã in
terra quam fundauit in aternum.
69 Et elegit dauid seruum suum
& sustulit eum de gregibus ouium:
& deposit fœtantes accepit eum.
70 Pascere iacob seruum suum:
& israel hereditatem suam.
71 Et pauit eos in innocentia cordis sui:
& in intellectu manuũ suarũ deduxit eos.

& testimonia eius non custodierũt.
Et auerterunt se & non seruauerũt pactum:
quẽadmodũ pres eorũ cõuersi sũt in arcũ prauũ.
In trã concitauerũt eũ in collibus suis:
et in sculptilib⁹ suis ad emulationẽ eũ puocauerũt.
Audiuit DEVS et spreuit: Elohim.
& ad nichilũ redegit valde Israel.
Et repulit tabernaculũ Silo:
tabernaculũ suũ vbi habitauit in hominibus.
Et tradidit in captiuitatẽ virtutẽ eorũ:
& pulchritudinẽ eorũ in manus inimici.
Et concluſit in gladio populũ suum:
& hereditatem suam spreuit.
Iuuenes eorum comẽdit ignis:
& virgines eorum non sunt lamentatæ.
Sacerdotes eorum in gladio cecidẽrunt:
& viduæ eorum non plorabantur.
Et excitatus est tanq̃ dormiens DOMINVS: Adonai.
tanq̃ potens crapulatus a vino.
Et percussit inimicos suos in posteriora:
opprobriũ sempiternum dedit illis.
Et repulit tabernaculũ Ioseph:
et tribum Ephraim non elegit
Sed elegit tribum Iuda:
montem Sion quem dilexit.
Et edificauit sicut vnicorniũ sanctificiũ suũ in terra:
quam fundauit in sæcula.
Et elegit Dauid seruum suum
et sustulit eum de gregibus ouium;
deposit fœtantes accepit eum.
Pascere Iaacob seruum suum:
& Israel hereditatem suam.
Et pauit eos in innocentia cordis sui:
& in intellectibus manuũ suarũ deduxit eos.

ARGVMENTVM. Psalmus prophetiã desolationis Ierusalẽ quæ sub Antiocho illustri facta est cõtinet/pro argumento historia Machabæorum legatur aut saltem primũ primi libri caput. ¶ Conciliatus versũ decimo & quintodecimo. ¶ Aduerte tertiodecimo versu quod exprobrauerunt te domine: id domine in aliquibus hebraicis exemplaribus Adonai & in alijs יהוה legi.

Psalmus Asaph. LXXVIII.

1 DEus venerunt gentes in hereditatẽ tuã/
polluerũt templũ sanctũ tuum:
posuerunt hierusalẽ in pomorũ custodiã.
2 Posuerunt morticina seruorũ tuorum
escas volatilibus cæli:
carnes sanctorũ tuorum bestijs terræ.
3 Effuderunt sanguinẽ eorũ sicut aquã
in circuitu hierusalem:
& non erat qui sepeliret.
4 Facti sumus opprobriũ vicinis nostris:
subsãnatio & irrisio ijs q in circuitu nostro sunt.
5 Vsquequo domine irascẽris in finem:
exardescet velut ignis zelus tuus?
6 Effunde irã tuã in gentes quæ te nõ nouerũt:
& in regna quæ nõ inuocauerũt nomen tuum.
7 Quia comẽderunt iacob:
& locum eius desolauerunt.

Psalmus Asaph. LXXVI.

DEVS venerunt gentes in hereditatẽ tuam/ Elohim:
polluerunt templũ sanctũ tuũ:
posuerunt Ierusalẽ in pomorũ custodiã.
Posuerunt morticina seruorum tuorũ
escas volatilibus cæli:
carnes sanctorum tuorum bestijs terræ.
Effuderunt sanguinem ipsorum tanq̃ aquã
in circuitu Ierusalem:
et non erat qui sepeliret.
Facti sumus opprobriũ vicinis nostris:
subsãnatio & illusio ijs q in circuitu nostro sunt.
Vsquequo DOMINE irascẽris in finẽ: Ay
accendetur velut ignis zelus tuus?
Effunde irã tuã in gentes quæ te nõ nouerunt:
& in regna quæ nomẽ tuũ nõ inuocauerũt.
Quia comẽderunt Iaacob:
& locum eius desolauerunt.

Nç memineris iniquitatum nostrarũ antiquarũ:
cito anticipent nos misericordiæ tuæ:
quia pauperes facti sumus nimis.
Elohim. Adiuua nos DEVS salutaris noster:
et propter gloriã nois tui— dñe.. libera nos:
et ꝓpicius esto pctis nostris propter nomẽ tuũ.
Elohim. Nçquã dicãt in gẽtibus vbi est DEVS eorum:
et innotescat in nationibus corã oculis nostris.
Vltio sanguinis seruorũ tuorũ qui effusus est:
introeat in cõspectu tuo gemitus cõpeditorũ.
Secundũ magnitudinẽ brachij tui:
posside filios mortificatorum.
Et redde vicinis nostris septuplũ in sinu eorũ:
improperium ipsorum quod exprobraueṛunt
Adonai. tibi DOMINE.
Nos autẽ populus tuus et oues pascuæ tuæ:
confitębimur tibi in sæculum.
In generatione et generatione:
annunciabimus laudem tuam.

Nç memineris iniquitatũ nostrarũ antiquarũ:
cito anticipent nos misericordiæ tuæ:
quia pauperes facti sumus nimis.
Adiuua nos deus salutaris noster:
propter gloriã nois tui dñe libera nos:
et propicius esto peccatis nris ꝓpter nomẽ tuũ.
✱ Ne quãdo dicãt gẽtes vbi est deus eorum:
et innotescat in nationibus corã oculis nostris.
Vindicta sanguinis seruorũ tuorũ q effusus est:
intret in cõspectũ tuũ gemitus cõpeditorũ.
Secundũ magnitudinẽ brachij tui:
recipe filios mortificatorum.
Redde vicinis nostris septies tantũ i sinus eorũ:
opprobrium eorum quod exprobraueṛunt tibi
domine.
Nos autem populus tuus et oues gregis tui:
confitębimur tibi in sæculũ.
✱ In generatione et generationem:
annunciabimus laudem tuam.

ARGVMENTVM Psalmus/ fidelis synagogæ postulatio aduent⁹ Messiah qui est Christus IHESVS superbenedictus/ cõfessio diuinitatis eius quippe qui sedet super cherubim/ dęsiderij aduentus eius expressio/ beneficiorũ dei qua ingratitudo vitatur confessio/ necessitatis vt ipsa visitętur ostensio/ q̃ dei sit conuertere illuminare/ perficere/ & increpatione sua hostes illidere/ quod fiet si Messiah rẽgẽ virũ dexteræ suæ filiũ hominis quẽ sibi confirmauit in æternũ mittat de⁹. sic ad eũ cõuersi non discędẽt/ sic viuificabuntur/ sic inuocabunt/ sic desideratam domini faciem intuebuntur & salui erunt. ¶ Conciliatus versu sextodecimo & vndeuicęsimo.

¶ Psalmus Asaph. LXXVIIII.

QVi regis israęl intende:
qui dęducis velut ouẽ Ioseph.
Qui sedes super cherubim
manifestare corã Ephraim Bẽiamin et Manasse
Excita potentiã tuam & veni:
vt saluos facias nos.
Elohim. DEVS conuerte nos & ostẽde faciẽ tuã:
& salui erimus.
Elohim DOMINE DEVS VIRTVTVM:
Sebaoth. quousq; irascęris sup orationẽ serui tui?
Cibabis nos pane lachrimarũ:
& potũ dabis nobis in lachrimis in mensura?
Posuisti nos in contradictionẽ vicinis nostris:
& inimici nostri subsannaueṛunt nos.
Elohim. DEVS VIRTVTVM conuerte nos:
Sebaoth. & ostende faciẽ tuã & salui erimus.
Vineam de ægypto transtulisti:
ęiecisti gentes & plantasti eam.
Dux itineris fuisti in conspectu eius:
& plantasti radices eius et implęuit terrã.
Operuit montes vmbra eius:
Iah & arbusta eius cedros DEI.
Extendit palmites suos vsq; ad mare:
& vsq; ad flumen propagines eius.
Vt quid destruxisti macerią eius:
& vindemiãt eã oẽs qui pretergrediunt viam?
Exterminauit eam aper de silua:
& singularis ferus dępastus est eam.
Elohim. DEVS VIRTVTVM conuertere:
Sebaoth

¶ Psalmus Asaph. LXXVIIII.

QVi pascis israęl intende:
qui dęducis velut oues Ioseph,
Qui sedes super cherubin
appare corã ephrem beniamin & manasse.
Excita potentiam tuam et veni:
vt saluos facias nos.
Deus conuerte nos et illumina faciẽ tuam:
& salui erimus.
Domine deus virtutum:
vsquequo irascęris in orationẽ serui tui?
Cibabis nos pane lachrimarũ:
& potabis nos in lachrimis in mensura?
Posuisti nos in cõtradictionẽ vicinis nostris:
et inimici nostri subsannaueṛũt nos.
Dñe deus virtutum conuerte nos:
& ostende faciẽ tuã & salui erimus.
Vineam ex ægypto transtulisti:
ęiecisti gẽtes et plantasti eam.
Viam fęcisti in conspectu eius:
& plantasti radices eius & implęuit terram.
Operuit montes vmbra eius:
et arbusta eius cedros dei.
Extendisti palmites eius vsq; ad mare:
& vsq; ad flumẽ propagines eius.
Vt quid destruxisti macerią eius:
& vindemiãt eã oẽs transeuntes viam?
Deuastauit eam aper de silua:
et singularis ferus dępastus est eam.
Deus virtutum conuertere:

respice de cælo & vide & visita vineã istam.
Et perfice eã quã plantauit dextera tua:
& sup filiũ hominis quẽ confirmasti tibi.
Succensa igni & effossa:
ab increpatione vultus tui peribunt.
Fiat manus tua super virũ dexteræ tuæ:
& super filiũ hois quẽ confirmasti tibi.
Et nõ discedimus a te viuificabis nos:
& nomen tuum inuocabimus.
Dñe deus virtutũ conuerte nos:
& ostende faciẽ tuã & salui erimus.

respice de cælo & vide & visita vineã istam.
Et perfice eã quã plantauit dextera tua:
✱ & super filiũ quẽ confirmasti tibi.
Incensa igni & suffossa:
ab increpatione vultus tui peribunt.
Fiat manus tua sup virũ dexteræ tuæ:
& sup filiũ hois quẽ confirmasti tibi.
✱ Et nõ discedęmus a te viuificabis nos:
& nomen tuum inuocabimus.
DNE DEVS VIRTVTVM cõuerte nos: ℣. Elohim
& ostende faciẽ tuã & salui erimus. Sebaoth.

ARGVMENTVM. Psalmus instructio ex veteri synagoga quo pacto decet nos beneficiorum dei esse memores & illã secundũ ꝙ diuina ordinatione sancita sunt tẽpora celebrare memoriã/præceptis audire diuinis nos præserti quos ipse cælesti pane & poculo angulari illo ę lapide ęducto/corpore suo suoq; sanguine pauit/& inimicos nostros & qui nos tribulant humiliabit & conteret/alioquí longę nos maioris ingratitudinis q̃ iudæos ipsos optimo iure arguet. ¶ Conciliatus versu sexto & vndecimo.

¶ Psalmus Asaph. LXXX.

Exultate deo adiutori nostro:
iubilate deo iacob.
Accipite psalmũ et date tympanum:
psalterium iocundũ cum cithara.
Tuba canite:
in initio mensis tubæ.
Quia preceptũ ipsi israęl est:
et iudicũ deo iacob.
Testimoniũ in ioseph posuit illud
dum exiret de terra ægypti:
linguã quã non nouerat audiuit.
Auertit ab oneribus dorsũ eius:
manus eius in cophino seruierunt.
In tribulatione inuocasti me et eruí te:
exaudiui te in abscondito tempestatis:
probaui te in aqua contradictionis.
Audi populus meus et loquar et testificabor tibi;
israęl si me audieris nõ erit in te deus recens:
nec adorabis deum alienum.
Ego eni dominus deus tuus
qui ęduxi te de terra ægypti:
dilata os tuum et adimplębo illud.
Et nõ obaudiuit populus meus vocẽ meã:
et israęl non attendit michi.
Et dimisi eos secundũ affectiones cordis eorũ:
ibunt in affectionibus suis.
Si populus meus audisset me:
israęl si in vijs meis ambulasset.
In nichilũ omnes inimicos eorũ humiliassem:
et super tribulantes eos misissem manũ meã.
Inimici domini mentiti sunt ei:
et erit tempus eorũ in æternum.
Et cibauit illos ex adipe frumenti:
et de petra/melle saturauit eos.

¶ Psalmus Asaph. LXXX.

EXultate DEO adiutori nostro: Elohim.
Iubilate DEO Iaacob. Elohe.
Sumite psalmũ & date tympanũ:
psalterĩũ iocundũ cum cithara.
Buccinate in neomenia tuba:
in insigni die solẽnitatis vestræ.
Quia præceptũ in Israęl est:
& iudicium DEO Iaacob. Elohe.
Testimoniũ in Ioseph posuit illud
cum exiret de terra ægypti:
linguã quã nõ nouerat audiuit.
Distorsit ab oneribus dorsum eius:
manus eius a cophino abierunt.
In tribulatione inuocasti me & liberaui te:
exaudiui te in abscondito tempestatis:
probaui te apud aquã contradictionis. Selah.
Audi populus meus & contestabor te:
Israęl si audieris me nõ erit in te DEVS recens: El.
neq; adorabis deum alienum. El. Zar.
Ego enim sum DOMINVS DEVS tuus ℣. Elohe.
qui ęduxi te de terra ægypti:
dilata os tuum & implębo illud.
Et non audiuit populus meus vocẽ meã:
& Israęl non intendit michi.
Et dimisi eos secundũ dęsideria cordis eorũ:
ibant in adinuentionibus suis.
Si populus meus audisset me:
Israęl si in vijs meis ambulasset.
Pro nichilo forsitan inimicos eorũ humiliassem:
& sup tribulãtes eos misissẽ manũ meã.
Inimici DOMINI mentiti sunt ei: ℣.
et erit tempus eorũ in sæcula.
Et cibauit illos ex adipe frumenti:
et de petra/melle saturauit eos.

ARGVMENTVM. Psalmus/ꝙ Christus dominus in synagoga patris dębuit scribas/iudices & sacerdotes diiudicare/arguere & confutare & quo in eos vsus est oraculo/& ꝙ trina beatitudine mũdo agnita hę rędditare accepturus esset omnes gentes. ¶ Conciliatus versu primo.

¶ Psalmus Asaph. LXXXI. ¶ Psalmus Asaph, LXXXI.

Elohim. DEVS stetit in synagoga DEI:
El. in medio autem deos diiudicat.
Elohim. Vsquequo iudicatis iniquitatem:
& facies peccatorum sumitis?
Iudicate egeno & pupillo:
humilem & pauperem iustificate.
Eripite pauperem:
& egenum de manu peccatoris liberate.
Nesciẽrũt neq; intellexerũt / in tenebris ambulãt:
mouebunt oia fundamenta terræ.
Elohim. Ego dixi dij estis:
Elion. & filij EXCELSI omnes.
Vos autem sicut homines moriemini.
et sicut vnus de principibus cadetis.
Elohim. Surge DEVS iudica terram:
qm̃ tu hereditabis in omnibus gentibus.

✻ DEus stetit in synagoga deorũ:
in medio autem deos discernere.
Vsquequo iudicatis iniquitatem;
& facies peccantium sumitis? Selah.
Iudicate pupillo et egeno:
humilem & pauperem iustificate.
Auferte inopem:
& pauperem de manu peccatoris eruite.
Nescierunt & nõ intellexerũt i tenebris ambulãt:
mouebunt oia fundamenta terræ.
Ego dixi dij estis:
& filij altissimi omnes.
Vos autẽ sicut homines moriemini:
& sicut vnus ex principibus cadetis.
Surge deus iudica terram.
qm̃ tu disperdes in omnibus gentibus.

ARGVMENTVM. Psalmus/de bellis populo sancto veteris synagogæ inflictis ab Idumæis/Ismaelitis Moabitis/Agarenis/Gebalitis/Ammonitis/Amalecitis/Tyrijs & assyrijs/leganť libri Regnorũ & Iudith

Eloha. & in parte etiã teneatur historia libri Iudicum. ¶ Conciliatus versu quartodecimo.

¶ Psalmus Asaph. LXXXII.

Elohim. DEVS quis similis erit tibi:
El. nę taceas neq; compescaris DEVS.
Quoniã ecce inimici tui sonuerunt:
& qui oderunt te extulerunt caput.
Sup populũ tuũ malignauerunt consiliũ:
& cogitauerunt aduersus sanctos tuos.
Dixerunt venite & dispdam⁹ eos de gente:
& non memoretur nomẽ Israel vltra.
Quoniã cogitauerunt vnanimiter/
simul aduersũ te testamentũ disposuerunt:
tabernacula Idumæorũ & Ismaelitæ.
Moab & Agareni Gebal & Ammon & Amalec:
alienigenæ cum habitantibus tyrum.
Etenim Assur venit cum illis:
facti sunt in adiutoriũ filijs Loth.
Fac illis sicut Madian & Cisare:
sicut Iabin in torrente Cison.
Disperierunt in Endor:
facti sunt vt stercus terræ.
Pone principes eorũ sicut Oreb & Zeb:
& Zebee & Salmana.
Omnes principes eorũ qui dixerunt:
Elohim. hereditate possideamus sanctuariũ DEI.
Eloha. DEVS meus pone illos vt rotã:
& sicut stipulã ante faciem venti.
Sicut ignis qui comburit siluam:
& sicut flãma comburens montes.
Ita persequere illos in tẽpestate tua:
& in ira tua turba eos.
Imple facies eorũ ignominia:
& quærent nomẽ tuum DOMINE.
Erubescant & cõturbentur in sæculũ sæculi:
& confundantur & pereant.
Vt cognoscãt quia nomẽ tibi DOMINVS
Elion. tu solus ALTISSIMVS in omni terra.

¶ Psalmus Asaph. LXXXII.

DEus quis similis erit tibi:
nę taceas neq; cõpescaris deus.
Quoniã ecce inimici tui sonauerunt:
& qui oderunt te extulerunt caput.
Sup populũ tuũ malignauerũt consiliũ:
& cogitauerunt aduersus sanctos tuos.
Dixerunt venite & disperdamus eos de gente:
& non memoret nomẽ israel vltra.
Quoniam cogitauerunt vnanimiter/
aduersus te testamentũ disposuerunt:
tabernaculũ idumæorũ & ismaelitæ.
Moab & agareni gebal & ammon et amalec:
et alienigenæ cũ habitantibus tyrum.
Etenim assur venit cum illis:
facti sunt in adiutorium filijs loth. Selah.
Fac illis sicut madian et cisare:
sicut iabin in torrente cison.
Disperierunt in endor:
facti sunt vt stercus terræ.
Pone principes eorũ sicut oreb et zeb:
et zebee et salmana.
Omnes principes eorũ qui dixerunt:
hereditate possideamus sanctuarũ dei.
Deus meus pone illos vt rotam:
sicut stipulam ante faciem venti.
Sicut ignis qui comburit siluam:
sicut flamma comburens montes.
✻ Ita persequeris illos in tempestate tua:
✻ et in ira tua turbabis eos.
Imple facies eorũ ignominia:
et quærent nomen tuum domine.
Erubescant et conturbentur in sæculũ sæculi:
et confundantur et pereant.
Et cognoscant quia nomẽ tibi dñs:
tu solus altissimus in omni terra.

ARGVMENTVM. Psalmus/spiritualis cõtẽplatio desideriũ aperiẽs aptæ visionis diuinæ et habitacu-

celestis qđ deꝰ pijs habitãdũ ꝓparauit aiabꝰ multo magis q̃ terrena altaria passeribꝰ & hirũdinibꝰ in-
portijs aialibꝰ/qđ officiũ habitãtiũ in illa supna & cælesti aula. beatũ illũ esse qui auxiliatore deo in hac
lachrimarũ valle eleuationibus mẽtis & pijs cõtẽplationũ exercitijs nouerit ad deũ eius quidẽ auxilio ful
tus cõsurgere/ q̃ legifer noster Christus dñs ad hoc ipsũ benedictionis suæ gratiã sit elargiturꝰ/& deus
rnus deus trinus in ecclesia eius videndus/præcandum per Christũ dominum ad fœlix illud dei habita
culũ admitta/i quo præstat nouissimũ tenere locũ q̃ in hoc mũdo sũmũ/& illic vno esse momẽto q̃ hic to-
to plenti sæculo/q̃ tã fœlici tãq; beata & optabili habitatione nõ priuabunt ij qui ambulãt in innocentia
vitæ & qui in deũ certa & idubitata ferũtur spe. ¶ Conciliatus versu tertio et duodecimo.

¶ Pro torcularibus filijs Corah. LXXXII.

1 Quam amabilia sũt tabernacula tua dñe vir-
tutũ: cõcupiscit & deficit aia mea i atria dñi
Cor meum & caro mea:
3 exultauerunt in deum viuum.
7 Nã & passer inuenit sibi domũ & turtur nidũ sibi:
vbi ponat pullos suos.
4 Altaria tua dñe deus virtutũ:
rex meus & deus meus.
5 Beati qui habitant in domo tua:
in sæcula sæculorũ laudabunt te.
6 Beatus vir cuius est susceptio eiꝰ abs te dñe:
ascẽsus i corde eiꝰ disposuit in cõualle ploratiõis:
in locũ quem disposuit.
8 Nã & benedictionẽ dabit qui legẽ dabit:
ambulabunt a virtutibus in virtutem:
apparebit deus deorũ in sion.
2 Dñe deus virtutũ exaudi precem meã:
auribus percipe deus Iacob.
9 Protector noster aspice deus:
& respice in faciem christi tui.
10 Quoniã melior est dies vna in atrijs tuis:
super milia.
Elegi abijci in domo domini:
magis q̃ habitare in tabernaculis peccatorũ.
11 Quia miam & veritatẽ diligit deus:
gratiã & gloriã dabit.
12 Dñs non priuabit bonis ambulantes in innocen-
tia: dñe deus virtutũ beatus homo qui sperat i te

¶ Pro torcularibus filijs Corah. LXXXIII.

QVã dilecta tabernacula tua DNE VIRtutũ
cõcupiscit & deficit aia mea in atria DNI. Sebaoth.
Cor meũ & caro mea:
exultauerunt in DEVM viuum. El.
Etenim passer iuenit sibi domũ & hirũdo nidũ:
vbi ponat pullos suos.
Altaria tua DOMINE VIRTVTVM: Sebaoth
rex meus & DEVS meus. Eloha.
Beati qui habitãt in domo tua — dñe:
in sæcula sæculorũ laudabunt te. Selah.
Beatus vir cuius est auxiliũ abs te:
ascẽsiones in corde suo disposuit in valle lachri-
marum: in loco quẽ posuit.
Etenim benedictionem dabit legislator:
ibunt de virtute in virtutem:
videbitur DEVS DEORVM in Sion. El. Elohim
DNE DEVS VIRTVTVM exaudi oronẽ meã: Elohim
auribus percipe DEVS Iaacob. Selah. Sebaoth.
Protector noster aspice DEVS: Elohe.
& respice in faciem CHRISTI tui. Elohim.
Quia melior est dies vna in atrijs tuis: Messiah.
super milia:
Elegi abiectus esse in domo DEI mei: Eloha.
magis q̃ habitare in tabernaculis peccatorũ.
Quia miam & veritatẽ diligit DNS DEVS: Elohim
gratiam & gloriã dabit DOMINVS.
Nõ priuabit bonis eos qui ãbulãt in innocentia:
DOMINE VIRTVTVM beatꝰ hõ q̃ sperat i te Sebaoth

ARGVMENTVM. Psalmus/de ꝓuentione bñdictionis terræ q̃ fructũ vitæ esset allatura q̃ est regina cæ
li mater regis gloriæ/præelecta/nũq̃ nõ facta MARIA/& fructꝰ eius Christus IHESVS supbenedictus.
petitur ergo in visione spiritus illa bñdictionis filia mitti/petitur Christus dñs dari/ respõsio diuini ora-
culi pacẽ dñi sanctis ꝓpinquã esse/Christũ dñm ꝓpinquũ esse ijs qui timẽt deũ/e vicino esse vt gloria eius
& oipotẽs eiꝰ diuinitas obũbraret bñdictã nostrã terrã/vt illa ꝓferret fructũ suũ Christũ regẽ ois bñdictio
nis dñm/cui comites idiuiduæ sũt misericordia/veritas/iustitia & pax/siqdẽ ipse est misericordia & repro
piciatio nostra/ipse est veritas/ipse est iustitia q̃ de cælo ꝓspexit/ipse est pax & recõciliatio qua imis sũ-
ma & sũmis ima sũt recõciliata mediator dei et hominũ homo Christus IHESVS. ¶ Conciliatus versu
tertio. ¶ Aduerte sexto versu vbi in principio legimus deus in hebræo haberi HALO quod nõne exponi
solet. interpretes tamen verterũt ac si nõ HALO sed ELOHIM legissent. ¶ Octauo etiã versu. audiã qđ
loquat dñs deus/dicendũ potius esset deus dñs. nã hic in hebræo habetur El

¶ Psalmus filijs Corae. LXXXIII.

1 Benedixisti dñe terrã tuã:
auertisti captiuitatẽ Iacob.
16 Remisisti iniquitatẽ plebis tuæ:
operuisti omnia peccata eorum.
17 Sedasti omnẽ irã tuã:
auertisti ab ira indignationis tuæ.
18 Conuerte nos dñe sanitatũ nostrarũ:

¶ Psalmus filijs Corah. LXXXIII.

BEnedixisti DOMINE terram tuam:
auertisti captiuitatẽ Iaacob.
Remisisti iniquitatẽ plẽbis tuæ:
operuisti omnia peccata eorũ. Selah.
Mitigasti omnẽ iram tuam:
auersus es ab ira indignationis tuæ.
Conuerte nos DEVS SALVTARIS noster: Elohe.

CONCIL.		VET.	
	& auerte irã tuã a nobis.	et auerte iracundiã tuam a nobis.	
	Nunqd in æternum irascęris nobis: ant extẽdes irã tuã a gnatione in generationẽ?	Non in æternum irascaris nobis: vel extendas irã tuã a generatione in gnationẽ?	
	Deus.. tu cõuersus viuificabis nos: & plebs tua lętabitur in te.	Deus tu conuertens viuificabis nos: & plebs tua lætabitur in te.	
℣	Ostende nobis DOMINE misericordiã tuã:	Ostende nobis dñe misericordiã tuã:	7
Iesua.	& SALVTARE tuum da nobis.	& salutare tuũ da nobis.	
El. ℣	Audiã qd loquat in me DOMINVS DEVS:	Audiam quid loquatur in me dñs deus:	8
	quoniã loquętur pacem in plębem suam.	quoniã loquętur pacem in plębem suam.	
	Et super sanctos suos: & in eos qui conuertuntur ad cor.	Et super sanctos suos: & in eos qui conuertunt cor ad ipsum.	9
Iesua.	Verũtamẽ prope timẽtes eũ SALVTARE ipsi9: vt inhabitet gloria in terra nostra.	Verũtamẽ ꝓpe timẽtes eũ salutare ipsius: vt inhabiter gloria in terra nostra.	10
	Misericordia & veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax osculate sunt.	Misericordia & veritas occurrerũt sibi: iustitia & pax osculatæ sunt se.	11
	Veritas de terra orta est: & iustitia de cælo prospexit.	Veritas de terra orta est: & iustitia de cælo prospexit.	12
℣	Etenim DOMINVS dabit benignitatẽ: et terra nostra dabit fructũ suum.	Etenim dominus dabit suauitatẽ: & terra nostra dabit fructum suum.	13
	Iustitia ante eum ambulabit. et ponet in via gressus suos.	Iustitia ante eum præibit: & ponet in via gressus suos.	14

ARGVMENTVM. Psalmus/oro Christi ad patrẽ & diuinitatẽ ipsã/q̃ oes gẽtes ad diuini cult9 cognitionẽ sint accessuræ/q̃ aia ei9 ex iferno iferiori esset çruẽda q̃ sacerdotes/scribæ & pharisæi insurrecturi essent in eum/aduersus quorũ molestias diuinũ iplorat auxilium & fortitudinẽ sibi donari. ¶ Cõciliatus versu sexto/decimo & quintodecimo.

¶ Oratio Dauidi. LXXXV.		¶ Oratio Dauid. LXXXV.	
℣	Inclina DOMINE aurẽ tuã & exaudi me: quoniã inops & pauper sum ego.	Inclina dñe aurẽ tuã & exaudi me: qm̃ egęnus et inops sum ego.	1
	Custodi aiam meã quoniã sanctus sum:	Custodi animã meã qm̃ sanctus sum:	2
Eloha.	saluũ fac seruũ tuũ DEVS me9 sperantẽ in te.	saluũ fac seruũ tuũ de9 me9 spęrantẽ in te.	
Adonai.	Miserere mei DN̄E qm̃ ad te clamaui tota die:	Miserere michi dñe qm̃ ad te clamaui tota die:	3
	lætifica aiam̃ serui tui	iocunda animã serui tui	
Adonai.	qm̃ ad te DN̄E aiam̃ meã leuaui.	quoniã ad te dñe aiam meã leuaui.	
Adonai.	Quoniã tu DOMINE suauis & mitis: & multæ misericordiæ oĩbus inuocãtibus te.	Quia tu dñe suauis es ac mitis: & multũ misericors omnibus inuocãtibus te.	4
℣	Auribus percipe DOMINE orationẽ meã: & intende voci dęprecationis meæ.	Auribus infige domine orationẽ meã: & intende voci orationis meæ.	5
	In die tribulationis meæ clamabo ad te: quia exaudies me.	✳ In die tribulationis meæ clamaui ad te: ✳ quoniã exaudisti me.	6
Elohim.	Non est similis tui in dijs DOMINE:	Non est similis tibi in dijs domine:	7
Adonai.	& non est secundũ opera tua.	& non est secundũ opera tua.	
	Omnes gentes quascunq; fecisti venient	Omnes gentes quotquot fecisti venient	8
Adonai.	& adorabunt corã te DOMINE: & glorificabunt nomen tuum.	& adorabunt coram te domine: & glorificabunt nomen tuum.	
	Qm̃ magnus es tu & faciens mirabilia:	Quoniã magnus es tu & faciens mirabilia:	9
Elohim.	tu es DEVS solus.	tu es deus solus magnus.	10
℣	Dęduc me DOMINE in via tua	Dęduc me domine in via tua	
	vt ingrediar in vęritate tua:	✳ & ambulabo in vęritate tua:	
	lætętur cor meũ vt timeat nomen tuũ.	iocundętur cor meũ vt timeat nomen tuũ.	
Adonai.	Cõfitębor tibi DN̄E de9 me9 i toto corde meo:	Cõfitębor tibi dñe de9 me9 in toto corde meo:	11
Eloha.	& glorificabo nomẽ tuũ in æternum.	et glorificabo nomẽ tuũ in æternum.	
	Quia misericordia tua magna est super me:	Quoniã misericordia tua magna est super me:	12
	& çruisti aiam meã ex inferno inferiori.	et çruisti animã meã ex inferno inferiori.	
Elohim.	DEVS iniqui insurrexęrũt super me:	Deus prætercũtes lęgẽ insurrexęrũt sup me:	13
	& synagoga potentiũ quæsierunt animã meã: & non proposuęrũt te in conspectu suo.	et synagoga potentiũ inquisierunt animã meã: et non proposuęrũt te in conspectu suo.	
Adonai. Elohim.	Et tu DN̄E DEVS miserator & misericors:	Et tu dñe deus miserator et misericors:	14

longanimis & multũ miſericors & verax.
Reſpice in me & miſerẽre mei:
da poteſtatem puero tuo:
& ſaluum fac filium ancillæ tuæ.
Fac mecum ſignum in bono
vt videant qui oderũt me & cõfundantur:
qm̃ tu dñe adiuuiſti me & cõſolatus es me.

patiens & multæ miſericordiæ & verax.
Reſpice in me & miſerere mei:
da potentiam tuam puero tuo:
& ſaluum fac filium ancillæ tuæ.
Fac mecum ſignum in bonum
vt videant qui oderũt me & cõfundantur:
qm̃ tu DNE adiuuiſti me & cõſolatus es me. ℣.

ARGVMENTVM. Pſalmus / de eccleſia Chriſti/fundamentis eius/dilectione qua diligit eam deus/ qui in ea regeniti/q̃ Chriſt⁹ homo deus in ea nat⁹ ſit/q̃ deus id manifeſtatur⁹ erat p ſcripturas gentiũ & apoſtolorum/q̃ cætus in ea congregatio eſt ad imitationem ſupernæ ſion pſallentium & laudantium deum. ℭ Conciliatus verſu quarto/quinto & ſexto.

℣ Pſalmus filijs Coræ. LXXXVI.

Fvndamenta eius in montibus ſanctis:
diligit dominus ſion
ſuper omnia tabernacula iacob.
Gloriosa dicta ſunt de te:
ciuitas dei.
Memor ero raab & babylonis:
ſcientibus me.
Ecce alienigenæ & tyrus & popul⁹ æthiopũ:
hi fuerunt ibi.
Mater ſion dicet homo & homo factus eſt in ea:
& ipſe fundauit eam altiſſimus.
Dominus narrauit in ſcripturis populorũ:
& principum horum qui facti ſunt in ea.
Tanq̃ iocundatorum:
habitatio omnium in te.

℣ Pſalmus filijs Corah. LXXXVI.

Fvndamenta eius in montibus ſanctis:
diligit DOMINVS portas ſion ℣.
ſuper omnia tabernacula Iaacob.
Gloriosa dicta ſunt de te:
ciuitas DEI. Selah. Elohim
Memor ero Raab & babylonis:
ſcientium me.
Ecce alienigenæ & tyrus & populus æthiopum:
hi nati ſunt illic.
Nũquid de ſion dicet hõ & homo nat⁹ eſt in ea:
& ipſe fundauit eam ALTISSIMVS. Elion
DOMINVS narrabit in ſcripturis populorũ: ℣.
& principum horum qui nati ſunt in ea. Selah
Sicut lætantium omnium:
habitatio eſt in te.

ARGVMENTVM. Pſalm⁹/oſtẽſio in ſpũ oronis Chriſti dñi ad diuinitatẽ/anxietatũ quas paſſus eſt/ deſcẽſiõis ei⁹ ad iferos/clauſiõis in ſepulchro/ſupplicis iuocatiõis diuinæ opis q̃ ad miſerationẽ nõ modo p ſe ſed etiam p nobis benigniſſimũ deũ mouere ſuffecit. ℭ Cõciliatus verſu quinto & ſexto.

℣ Pſalmus Eman. LXXXVII.

Domine deus ſalutis meæ:
in die clamaui & nocte coram te.
Intret in conſpectu tuo oratio mea:
inclina aurem tuam ad precem meam.
Quoniam repleta eſt malis anima mea:
& vita mea in inferno appropinquauit.
Deputatus ſum cum deſcendentibus in lacũ:
fact⁹ ſũ ſicut hõ ſine adiutorio iter mortuos liber.
Tanq̃ vulnerati dormientes in ſepulchro
quorum nõ meminiſti adhuc
& ipſi expulſi ſunt de manu tua.
Poſuerunt me in lacu inferiori:
in tenebroſis & in vmbra mortis.
Inme confirmata eſt indignatio tua:
& oẽs ſuſpẽſiones tuas ſuper me induxiſti.
Longe feciſti notos meos a me:
poſuerunt me abominationem ſibi.
Traditus ſum & non egrediebar:
oculi mei infirmati ſunt ab inopia.
Et clamaui ad te domine tota die:
expandi manus meas ad te.
Nunquid mortuis facies mirabilia:
aut medici exuſcitabunt & cõfitebuntur tibi?
Nunquid enarrabit quis in ſepulchro miam tuã:
& veritatem tuam in perditione?
Nunquid cognoſcẽtur in tenebris mirabilia tua:

℣ Intellectus Eman ezrahitæ. LXXXVII.

DOMINE DEVS ſalutis meæ: ℣. Eloh⁹
in die clamaui & nocte coram te.
Intret in conſpectu tuo oratio mea:
inclina aurem tuam ad precem meam.
Quia repleta eſt malis anima mea:
& vita mea in inferno appropinquauit.
Iſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacum:
fact⁹ ſũ ſicut hõ ſine adiutorio iter mortuos liber.
Sicut vulnerati dormientes in ſepulchris
quorum non es memor amplius:
& qui de manu tua repulſi ſunt.
Poſuiſti me in lacu inferiori:
in tenebroſis & in vmbra mortis.
Super me confirmatus eſt furor tuus:
& oẽs fluctus tuos induxiſti ſuper me. Selah
Longe feciſti notos meos a me:
poſuerunt me abominationem ſibi.
Traditus ſum & non egrediebar:
oculi mei languerunt præ inopia.
Clamaui ad te DOMINE tota die: ℣.
expandi ad te manus meas.
Nunquid mortuis facies mirabilia:
aut medici ſuſcitabũt & cõfitebũtur tibi? Selah
Nũquid narrabit aliquis i ſepulchro miam tuã:
& veritatem tuam in perditione?
Nunquid cognoſcẽtur in tenebris mirabilia tua:

& iuſtitia tua in terra obliuionis.
℣ Et ego ad te DOMINE clamaui:
& mane oratio mea preueniet te.
℣ Vt quid DOMINE repellis orationē meam:
auertis faciem tuam a me?
Pauper ego ſum & in laboribus a iuuētute mea:
exaltatus autē humiliatus ſum & cōturbatus.
In me tranſierunt iræ tuæ:
& terrores tui cōturbauerunt me.
Circūdederunt me ſicut aqua tota die:
circūdederunt me ſimul.
Elongaſti a me amicum & proximum:
& notos meos a miſeria.

& iuſtitia tua in terra oblita.
Et ego ad te domine clamaui:
& mane oratio mea præueniet te. 14
Vt quid dñe repuliſti orationem meam:
auertiſti faciem tuam a me? 15
Inops ego ſum & in laboribus a iuuentute mea: 16
exaltatus autē humiliatus ſum & cōturbatus.
In me tranſierunt iræ tuæ: 17
& terrores tui cōturbauerunt me.
Circūdederunt me ſicut aqua tota die: 18
circūdederunt me ſimul.
Elongaſti a me amicum & proximum: 19
& notos meos a miſeria.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oſtēſio in ſpiritu promiſſionū Chriſto dño a deo factarū & iureiurādo cōfirmatarū/eruptio prophetæ in laudem admirabiliū dei/q̄ princeps mundi huius in aduētu Chriſti eſſet humiliādus & diſſipādi cōplices eius. q̄ Chriſtus dñs oībus cælo terræq̄ & mari dñatur & omnū eſt artifex virtus/aliud oraculū dei de Chriſto & filijs eius qui ſunt regeneratiōis filij/de magna eius gloria & exaltatione in cælis/ſed magna humiliatione & deiectione in terris. ¶ Conciliatus verſu ſecundo/quinto/ſexto/ſeptimo/tricęſimoſeptimo/quadrageſimoquinto/& quadrageſimoſeptimo.

¶ Intellectus Ethan ezrahitæ. LXXXVIII.

℣ MIſericordias DOMINI:
in æternum cantabo.
In generatione & generatione:
annūciabo veritatem tuam in ore meo.
Quōniā dixiſti in æternū mia ędificabit in cælis:
præparabitur veritas tua in eis.
Diſpoſui teſtamentum electis meis:
iuraui dauid ſeruo meo:
vſq; in æternum præparabo ſemen tuum.
Et ędificabo in generatione & generatione:
ſędem tuam. Selah
℣ Confitebūtur cæli mirabilia tua DOMINE:
& veritatem tuam in eccleſia ſanctorum.
℣ Quoniā quis in nubibus æquabitur DOMINO:
℣ Elohim ſimilis erit DOMINO in filijs DEI?
El DEVS qui glorificatur in cōcilio ſanctorū:
magnus & terribilis ſuper omnes
qui in circuitu eius ſunt.
℣ Eloha DOMINE DEVS VIRTVtū quis ſimilis tibi?
Sebaoth potēs es DOMINE & veritas tua i circuitu tuo
Iah Tu dominaris poteſtati maris:
motum autē fluctuum eius tu mitigas.
Tu humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbum:
in brachio virtutis tuæ diſperſiſti iimicos tuos.
Tui ſunt cæli & tua eſt terra:
orbem terræ & plenitudinem eius tu fundaſti:
aquilonem & mare tu creaſti.
Thabor & hermon in nomine tuo exultabūt:
tuum brachium cum potentia.
Firmetur manus tua & exaltetur dextera tua:
iuſtitia & iudicium præparatio ſędis tuæ.
Miſericordia & veritas præcędent faciem tuam:
beatus populus qui ſcit iubilationem.
℣ DOMINE in lumine vultus tui ambulabunt:
& in nomine tuo exultabunt tota die:
& in iuſtitia tua exaltabuntur.
Quoniam gloria virtutis eorum tu es:

¶ Pſalmus. LXXXVIII.

MIſericordias tuas domine: 1
in æternum cantabo.
In generatione & generationem: 2
annūciabo veritatem tuam in ore meo.
Quoniā dixiſti in æternū mia ędificabit in cælis: 3
præparabitur veritas tua.
Diſpoſui teſtamētum electis meis: 4
iuraui Dauid ſeruo meo:
vſq; in æternumpræparabo ſemen tuum.
Et ędificabo in generatione & generationē: 5
ſędem tuam.
Confitebūtur cæli mirabilia tua dñe: 6
& veritatem tuam in eccleſia ſanctorū.
Quoniam quis in nubibus æquabitur dño: 7
& quis ſimilis erit dño in filijs dei?
Deus glorificandus in concilio iuſtorum: 8
magnus & terribilis in omnes
qui in circuitu eius ſunt.
Domine deus virtutum quis ſimilis tibi: 9
potens es dñe & veritas tua in circuitu tuo. 10
Tu dominaris poteſtati maris:
motum autē fluctuum eius tu mitigas. 11
Tu humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbum:
& in brachio virtutis tuæ diſpſiſti iimicos tuos. 12
Tui ſunt cæli & tua eſt terra:
orbem terrarū & plenitudinem eius tu fundaſti:
aquilonem & maria tu creaſti. 13
Thabor & hermon in noie tuo exultabunt:
tuum brachium cum potentia. 14
Confirmetur manus tua & exaltęt dextera tua:
iuſtitia & iudicium præparatio ſędis tuæ. 15
Miſericordia & veritas præeunt faciem tuam:
beatus populus ſciens iubilationem.
Domine in lumine vultus tui ambulabunt: 16
& in nomine tuo exultabunt tota die:
& in iuſtitia tua exaltabuntur.
Quoniam gloria virtutis eorum tu es: 17

& in beneplacito tuo exaltabit cornu nostrũ.
Quoniam domini est suscẽptio:
& sancti israel regis nostri.
Tunc locutus es in aspectu filijs tuis:
& dixisti posui adiutorium super potentem:
exaltaui electum de populo meo.
Inueni dauid seruum meum.
in oleo sancto meo vnxi eum.
Manus enim mea auxiliabitur ei:
& brachium meum cõfortabit eum.
Non proficiet inimicus in eo:
& filius iniquitatis nõ apponet nocere ei.
Et concidam inimicos eius a facie illius:
& eos qui oderunt eum fugabo.
Et veritas mea & misericordia mea cũ ipso est:
& in nõie meo exaltabitur cornu eius.
Et ponam in mari manum eius:
& in fluminibus dexteram eius.
Ipse inuocabit me pater meus es tu:
deus meus & suscẽptor salutis meæ.
Et ego primogenitum ponam eum:
excelsum apud reges terræ.
In æternum seruabo illi misericordiam meam:
& testamentum meum fidele ipsi.
Et ponam in sæculum sæculi semen eius:
& thronum eius sicut dies cæli.
Si dereliquerint filij eius legem meam:
& in iudicijs meis nõ ambulauerint.
Si iustificationes meas prophanauerint:
& mandata mea non custodierint.
Visitabo in virga iniquitates eorum:
& in flagellis delicta eorum.
Misericordiã vero meam nõ dispergam ab eo.
neq; nocebo eos in veritate mea.
Neq; pphanabo testamẽtum meum:
& quæ procedũt de labijs meis nõ reprobabo.
Semel iurauí in sancto meo si dauid mẽtiar:
semen eius in æternum manebit.
Et sedes eius sicut sol in conspectu meo:
& sicut luna perfecta in æternum:
& testis in cælo fidelis.
Tu vero repulisti & ad nichilum deduxisti:
distulisti christum tuum.
Auertisti testamentum serui tui:
prophanasti in terra sanctitatem eius.
Destruxisti omnes macerias eius:
posuisti munitiones eius formidinem.
Diripuerunt eum omnes transeuntes viam:
factus est opprobrium vicinis suis.
Exaltasti dexteram inimicorum eius:
lætificasti omnes inimicos eius.
Auertisti adiutorium gladij eius:
& nõ es opitulatus ei in bello.
Dissoluisti eum ab emũdatione:
& sedem eius in terra collisisti.
Minuisti dies sedis eius:

& in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrũ:
Quia DOMINI est assumptio nostra: 4.
& sancti israel regis nostri.
Tunc locutus es in visione sanctis tuis:
& dixisti posui adiutorium in potente:
& exaltaui electum de plebe mea.
Inueni Dauid seruum meum:
oleo sancto meo vnxi eum.
Manus enim mea auxiliabitur ei:
& brachium meum cõfortabit eum.
Nichil proficiet inimicus in eo:
& filius iniquitatis nõ apponet nocere ei.
Et cõcidam a facie ipsius inimicos eius:
& odiẽtes eum in fugam conuertam.
Et veritas mea & misericordia mea cum ipso:
& in nõie meo exaltabitur cornu eius.
Et ponam in mari manum eius:
& in fluminibus dexteram eius.
Ipse inuocabit me pater meus es tu:
DEVS meus & suscẽptor salutis meæ. El.
Et ego primogenitum ponam illum:
excelsum præ regibus terræ.
In æternũ seruabo illi misericordiã meam:
& testamẽtum meum fidele ipsi.
Et ponam in sæculum sæculi semen eius:
& thronum eius sicut dies cæli.
Si autẽ dereliquerint filij eius legem meam:
& in iudicijs meis nõ ambulauerint.
Si iustitias meas prophanauerint:
& mãdata mea non custodierint.
Visitabo in virga iniquitates eorum:
& in verberibus peccata eorum.
Misericordiam autẽ meam nõ dispergam ab eo:
neq; nocebo in veritate mea.
Neq; pphanabo testamentũ meum:
& quæ pcedũt de labijs meis nõ faciã irrita.
Semel iurauí in sancto meo si Dauid mẽtiar:
semen eius in æternum manebit.
Et thronus eius sicut sol in conspectu meo:
& sicut luna perfecta in æternum:
& testis in cælo fidelis. Selah
Tu vero repulisti & despexisti:
succensuisti in christum tuum.
Auertisti testamentum serui tui:
prophanasti in terra sanctuarium eius.
Deduxisti omnes sepes eius:
posuisti firmamẽtum eius formidinem.
Diripuerũt eum oẽs transeũtes viam:
factus est opprobrium vicinis suis.
Exaltasti dexteram deprimẽtium eum:
lætificasti oẽs inimicos eius.
Auertisti adiutorium gladij eius:
& nõ es auxiliatus ei in bello.
Destruxisti eum ab emũdatione:
& sedem eius in terra collisisti.
Minorasti dies temporis eius:

perfudisti eum confusione.
Usquequo DOMINE auertes in finem:
exardescet sicut ignis ira tua?
Memorare quæ mea substantia:
nūquid enim vanę cōstituisti oēs filios hominū?
Quis est homo qui viuet & nō vidębit mortem:
ęruens animam suam de manu inferi? Selah
Adonai. Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ DOMINE:
sicut iurasti dauid in vęritate tua?
Adonai. Memor esto DOMINE opprobrij seruoꝝ tuoꝝ:
quod cōtinui in sinu meo multarū gentium.
Adonai Messiah Quod exprobrauęrunt inimici tui DOMINE:
quod exprobrauęrūt cōmutationē CHRisti tui
Benedictus DOMINVS in æternum:
fiat fiat.

perfudisti eum confusione.
Quousq; domine auertęris in finem:
exardescet sicut ignis ira tua.
Memento quæ est substantia mea:
nō enim vane cōstituisti oēs filios hominū.
Quis est homo qui viuet & nō vidębit mortē:
ęruet aiam suam de manibus inferi?
Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ dñe:
quas iurasti dauid in vęritate tua?
Memento opprobrij seruorum tuorum:
quod cōtinui in sinu meo multarū gentium.
Quod exprobrauęrūt inimici tui dñe:
quod exprobrauęrūt cōmutationē christi tui.
Benedictionem autem dñi in æternum:
fiat fiat.

ARGVMENTVM. Psalmus/cōfessio benignitatis & potentiæ dei ab æterno/reuersionis hois qua in terram suā propter peccatū reuertit/abbreuiationis annorū vitæ eius/dęprecatio vt Christus mitterętur qui verā docęret sapiętiā & iram dei in infœlix genus humanū mitigaret:vtq; genus humanū a deo dirigeret. Conciliatus versu primo/tertio/quinto/sexto/sextodecio/septimodecimo & vndeuicęsimo.

Oratio Moysi viri dei. LXXXVIIII.

Psalmus Moysi viri dei. LXXXVIII.

Adonai DOMINE refugium factus es nobis:
in generatione & generatione.
Priusq̄ montes fierent
aut formarętur terra & orbis:
El a sæculo & vsq; in sæculum tu es DEVS.
Auertisti hominem in humilitatem:
& dixisti cōuertimini filij hominum.
Quoniam mille anni ante oculos tuos:
tanq̄ dies hesterna quæ prætęrijt.
Et custodia in nocte:
pro nichilo eorum anni erunt.
Mane sicut herba transiit
mane floruit & transiit:
vespere dęcidet indurabitur & arescet.
Quia dęfęcimus in ira tua:
& in furore tuo turbati sumus.
Posuisti iniquitates nostras in cōspectu tuo:
sæculū nostrum in illuminatione vultus tui.
Quoniam omnes dies nostri dęfęcęrunt:
& in ira tua dęfęcimus.
Anni nostri sicut aranea meditabūtur:
dies annorū nostroꝝ in ipsis septuaginta annis.
Si autē in potēratibus octoginta anni:
& amplius eorum labor & dolor.
Quoniam superuenit mansuętudo:
& corripiemur.
Quis nouit potestatem iræ tuæ:
& præ timore tuo iram tuam dinumerare?
Dexteram tuam sic notam fac:
& ęruditos corde in sapientia.
Conuertere DOMINE/vsquequo?
& dęprecabilis esto super seruos tuos.
Repleamur mane misericordia tua:
exultabimus & dęlectabimur
omnibus diębus nostris.
Lętabimur pro diębus quibus nos humiliasti:

Domine refugium tu factus es nobis:
in generatione & generationem.
Priusq̄ mōtes fierēt & formarętur terra
& orbis terræ:
& a sæculo vsq; in sæculum tu es.
Ne auertas hominē in humilitatem:
& dixisti cōuertimini filij hominum.
Quoniam mille anni ante oculos tuos:
tanq̄ dies hesterna est quæ prætęrijt.
Et sicut vigilia in nocte:
quæ pro nichilo habentur anni erunt eorum.
Mane sicut herba transeat
mane floreat & pertranseat:
vespere dęcidat indurescat & arescat.
Quoniam dęfęcimus in ira tua:
& in indignatione tua turbati sumus.
Posuisti iniquitates nostrās in conspectu tuo:
sæculum nostrū in illuminatione vultus tui.
Quoniam omnes dies nostri dęfęcęrunt:
& in ira tua dęfęcimus.
Anni nostri sicut aranea meditabūtur:
dies annorū nostrorū in ipsis septuaginta anni.
Si autem in potēratibus octoginta anni:
& amplius eorum labor & dolor.
Quoniam superuenit mansuętudo:
& corripiemur.
Quis nouit potestatem iræ tuæ:
& præ timore tuo iram tuam dinumerare?
Dexteram tuam sic notam fac:
& compeditos corde in sapientia.
Conuertere domine/quousq;?
& deprecabilis esto super seruos tuos.
Repleti sumus mane misericordia tua:
& exultauimus & iocūdati sumus
in omnibus diębus nostris.
Lętati sumꝰ pro diębus quibꝰ nos humiliasti:

annis quibus vidimus mala.
16 Et respice in seruos tuos & in opera tua:
& dirige filios eorum.
17 Et sit splēdor dñi dei nostri super nos:
& opera manuū nostrarū dirige super nos
& opus manuum nostrarum dirige.

annis quibus vidimus mala.
Respice in seruos tuos & in opera tua:
& dirige filios eorum.
Vt sit splendor DOMINI DEI nostri sup nos: ℣.
& opus manuū nostrarū dirige super nos ✱ Elohe
& opus manuum nostrarum dirige.

ARGVMENTVM. Psalmus de iugi Christi protectione a deo liberatione eius a tētatione malignī/ q̄ malignæ potestates nullā in eum potestatē habuēre / q̄ immunis a peccato/q̄ deus mādauerit angelis et ministrari & q̄ obsequia p̄starint q̄ diabolū serpentē antiquū Christ⁹ dñs cōtriuerit / exaudiatus a patre & donatus imortalitatis honore. ¶ Aduerte in annotatione secūdi versus dictū fuisse posse legi dicet: dñs susceptor meus est/sed melius ex hebreo dicet dño/susceptor meus es. nam in codice hebraico post verbū dicet magno dei nomini ... LA datiui casus nota adiecta est.

¶ Psalmus. LXXXX.

1 QVi habitat in adiutorio altissimi:
in protectione dei cæli cōmorabitur.
2 Dicet dño susceptor meus es tu:
& refugiū meum deus meus sperabo in eum.
3 Quoniam ipse eruet me de muscipula venantiū:
& a verbo aspero.
4 Inter scapulas suas obumbrabit tibi:
& subalis eius sperabis.
5 Scuto circūdabit te veritas eius:
nō timebis a timore nocturno.
6 A sagitta volāte per diem
a negocio perambulante in tenebris:
a ruina & dæmonio meridiano.
7 Cadent a latere tuo mille
& dena milia a dextris tuis:
ad te autem nō appropinquabit.
8 Verūtamen oculis tuis cōsiderabis:
& retributionem peccatorum videbis.
9 Quoniam tu domine spes mea:
altissimū posuisti refugium tuum.
10 Non accedent ad te mala:
& flagellū nō appropinquabit tabernaculo tuo
11 Quoniam angelis suis mādauit de te:
vt custodiāt te in omnibus vijs tuis.
12 In manibus tollent te:
nequādo offendas ad lapidē pedem tuum.
13 Super aspidē & basiliscum ambulabis:
& cōculcabis leonem & draconem.
14 Quoniam in me sperauit eruam eum:
protegam eum quoniā cognouit nomē meum:
15 Inuocauit me & ego exaudiam eum/
cum ipso sum in tribulatione:
& eximam eum & glorificabo eum.
16 Longitudine dierum replebo eum:
& ostendam illi salutare meum.

¶ Psalmus. LXXXX.

QVi habitat in adiutorio ALTISSIMI: Elion
in protectione DEI cæli cōmorabitur. Sadai
Dicet DOMINO susceptor meus es tu: ℣.
& refugiū meū DEVS meus sperabo in eum. Elohim
Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantiū:
& a verbo aspero.
Scapulis suis obumbrabit tibi:
& sub pennis eius sperabis.
Scuto circūdabit te veritas eius:
nō timebis a timore nocturno.
A sagitta volante in die
a negocio perambulante in tenebris:
ab incursu & dæmonio meridiano.
Cadent a latere tuo mille
& decem milia a dextris tuis:
ad te autem nō appropinquabit.
Verūtamen oculis tuis cōsiderabis:
& retributionem peccatorū videbis.
Quoniā tu es DOMINI spes mea: ℣.
ALTISSIMVM posuisti refugium tuum. Elion
Non accedet ad te malum:
& flagellū nō appropiquabit tabernaculo tuo.
Quoniam angelis suis mādauit de te:
vt custodiant te in omnibus vijs tuis.
In manibus portabunt te:
ne forte offendas ad lapidē pedem tuum.
Super aspidē & basiliscum ambulabis:
& cōculcabis leonem & draconem.
Quoniam in me sperauit liberabo eum:
protegā eum quoniā cognouit nomē meum.
Clamauit ad me & ego exaudiam eum/
cum ipso sum in tribulatione:
eripiam eum & glorificabo eum.
Longitudine dierum replebo eum:
& ostendam illi SALVTARE meum.

ARGVMENTVM. Psalmus q̄ homini bonum psallere / dei veritatē & misericordiam eius exvtroq; testamento requirere / contemplari prouidentiam eius in creatura eius/q̄ peccatores paruo tempore apparent vt intereant in sæculum sæculi/q̄ iustus exaltabitur in æternitate vitæ/ & videbit inimicos suos depressos & acerbas in morte secunda stultitiæ suæ pēdētes pœnas. ¶ Conciliatus versu septimo & vndecimo. ¶ Aduerte octauo versu altissimus nō esse Elion vnum de celebratis nominibus dei sed in hebræo hic haberi aliud nomen MARON. Quintodecimo versu Hieronymus vocabulum sur interpretatur fortitudinem.

Iesua

¶ Psalmus Dauid. LXXXXI. ¶ Psalmus in die sabbati. LXXXXI.

CONCIL.	VET.	
Bonum est confiteri DOMINO:	Bonum est confiteri domino:	1
Elion & psallere nomini tuo ALTISSIME.	tunc psalles nomini dñi altissimi.	
Ad annunciandū mane misericordiā tuam:	Ad annunciandū mane misericordiā tuā:	2
& veritatem tuam per noctem.	& veritatem tuam per noctem.	
In decachordo psalterio:	In decachordo psalterio:	3
cum cantico in cithara.	cum cantico in cithara.	
Quia delectasti me DOMINE in factura tua:	Quia iocundasti me dñe in factura tua:	4
& in operibus manuū tuarum exultabo.	& in operibus manuū tuarum exultabo.	
Quam magnificata sunt opera tua DOMINE:	Quam magnificata sunt opera tua dñe:	5
nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ.	nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ.	
Vir insipiens nō cognoscet:	Vir imprudens nō cognoscet:	6
& stultus nō intelliget hæc.	& stultus nō intelliget ea.	
Exorti sunt peccatores sicut fœnum:	✳ Cum exoriūtur peccatores sicut fœnum:	7
& apparuerūt oēs qui operātur iniquitatem.	✳ & prospexerint oēs qui operantur iniquitatem.	
Vt intereāt in sæculum sæculi:	Vt intereant in sæculum sæculi:	8
tu autē altissimus in æternū DOMINE.	tu autem altissimus in æternum es dñe.	
Quoniam ecce inimici tui DOMINE	Quoniam ecce inimici tui domine:	9
quoniam ecce inimici tui peribunt:	quoniam inimici tui peribunt:	
& dispergētur oēs qui operātur iniquitatem.	& dispergentur oēs qui operātur iniquitatem.	
Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum:	Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum:	10
& senectus mea in misericordia vberi.	& senectus mea in misericordia pingui.	
Et despiciet oculus meus inimicos meos:	✳ Et respexit oculus meus inimicos meos:	11
& de insurgentibus in me malignātibus	✳ & in eis qui insurgūt in me malignantibus	
audiet auris mea.	audiet auris mea.	
Iustus vt palma florebit:	Iustus vt palma florebit:	12
sicut cedrus libani multiplicabitur.	velut cedrus quæ in libano est multiplicabitur.	
Plantati in domo DOMINI:	Plantati in domo domini:	13
Elohe in atrijs domus DEI nostri florebunt.	in atrijs domus dei nostri florebunt.	
Adhuc multiplicabūtur in senecta vberi:	Adhuc multiplicabūtur in senecta vberi:	14
& bene patientes erunt vt annūcient.	& tranquilli erunt vt annuncient.	
Sur Quoniā rectus DOMINVS DEVS noster:	Quoniam rectus dominus:	15
& non est iniquitas in eo.	& non est iniquitas in eo.	

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ Christus dñs regnū accepit/q̄ decore indut⁹ & amictus fortitudine/ de confirmatione orbis in sancta legis eius directione/de sessione eius a dextris virtutis diuinæ/de annūciatione doctrinæ sanctæ/de admirabili in eā reluctatione/de admirabiliori Christi vincētis in suis testibus & martyrib⁹ virtute/q̄ eccl̄sia dei in sanctitate morū ad finē mūdi debeat ei cultū exhibere.

ℂ Psalmus. LXXXXII.	ℂ Psalmus. LXXXXII.	
DOMINVS regnauit decorē indutus est:	Dominus regnauit decorem induit:	1
indut⁹ est DNS fortitudinē & p̄cinxit se.	induit dñs fortitudinē & præcinctus est.	
Etenim firmauit orbem terræ:	Etenim cōfirmauit orbem terræ:	2
qui non cōmouebitur.	qui non cōmouebitur.	
Parata sedes tua __ deus .. ex tunc:	Parata est sedes tua deus ex illo:	3
a sæculo tu es.	a sæculo tu es.	
Eleuauerūt flumina DOMINE:	Eleuauerunt flumina domine:	4
eleuauerūt flumina vocem suam.	eleuauerunt flumina vocem suam.	
Eleuauerūt flumina fluctus suos:	Eleuauerunt flumina voces suas:	5
a vocibus aquarum multarum.	a vocibus aquarum multarum.	
Mirabiles elationes maris:	Mirabiles suspensuræ maris:	6
mirabilis in altis DOMINVS.	mirabilis in excelsis dominus.	
Testimonia tua credibilia facta sunt nimis:	Testimonia tua credita facta sunt nimis:	7
domum tuam decet sanctitudo DOMINE:	domum tuam decet sanctificatio dñe:	
in longitudinem dierum.	in longitudinem dierum.	

ARGVMENTVM. Psalm⁹/inuocatio diuini brachij in peccatores vexātes populū sanctū sua impietate & incredulitate/q̄ solū legis diuinæ studiū beatū facit/q̄ ipietatibus malorū resisti non posset nisi de⁹ adiutor esset/nisi miserer̄et nisi desolatos cōfortaret/q̄ insidias Christo dño ad pdendū eū ptōres ponerēt & sanguinē innocentē condēnarēt/q̄ deus iust⁹ iudex vices illis repēsur⁹ esset/& sempiterno

eos interitu disperderet. ℭ Conciliatus versu decimo & quintodecimo.

ℭ Psalmus. LXXXXIII

1 Deus vltionum dominus:
deus vltionum fidenter egit.
2 Exaltare qui iudicas terram:
redde retributionem superbis.
3 Vsquequo peccatores domine:
vsquequo peccatores gloriabuntur?
4 Respondent & loquētur iniquitatem:
loquētur oēs qui operantur iniustitiam.
5 Populum tuum dñe humiliauerunt:
& hereditatem tuam vexauerunt.
6 Viduam & pupillos interfecerunt:
& proselytum occiderunt.
7 Et dixerunt non videbit dominus:
nec intelliget deus iacob.
8 Intelligite nunc qui insipientes estis in populo:
& stulti aliquando sapite.
9 Qui plantauit aurem non audiet:
aut qui finxit oculum non considerat?
10 Qui erudit gentes non arguet:
qui docet hominem scientiam?
11 Dominus scit cogitationes hominum:
quoniam vanæ sunt.
12 Beatus vir quem tu erudieris dñe:
& ex lege tua docueris eum.
13 Vt mitiges eum a diebus malignis:
donec fodiatur peccatori fouea.
14 Quia non repellet dñs plebem suam:
& hereditatem suam nō derelinquet.
15 Quoadusq; iustitia tua cōuertatur in iudicium:
& qui habent eam omnes recto sunt corde.
16 Quis exurget michi aduersus malignātes?
aut qs cōsistet michi aduersus operātes iqtatē?
17 Nisi quia dominus adiuuit me:
paulominus inhabitauerat in inferno aia mea.
18 Si dicebam motus est pes meus:
misericordia tua domine adiuuabat me.
19 Dñe scdm multitudinē dolorū meorū in corde meo
exhortationes tuæ iocūdauerunt aiam meam:
20 Nunquid adhęret tibi sedes iniquitatis:
qui fingis dolorem in præcepto?
21 Captabunt in animam iusti:
& sanguinem innocentem condēnabunt.
22 Et factus est michi dñs in refugium:
& deus meus in auxilium spei meæ.
23 Et reddet illis dñs secundum opera eorum:
& secundū malitiam eorū disperdet eos:
dominus deus noster.

ℭ Psalmus. LXXXXIII

DEVS vltionum DOMINVS: El
DEVS vltionum libere egit.
Exaltare qui iudicas terram:
redde retributionem superbis.
Vsquequo peccatores DOMINE
vsquequo peccatores gloriabuntur?
Effabuntur & loquētur iniquitatem:
loquētur oēs qui operantur iniustitiam?
Populum tuum DOMINE humiliauerunt:
& hereditatem tuam vexauerunt.
Viduam & aduenam interfecerunt:
& pupillos occiderunt.
Et dixerunt nō videbit DOMINVS: Iah
nec intelliget DEVS Iaacob. Elohe
Intelligite insipientes in populo:
& stulti aliquando sapite.
Qui plantauit aurem non audiet:
aut qui finxit oculum non considerabit?
Qui corripit gentes non arguet:
qui docet hominem scientiam?
DOMINVS scit cogitationes hominum:
quoniam vanæ sunt.
Beatus homo quē tu erudieris DOMINE: Iah
& de lege tua docueris eum.
Vt mitiges ei a diebus malis:
donec fodiatur peccatori fouea.
Quia nō repellet DOMINVS plebem suam:
& hereditatem suam nō derelinquet.
Quoadusq; iustitia cōuertatur in iudicium:
& qui iuxta illud omnes recto sunt corde. Selah
Quis cōsurget michi aduersus malignantes?
aut qs stabit mecū aduersus operātes iniquitatē?
Nisi quia DOMINVS adiuuit me:
paulominus habitasset in inferno anima mea.
Si dicebam motus est pes meus:
misericordia tua DOMINE adiuuabat me.
Scdm multitudinē dolorū meorū in corde meo:
cōsolationes tuæ lætificauerunt aiam meam.
Nunquid adhęret tibi sedes iniquitatis:
qui fingis laborem in præcepto?
Captabunt in animam iusti:
& sanguinem innocentem condēnabunt.
Et factus est michi DOMINVS in refugium:
& DEVS meus in adiutoriū spei meæ. Eloha
Et reddet illis iniquitatem ipsorum:
& in malicia eorū disperdet eos:
disperdet illos DOMINVS DEVS noster. Elohe

ARGVMENTVM. Psalm⁹ vocatio ad spūalē exultationē/iubilationē/cōfessionē beneficio⁹ dei/hymnidicam laudē/adorationē/oīmodam ante deū humiliationem/receptionem verbi dei incarnati nę ab æterna requię excludamur vt patres veteris lęgis qui verbo dei facti incręduli in dęserto periere diuina illa quiete excluſi. ℭ Conciliatus versu sexto.

ℭ Psalmus. LXXXXIIII.

VEnite exultęmus domino:
iubilęmus deo salutari nostro.

ℭ Psalmus. LXXXXIIII.

VEnite exultęmus DOMINO:
iubilęmus DEO salutari nostro. Sur

CONCIL.	VET.	
Præoccupęmus faciem eius in cõfessione: & in psalmis iubilęmus ei.	præueniamus faciem eius in confessione: & in psalmis iubilęmus illi.	3
El. Elohim Quoniã DEVS magnus DOMINVS: & rex magnus super omnes deos:	Quoniam deus magnus est dominus: & rex magnus super omnes deos.	3
Quia in manu eius fines terræ: & altitudines montium ipsius sunt.	Quoniam non repellet dominus plębem suam quoniam in manu eius fines terræ: & altitudines montium ipsius sunt.	4
Quoniã ipsius est mare & ipse fęcit illud: & siccam manus eius formauęrunt.	Quoniam ipsius est mare & ipse fęcit illud: & aridam terram manus eius finxęrunt.	5
Venite adoręmus & procidamus & ploręmus ante DOMINVM qui fęcit nos: Eloh quia ipse est .. dominus .. DEVS noster.	Venite adoręmus & procidamus ei & ploręmus ante dñm qui fęcit nos: quoniam ipse est dñs deus noster.	6
Et nos populus pascuæ eius: & oues manus eius.	Nos autem populus pascuæ eius: & oues manuum eius.	7
Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra.	Ergo hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra.	8
Sicut in irritatione: secũdum diem tentationis in dęserto.	Quędadmodum in illa amaricatione: secũdum diem tentationis in dęserto.	9
Vbi tentauęrunt me patres vestri: probauęrunt & vidęrunt opera mea.	Vbi tentauęrunt me patres vestri: probauęrunt me & vidęrunt opera mea.	10
Quadraginta annis offensus fui gñationi illi: & dixi semper hi errant corde.	Quadraginta annis pximus fui gñationi huic: & dixi semper isti errant corde.	11
Et isti nõ cognouęrunt vias meas vt iurauí in ira mea: si introibunt in requiem meam.	Et isti non cognouęrunt vias meas quibus iurauí in ira mea: si introibunt in requiem meam.	12

ARGVMENTVM. Psalmus/vocatio in spiritu ad carmen nouæ lęgis quod est euãgeliũ æternum ad laudandum patrem filium & spiritũsanctũ/ cultum idolorum spernendũ/& cultum superdiuinæ trinitatis vbiuis gentiũ recipiendũ/& præ lætitia cognitionis eius vbiq; exultãdum/ quia hæc est æquitas in qua iudicabit orbis terrarũ/hęc est vęritas qua toti⁹ bonitatis agnoscim⁹ dñm/ qua illi obsequimur/ qua peruenimus ad eum. ¶ Conciliatus versu vndecimo & tertiodecimo.

¶Psalmus. LXXXV.	¶Psalmus. LXXXV.	
Cantate DOMINO canticum nouum: cantate DOMINO omnis terra.	Cantate domino canticum nouum: cantate domino omnis terra.	1
Cãtate DNO & benedicite nomini eius: Iesua annũciate de die in diem SALVTARE eius.	Cantate dño & benedicite nomen eius: bene nũciate de die in diem salutare eius.	2
Annunciate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabília eius.	Annunciate in gentibus gloriam eius: in omnibus populis mirabília eius.	3
Qm magnus DOMINVS & laudabilis nimis: Elohim terribilis est super omnes deos.	Quoniã magnus dñs & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.	4
Elohei Quoniam omnes dij gentium dæmonia: DOMINVS autem cælos fęcit.	Quoniam omnes dij gentium dæmonia: dominus autem cælos fęcit.	5
Confessio & pulchritudo in cõspectu eius: sanctimonia & magnificẽtia in sanctificatiõe eiꝰ	Confessio & pulchritudo in cõspectu eius: sanctitas & magnificẽtia in sanctificatiõe eius.	6
Afferte DOMINO patriæ gentium: afferte DOMINO gloriam & honorem: afferte DOMINO gloriam nomini eius.	Afferte domino patriæ gentium: afferte domino gloriam & honorem: afferte domino gloriam nomini eius.	7
Tollite hostia s & introite in atria eius: adorate DOMINVM in atrio sancto eius.	Tollite hostias & introite in atria eius: adorate dñm in atrio sancto eius.	8
Cõmoueatur a facie eius vniuersa terra: dicite in gẽtibus quia DOMINVS regnauit.	Cõmoueatur a facie eius vniuersa terra: dicite in nationibus quia dñs regnauit a ligno.	9
Etenim correxit orbẽ terræ qui nõ cõmouębitur: iudicabit populos in æquitate.	Etenim correxit orbẽ terræ qui non cõmouębit: iudicabit populos in æquitate.	10
Lętentur cæli & exultet terra: cõmoueatur mare & plẽnitudo eius: gaudeant campi & omnia quæ in eis sunt.	Jocundentur cæli & exultet terra: cõmoueatur mare & plẽnitudo eius: gaudębunt campi & omnia quæ in eis sunt.	11
Tunc exultabunt omnia ligna siluarum a facie DOMINI quia vęnit:	Tunc exultabunt omnia ligna siluarum ante faciem domini quoniam vęnit:	12

quoniã vẽnit iudicare terram.
Iudicabit orbẽ terrarũ in æquitate:
& populos in vẽritate sua.

quoniã vẽnit iudicare terram.
✱ Iudicauit orbem terræ in æquitate:
& populos in vẽritate sua.

ARGVMENTVM. Psalmus/de aduentu Christi domini ad iudicium/signis iudicij/confusione idolo-latrarum/præcepto q̃ omnes cælites adorent Christum/lætitia ecclesiæ factorum super hoc præcepto/ & animarum sanctarum super iusto Christi dei iudicio/q̃ tunc lux mundi intelligibilis iustis orietur sem per in domino lætantibus/memoriam beneficiorum eius celebrãtib⁹/gratias agentibus/& deum in sæ-cula sæculorum laudantibus. ¶ Conciliatus versu quinto. ¶ Aduerte septimo versu vocabulum ELI-LIM interprætes vertisse sculptilia quod præcedentis psalmi versu quinto vertẽrunt dæmonia. ¶ Itẽ octauo versu Elohim vertunt angeli & statim versu decimo deos: sed æquius vt & octauo etiam dij ver tissent quemadmodum & sacer Hieronymus.

¶ Psalmus. LXXXXVI.

Dominus regnauit exultet terra:
locundentur insulæ multæ.
Nubes & caligo in circuitu eius:
Iustitia & iudicũ directio sedis eius.
Ignis ante eum præibit:
& inflãmauit in circuitu inimicos eius.
Apparuerũt fulgura eius orbi terræ:
vidit & commota est terra.
Montes fluxerũt sicut cera a facie dñi:
a facie domini omnis terra.
Annunciauerunt cæli iustitiã eius:
& viderunt omnes populi gloriam eius.
Confundant omnes qui adorant sculptilia:
qui gloriantur in simulachris suis.
Adorate eum omnes angeli eius:
audiuit & iocundata est sion.
Et exultauerunt filiæ Iudæ:
propter iudicia tua domine.
Quñ tu es dñs altissimus sup omnẽ terrã:
nimis exaltatus es super omnes deos.
Qui diligitis dominũ odite malignũ:
custodit dominus animas seruorũ suorũ
de manu peccatoris eruet eas.
Lux orta est iusto:
& rectis corde iocunditas.
Iocundamini iusti in domino:
& cõfitemini memoriæ sanctitatis eius.

¶ Psalmus LXXXXVI.

DOMINVS regnauit exultet terra:
lętentur insulæ multæ.
Nubes & caligo in circuitu eius:
iustitia & iudiciũ correctio sedis eius.
Ignis ante ipsum præcedet:
& inflãmabit in circuitu inimicos eius.
Illuxerũt fulgura eius orbi tetræ:
vidit & commota est terra.
Montes sicut cera fluxerunt a facie DOMINI:
a facie DOMini omnis terræ. Adon:
Annunciauerũt cæli iustitiã eius:
& viderunt omnes populi gloriam eius.
Confundant oẽs qui adorãt sculptilia:
& qui gloriantur in simulachris suis.
Adorate eum omnes angeli eius:
audiuit & lętata est sion.
Et exultauerunt filiæ Iudæ:
propter iudicia tua DOMINE.
Quñ tu DNS ALTISSIMVS super oẽm terrã: Elion.
nimis exaltatus es super omnes deos. Elohim.
Qui diligitis DOMINVM odite malum:
custodit — dñs — animas sanctorũ suorũ
de manu peccatoris liberabit eos.
Lux orta est iusto:
& rectis corde lætitia.
Lętamini iusti in DOMINO:
& confitęmini memoriæ sanctificationis eius:

ARGVMENTVM. Psalmus/vocatio in spiritu ad carmen nouæ lęgis in narrãdis mirabilibus quæ de-us per Christum dominum gessit/q̃ propria virtute a mortuis surrexerit/q̃ id per vniuersos fines terræ annunciatum sit/inuitatio gentium omnium ad lætitiam q̃ lęgem Christi qua in iustitia & æquitate re-gerentur suscęperint. ¶ Conciliatus versu secundo.

¶ Psalmus LXXXXVII.

Cantate domino canticũ nouũ:
quia mirabilia fęcit dominus.
Sanauit ei dextera eius:
et brachium sanctum eius.
Notũ fęcit dominus salutare suum:
ante conspectũ gentiũ reuęlauit iustitiã suam.
Memor fuit misericordiæ suæ iacob:
et veritatis suæ domus israęl.
Viderunt omnes fines terræ:
salutare dei nostri.
Iubilate deo vniuersa terra:
cantate et exultate et psallite.

¶ Psalmus. LXXXXVII.

Cantate DOMINO canticũ nouũ:
quia mirabilia fęcit.
Saluauit eum dextera eius:
& brachium sanctum eius.
Notũ fęcit DOMINVS SAVTARE suum: Iesua.
in conspectu gentiũ reuęlauit iustitiã suã.
Recordatus est misericordiæ suæ:
& vęritatis suæ domui Israęl.
Vidęrunt omnes termini terræ:
SALVTARE DEI nostri. Iesua.
Iubilate DOMINO omnis terra: Elohe.
cantate & exultate & psallite.

℣. Psallite DOMINO in cithara:
in cithara & voce psalmi:
in tubis ductilibus & voce tubæ corneæ.
℣. Iubilate in conspectu regis DOMINI:
moueatur mare et plenitudo eius:
orbis terrarũ et qui habitant in eo.
Flumina plaudent manu
℣. simul montes exultabunt a cõspectu DOMINI
quoniã venit iudicare terram.
Iudicabit orbẽ terrarũ in iustitia:
& populos in æquitate.

Psallite deo nostro in cithara: 7
in cithara & voce psalmi:
in tubis ductilibus & voce tubæ corneæ.
Iubilate in conspectu regis dñi: 8
cõmoueatur mare & plenitudo eius:
orbis terræ & oẽs inhabitãtes in ea.
Plumina plaudent manibus 9
in idipsũ montes exultabunt a facie domini:
quoniã veniet iudicare terram.
Iudicabit orbem terræ in iustitia: 10
& populos in æquitate.

ARGVMENTVM. Psalmus/excitatio gentiũ q̃ Christus dñs deus noster qui sedet super Cherubim acceperit ad eas moderãdas regnũ/q̃ in eccl̃sia regeneratorũ Christus dñs magnus est & excelsus ad directionẽ omnũ populorum/q̃ eius adoret humanitas quæ est diuinitatis eius reclinatorũ & agnus p nobis imolatus/quales sacerdotes Christi esse dębeant custodiẽtes mandata eius/nichil innouãtes/sancti/puri et immaculati/inuocantes et exaltantes eum qui est sanctus sanctorum. ℂ Conciliatus versu primo & quinto.

℣. Psalmus. LXXXVIII.
℣. DOMINVS regnauit cõmoueãtur populi: ✱
qui sedet sup cherubim moueatur terra.
℣. DOMINVS in sion magnus et excelsus: ✱
super omnes populos.
Cõfiteãt noi tuo magno qm̃ terribile & sãctũ est:
& honor regis iudiciũ diligit.
Tu parasti directiones:
iudiciũ & iustitiã in Iaacob tu fecisti.
℣. Elohe. Exaltate DOMINVM DEVM nostrũ:
& adorate scabellũ pedũ eius: qm̃ sanctus est. ✱
Moses & Aharon in sacerdotibus eius:
& Samuel inter eos qui inuocãt nomẽ eius:
℣. Inuocabant DNM et ipse exaudiębat eos:
& in columna nubis loquębatur ad eos.
Custodiębant testimonia eius:
& præceptum quod dedit illis.
℣. Elohe. DOMINE DEVS noster tu exaudiębas eos:
El. DEVS tu propicius fuisti eis:
& vlciscens in omnes adinuentiones eorum.
℣. Elohe. Exaltate DOMINVM DEVM nostrũ
et adorate in monte sancto eius:
℣. Elohe. qm̃ sanctus DOMINVS DEVS noster.

℣. Psalmus. LXXXVIII.
Dominus regnauit irascant populi: 1
qui sedes super cherubi cõmoueat terra.
Dñs in sion magnus et excelsus est: 2
super omnes populos.
Cõfiteãt noi tuo magno qm̃ terribile et sãctũ est: 3
et honor regis iudiciũ diligit.
Tu parasti æquitatem: 4
iustitiã et iudiciũ in iacob tu fecisti.
Exaltate dominum deum nostrum 5
et adorate scabellũ pedũ eius: qm̃ sanctũ est.
Moyses et aaron in sacerdotibus eius: 6
et samuel in ijs qui inuocãt nomẽ eius.
Inuocabant dñm et ipse exaudiębat eos: 7
& in columna nubis loquębatur ad eos.
Custodiebant testimonia eius: 8
et precepta eius quæ dedit eis.
Dñe deus noster tu exaudisti eos: 9
deus tu propicius fuisti illis:
& vindicans in oẽs affectiones eorum.
Exaltate dominũ deũ nostrum 10
& adorate in monte sancto eius:
quoniã sanctus dominus deus noster:

ARGVMENTVM. Psalmus/cõfessio beneficiorũ dei & inuitatio ad iubilationẽ/lætitiã & laudem eius ℂ Conciliatus versu primo/tertio et quinto.

℣. Psalmus Thodah. LXXXVIIII.
℣. IVbilate DOMINO omnis terra:
℣. seruite DOMINO in lætitia.
Introite in conspectu eius:
in exultatione.
℣. Elohim Scitote quoniam DOMINVS ipse est DEVS:
ipse fecit nos & ipsius sumus.
Populus eius et oues pascuæ eius
introite portas eius in confessione:
atria eius in hymnis/confitemini illi:
℣. Laudate nomen eius quoniam suauis est DNS
in æternum misericordia eius:
et vsq; in generationem et generationem
veritas eius.

℣. Psalmus LXXXVIII.
IVbilate deo omnis terra: 1 ✱
seruite domino in iocunditate.
Intrate in conspectu eius: 2
in exultatione.
Scitote quoniã dominus ipse est deus: 3
ipse fecit nos et non ipsi nos. ✱
Nos autẽ populus eius et oues pascuæ eius 4
introite portas eius in confessione
in atria eius in hymnis cõfessionũ cõfitemini ei.
Laudate nomẽ eius quoniã suauis est dñs: 5
in æternum misericordia eius:
et vsq; in generationem et generationem ✱
veritas eius.

ARGVMENTVM. Psalmus de conuersatione Christi dñi in terris. ¶ Conciliatus versu tertio/ quarto/ quinto/ sexto/ septimo/ octauo/ nono et decimo.

¶ Psalmus Dauid. C.

Misericordiam & iudicium:
cantabo tibi domine.
Psallã & intelligã in via immaculata:
quando venies ad me.
Perambulabã in innocentia cordis mei:
in medio domus meæ.
Nõ proponebã ante oculos meos rẽ malã:
facientes præuaricationes odio habui.
Non adhesit michi cor prauum:
cũ declinaret a me malignus non cognoscebam.
Detrahentẽ proximo suo occulte:
hunc persequebar.
Superbo oculo & insatiabili corde:
huic non conuescebar.
Oculi mei ad fideles terræ vt cõsidẽrẽt hi mecũ:
ambulãs in via imaculata hic michi ministrabat.
Non habitauit in medio domus meæ:
faciens superbiam:
loquẽs iniq̃ nõ direxit in cõspectu oculorũ meorũ.
In matutinis interficiebã oẽs peccatores terræ:
vt disperdã de ciuitate dñi oẽs operãtes iniquitatẽ

ARGVMENTVM. Psalmus/ oratio populi fidelis ab infidelibus diu & multũ oppressi vt excitetur benignissimus deus & ecclesia regeneratorũ in sua puritate instauretur/ vt omnes populi ad pietatis cultũ conuertantur & omnia mundi regna seruiãt dño. ¶ Cõciliat9 versu vicesimotertio & vicesimoseptimo.

¶ Psalmus. CI.

Dõmine exaudi orationẽ meã:
& clamor meus ad te perueniat.
Ne auertas faciẽ tuã a me:
in quacunq; die tribulor inclina aurẽ tuã ad me.
In quacunq; die inuocauero te:
cito exaudi me.
Quia defecerunt sicut fumus dies mei:
& ossa mea sicut in frixorio confrixa sunt.
Percussum est sicut fœnũ & aruit cor meũ:
quoniã oblitus sũ manducare panẽ meũ.
A voce gemitus mei:
adheserunt ossa mea carni meæ.
Similis factus sũ pelicano q habitat in solitudine:
factus sũ sicut nycticorax q̃ habitat in parietinis.
Vigilaui & factus sum sicut passer:
singularis in tecto.
Tota die exprobrabãt michi inimici mei:
& qui laudabãt me aduersũ me iurabant.
Quoniã cinerẽ sicut panẽ manducaui:
& potũ meũ cum fletu miscebam.
A facie iræ & indignationis tuæ:
quoniã leuasti elisisti me.
Dies mei sicut vmbra declinauerunt:
& ego velut fœnum arui.
Tu vero dñe in æternũ permanes:
& memoriale tuũ in generatione & generationẽ
Tu exurgens misereberis Sion:
quoniã venit tempus vt miserearis eius.

¶ Psalmus Dauidi. C.

Misericordiam & iudicium:
cantabo tibi DOMINE. 58
Psallam et intelligã in via immaculata:
quando venies ad me.
Perambulabo in innocentia cordis mei:
in medio domus meæ.
Non proponã ante oculos meos rem iniustã:
facientes præuaricationes odiui.
Nec adheserunt michi:
cor prauũ declinabit a me/ malignũ nõ cognoscã
Detrahentẽ secreto proximo suo:
hunc persequar.
Superbo oculo & insatiabili corde:
cum hoc non edam.
Oculi mei ad fideles terræ vt sedeant mecum:
ambulãs in via imaculata hic michi ministrabit.
Non habitabit in medio domus meæ
qui facit superbiam:
q̃ loq̃t iniq̃ nõ dirigit in cõspectu oculorũ meorũ
In matutino interficiã oẽs peccatores terræ:
vt disperdã de ciuitate DNI oẽs opãtes iniq̃tatẽ 59

¶ Psalmus. CI.

DOMINE exaudi orationẽ meam: 59
et clamor meus ad te veniat.
Non auertas faciem tuam a me:
in quacũq; die tribulor inclina ad me aurẽ tuã.
In quacunq; die inuocauero te:
velociter exaudi me.
Quia defecerunt sicut fumus dies mei:
& ossa mea sicut cremiũ aruerunt.
Percussus sum vt fœnũ & aruit cor meum:
quia oblitus sum comedere panẽ meum.
A voce gemitus mei:
adhesit os meũ carni meæ.
Similis factus sũ pelicano solitudinis:
factus sum sicut nycticorax in domicilio.
Vigilaui & factus sum sicut passer:
solitarius in tecto.
Tota die exprobrabãt michi inimici mei:
& qui laudabãt me aduersũ me iurabant.
Quia cinerẽ tanq̃ panẽ manducabã:
& potũ meum cum fletu miscebam.
A facie iræ indignationis tuæ:
quia eleuans allisisti me.
Dies mei sicut vmbra declinauerunt:
& ego sicut fœnum arui.
Tu autẽ DOMINE in æternũ permanes: 59
& memoriale tuũ in generatione & generatione
Tu exurgens — dñe .. miserẽberis Sion:
quia tẽpus miserẽdi eius quia venit tempus.

Quoniã placuerũt seruis tuis lapides eius:
et terræ eius miserębuntur.
℟. Et timębunt gẽtes nomẽ tuũ DOMINE:
et omnes ręges terræ gloriã tuã.
℟. Quia ędificauit DOMINVS Sion:
et vidębitur in gloria sua.
Respexit in orationẽ humilium:
et non spręuit precem eorũ.
Scribantur hec in generatione altera:
et ppls qui creabit laudabit
Quia prospexit de excelso sancto suo:
℟. DOMINVS de cælo in terrã aspexit.
Vt audiret gemitus cõpeditorũ:
et solueret filios interemptorũ.
℟. Vt annunciẽt in Sion nomẽ DOMINI:
et laudẽ eius in Ierusalem.
Cũ conuenient populi in vnũ:
℟. et ręges vt seruiant DOMINO.
Respõdit ei in via virtutis suæ:
paucitatẽ dierũ meorũ nuncia michi.
Nę reuoces me in dimidio dierũ meorũ:
in generatione et generationẽ anni tui.
Initio tu dñe terram fundasti:
et opera manuũ tuarũ sunt cæli.
Ipsi peribunt tu autẽ permanębis:
et omnes sicut vestimentũ veterascent.
Et sicut opertoriũ mutabis eos et mutabunt:
tu autẽ idem ipse es et anni tui nõ dęficient.
Filij seruorũ tuorũ habitabunt:
et sęmen eorũ in sæculũ dirigętur.

Quoniã benęplacitũ habuerũt serui tui in lapides
eius: & puluęris eius miserębuntur.
Et timębunt gentes nomẽ tuũ dñe:
& omnes ręges terræ gloriã tuã.
Quoniã ędificauit dominus sion:
& videbitur in gloria sua.
Et respexit in orationẽ humiliũ:
& non despexit dęprecationẽ eorũ.
Scribant hec in generationem alterã:
& populꝰ qui creabitur laudabit dñm.
Quoniã prospexit ex alto sancto suo:
dñs de cælo in terrã prospexit.
Vt audiret gemitũ cõpeditorũ:
vt soluat filios mortificatorum.
Vt annunciętur in sion nomẽ dñi:
et laus eius in hierusalem.
✱ In conueniendo populos in vnũ:
& regna vt seruiant domino.
Respõdit ei in via fortitudinis suæ:
exiguitatem dierũ meorũ annũcia michi.
Nę reuoces me in dimidiũ dierũ meorũ:
in generatione generationũ anni tui.
In principio terrã tu fundasti dñe:
& opera manuũ tuarũ sunt cæli.
✱ Ipsi peribunt tu autẽ permanes:
& omnes sicut vestimentũ veterascent.
Et sicut opertoriũ mutabis eos & mutabuntur:
tu vęro idẽ ipse es & anni tui non dęficient.
Filij seruorũ tuorũ inhabitabunt:
& sęmen eorum in sæculum sæculi dirigętur.

ARGVMENTVM. Psalmus/beneficiorũ dei agnitio/gratiarũ actio/quanta dei benignitas in nos/quanta miseratio/inuitatio supernarũ virtutũ & omnis creature eius ad dei benedictionẽ/& animæ fidęlis exhortatio in vniuersa creatura cui latę dñat de ad cõsimilẽ dei bñdictionẽ. ¶ Conciliatus versu quinto.

¶ Psalmus Dauidi. CII.

℟. Benedic anima mea DOMINO:
& oia q̃ intra me sunt nomini sancto eius.
℟. Benedic anima mea DOMINO:
& noli obliuisci omnes retributiones eius.
Qui propiciatur oibus iniquitatibus tuis:
qui sanat omnes infirmitates tuas.
Qui redimit de interitu vitã tuã:
qui coronat te in mia & miserationibus.
Qui replet bonis dęsideriũ tuum:
renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.
℟. Faciens misericordias DOMINVS:
& iudiciũ omnibus iniuriã patientibus.
Notas fęcit vias suas Mosi:
filijs Israęl voluntates suas.
℟. Miserator et misericors DOMINVS:
longanimis & multũ misericors.
Non in perpetuũ irascętur:
neq; in æternum cõminabitur.
Non secundũ peccata nostra fęcit nobis:
neq; secundũ iniquitates nostras retribuit nobis.
Quoniã secundũ altitudinẽ cæli a terra:
corroborauit miam suã super timẽtes se.

¶ Psalmus Dauid. CII.

Benedic anima mea dñm:
& oia interiora mea nomẽ sanctũ eius.
Benedic anima mea dominũ:
& noli obliuisci omnes retributiones eius.
Qui propicius fit omnibus iniquitatibus tuis:
qui sanat omnes languores tuos.
Qui redimit de corruptione vitã tuam:
qui coronat te in miseratione et misericordia;
✱ Qui satiat in bonis dęsideriũ tuũ:
renouabitur sicut aquilæ iuuentus tua.
Faciens misericordias dominus:
& iudiciũ eis qui iniuriã accipiunt.
Notas fęcit vias suas moysi:
filijs israęl voluntates suas.
Miserator et misericors dominus:
longanimis & multæ misericordiæ.
Non in finem irascętur:
neq; in æternum indignabitur.
Non secundũ peccata nostra fęcit nobis:
neq; secundũ iniquitates nostras retribuit nobis
Quoniã secundũ altitudinẽ cæli a terra:
confirmauit dñs miam suã sup timẽtes eum.

Quantũ distat oriens ab occidente:
longe fecit a nobis esse peccata nostra.
Sicut miseretur pater filijs
sic misertus est dominus timentibus eum:
quoniã ipse cognouit figmentum nostrũ.
Memento quia puluis sumus
hõ tãq̃ fœnũ/dies illi⁹ sicut flos agri/ita efflorebit
Qñ spiritus pertransibit in eo et non erit:
& non cognoscet amplius locum suum.
Misericordia vero dñi in sæculo et in sæculũ:
super timentes eum.
Et iustitia eius super filios filiorũ:
custodientibus testamentũ eius.
Et memoria retinentibus mandata eius:
vt faciant ea
Dñs parauit in cælo thronũ suum:
& regnũ eius omnium dominabitur.
Benedicite dñm omnes angeli eius:
potentes fortitudine facientes verbum eius:
ad audiendã vocẽ sermonũ eius.
Benedicite dñm omnes virtutes eius:
ministri eius facientes voluntatẽ ipsius.
Benedicite dñm omnia opera eius
in omni loco dominationis eius:
benedic anima mea dominum.

Quantũ distat ortus ab occidẽte:
longe fecit a nobis iniquitates nostras.
Quomodo miseretur pater filiorum
misertus est DOMINVS timentibus se:
quoniã ipse cognouit figmentũ nostrũ.
Recordatus est quoniã puluis sumus:
hõ sicut fœnũ/dies ei⁹ tãq̃ flos agri/sic efflorebit
Qñ spiritus pertrãsibit in illo & nõ subsistet:
& non cognoscet amplius locũ suum.
Misia autẽ DNI ab æterno & vsq; in æternũ:
super timentes eum.
Et iustitia illius in filios filiorũ:
ijs qui seruant testamentũ eius.
Et memores sunt mandatorũ ipsius:
ad faciendum ea.
DOMINVS in cælo parauit sedẽ suã:
& regnũ ipsius omnibus dominabitur.
Benedicite DOMINO omnes angeli eius:
potentes virtute/facientes verbum illius
ad audiendã vocẽ sermonũ eius.
Benedicite DOMINO omnes virtutes eius:
ministri eius qui facitis voluntatẽ eius.
Benedicite DOMINO omnia opera eius
in omni loco dominationis eius:
benedic anima mea DOMINO.

ARGVMENTVM. Psalmus/alia laus & gratiarum actio specialius beneficia dei & puidentiã narrãs/ quod diuinum indumentum/quæ eius opera/q; susceptus a nube ascenderit in cælum/q; angelos miserit huæ voluntatis nuncios/q̃ admirabili prouidentia singula quæq; dispenset in terra/q; tota mens nostra conuersa esse debeat in laude diuina/& illic tota delectatio nostra/qui autem tales non sunt deleãtur a terra vt soli laudatores dei superstint & remaneant in ea. Conciliatus versu tertiodecimo/octauodecimo/vndeuicesimo & tricesimosecundo.

Psalmus Dauid. CIII.

Benedic anima mea dominum:
dñe deus meus magnificatus es nimis.
Confessionẽ & decorẽ induisti:
circũamictus lumen sicut vestimentum.
Extendens cælum sicut pellem:
qui protegit aquis superiora eius.
Qui ponit nubes ascensũ eius:
qui ambulat super pennas ventorum.
Qui facit angelos suos spiritus:
& ministros suos ignem flagrantẽ.
Fundauit terram super firmitatẽ eius:
non inclinabitur in sæculũ sæculi.
Abyssus sicut vestimentũ amictus ipsius:
super montes stabunt aquæ.
Ab increpatione tua fugient:
a voce tonitrui tui formidabunt.
Ascendunt montes & descendũt campi:
in locum quem fundasti eis.
Terminũ posuisti eis quẽ nõ transgredientur:
neq; reuertentur tegere terram.
Qui emittis fontes in conuallibus:
inter mediũ montiũ pertransibunt aquæ.
Potabunt omnes bestiæ agri:
suscipient onagri in sitim suam.

Psalmus Dauid. CIII.

Benedic anima mea DOMINO:
DNE DEVS me⁹ magnificat⁹ es vehemẽt Eloha
Confessionẽ & decorẽ induisti:
amictus lumine sicut vestimento.
Extendens cælum sicut pellem:
qui tegis aquis superiora eius.
Qui ponis nubem ascensum tuum:
qui ambulas super pennas ventorum.
Qui facis angelos tuos spiritus:
& ministros tuos ignẽ vrentem.
Qui fundasti terrã super stabilitatẽ suam:
non inclinabitur in sæculũ sæculi.
Abyssus sicut vestimentũ amictus eius:
super montes stabunt aquæ.
Ab increpatione tua fugient:
a voce tonitrui tui formidabunt.
Ascendunt montes & descendũt campi:
in locum quẽ fundasti eis.
Terminũ posuisti quẽ nõ transgredietur:
nec conuertentur operire terram.
Qui emittis fontes in conuallibus:
inter mediũ montiũ pertransibunt aquæ.
Potabunt omnes bestiæ agri:
expectabunt onagri in siti sua.

CONCIL.	VET.
Super ea volucres cæli habitabunt: de medio nemorũ dabunt voces.	Super illos volatilia cæli inhabitabunt: ✱ de medio petrarũ dabunt vocem suam.
Rigans mõtes de superioribus suis: de fructu operũ tuorũ satiabit terra.	Rigans mõtes de superioribus suis: de fructu operũ tuorũ satiabitur terra.
Producens fœnũ iumentis: & herbam seruituti hominum.	Producens fœnum iumentis: & herbam seruituti hominum.
Vt educas panẽ de terra: & vinũ lætificet cor hominis.	Vt educas panem de terra: & vinum lætificet cor hominis.
Vt exhilaret faciẽ in oleo: & panis cor hominis confirmet.	Vt exhilaret faciẽ in oleo: & panis cor hominis confirmet.
℣ Saturabuntur ligna DOMINI & cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt.	✱ Satiabuntur omnia ligna campi & cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt.
Herodij domus præsidet illis: mõtes excelsi ceruis/petra refugiũ erinacijs.	✱ Pulicæ domꝰ dux est eorũ/mõtes altissimi ceruis: petra refugium heritijs & leporibus.
Fecit lunam in tempora: sol cognouit occasum suum.	Fecit lunam in tempora: sol agnouit occasum suum.
Posuisti tenebras & facta est nox: in ipsa pertransibũt omnes bestiæ siluæ.	Posuisti tenebras & facta est nox: ibi pertransibunt omnes bestiæ siluæ.
Catuli leonũ rugientes vt rapiant: El. & quærant a DEO escam sibi.	Catuli leonũ rugientes vt rapiant: quærentes a deo escam sibi.
Ortus est sol & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur.	Ortus est sol & congregati sunt: & in cubilibus suis cubabunt.
Exibit homo ad opus suum: & ad operationẽ suã vsq; ad vesperã.	Exiet homo ad opus suum: & ad operationẽ suã vsq; ad vesperam.
℣ Quã magnificata sũt opera tua DOMINE: omnia in sapientia fecisti:	Quã magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti:
implẽta est terra possessione tua.	replẽta est terra creatura tua.
Hoc mare magnũ & spacioſũ manibus: illic reptilia quorũ non est numerus.	Hoc mare magnũ et spacioſum ibi repentia quorũ non est numerus.
Animalia pusilla cum magnis: illic naues pertransibunt.	Animalia pusilla & magna: illic naues cõmeabunt.
Draco iste quẽ formasti ad illudendũ ei:	Draco hic quẽ finxisti ad illudendũ ei:
oia a te expectãt vt des illis escã in tẽpore.	oia a te expectãt dñe vt des ill' escã i tpe oportũo
Dante te illis colligent: aperiẽte te manũ tuã oia implebũtur bonitate.	Cũ dederis eis colligẽt: apiẽte aũt te manũ tuã vniuersa iplebũt bonitate
Auertente autem te faciem turbabuntur: auferes spiritum eorum & deficient:	Auertẽte autẽ te faciẽ tuã turbabuntur: auferes spiritũ eorum & deficient:
& in pulucrem suum reuertentur.	& in puluerem suum conuertentur.
Emittes spiritum tuum & creabuntur: & renouabis faciem terræ.	✱ Emittes spiritum tuum & creabuntur: & innouabis faciem terræ.
℣ Sit gloria DOMINI in sæculum:	Sit gloria domini in æternum:
℣ lætabitur DOMINVS in operibus suis.	lætabitur dominus in operibus suis.
Qui respicit terrã & facit eam tremere:	Qui aspicit terram & facit eam tremere:
qui tangit montes et fumigant.	qui tangit montes & fumigabunt.
℣ Cantabo DOMINO in vita mea: Eloha. psallam DEO meo q̃diu sum.	Cantabo domino in vita mea: psallam deo meo q̃diu sum.
Iocundũ sit ei eloquiũ meũ:	Suauis sit ei disputatio mea:
℣ ego vero delectabor in DOMINO.	ego autem iocundabor in domino.
Deficiãt pctores a terra/& iniq ita vt non sint:	Deficiãt pctores a terra/& iniq ita vt nõ sint:
℣ benedic anima mea DOMINO	benedic anima mea dominum.

ARGVMENTVM. Psalmus/laus veteris synagogæ historiam sacram partim ex Genesi / partim ex Exodo continens. ¶ Conciliatus versu nonodecimo/vicesimoprimo/vicesimoquinto/vicesimoseptimo/ & tricesimoquinto. ¶ Aduerte tricesimotertio versu dixit & venit locusta & bruchus.in annotatione huius versus dictus est bruchus species quædam aculeatæ muscæ. nam & in Hieremia sic legimus adducte equum quasi bruchum aculeatum,verum alij non muscã/sed vermẽ illũ hirsutũ significari volunt qui

maxime hortenses herbas & arborum frondes erodit quã & græci campen appellant. & in hac regione ita notus vt qui describere velit superfluus propemodum videatur.

¶ Psalmus. CIIII.

Confitemini dño & inuocate nomẽ eius:
annunciate inter gentes opera eius.
Cantate ei & psallite ei:
narrate omnia mirabilia eius.
Laudamini in nomine sancto eius:
lætetur cor quærentium dominum.
Quærite dominũ & confirmamini:
quærite faciem eius semper.
Mementote mirabiliũ eius quæ fecit:
prodigia eius & iudicia oris eius.
Semen abraham serui eius:
filij iacob electi eius.
Ipse dominus deus noster:
in omni terra iudicia eius.
Memor fuit in sæculũ testamenti sui:
verbi quod mãdauit in mille generationes.
Quod disposuit ad abraham:
& iuramenti sui ad isaac.
Et statuit illud Iacob in præceptũ:
& israel in testamentũ æternum.
Dicens tibi dabo terrã chanaan:
funiculum hereditatis vestræ.
Cum essent numero breui:
paucissimi & incolæ in ea.
Transierunt de gente in gentem:
& de regno in populum alterum.
Non dimisit homini nocere eis:
et corripuit pro eis reges.
Nolite tangere christos meos:
& in prophetis meis nolite malignari.
Et vocauit famem super terram:
& omne firmamentũ panis contriuit.
Misit ante eos virum:
in seruum venundatus est ioseph.
Humiliauerũt in cõpedibus pedes eius:
ferrum pertransijt animã eius.
donec veniret verbum eius.
Eloquiũ domini inflãmauit eum:
misit rex & soluit eum:
princeps populorũ & dimisit eum.
Constituit eum dñm domus suæ:
& principẽ omnis possessionis suæ.
Vt erudiret principes eius sicut semetipsũ:
& senes eius prudentiã doceret.
Et intrauit israel in ægyptũ:
& iacob accola fuit in terra cham.
Et auxit populum suum vehementer:
& firmauit eum super inimicos eius.
Et cõuertit cor eorũ vt odirẽt populũ eius:
& dolũ facerẽt in seruos eius.
Misit moysen seruũ suum:
& aaron quẽ elegit ipsum.
Posuit in eis verba signorũ suorum:

¶ Psalmus. CIIII.

Confitemini DNO et inuocate nomẽ eius: 57
annunciate inter gentes opera eius.
Cantate & psallite ei:
narrate omnia mirabilia eius.
Laudamini in nomine sancto eius:
lætetur cor quærentium DOMINVM. 57
Quærite DOMINVM & confirmamini: 57
quærite faciem eius semper.
Mementote mirabiliũ eius quæ fecit:
prodigia eius & iudicia oris eius.
Semen Abraham serui eius:
filij Iaacob electi eius.
Ipse DOMINVS DEVS noster: 57 Elohe.
in vniuersa terra iudicia eius.
Memor fuit in sæculũ testamenti sui:
verbi quod mandauit in mille generationes.
Quod disposuit ad Abraham:
& iuramenti sui ad Isaac.
Et statuit illud Iaacob in præceptum:
& Israel in testamentum æternum.
Dicens tibi dabo terram Chanaan:
funiculũ hereditatis vestræ.
Cum essent numero breui:
paucissimi & incolæ eius.
Et pertransierunt de gente in gentem:
& de regno ad populum alterum.
Non reliquit hominem nocere eis:
& corripuit pro eis reges.
Nolite tangere christos meos:
& in prophetis meis nolite malignari.
Et vocauit famem super terram:
& omne firmamentũ panis contriuit.
Misit ante eos virum:
in seruum venundatus est Ioseph.
Humiliauerũt in cõpedibus pedes eius:
ferrum pertransijt animã eius:
donec veniret verbum eius.
✳ Eloquium DOMINI probauit eum: 57
misit rex & soluit eum:
princeps populorum & dimisit eũ.
Cõstituit eum dominũ domus suæ: Adon.
& principem omnis possessionis suæ.
Vt erudiret principes eius sicut semetipsũ:
✳ & senes eius sapientiã doceret.
Et intrauit Israel in ægyptum:
& Iaacob accola fuit in terra Cham.
Et auxit populum suũ vehementer:
& firmauit eum super inimicos eius.
Cõuertit cor eorũ vt odirent populũ eius:
& dolũ facerent in seruos eius.
Misit Mosen seruũ suum:
✳ Aharon quem elegit sibi.
Posuit in eis verba signorum suorum:

& prodigiorũ in terra Cham.
Misit tenebras & obscurauit:
& non exacerbauerũt sermones eius.
Conuertit aquas eorum in sanguinẽ:
& occidit pisces eorũ.
Edidit terra eorũ ranas:
in penetralibus regum ipsorum.
Dixit & venit cœnomya et sciniphes:
in omnibus finibus eorum.
Posuit pluuias eorum grandinem:
ignẽ comburentẽ in terra ipsorum.
Et percussit vineas eorũ & ficulneas eorũ:
& contriuit lignũ finium eorum.
Dixit & venit locusta & bruchus:
cuius non erat numerus.
Et comẽdit omne fœnũ in terra eorum:
& comẽdit omnẽ fructũ terræ eorum.
Et percussit omne primogenitũ in terra eorum:
primitias omnis partus eorũ.
Et ẽduxit eos cum argento & auro:
et non erat in tribubus eorum infirmus.
Lætata est ægyptus in profectione eorũ:
quia incubuit timor eorum super eos.
Expandit nubem in protectionẽ eorũ:
& ignẽ vt lucẽret eis per noctem.
Petierunt et venit coturnix:
et pane cæli saturauit eos.
Dirupit petrã et fluxerunt aquæ:
abierunt in sicco flumina.
Quoniã memor fuit verbi sancti sui:
quod habuit ad Abraham puerum suum.
Et ẽduxit populũ suum in exultatione:
et ẽlectos suos in lætitia.
Et dedit illis rẽgiones gentium:
et labores populorũ possedẽrunt.
Vt custodiant iustificationes eius:
et lẽgem eius requirant.

et prodigiorum in terra cham.
Misit tenebras et obscurauit:
✱ exacerbauerunt sermones eius.
Conuertit aquas eorum in sanguinem:
et occidit pisces eorum.
Et dedit terram eorum ranas:
in penetrabilibus rẽgum ipsorum.
Dixit et venit cynomya et sciniphes:
in omnibus finibus eorum.
Posuit pluuias eorũ in grandinẽ:
ignẽ cõburentẽ in terra ipsorum.
Et percussit vineas eorum et ficulneas eorũ:
et contriuit omne lignũ finiũ eorum.
Dixit et venit locusta et bruchus:
cuius non erat numerus.
Et comẽdit omne fœnũ in terra eorũ:
et comẽdit omnẽ fructũ terræ eorum.
Et percussit omne primogenitũ in terra eorũ:
✱ primitias omnis laboris eorum.
Et ẽduxit eos in argento et auro:
et non erat in tribubus eorũ infirmus.
Lætata est ægyptus in profectiõe eorũ:
quia incubuit timor eorũ super eos.
Expandit nubem in protectionẽ eorũ:
et ignẽ vt luceret eis per noctem.
Petierunt carnes et venit coturnix:
et pane cæli saturauit eos.
Dirupit petrã & fluxerunt aquæ:
abierunt in sicco flumina.
Quoniã memor fuit verbi sancti sui:
quod habuit ad abraham puerum suum.
Et ẽduxit populũ suũ in exultatione:
& ẽlectos suos in lætitia.
Et dedit illis regiones gentium:
et labores populorum possedẽrunt.
Vt custodiant iustificationes eius:
& lẽgem eius requirant.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ laus alia veteris synagogæ. historiã cõtinẽs ex Exodo cognitã. ¶ Cõclliat versu quito quartodecimo & vicesimo. ¶ Aduerte octauodecimo versu in fine ex hebræo magis legẽdũ Abiram vt adam q̃ Abirom: sed cames quãdoq; transit in o. Et vicesimo octauo & initiati sũt beelphegor: ex hebræo etiã potius baalphegor/ain in g mutato, sed illo modo interpretes vertere consueuerũt.

¶ Psalmus. CV.

Confitemini DOMINO quoniã bonus:
quoniã in sæculũ misericordia eius.
Quis loquetur potentias DOMINI:
auditas faciet omnes laudes eius.
Beati qui custodiunt iudicium:
& faciunt iustitiã in omni tempore.
Memẽto nostri DOMINE i beneplacito ppli tui:
Iesua. visita nos in SALVEARI tuo.
Vt videamꝰ bona ẽlectorũ tuorũ & lætemur i lætitia gẽtis tuæ: & exultemus cũ hereditate tua.
Peccauimus cum patribus nostris:
iniuste egimus/iniquitatem fecimus.
Pres nri i ægypto nõ intellexerũt mirabilia tua:
nõ fuerũt memores multitudinis miæ tuæ.

¶ Psalmus. CV.

Confitemini dño quoniam bonus:
quoniã in sæculum misericordia eius.
Quis loquetur potentias dñi:
auditas faciet omnes laudes eius.
Beati qui custodiunt iudiciũ:
& faciunt iustitiam in omni tempore.
Memento nostri dñe in beneplacito populi tui:
visita nos in salutari tuo.
✱ Ad videndũ in bonitate ẽlectorũ tuorũ ad lętãdũ in lætitia gẽtis tuæ: vt laudẽris cũ hereditate tua.
Peccauimus cum patribus nostris:
iniuste egimus iniquitatem fecimus.
Pres nri nõ intellexerũt in ægypto mirabilia tua:
nõ fuerũt memores multitudinis miæ tuæ.

Et irritauerunt eum ascendentes in mare:
mare rubrum.
Et saluauit eos propter nomen suum:
vt notam faceret potentiam suam.
Et increpuit mare rubrum & exiccatum est:
& deduxit eos in abyssis sicut in deserto.
Et saluauit eos de manu odientium:
& redemit eos de manu inimici.
Et operuit aqua tribulantes eos:
vnus ex eis non remansit.
Et credidérunt verbis eius:
& laudauérunt laudem eius.
Cito fecérunt obliti sunt operum eius:
& non sustinuérunt cōsilium eius.
Et cōcupiérunt cōcupiscentiam in deserto:
& tentauérunt DEVM in inaquoso. El
Et dedit eis petitionem ipsorum:
& misit saturitatem in animas eorum.
Et irritauérunt Mosen in castris:
Aharon sanctum DOMINI. Ps
Aperta est terra & deglutiuit Dathan:
& operuit super cōgregationem Abirom.
Et exarsit ignis in synagoga eorum:
flāma cōbussit peccatores.
Et fecérunt vitulum in Horeb:
& adorauérunt conflatile.
Et mutauérunt gloriam suam:
in similitudinem vituli comedentis fœnum.
Obliti sunt DEVM qui saluauit eos: El
qui fecit magnalia in ægypto:
mirabilia in terra Cham:
terribilia in mari rubro.
Et dixit vt disperderet eos:
si nō Moses electus eius stetisset
in confractione in conspectu eius.
Vt auerteret iram eius nę disperderet eos:
& pro nichilo habuérūt terram desiderabilē.
Non credidérunt verbo eius
& murmuraúerunt in tabernaculis suis:
non exaudiérūt vocem DOMINI. Ps
Et eleuauit manum suam super eos:
vt prosterneret eos in deserto.
Et vt deijceret semen eorum in nationibus:
& disperderet eos in regionibus.
Et initiati sunt beelphegor:
& comedérunt sacrificia mortuorum.
Et irritauérunt eum in adinuentionibus suis:
& multiplicata est in eis ruina.
Et stetit phinees & placauit:
& cessauit quassatio.
Et reputatū ē ei in iustitiā i gnatione & gnationē
vsq; in sempiternum.
Et irritauérunt eum ad aquas cōtradictionis:
& vexatus est Moses propter eos:
quia exacerbauérunt spiritum eius.
Et distinxit in labijs suis:

nõ diſperdiderũt gẽtes quas dixit DNS illis.
Et cõmixti ſũt inter gẽtes & didicerũt opa eoꝝ:
& ſeruierunt ſculptilibus eorum:
& factum eſt illis in ſcandalum.
Et imolauerunt filios ſuos:
& filias ſuas dæmonijs:
Et effuderunt ſanguinem innocentem:
ſanguine filiorum ſuorum & filiarum ſuarũ:
quas ſacrificauerunt ſculptilibus chanaan.
Et interfecta eſt terra in ſanguinibus:
& cõtaminata eſt in operibus eorum:
& fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis.
Et iratus eſt furore DOMINVS in populũ ſuũ:
& abominatus eſt hęrędĭtatem ſuam.
Et tradidit eos in manus gentium:
& dominati ſunt eorum qui odęrunt eos.
Et tribulauęrunt eos inimici eorum:
& humiliati ſunt ſub manibus eorum:
ſæpe liberauit eos.
Ipſi autẽ exacerbauęrunt eũ in cõſilio ſuo:
& humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis.
Et vidit cum tribularentur:
& audiuit orationem eorum.
Et memor fuit teſtamenti ſui:
& pœnituit eũ ſcđm multitudinem miæ ſuæ.
Et dedit eos in miſericordias:
in conſpectu omnium qui cęperant eos.
Elohe Saluos nos fac DOMINE DEVS noſter:
& congrega nos de nationibus.
Vt confiteamur nomini ſancto tuo:
& gloriemur in laude tua.
Elohe Benedictus DOMINVS DEVS iſrael
a ſæculo & vſq; in ſæculum:
& dicet omnis populus fiat fiat.

nõ diſperdiderũt gentes quas dixit dñs illis.
Et cõmixti ſũt inter gẽtes & didicerũt opa eorũ:
& ſeruierunt ſculptilibus eorum:
& factum eſt illis in ſcandalum.
Et imolauerunt filios ſuos:
& filias ſuas dæmonijs.
Et effuderunt ſanguinem innocentem:
ſanguinem filiorũ ſuorum & filiarũ ſuarum:
quas ſacrificauerunt ſculptilibus chanaan.
Et interfecta eſt terra in ſanguinibus:
& cõtaminata eſt in operibus eorum:
& fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis.
Et iratus eſt furore dñs in populo ſuo:
& abominatus eſt hęrędĭtatem ſuam.
Et tradidit eos in manus gentium:
& dñati ſunt eorum qui oderunt eos.
Et tribulauęrunt eos inimici eorum:
& humiliati ſunt ſub manibus eorum:
ſæpe liberauit eos.
Ipſi autẽ exacerbauęrunt eum in cõſilio ſuo:
& humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis.
Et vidit cum tribularentur:
cum audiret orationem eorum.
Et memor fuit teſtamenti ſui:
& pœnituit eum ſcđm multitudinẽ miæ ſuæ.
Et dedit eos in miſericordias:
in cõſpectu omniũ qui cęperant eos.
Saluos nos fac domine deus noſter:
& congrega nos de nationibus.
Vt confiteamur nomini ſancto tuo:
& gloriemur in laude tua.
Benedictus dominus deus iſrael
a ſæculo & vſq; in ſæculum:
& dicet omnis populus fiat fiat.

ARGVMENTVM. Pſalmus laus veteris ſynagogæ partim hiſtoriam cõtinens ex exodo cognitam, partim prophętiã de mirabilibus quæ Chriſtus dñs geſſit imperãdo vẽtis & mari de relictæ gẽtis cultu ad afferendum verum religionis fructum & de dęrelictione gentis hebræorum.

¶ Pſalmus. CVI.

Confitemini DOMINO quoniã bonus:
quoniam in ſæculum miſericordia eius.
Dicant qui redempti ſunt a DOMINO
quos redęmit de manu inimici:
de regionibus congregauit eos.
A ſolis ortu & occaſu:
ab aquilone & mari.
Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo:
viam ciuitatis habitaculi non inuenęrũt.
Eſurientes & ſitientes:
anima eorum in ipſis dęfęcit.
Et clamauerũt ad DOMINVM cũ tribularent:
& de neceſſitatibus eorũ ęripuit eos.
Et dęduxit eos in viam rectam:
vt irent in ciuitatem habitationis.
Confiteãtur DOMINO miſericordiæ eius:
& mirabilia eius filijs hominum.
Quia ſatiauit animam inanem:

¶ Pſalmus. CVI.

Confitemini dño quoniam ſuauis eſt
quoniam in ſæculum miſericordia eius.
Dicant qui redempti ſunt a dño
quos redemit de manu inimicorum:
de regionibus congregauit eos.
A b oriente & occaſu:
ab aquilone & mari.
Errauerunt in ſolitudine in ſiccitate:
viam ciuitatis habitationis nõ inuenerũt.
Eſurientes & ſitientes erant:
anima eorum in ipſis dęfęcit.
Et exclamauerũt ad dñm cum tribularentur:
de neceſſitatibus eorum ęripuit eos.
Et dęduxit eos in viam rectam:
vt irent in ciuitatem habitationis.
Confiteãtur dño miſerationes eius:
& mirabilia eius filijs hominum.
Quoniam ſatiauit animam inanem:

& animam esurientem impleuit bonis.
Sedentes in tenebris & vmbra mortis:
cõpeditos in mendicitate & ferro.
Quoniã iamaricauerunt eloquium dñi:
& cõsilium altissimi exacerbauerunt.
Et humiliatũ est in laboribus cor eorũ:
infirmati sunt nec fuit qui adiuuaret eos.
Et exclamauerunt ad dñm cum tribularẽtur:
& de necessitatibus eorũ saluos fecit eos.
Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis:
& vincula eorum dirupit.
Confiteãtur dño miserationes eius:
& mirabilia eius filijs hominum.
Quia contriuit portas æreas:
& vectes ferreos confregit.
Suscepit eos de via iniquitatis eorum:
propter iniustitias enim suas humiliati sunt.
Omnem escam abominata est anima eorũ:
& appropinquauerunt vsq; ad portas mortis.
Et exclamauerũt ad dñm cum tribularẽtur:
& de necessitatibus eorũ liberauit eos.
Misit verbum suum & sanauit eos:
& eripuit eos de corruptela eorum.
Confiteãtur dño miserationes eius:
& mirabilia eius filijs hominum.
Et sacrificent sacrificium laudis:
& nũcient opera eius in exultatione.
Qui descendunt mare in nauibus:
facientes operationẽ in aquis multis.
Ipsi viderunt opera domini:
& mirabilia eius in profundo.
Dixit & stetit spiritus procellæ:
& exaltati sunt fluctus eius.
Ascẽdũt vsq; ad cælos/descẽdũt vsq; ad abyssos:
anima eorum in malis tabescebat.
Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius:
& omnis sapientia eorum absorpta est.
Et exclamauerũt ad dñm cũ tribularẽtur:
& de necessitatibus eorum eduxit eos.
Et imperauit procellæ & stetit in auram:
& siluerunt fluctus eius.
Et letificãti sunt quia siluerunt:
& deduxit eos in portũ volũtatis eorum.
Confiteãtur dño miserationes eius:
& mirabilia eius filijs hominum.
Et exaltent eum in ecclesia populi:
& in cathedra seniorum laudent eum.
Posuit flumina in desertum:
& exitus aquarum in sitim.
Terram fructiferam in salinas:
a malitia inhabitantium in ea.
Posuit desertum in stagna aquarum.
& terram sine aqua in exitus aquarum.
Et habitare fecit illic esurientes:
& cõstituerunt ciuitatem habitationis.
Et seminauerũt agros & plãtauerunt vineas:
& fecerunt fructum frumenti.

& animam esurientem satiauit bonis.
Sedentes in tenebris & in vmbra mortis:
vinctos in mendicitate & ferro.
Quia exacerbauerunt eloquia DEI: El
& cõsilium ALTISSIMI irritauerunt. Elion
Et humiliatũ est in laboribus cor eorum:
& infirmati sunt, nec fuit qui adiuuaret.
Et clamauerũt ad DOMINVM cũ tribularent: Ps.
& de necessitatibus eorum liberauit eos.
Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis:
& vincula eorum dirupit.
Confiteãtur DOMINO misericordiæ eius: Ps.
& mirabilia eius filijs hominum.
Quia contriuit portas æreas:
& vectes ferreos confregit.
Suscepit eos de via iniquitatis eorum:
propter iniustitias enim suas humiliati sunt.
Omnem escam abominata est anima eorũ:
& appropinquauerunt vsq; ad portas mortis.
Et clamauerũt ad DOMINVM cũ tribularent: Ps.
& de necessitatibus eorum liberauit eos.
Misit verbum suum & sanauit eos:
& eripuit eos de interitionibus eorum.
Confiteãtur DOMINO misericordiæ eius: Ps.
& mirabilia eius filijs hominum.
Et sacrificent sacrificium laudis:
& annuncient opera eius in exultatione.
Qui descendũt mare in nauibus:
facientes operationem in aquis multis.
Ipsi viderunt opera DOMINI: Ps.
& mirabilia eius in profundo.
Dixit & surrexit spiritus procellæ:
& exaltati sunt fluctus eius.
Ascẽdũt vsq; ad cælos & descẽdũt vsq; ad abyssos:
anima eorũ in malis tabescebat.
Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius:
& omnis sapientia eorum deuorata est.
Et clamauerũt ad DOMINVM cũ tribularẽtur: Ps.
& de necessitatibus eorum eduxit eos.
Et statuit procellam eius in auram:
& siluerunt fluctus eius.
Et lætati sunt quia siluerunt:
& deduxit eos in portum volũtatis eorũ.
Confiteãtur DOMINO misericordiæ eius: Ps.
& mirabilia eius filijs hominum.
Et exaltent eum in ecclesia plebis:
& in cathedra seniorum laudent eum.
Posuit flumina in desertum:
& exitus aquarum in sitim.
Terram fructiferam in salsuginem:
a malitia inhabitantium in ea.
Posuit desertum in stagna aquarum:
& terram sine aqua in exitus aquarum.
Et collocauit illic esurientes:
& cõstituerunt ciuitatem habitationis.
Et seminauerunt agros & plãtauerunt vineas:
& fecerunt fructum natiuitatis.

Et benedixit eis multiplicati sunt nimis: & iumenta eorum non minorauit.
Et benedixit eos & multiplicati sunt nimis: & iumenta eorum nō sunt diminuta.

Et pauci facti sunt & vexati sunt: a tribulatione malorum & dolore.
Et pauci facti sunt & vexati sunt: a tribulatione malorum & dolore.

Effusa est contentio super principes: & errare fęcit eos in inuio & non in via.
Effusus est contemptus super principes: & ſęduxit eos in inuio & nō in via.

Et adiuuit pauperem de inopia: & posuit sicut oues familias.
Et adiuuit pauperem a mendicitate: & posuit sicut oues familias.

Videbunt recti & lætabuntur: & omnis iniquitas opilabit os suum.
Ergo vidębunt recti & iocūdabuntur: & omnis iniquitas opilabit os suum.

Quis sapiens & custodiet hæc: & intelliget misericordias DOMINI?
Qui sapiens & custodiet hæc: & intelliget miserationes domini?

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ prōptus Christus dñs ad laudandū deū & ad oia pro obediētia patris exequendū/surrectione eius matutina/annūciatione veri dei patris & filij & spiritus sancti in gētibus/exaltatiōe filij cū patre & spū sancto sup cælos/eoꝝ additiōe ad eccłęsiā q̄ psalmo 59 addita fuerāt ad synagogam/virtus eccłęsiæ a deo trino quē tremit/adorat & colit/& ipse cōteret inimicos eius. ¶ Cōciliatus versu 12. ¶ Aduerte quod hic dicitur Sichima/cōuallis tabernaculorū/galaad/manasses idumæa: in hebræo dicuntur Sechem/Succhoth/Gilead Menaseh/Edom.

¶ Canticum psalmi Dauidi. CVII.

Elohim
Paratū cor meū DEVS paratū cor meum: cantabo & psallam in gloria mea.
Exurge psaltęrium & cithara: exurgam diluculo.
Confitębor tibi in populis DOMINE: & psallam tibi in nationibus.
Quia magna est super cælos misericordia tua: & vsq; ad nubes vęritas tua.
Elohim
Exaltare super cælos DEVS: & super omnem terram gloria tua: vt liberentur dilecti tui.
Saluum fac dextera tua & exaudi me:
Elohim
DEVS locutus est in sancto suo.
Exultabo & diuidam sichimam: & cōuallem tabernaculorum dimętiar.
Meus est Galaad & meus est Manasses: & Ephraim susceptio capitis mei.
Iuda rex meus: Moab lebęs spei meæ.
In idumæam extēdam calciamentū meum: michi alięnigenæ amici facti sunt.
Quis dęducet me in ciuitatem munitam: quis dęducet me vsq; in idumæam?
Elohim
Nonne tu DEVS qui repulisti nos:
Elohim
& nōne exibis DEVS in virtutibus nostris?
Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.
Elohim
In DEO facięmus virtutem: & ipse ad nichilum dęducet inimicos nostros.

¶ Psalmus. CVII.

Paratū cor meū deus paratū cor meum: cantabo & psallam in gloria mea.
Exurge gloria mea exurge psaltęriū & cithara: exurgam diluculo.
Confitębor tibi in populis domine: & psallam tibi in gentibus.
Quia magnificata est vsq; ad cælos mia tua: & vsq; ad nubes vęritas tua.
Exaltare super cælos deus: & super omnem terram gloria tua, vt liberentur dilecti tui.
Saluum me fac dextera tua & exaudi me:
deus locutus est in sancto suo.
Lætabor & diuidam sichimam: & cōuallem tabernaculorum dimetiar:
Meus est galaad & manasses: & ephrem fortitudo capitis mei.
Iuda rex meus: moab olla spei meæ.
In idumæam extendā calciamentū meum: michi allophyli subditi sunt.
Quis dęducet me in ciuitatem circūstantiæ: quis dęducet me vsq; ad idumæam?
Nonne tu deus qui repulisti nos:
✳ & nō egredięris deus in virtutibus nostris.
Da michi auxilium de tribulatione: & vana salus hominis.
In deo facięmus virtutem: & ipse ad nichilū dęducet inimicos nostros.

ARGVMENTVM. Psalmus/de dętractorib⁹ & blasphęmis in Christū dñm/de iuda domestico proditore/q̄ diuinæ execratiōes ipsi Iudæ & turbæ q̄ innocentē Christum voluit per iplacabile odiū & inuidiā mortē imeritā subire vēturæ erāt/dęprecatio saluatoris vt ab eorū liberarętur nęquitia/q̄ pater(nō ipsi) Christū dñm pro salute omniū tradidit imolandum/q̄ deus benedicębat ei cui maledicębant & ideo maledictionibus & execrationibus dei ipsi subiacębunt/ille vero gratias aget & laudabit deum in eccłesia multorū. ¶ Conciliatus a versu quinto in quintūdecimum & versu octauo decimo/vicęsimotertio & vicęsimooctauo. & hæc sunt cōciliata imprecatorio aut optandi modo in enunciatiuum modū mutato: qui prophęticum & prædictiuum sermonem esse potius insinuat q̄ deuouędi

aut optādi ſtudio dictū. Quod pſertim factū eſt ob impios/vanos & ſceleratos quoſdam: qui hoc diuſ-
no oraculo abutētes alios deuouęre & execrari volūt. tales aūt maledicūt & deꝰ bñdicit: & maledictio
nes quas illi intendūt in eorū capita merito retorquentē vt eorū periculo diſcant alij diuinis nō abuti.
cū ergo legimꝰ aſſeredo & pnūciando hmōi ſtultis & inſanis amouęt abuſionis huiꝰ pſalmi occaſio.

℣ Pſalmus Dauid. CVIII. ℣ Pſalmus Dauid. CVIII.

1 DEus laudem meam nę tacueris:
2 quia os pctōris & os doloſi ſup me aptū ē.
Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa:
3 & ſermonibus odij circūdederunt me:
& expugnauerunt me gratis.
4 Pro eo vt diligerent me dętrahębant michi:
ego autem orabam.
5 Et poſuerunt aduerſum me mala pro bonis:
& odium pro dilectione mea.
6 Conſtitue ſuper eum peccatorem:
& diabolus ſtet a dextris eius.
7 Cum iudicatur exeat condēnatus:
& oratio eius fiat in peccatum.
8 Fiant dies eius pauci:
& epiſcopatum eius accipiat alter.
9 Fiant filij eius orphani:
& vxor eius vidua.
10 Nutantes tranſferantur filij eius & mendicēt:
ejciantur de habitationibus ſuis.
11 Scrutętur fœnerator omnē ſubſtantiā eius:
& diripiant alięni labores eius.
12 Non ſit illi adiutor:
nec ſit qui miſereatur pupillis eius.
13 Fiant nati eius in interitum:
in generatione vna dęleatur nomen eius.
14 In memoriā redeat iniquitas patrum eius
in conſpectu domini:
& peccatum matris eius non deleatur.
15 Fiant contra dominum ſemper:
diſpereat de terra memoria eorum:
16 pro eo q̄ nō eſt recordatus facere miſericordiā.
Quia perſecutus eſt hominē inopem & mēdicū:
& cōpunctū corde mortificare.
17 Et dilexit maledictionē & veniet ei:
& noluit benedictionē & ęlongabitur ab eo.
18 Et induit maledictionem ſicut veſtimentum:
& intrauit ſicut aqua in interiora eius:
& ſicut oleum in oſſibus eius.
19 Fiat ei ſicut veſtimentū quo operitur:
& ſicut zona qua ſemper pra cingitur.
20 Hoc opus eorū qui dętrahūt michi apud dīm:
& qui loquūtur mala aduerſus aiam meam.
21 Et tu dñe dñe fac mecū propter nomē tuum:
quia ſuauis eſt miſericordia tua.
22 Libera me quia egēnus & pauper ego ſum:
& cor meū cōturbatū eſt intra me.
23 Sicut vmbra cum dęclinat ablatus ſum:
& excuſſus ſum ſicut locuſtæ.
24 Genua mea infirmata ſunt a ieiunio:
& caro mea imutata eſt propter oleum.
25 Et ego factus ſum opprobrium illis:

DEVS laudem meam nę tacueris: Elohe
qa os pctōris & os doloſi ſup me aptū ē.
Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa:
& ſermonibus odij circūdederunt me:
& expugnauerunt me gratis.
Pro eo vt me diligerent dętrahębant michi:
ego autem orabam.
Et poſuerunt aduerſum me mala pro bonis:
& odium pro dilectione mea.
✱ Conſtitues ſuper eum peccatorem:
& diabolus ſtabit a dextris eius.
✱ Cum iudicabitur exibit condēnatus:
& oratio eius fiet in peccatum.
✱ Fient dies eius pauci:
& epiſcopatum eius accipiet alter.
✱ Fient filij eius orphani:
& vxor eius vidua.
✱ Nutātes tranſferentē filij eius & mēdicabūt:
ejcientur de habitationibus ſuis.
✱ Scrutabitur exactor omnē ſubſtantiā eius:
& diripient alięni labores eius.
✱ Non erit illi adiutor:
nec erit qui miſereatur pupillis eius.
✱ Fient nati eius in interitum:
in generatione vna dęlębitur nomē eius.
✱ In memoriā redibit iniquitas patrum eius:
in conſpectu DOMINI: 5a
& peccatum matris eius nō dęlębitur.
✱ Fient contra DOMINVM ſemper: 5a
& diſperibit de terra memoria eorum:
pro eo q̄ nō eſt recordatus facere miſericordiā.
Et perſecutus eſt hominem inopē & mendicū:
& cōpunctū corde mortificare.
Et dilexit maledictionē & veniet ei:
& noluit benedictionē & ęlōgabitur ab eo.
Et induit maledictionē ſicut veſtimentum:
& intrauit ſicut aqua in interiora eius:
& ſicut oleum in oſſibus eius.
✱ Fiet ei ſicut veſtimentū quo operitur:
& ſicut zona qua ſemper pra cingitur.
Hoc opꝰ eorū qui dętrahūt michi apud DNM: 5a
& qui loquūtur mala aduerſus aiam meam.
Et tu DNE DNE fac mecū ꝓpter nomē tuum: 5a
quia ſuauis eſt miſericordia tua. Adonai
Libera me quia egēnus & pauper ego ſum:
& cor meum cōturbatum eſt intra me.
Sicut vmbra cum dęclinat ablatus ſum:
& excuſſus ſum ſicut locuſta.
Genua mea infirmata ſunt a ieiunio:
& caro mea imutata eſt præter oleum.
Et ego factus ſum opprobrium illis:

vidęrunt me & mouęrunt capita ſua.
Eloha A diuua me DOMINE DEVS meus:
ſaluum me fac propter miſericordiam tuam.
Et ſciant quia manus tua hæc:
& tu DOMINE fęciſti eam.
Maledicent illi & tu benedices:
qui inſurgunt in me confundentur:
ſeruus autem tuus lętabitur.
Induętur qui dętrahũt michi pudore:
& operiętur ſicut diploide cõfuſione ſua.
Confitębor DOMINO nimis in ore meo:
& in medio multorum laudabo eum.
Quia aſtitit a dextris pauperis:
vt ſaluã faceret a perſequętibus aiam meam.

vidęrunt me & mouęrunt capita ſua.
A diuua me domine deus meus:
ſaluum me fac ſecũdum miſericordiã tuam. 25
Et ſciant quia manus tua hæc: 26
& tu domine fęciſti eam.
Maledicent illi & tu benedices:
qui inſurgunt in me cõfundantur: 27
ſeruus autem tuus lętabitur.
✱ Induantur qui detrahunt michi pudore: 28
& operiãtur ſicut diploide confuſione ſua.
Confitębor dño nimis in ore meo: 29
& in medio multorum laudabo eum.
Qui aſtitit a dextris pauperis: 30
ſed vt ſaluã faceret a perſequętibus aiam meã.

ARGVMENTVM. Pſalmꝰ/de ſeſſione Chriſti dñi in dextera patris donec facto iudicio capiat regnũ æternũ/de humanitate eius quæ miſſa eſt euãgelizare regnum dei in medio iudæorũ/de generatione æterna eius/& temporali ex ſacroſancto virginis vtero / de ſacerdotio eius æterno libaminis panis & vini/de vltione quam deus in principe huius mundi & cõplicibus eius facturus eſt/& ꝙ Chriſtus torrẽtem paſſionis pro noſtra ſalute in hoc mundo bibiturus erat.

Pſalmus Dauidi. CVIIII.

Adon Dixit DOMINVS DOMINO meo:
ſede a dextris meis.
Donec ponam inimicos tuos:
ſcabellum pedum tuorum.
Virgã virtutis tuæ ęmittet DOMINVS ex Sion:
dominare in medio inimicorum tuorum.
Tecum principium in die virtutis tuæ
in ſplendoribus ſanctorum:
ex vtero ante luciferum genui te.
Iurauit DOMINVS & nõ pœnitębit eum:
tu es ſacerdos i ætnũ ſcdm ordinẽ melchiſedech
Adonai DOMINVS a dextris tuis:
cõfręgit in die iræ ſuæręges.
Iudicabit in nationibus iplębit ruinas:
cõquaſſabit capita in terra multorum.
De torrente in via bibet:
propterea exaltabit caput.

Pſalmus Dauid. CVIIII.

Dixit dominus domino meo: 1
ſede a dextris meis.
Donec ponam inimicos tuos: 2
ſcabellum pedum tuorum.
Virgam virtutis tuæ emittet dñs ex ſion: 3
& dñaberis in medio inimicorum tuorum.
Tecum principium in die virtutis tuæ 4
in ſplendore ſanctorum:
ex vtero ante luciferum genui te. 5
Iurauit dñs & non pœnitebit eum:
tu es ſacerdos i ætnũ ſcdm ordinẽ melchiſedech
Dominus a dextris tuis: 6
cõquaſſauit in die iræ ſuæ ręges.
Iudicabit in gẽtibus/replębit ruinas: 7
cõquaſſabit capita ſuper terram multã.
De torrente in via bibet: 8
propterea exaltabit caput.

ARGVMENTVM. Pſalmus/de magnifica ſacramẽti diuinæ euchariſtiæ inſtitutione in memoriã mirabilium quæ Chriſtus dominus pro nobis geſſit/de hęreditate gentium/ fidelitate omnium mandatorum eius/redemptione gentium/præceptione obſeruationis euangeliorum in æternum/ ꝙ primus ad ſapientiam ingreſſus eſt timęre offendere deum. ℭ Conciliatus verſu ſecundo.

Pſalmus. CX. Hallelu iah.

Confitębor tibi DNE in toto corde meo:
in concilio iuſtorũ & congregatione.
Magna opera DOMINI:
exquirenda in omnes volũtates eius.
Confeſſio & magnificentia opus eius:
& iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi.
Memoriam fęcit mirabilium ſuorum
miſericors & miſerator DOMINVS:
eſcam dedit timentibus ſe.
Memor erit in ſæculum teſtamenti ſui:
virtutẽ operum ſuorũ annũciabit populo ſuo.
Vt det illis hęreditatem gentium:
opera manuũ eius veritas & iudicium.
Fidęlia oia mãdata eius/cõfirmata in ſæculũ ſcli:

Pſalmus. CX.

Confitębor tibi domine in toto corde meo: t
in concilio rectorum & congregatione. 2
Magna opera domini:
✱ exquiſita in omnes voluntates eius.
Confeſſio & magnificentia opus eius: 3
iuſtitia enim eius manet in ſæculum ſæculi.
Memoriam fęcit mirabilium ſuorum 4
miſericors & miſerator dominus:
eſcam daret timentibus ſe.
Memor enim erit in ſæculũ teſtamenti ſui: 5
fortitudinẽ operũ ſuorũ annũciabit populo ſuo. 6
Vt det illis hęreditatem gentium:
opera manuũ eius veritas & iudicium.
Fidęlia oia mandata eius/cõfirmata in ſcłm ſcli: 7

facta in veritate & in iustitia.
Redemptionē misit populo suo:
mandauit in æternum testamentum suum.
Sanctum & terribile nomen eius:
initium sapientiæ timor domini.
Bonus est intellectus facientibus:
laus eius manet in sæculum sæculi.

facta in veritate & æquitate.
Redẽptione misit — dñs .. populo suo:
mandauit in æternum testamentũ suum.
Sanctum & terribile nomen eius:
initium sapientiæ timor DOMINI.
Intellectus bonus oibus facientibus eum:
laudatio eius manet in sæculum sæculi.

ARGVMENTVM. Psalmus/de beatitudine viri timẽtis deũ generatione gloria & diuitijs iustorum/ quæ cõditiones iusti/& q̃ impij contrariæ/cuius dẽsiderium in æternum peribit.

¶Psalmus. CXI. ¶Psalmus. CXI. Halelu Iah.

Beatus vir qui timet dominum:
in mandatis eius volet nimis.
Potens in terra erit sẽmen eius:
generatio rectorum benedicẽtur.
Gloria & diuitiæ in domo eius:
huius iustitia manet in sæculum sæculi.
Exortum est in tenebris lumen rectis corde:
misericors & miserator & iustus dñs deus.
Suauis autem vir qui miserẽtur & cõmodat:
disposuit sermones suos in iudicio:
quoniam in æternum nõ cõmouẽbitur.
In memoria æterna erit iustus:
& ab auditu malo non timẽbit.
Paratum est cor eius sperare in domino
confirmatum est cor eius:
nõ cõmouẽbit donec videat sup̃ inimicos suos.
Sparsit dedit pauperibus:
iustitia eius manet in sæculum sæculi:
cornu eius exaltabitur in gloria.
Peccator vidẽbit & irascẽtur
dentibus suis frendet & tabẽscet:
dẽsiderium peccatorum peribit.

Beatus vir qui timet DOMINVM:
in mandatis eius volet nimis.
Potens in terra erit sẽmen eius:
generatio rectorum benedicẽtur.
Gloria & diuitiæ in domo eius:
& iustitia eius manet in sæculum sæculi.
Exortum est in tenebris lumen rectis:
misericors & miserator & iustus.
Iucũdus homo qui miserẽtur & cõmodat:
disponit sermones suos in iudicio:
quia in æternum non cõmouẽbitur.
In memoria æterna erit iustus:
ab auditione mala non timẽbit.
Paratum cor eius spẽrare in DOMINO
confirmatum est cor eius:
nõ cõmouẽbitur donec dẽspiciat inimicos suos.
Dispersit dedit pauperibus:
iustitia eius manet in sæculum sæculi:
cornu eius exaltabitur in gloria.
Peccator vidẽbit & irascẽtur
dẽtibus suis fremet et tabẽscet:
dẽsiderium peccatorum peribit.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ/hymnꝰ saluatoris quẽ peracta cæna instituto corporis & sanguinis sui sacramẽto cũ discipulis suis dixit/de laude & bñdictione dei/exaltatione dei sup̃ gẽtes/q̃ oia illi sunt humilia/q̃ genus humanũ redẽmerit vt hæreditatem capiat cum potestatibus regni cælestis/ q̃ deus stirpem gentilitatem multorum filiorum fœtura fœcerit in ecclẽsia lætantem.

¶Psalmus. CXII. ¶Psalmus. CXII. Halelu Iah.

Laudate pueri dominum:
laudate nomen domini.
Sit nomen domini benedictum:
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.
A solis ortu vsq; ad occasum:
laudate nomen domini.
Excelsus super omnes gentes dominus:
super cælos gloria eius.
Quis sicut dñs deꝰ noster qui in altis habitat:
& humilia respicit in cælo & in terra?
Qui ẽrigit a terra inopem:
& de stercore exaltat pauperem.
Vt collocet eum cum principibus:
cum principibus populi sui.
Habitare facit sterilem in domo:
matrem filiorum lætantem.

Laudate pueri DOMINVM:
laudate nomen DOMINI.
Sit nomen DOMINI benedictum:
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.
A solis ortu vsq; ad occasum:
laudabile nomen DOMINI.
Excelsus super omnes gentes DOMINVS:
& super cælos gloria eius.
Quis sicut DNS DEVS noster q̃ i altis habitat: Elohe
& humilia respicit in cælo & in terra?
Suscitans a terra inopem:
& de stercore ẽrigens pauperem.
Vt collocet eum cum principibus:
cum principibus populi sui.
Qui habitare facit sterilem in domo:
matrem filiorum lætantem.

ARGVMENTVM. Psalmus/veteris synagogæ agnitio beneficiorum dei ex exodo notam cõtinens historiã. ¶ Conciliatus versu secundo/vicesimoprimo & vicesimosecundo:

¶Psalmus. CXIII. ¶Psalmus. CXIII. Halelu Iah.

CONCIL.

IN exitu iſraęl de ægypto:
domus Iaacob de populo barbaro.
Factus eſt Iudas ſanctificatio eius:
iſraęl poteſtas eius.
Mare vidit & fugit:
Iordanis conuerſus eſt retrorſum.
Montes exultauęrunt vt arietes:
& colles ſicut agni ouium.
Quid eſt tibi mare q̃ fugiſti:
& tu Iordanis quia cõuerſus es retrorſum?
Montes exultaſtis ſicut arietes:
& colles ſicut agni ouium?
Adon A facie DOMINI mota eſt terra:
Eloha a facie DEI Iaacob.
Qui cõuertit petram in ſtagna aquarum:
& rupem in fontes aquarum.
℟ Non nobis DOMINE non nobis:
ſed nomini tuo da gloriam.
Super miſericordia tua & veritate tua:
Elohe nequãdo dicãt gẽtes vbi eſt DEVS eorum.
Elohe DEVS autem noſter in cælo:
omnia quęcunq; voluit fęcit.
Simulachra gentium argẽtum & aurum:
opera manuum hominum.
Os habent & non loquẽtur:
oculos habent & non vidębunt.
Aures habent & non audient:
nares habent & non odorabunt.
Manus habent & non palpabunt:
pedes habent & nõ ambulabunt:
nõ clamabunt in gutture ſuo.
Similes illis fiant qui faciunt ea:
& omnes qui confidunt in eis.
℟ Domus Iſraęl ſpęrauit in DOMINO:
adiutor eorum & protector eorum eſt.
℟ Domus Aharon ſperauit in DOMINO:
adiutor eorum & protector eorum eſt.
℟ ℟ Qui timẽt DOMINVM ſperauerũt i DOMINO
adiutor eorum & protector eorum eſt.
℟ DOMINVS memor fuit noſtri:
& benedixit nobis.
Benedicet domui Iſraęl:
benedicet domui Aharon.
℟ Benedicet oĩbus qui timent DOMINVM:
puſillis cum maioribus.
℟ Adijciat DOMINVS ſuper vos:
ſuper vos & ſuper filios veſtros.
℟ Benedicti vos a DOMINO:
qui fęcit cælum & terram.
℟ Cælum cæli DOMINO:
terram autem dedit filijs hominum.
Iah Non mortui laudabunt te DOMINE:
neq; oẽs qui deſcendunt in infernum.
Iah Sed nos qui viuimus benedicimus DOMINO:
ex hoc nunc & vſq; in ſæculum.

VET.

IN exitu iſraęl de ægypto:
domus Iacob de populo barbaro. 1
✱ Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius: 2
iſraęl poteſtas eius.
Mare vidit & fugit: 3
Iordanis cõuerſus eſt retrorſum.
Montes geſſierunt velut arietes: 4
& colles velut agni ouium.
Quid eſt tibi mare q̃ fugiſti: 5
& tu Iordanis quia cõuerſus es retrorſum?
Montes quare geſtiſtis velut arietes: 6
& colles velut agni ouium?
A facie dñi cõmota eſt terra: 7
a facie domini dei Iacob.
Qui cõuertit petram in ſtagna aquarũ: 8
& rupem in fontes aquarum.
Non nobis domine non nobis: 9
ſed nomini tuo da gloriam.
Super miam tuam & veritatem tuam: 10
nequãdo dicãt gentes vbi eſt deus eorum.
Deus autem noſter in cælo: 11
omnia quæ voluit fęcit.
Simulachra gentium argentum & aurum: 12
opera manuum hominum.
Os enim habent & non loquentur: 13
oculos habent & non vidębunt.
Aures habent & non audient: 14
nares habent & non odorabunt.
Manus habent & nõ contrectabunt: 15
pedes habent & non ambulabunt:
non clamabunt in faucibus ſuis.
Similes illis fiant omnes qui faciunt ea: 16
& omnes qui confidunt in eis.
Domus autem iſraęl ſpęrauit in dño: 17
adiutor eorum & protector eorum eſt.
Domus aaron ſpęrauit in dño: 18
adiutor & protector eorum eſt.
Vtriq; enim timent dñm & ſpęrauerunt in dñm: 19
adiutor eorum & protector eorum eſt.
Dominus memor fuit noſtri: 20
& benedixit nos.
✱ Benedixit domum iſraęl: 21
benedixit domum aaron.
✱ Benedixit omnes timentes dñm: 22
puſillis cum magnis.
Adijciat dominus ſuper vos: 23
ſuper vos & ſuper filios veſtros.
Benedicti vos a domino: 24
qui fęcit cælum & terram.
Cælum cæli domino: 25
terram autem dedit filijs hominum.
Non mortui laudabunt te domine: 26
neq; oẽs qui deſcendunt in infernum.
Sed nos qui viuimus benedicimus dño: 27
ex hoc nunc & vſq; in ſæculum.

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ Christus in inuocationibus suis semper fuerit a deo auditus/de tribulationibus eius/refugio eius ad deū/consolatione animæ eius in beneficijs dei/de liberatione eius a regione mortuorū/acceptatione eiusdem & collocatione in regione viuentium.

¶Psalmus. CXIIII.

1 Dilexi quoniã exaudiet dominus:
vocem deprecationis meæ.
2 Quoniã inclinauit aurē suã michi:
& in diebus meis inuocaui.
3 Circundederūt me dolores mortis:
pericula inferni inuenerūt me.
4 Tribulationē & dolorem inueni:
& nomē domini inuocaui.
5 O domine erue animam meam
misericors dominus et iustus:
& deus noster miseretur.
6 Custodiens paruulos dominus:
humiliatus sum & saluū me fecit:
7 Conuertere anima mea in requiē tuam:
qua dominus benefecit tibi.
8 Quoniã exemit animã meã a morte/
oculos meos a lachrimis:pedes meos a lapsu.
9 Placebo in conspectu domini:
in regione viuorum.

¶Psalmus.CXIIII. Halelu Iah.

Dilexi quoniã exaudiet DOMINVS, 59
vocem orationis meæ.
Quia inclinauit aurē suã michi:
& in diebus meis inuocabo.
Circūdederunt me dolores mortis:
& pericula inferni inuenerūt me.
Tribulationē & dolorē inueni:
& nomē DOMINI inuocaui. 59
O DOMINE libera animam meam 59
misericors DOMINVS & iustus: 59
& DEVS noster miseretur. Elohe.
Custodiēs paruulos DOMINVS: 59
humiliatus sum & liberauit me:
Conuertere anima mea in requiē tuã:
quia DOMINVS benefecit tibi. 59
Quia eripuit animã meã de morte/
oculos meos a lachrimis:pedes meos a lapsu.
Placebo DOMINO: 59
in regione viuorū.

ARGVMENTVM. Psalmus/q̄ semper Christus certus esset exaudiri a deo/de eius extasi in qua omniū hoim errata nouit/de nimia humiliatione eiꝰ & passionis calice quē p nobis redimēdis suscepit/q̄ hāc pura sui corporis hostiā videntē vniuerso Israelis populo in medio populi Ierusalem deo patri & superdiuinæ trinitati obtulerit.

¶Psalmus. CXV.

1 Credidi ꝓpter quod locutus sum:
ego autē humiliatus sum nimis.
2 Ego autē dixi in extasi mea:
omnis homo mendax.
3 Quid retribuam domino:
pro omnibus quæ retribuit michi?
4 Calicem salutaris accipiam:
& nomen domini inuocabo.
5 Preciosa in conspectu domini:
mors sanctorum eius.
6 O domine ego seruus tuus:
ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.
7 Dirupisti vincula mea:
tibi sacrificabo sacrificiū laudis.
8 Vota mea dño reddā in atrijs domus dñi:
in conspectu omnis populi eius
in medio tui hierusalem.

¶Psalmus. CXV.

Credidi propter quod locutus sum:
ego autē humiliatus sum nimis.
Ego dixi in excessu meo:
omnis homo mendax.
Quid retribuā DOMINO: 59
pro omnibus quæ retribuit michi?
Calicem salutaris accipiam:
& nomen DOMINI inuocabo. 59
Vota mea DNO reddā corā omni populo eius: 59
p̄ciosa in cōspectu DNI mors sanctorū eius. 59
O DOMINE quia ego seruus tuus: 59
ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.
Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiā laudis
& nomē DOMINI inuocabo. 59
Vota mea DOMINO reddam 59
in conspectu omnis populi eius:
in atrijs domꝰ DNI in medio tui Ierusalem. 59

ARGVMENTVM. Psalmus/inuitatio gentiū ad laudē dei/patris/filij & spiritus sancti/de misericordia dei eis facta & æterna veritate illis manifestata.

¶Psalmus. CXVI.

1 Laudate dominū omnes gentes:
laudate eum omnes populi.
2 Quōniã cōfirmata est sup nos misericordia eius:
& veritas dñi manet in æternum.

¶Psalmus.CXVI. Halelu Iah.

Laudate DOMINVM omnes gentes: 59
laudate eum omnes populi.
Quōniã cōfirmata est sup nos misericordia eius:
& veritas DOMINI manet in æternum. 59

ARGVMENTVM. Psalmus/laus & gratiarū actio populi fidelis ad deum trinū & Christum dominum confitentis eius bonitatem/misericordiam/propiciationem/auxilium/fortitudinem/ benignitatem/salutem/q̄ lapis reprobatus a pontificibus scribis & phariseis quorum intererat instruere & ędificare fac-

est angulus vtrumq; parietem nectens & hębræos & gentes vnam efficiens eccłesiam/ quanta lætitia/ quanta celebritas pro illa vnione quam cæleſtis pater verbum & ſpiritus ſanctus per Chriſtum domini lapidem a ludæis reprobatum fęcit/habenda ſit/& qua laude ſit in illa venerandus deus/& qua benedictione benedicendi qui in ea fuerint congregati/& qua laude & confeſſione vlterius ſit perſiſtendum. ¶ Aduerte vicęſimoquarto verſu quater obſecrantis interiectionem eſſe poſitam quæ apud hębræos nunc NA nunc ANA dicitur quam Hieronymus obſecro/nonnulli alij eia interpretantur. Quia igitur hac laude crediderim Iſraęliticam plębem & pueros hebræorum honoraſſe dominum: præſtat hūc locum vt i hębræo iacet hic exprimere. ſic eni habēt ANA אנא HOSIAH NA ANA הושיעה ASELIHAH NA. quod teſte Hieronymo ita recte interpretatur. obſecro domine/ſalua obſecro: obſecro domine/beneproſperare obſecro. ficq; quater hic habetur obſecro. Sed dices quo modo pronunciabimus hoc hębraicę quod nomen dei continet ineffabile & impronūciabile? Alias diximus hebræos vbicūq; illud magnum & tremendum nomen vident ſolęre ADONAI pronunciare. itaq; pronunciabis ſi id tibi cordi fuerit ana adonai hoſiah na ana adonai aſelihah na. verū quia in hoſiah in principio & fine et in aſelihah in fine aſpirationes lenes ſunt: ſi ſine aſpiratiōibus illa ſcribas/nichil incōmodi fuerit. & legas ana adonai oſia na adonai aſelia na. Ex quo intellige illud oſianna quod in myſterio canitur in eccłeſia quoties in ſacrificio Chriſtus IHESVS deſcenſurus eſt &(qui ſemper in vęritate adeſt)ſacramentaliter venturus: eſſe illud quod dictū eſt hoſiah na. cuius ana nō eſt p ſe particula ſed na dūtaxat/quod pinde tamen ſignificat atq; ana. quare ſi pauliſper interpauſas: ante na/interpauſandum eſt non poſt oſi vt fieri poſſet accepta occaſione ex epiſtola Hieronymi ad Damaſum de interpretatione oſanna ſciſcitantē iuxta quā occaſionem prioribus pſalterijs annotatio facta eſt: hic autem ſecundum vęritatem/vbi paucula hebræa diligentius diſcutiuntur. nam oſia vt iam dictum eſt ſalua ſignificat & na obſecro/non vt verbū ſed vt interiectio. & na & ana in hoc ſacro oraculo bis vtrūq; continet. Nichil igitur in ſacrificio verendū vt dicat oſia na i excelſis. ¶ Rurſus forſan quæres an ana n ſimplo an duplo potius ſcribendum? Si ſimplo ſcribis nichil erras. nā in hębræo vnicum NVN id eſt n/habet. ſi etiam duplo: non merito arguęris. quia illud NVN habet punctum dages quod potentiam geminādæ litteræ continet. ſcripſi tamen hic ſimplo n: quia na æque dages habet vt ana/& abſurdū nobis eſſet ſcribere Nna duplo n. Sed hec p extranea lingua plura forſitan q̄ par eſt. oportuit tamē pro vocabulo ſummæ laudis & quod in ſūmo & auguſtiſſimo ſacrificio aſſumit tāta dici. in quo vocabulo ferme oēs(q̄uis Hieronym⁹ āmonuerit)aberram⁹.

¶ Pſalmus. CXVII. Halelu Iah.

Confitęmini DOMINO quoniā bonus:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Dicat nunc Iſraęl quoniā bonus:
quoniā in ſæculū miſęricordia eius.
Dicat nunc domus Aharon qm̄ bonus:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Dicant nunc qui timent DOMINVM:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Iah. De tribulatione inuocaui DOMINVM:
Iah. & exaudiuit me in latitudine DOMINVS:
DOMINVS michi adiutor:
non timębo quid faciat michi homo.
DOMINVS michi adiutor:
& ego deſpiciam inimicos meos.
Bonū eſt confidere in DOMINO:
q̄ confidere in homine.
Bonū eſt ſpęrare in DOMINO:
q̄ ſpęrare in principibus.
Omnes gentes circuięrunt me:
& in noie DOMINI quia vltus ſum in eos.
Circundātes circundedęrunt me:
& in noie DOMINI quia vltus ſum in eos.
Circundedęrunt me ſicut apes:
& exarſęrunt ſicut ignis in ſpinis:
& in noie DOMINI quia vltus ſū in eos.
Impulſusęuerſus ſum vt caderem:
& DOMINVS ſuſcępit me.

¶ Pſalmus. CXVII.

Confitęmini dño quoniā bonus eſt:
quoniā in ſæculū miſęricordia eius.
Dicat autē domus Iſraęl quoniā bonus:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Dicat autē domus aaron quoniā bonus:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
Dicāt nunc oēs qui timent dominū:
quoniā in ſæculū miſericordia eius.
In tribulatione inuocaui dominum:
& exaudiuit me in latitudine.
Dñs michi adiutor eſt:
non timębo quid faciat michi homo.
Dñs michi adiutor eſt:
et ego deſpiciam inimicos meos.
Bonum eſt confidere in dño:
q̄ confidere in homine.
Bonum eſt ſpęrare in dño:
q̄ ſpęrare in principibus.
Omnes gentes circūdedęrunt me:
& in noie dñi vltus ſum eos.
Circūdantes circūdedęrunt me:
& in noie dñi vltus ſum eos.
Circūdedęrūt me ſicut apes fauum:
& exarſęrunt ſicut ignis in ſpinis:
& in nomine domini vltus ſum eos.
Tanq̄ cumulus harędne ſum vt caderem:
& dominus ſuſcępit me.

℣ Fortitudo mea et laudatio mea dominus: et factus est michi in salutem.	Fortitudo mea & laus mea DOMINVS: & factus est michi in salutem.	℟
℣ Vox lætitiæ et salutis: in tabernaculis iustorum.	Vox exultationis & salutis: in tabernaculis iustorum.	
℣ Dextera domini fecit virtutem: dextera domini exaltauit me: dextera domini fecit virtutem.	Dextera DOMINI fecit virtutem/ dextera DOMINI exaltauit me: dextera DOMINI fecit virtutem.	℟ ℟ ℟
℣ Non moriar sed viuam: et narrabo opera domini.	Non moriar sed viuam: & narrabo opera DOMINI	Iah.
℣ Emendans emendauit me dominus: et morti non tradidit me.	Castigans castigauit me DOMINVS: & morti non tradidit me.	Iah.
℣ Aperite michi portas iustitiæ ingressus in eas confitebor domino: hec portæ domini/iusti intrabunt in eas.	Aperite michi portas iustitiæ/ ingressus in eas confitebor DOMINO: hec porta DOMINI/iusti intrabunt in eam/	Iah. ℟
℣ Confitebor tibi dñe quoniã exaudisti me: et factus es michi in salutem.	Confitebor tibi quoniã exaudisti me: & factus es michi in salutem.	
℣ Lapidẽ quẽ reprobauerunt ędificantes: hic factus est in caput anguli.	Lapidẽ quẽ reprobauerunt ędificãtes: hic factus est in caput anguli.	
℣ A domino factum est ei: et est mirabilis in oculis nostris.	A DOMINO factũ est istud: & est mirabile in oculis nostris.	℟
℣ Hic est dies quẽ fecit dominus: exultemus et iocundemur in eo.	Hæc dies quã fecit DOMINVS: exultemus & lætemur in ea.	℟
℣ O dñe saluũ me fac/ o dñe beneprosperare: benedictus qui venit in noie domini.	O DNE saluũ me fac/o DNE beneprosperare: benedictus qui venit in nomine DOMINI.	℟ ℟
℣ Benedximus vos de domo domini: deus dominus et illuxit nobis.	Benedixmus vobis de domo DOMINI: DEVS DOMINVS et illuxit nobis.	℟ El.
℣ Constituite diẽ festũ in confrequentationibus: vsq; ad cornu altaris.	Constituite diẽ solennẽ in condensis: vsq; ad cornu altaris.	
℣ Deus meus es tu et confitebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te.	DEVS meus es tu et confitebor tibi: DEVS meus es tu et exaltabo te.	El. Eloha.
℣ Confitebor tibi dñe qñi exaudisti me: & factus es michi in salutem.	Confitebor tibi quoniã exaudisti me: et factus es michi in salutem.	
℣ Confitemini domino quoniã bonus: qñ in sæculum misericordia eius.	Confitemini DOMINO quoniã bonus: quoniã in sæculũ misericordia eius.	℟

ARGVMENTVM. Psalmꝰ hic spirituales meditationes vigintiduobus octonarijs iuxta numerũ elemẽtorum hebraicorũ cõtinet. ℣ Cõciliatus GIMEL versu primo. VAV versu quinto/sexto & septimo. ZAI versu octauo. TETH versu quinto. IOTH versu secundo & septimo. CAPH versu tertio. LAMED versu tertio. NVN versu sexto. SAMECH versu octauo. PHE versu sexto. SADE versu quinto. QVOPH versu tertio. SIN versu secundo & sexto. THAV versu septimo.

Psalmus. CXVIII.	Psalmus. CXVIII. HALELV IAH.	Aleph. ℟
℣ Beati immaculati in via: qui ambulant in lege domini.	Beati immaculati in viã: qui ambulant in lege DOMINI.	Aleph. ℟
℣ Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum.	Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum.	Aleph.
℣ Non enim qui operantur iniquitatem: in vijs eius ambulauerunt.	Non eni qui operantur iniquitatẽ: in vijs eius ambulauerunt.	Aleph.
℣ Tu præcepisti mandata tua: custodiri nimis.	Tu mandasti mandata tua: custodiri nimis.	Aleph.
℣ Vtinã dirigantur viæ meæ: ad custodiẽdas iustificationes tuas:	Vtinam dirigantur viæ meæ: ad custodiẽdas iustificationes tuas.	Aleph.
℣ Tunc non confundar: dũ inspicio in omnia mandata tua.	Tunc non confundar: cũ pspexero in omnibus mandatis tuis.	Aleph.
℣ Confitebor tibi dñe in directione cordis mei: in eo quod didicerim iudicia iustitiæ tuæ.	Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ.	Aleph.
℣ Iustificationes tuas custodiã: ne derelinquas me vsq; valde.	Iustificationes tuas custodiã: non me derelinquas vsquequaq;.	Beth.

ב II
IN quo corrigit adolescentior viã suã?
in custodiẽdo sermones tuos. Beth.
In toto corde meo exquisiui te:
ne repellas me a mandatis tuis. Beth.
In corde meo abscondi ęloquia tua:
vt non peccem tibi. Beth.
ה Benedictus es DOMINE:
doce me iustificationes tuas. Beth.
In labijs meis pronunciaui:
omnia iudicia oris tui. Beth.
In via testimoniorũ tuorũ delectatus sum:
sicut in omnibus diuitijs. Beth.
In mandatis tuis exercębor:
& considerabo vias tuas Beth.
In iustificationibus tuis meditabor:
non obliuiscar sermones tuos. Gimel.

ג III
TRibue seruo tuo viuifica me:
& custodiã sermoues tuos. Gimel.
REuęla oculos meos:
& considerabo mirabilia de lęge tua. Gimel.
Incola ego sum in terra:
non abscondas a me mandata tua. Gimel.
Concupiuit aia mea desiderare iustificatiões tuas
in omni tempore. Gimel.
Increpasti superbos:
maledicti q dęclinãt a mãdatis tuis. Gimel.
Aufer a me opprobriũ et contemptũ:
quia testimonia tua exquisiui. Gimel.
Eteni sędẽrũt pricipes & aduersũ me loquębant:
seruꝰ autẽ tuus exercebaꝫ in iustificationibꝰ tuis.
Gimel.

Nã & testimonia tua meditatio mea est:
& consiliũ meũ iustificationes tuæ. Daleth.

ד IIII
ADhęsit pauimento anima mea:
viuifica me secundũ verbũ tuum. Daleth.
VIas meas ęnunciaui & exaudisti me:
doce me iustificationes tuas. Daleth.
Viã iustificationũ tuarũ instrue me:
& exercębor in mirabilibus tuis. Daleth.
Dormitauit anima mea præ tędio:
confirma me in verbis tuis. Daleth.
Viam iniquitatis amoue a me:
& de lęge tua miserędre mei. Daleth.
Viam vęritatis ęlęgi:
iudicia tua non sum oblitus. Daleth.
ה Adhęsi testimonijs tuis DOMINE:
noli me confundere. Daleth.
Viam mandatorũ tuorũ cucurri:
cum dilatasti cor meum. He.

ו V
LEgem pone michi DOMINE
viam iustificationum tuarum:
& exquirã eam semper. He.
Da michi intellectũ & scrutabor legẽ tuã:
& custodiã illã in toto corde meo. He.
Dęduc me in sęmita mandatorũ tuorũ:
quia ipsam volui. He.

IN quo corrigit iunior viã suam?
in custodiendo verba tua.
In toto corde meo exquisiui te:
ne repellas me a mandatis tuis.
In corde meo abscondi ęloquia tua:
vt non peccẽ tibi.
Benedictus es domine:
doce me iustificationes tuas.
In labijs meis pronunciaui:
omnia iudicia oris tui.
In via testimoniorũ tuorũ iocundatus sum:
quasi in omnibus diuitijs.
In mandatis tuis garriam:
& considerabo vias tuas.
In iustificationibus tuis meditabor:
nõ obliuiscar verborũ tuorũ.
RETribue seruo tuo/viuam:
& custodiam verba tua.
REuęla oculos meos:
& considerabo mirabilia de lęge tua.
Inquilinus ego sum in terra:
nę abscondas a me mandata tua.
Cõcupiuit aia mea dęsiderare iustificationes tuas
in omni tempore.
Increpasti superbos:
maledicti qui dęclinant a mandatis tuis.
Aufer a me opprobriũ & contemptũ:
quia testimonia tua exquisiui.
Eteni sędẽrũt pricipes & aduersũ me loquębant:
seruꝰ autẽ tuꝰ exercebaꝫ in tuis iustificationibus.

Nã & testimonia tua meditatio mea est:
& consiliũ meũ iustificationes tuæ
ADhęsit pauimento anima mea:
viuifica me secundũ verbũ tuum.
VIas meas ęnunciaui et exaudisti me:
doce me iustificationes tuas.
Viã iustificationũ tuarũ insinua michi:
& exercebor in mirabilibus tuis.
Dormitauit anima mea præ tędio:
confirma me in verbis tuis.
Viam iniquitatis amoue a me:
& lęge tua miserędre mei.
Viam vęritatis ęlęgi:
iudicia tua non sum oblitus.
Adhęsi testimonijs tuis dñe:
noli me confundere.
Viam mandatorũ tuorũ cucurri:
cum dilatasti cor meum.
LEgem pone michi domine
viam iustificationũ tuarum:
& exquiram eam semper.
Da michi intellectũ & scrutabor lęgem tuã:
& custodiã illã in toto corde meo.
Dęduc me in sęmita mandatorũ tuorũ:
quia ipsam volui.

Inclina cor meũ in teſtimonia tua:
& non in auaritiam.
Auerte oculos meos nę videãt vanitatẽ:
in via tua viuifica me.
Statue ſeruo tuo ęloquium tuum:
in timore tuo.
Amputa opprobriũ meũ quod ſuſpicatus ſum:
quia iudicia tua ſuauia.
Ecce concupiui mandata tua:
in tua iuſtitia viuifica me.
ET veniat ſuper me miſericordia tua dñe:
ſalutare tuũ ſecundũ ęloquiũ tuũ.
Et reſpõdębo exprobrãtibus michi verbum:
quoniã ſpęraui in verbis tuis.
Et ne auferas de ore meo verbũ veritatis vſq; valde:
quia in iudicijs tuis ſpęraui.
Et cuſtodiã lęgẽ tuã ſemper:
in ſæculũ & in ſæculũ ſæculi.
Et ambulabã in latitudine:
quia mandata tua exquiſiui.
Et loquębar in teſtimonijs tuis in conſpectu rẽgũ
& non confundebar.
Et meditabar in mandatis tuis:
quæ dilexi.
Et leuaui manus meas ad mãdata tua q̃ dilexi:
& exercebor in iuſtificationibus tuis.
MEmento verbi tui ſeruo tuo:
in quo michi ſpem dediſti.
Hec me cõſolata eſt in humilitate mea:
quoniã verbũ tuũ viuificauit me.
Superbi iniquę agebant vſq; valde:
a lęge autem tua non dęclinaui.
Memor fui iudiciorũ tuorũ a ſæculo dñe:
& conſolatus ſum.
Tedium tenuit me:
a peccatoribus dęrelinquentibus lęgẽ tuã.
Cantabiles michi erãt iuſtificationes tuæ:
in loco incolatus mei.
Memor fui in nocte nominis tui dñe:
& cuſtodiui lęgem tuam.
Hec facta eſt michi:
quoniã iuſtitias tuas exquiſiui.
PArs mea dominus:
dixi cuſtodire lęgem tuam.
Precatus ſũ facię tuã in toto corde meo:
miſeręre mei ſecundũ ęloquiũ tuũ.
Quia cogitaui vias meas:
& auerti pedes meos in teſtimonia tua.
Paratus ſum & non ſum turbatus:
vt cuſtodiam mandata tua.
Funes peccatorũ circũplexi ſunt me:
& lęgis tuæ non ſum oblitus.
Media nocte ſurgębã ad confitendũ tibi:
ſuper iudicia iuſtitie tuæ.
Particeps ego ſum omniũ timentiũ te:
& cuſtodientiũ mandata tua.

Inclina cor meũ in teſtimonia tua:
& non in auaritiam. He.
Auerte oculos meos nę videãt vanitatẽ:
in via tua viuifica me. He.
Statue ſeruo tuo ęloquium tuum:
in timore tuo. He.
Amputa opprobriũ meũ quod ſuſpicatus ſum:
quia iudicia tua iocunda. He.
Ecce concupiui mandata tua:
in æquitate tua viuifica me. Vau.
ET veniat ſup me mia tua DOMINE: ד 59
SALVTARE tuũ ſecundũ ęloquiũ tuũ. Vau. VI
Et reſpõdębo exprobrãtibꝰ michi verbũ: Ieſua.
quia ſpęraui in ſermonibus tuis. Vau.
Et nę auferas de ore meo verbũ veritatis vſquequaq;
quia in iudicijs tuis ſuperſpęraui. Vau.
Et cuſtodiã lęgem tuã ſemper:
in ſæculũ & in ſæculũ ſæculi. Vau.
✱ Et ambulabo in latitudine:
quia mandata tua exquiſiui. Vau.
✱ Et loquar in teſtimonijs tuis in conſpectu regũ:
✱ & non confundar. Vau.
✱ Et meditabor in mandatis tuis:
quæ dilexi. Vau.
✱ Et leuabo manus meas ad mãdata tua q̃ dilexi:
& exercębor in iuſtificationibus tuis. Zai.
MEmor eſto verbi tui ſeruo tuo: ז
in quo michi ſpem dediſti. Zai. VII
Hec me cõſolata eſt in humilitate mea:
quia ęloquium tuum viuificauit me. Zai.
Superbi iniquę agębant vſquequaq;
a lęge autem tua non dęclinaui. Zai.
Memor fui iudiciorũ tuorũ a ſæculo DOMINE: 59
& conſolatus ſum. Zai.
Dęfectio tenuit me:
ꝑ pctõribꝰ dęrelinquẽtibus lęgẽ tuã. Zai.
Cãtabiles michi erãt iuſtificationes tuæ:
in loco peregrinationis meæ. Zai.
Memor fui nocte nominis tui DOMINE: 59
& cuſtodiui lęgem tuam. Zai.
✱ Hoc factũ eſt michi:
quia iuſtificationes tuas exquiſiui. Heth.
POrtio mea DOMINE: ח 59
dixi cuſtodire lęgem tuam. Heth. VIII
Dęprecatꝰ ſũ facię tuã in toto corde meo:
miſeręre mei ſecundũ ęloquiũ tuũ. Heth.
Cogitaui vias meas:
& conuerti pedes meos in teſtimonia tua. Heth.
Paratus ſum & non ſum turbatus:
vt cuſtodiã mandata tua. Heth.
Funes peccatorũ circũplexi ſunt me:
& lęgem tuã non ſum oblitus. Heth.
Media nocte ſurgębam ad cõfitendũ tibi:
ſuper iudicia iuſtificationis tuæ. Heth.
Particeps ego ſũ omniũ timentiũ te:
& cuſtodientiũ mandata tua. Heth.

Misericordia tua DOMINE plena est terra:
iustificationes tuas doce me. Teth.

VIIII Bonitatē fecisti cū seruo tuo DOMINE:
secundū verbum tuum. Teth.
Bonitatē & disciplinā & scientiā doce me:
quia mandatis tuis credidi. Teth.
Priusq̄ humiliarer ego deliqui:
propterea eloquiū tuū custodiui. Teth.
Bonus es tu:
& i bonitate tua doce me iustificatiões tuas. Teth.
Multiplicata est sup me iiquitas superborū:
ego autem in toto corde meo scrutabar manda-
ta tua. Teth.
Coagulatū est sicut lac cor eorum:
ego vero legem tuam meditatus sum. Teth.
Bonū michi quia humiliasti me:
vt discam iustificationes tuas. Teth.
Bonum michi lex oris tui:
super milia auri et argenti. Ioth.

X Manus tuæ —domine .. fecerunt me
& plasmauerunt me:
da michi itellectū vt discā mādata tua Ioth
Qui timent te videant me & lætentur:
quia in verba tua supersperaui. Ioth.
Cognoui DOMINE qa æquitas iudicia tua:
& in veritate tua humiliasti me. Ioth.
Fiat misericordia tua vt consolętur me:
secundū eloquiū tuum seruo tuo. Ioth.
Veniāt michi miserationes tuæ & viuam:
quia lex tua meditatio mea est. Ioth.
Cōfundāt supbi qa iniustę iniquitatē fecerūt i me:
ego autē exercębor in mandatis tuis. Ioth.
Conuertantur ad me timentes te:
& qui nouerunt testimonia tua. Ioth.
Fiat cor meū imaculatū i iustificationibus tuis:
vt non confundar. Caph.

XI Iesua. Defecit in SALVTARE tuū anima mea:
& in verbū tuū superspęraui. Caph.
Defecerūt oculi mei in eloquiū tuū:
dicentes quando consolaberis me/ Caph.
Cum factus sim sicut vter in fumo:
iustificationes tuas non sum oblitus. Caph.
Quot sunt dies serui tui:
qn̄ facies de psequētibus me iudiciū/ Caph.
Narrauerunt michi iniqui fabulationes:
sed non vt lex tua. Caph.
Omnia mandata tua vęritas:
iniqui persecuti sunt me/adiuua me. Caph.
Paulominus cōsumauerūt me in terra:
ego autē non dereliqui mandata tua. Caph.
Secundū misericordiā tuā viuifica me:
& custodiā testimonia oris tui. Lamed.

XII In æternum DOMINE:
verbum tuum permanet in cælo. Lamed.
In generatione & generatione vęritas tua:
fundasti terram & permanet. Lamed.

Misericordia tua domine plena est terra: 1
& iustificationes tuas doce me.
Suauitatē fecisti cū seruo tuo dñe: 2
secundum verbum tuum.
Suauitatē & eruditionē & scientiā doce me: 3
quoniā mandatis tuis credidi.
Priusq̄ humiliarer ego deliqui: 4
propter verbum tuū custodiui.
Suauis es domine: 5
& in tua suauitate doce me iustificationes tuas.
Multiplicata est super me iniquitas superborū: 6
ego autem in toto corde meo scrutabor manda-
ta tua.
Coagulatum est vt lac cor eorum: 7
ego vero legem tuam meditatus sum.
Bonū michi quoniā humiliasti me: 8
vt discam iustificationes tuas.
Bona michi lex oris tui: 9
super milia auri & argenti.

Manus tue domine fecerunt me 1
& finxerunt me:
da michi intellectū vt discā mandata tua.
Qui timent te videbunt me et iocundabuntur: 2
quia in verba tua spęraui.
Cognoui dñe quia iustitia iudicia tua: 3
& in veritate tua humiliasti me.
Fiat misericordia tua vt consolętur me: 4
secundū eloquiū tuū seruo tuo.
Veniant michi miserationes tuæ & viuam: 5
quia lex tua meditatio mea est.
Cōfundāt supbi qm̄ iniuste iiqtatē fecerūt in me: 6
ego autē exercebor in mandatis tuis.
Conuertant ad me qui timent te: 7
et qui cognoscunt testimonia tua.
Fiat cor meū imaculatū in tuis iustificationibus: 8
vt non confundar.

Defecit in salutare tuū anima mea: 1
& in verbū tuū spęraui.
Defecerūt oculi mei in eloquiū tuū: 2
dicentes quando consolaberis me/
Quoniā factus sū tanq̄ vter in pruina: 3
iustificationes tuas non sum oblitus.
Quot sunt dies serui tui: 4
quando facies de persequētibus me iudiciū/
Narrauerunt michi iniqui dęlectationes: 5
sed non ita vt lex tua domine.
Omnia mandata tua vęritas: 6
iniusti persecuti sunt me adiuua me.
Paulominus consumauerunt me in terra: 7
ego autē non reliqui mandata tua.
Secundū misericordiā viuifica me: 8
& custodiam testimonia oris tui.

In æternū domine: 1
permanet verbum tuum in cælo.
In generatione & generatione vęritas tua: 2
fundasti terram & permanet.

Ordinatione tua perſeuerat dies:
quoniã omnia ſeruiunt tibi.
Niſi q̃ lex tua meditatio mea eſt:
tunc forſitan periſſem in humilitate mea.
In æternũ nõ obliuiſcar iuſtificationes tuas:
quia in ipſis viuificaſti me.
Tuus ſum ego ſaluũ me fac:
quia iuſtificationes tuas exquiſiui.
Me expectauerũt peccatores vt perderẽt me:
teſtimonia autẽ tua intellexi.
Omnis cõſumationis vidi finem:
latum mandatũ tuũ valde.

Quomodo dilexi lęgem tuã dñe:
tota die meditatio mea eſt.
Super inimicos meos ſapere me feciſti mãdatũ tuũ: quoniã in æternũ michi eſt.
Super omnes docentes me intellexi:
quia teſtimonia tua meditatio mea eſt.
Super ſeniores intellexi:
quia mandata tua exquiſiui.
Ab omni via mala prohibui pedes meos:
vt cuſtodiam verba tua.
A iudicijs tuis non declinaui:
quoniã tu lęgem poſuiſti michi.
Quã dulcia faucibus meis verba tua:
ſuper mel & fauũ ori meo.
A mandatis tuis intellexi:
propterea odio habui omnẽ viã iniquitatis.

Lucerna pedibus meis verbum tuũ:
& lumen ſemitis meis.
Iurauí & ſtatui:
cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.
Humiliatus ſum vſq; valde domine:
viuifica me ſecundũ verbum tuũ.
Voluntaria oris mei beneplacita fac dñe:
& iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis ſemper:
& legis tuæ non ſum oblitus.
Poſuerunt peccatores laqueũ michi:
& a mandatis tuis non erraui.
Hęreditate acquiſiui teſtimonia tua in æternũ:
quoniã exultatio cordis mei ſunt.
Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas in æternum:
propter retributionem.

Iniquos odio habui:
& lęgem tuam dilexi.
Adiutor meus & ſuſceptor meus es tu:
in verbum tuum ſuperſpęraui.
Declinate a me maligni:
& ſcrutabor mandata dei mei.
Suſcipe me ſecundũ eloquiũ tuũ & viuã:
& nę confundas me ab expectatione mea.
Adiuua me & ſaluus ero:
& meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper.
Spreuiſti omnes diſcedẽtes a iuſtificationib⁹ tuis.

✱ Iudicio tuo perſeuerat dies:
quoniã omnia ſeruiunt tibi. Lamed.
Niſi q̃ lex tua meditatio mea eſt:
✱ tunc vtiq; periiſſem in humilitate mea. Lamed.
In æternũ nõ obliuiſcar iuſtificationes tuas:
quia in ipſis viuificaſti me. Lamed.
Tuus ſum ego ſaluum me fac:
quoniã iuſtificationes tuas exquiſiui. Lamed.
Me expectauerunt peccatores vt pderẽt me:
teſtimonia tua intellexi. Lamed.
Omnis conſumationis vidi finem:
latum mandatum tuum nimis. Mem.

Quomodo dilexi lęgẽ tuã — dñe: .. XIII
tota die meditatio mea eſt.
Super inimicos meos prudentem me fęciſti mãdato tuo: quia in æternũ michi eſt. Mem.
Super omnes docentes me intellexi:
quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Mem.
Super ſenes intellexi:
quia mandata tua quæſiui. Mem.
Ab omni via mala ꝓhibui pedes meos:
vt cuſtodiam verba tua. Mem.
A iudicijs tuis non declinaui:
quia tu lęgem poſuiſti michi. Mem.
Quã dulcia faucibus meis eloquia tua:
ſuper mel ori meo. Mem.
A mandatis tuis intellexi:
ꝓpterea odiui oẽm viã iniquitatis. Nun.

Lucerna pedibus meis verbũ tuũ: XIIII
& lumen ſemitis meis. Nun.
Iurauí & ſtatui:
cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. Nun.
Humiliat⁹ ſũ vſquequaq; DOMINE 59
viuifica me ſecundũ verbum tuum. Nun.
Voluntaria oris mei beneplacita fac DOMINE: 59
& iudicia tua doce me. Nun.
Anima mea in manibus meis ſemper:
& lęgem tuam non ſum oblitus. Nun.
Poſuerunt peccatores laqueũ michi:
✱ & a mandatis tuis non erraui. Nun.
Hęreditate acquiſiui teſtimonia tua in æternũ:
quia exultatio cordis mei ſunt. Nun.
Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas in æternum:
propter retributionem. Samech.

Iniquos odio habui: O
& lęgem tuam dilexi. Samech. XV
Adiutor & ſuſceptor meus es tu:
& in verbum tuum ſuperſpęraui. Samech.
Declinate a me malignì:
& ſcrutabor mandata DEI mei. Samech. Eloha.
Suſcipe me ſecundũ eloquiũ tuũ & viuã:
& nõ cõfundas me ab expectatiõe mea. Samech
Adiuua me & ſaluus ero:
& meditabor i iuſtificationib⁹ tuis ſẽp. Samech.
Spreuiſti omnes diſcędẽtes a iudicijs tuis:

quia iniusta cogitatio eorum. Samech.
Prævaricãtes reputaui oẽs peccatores terræ:
ideo dilexi testimonia tua. Samech.
Confixisti timore tuo carnes meas:
a iudicijs enim tuis timui. Ain.

XVI
Feci iudiciũ & iustitiã:
non tradas me calũniantibus me. Ain.
Suscipe seruũ tuũ in bonum:
non calumnientur me superbi. Ain.
Iesua. Oculi mei defecerunt in SALVTARE tuum:
& in eloquiũ iustitiæ tuæ. Ain.
Fac cũ seruo tuo secundũ misericordiã tuã:
& iustificationes tuas doce me. Ain.
Seruus tuus sum ego:
da michi intellectũ vt sciã testimonia tua. Ain.
Tempus faciendi DOMINE:
dissipauerunt legem tuam. Ain.
Ideo dilexi mandata tua:
super aurũ & topazion. Ain.
Propterea ad oia mãdata tua dirigebar:
omnẽ viã iniquã odio habui. Phe.

XVII
Mirabilia testimonia tua:
ideo scrutata est ea anima mea. Phe.
Declaratio sermonũ tuorũ illuminat:
& intellectum dat paruulis. Phe.
Os meũ aperui & attraxi spiritum:
quia mandata tua desiderabam. Phe.
Aspice in me & miserere mei:
secundũ iudiciũ diligentiũ nomẽ tuũ. Phe.
Gressus meos dirige secundũ eloquiũ tuũ:
vt non dominetur mei ois iniustitia. Phe.
Redime me a calumnijs hominũ:
& custodiã mandata tua. Phe.
Faciẽ tuã illumina super seruũ tuũ:
& doce me iustificationes tuas. Phe.
Exitus aquarũ deduxerũt oculi mei:
quia non custodierũt legem tuam. Sade.

XVIII
Iustus es DOMINE:
& rectum iudicium tuum. Sade.
Mandasti iustitiã testimonia tua:
& veritatem tuam nimis. Sade.
Tabescere me fecit zelus meus:
quia obliti sunt verba tua inimici mei. Sade.
Ignitũ eloquiũ tuũ vehementer:
& seruus tuus dilexit illud. Sade.
Paruulus sum ego & contẽptus:
iustificationes tuas non sum oblitus. Sade.
Iustitia tua iustitia in æternũ:
& lex tua veritas. Sade.
Tribulatio & angustia inuenerũt me:
mandata tua meditatio mea est. Sade.
Equitas testimonia tua in æternum:
intellectum da michi & viuam. Quoph.

XVIIII
Clamaui i toto corde exaudi me DOMINE
iustificationes tuas requirã. Quoph.
Clamaui ad te saluũ me fac:

quia iniusta cogitatio eorum.
Prævaricantes deputaui oẽs pctõres terræ:
propterea dilexi testimonia tua sẽper.
Confige clauis a timore tuo carnes meas:
a iudicijs enim tuis timui.

Feci iudiciũ & iustitiã:
nẽ tradas me nocentibus me.
Excipe seruũ tuũ in bono:
vt non calũnientur me superbi.
Oculi mei defecerunt in salutare tuũ:
& in eloquium iustitiæ tuæ.
Fac cũ seruo tuo secundũ misericordiã tuã:
& iustificationes tuas doce me.
Seruus tuus sũ ego:
da michi intellectũ vt sciã testimonia tua.
Tẽpus faciendi domino:
dissipauerunt legem tuam.
Ideo dilexi mãdata tua:
super aurũ & topazion.
Propterea ad omnia mãdata tua cotrigebar:
omnẽ viã iniquitatis odio habui.

Mirabilia testimonia tua:
propter hoc scrutata est ea aia mea.
Manifestatio verborũ tuorũ illuminat:
& intelligere facit paruulos.
Os meũ aperui & attraxi spiritũ:
quia mandata tua desiderabam.
Respice in me & miserere mei:
secundũ iudiciũ diligentiũ nomẽ tuũ.
Gressus meos dirige secundũ eloquiũ tuũ:
& non dominetur mei omnis iniquitas.
Redime me a calũnijs hominũ:
vt custodiã mandata tua.
Faciẽ tuã illumina super seruũ tuũ:
& docendo iustificationes tuas.
Exitus aquarũ descenderunt oculi mei:
quia non custodierunt legem tuam.

Iustus es domine:
& rectum iudicium tuum:
Mandasti iustitiam testimonia tua.
& veritatem tuam valde.
Tabescere me fecit me zelus meus:
quia obliti sunt verborũ tuorũ inimici mei.
Ignitũ eloquiũ tuũ valde:
& seruus tuus dilexit illud.
Iunior ego sum et contẽptus:
iustificationes tuas nõ tũ oblitus.
Iustitia tua iustitia in æternũ:
& lex tua veritas.
Tribulatio & necessitas inuenerũt me:
mandata tua meditatio mea est.
Iustitia testimonia tua in æternũ:
intellectũ da michi & viuam.

Clamaui in toto corde meo exaudi me dñe:
iustificationes tuas exquiram.
Clamaui saluum me fac:

vt cuſtodiam teſtimonia tua.
Præuęni intempeſta nocte & clamaui:
in verbis tuis ſpęraui.
Præuenerunt oculi mei ad matutinum:
vt meditarer ęloquia tua.
Vocem meã exaudi dñe ſcđm miſericordiã tuã:
& ſcđm iudicium tuum viuifica me.
Appropinquauęrũt perſequẽres me iniquitate:
a lęge autẽ tua longę facti ſunt.
Prope es tu domine:
& omnes viæ tuæ vęritas.
Initio cognoui de teſtimonijs tuis:
quia in æternum fundaſti ea.
Vide humilitatem meam & ęripe me:
quia lęgem tuam nõ ſum oblitus.
Iudica iudiciũ meum & redime me:
propter ęloquium tuum viuifica me.
Longę eſt a peccatoribus ſalus:
quia iuſtificationes tuas nõ exquiſiẽrunt.
Miſerationes tuæ multæ dñe.
ſecũdum iudicium tuum viuifica me.
Multi perſequẽtes me & tribulantes me:
a teſtimonijs tuis non dęclinaui.
Vidi inſenſatos & tabeſcębam:
quia ęloquia tua nõ cuſtodiẽrunt.
Vide quoniã mãdata tua dilexi dñe:
in tua miſericordia viuifica me.
Principium verborũ tuorum vęritas:
in æternum omnia iudicia iuſtitiæ tuæ.
Principes perſecuti ſunt me gratis:
& a verbis tuis formidauit cor meum.
Lætor ego ſuper ęloquia tua:
ſicut qui inuenit ſpolia multa.
Iniuſtitiam odio habui & abominatus ſum:
legem autem tuam dilexi.
Septies in die laudaui te:
ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ.
Pax multa diligẽtibus lęgem tuam:
& nõ eſt eis ſcandalum.
Expectabam ſalutare tuum domine:
& mandata tua dilexi.
Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua:
& dilexit ea valde.
Cuſtodiui mãdata tua & teſtimonia tua:
quia oẽs viæ meæ in cõſpectu tuo dñe.
Appropinquet oratio mea
in conſpectu tuo domine:
ſecũdum ęloquiũ tuũ da michi intellectũ.
Intret poſtulatio mea in cõſpectu tuo dñe:
ſcđm ęloquium tuum ęripe me.
Eructabunt labia mea hymnum:
cum docueris me iuſtificationes tuas.
Pronũciauit lingua mea ęloquia tua:
quia omnia mandata tua iudicia.
Fiat manus tua vt ſaluum me facias:
quia mandata tua ęlęgi.

vt cuſtodiam mandata tua. Quoph
Præuęni in imaturitate & clamaui:
quia in verba tua ſuperſperaui. Quoph.
Præuęnęrũt oculi mei ad te diluculo.
vt meditarer ęloquia tua. Quoph.
Vocem meã audi ſcđm miam tuam DOMINE: ק
& ſcđm iudiciũ tuum viuifica me. Quoph.
Appropinquauęrũt perſequẽtes me iniquitati:
a lęge autẽ tua lõgę facti ſunt. Quoph.
Prope es tu DOMINE: ק
& omnes viæ tuæ vęritas. Quoph.
Initio cognoui de teſtimonijs tuis:
quia in æternum fundaſti ea. Res.
Vide humilitatem meam & ęripe me: ר
quia lęgẽ tuã nõ ſum oblitus. Res. XX
Iudica iudiciũ meum & redime me:
propter ęloquiũ tuum viuifica me. Res.
Longę a peccatoribus ſalus:
quia iuſtificationes tuas nõ exquiſiẽrũt. Res.
Miſericordiæ tuæ multæ DOMINE: ק
ſecũdum iudiciũ tuum viuifica mẽ. Res.
Multi qui perſequũtur me & tribulant me:
a teſtimonijs tuis non dęclinaui. Res.
Vidi pręuaricantes & tabeſcębam:
quia ęloquia tua nõ cuſtodiẽrunt. Res.
Vide quoniã mãdata tua dilexi DOMINE: ק
in miſericordia tua viuifica me. Res.
Principium verborum tuorum vęritas:
in æternum omnia iudicia iuſtitiæ tuæ. Sin.
Principes perſecuti ſunt me gratis: ש
& a verbis tuis formidauit cor meũ. Sin. XXI
Lætor ego ſuper ęloquia tua:
ſicut qui inuenit ſpolia multa. Sin.
Iniquitatem odio habui & abominatus ſum:
lęgem autem tuam dilexi. Sin.
Septies in die laudem dixi tibi:
ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Sin.
Pax multa diligẽtibus lęgem tuam:
& non eſt illis ſcandalum. Sin.
Expectaui SALVTARE tuum DOMINE: Ieſua' ק
& mandata tua dilexi. Sin.
Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua:
& dilexit ea vehementer. Sin.
Seruaui mandata tua & teſtimonia tua:
quia oẽs viæ meæ in cõſpectu tuo. Thau. ת
Appropinquet dęprecatio mea
in cõſpectu tuo DOMINE: ק XXII
iuxta ęloquiũ tuũ da michi intellectũ. Thau.
Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo:
ſecũdum ęloquium tuũ ęripe me. Thau.
Eructabunt labia mea hymnum:
cũ docueris me iuſtificationes tuas. Thau.
Pronũciabit lingua mea ęloquium tuum:
quia omnia mandata tua æquitas. Thau.
Fiat manus tua vt ſaluet me:
quoniam mandata tua ęlęgi. Thau.

CONCIL.	VET.
Ieſua C ōcupiui SALVTARE tuum DOMINE:	C oncupiui ſalutare tuum domine:
& lex tua meditatio mea eſt. Thau.	& lex tua meditatio mea eſt. 6
V iuat anima mea & laudabit te:	✳ V iuet anima mea & laudabit te:
& iudicia tua adiuuabunt me. Thau.	& iudicia tua adiuuabunt me. 7
E rraui ſicut ouis quæ perijt:	E rraui ſicut ouis perdita:
q̄re ſeruū tuū quia mādata tua non ſum oblitus.	q̄re ſeruū tuū quia mādata tua nō ſum oblitus:
ARGVMENTVM. Pſalm⁹ de fuga infidelitatis. q⁹ aduerſus impiorū linguas & dęprauātia dogmata inuocādus deus & viriliter reluctandū. hic enim primus ſcandendi ad deum gradus.	
C Canticū graduū. I. CXVIIII.	C Canticum graduum. CXVIIII.
A DDOMINVM cum tribularer clamaui:	A D te dn̄e cum tribularer clamaui: 1
& exaudiuit	& exaudiſti me.
A DOMINI libera aiam meā a labijs iiquis:	A Domine ęrue aiam meā a labijs iniuſtis: 2
& a lingua doloſa.	& a lingua doloſa.
Q uid detur tibi aut quid apponatur tibi:	Q uid dabitur tibi aut quid apponetur tibi: 3
ad linguam doloſam.	ad linguam doloſam.
agittæ potentis acutæ:	S agittæ potentis acutæ: 4
cum carbonibus dęſolatorijs.	cum carbonibus dęſolatorijs.
H ei michi quia incolatus meus ꝓlōgatus eſt:	H eu me q⁹ incolatus meus lōginqu⁹ fact⁹ eſt: 5
habitaui cum habitātibus Cedar:	inhabitaui cum tabernaculis cedar
multum incola fuit anima mea,	multum peregrinata eſt anima mea.
C um iis qui odęrūt pacē eram pacificus:	C um iis qui odęrunt pacē eram pacificus: 6
cum loquębar illis impugnabant me gratis.	cum loquerer illis dębellabant me gratis.
ARGVMENTVM. Pſalmus de magnanimitate/id eſt magno & ad diuina cōuerſo aio. q⁹ prudentiæ & auxilio diuino omnia noſtra vel maxime cōmittenda. hic ſecūdus ſcandendi ad deum gradus.	
C Cánticū graduū. II. CXX.	C Canticum graduum. CXX.
L Euaui oculos meos in montes:	L Euent oculos ſuos in montes: 1
vnde veniet auxilium michi.	vnde venict auxilium illis.
A uxilium meum a DOMINO:	N e des ad mouendū pedem meum: 2
qui fęcit cælum & terram.	neq; dormitet qui cuſtodit te.
N on det in cōmotionē pedem tuum:	E cce non dormitabit neq; dormiet: 3
neq; dormitet qui cuſtodit te.	qui cuſtodit iſraęl.
E cce non dormitabit neq; dormiet:	D ominus cuſtodit te/dn̄s tegumentū tuum: 4
qui cuſtodit iſraęl.	ſuper manum dexteræ tuæ.
DOMINVS cuſtodit te/DNS protectio tua:	P rotegat te dominus: 5
ſuper manum dexteram tuam.	ſuper manum dexteræ tuæ.
P er diem ſol non vret te:	P er diem ſol non vret te: 6
neq; luna per noctem.	neq; luna per noctem.
DOMINVS cuſtodit te ab omni malo:	D ominus cuſtodiet te ab omni malo: 7
cuſtodiat animam tuam — dn̄s ..	cuſtodiat animam tuam dn̄s.
DOMINVS cuſtodiat introitū tuū & exitū tuū:	C uſtodiat dn̄s introitū tuum & exitū tuum: 8
ex hoc nunc & vſq; in ſæculum.	ex hoc nunc & vſq; in ſæculum.
ARGVMENTVM. Pſalmus de vera voluptate. q⁹ totum gaudium noſtrum in cęleſtis habitationis meditatione debet eſſe collocatum/& ea ſola roganda quæ ad illam diuinam pacem faciūt. & hic tertius gradus. C Conciliatus verſu tertio.	
C Canticum graduū. III. CXXI.	C Canticum graduum. CXXI.
L Etatus ſum in iis quæ dicta ſunt michi:	L Ocūdatus ſum in iis quæ dixęrūt michi: 1
in domum DOMINI ibimus.	in domum domini ibimus.
S tantes erant pedes noſtri:	S tantes erant pedes noſtri: 2
in atrijs tuis Ieruſalem.	in atrijs hieruſalem.
I eruſalem quæ ędificatur vt ciuitas:	H ieruſalem quæ ędificatur vt ciuitas: 3
cuius participatio cum ea in idipſum.	✳ cuius participatio eius in idipſum.
Iah I Illuc enim aſcendęrūt tribus / tribus DOMINI:	I Illuc enim aſcendęrunt tribus/tribus dn̄i: 4
teſtimoniū iſraęl ad cōfitendū noi DOMINI.	teſtimoniū iſraęl ad cōfitendū nomini tuo dn̄e.
Q uia illic ſędęrunt ſędes in iudicio:	Q uoniam ibi ſędęrunt ſędes in iudicio: 5
ſędes ſuper domum Dauid.	ſędes ſuper domum dauid.
R ogate quæ ad pacem ſunt Ieruſalem:	R ogate quæ ad pacem ſunt hieruſalem: 6

& abundantia ijs qui diligunt te.
7 Fiat pax in virtute tua:
fiat abūdantia in turribus tuis.
8 Propter fratres & proximos meos:
loquebar autem pacem de te.
9 Propter domum domini dei mei:
quæsiui bona tibi.

& abundantia diligentibus te.
Fiat pax in virtute tua:
& abundantia in turribus tuis.
Propter fratres meos & proximos meos:
loquebar pacem de te.
Propter domū DOMINI DEI nostri: ℣. Elohe
quæsiui bona tibi.

ARGVMENTVM. Psalmus de charitate erga deum. q; desiderio vehementi cælestium bonorū maxime fruendi dei ad deum iugiter suspirare debemus: & terrena bona quæ fastus & superbias pariunt habere despectui. hic quartus gradus. ℂ Conciliatus versu quinto.

ℂ Canticum graduum. CXXII.

1 AD te dñe leuaui oculos meos:
qui habitas in cælo.
2 Ecce sicut oculi seruorum:
in manus dominorum suorum.
3 Et sicut oculi ancillæ in manus dñæ suæ
sic oculi nostri ad dñm deum nostrū:
quoadusq; misereatur nostri.
4 Miserere nostri dñe miserere nostri:
quoniam multum repleti sumus despectione.
5 Nimplurimum repleta est anima nostra:
opprobriū eis qui abundāt & despectio superbis.

ℂ Canticum graduum. IIII. CXXII.

AD te leuaui oculos meos:
qui habitas in cælis.
Ecce sicut oculi seruorum:
in manibus dominorum suorum.
Sicut oculi ancillæ in manibus dñæ suæ
ita oculi nostri ad DOMINVM DEVM nostrū: ℣. Elohe
donec misereatur nostri.
Miserere nostri DOMINE miserere nostri: ℣.
quia multum repleti sumus despectione.
Quia multum repleta est anima nostra:
opprobrio abūdātiū & despectione superborū.

ARGVMENTVM. Psalmus de diffidētia ꝓpria & cōfidentia in deo. q; si ab hostibus visibilib⁹ & invisibilib⁹ liberamur intētato⁹q; nobis laqueos cuitam⁹ & si quid boni insup agim⁹: id nō viri b⁹ nostris sed soli deo tribuendū. hic quintus gradus. ℂ Cōciliatus versu secūdo/tertio & quarto. ℂ Aduerte cū aliqñ ꝑsente quodā michi familiari hebræo cēserē in tribus ꝑdictis versib⁹ legēdū/certe potiusq; forte aut forsitan/& dicendū certę viuos deglutissent nos. certę aqua absorbuisset nos. certę pertrāsisset aia nostra aquā intolerabilē: dicerē hic (inquit ille) neq; certę neq; forte aut forsitan/sed tūc. nā AZA tūc significat. neq; Ioth hic in fine illi adiectū vbi dicimus AZAI significationem eius mutat. ego libenter illi sum assensus. cuius rei memor hic locum ita conciliaui. Ceterum septuaginta interdum vocabuli huius loco ponunt τοτεαρ: quod quid aliud q̄ tunc significat/est enim αρ adiectitia particula. ponūt etiam αρα quod forte/igitur/vtiq;/nōne significat & late homonymū est. & hanc crēdiderim causam: cur eam Hieronymus fęcęrit dubitandi particulam.

ℂ Canticum graduum. CXXIII.

1 NIsi quia dominus erat in nobis
dicat nunc israel:
nisi quia dominus erat in nobis.
2 Cum insurgerent homines super nos:
forsitan viuos absorbuissent nos.
3 Cum irascęretur furor eorum super nos:
forsitan aqua dęmersisset nos.
4 Torrentem pertransijt anima nostra:
forasse pertrāsijt aia nostra aquā sine substātia
5 Benedictus dñs qui non dedit nos:
in venationem dentibus eorum.
6 Anima nostra sicut passer eruta est:
de muscipula venantium.
7 Muscipula contrita est:
& nos ęruti sumus.
8 Adiutorium nostrum in nomine dñi:
qui fęcit cælum & terram.

ℂ Canticum graduum. V. CXXIII.

NIsi quia DOMINVS erat in nobis ℣.
dicat nunc israel:
nisi quia DOMINVS erat in nobis. ℣.
Cum exurgerent homines in nos:
tunc viuos deglutissent nos.
Cum irascęretur furor eorū in nos:
tunc aqua absorbuisset nos.
Torrētem pertransiuit anima nostra:
tunc pertrāsisset aia nostra aquam intolerabilē.
Benedictus DOMINVS: ℣.
qui nō dedit nos in captionem dentibus eorū.
Anima nostra sicut passer ęrepta est:
de laqueo vęnantium.
Laqueus contritus est:
& nos liberati sumus.
Adiutoriū nostrum in nomine DOMINI: ℣.
qui fęcit cælum & terram.

ARGVMENTVM. Psalm⁹ de spe. q; sperandū vel maxime in dño/& cui assimilanē hanc beatā spem habentes. hic sextus gradus. ℂ Conciliatus versu primo & secundo. ℂ Aduerte versu secundo Ierusalem hic & sæpe alias in hoc conciliato psaltęrio scriptū esse absq; aspiratione: quia apud hebræos neq; lenem neq; densam aspirationem habet. verum si iuxta consuętudinem eorum pronunciaremus pentasyllabum faceremus & diceremus Ieruſalaim. consuętudo tamen græcorū aspirat/& primā syllabā

Ie in duas dirimit Hie. sed hæc nō magni duco quæ vltra primorum ęlemētariorum nō surgunt intelligentiam. & in græcis censeo græcos esse sequendos: in hebraicis autem potius hebræos.

¶ Canticum graduum. VI. CXXIIII.

Qui cōfidunt in DOMINO
sicut mons sion non commouebitur:
qui in æternum habitabitur.
Hierusalem montes in circuitu eius:
& DOMINVS in circuitu populi sui:
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.
Quia non relinquet — dns .. virgā peccatorū
super sortem iustorum:
vt nō extēdant iusti ad iniquitatē manus suas.
Benefac DOMINE:
bonis & rectis corde.
Declinātes autē in obligationes adducet DNS
cum operantibus iniquitatem:
pax super israęl.

¶ Canticum graduum.

Qui cōfidunt in domino
sicut mōs sion nō cōmouebit in æternū:
qui habitant in hierusalem.
Montes in circuitu eius:
& dns in circuitu plębis suæ:
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.
Quoniam nō dęrelinquet virgam peccatorū
super sortem iustorum:
vt nō extēdant iusti ad iniquitatē manus suas.
Benefac domine:
bonis & rectis corde.
Declinantes autē in strangulationē adducet dns
cum operantibus iniustitiam:
pax super israęl.

ARGVMENTVM. Psalmus de charitate proximi. q; de bono proximorū maxime animā cōcernēte gaudēdum sit: idq; gaudium in deo esse debęre omnium bonorum authore: & qui solus potest ex malo ad bonum & ex luctuoso hoc mundo ad vęram & indeficientem lætitiam conuertere. hic septimus gradus. ¶ Conciliatus versu primo & quinto.

¶ Canticum graduum. VII. CXXV.

Cum cōuerteret DNS captiuitatē sion:
facti sumus sicut consolati.
Tunc replętum est gaudio os nostrum:
& lingua nostra exultatione.
Tunc dicent inter gentes:
magnificauit DOMINVS facere cum eis.
Magnificauit DOMINVS facere nobiscum:
facti sumus lætantes.
Conuerte DOMINE captiuitatē nostram:
sicut torrens in austro.
Qui seminant in lachrimis:
in exultatione metent.
Euntes ibant & flębant:
mittentes sęmina sua.
Venientes autē venient cum exultatione:
portantes manipulos suos.

¶ Canticum graduum. CXXV.

Cum cōuerterit dns captiuitatem sion:
facti sumus sicut consolati.
Tunc replętum est gaudio os nostrum:
& lingua nostra exultatione.
Tunc dicent inter gentes:
magnificauit dns facere cum eis.
Magnificauit dns facere nobiscum:
facti sumus iocundati.
Conuerte dne captiuitatē nostram:
sicut torrens in austro.
Qui sęminant in lachrimis:
in gaudio metent.
Euntes ibant & flębant:
mittentes sęmina sua.
Venientes autem veniunt cum exultatione:
portant manipulos suos.

ARGVMENTVM. Psalmus de firma fide. q; nullus antecą ei oriatur sol iustitiæ qui est Christus IESVS potest saluari: sed in sola fide eius cōsistit aiarū salus: q; q; post dilectorū dormitionē suscitaturus sit eos deus filios fidęles qui p ędificatiōe aiarū: p ędificatiōe ciuitatis sion viriliter dimicabūt & quibus hostes diuinæ vęritatis inimici resistere nō valębūt. hic octauus gradus. ¶ Cōciliatus versu sexto.

¶ Canticum graduum. VIII. CXXVI.

Nisi DOMINVS ędificauerit domum:
in vanū laborauerunt qui ędificant eam.
Nisi DOMINVS custodierit ciuitatem:
frustra vigilat qui custodit eam.
Vanum est vobis ante lucem surgere
— surgite .. postq; sederitis:
qui manducatis panem doloris.
Cum dederit dilectis suis somnum:
ecce hęreditas DNI / filij merces fructus vētris.
Sicut sagittæ in manu potentis:
ita filij excussorum.
Beatus vir qui iplęuit dęsiderū suū ex ipsis:
nō cōfundent cū loquent inimicis suis in porta.

¶ Canticum graduum. CXXVI.

Nisi dns ędificauerit domum:
in vanum laborauerūt ędificantes eam.
Nisi dns custodierit ciuitatem:
in vanum laborāt qui custodiūt eam.
In vanum est vobis ante lucem surgere
surgite postea q̄ sedistis:
qui māducatis panem doloris.
Cum dederit somnū dilectis eius:
ecce hęreditas dni / filij merces fructus vētris.
Sicut sagittæ in manu potētis:
sic filij excussorum.
Beatus homo qui implęuit dęsiderū suū ex eis:
nō cōfundęt cū loquęt inimicis suis in porta.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ de timore dei. q̄ beati sūt illi qui timorē offendēdi deū habētes semp amabilē in obseruatione mādatorū eius/& de benedictione in spiritu data timētibus deū in fruitione & visione bonorū ciuitatis pacis æternæ. hic nonus gradus. ¶ Cōciliatus versu secundo.

¶ Cāticum graduum. CXXVII

1 BEati omnes qui timent dominum:
qui ambulant in vijs eius.
1 LAbores fructuū tuorū quia manducabis: ✱
beatus es & bene tibi erit.
2 VXor tua sicut vinea fertilis:
in lateribus domus tuæ.
4 Filij tui sicut nouellatio oliuarum:
in circuitu mensæ tuæ.
5 Ecce sic benedicętur homo:
qui timet dominum.
6 Benedicat te dñs ex sion:
& videas bona hierusalē oēs dies vitæ tuæ.
7 Et videas filios filiorum tuorum:
pax super israęl.

¶ Cāticum graduum. VIIII. CXXVII.

BEati omnes qui timent DOMINVM: 5a
qui ambulant in vijs eius.
LAbores manuū tuarū cum māducaueris:
beatus tu & bene tibi erit.
VXor tua sicut vitis abundans:
in lateribus domus tuæ.
Filij tui sicut nouellæ oliuarum:
in circuitu mensæ tuæ.
Ecce sic benedicętur homo:
qui timet DOMINVM.
Benedicat tibi DOMINVS ex sion: 5a 5a
& videas bona Ierusalē oībus diębus vitæ tuæ.
Et videas filios filiorum tuorum:
pacem super Israęl.

ARGVMENTVM. Psalmꝰ de Zęlo. q̄ optandū est vt diuina iustitia de medio iustorū inęmēdabiles resecętur qui multos ipediūt nę ędificentᵉ in sctō ędificio sion: vt noxiæ herbæ vellēdæ quæ nę fructiferæ & salutares crescāt officiūt. hic decimꝰ gradus. ¶ Cōciliatus versu primo/secūdo & sexto.

¶ Cāticum graduum. CXXVIII.

1 SEpe expugnauerūt me a iuuētute mea: ✱
dicat nunc israęl.
1 SÆpe expugnauerūt me a iuuētute mea: ✱
etenim non potuerunt michi.
3 Supra dorsum meū fabricauerūt peccatores:
longe fęcerunt iniustitiam suam.
4 Dominus iustus cōcidet ceruices peccatorū:
cōfundantur & auertantur retrorsum
omnes qui odęrunt sion.
5 Fiant sicut fœnum tectorum:
quod priusq̄ ęuellatur aruit.
6 Non replębit manū suam messor: ✱
& sinum suum qui manipulos colliget.
7 Et nō dixerūt trāseūtes viā bndictio dñi sup vos:
benediximus vobis in nomine dñi.

¶ Cāticum graduum. X. CXXVIII.

SEpe oppugnauerūt me a iuuētute mea:
dicat nunc israęl.
SÆpe oppugnauerūt me a iuuētute mea:
etenim non potuerunt michi.
Supra dorsum meū fabricauerūt peccatores:
prolongauerūt iniquitatem suam.
DOMINVS iustus cōcidet ceruices peccatorū: 5a
confundantur & conuertātur retrorsum
omnes qui odęrunt sion.
Fiant sicut fœnum tectorum:
quod priusq̄ ęuellatur exaruit.
De quo nō implębit manū suam qui metet:
& sinum suum qui manipulos colliget.
Et nō dixerūt q̄ ptertībāt bndictio DN̄I sup vos: 5a
benediximus vobis in nomine DOMINI. 5a

ARGVMENTVM. Psalmus de oratione & pœnitētia. q̄ iugiter ad deum orandū & p̄candum sit/de male actis & cōtractis sceleribus pœnitendū/& nunq̄ de dei mia desperandū. hic vndecimꝰ gradus.

¶ Cāticum graduum. CXXVIIII.

1 DE profundis clamaui ad te dñe:
domine exaudi vocem meam.
2 Fiant aures tuæ intēdentes:
in vocem dęprecationis meæ.
3 Si iniquitates obseruaueris dñe:
domine quis sustinębit?
4 Quoniā apud te propiciatio est:
propter lęgem tuam sustinui te dñe.
5 Sustinuit anima mea in verbum tuum:
sperauit anima mea in dominum.
6 A vigilia matutina vsq̄ ad noctem:
speret israęl in dominum.
7 Quoniā apud dñm misericordia est:
multa apud illum redemptio.
8 Et ipse redimet israęl:
ex omnibus iniquitatibus eius.

¶ Cāticum graduum. XI. CXXVIIII.

DE profundis clamaui ad te DOMINE:
DOMINE exaudi vocem meam. Adonai
Fiant aures tuæ intendentes:
in vocem dęprecationis meæ.
Si iniquitates obseruaueris DOMINE: Iah
DOMINE quis sustinębit? Adonai
Quia apud te propiciatio est:
& propter lęgem tuam sustinui te DOMINE. 5a
Sustinuit anima mea in verbo eius:
sperauit anima mea in DOMINO. Adonai
A custodia matutina vsq̄ ad noctem:
speret israęl in DOMINO.
Quia apud DOMINVM misericordia: 5a 5a
& copiosa apud eum redemptio.
Et ipse redimet israęl:
ex omnibus iniquitatibus eius.

ARGVMENTVM. Psalmus de humilitate. q̄ cor nulla superbia & præsumptione sit ęleuandum/q̄ non alte de se sapiendum/neq; in curiositatibus/vanitatibus & insanijs quæ aliquid supra hominē vanę pollicentur ambulandum. hic duodecimus gradus.

¶Canticum graduum. XII. CXXX.

DOMINE nō est exaltatum cor meum:
neq; ęlati sunt oculi mei.
Neq; ambulaui in magnis:
neq; in mirabilibus super me.
Si nō humiliter sentiębam:
sed exaltaui animam meam.
Sicut ablactatus super matre sua:
ita retributio in anima mea.
Spęret israęl in DOMINO:
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.

¶Canticum graduum. CXXX.

Domine nō est exaltatum cor meum: 1
neq; in altum ęlati sunt oculi mei.
Neq; ingressus sum in magnis: 2
neq; in mirabilibus super me.
Si nō humiliter sentiębam: 3
sed exaltaui animam meam.
Quēadmodū q ablat⁹ est a lacte sup matrē suā: 4
sic retributio in animam meam.
Spęret israęl in domino: 5
ex hoc nunc & vsq; in sæculum.

ARGVMENTVM. Psalmus de mansuętudine. q̄ locus vbi Christus nascerętur bethleem ephratę q̄ in cāpestribus Iudeæ docęret/q̄ in Ierusalem & in tēplo vbi adorabāt stetęrunt sanctæ plātæ eius ad dirigēdos eos in viam pacis/de sion/de viatico eius/de vęris sacerdotib⁹ sion nō aliud tegumentū q̄ Christū IESVM habētib⁹/qui & a vęro & p se Nazaræo nazaræi dicti sūt. & illū imitari vera māsuętudo est. Et hic tertiusdecimus gradus. ¶Cōciliatus versu secūdo/sexto/vndecimo & sextodecimo.

¶Canticū graduum. XIII. Ps. Im⁹. CXXXI

Mementō DOMINE dauid:
& omnis mansuętudinis eius.
Qui iurauit DOMINO:
votum vouit DEO Iaacob.
Si introiero in tabernaculum domus meæ:
si ascēdero in lectum strati mei.
Si dedero somnum oculis meis:
& palpebris meis dormitationem.
Et requiem temporibus meis
donec inueniam locum DOMINO:
tabernaculum DEO Iaacob.
Ecce audiuimus eum in ephrata:
inuenimus eum in campis siluæ.
Introibimus in tabernaculum eius:
adorabimus in loco vbi stetęrunt pedes eius.
Surge DOMINE in requiem tuam:
tu & arca sanctificationis tuæ.
Sacerdotes tui induantur iustitiam:
& sancti tui exultent.
Propter Dauid seruum tuum:
non auertas faciem CHRISTI tui.
Iurauit DOMINVS Dauid vęritatem
& non frustrabitur eam:
de fructu ventris tui ponam super sędem tuam:
Si custodierint filij tui testamentū meū:
& testimonia mea hæc quæ docębo eos.
Et filij eorum vsq; in sæculum:
sędębunt super sędem tuam.
Quoniam ęlęgit DOMINVS sion:
ęlęgit eam in habitationem sibi.
Hæc requies mea in sæculum sæculi:
hic habitabo quoniam ęlęgi eam.
Viaticum eius benedicens benedicam:
pauperes eius saturabo pane.
Sacerdotes eius induam SALVTARI:
& sancti eius exultatione exultabunt.

¶Canticum graduum. CXXXI.

Mementō domine dauid: 1
& omnis mansuętudinis eius.
Sicut iurauit domino: 2
votum vouit deo iacob.
Si introiero in tabernaculū domus meæ: 3
si ascendero super lectum strati mei.
Si dedero somnum oculis meis: 4
& palpebris meis dormitationem.
Et requiem temporibus meis 5
si dedero quoadusq; inueniā locum dño:
tabernaculum deo iacob.
Ecce audiuimus eam in ephrata: 6
inuenimus eā in campis saltuum.
Introuimus in tabernacula eius: 7
adorabimus in loco vbi stetęrunt pedes eius.
Exurge domine in requiem tuam: 8
tu & arca sanctificationis tuæ.
Sacerdotes tui induantur iustitiam: 9
& sancti tui lætentur. 10
Propter dauid seruum tuum:
non auertas faciem christi tui.
Iurauit dominus dauid in vęritate 11
& non pœnitebit eum:
ex fructu vētris tui ponā super sędem tuam.
Si custodierint filij tui testamentū meum: 12
& testimonia mea hæc quæ docębo illos.
Et filij eorum sedębunt vsq; in æternum: 13
super sędem tuam.
Quoniam ęlęgit dominus sion: 14
preęlegit eam in habitationem sibi.
Hæc requies mea in sæcula sæculorum: 15
hic habitabo quoniam p̄ęlęgi eam. 16
Viduam eius benedicens benedicam:
& pauperes eius saturabo panibus. 17
Sacerdotes eius induam salutari:
& sancti eius exultatione exultabunt.

17 Ibi suscitabo cornu dauid:
parauī lucernam christo meo.
18 Super ipsum autem:
floreḃit sanctificatio mea.

Illuc producam cornu Dauid:
parauī lucernam CHRISTO meo. Messiah
Inimicos eius induam confusione:
sup ipsum aute efflorẹḃit sanctificatio mea.

ARGVMENTVM. Psalm⁹/de fraterna vnione. q⁹ vbi fraterna vnio:ibi ampla est diuinæ benedictiones & gratiæ effusio. hic quartusdecimus gradus.

¶Canticum graduum. CXXXII.

1 Ecce q̄ bonum & q̄ iocūdum:
habitare fratres in vnum.
2 Sicut vnguentum in capite:
quod descēdit in barbam/barbam aaron.
Q uod descēdit in oram vestimenti eius:
3 sicut ros hermon qui descēdit sup montē sion.
Q uoniā ibi mādauit dñs benedictionem:
4 vitam vsq; in sæculum.

¶Canticū gradū. XIIII. CXXXII

Ecce q̄ bonum & q̄ iocundum:
habitare fratres in vnum.
Sicut vnguentum in capite:
quod dẹscēdit in barbam/barbam Aharon.
Q uod dẹscēdit in oram vestimenti eius:
sicut ros Hermon qui dẹscēdit in montē sion.
Q m illic mādauit DOMINVS benedictionem: Ly
& vitam vsq; in sæculum.

ARGVMENTVM. Psalmus de synaxi & accessu ad sancta sanctorū quæ oia perficiūt. q⁹ cū magna reuerētia & dei bñdictione ad sancta q̄ cōsumāt oia mēte & operib⁹ ad deū intrētis accędēdum est. Et hic quintusdecim⁹ & vltim⁹ gradus. Vides hic in spū quindecim spūales aiæ gradus: quibus ad sancta sanctorū/ad viaticū sion ascendit. quorū symbola erāt grad⁹ tẹpli Salomonis quib⁹ ascēdebat ad sctā scōr veteris legis/q̄ erāt arca dñi/māna & reliqua q̄ in ea recōdita erāt. quiquidē grad⁹ ferunt i vrbē Romā trāllati & positi in Laterano. quos Christi dei miseratiōe frẹt⁹ cubitis & genib⁹ nix⁹ sæpi⁹ scādi & adorauī vbi sancti stetẹrūt pedes ei⁹: siue illi sint/siue gradus ingressus prætorij Pilati/aut lithostrati vbi agn⁹ innocēs/vbi iudex omniū ab iniquo iudice imeritæ mortis sententiā tulit / sed ad dimissa reuertamur. Illos igitur quindecim spūales gradus ascēsionis ad sancta sion/quā Christ⁹ dñs ẹlęgit in habitationē sibi & in requiē suā in sæculū sæculi: breui epilogo colligam⁹. prim⁹/fuga ifidẹlitatis & ipietatis. scds vera magnanimitas. tertius/ vera voluptas. quartus/in deū charitas. quint⁹/vera cōfidētia. sextus/vera spes. septim⁹/amor .pximi. octauus/firma fides. nonus/timor dei offendēdi. decim⁹/Zẹlus diuinæ legis. vndecim⁹/pœnitētia. duodecim⁹/vera humilitas. tertiusdecim⁹/ vęra māsuętudo. quartus decimus. fraterna vnio. quintusdecimus/vnio cū deo: q̄ humili & reuerēti ad sancta sanctorū fit accessione. quā nobis Christus IESVS qui illa ipsa sancta est/& solus sanct⁹ nobis dignę indulgęre dignẹt/ qui cum patre & spiritu sancto est superbenedictus in sæcula sæculorum. Amen.

¶Canticum graduum. CXXXIII.

1 Ecce nunc benedicite dominum:
omnes serui domini.
Q ui statis in domo domini:
2 in atrijs domus dei nostri.
3 In noctibus extollite manus vestras in sancta:
& benedicite dominum.
4 Benedicat te dominus ex sion:
qui fecit cælum & terram.

¶Canticū graduū. XV. CXXXIII.

Ecce nunc benedicite DOMINVM: Ly
omnes serui DOMINI. Ly
Q ui statis in domo DOMINI: Ly
in atrijs domus DEI nostri.
In noctibus extollite manus vestras in sancta:
& benedicite DOMINVM. Ly
Benedicat te DOMINVS ex Sion: Ly
qui fęcit cælum & terram.

ARGVMENTVM. Psalmus/beneficiorū dei agnitio ex ijs præsertim quæ veteri synagogæ contigęrunt. & hæc laus & gratiarū actio historiam continet ex exodo cognitam.

¶Psalmus. CXXXIIII.

1 Laudate nomen domini:
laudate serui dominum.
2 Q ui statis in domo domini:
in atrijs domus dei nostri.
3 Laudate dñm quoniam benignus dñs:
psallite nomini eius quoniam suauis est.
4 Quoniam iacob ẹlęgit sibi dominus:
israęl in possessionem sibi.
5 Quoniam ego cognoui q⁹ magnus est dñs:
& deus noster super omnes deos.
6 Omnia quæcunq; voluit dominus
fecit in cælo & in terra:
in mari & in omnibus abyssis.

¶Psalmus. CXXXIIII. Halelu Iah

Laudate nomen DOMINI: Ly
laudate serui DOMINVM. Ly
Q ui statis in domo DOMINI: Ly
in atrijs domus DEI nostri. Elohe
Laudate DOMINVM quia bon⁹ DOMINVS: Iah Ly
psallite nomini eius quoniam suaue.
Q uoniā Iacob ẹlęgit sibi DOMINVS: Iah
israęl in possessionem sibi.
Q uia ego cognoui q⁹ magnus est DOMINVS: Ly
& DEVS noster præ omnibus diis. Adon Elo
Omnia quæcūq; voluit DOMINVS Ly him
fecit in cęlo & in terra:
in mari & omnibus abyssis.

Educens nubes ab extremo terræ:
fulgura in pluuiam fecit.
Qui producit ventos de thesauris suis:
qui percussit primogenita ægypti:
ab homine vsq; ad pecus.
Et misit signa & prodigia in medio tui ægyptæ:
in Pharaonem & in omnes seruos eius.
Qui percussit gentes multas:
& occidit reges fortes.
Seon regem amorræorũ & Og regem Basan:
& omnia regna Chanaan.
Et dedit terram eorum hereditatem:
hereditatem Israel populo suo.
DOMINE nomen tuum in æternum:
DNE memoriale tuũ in gnatione & gnationẽ.
Quia iudicabit DOMINVS populum suum:
& in seruis suis deprecabitur.
Simulachra gentium argentum & aurum:
opera manuum hominum.
Os habent & non loquentur:
oculos habent & non videbunt.
Aures habent & non audient:
neq; enim est spiritus in ore ipsorum.
Similes illis fiant qui faciunt ea:
& omnes qui confidunt in eis.
Domus Israel benedicite DOMINO:
domus Aharon benedicite DOMINO.
Domus Leui benedicite DOMINO:
qui timetis DOMINVM benedicite DOMINO.
Benedictus DOMINVS ex Sion:
qui habitat in Ierusalem.

Suscitans nubes ab extremo terræ: 7
fulgura in pluuiam fecit.
Qui educit ventos de thesauris suis: 8
qui percussit primogenita ægypti:
ab homine vsq; ad pecus.
Immisit signa & prodigia in medio tui ægyptæ. 9
Qui percussit gentes multas: 10
& occidit reges fortes.
Seon regem amorræorũ & og regem basan: 11
& omnia regna chanaam.
Et dedit terram eorum hereditatem: 12
hereditatem israel seruo suo.
Domine nomen tuum in sæculum: 13
dñe memoriale tuũ in generatione & gnationẽ.
Quoniã iudicabit dñs plebem suam: 14
& in seruis suis aduocabitur.
Idola gentium: argentum & aurum. 15
Oculos habent & non videbunt: 16
aures habent & non audient.
Nares habent & non odorabunt: 17
os habent & non loquentur.
Manus habent & non operantur: 18
pedes habent & nõ ambulabunt.
Similes illis fiant qui faciunt ea: 19
& omnes qui confidunt in illis.
Domus israel benedicite dominum; 20
domus aaron benedicite dñm.
Domus leui benedicite dominum. 21
qui timetis dñm benedicite dñm.
Benedictus dominus ex sion: 22
qui habitat in hierusalem.

ARGVMENTVM. Psalmus laus synagogæ historiam partim ex geneſi partim ex exodo continens satis cognitam.

Ep psalmus. CXXXV. Halelu Iah.
Confitemini DOMINO quoniã bonus:
quoniã in æternũ misericordia eius.
Elohe Confitemini DEO DEORVM:
Elohim quoniam in æternum misericordia eius.
Adon Confitemini DOMINO DOMINORVM: qm̃.
Adon Qui facit mirabilia magna solus: quoniã.
Qui fecit cælos in intellectu: quoniam.
Qui firmauit terram super aquas: quoniã.
Qui fecit luminaria magna: quoniam.
Solem in potestatem diei: quoniam.
Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniã:
Qui percussit ægyptũ cũ primogenitis eorũ: qm̃.
Qui eduxit israel de medio eorum: quoniam.
In manu potenti & brachio excelso. quoniã.
Qui diuisit mare rubrũ in diuisiones: quoniã.
Et eduxit israel per medium eius: quoniã.
Et excussit pharaonẽ & virtutẽ ei⁹ in mari rubro:
quoniam in æternum misericordia eius.
Qui transduxit populum suum per desertum:
quoniã in æternum misericordia eius.
Qui percussit reges magnos: quoniam.
Et occidit reges fortes: quoniam.

Psalmus. CXXXV. 1
Confitemini dño quoniam bonus:
quoniã in æternũ misericordia eius. 2
Confitemini deo deorum:
quoniam in æternũ misericordia eius. 3
Confitemini domino dñorum:
quoniam in æternum misericordia eius. 4
Qui facit mirabilia magna solus. 5
Qui fecit cælos in intellectu. 6
Qui firmauit terram super aquas. 7
Qui fecit luminaria magna solus. 8
Solem in potestatem diei: 9
Lunam & stellas in potestatem noctis. 10
Qui percussit ægyptũ cũ primogenitis eorũ. 11
Qui eduxit israel de medio eorum. 12
In manu potenti & brachio excelso. 13
Qui diuisit mare rubrũ in diuisiones. 14
Et eduxit israel per medium eius. 15
Et percussit pharaonem & virtutem eius
in mari rubro. 16
Qui traduxit populum suum in deserto. 17
Qui percussit reges magnos. 18
Et occidit reges fortes. 19

Seon rẽgẽ amorræorũ.
Et og rẽgem basan.
Et dedit terrã eorũ hęreditatẽ.
Hęreditatẽ Israęl seruo suo.
Quia in humilitate nostra memor fuit nostri.
Et redęmit nos ab inimicis nostris.
Qui dat escã omni carni.
Confitemini deo cæli: quoniã.
Confitemini domino dominorum: qm̃.

Seon rẽgem Amorræorũ: quoniã.
Et Og rẽgem Basan: quoniã.
Et dedit terrã eorũ hęreditatẽ: quoniã.
Hęreditatẽ Israęl seruo suo: quoniã.
Quia in humilitate nostra memor fuit nr̃i: qm̃.
Et redęmit nos ab inimicis nostris: quoniã.
Qui dat escã omni carni: quoniã.
Confitemini DEO cæli: quoniã. El.
Confitemini domino dominorum: qm̃.

ARGVMENTVM. Psalmus/Threnus synagogæ: argumentũ ex quarto Regum notũ continens.

Psalmus. CXXXVI.

Super flumina babylonis illic sędim⁹ & fleuim⁹ dum recordarẽmur sion.
In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra.
Quoniã illic interrogauerũt nos q captiuos duxerunt nos: verba canticorũ.
Et qui abduxerunt nos: hymnũ cantate nobis de canticis sion.
Quomodo cantabimus canticũ domini: in terra alięna?
Si oblitus fuero tui hierusalẽ: obliuiscatur me dextera mea.
Adhęreat lingua mea faucibus meis: nisi tui meminero.
Si non præposuero hierusalẽ: in principio iocunditatis meæ.
Memento domine filiorũ Edom: in die hierusalem.
Dicentium ęuacuate ęuacuate: vsq; ad fundamentũ in ea.
Filia babylonis infœlix: beatus qui retribuet retributionẽ tuã: quã retribuisti nobis.
Beatus qui tenębit & elidet: infantes suos ad petram.

Psalmus. CXXXVI.

Super flumina babylonis illic sędim⁹ & fleuim⁹ dum recordarẽmur tui Sion.
In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra.
Quia illic interrogauerũt nos qui captiuos duxerunt nos: verba cantionum.
Et qui abduxerunt nos: hymnũ cãtate nobis de canticis Sion.
Quomodo cãtabim⁹ canticũ DOMINI: in terra alięna? 5o
Si oblitus fuero tui Ierusalem: obliuioni dętur dextera mea.
Adhęreat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui.
Si non præposuero Ierusalem: in principio lætitiæ meæ.
Memor esto DOMINE filiorũ Edom. 5q
in die Ierusalem.
Qui dicunt exinanite exinanite: vsq; ad fundamentũ in ea.
Filia babylonis misera: beatus qui retribuet tibi retributionẽ tuã: quã retribuisti nobis.
Beatus qui tenębit & allidet: paruulos suos ad petram.

ARGVMENTVM. Psalm⁹/cõfessio beneficiorũ dei/q̃ fact⁹ dñi sup oẽ nomẽ magnificatus sit/q̃ oĩa regna terræ verba ei⁹ audięrũt/de misericordia/vęritate/glia/celsitudine/& ꝓuidẽtia ei⁹. ¶ Cõciliat⁹ versu octauo. ¶ Aduerte versu primo dñe in plerisq; hebræorũ codicib⁹ nõ habęri. ¶ Itẽ versu secũdo qđ dicit angelorũ in hebræo habęri Elohim: qđ Hieronym⁹ hic vertit deorũ. nã & angel⁹ psalmo 90 versu 11 ꝓpe malach dicit. sed & psalmo 77 versu 29 vbi habemus panẽ angelorũ & in hebræo Lehem Abirim: Hieronymus nõ panẽ angelorũ sed panẽ fortiũ vertit: q̃ hoc vocabulũ angelo peculiare nõ sit sed commune cũ deo. Et quid etiã si intelligerẽmus in cõspectu Elohim: in cõspectu patris & filij & spiritus sancti. Et panẽ Abirim panẽ filij/panẽ patris & spirit⁹ sãcti. Nõ Moyses (inqt dñs) dedit vobis panẽ de cælo sed pater me⁹ dat vobis panẽ de cælo vęrũ. ecce panis pris. Et idẽ de se: ego sũ panis viu⁹ q̃ de cælo descendi. si quis mãducauerit ex hoc pane viuet in æternũ. & panis quẽ ego dabo caro mea est ꝓ mũdi vita. ecce panis filij. & de eodẽ pane dicitur: hũc eni pater signauit deus. sed quo signo nisi spiritu sãcto/ sup quẽ audiuit Ioannes) videris spiritũ descendentẽ & manentẽ super eũ: ille est qui baptizat in spiritu sancto. Ecce panis a spiritu sancto signatus. Quid mirũ igitur si his i locis altior q̃ interpretes aperuerunt ex vocabulorum hebraicorum proprietate elici queat sensus?

Psalmus Dauid. CXXXVII.

Confitębor tibi dñe in toto corde meo: quoniã audisti verba oris mei.
Et corã angelis psallam tibi/adorabo ad tẽplũ sanctũ tuũ: & cõfitębor nomini tuo.
Super misericordia tua & vęritate tua: qm̃ magnificasti sup omne nomẽ sanctũ tuũ.
In quacunq; die inuocauero te cito exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

Psalmus Dauidi. CXXXVII.

Confitębor tibi DN̄E in toto corde meo: quoniã audisti verba oris mei.
In conspectu angelorũ psallã tibi/adorabo ad tẽplũ sanctũ tuũ: & cõfitębor nomini tuo.
Super misericordia tua & vęritate tua: qm̃ magnificasti sup omne nomẽ sanctũ tuũ.
In quacunq; die inuocauero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

C õfiteanť tibi DOMINE omnes rẹges terræ;
quia audierunt omnia verba oris tui.
Et cantent in vijs DOMINI:
quoniã magna est gloria DOMINI.
Qñ excelsus DOMINVS & humilia respicit:
& alta a longe cognoscit.
Si ãbulauero i medio tribulatiõis viuificabis me:
& super irã inimicorũ meorũ extẽdes manũ tuã:
& saluum me faciet dextera tua.
DOMINVS retribuet pro me/
DOMINE misericordia tua in sæculum:
opera manuum tuarũ ne despicias.

C onfiteanť tibi dñe omnes rẹges terræ:
quoniã audierunt omnia verba oris tui.
Et cantent in vijs domini:
quoniam magna est gloria domini.
Quoniã excelsus dñs et humilia respicit:
excelsa a longe cognoscit.
Si ãbulauero i medio tribulationis viuificabis me:
super irã inimicorũ meorũ extendisti manũ mã:
& saluum me fẹcit dextera tua.
Domine retribues pro me
domine misericordia tua in æternum:
opera manuũ tuarum nẹ despicias.

ARGVMENTVM. Psalmus/de prescientia dei inscrutabili/q̃ deus vbiq; sit & nichil sine eo agi possit: q̃ tenebræ sint ei lumẽ/neq; apud eũ distinctio sit lucis & tenebrarũ sed coincidẽtia/de mirabili corporis Christi cõpositione/q̃ illã secretã in abscondito almæ virginis vtero ossiũ & humanæ carnis cõpactionẽ ab æterno nouerit/q̃ in prescientia dei priusq̃ aliquid ex eo ad operis executionẽ mandatũ esset visus sit immo q̃ in diuina sapientia (currentibus temporibus & adhuc nullo præuisorum in effectum deducto) præscita & prædiffinita sint omnia/de apostolis q̃ honorabiles apud eum sint facti/quantum apud illos qui æternam hẹreditatem essent accepturi valuit eorũ authoritas/q̃ magnus & incomprehensibilis sit uandorum numerus/de peccatoribus qui aduersaturi erant Christo & qui aduersabuntur/quanto odio persequatur illos/& q̃ ille ipse est qui sine peccato cucurrit. ¶ Conciliatus versu octauo/quartodecimo & quintodecimo.

¶ Ad victoriã psalmus Dauid. CXXXVIII.

DOMINE probasti me & cognouisti me:
tu cognouisti sessionẽ meam & resurrectionem meam.
Intellexisti cogitationes meas de longe:
sẹmitã meã & funiculũ meũ inuestigasti.
Et omnes vias meas præuidisti:
quia non est sermo in lingua mea.
Ecce DNE tu cognouisti oia nouissima & antiq̃:
tu formasti me & posuisti super me manũ tuã.
Mirabilis facta est scientia tua ex me:
confortata est & nõ potero ad eam.
Quo ibo a spiritu tuo:
& quo a facie tua fugiam?
Si ascendero in cælum tu illic es:
si descendero in infernum ades.
Si sumpsero pennas diluculo:
& habitauero in extrẹmis maris.
Eteni illuc manus tua dẹducet me:
& tenẹbit me dextera tua.
Et dixi forsitan tenebræ conculcabũt me:
& nox illuminatio mea in dẹlicijs meis.
Quia tenebræ non obscurabuntur a te/
& nox sicut dies illuminabitur:
sicut tenebræ eius ita & lumen eius.
Quia tu possẹdisti rẹnes meos:
conflasti me in vtero matris meæ.
Confitẹbor tibi quia terribiliter magnificasti me:
mirabilia opera tua & aia mea cognoscet nimis.
Nõ est occultatũ os meũ a te qđ fẹcisti i occulto:
& effigiatus sum in inferioribus terræ.
Imperfectum me viderunt oculi tui:
& in libro tuo omnes scribentur:
dies formabuntur & nullus in eis.

¶ Psalmus Dauid. CXXXVIII.

DOmine probasti me & cognouisti me:
tu cognouisti sessionẽ meã & resurrectionẽ meam.
Intellexisti cogitationes meas de longinquo:
sẹmitã & limitẽ meũ inuestigasti:
Et omnes vias meas præuidisti:
quoniã nõ est dolus in lingua mea.
Ecce dñe tu cognouisti oia nouissima & antiqua:
tu finxisti me & posuisti sup me manũ tuã.
Mirificata est scientia tua ex me:
inualuit/non potero ad illam.
Quo ibo a spiritu tuo:
& quo a facie tua fugiam?
Si ascendero in cælum tu ibi es:
si descendero in infernum ades.
Si recipiam pennas meas in directum:
& habitauero in extrẹmis maris.
Eteni illuc manus tua dẹducet me:
& adducet me dextera tua.
Et dixi fortasse tenebræ conculcabunt me:
& nox illuminatio mea in dẹlicijs meis.
Quoniã tenebræ nõ obtenebrabuntur a te:
& nox tanq̃ dies illuminabitur:
sicut tenebræ eius ita & lumen eius.
Quoniã tu possẹdisti rẹnes meos domine:
suscepisti me de vtero matris meæ.
Confitẹbor tibi dñe qñ terribiliter mirificatus es:
mirabilia opa tua de⁹ & aia mea cognoscet valde
Nõ est absconditũ os meũ a te qđ fẹcisti i abscõdito
& substantia mea in inferioribus terræ.
Imperfectũ viderũt oculi tui:
& in libro tuo omnes scribentur
per diẽ errabunt & nemo in eis.

Mihi autẽ valde honorificati sũt amici tui deus: valde cõfortati sunt principatus eorũ.	Mihi autẽ nimis honorificati sũt amici tui DEVS nimis cõfortatus est principatus eorũ.	El.
Dinumerabo eos & sup arenã multiplicabũtur: exurrexi & adhuc sum tecum.	Dinumerabo eos & sup arenã multiplicabuntur: exurrexi & adhuc sum tecum.	
Si occideris deus peccatores: viri sanguinum dęclinate a me.	Si occideris DEVS peccatores: viri sanguinũ dęclinate a me.	Eloha.
Quoniã dices in cogitatione: accipient in vanitate ciuitates suas.	Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate ciuitates suas.	
Nonne eos qui oderant te odio habui: & super inimicis tuis tabescębam?	Nõne qui odęrũt te DOMINE oderã: & super inimicos tuos tabescębam?	Ps
Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt michi.	Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt michi.	
Proba me deus & scito cor meũ: scrutare me & cognosce sęmitas meas.	Proba me DEVS & scito cor meũ: interroga me & cognosce sęmitas meas.	El.
Et vide si via iniquitatis in me est: & dęduc me in via æterna.	Et vide si via iniquitatis in me est: & dęduc me in via æterna.	

ARGVMENTVM. Psalmus/dępcatio aduersus pestiferæ doctrinæ venęna seminantes & scripturarũ sanctarum intelligentias adulterantes. ¶ Conciliatus versu nono.

¶ Psalmus Dauid. CXXXVIIII.	¶ Psalmus Dauidi. CXXXVIIII.
Eripe me domine ab homine maligno: a viro iniusto ęrue me.	✱ ERipe me DOMINE ab homine malo: a viris iniquis ęripe me.
Qui cogitauęrũt iniustitias in corde: tota die constituębant bella.	Qui cogitauęrũt iniquitates in corde: tota die constituębant prælia.
Acuęrunt linguas suas sicut serpentes: venęnum aspidũ sub labijs eorum.	Acuęrunt linguas suas sicut serpentes: venęnũ aspidũ sub labijs eorum. Selah.
Conserua me dñe de manu peccatoris: ab hominibus iniustis ęrue me.	Custodi me DOMINE de manu peccatoris: ab hominibus iniquis ęripe me. Ps
Qui cogitauęrunt supplantare gressus meos: abscondęrunt superbi muscipulam michi.	Qui cogitauęrunt supplantare gressus meos: abscondęrunt superbi laqueum michi.
Et restes extędęrũt muscipulas pedibus meis: iuxta sęmitas scandalũ posuęrunt michi.	Et funes extendęrunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuęrunt michi. Selah.
Dixi domino deus meus es tu: percipe domine vocẽ dęprecationis meæ.	Dixi DOMINO DEVS meus es tu: exaudi DOMINE vocẽ dęprecationis meæ. Ps El. Ps
Dñe dñe virtus salutis meæ: obumbrasti super caput meũ in die belli.	DOMINE DNE virtus salutis meæ: obumbrasti super caput meũ in die belli. Ps Adonai
Non tradas me dñe a dęsiderio meo peccatori: cogitauęrunt aduersum me nę dęrelinquas me: nę forte exaltentur.	✱ Non tradas DOMINE dęsideriũ peccatori: cogitauęrunt contra me/nę dęrelinquas me: nę forte exaltentur. Ps
Caput circuitus eorũ: labor labiorum ipsorũ teget eos.	Caput circuitus eorum: labor labiorũ ipsorũ operiet eos.
Dęcident super eos carbones ignis & dęijcies eos in miserijs non subsistent.	Cadẽt sup eos carbones/in ignẽ dęijcies eos: in miserijs non subsistent.
Vir linguosus non dirigętur super terram: virũ iniustũ mala vęnabunt in interitũ.	Vir linguosus non dirigętur in terra: virũ iniustũ mala capient in interitu.
Cognoui quia faciet dñs iudiciũ egentis: & causam pauperum.	Cognoui quia faciet DOMINVS iudiciũ inopis: & vindictam pauperum. Ps
Verũtamen iusti confitębuntur nomini tuo: inhabitabunt recti cum vultu tuo.	Verũtamen iusti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.

ARGVMENTVM. Psalmus/oratio fidęlium in spiritu/vt eos custodiat deus a peccato oris/a peccato cordis & prauis cogitationibus/a prauorũ societatibus & communicatione operum eorum/optant a iustis corripi/precantur pro dęlinquentibus & opprimentibus eos/q peccatores in rete vltionis diuinæ casuri sunt ipsi vęro euasuri. ¶ Conciliatus versu quinto/sexto & vndecimo.

¶ Psalmus Dauid. CXXXX.	¶ Psalmus Dauidi. CXXXX.
Domine clamaui ad te exaudi me: intende voci dępcatiõis meæ dũ clamauero ad te.	DOMINE clamaui ad te exaudi me: intẽde voci meæ cũ clamauero ad te. Ps
Dirigat oro mea sicut incẽsũ i cõspectu tuo:	Dirigat oro mea sicut incensũ i cõspectu tuo:

CONCIL.	VET.
℣ eleuatio manuũ mearũ ſacrificiũ veſpertinũ.	eleuatio manuũ mearũ ſacrificiũ veſpertinũ.
℟ P oneDOMINE cuſtodiã ori meo:	P one domine cuſtodiã ori meo:
& oſtiũ circũſtantiæ labiȝ meis.	& oſtium continentiæ circa labia mea.
N on dęclines cor meũ in verba malitiæ:	V t nõ dęclines cor meũ in verba maligna:
ad excuſandas excuſationes in peccatis.	ad excuſandas excuſationes in peccatis.
C ũ hominibus operantibus iniquitatẽ:	C ũ hominibus operantibus iniquitatẽ;
neq; ad cõmunicandũ cũ electis eorum. ✳	& nõ cõbinabo cum ęlectis eorum.
C orripiat me iuſtus in miſericordia et icrepet me: ✳	E mendabit me iuſtus in mia & arguet me;
oleũ autẽ peccatoris non impinguet caput meũ.	oleũ autẽ peccatoris nõ ipinguabit caput meũ.
Q ñ adhuc & oratio mea in beneplacitis eorũ:	Q ñ adhuc & oratio mea in beneplacitis eorũ:
abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum.	abſorpti ſunt iuxta petrã iudices eorũ.
A udient verba mea quoniã potuęrunt:	A udiẽt verba mea quoniã præualuęrunt:
ſicut craſſitudo terræ ęrupta eſt ſuper terram.	ſicut craſſitudo terræ dirupta eſt ſuper terram.
D iſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ:	D iſſipata ſunt iuxta infernũ oſſa noſtra:
℟ Adonai quia ad teDOMINE DOMINE oculi mei:	quoniam ad te domine domine oculi mei:
in te ſpęraui non auferas animã meã.	in te ſpęraui non auferas animã meã.
C uſtodi me a laqueo quẽ ſtatuęrunt michi:	C uſtodi me a muſcipula quã ſtatuęrũt michi:
& a ſcandalis operantiũ iniquitatem.	& ab ſcandalis qui operanť iniquitatẽ.
C adẽt in retiaculũ eius peccatores: ✳	C adent in retia eius peccatores: ✳
ſingulariter ſum ego donec tranſeam.	ſingularis ego ſum donec tranſeam.

ARGVMENTVM. Pſalmus/oratio Chriſti dñi ſecundũ carnis diſpenſationẽ/quo modo Iudæi ex lęge quã ioffenſo calle cucurrit voluęrũt Chriſtũ dñm morti adiudicari. q; dęrelictus ſit etiã a notis & apoſtolis/q; nullꝰ ex notis eiꝰ ꝓ eo interceſſor fuerit vt a morte liberaretur/q; perſequentibus eũ data eſt poteſtas inualeſcendi in eũ/q; ad ergaſtulum mortisꝰ pro nobis ſatiſfactuꝰ deſcenderit ex quo petit educi & ad immortalem vitam reparari. ¶ Conciliatus verſu ſecundo & tertio.

¶ Pſalmus Dauidi. CXXXXI.	¶ Pſalmus Dauid. CXXXXI.
℟ V Oce mea ad DOMINVM clamaui:	V Oce mea ad dominũ clamaui:
℟ voce mea ad DOMINVM dęprecatus ſũ.	voce mea ad dñm dęprecatus ſum.
E ffundã in cõſpectu eius orationẽ meã: ✳	E ffundã ante eũ dęprecationẽ meã:
& tribulationẽ meã ante ipſũ pronũciabo. ✳	tribulationẽ meã in conſpectu eius.
C ũ dęfęcerit ex me ſpiritus meus: ✳	C um dęfęcit me ſpiritus meus:
& tu cognouiſti ſęmitas meas.	& tu cognouiſti ſęmitas meas.
I n via hac qua ambulabã:	I n via hac qua ingrediebar:
abſcondęrunt laqueũ michi.	abſcondęrunt michi muſcipulã.
C onſiderabã ad dexterã et vidębã:	C onſiderabã ad dexterã & vidębã:
& non erat qui cognoſceret me.	& non erat qui cognoſceret me.
P eriit fuga a me:	P eriit fuga a me:
& non eſt qui requirat animã meã.	& non eſt qui requirat animã meã.
℟ C lamaui ad te DOMINE dixi tu es ſpes mea:	C lamaui ad te domine dixi tu es ſpes mea:
portio mea in terra viuentium.	portio mea in terra viuentiũ.
I ntende ad deprecationẽ meam:	Intende ad orationem meã:
quia humiliatus ſum nimis.	quia humiliatus ſum nimis.
L ibera me a perſequentibus me:	E rue me a perſequentibus me:
quia confortati ſunt ſuper me.	quoniã corroborati ſunt ſuper me.
E duc de cuſtodia animã meã:	E rue de carcere animã meam:
ad confitendũ nomini tuo:	vt cõfiteantur nomini tuo:
me expectant iuſti donec retribuas michi.	me ſuſtinebunt iuſti quoaduſq; retribuas michi.

ARGVMENTVM. Pſalmus/Oratio pœnitẽtis ex calamitate mundanarum fallaciarum ad deum humiliata mente reuertentis.

¶ Pſalmus Dauidi. CXXXXII.	¶ Pſalmus Dauid. CXXXXII.
℟ DOMINE exaudi orationẽ meã/	Domine exaudi orationẽ meam
auribus percipe obſecrationẽ meã:	auribus percipe precẽ meam:
in vęritate tua exaudi me in tua iuſtitia.	in vęritate tua exaudi me in tua iuſtitia.
E t non intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo:	E t non intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo:
quia nõ iuſtificabiť in cõſpectu tuo oĩs viuens.	quoniã nõ iuſtificabitur coram te oĩsviuens.
Q uia perſecutus eſt inimicus animã meã:	Q ñ ꝑſecutus eſt inimicus aiam meã:

humiliauit in terra vitã meam.
3 Collocauerũt me in tenebrosis sicut mortuos sclĩ
& tædiũ passus est in me spiritus meus:
in me turbatũ est cor meũ.
4 Memoratus sum dierum antiquorũ
meditatus sũ in omnibus operibus tuis:
in facturis manuũ tuarũ meditatus sum.
5 Extendi manus meas ad te:
anima mea velut terra sine aqua tibi.
6 Cito exaudi me domine:
defecit spiritus meus.
Nẽ auertas faciẽ tuã a me:
similis ero descendentibus in lacũ.
7 Auditã fac michi mane misericordiã tuã:
quia in te speraui.
8 Notã fac michi dñe viã in qua ingrediar:
quoniã ad te leuaui animã meã.
9 Exime me de inimicis meis dñe: qa ad te cõfugi:
doce me vt faciam voluntatem tuam:
quia tu es deus meus.
10 Spiritus tuus bonus deducet me i terrã rectã:
propter nomen tuum domine viuificabis me
in tua iusticia.
11 Educes de tribulatione animã meã:
& in mia tua ad interitũ deduces inimicos meos.
12 Et pdes oẽs tribulãtes animã meã:
quoniã seruus tuus sum ego.

humiliauit in terra vitã meã.
Collocauit me in obscuris sicut mortuos sæculi:
& anxiatus est super me spiritus meus:
in me turbatũ est cor meum.
Memor fui dierũ antiquorum
meditatus sum in omnibus operibus tuis:
in factis manuũ tuarũ meditabar.
Expandi manus meas ad te:
anima mea sicut terra sine aqua tibi.
Velociter exaudi me DOMINE: Ps. 142
deficit spiritus meus.
Non auertas faciẽ tuã a me: Ps. 142
& similis ero descendentibus in lacum.
Auditã fac michi mane misericordiã tuã:
quia in te speraui.
Notam fac michi viã in qua ambulẽ:
quia ad te leuaui animã meã.
Eripe me de inimicis meis DNE ad te cõfugi: Ps. 142
doce me facere voluntatem tuam:
quia DEVS meus es tu. Eloha.
Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectã: Ps. 142
propter nomen tuum DOMINE
viuificabis me in æquitate tua.
Educes de tribulatione animã meã:
& in mia tua disperdes oẽs inimicos meos.
Et perdes oẽs qui tribulãt animã meã:
quoniã ego seruus tuus sum.

ARGVMENTVM. Psalmus/deprecatio fidelis synagogæ vt Christus dñs mitteret & malignæ potestates destruerentur/& nę sic homines in perditionem ruerent quasi vanæ a deo creati & nullus finem suũ perciperent. ¶ Conciliatus versu tertio/vndecimo & duodecimo.

¶ Psalmus Dauid. CXXXXIII.

1 Benedictus dominus deus meus
qui docet manus meas ad prælium:
& digitos meos ad bellũ.
2 Misericordia mea & refugiũ meũ:
susceptor meus & erutor meus.
3 Protector meus & in ipso speraui:
qui subdit populũ meũ sub me.
4 Dñe quid est homo quia innotuisti ei:
aut filius hominis quoniã æstimas eum?
5 Homo vanitati similis factus est:
dies eius sicut vmbra prætereunt.
6 Domine inclina cælos tuos & descende:
tange montes & fumigabunt.
7 Coruisca coruscationes & disperges eos:
emitte sagittas tuas & conturbabis eos.
8 Emitte manũ tuã ex alto
et exime me & erue me de aquis multis:
9 de manu filiorum alienorum.
Quorum os locutum est vanitatem:
& dextera eorũ dextera iniquitatis.
10 Deus canticũ nouũ cantabo tibi:
in psalterio decẽ chordarũ psallam tibi.
11 Qui dat salutẽ regibus: qui redemit
dauid seruũ suũ de gladio maligno erue me.
12 Et exime me de manu filiorũ alienorũ:

¶ Psalmus Dauidi. CXXXXIII.

Benedictus DOMINVS DEVS meus Ps. Sus.
qui docet manus meas ad prælium:
& digitos meos ad bellũ.
Misericordia mea & refugium meũ:
susceptor meus & liberator meus.
Protector meus & in ipso speraui:
✱ qui subdit populũ meũ sub me.
DOMINE quid est homo quia innotuisti ei: Ps. 143
aut filius hominis quia reputas eũ?
Homo vanitati similis factus est:
dies eius sicut vmbra prætereunt.
DOMINE inclina cælos tuos & descende: Ps. 143
tange montes & fumigabunt.
Fulgura coruscationẽ & dissipabis eos.
emitte sagittas tuas & conturbabis eos.
Emitte manũ tuã de alto
eripe me & libera me de aquis multis:
& de manu filiorũ alienorũ.
Quorum os locutum est vanitatem:
& dextera eorũ dextera iniquitatis.
Deus canticũ nouum cantabo tibi:
in psalterio decachordo psallam tibi.
✱ Qui das salutẽ regibus:
✱ qui redimis dauid seruũ tuũ de gladio maligno
✱ Eripe me & erue me de manu filiorũ alienorũ

quorũ os locutũ est uanitatẽ:
& dextera eorum dextera iniquitatis.
Q uorũ filij sicut nouellæ plantationes:
in iuuentute sua.
F iliæ eorum compositæ:
circũornatæ vt similitudo templi.
P romptuaria eorũ plęna:
ęructantia ex hoc in illud.
O ues eorũ fœtosæ abundãtes in gressibus suis:
boues eorũ crasse.
N õ est ruina macerię neq; transitus:
neq; clamor in platæis eorum.
B eatũ dixęrunt populũ cui hæc sunt:
Eloha. beatus populus cuĩ DOMINVS DEVS eius

quorũ os locutũ est vanitatẽ:
dextera eorũ dextera iniquitatis.
Q uorũ filij ipsorũ velut nouellæ constabilitæ:
in iuuentute sua.
F iliæ eorum compositæ:
& ornatæ sicut similitudo templi.
C ellaria eorum plena:
ęructantia ex hoc in hoc.
O ues eorũ fœcũdæ multiplicãtes in egressib⁹ suis:
boues eorum crasse.
N on est ruina sæpis nec exitus:
nec clamor in platæis eorum.
B eatũ dixęrunt populũ cui hæc sunt:
beatus populus cuius dñs deus ipsius.

ARGVMENTVM. Psalm⁹/laus diuina a dei magnitudine/laudabilitate/magnificẽtia/gloria/fãctitate/virtute/exuberanti bonitate/miseratione/longanimitate/suauitate/regnandi amplitudine/fidęlitate/operũ puritate/auxiliatrice virtute/solicitata prouidentia & vt cuiq; cõuenit dispẽsatione/iustitia vniuersæ lęgis suæ/& p oia incoinqnatione/q; ppe adest oibus in vęritate iuocãtibus eũ/q; timẽtiũ se volũtatẽ iplet/depcatione exaudit & saluat eos/& diligẽtes se custodit:sed ipios & pctores disperdet. ¶ Cõcilat⁹ versu quarto & sextodecimo. ¶ Aduerte tertio versu magnus dñs i exẽplarib⁹ vęritatis hebraicæ Hieronymi haberi magnus deus:sed id arbitror mẽdosę. nã passim in hebræo hic reperitur tetragrãmaton, tralationis igitur hebraicæ notet id viciatũ atq; legendũ vt & i nostra id est gallica ęditione & alijs magnus dñs. Hic psalmus vnus est ex ijs qui thehilim id est hymni/hebraice nominantur.

¶ Psalmus Dauidi. CXXXXIIII.

Eloha. EXaltabo te DEVS meus rex:
et benedicam nomini tuo in sæculum:
et in sæculum sæculi.
P er singulos dies benedicã tibi:
& laudabo nomẽ tuũ in sæculũ & in sæculũ scĩi.
M agnus DOMINVS & laudabilis nimis:
& magnitudinis eius non est finis.
G eneratio & generatio laudabũt opera tua:
& potentiã tuã pronunciabunt.
M agnificentiã gloriæ sanctitatis tuæ loquent:
& mirabilia tua narrabunt.
E t virtutẽ terribiliũ tuorũ dicent:
& magnitudinẽ tuã narrabunt.
M emoriã abũdãtiæ suauitatis tuæ ęructabunt:
& iustitia tua exultabunt.
M iserator & misericors DOMINVS:
patiens & multũ misericors.
S uauis DOMINVS vniuersis:
& miserationes eĩ⁹ super omnia opera eius.
C onfiteant tibi DOMINE omnia opera tua:
& sancti tui benedicãt tibi.
G loriam regni tui dicent:
& potentiam tuam loquentur.
V t notã faciant filijs hominũ potentiã tuã:
& gloriã magnificentiæ regni tui.
R egnũ tuũ regnũ oim sæculorũ:
& dñatio tua in oi generatione & generatione.
F idęlis DOMINVS in omnibus verbis suis:
& sanctus in omnibus operibus suis.
A lleuat DOMINVS omnes qui corruunt:
& ęrigit omnes ęlisos.

¶ Psalmus Dauid. CXXXXIIII.

EXaltabo te deus meus rex meus:
& benedicam nomen tuum in sæculum:
et in sæculum sæculi.
P er singulos dies benedicã te:
& laudabo nomen tuũ in scĩm & in sæculũ scĩi.
M agnus dñs & laudabilis valde:
& magnitudinis eius non est finis.
✱ G eneratio & generatio laudabit opera tua:
& virtutẽ tuã annunciabunt.
E t magnificentiã gloriæ sanctitatis tuæ loquent:
& mirabilia tua narrabunt.
E t virtutẽ metuendorũ tuorũ dicent:
& magnitudinẽ tuã ęnarrabunt.
M emoriã abundãtiæ suauitatis tuæ ęructabunt:
& iustitia tua exultabunt.
M iserator & misericors dominus:
longanimis & multum misericors.
S uauis dominus omnibus:
& miserationes eius in omnia opera eius.
C onfiteant tibi dñe omnia opera tua:
& sancti tui benedicant te.
G loriã regni tui dicent:
& potentiã tuam loquentur.
V t notã faciant filijs hominũ potentiã tuã:
& gloriã magnitudinis decoris regni tui.
R egnũ tuũ regnũ omniũ sæculorũ:
& dñatio tua in omni gñatione & generatione.
F idęlis dominus in verbis suis:
& sanctus in omnibus operibus suis.
C onfirmat dominus omnes dęcidentes:
& ęrigit omnes ęlisos.

O culi omnium in te sperant:
& tu das escam illis in oportunitate.
A peris tu manum tuam:
& imples omne animal benedictione.
Justus dñs in omnibus vijs suis:
& sanctus in omnibus operibus suis.
Prope est dñs omnibus invocantibus eum:
omnibus qui invocant eum in veritate.
Voluntatem timentium se faciet:
& preces eorꝝ exaudiet & saluos faciet eos.
Custodit dominus omnes diligentes se:
& omnes peccatores disperdet.
Laudem dñi loquetur os meum:
& benedicat omnis caro nomen sanctū eius:
in sæculum & in sæculum sæculi.

O culi omnium in te sperant — dñe: ..
✱ & tu das illis escam in tempore oportuno.
A peris tu manum tuam:
& imples omne animal benedictione.
Justus DOMINVS in omnibus vijs suis: Ꝛ
& sanctus in omnibus operibus suis.
Prope est DOMINVS oibus invocātibus eum: Ꝛ
omnibus invocantibus eum in veritate.
Voluntatem timentium se faciet:
& depcationē eorū exaudiet & saluos faciet eos
Custodit DOMINVS omnes diligentes se: Ꝛ
& omnes peccatores disperdet.
Laudationē DOMINI loquetur os meum: Ꝛ
& benedicat omnis caro nomini sancto eius:
in sæculum & in sæculum sæculi.

ARGVMENTVM. Psalmus/fideliū laus/ꝙ q̄diu viuim⁹ diuinæ laudes sunt meditādæ/ꝙ nequaq̄ in potentibus hui⁹ sæculi sed in deo solo spes nostra ponēda est/qui beati/quāta dei benignitas & ꝙ æternum eius regnum. ¶ Conciliatus versu secundo & tertio.

¶ Psalmus. CXXXXV

Auda anima mea dominum:
laudabo dominum in vita mea:
psallam deo meo q̄diu sum.
Nolite confidere in principes:
& in filios hominū in quibus non est salus.
Exiet spūs eius & reuertetur in terram suam:
in illa die peribunt omnes cogitationes eius.
Beatus cui⁹ deus Iacob adiutor est cius spes illi⁹
in dñm deum ipsius qui fecit cælum & terram:
mare & omnia quæ in eis sunt.
Qui custodit veritatē in æternū
facientē iudiciū iniuriam accipientibus:
dat escam esurientibus.
Dominus soluit compeditos:
dominus erigit elisos.
Dominus sapientes facit cæcos:
dominus diligit iustos.
Dns custodit pselytos/orphanū & viduā suscipiet
& exterminabit viam peccatorum.
Regnabit dominus in æternum:
deus tuus sion in generatione & generatione.

¶ Psalmus. CXXXXV. Halelu Iah.

LAuda anima mea DOMINVM: Ꝛ
laudabo DOMINVM in vita mea: Ꝛ
psallam DEO meo q̄diu fuero. Eloha
Nolite confidere in principibus:
in filijs hominum quibus non est salus
Exibit spūs eorū & reuertent in terrā suam:
in illa die peribunt oēs cogitationes eorum.
Beatus cuius DEVS Iacob adiutor ei⁹/spes ei⁹ El
in DOMINO DEO ipsius qui fecit cælū terrā: Ꝛ Eloha
mare & omnia quæ in eis sunt.
Qui custodit veritatem in sæculum
facit iudiciū iniuriam patientibus:
dat escam esurientibus.
DOMINVS soluit compeditos: Ꝛ
DOMINVS illuminat cæcos. Ꝛ
DOMINVS erigit elisos: Ꝛ
DOMINVS diligit iustos. Ꝛ
DNS custodit aduenas/pupillū & viduā suscipiet Ꝛ
& vias peccatorum disperdet.
Regnabit DOMINVS in sæcula: Ꝛ
DEVS tuus Sion in generatiōe & generatione. Eloha

ARGVMENTVM. Psalmus/laus altera fideliū/ꝙ dñi est ędificare Ierusalē q̄ est ecclesia sctōꝝ & ad eius sepatos colligere/ꝙ ei⁹ est sanare/cōtrita solidare/nūerū saluādorū nosse/ꝙ potētiæ eius & sapiētiæ nō est nūerus/ꝙ hūiles exaltat & deprimit supbos ꝙ eos ecclesiæ p̄ficit q eā fœcūdis doctrinæ hymbribus irrigant/ꝙ principib⁹ dat prudentiā qua subditos pascāt/ꝙ gētili populo & filijs eoꝝ qui cōtra eam obganiunt corpus suū dat in cibū/in quibus sit dei beneplacitū & bona voluntas/ꝙ non in vanis huius sæculi pompis sed in timoratis & sperantibus in eo.

¶ Psalmus. CXXXXVI.

Laudate dñm quoniam bonus psalmus:
deo nostro iocunda sit laus.
Edificans hierusalem dominus:
& dispersiones israelis colligens.
Qui sanat contritos corde:
& alligat contritiones eorum.
Qui numerat multitudinem stellarum:
& omnibus eis nomina vocans.
Magnus dñs noster & magna virtus eius:

¶ Psalmus. CXXXXVI Halelu Iah.

LAudate DNM quoniā bonus est psalmus: Iah
DEO nostro sit iocūda decoraq; laudatio. Elohe
Edificans Ierusalem DOMINVS: Ꝛ
dispersiones Israelis congregabit.
Qui sanat contritos corde:
& alligat contritiones eorum.
Qui numerat multitudinem stellarum:
& omnibus eis nomina vocat.
Magnus DOMINVS noster & magna vitt⁹ ei⁹: Adon

& ſapientiæ eius nō eſt numerus.
Suſcipiens manſuętos DOMINVS:
humilians autē peccatores vſq; ad terram.
Præcinite DOMINO in cōfeſſione:
Elohe pſallite DEO noſtro in cithara.
Qui operit cælum nubibus:
& parat terræ pluuiam.
Qui producit in montibus fœnum — & herbā:
ſeruituti hominum. ..
Qui dat iumentis eſcam ipſorum:
& pullis coruorum inuocantibus eum.
Non in fortitudine equi volūtatem habebit:
nec in tibijs viri beneplacitum erit ei.
Beneplacitū eſt DOMINO ſuper timētes eum:
& in eis qui ſpęrant ſuper miſericordia eius.

ARGVMENTVM. Pſalmus/laus alia in ſpū ꝓ pijs monſtrata qui ſunt ciuitas pacificorū cuius portæ aduerſus hoſtiles næquitias angelorū cuſtodia vallatæ ſunt/cuius filij dū in ea manēt benedicti/quæ pane illo puriſſimo viuit qui de cælo deſcēdit/q̄ verbo abbreuiato paſcit quod fęcit verbū æternū de cælo in terrā trāſmiſſum/q̄ regenerationis ablutione ſup niuē cādet/in qua indurati & glaciati diuino verbo & ſpiritu ſancti calore ſoluunt hymbreſq; diuinæ gratiæ recipiūt/in ea dei verbū audit & iudicia eius agnoſcunt/neq; fęcit talia deus omni genti/neq; iudicia eius vbiuis gentiū cognita ſunt alibi.

Pſalmus. CXXXXVII.

Eloha LAuda Ieruſalem DOMINVM:
lauda DEVM tuum Sion.
Quoniā cōfortauit ſeras portarū tuarum:
benedixit filijs tuis in te.
Qui poſuit fines tuos pacem:
& adipe frumenti ſatiat te.
Qui ęmittit ęloquium ſuum terræ:
vęlociter currit ſermo eius.
Qui dat niuem ſicut lanam:
nebulam ſicut cinerem ſpargit.
Mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas
ante faciem frigoris eius:
quis ſuſtinębit?
Emittet verbum ſuum & liquefaciet ea:
flabit ſpiritus eius & fluent aquæ.
Qui annūciat verbum ſuum Iaacob:
iuſtitias & iudicia ſua Iſraęl.
Non fęcit taliter omni nationi:
& iudicia ſua non manifeſtauit eis. Halelu Iah.

ARGVMENTVM. Pſalmus/laus a cæleſtibus & terreſtribus.

Pſalmus. CXXXXVIII. Halelu Iah.

LAudate DOMINVM de cælis:
laudate eum in excelſis.
LAudate eum omnes angeli eius:
laudate eum omnes virtutes eius.
Laudate eum ſol & luna:
laudate eum omnes ſtellæ & lumen.
Laudate eū cæli cælorū & aquæ q̄ ſup cælos ſūt:
laudent nomen DOMINI.
— Quia ipſe dixit & facta ſunt: ..
ipſe mandauit & creata ſunt.
Statuit ea in ſæculum & in ſæculum ſæculi:
præceptum poſuit & non præteribit.
Laudate DOMINVM de terra:

& intelligentiæ eius non eſt numerus.
Suſcipiens manſuętos dominus: 6
humilians autē peccatores vſq; ad terram.
Incipite domino in confeſſione: 7
pſallite deo noſtro in cithara.
Qui cooperit cælum nubibus: 8
qui parat terræ pluuiam.
Qui exoriri facit in mōtibus fœnum & herbam: 9
ſeruituti hominum.
Et dat pecoribus eſcam ipſorum: 10
& pullis coruorum qui inuocant eum.
Non in potentatu equi volūtatem habebit: 11
nec in tabernaculis viri bene ſentiet.
Bene ſentiet dñs timentibus in eum: 12
& in ijs qui ſperant in miſericordia eius.

Pſalmus. CXXXVII.

COllauda hieruſalem dominum: 1
lauda deum tuum ſion.
Quoniā cōfirmauit vectes portarū tuarū: 2
benedixit filios tuos in te.
Qui poſuit fines tuos pacem: 3
& adipe frumenti ſatians te.
Qui ęmittit verbum ſuum terræ: 4
vſq; in velocitatem currit verbum eius.
Dat niuem velut lanam: 5
nebulam velut cinerem ſpargit.
Qui ęmittit cryſtallū ſuam velut fruſta panis 6
in faciem frigoris eius:
quis ſubſiſtet?
Emittet verbum ſuum & tabefaciet ea: 7
ſpirabit ſpiritus eius & profluent aquæ.
Annuncians verbum ſuum iacob: 8
iuſtitias & iudicia ſua iſraęl.
Non fęcit ſic vniuerſæ genti: 9
iudicia ſua non manifeſtauit eis.

Pſalmus. CXXXVIII.

LAudate dominum de cælis: 1
laudate eum in excelſis.
Laudate eum omnes angeli eius: 2
laudate eum omnes virtutes eius.
Laudate eum ſol & luna: 3
laudate eum omnes ſtellæ & lumen.
Laudate eū cæli cælorū & aque q̄ ſup cælos ſūt 4
laudent nomen domini.
Quia ipſe dixit & facta ſunt: 5
ipſe mandauit & creata ſunt.
Statuit ea in ſæculum & in ſæculum ſæculi: 6
præceptum poſuit & non præteribit.
Laudate dominum de terra: 7

dracones & omnes abyſſi.
8 Ignis grādo nix glacies ſpūs tempeſtatis:
quæ faciunt verbum eius.
9 Montes & omnes colles:
ligna fructifera & omnes cedri.
10 Beſtiæ & omnia pecora:
reptilia & volatilia pennata.
11 Reges terræ & omnes populi:
principes & omnes iudices terræ.
12 Iuuenes & virgines ſenes cum iunioribus
laudent nomen dñi:
quia exaltatum eſt nomen eius ſolius.
13 Confeſſio eius in cælo & in terra:
& exaltauit cornu populi ſui.
14 Hymnus omnibus ſanctis eius:
filij iſrael / populi appropinquātes ſibi.

ARGVMENTVM. Pſalmus / laus a terrena & adhuc militante eccleſia.

¶ Pſalmus. CXXXXVIIII.

1 CAntate dño canticum nouum:
laus eius in eccleſia ſanctorum.
2 Lætetur iſraçl in eo qui feçit eum:
& filij ſion exultent in rege ſuo.
3 Laudent nomen eius in choro:
in tympano & pſalterio pſallant ei.
4 Quoniam benefacit dñs in populo ſuo:
& exaltabit manſuetos in ſalutem.
5 Exultabunt ſancti in gloria:
lætabuntur in cubilibus ſuis.
6 Exultationes dei in faucibus eorum:
& framee bis acutæ in manibus eorum.
7 Ad faciendas vindictas in gentibus:
obiurgationes in populis.
8 Vt alligent reges eorum in cōpedibus:
& nobiles eorum in vinculis ferreis.
9 Vt faciant in eis iudicium conſcriptum:
gloria hæc eſt omnibus ſanctis eius.

ARGVMENTVM. Pſalmus / laus ab eccleſia cæleſti.

¶ Pſalmus. CL.

1 LAudate dñm in ſanctis eius:
laudate eum in firmamēto virtutis eius.
2 Laudate eum in virtutibus eius:
laudate eū ſcdm multitudinē magnitudinis eiº.
3 Laudate eum in ſono tube:
laudate eum in pſalterio & cithara.
4 Laudate eum in tympano & choro:
laudate eum in chordis & organo.
5 Laudate eum in cymbalis beneſonātibus:
laudate eum in cymbalis iubilationis
omnis ſpiritus laudet dominum.

dracones & omnes abyſſi.
Ignis grādo nix glacies ſpūs procellarum:
quæ faciunt verbum eius.
Montes & omnes colles:
ligna fructifera & omnes cedri.
Beſtiæ & vniuerſa pecora:
ſerpentes & volucres pennatæ.
Reges terræ & omnes populi:
principes & omnes iudices terræ.
Iuuenes & virgines ſenes cū iunioribus
laudent nomen DOMINI: 5ª
quia exaltatum eſt nomen eius ſolius.
Confeſſio eius ſuper cælum & terram:
& exaltauit cornu populi ſui.
Hymnus omnibus ſanctis eius: Halelu Iah.
filijs iſraęl / populo appropinquanti ſibi.

¶ Pſalmus. CXXXXVIIII. Halelu Iah.

CAntate DOMINO canticum nouum: 5ª
laus eius in eccleſia ſanctorum.
Lætetur iſraęl in eo qui feçit eum:
& filiæ ſion exultent in rege ſuo.
Laudent nomen eius in choro:
in tympano & pſalterio pſallant ei.
Quia beneplacitū eſt DOMINO in populo ſuo: 5ª
& exaltabit manſuetos in ſalutem.
Exultabunt ſancti in gloria:
lætabuntur in cubilibus ſuis.
Exultationes DEI in gutture eorum: Ei
& gladij ancipites in manibus eorum.
Ad faciendam vindictam in nationibus:
increpationes in populis.
Ad alligandos reges eorum in cōpedibus:
& nobiles eorum in manicis ferreis.
Vt faciant in eis iudicium conſcriptum:
gloria hæc eſt oibus ſanctis eius. Halelu Iah.
Conciliatus verſu primo.

¶ Pſalmus. CL. Halelu Iah.

LAudate DOMINVM in ſancto eius: Ei
laudate eū in firmamēto virtutis eius.
Laudate eum in virtutibus eius:
laudate eū ſcdm multitudinē magnitudinis eiº.
Laudate eum in ſono tubæ:
laudate eum in pſalterio & cithara.
Laudate eum in tympano & choro:
laudate eum in chordis & organo.
Laudate eum in cymbalis beneſonātibus:
laudate eum in cymbalis iubilationis
omnis ſpiritus laudet DOMINVM. Halelu Iah Iah

¶ Explęta hac p Chriſti dei gratiā pſalterioru pētaplo: nō abſonū forte videbit ſi ad quid p pia deuotione quiſq; pſalmº (vt potiſſimū ſenſit Athanaſiº) dicēdus ſit: breuiuſcula deſcriptiōe et cū hoc quaſi totius pſalterij breuiſſimū ſubnectamus epilogū. vt pij quos ſimilis deuotio tāget: ex deſcriptione quod ſuū inuet deuotionē facile reperiant. in quibus omnibus Chriſtiformem quādam imitationem meditari oportet & quādam quærere ſpiritus conſolationē / non vane / non curioſe orātes / nichil nobiſipſis & orationi noſtræ tribuentes ſed ſupernæ benignitati / fauori & gratiæ omnia. Nunc igitur ad pſalmorum ſeriem & deſcriptionem ſubnectendam procedamus.

Ad quid pro pia deuotione dicēdi psalmi.

Quem dicere possis beatum cogitans: dic 1
Ex iudæorū in Christū insidijs/alioꝝ i te patiēter ferēs: dic 2
Multiplicati sunt in te hostes: dic 3
Exauditus es a deo/gratias agens: dic 4
Vides parari tibi insidias: dic 5
Minas dei sentis & territum te vides: dic 6
Machinantur in te concilium: dic 7
Mirifica Christi meditaris opera: dic 8
Coerceri inimicum vis & creaturam saluari: dic 9
Te quis metu affecit: dic 10
Abundat malitia:confugiens ad deum: dic 11
Persecuerant in te inimicorum insidiæ: dic 12
Audis impios contra deū & prouidentiā loquētes: dic 13
Qui regnum cælorum sint ingressuri: dic 14
Sperans in dño/de futura resurrectione gaudes: dic 15
Fatigatus ab hostibus refrigerium petis: dic 16
Liberatus es ab aduersitatibus aut inimicis: dic 17
Miraris ordinem rerum & prouidētiæ gratiam: dic 18
Bonos tribulatos vides/aut illis bona ipcaris: dic 19
Aduersarios Christi succūbere vides: dic 20
Meditatione passionis patientiam cupis: dic 21
Tentationes defunt & prospera tibi assunt: dic 22
Qui beatitudinem sint accepturi cogitas: dic 23
Irritant te inimici: dic 24
Inconscium te sentiens/a deo iudicium petis: dic 25
Fidis in deo grassantibus in te inimicis: dic 26
Anxietas te angit & vitæ tædium: dic 27
Munus deo offers: dic 28
Liberatus es ab ijs quæ te premebant malis: dic 29
Oppressus malis/in deo fidis: dic 30
Misericordiā dei cōsecutorū fœlicitatē cogitas: dic 31
In cœtu iustorum versaris: dic 32
Liberatus a malis mites cōuocas ad gratias agēdas: dic 33
Aduersarijs tuis resistere non potes: dic 34
Malos vides sibiipsis causam mali esse: dic 35
Mali & superbi in paruos & humiles superbiunt: dic 36
Iram dei times: dic 37
Iniuste accusant te sceleris/inimici: dic 38
Post longam expectationem a malo liberatus: dic 39
Misericordem vides siue ꝓsperantē siue depressum: dic 40
Lacesseris ab impijs/deum desiderans: dic 41
Falso iudicio humano tractaris: dic 42
Recordaris antiqua dei beneficia: dic 43
Egressum Christi a patre ad humanationē meditaris: dic 44
Confugiens ad deū/mala quæ ꝑmebant euasisti: dic 45
Nouus populus regno Christi accrescit: dic 46
Christiformem ecclesiæ statū animo versas: dic 47
Status fœlicium & miserorū occurrit cogitādus: dic 48
Nosse vis quomodo in secūdo aduētu liberaberis: dic 49
Pœnitens ex peccato redis ad deum: dic 50
Vides impium in malitia gloriantem: dic 51
Ad idem dic 52
Quærunt te hostes ad intuste perdendum: dic 53
Pressus hominum næquitia: ad deum confugiens dic 54
A grauissima hominū pressura exauditus euasisti: dic 55
Deus aduersus quosq; insultus misertus est tui: dic 56

Epilogus psalmorū.

1 De beatitudine Christi.
2 De conciliis in eum.
3 De ꝓsecutione & resurrectione eius.
4 De vocatione gentium.
5 Qui odio habentur a deo.
6 De pœnitentia.
7 Oratio insontis.
8 De ascēsione & potestate Christi.
9 Gratiarū actio & exauditio piorū.
10 De solitudine Christi.
11 De paucitate piorum.
12 Oratio pro salute hebræorum.
13 Increpatio impiorum.
14 De cōuersatione Christi.
15 De mirificatione & hęreditate eius.
16 Piorum spiritualis oratio.
17 De Christi & patris mutua dilectione.
18 De beneficijs aduentus Christi.
19 Optio q̄ Christo oia ꝓspera forent.
20 De exauditione & bñdictione Christi.
21 De passione domini.
22 Gratiarū actio beneficiorū dei.
23 De baptismo & ascensione dñi.
24 Oratio fidęlium opem poscentiū.
25 De innocentia Christi dñi.
26 De sęcuritate Christi in tribulatione.
27 Dęprecatio Christi ꝓ populo fidęli.
28 De diuinitate verbi qđ caro factū est.
29 De reductione Christi ab inferis.
30 De anxietate vitæ Christi.
31 Oratio pœnitentis.
32 De exultatiōe cognitiōis vnitrini dei.
33 De diuina ꝓtectione timentiū deū.
34 De machinatiōe & falsis testib⁹ i xp̄m
35 Q; sua sponte sūt mali & dei ope boni
36 Spiritualis instructio ad salutē.
37 Oratio ad dei mitigandā iram.
38 De custodia oris & contēptu mūdi.
39 Gratiarū actio & quādo Christ⁹ vęnit.
40 De btitudie imitātiū Christi pauptatē.
41 De dęsiderio piorum videndi deū.
42 Confessio trinæ beatitudinis.
43 Electio iudæoꝝ & martyrū afflictio.
44 De vtraq; Christi generatione.
45 De persecutionibus ecclesiæ.
46 Inuitatio gentium ad laudem.
47 De ecclesia Christi domini.
48 De perditione iudæ & cōplicum eius.
49 De manifestatione trinitatis.
50 Oratio ꝓ pœnitentis.
51 De vltione dei in impios.
52 De homine peccati & secta eius.
53 Oratio Christi in insurgentes in eum.
54 De oratiōb⁹ xp̄i & domestico ꝓditore.
55 Oratio humilium & dępressorū.
56 Oratio Christi in passione.

Ad hipocritarum & falsorũ iudæorũ conuersionem:	dic 57	Increpatio malorum:
Insurgunt in te hostiles cateruæ:	dic 58	Oratio Christi & peccatũ iudæorũ.
Dura passus es/quasi flagellũ dei expertus:	dic 59	Lamentabilis oratio synagogæ.
Te malignus angit / omniũ hominũ inimicus:	dic 60	Oratio fidelis populi vbiuis gentium.
Tentationes sentis ad delinquendũ te trahentes	dic 61	Pia suiipsius in deum exhortatio.
Solitudines propter deũ aut in psecutionib⁹ petis	dic 62	De cõtemplatione Christi in deserto.
Times falso criminantiũ linguas:	dic 63	De festinata passione Christi.
Te laudandi deũ arripit deuotio:	dic 64	De baptismo & alimento nouæ legis.
Christi religionẽ longe diffundi cupis:	dic 65	Inuitatio omniũ ad dei cultum.
Misericordiã et illuminationẽ a deo postulas:	dic 66	Petitio visitationis a Christo salutari.
A malignis spiritibus nocumentũ times:	dic 67	De resurrectiõe Christi & q̃ secuta sũt.
In magnis angustijs es constitutus:	dic 68	De afflictionib⁹ Christi & ritu nouo.
Times insultũ / aiam tuã diripere volentiũ:	dic 69	De reductione Christi ab inferis.
Sine(cũ deo seruias) nequã et a deo derelictũ iudicant:	dic 70	Q̃z Christus litteras non didicerit.
Falsum ab hoibus iudiciũ sustinẽs in deo consolẽris et	dic 71	Q̃z omne iudicium dedit pater filio.
Videns malos psperari/ nę scandalizẽris sed	dic 72	De nemesi Christi.
Populũ fidelẽ vides afflictũ/precare deũ et	dic 73	De diuturna afflictione populi sancti.
Diuersas hoim sortes vidẽs nę ascribe fortunæ:sed	dic 74	Confessio mirabilium dei.
Diuini verbi incarnatio te ducit in admirationẽ	dic 75	Vbi Christus habitaret in terris.
Aduersus terrena ex spiritualibus consolationẽ cupis:	dic 76	Consolatio spũalis in tribulatione.
Q̃z deus legem seruari velit ex antiquis nosse vis:	dic 77	Q̃z Christus locutur⁹ erat in parabola
Hostiles impetus loca dei desolarunt:	dic 78	Figura persecutionis martyrum.
Aliquos sacris mysterijs imbui optas:	dic 79	Postulatio apparitiõis Christi i iudæa.
Aliquid lætũ superuenit aut celebritas adest:	dic 80	Figura memoriæ noui sacramenti.
Arduũ negociũ/aliquorũ iudicio aut delectui cõmissũ:	dic 81	Confutatio synagogæ a Christo.
Certamen aut bellũ est impiorũ contra pios:	dic 82	Figura bellorũ cõtra populũ sanctũ.
In sacro aliquo loco/dei seruitio mancipatus es:	dic 83	Desideriũ supernæ habitationis.
De virgine quæ fructũ vitæ attulit cogitas:	dic 84	De præsãctificatiõe virginis Deiparæ.
Puritatẽ vitæ in paupertate retines:	dic 85	Q̃z oẽs gẽtes fidẽ sint pcepturæ.
Loca sancta/rectę gubernari optas;	dic 86	De ecclesia Christi et regenitis in ea.
Anxiatus est in te spiritus tuus:	dic 87	De descensu Christi ad inferos.
Misericordiã a deo consecutus es:	dic 88	Promissiones nobis factæ in Christo.
Ad idem:	dic 89	De benignitate et potentia dei.
Te aut alios exhortatos ad religionẽ cupis:	dic 90	De tentatione Christi a diabolo.
Nosse vis quid faciendũ festa postulent:	dic 91	Q̃z noxia et fragilia pctõr oblectamẽta
Desideras in cultu dei animas esse purgatas:	dic 92	De regno Christi.
Audis blasphemos et dei contemptores:	dic 93	Vltio et vindicta deo relinquenda.
Adest celebritas:	dic 94	Excitatio spũal' ad exultãdũ in deo.
Beneficiũ noui testamenti cogitas:	dic 95	Laudãd⁹ deus in factis nouæ legis.
Futuri iudicij mentẽ subit cogitatio:	dic 96	De nouissimo iudicio et signis eius.
Audis miracula nouæ legis:	dic 97	Mira nouæ legis narranda.
Orare vis pro ijs qui legem recipiunt:	dic 98	Inuitatio gentiũ ad lætitiã.
Ad idem.	dic 99	Inuitatio ad lætandũ in deo.
Misericordiã ad pię viuendum postulas:	dic 100	Que cõuersatio Christi in terris.
Vitæ malis afficeris/consolans te in deo:	dic 101	Inuocatio dei in longa oppressione.
Gratias deo de beneficijs agere vis:	dic 102	Gratiarũ actio pro beneficijs dei.
Prouidentiã dei ex veteri lege laudare vis:	dic 103	De prouidentia dei.
Ad idem.	dic 104	Laus veteris synagogæ.
Ad idem.	dic 105	Alia laus eiusdem.
Ad idem.	dic 106	Cõfessio eius et q̃dã Christi signa.
Alacrem te sentis ad orandum:	dic 107	De prõptitudine et obedietia Christi.
Falsas in te sentis linguarum calumnias:	dic 108	De blasphemis et Iuda pditore.
Consubstantialitatẽ Christi cogitas:	dic 109	De sessione Christi in dextera patris.
Cum multitudine ad mensã CHRISTI accedis:	dic 110	De institutione viuificæ eucharistiæ.
Dei timorẽ postulas:	dic 111	De timore dei.
De mensa eius/et perceptione imaculati agni venis:	dic 112	Hymnus Christi peracta cena.

Te agnoscens a seruitute diaboli ereptū	dic 113	Figura liberationis nrę a diabolo.
Benignitatē dei cogitans:	dic 114	Christus semper a patre auditus.
Immolare deo sacrificium vis:	dic 115	De extasi Christi & eius calice.
Diuitē in omnes dei misericordiā laudare vis:	dic 116	Vocatio gentiū ad laudē trinitatis.
Spem firmam & in deū rectā postulas:	dic 117	De lapide angulari Christo IHESV
Que sint studia pietatis & vitæ/nosse vis:	dic 118	Octonariæ spirituales meditationes.
Nę te ledant peruersæ doctrinæ linguæ:	dic 119	De fugienda infidelitate.
Verū auxiliū vnde sit contemplans:	dic 120	Deuera magnanimitate.
Te desideriū alterius melioris q; vitæ capit:	dic 121	Deuera voluptate.
Te mundi fastus fatigat:	dic 122	De charitate ad deum.
Superasti pericula supra vires:	dic 123	De confidentia in deo.
Cogitas angelos bonorum esse custodes:	dic 124	Deuera spe.
Plagam cōmunē amouit deus:	dic 125	De charitate ad proximū.
Cū cogitas in potestate alicuius nō esse saluari:	dic 126	Deuera fide.
Optas alicui dei timorē & benedictionē:	dic 127	De timore dei.
Sępe tentatas tibi insidias deuitasti:	dic 128	De pio zęlo.
Compunctū te corde & animo sentis:	dic 129	De oratione & pœnitentia.
Te propter deum humilias:	dic 130	Deuera humilitate.
Pacem & mansuętudinē cū omnibus obseruas:	dic 131	Deuera mansuętudine.
Inter vnionis fraterne amatores versaris:	dic 132	De fraterna vnione.
Accessus fit ad synaxim & sancta sanctorū:	dic 133	De sacrosancta synaxi.
Percepta sunt sancta:	dic 134	Beneficiorū dei agnitio.
Ad idem:	dic 135	De eodem.
Te cogitatus ex spiritualibus ad vana dejcit:	dic 136	Figura lapsorū ex spūalib⁹ ad terrena
Te sanctam lęgē percepisse recordaris:	dic 137	De mia & veritate dei vbiq; pcepta.
De præscientia & prædestinatione cogitas:	dic 138	Et præscientia & imensitate dei.
Es vbi peruersa sunt doctrinæ dogmata:	dic 139	De auersione ab hæresibus.
Times nę in verbo offendas:	dic 140	Dei munus esse a peccato seruari.
Amici & noti deseruerunt te/ora &	dic 141	Derelictio Christi & desert⁹ ad ifernos
Pœnitentiam agis:	dic 142	Oratio pœnitentis.
Victor euasisti de inimicis tuis:	dic 143	Petitio vt Christus mitteretur.
Miam/benignitatē/potentiā & prouidentiā dei cogitas:	dic 144	Laus a dei attributis.
Cogitas te moriturum:	dic 145	De laude & regno dei aterno.
Potentia/sapientia & beneficentia dei mentē subit;	dic 146	Q2 omne bonū ex puidētia dei fit.
Post scismata/bella & pressuras succedit pax:	dic 147	De ciuitate pacis q̄ est piorū cetus.
Ordinem creaturārum mente agitas:	dic 148	Laus a cælestib⁹ & terrestribus.
Certans adhuc ecclęsia obuersatur animo:	dic 149	Laus ab ecclęsia inferiori.
Cælestem & triūphantem ante oculos collocas:	dic 150	Laus a superiori & celesti.

¶ABSOLVTVM FVIT HOC QVINCVPLICIS PSALTERII OPVS IN cœnobio sancti Germani prope muros Parisiēses: anno a natali CHRISTI domini 1508. Et in clarissimo Parisiorū Gymnasio ex chalcotypa Henrici Stephani officina ę regione scholarū Decretorū emissū anno eiusdē CHRISTI saluatoris omniū 1509 pridie Calēdas Augusti. Illi igitur qui absoluere & absolutum in publicum emitte= re dedit:

¶ LAVS ET GRATIARVM ACTIO IN SECVLA SECVLORVM AMEN.

Expositio compendiosa et familiaris: fratris Pelbarti ordinis Minorū: Sensus litteralem ⁊ mysticū complectēs Libri psalmorū Qui ex prestanti exuberāti quoq; copiositate dei laudisona multifariā inscribitur Scilicet

Psalterium
Liber hymnoꝝ — Regij pro phete
Liber Soliloquioꝝ

Item

Canticoꝝ ve. testa.
Canticoꝝ no. testa.
Symboli Athanasii
Hymni vniuersalis creature.

Expō

Index loci cõtentorum

Ad dominũ cũ tri
Abulare. Folio cliij
Ad te dñe clamabo xxij
Ad te dñe leuaui oculos xx
Ad te leuaui oculos cv
Afferte dño xxij
Audite populi mei lxvj.
Audite celi que loquar cxxix
Audite hec omnes gentes xxxix

Beati immaculati xcix
Beati omnes q̃ timent cvij
Beati quor̃ remisse xcv
Beatus qui intelligit xxxiij.
Beatus vir q̃ nõ abijt v.
Beatus vir q̃ timet xcv
Benedic anima mea .I. lxxxiij
Benedic anima mea .II. lxxv
Benedicam dominũ xcvij
Benedicite omnia opa cxxxij
Benedictus dñs deus israel cxvij
Benedictus dñs deus me⁹ lxxij.
Benedixisti dñe terram cj
Bonitatem fecisti lxxviij

Cantate domino .I. lxxx.
Cantate domino .II. lxxxj
Cantate domino .III. cxx.
Cantemus domino xvj
Celi enarrant gloriam cij
Clamaui in toto corde lxxij
Confitebimur tibi deus. lxiij
Confitebor tibi dñe .I. ix
Confitebor tibi dñe .II. xcv
Confitebor tibi dñe .III. cxij
Confitebor tibi dñe .IIII. cxxij.
Confitemini dño .I. lxxxvij
Confitemini dño .II. lxxxix
Confitemini dño .III. xcj
Confitemini dño .IIII. xcvij
Confitemini dño .V. cxj.
Conserua me dñe xij.
Credidi ꝓpter quod xcvij.
Cum inuocarem vj

Defecit in salutare cj
De profundis cvij
Deus auribꝰ nostris xxxv.
Deus deor̃ dñs xl
Deus deus meus ad te l.
Deus deus me⁹ respice xvij
Deus in adiutorium lxviij.
Deus in nomine tuo saluum liij
Deus iudicium tuũ lix.
Deus laudem meam xciij
Deus misereatur nostri lij
Deus noster refugium xxxviij.
Deus quis similis lxxxij.
Deus repulisti xlvij
Deus steterit in synagoga. lxxxj.
Deus venerunt gentes lxix
Deus vltionũ dñs. xciij
Dilexi q̃m xviij.
Diligam te dñe xviij.
Dixi custodiam xxxj
Dixit dñs dño meo. cxix.
Dixit iniustus xxix.
Dixit insipiens .I. xiij
Dixit insipiens .II. xliij.
Dñe audiui auditionem cxxvij
Dñe clamaui ad te cxv
Dñe deus meus in te speraui vij
Dñe deus saluti lxxiij
Dñe dñs noster viij.
Dñe exaudi orationẽ meã .I. lxxxij.
Dñe exaudi orationẽ meã .II. cxvj.
Dñe in virtute tua xvij.
Dñe ne in furore .I. vij
Dñe ne in furore .II. xxxj.
Dñe non est exaltatum cvij
Dñe probasti me cxj
Dñe q̃d multiplicati vj.
Dñe q̃s habitabit xj
Dñe refugium factus es. lxxxvj.
Domini est terra xxix
Dñs illuminatio mea. xxvj
Dominus regit me xxiij.
Dñs regnauit decorem lxxxx.
Dñs regnauit exultet terra lxxxj
Dñs regnauit iracscant lxxxij

Ecce nunc benedicite cx
Ecce q̃ bonum. cxxix
Ego dixi in dimidio. cxxiij
Eripe me de inimicis xlvij
Eripe me dñe cxiij
Eructauit cor meũ xxxvj
Exaltabo te deus cxvij
Exaltabo te dñe. xxiij.
Exandiat te dñs xvj
Exaudi deus deprecationem xlix
Exaudi de⁹ orõnem .I. xliij
Exaudi deus orationẽ .II. l.
Exaudi dñe iusticiam. xxij.
Expectans expectaui. xxxij.
Exultate deo lxxj
Exultate iusti xcvj.
Exultauit cor meum. cxxiij.
Exurgat deus ꝛ dissipẽtur liij

Fundamenta eius lxxxiij

Inclina dñe aurem lxxxij

Index loci cõtentorum

In conuertendo cvj
In dño confido xj
In exitu ysrael xcvj
Iniquos odio habui cij.
In te dñe speraui .I. xxiiij
In te dñe speraui .II. lvij.
Jubilate deo ois terra .I. lij
Jubilate deo ois terra .II. lxxxij.
Judica dñe nocentes xxxvij
Judica me deus xxxv
Judica me dñe xxj.

Lauda aia mea dñm cxviij
Lauda hierlm dñm cxix.
Laudate dñm de celis. cxx
Laudate dñm in scis. cxxj.
Laudate dñm omnes gentes xcvij.
Laudate dñm qñ bonus cxix.
Laudate nomen dñi cx
Laudate pueri dñm. xcv.
Legem pone mihi. c.
Leratus sum ciij.
Leuaui oculos meos ibidem.

Magnificat aia cxxxv
Magnus dominus. xxxix
Memento dñe cvij
Memor esto c.
Mirabilia testimonia tua. cij.
Miserere mei deus. .I. xij.
Miserere mei deus. .II. xlv
Miserere mei deus. .III. ibidem.
Misericordiã z iudiciũ. lxxxij
Misericordias dñi lxxv.

Nisi dñs edificauerit cvj
Nisi quia dñs cv.
Noli emulari xxx

Nõne deo subiecta xlix.
Notus in iudea deus lxxv.
Nunc dimittis seruum cxxvj.

Omnes gentes lxxvj

Paratũ cor meũ. xcvij
Principes psecuti cij

Quãbonus israel deus lxj
Quãdilecta tabernacula. lxxij
Quare fremuerunt v.
Quêadmodũ desiderat. xxxix.
Qui cõfidũt in dño. cv.
Quicunq; vult saluus esse. cxxvj
Quid gloriaris in malicia. xlij
Qui habitat in adiutorio lxxvj
Qui regis israel intende lxix
Quomodo dilexi cij.

Retribue seruo tuo. c

Saluum me fac deus. lvj
Saluũ me fac dñe xj
Sepe expugnauerũt. cvij
Si vere vtiq; xxvj.
Sup flumina babylonis cxj.

Te decet hymnus lxj
Te deum laudamus cxxxv

Venite exultemus. lxxxv.
Verba mea auribꝰ vij
Voce mea ad dñm .I. lxv
Voce mea ad dñm .II. cxvj.
Vsq; quo dñe xij
Ut quid domine re/
pulisti. lxxj